

Nhandejáry Nhe'ẽ

Kaiwá New Testament

This Bible is copyrighted by Wycliffe Bible Translators (Wycliffe.org) and is printed with permission by the Digital Bible Society (dbs.org) for non-commercial use.

This Bible is available for free download in a variety of digital formats at dbs.org/bibles.

MATEUS.....	4
MARCOS.....	51
LUCAS.....	77
JOÃO.....	129
ATOS.....	162
ROMANOS.....	206
1 CORÍNTIOS.....	226
2 CORÍNTIOS.....	248
GÁLATAS.....	262
EFÉSIOS.....	271
FILIPENSES.....	278
COLOSSENSES.....	283
1 TESSALONICENSES.....	288
2 TESSALONICENSES.....	293
1 TIMÓTEO.....	296
2 TIMÓTEO.....	302
TITO.....	306
FILEMOM.....	309
HEBREUS.....	311
TIAGO.....	327
1 PEDRO.....	333
2 PEDRO.....	340
1 JOÃO.....	345
2 JOÃO.....	350
3 JOÃO.....	351
JUDAS.....	352
APOCALIPSE.....	355

MATEUS

o evangelho de Mateus

Hesu Cristo rembypykwe héry kwéry (Lc 3.23-38)

1 Hesu Cristo Davi amyří remiarirõ joapyri pyri voi. Ha Davi amyří katu Abraão amyří remiarirõ joapyri pyri voi. Hembypykwe héry kwéry a-rami. ² Yma ete va'ekwe oiko va'ekwe Abraão amyří. Ta'ýry jevy jevyha ko va'e. Ta'ýry Isaque. Upéi Isaque ra'y jevy Jacó. Upéi ta'ýry jevy Judá tyvúry kwéry ave. ³ Upéi Judá ra'y jevy, Perez tyvúry Zerá ndive oiko va'ekwe. Isy héry Tamar. Upéi Perez ra'y jevy Esrom. Upéi ta'ýry jevy Arão. ⁴ Upéi ta'ýry jevy Aminadabe. Upéi ta'ýry jevy Naassom. Upéi ta'ýry jevy Salmom. ⁵ Upéi ta'ýry jevy Boaz. Isy katu héry Raabe. Upéi Boaz ra'y jevy Obede. Isy katu héry Rute. Upéi Obede ra'y jevy Jessé. ⁶ Upéi ta'ýry jevy mburuvixagwasu Davi.

Upéixa Abraão amyří-gwi mburuvixagwasu Davi amyří peve oĩ va'ekwe quatorze he'ýi joapyri pyri va'ekwe.

Upéi Davi ra'y jevy Salomão. Isy katu Urias rembirekokwe. ⁷ Upéi Salomão ra'y jevy Roboão. Upéi ta'ýry jevy Abias. Upéi ta'ýry jevy Asa. ⁸ Upéi ta'ýry jevy Josafá. Upéi ta'ýry jevy Jorão. Upéi ta'ýry jevy Uzias. ⁹ Upéi ta'ýry jevy Jotão. Upéi ta'ýry jevy Acáz. Upéi ta'ýry jevy Ezequias. ¹⁰ Upéi ta'ýry jevy Manassés. Upéi ta'ýry jevy Amom. Upéi ta'ýry jevy Josias. ¹¹ Upéi ta'ýry jevy Jeconias tyvy kwéry ndive.

Oiko jave Jeconias, he'ýi kwéry ndive oipyhy-ma íxupe heraha-vy Babilônia yvy akéno-py.

Upéixa Davi amyří-gwi yvy akéno-py ojereraha hagwe peve oĩ va'ekwe quatorze he'ýi joapyri pyri va'ekwe. ¹² Yvy akéno-py ojereraha rire, oiko va'ekwe Jeconias ra'y Salatiel amyří. Upéi ta'ýry jevy Zorobabel. ¹³ Upéi ta'ýry jevy Abiúde. Upéi ta'ýry jevy Eliaquim. Upéi ta'ýry jevy Azor. ¹⁴ Upéi ta'ýry jevy Sadoque. Upéi ta'ýry jevy Aquim. Upéi ta'ýry jevy Eliúde. ¹⁵ Upéi ta'ýry jevy Eleázar. Upéi ta'ýry jevy Matã. Upéi ta'ýry jevy Jacó. ¹⁶ Upéi ta'ýry jevy José. Ha'e Maria ména. Upe Maria Hesu sy voi. Hesu héry ave Cristo, Nhandejáry rembiporavokwe voi, judeu kwéry remiha'arõ va'e voi.

¹⁷ Upéixa yvy akéno-py ojereraha hagwe-gwi Cristo peve oĩ va'ekwe quatorze he'ýi joapyri pyri va'ekwe.

Hesu Cristo oikomaha (Lc 2.1-7)

¹⁸ Hesu Cristo oikomaha a-rami. Oiko va'ekwe Maria isyrã José rembirekorã. Omenda e'ý mbovyve, oikwaa-

ma va'ekwe omembyrã. Ome'ë-ma va'ekwe íxupe imembyrã Nhe'ë Marangatu tee va'e. Ndaha'ëi kwimba'e-gwi. ¹⁹ Ha imenarã José katu tekoha-rupi voi oiko va'e. Oikwaa gwembirekorã imemby-tagwi, opoise mo'ã íxugwi: "Imemby rei-ta xe rembirekorã" he'i mo'ã. "Xe nda'e mo'ã joty mba'eve atýra-py" he'i ojeupe ojepy'amongeta-vy. Upéa-gwi, "Apoi nhemi-ta íxugwi" he'i mo'ã ojeupe.

²⁰ Pyhare onhemongeta ha'e ae opy'a ndive: "Mba'éixa po apoi-ta íxugwi?" he'i he'i ojeupe. Upéi ikéra-py ojehexa uka íxupe Nhandejáry rembigwái yváy pygwa:

—Nde, José, Davi remiarirõre, he'i ohenói-vy íxupe. —Eraha katu Maria-pe nde róga-py ne rembirekorã. Ani katu eretĩ teĩ ereiko-vy indive. Ani erenotĩ teĩ ne rembirekorã ogwereco-ta va'e mitã, he'i íxupe. —Nhe'ë Marangatu tee va'e-rupi ae ogwereco-ta upe va'e mitã, he'i íxupe. ²¹ —Oiko-ta imemby kwimba'e va'e. Gwe'ýi kwéry-gwi omboyke va'erã hembiaapo vaikwe, he'i íxupe ikéra pygwa. —Upéa-gwi erehenói va'erã íxupe Hesu-py. Pene resendeharã-gwi embohéry íxupe Hesu, he'i íxupe Nhandejáry rembigwái ikéra-py imombe'u-vy.

²² —Yma Nhandejáry nhe'ë-py omombe'u va'ety remimõgwe kwatia-rehe a-rami:

"Oĩ oikwaa va'erã omembyrã omenda e'ý reheve. Ha upe rire katu oiko-ma va'erã imemby. Emanuel-py ohenói va'erã imemby-pe" he'i upe Nhandejáry rembiporavokwe Cristo syrã-rehe. Emanuel he'i Nhandejáry-rehe nhane moirũharã-rehe. Ipokatu voi upe va'e Nhandejáry kwatia nhe'ë. Upéa-gwi yma gware he'i hagwe-rami ãy oiko-ma. †

²⁴ Ko'ëmba rire opáy-ma José. Ohendupa-ma Nhandejáry nhe'ë. Ogweraha-ma Maria gwóga-py gwembirekorã mo'ã. ²⁵ Hembireko jepe, gwembireko e'ý-rami joty ogwereco. Omoete-gwi íxupe, ogwereco mombyry joty íxupe. Ndokéiry vyteri hendive. Ha upe rire ae katu imemby kwimba'e oiko-ma rire, ogwereco ete-ma katu gwembireko-pe, ojehe'a tee-ma hese. ãy katu oiko tee gwembireko ndive. Maria memby rypykwe-pe, "Hesu" he'i embohéry-vy íxupe.

Kwarahy resë-gwi ogwahë ou-vy hi'arandu eterei va'e

2 Ha upéi katu Herodes mburuvixagwasu ramo oiko jave, oiko-ma Hesu. Belém tetã-my, Judéia yvy-py oiko-ma. Upe jave ogwahë-ma ou-vy Jerusalém

† 1:22-23 Is 7.14

tetã-my mombrygwa hi'arandu eterei va'e. Mombrygwi kwarahy resê-gwi ou ra'e:

² —Kipy tipo oime mitã'i judeu kwéry ruvixagwasurã oiko va'ekwe? he'i oporandu-vy. —Pe mitã'i oikomaha kwaa ukaha va'e jasytata ojeupi oho-vy ramo kwarahy resê-my, orohexa-ma va'ekwe. Upéa-gwi mitã'i-pe oraju oromboete-vy, he'i Jerusalém tetã mygwa-pe.

³ Judeu ruvixarã rerakwã ohendu-ma ramo judeu ruvixagwasu Herodes, onhemondýi voi. Ndaipy'agwapyvéi-ma voi upéa oikwaa ramo. Entéro Jerusalém tetã mygwa gwive onhemondyipa hikwái. Ndaipy'agwapyvéiry oikwaa ramo upéa hikwái. ⁴ Upéa-gwi Herodes ohenói ou hagwã pa'i ruvixa kwéry gwive judeu rekombo'ehaty kwéry ndive:

—Mamo-py po oiko va'erã upe Nhandejáry rembiporavo Cristo? Kipy tipo hekwagwã? Mbava'e tipo he'i va'ekwe yma gware kwatia nhe'ê? he'i oporandu-vy íxupe kwéry.

⁵ —Belém tetã-my, Judéia yvy-py oiko-ta, he'i. —Nhandejáry nhe'ê-py omombe'u va'ety remimoïgwe kwatia-rehe he'i a-rami:

⁶ “Ha'e-ta Belém tetã, Judéia yvy pygwa-rehe. Tetã'i jepe tuvixave va'e-rami joty. Upe-gwi oiko va'erã mburuvixagwasu. Gwymba-rehe onhangarekoha-rami, onhangareko va'erã Israel kwéry xe re'ýi kwéry-rehe” he'i Nhandejáry kwatia nhe'ê. Upéa-gwi upe Nhandejáry rembiporavo oiko-ta Belém-py, he'i Herodes-pe hikwái. †

⁷ Upe ramo Herodes ohenói ou hagwã upe hi'arandu va'e kwéry. Omoha'e anho ohenói-vy oporandu hagwã upe jasytata-rehe:

—Araka'e pyhare po ojehexa uka ra'e peẽ-my jasytata? he'i oporandu-vy íxupe kwéry.

⁸ Oikwaa-ma ramo omondo Belém-py:

—Tapeho pejohu peve peheka íxupe, he'i. —Mamo pa oime pehexa porã. Petopa-ma ramo íxupe, peju jevy kuri pemombe'u xe-vy aikwaa hagwã xe ave aha hagwã ahexa íxupe, aha hagwã xe ave amboete íxupe, he'i mo'ã upe hi'arandu va'e-pe.

⁹ Ohendu-ma ramo mburuvixa nhe'ê, oje'ói hikwái oheka-vy. Upéi upe jasytata ojeupi ypy jave kwarahy resê-my ohexa va'ekwe oho henonde-rupi. Upéi mitã'i oimeha ári opyta yvate-py. ¹⁰ Ohexa ramo, ovy'a eterei.

—Iporã ete katu. Jahexa jevy-ma jasytata, he'i herovy'a-vy.

¹¹ Upéi ogwahẽ oho-vy óga-py. Upe-py ohexa mitã'i-pe isy Maria ndive oiko ramo. Gwety'ã-rehe onhesũ imboete-vy íxupe. Omomba'egwasu íxupe hikwái. Upéi oipe'a imba'e ryru-gwi. Omboete eterei-vy, ome'ê rei mitã-pe ouro hepy va'e. Ome'ê íxupe hyakwã porã va'e, incenso héry va'e. Ome'ê ave íxupe hyakwã porã va'e mirra héry va'e ave. ¹² Pyhare ogwahẽ ou-vy Nhandejáry rembigwái yváy gwigwa. He'i:

—Aníke peho jevy mburuvixa róga-rupi, he'i hi'arandu va'e-pe.

Ike-py omombe'u íxupe. Upéa-gwi oikupe'o pe'o oje'ói-vy hikwái gwe'ýi ha-py.

Ogwerokanhy heraha-vy mitã'i Egito-py

¹³ Oho rire oje'ói-vy upe hi'arandu va'e, pyhare ojehexa uka ou-vy Nhandejáry rembigwái yváy gwigwa. José oke jave, ojehexa uka íxupe:

—Epu'ã katu, he'i, —eraha isy ndive mitã'i. Erokanhy heraha-vy mitã'i Egito yvy-py. Epyta ranhe upe-py eiko-vy. Xe ha'e ramo ae, ereju jevy va'erã, he'i íxupe.

—Mburuvixa Herodes katu oheka uka-ta íxupe ojuka uka hagwã. Upéa-gwi epyta upe-py, he'i íxupe Nhandejáry rembigwái.

¹⁴ Upe-ma ramo opu'ã pyhare ogwerokanhy heroje'ói-vy. Ogweraha isy ndive mitã'i. Oho Egito yvy-py.

¹⁵ Upe-py opyta mitã'i ndive. Herodes omano ra'arõ-vy opyta Egito-py. Yma ete Nhandejáry nhe'ê-py omombe'u va'ety remimoïgwe kwatia-rehe he'i a-rami: “Ahenói-ma xe ra'y-pe Egito yvy-gwi ou hagwã” he'i upe Nhandejáry rembiporavo Cristo-rehe. Ipokatu voi Nhandejáry nhe'ê. Upéa-gwi yma gware he'i hagwe-rami, ãy oiko-ma. ††

Ojejuka mitã kwimba'e

¹⁶ Ha upéi katu ndouvéi-ma Herodes renda-py pe hi'arandu va'e. Oikupe'o-ma ra'e oho-vy íxupe.

“Xe mbotavy rei ra'e” he'i ojeupe Herodes. Upéa ombopoxy eterei-ma íxupe, ojeupe nomombe'úiry-gwi. Upéa-gwi omondo Hesu oiko hagwe-py. Mitã'i gwive he'i ojuka ukapa hagwã. Belém tetã mygwa ijerekwe regegwa ave he'i ojuka ukapa hagwã mitã kwimba'e-pe gwive. Mokõi ro'y ogwereko va'e, ne'írã omboty vyteri mokõi ro'y va'e-pe gwive he'i ojuka ukapa hagwã. Pe hi'arandu va'e omombe'u ha-rupi rei íxupe, he'i ojuka ukapa hagwã. ¹⁷ Yma Nhandejáry nhe'ê-py omombe'u va'ety Jeremias remimoïgwe kwatia-rehe a-rami he'i:

“Omemy ohapirõ va'e nhahendu-ma tetã héry va'e Ramá-py. Raquel remiarirõre voi upe va'e ohapirõ omemy kwéry. Ojahe'o ramo omemy kwéry-rehe nhahendu-ma voi. Ndoikovéi-magwi omemy nohenduséiry voi ombopy'agwapyharã mo'ã nhe'ê” he'i va'ekwe imemy ojejuka va'ekwe-rehe. Upéixa yma he'i hagwe-rami, ãy oiko-ma Belém tetã-my. †

Ogweru jevy-ma mitã'i Egito yvy-gwi

¹⁹ Ha upéi katu omano Herodes. Omano rire, ojehexa uka jevy José-pe Nhandejáry rembigwái yváy gwigwa. Egito-py vyteri oime ramo, ikéra-py ojehexa uka jevy íxupe:

²⁰ —Omano-ma mitã-rehe ija'e'ý va'ekwe. ãy ereraha jevy jepe arã upe-py. Ijukaseharãgwe omano-ma. Epu'ã katu, he'i —eraha jevy mitã isy ndive. Ereiko hagwe-py tereho jevy. Israel kwéry yvy-py tereho, he'i José-pe.

²¹ Upe-ma ramo opu'ã oje'ói-vy. Mitã ogweraha isy ndive jevy gwetã-my. Israel kwéry yvy-py oho. ²² Ha upéi katu:

† 2:6 Mq 5.2

†† 2:15 Os 11.1 ‡ 2:17-18 Jr 31.15

—Áy Herodes ra'yre Arquelau oiko jevy mburuvixagwasu ramo Judéia yvy-py, he'i José-pe omombe'u-vy.

Upéixa-gwi ikyhyje oho hagwã ta'yre manda ha-py. Pyhare ojehexa uka jevy íxupe ou-vy Nhandejáry rembigwái yváy pygwa. José oke jave, ojehexa uka íxupe: —Ani ereho teĩ upe-py, he'i íxupe.

Upéixa-gwi ndohóiry oyvy-py. Galiléia yvy-py ae ha'e oho.

²³ Upe-py oho opyta Nazaré tetã-my. Yma Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety remimoĩgwe kwatia-rehe he'i a-rami:

“He'i va'erã íxupe Nazaré pygwa”

he'i upe Nhandejáry rembiporavo Cristo-rehe. Ipokatu voi Nhandejáry nhe'ẽ. Upéa-gwi yma he'i hagwe-rami, áy oiko-ma.

Ojekwaa João Batista Nhandejáry nhe'ẽ mombe'u-vy (Mc 1.1-8; Lc 3.1-18; Jo 1.19-28)

3 Upe ramo ojekwaa-ma ou-vy João Batista. Tekwaty e'ỹ-my Judéia yvy-py ojekwaa-ma Nhandejáry nhe'ẽ mombe'u-vy:

² —Onhemo'agwĩ-ma katu ou-vy Nhandejáry nhande ruvixarã. Pemboasy katu pene rembiapo vaikwe. Pero va pende rekoha pemoirũ hagwã íxupe, he'i omombe'u-vy.

³ Upearã-rehe yma gware Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety Isaiás remimoĩgwe kwatia-rehe a-rami:

“Oĩ tekwaty e'ỹ-my onhe'ẽ hatã va'e. Pemopotĩ katu Nhandejáry raperã. Pembohape karẽ e'ỹ katu íxupe. Penhemoatyřõ katu henonde, he'i onhe'ẽ hatã-vy” † he'i João Batista rekorã mombe'u-vy. ⁴ Ha'e camelo mymba ragwekwe-gwi onhemonde oiko-vy. Ha ixumbe katu vaka pire gwigwa. Ho'u tukúry-pe oiko-vy. Ei ka'agwy ho'u ave. ⁵ Upe jave ohopa oje'ói-vy hendapy Jerusalém tetã mygwa, Judéia yvy pygwa ave. Jordão ysyry jere rupigwa ave ohopa iha-py. ⁶ Ogwahẽ ramo henda-py, peteĩ teĩ onhemombe'u João-pe gwembiapo vaikwe-rehe: “Amboasy-ma xe rembiapo vaikwe” peteĩ teĩ onhemombe'u ramo, omongarai-ma íxupe. Jordão ysyry-py oporomongarai oiko-vy.

⁷ Ha upéi katu ogwahẽ ave ou-vy heta fariseu saduceu ndive. Onhemongarai ukase-vy ou íxupe hikwái. Ohexa ramo íxupe kwéry João he'i:

—Mbói-rami peẽ pende reko mbói reko-rami, he'i íxupe João. —Kiva'e po nde-vy he'i erekanhy hagwã? Ndikatúi erekanhy nde rereko asyharã-gwi, he'i íxupe kwéry.

⁸ —Ereova ramo nde rekoha, ehexa uka nde reko porãha. ⁹ “Abraão amyřĩ nhande ru voi. Nhande kwéry hemiarirõre tee voi” ere rei erenhemboete ukase-vy. Ani joty ere upéa. Pehexa katu ko va'e ita. Ha'e-ta peẽ-my. Ko itakwe Nhandejáry omondo kwaa va'erã kente ramo. Hetave omondo kwaa va'erã Abraão remiarirõre ramo. Ndaheko rasyřy arã hemimondo ramo ita.

¹⁰ Yva máta hi'a e'ỹ va'e oity va'erã. Hapy hagwã-pyma ogweraha va'erã. Oĩ-ma háxa ijypy-py ombogwái hag-

wã hapo-rupi. Upéixa ete ogwereco asy va'erã hekoha vai va'e-pe.

¹¹ —Xe, he'i —y-py mante apomongarai va'e penhemboasy-gwi pende rekoha vaikwe-rehe ojekwaa hagwã peẽ penhemboasyha pende rekoha vaikwe-rehe. Ha oĩ xe rapykwerigwa katu napene mongarai mo'ãi xe oromongaraiha-rami. Ha'e ombogwey va'erã omoingo-vy pende py'apy-py Nhe'ẽ Marangatu tee va'e, he'i. —Tata-py ae pene mongarai va'erã omokanhy ngatu-vy pende reko tujakwe pendéhegwi. Tata-py imombopyrã jahapyha-rami ave, pende reko tujakwe oipe'a va'erã pendéhegwi. Pende aigwe ohapypa-ma va'erã. Ha'e ipu'akave va'e xéhegwi. Upéa-gwi, xe reko'ive íxugwi-gwi, xe ave atĩ íxugwi. Ni hembigwái ramo jepe ndikatúiiry aiko. ¹² Yrupẽ-my nhamombo yvate-koty imboveve-vy. Upéi inhongatu haty-py nhamoĩ ha'ỹigwe. Ha ha'ỹi e'ỹ va'e pirkewe katu jahapy. Upéixa ete ha'e ogwahẽ-ma ou-vy oipe'a hagwã hekoha vai va'e-gwi hekoha porã va'e. Upe va'e ogweraha va'erã oha-py. Ha hekoha vai va'e katu ogwereco asy va'erã íxupe. Okái voi Nhandejáry rata. Ndoikói voi imbogweharã, he'i judeu ruvixa kwéry-pe João Batista imombe'u-vy.

Onhemongarai Hesu

(Mc 1.9-11; Lc 3.21-22; Jo 1.32-34)

¹³ Upe ramo ogwahẽ ou-vy Hesu Galiléia yvy-gwi. Jordão ysyry-py ou. Ojéupe ave oipota omongarai.

¹⁴ Ha João katu nomongaraiséi íxupe:

—Iporãve katu xe mongarai nde voi. Nde, nde reko porãve xéhegwi, he'i íxupe João. —Nde reko porãve jepe, ma'erã ereju joty xe renda-py? Ma'erã erenhemongarai ukase joty xe-vy, he'i oporandu-vy.

¹⁵ —Áy eheja katu tanhemongarai, he'i Hesu. —Upéixa iporã jajapo entéro Nhandejáry oipota va'e gwive, he'i João-pe.

Ha João he'i:

—Néi. Aipo ramo toromongarai, he'i Hesu-pe. Ha omongarai íxupe.

¹⁶ Onhemongarai rire-ma, osẽ y-gwi ou-vy. Upe-ma ramo ojekwaa pya'e yváy-py. Upe-gwi ha'e ohexa ogwey va'e. Pykasu-rami ogwey ou-vy Nhe'ẽ Marangatu tee va'e. Ójehe ogwey ramo ohexa. ¹⁷ Upéi ohendu yváy-gwi onhe'ẽ va'e. He'i:

—Kóxa xe ra'y xe rembiayhu voi. Xe rembierohory porã ete va'e voi ko va'e, he'i yváy-gwi onhe'ẽ va'e Hesu-rehe.

Anháy ruvixa ombojejavyse mo'ã Hesu-pe

(Mc 1.12-13; Lc 4.1-13; Hb 4.15)

4 Ha upéi katu ogweraha Hesu-pe Nhe'ẽ Marangatu tee va'e. Tekwaty e'ỹ-my ogweraha íxupe. Anháy renda-py ogweraha íxupe anháy ruvixa otantea hagwã íxupe ombojevay hagwã mo'ã.

² Quarenta áry, quarenta pyhare ave ohasa okaru e'ỹ reheve. Ha upe rire ae katu ivare'a-ma. ³ Upe ramo ohekoteta-vy ou anháy ruvixa. Ombojejavyse mo'ã íxupe. Anháy he'i íxupe:

† 3:3 Is 40.3

—Nde ere ndéjehe, “Xe Nhandejáry ra'y voi”. Aipo ramo ere ko ita-pe eremondo hagwã íxupe mbojape ramo, he'i Hesu-pe anháy itantea-vy, ombojejavyse mo'ã-vy.

⁴ Hesu ae ndojapóiry joty inhe'ë. Nhandejáry nhe'ë ae joty omombe'u íxupe:

—Ko'a-rami ae voi Nhandejáry nhe'ë oĩ va'e kwatia-rehe, he'i íxupe:

—“Nhande rembi'ukwe-rehe anho rei ndaha'úi nhande rekoverã tee. Nhandejáry he'i va'e gwive ae nhande rekoverã tee”

he'i Hesu, Nhandejáry kwatia nhe'ë omombe'u-vy íxupe. †

⁵ Upe rire anháy ruvixa ogweraha íxupe Jerusalém tetã marangatu-py. Nhandejáry róga kakwaa-py ogweraha íxupe. Upe-py ijyvateve va'e ári omonhembo'y íxupe. Anháy he'i íxupe:

⁶ —“Xe Nhandejáry ra'y voi” ere nde ndéjehe, he'i íxupe. —Aipo ramo, he'a katu a-gwi. Ko'a-rami ae oĩ Nhandejáry kwatia nhe'ë he'i anháy Hesu-pe ombojejavy ukase mo'ã-vy:

—“Nhandejáry omonhangareko uka va'erã nde-rehe gwembigwái yváy pygwa-pe. Ipo-py nde joko va'erã pono ere'a-vy ererokwa hatã nde py ita-rehe” he'i Nhandejáry kwatia nhe'ë oiporu rei-vy. —Upéa-gwi he'a katu, he'i mo'ã Hesu-pe. ††

⁷ Ha Hesu ae katu ndojapóiry joty inhe'ë. Nhandejáry nhe'ë ae joty omombe'u íxupe:

—Ko'a-rami ave oĩ Nhandejáry kwatia nhe'ë, he'i ave íxupe Hesu omombe'u-vy.

—“Ani katu eretantea teĩ Tupã nde Járy-pe imbojejavy ukase-vy mo'ã” he'i anháy ruvixa-pe Nhandejáry kwatia nhe'ë omombe'u-vy.

⁸ Upéi ogweraha jevy Hesu-pe vyatygwasu ári. Upe-py ohexa uka íxupe entéro tetã tetã ko yvy-py oĩ va'e gwive. Mburuvixa vixa róga kakwaa ohexa uka íxupe. Íjapo porã porãpyre, heta iporãve rãve va'e ohexa uka íxupe. ⁹ Ohexa ukapa rire he'i íxupe:

—Entéro ne rembiexakwe gwive ame'ë arã nde-vy, he'i íxupe anháy. —Ne retypy'ã-rehe erenhesũ ranhe ramo xe mboete-vy, ame'ë arã nde-vy, he'i otantea-vy imbojejavy ukase-vy mo'ã Hesu-pe.

¹⁰ Ha Hesu ae katu ndojapóiry inhe'ë. He'i joty íxupe: —Tereho katu, nde Satanás, he'i joty íxupe. —Ko'a-rami ae oĩ Nhandejáry kwatia nhe'ë, he'i ave íxupe Hesu:

—“Pemomba'egwasu katu Tupã pende Járy-pe. Íxupe anho mante pehendu pemboete-vy” he'i anháy ruvixa-pe onhe'ë mbojevvy.

¹¹ Upéa he'i rire anháy ruvixa oheja íxupe oho-vy. Ha Nhandejáry rembigwái yváy pygwa ogwahë ou-vy iha-py. Hemikotevë ogweru.

Onhepyrũ Hesu Nhandejáry nhe'ë mombe'u-vy

(Mc 1.14-15; Lc 4.14-15)

¹² Ha upéi katu João Batista onhemoi preso. Oherakwã rendu ramo, Hesu osë jevy oho-vy Galiléia yvy-py.

¹³ Gwetã Nazaré-py ndopytái. Ova oho-vy Cafarnaum tetã-my. Pe Cafarnaum Galiléia yugwarusu rembe'y-py. Zebulon yvy pygwa, Naftali yvy pygwa ave he'i yma gware. ¹⁴ Upe-py ova Hesu yma gware he'i hagwe-rami oiko hagwã äy. Yma Nhandejáry nhe'ë-py omombe'u va'ety Isaías remimoigwe kwatia-rehe a-rami:

¹⁵ “Oĩ Zebulon yvy pygwa, Naftali yvy pygwa ave. Oĩ yugwarusu rape-koty oĩ va'e, oĩ Jordão ysyry rovái pygwa, oĩ Galiléia yvy pygwa, judeu e'y kwéry va'e. ¹⁶ Upe va'e kwéry pytũ-my rei oiko va'e-rami oiko va'ekwe. Äy katu hendy va'e-py ohexa porã va'e-rami oiko-ma va'erã hikwái. Gwĩ omano va'erã-rami, ohexa jokupe rei-ma va'e-rami oiko va'ekwe hikwái, äy katu ohesape íxupe va'e-rami oiko va'erã hikwái” ‡ he'i Nhandejáry kwatia nhe'ë. Yma he'i hagwe-rami, äy oiko-ma.

¹⁷ Cafarnaum tetã-my ova rire, onhepyrũ Hesu Nhandejáry nhe'ë omombe'u-vy:

—Pene mo'agwĩ-ma ou-vy Nhandejáry pende ruvixarã. Upéa-gwi pemboasy peteĩ teĩ pene rembiapo vaikwe. Perova katu pende rekoha vaikwe, he'i omombe'u-vy íxupe kwéry.

“Peju katu xe moirũ” he'i Hesu

(Mc 1.16-20; Lc 5.1-11)

¹⁸ Ha upéi katu Hesu ogwata oho-vy Galiléia yugwarusu yke-rehe. Ohexa oho-vy Simão-pe, héry va'e Pedro ave, tyvýry André ndive. Ohexa omombo ramo oity hagwã y-py kyha oipyhy hagwã pira. Pira jopoihaty voi ha'e kwéry:

¹⁹ —Peju katu xe moirũ, he'i íxupe kwéry. —Nde katu pira jopói kwaahaty. Äy ae orohekombo'e-ta xe moirũ uka hagwã gwĩ kente kwéry-pe, he'i ohenói-vy íxupe kwéry Hesu.

²⁰ Upe-ma ramo pya'e oheja okyha. Omoirũ-ma oho-vy Hesu-pe.

²¹ Ha upéi ohasave Hesu oho-vy gwenonde-koty. Ohexa oho-vy mokõi Zebedeu ra'y, Tiago tyvýry João ave. Gwu ndive omoatyrõ oiko-vy kanoagwasu-py kyha. Ohenói íxupe ojéupe omoirũ hagwã:

—Peju katu xe moirũ, he'i íxupe kwéry.

²² Upe-ma ramo pya'e oheja okanõa gwu reheve. Oho hupive omoirũ-vy Hesu-pe.

Hesu oporombo'e oporombogwera ave

(Lc 6.17-19)

²³ Ha upéi katu Hesu oho Galiléia tetã tetã-rupi. Oje-porahéi haty haty-rupi oporombo'e. Nhandejáry nhande ruvixarã rehegwa nhe'ë porã omombe'u mbe'u. Entéro mba'asy-gwi oporombogwera gwera oiko-vy. ²⁴ Upe-ma ramo isarambi oho-vy herakwã.

† 4:4 Dt 8.3 †† 4:6 Sl 91.11-12

‡ 4:16 Is 9.1-2

Síria tetã tetã-rupi oho herakwã. Upéixa-gwi ogweru íxupe opamba'e mba'asy rerekoha va'e gwive. Gwí hasy ete va'e, gwí anháy rerekoha, gwí he'o'ã'o'ã va'e, gwí hajy jeapa va'e ogweru ave íxupe. Entéro hasy va'e íxupe ojereru va'ekwe gwive, ombogwerapa joty ha'e. ²⁵ Upe ramo heta ojogweroaty Hesu-rehe hikwái. Oí heta Galiléia yvy pygwa, oí heta Dez Cidades oje'eha tetã mygwa. Oí heta Jerusalém tetã mygwa, Judéia yvy pygwa ave. Oí heta Jordão ysyry rovái pygwa. Heta eta kente oho ijave oje'ói-vy.

Heko vy'a tee va'e
(Lc 6.20-23)

5 Ha upéi katu heta eterei ijaty va'e omoirüse Hesu-pe. Ha ha'e katu ohexa ramo íxupe kwéry, ipa'ũ-gwi ojeupi oho-vy. Ijavyte kwéry-gwi ojeupi oho-vy. Yvyaty ári-ma ojeupi oho-vy. Upe-py ogwahẽ ramo, ogwapy-ma yvyaturu-rehe. Ogwapy rire, omoirũ íxupe hemimbo'e kwéry. ² Upe ramo onhepyrũ-ma ohekombo'e porã-vy gwemimbo'e kwéry-pe. He'i omombe'u-vy íxupe kwéry:

³ —Gwí, "Iporiahu va'e-rami ko yvy-py xe aiko" he'i ójehe va'e, gwí, "Xejehegwi rei ndikatúiry xe aiko" he'i ójehe va'e, heko vy'a tee va'e. Nhandejáry nhande ruvixa ndive gwarã voi. Upéa-gwi ovy'a.

⁴ —Gwí gwembiapokwe omboasy-vy hasẽ va'e, heko vy'a tee joty. Nhandejáry remimbopy'agwapyrã voi upéa. Upéa-gwi ovy'a.

⁵ —Gwí ipoxy pya'e e'ý va'e, heko kirirĩ va'e, heko vy'a tee va'e. Ko yvy pygwa íxupe gwarã. Ko yvy imba'e teerã. Upéa-gwi ovy'a joty.

⁶ —Gwí Nhandejáry remimbota gwive ojaposeve seve va'e, heko vy'a tee va'e. Ivare'a va'e-rami, ijuhéi va'e-rami ave oiko hemimbota ojapose eterei-gwi. Ojapo rire ovy'a va'erã. Onhembopy'ajeko tee va'e-rami ovy'a-ma va'erã oiko-vy.

⁷ —Gwí gwapixa-pe oiporiahuvereco va'e, heko vy'a tee va'e. Oiporiahuvereco va'erã ave íxupe Nhandejáry. Upéa-gwi ovy'a.

⁸ —Gwí hesakatu reheve ipy'a potĩ va'e, heko vy'a tee va'e. Ohexa va'erã Nhandejáry-pe. Upéa-gwi ovy'a.

⁹ —Gwí gwapixa peteíxa omoingo porã va'e, ombojoja va'e, heko vy'a tee va'e. "Xe ra'y voi, xe rajy voi" he'i va'erã hese Nhandejáry. Upéa-gwi ovy'a.

¹⁰ —Gwí Nhandejáry remimbota ojapo-gwi ogwereco asy ramo jepe íxupe, heko vy'a tee joty. Nhandejáry nhande ruvixa ndive gwarã voi. Upéa-gwi ovy'a.

¹¹ —Ha peẽ ave xe moirũ-gwi onhe'ẽ rei rei va'erã pende-rehe. Pende rereko asy va'erã. Xe-rehe ndaija'ei-gwi opaixagwa ivai va'e omombe'u vai va'erã pende-rehe, ijapu va'erã pende-rehe. Upéixa pende rereko jave, pende reko vy'a tee voi. ¹² Pevy'a katu. Perovy'a joty katu pende-rehe hembiaapo vai va'e. Yváy-py heta eterei ombohekovia va'erã peẽ-my ome'ẽ-vy Nhandejáry. Upéa-gwi pevy'a joty. Pende rerekoha-rami ave ogwereco asy va'ekwe myamyri Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety-pe. Yma gware-pe pene renonderã-

rehe ogwereco asy hagwe-rami ave, ãy pende rereko asy ave va'erã.

Juky rehegwa nhe'ẽ, yvypóry kwéry-pe ohesape va'e-rami oiko va'e rehegwa nhe'ẽ ave
(Mc 9.50; Lc 14.34-35)

¹³ —Pejeapysaka katu juky rehegwa nhe'ẽ-rehe. Juky-rami peẽ peiko ko yvy-py. Pono ine so'o-rehe juky nhamoí va'e-rami, peẽ peiko ko yvy-py ani hagwã teko rei ivaive ive oho-vy. He porã juky ha ndahe porãvéi ramo, ndikatuvéi-ma nhamoatyrõ íxupe. Naiporãvéi-ma nhamoatyrõ hagwã. Nde eremombo-ma va'erã. Erepyrũ va'erã hese.

¹⁴ —Yvypóry kwéry-pe pehesape va'e-rami ave peẽ peiko. Ojekwaa porã tetã yvyaty ári onhemoi va'ekwe. Ndikatúiry onhomi nhomi íxupe. ¹⁵ Ojekwaa porã ave tataendy. Nhamoendy ramo, ndajajaho'íry nha'ẽ gwy-py. Tataendy'y ári ae nhamoi. Upe ramo entéro óga pygwa-pe pe tataendy ohesapepa oí-vy. ¹⁶ Upéixa ete ohesape va'e-rami, tojekwaa porã ne rembiapo porãkwe. Upéixa ramo nde rapixa kwéry ohexa va'erã ne rembiapo porã. Ohexa ramo, omomba'egwasu va'erã nde Ru yváy pygwa-pe, he'i Hesu.

Moisés amyri remimombe'ukwe rehegwa nhe'ẽ

¹⁷ Upéi he'i jevy Hesu:

—Ani ere teĩ: "Ogwahẽ-ma ou-vy Hesu ohekoviario hagwã Moisés amyri remimombe'ukwe tekoha" ani ere teĩ. "Ou-ma ohekoviario hagwã Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety amyri remimombe'ukwe tekoha" ani ere teĩ. Agwahẽ-ma ae aju-vy ipokatu hagwã upe Nhandejáry remimo'arandukwe nhe'ẽ oiko hagwã he'i hagwe-rupi, he'i.

¹⁸ Upéi he'i ave:

—Pejeapysaka katu xe nhe'ẽ-rehe. Anhetegwa va'e amombe'u-ta peẽ-my. Ko yvy áry ndive oiko jave, non-hemohekoviario mo'ái va'erã Moisés amyri remimombe'ukwe nhe'ẽ. Nomokanhy mo'ái ni peteí ojehai va'ekwe. Ni peteí ndyky jaiporu va'e kwatia nhamonhe'ẽ porã hagwã nomokanhýi va'erã. He'i hagwe-rami oikopa peve nonhemohekoviario mo'ái va'erã Nhandejáry kwatia nhe'ẽ. ¹⁹ Upéa-gwi oí ramo Nhandejáry kwatia nhe'ẽ ohendu rire mixí eterei va'e nohendu-sevéi va'e. Upéi ohendu e'ý uka hagwã ombo'e gwapixa-pe. Upe va'e apohare-pe nomomba'egwasúi arã voi Nhandejáry oiko ha-rupi nhande ruvixarã. Ombohekomixíve va'erã ae voi íxupe. Ha Nhandejáry kwatia nhe'ẽ apoha, "Pehendu katu Nhandejáry kwatia nhe'ẽ Moisés amyri remimombe'ukwe" he'i ae va'erã gwapixa-pe, omomba'egwasu va'erã íxupe Nhandejáry oiko ha-rupi. ²⁰ Ha gwí judeu rekomb'ehaty kwéry, fariseu kwéry ndive ojapose mo'á Nhandejáry remimbota gwive ogwahẽ hagwã mo'á oho-vy nhande ruvixa ramo Nhandejáry oiko haty-py. "Heta nhane rembiapo porã porã" he'i ójehe kwéry. "Upéa-gwi nhagwahẽ va'erã jaha-vy Nhandejáry oiko haty-py" he'i mo'á ójehe kwéry. Ha nogwahẽ mo'ái voi. Ha'e kwéry heko-rupi peiko ramo, napemoirũ mo'ái Nhandejáry pene ru-

vixarã-pe. Nhandejáry remimbota gwive pehenduseve seve ramo ae, pemoirũ va'erã íxupe, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

Ipoxy rei va'e rehegwa nhe'ẽ

²¹ Upe rire katu he'i jevy Hesu:

—“Ani ereporojuka teĩ” he'i araka'e yma gware-pe. “Oporojuka va'ekwe-pe ogweraha va'erã mburuvixa rovagwy-py oporandu hagwã íxupe hembiapokwe-rehe” he'i araka'e yma gware-pe. Upéa pehenduma.
²² Áy xe ae katu nde rekoha porãve hagwã amombe'u-ta peẽ-my. Gwe'ýi-rehe ipoxy rei va'e-pe gwive ogweraha va'erã mburuvixa renda-py ogwereco hagwã íxupe hembiapokwe-rami. Gwe'ýi-rehe onhe'ẽ rei va'e-pe ogweraha va'erã mburuvixa kwéry ojogweroaty haty-py omoporandu uka hagwã hembiapokwe-rehe íxupe. Ha, “Nde tavy. Ne arandu e'ý va'e” he'i va'e gwive gwapixa-pe katu, ojereraha va'erã tata opa rei rei e'ý va'e-py.

²³ —Upéixa ramo ereho ramo Nhandejáry róga-py ne remime'ẽrã ereme'ẽ-ma hagwã íxupe Nhandejáry apy-ka nhamboete haty-py, upe-py nde re'ýi nde-rehe ija'e'ýha-rehe ne mandu'a ramo, ani ereme'ẽ ranhe teĩ Nhandejáry-pe ne remime'ẽrã. ²⁴ Eheja rei katu Nhandejáry apy-ka renonde-py. Tereho ranhe katu nde rapixa ha-py erehekombojoja ranhe hagwã íxupe pe-teĩxa ereiko hagwã. Ha upe rire katu eju jevy Nhandejáry ha-py ne remime'ẽrã ereme'ẽ hagwã íxupe. ²⁵ Embojoja mani katu nde-rehe ija'e'ýha-pe peho jave mburuvixa ha-py. Ne'írã vyteri eregwahẽ jave, embojoja ranhe katu ne nhe'ẽ nde rapixa ndive erembovy'a jevy hagwã íxupe. Nerembojojái ramo íxupe, ne me'ẽ arã mburuvixa po-py. Upéi mburuvixa ne me'ẽ va'erã polí-cia po-py. Upéi nde reja va'erã preso. ²⁶ Anhetegwa amombe'u-ta peẽ-my. Preso erepyta rire, ndopoi rei mo'ãi ndéhegwi. Nane mosẽ mo'ãi. Ndereve reveha gwive ne mbopaga uka va'erã. Erepagapa rire mante, ne mosẽ va'erã, he'i Hesu.

Mba'éixa nhanhemongy'a

(Mt 19.3-9; Mc 9.43-47; 10.11-12; Lc 16.18)

²⁷ Upéi he'i jevy Hesu:

—“Ani erenhomongy'a teĩ nde rapixa rembireko ndive, nde rapixa ména ndive ereiko-vy” he'i araka'e yma gware-pe. Upéa pehenduma. Ha áy katu xe ae nde rekoha porãve hagwã amombe'u-ta peẽ-my.

²⁸ —Gwí opy'apy-py imandu'a gwapixa rembireko-rehe oikose-gwi indive va'e, hendive ndoikói vyteri ramo jepe, ojejavy joty. Gwesa-rupi joty ogwereco gwapixa rembireko. Omongy'a-ma va'e-rami, ojapo vai-ma hese.

²⁹ —Upéixa ramo nde resa nde akatúa-koty oĩ va'e-gwi erejavy-ta ramo, ejejoko joty ne rembiapo vairãgwe-gwi. Enohẽ katu peteĩ nde resakwe emombo ndejéhegwi nde resakwe, peteĩ hesa pehẽ va'e-rami ereiko hagwã. Nde resa mokõi reheve nde reraha ramo tata ijapy e'ý va'e renda-py, ivai eterei va'erã nde-

vy. Iporãve erenohẽ eremombo peteĩ nde resakwe ndejéhegwi.

³⁰ —Ha nde po nde akatúa-koty oĩ va'e-gwi erejavy-ta ramo, ejejoko ae katu ne rembiapo vairãgwe-gwi. Ejahya ae katu upe nde po emombo ndejéhegwi. Peteĩ ipo va'e rekoha-rami ae katu eiko. Mokõi nde po reheve nde reraha ramo tata ijapy e'ý va'e renda-py, ivai eterei arã. Iporãve erejahya peteĩ nde po ndéhegwi.

³¹ —“Gwembireko-gwi opoise va'e gwive, tojapo kwatia ome'ẽ hagwã gwembireko-pe, Apoi-ta ndéhegwi, he'i-vy va'e tome'ẽ íxupe” upéa he'i ave araka'e yma gware. ³² Ha áy katu xe ae nde rekoha porãve hagwã amombe'u-ta peẽ-my. Gwembireko-gwi opoi va'e ojapo vai hese. Upéi hembirekokwe omenda jevy ramo, onhemongy'a-ma va'erã. Ha Nhandejáry katu omoingo asy va'erã imenakwe-pe, omenda amboase jevy-gwi oheja rei gwembireko hagwe-rehe. Ha kunha hejapyre-rehe omenda jevy va'e katu, onhemongy'a va'erã ha'e-rami ave. Ha kwimba'e ambue ndive ojohu va'e gwembireko katu, opoi ramo gwembireko-gwi, ndojapo vaíry hese, he'i Hesu.

Ani ereiporu teĩ imba'e réry rei ne nhe'ẽ pokatuve hagwã mo'ãi
(Tg 5.12)

³³ Upéi he'i jevy Hesu:

—“Ani erejapo e'ý teĩ ne nhe'ẽ. Xe apu ramo xe rendu va'erã Nhandejáry, ere ramo, ejapo katu ne nhe'ẽ” he'i araka'e yma gware-pe. Upéa ave pehenduma.

³⁴ —Áy ae katu nde rekoha porãve hagwã amombe'u-ta peẽ-my. “Nanhe'ẽ rei mo'ãi, ajapo-ta voi” ere ramo, ani ereiporu teĩ imba'e réry rei ererovia uka hagwã ne renduharã-pe ne nhe'ẽ. Ani ereiporu yváy réry. Upe-py Nhandejáry ogwapy haty. Nde ae ne nhe'ẽ eiporu. ³⁵ Ani ereiporu teĩ yvy réry. Upe-py Nhandejáry opyrũ haty. Ani ereiporu teĩ Jerusalém tetã réry. Upe-py oiko Nhandejáry nhande ruvixagwasu. Nde ae ne nhe'ẽ eiporu. ³⁶ Ani ereiporu teĩ ne akã réry ererovia uka hagwã ne renduharã-pe ne nhe'ẽ. Nhandejáry mba'e ne akã. Nde ávy peteĩ va'e neremomorotĩ kwaái, neremohũ kwaái ave. Nde ae ne nhe'ẽ eiporu. ³⁷ Erenhomongeta ramo, erejapose va'erã-rehe, “Ajapo-ta” ere. Ha nderejaposéi va'erã-rehe, “Ndajapo mo'ãi” ere ave. Imba'e réry rei ani ereiporu teĩ. Imba'e réry rei ereiporu ramo, nde rekombo'e ra'e anhaygwasu. Anhaygwasu rape-rupi ereiko ra'e, he'i Hesu gwemimbo'e kwéry-pe.

Ani erejehy teĩ nde rapixa-rehe

(Lc 6.29-30)

³⁸ Upéi he'i jevy Hesu gwemimbo'e kwéry-pe:

—“Iporã erejepy” he'i araka'e yma gware-pe. “Nde resa ombyai ramo nde rapixa, embyai katu hesa hekovia. Ne rã omopẽ ramo nde rapixa, emopẽ katu hã hekovia. Nde-rehe ojapo hagwe-ramima nde rapixa ejapo ave hese” he'i araka'e nhande rekorã omombe'u-vy araka'e. Upéa pehenduma.

³⁹ —Áy ae katu iporãve amombe'u-ta peẽ-my. Aníke upéixa erejapo teĩ. Nde rapixa nde-rehe ojapose va'e ojapo ramo, ani joty kuri erejepy teĩ hese. Nde rovapete ramo jepe nde akatú-a-gwi, ani joty kuri erejepy teĩ hese. Nde rovapete ramo jepe, ejerova rova joty íxupe. Eme'ẽ joty íxupe nde rova asu nde rovapete jevy hagwã. ⁴⁰ Nde reraha ramo mburuvixa renonde-py oipe'a hagwã ndéhegwi ne kamisa, eme'ẽ íxupe togweraha ne kamisa nde ao jo'a ndive. ⁴¹ "Eraha katu areko va'e peteĩ quilômetro" he'i ramo nde-vy peteĩ soldado omanda-vy, ejapo katu inhe'ẽ. Ejapove joty inhe'ẽ. Eraha joty katu ogwereco va'e mokõi quilômetro. ⁴² Gwĩ oikotevẽ va'e ojerure ramo nde-vy, eme'ẽ katu íxupe. Ne mba'e oiporuse va'e-pe eiporuruka joty ave íxupe, he'i Hesu.

Nde-rehe ija'e'ỹ ramo jepe, ehayhu joty kuri íxupe
(Lc 6.27-28,32-36; Rm 12.14)

⁴³ Upéi he'i jevy Hesu:

—"Ehayhu katu nde re'yi-pe ha nde-rehe ija'e'ỹ va'e-pe ani ave erehayhu teĩ" he'i araka'e yma gware-pe. Upéa pehenduma.

⁴⁴ —Áy ae katu nde rekoha porãve hagwã amombe'u-ta peẽ-my. Nde-rehe ija'e'ỹ va'e jepe, ehayhu joty íxupe. Nde rereko asy va'e-rehe, ejapo joty oração. Embojeupi joty katu ne nhe'ẽ Nhandejáry-pe hese kwéry. ⁴⁵ Upéixa Nhandejáry rekoha. Upéixa ereiko va'erã nde Ru yváy pygwa ra'y tee ramo. Nhande resape uka va'e peteĩxa nhande rereko. Hekoha vai va'e-pe hekoha porã va'e-pe ave omosẽ kwarahy omoendy-vy peteĩxa Nhandejáry. Hembiaapo porã va'e-pe hembiaapo vai va'e-pe ave omongy peteĩxa. Enterove va'e-pe ohayhu-gwi ojapo upéixa. Pende Ru yváy-py oĩ va'e ojapoha-rami ave, peẽ pejapo katu.

⁴⁶ —Nde rayhu va'e-pe anho erehayhu ramo, "Hekoha porã eterei" nde'ĩ mo'ãiry nde-rehe Nhandejáry. Nde reko-ramima ave oiko gwĩ plata-py nhane mbopaga va'ety, hese imandu'a vai va'e. ⁴⁷ Nde re'yi anho ererovy'a ramo, "Hembiaapo porã eterei" nde'ĩry va'erã nde-rehe Nhandejáry. "Xe rekoha porã" ere rei arã ndéjehe. Nde reko-ramima ave oiko va'erã judeu e'ỹ va'e Nhandejáry kwaa e'ỹha, gwe'yi anho ogwerovy'a-vy.

⁴⁸ —Peiko ae katu Pende Ru yváy pygwa reko-rupi. Ha'e hekoha porã tee rei voi heko jejavy e'ỹ reheve. Ha'e-ramima peiko meme katu, he'i Hesu gwemimbo'e kwéry-pe.

Ne rembiapo porã ramo, ani erejapo teĩ enterove resa-py erejehexa ukase-vy

6 Hesu he'i jevy gwemimbo'e kwéry-pe:

—Xáke, enhangareko porã katu ndéjehe, he'i. —Ne rembiapo porã ramo, ani erejapo teĩ enterove va'e resa-py erejehexa uka porãse-vy imandu'a porã hagwã mo'ã nde-rehe. Upéixa ereiko ramo, "Hekoha porã upe va'e. Íxupe gwarã ame'ẽ-ta" nde'i mo'ãri arã voi nde-rehe Nhandejáry pende Ru yváy pygwa. Nde

rekoha oikwaa voi. Ani erejapo teĩ upéixa. Ndaipotái upéixa erenhemboete ukase ereiko-vy.

² —Iporiahu va'e-pe ereme'ese ramo, ani ereiko gwĩ gweko-gwi rei enterove resa-py ojehexa uka porãse va'e reko-rupi, opy'a ky'aha omo'ã kwaa va'e reko-rupi. Atýra-py ojeporahéi haty-py omonhe'ẽ gwemimbygwasu, enterove imandu'a porã hagwã mo'ã hese. Tape-rupi ombopu onhemboete ukase-vy mo'ã. Anhetegwa va'e amombe'u-ta peẽ-my. Hexaháry-pe onhemboete uka rire, mba'eve nome'ẽ mo'ãvéi-ma íxupe Nhandejáry. ³ Iporiahu va'e-pe ereme'ese ramo ae, eme'ẽ nhe-mi íxupe. Tojekwaa e'ỹ ne remime'ẽ. Toikwaa e'ỹ jepe nde po asu va'e nde po akatúva va'e rembiapo. Toikwaa e'ỹ nde reko irũ kwéry ne remime'ẽ. Upéixa nde Ru yváy pygwa ombohekovia va'erã nde-vy ome'ẽ-vy. Ndaipóri íxugwi okanhy va'e. Okanhy va'erãgwe jepe ae ojohu joty Nhandejáry, he'i Hesu.

Oração erejapo ramo, a-rami ejapo

⁵ Upéi he'i jevy Hesu:

—Gwĩ nombojekwaaí joty va'e opy'a ky'aha, ojehexa uka porãse-vy rei ojapo va'e mo'ã oração, onhembo'yse oração apo-vy. Ojeporahéi haty-py ojapo oração imandu'a porã hagwã mo'ã hese. Ojéhegwi rei ojapo mo'ã oração enterove resa-py. Onhemboete ukase-vy rei ae onhembo'yse tape kurusu-py. Anhetegwa va'e amombe'u-ta peẽ-my. Ojekwaa porã rire, mba'eve íxupe nombohekovia mo'ãvéi-ma Nhandejáry. Ani peiko teĩ ha'e kwéry heko-rami, he'i.

⁶ —Oração erejapo jave ae, eike katu koty-py. Ne rokẽ emboty ndejeheve. Upéi ne anho ha-py embojeupi ne nhe'ẽ nde Ru jahexa e'ỹ va'e-pe. Ha upe rire katu nde Ru yváy pygwa ne anho ha-py erejapo va'e rexa-vy, nde rovasa porã va'erã ombohekovia-vy nde-vy.

⁷ —Gwĩ judeu e'ỹ va'e Nhandejáry kwaa e'ỹha onhembo'e mbo'e rei. Heta nhe'ẽ oiporu rei va'e omondo rei onhe'ẽ Nhandejáry-pe. "Xe nhe'ẽ puku ramo, anhe'ẽ porã-ma" he'i mo'ã ójehe. "Heta-gwi xe nhe'ẽ, ohenduta xe nhe'ẽ Nhandejáry" he'i mo'ã ójehe. ⁸ Ani peiko teĩ ha'e kwéry heko-rami. Erejerure e'ỹ reheve ne remikotevẽ oikwaa-ma Nhandejáry nhande Ru.

⁹ —Oração erejapo ramo, a-rami ae kuri ere:

Ore Ru yváy-py ereime va'e. Opa-rupi tomboete nde réry marangatu va'e. ¹⁰ Ejehexa uka uka katu yvy pygwa-pe huvixarã. Ne remimbotã yváy pygwa ojapoharami, tojapo yvy pygwa ave. ¹¹ Áy eme'ẽ ore-vy ore remi'urã áy gwarã. ¹² Ore poriahuvereko katu orojejavy rire. Ore rapixa-pe ore-rehe ojejavy rire oroiporiahuverekoha-rami, ore poriahuvereko katu ore-vy ave.

¹³ Ani teĩ ereheja ore rekombó'e vai anháy. Ore re-sende ae katu íxugwi. Nde ae ko mburuvixa teeve voi. Nde pu'aka porãve va'e voi nde. Tane momba'egwasu enterove va'e opa e'ỹ reheve. Amém. †

¹⁴ —Ha'e-ta peẽ-my. Nde-rehe ojejavy rire nde rapixa-pe ereiporiahuvereko ramo, nde-vy ave nde poriahuvereko va'erã nde Ru yváy pygwa. ¹⁵ Ha nde rapixa-pe

† 6:13 Lc 11.1-4

ndereiporiahuverekói ramo katu, nde-vy ave nande poriahuvereko mo'ái va'erã nde Ru yváy pygwa, he'i Hesu.

Jakaru e'ỹ reheve rehegwa nhe'ě

¹⁶ Upéi he'i jevy Hesu:

—Gwĩ opy'a ky'aha omo'ã kwaa va'e gweko-rehe rei onhemboete ukase va'e, okaru e'ỹ reheve ohasa mo'ã Nhandejáry mboete-vy. Upéixa ojapo ramo, hova asy oiko-vy ov'y'are'ỹ va'e-rami. Ndojehovahéiry. Ndojekyvu porã ave ojehexa uka porã hagwã okaru e'ỹha onhemboete ukase-vy rei. Oipota enterove omanha hese. Anhetegwa va'e amombe'u-ta peẽ-my. Onhemboete rire, nombohekovia mo'ái va'erã íxupe ome'ě-vy Nhandejáry. Ani peiko teĩ ha'e kwéry heko-rami. ¹⁷ Ha peẽ katu Nhandejáry mboete-vy pekaru e'ỹ reheve pehasa ramo, pejekyvu porã katu. Pejehovahéi katu. Upéixa pende rapixa-pe ndojekwaái va'erã pekaru e'ỹha. Ha Nhandejáry ha'e anho mante oikwaa va'erã pekaru e'ỹha. Ndaipóri íxugwi okanhy va'e. Ne rembiapo nhe-mi oikwaa ramo, ombohekovia va'erã nde-vy ome'ě-vy ne rembiapo porãgwe-rehe, he'i Hesu.

Yváy pygwarã-rehe katu pepena

(Lc 12.33-34; 2 Tm 4.8; 1 Pe 1.4)

¹⁹ Upéi he'i jevy Hesu:

—Ani erenhongatu rei teĩ ko yvy-rehe ne mba'e kwéry. Onhembotapurupa arã nde ao. Onhembyaipa arã ne mba'e. Ombokwa arã nde róga-rehe imonda va'e oike hagwã nde koty-py. Ndaha'éi yváy pygwarã ko yvy pygwa va'e. Nhane rembiejarã meme voi. ²⁰ Nhandejáry reminhongatu yváy-py peẽ-my gwarã-rehe ae katu pepena peiko-vy ko yvy-py. Yváy-py onhongatu va'e-rami peiko katu ko yvy-py. Upe-py ndaipóri nhande ao ombotapuru rei va'erã. Ndaipóri nhane mba'e ombyai rei va'erã. Upe-py ndaipóri nhande róga-rehe ombokwa mbokwaharã nhande koty-py oike-vy omonda va'erã nhandéhegwi nhane reminhongatu va'e. ²¹ Nhane rakate'ỹha-ma nhane renonde-py nhamoĩ meme jaiko-vy. Upéa-gwi ani erenhongatu rei teĩ ko yvy-rehe ne mba'e kwéry. Hese anho ereity arã nde resa ereiko-vy. Epena ae katu nde reko porãã yváy pygwarã-rehe, he'i Hesu.

Nhande resa nhande rete resapeha

(Lc 11.34-36)

²² Upéi he'i jevy Hesu:

—Ha nhande resa reheve katu ohexa va'e-rami oiko nhande rete. Jahexa porã ramo, ohexa vérami ave nhande rete. Hembipepa íxupe va'e-rami oiko. Upéixa nde rekoha porã tee ramo, arakatu pygwa vérami ereiko va'e, erejehesa rerova uka-vy Nhandejáry-rehe. ²³ Ha naiporãi ramo nhande resa katu hesa e'ỹ va'e-rami oiko nhande rete. Ndohexa uka porãi ramo nhande-vy, pytũ-my oiko ave nhande rete. Upéixa voi nde rekoha vai ramo, pytũ-my vérami ereiko va'e, ere-

jehesa rerova uka e'ỹ-vy Nhandejáry-rehe. Ipytũmba rei voi nde-vy. Ndahapéi voi nde-vy, he'i Hesu.

Ne remikotevẽ-rehe gwive ani erepena pena ereiko-vy

(Lc 12.22-31; Fp 4.6; 1 Pe 5.7)

²⁴ Upéi he'i jevy Hesu:

—Avave ndikatúi ojáry mokõi va'e nhe'ě-py omba'apo. Oĩ ramo nhande-rehe mokõi omanda va'e, pe-teĩ va'e-rehe nanhande a'éi va'erã. Outro-pe jahayhu va'erã. Peteĩ va'e-rehe nhane rakate'ỹ va'erã. Ha outrope ndajahexaséi va'erã. Upéa-gwi naiporãi nhane rakate'ỹ eterei plata-rehe. Erebotuvixave ramo plata, ipu'aka va'erã nde-rehe. Nerepenái va'erã Nhandejáry-rehe. Nde kupe-py oĩ va'e-rami erereko va'erã íxupe. [†] ²⁵ —Upéa-gwi ha'e-ta peẽ-my. Aníke erepena pena anho rei ere'u va'erã-rehe ereikove hagwã. Nde aorã-rehe eremonde va'erã-rehe, gwíã-rehe ani erepena eterei teĩ. Nhane remi'urã anho rei-rehe naiporãi jaiko. Nhande rete pegwarã anho voi nhande ao, nhane remi'urã ave. Naiporãi nhapena upe va'e anho-rehe jaiko-vy. Upe va'e anho-rehe ndikatúi nhapena jaiko-vy. ²⁶ Pehexa katu gwyrá reko. Onhemity' e'ỹ ramo jepe, koty-py onhongatu hagwã heraha-vy oikyitĩ e'ỹ ramo jepe, omongaru joty íxupe nde Ru yváy pygwa. Ha gwyrá kwéry natuvixamba'e etéiry Nhandejáry-pe. Ha peẽ katu pende tuvixave íxupe gwyrá kwéry-gwi. ²⁷ Ani erepena eterei teĩ ndéjehe. Ereiko pukuseve mo'ã-gwi rei, ndereiko pukuve mo'áiry. ²⁸ —Nde aorã orã-rehe ani erepena eterei teĩ ereiko-vy. Pehexa katu yvoty reko. Nomba'apói opotyã-rehe. Oipogwã va'e-rami ndoikóiry. Nomba'apói ramo jepe, opyta porã ete voi joty. ²⁹ Yma oiko va'ekwe myamyri mburuvixa Salomão. Imba'e reta va'ekwe. Ijao porã ave va'ekwe. Upe va'e-rehe onhemomba'egwasu ete va'ekwe. Ha ha'e-ta peẽ-my. Xe ae katu amboeteve upéa yvoty-pe. Ha'e ijehexaha-rami e'ỹ jepe, iporãve joty katu íxugwi. ³⁰ Ha Nhandejáry katu ombopoty porã kapi'i. Etería henhói porã. Ko'ě ramo oikyitĩ-ma arã, omombo va'erã tata-py ohapy-vy. Pe kapi'i Nhandejáry remimbopoty voi. Onhangareko porã hese-gwi, ipoty porã voi. Ha pende-rehe katu onhangareko porãve. Ne monde uka va'erã. Ma'erã ndapejeroviái hese? Hese anho ae pejerovia katu. Ome'ě va'erã nde-vy nde aorã. ³¹ Upéa-gwi ani erepena ndéjehe. “Mbava'e tipo ja'u va'erã? Mbava'e tipo jay'u va'erã? Mbava'e-py tipo nhandemonde va'erã?” ani ere teĩ upéixa. ³² Upeixagwa-rehe opena pena oiko-vy judeu e'ỹ va'e Nhandejáry kwaa e'ỹha. Ha nde Ru yváy pygwa katu ne remikotevẽ gwive oikwaa va'e. Upéa rehegwa ereikotevẽ va'e-rehe ha'e oikwaa voi. Upéa-gwi ani erepena pena teĩ hese ereiko-vy. ³³ Pepena ranhe ae katu Nhandejáry pende ruvixarã-rehe. Pemoĩ meme pene renonde-py ha'e ae hemimbota erejapo hagwã. Hese anho mante epena eiko-vy. Upéi upéa rehegwa gwive ne remikotevẽ va'e ome'ě rei va'erã nde-vy. ³⁴ Ani pepena teĩ ko'ě ramogwarã-rehe. Pono pene mytu'e'ỹ pendéjehe ani pepena teĩ ko'ě ramo ojehu-ta va'e-rehe, gwí ivai-ta va'e-rehe.

† 6:24 Lc 16.13

Ko'ë ramo ae pepena kuri hese, he'i Hesu gwemimbo'e kwéry-pe omombe'u-vy.

Ani nde rapixa rembiapo-rehe, "Ivai" ere teĩ erepon-dera-vy

(Lc 6.37-38,41-42; Rm 2.1-3; 1 Co 2.14-15; Tg 4.11-12)

7 Hesu he'i jevy gwemimbo'e kwéry-pe: —Ani nde rapixa rembiapo-rehe, "Ivai" ere teĩ erepondera-vy. Ne rembiapo ojohu vai ave arã nde-rehe Nhandejáry.

² —Upe erejavaeterekoha-rami ave, "Ivai" he'i arã nde-rehe Nhandejáry. Nde rapixa ererekoha-rami nde ave nde rereko va'erã Nhandejáry.

³ —Áy amombe'u-ta pene rekorã-rehe. Yvyra ra'ykwe rehegwa nhe'ë-rami aiporu-ta peë-my imombe'u-vy. "Oĩ ra'e nde resa-py vyvra ra'ykwe" ere teĩ nde rapixa-pe. Ha nde ave tuvixave nde resa-py oĩ va'e. Heko porã va'e-rami ereikose mo'ã nde rapixa-pe. ⁴ Upéixa ramo ma'erã ere teĩ nde rapixa-pe: "Taípe'a nde resa-gwi pe vyvra ra'ykwe mixĩ oĩ va'e". Nde ave tuvixave nde resa-py oĩ va'e. ⁵ Nde, "Ndaxe py'a ky'ái", ere mo'ã ndéjehe. Nde nde rekoha vai-ma. Erova ranhe katu nde rekoha. Eipe'a ranhe katu ndejéhegwi pe vyvra tuvixave va'e nde resa-py oĩ va'e. Upéi erehexa porã arã ereipe'a hagwã nde rapixa resa-gwi upe vyvra ra'ykwe mixĩ oĩ va'e. ⁶ "Ani ereme'ë teĩ jagwa-pe imarangatu porã va'e" ja'e. "Ojere arã nde su'u-vy." "Ani eremombo kure rovagwy-py ne mba'e porã hepy va'e. Opyrũ rei arã hese omongy'apa-vy" ja'e. Nde rapixa ne nhe'ë porã ombojevvy va'e, ndaha'úi ne nhe'ë porã íxupe gwarã.

Hekoha porã tee va'e Nhande Ru yváy pygwa

(Lc 11.9-13; Jo 14.13-14)

⁷ —Ejerure rure katu Nhandejáry-pe. Ha ne rembi- jerure katu ome'ë va'erã nde-vy. Eheka heka katu nde- jéupe gwarã. Ha ne rembieka katu erejohu va'erã. Okë onhemboty va'e oipe'a uka hagwã ombota mbota va'e- rami, pene kyre'y katu pejapo hagwã oração. Nde-vy oipe'a-ma va'e-rami okë, ohendu va'erã Nhandejáry pene nhe'ë. ⁸ Gwĩ ojerure rure va'e-pe gwive ome'ë va'erã. Gwĩ oheka heka va'e gwive ojohu va'erã. Gwĩ ombota mbota va'e-rami oha'arõ oĩ-vy va'e-pe gwive ojepe'a va'erã. ⁹ Ta'yry gwemi'urã-rehe ojerure ramo, ndaipóri pene pa'ũ-my ita ome'ë va'erã íxupe. ¹⁰ Ta'yry pira-rehe ojerure ramo, ndaipóri pene pa'ũ-my mbói ome'ë va'erã íxupe. ¹¹ Peë kwéry pende rekoha vai ramo jepe, peme'ë kwaa joty iporã porã va'e pende ra'y kwéry-pe. Ha pende Ru yváy pygwa katu hekoha porã tee va'e. Upéa-gwi ome'ë kwaa porãve voi pe- jerure va'e-pe gwive iporã porã tee va'e. ¹² Ha nhande kwéry katu jaipota nhande rapixa ojapo porã nhande- rehe. Aipo ramo, nde hese ave ejapo porã. Peteixa pe- japo porã ojehe, he'i. —Tuvixa mba'eva ko va'e nhe'ë. Ko va'e nhe'ë-py anohë kuri peë-my judeu rekoharã Moisés amyrĩ remimombe'ukwe gwive, Nhandejáry nhe'ë-py omombe'u va'ekwe gwive ave. Peteĩ nhe'ë-py amombe'upa kuri peë-my, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

Oĩ mokõi tape

(Lc 13.24)

¹³ Upéi Hesu he'i jevy:

—Tapeho katu tape porã-rupi. Upe tape ypyrũha tape po'i voi. Upe-rupi tapeho katu. Ani peho teĩ tape vai-rupi. Upe tapegwasu mombyry nhande rerahaha voi Nhandejáry-gwi. Tapegwasu nhepyrũha tuvixa oĩ va'e. Ndahekoras'úi jaha hagwã upe tapegwasu-rupi. Heta oho tapegwasu-rupi va'e. ¹⁴ Ha ndaupéixairy tape Nhandejáry ha-py oho va'e. Upe tape ypyrũha tape po'i voi. Hasy-py nhagwahë va'erã upe tape-rupi Nhande- járy ha-py. Ha upe tape-rupi ogwata va'e ndahetáiry, he'i Hesu.

Oĩ, "Nhandejáry nhe'ë-py amombe'u" he'i va'e mo'ã ójehe

(Lc 6.43-44; Tg 3.11-12; 1 Jo 3.10)

¹⁵ Upéi Hesu he'i jevy:

—Oĩ, "Nhandejáry nhe'ë-py amombe'u" he'i va'e mo'ã ójehe. Xáke. Ani penhembotavy uka íxupe. Ojehexa uka porã va'erã ogwahë ou-vy pende ha-py. Ou va'erã ovexa-rami. Ipoxy e'y va'e-rami ou va'erã ojehexa uka- vy. Ha opy'apy-py kwéry katu ipoxy. Heko poxy va'e-ra- mi, jagwarete ivare'a va'e-rami voi ipoxy opy'a-py. ¹⁶ Pe- hexa kwaa va'erã hembiaapo-rehe. Nhuatĩ-gwi ndikatúi jaipo'o hi'a uva. Karapíxu-gwi ndikatúi jaipo'o figo aju. Ndaha'úi figo aju-rami karapíxu'a. ¹⁷ Hi'a porã vyvra porã. Ha ndahi'a porã vyvra vai. ¹⁸ Ndoikói vyvra porã hi'a porã e'y va'e. Ha vyvra vai hi'a porã va'e ndoikói ave. ¹⁹ Entéro vyvra ndahi'a porã va'e gwive oity va'erã. Tata ári imombopyrã. ²⁰ Upéixa vyvra'a-rami pehexa kwaa va'erã hekoha-rehe. "Nhandejáry nhe'ë-py oro- mombe'u" he'i ramo mo'ã, hembiaapo-rehe pehexa kwaa va'erã, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

Enterove nomoirũmbái va'erã Nhandejáry nhande ru- vixa-pe

(Lc 13.25-27; 1 Jo 2.3-6)

²¹ Upéi Hesu he'i jevy:

—Heta oĩ, "Nde xe Járy, nde xe Járy" he'i rei va'erã xe- vy. Upéa nomoirũi va'erã oho-vy Nhandejáry nhande ruvixa-pe. Nogwahë va'erã oho-vy oiko haty-py. Ha xe Ru yváy pygwa remimbota ojapo va'e ae katu omoirũ va'erã íxupe oho-vy, he'i.

²² —Upe áry-py, enterove va'e-pe hembiaapo apokwe- rami areko hagwã áry-py, heta, "Nde xe Járy, nde xe Járy" he'i rei va'erã xe-vy. "Nde réry-py Nhandejáry nhe'ë oromombe'u va'ekwe. Nde réry-py oromosë mosë oromondo-vy anháy-pe. Nde réry-py heta hexa- pyrã-rupi ore rembiapo porã va'ekwe. Heta ipu'aka va'e orojapo va'ekwe" he'i va'erã mo'ã xe-vy. ²³ Ha upe rire katu "Hesu réry-py xe rembiapo. Áy ae Hesu re'yí tee- ma voi xe" he'i ójehe mo'ã va'e-pe xe Hesu ha'e va'erã íxupe kwéry: Yma gwive ko'ánga ete peve peë ndaha'úi xe re'yí. Ndorokwaái voi. Xe re'yí e'y voi peë, xe ha'e va'erã íxupe kwéry. Pende rekoha vai. Tapeho jevy katu xéhegwi, ha'e va'erã íxupe kwéry, he'i Hesu.

Gwogarã ojapose ramo, oĩ ita ári omoĩ va'e, oĩ ave yvy ku'i ári omoĩ va'e
(Lc 6.47-49)

²⁴ Upéi Hesu he'i jevy:

—Ko'ã va'e xe nhe'ẽ renduha, xe nhe'ẽ apoha hi'arandu porã voi. Ha hi'arandu va'e katu gwogarã ojapose ramo, ita ári omoĩ. ²⁵ Ojapopa rire, oky-ma. Oky-gwi y hygwasu ojaho'ipa hagwã óga. Ou ave yvytugwasu heity hagwã mo'ã ha ndo'áiry. Ita ári ojapo ra'e. Upéa-gwi ndo'áiry. Upéixa ete xe nhe'ẽ ojapo va'e oho porã voi ojeity ukase e'ỹ-vy. ²⁶ Ha ko'ã va'e xe nhe'ẽ renduse e'ỹ va'e xe nhe'ẽ ojapo e'ỹ va'e katu nahi'arandu porã. Ha hi'arandu e'ỹ va'e katu gwogarã ojapose ramo, nomoĩry ita ári. Yvy ku'i ári rei omoĩ gwóga. ²⁷ Upéi oky-ma. Oky-gwi ovu y óga ojaho'ipa hagwã. Ou yvytugwasu oity hagwã ave óga-pe. Ha upe rire katu ho'a. Ho'apa ete voi hóga. Ho'a e'ỹ va'ekwe ndopytáiry. Omboasy eterei ho'a va'ekwe hóga. Upéixa ete ojeity ukavy oho vai hi'arandu e'ỹ va'e, xe nhe'ẽ renduse e'ỹha, he'i Hesu Nhandejáry nhe'ẽ omombe'u-vy.

"Imbaraete voi inhe'ẽ" he'i

²⁸ Omombe'upa rire, heta ojogweroaty aty va'e ogweroavy'a inhe'ẽ omboete-vy íxupe hikwái:

—Iporã ete Hesu nhe'ẽ, he'i hikwái. ²⁹ —Inhe'ẽ ndaha'éi gwí nhande rekombotehaty kwéry nhe'ẽ-rami, he'i Hesu nhe'ẽ-rehe hikwái. —Ha'e kwéry ndoikwaapáiry. Ha'e ae onhe'ẽ nomombe'úiry. Ha Hesu ae katu ha'e ae onhe'ẽ omombe'u. Oporomonhe'ẽgendu kwaa va'e-rami onhemonhe'ẽ. Imbaraete voi inhe'ẽ, he'i Hesu-rehe opondera-vy hikwái.

Hesu ombogwera ijai aipa va'e-pe

(Mc 1.40-45; Lc 5.12-16)

8 Ha upéi katu Hesu ogwejy jevy ou-vy upe yvyatyrusu ári-gwi. Ogwejy rire heta ijaty jaty va'e kente kwéry omoirũ íxupe oje'ói-vy hikwái. ² Upe jave ogwahẽ ou-vy iha-py mba'asy vai ogwereko va'e ijai aipa va'e. Gwety'ã-rehe onhesũ omboete-vy hov-agwy-py:

—Nhande mbogwerahaty voi nde, xe Járy. Xe-vy pa xe mbogwera ave arã nde? he'i Hesu-pe.

³ Ha'e oipyso opo omoĩ hese:

—Orombogwera-ta voi katu nde-vy, he'i íxupe. —Xe nhe'ẽ-py tane potĩ katu, he'i hasy va'e-pe.

Upe-ma ramo opa-ma ojei íxugwi ijai aikwe. Okwera porã-ma.

⁴ Upéi he'i Hesu:

—Ejeapysaka katu xe nhe'ẽ-rehe. Ani eremombe'u avave-pe orombogwera-ma hagwe, he'i hasy va'ekwepe Hesu. —Tereho katu pa'i oĩ ha-py ejehexa uka-vy. Ehexa uka íxupe erekweramaha. Eme'ẽ íxupe upe myamyry "Nhande'ẽ katu" he'i va'ekwe. Upéixa ramo, "Okwera-ma. Onhemopotĩ jevy-ma" he'i va'erã nde-rehe, atýra-py ne mombe'u-vy, he'i íxupe Hesu.

Hesu ombogwera capitão, soldado kwéry ruvixa rembigwái-pe
(Lc 7.1-10)

⁵ Ha upéi katu ogwahẽ oho-vy Hesu Cafarnaum tetãmy. Upe-py oike rire ogwahẽ ou-vy iha-py capitão, soldado kwéry ruvixa va'e:

⁶ —Xe pytygwõ katu, Xe Járy Hesu, he'i. —Xe rembigwái oime koty-py. Nopu'ávêi-ma, hajy jeapa-gwi ndoryryry. Hasy ete voi oĩ-vy, he'i íxupe soldado ruvixa.

⁷ —Aipo ramo, aha-ta nde róga-py ambogwera hagwã íxupe, he'i soldado ruvixa-pe.

⁸ —Nde, nde tuvixa mba'e-gwi, mba'éixa ereike-ta ereho-vy xe róga gwy-py? he'i omboete-vy íxupe. —Erenhembohekomirive-ta para'e ereike ereho-vy. Tuvixave e'ỹ va'e-rami joty ereike-ta upe-py. Aipo ramo ne nhe'ẽ-py rei ombogwera katu xe rembigwái-pe, he'i. —"Tokwera" ere ramo, okwera va'erã. A-gwi rei ne nhe'ẽ-py mante okwera va'erã xe rembigwái hasy va'e, he'i Hesu-pe.

⁹ —Oĩ xe-rehe omanda va'e. Inhe'ẽ ajapo va'e. Xe pogwy-py ave oĩ soldado xe amanda hese va'e. Kóa-pe, "Tereho katu" ha'e ramo, oho ave arã voi. Ha upéa-pe, "Eju katu" ha'e ramo, ou ave arã voi. Xe rembigwái-pe, "Ejapo katu xe nhe'ẽ" ha'e ramo, ojapo ave arã voi. Upéixa ave ne nhe'ẽ-py rei nde pu'aka nipo ra'e mba'asy-rehe erembogwera hagwã xe rembigwái-pe, he'i íxupe upe soldado ruvixa.

¹⁰ Upéa nhe'ẽ rendu-vy "Mba'éixa ojerovia tee xe-rehe" he'i Hesu opondera-vy hese.

—Ojerovia tee voi xe-rehe upe va'e, he'i kente kwérype hapykwéri ogwa'ẽ va'e-pe. —Amombe'u-ta peẽ-my anhetegwa, he'i. —Oĩ Israel remiarirõre judeu kwéry xe-rehe ojerovia va'e. Ha ko va'e soldado ruvixa judeu e'ỹ ramo jepe, ojerovia teeve joty xe-rehe, he'i.

¹¹ —Ha'e-ta peẽ-my. Heta mombyrygwa ogwahẽ va'erã oho-vy Nhandejáry nhande ruvixa ramo oiko haty-py. Heta kwarahy resẽ gwigwa oho va'erã jekarugwasu haty-py. Heta ka'aru gwigwa oho va'erã ave. Ogwapya va'erã okaru-vy Abraão ndive, Isaque ndive, Jacó ndive ave. ¹² Ha judeu kwéry va'e Nhandejáry re'yi va'e oho va'erãgwe katu nogwahẽ mo'ãi va'erã upe-py. Omosẽ va'erã íxupe imondo-vy pytũ kwa-py. Upe-py ojahe'o va'erã. Hasẽ va'erã onhemboasy-gwi. Nhandejáry-rehe onhemoyrõ-gwi, onhemohãingyry ngyryu va'erã oiko-vy, he'i judeu kwéry-rehe.

¹³ Upéi he'i upe soldado ruvixa-pe:

—Tereho jevy katu nde róga-py. Xe reroviaha-rami, toiko katu nde-vy, he'i.

Upe-ma ramo okwera-ma hembigwái.

Entéro hasy va'e-pe gwive ombogwera Hesu

(Mc 1.29-34; Lc 4.38-41)

¹⁴ Ha upéi katu Hesu oho Pedro róga-py. Ogwahẽ ramo upe-py ohexa Pedro raixo. Onheno ra'e oĩ-vy. Hasy ete voi heteraku-gwi. ¹⁵ Omboja opo ipo-rehe. Opa-ma íxugwi heterakukwe. Opu'ã-ma Hesu remi'urã-rehe onhangareko-vy.

¹⁶ Ka'aru ete-ma ojereru iha-py heta anháy ojepota hese va'e. Onhe'ë-py rei omosë mosë anháy imondo-vy. Entéro hasy va'e-pe gwive ombogwera-ma. ¹⁷ Upéa rehegwa ojapo Hesu, upéixa hembiaipo yma gware he'i hagwe-rami oiko hagwã äy. Yma Nhandejáry nhe'ë-py omombe'u va'ety Isaiás remimoïgwe kwatia-rehe a-rami:

“Nhande kwéry nhande rasy ramo, omboyke-ma opaixagwa mba'asy heraha-vy nhandéhegwi”. †
Yma he'i hagwe-rami, äy oiko-ma.

“Xe oromoirũ-ta, xe Járy” he'i

(Lc 9.57-62)

¹⁸ Ha upéi katu heta kente onhemboaty Hesu-rehe. Ohexa ramo heta onhemboaty hese, he'i gwemimbo'e kwéry-pe:

—Jahasa katu y rovái, he'i.

¹⁹ Ne'írã vyteri onhemboyru jave kanóa-py, ou ohogwaitĩ-vy íxupe peteĩ judeu rekombo'ehaty:

—Xe oromoirũ-ta, porombo'eháry, he'i Hesu-pe.

—Mamo ereho ha-rupi oromoirũ-ta, he'i íxupe.

²⁰ Hesu he'i jevy íxupe:

—Mykurë, vykwa oĩ íxupe hógarã. Gwyrã, oĩ ave íxupe haityrã. Ha xe ae katu Nhande Ryke'y tee va'e, ndaipóri xe-vy xe renagwã atongea-vy xe apyta hagwã, he'i. —Xe moirũse joty pa nde? he'i pe tekombó'ehaty-pe.

²¹ Upéi outro peteĩ hemimbo'e va'e he'i Hesu-pe:

—Xe oromoirũ va'erã, xe Járy, he'i. —Aha'arõ ranhe-ta xe ru omano ramo ajaty hagwã, he'i íxupe.

²² —Nahániry. Äy voi aipota xe moirũ, he'i íxupe. —Xe moirũse e'ÿ va'e ae taimandu'a ranhe katu omano va'ekwe ojaty hagwã-rehe, he'i upe gwemimbo'e-pe.

“Ekirirĩ katu” he'i y-pe

(Mc 4.35-41; Lc 8.22-25)

²³ Upéi onhemboyru-ma kanóa-py Hesu. Hemimbo'e kwéry onhemboyru ave indive. ²⁴ Upe jave ou vytyugwasu marány. Ho'a yugwarusu-rehe omomyi hagwã yugwarusu. Upe-ma ramo omopu'ã pu'ã y-pe, ojaho'i ho'i kanóa-pe y. Ha Hesu ae katu oke joty oĩ-vy. ²⁵ Ha hemimbo'e kwéry oho omombáy íxupe:

—Ore resende katu, ore Járy, he'i. —Nhanheapymitama nhande, he'i Hesu-pe hikwái.

²⁶ —Mbava'e-gwi tipo pende py'amirĩ, he'i íxupe kwéry. —Ndapejerovia teéiry ra'e xe-rehe, he'i íxupe kwéry.

Upéi opu'ã onhe'ë-py omokirirĩ hagwã. He'i vytyugwasu-pe, y opu'ã va'e-pe ave

—Ekirirĩ katu, he'i ipoxy va'e-pe.

Upe-ma ramo ohopa-ma vytyu. Opytu'u jevy y. Okirirĩ porãmba jevy-ma y. ²⁷ Ha'e kwéry opondera voi hese:

—Mba'eixagwa heko va'e po, he'i opondera-vy hese. —Vytyugwasu jepe, y opu'ã pu'ã va'ekwe jepe ohendu inhe'ë, he'i Hesu-rehe hikwái.

Mokõi anháy rerekoha

(Mc 5.1-20; Lc 8.26-39)

²⁸ Upéi ogwahë-ma oho-vy y rovái. Gadara yvy-py ogwahë. Upe-py ogwahë-ma ramo, ou ohogwaitĩ-vy íxupe mokõi anháy rerekoha va'e. Ijyta-gwi osë ou-vy. Heko poxy eterei va'e. Upéa-gwi ohasase va'e oikupe'o íxupe ohasa hagwã. Ndikatuí ohasa ijypy-rupi. ²⁹ Onhe'ë hatã hatã Hesu-pe ombojevyyse-vy mo'ã:

—Nde ko Nhandejáry ra'y. Ma'erã ereju ko'a-py, he'i Hesu-pe ombojevyyse-vy mo'ã. —Ne'írã vyteri ore moingo asyha áry. Ma'erã ereju? he'i. —Ore moingo asyha áry-py ae ereju va'erã mo'ã, he'i Hesu-pe. —Äy katu ani ereju ore moingo asy-vy, he'i íxupe.

³⁰ Mombyry-gwi ohexa heta kure okaru jave. ³¹ Upéa-gwi ojerure rure íxupe:

—Ore mosë-ta ramo, ore mondo katu kure kwéry-pe. Ore mondo katu ipy'a kwéry-py, he'i anháy kwéry Hesu-pe.

³² —Tapeho, he'i íxupe kwéry.

Inhe'ë-rupi osë oho-vy oike kure kwéry py'a-py. Ha kure kwéry katu oriparapa oje'ói-vy. Yugwarusu-py ogwey oje'ói-vy. Hi'ap'ÿ ogwey oje'ói-vy. Ho'a onheapymi oje'ói-vy y-py. ³³ Ha kure nhangarekoha oripara oje'ói-vy. Atygwasu-py oho omombe'u-vy. Anháy rerekoharepe oje'úi va'ekwe gwive omombe'u. ³⁴ Upe ramo atygwasu pygwa Hesu rogwaitĩ-vy osë ogwa'ë-vy. Ohexa-ma ramo Hesu-pe, ombojevyyse íxupe:

—Ekwa jevy katu ore yvy-gwi, he'i Hesu-pe ojaपुरa-gwi hikwái.

Hesu ombogwera hajy jeapa va'e-pe

(Mc 2.1-12; Lc 5.17-26)

9 Ha upéi katu Hesu onhemboyru jevy-ma oho-vy kanóa-py. Upéi ohasa y rovái ogwahë oho-vy ha'e ae oiko ha-py. ² Upe-py ojereru íxupe hajy jeapa apa va'e. Gwupa reheve ou onheno oĩ-vy. Ójehe ojerovia tee ramo, ohexakwaa hese. Upéa-gwi he'i upe hajy jeapa apa va'e-pe:

—Ani erekyhyje teĩ, xe ra'y, he'i íxupe ombopy'agwapy-vy.

Gwa'yry-pe he'iha-rami he'i íxupe:

—Amboyke-ma ndéhegwi ne rembiapo vaikwe, he'i upe hajy jeapa apa va'e-pe.

³ Upe-py oĩ judeu rekombo'ehaty. Ohendu-ma ramo Hesu nhe'ë, ndojohu porã:

—Onhemonhandejáry rei ou-vy, he'i mo'ã Nhandejáry Hesu-rehe. —Onhe'ë vai rei, he'i ojóupe hese.

⁴ Ha ipy'apóry oikwaa Hesu:

—Ma'erã-gwi erenhe'ë vai rei nde py'apy-py? he'i.

⁵ —Pejeapysaka porã katu xe nhe'ë-rehe. Oĩ ramo, “Amboyke-ma ndéhegwi ne rembiapo vaikwe” he'i va'e katu, ndajahexái hemimboyke. Omboyke para'e. Tapa nomboykéiry ra'e. Ndajahexáiry. Ha oĩ ramo, “Epu'ã katu egwata eho-vy” he'i rei va'e katu, jahexa ave. Nomopu'ãiry upe va'e. ⁶ Äy aikwaa uka-ta peë-my xe nhe'ë rei e'ÿha ko yvy-py. Xe Nhande Ryke'y tee va'e xe

† 8:17 Is 53.4

nhe'ë-py rei amboyke-ma voi yvypóry rembiapo vaikwe, he'i Hesu onhe'ë-vy gwí imbo'eháry-pe.

Upe ramo he'i hajy jeapa va'e-pe:

—Epu'ã katu ehupi nde rupagwe. Tereho nde róga-py, he'i.

⁷ Upe-ma ramo opu'ã oho-ma gwóga-py. ⁸ Upéa ohexa ramo ijaty va'e kente, opondera eterei hese. Inhe'ë-py rei omopu'ã-gwi:

—Omopu'ã-ma ngatu, he'i Hesu-rehe. —Iporã porã ete va'e voi hembiaapo, he'i hese. —Nhandejáry omombaraete voi upe kwimba'e. Herovia hexapyrã-rupi ha'e hembiaapo, he'i Hesu-rehe Nhandejáry-pe omomba'egwasu-vy.

“Xe moirũ katu” he'i Mateus-pe

(Mc 2.13-17; Lc 5.27-32)

⁹ Upe-gwi ohasave Hesu oho-vy. Oho jave, ohexa Mateus héry va'e-pe ogwapy oĩ-vy ramo. Nhane mbopaga haty-py ogwapy oĩ-vy:

—Xe moirũ katu, he'i íxupe.

Upe-ma ramo opu'ã omoirũ-ma íxupe.

¹⁰ Upéi oho okaru Mateus róga-py. Ha'e okaru jave gwemimbo'e kwéry ndive ogwahẽ ave ou-vy heta nhane mbopaga uka va'ety, heta ojejavy va'e ou ave okaru ojoha-py. ¹¹ Upéa ohexa ramo fariseu kwéry, oporandu Hesu remimbo'e kwéry-pe:

—Ma'erã-gwi ne mbo'eháry okaru nhane mbopaga uka va'ety ndive, ojejavy va'e ndive ave? he'i Hesu-rehe.

¹² Upéa fariseu nhe'ë ohendu ramo Hesu:

—Nhane resãi ramo, nanhaikotevêi nhane mbogweraharã-rehe. Ha nhande rasy ramo ae katu, nhaikotevê-ma nhane mbogweraharã-rehe, he'i hemimopotĩse-rehe onhemoirũ uka hagwã.

¹³ —Ko'a-rami ae oĩ Nhandejáry kwatia nhe'ë:

“Íjukapyrã xe mboete-vy pejuka rei ramo, pende py'a porã e'ỹ reheve ojóupe, xe ndajohu porã arã. Ha pejoporiahuvereo rei ramo katu xe ajohu porã arã pende reko. Upe va'e xe aipota voi, he'i Nhandejáry”. † Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ë. Upéa nhe'ë, tapeho katu peikwaa hagwã he'ise va'e. Ndajúi va'ekwe ahenói-vy “Xe potĩ” he'i ójehe va'e-pe ou xe moirũ. Gwí ojejavy va'e-pe ae aju arova uka-vy hekoha íxupe xe moirũ hagwã, he'i fariseu kwéry-pe.

Hesu remimbo'e kwéry ndohasái okaru e'ỹ reheve

(Mc 2.18-22; Lc 5.33-39)

¹⁴ Upéi ogwahẽ ou-vy Hesu renda-py João remimbo'e:

—Ore orohasa orokaru e'ỹ reheve Nhandejáry oipotaha-rami, he'i. —Ohasa ave okaru e'ỹ reheve fariseu kwéry. Ha ne remimbo'e kwéry katu ndohasái voi okaru e'ỹ reheve. Ma'erã po ndoikói ore reko-rami, he'i Hesu-pe oporandu-vy.

¹⁵ Upéi Hesu he'i:

—Amombe'u-ta peẽ-my arandu rehegwa nhe'ë omenda va'e rehegwa-rami. Oime vyteri ramo omenda va'e, ndovy'are'ỹiry he'yi kwéry. Okaru e'ỹ reheve ndo-

hasáiry. Ha ojererahaha óra ogwahẽ-ta. Upe óra-py ohasa va'erã okaru e'ỹ reheve he'yi kwéry, he'i ojehegwa omombe'u-vy.

¹⁶ Upéi he'i jevy upe pygwa-pe:

—Outro arandu rehegwa nhe'ë háma amombe'u-ta peẽ-my ao rehegwa-rami, uva rykwere rehegwa-rami ave. Nanharemendái ipyahu va'e-py ao tuja. Nharemenda ramo ae katu onhynhy arã ra'e ipyahu va'e. Ojepoapy-vy omondo arã ao tuja. Osorogwasuve va'erã ao tuja. ¹⁷ Nanhahunháiry ave uva rykwere pyahu va'e hyrurã tuja-py vakapí ipererí va'e-py. Ha nhanhunha ramo ae katu, ova va'erã ra'e ipyahu va'e. Gwyrú tuja va'e omondo va'erã. Osyrupa arã ra'e pe uva rykwere onhehẽ-vy. Osoropa arã hyrukwe. Ha uva rykwere pyahu va'e ae katu nhanhunha hyru pyahu-py. Upéixa ramo opyta porã gwyrú ndive, he'i Hesu oipota-gwi fariseu kwéry onhemboheko pyahu.

Hesu omoingove jevy kunhataĩ-pe

(Mc 5.21-43; Lc 8.40-56)

¹⁸ Upéa he'i jave, ogwahẽ ou-vy peteĩ mburuvixa. Gwety'ã-rehe onhesũ Hesu rovagwy-py imboete-vy:

—Omano-ma xe rajy, he'i. —Omano ramo jepe, iporã ereho joty katu eremoĩ nde po hese oikove jevy hagwã, he'i Hesu-pe.

¹⁹ Inhe'ë-py opu'ã oho-vy mburuvixa ndive. Hemimbo'e kwéry hendive ave oho. ²⁰ Upe-ma ramo ogwahẽ ou-vy peteĩ kunha. Are-ma hasy. Hasy doze ro'y ijysapy ogwey eterei íxupe-gwi. Upéa-gwi ou hapykwéri, Hesu rapykwéri. Opoko-ma ijao poty-rehe. ²¹ “Amboja ramo jepe xe po ijao-rehe, akwera-ma va'erã” he'i ra'e ojéupe.

²² Upe-ma ramo ha'e ojere. Oma'ë ramo, ohexa-ma upe kunha-pe:

—Ani erekyhyje teĩ xéhegwi, xe rajy, he'i imbopy'agwapy-vy íxupe. Gwajýry-pe he'iha-rami, he'i kunha-pe: —Nde erejerovia-magwi xe-rehe, erekwera-ma, he'i kunha-pe.

Upéa nhe'ë he'i-ma ramo, pya'e okwera upe kunha.

²³ Ha upéi katu ojere jevy oho hagwã mburuvixa róga-py. Upe-py ohexa heta oĩ óga-py ijayvu va'e.

Gwemimby ombopu ohapirõ-vy. Hasẽmba-ma ave.

Ohexa ramo:

²⁴ —Tapehopa katu, he'i. —Nomano etéiry voi mitã kunha. Oke ae-ma oĩ-vy, he'i omosẽ-vy.

Ha óga-py oĩ va'e gwive katu onhembohory hese.

²⁵ Omosẽmba rire, oike koty-py mitã kunha oĩ ha-py. Oipopyhy íxupe imopu'ã-vy. ²⁶ Upe ramo upe mitã kunha omopu'ã jevy va'ekwe rerakwã opa-rupi osarambi upe yvy-rupi oho-vy.

Hesu ombohesapyso jevy mokõi hesapyso e'ỹ va'e-pe

²⁷ Upe-gwi ohasave oho-vy Hesu. Ha mokõi hesapyso e'ỹ va'e katu ou hapykwéri:

—Davi remiarirõre nhane remiha'arõ va'e, he'i ohenói hatã-vy íxupe. —Ore poriahuvereo katu, ore poriahuvereo katu, he'i ohenói hatã-vy íxupe.

† 9:13 Os 6.6

²⁸ Upéi ha'e oike koty-py. Oike rire, ogwahẽ ave ou-vy upe mokõi hesapyso e'ỹ va'e:

—Pejerovia tipo xe-rehe apombohesapyso porã hagwã, he'i íxupe kwéry Hesu.

—Ha'e voi, he'i. —Orojerovia-ma nde-rehe, ore Járy, he'i íxupe.

²⁹ Upéi omoĩ hesa ári opo:

—Xe reroviaha-rami pehexa porã katu, he'i hesapyso e'ỹ va'e-pe.

³⁰ Upe ramo hesapyso porã-ma. Ha Hesu ndohejái omombe'u ojehegwa:

—Erekwera hagwe aníke eremombe'u mbe'u teĩ avave-pe, he'i íxupe omanda pohýi-vy.

³¹ Ha okwera va'e katu ojoko ramo jepe íxupe, osẽ joty oho-vy. Omosarambi ra'e opa-rupi. Herakwã oho joty opa-rupi. Upe vyv-rupi osarambi joty ra'e.

Hesu ombogwera inhe'ẽnge'ỹ va'e-pe (Lc 11.14-15)

³² Koty-gwi osẽ jave, ojereru Hesu renda-py anháy rerekoha inhe'ẽnge'ỹ va'e. ³³ Omosẽ imondo-vy anháy-pe. Inhe'ẽnge'ỹ va'ekwe onhe'ẽ-ma. Ojogweroaty va'e kente ohexa ramo, opondera eterei hese:

—Yma gwive ko'ánga ete peve ndajahexái voi a ramigwa, he'i. —Nhande kwéry vyv-rupi, Israel vyv-rupi ndajahexái voi a ramigwa, he'i opondera-vy hese.

³⁴ Ha fariseu kwéry katu ndojohu porã hembiajo:

—Anháy ruvixa nhe'ẽ-py ae nipo ra'e omosẽ imondo-vy anháy-pe Hesu. Anháy ae nipo ombopu'aka ra'e Hesu-pe, he'i mo'ã hese hikwái.

Hesu oiporiahuvareko ijaty jaty va'e kente kwéry-pe

³⁵ Ha upéi katu Hesu ohasa oho-vy tetã tetã-rupi gwive. Tetã'i tã'i-rupi gwive ave ohasa oho-vy. Ojeporahéi haty haty-rupi Nhandejáry nhande ruvixarã re-hegwa nhe'ẽ porã omombe'u mbe'u. Opaixagwa mba'asy-gwi ombogwera gwera hasy va'e-pe.

³⁶ Ohexa ramo ijaty jaty va'e kente, oiporiahuvareko íxupe kwéry:

—Ovexa-rami rei oiko ra'e hikwái, he'i. —Ndoikóiry ramo ovexa-rehe onhangareko va'e, ndoiko porã. Ipyrasypa, heterasypa ave. Ho'a ramo, ndaipóri heno-hẽharã. Upéixa ete ovexa hasy va'e-rami, herekwa e'ỹ va'e-rami oiko ko ijaty va'e kente xe moirũse va'e. Upéa-gwi aiporiahuvareko-ma íxupe kwéry, he'i ojogweroaty va'e kente kwéry-rehe.

³⁷ Upe ramo omombe'u gwemimbo'e kwéry-pe nhe'ẽ mombe'uharã re-hegwa nhe'ẽ temitýgwe kytĩharã re-hegwa nhe'ẽ oiporu-vy.

—Heta hi'a porã ramo jepe, ndahetáiry joty oikytĩ va'e heraha-vy. ³⁸ Upéixa ete heta eterei oĩ ramo jepe nhe'ẽ porã ohenduse va'e, ndahetáiry joty imombe'uharã íxupe kwéry. Upéa-gwi pejapo oração temitýgwe járy-pe omondo hagwã oikytĩharã, he'i Nhandejáry-rehe, nhe'ẽ porã mombe'uharã-rehe oração ojapo uka-vy.

Doze voi Hesu irũ tee

(Mc 3.13-19; Lc 6.12-16)

10 Ha upéi katu Hesu ohenói gwemimbo'e kwéry omoirũ teeha doze va'e-pe. Upe va'e doze va'e ohenói ou hagwã. Ou ramo ombopu'aka íxupe kwéry omosẽ hagwã anháy imondo-vy. Opaixagwa mba'asy-rehe ave ombopu'aka íxupe kwéry ombogwera hagwã hasy va'e-pe. ² Gwí doze hemimondo va'e héry a-rami. Oĩ Simão ha'e tenonde va'e, tuvixave va'e. Pedro ombohéry jo'a íxupe. Tyvýry héry André. Oĩ ave mokõi Zebedeu ra'y Tiago, tyvýry héry João ave. ³ Oĩ ave Filipe Bartolomeu ndive. Oĩ Tomé Mateus ndive. Mateus nhane mbopaga uka va'ety plata-py governo pegwarã. Oĩ Alfeu ra'y Tiago. Oĩ Tadeu ave. ⁴ Oĩ ave Simão. Ha'e gwí ojehegwa e'ỹ va'e huvixa ramo oiko va'e-pe omosẽse va'e kwéry irũ va'ekwe. Indive oĩ Judas Iscariotes, upe va'e Hesu pyhy ukaharã voi.

Hesu omondo upéa doze gwemimbo'e nhe'ẽ porã omombe'u hagwã

(Mc 6.7-13; Lc 9.1-6)

⁵ Upéa doze gwemimbo'e omondo nhe'ẽ porã omombe'u hagwã:

—Tapeho a-rami, he'i. —Ani ereho teĩ judeu e'ỹ va'e oiko ha-rupi. Tetã Samaritano oiko ha-rupi ani ereike teĩ upe-py. ⁶ Tapeho ae katu Israel remiarirõre judeu kwéry oiko ha-rupi. Ovexa okanhy va'ekwe-rami oiko hikwái. Tapeho ae katu peheka-vy íxupe kwéry. ⁷ Pemoombe'u mbe'u pehokwe-vy Nhandejáry re-hegwa nhe'ẽ íxupe kwéry: “Ogwahẽ-ma ngatu hi'óra. Pene mo'agwí-ma ou-vy Nhandejáry pende ruvixarã” peje kuri judeu kwéry-pe, he'i. ⁸ —Pembogwera gwera katu hasy va'e-pe peho-vy. Pemoingove jevy katu omano va'ekwe-pe. Pembogwera katu mba'asy vai-gwí ijai aipa va'e-pe. Pemosẽ mosẽ katu anháy-pe. Pende rexakwaa rei hagwe-rami ave, pehexakwaa rei pende rapixa pembopaga e'ỹ reheve. ⁹ Ani ereraha teĩ plata nde ku'akwaha gwy-py. Hepy va'e ouro ani ereraha teĩ. Ani ereraha plata. Moeda jepe ani ereraha teĩ. ¹⁰ Nde vosa ani ereraha teĩ ave ne ndive ereho jave. Ne kamisa ani erembojo'a ave kuri. Nde pyryru, nde pykoka ave ani ereraha teĩ. “Omba'apo va'e-pe nname'ẽ hemikotevẽ” ja'e. ¹¹ Atygwasu-py ereike ramo, tetã'i-my ereike ramo ave, eporandu ranhe hembiajo porã porã va'e-rehe. “Kipy kipy tipo oĩ hembiajo porã va'e” peje. Epyta indive eresẽ peve pe tetã-gwi ereiko-vy upe-py. ¹² Ereike ramo óga-py, “Tapene mbopy'agwapy katu Nhandejáry” ere óga pygwa-pe. ¹³ Óga pygwa pene mogwahẽ porã ramo, peheja katu pene nhe'ẽ íxupe. Ha napene mogwahẽi ramo, ani peheja teĩ íxupe pene nhe'ẽ. Upe pene nhe'ẽ perupa jevy katu íxugwí. ¹⁴ Ha oĩ ramo óga pygwa pende rerohory e'ỹ va'e, oĩ ramo tetã mygwa ave pene nhe'ẽ renduse e'ỹha va'e katu, pe tetã-gwi eresẽ jave, embovava nde py ho'apa hagwã vyv timbore nde py-gwí. Upéixa erejapo ramo, eremomandu'a uka arã hembiajo vaikwe-rehe. “Nhandejáry re'ýi e'ỹ-rami nipo ra'e nhande” he'i va'erã ójehe.

¹⁵ Amombe'u-ta peẽ-my anhetegwa va'e. Upe áry-py, yvypóry rembiapo apokwe-rami ojererekoha áry-py, omoingo asy va'erã gwĩ hekoha vai va'ekwe-pe Sodoma tetã mygwa amyřĩ kwéry-pe. Gomorra tetã mygwa amyřĩ kwéry-pe ave. Ogwereko asy va'erã íx-upe kwéry. Ha pe tetã mygwa-pe ne nhe'ẽ renduse e'ỹ va'e-pe katu ogwereco asyve syve va'erã Nhandejáry, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

“Pende rereko asy va'erã” he'i

(Lc 12.11-12)

¹⁶ Upéi Hesu he'i jevy gwemimbo'e kwéry-pe:

—Pejeapysaka katu xe nhe'ẽ-rehe. Xáke pende-rehe. Oromondo-ta hekoha vai va'e pa'ũ-rupi ereiko hagwã. Ovexa jagwarete pa'ũ-my oiko va'e-rami peẽ peiko arã ipa'ũ-my. Aipo ramo penhangareko porã katu pendéje-he peẽ. Ju'igwasu onhangareko ójehe ha-rami, peiko arandu katu peẽ ave. Pykasu inharõ e'ỹ va'e reko-rami, peiko katu peẽ ave.

¹⁷ —Xáke pende reraha va'erã pende ruvixa renda-py. Ojeporahéi haty haty-rupi pene nupã va'erã. ¹⁸ Xe-rehe ha-py pende reraha va'erã mburuvixa renda-py. Mburuvixagwasu renonde-py ave pende reraha va'erã. Judeu kwéry-pe, judeu e'ỹ kwéry-pe ave, pemombe'u va'erã Nhandejáry tuvixa mba'e voiha. ¹⁹ Pende reraha ramo, ani pemoĩ teĩ pende py'a-rehe pene nhe'ẽrã. Upe óra-py ou rei va'erã nde juru-py ne nhe'ẽrã.

²⁰ Erenhe'ẽ ramo, ndaha'úi va'erã ne arandu-rupi. Nde juru-py ae Nhandejáry ombou va'erã nde-vy ne nhe'ẽrã. Pende Ru yváy pygwa va'e nhe'ẽ marangatu ou va'erã nde juru-py ne nhe'ẽrã ne monhe'ẽ hagwã.

²¹ Ha tyke'ýry oipyhy va'erã heraha-vy gwyv'ýry ojuka uka hagwã. Tyv'ýry ojuka uka va'erã gwyke'ýry-pe. Túvy ojuka uka va'erã gwa'ýry-pe gwaj'ýry-pe ave. Ha ta'ýry kwéry taj'ýry kwéry ave ogwereco asy va'erã gwu-pe ojuka uka-vy. Imemby kwéry ojuka ukase va'erã osy-pe. ²² Xe-rehe ha-py enterovéa ipy'a vai va'erã oiko-vy pende-rehe. Ha xéhegwi ova e'ỹ va'e, ogwereco asy ukaharã-pe onheme'ẽ e'ỹ va'e, ojerereko asy ramo jepe onhembopyatã joty va'e katu, orendende va'erã íxupe Nhandejáry. ²³ Pende rereko asy hagwe-gwi, tapekanhy katu peho-vy outro henda-py. Amombe'u-ta peẽ-my anhetegwa va'e. Xe Nhande Ryke'y tee va'e ajekwaa aju hagwã áry-py, oĩ vyteri va'erã Israel yvy pygwa tetã ne'írã vyteri pegwahẽ upe-py. ²⁴ Hemimbo'e nonhembotuvixa mba'úi voi ombo'eháry-pe. Nonhembotuvixa mba'úi ave ojáry-pe hembigwái. ²⁵ Iporã katu ombo'eháry-pe ohekoarupityse ramo hemimbo'e. Ojáry-pe ohekoarupityse ramo hembigwái, iporã ave. Onhe'ẽ vai rei kuri xe-rehe, “Anháy ruvixa Belzebu” he'i kuri xe-rehe. Upéixa he'i ramo xe-rehe, onhe'ẽ vaive va'erã voi pende-rehe. Xe óga járy-rami. Peẽ óga pygwa. Xe-rehe onhe'ẽ vaiha-rami ave, pende-rehe onhe'ẽ vaive va'erã, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

“Nhandejáry-gwi ae katu pekyhyje” he'i

(Lc 12.2-7)

²⁶ Upéi he'i jevy gwemimbo'e kwéry-pe:

—Upéixa ramo, ani erekyhyje teĩ pende rereko asy ukaharã-gwi. Entéro nhanhomi va'ekwe gwive, ojehexa jevy joty va'erã voi. Entéro nhamokanhy va'e gwive, ojekwaa jevy joty va'erã.

²⁷ —Nhemi ha-py peẽ-my xe remimombe'ukwe, atýra-py pemombe'u mbe'u jevy. Pende apysa-py peẽ-my xe rembierovovo xe remimombe'ukwe, pende róga apotaha ári, penhomboaty haty haty-rupi, perosapukái va'e-rami pemombe'u jevy. ²⁸ Oĩ nhande rete jukaharã. Ha nhane nhe'ẽgwe-rehe ae katu ndaipu'akáiry. Aníke erekyhyje teĩ íxugwi. Ha Nhandejáry katu ipu'aka nhane nhe'ẽgwe-rehe. Omondose ramo, omondo arã omondose ha-py. Tata opa opa rei e'ỹ va'e haty-py nhane mondose ramo, nhande rete reheve nhane mondo va'erã. Íxugwi ae katu pekyhyje. Íxugwi ae katu enhemokiriĩ. ²⁹ Mokõi gwyrá'i ovende ramo, ndahepyĩ. Nanhapenái joty hese. Ha Nhandejáry katu onhangareko hese. Hymba voi. Yvy-py peteĩ ho'a ramo, ojéhegwi rei ndo'áiry. Nhandejáry nhe'ẽ-py ae ho'a omano-vy. ³⁰ Heta eterei gwyrá'i ovende ramo jepe ndahepy eteĩ joty. Ha nde ae katu tuvixa mba'eve Nhandejáry-pe gwyrá kwéry-gwi. Ne akã ragwe jepe, mbovy po oĩ oikwaa-ma. Peteĩ teĩ oipapa-ma nde-rehe opena eterei-gwi. “Tuvixa mba'e” he'i nde-rehe Nhandejáry. Upéa-gwi aníke pekyhyje teĩ pendéjehe, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

Atýra-py, “Hesu re'ýi voi xe”

he'i va'e

(Lc 12.8-9)

³² Upéi he'i jevy Hesu:

—Atýra-py, “Hesu re'ýi voi xe” ere ramo katu, xe Ru yváy pygwa va'e renonde-py, “Xe re'ýi voi upe va'e” ha'e arã nde-rehe, he'i. ³³ —Ha atýra-py, “Hesu remimbo'e e'ỹ voi xe” ere ramo katu, xe Ru yváy pygwa renonde-py, “Xe re'ýi e'ỹ voi upe va'e” ha'e arã nde-rehe, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

“Entéro yvypóry ijoja porã hagwã ndajúi va'ekwe” he'i

(Mc 8.34-35; Lc 9.24; 12.51-53; 14.26-27; Ap 12.11)

³⁴ Upéi he'i jevy Hesu:

—“Ojekwaa-ma ou-vy Hesu entéro yvypóry ijoja porã hagwã” ani ere mo'ã ndejeupe. Upe va'erã-rehe ndajúi va'ekwe. Ha ijoja e'ỹ hagwã onhondive xe renduse e'ỹha xe renduseharã ave ae katu aju va'ekwe. ³⁵ Xe aju va'ekwe-gwi, ndoiko jojái va'erã ta'ýry gwu ndive. Ndojoeko rayhu re'ýry va'erã imemby kunha osy ndive. Imemby rembireko ndoiko porái va'erã ome sy ndive ave. ³⁶ Nhande róga pygwa jepe nhande a'e'ýha voi, he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ oiporu-vy. †

Upéi he'i jevy:

³⁷ —Oĩ ramo xe rayhu va'e, gwu-pe xéhegwi ohayhuve va'e, osy-pe ohayhuve va'e xéhegwi, ndaha'úi arã xe re'ýi tee. Oĩ ramo xe rayhu va'e, gwa'ýry-pe, gwa'ýry-pe ohayhuve va'e xéhegwi, omemby-pe ohayhuve

† 10:36 Mq 7.6

va'e xéhegwi, ndaha'éiry xe re'íyí tee upe va'e, he'i.
³⁸ —Gwí xe moirú tee hagwã okurusugwasu ohupi heraha-vy va'e-rami ijukapyrã-rami oiko va'e ae, xe re'íyí tee va'erã, he'i. —Upéa reko-rupi ndereikói ramo, ndaha'éí arã xe re'íyí tee. ³⁹ Gwekove-rehe hakate'yí va'e ndoikove mo'ái va'erã Nhandejáry ndive. Ha xe-rehe ha-py gwekove-rehe nopenái va'e katu, oikove meme va'erã Nhandejáry ndive, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

Ne rembiapo porãkwe repy ohekoviarõ va'erã voi nde-vy Nhandejáry

(Mt 25.34-40; Mc 9.41; Jo 13.20)

⁴⁰ Upéi he'i jevy Hesu:

—Ne mogwahẽ porã va'e, xe háma ave xe mogwahẽ porã va'erã. Xe mogwahẽ porã va'e, ha'e háma ave Nhandejáry xe mbou va'ekwe-pe omogwahẽ porã va'erã. ⁴¹ Ogowahẽ ou-vy ramo nde róga-py Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety, emogwahẽ porã katu íxupe Nhandejáry rembigwái-gwi. Nhandejáry ombohekovia va'erã upe inhe'ẽ-py omombe'u va'ety-pe. Ha'e-rami ave ne rembiapo porãkwe repy ohekoviarõ va'erã voi nde-vy yváy-py. Ogowahẽ ou-vy ramo nde róga-py hekoha porã va'e, emogwahẽ porã katu íxupe hekoha porã-gwi. Nhandejáry ombohekovia va'erã upe hekoha porã va'e-pe. Ha'e-rami ave ne rembiapo porãkwe repy ohekoviarõ va'erã nde-vy yváy-py. ⁴² Xe remimbo'e va'e heko'ive va'e jepe ijy'uhéi-ma ramo, eme'ẽ y íxupe toy'u. Xe remimbo'e-gwi, emboy'u joty íxupe. Amombe'u-ta peẽ-my anhetegwa va'e. Ne rembiapo porãkwe repy ohekoviarõ va'erã voi nde-vy yváy-py, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

Ogowahẽ ou-vy Hesu renda-py João Batista remimbo'e

(Lc 7.18-35)

11 Upéixa Hesu ombo'e mbo'e upe doze gwemimbo'e kwéry-pe. Ombo'epa rire, osẽ oho-vy Hesu rupive hikwái. Upe-gwi ohasave oho-vy tetã tetã-rupi. Oporombo'e mbo'e Hesu oho-vy. Omombe'u mbe'u oho-vy ave Nhandejáry nhe'ẽ. ² Ha João Batista katu onhemoĩ preso oiko-vy. Ohendu ramo Cristo Nhandejáry rembiporavo va'e rerakwã, mokõi gwemimbo'e omondo Hesu ha-py oikwaa hagwã: "Mba'eixagwa po nde" omoporandu uka hagwã omondo íxupe.

³ Ogowahẽ oho-vy ramo he'i:

—Nde tipo upe temiha'arõ va'e voi, he'i oporandu-vy íxupe. —Ndaha'éí tipo nde? Tapa outro ae nhaha'arõ va'erã? he'i oporandu-vy Hesu-pe.

⁴ —Tapeho jevy katu, he'i João remimbo'e kwéry-pe. —Emombe'u João-pe ne remiendu endukwe, ne rembiexagwe xagwe ave emombe'u íxupe, he'i.

⁵ —Hesapyso e'yí va'ekwe hesapyso porã-ma. Ogwata e'yí va'ekwe ogwata porã-ma. Mba'asy vai-gwi ijai aipa va'ekwe okwera-ma. Ijapysa e'yí va'ekwe ijapysa porã-ma. Omano ete va'ekwe oikove jevy-ma. Ha iporiahu va'e kwéry-pe katu omombe'u-ma Nhandejáry rehegwa nhe'ẽ porã. ⁶ Xe rembiapo rerakwã rendu ramo, ohexa kwaa-ma va'erã xe rekoha-rehe. Oikwaa-ma va'erã xe-rehe. Xe-rehe ojerovia ku'a ku'a va'e, "Nhan-

dejáry rembiporavo tee para'e. Nhandejáry rembiporavo e'yí para'e" he'i rei va'e xe-rehe, ndovy'a mo'ái va'erã. Ha xe-rehe ojerovia tee va'e, xe rerovia ku'a ku'a e'yí va'e katu xe rerovy'a tee va'erã, he'i João-rehe.

⁷ Osẽ-ma ramo oho jevy-vy João remimbo'e, omombe'u Hesu ojogweroaty aty va'e kente-pe João rehegwa nhe'ẽ omombe'u:

—Peho kuri tekваты e'yí-my. Ma'erã tipo peho araka'e? Upe-py heta oĩ kapiyvanhe'ẽ yvytu ogwerova rova va'e. Upéa-rehe ndapehói ra'e. ⁸ Mbava'e rexa-vy rei tipo peho araka'e? Ijao porã va'e rexa-vy ndapehói araka'e. Mburuvixagwasu róga kakwaa-py oiko ijao porã va'e. ⁹ Mbava'e rexa-vy rei tipo peho araka'e. Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety rexa-vy rei po peho araka'e? Upéa-rehe voi katu peho araka'e. Ha'e-ta peẽ-my: Gwí Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety kwéry-gwi tuvixave va'e, João Batista héry va'e pehexa voi araka'e. ¹⁰ Pe Nhandejáry kwatia nhe'ẽ omotenonde íxupe va'ekwe-pe pehexa araka'e. Ko'a-rami ae oĩ Nhandejáry kwatia nhe'ẽ:

"Xe nhe'ẽ mombe'uharã amondo va'erã íxupe ne renonde-rupi. Ne'írã ereho jave, omopotí va'erã nde raperã" †

he'i va'ekwe João Batista rekoharã-rehe, upe xe nhe'ẽ ohendu uka va'erã-rehe.

¹¹ —Amombe'u-ta peẽ-my anhetegwa va'e. Yma gwive ãy peve ndaipóri va'ekwe João Batista-gwi tuvixave va'e. Ha ãy katu, Nhandejáry nhande ruvixa-pe omoirú tee va'e gwive, tuvixave va'e João Batista-gwi. Onhomboete e'yí ete va'e jepe, Nhandejáry nhande ruvixa-pe omoirú tee joty ramo, tuvixave va'e João Batista-gwi. ¹² Are-ma va'ekwe João omombe'u va'ekwe ko'anga ete peve. Heta kente onhemokyre'yí eterei omoirú hagwã Nhandejáry-pe gwuvixarã. Ojapura-ma va'e-rami ikyre'yí. Oikese ha-py pya'e a'e oike ha-rami itarova-ma va'e-rami, omoirúse nga'u Nhandejáry-pe gwuvixarã. ¹³ Entéro yma gware Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety gwive omotenonde va'ekwe ãy oiko va'erã. Nhandejáry nhande ruvixarã oiko va'erã omotenonde va'ekwe Nhandejáry kwatia nhe'ẽ-py omombe'u-vy. João Batista peve omotenonde va'ekwe omombe'u-vy: "Onhemoingove jevy va'erã Elias amyri" he'i va'ekwe yma gware, Nhandejáry kwatia nhe'ẽ mombe'u-vy. ¹⁴ Pehenduse ramo peẽ-my ha'e va'e, pejeapysaka katu. Upe Elias amyri upe ou va'erã he'i va'ekwe yma gware, he'i João Batista-rehe, ojekwaa ramo va'e-rehe. Elias rekovia ojekwaa-ma João. ãy nomotenondevéi imombe'u-vy. Yma he'i hagwe-rami, ãy oiko-ma. ¹⁵ Ne aranduse ramo ejeapysaka porã katu xe nhe'ẽ-rehe.

¹⁶ —Xe amombe'u-ta peẽ-my mba'eixa po oiko ko'ãygwa. Mitã-rami voi ko'ãygwa. Mba'e jogwa haty-py onhembosarái mitã. Osapukái oirürãgwe-pe: ¹⁷ "Ore remimby orombopu kuri ha peẽ ndapejerokyséi ra'e. Orohapirõ ra'anga kuri ha peẽ ndapejahe'oséiry ra'e" he'i oirürãgwe-pe nonhembosaraiséi-gwi indive kwéry. Upe mitã oirú remimbota ndojaposéiry. Upe mitãgwe

† 11:10 MI 3.1

reko-rami äygywa ndogwerovy'ai gwapixa reko. ¹⁸ Ojekwaa va'ekwe ou-vy João Batista. Nhandejáry oipotaharami ohasa okaru e'ý reheve. Uva rykwere ndo'úi va'ekwe. Ha hexaháry ae katu, "Anháy rerekoha" he'i mo'ã João Batista-rehe va'ekwe. ¹⁹ Äy xe Nhande Ryke'y tee va'e ajekwaa-ma aju-vy. Akaru-vy aju. Uva rykwere'u-vy aju. Ha xe rexaháry ae katu: "Okaru eterei upe va'e" he'i xe-rehe. "Ho'u eterei uva rykwere upe va'e. Oporombopaga uka va'ety ndive oiko va'e upéa. Gwí ojejavy va'e ndive ave oiko va'e upéa" he'i voi xe-rehe hikwái. Ha João rembiapo porã rexa kwaa-vy hese, xe rembiapo porã rexa kwaa-vy xe-rehe ave katu, "Hi'arandu tee nipo ra'e" peje va'erã ore-rehe, he'i João-rehe ijaty jaty va'e kente kwéry-pe.

Hesu ndojohu porã upe tetã mygwa inhe'ë rendu e'ý va'e-pe
(Lc 10.13-15)

²⁰ Ha upéi katu Hesu ndojohu porã upe tetã mygwa inhe'ë rendu e'ý va'e-pe. Upe-py heta heroviapyrã-rupi hembiaapo porã porã ramo jepe, ndogwerováí joty gwekoha. Nomboasýi gwembiaapo vaikwe. ²¹ Upe ramo he'i:

—Apomboasy eterei peë-my Corazim tetã mygwa kwéry. Apomboasy eterei peë-my Betsaida tetã mygwa kwéry. Heroviapyrã-rupi xe rembiapo porã porã kuri pene retã pa'ũ-rupi apombojerovia ukase-vy mo'ã xéjehe. Ko'ã ramigwa voi ajapo ramo ra'e Tiro tetã-my Sidom tetã-my ave, pya'e voi omboasy arã araka'e gwembiaapo vaikwe ra'e. Pya'e voi ogwerova arã araka'e gwekoha. Gwékoha-rupi ivy'are'ý va'e ao nhane mopirehatí va'e ao omonde arã araka'e. Tanimbu oipixy arã ójehe araka'e ojekwaa hagwã hese gwembiaapokwe omboasyha.

²² —Upe áry-py yvypóry gwive hembiaapo apokwe-rami ojerereko hagwã áry-py, ogwereco asy va'erã Tiro tetã mygwa-pe, Sidom tetã mygwa ndive. Ha peë ae pende rereko asy asyve va'erã katu. ²³ Ha peë Cafarnaum tetã mygwa katu, "Jajeupi va'erã yvate yváy-py jaiko hagwã" peje mo'ã pendéjehe penhembotuvixa ukase-vy. Ahániry, napene mbojeupi mo'ái va'erã Nhandejáry. Pegwey ae va'erã yvy gwy-py peho-vy, tata opa opa rei e'ý haty-py. Heroviapyrã-rupi xe rembiapo porã porã kuri pene retã pa'ũ-rupi apombojerovia ukase-vy mo'ã xéjehe. Upéixa ndajapói araka'e Sodoma tetã-my, upe hekoha vai eterei oiko va'e haty-py. Ha upéixa xe ajapo ramo ae katu araka'e upe-py, omboasy arã voi araka'e gwembiaapo vaikwe, ogwero va arã araka'e gwekoha. Nonhehundíry arã araka'e. Ko'ánga ete peve opyta arã ra'e pe tetã. ²⁴ Upe áry-py yvypóry gwive hembiaapo apokwe-rami ojerereko hagwã áry-py, omoingo asy va'erã Nhandejáry Sodoma tetã mygwa-pe. Ha peë Cafarnaum tetã mygwa ae katu, pene moingo asyve syve va'erã voi, he'i Hesu upe tatã mygwa-pe omboasy-vy.

"Peju katu xe ha-py apomotongea va'erã" he'i
(Lc 10.21-22)

²⁵ Upe ramo he'i Nhandejáry-pe Hesu:

—Xe Ru, he'i —Nde yváy pygwa Járy, yvy pygwa Járy ave. Oĩ oakã-gwi rei hi'arandu va'e. Nah'arandu porã. "Ore ae oroikwaa va'e" he'i va'e mo'ã ójehe, upe va'e-pe ndereikwaa ukái inharandu porãrã. Ha gwí mitã vérami ne'írã inharandu va'e, "Ore oroikwaa va'e" he'i e'ý va'e ójehe katu, upéa va'e-pe ereikwaa uka inharandu porãrã. Upéa ne remimbota porã voi, xe Ru. Ereipota voi upe va'e. Upéa-rehe atima porã nde-vy, he'i Nhandejáry-pe Hesu.

²⁷ Upéi he'i:

—Opamba'e-rehe xe mbopu'aka va'ekwe xe Ru. Xe pogwy-py opamba'e omoĩ, he'i. —Xe kwaa porãha voi ndoikói. Xe Ru, ha'e anho mante xe kwaapa. Xe Ru kwaa porãha ndoikói. Xe ae Ta'ýry xe anho mante aikwaapa va'e íxupe. Ha outro kwéry-pe xe aikwaa ukase ramo katu, oikwaapa ave arã xe Ru-pe, he'i.

²⁸ —Peju katu xe ha-py. Peë pene kane'õ va'e, ipohýi va'e ogwerahaha-rami oiko va'e-rami peiko va'e, peju katu xe ha-py. Apomotongea va'erã, apomombytu'u va'erã. ²⁹ Xe ko xe reko kirirí va'e. Xe reko amomirí va'e voi xe. Upéa-gwi xe nhe'ë pehendú katu, xe nhe'ë-rupi peiko katu. Xe remimbo'e ramo peiko ramo, pende py'agwapy va'erã, he'i. ³⁰ —Ndahasýiry niko xe remimombe'u pejapo hagwã. Pejapo ramo xe nhe'ë, omanda pohýi va'e pogwy-py ndapeikovéi-ma va'erã. Upéa-gwi pende py'agwapy porã va'erã peiko-vy, he'i Hesu upe pygwa-pe onhemombe'u-vy.

"Xe nhande pytu'uha áry járy" he'i ójehe Hesu
(Mc 2.23-28; Lc 6.1-5)

12 Ha upéi katu nhande pytu'uha áry-py oho ogwata Hesu. Trigoty mbyte-rupi oho ogwata. Ha hemimbo'e kwéry katu ivare'a-ma oho-vy. Upéa-gwi oipo'o-ma oho-vy trigo rope ho'u hagwã. ² Upéa ohexa ramo fariseu kwéry, he'i:

—Ema'ë hese, he'i íxupe. —Ma'erã po ne remimbo'e oipo'o trigo rope pytu'uha áry-py? Yma gware reko-rupi ndoikóiry. Pytu'uha áry-py oipo'o ramo, ndatekoháiry ogwereco, he'i íxupe fariseu kwéry.

³ Upe-ma ramo Hesu he'i:

—Pemonhe'ë nhe'ë rei peiko-vy ndapeikwaáiry Davi amyri rehegwa nhe'ë kwatia-rehe omoĩ va'ekwe, he'i. —Nahembí'úi-gwi, ivare'apa va'ekwe Davi oirü kwéry ndive. ⁴ Upéa-gwi oike koty-py va'ekwe, Nhandejáry-pe nhamboete haty-py oike va'ekwe. Oĩ upe-py upe mbojape Nhandejáry rovagwy-py pa'i remimoígwe. Nhandejáry nhe'ë-py ndaja'úi voi upe mbojape. Ha pa'i kwéry anho mante ho'u arã. Ha Davi katu pa'i e'ý ramo jepe, ho'u joty upe mbojape. Omongaru joty ave oirü kwéry-pe. Ivare'a-gwi, Nhandejáry, "Pejevavy ko" nde'íry íxupe. Ojohu porã hembiaapokwe, ogwerovy'a ave. ⁵ Pemonhe'ë nhe'ë rei peiko-vy ndapeikwaái Moisés amyri remimombe'ukwe nhane rekorã. Ndatekoharamiry jaiko nhamba'apo ramo pytu'uha

áry-py. Ha pa'i kwéry katu omba'apo joty pytu'uha áry-py. Nhandejáry róga kakwaa-py omba'apo. Upe áry-py omba'apo ramo jepe, Nhandejáry, "Pejéjavu ko" nde'íry joty íxupe. Pytu'uha áry-py omba'apo ramo Nhandejáry róga-py, ojohu porã joty huvixa kwéry hembiaapo.

⁶—Ha xe katu xe mbaraeteve Nhandejáry róga ruvixa kwéry-gwi. ⁷Xe Nhande Ryke'y tee va'e. Upéa-gwi xe ko pytu'uha áry járy ave. Upéixa-gwi iporã joty xe amba'apo pytu'uha áry-py. He'i Nhandejáry kwatia nhe'ë:

"Ha peë katu ndapejoporihuvareko kwaáiry peiko-vy. Aipo ramo, pene kyre'y ramo jepe pejapo hagwã Moisés amyri remimombe'ukwe gwive, pejapo rei joty. Xe aipota ae katu pende py'a porã onhondive" he'i Nhandejáry nhe'ë. Upéa kwatia nhe'ë pemonhe'ë rei peiko-vy, ndapeikwaáiry. Ne arandu ramo ra'e, ipy'a potí va'e-rehe, "Ipy'a ky'a" nde'íry arã ra'e, he'i fariseu kwéry-pe Hesu.

Hesu ombogwera ipo ypi va'e-pe

(Mc 3.1-6; Lc 6.6-11)

⁹Upe-gwi Hesu ohasave oho-vy ojeperahéi haty-py oike oho-vy. ¹⁰Upe-py oí ipo ypi va'e. Ha fariseu kwéry, "Hembiaapo vai va'e upe va'e" he'ise Hesu-rehe. Upéa-gwi oporandu íxupe hikwái:

—Tekoha-rami pa jaiko ra'e nhambogwera ramo pytu'uha áry-py? he'i ombojase rei hese-vy.

¹¹Ha Hesu he'i:

—Pytu'uha áry-py pene rymba ovexa ho'a ramo yvy kwa-py, ndapeheja réiry va'erã, he'i íxupe kwéry. —Pehupi jevy va'erã ae heraha-vy, he'i.

¹²—Ovale voi nhane rymba ovexa. Ha tekove hasy va'e katu ovaleve voi ovexa-gwi. Ovaleve voi. Upéa-gwi pytu'uha áry-py nhaipytygwõ ramo nhande rapixa, tekoha-rupi joty jaiko, he'i fariseu kwéry-pe.

¹³Upéa he'i rire:

—Eipysu katu nde po, he'i ipo ypi va'e-pe.

Oipysu-ma, okwera porã-ma. Ijoja-ma ipo mokõive.

¹⁴Ha fariseu kwéry ndojohu porã hembiaapo porã va'e. Osë oho-vy ha'e kwéry nhemi ha-py:

—Mba'éixa tamo ra'e jajuka Hesu-pe? he'i.

—Nhaha'arõ jajuka hagwã íxupe, he'i onhonhe'ërendu-vy hikwái.

Nhandejáry rembiporavo tee va'e

¹⁵Upéa oikwaa ramo Hesu, otekwarai-ma oho-vy outro henda-py. Otekwarai oho jave, heta va'e ave oho hapykwéri. Heta va'e-pe ombogwera gwera oho-vy.

¹⁶Ombogwera-ma ramo, "Aníke xe mombe'u teí" he'i okwera va'e-pe. ¹⁷Upéixa ojapo áy oiko hagwã Nhandejáry nhe'ë-py omombe'u va'ety Isaías amyri he'i hagwe-rami. ¹⁸A-rami voi omoí va'ekwe kwatia-rehe:

"Upe va'e xe rembigwái, xe rembiporavo va'e. Ha'e xe rembihayhu. Xe rembierovy'a va'e upéa. Xe Nhe'ë Marangatu amoí-ta hese. Omombe'u va'erã entéro yvypóry-pe gwive. Nhandejáry pende py'a omopotíharã, he'i va'erã xe-rehe. ¹⁹Ipoxy va'e onhonhe'ë mbojevuyevyha va'e-rami ndoikói va'erã. Osapukái

va'e-rami ndoikói va'erã. Okirií va'e-rami ae oiko va'erã. Atýra-py nohendúi va'erã íxupe onhe'ë hatã-vy.

²⁰Heko kirií va'erã. Takwáry, Xýky, he'i heseve va'e nomopëi va'erã. Upéixa opena va'erã iporiahu va'e-rehe. Tataendy ogwe-tama ramo, imbogwe e'yharã. Upéixa ete onhemboete e'y va'e-pe ogwereco porã va'erã. Upéixa hembiaapo porã porã va'erã. Ndovái va'erã Nhandejáry rape-gwi. Opa-rupi ojekwaa va'erã anhetegwa. ²¹Hese ojerovia-ma va'erã yvypóry kente kwéry: Nhaha'arõ katu íxupe jaiko-vy. Ou va'erã, he'i va'erã hese" †

he'i va'ekwe Nhandejáry kwatia nhe'ë gwa'yry rehegwa omombe'u-vy.

Hesu omombe'u Belzebu rehegwa nhe'ë

(Mc 3.20-30; Lc 11.14-23)

²²Upe ramo ojereru íxupe, Hesu-pe peteí anháy rerekoha. Hesapyso e'y va'e, inhe'ënge'y va'e ave. Ombogwera-ma ramo íxupe, inhe'ënge'y va'ekwe onhe'ë porã-ma, ha hesapyso e'y va'ekwe hesapyso porã-ma.

²³Hembiaapo porã rexa-vy,

—Mba'éixa po oporombogwera, he'i ojóupe opondera-vy hese. —Upéa ko ndaha'éí para'e Davi amyri remiarirõre, nhane remiha'arõ? he'i hese ijaty jaty va'e kwéry.

²⁴Ha fariseu kwéry katu upéa ohendu ramo:

"Ojéhegwi rei ndaipu'akái omosë hagwã anháy" he'i. "Anháy ruvixa Belzebu nhe'ë-rupi ae omosë imondo-vy" he'i mo'ã ojéupe hikwái.

²⁵Ha ha'e ipy'apóry oikwaa ramo, he'i fariseu kwéry-pe:

—Tape vai-rupi oho mburuvixagwasu re'yí onhondive onhorirõ-vy. Naimbaraeteveí-ma. Tetã mygwa ndaija'éí ramo ojóehe, hóga pygwa ave ndaija'éí ramo ojóehe, tape vai-rupi oho. Hasy va'e-rami ndaipu'akavéi-ma ójehe. Ikangyve ngyve oho-vy, he'i arandu rehegwa nhe'ë omombe'u-vy.

²⁶—Aipo ramo, gwí Satanás re'yí kwéry ave ndaijojái ramo, ndoikovéi arã ra'e. Ndaijojái arã onhondive ra'e. Aipo ramo, ndaipu'akái arã joty ójehe ra'e.

²⁷—"Belzebu nhe'ë-rupi omosë anháy" peje kuri xe-rehe. Aipo ramo, kiva'e nhe'ë-rupi pende re'yí kwéry omosë anháy? Anháy ruvixa nhe'ë-rupi para'e, Nhandejáry nhe'ë-rupi para'e. Ha Nhandejáry nhe'ë-rupi omosë ramo katu, ma'erã po, "Anháy ruvixa nhe'ë-rupi hembiaapo Hesu" peje kuri joty xe-rehe. "Ijapu" he'i va'erã pende-rehe pende re'yí kwéry.

²⁸—Ha Nhandejáry Nhe'ë Marangatu tee va'e-rupi katu xe amosë anháy. Aipo ramo, xe rekoha-rehe pehexa kwaa ramo ra'e, "Oiko-ma nipo ra'e Nhandejáry nhande ruvixa ramo" peje arã ra'e xe-rehe.

²⁹—Amombe'u jevy-ta peë-my xe pu'akaveha Satanás-rehe. Ndikatúi avave oike imbaraeete va'e róga-py omonda hagwã imba'e kwéry-rehe. Onhapytí ranhe ramo ae íxupe, ogwerahapa arã hóga-py oí va'e, he'i Hesu anháy rerekoha ombogwera-vy pono ipu'akave hese Satanás.

† 12:21 Is 42.1-4

³⁰ Upéi he'i jevy:

—Xe ndive omba'apo e'ŷ va'e, ojoko xe rembiapo. Xe renda-py ogwenogwa'ë e'ŷ va'e, xe renda-gwi omondo mombry omosarambi-vy, he'i ójehe ndaija'ëi-gwi Sa-tanás.

³¹ Upéi he'i jevy:

—Aipo ramo, anhete ko xe ha'e-ta peë-my: Ne rembiapo vai ramo, erenhe'ë vai ramo Nhandejáry-rehe, omboyke-ta ndéhegwi Nhandejáry entéro ne rembiapo vaikwe gwive. Erenhe'ë vai ramo ave xe Nhande Ryke'y tee va'e-rehe, omboyke-ta ndéhegwi ne rembiapo vaikwe. Ha erenhe'ë vai ramo katu Nhe'ë Marangatu tee va'e-rehe, nande poriahuvereko mo'áiry Nhandejáry. Nde py'a ky'a eterei-ma. Áy nande py'a potí mo'ávëi-ma va'erã. Ha upe áry-py xe aju jevyha áry-py nande py'a potívëi-ma va'erã opa e'ŷ-rehe, he'i fariseu kwéry-pe, “Anháy nhe'ë-rupi hembiaapo ra'e Hesu” he'i-gwi Hesu-rehe.

“Hi'a-rehe jaikwaa yvyra”

he'i Hesu
(Lc 6.43-45)

³³ Upéi omombe'u íxupe kwéry arandu rehegwa nhe'ë yva máta rehegwa-rami:

—Yva máta jaikwaa hi'a-rehe. Yvyra porã hi'a porã meme. Ha yvyra vai ndahi'a porã. Hi'a vai meme voi. Hi'a-rehe jaikwaa yvyra, he'i fariseu rekoha-rehe.

³⁴ Upéi he'i jevy Hesu:

—Peë mbói ipoxy va'e rekoha-rami peiko. Pende reko vai-gwi, ndikatúi penhe'ë porã. Nhande py'apóry-rehe nhande nhanhe'ë. Entéro nhande py'a-py jareko va'e-rehe, nhanhe'ë ave nhande. ³⁵ Ipy'a-py hekoha porã va'e reminhongatu iporã. Upe-gwi ogwenohë nohë ipy'apóry iporã va'e. Ha hekoha vai va'e reminhongatu ipy'a-py katu, ivai vai. Upe-gwi ogwenohë nohë ojéhegwi ivai va'e. Ipy'apóry ivai va'e ogwenohë.

³⁶ Amombe'u-ta peë-my anhetegwa va'e. Upe áry-py yvypóry gwive hembiaapo apokwe-rami ojerereko hagwã áry-py, ogwereko asy va'erã onhe'ë rei rei va'e-pe. Peteĩ teĩ pene remimombe'ukwe rei-rehe pene monhe'ë uka va'erã Nhandejáry pende rereko asy-vy.

³⁷ Erenhe'ë porã ramo, “Ipy'a potí-ma” he'i va'erã nde-rehe. Ha erenhe'ë rei ramo katu, “Ipy'a ky'a-ma” he'i va'erã nde-rehe, he'i gwí fariseu kwéry-pe hekoha mombe'u-vy.

Judeu kwéry ohexase Hesu rembiapo porã
(Mc 8.11-12; Lc 11.29-32)

³⁸ Upe ramo oporandu Hesu-pe gwí fariseu kwéry, judeu rekombó'ehaty kwéry ndive:

—Oroipota ne rembiapo porã, porombo'eháry, he'i íxupe. —Ore rembiexarã-rupi ejapo jahexa e'ŷ va'e, he'i íxupe.

³⁹ Upéi Hesu he'i íxupe kwéry:

—Peë katu áy peiko va'e pende reko vai-ma. Ome tee-pe oheja va'e-rami peë peiko. Gwembireko tee-gwi

opoi va'e-rami ave peë peiko. Pejehesa rerova rova va'e Nhandejáry-gwi. Upéa-gwi pejerure jahexa e'ŷ va'erã-rehe, he'i. —Ha ndahexa uka mo'ái peë-my up-eixagwa, he'i. —Ha Jonas amyrí rehegwa nhe'ë ojehu íxupe va'ekwe katu amombe'u-ta peë-my. Hexapyrã-rupi íxupe ojehu va'ekwe-rami ave, ojehu va'erã xe-vy. Upe va'erã anho mante ahexa uka-ta peë-my, he'i.

⁴⁰ —Amombe'u-ve-ta peë-my Jonas amyrí rehegwa nhe'ë. Yma va'ekwe piragwasu omokõ-ma íxupe, Jonas-pe. Ha upe rire katu piragwasu rye py-py ohasa mbohapy áry mbohapy pyhare ave. Upéi osë jevy. Up-éixa ete xe Nhande Ryke'y tee va'e anhemoí va'erã itagwasu kwa-py mbohapy áry mbohapy pyhare ave ko itagwasu rye py-py. ⁴¹ Ha yma gware Jonas amyrí oho va'ekwe Nhandejáry nhe'ë omombe'u-vy. Nínive tetã mygware-pe omombe'u mbe'u va'ekwe. Upe nhe'ë ohendu ramo va'ekwe omboasy-ma gwembiapokwe, ogwerova-ma gwekoha va'ekwe. Ha ko'a-rupi oime tu-vixa mba'eva va'e Jonas amyrí-gwi, he'i ójehe Hesu íxupe kwéry. —Ha xe nhe'ë rendu-vy jepe, ndaperováí joty pende rekoha ra'e. Upéa-gwi upe áry-py, yvypóry hembiapokwe pokwe-rami ojerereko hagwã áry-py, Nínive tetã mygware opu'ã jevy va'erã Nhandejáry rovagwy-py pene mombe'u-vy, he'i. —Ojohu vai va'erã pene rembiapokwe. ⁴² Yma va'ekwe peteĩ mburuvixagwasu kunha va'e arapopy-koty oiko va'ekwe, oho mombry va'ekwe mburuvixagwasu Salomão renda-py. Onhemo'arandu uka-vy oho. Yvy apy gwive mombry ete oho va'ekwe ohendu hagwã Salomão nhe'ë. Ha ko'a-rupi oime hi'aranduve va'e Salomão-gwi, he'i ójehe Hesu. —Upéa-gwi upe áry-py opu'ã jevy va'erã upe mburuvixa kunha Nhandejáry rovagwy-py pene mombe'u-vy. Pene rembiapokwe ndojohu porã va'erã, he'i judeu ruvixa kwéry-pe Hesu.

Hesu omombe'u anháy rehegwa nhe'ë
(Lc 11.24-26)

⁴³ Upéi he'i jevy upe pygwa-pe:

—Mba'eixagwa pa pende rekoha amombe'u-ta peë-my. Anháy rerekoha-rami pende rekoha. Oĩ anháy heko ky'a va'e nhande-rehe ojepotase va'e. Ha ojepota rire osë-ma ramo katu oiko rei anháy tekваты e'ŷ e'ŷha-rupi, y e'ŷha-rupi ohasa oho-vy. Otongease mo'ã ha ndojohúiry opytu'u hagwã. ⁴⁴ Upe ramo he'i ojéupe anháy: “Aha jevy-ta xe taperekwe-py, aiko hagwe-py jevy” he'i. Ojevuy oho-vy otaperekwe-py. Otaperekwe-py ogwahë ramo upe-py otopa nandi oĩ. Ikoty oitypei ra'e. Omoĩ porãmba ra'e. ⁴⁵ Upe-ma ramo oho ogweru outro anháy hekoha vaive va'e íxugwi. Seteve ogweru. Hi'oitoha ojogweru, oike koty-py oiko hagwã. Upéixa oiko vaive anháy rerekoha. Osë rire íxugwi peteĩ anháy, hejähare oike jevy ipy'a-py. Sete hekoha vaive va'erã reraha-vy oike. Xe nhe'ë rendu e'ŷ-gwi, upéixa ete peiko va'erã. Peë, áy peiko va'e, upe anháy rerekoha-rami peiko va'erã, he'i fariseu kwéry-pe.

Hesu re'ýi rehegwa nhe'ë

(Mc 3.31-35; Lc 8.19-21)

⁴⁶ Upéa he'i joty ramo Hesu atýra-rupi, ogwahë ou-vy isy tyvýry kwéry ndive. Opyta oĩ-vy oka-py. Onhomongetase hendive.

⁴⁷ —Nde sy ko nde ryvy kwéry ndive opyta oĩ-vy oka-py. Ne ndive onhomongetase, he'i íxupe omombe'u-vy.

⁴⁸ Ha Hesu he'i:

—Amombe'u-ta peë-my kiva'e pa xe sy, kiva'e pa xe ryvy, he'i. ⁴⁹ —Pehexa katu, he'i oikwave'ë ve'ë-vy ojyva-py gwemimbo'e rexa uka-vy. —Ko va'e kwéry xe sy voi, ko va'e kwéry xe ryvy voi, he'i gwemimbo'e kwéry mombe'u-vy.

⁵⁰ —Upe xe Ru yváy pygwa nhe'ë ojapo va'e gwive, xe ryvy-py ahenói íxupe kwéry, he'i. —Upéa xe reindy, ha'e voi hese. Upéa xe sy, ha'e voi ave hese, he'i gwemimbo'e kwéry-rehe mombe'u-vy.

Hesu oiporu temitýgwe rehegwa nhe'ë

(Mc 4.1-9; Lc 8.4-8)

13 Ha upe áry-py Hesu osë óga-gwi oho-vy. Oho yugwarusu rembe-py ogwapy ombo'e hagwã. ² Ha heta eterei ijatypa typa henda-py. Upéa-gwi onhemboyru kanoagwasu-py íxugwi kwéry. Kanóa py-py ogwapy-ma. Ha ha'e kwéry ijaty va'e kente opyta rei vvy-py. Onhembo'y oĩ-vy y rembe-py hikwái. ³ Upéixa ramo, heta omombe'u mbe'u íxupe kwéry arandu rehegwa nhe'ë. Temitýgwe rehegwa nhe'ë-rami oiporu omombe'u hagwã arandu rehegwa nhe'ë íxupe kwéry: —Oho onhemitý onhemitý va'e. Omombo onhotý-vy. ⁴ Onhemitý jave oĩ temitý ra'ýi tape-rupi ho'a va'e. Ha upéi ou gwyrá ho'upa. ⁵ Oĩ temitý ra'ýi ave vvy pererí-rupi ho'a va'e. Upe-py oĩ mixími vvy. Pya'e rei henhóima vvy ndahetáiry-gwi. ⁶ Kwarahy ojeupi rire, onhandu kwarahy aku hemitýgwe. “Xí” he'i hogwe. Ha kwarahy ohapypa voi. Hovirupa ave ndahapói-gwi. ⁷ Oĩ nhuatíndy-rupi ho'a va'e ave. Ha nhuatí katu okakwaave íxugwi. Ojaho'ipa temitýgwe-pe. ⁸ Oĩ vvy porã-my ho'a va'e ave. Henhói hemitý hope-ma. Peteí hope katu cem voi ha'ýi va'e, outro mixíve va'e katu sessenta ha'ýi va'e voi, outro mixíve va'e katu trinta ha'ýi va'e voi. ⁹ Ne aranduse va'e, ejeapysaka katu ko xe nhe'ë-rehe, he'i oporombo'e-vy Hesu temitýgwe rehegwa nhe'ë oiporu-vy.

Hemimbo'e kwéry oporandu Hesu-pe hemimombe'ukwe-rehe

(Mc 4.10-12; Lc 8.9-10)

¹⁰ Upéi hemimbo'e kwéry ogwahëve ou-vy Hesu ypy-py:

—Ma'erã po eremombe'u kuri íxupe arandu rehegwa nhe'ë temitýgwe rehegwa nhe'ë-rami? he'i oporandu-vy íxupe.

¹¹ —Peë-myte oikwaa uka-ma kuri Nhandejáry mba'éixa pa oiko-ta pende ruvixarã. Mba'éixa po pe-moirũ-ta íxupe pende ruvixarã oikwaa uka-ma ave. Ha ambue kwéry-pe katu ndoikwaa ukái. ¹² Oĩ hi'arandu

va'e. Omo'aranduve va'erã íxupe hi'arandu porã porã hagwã. Ha inharandu e'ý va'e katu, hi'arandurãgwe oipe'apa va'erã íxugwi. Opa va'erã íxupe. ¹³ Upéa-rehe amombe'u íxupe arandu rehegwa nhe'ë temitý rehegwa nhe'ë-rami, he'i. —Oma'ë ma'ë hikwái, ndohexáiry voi mba'eve. Ohendu hendu hikwái, nohendu porãiry. Ijapysa e'ý va'e-rami mba'eve ndoikwái. Okanhymba ete jevy íxugwi. ¹⁴ Yma gware Nhandejáry nhe'ë-py omombe'u va'ety Isaías omombe'u va'ekwe aýgwa rekorã. He'i hagwe-rami äy oiko-ma:

“Pehendu hendu va'erã ha ijapysa e'ý va'e-rami pepyta va'erã. Pema'ë ma'ë rei va'erã xe-rehe ha ndapehexa kwaái va'erã xe-rehe.

¹⁵ Napehenduséi-gwi, aipe'a-ma pendéhegwi pene arandurãgwe. Ijapysa e'ý va'e-rami peiko peë kwéry. Hesapyso e'ý va'e-rami ave peiko. Ha xe renduse ramo katu, hesapyso va'e-rami peiko va'erã. Ijapysa va'e-rami pehendu va'erã ave. Pene akã-my pereko-ma va'erã pene arandu porãha. Perova arã pende rekoha. Pende rekoha prova-ma ramo, apombogwera-ma va'erã, he'i Nhandejáry.” †

Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ë. ¹⁶ Ha peë katu pevy'a ete va'erã. Äy katu peë hesapyso va'e-rami peiko-ma. Ijapysa va'e-rami äy peë peiko-ma ave. ¹⁷ Amombe'u-ta peë-my anhetegwa va'e, he'i. —Heta yma gware Nhandejáry nhe'ë-py omombe'u va'ety amyrí ohexase eterei mo'ã va'ekwe pene rembiexa ramo va'e ha ndohexái. Heta va'ekwe heko marangatu va'ekwe amyrí ohexase mo'ã va'ekwe ave ha ndohexa jepéiry. Äy pene remiendu ramo va'e ohenduse mo'ã va'ekwe ha nohendúiry. Peë pehendu-gwi pevy'a ete voi peiko-vy, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

Hesu oikwaa uka gwemimbo'e kwéry-pe gwemimombe'u

(Mc 4.13-20; Lc 8.11-15)

¹⁸ Upéi he'i jevy gwemimbo'e kwéry-pe:

—Äy pejeapysaka katu xe nhe'ë-rehe. Mbava'e-rehe po he'ise temitýgwe rehegwa nhe'ë aikwaa uka-ta peë-my, he'i.

¹⁹ —Upe tape-rupi onhenhotý va'ekwe he'ise: Oĩ Nhandejáry nhande ruvixarã rehegwa nhe'ë ohendu va'e ha he'ise va'e ndoikwáiry. Ohendu-ma ramo, ou anháy ruvixa hekoha vai ete va'e. Oipe'apa-ma íxugwi ipy'a-gwi inharandu porãrãgwe. Oike-tama va'e oipe'a jevy íxugwi. ²⁰ Ha vvy pererí-rupi onhenhotý va'ekwe katu he'ise: Oĩ ohendu va'e nhe'ë porã. Ohendu-ma ramo, ovy'a ogwerovia-vy. ²¹ Ha ndahapóiry vyteri. Upéa he'ise: Sapy'a ete ogwerovia. Ndogwerovia teéiry voi. Ha upe rire katu nhe'ë porã rendu-gwi, omoingo asy íxupe. Ojerereko asy-gwi, ndogweroviaséviry. Pya'e a'e oheja nhe'ë porã. ²² Ha nhuatíndy-rupi onhenhotý va'ekwe katu he'ise: Oĩ nhe'ë porã rendu va'e. Ha hemikotevërã-rehe opena pena eterei oiko-vy. Oipotave tave rei ojeupe gwarã. Upéa-gwi ohendu rei joty nhe'ë porã. Hemiapo porãse ramo jepe, gwembiapo porãrã-rehe nopenái joty oiko-vy. ²³ Ha vvy porã-

† 13:15 Is 6.9-10

my onhenhoty va'ekwe katu he'ise: Oĩ ohendu va'e nhe'ẽ porã. Ohendu ramo mbava'e-rehe po he'ise oik-waa porã. Ogwerovia tee voi. Ogwerovia-gwi, oĩ trinta ha'yi va'e-rami hembiaapo porã va'e. Oĩ sessenta ha'yi va'e-rami, hetave ogwereco va'e gwembiaapo porãha. Oĩ cem ha'yi va'e-rami, hetave rei voi ogwereco va'e gwembiaapo porãha, he'i omombe'u-vy gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

Hesu oiporu jevy temitygwe rehegwa nhe'ẽ

²⁴ Upéi omombe'u jevy upe pygwa-pe arandu rehegwa nhe'ẽ. Temitygwe rehegwa nhe'ẽ-rami oiporu omombe'u-vy:

—Oiko onhemity va'e, he'i. —Nhandejáry nhande ruvixa-rehe he'ise onhemity va'e. Ha'e oho kokwe-py onhemity porã hagwã.

²⁵ —Upéi nhande kwéry jake ramo pyhare, ogwahẽ ou-vy hese ija'e'y va'e. Trigo pa'ũ-rupi onhoty trigo re-hegwa e'y va'e. Kapi'i onhoty. Ha upe rire katu oho jevy-ma. ²⁶ Henhói-ma upe trigo onhenhoti va'ekwe. Upéi hope-ma. Upe ramo henhói-ma ave upe kapi'i trigo rehegwa e'y va'e. ²⁷ Henhói-ma ramo, oho oje'ói-vy omombe'u ojáry renda-py hembigwái: “Upe nde kokwe-py erenhoty uka va'ekwe ne remitygwe trigo ra'yi voi ra'e” he'i. “Mba'eixagwa kapi'i po trigo pa'ũ-rupi henhói-ma erejaty e'y va'ekwe” he'i ojáry-pe omombe'u-vy. ²⁸ “Xe rehe ija'e'y va'e rembiapokwe voi nipo ra'e aipo va'e” he'i gwembigwái-pe. “Ereipota tipo ore oroho oromondoro trigo pa'ũ-gwi gwí kapi'i?” he'i oporandu-vy ojáry-pe. ²⁹ “Ndikatúiry” he'i. “Aníke pe-japo teĩ upéa. Pemondoro ramo kapi'i, ndaipotáĩ pemondoro ave upe trigo onhenhoty va'ekwe” he'i. ³⁰ “Tokakwaa kapi'i trigo jave nhaikytĩ hagwã áry peve. Upe áry-py ha'e va'erã trigo kytĩharã-pe: Pemondoro ndoro ranhe katu kapi'i. Pemboaty aty pejokwa pe-hapy hagwã. Ha upe rire katu pemondoro trigo pemboaty jaraha hagwã nhanhongatu hagwã-py” he'i Hesu omombe'u-vy Nhandejáry irũ rehegwa oikwaa uka-vy.

Hesu oiporu temity héry va'e mostarda rehegwa nhe'ẽ (Mc 4.30-32; Lc 13.18-19)

³¹ Ha upéi omombe'u jevy upe pygwa-pe arandu re-hegwa nhe'ẽ. Temitygwe rehegwa nhe'ẽ-rami oiporu:

—Oĩ temity héry va'e mostarda. Kwimba'e onhoty pe-teĩ temityrã okokwe-py. Nhandejáry nhande ruvixa irũ-rehe he'ise upe temity mostarda. ³² Nhanhoty ramo mixi eterei. Mixi ve opamba'e ra'yi-gwi, ko yvy arigwa ra'yi-gwi. Ha nhanhoty-ma rire, okakwaa porãve. Entéro temity-gwi tuvixave xave oho-vy. Upéi imáta-ma, hakãambe kãambe ave. Upéa-rehe oveve ou-vy gwyrá ogwapy hakãmby-rehe, he'i Hesu, Nhandejáry irũ hetave tave oĩ va'erã rehegwa oikwaa uka-vy.

Hesu oiporu fermento mbojape mbovuha rehegwa nhe'ẽ

(Lc 13.20-21; Mc 4.33-34)

³³ Ha upéi katu omombe'u jevy joty upe pygwa-pe arandu rehegwa nhe'ẽ. Fermento mbojape mbovuha rehegwa nhe'ẽ-rami oiporu:

—Oĩ kunha. Oipyhy mbojape mbovuha. Heta trigo ku'i reheve ombojehe'a ombovu hagwã. Ojavyky rire, omboapitajy ovupa ete hagwã. Upéixa ete Nhandejáry nhande Ruvixa irũ, he'i Hesu, Nhandejáry irũ hetave tave oĩ va'erã rehegwa oikwaa uka-vy.

³⁴ Upéixa omombe'u mbe'u aty atýra va'e kente kwéry-pe. Temitygwe rehegwa nhe'ẽ oiporu e'y reheve, fermento mbojape mbovuha rehegwa nhe'ẽ oiporu e'y reheve, outro rehegwa nhe'ẽ oiporu e'y reheve nomombe'úi. ³⁵ Upéixa oiko-ma Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u mbe'u va'ety he'i hagwe-rami: “Anhe'ẽ ramo, arandu rehegwa nhe'ẽ amombe'u va'erã, ambue kwéry va'e rehegwa nhe'ẽ aiporu-vy. Yma ko yvy onhemoingo hagwe gwive ãy peve ndojek-waáiry va'ekwe, ãy amombe'u-ta aikwaa uka-vy, he'i.” † Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ.

Hesu oikwaa uka kapi'i rehegwa nhe'ẽ

³⁶ Ha upéi katu oheja oho-vy ijaty va'e kente. Ha'e ae katu oike koty-py. Oike rire, ogwahẽ ou-vy iha-py hemimbo'e kwéry:

—Eikwaa uka katu ore-vy mbava'e-rehe tipo he'ise upe kapi'i rehegwa nhe'ẽ, kokwe-py oĩ va'e, he'i Hesu-pe hikwái.

³⁷ —Upe temity porã onhoty uka va'ekwe he'i xe-rehe Nhande Ryke'y tee va'e-rehe, he'i. ³⁸ —Upe kokwe he'i ko yvy-rehe. Upéi upe temity porã he'i Nhandejáry re'yi-rehe. Upéi upe kapi'i he'i hekoha vai va'e-rehe. ³⁹ Upéi upe hese ija'e'y va'e kapi'i onhoty va'ekwe he'i anháy ruvixa-rehe. Upéi upe nhaikytĩha áry he'i ombopapa va'erãha áry-rehe. Upéi upe trigo kytĩharã he'i Nhandejáry rembigwái yváy pygwa-rehe. ⁴⁰ Upe kapi'i omondoro omboaty onhapytĩ omondo hagwã tata-py. Upéixa ete oiko va'erã ombopapa va'erãha áry-py, he'i.

⁴¹ —Xe Nhande Ryke'y tee va'e amondo mondo va'erã xe rembigwái yváy pygwa va'e. Xe re'yi pa'ũ-gwi oipe'a va'erã gwí oporombojajy va'e-pe gwive. Entéro hembiaapo vai va'e-pe gwive oipe'a va'erã herahavy ojohapy haty-py omombo hagwã. ⁴² Upe-py hasẽ va'erã, onhemohãingry ngyryu ave va'erã oiko-vy onhemoyrõ-gwi Nhandejáry-rehe. ⁴³ Upe-ma ramo hekoha porã va'e gwive kwarahy rendy-rami ojekwaa va'erã onhembohete resakã rendy-vy. Nhandejáry nhande ruvixa ramo oiko haty-py, ojekwaa va'erã onhemohe-sakã va'erã. Ne aranduse va'e, ejeapysaka katu ko xe nhe'ẽ-rehe, he'i Hesu gwemimbo'e kwéry-pe omombe'u-vy.

† 13:35 SI 78.2

Hesu oiporu hepy va'e rehegwa nhe'ë

⁴⁴ Upéi omombe'u jevy íxupe, upe pygwa-pe mokõi arandu rehegwa nhe'ë. Hepy va'e rehegwa nhe'ë-rami oiporu omombe'u-vy:

—Oĩ kokwe-py heta plata yvy gwy-py ijatypyre araka'e. Upe ramo ojohu rei íxupe ijáry e'ÿ va'e. Upe hepy va'e ojohu va'e he'i Nhandejáry nhande ruvixa-pe omoirüse va'erã-rehe. Otopa-ma ramo, upéi ojaty jevy. Ovy'a eterei ojohu va'ekwe-rehe. Upéa-gwi oho ovende entéro ogwereco va'e gwive ovendepa. Upe hemivende va'e repykwe ogweraha ojogwa hagwã upe kokwe, he'i Hesu omombe'u-vy, Nhandejáry-pe oate'ÿ e'ÿ reheve omoirüse va'e rehegwa oikwaa uka-vy.

⁴⁵ Upéi omombe'u jevy íxupe:

—Oĩ onhembajogwa va'ety. Oheka heka oiko-vy ita kyra porã va'e, hepy ete va'e, pérola héry va'e ojogwa hagwã. Upe hepy va'e oheka va'e he'i Nhandejáry nhande ruvixa-pe omoirüse va'erã-rehe. ⁴⁶ Iporã ete va'e otopa ramo oho ovende entéro gwembiereko gwive ovendepa. Upéi hemivende va'e repykwe ogweraha. Gwemimbota nga'u upéa oho ojogwa, he'i Hesu omombe'u-vy, Nhandejáry-pe oate'ÿ e'ÿ reheve omoirüse va'e rehegwa oikwaa uka-vy.

Hesu oiporu pira kyha rehegwa nhe'ë

⁴⁷ Upéi omombe'u jevy upe pygwa-pe arandu rehegwa nhe'ë. Pira kyha rehegwa nhe'ë-rami oiporu íxupe kwéry:

—Oĩ pira kyha y-py omombo va'e. Upe omombo va'e he'i Nhandejáry nhande ruvixa rembigwái yváy pygwa-rehe. Yupa-py omombo rire, oipyhy opaixagwa pira.

⁴⁸ Hynyhë jave oipyhy ogwenohë y rembe'y-py. Upéi ogwapy oipe'a oiporavo imono'õ-vy. Pira porã omoĩ ajaka-py. Ha hi'upy e'ÿ katu omombo-ma voi. ⁴⁹ Upéixa ete oiko va'erã ombopapa va'erãha áry-py. Nhandejáry rembigwái yváy pygwa oiporavo ravo va'erã oje'oi-vy. Hekoha porã va'e pa'ũ-gwi, oipe'a va'erã hekoha vai va'e-pe. ⁵⁰ Ojohapy haty-py omombo va'erã íxupe kwéry. Upe-py hasë hasë va'erã oiko-vy. Nhandejáry-rehe onhemoyrõ-gwi, onhemohãingry ngyryu ave va'erã oiko-vy ave, he'i omombe'u-vy ombopapa va'erãha áry oikwaa uka-vy.

⁵¹ Ko'ã va'e he'i rire, oporandu gwemimbo'e kwéry-pe:

—Mbava'e-rehe po he'i ko'ã va'e? Peikwaa-ma tipo? he'i.

—Ha'e voi, he'i. —Oroikwaa-ma, he'i íxupe, Hesu-pe.

⁵² —Aipo ramo, gwí judeu rekombo'ehaty va'e iporã oiko Nhandejáry nhande ruvixa remimbo'e ramo. Ambopapa rire íxupe, oiko va'erã óga járy-rami. Hóga-py oĩ heminhongatu pyahu va'e, oĩ heminhongatu tuja va'e ave. Oipota ramo, gweminhongatu pyahu ogwenohë va'erã. Oipota ramo, gweminhongatu tuja ogwenohë va'erã ave. Upéixa ete upe judeu rekombo'ehaty Nhandejáry nhande ruvixa remimbo'e oiko ramo, nhe'ë

pyahu omombe'u va'erã oikwaa uka-vy, yma gware nhe'ë omombe'u va'erã ave, he'i Hesu omombe'u-vy.

Hesu oho gwetã-my

(Mc 6.1-6; Lc 4.16-30)

⁵³ Arandu rehegwa nhe'ë omombe'upa rire, upe-gwi osë oho-vy gwetã-my ha'e ae oiko ha-py. Upe-py oje-porahéi haty-py ombo'e mbo'e gwe'ÿi kwéry-pe. Hexapyrã-rupi ombo'e porã oiko-vy. "Mba'éixa onhemonhe'ë" he'i opondera-vy hese.

—Mamo-gwi po upéa ohendu aipo va'e nhe'ë? he'i hese. —Kiva'e omombe'u hi'arandu hagwã íxupe, he'i hese. —Hexapyrã-rupi voi Hesu hembiaipo porã. Kiva'e po omombe'u íxupe ojapo hagwã upéa? he'i joa hese hikwái. ⁵⁵ —Upéa óga apohaty ra'y voi, he'i. —Maria memby voi. Tiago José ndive, Simão Judas ndive ityvýry kwéry voi. ⁵⁶ Heindýry kwéry oiko voi nhane pa'ũ-rupi. Aipo ramo, mamo-gwi po upéa ohendu aipo va'e nhe'ë? he'i joa Hesu-rehe hikwái. ⁵⁷ —Onhembotuvixa mba'e-ta tipo nhande-vy ra'e? he'i hese he'ÿi kwéry.

Upéa-gwi ndaija'ëi hese hikwái. Upe ramo,

—Nhandejáry nhe'ë-py omombe'u va'ety-pe omboete voi. Ha he'ÿi kwéry katu nombotéi íxupe. Anheigwa nde'íry hese hóga pygwa omboete e'ÿ-vy, he'i ójehe Hesu omombe'u-vy, ndaija'ëi-gwi ójehe.

⁵⁸ Upe-py hese ndojeroviái-gwi, ndahetái hembiaipo porã hexapyrã-rupi upe-py.

João Batista rehegwa nhe'ë

(Mc 6.14-29; Lc 9.7-9)

14 Upe ramo, ohendu Hesu rerakwã mburuvixagwasu héry va'e Herodes. Galiléia yvy pygwa ruvixa voi upéa. ² Hesu rerakwã ohendu ramo he'i,

—Upéa João Batista nipo ra'e. Omano rire, oikove jevy-ma ra'e, ojekwaa jevy-ma ra'e, he'i mo'ã hese. —Upéa-gwi hexapyrã-rupi hembiaipo porã porã oiko-vy, he'i mo'ã oirũ-pe Hesu-rehe.

³ Yma va'ekwe Herodes he'i va'ekwe oipyhy hagwã João-pe, ojepokwa reheve omoĩ hagwã preso. Upéa ojapo va'ekwe ombovy'a hagwã gwyvýry Filipe rembirekokwe Herodias. Ha'e omenda ra'e gwyvýry rembireko-rehe. Oipe'a ra'e gwyvýry-gwi hembireko. ⁴ Ha João katu he'i:

—Tekoha e'ÿ-rupi ereiko ra'e ne rembireko ereipe'a va'ekwe nde ryvy-gwi, he'iri iri ra'e Herodes-pe.

⁵ Upéa-gwi ojukase mo'ã João-pe. Ha kente kwéry katu he'i hese, "Upéa ko Nhandejáry nhe'ë-py omombe'u va'ety voi" he'i João-rehe hikwái. Ha mburuvixa katu opy'apy-py ikyhyje ójehe. Nombopoxyséi íxupe kwéry. Upéa-gwi ndojukái joty íxupe. ⁶ Ha upéi katu mburuvixa oiko hagweha áry-py, oike ojeroky henonde-py Herodias memby kunhataĩ. Mburuvixa irũ gwéry renonde-py ojeroky kunhataĩ. Ogwerovy'a eterei-gwi íxupe, kunhataĩ-pe, he'i mburuvixa: "Ne rembijeure va'e gwive ame'ë-ta nde-vy" he'i íxupe. Pono oapu "Tupã réry-py ame'ë-ta nde-vy" he'i. Nde'i reíry pe kunhataĩ ojeroky va'e-pe. ⁸ Upéi osy nhe'ë-rupi

he'i: "Aipota ereme'ë xe-vy João Batista akägwe. A-py ete enterove va'e resa-py eme'ë mani katu xe-vy nha'ë-py" he'i mburuvixa-pe kunhataĩ.

⁹ Upe-ma ramo omboasy eterei he'i va'ekwe. Ha "Tupã réry-py ame'ë-ta nde-vy" he'i-gwi imboviapyre resa-py katu, he'i joty ome'ë hagwã kunhataĩ-pe hembijerure ojeúpe. ¹⁰ He'i oho hagwã onhakã'o João-pe onhemoĩ preso haty-py. ¹¹ Upéi ogweruruka nha'ë-py inhakägwe ome'ë kunhataĩ-pe. Ha kunhataĩ ogweraha osy-pe. ¹² Ha João remimbo'e ohendu ramo, ou hetekwe ogweraha. Ombosuru tetekwe renda-py ijaty-vy. Upe rire oho omombe'u Hesu-pe.

Hesu omongaru ijaty va'e kente-pe

(Mc 6.30-44; Lc 9.10-17; Jo 6.1-14)

¹³ João rerakwã ohendu ramo, oho Hesu kanóa-py tekwaty e'ÿ-my oho. Ha'e anho oiko hagwã-py oho. Oikwaa ramo ihoha ijaty va'e kente, gwetã gwetã-gwi osë oje'ói-vy. Hapykwéri oje'ói ojohu jevy hagwã Hesu-pe. Yvy-rupi oje'ói. ¹⁴ Ha Hesu ojehexa uka jevy ramo, ohexa-ma ijaty va'e kente-pe jevy oha-py:

—Ogwahë ogwa'ë-vy ra'e, he'i hese kwéry.

Ohexa ramo,

—Aiporiahuvereko íxupe kwéry, he'i. —Aipo ramo, hasy va'e-pe ambogwera-ta, he'i.

Upe rire ha'e ombogwera hasy va'e-pe.

¹⁵ Upéi ka'aru-ma. Ogwahë ou-vy hemimbo'e kwéry iha-py:

—Ndaipóri a-py mba'eve, he'i. —Ka'aru-ma. Ere íxupe kwéry toho tetã mirĩ-rupi ojogwa hagwã gwemi'urã, he'i Hesu-pe.

¹⁶ Ha ha'e he'i:

—Natekotevëiry oho okaru hagwã, he'i. —Peë ae peme'ë íxupe kwéry hemi'urã, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

¹⁷ —A-py ndahetáiry oĩ mbojape'i. Cinco oĩ mixĩ va'e. Mokõĩ pira ka'ë hendive oĩ, he'i íxupe.

¹⁸ Ha'e he'i:

—Peru katu a-py, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

¹⁹ Upéi he'i ijaty va'e kente-pe ogwapy hagwã kapi'ipe ári. Upéi oipyhy upe cinco mbojape'i mokõĩ pira ndive. Hovayva otima porã Nhandejáry-pe temi'urã-rehe. Upéi ombopopóy upe mbojape, ome'ë me'ë gwemimbo'e kwéry-pe. Ha hemimbo'e ome'ë ho'u va'erã-pe. ²⁰ Enterovete okaru, hygwyatãmba-ma ave hikwái. Upéi hemimbo'e kwéry omono'õ no'õ hembu'u rembyre kwéry. Doze ajaka omohynhë hembyre kwéry-gwi ho'upa e'ÿ va'ekwe. ²¹ Upe mbojape ho'u va'ekwe heta heta voi oĩ. Oĩ cinco mil kwimba'e ho'u va'e. Heta kunha ave okaru va'e, heta ave mitã okaru va'e ave.

Hesu y ári rei ogwata oho-vy

(Mc 6.45-52; Jo 6.15-21)

²² Upe-ma ramo he'i gwemimbo'e kwéry-pe onhemboyru hagwã kanóa-py:

—Tapeho mani katu peë xe renonde y rovái, he'i.

—Xe ae, "Tapeho jevy katu pende ro nde róga-rupi" ha'e-ta ijaty va'e-pe, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

²³ Omondopa rire, ha'e anho ojeupi oho yvyaty ári. Ojapo oração hagwã ojeupi oho-vy. Ka'aru ete-ma, pytũ-ma. ²⁴ Upe ramo mombyry oĩ yvy ete-gwi kanoagwasu. Henonde-gwi ou ramo yvytu, ndogwata porã. Omopu'ã y omoapÿ apÿ kanóa-pe. ²⁵ Ko'ëtĩ pytũ vyteri jave, oho kanóa oĩ va'e ha-py Hesu. Y ári-rupi rei ogwata oho-vy. ²⁶ Y ári-rupi ogwata oho-vy ramo, onhemondÿi eterei hexa-vy hemimbo'e kwéry. "Aryg-wypóry" he'i mo'ã hese hikwái. Osapukái, onhemondÿi eterei-gwi.

²⁷ Upe-ma ramo ha'e he'i:

—Ani erejapura teĩ. Xe ae ko, xe ko Hesu, he'i gwemimbo'e kwéry ombopy'agwapy-vy.

²⁸ Upe ramo he'i Pedro:

—Nde voi ramo ra'e, ere xe-vy, "Eju katu y ári-rupi rei xe ha-py ave" he'i Hesu-pe.

²⁹ Aipo ramo,

—Eju y ári-rupi rei xe ha-py, he'i.

Upéi osë Pedro kanóa-gwi, ogwey y-py ogwata y ári-rupi. ³⁰ Ha yvytugwasu rexa-vy, imytu'e'ÿ ójehe. Oypy oho-vy y gwy-koty. Onheapymi-tama ramo:

—Xe resende katu, xe Járy, he'i Hesu-pe.

³¹ Upe-ma ramo oipysu opo oipyhy íxupe:

—Mixĩ joty xe rerovia ra'e. Upe va'e-gwi ae nde erenheapymi-ta mo'ã. Ma'erã po nderejerovia teéiry ra'e xe-rehe ra'e? he'i Pedro-pe.

³² Onhemopyrũ jevy rire kanóa-py ndayvytuvéi-ma.

³³ Upéi kanóa pygwa onhesũ íxupe gwetypy'ã-rehe:

—Tupã Nhandejáry ra'y tee katu va'e nipo nde ra'e, he'i íxupe imboete-vy hikwái.

Hesu ombogwera heta hasy va'e-pe

(Mc 6.53-56)

³⁴ Ha upéi katu ha'e ohasa oho-vy yugwarusu rovái. Genesaré yvy-py ogwahë oho-vy. ³⁵ Upe pygwa oikwaa ramo íxupe, omombe'u ojóupe ogwahëmaha Hesu. Tetã jerekwe-rupi omombe'u mbe'u ogwahëmaha Hesu. Ogweru entéro hasy va'e-pe gwive:

³⁶ —Eheja hasy va'e tomboja jepe opo nde ao rembe-rehe, eheja tomboja jepe opo nde ao-rehe, he'i Hesu-pe. Ha omboja va'e gwive opo hese, okwera-ma joty hikwái.

Nhane rembypy reko rehegwa nhe'ë

(Mc 7.1-13)

15 Upe ramo ogwahë ou-vy Hesu ha-py gwĩ fariseu kwéry, judeu rekombo'ehaty kwéry ndive. Jerusalém tetã-gwi ou va'ekwe. Ogwahë ramo hikwái, oporandu íxupe:

² —Ma'erã tipo ne remimbo'e ndoikói nhane rembypy reko-rupi? Ma'erã tipo ojepohéi porã e'ÿ reheve okaru? Ma'erã tipo nonhemopotfisevéiry nhande kwéry e'ÿ va'e ndive oiko rire? he'i íxupe.

Ha ha'e he'i:

³—Ha peë katu ma'erã tipo ndapejapói Nhandejáry he'i va'ekwe? Nderejaposéi voi nde ra'e Nhandejáry he'i va'ekwe. Ne rembypy rembiapokwe-rupi ae ereiko va'e, he'i. ⁴—Nhandejáry he'i va'ekwe a-rami:

“Pemboete nde ru nde sy-pe ave. Ha entéro onhe'ë vai rei va'e gwive gwu-rehe osy-rehe ave, tojejuka katu” †

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ë. ⁵ Ha peë katu pepyrũ Nhandejáry nhe'ë-rehe. Ndapehejáiry gwu osy-pe ome'ë hagwã. Pembo'e mbo'e rei judeu kwéry-pe a-rami. Peje, “Ava he'i ramo gwu osy-pe ave, Voive ereporandu ramo, ame'ë arã nde-vy ra'e. Áy katu ndikatuvéi-ma ame'ë nde-vy. Xe mba'e kwéry opa-ma. Ame'ëmba-ma kuri Tupã Nhandejáry-pe. Aiporu jepe xe, Tupã mba'epa-ma, he'i gwu osy-pe ave.” Upéixa he'i ramo, iporã joty peë-my. ⁶ Upéixa ndapehejái oipytygwõ gwu osy-pe ave. Ne nhe'ë-py gwu osy-pe nomboetevéi. Ne rembypy reko-rupi joty peiko. Upéa-gwi pepyrũ joty Nhandejáry nhe'ë-rehe, pemboyke joty Nhandejáry nhe'ë peiko-vy. ⁷ Peë katu pemo'ã kwaa va'e pende py'a ky'aha. Napetĩ kwaáiry peë. Ha Isaías amyry anheha-rupi omombe'u va'ekwe pende rekorã. Omoĩ va'ekwe kwatia-rehe a-rami:

⁸“Ha'e kwéry xe mboete onhe'ë-py rei. Opy'a-py katu naxe mboetéiry. Ndojehesa rerováí xe-rehe. ⁹ Xe momba'egwasu teĩ. Xe nhe'ë-py nombo'éiry. Ha teko rei nhe'ë-py ae, oporombo'e mbo'e oiko-vy” †† he'i Nhandejáry kwatia nhe'ë pende-rehe, he'i judeu kwéry ruvixa-pe.

Hesu omombe'u mba'éixa nhanhemongy'a

(Mc 7.14-23)

¹⁰ Upéi ohenói jevy ou hagwã ijaty va'e kente kwéry oha-py. He'i:

—Pejeapysaka porã katu xe nhe'ë-rehe peikwaa porã hagwã, he'i.

¹¹ —Jakaru jave ndikatúi nhane mongy'a tembi'u. Nanhande py'a mongy'áiry voi tembi'u. Ha pene nhe'ë vai ramo katu onhemongy'a arã pende py'a, he'i ijaty va'e-pe arandu rehegwa nhe'ë omombe'u-vy.

¹² Upéi ogwahẽ ou-vy iha-py hemimbo'e kwéry: —Fariseu kwéry ojohu vai kuri pene nhe'ë. Nderaik-waái tipo upéa nde ra'e? Ne nhe'ë rendu-vy, “Aipo” he'i nde-rehe opondera eterei-vy. Ndojohu porã vai, he'i Hesu-pe.

¹³ Upéi ha'e omombe'u arandu rehegwa nhe'ë temitygwe rehegwa nhe'ë-rami, hesapyso e'ý va'e rehegwa nhe'ë-rami ave he'i:

—Entéro temitygwe xe Ru yváy pygwa onhoty e'ý va'ekwe gwive, hapo gwive omondo jevy va'erã, he'i fariseu kwéry rekoha vai-rehe.

¹⁴ —Ani pepena hese. Hesapyso e'ý va'e-rami oiko ramo jepe, gwapixa ogwerahase joty tape-rupi. Ha mokõi hesapyso e'ý va'e ojogweraha ramo, ho'a arã oho-vy mokõive onhondive yvy kwa-py, he'i fariseu kwéry-rehe.

¹⁵ Upe rire he'i Pedro:

—Mbava'e-rehe po he'ise arandu rehegwa nhe'ë, eik-waa uka ore-vy, he'i Hesu-pe.

¹⁶ Upéa-rehe he'i gwemimbo'e kwéry-pe:

—Peë napene arandu porã vyteri peiko-vy. Ha'e kwéry-rami voi ndapeikwaa porã joty. ¹⁷ Ma'erã tipo ndapeikwaa porã vyteri? he'i. —Pekaru ramo, oho pende ryekwe-py tembi'u. Upéi osẽmba jevy pendéhegwi. Napene mongy'áiry voi, he'i.

¹⁸ —Ha pene nhe'ë katu pende py'a-gwi osẽ-vy ombojekwaa-ma pende py'a pygwa, he'i. —Nde py'a ky'aha para'e, nde py'a potĩha para'e ombojekwaa-ma pende-rehe. Ivai ramo pene nhe'ë, pene mongy'a arã.

¹⁹ Pende py'a-py katu penhemongeta peiko-vy pene rembiapo vairã-rehe. Upéa-gwi peporojuka. Pende py'a ky'a-gwi onhoembireko ndive, onhome ndive peiko. Kunha ndive pejogwereco rei ave. Pende py'a vai-py penhemongeta-gwi, pemonda rei peiko-vy, pende apu, pende rapixa-rehe penhe'ë vai rei peiko-vy. ²⁰ Upeixagwa pejapo pende py'a vai-gwi. Upéixa ramo pende py'a vai-gwi, pene mongy'a-ma. “Ha pejepohéi porã e'ý reheve pekaru ramo, pene mongy'a va'erã” he'i mo'ã fariseu kwéry. Upéixa ramo, napene mongy'avéi-ma va'erã, he'i Hesu fariseu kwéry remimombe'ukwe-rehe.

Kunha Canaã yvy pygwa rehegwa nhe'ë

(Mc 7.24-30)

²¹ Upe-gwi osẽ oho-vy Hesu. Okanhy oho-vy outro yvy-koty osẽ oho. Tiro tetã jerekwe-rupi, Sidom tetã jerekwe-rupi oho ave. ²² Upe-py oiko kunha Canaã yvy gwigwa ogwahẽ ou-vy Hesu ha-py:

—Xe Járy, Davi remiarirõre, xe poriahuvereko katu. Xe memby kunha ohasa asy eterei oiko-vy anháy oje-pota hese va'e, he'i íxupe.

²³ Ha Hesu mba'eve nde'íry íxupe. Onhemokirirĩ íxugwi. Ogwahẽ ou-vy iha-py hemimbo'e kwéry:

—“Tereho katu” ere, “Tereho katu” ere íxupe. Nhane moakã rasy osapukái-vy. Ejapo katu hemimbota-rupi íxupe oho jevy hagwã, he'i íxupe.

²⁴ Upéi Hesu he'i kunha-pe:

—Ovexa okanhy va'ekwe-rami oiko Israel remiarirõre judeu kwéry. Íxupe kwéry anho mante xe mbou va'ekwe. Judeu e'ý va'e kwéry-pe naxe mboúi va'ekwe, he'i joty íxupe otantea-vy.

²⁵ Ha kunha ou gwetyppy'ã-rehe onhesũ hovagwy-py:

—Xe pytygwõ katu, xe Járy, he'iri iri íxupe.

²⁶ Ha Hesu he'i:

—Nde ko ndaha'éi xe re'ýi. Xe re'ýi kwéry aipytygwõ ranhe-ta. Ha upe rire katu xe re'ýi e'ý-pe aipytygwõ-ta ave. Mitãgwe katu nhamongaru ranhe. Nanhamombói jagwa-pe mitã remi'urã, he'i joty Hesu itantea-vy, ojekorerovia uka etese-vy kunha-pe.

²⁷ —Akõi-ramima ngatu, xe Járy, he'i kunha Hesu-pe. —Ha tembi'u sururukwe ijáry apyka gwy-py ho'u joty jagwa, he'i Hesu-rehe ojerovia joty-vy.

²⁸ Upe-ma ramo he'i,

† 15:4 Êx 21.17 †† 15:9 Is 29.13

—Nde kunha, erejerovia tee-ma ra'e xe-rehe, he'i íxupe. —Oiko-ta voi nde-vy gwarã ne remimbota, he'i kunha-pe.
Upe-ma ramo okwera porã imemby.

Hesu ombogwera gwera heta hasy va'e-pe

²⁹ Upe-gwi oho Hesu ohasa oho-vy Galiléia yugwarusu rembe'y-rupi. Upéi ojeupi yvyaty ári oho-vy ogwapy hagwã oĩ-vy. ³⁰ Ogwahẽ oje'ói-vy ijaty jaty va'e kente iha-py. Heta hasy va'e reraha-vy ogwahẽ oje'ói-vy hikwái. Oĩ ijyva mbaraete e'ỹ va'e, oĩ ogwata e'ỹ va'e, oĩ hesapyso e'ỹ va'e, oĩ onhe'ẽnge'ỹ va'e, oĩ heta mba'asy oiporu va'e ave. Peteĩ teĩ hasy va'e pya'e ombogwey imoĩ-vy ipy renonde-py. Ombogwerapa-ma íxupe kwéry. ³¹ Upe ramo ohendu inhe'ẽnge'ỹ va'e onhe'ẽ porã-ma. Ohexa onhemaxuka va'e onhemoatyrõ-ma. Ohexa ogwata e'ỹ va'e ogwata porã-ma. Ohexa hesapyso e'ỹ va'e hesapyso porã-ma ave. Upe va'e kwéry rexa-vy,

—Mba'éixa ombogwera? he'i opondera eterei-vy.
—Nhandejáry, Israelita kwéry Járy tuvixa mba'e voi, he'i omomba'egwasu-vy Nhandejáry-pe.

Hesu omongaru jevy ijaty va'e kente-pe

(Mc 8.1-10)

³² Ha upéi katu ohenói Hesu gwemimbo'e kwéry-pe ou jevy hagwã oha-py:

—Peju katu xe ha-py, he'i. —Ijaty jaty va'e kente iporiahu va'e xe-vy. Mbohapy áry xe moirũ okwa-vy. Ndogwerekói ave gwemi'urã. Upéa-gwi aiporiahu-vereke íxupe kwéry. Amondo ramo íxupe kwéry peteĩ teĩ hóga kwéry-rupi ivare'apa reheve, naipyatávéi arã tape-rupi, ikangy arã tape-rupi oje'ói-vy, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

³³ Upe ramo hemimbo'e kwéry he'i íxupe:

—Mba'éixa-ta mora'ẽ nahembi'u me'ẽ ko'ã ijaty jaty va'e kente kwéry-pe? A-rupi ndaipóri voi kente tembi'u me'ẽharã, he'i íxupe hikwái.

³⁴ —Mbovy tipo erereko mbojape? he'i oporandu-vy gwemimbo'e-pe.

—Sete voi, he'i. —Oĩ ave ndahetái pira'i ka'ẽ, he'i íxupe.

³⁵ Upéi ha'e he'i ojogweroaty va'e-pe ogwapy hagwã kapi'ipe ári:

—Pegwapy gwapy katu kapi'ipe ári, he'i íxupe kwéry.

³⁶ Upe rire oipyhy upe sete mbojape pira'i reheve. Otima porã hese Nhandejáry-pe. Omboete rire, ombopo mbopóy ime'ẽ-vy gwemimbo'e kwéry-pe. Upéi ha'e kwéry ome'ẽ ho'u va'erã-pe. ³⁷ Upéixa enterove okaru. Hygwyatã porãmba-ma hikwái. Upéi hemimbo'e kwéry omono'õ hembyre opyta va'ekwe omboyru sete ajakagwasu-py. ³⁸ Ha okaru va'e heta eterei voi. Oĩ irundy mil kwimba'e okaru va'e. Heta kunha okaru ave. Heta mitãgwe okaru ave. ³⁹ Upéi he'i:

—Tapeho jevy katu, tapeho jevy katu peteĩ teĩ pende róga-rupi, he'i ijaty va'e kente kwéry-pe.

Ha upe rire katu ha'e onhemboyru kanoagwasu-py y-rupi oho hagwã. Magadã jerekwe-py oho.

Judeu ruvixa ohexase Hesu rembiapo porã hexapyrã-rupi

(Mt 12.39-42; Mc 8.11-13; Lc 12.54-56)

16 Ha upéi katu ogwahẽ ou-vy Hesu ha-py fariseu kwéry saduceu kwéry ndive. Ombojejavyse-vy mo'ã íxupe ou hikwái:

—Hexapyrã-rupi ejapo katu ore-vy. Nhandejáry rembiapo porã ramigwa ejapo katu ore mbojerovia uka porã-vy, he'i Hesu-pe otantea-vy íxupe.

² Ha Hesu he'i oporandu va'e-pe:

—Ka'aru ete ramo, aragwaju-ma ramo, "Aragwaju-ma ra'e" peje, "Ndoky mo'ãiry ra'e" peje arã áry-rehe.

³ Ha ko'ẽmba-ma ramo, "Aragwaju-ma ra'e, araignema ave ra'e. Upéa-gwi oky-tama ra'e" peje ave arã áry-rehe. Aipo ramo, áry-rehe pema'ẽ ramo, peikwaa-ma oikotaha. Ha xe rembiapo porã porã rexa-vy, ndapehexa kwaái xe-rehe. Mbava'e-rehe po he'ise xe rembiapo porã ndapeikwaái voi. Nhandejáry rembiaporã ndapeikwaáiry ave. ⁴ Peẽ ãy peiko va'e pende reko vai-ma. Ome tee-pe oheja va'e-rami, gwembireko tee-gwi opoi va'e-rami ave peẽ peiko. Peẽ pejehesa rerova rova Nhandejáry-gwi. Pejere jere íxugwi. Upéa-gwi pejerure jahexa e'ỹ va'erã-rehe. Ha ndahexa uka mo'ãi peẽ-my upeixagwa. Ha Jonas amyri rehegwa nhe'ẽ upe ojehu íxupe va'ekwe katu peikwaa voi. Hexapyrã-rupi íxupe ojehu hagwe-rami ave, ojehu va'erã xe-vy. Upe va'erã anho mante ahexa uka va'erã peẽ-my, he'i hembia-porã-rehe oporandu va'e-pe.

Upéi katu Hesu oheja íxupe kwéry oho-vy.

Judeu ruvixa remimombe'u rehegwa nhe'ẽ

(Mc 8.14-21)

⁵ Ha upéi katu oho yugwarusu rovái gwemimbo'e kwéry ndive. Gwemi'urã-rehe naimandu'avéi-ma hikwái, Hesu ndive oje'ói-vy. ⁶ Upe jave he'i Hesu:

—Xáke! Penhangareko porã katu pendéjehe. Ivai voi upe mbojape mbovuha fariseu saduceu ave rembiaporu, he'i fariseu kwéry remimombe'u vaikwe joko-vy.

Upéa he'i gwemimbo'e kwéry-pe pono fariseu kwéry ohekombo'e vai íxupe kwéry.

⁷ Ha mbava'e-rehe po he'ise Hesu ndoikwaái voi. Upéa-gwi,

—Nanhane mbojapéi-gwi nipo omombe'u ra'e upéa nhande-vy, he'i mo'ã ojóupe onhonhe'ẽngendu-vy hikwái.

⁸ Ha Hesu oikwaa onhomongeta ramo:

—Ma'erã po, "Nanhane mbojapevéi-ma" peje penhonhe'ẽngendu-vy? Mixi vyteri pejerovia xe-rehe peiko-vy ra'e, he'i íxupe kwéry.

⁹ —Ne'irã vyteri pehexa kwaa-ma xe-rehe. Ne'irã vyteri pejerovia tee xe-rehe. Napene akã porã voi. Upe cinco mil kwimba'e-pe ampopópóy kuri cinco mbojape ame'ẽ hagwã. Upe rire mbovy ajaka-py pemboyru hembyre? Napene mandu'avéi-ma tipo? he'i upe va'ekwe-rehe. —Ma'erã tipo napene mandu'avéi-ma hese? he'i. ¹⁰ —Ha upe rire katu upe irundy mil kwimba'e-pe ampopópóy sete mbojape ame'ẽ hagwã. Upéi mbovy

ajakagwasu-py pemboyru hembyre? Napene mandu'avéi-ma tipo? he'i upe va'ekwe-rehe. —Ma'erã tipo napene mandu'avéi-ma hese? he'i ndojeroviái-gwi hese hikwái. ¹¹ —Mbojape rehegwa nhe'ë namombe'úi kuri peë-my. Mbojape mbovuha ae katu fariseu kwéry saduceu kwéry ndive rembiporu amombe'u kuri peë-my. Xáke íxugwi. Mbava'e-rehe po ha'ese, ma'erã po ndapeikwaái? he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

¹² Upe ramo ipaha-py, mbava'e-rehe po he'ise, oik-waa porã-ma hemimbo'e:

—“Xáke mbojape mbovuha-gwi” nde'i teéiry Hesu. Ndaha'éiry mbojape mbovuha tee-rehe he'i Hesu, he'i. —“Xáke pono pene mboheko vai fariseu kwéry saduceu kwéry ndive” he'ise ae nhande-vy Hesu, he'i ojóupe Hesu nhe'ë kwaa-vy.

Atýra-py Pedro omombe'u Hesu rehegwa nhe'ë. “Nde ko Cristo” he'i íxupe omombe'u-vy
(Mc 8.27-30; Lc 9.18-21)

¹³ Ha upéi katu ohasa oho-vy Hesu. Cesaréia de Filipe tetã jerekwe-rupi oho. Upe-py oporandu gwemimbo'e kwéry-pe:

—Mbava'e tipo he'i ra'e xe-rehe, Nhande Ryke'y tee va'e-rehe? he'i oporandu-vy.

¹⁴ —Nane mombe'u porãiry. Ne mombe'u joavy avy kuri, he'i. —“João Batista onhemoingove jevy va'ekwe ra'e ko upe va'e” oĩ he'i va'e nde-rehe. “Elias onhemoin-gove jevy va'ekwe ra'e ko upe va'e” oĩ he'i va'e upéixa nde-rehe. “Jeremias onhemoingove jevy va'ekwe ra'e ko upe va'e” oĩ he'i va'e nde-rehe. “Outro Nhandejáry nhe'ë-py omombe'u va'ety oikove jevy va'ekwe ra'e ko upe va'e” oĩ nde-rehe he'i va'e, he'i íxupe hemimbo'e kwéry omombe'u-vy.

¹⁵ —Ha peë ae katu, mbava'e tipo peje xe-rehe? he'i oporandu-vy.

¹⁶ —Nde ko Cristo, Nhandejáry rembiporavo va'e, Nhandejáry tee ra'y voi nde, he'i íxupe Simão Pedro.

¹⁷ —Nde Simão Jonas ra'y. Nde rovy'a eterei-ma Nhandejáry, he'i Pedro-pe. —Ndaxe kwaa ukái nde-vy teko rei. Ha xe Ru yváy pygwa va'e ae katu xe kwaa uka-ma nde-vy. ¹⁸ Nde Pedro. Nde réry-rehe ita he'i. Nde reko ita-rami. Xe mombe'u porã-gwi ita-rami erenhemombaraete. Áy, nde-rami heta nde rapykwerigwa onhemombaraete va'erã xe mombe'u porã ramo. Nde xe mombe'uha-rami ave, ha'e kwéry xe mombe'u porã ramo, xe-rehe ojerovia va'erã, amoingo va'erã xe re'ýi ramo. Xe re'ýi kwéry omano ramo jepe, ndaipu'akái va'erã hese anhaygwasu. ¹⁹ Xe nhe'ë-py eremombe'u va'erã Nhandejáry nhande ruvixarã rehegwa nhe'ë. Er-emombe'u ramo, oĩ xe rerovia va'erã. Oĩ xe rerovia e'ý va'erã. Okë-rehe onhangareko mbaraete va'e-rami erepyta va'erã. “Ipy'a potĩ-ma” ere ramo nde rapixa-rehe, Nhandejáry ave he'i ave va'erã hese: “Ipy'a potĩ-ma” he'i ave va'erã hese. Ogwahë va'erã Nhandejáry ha-py. Ha “Ipy'a ky'a joty” ere ramo nde rapixa-rehe, Nhandejáry ave he'i ave va'erã, “Ipy'a ky'a” he'i ave va'erã. Nogwahë mo'ái va'erã Nhandejáry ha-py.

Ipokatu va'erã voi ne nhe'ë, he'i Pedro-pe Hesu omombe'u-vy.

²⁰ Upéi he'i gwemimbo'e kwéry-pe:

—Áy katu anike xe mombe'u teĩ kuri. “Cristo, nhane remiha'arõ va'e voi upe va'e” ani peje teĩ kuri xe-rehe avave-pe, he'i onhemombe'use e'ý-vy.

Hesu omombe'u ojejukaharã rehegwa nhe'ë, onhemoingove jevyharã rehegwa nhe'ë ave
(Mc 8.31-9.1; Lc 9.22-27)

²¹ Upéa he'i rire, omombe'u jevy jevy gwemimbo'e kwéry-pe ojéupe ojehe va'erã oikwaa uka-vy:

—Nhandejáry nhe'ë-py aha-ta Jerusalém tetã-my. Upe-py xe mbohasa asy va'erã gwĩ judeu ruvixa kwéry, pa'i ruvixa kwéry ndive. Gwĩ judeu rekombóehaty xe mbohasa asy va'erã. Xe juka uka va'erã. Ha mbohapy áry rire katu, anhemoingove jevy-ma va'erã, he'i gwemimbo'e kwéry-pe ojéupe ojehe va'erã oikwaa uka porã-vy íxupe kwéry.

²² Ha Pedro katu ogwenohë-ma ha'e anho ha-py hakate'ý-gwi:

—Tane resende katu Nhandejáry, he'i íxupe. —Koix-agwa ndojehu mo'ái va'erã nde-vy, xe járy, he'i onhe'ë joko-vy íxupe.

²³ Ojere-ma Hesu:

—Ejei xe ypy-gwi, he'i Pedro-pe, Satanás-py ohenói-vy íxupe. —Anháy ruvixa Satanás nhe'ë-py xe rekombóe vaise mo'ã ereiko-vy, he'i íxupe. —Ereipota mo'ã xe ajere Nhandejáry rape-gwi, he'i. —Nhandejáry remimbota nde ndereipotái. Teko rei remimbota ae erejohu porã, he'i íxupe.

²⁴ Upe ramo he'i gwemimbo'e kwéry-pe:

—Peë xe moirüse ramo, anive pejapo rei teĩ pejapose va'e anho mante. Anive pepena teĩ pende rekove-rehe. Xe moirũ ae katu peë. Okurusugwasu ohupi heraha-vy va'e-rami ijukapyrã-rami ae katu peiko.

²⁵ —Ha gwekove-rehe hakate'ý va'e katu, ndoikove mo'ái Nhandejáry ndive. Ha xe-rehe ha-py gwekove-rehe nahakate'ýiry va'e oikove meme va'erã Nhandejáry ndive. ²⁶ Nde para'e ko yvy apy gwive járy ramo ereiko va'erã. Ha Nhandejáry ndive ereiko e'ý ramo katu, mba'evete ndererekói va'erã. Opa ete-ma va'erã. Nhandejáry ndive ereiko e'ý ramo, nande reko repyvéi-ma va'erã. Nderetopái va'erã nde rekove repyrã. Eremano joty va'erã, he'i. ²⁷ —Xe Nhande Ryke'y tee va'e amano rire aju jevy va'erã. Upe áry-py xe Ru rendy pype-ma aju va'erã. Ipu'akaha reheve aju jevy va'erã. Xe rembig-wái marangatu yváy pygwa ndive aju jevy va'erã. Petéi teĩ yvypóry kente kwéry-pe hembiaapo apokwe-rehe areko va'erã. ²⁸ Anhete ko xe ha'e-ta peë-my. Xe Nhande Ryke'y tee va'e aju jevy va'erã peë-my pende ruvixarã. Ha oĩ áy gwĩ pene pa'ũ-my xe rexa joty va'erã, xe aju jevy ramo. Xe rexa e'ý reheve nomano mo'ái. Xe rexa rire ae mante omano va'erã, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

† 16:25 Mt 10.38-39; Lc 14.27; Gl 5.24

Moisés amyřĩ Elias amyřĩ ndive ojereropyahu va'e re-hegwa nhe'ẽ
(Mc 9.2-13; Lc 9.28-36)

17 Seis áry rire, mbohapy ogweraha gwupive Hesu. Pedro, Tiago tyvýry João ndive ogweraha. Ha'e kwéry anho ogwerojeupi heraha-vy vyvyrusu-rehe. ² Upéi mbohapygwa resa-py ojehele rekoviarõ-ma Hesu. Kwarahy rendy-ramima ave hendy hova. Ijao rembipepa-ma ave. ³ Upe-ma ramo ojekwaa ave mokõive Hesu ndive onhomongeta oĩ-vy ramo. Moisés amyřĩ ndive ojekwaa Elias amyřĩ. ⁴ Ohexa ramo, he'i Pedro:

—Iporã nhande nhaime a-py, ore Járy, he'i Hesu-pe. —Ereipota ramo xe ajapo, ajapo-ta mbohapy tapýi, pe-teĩ va'e nde-vy gwarã, peteĩ va'e Moisés pegwarã, peteĩ va'e Elias pegwarã ave, he'i íxupe Pedro.

⁵ Onhe'ẽ vyteri jave, tataťĩ hesakã va'e ramigwa voi omo'ã-ma íxupe kwéry. Tataťĩ hesakã va'e pa'ũ-gwi ohendu-ma onhe'ẽ va'e:

—Ko va'e xe ra'y, xe rembihayhu va'e, he'i. —Arovy'a porã voi íxupe. Ejeapysaka katu inhe'ẽ-rehe, he'i Hesu-rehe tataťĩ hesakã ramigwa pa'ũ-gwi onhe'ẽ va'e.

⁶ Upe va'e nhe'ẽ ohendu ramo, mbohapy hemimbo'e onhemondýi eterei. Ojeity-ma. Ovapy-py ho'a oho-vy, onhemondýi eterei-gwi. ⁷ Ha Hesu opoko joty hese:

—Epu'ã jevy katu, he'i. —Anive erekyhyje teĩ, he'i ovapy-py ho'a va'ekwe-pe.

⁸ Onheakãrupi jevy ramo, avave ndohexáiry. Hesu-pe anho mante ohexa.

⁹ Upéi ogwejy jevy ou-vy vyvyraty-gwi. Ogwejy jave he'i:

—Anive eremombe'u teĩ ne rembiexagwe avave-pe, he'i. —Ha upe rire katu xe Nhande Ryke'y tee va'e amano rire, aikove jevy rire ae katu, emombe'u katu ne rembiexagwe, he'i íxupe kwéry omanda-vy.

¹⁰ Upéi oporandu íxupe hikwái:

—Jahexa kuri Elias oikove jevy ramo. Aipo ramo, ma'erã po he'i judeu rekombo'ehaty, "Toikove jevy ranhe ou-vy Elias Cristo renonde-rupi" he'i Hesu-pe.

¹¹ Upéi he'i Hesu íxupe kwéry:

—Ha'e-ma ngatu. Anhetegwa omombe'u hese judeu rekombo'ehaty. "Ou ranhe va'erã voi Elias" he'i, "omoatyrõmba hagwã" nde'i reĩry hikwái. ¹² Ha ha'e-ta peẽ-my. Ou-ma va'ekwe Elias. Ojapose va'e rei, ojapo hese kuri, ndohexakwaáiry hese-gwi. Upéixa ete ave arã xe-rehe xe Nhande Ryke'y tee va'e-rehe ojapose va'e rei ojapo va'erã, he'i Elias rehegwa nhe'ẽ oikwaa uka-vy íxupe kwéry.

¹³ Upe ramo:

—João Batista-rehe nipo onhe'ẽ ra'e, he'i Hesu-rehe hikwái.

Hesu ipu'aka anháy-rehe imosẽ-vy

(Mc 9.14-29; Lc 9.37-43a)

¹⁴ Ogwahẽ jevy ou-vy ramo ijaty jaty va'e kente ha-py, oho onhesũ gwety'ã-rehe Hesu rovagwy-py:

¹⁵ —Ndikatúí pa ereiporiahuvareko xe ra'y-pe, xe Járy? he'i. —He'o'ã o'ã va'e oiko asy voi. Oime ha-py rei

ho'a. Tata-rupi y-py ave ho'a oho-vy. ¹⁶ Aru teĩ kuri íxupe ne remimbo'e ha-py. Ha ndikatúí ombogwera íxupe, he'i íxupe túvy.

¹⁷ Upéi he'i Hesu upe pygwa-pe:

—Peẽ xe-rehe pejerovia e'ỹ va'e, pene akã hatã va'e. Xe ae katu ndaxe are mo'ãi pene ndive. Ndoipoikwaa are mo'ãvéi-ma. Eru katu xe ha-py hasy va'e, he'i upe pygwa kwéry-pe.

¹⁸ Ogweru rire, oja'o anháy-pe imondo hagwã. Ha anháy katu osẽ íxugwi oho-vy. Upe-ma ramo okwera porã-ma hasy va'ekwe. ¹⁹ Ha upéi katu upe hemimbo'e ombogwera mo'ã va'ekwe, oporandu nhemi Hesu-pe ha'e anho oho ha-py:

—Ma'erã-gwi po ndore pu'akái anháy-rehe oromosẽ hagwã íxugwi imondo-vy, he'i íxupe

²⁰ Ha Hesu he'i:

—Peẽ katu ndapejerovia teéiry xe-rehe peiko-vy. Anhetegwa amombe'u-ta peẽ-my. Oĩ temitý ra'ýi mixĩ eterei va'e voi mostarda héry va'e. Upe temitý ra'ýi mixĩ va'e-rami, mixĩ jepe xe rovia tee ramo, imbaraete joty va'erã ne nhe'ẽ. Ere va'erã ko vyvyratygwasu-pe: "Ejei katu outro henda-py tereho" ere ramo, ojepe'a va'erã. Ipokatu voi va'erã ne nhe'ẽ mbaraete-vy, he'i íxupe. ²¹ —Nde ae rei ramo, nosẽ va'erã anháy. Nande pu'akái va'erã hese. Ha Nhandejáry-pe ne nhe'ẽ eremondo mondo ramo, erekaru e'ỹ reheve erehasa ramo ave, upéixa ramo nde pu'aka arã hese. Eremosẽ va'erã imondo-vy, he'i gwemimbo'e-pe Hesu omombe'u-vy.

Hesu omombe'u jevy ojéupe ojehu va'erã rehegwa nhe'ẽ

(Mc 9.30-32; Lc 9.43b-45)

²² Ha hemimbo'e kwéry katu ojogweroatypa jevy pe-teĩ henda-py. Galiléia vy-py ojehe'a jevy ojóehe. Upe ramo he'i íxupe kwéry Hesu:

—Xe Nhande Ryke'y tee va'e xe me'ẽ va'erã xe reraha-vy. Xe-rehe ija'e'ỹ va'e po-py xe me'ẽ va'erã.

²³ Upe rire xe juka uka va'erã. Xe juka rire, mbohapy áry ohasa jevy rire katu, xe moingove jevy-ma va'erã Nhandejáry, he'i íxupe kwéry Hesu.

Upéa ohendu ramo, ipy'a reraha, ipy'a nhemondýi. Ndovy'avéi hemimbo'e kwéry.

Hesu opaga imposto

²⁴ Ha upéi katu Hesu gwemimbo'e kwéry ndive ogwahẽ oho-vy Cafarnaum tetã-my. Upe-py ogwahẽ ramo, oho Pedro ha-py oporombopaga va'ety:

—Ne mbo'eháry ndopagái tipo imposto Nhandejáry róga kakwaa pegwarã? he'i Pedro-pe hikwái oporandu-vy.

²⁵ —Ome'ẽ-ta voi, he'i íxupe.

Koty-py oike jevy ramo, Hesu he'i ranhe íxupe:

—Kiva'e va'e-pe he'i ko vyvyratygwawasu va'e, "Peme'ẽ xe-vy imposto?" Gwe'ýi kwéry-pe pa ojerure ra'e? Gwe'ýi e'ỹ-pe pa ojerure ra'e? he'i Pedro-pe oporandu-vy.

²⁶ —Gwe'ýi e'ỹ-pe mante ojerure, he'i Pedro.

—Aipo ramo, he'i Hesu. —“Peme'ě katu” nde'íry gwa'yry-pe. Xe Nhandejáry ra'y. “Eme'ě katu” nde'íry xe-vy xe Ru, he'i.

²⁷ —Ha “Hesu ndopagái imposto, nopenái ra'e Nhandejáry róga-rehe” ndaipotáí he'i ra'e xe-rehe. Upéa-gwi ekwa tereho yugwarusu-py. Eity nde pinda erenohě hagwã pira. Erenohě ypy va'e eipyhy pira ejurupe'a. Ijuru-py erejohu-ta peteĩ itaendy plata. Eraha ereme'ě hagwã oporombopaga va'e-pe. Xe-rehe, nde-rehe ave eme'ě íxupe, he'i Pedro-pe Hesu.

Hesu omombe'u onhemboeteve va'erã rehegwa nhe'ě
(Mc 9.33-37; Lc 9.46-48; Fp 2.3-7; 1 Pe 5.5-6)

18 Upe ramo ogwahě ou-vy Hesu ha-py hemimbo'e kwéry:

—Nhandejáry nhande ruvixarã-pe omoirũ tee va'e gwive pa'ũ-my, kiva'e-pe tipo nhambotuvixave va'erã? he'i oporandu-vy íxupe hikwái.

² Upéi ohenói mitã-pe ou hagwã. Omoĩ gwemimbo'e kwéry rovagwy-py omombe'u hagwã hesegwa nhe'ě:

³ —Amombe'u-ta peẽ-my anhetegwa. Ha peẽ penhemboete ukase ramo mo'ã, napemoirũ mo'ãi va'erã Nhandejáry pende ruvixarã-pe. Ha pende rekoha pero-va ranhe ramo, mitã-rami pende reko pemomirĩ peiko-vy ramo ae katu, pemoirũ-ma va'erã Nhandejáry-pe.

⁴ Upe onhemomirĩve va'e katu, ko mitã-rami oiko va'e katu ave, upéa ko omboeteve va'erã íxupe Nhandejáry oiko ha-rupi nhande ruvixarã. ⁵ Xe réry-py pemogwahě ramo koixagwa, ko mitã-rami oiko va'e gwive, xe-vy xe mogwahě va'erã ave, he'i gwĩ onhemboete ukase mo'ã va'e-pe.

Hesu omombe'u nhane mbojejavy ukase va'e rehegwa nhe'ě

(Mc 9.42-48; Lc 17.1-2)

⁶ Upéi he'i jevy Hesu:

—Pejeapysaka katu xe nhe'ě-rehe, he'i. —Ko mitã-rami oiko va'e, heko mirĩ va'e, xe-rehe ojerovia va'e ave, oĩ ohesa rerova uka va'erã xéhegwi ombojejavy uka-vy. Hekoha vai eterei upe va'e. Iporã arã ra'e jajuka hagwã ombo'e vai e'ỹ ngatu. Iporãve arã ra'e nhamombyty itagwasu ijaju'y-rehe ra'e. Iporãve arã ra'e nhamombo ygwasy-py ombo'e vai e'ỹ ngatu. Iporãve voi ko ra'e omano ranhe ra'e ombo'e vai e'ỹ ngatu pono xe-rehe ojeroviase va'e-pe ombo'e vaipa rei.

⁷ —Ojekwaa va'erã ou-vy nhane mbojejavy ukase va'e. Ha inhe'ě renduharã-pe katu, amboasy eterei. Ha nhane mbojejavy ukase va'e-pe katu amboasy eterei ave hembiaapo vairã-rehe. ⁸ Xáke, penhangareko katu pendéjehe. Nde po-gwi para'e erejevavy ramo, nde py-gwi para'e erejevavy ramo, ejahya katu nde po, ejahya katu nde py ave eremombo-vy. Peteĩ ipo e'ỹ va'e rekoha-rami eiko. Peteĩ nde py e'ỹ va'e rekoha-rami ave eiko. Iporãve nde posogwe, ne karẽ ave, eregwahě hagwã ereho-vy Nhandejáry oiko haty-py. Ha ne mombo ramo tata opa rei e'ỹ va'e-py katu mokõi nde po reheve, mokõi nde py reheve ave, ivaive arã nde-vy. Nde poriahu ete va'erã. ⁹ Ha nde resa ne mbojejavy

ukase ramo, enohě katu nde resa emombo ndéhegwi. Peteĩ nde resa e'ỹ va'e rekoha-rami eiko. Iporãve peteĩ nde resa reheve eregwahě ereho-vy Nhandejáry oiko haty-py. Ne mombo ramo tata opa opa rei e'ỹ va'e-py mokõi nde resa reheve, ivaive arã nde-vy. ¹⁰ Penhangareko porã katu pendéjehe. Oĩ hekoha porã va'e heko'ive va'e. Ha peẽ katu aníke pemboete e'ỹ teĩ íxupe. Nhandejáry rembigwái yváy pygwa va'e onhangareko va'e hese. Xe Ru rovagwy-py oĩ upe inhangarekoha. Upéa-gwi ani pemboete e'ỹ teĩ heko'ive va'e-pe. ¹¹ Xe ave Nhande Ryke'y tee va'e, okanhy va'ekwe aresende hagwã ajekwaa aju-vy va'ekwe. Upéa-gwi aníke pemboete e'ỹ teĩ upe mitã-rami hekomirĩve va'e-pe, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

Ovexa okanhy va'ekwe

rehegwa nhe'ě

(Lc 15.3-7)

¹² Upéi Hesu omombe'u arandu rehegwa nhe'ě ovexa rehegwa nhe'ě-rami oiporu:

—Oĩ va'ekwe heta hymba ovexa va'e. Cem gwymba-rehe onhangareko oiko-vy. Upéi peteĩ okanhy ramo íxugwi, kóixa ojapo va'erã para'e, he'i. —Oheja va'erã upe noventa e nove okanhy e'ỹ va'e. Yvyatyrusu-py oheja va'erã mombyryve ryve oho arã oheka heka hagwã okanhy va'ekwe. ¹³ Ojohu-ma ramo, ovy'a eterei gwymba-rehe, “Ajohu-ma peteĩ okanhy va'ekwe ajohu-ma upe okanhy va'ekwe” he'i. Heta okanhy e'ỹ va'e kwéry-rehe ovy'a joty. Ha upe peteĩ okanhy va'ekwe-rehe, ojohu jevy-ma va'ekwe-rehe ovy'a etereive voi oiko-vy. ¹⁴ Upéixa ete pende Ru yváy pygwa ndoipotái ni peteĩ mitã-rami ne'írã oikwaa vyteri va'e, heko mirĩ va'e, okanhy íxugwi mombyry oho-vy, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

Nhanhomboaty haty-py nhande rekoha rehegwa nhe'ě
(Lc 17.3-4; Gl 6.1)

¹⁵ Upéi he'i jevy Hesu:

—Ha nde rapixa, xe-rehe ojerovia va'e, hembiaapo vai ramo nde-rehe, ne anho tereho kuri iha-py. Ekwa ha'e anho oiko ha-py, eikwaa uka katu íxupe katu nde-rehe hembiaapo vaikwe. Ne rendu ramo, erenhombojoja jevy-ma ra'e.

¹⁶ —Ha nde-vy anho nane renduséi ramo, eraha kuri ne irũ nde rupive peteĩ, mokõi para'e. Upéixa mokõi va'e, mbohapy va'e resa-py ojekwaa porã-ma va'erã ojehu va'erã gwive. ¹⁷ Ha peẽ mbohapygwa napene renduséi ramo ave katu, emombe'u Hesu reroviaha-pe onhomboaty aty haty-py. Ha upe va'e kwéry-pe nohenduséi ramo ave katu, anive eremboete teĩ íxupe. Onhomboete e'ỹ va'e-rami ereko íxupe, nhande kwéry e'ỹ-rami. Plata-py oporombopaga va'ety-rami rei joty ereko íxupe. ¹⁸ Amombe'u-ta peẽ-my anhetegwa va'e. Penhomboaty haty-py ipokatu va'erã pene nhe'ě. “Ipy'a potĩ-ma” peje ramo pende rapixa-rehe, Nhandejáry ave he'i ave va'erã hese, “Ipy'a potĩ-ma” he'i ave va'erã

hese. Ha, “Ipy'a ky'a joty” peje ramo nde rapixa-rehe, Nhandejáry ave he'i ave va'erã, “Ipy'a ky'a” he'i ave va'erã. Ipokatu va'erã voi pene nhe'ë. ¹⁹ Anhete ko xe ha'e-ta peë-my. Ko yvy-py peë mokõi va'e penhomboaty ramo, perojoja ramo oração apo-vy, ome'ë va'erã peë-my pene rembijerure xe Ru yváy pygwa. ²⁰ Xe réry-py erenhomboaty ramo, peë mokõi va'e para'e, peë mbohapy va'e para'e, upe-py ete pene pa'ũ-my aime va'erã xe ave, he'i Hesu mba'éixa jaiko nhanhomboaty aty haty-py omombe'u-vy.

Tembigwái hekoha vai va'e rehegwa nhe'ë

(Mt 6.14; Lc 17.3-4; Ef 4.32; Cl 3.13)

²¹ Upe ramo onhemo'agwĩve ou-vy Hesu ypy-py Pedro. He'i íxupe:

—Xe re'ýi xe-rehe hembiaipo vai vai ramo, iporã pa aiporiahuverekori kori joty íxupe? Sete vése peve pa aiporiahuverekori va'erã íxupe? he'i Hesu-pe Pedro oporandu-vy.

²² Ha Hesu he'i:

—Sete vése anho peve nome'ëi arã. Sete vése setenta vése peve ae katu eiporiahuverekori kori katu íxupe, he'i. —Nde-rehe hembiaipo vairi iri ramo jepe, eiporiahuverekori meme meme joty katu íxupe, he'i Pedro-pe Hesu.

²³ Upéi he'i jevy:

—Upéa-rehe amombe'u-ta peë-my arandu rehegwa nhe'ë mburuvixagwasu oporoporiahuverekori va'ety rehegwa nhe'ë poru-vy. Oĩ mburuvixagwasu, oĩ ave hembigwái kwéry oreve va'e. Ijáry oipota ombohekovia jevy íxupe oreve va'e repy. Upe mburuvixagwasu he'i Nhandejáry nhande ruvixa-rehe. ²⁴ Ohenói rire gwembigwái upe mburuvixagwasu, ou ijáry ha-py peteĩ hembigwái heta eterei oreve va'e, heta milhões oreve va'e. ²⁵ “Erereve va'e repy eme'ë katu xe-vy” he'i gwembigwái-pe. Ha ndogwerekói-gwi ndikatúi ome'ë. Upe-ma ramo he'i hese ijáry outro gwembigwái-pe: “Eraha katu erevende hagwã entéro ha'e ae ogwereco va'e gwive. Hembireko, ta'ýry, tajýry, ha'e ave evende katu. Upéi eru katu xe-vy upe ne remivende va'ekwe repykwe” he'i hese ijáry. ²⁶ Upe-ma ramo upe hembigwái heta eterei oreve va'e onhesũ gwetypy'ã-rehe ojáry rovagwy-py. “Aníke nde poxy teĩ xe-vy. ãy ndikatúiry apaga nde-vy. Emoĩ katu xe-vy araka'e pa aju-ta apaga pa hagwã nde-vy” he'i ojáry-pe.

²⁷ —Upéi ijáry oiporiahuverekori-ma íxupe. Ohexakwaa rei-ma íxupe. Ireveha oheja rei. Nombopagái íxupe oiporiahuverekori-gwi íxupe. ²⁸ Osẽ rire ojáry hagi, upe hembigwái otopa oirũ mixĩmi plata-rehe oreve va'e íxupe. Ojyryvirunga íxupe, ombovava vava íxupe ijaju'y-rehe omoingo asy-vy. “Eme'ë mani katu, eme'ë mani katu erereveha repy” he'i oirũ-pe.

²⁹ —Upe-ma ramo gwetypy'ã-rehe onhesũ upe hembigwái rovagwy-py: “Aníke nde poxy teĩ xe-vy. Ani erejapura eterei teĩ. Apagapa arã voi ko nde-vy” he'i oirũ-pe. ³⁰ Ha ndoiporiahuverekovéi-ma íxupe. Omoĩ uka preso opagaha óra peve. ³¹ Ha outro hembigwái kwéry

katu hexaháry voi. Omboasy eterei hembiaipokwe. Oho omombe'u ojáry-pe entéro ojapo va'ekwe.

³² —Ha upe rire katu ijáry ohenói jevy upe gwembigwái-pe. “Tou katu” he'i. “Nde rekoha vai voi ko nde ra'e” he'i íxupe. “Orohexakwaa-ma kuri erejerure-gwi xe-vy. Norombopaga ukáiry nde reveha repy gwive. ³³ Ma'erã po ndereiporiahuverekói ne irũ-pe oroiporiahuverekori hagwe-rami?” he'i upe gwembigwái-pe. ³⁴ Upéa-gwi ipoxy íxupe ogwereco asy-vy. “Emoĩ íxupe preso. Embopaga uka íxupe eremoingo asy-vy, enterove oreve va'e gwive opaga hagwã” he'i hese ijáry. ³⁵ Upéixa ave pende rereko asy va'erã xe Ru yváy pygwa va'e. Nde re'ýi nde py'a gwive ereiporiahuverekori e'ý ramo, peë-my ave pende rereko asy va'erã, he'i Hesu arandu rehegwa nhe'ë omombe'u-vy.

Omenda va'e rehegwa nhe'ë

(Mt 5.31-32; Mc 10.1-12; Lc 16.18; 1 Co 7.10-11)

19 Heta nhe'ë porã porã omombe'u Hesu ha upe rire katu osẽ oho-vy Galiléia yvy-gwi, ohasa ysyry Jordão rovái. Judéia yvy-py oho. ² Upe-py heta eterei ijaty va'e oho hapykwéri. Oavyte-py ogweraha Hesu-pe. Ha hasy va'e kwéry-pe katu ombogwera joty oho-vy. ³ Upe-py oĩ ave fariseu va'e. Ogwahẽ ou-vy iha-py. Omonhe'ëavyse mo'ã Hesu-pe. Upéa-gwi oporandu íxupe:

—Omenda va'ekwe opoi rei ramo gwembireko-gwi, oiko joty tipo tekoha-rupi, he'i omonhe'ëavyse mo'ã-vy Hesu-pe.

⁴ Ha Hesu he'i:

—Nhandejáry nhe'ë he'i a-rami:

“Yma ete va'ekwe kwimba'e ypy-pe ndive ojapo-ma ave kunha ypy. Upéa-gwi kwimba'e oheja va'erã gwupe osy-pe ave gwembireko oirũrã omoirũ teeharã ndive omenda hagwã. Mokõi va'e-rami ndoikovéi-ma. Peteixa ae onhomoirũ-ma oiko-vy va'erã” † he'i Nhandejáry kwatia nhe'ë. Ma'erã napemonhe'ëi upéa rehegwa kwatia nhe'ë peikwaa porã hagwã, oikwaa uka porã hagwã peë-my. ⁶ Nhandejáry kwatia nhe'ë he'i hagwe-rami jaikwaa omenda va'ekwe rekoha. Ndoikovéi ha'e anho rei. Peteixa ae hekoha. Upéa-gwi tomomboi uka e'ý katu teko rei Nhandejáry remimbojehe'a, he'i fariseu kwéry-pe.

⁷ Ha'e kwéry katu he'i joty omonhe'ëavyse-vy mo'ã íxupe:

—Aipo ramo, ma'erã he'i va'ekwe Moisés amyri: “Erepose ramo ne rebireko-gwi, ehai ranhe kwatia-rehe ereikwaa ukapa hagwã. Upéi eme'ë íxupe kwatia erepoi hagwã íxugwi” he'i va'ekwe Moisés amyri. Ma'erã he'i va'ekwe yma gware upéa? he'i Hesu-pe oporandu-vy.

⁸ Ha Hesu he'i:

—Pende py'a ratã-gwi napehenduséiry nhe'ë. Upéa-gwi Moisés amyri he'i va'ekwe peë-my pepoi hagwã pene rebireko-gwi. Ha ojejapo hagwe áry-py kunha ypy kwimba'e ypy ndive katu, gwĩ omoirũ va'ekwe Nhandejáry nde'íry voi va'ekwe opoi poi hagwã, he'i.

† 19:4-5 Gn 2.24

⁹ —Ha'e-ta peẽ-my: Gwembireko-gwi opoi rei va'e omenda jevy ramo, onhemongy'a va'erã, ojapo vai va'erã gwembirekokwe-rehe. Ha kwimba'e ambue ndive ae hembireko oiko va'e, gwembireko ojapo vai hese-gwi ae opoi va'e katu, nonhemongy'ái va'erã, ndojapo vaíry gwembirekokwe-rehe, he'i omenda va'ekwe-rehe.

¹⁰ Upe ramo he'i íxupe hemimbo'e kwéry:

—Aipo ramo, naiporãi-gwi japoi nhane rembireko-gwi, iporãve para'e nhande nhamenda e'ỹ jaiko-vy nhane anho rei jaiko, he'i íxupe.

¹¹ Ha Hesu he'i íxupe:

—Nda'éiry upéixa, he'i. —Nda'éiry enterove va'e-pe omenda e'ỹ hagwã. Gwí Nhandejáry oipota omenda e'ỹ va'e-pe ae, upéa-pe aipo ha'e. Ndaha'éiry enterove va'e rei ha'e.

¹² —Napeteíxairy omenda e'ỹ va'e. Oĩ oiko ppy ramo nahesáiry va'e. Nomendáiry. Ndaha'éiry omen-dasere'ỹ-gwi. Oĩ omenda e'ỹ va'e ikatu e'ỹ va'e. Oĩ ave omenda e'ỹ va'e nomendaséi-gwi. Hetea'e a'e om-ba'apo hagwã Nhandejáry nhande ruvixa-pe. Upéa-gwi nomendaséiry. Tomenda e'ỹ oiko-vy omendase e'ỹ va'e, he'i omenda e'ỹ va'e-rehe.

Mitã kwéry rehegwa nhe'ẽ

(Mc 10.13-16; Lc 18.15-17)

¹³ Upe ramo ojereru okwa-vy Hesu renda-py mitã opo omoĩ hagwã hese, ojapo hagwã oração hese. Ha hemimbo'e kwéry katu:

—Togweru e'ỹ katu mitã, he'i ojoko-vy mo'ã íxupe.

¹⁴ Ha Hesu he'i:

—Ani pejoko teĩ mitã ou va'erã. Tou katu xe renda-py, he'i joty Hesu. —Ha'e-ta peẽ-my: Kente kwéry onhem-boete ukase rei va'e nomoirũi-ma va'erã Nhandejáry gwuvixarã-pe. Ha gwí onhembotuvixase e'ỹ va'e, mitã-rami hekomirĩve va'e ae, omoirũ-ma va'erã Nhandejáry gwuvixarã-pe. Upéa-gwi ani pejoko teĩ mitã ou va'erã, he'i mitã-rehe oikwaa uka-vy kiva'e po omoirũ-ta Nhandejáry-pe.

¹⁵ Upéi mitã-rehe opo omoĩ rire, osẽ oho-vy.

Karia'y imba'e reta va'e

rehegwa nhe'ẽ

(Mc 10.17-31; Lc 18.18-30)

¹⁶ Peteĩ óra-py ogwahẽ ou-vy Hesu ha-py karia'y imba'e reta va'e:

—Mbo'eháry, he'i Hesu-pe, —Mba'eixagwa ajapo-ta iporã va'e aikove hagwã Nhandejáry ndive apave'ỹ re-heve, he'i Hesu-pe oporandu-vy.

¹⁷ —Ma'erã ereporandu xe-rehe iporã va'e-rehe, he'i. —Nhandejáry ha'e anho mante hekoha porã tee va'e. Nhandejáry ndive ereikove memese ramo, eiko katu Nhandejáry remimombe'ukwe nde rekorã-rupi, he'i upe imba'e reta va'e-pe Hesu.

¹⁸ —Heta hemimombe'ukwe. Mbava'e va'e xe ajapo-ta? he'i Hesu-pe oporandu-vy.

Upei he'i Hesu íxupe:

—“Ani ereporojuka teĩ. Ani eremoingo ambue mbue teĩ. Ani eremonda teĩ. Ani nde apu rei teĩ nde rapixa-rehe. ¹⁹ Emboete ae katu nde ru nde sy ave. Ehayhu rei katu nde rapixa-pe ave nde rekove erehayhuha-rami” ††

he'i upe imba'e reta va'e-pe Hesu.

²⁰ —Upéa nhe'ẽ namokanhíi ahendupa aiko-vy, he'i Hesu-pe upe karia'y. —Kiva'e nhe'ẽ ajapove-ta? he'i oporandu-vy Hesu-pe.

²¹ —Peteĩ anho nderejapói nde reko agwyje hagwã, he'i íxupe. —Nde reko agwyjese ramo, eraha ranhe evendepa erereko va'e. Upe rire katu eme'ẽmba hep-ykwe iporiahu va'e kwéry-pe. Nde reko agwyje-ma va'erã, he'i íxupe. —Hetave oĩ va'erã nde-vy gwarã yváy-py. Ha upe rire katu eju xe moirũ, he'i upe karia'y imba'e reta va'e-pe.

²² Upéa nhe'ẽ ohendu ramo, ndovy'avéi oho-vy. Heta mba'e porã porã ogwereco-gwi, ojepy'a reraha oho-vy. Imytu'e'ỹ-gwi omba'e kwéry-rehe ojepy'a reraha oho-vy. ²³ Upe ramo he'i Hesu gwemimbo'e kwéry-pe:

—Amombe'u-ta peẽ-my anhetegwa va'e. Imba'e reta va'e hasy peve omoirũ va'erã Nhandejáry gwuvixarã-pe.

²⁴ —Amombe'u jevy-ta peẽ-my: Hasy eterei nhambohasa ka'ijugwasu kwa-rupi mymbagwasu camelo. Ha hasyve voi gwí imba'e reta-rehe ojerovia va'e omoirũ hagwã Nhandejáry nhande ruvixa-pe, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

²⁵ Ha ha'e kwéry katu onhemondýi eterei-ma upéa ohendu ramo.

—Aipo ramo, kiva'e nipo onheresende va'erã, kiva'e nipo onheresende va'erã. Avave nonheresende mo'ãi arã ra'e, he'i ojóupe.

²⁶ Ha ha'e katu osareko reko oĩ-vy hese kwéry:

—Ojéhegwi rei nonheresendéi arã avave. Nhandejáry ha'e anho mante oĩ ne resendeharã. Ha'e opamba'e rereko kwaaha voi, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

²⁷ Upe ramo he'i Pedro:

—Upe imba'e reta va'e, mba'eve voi novendéiry ne moirũ hagwã-rehe, he'i. —Ha ore katu opamba'e oroheja oromoirũ hagwã. Mbava'e tipo ombohekovia va'erã ore-vy? he'i íxupe Pedro oporandu-vy.

²⁸ —Anhetegwa va'e amombe'u-ta peẽ-my, he'i.

—Peẽ xe moirũ va'e ame'ẽ va'erã peẽ-my gwarã. Upe Nhandejáry ombopyahupa omoatyrõmbaha áry-py, xe Nhande Ryke'y tee va'e agwapy va'erã Nhandejáry ogwapy haty-rehe. Pe apyka resaupã hesakã va'e ári agwapy va'erã enterove areko hagwã hembiapokwe pokwe-rehe. Upe áry-py peẽ ave pegwapy va'erã mburuvixa ogwapy haty-rehe doze apyka ári pegwapy ave va'erã pereko hagwã hembiapokwe pokwe-rehe Israel re'yi kwéry doze tetã tetã-rupi oiko va'e-pe. ²⁹ Áy ha'e-ta enterove va'e-pe: Xe-rehe ha-py nde róga pygwa ereheja ramo, ombohekovia va'erã nde-vy ne rembiejare. Xe moirũ hagwã nde ryke'y ereheja ramo, nde rvyv ereheja ramo, ne reindy ereheja ramo, nde ryke

† 19:18 Êx 20.13-16 †† 19:19 Êx 20.12; Lv 19.18

ereheja ramo, nde kypy'ýry ereheja ramo, nde kyvy ereheja ramo, nde ru ereheja ramo, nde sy ereheja ramo, nde ra'y, nde rajy ereheja ramo, ne memby ereheja ramo, nde yvy ereheja ramo ave xe moirũ hagwã, ombohekoviario va'erã nde-vy ne rembiejare-rehe. Nde rexakwaa rei jevy va'erã. Hetave arã ome'ẽ va'erã nde-vy. Peteĩ ereheja va'ekwe rekovia ome'ẽ va'erã nde-vy cem peve, he'i. —Ereikove meme va'erã Nhandejáry ndive erepave'ỹ reheve. ³⁰ Heta oĩ ãy onhemboeteve va'e. Ha upe rire katu ndatuvixa mba'éiry va'erã Nhandejáry-pe. Heta oĩ ãy onhemboete e'ỹ va'e. Ha upe rire katu tuvixa mba'e va'erã Nhandejáry-pe, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

Hesu omombe'u Nhandejáry nhande ruvixa rehegwa nhe'ẽ uvaty járy rehegwa nhe'ẽ-rami

20 “Heta oĩ ãy onhemboete e'ỹ va'e. Ha upe rire katu tuvixa mba'e va'erã Nhandejáry-pe” he'i kuri Hesu. Upéa nhe'ẽ kwaa uka-vy gwemimbo'e kwéry-pe omombe'u íxupe arandu rehegwa nhe'ẽ uvaty járy rehegwa nhe'ẽ rami:

—Oĩ va'ekwe uvaty járy, ha'e oporomomba'apo va'ekwe. Upe uvaty járy he'i Nhandejáry nhande ruvixa-rehe. Voi osẽ oho-vy oheka omba'apo va'erã uvaty-py.

² —Otopa ramo: “Peteĩ áry ne rembiapo repy ame'ẽ-ta nde-vy” he'i omba'apo va'erã-pe. Inhe'ẽ omoporã rire, “Tapeho pamba'apo xe uvaty-py” he'i. ³ Ha upéi katu asaje ramo osẽ jevy oho-vy ijáry. Praça-py omba'apose va'e omomba'apoharã-pe oha'arõ haty-py oho ramo, ohexa omba'apo e'ỹ va'e. ⁴ “Peẽ ave tapeho pamba'apo xe uvaty-py” he'i, “Ne rembiapo repy ame'ẽ va'erã nde-vy” he'i omba'apo va'erã-pe. Inhe'ẽ-py oho omba'apo. ⁵ Upéi larose osẽ jevy oho-vy. Otopa jevy ramo nomomba'apói íxupe va'e, omba'apo e'ỹ va'e, “Pamba'apo” he'i. “Ne rembiapo repy ame'ẽ va'erã nde-vy” he'i íxupe. Upéi ka'arugwasu osẽ jevy oho-vy. Otopa jevy ramo nomomba'apói íxupe va'e-pe, “Pamba'apo” he'i jevy íxupe kwéry. ⁶ Upéi ka'aru ete osẽ jevy oho-vy otopa jevy omba'apo e'ỹ va'e, onhembo'y oĩ va'e-pe: “Ma'erã tipo penhembo'y rei peĩ-vy a-py ka'aru peve? Ma'erã tipo napamba'apói?” he'i íxupe kwéry oporandu-vy. ⁷ “Noromba'apói nore momba'aposéi-gwĩ” he'i uvaty járy-pe. “Aipo ramo, peẽ ave iporã peho pamba'apo xe uvaty-py” he'i omba'apo va'erã-pe.

⁸ Ka'aru pytũ-ma jave, ijáry he'i gwembigwái-pe: “Ehenói omba'apo va'e kwéry-pe ou hagwã. Eme'ẽ pe-teĩ teĩ-pe hembiapokwe repy. Gwĩ ka'aru ae omba'apo va'e-pe, eme'ẽ ranhe íxupe. Ha upe rire katu eme'ẽ gwĩ voi gwive omba'apo va'e kwéry-pe” he'i gwembigwái-pe. ⁹ Ou ramo gwĩ ka'aru eteve omba'apo va'ekwe ome'ẽ íxupe peteĩ áry hembiapokwe repy. ¹⁰ Upéi ou ave gwĩ voi gwive omba'apo va'ekwe: “Ome'ẽve-ta nhande-vy” he'i mo'ã ojéupe. Ha ambue kwéry-pe ome'ẽha-rami ave ome'ẽ íxupe. Peteĩ áry hembiapokwe repy ae ome'ẽ íxupe. ¹¹ Ome'ẽ ramo, “Ma'erã po ambue kwéry-pe ereme'ẽha-rami ave ore-vy ereme'ẽ?” he'i ojáry-pe. ¹² “Gwĩ ka'aru ete omba'apo va'ekwe sapy'a ete omba'apo. Mixĩ mante omba'apo. Ma'erã po ore-vy

ereme'ẽha-rami ave ereme'ẽ íxupe?” he'i. “Ore kwéry katu ore kane'õ-ma oromba'apo-vy. Kwarahy hakugwasu-rupi oromba'apo. Voi gwive ka'aru ete peve oromb'apo” he'i. “Ma'erã po hetave nereme'ẽi ore-vy? Ka'aru ae omba'apo va'e-gwi ore oroganave va'erãgwe” he'i ijáry-pe. ¹³ “Xe rapixa” he'i. “Ndajapo vaíry nde-rehe” he'i. “Peteĩ áry ne rembiapo repy ame'ẽ-ta nde-vy, ha'e ramo, eremoporã-ma kuri xe nhe'ẽ. ¹⁴ Eraha ne rembiapokwe repy tereho. Nde-vy ame'ẽha-rami ave ame'ẽse gwĩ ka'aru ete ae omba'apo va'ekwe-pe” he'i. ¹⁵ “Ndaipóri xe jokoharã xe ame'ẽse va'e ame'ẽ va'erã. Aiporiahuvareko kuri gwĩ ka'aru ete ae omba'apo va'ekwe-pe. Upéa-gwi nande a'éiry nipo ra'e xe-rehe” he'i omba'apo va'e-pe ijáry. ¹⁶ Upéixa ete heta oĩ ãy onhemboete uka e'ỹ ete oiko va'e. Ha upe rire katu tuvixa mba'e va'erã Nhandejáry-pe. Heta oĩ ãy onhemboete ukaseve va'e. Ha upe rire katu natuvixa mba'éiry voi va'erã Nhandejáry-pe, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

Hesu omombe'u jevy omanotaha

(Mc 10.32-34; Lc 18.31-34)

¹⁷ Ha upéi katu Hesu ojeupi upi oho-vy. Jerusalém tetã-my ogwahẽ hagwã oho-vy. Ogwata jave ogwenohẽ gwĩ doze gwemimbo'e. Te'ýi jusu avyte-gwi íxupe kwéry anho ogwenohẽ omombe'u hagwã ojéupe oikota va'e:

¹⁸ —Pejeapysaka katu, he'i. —Jaha jaiko-vy Jerusalém tetã-my. Upe-py xe Nhande Ryke'y tee va'e xe pyhy va'erã xe me'ẽ hagwã pa'i ruvixa kwéry-pe, judeu rekombo'ehaty kwéry-pe ave. Upe-py, “Iporã eremano” he'i va'erã xe-vy. ¹⁹ Upéi xe me'ẽ va'erã nhande kwéry e'ỹ va'e-pe xe-rehe onhembohory hagwã, xe mbopi hagwã, xe juka hagwã kususugwasu-rehe xe rupi-vy, he'i. —Ha upe rire katu mbohapy áry rire anhemoin-gove jevy-ma va'erã, he'i gwemimbo'e kwéry anho-pe onhemombe'u-vy.

Kunha rembijerure

2 rehegwa nhe'ẽ

(Mc 10.35-45)

²⁰ Upe ramo ogwahẽ ou-vy Hesu renda-py Zebedeu ra'y sy. Tiago João ndive ou isy. Onhesũ íxupe gwe-typy'ã-rehe omba'e jerure hagwã:

²¹ —Mbava'e tipo ereipota? he'i kunha-pe.

—Ne nhe'ẽ-py togwapy nde yke-rehe joja xe memby. Erejehexa uka ramo nhande ruvixa ramo, togwapy nde yke-rehe peteĩ nde akatúa-koty. Peteĩ nde asu-koty ave togwapy, he'i Hesu-pe ombotuvixa ukaseve-vy mo'ã omemby.

²² Upéi ha'e he'i:

—Ndapeikwaái pene rembijerure-rehe, he'i. —Xe mbohasa asy hagwã-rami ave, pehasa asy-ta para'e, he'i oporandu-vy Zebedeu ra'y Tiago João ndive-pe.

—Ha'e voi, he'i. —Ne ndive ore orohasa asy, he'i íxupe.

²³ —Néi, he'i. —Xe mbohasa asy hagwã-rami ave, pehasa asy va'erã voi, he'i mokõigwa-pe. —Ha xe Ru nde'íry apombogwapy hagwã xe yke-rehe joja. Ha'e ae ombogwapyse va'e ae, ombogwapy va'erã xe yke-rehe. Ajehexa uka ramo nhande ruvixa ramo, ha'e ae ombogwapyse va'e ombogwapy arã xe yke-rehe, he'i mokõigwa-pe.

²⁴ Ha hemimbo'e ojerure e'ý va'e katu o'í dez. Ohendu-ma ramo onhembotuvixaseve mo'ã va'e-pe ogweropoxy voi. Tyv'ýry reheve Tiago-rehe ipoxy hikwái. ²⁵ Ha Hesu katu he'i:

—Peju katu xe ha-py, he'i entéro gwemimbo'e kwéry-pe. —Peikwaa voi judeu e'ý kwéry rekoha, Nhandejáry kwaa e'ýha rekoha. Huvixa kwéry omanda voi hese oiko-vy. Ipu'aka voi hese gwí onhembote va'e.

²⁶ —Upe va'e rekoha-rupi xe ndaipotáí peiko. Pende rekorã a-rami. Erenhembotuvixa mba'e ukase ramo, eiko katu nde rapixa rembigwái ramo. ²⁷ Erenhembote ukaseve ramo, erejokwái va'e-rami eiko, he'i. —Nde rerekoseha-rupi voi eiko. ²⁸ Xe ave Nhande Ryke'y tee va'e jepe ndajúí va'ekwe xe rembigwái heta heta ajohu hagwã. Aju ae va'ekwe tembigwái-rami aiko hagwã. Ajejuka uka hagwã aju va'ekwe heta aresende va'erã-rehe, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu. †

Hesu ombogwera mokõí hesapyso e'ý va'e-pe

(Mc 10.46-52; Lc 18.35-43)

²⁹ Osẽ jave Jericó tetã-gwi, heta te'ýi jusu avyete-py oho Hesu. ³⁰ Upe-py tapegwasu rembe-py ogwapy o'í-vy mokõí hesapyso e'ý va'e:

—Hesu ko ra'e ohasa tape-rehe —o'í he'i va'e íxupe. Upéa nhe'ẽ ohendu ramo he'i:

—Ore poriahuvereo katu, Davi remiarirõre. Ore poriahuvereo katu, he'i onhe'ẽ hatã-vy Hesu-pe.

³¹ —Pekirirĩmba katu, he'i íxupe ijaty va'e inhe'ẽ joko-vy. Ha ha'e ae katu onhe'ẽ hatãve:

—Mbo'eháry, Davi remiarirõre, ore poriahuvereo katu, he'i Hesu-pe.

³² Upe-ma ramo opyta Hesu. Ohenói ou hagwã:

—Mbava'e tipo ereipota xe ajapo hagwã nde-rehe? oporandu hesapyso e'ý va'e-pe.

³³ —Eipe'a katu ore resa, mbo'eháry, he'i íxupe.

³⁴ Ha'e katu oiporiahuvereo-ma hesapyso e'ý va'e-pe. Opo omo'í hesa-rehe. Upe-ma ramo hesapyso jevy-ma hesapyso e'ý va'ekwe. Upe rire katu omokambara-ma íxupe tape-rupi iho ramo.

Hesu ogwahẽ oho-vy

Jerusalém tetã-my

(Mc 11.1-11; Lc 19.28-40; Jo 12.12-19)

21 Ha upéi katu Hesu gwemimbo'e kwéry ndive ogwata oho-vy Jerusalém tetã-my. Hi'agwí o'í ramo jepe tetã íxugwi, nogwahẽi joty upe-py oho-vy. Upe ramo ogwahẽ ranhe oho-vy Betfagé tetã mirĩ-my.

† 20:28 Lc 22.25-27

Yvyaty Oliveiras-py ogwahẽ ranhe oho-vy. Upe ramo omondo mokõí gwemimbo'e gwenonde-rupi:

² —Tapeho upe tetã mirĩ-my xe renonde-rupi, he'i.

—Upe-py ereike-ma ramo, pya'e eretopa va'erã mburika onhenhapytĩ va'e. Hendive mburika'i eretopa-ta ave. Ejora eru xe-vy, he'i. ³ —“Ma'erã erejapo upéa?” he'i ramo nde-vy upe pygwa, ere íxupe, “Oiporu-ta nhande ruvixa. Pya'e ogweruruka jevy-ta nde ha-py.” Upéi ne nhe'ẽ-py pya'e oheja arã peru mokõí xe renagwã, he'i mokõí gwemimbo'e-pe Hesu.

⁴ Upéa he'i oiko hagwã myamyri Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety he'i hagwe-rami. Yma gware nhe'ẽ a-rami he'i:

⁵ “Emombe'u Sião tetã mygwa-pe. Pehexa katu. Ogwahẽ-ma ou-vy pende ruvixagwasu. Pende ruvixagwasu ramo jepe, nonhembotuvixa mba'e ukáiry joty ogwahẽ ou-vy. Gweko kirirĩ reheve joty ou. Mburika ári ogwahẽ ou-vy. Mburika ra'y ári ou” †† he'i yma gware nhe'ẽ. Yma gware remimombe'ukwerupi, áy oiko-ma Hesu.

⁶ Ha upe mokõí hemimbo'e oho ojapo Hesu nhe'ẽ.

⁷ Ogweru jevy mburika ta'ýry reheve. Omo'í hi'ári oao. Upéi ojeupi-ma hi'ári Hesu oho-vy. ⁸ Heta o'í te'ýi jusu omomba'egwasu va'e íxupe. Omboi mboi oao oipyso hagwã Hesu renda opyrũ hagwã-rupi. Oikytĩ kytĩ omo'í-vy vvy-rupi vvyra rogwe hakã reheve. Vvy-rupi omohasãí imo'í-vy.

⁹ Osapukái joa henonde rupigwa. Hapykwerigwa osapukái ave imboete-vy:

—Ereju-ma ra'e Davi remiarirõre ra'e, he'i íxupe.

—Oromomba'egwasu voi, he'i íxupe. —Nhandejáry réry-py ra'e eregwahẽ-ma ereju-vy. Tande rovasa porã katu Nhandejáry. Nhamomba'egwasu katu íxupe, he'i Hesu-pe ijaty va'e kwéry hexa-vy. ‡

¹⁰ Upéi ogwahẽ oho-vy Jerusalém tetã-my. Upe-py oike rire, ndaipy'agwapyvéi-ma pe tetã mygwa. Ogweronhe'ẽmba rei hikwái oikwaase-vy:

—Kiva'e po ou ra'e, kiva'e po ou ra'e? he'i oporandu randu-vy ojõupe hikwái.

¹¹ —Upéa Hesu pe Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety Nazaré da Galiléia gwigwa, he'i hese hikwái hendive ogwahẽ ou-vy va'e.

Hesu oike Nhandejáry róga kakwaa-py

(Mc 11.12-26; Lc 19.45-48)

¹² Upéi oike Hesu Nhandejáry róga kakwaa-py. Upegwi omosẽmba omba'evende o'í va'e-pe, omba'ejogwa o'í va'e-pe omosẽ ave imondo-vy. Upe-py o'í ave plata ombohekovia va'e hepy-rehe. Ombohekoviapa oiporu jevy va'erã-py. Imba'e renda ombovapy íxugwi kwéry. Ombovapy pykasu járy imba'e renda ave:

¹³ —“Xe róga xe mboete haty-py héry va'erã oração apohaty” †† he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ, he'i. —Ha peẽ katu pemoingo upe-py gwí oporosakea nhemi va'e, he'i Nhandejáry róga kakwaa roka-py omba'evende va'e kwéry-pe.

†† 21:5 Zc 9.9 ‡ 21:9 Sl 118.26 †† 21:13 Jr 7.11

¹⁴ Ha hesapyso e'ý va'e, ikarê va'e ave katu ojereru íxupe Nhandejáry róga kakwaa-py. Ou ramo, ombogwera gwera íxupe kwéry. ¹⁵ Ha pa'i ruvixa kwéry judeu rekombo'ehaty kwéry ndive katu ipoxy íxupe. Hembiporo jahexa e'ý va'e ohexa. Nhandejáry róga kakwaa-py mitágwe nhe'ê ohendu:

—Nde Davi remiarirõre voi ore oromboete oroiko-vy, he'i Hesu-pe mitágwe.

Upéa nhe'ê ogweropoxy judeu ruvixa kwéry:

¹⁶ —Erehendu-ma tipo mitágwe nhe'ê? he'i hikwái oporandu-vy íxupe.

—Ahendu voi mitã nhe'ê, he'i Hesu íxupe kwéry.

—He'i Nhandejáry kwatia nhe'ê a-rami:

“Erenhemomba'egwasu uka mitágwe-pe. Mitã kamupu-pe gwive erenhemomba'egwasu uka ave” he'i íxupe. “Ne mboete tee voi hikwái” †

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ê. Pemonhe'ê rei upéa nhe'ê ndapeikwaáiry, he'i judeu ruvixa kwéry-pe Hesu.

¹⁷ Upéa he'i rire, oheja huvixa kwéry-pe. Osê Jerusalém tetã-gwi oho-vy. Ogwahê oho-vy Betânia tetã mirí-my. Upe-py oke.

Figó máta rehegwa nhe'ê

(Mc 11.12-14,20-24)

¹⁸ Iko'ê-my voi ou jevy Jerusalém tetã-my. Ou jave ovare'a ogweru. ¹⁹ Ohexa figo máta tape rembe'y-rehe oí ramo. Oho ohexa hi'a pa ho'u hagwã mo'ã. Ha ogwahê ramo imáta-py, ndahi'áiry íxupe. Hogwe rei oí. Ndaipóri figo. Hesu he'i figo máta-pe:

—Anive nde a, he'i íxupe.

Upe-ma ramo ipirupa-ma voi oho-vy figo.

²⁰ Ohexa ramo, opondera hese ipiru ramo hemimbo'e kwéry:

—Mba'éixa ipiru pya'e ra'e figo máta? he'i ojóupe hikwái.

²¹ Ha Hesu he'i:

—Anhetegwa va'e amombe'u-ta peê-my. Erejerovia tee ramo Nhandejáry-rehe, ererovia ku'a ku'a e'ý reheve ererovia ramo, kóa figo máta-rehe xe ajapo hagwe-rami ave nde erejapo va'erã, he'i gwemimbo'e kwéry-pe. —Iporãve va'e erejapo va'erã. Eremoí ramo ne nhe'ê upe vyatyrysu-pe, “Ejeupi enheapymi hagwã ygwasu-py” ere ramo, oiko-ta nde-vy, he'i. ††22 —Oime raê va'e-rehe erejerure ramo oraçãõ apo-vy, oiko va'erã ave nde-vy erejerovia tee ramo Nhandejáry-rehe, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

“Kiva'e nhe'ê-py tipo ereporombo'e?” he'i Hesu-pe oporandu-vy

(Mc 11.27-33; Lc 20.1-8)

²³ Ha upéi katu oike jevy Nhandejáry róga kakwaa-py oporombo'e hagwã. Oporombo'e jave ogwahê ou-vy iha-py pa'i ruvixa kwéry. Gwí judeu ruvixa kwéry ou ave. Hesu rembiapo ndojohu porã hikwái:

—Kiva'e nhe'ê-py tipo ereporombo'e a-rami? he'i íxupe. —“Iporã ereporombo'e a-rami” kiva'e tipo he'i

nde-vy ra'e ereporombo'e hagwã a-rami? he'i oporandu-vy Hesu-pe hikwái.

²⁴ Hesu he'i:

—Xe-vy peporanduha-rami ave aporandu-ta peê-my xe aikwaase pendéhegwi va'e-rehe, he'i íxupe kwéry Hesu. —Pemombe'u ranhe katu xe-vy peê-my aporandu-ta va'e-rehe, he'i íxupe Hesu. Upe rire, xe amombe'u-ta ave peê-my kiva'e nhe'ê-py pa aporombo'e, he'i íxupe kwéry Hesu. ²⁵ —Áy aporandu ranhe-ta peê-my. Kiva'e nhe'ê-py oporomongarai araka'e João Batista amyrí? Nhandejáry nhe'ê-py para'e? Teko rei nhe'ê-py para'e? he'i íxupe kwéry. —Pemombe'u ranhe katu xe-vy, he'i huvixa kwéry-pe.

Ha ha'e kwéry katu ndoikwaáiry onhe'êrã Hesu-pe:

—Mbava'e ja'e rei-ta po Hesu-pe? he'i ojóupe oporandu randu-vy hikwái. —Nhandejáry nhe'ê-py oporomongarai va'ekwe João, ja'e ramo, “Ma'erã po ndapejeroviái araka'e hese?” he'i arã nhande-vy, he'i ojóupe hikwái.

²⁶ —Ha teko rei nhe'ê-py oporomongarai va'ekwe, ja'e ramo katu, nhane mytu'e'ý arã nhandéjehe, he'i ojóupe. —“Pende apu” he'i arã nhande-vy te'ýi jusu. “Nhandejáry nhe'ê-py omombe'u va'ety ae katu João” he'i arã. Mbava'e tipo ojapo arã nhande-rehe hikwái? he'i ojóupe huvixa kwéry.

²⁷ Upéa-gwi,

—Ndroikwaáiry, he'i mo'ã Hesu-pe okyhyje-gwi.

—Aipo ramo, xe-vy napemombe'uiha-rami ave, kiva'e nhe'ê-py aporombo'e a-rami, ndaikwaa uka mo'ãi ave peê-my, he'i huvixa kwéry-pe Hesu.

Hesu omombe'u arandu rehegwa nhe'ê mokõi ta'ýry rehegwa nhe'ê-rami

²⁸ Upéi he'i jevy íxupe kwéry ombo'ese-vy mo'ã:

—Areko peteí arandu rehegwa nhe'ê amombe'u va'erã peê-my, he'i íxupe kwéry. —Oí va'ekwe mokõi ta'ýry va'e. Oho ranhe gwa'yrysu ha-py: “Tereho, ke'y, emba'apo etería xe uvaty-py” he'i gwa'yrysu-pe.

²⁹ “Aha-ta xe. Aha-tama xe amba'apo, xe ru” he'i ha ndohóiry. ³⁰ Upéi oho gwa'yrymirí ha-py: “Tereho, xiryvy, emba'apo katu etería xe uvaty-py” he'i. Ha xiryvy he'i: “Ndaha mo'ãi” he'i gwu-pe. Ha upe rire katu omboasy onhe'égwe oho-vy xiryvy gwu nhe'ê apo-vy. ³¹ Áy aporandu-ta peê-my: Kiva'e ojapo gwu nhe'ê? Tyke'ýry para'e? Tyv'ýry para'e? he'i oporandu-vy íxupe kwéry Hesu.

—Tyv'ýry ojapo, he'i íxupe.

—Aipo ramo, amombe'u-ta peê-my pende rekokwe. Gwí naimandu'a porã hese va'e, nhane mbopaga uka va'ety kwéry, ikwimba'ese va'e kwéry ave omoirũ ranhe-ma Nhandejáry nhande ruvixarã-pe. Ha peê katu ne'írã pemoirũ Nhandejáry-pe. Pene renonde voive-ma ha'e kwéry omoirũ-ma íxupe.

³² —Ojekwaa ou-vy va'ekwe João amyrí tape porã oikwaa ukase mo'ã-vy peê-my. Ha peê ndaperoviáiry joty va'ekwe inhe'ê. Ha gwí hekoha vai va'e ae ogwerovia inhe'ê. Gwí nhane mbopaga uka va'ety, gwí ikwimba'ese va'e ave katu ogwerovia-ma ave va'ekwe inhe'ê. Upéa pehexa ramo jepe, ndaperováí joty va'ekwe

† 21:16 Sl 8.2 †† 21:21 Mt 17.20

pende rekoha. “Anhei ete nipo ra'e” ndapejéiry joty va'ekwe João nhe'égwe-rehe. Ndaperoviáiry joty va'ekwe inhe'ë, he'i huvixa kwéry-pe Hesu.

Hesu omombe'u jevy arandu rehegwa nhe'ë uvaty re-hegwa-rami

(Mc 12.1-12; Lc 20.9-19)

³³ Ha upéi katu omombe'u jevy huvixa kwéry-pe arandu rehegwa nhe'ë:

—Pejeapysaka katu xe nhe'ë-rehe. Amombe'u-ta peë-my arandu rehegwa nhe'ë uvaty rehegwa-rami, he'i. —Oĩ va'ekwe heta yvy járy. Ha'e oho onhoty uva ojapo hagwã uvaty. Upéi ogweroajere imboty-vy. Ojo'o itakwa hykwere ryrurã. Omboyvate ojeupi hagwã orepara hagwã. Upéi ijáry oiporuruka omba'apo va'erã-pe. Hi'aju ramo, oipota omboja'o yva ojéupe. Ha upe rire katu osë mombyry oho-vy. Tetã ambue-py oho.

³⁴ —Hi'aju-ma ramo pe yva uva, ombou ivía ramo gwembigwái omboja'o íxupe hagwã mo'ã ombou.

³⁵ Ha uvaty-py omba'apo va'e katu oipyhy imboupyre-pe heraha-vy. Peteĩ va'e-pe oinupã. Peteĩ va'e-pe ojuka. Peteĩ va'e-pe ojapi japi ita-py. ³⁶ Hetave-ma ombou ivía ramo. Ha hemimbou ypy ogwereco hagwe-rami ave ogwereco íxupe kwéry. ³⁷ Ha upe rire katu ombou gwa'yry. “Xe ra'y-pe katu omboete arã” he'i mo'ã ombou-vy. ³⁸ Ha gwĩ uvaty-py omba'apo va'e ta'yry ohexa ramo katu, “Upéa uvaty jaryrã voi” he'i hese. “Jaha jajuka íxupe” he'i. “Uvaty-rehe nhanhembojáry arã” he'i ojóupe hikwái. ³⁹ Upéa-gwi oipyhy íxupe. Omboyke uvaty-gwi ojuka. ⁴⁰ Ha upéi katu ogwahë jevy ou-vy ramo pe uvaty járy, mba'éixa ojapo-ta hese kwéry? he'i Hesu oporandu-vy.

⁴¹ Ha'e kwéry he'i:

—Ogwahë ou-vy ramo, ojuka-ma va'erã katu gwĩ hembiaipo vai va'e-pe, he'i. —Upéi ohekoviarõ va'erã outro omba'apo jevy va'erã. Hi'aju ramo pe yva uva, omboja'o va'erã ime'ë-vy yva aju heraha uka hagwã, he'i íxupe huvixa kwéry.

Upéixa Hesu omombe'u judeu ruvixa kwéry rekoha vai uvaty rehegwa nhe'ë omombe'u-vy.

⁴² Ha upéi katu he'i jevy judeu ruvixa kwéry-pe:

—Pemonhe'ë nhe'ë teĩ peiko-vy yma gware nhe'ë Nhandejáry omoĩ uka va'ekwe kwatia-rehe, ha ndapeikwaáiry, he'i. —Yma gware nhe'ë a-rami he'i: “Ndovaléiry, he'i óga apoha ita-rehe. Ha upe ita katu ojohu vai ramo jepe, ojeporuve joty óga pytahoha ramo. Óga jekoha voi upe ita. Upéa Nhandejáry rembiapo porã, ja'e. Jahexa-vy, Iporã porã katu, ja'e Nhandejáry rembiapo-rehe” †

he'i xe-rehe yma gware nhe'ë. Ma'erã he'i va'e ndapeikwaáiry ra'e? he'i íxupe kwéry hekokwe mombe'u-vy.

⁴³ Upéi he'i jevy:

—Upéa-gwi ha'e-ta peë-my: “Xe moirũ katu pende ruvixarã” nde'ivíe-ma va'erã peë-my Nhandejáry. Ha peë kwéry e'y va'e-pe katu, “Xe moirũ katu” he'i va'erã Nhandejáry. Ha'e kwéry ae katu ojapo va'erã hemimb-

ota. Ogweroagwyje va'erã inhe'ë, he'i huvixa kwéry-pe hekorã mombe'u-vy.

⁴⁴ Upéi oiporu jevy yma gware nhe'ë, Nhandejáry omoĩ uka va'ekwe kwatia-rehe. He'i íxupe kwéry: —“Upe ita-rehe ho'a va'e ojekaray'i va'erã ho'a-vy. Ha upe ita ho'a hese va'e omongu'i va'erã íxupe ho'a ramo hi'ári”

he'i ójehe Hesu huvixa kwéry-pe hekokwe mombe'u-vy.

⁴⁵ Ha pa'i ruvixa kwéry fariseu kwéry ave ohendu Hesu nhe'ë. Uvaty rehegwa-rami ita rehegwa-rami ave arandu rehegwa nhe'ë ohendu hikwái. Ohendu ramo inhe'ë, oikwaa-ma ojehegwa nhe'ë hikwái:

—Nhande rehegwa nhe'ë kuri omombe'u Hesu, he'i he'i ojóupe hikwái.

⁴⁶ Upéa-gwi upe judeu ruvixa oipyhyse mo'ã íxupe. Ha ndoipyhýiry: “Hesu ko Nhandejáry nhe'ë-py omombe'u va'ety” he'i hese te'yí jusu. Ikyhyje-gwi, Hesu ndive heta oĩ va'e-pe nombopoxyséi-gwi, ndoipyhýiry íxupe hikwái.

Hesu omombe'u arandu rehegwa nhe'ë jekarugwasu rehegwa-rami

(Lc 14.15-24)

22 Ha upéi katu omombe'u jevy judeu ruvixa kwéry-pe. Arandu rehegwa nhe'ë jekarugwasu rehegwa nhe'ë-rami omombe'u:

² —Oĩ va'ekwe mburuvixagwasu ta'yry omenda-ta va'e. Upe mburuvixagwasu he'i Nhandejáry nhande ruvixa-rehe. Ha omenda hagwã ta'yry he'i ojapo hagwã omenda va'erã-pe jekarugwasu. ³ Upéi omondo gwembigwái gwemienói enói ohenói ou hagwã: “Peju katu jekarugwasu ajapo ha-py” he'i uka íxupe kwéry. Ha ndouséiry hikwái. ⁴ Upe-ma ramo omondo jevy joty outro gwembigwái ohenói uka-vy. He'i gwembigwái-pe: “Tapeho pemombe'u xe nhe'égwe. Xe jekarugwasu amoĩmba-ma. Ojuka-ma kuri xe rymba vaka ra'y onhemongyra va'ekwe. Ojapo va'erã gwive ojapopa-ma kuri. Peju katu jekarugwasu ojejapo ha-py, peje kuri pemombe'u gwĩ ou va'erã-pe” he'i gwembigwái-pe imondo-vy. ⁵ Ha hemienói mo'ã katu nopenái voi inhe'ë-rehe ou hagwã. Gwembiaipo apo-rupi joty oho hikwái. Peteĩ oho kokwe-py, outro oho omba'e vende haty-py. ⁶ Ha outro kwéry katu oipyhy hembigwái-pe. Onhembohory hese ojuka-vy. ⁷ Ha mburuvixagwasu ogweropoxy eterei-ma upe hembiaipo vai vai va'ekwe-rehe. Omondo soldado kwéry hese ogweru hagwã hereko asy uka-vy. Ojuka hagwã gwĩ oporojuka va'ekwe-pe, omondo heko heko ha-rupi ohapy hagwã. ⁸ Ha upéi katu he'i jevy outro gwembigwái-pe: “Oĩmba-ma xe jekarugwasu ha xe remienoikwe xe motĩ voi” he'i. “Hekoha vai okwa-gwi, ndoúi okaru” he'i. ⁹ “Upéa-gwi tapeho tapegwasu gwasu-rupi. Petopa va'e gwive peru okaru hagwã,” he'i. “Jaha katu jekarugwasu ha-py” peje íxupe kwéry, he'i.

¹⁰ —Inhe'ë-py osë hembigwái kwéry oho-vy tapegwasu-rehe. Omboaty aty heru-vy otopa va'e gwive ogweru. Hekoha porã va'e, hekoha vai va'e ave ogweru.

† 21:42 SI 118.22-23

Jekarugwasu oikoha renda-py omohynyhě heru-vy.
¹¹ Upéi mburuvixagwasu oike upe-py hemienoikwe rexa-vy. Oĩ peteĩ ou va'e nomondéi ra'e omendaha pygwa ao. Oao ae ra'e omonde ou-vy. ¹² "Xe rapixa" he'i. "Ma'erã po ereike ra'e ko'a-py omendaha pygwa ao e'ỹ reheve?" he'i oporandu-vy íxupe. Mba'eve nde'íry oike rei va'e. Okirirĩ rei oĩ-vy. ¹³ Upe-ma ramo: "Eipokwa eipykwa ave íxupe. Emosě íxupe imondo-vy pytũ kwa-py" he'i. "Upe-py ojahe'o va'erã. Nhandejáry-rehe onhemoyrõ-gwi" he'i, "onhemohãingyry ngyryu va'erã oiko-vy. Hasě va'erã onhemboasy-vy" he'i gwem-bigwái-pe mburuvixagwasu, he'i Hesu arandu reheg-wa nhe'ě mombe'u-vy.

¹⁴ Upe rire he'i:

—Heta va'e-pe, "Xe moirũ katu pende ruvixarã" he'i ramo jepe Nhandejáry, ndahetáiry joty omoirũ va'erã íxupe. Ndahetáiry joty hembiporavo, he'i Hesu Nhandejáry irũ rehegwa oikwaa uka-vy.

Judeu ruvixa omonhe'ěavyse mo'ã Hesu-pe

(Mc 12.13-17; Lc 20.20-26)

¹⁵ Upe ramo gwĩ fariseu kwéry onhomboaty oje'ói-vy: —Mba'éixa nhamonhe'ěavy-ta Hesu-pe jaipyhy uka hagwã íxupe, he'i oporandu randu-vy ojóupe.

¹⁶ Upéi ombou iha-py gwemimbo'e mburuvixagwasu Herodes re'yi ndive:

—Orohexa kwaa-ma voi nde reko apu e'ỹha nde-rehe, mbo'eháry. Ne nhe'ě ndojohu porãi ramo jepe, eremombe'u joty anhetegwa voi eremombe'u va'e. Avave-gwi neretĩry eremombe'u hagwã. Nhandejáry remimbota eremombe'u voi. Erehexa kwaa voi hekoha enterove-rehe. Upéa-gwi anheiharu-pi ne remimombe'u Nhandejáry rape kwaa uka-vy, he'i omboheko jejavy hagwã mo'ã Hesu-pe.

¹⁷ —Aipo ramo, iporã para'e nhande, judeu reko-rupi jaiko va'e, japaga nhamo'e-vy mburuvixagwasu César-pe hemimbopaga uka? Iporã para'e japaga e'ỹ? he'i. —Ne mba'e tipo eremombe'u arã ore-vy upéa-rehe oroikwaa hagwã, he'i íxupe omonhe'ěavyse-vy mo'ã hikwái.

¹⁸ Ha ha'e ohexa kwaa hese hekoha vai:

—Peě katu pende py'a ky'aha pemo'ã kwaa va'e, he'i. —Ma'erã xe monhe'ěavyse? he'i.

¹⁹ —Pehexa uka xe-vy plata atã mburuvixagwasu remimbopaga uka, he'i huvixa kwéry-pe.

Peteĩ ogweru.

²⁰ —Kiva'e ra'anga pa upe va'e plata atã? Kiva'e ohai uka va'ekwe plata atã-rehe? he'i oporandu-vy íxupe kwéry Hesu.

²¹ —César ra'anga hembihai uka ave, he'i íxupe hikwái.

Ha Hesu he'i:

—Aipo ramo, César-pe imba'e eme'ě. Ne mbopaga uka ramo, eme'ě jevy íxupe, ijáry-pe. Ha Nhandejáry-pe katu hemimbota eme'ě íxupe, he'i huvixa kwéry-pe Hesu.

²² Upéa ohendu ramo, opondera Hesu nhe'ě-rehe hikwái. Ha ha'e kwéry he'i:

—Hasy va'e-rehe jepe naporandu ramo íxupe, omombe'u porã joty nhande-vy, he'i hese opondera-vy hikwái.

Upéi oheja íxupe oje'ói-vy hikwái.

Saduceu kwéry omonhe'ěavyse mo'ã Hesu-pe

(Mc 12.18-27; Lc 20.27-40)

²³ Upe áry-py ogwahě ou-vy henda-py gwĩ saduceu kwéry, "Nonhemoingove jevy va'erã gwĩ omano va'ekwe" he'i va'e. Ou ramo he'i:

²⁴ —Mbo'eháry, he'i Hesu-pe hikwái, —Moisés amyri omombe'u va'ekwe nhande-vy nhande rekorã. "Kwimba'e omano ramo, oheja ramo gwembirekokwe naimembýi reheve, tomenda jevy tyvýry gwovajare-rehe. Upéixa ramo, Ke'y ra'y, he'i va'erã imemby ppy-rehe" he'i nhande-vy va'ekwe Moisés. ²⁵ Oĩ va'ekwe peteĩ tyke'ýry, seis tyvýry. Tyke'ýry omenda kunha-rehe. Upéi omano ta'ýry e'ỹ mboyve. Tyvýry omenda gwovajare-rehe. ²⁶ Tyvýry omano ramo, ndaita'ýry ave. Upéi tyvýry ambue jevy omenda omano jevy ave. Peteĩ teĩ omenda hese gwovajare-rehe. Peteĩ teĩ omano ramo, ndaita'ýry jepéiry. ²⁷ Omanomba rire, upe kunha omano ave. ²⁸ Nhane moingove jevy ramo, kiva'e rembirekorã upe kunha? Gwĩ sete tyvýry kwéry omenda ra'e hese, he'i Hesu-pe hikwái hasy va'e-rehe oporandu-vy.

²⁹ Upéi Hesu he'i íxupe kwéry:

—Pejavu-ma voi pene nhe'ě, he'i. —Nhandejáry nhe'ě kwatia-rehe ohai uka va'ekwe peě ndapeikwaáiry. Peě ndapeikwaái voi ave Nhandejáry opamba'e rereko kwaaha voi, he'i íxupe kwéry. ³⁰ —Nthane moingove jevyha áry-py, kwimba'e nomendavéi-ma va'erã. Kunha ave nomendavéi-ma va'erã. Oiko va'erã Nhandejáry rembigwái yváy pygwa reko-rupi.

³¹ Ha Nhandejáry kwatia nhe'ě katu omombe'u peě-my omano va'ekwe oikove jevymaha:

"Xe katu Nhandejáry, xe Abraão járy, xe Isaque járy, xe Jacó járy ave" †

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ě, omano va'ekwe oikove jevy-ma va'e oikwaa ukaha. Ma'erã ndapeikwaái pemonhe'ě nhe'ě va'ekwe? Aipo ramo, Nhandejáry ndaha'ei omano va'ekwe járy, tekove járy ae. Ha'e onhemoingove jevy va'e járy, he'i saduceu kwéry-pe nhane moingove jevyha kwaa uka-vy.

³³ Upéa ohendu ramo, te'yi jusu opondera hese:

—Hasy ete va'e-rehe jepe oporandu ramo Hesu-pe, omombe'u porã joty oporombo'e-vy, he'i hese te'yi jusu pygwa kwéry.

Peteĩ tekoha mombe'uhaty omonhe'ěavyse mo'ã Hesu-pe

(Mc 12.28-34; Lc 10.25-28; 1 Jo 5.3; Ap 2.4)

³⁴ Ha upéi katu oĩ fariseu kwéry-pe omombe'u va'e:

—Hesu ndive onhonhe'ě mbojevvy jevy rire, ndoikwaavéi-ma onhe'erã saduceu kwéry. Okirirĩmba-ma, he'i.

Upéa ohendu ramo, ojogweroaty fariseu kwéry ou-vy Hesu renda-py.

³⁵ Fariseu pa'ũ-gwi peteĩ va'e, tekoha mombe'uhaty oporandu Hesu-pe omonhe'ëavyse-vy:

³⁶ —Mbo'eháry, he'i, —Heta oĩ nhande rekoha nhe'ë. Kiva'e tuvixave va'e? he'i oporandu-vy íxupe.

³⁷ Ha Hesu oiporu Nhandejáry kwatia nhe'ë. He'i íxupe:

—“Ehayhu tee katu Nhandejáry-pe. Nde py'apy gwive ehayhu íxupe. Ehayhu íxupe nde koty gwive. Ne mandu'a meme katu hese hayhu-vy” † he'i íxupe. ³⁸ —Upéa nhande rekoha tuvixave va'e, nhande rekoha ypyve va'e. ³⁹ Ha upe rire katu oĩ outro tuvixa va'e:

“Ehayhu rei katu nde rapixa-pe nde ae nde rekove erehayhuha-rami” ††

he'i Hesu Nhandejáry kwatia nhe'ë poru-vy. ⁴⁰ —Upe mokõi nhe'ë-py ogwenohẽmba Moisés amyri remimombe'ukwe tekoha regegwa nhe'ë, gwĩ Nhandejáry nhe'ë-py omombe'u va'ety nhe'ë ave. Mokõi nhe'ë-py he'ipa, he'i fariseu kwéry-pe Hesu.

Hesu omokiriĩ judeu ruvixa kwéry-pe

(Mc 12.35-37; Lc 20.41-44)

⁴¹ Fariseu avyte-py oĩ jave Hesu, oporandu. He'i:

⁴² —Mbava'e tipo peje ra'e Cristo Nhandejáry remi-poravo va'e-rehe? Kiva'e remiarirõ pa ha'e? he'i oporandu-vy fariseu kwéry-pe.

—Davi amyri remiarirõre voi, he'i íxupe hikwái.

⁴³ —Aipo ramo, ma'erã po Davi ohenói íxupe xe Járy-py? Nohenói reíry íxupe. Ome'ë va'ekwe íxupe inhe'ërã Nhe'ë Marangatu tee va'e, he'i Hesu. —He'i va'ekwe Davi:

⁴⁴ “Nhandejáry he'i xe Járy-pe, Egwapy katu xe yke-rehe. Xe orombopu'aka va'erã ne a'e'yha-rehe. Orombopu'akapa peve eregwapy va'erã ereĩ-vy xe yke-rehe” ‡

he'i Davi va'ekwe. ⁴⁵ Upéixa, xe Járy-py ohenói va'ekwe íxupe. Aipo ramo, hemiarirõ pa? Ha gwemiarirõ-rehe, “Xe Járy” nde'íry, he'i fariseu kwéry-pe Hesu omokiriĩ-vy.

⁴⁶ Upe ramo, onhe'ërã ndoikwaáiry avave. Upe áry rire, ndaipy'agwasuvéi-ma oporandu-vy íxupe avave.

Judeu ruvixa kwéry rekoha regegwa nhe'ë

(Mc 12.38-39; Lc 11.43-46; 20.45-46)

23 Ha upéi katu omombe'u jevy Hesu te'ýi jusu-pe. Gwemimbo'e kwéry-pe ave omombe'u jevy hekorã:

² —Gwĩ judeu rekombo'ehaty kwéry fariseu kwéry ave omombe'u peẽ-my Moisés amyri remimombe'ukwe. Nhandejáry nhe'ë-py omombe'u peẽ-my oiko-vy.

³ Upéa-gwi pehendu inhe'ë entéro he'i va'e gwive peẽ-my pejapo katu. Ha ha'e kwéry ae ndojapói peẽ-my he'íha-rami. Ombo'e mbo'eha-rupi ndoikói. Upéa-gwi inhe'ë pehendu ramo jepe, ha'e kwéry ae heko-rupi ani peiko joty katu, he'i.

⁴ —Nhandejáry nhe'ë omombe'u rire, hasyve jajapo va'erã nhe'ë omombe'u nhande-vy. Jareko asy nhane rymba mba'e ipohýi eterei nhamoĩ ramo hese. Upéixa ete hasy nhe'ë jajapo va'erã omombe'u nhande-vy. Nhane rymba ipohýi va'e ogweraha ramo, nhande ae mba'eve ndajarahái. Nanhaiptygwõiry. Upéixa ete ha'e kwéry nanhane pytygwõiry voi, he'i. ⁵ —Ojehexa uka porã hagwã ojapopa. Osyva-rehe, ogyva-rehe ave ojokwa imoĩ-vy Nhandejáry nhe'ë. Ombotuvixave ojokwa va'ekwe ojehexa porãve hagwã. Ojehexa hagwã ombopuku oao poty. ⁶ Jekarugwasu-py oho ramo, óga járy yke-rehe ogwapyse onhemboete ukase-vy. Ojeporahéi haty-py oho ramo, mburuvixa kwéry pa'ũ-my ogwapyse. ⁷ Mba'e jogwa haty-py oho ramo, onhemboete ukase-vy oho. Ojererovy'a ukase-vy gwapixa kwéry-pe oho. “Porombo'ehaty” oipota he'i ójehe.

⁸ —Ha peẽ katu ojoe'ýi. Pene mbo'eháry xe voi. Upéa-gwi, “Porombo'ehaty” ndaipotá peje ojõupe. ⁹ Peteĩ oĩ pende Ru yváy pygwa. Upéa-gwi yvypóry-pe rei, ani peje teĩ, “Nhande Ru”. ¹⁰ Xe Cristo xe anho-ma ngatu pene mbo'eharã. Ndaipóri outro. Upéa-gwi, ani peje teĩ ojõupe, “Xe mbo'eháry” peje. ¹¹ Pene pa'ũ-my erenhembotuvixa mba'e va'e, eiko katu nde rapixa rembigwái ramo. ¹² Upe onhembotuvixa mba'e ukaseve va'e-pe katu nomboetéi va'erã voi Nhandejáry. Ha onhemboete ukasere'ý va'e-pe katu, omboete-ma va'erã voi Nhandejáry, he'i upe pygwa-pe Hesu omombe'u-vy.

Hesu omombe'u judeu ruvixa kwéry-pe omboasyha

(Mc 12.40; Lc 11.39-42,52; 20.47)

¹³ Upe ramo, ojerova oma'ë-vy judeu rekombo'ehaty-rehe, fariseu kwéry-rehe ave:

—Apomboasy voi peẽ-my. Pehasa asy va'erã peẽ. Peẽ katu pende py'a ky'aha pemo'ã kwaa. Pejoko omoirüse va'e-pe omoirũ e'y hagwã Nhandejáry gwuvixarã-pe. Peẽ ae napemoirüséi íxupe. Ha imoirüse-háry katu ndapeipotái omoirũ íxupe. Upéa-gwi pehasa asy va'erã, he'i íxupe kwéry Hesu.

¹⁴ —Apomboasy voi peẽ-my. Pende poriahu va'erã. Pehasa asy va'erã peẽ, pende py'a ky'aha pemo'ã kwaa va'e. Tembirekokwe rembiporu pemonda heraha-vy. Upéi pejehexa uka porã hagwã, pene nhe'ë mbuku oração apo-vy Nhandejáry-pe. Upéa-rehe pene mbohasa asyve va'erã Nhandejáry. Apomboasy voi peẽ-my.

¹⁵ —Pehasa asy va'erã peẽ pende py'a ky'aha pemo'ã kwaa va'e. Opa-rupi pegwata peho-vy. Tetã tetã-rupi peho ygwasu-rupi peho ave. Hatã eterei pemba'apo peteĩ judeu e'y va'e ojehesa rerova uka hagwã pendéjehe. Ha upe rire katu ojehesa rerova uka rire, pembohekoha vai íxupe. Upe pemokambara íxupe va'e, pende rekoha vaiha-rami, pembohekoha vaive pendéhegwi. Upéa-gwi oromboasy voi, he'i fariseu kwéry ndive judeu rekombo'ehaty-pe.

Upéi he'i jevy:

¹⁶ —Pehasa asy va'erã peẽ. Ndapehexái pene renonderã. Upéixa reheve peporogwerahase joty mo'ã. Ndohexái gwenonderã va'e-rami peiko. Upéixa reheve peporombo'ese mo'ã joty peiko-vy. Peporombo'e avy

† 22:37 Dt 6.5 †† 22:39 Lv 19.18 ‡ 22:44 Sl 110.1

peiko-vy: “Ajapo-ta xe nhe'ê Nhandejáry róga kakwaa réry-py ajapo-ta xe nhe'ê, ja'e ramo, ja'e rei. Ndajajapói ramo jepe nhane nhe'ê, mba'eve joty ndajajevávyi” peje mo'ã peiko-vy. Ha “Ajapo-ta xe nhe'ê Nhandejáry róga pygwa ouro gwigwa réry-py, ja'e ramo katu ndaja'e réiry. Ndikatúiry nhande apu ja'e va'ekwe-rehe. Jajapo-ta mo'ã va'ekwe-rehe, ndajajapói ramo, jajejavy-ma va'erã” peje peporombo'e avy-vy. Ha ha'e-ta peẽ-my: “Nhandejáry róga réry-py” ja'e ramo, “Nhandejáry róga pygwa ouro gwigwa” ja'e ramo ave peteíxa. Pene remimoĩ mokõi mo'ã, ha xe katu amopeteíxa joty. Pe-porombo'e avy voi. ¹⁷ Peẽ pene arandu e'ý. Ndohexái gwaperã va'e-rami peiko. Ma'erã, “Gwĩ Nhandejáry pygwa ouro gwigwa tuvixa mba'eve Nhandejáry róga-gwĩ” peje? Ndaha'úi upéixa. Nhandejáry róga kakwaa ae katu omomarangatu gwĩ ouro gwigwa, he'i inharandu e'ýha kwaa uka-vy íxupe.

¹⁸ Upéi he'i jevy:

—A-rami peporombo'e avy peiko-vy: “Oĩ upe apykagwasu hi'ári nhamoka'ê haty Nhandejáry mboete-vy, altar héry va'e. Ha'e héry-py ajapo-ta xe nhe'ê, ja'e ramo, ja'e rei” peje. “Ha, Ajapo-ta apykagwasu ári Nhandejáry-pe nhane remime'êrã réry-py, ja'e ramo katu, ndaja'e réiry. Ndikatúiry nhande apu ja'e va'ekwe-rehe” peje mo'ã, he'i íxupe kwéry.

¹⁹ —Pehexa e'ý va'e-rami peiko, he'i. —Ma'erã, “Nhande remime'êrã tuvixa mba'eve upe apykagwasu-gwĩ” peje. Ndaha'úi upéixa. Upe apykagwasu ae katu omomarangatu nhane remime'êrã hi'ári nhamoĩ va'e, he'i. ²⁰ —Aipo ramo, “Upe apykagwasu kakwaa réry-py ajapo-ta xe nhe'ê” peje ramo, “Entéro apyka ári oiko va'e gwive réry-py ajapo-ta xe nhe'ê” he'i hagwe-rami ave peje. Ndikatúiry pejapo e'ý pene nhe'ê. Pene remimoĩ mokõi mo'ã, xe amopeteíxa joty, he'i. ²¹ —“Nhandejáry róga réry-py ajapo-ta xe nhe'ê” peje ramo, “Nhandejáry róga-py oĩ va'e réry-py ajapo-ta xe nhe'ê” he'i hagwe-rami ave peje. Peteíxa ijoja pene nhe'ê. Ndikatúiry pejapo e'ý pene nhe'ê, he'i. ²² —“Yváy pygwa réry-py ajapo-ta xe nhe'ê” peje ramo, “Nhandejáry ogwapy haty réry-py ajapo-ta xe nhe'ê” he'i hagwe-rami peje. Upe-py ogwapy Nhandejáry nhande ruvixa. “Nhandejáry réry-py ajapo-ta xe nhe'ê” he'i hagwe-rami peje. Peteíxa ijoja pene nhe'ê. Ndikatúiry pejapo e'ý pene nhe'ê, he'i.

²³ Upéi he'i jevy judeu rekombó'ehaty kwéry ndive fariseu kwéry-pe:

—Apomboasy peẽ-my. Pehasa asy va'erã, peẽ pende py'a ky'aha pemo'ã kwaa va'e. Heta oĩ pene remityĩ ikarape va'e. Oĩ hortelã, oĩ erva doce, oĩ cominho. Upéa pene remi'urã ndive pene remimbojehe'arã pembohe porã hagwã tembi'u. Mixĩ eterei ramo jepe, dez-gwi peme'ê peteĩ joty Nhandejáry-pe. Ha Moisés amyri remimombe'ukwe pende rekoharã tuvixave va'e-rehe katu napepenái. Imarangatuve va'e-pe napehenduséiry peiko-vy. He'i va'ekwe peẽ-my pejogwereko porã hagwã, pejoporihuvareko hagwã, pende-rehe ojerovia tee hagwe-rami joty peiko hagwã. Upéa nhe'ê imarangatuve va'e napehenduséiry. Ha'e-ta peẽ-my:

Mixĩve va'e-rehe pende resarái e'ýha-rami ave, pepena katu tuvixave va'e-rehe, he'i.

²⁴ —Ndapehexái pene renonderã. Upéixa reheve peporogwerahase joty mo'ã. Pono mixĩ va'e reheve hoy'u, trapo-py ombogwa va'e-rami peiko. Ho'u va'erã-gwi oipe'ase va'e-rami peiko. Ha heta hi'upy e'ý reheve okaru va'e-rami peiko joty. Mixĩve va'e-rehe pepena. Tuvixave va'e-rehe ndapehexáiry. Tuvixave va'e-rehe napepenáiry, he'i íxupe kwéry Hesu.

²⁵ Upéi he'i jevy gwĩ judeu rekombó'ehaty kwéry ndive fariseu kwéry-pe:

—Apomboasy peẽ-my. Pende poriahu va'erã. Pehasa asy va'erã peẽ pende py'a ky'aha pemo'ã kwaa va'e. Eremopotĩ porã mo'ã kópo nde prato ave. Ijape rei eremopotĩ. Ipy pygwa katu neremopotĩry. Pendejeupe gwarã peipotave tave. Pemonda monda-py pekaru. Upéa-gwi nde kópo nde prato ave ijape rei eremopotĩ. Ipy pygwa katu naipotĩry. Ipy-py eremoĩ eremondapyre.

²⁶ —Ne arandu e'ý va'e. Hesapyso e'ý va'e-rami nde ereiko. Kópo eipyhéi ranhe. Upéixa hi'ári ipotĩ ave va'erã. Nde py'a potĩ ramo, ne rembiapo ave ipotĩ va'erã, he'i íxupe kwéry.

²⁷ Upéi he'i jevy gwĩ judeu rekombó'ehaty kwéry-pe, gwĩ fariseu kwéry-pe ave:

—Apomboasy peẽ-my. Pehasa asy va'erã peẽ pende py'a ky'aha pemo'ã kwaa peiko va'e. Oĩ yta onhembojegwa va'ekwe morotĩ va'e-py. Ijehexa rei iporã ete voi. Ha ipy-py katu hynhẽ oĩ-vy ivai va'e. Omano va'ekwe kãgwe heta oĩ ipy-py. ²⁸ Upéixa ete pende rekoha porã va'e-rami pende jehexa rei. Pende rova-py mba'eve ndaperekói. Pende koty py-py ivai voi. Pejapose va'e rei pejapo, he'i upe judeu ruvixa kwéry-pe.

Hesu omombe'u judeu ruvixa kwéry ohasa asy ete va'erã

(Lc 11.47-51)

²⁹ Upéi he'i jevy gwĩ judeu rekombó'ehaty ndive fariseu kwéry-pe:

—Apomboasy eterei peẽ-my. Pehasa asy va'erã peẽ pende py'a ky'aha pemo'ã kwaa va'e. Pene ramói amyri ojuka va'ekwe Nhandejáry nhe'ê-py omombe'u va'ety-pe. Heta hekoha porã va'e-pe ojuka ave va'ekwe. Ha ãy katu peẽ pejapo ijyta pemoĩ porã hagwã. ³⁰ Peje ave: “Yma jaiko ramo ra'e, nanhamoirũiry arã ra'e nhane ramói amyri-pe jajuka hagwã Nhandejáry nhe'ê-py omombe'u va'ety-pe” peje pendéjehe. ³¹ Aipo ramo, pene nhe'ê-py gwĩ oporojuka va'ekwe remiarirõre voi ra'e peẽ. ³² Ha'e kwéry hekokwe-rami pende reko vai voi ra'e, he'i. —Aipo ramo, peiko katu hekokwe-rupi, he'i íxupe kwéry. ³³ —Peẽ mbói ipoxy va'e reko-rami peiko va'e. Pende ru reko vai niko mbói-rami. Mombyry ojéhegwi pene mondo va'erã Nhandejáry pende rereko asy hagwã-py. Ndaiporivéi pene resendeharã.

³⁴ Upéa-rehe ambou va'erã peẽ-my gwĩ Nhandejáry nhe'ê-py omombe'u va'ety gwĩ hi'arandu va'e ave ambou va'erã, he'i. —Gwĩ porohekombo'e va'ety ambou va'erã ave peẽ-my. Oĩ gwĩ pene rembijuka ukarã. Oĩ

gwĩ kurusugwasu-rehe pene remimoĩrã. Oĩ gwĩ peporahéi haty haty-rupi pene remimbopirã. Upéa tetã tetã-rupi pene remimosẽ mosẽrã. ³⁵ Heta oĩ hekoha porã va'ekwe ne ramói amyrĩ rembia amyrĩkwe. Yma gware gwive äy peve katu ojuka juka joty hekoha porã va'ekwe-pe. Yma ete oiko va'ekwe Abel amyrĩ. Ipy'a potĩ va'ekwe ha'e. Ha ojuka ypy íxupe va'ekwe. Upéi katu heta va'e-pema ojuka juka. Baraquias ra'y Zacarias amyrĩ peve, ojuka juka va'ekwe. Upe Zacarias Nhandejáry kwatia nhe'ẽ-rehe omoĩ paha-ma va'ekwe. Ha'e ipy'a potĩ va'e. Ha pene ramói ojuka joty íxupe Nhandejáry róga kakwaa-py. Imarangatu ete va'e happy, onhegwahẽ e'ỹ haty renonde-py, apykagwasu kupe-py, ipa'ũ-my ojuka íxupe. ³⁶ Aipo ramo, anhetegwa va'e amombe'u-ta peẽ-my, he'i. —Abel amyrĩ gwive Zacarias amyrĩ peve ojuka meme hekoha porã va'e-pe. Upe ojejuka hagwe-rehe gwive apogwereco asy uka va'erã voi peẽ-my. Pene rembia amyrĩ-rehe apombohasa asy uka va'erã. Äygywa ohasa asy va'erã entéro yma gwive ojejuka uka va'ekwe-rehe, he'i gwĩ judeu rekombo'ehaty-pe, fariseu kwéry-pe ave.

Hesu omombe'u Jerusalém tetã mygwa-rehe gweko kirirĩha
(Lc 13.34-35)

³⁷ Upéi he'i Jerusalém tetã mygwa-pe:

—Apomboasy eterei peẽ-my. Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety pene rembijuka juka voi. Peẽ-my hemimbou ita-py pene rembiapi api voi. Upéixa pende reko jepe, xe apomboatyse tyse mo'ã joty peẽ kwéry-pe pene mitãgwe reheve apokwawã kwavãse-vy, he'i. —Yrugwasu ogwero'aha-rami gwa'ýry, apomboatyse mo'ã. Ha napenhekwaã ukaséi joty xe-vy, he'i.

³⁸ —Pene retã peheja va'erã. Pende ro nde róga nandi-rupi oĩ va'erã. ³⁹ Xe ha'e-tama äy peẽ-my. Ndaxe rexa mo'ãvéi-ma äy. Ha upe rire katu xe aju jevy ramo, “Nhandejáry réry-py eregwahẽ-ma ereju-vy. Tande rovasa porã katu Nhandejáry” peje va'erã. Upe áry-py xe rexa jevy va'erã peẽ, he'i Jerusalém tetã mygwa-pe Hesu.

Ohasa asy va'erã rehegwa nhe'ẽ
(Mc 13.1-13; Lc 21.5-19)

24 Ha upéi katu osẽ oho-vy Hesu Nhandejáry róga kakwaa-gwi. Oho jave ohogwaitĩ ogwahẽ-vy Hesu-pe hemimbo'e kwéry:

—Ehexa katu óga kakwaa. Heta voi ikoty, he'i íxupe hikwái.

² Ha Hesu he'i:

—Peẽ ae katu pehexa upéa óga kakwaa, he'i. —Äy oime porã. Ha anhetegwa va'e amombe'u-ta peẽ-my, he'i. —Ita heta omohãimba va'erã, omosarambipa va'erã. Ndojepota mo'ãvéi ojéhehe, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

³ Ha upéi katu oho Hesu Oliveiras vyaty-py. Hi'ári ogwapy. Ogwapy jave Hesu anho otopa ha-py oho hemimbo'e kwéry, he'i íxupe oporandu-vy:

—Araka'e tipo omohãimba-ta? Araka'e tipo ojehe va'erã ne remimombe'u? he'i oporandu-vy íxupe. —Mba'éixa po oroikwaa va'erã imombe'uháry? Araka'e tipo ereju jevy va'erã? Opa-tama ramo ko yvy, mba'éixa po oroikwaa va'erã imombe'uháry? he'i oporandu-vy íxupe hikwái.

⁴ Upe ramo he'i Hesu:

—Xáke pene mbotavysse va'erã. Ani joty pende tavy íxupe. ⁵ Heta ojekwaa va'erã ou-vy xe réry-py vérami mo'ã ou va'e. “Xe Cristo pene remiha'arõ va'e voi” he'i va'erã mo'ã ojéhe peẽ-my, onhembocristo ra'anga-vy, oporombotavy rei-vy. ⁶ Pehendu va'erã pene pa'ũ-rupi onhorairõ ramo. Mombyry onhorairõ va'e rerakwã pehendú ave va'erã. Pejeapysaka katu xe nhe'ẽ-rehe. Ani pekyhyje teĩ upéa-rehe. Upéa oiko va'erã voi. Upéa oiko-ma ramo, ne'írã vyteri ogwahẽ Nhandejáry nhe'ẽ apy-py. ⁷ Ha tetã mygwa onhorairõ va'erã outro tetã mygwa ndive. Mburuvixagwasu re'ýi onhorairõ va'erã outro mburuvixagwasu re'ýi ndive. Ndaiporivéi-ma va'erã ho'u va'erã. Yvy ryrýi oiko va'erã ave heta renda-py. Opa-rupi ndoiko meméi ramo jepe, oiko va'erã joty, he'i. ⁸ —Upéa-rupi pehasa asy ramo, ne'írã vyteri pehasa asy ete peiko-vy. Kunha imemby-ta va'e hasy íxupe. Ha upe rire katu hasyve syve oho-vy íxupe imemby hagwã. Upéixa ete yvypóry ohasa asy va'erã. Ha upe rire katu ohasa asyve syve oho-vy.

⁹ —Upe ramo pende pyhy va'erã pende rereko asy hagwã pende juka hagwã. Entéro tetã tetã rupigwa ndaija'éi va'erã pende-rehe. Xéhegwi katu pende rereko va'erã akói-rami. ¹⁰ Upe-ma ramo heta ova va'erã Nhandejáry rape-gwi, he'i. —Ojopyhy uka va'erã ojéhehe ija'e'ỹ-vy. ¹¹ Ojekwaa va'erã ojéhegwi rei omombe'use rei va'e. “Nhandejáry nhe'ẽ voi xe remimombe'u” he'i rei va'erã ojéhehe heko vai ombo'e hagwã. Heta oporombotavy rei va'erã oiko-vy. ¹² Hetave tave rei hekoha vai va'e. Heta hekoha vai oĩ va'e-gwi, heko-ha porã va'e jepe, ndojohayhu porãve rávéiry va'erã okwa-vy. Ojohayhu va'e-rami rei ojogwereco va'erã.

¹³ Ha Nhandejáry rape-gwi ova e'ỹ va'e katu ko yvy opa ete peve, oresende va'erã íxupe Nhandejáry.

¹⁴ Omombe'u ranhe va'erã opa-rupi nhe'ẽ porã. Nhandejáry nhande ruvixarã rehegwa nhe'ẽ omombe'u ranhe va'erã entéro tetã tetã-rupi oiko-vy, enterove ohendu hagwã. Ha upe rire ae katu omomba ete-ma va'erã ko yvy, he'i.

¹⁵ Upéi oiporu Hesu Nhandejáry kwatia nhe'ẽ:

—Kwatia-rehe Daniel amyrĩ remimoĩgwe a-rami he'i: “Oĩ va'erã pe ivai ete va'e, pene momarã va'e. Nhandejáry koty py-gwi pene mosẽ va'erã” † he'i Hesu. Upéa nhe'ẽ eikwaa porã äy eremonhe'ẽ va'e. Upéi he'i Hesu:

—Yma he'i hagwe-rami, pehexa va'erã upe ivai ete va'e, Nhandejáry róga koty-py onhemoi ramo. Imarangatu ete va'e rendagwe-py, teko rei mba'e oĩ e'ỹ haty-py pehexa va'erã upe ivai ete va'e pene momarãharã. ¹⁶ Pehexa-ma ramo upe va'e, pya'e voi tokanhymba kuri Judéia yvy pygwa kwéry oje'ói-vy.

† 24:15 Dn 9.27; 11.31; 12.11

Yvyatygwasu ári-rupi tokanhy kuri oje'ói-vy. ¹⁷ Ogwejy ramo óga ári oĩ va'e, ani oike koty-py ogweraha hagwã mba'eve. ¹⁸ Ha kokwe-py oĩ va'e ani oho jevy ranhe gwóga-py oipyhy hagwã oao. Pya'e ae kuri tokanhymba katu oje'ói-vy, he'i. ¹⁹ —Upe áry-rupi iporiahu va'erã kunha imemby-ta va'e, omokambu va'e ave. Apomboasy peẽ-my, he'i. ²⁰ —Ro'y eterei-rupi pekanhy ramo, ivaive arã peẽ-my. Upéa-rehe pemoĩ katu Nhandejáry-pe pene nhe'ẽ pono ivai ete peẽ-my. Pono ro'yha órapy ojehu, pono japytu'uha áry-py ojehu ave, pejapo oração. ²¹ Upéa áry-py ohasa asy eterei va'erã. Ko yvy rembypy oiko jave upéa áry e'ỹ mboyve ndohasa asy etéiry va'ekwe. Upéa áry-py ae ohasa asy eterei va'erã. Ha upe rire katu ndohasa asy etevéi-ma va'erã. ²² Ha Nhandejáry katu nombohasa asy hetave áryiry va'erã. Ombohassa asy hetave áry ramo ra'e, opa-ma arã ra'e enterove ko yvypóry. Ha gwembiporavo-rehe opena porã-gwi ae katu, nombohassa asy hetave áryiry va'erã. ²³ —Upe-ma ramo, “Ema'ẽ katu. Upe va'e Cristo voi” oĩ he'i va'e para'e peẽ-my. “Ema'ẽ katu. Upe va'e Cristo voi” oĩ ave he'i va'e para'e peẽ-my. Ani perovia inhe'ẽ. ²⁴ Ojekwaa va'erã ou-vy hekoha vai va'e. “Cristo pene remiha'arõ va'e voi xe” he'i rei arã ójehe peẽ-my. “Nhandejáry nhe'ẽ amombe'u voi” he'i rei arã ave ójehe. Hexapyrã-rupi voi hembiaipo va'erã ohekoporu ou-vy ramo. Ohexa uka va'erã gwembiaipo tuvixa va'e, ikatu ramo itavy hagwã mo'ã íxupe Nhandejáry rembiporavo. Xáke. Ani joty pende tavy íxupe. ²⁵ Pejeapysaka katu. Ko'ã mba'e oiko e'ỹ ngatu amombe'u-ma kuri peẽ-my, he'i.

²⁶ —Aipo ramo, “Amoete tekwyaty e'ỹ-my oime Nhande Ryke'y tee va'e” he'i va'erã para'e peẽ-my. Ani joty peho. “A-py koty-py oime Nhande Ryke'y tee va'e” he'i va'erã para'e peẽ-my. Ani joty pende tavy íxupe. Ani perovia joty inhe'ẽ. ²⁷ Upéixa xe, Nhande Ryke'y tee va'e, ndaju jevy mo'áiry. Kwarahy resẽ-gwi ka'aru peve overa va'e pehexaha-rami ae katu, xe aju jevy va'erã. ²⁸ Ojéhegwi rei yruvu mba'e retekwe-py pya'e ou meme va'e-rami ave ae aju jevy va'erã. Entéro xe remimombe'u oiko-ma ramo, aju jevy-ma va'erã, he'i Hesu omombe'u-vy gwemimbo'e kwéry-pe. †

Hesu omombe'u ogwahẽ jevytaha áry

(Mc 13.24-27; Lc 21.25-28; Ap 1.7)

²⁹ Upéi he'i jevy Hesu:

—Upe-ma ramo ohasa asy ete rire-ma, oje'o va'erã kwarahy rendy. Ha jasy nahendy mo'ávéi. Ha okúi va'erã yváy-gwi jasytata. Ova ova va'erã gwendagwegwi entéro yváy rehegwa imbaraete va'e. †³⁰ Upe-ma ramo ojekwaa va'erã yváy-py oikwaa uka va'e xe aju jevy hagwã-rehe. Ha enterove tetã tetã mygwa ko yvy ári oĩ va'e gwive onhepirõ-vy ojahe'o va'erã. Xe Nhande Ryke'y tee va'e aju jevy ramo arai-rupi xe rexa va'erã. Xe pu'akaha reheve aju va'erã pende resa mbojey va'erã xe rendy porã tee-gwi, xe rexa-ma va'erã aju ramo. ‡

† 24:28 Mc 13.14-23; Lc 21.20-24 †† 24:29 Is 13.10; 34.4 ‡ 24:30 Dn 7.13

³¹ Mimbygwasu nhe'ẽ-py ambou va'erã xe rembigwái yváy pygwa ombojogweroaty hagwã heraha-vy xe rembiporavokwe. Opa-rupigwi ombojogweroaty va'erã. Kwarahy resẽ-gwi, kwarahy reike-gwi ave ombojogweroaty va'erã heraha-vy. Arapopy-gwi ave, yvyapy-gwi ave, yvyapy arendaja gwive ombojogweroaty va'erã, he'i íxupe kwéry omombe'u-vy.

Figó máta rehegwa nhe'ẽ

(Mc 13.28-31; Lc 21.29-33)

³² Upéi he'i jevy Hesu:

—Áy amombe'u-ta peẽ-my ojehu va'erã rehegwa nhe'ẽ figo máta rehegwa-rami peikwaa porã hagwã xe agwahẽ jevytaha áry, he'i. —Oĩ figo máta. Hoky kyrýu jevy-ma ramo, hogwe pyahu jevy-ma ramo, pehexama voi. Pehexa-ma ramo, peikwaa-ma voi opa-ma ra'e ro'y. Áry raku jevy-tama, peje.

³³ —Upéixa ete upe ojehu va'erã gwive pehexa ramo, peikwaa va'erã oike-ta va'e-rami xe agwahẽ jevytamaha áry. ³⁴ Anhetegwa va'e amombe'u-ta peẽ-my. Entéro peẽ-my xe remimombe'u oiko va'erã. Judeu kwéry oiko reheve joty ojehu va'erã. ³⁵ Opa va'erã áry yvy ave. Ha xe remimombe'u xe nhe'ẽ katu nombopapa mo'áiry, he'i gwemimbo'e kwéry-pe omombe'u-vy gwenonderã.

Hesu omombe'u gwemimbo'e kwéry-pe orepara hagwã

(Mc 13.32-37; Lc 12.37-40; 17.26-30,34-36; 1 Ts 5.2-3)

³⁶ Upéi he'i jevy Hesu:

—Mbava'e áry-py po ojehu va'erã ndajaikwaáiry, he'i. —Araka'e óra-ma po ojehu va'erã ndajaikwaáiry. Nhandejáry rembigwái yváy pygwa jepe ndoikwaáiry. Xe ta'yry jepe ndaikwaái ave. Nhandejáry xe Ru ha'e anho mante oikwaa, he'i. —Araka'e óra-ma po aju jevy va'erã ndapeikwaái-gwi, perepara rei voi katu peiko-vy. ³⁷ Xe Nhande Ryke'y tee va'e aju jevy ramo, yma gware-pe ojehu hagwe-rami ave ojehu jevy va'erã, he'i. —Yma ete Noé amyri oiko jave, y ovu e'ỹ mboyve, okaru porã rei okwa-vy va'ekwe yma gware. Omenda va'ekwe okwa-vy. Upéixa va'ekwe oiko jave, oike-ma va'ekwe kanoagwasu-py Noé amyri va'ekwe. ³⁹ Ojéupe ojehu va'erã ndoikwaái va'ekwe yma gware. Ojéupe ojehu va'erã-rehe naimytu'e'ỹiry va'ekwe oiko-vy hikwái. Upe-ma ramo, pya'e ovu íxupe kwéry imonhapymimbaharã y. Xe Nhande Ryke'y tee va'e aju jevy hagwã áry-py, upéixa ete ojehu jevy va'erã. Mbava'e nipo ojehu va'erã íxupe kwéry ndoikwaáiry yvypóry. ⁴⁰ Kokwe-py mokõi omba'apo jave, peteĩ ogweraha va'erã, peteĩ oheja va'erã. ⁴¹ Oĩ va'erã mokõi kunha oipokyty jave ojéhe itagwasu-py omongu'i hagwã. Peteĩ ogweraha va'erã, peteĩ oheja va'erã. ⁴² Upéa-gwi ha'arõ-vy perepara katu xe agwahẽ hagwã-rehe. Araka'e áry-py po xe pende Jary aju jevy va'erã ndapeikwaái-gwi, perepara rei katu peiko-vy, he'i.

⁴³ —Pejeapysaka katu xe nhe'ẽ-rehe peikwaa porã hagwã. Óga jary rehegwa nhe'ẽ-rami amombe'u-ta peẽ-my peha'arõ hagwã peiko-vy. Óga jary-pe araka'e óra pyhare ou-ta imonda va'e he'i-vy, ndokéi arã ra'e

orepara-vy. Nomoinge ukáiry arã ra'e imondase va'e-pe. ⁴⁴ Upéixa ete perepara katu peiko-vy peẽ ave xe Nhande Ryke'y tee va'e aju jevy va'erã-rehe. Upéa-gwi xe ra'arõ-vy peiko katu, he'i gwemimbo'e kwéry-pe omombe'u-vy.

Tembigwái rekoha rehegwa nhe'ẽ

(Lc 12.42-48)

⁴⁵ Upéi oiporu jevy Hesu óga járy rehegwa nhe'ẽ jarepara porã hagwã nhande-vy oikwaa uka-vy. Tembigwái rekoha rehegwa nhe'ẽ-rami omombe'u:

—Oĩ va'ekwe óga járy, he'i. —Heta oĩ hembigwái. Ki-va'e po hekoha porã-ta, kiva'e po hekoha vai-ta amombe'u-ta peẽ-my. Óga járy mombyry oho-ta ramo, peteĩ gwembigwái hese ojerovia va'e-pe, hi'arandu va'e-pe ave: “Enhangareko porã katu xe róga pygwarehe gwive” he'i. “Jakaru karuha óra-py peteĩ teĩ va'e-pe emboja'o ja'o íxupe kwéry hemi'urã kwéry eremongaru-vy” he'i gwembiporavo-pe oho-vy.

⁴⁶ —Upéi ogwahẽ jevy-ma ou-vy ijáry. Onhe'ẽ ojapo va'e-pe otopa ramo, ojohu porã va'erã hembiapokwe. Iporã va'erã íxupe. ⁴⁷ Anhetegwa va'e amombe'u-ta peẽ-my: “Áy ae xe mba'e reta-rehe gwive enhangareko meme ereiko-vy” he'i va'erã inhe'ẽ ojapo va'e-pe. ⁴⁸ Ha inhe'ẽ apo e'yha-pe katu ivai va'erã. Ndojohu porã va'erã hembiapokwe. Upe inhe'ẽ apo e'yha: “Hi'are-ma xe járy” he'i rei arã ojéupe. ⁴⁹ Upéa-gwi oinupã nupã oirũ hembigwái kwéry-pe hereko asy-vy. Oka'u va'e ndive okaru oiko-vy. ⁵⁰ Upe ramo ijáry ogwahẽ jevy va'erã ou-vy. Hese naimandu'avéi jave, oikwaa e'y ete jave, ogwahẽ jevy-ma va'erã ou-vy. ⁵¹ Ogwahẽ rire, ombohasa asy va'erã íxupe. Ojéhegwi mombyry omondo va'erã íxupe. Gwĩ opy'a ky'aha omo'ã kwaa va'e rendapy omondo va'erã íxupe. Upe-py ojahe'o va'erã Nhandejáry-rehe onhemoyrõ-gwi. Onhemohãingry ngyryú va'erã oiko-vy. Omondo hagwe-pe hasẽ va'erã onhemboasy-vy. Upéa-gwi perepara porã katu peiko-vy peẽ ave, he'i Hesu gwemimbo'e kwéry-pe.

Hesu omombe'u ogwahẽ jevytaha áry kunhataĩ rehegwa nhe'ẽ-rami

25 Upéi he'i jevy Hesu gwemimbo'e kwéry-pe: —Amombe'u-ta peẽ-my xe agwahẽ jevytaha áry kunhataĩ rehegwa nhe'ẽ-rami, he'i. —Oĩ va'ekwe dez kunhataĩ. Omenda-ta va'e-pe omoirũ. Upe kunhataĩ he'i Nhandejáry nhande ruvixa-pe omoirũe va'erã-rehe. Oho ohogwaitĩ-vy upe kwimba'e omenda va'e-pe. Tataendy reheve oho.

² —Cinco oĩ hi'arandu porã e'y va'e. Cinco oĩ hi'arandu va'e. ³ Upe inharandu porã e'y va'e tataendy reheve oho. Ha tataendyvy ryrú oheja. ⁴ Ha upe hi'arandu va'e katu tataendyvy ryrú reheve oho. ⁵ Hi'are ogwahẽ hagwã ou-vy upe omenda va'e. Oha'arõ jave hapehýi oke-ma. ⁶ Ha upe rire katu pyhare mbyte-py oĩ onhe'ẽ hatã va'e: “Ogwahẽ-ta ou-vy omenda va'e. Tapeho katu pehogwaitĩ íxupe” he'i. ⁷ Upe-ma ramo opaypa-ma hikwái upe dez kunhataĩ. Upéi opu'ã pu'ã omoatyrõ gwataendy.

⁸ —Upéi hi'arandu porã e'y va'e he'i: “Ogwe-tama ore rataendy” he'i. “Ne rataendyvy ryrú-gwi eme'ẽ mani katu ore-vy” he'i hi'arandu va'e-pe.

⁹ —“Name'ẽ mo'ái” he'i. “Orome'ẽ ramo, ore-vy gwarã ndoikovéi va'erã ore-vy. Tapeho katu ovende va'erã-py, pejegwa pendejúpe gwarã” he'i hi'arandu porã e'y va'e-pe.

¹⁰ Oho jave ojogwa hagwã, ogwahẽ-ma ou-vy omenda va'e. Pe kunhataĩ oho e'y va'e oike oje'ói-vy indive jekarugwasu-py. Okẽnda-py omboty-ma. ¹¹ Hi'areve ogwahẽ ou-vy hi'arandu porã e'y va'e: “Ore járy” he'i. “Oroike-ta ore ave” he'i omenda va'e-pe. ¹² Ha ha'e he'i: “Anhetegwa amombe'u-ta peẽ-my. Xe ndoroikwaái voi. Peẽ ndaha'úi xe re'yí” he'i oikese mo'ã va'e-pe, he'i Hesu omombe'u-vy kunhataĩ rehegwa nhe'ẽ-rami.

¹³ Upéi he'i jevy:

—Araka'e áry-ma po xe agwahẽ jevy va'erã, araka'e óra-ma po xe aju jevy va'erã ndapeikwaái voi. Ndapeikwaái voi xe aju jevy hagwã áry. Upéa-gwi xe ra'arõ-vy tapeiko meme katu, he'i Hesu gwemimbo'e kwéry-pe.

Hesu omombe'u ogwahẽ jevytaha áry plata atã rehegwa nhe'ẽ-rami

(Lc 19.11-27)

¹⁴ Upéi he'i jevy gwemimbo'e kwéry-pe:

—Áy amombe'u-ta peẽ-my xe agwahẽ jevytaha áry plata atã rehegwa nhe'ẽ-rami, he'i. —Oĩ va'ekwe imba'e reta va'e. Upe imba'e reta va'e he'i Nhandejáry nhande ruvixa-rehe. Yvy ambue-py oho-tama ramo, ohenói ou hagwã gwembigwái kwéry: “Penhangareko katu xe mba'e kwéry-rehe” he'i íxupe.

¹⁵ —Oĩ oito moeda tuvixa va'e hepy va'e ouro gwigwa ogwerekó va'e. Peteĩ va'e-pe cinco ome'ẽ. Peteĩ va'e-pe ome'ẽ mokõi. Peteĩ va'e-pe peteĩ ome'ẽ oiporuruka-vy. Peteĩ teĩ oiporu kwaa hagwã-rami ome'ẽ. Upe-ma ramo osẽ oho-vy. ¹⁶ Upe cinco ome'ẽ ojéupe va'ekwe, pya'e oiporu porã oho-vy ome'ẽ va'ekwe ojéupe. Cincove ogana oiporu porã-gwi. ¹⁷ Ha'e-rami ave upe mokõi ome'ẽ ojéupe va'ekwe ogana ave. Mokõive ogana oiporu porã-gwi. ¹⁸ Ha upe peteĩ ome'ẽ ojéupe va'ekwe ndoiporúiry ijáry ome'ẽ va'ekwe. Oho ojo'o yvy-py ojaty hagwã ome'ẽ ojéupe va'ekwe.

¹⁹ —Are rire upe hembigwái járy ogwahẽ jevy-ma ou-vy. Ohenói rire: “Mba'éixa peiporu peẽ-my ame'ẽ va'ekwe?” he'i oporandu-vy. ²⁰ Upe cinco ome'ẽ íxupe va'ekwe, cincove ogweru jevy íxupe: “Cinco ereme'ẽ va'ekwe xe-vy, xe járy” he'i, “Ko. Cincove agana va'ekwe” he'i ojáry-pe ome'ẽ-vy.

²¹ —“Iporã eterei” he'i íxupe. “Nde reko porã voi ra'e” he'i íxupe. “Ajerovia tee voi nde-rehe” he'i íxupe. “Míxí va'e-rehe erenhangareko porã ra'e xe mbotavy e'y reheve” he'i íxupe. “Áy tuvixave va'e-rehe oromohangareko jevy-ta” he'i íxupe. “Xe moirũ katu onhondive javy'a hagwã” he'i cincove ogana va'ekwe-pe.

²² —Upe mokõi ome'ẽ íxupe va'ekwe ogwahẽ ou-vy ave, “Xe járy” he'i. “Mokõi ereme'ẽ va'ekwe xe-vy. Ko. Mokõive agana va'ekwe” he'i ojáry-pe ome'ẽ jevy-vy.

²³ —Ohexa-vy ijáry, “Iporã eterei” he'i ovy'a-vy gwembigwái-pe ijáry. “Nde rekoha porã voi ra'e. Ajerovia tee voi nde-rehe” he'i íxupe. “Xe mbotavy e'ý reheve erenhangareko porã ra'e mixí va'e-rehe” he'i íxupe. “Áy tuvixave va'e-rehe oromonhangareko jevy-ta” he'i íxupe. “Xe moirũ katu onhondive javy'a hagwã” he'i mokõive ogana va'ekwe-pe.

²⁴ —Upéi ogwahẽ ave ou-vy upe peteĩ ome'ẽ íxupe va'ekwe: “Orohexa kwaa-ma, xe járy, nde reko-rehe” he'i. “Ne ma'e rakate'ý va'e voi ra'e nde. Nde rapixa-pe, Penhemitý xe kokwe-py, ere erejaty uka-vy. Ha upe rire katu entéro hi'a va'e gwive eremono'õ uka ndejéupe gwarã. Nde rapixa-pe, Pemohãi-vy penhemitý xe kokwe-py, ere erejaty uka-vy. Ha upe rire katu entéro hi'a va'e gwive eremboaty uka ndejéupe gwarã” he'i.

²⁵ “Upéixa-gwi xe kyhyje ndéhegwi. Xe kyhyje-gwi, aha ajaty ne remime'ẽgwe yvy-py anhomí-vy. Ko. Ne mba'e” he'i ojáry-pe ome'ẽ jevy-vy. ²⁶ “Nde rekoha vai voi ra'e. Ne ate'ý voi ra'e” he'i gwembigwái-pe. “Xe járy kokwe-py onhemitý e'ý reheve, omohãi e'ý reheve hemimono'õ ogwerahapa ojéupe gwarã, ere rei kuri xe-rehe. ²⁷ Aipo ramo, ma'erã nerenhongatúiry xe mba'e banco-py? Ma'erã neremoĩry ojeporu hagwã-py, banco pygwa kwéry oiporu hagwã. Aipo ramo, xe aju jevy ramo, ome'ẽ jevy-vy xe-vy, hetave ome'ẽ arã mo'ã xe-vy” he'i upe peteĩ ome'ẽ íxupe va'ekwe-pe.

²⁸ —Upéi he'i upe pygwa-pe: “Peteĩ ogwereco va'e-gwi eipe'a jevy íxugwi, eme'ẽ dez ogwereco va'e-pe” he'i. ²⁹ “Ogwereco va'e-pe ome'ëve va'erã hetave tave ogwereco hagwã. Ha ogwereco e'ý va'e katu mixí ogwereco va'e jepe oipe'a jevy va'erã íxugwi. ³⁰ Ha xe rembigwái inhate'ý va'e-pe katu, pemosẽ katu íxupe imondo-vy pytũ kwa-rupi. Upe-py ojahe'o va'erã. Hasẽ va'erã onhemboasy-gwi. Nhandejáry-rehe onhemoyrõ-gwi, onhemohãingyry ngyrú va'erã oiko-vy” he'i gwembigwái kwéry-pe, he'i Hesu ogwahẽ jevytaha óra kwaa uka-vy.

Hesu ogwereco va'erã

kente-pe hembiaipo

apokwe-rehe

(Mt 13.36-43,47-50; Ap 20.11-15)

³¹ Upéi he'i jevy íxupe kwéry Hesu:

—Xe Nhande Ryke'y tee va'e aju jevy va'erã. Xe ae xe reko-rupi aju va'erã, he'i. —Enterove va'e remimboeterã-rami ajehexa uka arã aju-vy. Xe ndive ou va'erã entéro Nhandejáry rembigwái yváy pygwa gwive. Oroju ramo, pe apykagwasu hesakã va'e, mburuvixagwasu gwapy haty ramigwa ári agwapy-ma va'erã peteĩ teĩ hembiaipo apokwe-rehe areko hagwã, he'i.

³² —Entéro tetã tetã mygwa ko yvy-py oĩ va'e gwive onhomboaty va'erã ou-vy xe renonde-py. Ogwahẽ ramo ou-vy xe renonde-py aipe'a pe'a va'erã ojóhugwi hembiaipokwe-rami. Herekwa cabrito kwéry-gwi ovexa

oipe'aha-rami ave xe aipe'a va'erã hekoha vai va'e-gwi hekoha porã va'e, he'i. ³³ —Hekoha porã va'e xe amoĩ va'erã xe akatúa-koty. Xe asu-koty amoĩ va'erã hekoha vai va'e. ³⁴ Upe ramo xe huvixagwasu va'e ha'e-ta xe akatúa kotygwa-pe: “Peju katu peẽ xe Ru rembihovasa va'e. Peju katu. Oĩ peẽ-my gwarã. Ko yvy rembypy gwive omoĩ va'ekwe pene renagwã. Peiko katu Nhandejáry pende ruvixa ndive pemoirũ-vy. ³⁵ Xe vare'a ramo, xe mongaru va'ekwe. Xe y'uhéi ramo, xe mboy'u va'ekwe. Xe ndarekói ramo xe agwahẽ hagwã xe mogwahẽ joty va'ekwe nde ha-py. ³⁶ Opi-vy aiko jave, ereme'ẽ va'ekwe xe-vy xe aorã. Xe rasy ramo, erenhangareko va'ekwe xe-rehe. Preso anhemoi jave, xe mbovy'a hagwã ereju va'ekwe. Upéa-gwi peiko katu Nhandejáry pende ruvixa ndive pemoirũ-vy” ha'e va'erã hekoha porã va'e-pe, he'i.

³⁷ —Upe ramo he'i rei va'erã xe-vy: “Araka'e tipo erejehexa uka araka'e nde vare'a ramo, ore Járy? Araka'e tipo oromongaru araka'e? Araka'e tipo erejehexa uka nde y'uhéi ramo? Araka'e tipo oromboy'u araka'e?

³⁸ Araka'e tipo eregwahẽse araka'e ore ha-py? Araka'e tipo erejehexa uka opi-vy ereiko ramo? Araka'e tipo orome'ẽ araka'e nde-vy nde aorã? ³⁹ Araka'e tipo erejehexa uka araka'e nde rasy ramo? Araka'e tipo oronhangareko nde-rehe araka'e? Araka'e tipo preso erenhemoi ramo, orogwahẽ nde ha-py? Araka'e tipo orombovy'a orogwahẽ-vy araka'e nde ha-py” he'i va'erã oporandu-vy xe-vy, he'i.

⁴⁰ —Upéi xe huvixagwasu va'e ha'e va'erã íxupe kwéry: “Anhetegwa amombe'u-ta peẽ-my. Erejapo porã jave xe re'ýi-pe, xe-vyma ave erejapo porã-ma. Xe re'ýi heko'ive va'e-pe jepe ereipytygwõ tygwõ jave, xe-vy ave-ma xe pytygwõ” ha'e va'erã hekoha porã va'e-pe, he'i.

⁴¹ —Upéi ha'e va'erã xe asu kotygwa-pe: “Tapeho katu xéhegwi. Xe remimboykerã-ma voi peẽ. Oime tata anháy ruvixa pegwarã, hembigwái kwéry pegwarã ave. Upe tata nhepyrũ opa e'ý va'e. Tapeho katu upepy. ⁴² Xe xe vare'a ramo va'ekwe, napepena penáiry joty va'ekwe xe-rehe xe mongaru hagwã-rehe. Xe y'uhéi ramo, napepenái va'ekwe xe-rehe xe mboy'u hagwã-rehe. ⁴³ Xe ndarekói ramo xe agwahẽ hagwã, naxe mogwahẽ ukái va'ekwe pende ha-py. Xe opi-vy aiko ramo, napeme'ẽséiry va'ekwe xe-vy xe aorã. Xe rasy ramo, xe preso anhemoi ramo ave, napenhangarekóiiry xe-rehe va'ekwe.” Upéixa xe ha'e va'erã xe asu kotygwa-pe, he'i.

⁴⁴ —Upe-ma ramo he'i-ma va'erã xe-vy hikwái: “Araka'e tipo eregwahẽ ore ha-py nde vare'a ramo, ore Járy?” he'i va'erã xe-vy. “Araka'e tipo noromongarúi va'ekwe? Araka'e tipo erejehexa uka nde y'uhéi ramo? Araka'e tipo noromboy'úi va'ekwe? Araka'e tipo noromogwahẽ ukái ndererekói ramo eregwahẽ hagwã? Araka'e tipo noroipytygwõi opi-vy ereiko jave?” he'i va'erã xe-vy. “Nde rasy ramo, preso erenhemoi jave, araka'e tipo noroipytygwõi?” he'i va'erã xe-vy xe asu kotygwa, he'i Hesu.

⁴⁵ —Upe jave ha'e arã íxupe kwéry: Xe huvixagwasu va'e anhetegwa amombe'u-ta peẽ-my. Xe re'ýi-pe nderejapo porã jave, xe-vyma ave nderejapo porãiry ra'e. Xe re'ýi hekomirĩve va'e-pe jepe nereipytywõiry jave, xe-vyma ave naxe pytygwõiry ra'e, ha'e va'erã hembiaipo vai va'e-pe, he'i.

⁴⁶ —Upe jave ojerereko asy haty-py opa e'ÿ reheve oje'ói va'erã hekoha vai va'e. Ha hekoha porã va'e katu oikove meme va'erã Nhandejáry ndive opa e'ÿ reheve, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu ogwahẽ jevy hagwã óra-py oikwaa uka-vy.

Judeu ruvixa kwéry onhombo'e mbo'e Hesu-rehe ijuka hagwã

(Mc 14.1-2; Lc 22.1-2; Jo 11.45-53)

26 Ko'ã va'e nhe'ẽ omombe'upa rire, he'i jevy gwemimbo'e kwéry-pe Hesu:

² —Peikwaa mokõi áry rire oiko-ta areteguasus héry va'e páscoa. Upe áry-py xe Nhande Ryke'y tee va'e kurusugwasu-rehe xe moí va'erã po-py xe me'ẽ va'erã xe reraha-vy xe juka uka hagwã, he'i ójehe, areteguasus páscoa-rehe ave.

Upe áry-py nanhambovúiry va'ekwe ja'u va'erã. Nhane mandu'a ave nhane rembypy ojerereko asy hagwe-rehe. Yma ete upe áry-py osẽ va'ekwe gwí hese ipu'aka va'e po-gwi. Upéa-rehe jareko areteguasus páscoa ko'ãy peve.

³ Upe ramo pa'i ruvixa kwéry, judeu ruvixa kwéry ndive ojogweroaty-ma hikwái. Caifás pa'i ruvixagwasu róga kakwaa-py ojogweroaty. ⁴ Upe-py koty-py onhombo'e Hesu-rehe hikwái:

—Nhambotavy íxupe jaipyhy-vy jajuka hagwã, he'i Hesu-rehe hikwái. ⁵ —Arete-py ae ani jaipyhy íxupe, he'i. —Atýra-py jaipyhy ramo, onhembopoxy arã ijaty jaty va'e kente kwéry nhande-vy, he'i ójehe Hesu pyhyharã kwéry.

Upéa-gwí oipyhy nhemise Hesu-pe hikwái.

Kunha onhohẽ Hesu akã-rehe omohyakwã porã-vy íxupe

(Mc 14.3-9; Jo 12.1-8)

⁶ Ha Hesu katu oime Betânia tetã'i-my. Simão róga-py oime. Upe Simão mba'asy vai-gwi ijai aipa va'ekwe nhahenói íxupe va'e. ⁷ Upe ramo ogwahẽ ou-vy peteĩ kunha. Hyakwã porã tee va'e hyru reheve ogweru. Pe hyru ojejapo va'ekwe alabastro-gwi. Ita kyra rendy-gwi ojapo va'ekwe. Ha hyakwã porã va'e hepy eterei voi. Upéa oipyhy onhohẽ Hesu akã-rehe. Ogwapy jave okaru-vy onhohẽ hese omohyakwã porã-vy íxupe. ⁸ Upe va'e ohexa ramo, ogweropoxy-ma hemimbo'e kwéry:

—Ma'erã po onhohẽ rei pe hyakwã porã va'e Hesu akã-rehe? he'i ojõupe hikwái oporandu-vy. ⁹ —Hepy eterei va'e onhohẽ rei, he'i ojõupe. —Ma'erã po ra'e hepy-rehe nome'ẽiry ra'e, he'i. —Ma'erã ndogweruí ra'e hepykwe ome'ẽ hagwã iporiahu va'e kwéry-pe. Ome'ẽ ramo ra'e hyakwã va'e repykwe, iporãve arã ra'e, he'i kunha rembiapo-rehe hikwái.

¹⁰ Upéa he'i va'e oikwaa-ma Hesu:

—Ma'erã po ko kunha-pe eremoakã rasy? ha'e he'i. —Hembiaipo porã ete voi xe-vy, he'i íxupe kwéry.

¹¹ —Pene pa'ũ-my oime meme va'erã iporiahu va'e. Ha xe ae katu naime meméi va'erã aiko-vy pene pa'ũ-my, he'i íxupe kwéry. ¹² —Omano va'ekwe jajaty hagwã nhamohyakwãha-rami, amano e'ÿ ngatu xe mohyakwã ranhe ko kunha, he'i. ¹³ —Ha'e-ta ko kunha-rehe anhetegwa va'e. Opa-rupi entéro ko yvy-rupi, mamó xe rehegwa nhe'ẽ porã omombe'u mbe'u ha-rupi ave omombe'u va'erã voi ko kunha rembiapo porã-rehe imandu'a hagwã hese, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu kunha-rehe.

"Aipyhy uka-ta peẽ-my Hesu" he'i Judas

(Mc 14.10-11; Lc 22.3-6)

¹⁴ Upe ramo peteĩ hemimbo'e kwéry va'e, Judas Iscariotes héry va'e, oho pa'i ruvixa kwéry ha-py:

¹⁵ —Aipyhy uka-ta peẽ-my Hesu, he'i. —Mbovy erepa-ga-ta xe-vy aipyhy uka ramo peẽ-my? he'i oporandu-vy Judas.

Ha ipyhyharã he'i:

—Trinta prata gwigwa moeda orome'ẽ-ta nde-vy, he'i Judas-pe hikwái.

¹⁶ Upéa nhe'ẽ omoporã Judas. Omoporã rire-ma, orepapa oiko-vy Hesu-rehe Judas ipyhyharã-pe omombe'u hagwã óra ra'arõ-vy.

Hesu omongaru gwemimbo'e kwéry-pe

(Mc 14.12-21; Lc 22.7-14,21-23; Jo 13.21-30)

¹⁷ Ha upéi katu areteguasus-py ogwahẽ ou-vy Hesu ha-py hemimbo'e kwéry. Upe va'e semana-py mbojape ovu e'ÿ va'e ja'u. Oiko-ma ramo upéa semana, ogwahẽ ou-vy Hesu ha-py hemimbo'e kwéry:

—Kipy tipo orombogwey-ta nde-vy ne remi'urã nhane mandu'a hagwã páscoa-rehe jakaru-vy? he'i oporandu-vy Hesu-pe.

¹⁸ Ha Hesu he'i íxupe kwéry:

—Tapeho katu tetã-my. Oĩ xe mogwahẽharã. Tapeho iha-py peje-vy: "He'i kuri nhane mbo'eháry: Onhemo'agwĩ-ma amano hagwã áry. Nde róga-py xe mandu'a-ta páscoa-rehe. Xe remimbo'e kwéry ndive akaru-ta" peje kuri óga járy-pe, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

¹⁹ Upéi oho ojapo Hesu nhe'ẽ ombogwey hemi'urã íxupe. ²⁰ Ka'aru ete ramo ogwapy ha'e doze gwemimbo'e kwéry ndive okaru hagwã. ²¹ Okaru jave he'i:

—Anhetegwa va'e amombe'u-ta peẽ-my, he'i. —Peteĩ pene pa'ũ-my oĩ va'e xe mombe'u va'erã xe pyhyharã-pe, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

²² Ohendu ramo inhe'ẽ, ojepy'a rarahapa-ma hese hikwái. Nombovy'avéi-ma íxupe kwéry:

—Xe tipo oropyhy uka-ta, xe Járy? he'i. —Xe para'e, ndaxéiry para'e? —onhemopeteĩ teĩ oporandu-vy íxupe.

²³ —Peteĩ pende avyte-py oĩ va'e, hyru-py opo omó va'e, xe mombe'u va'erã xe pyhyharã-pe, he'i. —Xe ndive omoakỹ va'e mbojape nha'ẽ-py xe mombe'u

va'erã, he'i. ²⁴ —Xe Nhande Ryke'y tee va'e aha va'erã xe ajejuka uka hagwã-py, he'i. —Nhandejáry kwatia nhe'ë he'i hagwe-rami aha va'erã. Ha xe mombe'u va'erã katu xe pyhyharã-pe amboasy eterei íxupe. Ohasa asy eterei va'erã. Iporãve arã ra'e ndoikói ramo osyrã-pe ra'e, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

²⁵ Upe ramo:

—Xe para'e, ndaxéiry para'e, xe mbo'eháry? he'i Judas, upe ipyhyharã-pe omombe'u-ta va'e.

—Nde voi, he'i Hesu. —Nde erenhemombe'uha-rami voi nde, he'i Judas-pe.

²⁶ Okaru joa jave, ha'e oipyhy mbojape, otima porã Nhandejáry-pe. Upéi ombopo mbopóy mbojape ome'ë gwemimbo'e kwéry-pe omongaru joty:

—Ko, he'i ome'ë-vy. —He'u katu. Ko mbojape xe rete-rehe he'i, he'i íxupe kwéry ojehegwigwa ome'ë-vy.

²⁷ Upéi oipyhy ave copo, otima porã Nhandejáry-pe ome'ë íxupe kwéry:

—Peë kwéry pe'u katu ko va'e copo pygwa, he'i.

²⁸ —Ko copo pygwa xe rugwy-rehe he'i, he'i íxupe kwéry. —Osyry va'erã xe rugwy imbaraeete hagwã Nhandejáry he'i va'ekwe. Yma Nhandejáry, “Amopotĩ va'erã kente kwéry” he'i va'ekwe. Upéa nhe'ë imbaraeete-ma va'erã xe rugwy osyry-ma ramo, he'i. —Heta kente-rehe ha-py osyry va'erã xe rugwy omboyke hagwã íxugwi kwéry hembiaapo vaikwe, he'i Hesu. ²⁹ —Ha'e-ta peë-my. Ha'u-ma kuri uva rykwere. Áy ae katu nda'u mo'ãvéi-ma. Ha upe rire katu, xe Ru pende ruvixa oiko haty-py, ha'u jevy va'erã, he'i. —Upepy agwahë ramo uva rykwere pyahu ha'u jevy va'erã. Pene ndive ha'u jevy va'erã, he'i gwemimbo'e kwéry-pe. ³⁰ Upéi oporahéi rire, osë oho-vy. Oliveiras vyaty-py oho oje'ói-vy. †

“Xe ndaikwaái voi, ere va'erã xe-rehe mbohapyha-rehe” he'i Pedro-pe

(Mc 14.27-31; Lc 22.31-34; Jo 13.36-38)

³¹ Upe jave ha'e he'i gwemimbo'e kwéry-pe:

—Peë kwéry pejehesa rerova-ta xéhegwi. Ko va'e pyhare-py xe reja-ta peë, he'i. —Oĩ Nhandejáry kwatia nhe'ë he'i va'e a-rami:

“Ajuka va'erã herekwa osarambipa hagwã ovexa hymba kwéry” ††

he'i. Yma he'i hagwe-rami, äy xe juka-tama, he'i.

³² —Ha upe rire xe anhemoiingove jevy rire katu, aha va'erã Galiléia vy-py, he'i. —Pene renonde aha ranhe va'erã, he'i íxupe kwéry.

³³ Upéi Pedro he'i:

—Gwĩ ne irũ kwéry ndéhegwi ojehesa rerova ramo jepe, xe ae katu ndorohejái joty va'erã, he'i Hesu-pe.

³⁴ —Anhetegwa va'e amombe'u-ta nde-vy, he'i Hesu Pedro-pe. —Etería ko va'e pyhare-py, ne'írã osapukái ramo gáju, “Xe ndaikwaái voi” ere va'erã xe-rehe mbohapyha-rehe, he'i íxupe.

³⁵ —Ne ndive xe ajejuka uka ramo jepe, ndajehesa rerováí joty va'erã ndéhegwi, he'i íxupe Pedro. —“Xe

ndaikwaáiry” nda'éiry joty arã nde-rehe, he'i Hesu-pe. Pedro he'i hagwe-rami ave he'i inhirũ kwéry Hesu remimbo'e.

Hesu ojapo oração Getsêmani yvaty-py

(Mc 14.32-42; Lc 22.39-46)

³⁶ Ha upéi katu Hesu oho oje'ói-vy gwemimbo'e kwéry ndive. Ogwahë oho-vy Getsêmani yvaty-py:

—A-py pegwapy katu, he'i. —Xe ae ahasave-ta upepy Nhandejáry ndive anhomongeta hagwã, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

³⁷ Upéi mbohapy ondive ogweraha. Ogweraha Pedro. Mokõi Zebedeu ra'y ogweraha ave ondive. Upe ramo Hesu ovy'are'ý-ma oiko-vy. Ojepy'ajopy eterei-ma ave oiko-vy. Ogwahë vy'are'ýgwasu íxupe:

³⁸ —Ogwahë-ma vy'are'ýgwasu xe-vy xe juka-ta va'e-rami, he'i. —Epyta nde a-py. Xe moirũ katu ereke e'ý reheve, he'i gwemimbo'e-pe.

³⁹ Upéi ha'e ae oho mbykymi hova-py ojeity yvy-rupi:

—Xe Ru, ereipe'ase ramo, eipe'a katu xéhegwi xe py'ajopyha. Xe-vy ojehu va'erã eipe'a katu xéhegwi. Ha ndereipe'aséi ramo ae katu, ani joty ereipe'a, he'i onhomongeta-vy Nhandejáry ndive.

⁴⁰ Upéi ou jevy mbohapy gwemimbo'e ha-py. Ogwahë ramo, ikéra otopa:

—Ma'erã po ereke e'ý reheve naxe ra'arõiry? Ma'erã peteĩ óra-py jepe naxe ra'arõiry? he'i. ⁴¹ —Epáy katu. Ejapo katu oração xe ra'arõ-vy pono penhembojejavu uka avave-pe, he'i. —Nde py'a kyre'ý voi. Ereke e'ý reheve erejapose mo'ã oração. Ha nde rete katu okese voi, he'i Pedro-pe.

⁴² Upéi oho jevy Nhandejáry ndive onhomongeta-vy:

—Ndereipe'aséi ramo xe py'ajopyha jepe, ereipota ramo ave xe ahasa asy jepe, tojapo joty katu ne remimbota, xe Ru, he'i oração apo-vy.

⁴³ Ouri jevy ramo, ikéra otopa jevy-ma. Hapehýi eterei-gwi, okepa-ma hikwái. ⁴⁴ Upéixa-gwi oheja jevy-ma oho-vy. Mbohapy jevy ojapo oração. Gwemimombe'ukwe omombe'u jevyri Nhandejáry-pe. ⁴⁵ Upéi ou jevy-ma gwemimbo'e oĩ ha-py:

—Ma'erã po ereke joty eretongea-vy? he'i. —Ogwahë-ma ngatu xe óra. Xe Nhande Ryke'y tee va'e äy xe me'ë-ta xe reraha-vy gwĩ ojevavy va'e Nhandejáry kwaa e'ýha va'e po-py, he'i. ⁴⁶ —Epu'ã katu jaha. Ehexa katu. Onhemo'agwĩ-ma ra'e xéhegwi ou-vy upe xe pyhy ukaharã, he'i gwemimbo'e-pe omotenonde-vy opyhyharã-rehe.

Hesu pyhyharã onhemoĩ-ma hese hikwái

(Mc 14.43-50; Lc 22.47-53; Jo 18.3-12)

⁴⁷ Onhe'ë vyteri jave Hesu, ogwahë-ma ou-vy Judas, peteĩ doze hemimbo'e kwéry va'e. Indive kwéry heta ou ave. Opo-py ogweru kyse puku. Yvyra ave ogweru hikwái. Upéa pa'i ruvixa kwéry remimbou, judeu ruvixa kwéry remimbou voi. ⁴⁸ Ha Judas he'i ra'e íxupe kwéry: “Ahexa uka-ta peë-my pene rembipyhyse” he'i ra'e Hesu-rehe. “Upe ahovapyte-ta va'e pene rembipyhyrã voi” he'i ra'e íxupe kwéry Judas. “Ahovapyte jave peë

† 26:30 Mc 14.22-26; Lc 22.15-20; 1 Co 11.23-25 †† 26:31 Zc 13.7

peikwaa-ma arã. Peipyhy mani kuri íxupe" he'i ra'e ipyhyharã-pe.

⁴⁹ Upéa-gwi oho pya'e Hesu renda-py oipyhy hagwã. Judas he'i:

—Mba'éixa pa xe mbo'eháry, he'i ogwahẽ-vy íxupe. Upéi ohovapyte Hesu-pe.

⁵⁰ Ha Hesu he'i:

—Xe irũ, he'i, —Mba'e apo-vy ereju ra'e, he'i íxupe. —Ejapo mani katu erejapose va'e, he'i Judas-pe.

He'i-ma ramo, ou onhemõĩ-ma hese oipyhy hagwã íxupe hikwái. ⁵¹ Upe-ma ramo, peteĩ Hesu irũ va'e omopu'ã okyse oikytĩ-vy. Ombogwái pa'i ruvixagwasu rembigwái-pe. Ohupity inambi, ho'a inambikwe ohovy.

⁵² Ha Hesu he'i:

—Nde kyse katu emõĩ jevy hyru-py. Kyse omopu'ã va'e gwive kyse-py ave ojejuka va'erã, he'i kyse omopu'ã va'ekwe-pe. ⁵³ —"Ndaipóri Hesu pytygwõharã" ere mo'ã. Xe Ru-pe ahenói ramo, pya'e ombou arã xe-vy heta gwembigwái yváy pygwa xe resende-harã. Setenta e dois mil ombou arã xe-vy xe resende-harã, he'i. —Hetave ombou arã xe-vy xe resende-harã, he'i. ⁵⁴ —Ha nahenói mo'ãiry xe pytygwõharã-rehe. Oĩ Nhandejáry kwatia nhe'ẽ a-rami:

"Ohasa asy va'erã Cristo" he'i va'ekwe. Aipo ramo, xe Ru-pe ahenói ramo xe resende hagwã, naimbaraetevéi arã Nhandejáry kwatia nhe'ẽ, he'i. —Yma he'i hagwe-rami, ãy ndoikói arã, he'i kyse omopu'ã va'ekwe-pe.

⁵⁵ Upe ramo he'i ijaty jaty va'e kente-pe:

—Ma'erã po pegwahẽ peju-vy kyse reheve xe pyhy hagwã peju-vy? Ma'erã po vyra reheve ave pegwahẽ peju-vy? "Hesu oporosakea va'e" peje tipo peju-vy xerehe? he'i íxupe kwéry. —Ha ndaha'éiry upeixagwa xe, he'i Hesu íxupe kwéry. Iko'ẽ ko'ẽ agwapy aporombo'e-vy ae Nhandejáry róga kakwaa-py aiko-vy. Ha ndaxe pyhíi voi ra'e. ⁵⁶ Ha Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety remimoĩgwe kwatia-rehe katu ipokatu voi, imbarate voi. Upéa-gwi yma he'i hagwe-rami, ãy oiko-ma, he'i. —Kóixa ndojehúí ramo ra'e xe-vy, ndaipokatúí arã ra'e Nhandejáry kwatia nhe'ẽ, he'i íxupe kwéry.

Upe-ma ramo, hemimbo'e kwéry gwive ohejapa íxupe. Okanhymba oje'ói-vy íxugwi.

Judeu ruvixa oporandu Hesu-pe hekoha-rehe

(Mc 14.53-65; Lc 22.54-55,63-71; Jo 18.12-14,19-24)

⁵⁷ Ha upéi katu Hesu pyhyhagwe ogweraha íxupe. Caifás pa'i ruvixagwasu róga kakwaa-py ogweraha. Upe-py ojogweroaty ra'e gwí judeu rekombo'ehaty, judeu ruvixa kwéry ndive. ⁵⁸ Ha Pedro katu oho hapyk-wéri meme. Hesu rapykwéri puku oho. Pa'i ruvixagwasu roka peve ogwahẽ oho-vy. Upe-py ogwahẽ ramo, oike ogwapy polícia kwéry ndive oiko-ta va'e ohexa hagwã.

⁵⁹ Ha pa'i ruvixa kwéry judeu ruvixa kwéry ndive, oheka heka mo'ã Hesu-rehe ijapu va'erã. Ojuka ukase íxupe hikwái. ⁶⁰ Hovagwy-py ou onhembo'y ramo jepe

heta ijapu va'e, omombe'u joavy avy joty. Oipota peteĩxa omombe'u ojuka uka hagwã. Ha omombe'u joavy avy joty. Heta ijapu japu rire, ou onhembo'y mokóĩ va'e:

⁶¹ —Upéa remimombe'ukwe oromombe'u jevy-ta peẽ-my, he'i. —"Aitypa uka-ta ko Nhandejáry róga kakwaa, mbohapy áry-rupi amopu'ã jevy hagwã" he'i Hesu nhe'ẽgwe mombe'u-vy.

⁶² Upe jave opu'ã onhembo'y-ma pa'i ruvixagwasu oĩ-vy:

—Ne mombe'u kuri. Ma'erã-gwi nerenhemombe'úiry ra'e nde? he'i Hesu-pe.

⁶³ Ha Hesu katu opyta okirirĩ rei íxugwi. Mba'eve nde'íry íxupe.

Upéi pa'i ruvixagwasu he'i:

—Nhandejáry Tupã oikove va'e réry-py, oromonhe'ẽ-ta nde apu e'ỹ reheve, he'i íxupe. —Nde pa Cristo nhane remiha'arõ va'e? he'i oporandu-vy íxupe. —Nde pa Nhandejáry ra'y tee va'e? Emombe'u katu ore-vy nde apu e'ỹ reheve, he'i íxupe omonhe'ese-vy.

⁶⁴ Upéi Hesu he'i:

—Xe ko ha'e voi, he'i. —Nde xe mombe'uha-rami xe Cristo voi, he'i pa'i ruvixagwasu-pe.

Upéi he'i jevy Hesu:

—Ha'e-ta peẽ-my kwéry. Xe Nhande Ryke'y tee va'e-pe xe rexa-ta kuri. Nhandejáry yke-rehe ijakatúa-koty agwapy ramo xe rexa va'erã. Imbaraeteve va'e Nhandejáry. Arai-rupi xe agwey ramo xe rexa va'erã, he'i judeu ruvixa-pe.

⁶⁵ Upéa nhe'ẽ ogwenohẽ-ma ramo ojéupe, ogweropoxy pa'i ruvixagwasu. Ogwerovái-gwi, omondoro oao:

—Onhe'ẽ vai rei-ma onhemonhandejáry-vy mo'ã, he'i. —Pehendu-ma inhe'ẽ vaiha, he'i. —Outro imombe'uharã-rehe nanhaikotevéiry. Ojéhegwi rei onhe'ẽ vai-ma, he'i hese.

⁶⁶ —Mbava'e tipo pejapo-ta hese? he'i oporandu-vy.

—Tomano katu, tojejuka katu, he'i joa voi hese.

⁶⁷ Upe ramo onygwõ nygwõ hese. Osokea íxupe opopy. Oĩ íxupe oipete va'e ave:

⁶⁸ —Nde Cristo, Nhandejáry nhe'ẽ mombe'uhaty ra'e nde. Aipo ramo, emombe'u ore-vy kiva'e va'e ne nupã, he'i oinupã nupã-vy íxupe hikwái.

"Ndaikwaáiry íxupe" he'i mo'ã Pedro Hesu-rehe

(Mc 14.66-72; Lc 22.56-62; Jo 18.15-18,25-27)

⁶⁹ Ha Pedro katu ogwapy oĩ-vy oka-py. Upe-ma ramo ogwahẽ ou-vy iha-py kunhataĩ pa'i ruvixagwasu rembigwái va'e:

—Nde ave eremoirũ ra'e Hesu Galiléia pygwa, he'i Pedro-pe.

⁷⁰ Ha Pedro he'i:

—Ndaxéiry, he'i. —Namoirũiry va'e voi íxupe, he'i upe-py oĩ va'e apyte-py Hesu-rehe. —Ne nhe'ẽ katu ndaikwaáiry, he'i mo'ã kunhataĩ-pe.

⁷¹ Upéi osẽ mbykymi oho-vy. Okẽ-my oho. Upe-py ohexa íxupe outro kunhataĩ:

—Upéa omoirũ va'e oiko-vy ra'e. Hesu Nazaré pygwa ndivegwa, he'i upe pygwa-pe.

⁷² —Ndaxéiry, he'i jevy Pedro kunhataĩ-pe. —Xe apu ramo, taxe moingo asy katu Nhandejáry, he'i. —Ndaikwaáiry xe íxupe, he'i mo'ã Pedro kunhataĩ-pe Hesu-rehe.

⁷³ Upe riremí onhemo'agwĩ-ma ou-vy Pedro renda-py upe-py opu'ã oĩ-vy va'e:

—Galiléia pygwa nhe'ẽ-rami ave erenhe'ẽ. Hendivegwa voi nipo ra'e nde, he'i íxupe. —Nde rekoha-rehe oroikwaa, he'i íxupe.

⁷⁴ Upe ramo he'i:

—Xe apu ramo, taxe moingo asy katu Nhandejáry, he'i. —Upe va'e xe ndaikwaáiry voi, he'i mo'ã upe pygwa-pe.

Upe-ma ramo pya'e osapukái gáju. ⁷⁵ Ha Pedro imandu'a-ma Hesu nhe'ẽgwe-rehe: “Ne'írã osapukái ramo gáju, Xe ndaikwaáiry voi, ere va'erã xe-rehe mbohapyha-rehe”. Upéa nhe'ẽ-rehe imandu'a-ma ramo Pedro, osẽ-vy ojahe'o. Hasẽ-ma osẽ oho-vy.

Hesu ojereraha mburuvixa Pilatos renda-py

(Mc 15.1; Lc 23.1-2; Jo 18.28-32)

27 Ko'ẽmba-ma ramo, ojogweroaty jevy pa'i ruvixa kwéry, judeu ruvixa kwéry ndive:

—Mba'éixa jajuka uka-ta Hesu-pe? he'i onhombo'e mbo'e-vy hikwái hese.

² Upe-ma ramo, onhapytĩ-ma íxupe. Ipokwaha reheve ogweraha mburuvixa Pilatos po-py ome'ẽ-vy.

Ojejuvy Judas

(At 1.16-19)

³ Ha upéi katu. “Ojuka-ta voi nipo Hesu-pe ra'e” he'i ojéupe Judas pe Hesu mombe'uhare ipyhyharã-pe. Upéa-gwi omboasy eterei gwembiapokwe. Omboasy-gwi ome'ẽse jevy ojéupe ome'ẽ va'ekwe ime'ẽhare-pe. Upe trinta prata gwigwa moeda ome'ẽse jevy mo'ã íxupe kwéry:

⁴ —Ajejavý-ma, he'i. —Heko jejavy e'ỹ va'e amombe'u kuri ijuka ukaharã-pe, he'i judeu ruvixa kwéry-pe Judas onhemombe'u-vy.

Ha ha'e kwéry katu nopenái joty inhe'ẽ-rehe:

—Noropenái ne nhe'ẽ-rehe, he'i. —Nde ae katu epena ne rembiaporã-rehe, he'i Judas-pe hikwái.

Nopenái hese.

⁵ Upe ramo oity yvy-py upe trinta moeda. Nhandejáry róga kakwaa koty-py oity. Oity rire, osẽ ojejuvy hagwã-pyma oho.

⁶ Ha pa'i ruvixa kwéry katu omono'õ no'õ jevy hembeitykwe:

—Ko va'e moeda ojuka uka-ta mo'ã va'e repy, he'i. —Upéa-gwi ndatekoháiry nhamoĩ hagwã pirapire ryruty-py Nhandejáry róga oĩ va'e-py, he'i ojéupe.

⁷ Upéixa ramo onhombo'e mbo'e onhondive oikwaa hagwã gwembiaporã. Oikwaa rire, oho ojogwa yvy. Upe yvy tuju-gwi mba'e ryruty apohaty mba'ekwe. Gwĩ yvy akéno-gwĩ ou va'ekwe ojatý hagwã ojogwa upe va'e yvy. ⁸ Upéa-gwĩ, ojejúka va'ekwe repykwe-py ojog-

wa-gwĩ, ombohéry, “Ojejúka va'ekwe yvy”. Ko'ángá ete peve héry upéixa. ⁹ Ko'a-rami ae yma gware Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety Jeremias remimoĩgwe kwatia-rehe:

“Oipyhy upe trinta prata gwigwa moeda oho ojogwa tuju-gwĩ mba'e ryruty apohaty mba'ekwe. Nhandejáry xe-vy he'i hagwe-rami oho ojogwa. Kwimba'e repykwe voi trinta moeda, he'i Israel re'ýi kwéry.” †

Yma he'i hagwe-rami ãy oiko-ma.

“Nahembiapo vaíry ra'e” he'i ramo jepe Hesu-rehe, ome'ẽ joty ijukaharã-pe

(Mc 15.2-15; Lc 23.3-5,13-25; Jo 18.33-19.16)

¹¹ Ha upéi katu omonhembo'y imoĩ-vy Hesu-pe mburuvixa Pilatos rovagwy-py:

—Nde tipo ereiko ra'e judeu kwéry ruvixagwasu ramo? he'i oporandu-vy íxupe Pilatos.

Ha'e he'i:

—Xe voi aiko, he'i. —Ereha-rami aiko, he'i joty mburuvixa-pe.

¹² Ha pa'i ruvixa kwéry judeu ruvixa kwéry ndive,

—Hembiapo vai-ma, hembiapo vai-ma, he'i joa ramo hese, mba'eve joty nomombe'uíry.

Onhemokirirĩ rei joty Hesu.

¹³ Upéixa-gwĩ:

—“Hembiapo vai vai-ma upe va'e” he'i ramo nde-rehe, ma'erã po ra'e nerenhemombe'uíry? he'i íxupe oporandu-vy Pilatos.

¹⁴ Ha ha'e katu mba'eve joty nde'íry. Heta nhe'ẽ ombojase mo'ã ramo jepe hese, mba'eve joty nomombe'uíry gwĩ ójehe onhe'ẽ vai vai va'e-pe.

Upéa rexa-vy, “Ma'erã po Hesu nonhemombe'úi joty gwĩ ójehe onhe'ẽ vai vai va'e-pe?” he'i ojéupe mburuvixa opondera-vy Hesu-rehe. ¹⁵ Ha oiko jave aretegwasu, oĩ opoi uka va'erã íxugwĩ. Peteĩ onhemoĩ preso va'ekwe-gwĩ oĩ opoi uka jevy va'erã imondo-vy mburuvixa. Upéixa tekoha. Upe ijaty va'e kwéry ojerure va'ekwe-gwĩ opoi uka-ma imondo-vy. ¹⁶ Upéa ojehu jave Hesu-pe, oĩ peteĩ onhemoĩ va'e preso héry va'e Barrabás. Upéa-pe enterove va'e oikwaa íxupe. ¹⁷ Ha upéi katu heta kente ojogweroatypa. Upe ramo he'i:

“Ndaija'ei-gwĩ rei Hesu-rehe oipyhy ra'e íxupe heru-vy xe-vy hikwái” he'i ojéupe mburuvixa. Upéa-gwĩ he'i:

—Kiva'e-gwĩ po peipota peẽ-my apoi, he'i, —arrabás-gwĩ para'e, Hesu Cristo héry va'e-gwĩ para'e? he'i oporandu-vy ijaty jaty va'e kwéry-pe.

¹⁹ Upe ramo ogwapy jave Pilatos oĩ-vy mburuvixa ogwapy haty-py, ombou onhe'ẽ hambireko íxupe:

—Upe va'e heko jejavy e'ỹ va'e. Eheja rei katu íxupe, he'i. —Pyhare ahexa kuri íxupe xe kéra-py. Íxugwĩ anhemondýi. Xe kéra-py ahasa asy ahexa ramo. Esyry katu ijypy-gwĩ, he'i omondo-vy onhe'ẽ ome-pe.

²⁰ Ha pa'i ruvixa kwéry judeu ruvixa ndive katu, ombo'e mbo'e ijaty jaty va'e-pe:

—“Epoi katu Barrabás-gwĩ. Hesu ae katu tojejúka” peje katu, he'i ijaty va'e kwéry-pe ojojurupypa opo'ẽ-vy hikwái.

† 27:9-10 Zc 11.12-13

²¹ —Oĩ mokõi. Kiva'e-gwi tipo peipota apoi? he'i opo-
randu-vy íxupe kwéry.

Ha ha'e kwéry he'i:

—Barrabás-gwi epoi toho, he'i mburuvixa-pe hikwái.

²² —Aipo ramo, mbava'e tipo ajapo-ta Hesu Cristo
héry va'e-rehe? he'i íxupe kwéry.

—Ejuka uka katu íxupe. Kurusugwasu-rehe ejuka uka
íxupe, he'i joa joty íxupe.

²³ —Ajuka rei va'erã. Nahembiapo vaíry voíte Hesu
ra'e, he'i Hesu-rehe íxupe kwéry.

—Emboja katu, emboja katu imoĩ-vy kurusugwasu-
rehe omano hagwã, he'i joa joa hikwái onhe'ẽ hatãve
tãve-vy hikwái.

²⁴ Upe-ma ramo he'i: "Ndaxe pu'akavéi-ma upe ijaty
va'e kwéry-rehe" he'i. "Xe rairõ rei-tama hikwái opoxy-
gwi. Xe mongyhyje rei-ma hikwái" he'i ojeupe ikyhyje-
vy. Upéa-gwi ojere y-rehe. Upéa y-py ojepohéi atýra-
py. Ojogweroaty va'e kwéry resa-py ojepohéi:

—Xe potĩ-ma, he'i. —Ko heko jejavy e'ỹ va'e nda-
jukaséi, he'i. —Ndaxe py'a vaíry hese. Pene dhe'ẽ-py ae
katu ojejuka va'erã Hesu, he'i Hesu-rehe Pilatos.

²⁵ —Ore dhe'ẽ-py voi tomano, he'i. —Hepyha ae katu
ore-vy tojehu. Ore remiarirõ joapyri pyri-pe ave tojehu
joty oho-vy, he'i mburuvixa-pe hikwái.

²⁶ Upe rire inhe'ẽ-py opoi Barrabás-gwi imondo-vy.
Ha Hesu-pe katu he'i ombopi hagwã íxupe. Ome'ẽ
ijukaharã-pe omboja hagwã kurusugwasu-rehe ijuka-
vy.

Soldado kwéry onhembohory Hesu-rehe

(Mc 15.16-20; Jo 19.2-3)

²⁷ Upe ramo mburuvixa rembigwái kwéry soldado
va'e, ogweraha Hesu-pe. Mburuvixa róga kakwaa koty-
py ogweraha íxupe. Upe-py entéro soldado gwive on-
homboatypa hese. ²⁸ Ijao tee omboi íxugwi hikwái.
Omonde hese ao pytã va'e. ²⁹ Upéi nhuatĩtĩ-gwi ojapo
íxupe ijegwaka ra'angarã omoĩ hagwã inhakã-rehe.
Ipo akatúa-py omoĩ takwáry. Upéi gwetypy'ã-rehe on-
hesũ hovagwy-py onhembohory-vy hese:

—Toiko are katu judeu ruvixagwasu, he'i omboete
ra'anga anga-vy íxupe, onhembohory-vy hese.

³⁰ Upéi katu onygwõ nygwõ-ma ave Hesu-rehe. Oipy-
hy ipo pygwa takwáry. Ipo pygware-py onhakãrupã
rupã íxupe. ³¹ Onhembohorypa rire hese, omboi íxug-
wi ao pytã va'e. Omonde jevy hese ijao. Upe rire ogw-
eraha íxupe omboja hagwã kurusugwasu-rehe ijuka-
vy.

Omboja Hesu-pe kurusugwasu-rehe ijuka-vy

(Mc 15.21-32; Lc 23.26-43; Jo 19.17-27)

³² Ha upéi katu soldado kwéry Hesu reheve osẽ
oje'oi-vy pe tetã-gwi. Osẽ jave, ohogwaitĩ Cirene tetã
mygwa-pe héry va'e Simão-pe. Ogweraha uka íxupe
Hesu kurusugwasurã. ³³ Ogwahẽ oho-vy Gólgota oje'e
ha-py. Akãgwe rendaty-rehe he'i Gólgota. ³⁴ Upe-py
uva rykwere pohã hái va'e reheve ome'ẽ íxupe ho'u
uka-vy. Ome'ẽ íxupe pono ohendu eterei ojeupe hasy
va'e. Ha otantea rire katu ndo'uíry. ³⁵ Upéi ijuka hagwã-

pyma ogwenogwahẽ íxupe heraha-vy omboja hagwã
íxupe kurusu-rehe. Omboja rire soldado kwéry ohuga
onhomboja'o ja'o hagwã Hesu aokwe-rehe. Ogana
gana va'e ogweraha ijaokwe. ³⁶ Upéi ogwapy hese
orepara-vy. ³⁷ Ha Hesu-rehe hemimombe'ukwe ohai
omoĩ ikurusu-rehe inhakã ári: "Kóã Hesu judeu ruvix-
agwasu va'e" he'i omoĩ-vy. ³⁸ Oĩ ave mokõi imonda va'e
kurusu-rehe omboja ave imoĩ-vy. Hesu yke-rehe omoĩ,
peteĩ ijakatúa-koty, peteĩ ijasu-koty. Imbyte-py oĩ Hesu.
³⁹ Gwĩ ohasa oiko-vy va'e opuka hatã hese. Onhakãre-
ity ity onhembohory-vy hese. He'i Hesu-pe hikwái: ††

⁴⁰ —"Aity-ta mo'ã Nhandejáry róga kakwaa
amopu'ãmba jevy hagwã mbohapy áry-rupi" ere mo'ã
kuri ndéjehe. —Aipo ramo, enheresende katu, he'i.
—"Xe Nhandejáry ra'y" ere mo'ã kuri ndéjehe. Aipo
ramo egwejy katu kurusu-gwi, he'i onhembohory-vy
hese.

⁴¹ Upéixa ave onhembohory hese pa'i ruvixa kwéry
judeu rekombo'ehaty ave. Upéixa ave onhembohory
hese judeu ruvixa kwéry.

⁴² —Upéa opororesente va'ety. Ha ndaipu'akáiry
gwekove-rehe onheresende hagwã, he'i hese onhem-
bohory-vy. —"Xe Israel kwéry ruvixagwasu" he'i kuri
ójehe. Aipo ramo äy togwejy kurusu-gwi jarovia hagwã
íxupe, he'i joa hese hikwái.

⁴³ —Nhandejáry-rehe ojerovia oiko-vy va'e. "Xe Nhan-
dejáry ra'y" he'i kuri ójehe. Aipo ramo, oresendese
ramo, toresende katu íxupe Nhandejáry äy, he'i Hesu-
rehe judeu ruvixa kwéry onhembohory-vy hese. ⁴⁴ Up-
éixa ete ave upe mokõi imonda va'e hendive kurusug-
wasu-rehe onhemboja va'e, onhe'ẽ rei rei ave hese.

Omano Hesu

(Mc 15.33-41; Lc 23.44-49; Jo 19.28-30)

⁴⁵ Upéi kwarahy mbyte-py pytũmba-ma upe yvy ári.
Mbohapy óra peve pytũ. Ka'arugwasu peve pytũmba.

⁴⁶ Upe ramo onhe'ẽ hatã Hesu. He'i:

—Eli, Eli, lámá sabactãni? he'i.

Ha'e ae onhe'ẽ-py onhe'ẽ. Upéa he'ise: "Tupã xe Járy,
Tupã xe Járy, ma'erã-gwi po xe rejapa xe anho eterei?"
‡† he'i opo-
randu-vy.

⁴⁷ Ha upe-py oĩ inhe'ẽ ohendu va'e:

—Upéa ohenói Elias-pe, he'i mo'ã Hesu-rehe.

⁴⁸ Upe-ma ramo oripara ogweru bucha. Omoakỹ uva
rykwere hepy ete e'ỹ va'e-py. Takwáry-py omoĩ, oipyte
uka Hesu-pe omboy'u-vy. ⁴⁹ Ha outro kwéry katu he'i:
—Eheja katu. Ou-ta para'e Elias oresende hagwã íx-
upe, he'i hese.

⁵⁰ Upéi onhe'ẽ hatã jevy-ma Hesu. Ha upe rire katu
omano-ma. ⁵¹ Upe-ma ramo pya'e ojeka Nhandejáry
róga kakwaa pygwa okégwasu nhugwãha tuvixa ete
va'e. Osoro hatã. Yvate-gwi yvy peve ojeka hatã ou-vy.
Entéro-rupi omyimba yvy, itaty ojeka. ⁵² Ojepe'a ijyta.
Heta heko marangatu va'e omano va'ekwe onhem-
botekove jevy-ma. ⁵³ Oyta-gwi osẽ oho-vy. Oike oho-vy
Jerusalém tetã marangatu-py heta kente va'e-pe oje-

† 27:35 SI 22.18 †† 27:39 SI 22.7; 109.25 ‡ 27:43 SI 22.8
‡† 27:46 SI 22.1 ‡† 27:48 SI 69.21

hexa uka-vy. Hesu onhemoingove jevy rire upe on-hembotekove jevy va'e kwéry ojehexa uka-vy oho Jerusalém-py.

⁵⁴ Ha gwĩ capitão, soldado ruvixa va'e Hesu-rehe orepara va'e kwéry ndive katu, ohexa yvy omýi ramo. Entéro ojehu va'ekwe gwive ohexa ave. Upéa rexa-vy onhemondýi eterei hikwái. Upe jave ae he'i hikwái:

—Nhandejáry ra'y tee voi nipo ra'e, he'i Hesu-rehe hikwái.

⁵⁵ Heta kunha oĩ upe-py. Galiléia yvy-gwi ou ra'e. Hesu irũ meme voi gwĩ kunha. Ome'ẽ me'ẽ Hesu-pe hemikotevẽ. ⁵⁶ Oĩ Maria Madalena. Oĩ Maria, ha'e Tiago tyvúry José ndive isy ra'e oĩ ave upe-py. Oĩ ave Zebedeu ra'y sy. Oĩ outro kunha kwéry ou va'ekwe ave. Gwĩ kunha mombyry-gwi oma'ẽ joa Hesu-rehe hikwái.

Itakwa-py omoĩ Hesu retekwe

(Mc 15.42-47; Lc 23.50-56; Jo 19.38-42)

⁵⁷ Ka'aru ete-ma. Ogwahẽ ou-vy imba'e reta va'e héry va'e José. Arimatéia tetã-gwi ou va'ekwe. Ha'e Hesu nhe'ẽ renduha voi. ⁵⁸ Ogwahẽ rire oho mburuvixa renda-py ojerure Hesu retekwe-rehe:

—Ekwa eme'ẽ íxupe Hesu retekwe, he'i gwembigwái-pe Pilatos.

⁵⁹ Upéixa-gwi ogweraha hetekwe onhugwã ao morotĩ iporã va'e-py. ⁶⁰ Upéi oho ogweraha hetekwe imoĩ-vy hetekwe rendarã ipyahu va'e-py. Ita ojo'o ra'e hetekwe renagwã. Upe-py omoĩ hetekwe. Upéi omboapajeréi imondo-vy itagwasu. Omboty hagwã itakwa rokẽ heseve omboapajeréi imondo-vy itagwasu. Ombotypa rire, oheja-ma oho-vy. ⁶¹ Ha Maria Madalena, Maria José sy ndive opyta upe-py. Hetekwe renda rokẽ rovagwy-py ogwapy oĩ-vy mokõive.

Soldado orepara Hesu retekwe renda-rehe

⁶² Iko'ẽ-my aretegwasu pegwarã omoĩmba rire, oho oje'ói-vy Pilatos renda-py. Upe-py oho pa'i ruvixa kwéry fariseu kwéry ndive:

⁶³ —Nde, karai, he'i íxupe —Ore mandu'a upe ijapu va'e Hesu nhe'ẽgwe-rehe. “Mbohapy áry rire an-hemoingove jevy va'erã” he'i va'ekwe oikove vyteri jave, he'i. ⁶⁴ —Aipo ramo, mbohapyha áry peve, emonhangareko uka katu hyru-rehe, he'i. —Ou-ta para'e hemimbo'ekwe omonda hagwã hetekwe, he'i. —Ha upe rire katu, “Onhemoingove jevy-ma Hesu” he'i rei hagwã hese atýra-py. “Upéa Cristo, nhane remiha'arõ va'e” he'i ramo kuri hese, ijapu-ma va'erã voi hese. Ha ãy katu, “Onhemoingove jevy-ma” he'i ramo, ijapu vaive va'erã hese. Upéa-gwi emonhangareko uka katu hyru-rehe, he'i Pilatos-pe judeu ruvixa kwéry.

⁶⁵ —Néi, he'i íxupe kwéry. —Peraha katu soldado, he'i. —Tapeho jevy katu. Ani pene ate'ỹ teĩ ha'arõ-vy. Penhangareko porãha-rami, pemonhangareko uka porã porã katu hese, he'i judeu ruvixa-pe. ⁶⁶ Soldado ome'ẽ rire íxupe ogweraha hagwã, oho oje'ói-vy hikwái. Oho onhangareko-vy hetekwe ryru-rehe. Itagwasu-rehe omoĩ imbotyha ete pono oike nhemi koty-py imonda va'e. Upéi he'i:

—Perepara porã katu peiko-vy hetekwe ryru-rehe pono oike nhemi koty-py imonda va'e, he'i soldado kwéry-pe judeu ruvixa kwéry.

Hesu onhemoingove jevy-ma

(Mc 16.1-10; Lc 24.1-12; Jo 20.1-10)

28 Pytu'uha áry rire, voi ete domingo-py, nako'ẽi vyteri ramo, oho ohexa Hesu retekwe renda.

Upe-py oho Maria Madalena, Tiago sy ndive. ² Upe-ma ramo, omýi eterei yvy. Ogwejy ra'e ou-vy yváy-gwi Nhandejáry rembigwái. Oho hetekwe renda-py, oi'pe'a imbotyha itagwasu omboapajeréi jevy-vy, ogwapy hi'ári. ³ Overa va'e-rami hendy hova, nhande resa mbojevvy. Ijao morotĩ porã, icky'a e'ỹ va'e ijao resakã va'e. ⁴ Ha gwĩ hetekwe renda-rehe oreparaharãgwe onhemondýi eterei-ma íxugwi. Ombopy'a ryrýipa íxupe kwéry heity-vy. Omano va'ekwe-rami ho'a oje'ói-vy hikwái.

⁵ Ha Nhandejáry rembigwái va'e katu he'i kunha-pe:

—Ani pekyhyje teĩ. Hesu kurusu-rehe onhemboja va'ekwe retekwe-pe peju-ma pehexa kuri. ⁶ Peheka ramo jepe, ndaiporivéi-ma ko'a-py, he'i. —Oikove jevy-ma kuri. Aipo ho'e hagwe-rami oikove jevy-ma kuri. Oho-ma kuri. Peju katu peẽ pema'ẽ hupagwe-rehe, he'i. —Hendagwe rei-ma oĩ, he'i. ⁷ —Ha upe rire katu ekwa pya'e emombe'u hemimbo'e kwéry-pe, “Oikove jevy-ma Hesu” peje. “Ne renonderã-rupi oho-ta Galiléia yvy-py” ere hemimbo'e kwéry-pe. “Upe-py erehexa va'erã íxupe” peje hemimbo'e kwéry-pe, he'i. —Upéa nhe'ẽ mombe'u-vy aju, he'i mokõi kunha-pe Nhandejáry rembigwái yváy pygwa.

⁸ Upe-ma ramo pya'e oripara oho-vy hetekwe rendagwe-gwi pe kunha. Okyhyje ramo jepe, ovy'agwasu joty oho-vy jevy. Hemimbo'e kwéry renda-py oripara oho-vy omombe'u hagwã. ⁹ Upe-ma ramo ohogwaitĩ íxupe Hesu:

—Mba'éixa pa, he'i kunha-pe.

Upéi kunha onhemo'agwĩ-ma íxugwi oipyhy ipy omboete íxupe.

¹⁰ Upéi Hesu he'i:

—Ani pekyhyje teĩ. Ekwa teremombe'u gwĩ xe-rehe ojerovia va'e-pe, “Tapeho katu Galiléia yvy-py. Upe-py xe rexa va'erã, he'i kuri Hesu” ere íxupe kwéry, he'i kunha-pe Hesu.

Hesu retekwe-rehe orepara va'erãgwe omombe'u oje-hu va'ekwe

¹¹ Kunha oho jave, oĩ soldado Hesu retekwe-rehe orepara va'erãgwe va'e. Oho oje'ói-vy Jerusalém tetã-my omombe'u pa'i ruvixa kwéry-pe entéro ojehu va'ekwe gwive. ¹² Upéi ojogweroaty pa'i ruvixa kwéry judeu ruvixa ndive onhombo'e mbo'e-vy. Aipo ramo, heta plata ome'ẽ soldado kwéry-pe ijapu hagwã Hesu retekwe-rehe:

¹³ —Atýra-py peje, “Pyhare ou nhemi Hesu remimbo'ekwe. Oroke jave omonda hetekwe heraha-vy” he'i. —“Nororepara porãiry-gwi, ojereraha hetekwe” peje rire, ani pekyhyje teĩ, he'i íxupe. ¹⁴ —Upéa nhe'ẽ ohen-

du ramo mburuvixa, oronhomongeta arã hendive. Noromoingo asy ukái va'erã íxupe, he'i soldado-pe hikwái plata me'ẽ-vy.

¹⁵ Upe ramo upe soldado kwéry ogweraha plata. Judeu ruvixa he'i hagwe-rami ojapo, onhemombe'u mbe'u-vy. Judeu kwéry pa'ũ-rupi oho inhe'ẽgwe. Ko'ána ga ete peve upéa rehegwa nhe'ẽ omombe'u mbe'u joty ojóupe.

“Tapeho opa-rupi xe moirũharã harã-pe xe mombe'u-vy” he'i Hesu gwemimbo'e kwéry-pe.

(Mc 16.14-18; Lc 24.36-49; Jo 20.19-23; At 1.6-8)

¹⁶ Ha upéi katu onze hemimbo'e kwéry va'e oho oje'ói-vy Galiléia yvy-py. Ojeupi oje'ói-vy yvyaty ári upe Hesu remimombe'ukwe-py ojeupi hagwã oje'ói-vy.

¹⁷ Ohexa ramo íxupe, gwety'ã-rehe onhesũ omboete-vy íxupe hikwái. Ha oĩ joty hese ndojerovia teéiry va'e. “Hesu para'e, tapa ndaha'úi Hesu” he'i joty

hese va'e. ¹⁸ Upe ramo onhemo'agwĩ-ma gwemimbo'e kwéry-gwi ou-vy:

—Xe mbopu'aka-ma Nhandejáry enterove va'e-rehe, he'i. —Entéro yváy pygwa, entéro ko yvy-py oĩ va'e gwive ave oheja xe pogwy-py meme imoĩ-vy, he'i.

¹⁹ —Aipo ramo, xe nhe'ẽ-py tapeho katu opa-rupi. Entéro tetã tetã ko yvy-py oĩ va'e-rupi gwive, tapeho xe moirũharã harã-pe xe mombe'u-vy, he'i. —Xe renduharã harã-pe xe mombe'u peiko-vy. Pemongarai rai íxupe kwéry xe Ru réry-py, xe ta'ýry réry-py ave. Nhe'ẽ Marangatu tee va'e réry-py ave pemongarai rai peiko-vy. ²⁰ Peje, “Opamba'e ore orojapo hagwã Hesu ore-vy he'i va'ekwe gwive, nde ave ejapo katu” peje xe renduharã-pe, he'i. —Ha xe ae katu apomoirũ tee meme va'erã. Ndapoheja mo'ái voíte peẽ-my. Ko yvy oiko vyteri jave xe apomoirũ meme va'erã, he'i Hesu gwemimbo'e kwéry-pe omombe'u paha-vy onhe'ẽ.

MARCOS

o evangelho de Marcos

1 Āy anhepyrũ amombe'u-vy Hesu Cristo rehegwa nhe'ẽ porã. Ha'e katu Nhandejáry ra'y tee voi.

João Batista rehegwa nhe'ẽ
(Mt 3.1-12; 11.10-14; Lc 3.1-18; Jo 1.19-28)

²Yma va'ekwe oiko va'ekwe Isaías. Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u-vy oiko va'ekwe. João Batista rekorã mombe'u-vy oiko va'ekwe. Hesu rekoha mombe'uha rekorã omombe'u va'ekwe. A-rami omoĩ va'ekwe kwatia-rehe onhe'ẽ: †

“He'i Nhandejáry: Ko va'e xe nhe'ẽ mombe'uhaty. Amondo-ta íxupe ne renonde omopotĩ hagwã nde raperã. Nde rerosapukái va'erã ne mombe'u-vy. Tekwaty e'ỹ-my nde rerosapukái va'erã. He'i va'erã upe pygwap: Pemopotĩ katu Nhandejáry raperã. Pemokarẽ karẽ e'ỹ katu íxupe tape. Penhemoatyrõ katu henonde. Pembohape porã katu íxupe tape, he'i va'erã ne mombe'u-vy, he'i Nhandejáry.” ††

Upéixa voi omoĩ va'ekwe kwatia-rehe onhe'ẽ Isaías, Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety.

⁴Upéa-gwi yma gware he'i hagwe-rami ojekwaa-ma Hesu rekoha mombe'uha. João Batista oporomongarai va'ety ojekwaa ou-vy. Tekwaty e'ỹ-my ojekwaa. Ojekwaa ramo, ohopa João renda-py ijaty va'e kwéry. Hemi-mombe'urã ohenduse hikwái:

—Erova katu nde rekoha, he'i. —Enhemongarai uka katu nde ave, he'i. —Nde rekoha ererova ramo, erenhemongarai uka ramo ave, omboyke arã ndéhegwi Nhandejáry ne rembiapo vaikwe, he'i onhemonhe'ẽ-vy íxupe kwéry.

⁵Upéixa ramo, ohopa João renda-py Judéia tetã mygwa. Ohopa ave entéro Jerusalém tetã mygwa. Onhemongarai uka hagwã Jordão ysyry-py oje'ói. Onhemombe'u ramo João-pe gwembiapo vaikwe-rehe, omongaraipa íxupe kwéry. ⁶Camelo mymba ragwekwe-gwi onhemonde oiko-vy. Vaka pire iku'a jopyha. Tukúry-rehe okaru. Ei ka'agwy ave ho'u oiko-vy. ⁷He'i omombe'u-vy:

—Ou-ta peteĩ xe rapykwerigwa va'e ipu'akave va'e xéhegwi. Amboete eterei íxupe. Upéa-gwi xe mirĩve-gwi, xe atĩ-gwi ave, ni hembigwái ramo jepe ndaikatúi apyta. ⁸Xe katu oromongarai kuri y-py. Ha'e katu napene mongaraivéi-ma va'erã y-py xe oromongarai-ha-rami. Omoingo va'erã ae peẽ-my Nhe'ẽ Marangatu tee va'e pende py'a-py opyta va'erã, he'i íxupe kwéry.

† 1:2-3 Mt 3.1 †† 1:2-3 Is 40.3

João Batista omongarai Hesu-pe
(Mt 3.13-17; Lc 3.21-22; Jo 1.32-34)

⁹Upe jave oiko joty Hesu Nazaré tetã-my. Galiléia yvy-py oiko. Ha upéi katu ogwahẽ ou-vy João renda-py. Ha João katu omongarai íxupe Jordão ysyry-py. ¹⁰Osẽ jave y-gwi, Hesu ohexa-ma ojekwaa pya'e ramo yváy-py. Upe-gwi ha'e ohexa ogwejy va'e. Pykasu-rami ogwejy ou-vy Nhe'ẽ Marangatu tee va'e. Ójehe ogwejy ramo ohexa. ¹¹Ha upéi katu onhehendu yváy-gwi onhe'ẽ va'e:

—Nde katu xe ra'y xe rembihayhu. Xe orogwerohory ete va'e, he'i íxupe yváy-gwi onhe'ẽ va'e.

Satanás ombojejavyse mo'ã Hesu-pe
(Mt 4.1-11; Lc 4.1-13; Hb 2.18; 4.15)

¹²Ha upéi katu pya'e ogweraha Hesu-pe Nhe'ẽ Marangatu tee va'e. Tekwaty e'ỹ-my ogweraha íxupe.

¹³Upe-py opyta Hesu. Quarenta áry opyta ohekoteta hagwã íxupe anháy ruvixa Satanás. Ombojejavyse ramo jepe íxupe, ha'e ohexa uka joty Satanás-pe gweko mbaraeteha. Opyta oĩ-vy Hesu nhu pygwa mymba ndive. Ha upe jave ogwahẽ ou-vy yváy pygwa Hesu ha-py hembigwairã.

Hesu onhemonhe'ẽ
(Mt 4.12-17; Lc 4.14-15)

¹⁴Ha upéi katu João onhemoĩ preso. Onhemoĩ preso rire, Hesu oho outro tetã-my. Galiléia yvy-py oho. Oho omombe'u Tupã Nhandejáry rehegwa nhe'ẽ porã:

¹⁵—Ogwahẽ-ma hi'óra, he'i. —Pene mo'agwĩ-ma ou-vy Nhandejáry pende ruvixarã, he'i. —Emboasy ne rembiapo vaikwe, he'i. —Erova katu nde rekoha. Erovia katu Nhandejáry rehegwa nhe'ẽ porã, he'i.

Eju xe moirũ, he'i Hesu
(Mt 4.18-22; Lc 5.1-11)

¹⁶Upéi Hesu oho ogwata Galiléia yugwarusu yke-rehe. Ohexa oho-vy Simão-pe tyvúry ndive. Tyvúry héry André. Ohexa omombo ramo oity hagwã y-py kyha. Omombo ramo oipyhy hagwã pira-pe ohexa. Ha'e kwéry katu pira jopoihaty voi.

¹⁷—Eju katu xe moirũ, he'i íxupe Hesu. —Nde katu pira jopói kwaahaty voi, he'i íxupe. —Ha xe orombo-eta xe moirũ uka hagwã yvypóry kente kwéry-pe, he'i íxupe kwéry.

¹⁸ Ohendu-ma ramo upéa nhe'ě, pya'e oheja okyha. Oho hupive omoirũ hagwã íxupe.

¹⁹ Ha upéi henonde-rupi oho Hesu. Ohexa oho-vy mokõi Zebedeu ra'y, Tiago, tyvýry João ave. Ohexa omoatyrõ ramo kanoagwasu-py kyha. ²⁰ Ohexa ramo, pya'e ohenói íxupe kwéry Hesu. Ha ohejapa voi oirũ kwéry oho-vy. Kanoagwasu-py oheja íxupe kwéry oho-vy. Gwu Zebedeu ave oheja. Oheja ave gwembigwái. Oho hupive.

Hesu omosě imondo-vy anháy-pe

(Lc 4.31-37)

²¹ Upéi katu ogwahěmba oho-vy Cafarnaum tetã-my. Pytu'uha áry-py pya'e oike Hesu ojeporahéi haty-py. Oike ramo onhemonhe'ě íxupe kwéry.

²² Ha henduháry,
—Mba'éixa po onhemonhe'ě, he'i opondera-vy hese hikwái: —Iporã ete inhe'ě, he'i. —Inhe'ě ndaha'ei gwí judeu rekombo'ehaty nhe'ě-rami, he'i hese. —Ha'e kwéry ndoikwaapáiry onhemonhe'ě hagwã. Ha'e ae onhe'ě nomombe'uíry hikwái. Ha Hesu katu ha'e ae onhe'ě ha'e omombe'u. Oporomonhe'egendu kwaa va'e-rami onhemonhe'ě, he'i Hesu-rehe opondera-vy hikwái.

²³ Upe-ma ramo oime ojeporahéi haty-py anháy oje-pota va'e hese. Osapukái he'i-vy:

²⁴ —Nde Hesu Nazaré pygwa. Ma'erã ore toryva? he'i íxupe. —Ereju-ma pa ore hundi hagwã? oporandu íxupe. —Xe oroikwaa voi kiva'e pa nde, he'i íxupe. —Nde katu Tupã Nhandejáry ra'y imarangatu va'e, he'i Hesu-pe.

²⁵ Ha oja'o íxupe Hesu:

—Ekirirĩ katu. Esě íxugwi, he'i anháy-pe.

²⁶ Ha upéa-gwi ombohetyryí-ma íxupe anháy. Osapukái osě-vy anháy íxugwi oho-vy.

²⁷ Ha ha'e kwéry,
—Mba'éixa po omosě" he'i opondera eterei-vy hese: —Mba'eixagwa tipo kóa? he'i. —Teko pyahu-py nhane mbo'e ra'e, he'i. —Ohendu uka kwaa va'e-rami ombo'e Hesu. Omanda ramo, ohendu voi íxupe anháy, he'i hese ojóupe hikwái.

²⁸ Upe-ma ramo onhendendu herakwã opa-rupi. Enterovete ohendupa inhe'ě. Galiléia yugwarusu jerekwe rupigwa gwive ohendupa.

Hesu ombogwera Simão raixo-pe

(Mt 8.14-15; Lc 4.38-39)

²⁹ Osě ramo ojeporahéi haty-gwi, ogwahě oike rehe Simão róga-py. André oiko ave ojoha-py. Ogwahě onhondive Tiago João ave. ³⁰ Ha Simão raixo onheno oĩ-vy. Hasy heteraku-gwi. Pya'e omombe'u hese Hesu-pe. ³¹ Oho Hesu. Oipopyhy. Omopu'ã íxupe. Oheja-ma íxupe heterakukwe. Ha upéi katu okwera rire Simão raixo, ha'e ogweru íxupe kwéry hemi'urã.

Hesu ombogwera heta hasy va'e-pe

(Mt 8.16-17; Lc 4.40-41)

³² Ka'aru ete. Oike-ma kwarahy. Oupa Hesu renda-py. Ogweru íxupe hasy va'e kwéry. Opa anháy rerekoha va'e gwive ogweru íxupe. ³³ Ha entéro tetã mygwa ijatypa hokě rovagwy-py. ³⁴ Ha Hesu ombogwera heta-ma hasy va'e-pe. Opaixagwa mba'asy-gwi ombogwera. Omosě ave íxugwi kwéry heta anháy. Ha oikwaa voi íxupe anháy. Upéa-gwi omokirirĩ íxupe kwéry. Ndohejái onhe'ě.

Hesu osě oho tekwaty e'ỹ-my

(Lc 4.42-44)

³⁵ Ko'ě morotĩ jave opu'ã Hesu. Osě oho ha'e anho tekwaty e'ỹ-my. Opyta upe-py onhomongeta-vy Tupã Nhandejáry ndive. ³⁶ Ha upéi katu oheka heka íxupe Simão inhiri gwéry ave. ³⁷ Otopa-ma ramo, he'i Hesu-pe:

—Enterovete nde reka kuri, he'i íxupe. ³⁸ Ha Hesu he'i:

—Jaha katu tetã ambue mbue-rupi tanhemonhe'ě upe-py ave. Upéa ajapo hagwã asě aju-vy, he'i íxupe kwéry.

³⁹ Upe rire oho Hesu opa-rupi. Galiléia yugwarusu jerekwe-rupi oho. Onhemonhe'ě nhe'ě oiko-vy ojeporahéi haty haty-rupi. Omosě mosě ave oiko-vy kente kwéry-gwi anháy-pe.

Okwera ijaipa va'e

(Mt 8.1-4; Lc 5.12-16)

⁴⁰ Ha mba'asy vai-gwi ijaipa va'e katu ogwahě ou-vy iha-py. Onhesũ omboete-vy Hesu-pe. Ojerure íxupe okwera hagwã:

—Nhane mbogwerahaty voi nde, he'i. —Xe-vy para'e xe mbogwera arã ave ra'e? he'i Hesu-pe.

⁴¹ Ha Hesu oiporiahuvereco íxupe. Upéa-gwi oipyso opo. Opoko hese:

—Orombogwera-ta voi katu nde-vy, he'i. —Ekwera katu, he'i íxupe.

⁴² Hesu onhe'ě-ma ramo íxupe, okwera-ma. Opa aiai íxugwi.

⁴³ —Aníke eremombe'u avave-pe orombogweraha, he'i jevy jevy íxupe. —Ekwa mani ehexa uka pa'i-pe erekweramaha, he'i íxupe. —Eme'ě íxupe upe Moisés amyri ereme'ě hagwã he'i va'ekwe. Ha upéixa enterove oikwaa-ta erekweramaha, he'i íxupe.

Upéi omondo pya'e íxupe Hesu.

⁴⁵ Ha upe okwera va'e katu osě omombe'upa joty. Opa-rupi omosarambi joty herakwã. Upéa-gwi ndikatuvéi-ma oike Hesu tetã tetãve-rupi. Tekwaty e'ỹ-my katu opyta oĩ-vy. Oupa vyteri Hesu renda-py. Opa-rupigwi ou hikwái.

Hesu ombogwera hajy jeapa va'e-pe

(Mt 9.1-8; Lc 5.17-26)

2 Ha Hesu katu nda'aréi oiko tekwaty e'ỹ-my. Oho jevy oike Cafarnaum tetã-my. Oike ramo, ohendu-

ma oimeha hóga-py hikwái. ² Upe rire heta ete ojogweroaty. Upéa-gwi ndikatúí oike avave hoga py-py. Gwĩ ogwahẽ va'e hokẽ rovagwy-rupi rei oiko hikwái. Ha Hesu katu omombe'u oiko-vy íxupe kwéry. Nhandejáry rehegwa nhe'ẽ porã omombe'u. ³ Omombe'u jave, ogweru Hesu renda-py hajy jeapa va'e. Irundyve reheve ogweru henda-py. ⁴ Heta eterei ojogweroaty-gwi ndikatúí ogweroike Hesu renda-py. Upéa-gwi ojeupi oipe'a óga, Hesu ári ombokwa. Ombogwejy mbegwe katu imbou-vy. Ombogwejy hajy jeapa va'e-pe. Hupa reheve ombogwejy. ⁵ Irundyve-pe, hajy jeapa va'e-pe ave ohexa Hesu. Ohexa ojerovia-ma ramo ójehe. Upéi he'i hajy jeapa va'e-pe:

—Amboyke-ma voi ne rembiapo vaikwe ndéhegwi, xe ra'y, he'i íxupe Hesu.

⁶ Ha oĩ upe-py gwĩ judeu rekombó'ehaty. Onhepy'amongeta-vy ogwapy upe-py: ⁷ “Ma'erã upe va'e onhe'ẽ upéixa?” he'i oporandu-vy ojéupe. “Onhemonhandejáry ra'anga anga rei-vy, onhe'ẽ rei rei Hesu” he'i. “Tupã Nhandejáry ha'e anho mante omboyke kwaa va'e nhandéhegwi nhane rembiapo vaikwe” he'i. “Ndaipóri avave omboyke va'erã” he'i opy'a-py ojéupe.

⁸ Onhepy'amongeta ramo upéixa hikwái, opy'a-py oikwaa-ma Hesu:

—Ma'erã-gwi erenhe'ẽ vai rei nde py'apy-py? he'i.

⁹ —Pejeapysaka porã katu xe nhe'ẽ-rehe, he'i íxupe kwéry. —Oĩ ramo, “Amboyke-ma ndéhegwi ne rembiapo vaikwe” he'i va'e katu, ndajahexái hemimboyke, he'i. —Omboyke para'e. Tapa nomboykéiry ra'e. Ndajahexáiry. Ha oĩ ramo, “Epu'ã katu, eraha nde rupagwe, egwata eho-vy” he'i rei va'e katu, jahexa ave. Nomopu'áiry. ¹⁰ Áy aikwaa uka-ta peẽ-my xe nhe'ẽ rei e'yha ko yvy-py. Xe Nhande Ryke'y tee va'e voi. Xe nhe'ẽ-py rei amboyke-ma voi yvypóry rembiapo vaikwe. Peikwaa porã hagwã xe nhe'ẽ rei e'yha, ambogwera-ta upe hajy jeapa va'e-pe, he'i Hesu onhe'ẽ-vy gwĩ imbo'eháry-pe.

Upe rire-ma ojere hajy jeapa va'e-pe:

¹¹ —Ha'e-ta nde-vy. Epu'ã eraha nde rupagwe. Xe nhe'ẽ-py tereho nde róga-py, he'i íxupe.

¹² Ha upéi inhe'ẽ-py opu'ã oho. Gwupa ohupi herahavy. Osẽ oho enterove rovagwy-rupi. Upéixa Hesu ohexa uka íxupe kwéry onhe'ẽ rei e'yha. Upéa ohexa ramo ijaty va'e kente,

—Mba'éixa po oporombogweraha, he'i ojóupe opondera-vy hese hikwái.

Nhandejáry-pe omomba'egwasu hikwái.

—Ndojehexáiry va'e koixagwa, he'i ojóupe hikwái.

Hesu ohenói Levi-pe

(Mt 9.9-13; Lc 5.27-32)

¹³ Ha upéi katu oho jevy Hesu yugwarusu rembe-py. Ojogweroatypa jevy hikwái upe-py. Ou Hesu renda-py. Onhemonhe'ẽ íxupe kwéry upe yugwarusu rembe-py.

¹⁴ Upéi ogwata oho-vy y rembe-rupi. Ohexa oho-vy Levi-pe. Ha Levi Alfeu ra'y. Ohexa íxupe nhane mbopaga haty-py:

—Eju xe moirũ, he'i Levi-pe.

Ha upéi katu opu'ã. Oho hupive.

¹⁵ Ha Hesu okaru oĩ-vy Levi róga-py. Okaru ave Hesu ndive, hemimbo'e kwéry ndive ave, nhane mbopaga va'ety, heta ojejavý va'e ave. Heta oĩ Hesu irũ. Upéa-gwi heta voi okaru indive.

¹⁶ Ha gwĩ fariseu judeu rekombó'ehaty va'e ohexa íxupe. Ohexa okaru ramo ojejavý va'ety ndive, nhane mbopaga va'ety ndive ave:

—Ma'erã po okaru ra'e Hesu nhane mbopaga va'ety ndive, gwĩ ojejavý va'e ndive ave, he'i oporandu-vy hemimbo'e kwéry-pe hikwái.

¹⁷ Ohendu-ma ramo upéa Hesu, omombe'u íxupe kwéry arandu rehegwa nhe'ẽ nhane mbogwerahaty rehegwa-rami:

—Nhande resãi ramo, nanhaikotevẽiry va'e nhane mbogwerahaty-rehe. Nhande rasy ramo ae, nhaikotevẽ va'e hese. Xe ndajúi ahenói hagwã, “Xe py'a potĩ” he'i ójehe va'e ou hagwã xe renda-py, he'i Hesu. —Ha gwĩ ojejavý va'e katu aju va'ekwe ahenói-vy, he'i joty íxupe kwéry Hesu hemimopotĩse-rehe onhemoirũ uka hagwã.

“Ne remimbo'e kwéry katu ma'erã po ndohasái okaru e'y reheve” he'i oporandu-vy Hesu-pe

(Mt 9.14-17; Lc 5.33-39)

¹⁸ Ha upéi katu ohasa okaru e'y reheve João remimbo'e kwéry, fariseu kwéry ave. Ndaha'úi ojóupe gwarã-rehe upéixa oiko hikwái. Nhandejáry pegwarã-rehe ae upéixa oiko hikwái. Upe ramo ogwahẽ ou-vy Hesu renda-py oporandu va'e:

—Ma'erã ohasa okaru e'y reheve João remimbo'e kwéry fariseu kwéry ave? he'i. —Ha ne remimbo'e kwéry katu ma'erã po ndohasái okaru e'y reheve? he'i oporandu-vy Hesu-pe.

¹⁹ Ha Hesu oiporu mendaha rehegwa nhe'ẽ oikwaa uka porã hagwã. He'i íxupe kwéry:

—Oĩ vyteri ramo omenda va'ekwe, ndikatúí ohasa okaru e'y reheve he'yí kwéry. Ma'erã ere kuri, “Tohasa okaru e'y reheve” he'i oporandu-vy. —Ndikatúí ohasa okaru e'y reheve onhondive oime ramo. ²⁰ Ha upe rire katu ogwahẽ va'erã hi'áry. Ojereraha va'erã íxugwi kwéry omenda va'ekwe. Ojereraha rire nda'ivýi va'erã okaru he'yí kwéry, he'i upe pygwa-pe ojehegwa omombe'u-vy.

²¹ Upéi Hesu oiporu ao rehegwa nhe'ẽ, uva rykwere rehegwa nhe'ẽ ave oikwaa uka porã hagwã íxupe kwéry. He'i íxupe kwéry:

—Nanharemendaí ipyahu va'e-py ao tujakwe. Nhare-menda ramo, onhy arã ra'e ipyahu va'e ojepoapy-vy. Omondoro arã ao tujakwe-pe. Opyta arã ra'e osorove, he'i. ²² —Nanhunháiry uva rykwere pyahu va'e hyru vakapi nda'ijyvúi ma va'e-py. Nanhunha ramo, ovu omondoropa-ma va'erã gwyrú tuja. Osyrupa arã pe uva rykwere ra'e. Osoropa arã hyrukwe. Uva rykwere pyahu va'e katu nanhunha hyru pyahu-py ave, he'i Hesu ohekombopyahu kwaa uka hagwã íxupe kwéry.

“Xe pytu'uha áry járy” he'i Hesu

(Mt 12.1-8; Lc 6.1-5)

²³ Ha upéi katu pytu'uha áry-py oho ogwata Hesu. Trigoty mbyte-rupi oho. Ha hemimbo'e kwéry oipo'o-ma oho-vy trigo rope. ²⁴ Ha he'i Hesu-pe fariseu kwéry: —Ema'ě hese, he'i. —Ma'erã po ha'e kwéry oipo'o trigo rope pytu'uha áry-py? Jaipo'o ramo trigo rope, nhamba'apo voi. Ndikatúi nhamba'apo pytu'uha áry-py, he'i Hesu-pe.

²⁵ Ha he'i íxupe kwéry Hesu: —Ma'erã eremonhe'ě nhe'ě rei Nhandejáry kwatia nhe'ě, Davi amyrí rehegwa nhe'ě? Mba'éixa katu ndereikwaáiry? he'i oporandu-vy íxupe. † Upéi he'i:

—Nahembi'úi-gwi, ivare'apa va'ekwe Davi inhirũ gwéry ave. ²⁶ Upéa-gwi oike koty-py va'ekwe. Nhandejáry-pe nhamboete haty-py oike, oiko ramo Abiatar pa'i ruvixagwasu ramo. Ho'u va'ekwe gwĩ mbojape Nhandejáry rovagwy-py pa'i remimoĩgwe. Nhandejáry ndohejái avave-pe ho'u va'erã upe mbojape. Pa'i kwéry rembi'u ae. Upéa ndikatúi ho'u avave. Ha Davi ae katu ho'u joty va'ekwe. Pa'i e'ỹ ramo jepe Davi ho'u joty va'ekwe. Omongaru ave oirũ gwéry va'ekwe, he'i oik-waa uka-vy íxupe kwéry. —Iporã voi ra'e ja'u trigo rope ko'ánga, he'i oikwaa uka-vy. ††

²⁷ Upéi he'i jevy íxupe kwéry Hesu: —Omoĩ va'ekwe Tupã Nhandejáry upe pytu'uha áry nhane kane'ogwa hagwã. Teko rei remimombe'u nhane mbohasa asy hagwã nomoĩry va'ekwe. Nhanderehe ha-py ae katu omoĩ va'ekwe pytu'uha áry, he'i íxupe kwéry. ²⁸ —Ha xe katu Nhande Ryke'y tee va'e. Upéa-gwi xe ae pytu'uha áry járy voi, he'i. —Xe ae pytu'uha áry moĩha voi, he'i. —Xe ae amandave va'e, he'i íxupe kwéry Hesu.

Okwera ipo ypi va'e

(Mt 12.9-14; Lc 6.6-11)

3 Ha upéi katu oike jevy Hesu ojeporahéi haty-py. Oike ramo ohexa-ma oĩ ramo ipo ypi va'e. Upe ramo judeu ruvixa orepara Hesu-rehe:

² —Oporombogwera-ta para'e pytu'uha áry-py? he'i hese oporandu-vy ojóupe hikwái.

Upéa-gwi orepara para hese hikwái ohexa hagwã. Oity vai ukase mo'ã Hesu-pe. Oporombogwera ramo, “Omba'apo ra'e”, he'ise hese. Tembiapo vai ombojase mo'ã hese.

³ Ha Hesu he'i ipo ypi va'e-pe:

—Eju katu enhembo'y ore kwéry rovái, he'i íxupe.

⁴ Upe rire oporandu judeu ruvixa-pe:

—Iporã tipó pytu'uha áry-py nhane rembiapo porã e'ỹ? Erejohu porã va'erã tipó jajapo vai ramo? Iporã tipó pytu'uha áry-py naporombogwera e'ỹ? Erejohu porã va'erã tipó japorojuka ramo? he'i íxupe kwéry. Onhe'ěreitypa íxupe kwéry. Ha ha'e kwéry katu opyta okirĩmba hikwái íxugwi.

⁵ Ha upéi katu Hesu ndaija'ei ha'e kwéry heko vaiharehe orepara para-vy hese kwéry. Ndovy'avéi-ma. Ha'e kwéry nainhakã porã-gwi, nainharanduséiry-gwi, ndovy'áiry:

—Eipysó katu nde po, he'i íxupe, ipo ypi va'e-pe.

Oipysó ramo, okwera-ma ipo.

⁶ Ha fariseu kwéry osẽmba oho-vy íxugwi. Osẽ rire pya'e ojogweroaty Herodes irũ gwéry ndive:

—Mba'éixa tamo ra'e jajuka íxupe, he'i oporandu randu-vy ojóupe hikwái.

Ombogwera gwera hasy va'e kwéry Hesu

(Mt 4.24-25; Lc 6.17-19)

⁷ Ha upéi katu oho jevy Hesu yugwarusu rembe-py. Gwemimbo'e kwéry ndive oho. Heta eterei Galiléa yugwarusu jerekwe rupigwa oho ave hapykwéri. Heta eta ou upe Hesu ojapo va'ekwe rerakwã rendu-vy. Ohendu heta Judéia pygwa ave. ⁸ Ohendu heta Jerusalém pygwa, heta Iduméia pygwa ave. Heta Jordão ysyry rovái pygwa ave ohendu. Ohendu heta Tiro jere rupigwa. Sidom jere rupigwa ave herakwã ohendu. Upéa-gwi oupa ete voi Hesu renda-py hikwái. ⁹ Ou ramo hikwái omongwera gwera heta va'e-pe Hesu. Upéa-gwi ijaty-pa hasy va'e kwéry opoko hagwã hese onhembogwera ukase-vy.

Upe ramo he'i Hesu:

—Emoĩ porã katu xe-vy xe renagwã kanóa pono xe jopy eterei, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

¹¹ Ha anháy rerekoha katu ohexa ramo íxupe, ojeity ity Hesu rovagwy-rupi osapukái-vy:

—Nde katu Tupã Nhandejáry ra'y voi, peteĩ teĩ he'i ojeity-vy íxupe.

¹² —Ani xe mombe'u mbe'u kiva'e pa xe, he'i peteĩ teĩ-pe oja'o-vy.

Hesu oiporavo doze kwimba'e-pe oirurã

(Mt 10.1-4; Lc 6.12-16)

¹³ Upéi ojeupi oho-vy vyatyryrusu-py. Ohenói gwembi-poravokwe-pe. Ha oupa Hesu renda-py. ¹⁴ Ha Hesu katu oiporavo doze kwimba'e-pe omoirũ hagwã íxupe:

—Oromondo-ta erenhemonhe'ě hagwã. ¹⁵ Xe nhe'ẽ-py eremosẽ-ta anháy, he'i íxupe kwéry.

¹⁶ Upéixa-rupi oiporavo Simão-pe. Ha Simão-pe ombohéry joapy Pedro-py. ¹⁷ Oiporavo ave Zebedeu ra'y-pe, Tiago, tyvýry João ave. Upe mokoĩve va'e ombohéry joapy ave Boanerges-py. Héry he'ise: Tyapu ramigwa. ¹⁸ Oiporavo ave André, Filipe, Bartolomeu ndive. Oiporavo Mateus, Tomé, Alfeu ra'y Tiago ndive. Oiporavo ave Tadeu, Simão ndive. Upe va'e gwĩ huvixa ramo oiko va'e-pe omosẽse va'e kwéry irũ va'ekwe. Oiporavo ave Judas Iscariotes. Upe va'e Hesu pyhyharã-pe omombe'u va'erã. Upe doze kwimba'e oiporavopa-ma Hesu oirurã.

Judeu rekombo'ehaty onhe'ě rei rei Hesu-rehe

(Mt 12.22-32; Lc 11.14-23)

²⁰ Upéi Hesu oike oho-vy oga py-py. Ha heta eta ojogweroaty jevy. Upéa-gwi ndikatúi okaru Hesu inhirũ

† 2:25 1 Sm 21.1-6 †† 2:26 Lv 24.9

gwéry ave. ²¹ Upéa ohendu ramo, Hesu róga pygwa osé oho onhangareko hagwã hese heraha-vy.

—Ítavy, he'i mo'ã hese hikwái.

Upéa-gwi osé oho onhangareko hagwã mo'ã hese he'í kwéry.

²² Ha judeu rekombo'ehaty katu Jerusalém-gwi ou va'ekwe he'i:

—Gwí Belzebu anháy ruvixa katu ojepota ra'e Hesu-rehe. Upéa-gwi Belzebu nhe'ë-py omosë anháy imondo-vy. Upe anháy ruvixa nhe'ë-py omosë íxupe kwéry, he'í mo'ã hese hikwái.

²³ Upe va'e-rupi ohenói íxupe kwéry Hesu. Arandu re-hegwa nhe'ë omombe'u íxupe kwéry, tetã mygwa re-hegwa nhe'ë poru-vy. Imbaraete va'e re-hegwa nhe'ë oiporu ave:

—Mba'éixa katu omosë-ta hesegwa Satanás, upe anháy ruvixa va'e, he'i. —Ndikatúiry omosë. ²⁴ Ha mburu-vixagwasu re'í ndaijojavéi-ma ramo, ndoiko porãvéi-ma. ²⁵ Ha hóga pygwa ndaijojavéi-ma ramo, ndoiko porãvéi-ma. ²⁶ Ha Satanás re'í kwéry ave ndaijojavéi-ma ramo ra'e, ndoiko porãvéi-ma arã ra'e Satanás. Ndoikovéi-ma arã ra'e. Opa-ma arã ra'e, he'i. ²⁷ —Ha ndikatúí avave oike imbaraete va'e róga-py omonda hagwã imba'e kwéry-rehe. Onhapytí ranhe ramo ae íxupe, ogwerahapa arã hóga-py oí va'e, he'í íxupe kwéry Hesu.

Upéixa ha'e kwéry ijapuha oikwaa uka íxupe. Anháy ndikatúí omosë ojehegwa, he'i ramo oikwaa uka íxupe ha'e kwéry ijapuha.

²⁸ —Anháy ojepota ra'e Hesu-rehe, he'i mo'ã hese kuri hikwái.

Hesu Nhe'ë Marangatu tee va'e-pe omoanha anháy hikwái. Upéa-gwi he'í íxupe kwéry Hesu:

—Anhete ko xe ha'e-ta nde-vy. Ne rembiapo vai ramo, erenhe'ë vai ramo Nhandejáry-rehe, omboyke-ta ndéhegwi Nhandejáry ne rembiapo vaikwe. Ha erenhe'ë vai ramo katu Nhe'ë Marangatu tee va'e-rehe, nande poriahuvereko mo'ãiry. Nde py'a ky'a-ma. Nande py'a potí mo'ãvéi opa e'ý reheve, he'í íxupe kwéry Hesu.

Hesu re'í kwéry

(Mt 12.46-50; Lc 8.19-21; Hb 2.11-12)

³¹ Upe rire ou isy tyvýry kwéry ave. Opyta oka-py. Ohenói uka osé hagwã. ³² Heta ogwapy hikwái Hesu jerekwe-vy:

—Nde sy ou. Ou ave nde ryvy ne reindy ave. Oka-py ogwahë oí-vy, he'í íxupe. —Nde rexase, he'í Hesu-pe.

³³ Ha ha'e nosëiry joty oho-vy. Upéi he'i:

—Amombe'u-ta peë-my kiva'e pa xe sy, kiva'e pa xe ryvy, he'í íxupe kwéry.

³⁴ Upe rire orepara gwenduha-rehe ojerekwe-rehe ogwapy va'e:

—Ehexa, he'í gwenduha-pe, —ko va'e kwéry xe sy. Upe va'e kwéry xe ryvy, he'í. ³⁵ —Nhandejáry nhe'ë ojapo va'e gwive upéa voi xe ryvy, he'í. —Upéa xe reindy, upéa xe sy ave, he'í gwenduha-pe Hesu.

Hesu omombe'u arandu re-hegwa nhe'ë temitýgwe re-hegwa-rami

(Mt 13.1-9; Lc 8.4-8)

4 Ha upéi katu onhemonhe'ë jevy-ma Hesu yug-warusu rembe-rehe. Ha heta eterei ijatypa henda-py. Upéa-gwi oike kanoagwasu-py íxugwi kwéry. Og-wapy-ma kanóa py-py. Y rembe'y-py oí kanóa. Ha enterove opyta yvy-py hikwái. Y rembe-rehe opyta. ² Ha heta onhemonhe'ë nhe'ë íxupe kwéry arandu re-hegwa nhe'ë omombe'u-vy.

Omombe'u arandu re-hegwa nhe'ë íxupe kwéry temitýgwe re-hegwa-rami:

³ —Pejeapysaka joa joa, he'i. —Oho onhemity on-hemity va'e. Omohái gwemity. ⁴ Onhemity jave, oime temity ra'í tape-rupi ho'a va'e. Ha upéi ou gwyrá opa ho'u. ⁵ Oime temity ra'í ave yvy pererí-rupi ho'a va'e. Upe-py oí mixími yvy. Pya'e henhói-ma, yvy ndahetáiry-gwi. ⁶ Kwarahy haku-ma ramo, onhandu-ma temitýg-we kwarahy aku. Ha kwarahy ohapypa voi. Ombo-hovirupa ave hapo e'ý reheve. ⁷ Oime nhuatíndy-rupi ho'a va'e ave. Ha nhuatí katu okakwaa-ma. Ojaho'ipa temitýgwe-pe. Upéa-gwi ndahopéiry. ⁸ Oime yvy porã-my ho'a va'e ave. Henhói-ma hemity. Okakwaa. Hope-ma. Oí trinta ha'í va'e. Oí sessenta ha'í va'e. Oí ha'íve va'e cem ha'í va'e. ⁹ Ne aranduse va'e, ejeapysaka porã katu xe nhe'ë-rehe, he'í onhemon-he'ë-vy íxupe kwéry.

Hesu oikwaa uka gwemimbo'e kwéry-pe temitýgwe re-hegwa nhe'ë

(Mt 13.10-23; Lc 8.9-15)

¹⁰ Ijatypa va'e oje'ói rire, oporandu Hesu-pe doze hemimbo'e kwéry inhirú gwéry ave:

—Temitýgwe re-hegwa nhe'ë ereiporu kuri. Mbava'e-rehe po he'í upe va'e? he'í oporandu-vy íxupe.

¹¹ Upéi he'í Hesu íxupe kwéry:

—Ha peë katu peikwaa voi mba'éixa po nhamoirú-ta Nhandejáry nhande ruvixa. Nhandejáry oikwaa uka-gwi peë-my peikwaa. Ha ambue kwéry-pe katu ndoik-waa ukáiry. Upéa-gwi temitýgwe re-hegwa-rami amombe'u kuri Nhandejáry nhande ruvixarã re-hegwa nhe'ë, anhemonhe'ë-vy íxupe kwéry, he'í.

¹² —Ha upéi oma'ë ma'ë hikwái. Ha ndohexái mba'eve. Ohendu hendu. Ha ndoikwaái mba'eve. Upéa-gwi ndogwerováí gweko. Ha Nhandejáry katu nom-boykéiry íxugwi kwéry hembiaapo vaikwe. Upéa-rehe arandu re-hegwa nhe'ë aiporu mante amombe'u-vy íxupe kwéry Nhandejáry re-hegwa nhe'ë, he'í. †

¹³ —Ha peë katu ndapeikwaa porãí ave. Ma'erã ndapeikwaa porãí? Aipo ramo, mba'éixa peikwaa-ta arandu re-hegwa nhe'ë gwive amombe'u mbe'u ramo?

¹⁴ Onhemity va'e onhemity. Upéa he'ise: Omoherakwã Nhandejáry re-hegwa nhe'ë porã. ¹⁵ Ha tape-rupi on-henhotý va'ekwe katu he'ise: Oí ohendu va'e nhe'ë porã. Ohendu-ma ramo, ou anháy ruvixa Satanás. Oipe'a ipy'a-gwi inhe'ë porã. ¹⁶ Ha yvy pererí-rupi on-

† 4:12 Is 6.9-10

henhotý va'ekwe katu he'ise: Oĩ ohendu va'e inhe'ẽ porã. Ohendu-ma ramo, ovy'a ogwerovia-vy. ¹⁷ Ha ndahapóiry. Upéa he'ise: Sapy'a ete ogwerovia. Ndogwerovia teéiry voi. Ha upe rire katu nhe'ẽ porã rendugwi, omoingo asy íxupe. Ojerereko asy-gwi, ndogweroviasevéiry. Pya'e a'e oheja nhe'ẽ porã. ¹⁸ Ha nhuatĩndy-rupi onhenhotý va'ekwe katu he'ise: Oĩ ohendu va'e voi inhe'ẽ porã. ¹⁹ Ha onhesamondo mondo omba'e-rehe: "Mba'éixa po aiko-ta ko'ánga?" oporandu randu ojéupe. Ovy'a-ta mo'ã imba'e reta ramo. Oipotave tave ojéupe gwarã. Upéa-gwi ohendu hendu rei inhe'ẽ porã. Nahembiapo porã porãiry. ²⁰ Ha yvy porã-my onhenhotý va'ekwe katu he'ise: Oĩ ohendu va'e inhe'ẽ porã. Ohendu ramo ogwerovia tee voi. Ogwerovia-gwi, oĩ hembiapo porã porã va'e. Oĩ hembiapo porãve ráve va'e. Oĩ hembiapo porã eterei va'e ave, he'i íxupe kwéry Hesu.

Hesu omombe'u mbe'u arandu rehegwa nhe'ẽ

²¹ Ha upéi katu Hesu omombe'u jevy arandu rehegwa nhe'ẽ tataendy rehegwa-rami:

—Ndajarúí voi tataendy nhamoĩ hagwã mba'e ryrugwy-py. Ndajarúí ave nhamoĩ hagwã tupa gwy-py. Tataendy katu jaru nhamoĩ hagwã tataendy rendatypy. ²² Oime va'e gwive onhenhomi va'e ojekwaa-ta voi. Ha pe ereikwaa e'ỹ va'e gwive, upéa ereikwaa-ta voi ave. ²³ Ne aranduse va'e, ejeapysaka porã katu xe nhe'ẽ-rehe, he'i.

²⁴ —Ejeapysaka porã erehendu va'e-rehe. Ereme'ẽ me'ẽ va'ekwe ohekoviario-ta nde-vy. Hetave ave ohekoviario-ta. ²⁵ Heta ogwereco va'e-pe hetave ohekoviario-ta. Ha naimba'e rexakwaái va'e-gwi katu, oipe'apa-ta íxugwi. Ogwereco va'e gwive oipe'apa-ta íxugwi, he'i íxupe kwéry Hesu. †

²⁶ Ha upéi katu omombe'u jevy Nhandejáry nhande ruvixarã rehegwa nhe'ẽ temitýgwe rehegwa-rami:

—Kwimba'e oho onhemitý. Onhemitý yvy-rupi. ²⁷ Upéi pyhare hare oke-ma. Iko'ẽmba ẽmba opu'ã-vy. Henhói rei temitý. Okakwaa. Ha ndoikwaáiry mba'éixa po henhói. ²⁸ Hemitýgwe katu omohenhói rei yvy. Upe rire ombohope. Upe rire omoha'ỹi. ²⁹ Ijagwyje-ma ramo, oikyti uka ogwahẽ-ma hi'áry-gwi, he'i íxupe kwéry Hesu, Nhandejáry irũ ojekwaa va'erã rehegwa oikwaa uka-vy.

³⁰ —Mba'éixa aikwaa uka-ta peẽ-my Nhandejáry nhande ruvixaha? Mba'eixagwa nhe'ẽ aiporu-ta pene mo'arandu hagwã, he'i íxupe kwéry.

³¹ —Amombe'u-ta Nhandejáry nhande ruvixarã rehegwa nhe'ẽ temitýgwe mostarda rehegwa-rami, he'i. —Oĩ temitý héry va'e mostarda. Onhotý ramo, mixi eterei. Mixi've opamba'e ra'ỹi-gwi yvy arigwa-gwi. ³² Ha onhotý-ma rire, pya'e tuvixa. Entéro temitý-gwi tuvixave. Upéi hakãmy-ma. Upéa-rehe ojapo-ma gwyragwaityrã. Hi'ã gwy-py ojapo, he'i íxupe kwéry Hesu, Nhandejáry irũ hetave tave oĩ va'erã rehegwa oikwaa uka-vy. ††

† 4:25 Mt 5.14-15; Lc 8.16-18 †† 4:32 Mt 13.31-32; Lc 13.18-19

³³ Upéixa voi omombe'u mbe'u íxupe kwéry Hesu arandu rehegwa nhe'ẽ temitýgwe rehegwa-rami. Peteĩ teĩ oikwaa peve omombe'u. ³⁴ Onhemonhe'ẽ-vy íxupe kwéry, temitýgwe rehegwa nhe'ẽ va'e-rupi, tataendy rehegwa va'e-rupi ave omombe'u íxupe. Upéa rehegwa oiporu e'ỹ reheve nomombe'uíry íxupe kwéry. Ha hemimbo'e kwéry anho hendive oime ramo, oikwaa ukapa-ma íxupe kwéry. ‡

Ekirirĩ katu, he'i y-pe Hesu

(Mt 8.23-27; Lc 8.22-25)

³⁵ Ha upéi ka'aru ete-ma.

—Jaha jahasa y rovái, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

³⁶ Upéi ohejapa oho-vy ijaty va'e-pe hikwái. Ogwapy oĩ-vy kanoagwasu-py Hesu. Upéixa ramo ogweraha íxupe y-rupi y rovái. Oho ave hupive kanóa ambue va'e. ³⁷ Ha upéi katu ou yvytugwasu. Opu'ã pu'ã-ma y. Oike kanoagwasu-py y. Upéa-gwi haimete-ma kanóa hynhẽ y-gwi. ³⁸ Ha Hesu katu oke oĩ-vy kanóa-py. Hemimbo'e kwéry kupe-py oke. Oke inhakãngyta ári. Ha omombáy-ma íxupe hikwái.

—Nhande nhandeapymi-tama, mbo'eháry, he'i omombáy-vy íxupe. —Nerepenái tipo nhande rekove-rehe? he'i íxupe.

³⁹ Ha opáy-ma Hesu. Ha opáy jave Hesu ohexa-ma y opu'ã pu'ã va'e. Ha oja'o yvytugwasu-pe omombyta hagwã:

—Ekirirĩ katu, he'i y-pe.

Inhe'ẽ rupi opyta-ma yvytu. Okirirĩmba ete voi.

⁴⁰ Ha'e he'i:

—Ma'erã nde py'amirĩ upéixa? Nderejeroviáiry xe-rehe. Ma'erã nderejeroviáiry xe-rehe? he'i íxupe kwéry.

⁴¹ Ha onhemondyipa-ma íxugwi hikwái.

—Kiva'e po ko va'e? Oja'o ramo yvytugwasu-pe, oja'o ramo y-pe ave íxupe, ohendu voi inhe'ẽ, he'i ojéupe hikwái hese.

Oike kure kwéry py'a-py anháy kwéry

(Mt 8.28-34; Lc 8.26-39)

5 Ha upéi katu Hesu gwemimbo'e kwéry ndive ohasa yugwarusu rovái. Ogwahẽ Geraseno kwéry retã-my. ² Osẽ-ma ramo Hesu kanoagwasu-gwi, ou ohugwaitĩ-vy íxupe anháy ojepota va'e hese. Oyta-gwi ou. ³ Oiko rei oyta-rupi anháy ojepota va'e hese. Ndikatuvéi onhapytĩ íxupe avave. ⁴ Onhapytĩ jevy jevy rei íxupe. Oipokwa pokwa íxupe corrente-py. Oipykwa pykwa ave íxupe. Ha anháy-rehe omenda va'e katu omondohoypa-ma. Omopesẽgwe sẽgwepa, omondohoypa-ma íxugwi. Ndaipóri ipu'aka va'e hese.

⁵ Pyhare osapukái oĩ-vy oyta-rupi, yvyaty aty-rupi ave. Áry ramo osapukái ave. Onhekytĩ oiko-vy ita-rehe.

⁶ Mombyry-gwi ohexa-ma Hesu-pe. Oripara ojeity omboete hagwã íxupe. ⁷ He'i osapukái hatã-vy:

—Nde, Hesu, he'i. —Tupãgwasu ra'y nde, he'i.

—Ma'erã tipo erepena xe-rehe? he'i oporandu-vy

‡ 4:34 Mt 13.34-36

Hesu-pe. —Tupã Nhandejáry réry-py, ajerure nde-vy. Aníke xe mbohasa asy, he'i Hesu-pe.

⁸ Upéa he'i jave,

—Anháy, he'i, —esě katu íxugwi, he'i íxupe Hesu.

⁹ Upéi oporandu íxupe:

—Mba'éixa nde réry? he'i íxupe.

—Heta xe ae xe moirũ va'e. Upéa-gwi xe réry Heta ave, he'i Hesu-pe.

¹⁰ Upéi ojpura anháy ojerure-vy Hesu-pe pono omondopa íxupe kwéry pe tetã-gwi. ¹¹ Ha upe-py heta eterei oĩ kure. Yvyaty rembe'y-rehe okaru hikwái kure.

¹² Ha anháy kwéry ojerure íxupe:

—Ore mondo katu kure kwéry-rehe. Toroiike ipy'a kwéry-py, he'i Hesu-pe.

¹³ —Tapeho, he'i íxupe kwéry Hesu.

Ha anháy kwéry katu osě íxugwi. Oike kure kwéry yta-py. Ha kure kwéry oriparapa ogwey. Y rembe'y-py ogwey oho-vy. Hi'apỹ ho'a-vy. Oĩgwe-vy ho'a yugwarusu-py. Heta eterei onheapymimba y py-py. Mokõi mil-rupi, gweta hagwe-ma onheapymimba. ¹⁴ Ha herekwa kwéry katu oriparapa oho-vy hikwái. Omombe'u tetã mygwa-pe. Tetã jerekwe-rehe oĩ va'e-pe omombe'u ave. Oupa ohexa ojehu va'ekwe. ¹⁵ Ogwahẽmba Hesu renda-py. Ohexa anháy rerekohare hikwái. Ohexa íxupe ogwapy ramo. Onhemonde ramo ohexa.

—Ndaitavyvéi-ma voi ra'e, he'i hexa-vy hikwái.

Upéa-gwi ikyhyjepa-ma hikwái. ¹⁶ Ha upe hexahare omombe'upa íxupe kwéry. Ojehu va'ekwe omombe'upa íxupe. Omombe'u ave anháy rerekohare rehegwa nhe'ě. Kure kwéry rehegwa nhe'ě omombe'u ave. ¹⁷ Upéa-gwi upe pygwa kwéry okyhyje-ma Hesu-gwi hikwái. Ojerure-ma íxupe osě hagwã hetã kwéry-gwi.

¹⁸ Upe rire onhemboyru kanóa-py Hesu. Onhemboyru-ma ramo ojpura upe anháy rerekohare omoirũ hagwã íxupe. ¹⁹ Ha ndohejái omoirũ íxupe:

—Tereho ae katu nde róga-py. Ekwa emombe'u nde re'ýi kwéry-pe erekwera porã-maha. “Nhandejáry ojapo porã porã xe-rehe” ere katu emombe'u-vy, he'i íxupe. —“Xe poriahuvereko eterei-ma voi Nhandejáry” ere katu emombe'u-vy, he'i íxupe Hesu. ²⁰ Ha upéi katu oho omosarambi-vy anháy rerekohare Decapolis tetã mygwa-pe. “Ojapo porã porã xe-rehe Hesu” he'i omombe'u-vy.

—Nhandejáry ojapo porã porã hese, he'i opondera-vy hese hikwái.

Hesu omoingove jevy mitã kunha-pe

(Mt 9.18-26; Lc 8.40-56)

²¹ Ha upéi katu Hesu oho jevy kanoagwasu-py. Ohasa oje'ói-vy y rovái. Ogwahẽ rire heta eterei jevy ijatypa henda-py. Ha Hesu yugwarusu rembe-py onhembo'y oĩ-vy. ²² Ha upéi ojpura ou-vy ojeporahéi haty-py amanda va'e. Héry Jairo. Ohexa-ma ramo íxupe, onhesũ omboete-vy Hesu renonde-py:

²³ —Omano-tama xe rajymi, he'i. —Jaha katu eremoĩ hagwã hi'ári nde po okwera hagwã, nomanovéi hagwã, he'i ojpura-gwi Hesu-pe.

²⁴ Upéa-gwi oho hendive Hesu. Ha ijaty va'e ojopypa íxupe oho-vy hapykwéri. ²⁵ Oime kunha. Are-ma hasy. Hasy doze ro'y. Tuvixa hasyha ogwey íxupe. ²⁶ Ohasa asy ete va'ekwe. Heta oĩ imongweraharã mo'ã, ha nomongweráiry. Ha ome'ẽmba rei-ma va'ekwe ogwerekereko va'e íxupe kwéry okwera hagwã mo'ã. Ha ndokwerái joty. Opyta hasyve va'ekwe. ²⁷ Upéi katu ohendu Hesu rerakwã. Upéa-rehe ojogweroaty aty ramo hikwái, oho hapykwéri, Hesu rapykwéri. ²⁸ “Apoko ramo xe ijao-rehe jepe, akwera arã”, he'i ojeupe. ²⁹ Upéa-gwi opoko ijao-rehe. Opoko-ma ramo hese, opi-ma íxupe imba'asy. Oikwaa okweramaha imba'asy-gwi hete.

³⁰ Ha Hesu katu oikwaa-ma omongweramaha kunha-pe. Upéa-gwi ojere-ma Hesu ijatypa va'e mbyte-py:

—Kiva'e opoko-ma xe ao-rehe, he'i oporandu-vy.

³¹ Ha hemimbo'e kwéry he'i íxupe:

—Ema'ẽ katu ijatypa va'e-rehe. Ojejapipa voi nde-rehe ra'e. “Kiva'e opoko xe-rehe” ma'erã ere upéixa, he'i oporandu-vy.

³² Ha Hesu oma'ẽ oĩ-vy ohexa hagwã kiva'e po ojapo upéixa ra'e. ³³ Ha kunha katu oikwaa okweramaha. Upéa-gwi ikyhyje-ma. Oryryí-ma ave. Ou ojeity henonde-py. Omombe'upa íxupe anhete va'e.

³⁴ —Xe rajy, he'i kunha-pe ipy'agwapy hagwã. Gwajýry-pe he'i iha-rami, he'i kunha-pe, —nde erejerovia-ma kuri xe-rehe, upéa-gwi erekwera-ma. Tereho nde py'agwapy reheve. Nande rasyvéi-ma ne mba'asy-gwi, he'i kunha-pe.

³⁵ Onhe'ẽ vyteri jave, ou mburuvixa róga-gwi omombe'u:

—Omano ete-ma nde rajy, he'i túvy-pe. —Eheja katu toho mbo'eháry, he'i Jairo-pe omombe'u va'e.

³⁶ Ha Hesu katu ohendu omombe'u ramo:

—Aníke erekyhyje. Ejerovia katu xe-rehe, he'i mburuvixa Jairo-pe. ³⁷ Ha upéi katu ndohejái omoirũ íxupe avave. Mbohapy hemimbo'e anho mante omoirũ íxupe. Oho indive omoirũ Pedro, Tiago, tyvúry João ave.

³⁸ Ogwahẽ-ma mburuvixa róga-py. Ohexa heta ijayvu joa va'e. Ha ha'e kwéry hasẽmba voi osapukái-vy.

³⁹ Oike Hesu. He'i íxupe kwéry:

—Ma'erã tipo pende ayvu? Ma'erã tipo pene rasẽmba rei pekwa-vy? he'i íxupe kwéry. —Nomano teéiry voi upe mitã kunha. Oke ae maniko oĩ-vy ra'e, he'i íxupe kwéry.

⁴⁰ Ha'e kwéry katu onhembohory Hesu-rehe. Ha ha'e katu omosẽmba imondo-vy. Ogweraha ondive mitã ru, isy oirũ ave. Oike mitã kunha oĩ ha-py. ⁴¹ Oipopyhy íxupe.

—“Talita cumi” he'i íxupe. Ha'e ae onhe'ẽ-py ohenói omopu'ã hagwã, “Mitã kunha, epu'ã katu” he'i-vy.

⁴² Upe mitã kunha opu'ã-ma ogwata-ma. Mitã kunha katu doze ro'y ogwerekereko va'e. Upéa-gwi,

—Mba'éixa omoingove jevy íxupe? he'i opondera eterei-vy hese hikwái.

⁴³ Ha Hesu he'i:

—Aníke avave ohendu, he'i jevy jevy íxupe kwéry Hesu. —Emongaru íxupe, mitã kunha-pe, he'i.

He'í kwéry ndogweroviái Hesu-pe
(Mt 13.53-58; Lc 4.16-30)

6 Upe-gwi oho Hesu. Gwetã-my ogwahẽ jevy. Omoirũ íxupe hemimbo'e kwéry. ² Ha pytu'uha áry-py Hesu onhemonhe'ẽ jevy-ma. Ojeporahéi haty-py onhemonhe'ẽ. Heta ohendu va'e inhe'ẽ,

—Mba'éixa onhemonhe'ẽ? he'i opondera-vy hese hikwái: —Mamo-gwi upéa ohendu aipo va'e nhe'ẽ? he'i hese. —Kiva'e omombe'u hi'arandu hagwã íxupe? he'i hese. —Ema'ẽ hese. Hexapyrã-rupi voi Hesu rembiapo porã. Mba'éixa ojapo upéixa? he'i hese. ³ —Upéa óga apohatygwe voi, he'i. —Maria memby voi. Tiago, José, Judas, Simão ave ityvýry kwéry voi. Heindýry kwéry oiko voi nhane ndive. Ma'erã onhembotuvixa ukase? he'i opondera-vy hese.

Upéa-gwi ndija'evéi Hesu-rehe hikwái.

⁴ Upéi he'i íxupe kwéry Hesu:

—Ha onhemonhe'ẽ va'ety onhemboete voi. Ha hetã mygwa katu nomboetevéiry íxupe. He'í kwéry ave nomboetevéiry íxupe. Hóga pygwa ave nomboetevéiry ave íxupe, he'i ójehe ndaija'evéi-gwi he'í kwéry.

⁵ Upéa-gwi ndikatúi hembiaapo porã hexapyrã-rupi. Mbovymi hasy va'e-rehe mante omoí opo omongwera hagwã. ⁶ Ha ndogweroviái-gwi hikwái,

—Mba'éixa ndogweroviái? he'i opondera-vy hese kwéry Hesu.

Upéi oho tetãgwasu jerekwe-rupi. Tetã mirí mirí oí ha-rupi oho onhemonhe'ẽ-vy Hesu.

Hesu remimbo'e kwéry oho onhemonhe'ẽ-vy
(Mt 10.5-15; Lc 9.1-6)

⁷ Ha upéi katu Hesu ohenói doze gwemimbo'e kwéry-pe ogwahẽ hagwã ha'e-py. Mokõ mokõi meme omboja'o ja'o imondo-vy:

—Xe nhe'ẽ-py emosẽ imondo-vy anháy, he'i íxupe kwéry. ⁸ —Aníke ereraha mba'eve. Nde pykoka anho eraha, he'i. —Ani ereraha ne remi'urã ani ereraha nde vosã. Ani ave ereraha pirapire ne ku'asã gwy-py, he'i íxupe kwéry. ⁹ —Emonde nde pyryru. Ne kamisa katu ani erembojo'a, he'i íxupe kwéry. ¹⁰ —Ereike ramo óga-py epyta upe-py. Ani erembopopa ereiko-vy. Eresẽ peve upe tetã-gwi, eiko petëi óga-py íxupe kwéry. ¹¹ Ha oí ramo tetã mygwa pende rerohory e'ý va'e, pene nhe'ẽ renduse e'ý va'e katu, eresẽ ramo upe tetã-gwi embovava nde py ho'apa hagwã yvy timbore nde py-gwi. Upéixa erejapo ramo, eremomandu'a uka arã hembiaapo vaikwe-rehe. “Nhandejáry re'í e'ý-rami nipo ra'e nhande” he'i va'erã ójehe, he'i íxupe kwéry Hesu.

¹² Aipo-gwi hemimbo'e kwéry oho onhemonhe'ẽ-vy enterove va'e-pe:

—Erova nde rekoha, he'i. ¹³ Omosẽ imondo-vy heta anháy-pe. Hasy va'e-rehe omona nhandy omongwera hagwã. †

João ojejuka
(Mt 14.1-12; Lc 9.7-9)

¹⁴ Ha Hesu rerakwã opa opa-rupi oho. Upéixa-gwi mburuvixagwasu Herodes ohendu ave Hesu rerakwã.

Kente kwéry omombe'u mbe'u ojóupe Hesu rerakwã. Gwí Hesu rexa-vy, he'i ojóupe:

—João Batista oikove jevy-ma, he'i mo'ã. —Upéa-gwi hexapyrã-rupi hembiaapo porã porã voi, oí he'i va'e mo'ã Hesu-rehe.

¹⁵ Hesu rexa-vy he'i ojóupe:

—Upe va'e ko Elias, oí he'i va'e mo'ã ave Hesu-rehe.

—Upe va'e ko onhemonhe'ẽ va'ety yma gwaréixa, oí he'i mo'ã va'e ave hese.

Upéixa voi ha'e kwéry hupi e'ý omombe'u. Omombe'u jokupe kupe hesegwa nhe'ẽ.

¹⁶ Upéixa ramo Herodes mburuvixagwasu va'e ohendu Hesu rerakwã. Upe ojapo japo va'ekwe ohendu:

—Upe João xe anhakã'o uka va'ekwe, oikove jevy-ma nipo ra'e, he'i mo'ã hese.

¹⁷ Are-ma omenda va'ekwe Herodes. Gwyvýry rembirekokwe-rehe omenda va'ekwe. Gwovajáry Herodias-rehe omenda va'ekwe. Tyvýry héry Filipe. Ha João katu he'i va'ekwe íxupe, Herodes-pe: “Ereiko ramo nde ryvy rembireko ndive, ndatekoháiry erereko” he'i va'ekwe íxupe. Upéa-gwi mburuvixagwasu omondo va'ekwe ipiári oipyhy uka hagwã João-pe. Omoí uka va'ekwe íxupe preso. Gwembireko-rehe onhe'ẽ-gwi, omoí uka íxupe preso. ¹⁹ Ha hambireko katu ndija'ei voi João-rehe. Ojuka-ta mo'ã. ²⁰ Ndikatuí ojuka, omboete-gwi íxupe mburuvixagwasu Herodes. Ha mburuvixa katu oheko kwaa voi íxupe. “Hi'arandu va'e João, heko marangatu va'e voi ave” he'i hese. Upéa-gwi omõngatu joty íxupe. Ohendu ramo inhe'ẽ, ojapose vérami mo'ã inhe'ẽ. Ha ndojapóséi ave. Ndojapói ramo jepe, ogwerohory joty inhe'ẽ. ²¹ Hi'áry ogwahẽ ojuka hagwã íxupe. Oiko hagwe áry-py mburuvixagwasu omongaru porã imboviapye. Mburuvixa kwéry, soldado ruvixa kwéry, imba'e reta va'e kwéry, Galiléia pygwa va'e omongaru porã.

²² Ojekaru ha-py oike-vy ojeroky hambireko memby kunha. Ombovy'a ojeroky ramo mburuvixagwasu Herodes-pe, imboviapye ave ombovy'a. Ha upéi he'i kunhataí-pe mburuvixagwasu:

—Ejerure xe-vy ne remimbota-rehe. Oime ra'ẽ va'e voi ame'ẽ-ta nde-vy, he'i íxupe. ²³ —Oime ra'ẽ va'e-rehe erejerure ramo, ame'ẽ-ta nde-vy, he'i íxupe. Pono oa-pu-gwi —Tupã réry-py ame'ẽ-ta nde-vy, he'i. —Ha opamba'e xe areko va'e katu amombyte-ta nde-vy ime'ẽ-vy, he'i jevy jevy íxupe.

²⁴ Upéi osẽ oho-vy oporandu osy-pe:

—Mbava'e-rehe tipo xe ajerure-ta, he'i omombe'u-vy osy-pe.

Isy he'i íxupe:

—Ejerure katu João Batista akãgwe-rehe, he'i íxupe.

²⁵ Ojapura oike hagwã jevy mburuvixagwasu oí ha-py. Pya'e oike ojerure-vy:

—Áy aipota eremboyru xe-vy pya'e nha'ẽ-py João akãgwe araha hagwã, he'i ojerure-vy.

† 6:13 Lc 10.1-12

²⁶ Ha mburuvixagwasu katu onhe'ëgwe omboasy eterei. "Tupã réry-py ame'ë-ta" he'i-gwi, ohendu-gwi ave imboviapyre inhe'ë, ndikatuvéi-ma João-rehe hakate'y. ²⁷ Upe-ma ramo omondo pete'i gwembigwái soldado ogweruruka hagwã íxupe inhakãgwe. Ha oho onhakã'o João-pe onhemoi va'e preso haty-py. ²⁸ Ogweru nha'ë-py inhakãgwe ome'ë kunhatai-pe. Ha kunhatai katu ome'ë osy-pe. ²⁹ Ha João remimbo'ekwe ohendu ramo, ou hetekwe ogweraha. Omo'i yvykwa-py hetekwe.

Hesu ombopopóy cinco mil va'e-pe cinco mbojape

mokõi pira ave

(Mt 14.13-21; Lc 9.10-17; Jo 6.1-14)

³⁰ Ha hemimondo kwéry katu ou jevy Hesu ha-py. Omombe'u íxupe ojapo japo va'ekwe. Ombo'e mbo'e va'ekwe ou jevy omombe'u. ³¹ Ha heta ipohuha ou. Opohupáry-gwi ndikatuvéi okaru. Upéa-gwi he'i gwemimbo'e kwéry-pe:

—Jaha katu nhane anho ojeiko e'y ha-py. Japytu'u mixi-vy jaha, he'i.

³² Akói ramo oho ha'e kwéry anho ojeiko e'y ha-py. Kanoagwasu-py oho. ³³ Ha heta kente ohexa íxupe iho ramo. Oikwaa-ma ave. Upe ramo enterove tetã-gwi osë oho-vy. Yvy-rupi oripara oho-vy. Ha'e kwéry ranhe ogwahë y rovái. Ha Hesu nogwahëi joty.

³⁴ Ogwahë ramo hembey-py, osë kanóa-gwi.

—Heta ojohapypa ra'e onhomboaty, he'i hexa-vy. —Upéa ovexa ijáry e'y va'e-rami ndoiko kwaáiry ha'e kwéry anho, he'i. —Ndaherekwáiry, he'i.

Upéa-gwi oiporiahuvareko-ma íxupe kwéry. Oiporiahuvareko-gwi heta onhemonhe'ë nhe'ë íxupe kwéry.

³⁵ Ka'aru ete ou Hesu ha-py hemimbo'e kwéry:

—Ndaipóri mba'ave a-py, he'i. —Ka'aru ete-ma. ³⁶ Ere íxupe kwéry toho tetã miri-rupi tetãgwasu-rupi ave ojogwa hagwã gwemi'urã, he'i Hesu-pe.

³⁷ Ha Hesu katu he'i gwemimbo'e kwéry-pe:

—Peë katu peme'ë íxupe kwéry hemi'urã, he'i.

—Oroho-ta tipo orojogwa duzentos repy mbojape hemi'urã kwéry orome'ë hagwã íxupe kwéry ho'u hagwã, he'i íxupe oporandu-vy.

³⁸ Hesu he'i:

—Mbovy a-py erereko mbojape? Ekwa terehexa, he'i íxupe.

Upe rire oho ohexa. Oikwaa rire, ou omombe'u:

—Cinco mbojape oi, he'i. —Mokõi pira ka'ë ave oi, he'i Hesu-pe.

³⁹ Ha upéi katu he'i ojogweroaty miri miri hagwã ogwapy-vy. Kapi'i pyahu ári ogwapy hagwã, he'i íxupe kwéry. ⁴⁰ Ha cem oi va'e, cinqüenta oi va'e ave ojopy ypy-py ogwapy. ⁴¹ Ha Hesu katu oipyhy upe cinco mbojape. Mokõi pira ave oipyhy. Upéi hovayva yvate-koty omboete-vy temi'urã-rehe. Otima porã ave. Omboja'o ja'o upe mbojape. Ome'ë me'ë gwemimbo'e kwéry-pe ombogwey hagwã entéro va'e rovagwy-py. Omboja'o ja'o ave mokõi pira enterovéa-pe. ⁴² Ha enterovete okaru. Hygwyatãmba-ma ave hikwái. ⁴³ Upéi omono'õ

ho'u va'ekwe rembyre, pira rembyre ave. Doze ajaka joty ra'e oi hembyre kwéry. ⁴⁴ Upe okaru va'ekwe heta oi ra'e. Kwimba'e kwéry okaru va'e cinco mil oi ra'e.

Hesu oho ogwata-vy y ári

(Mt 14.22-33; Jo 6.15-21)

⁴⁵ Upe ramo Hesu he'i:

—Eike katu kanoagwasu-py, he'i gwemimbo'e kwéry-pe. —Pekwa mani katu y rovái xe renonde, he'i. —Bet-saida-py ekwa mani katu, he'i.

Oho rire, he'i ojogweroaty va'e-pe:

—Tapeho katu pende ro nde róga-rupi, he'i Hesu íxupe kwéry.

⁴⁶ Upe rire, "Aha jevy-tama" he'i rire íxupe kwéry, oho yvyaty ári-rupi Hesu. Onhomongeta hagwã Nhande-járy ndive oho.

⁴⁷ Ojekwaa-ma pytũ ou-vy. Oi kanoagwasu y mbyte-py y ári ave. Ha Hesu katu opyta ha'e anho yvy-py.

⁴⁸ Ohexa íxupe kwéry onhemombaraete ramo oipykúivvy. Ndogwatavéi kanóa henonde-gwi ou ramo yvytu. Hembipe ramo Hesu oho gwemimbo'e kwéry ha-py. Pytũ joty reheve oho íxupe kwéry ogwata-vy y ári. Ohenonde'a-ta mo'ã kanóa-pe.

⁴⁹ Ha ha'e kwéry katu ohexa ramo íxupe ogwata y ári, —Arygwypóry,

he'i mo'ã hese. Osapukái ave. ⁵⁰ Enterovéa hemimbo'e kwéry ohexa íxupe. Onhemondyi eterei-ma ave. Upéa-gwi osapukái joa. Upe ramo pya'e he'i íxupe kwéry:

—Anive erejapura tei. Xe ko Hesu, he'i voi. —Ani erekyhyje tei, he'i.

⁵¹ Upéi katu oike-ma kanoagwasu-py hendive kwéry. Ndayvytuvéi-ma.

—Mba'éixa omombyta yvytu? he'i opondera eterei-vy hese.

⁵² Ha Hesu ombopopóy ramo mbojape hexapyrã-rupi, ndoikwaáiry heko-rehe. Nainhakã porã-gwi ndoikwaáiry heko-rehe hikwái. Upéa-gwi,

—Mba'éixa omombyta yvytu? he'i opondera eterei-vy hese. ⁵³ Upéi katu oho yugwarusu rovái. Genezaré tetã-my ogwahë oho-vy hikwái. Isã-py onhapyti kanóa.

Osë kanóa-gwi. ⁵⁴ Osë jave, pya'e oikwaa Hesu-pe tetã mygwa. ⁵⁵ Oripara oho-vy hikwái opa-rupi. Pe tetã kupe-rupi oripara para okwa-vy. Ha hasy va'e-pe katu ogweru Hesu ha-py. Hupa reheve ogweru. Ohendu-ma ramo Hesu oi ha-py ogweru-ma. ⁵⁶ Ha Hesu katu ogwahë ramo tetãgwasu-py, ogwahë ramo tetã nhepyrũ-py, ogwahë ramo ave tetã miri-my, óga pa'ũ-rupi ombogwey meme hasy va'e-pe hikwái. Ojerure íxupe:

—Tande pyhy nde ao rembey-rehe jepe hasy va'e, he'i íxupe hikwái oipyhy va'e gwive okwera-ma hagwã.

"Ma'erã tipo ndoikói yma gware reko-rupi ne remimbo'e" he'i Hesu-pe oporandu-vy

(Mt 15.1-20)

7 Ha fariseu kwéry ojogweroaty Hesu ha-py. Ogwahë ave ou-vy judeu kwéry rekombó'ehaty. Jerusalém tetã-gwi ou va'ekwe. ² "Ndajajepohéi porã

ramo ndikatúi jakaru", he'i va'e fariseu kwéry, opa judeu kwéry gwive ave. Ojepohe pohéi e'ý reheve ndokarúi va'e ojapo-gwi hembypy he'i va'ekwe. Ou jevy ramo mba'e jogwa haty-gwi nonhemopotíry ramo ndokarúi. Ojohéi kopo'i, ojohéi japepo, ojohéi nha'ë kwarepoti-gwi ojeapopyre. Hupa ojohéi ave. Heta mba'e ojapo hembypy he'i va'ekwe ohendu-gwi. Ha gwí fariseu kwéry, judeu rekombo'ehaty ave ohexa Hesu remimbo'e kwéry-pe okaru ramo ojepohéi e'ý reheve. Upéa he'ise: Ojepohe pohéi rei e'ý reheve okaru.

⁵ Upéa-gwi oporandu Hesu-pe hikwái:

—Ma'erã tipó ndoikói yma gware reko-rupi ne remimbo'e kwéry? Ma'erã okaru ojepohéi porã e'ý reheve? he'i. —Ma'erã tipó nonhemopotísevéiry nhande kwéry e'ý va'e ndive oiko rire? he'i íxupe.

⁶ Ha Hesu he'i íxupe kwéry:

—Peë katu pende py'a ky'a pemo'ã kwaa va'e. Ha Isaías amyri anheiharu omombe'u va'ekwe pende rekorã. Omói va'ekwe kwatia-rehe a-rami:

"Ha'e kwéry xe mboete onhe'ë-py rei. Opy'apy-py katu naxe mboetéiry. Ndojehesa rerováí xe-rehe.

⁷ Xe momba'egwasu teí. Xe nhe'ë-py nombo'éiry. Ha teko rei nhe'ë-py ae oporombo'e mbo'e oiko-vy" †, he'i Nhandejáry kwatia nhe'ë pende-rehe. ⁸ Ha Nhandejáry he'i ramo, nderejaposéi voi inhe'ë. Ha teko rei katu omanda ramo, he'i va'e gwive erejapo japo voi, he'i íxupe kwéry Hesu. ⁹ —Nderejaposéi voi Nhandejáry he'i va'ekwe jajapo hagwã nhane rembypy he'i va'ekwe. Upéixa ramo, "Ore rembiapo porã" ere mo'ã ndéjehe.

¹⁰ Ha Moisés amyri he'i va'ekwe:

"Pemboete nde ru, nde sy-pe ave. Ha entéro onhe'ë vai rei va'e gwu-rehe, osy-rehe ave, tojejuka katu" ††, he'i Nhandejáry kwatia nhe'ë. ¹¹ Ha peë katu pepyrú Nhandejáry nhe'ë-rehe. Ndapehejáiry gwu osy-pe ome'ë hagwã. Pembo'e mbo'e rei judeu kwéry-pe a-rami. Peje, "Ava he'i ramo gwu osy-pe ave, Voive ereporandu ramo ame'ë arã nde-vy ra'e. Áy katu ndikatuvéima ame'ë nde-vy. Xe mba'e kwéry opa-ma. Ame'ëmbama kuri Tupã Nhandejáry-pe. Aiporu jepe xe, Tupã mba'epa-ma, he'i gwu osy-pe ave." ¹² Upéixa he'i ramo, iporã joty peë-my. Upéixa ndapehejái oipytygwõ gwu osy-pe ave. Ne nhe'ë-py gwu osy-pe ave nomboetevéi.

¹³ Ne rembypy reko-rupi joty peiko. Upéa-gwi pepyrú joty Nhandejáry nhe'ë-rehe, pemboyke joty Nhandejáry nhe'ë peiko-vy. Heta gwía-rami erejapo japo ave, he'i íxupe kwéry Hesu.

¹⁴ Upe rire ohenói jevy oha-py kente kwéry ou hagwã he'i:

—Pejeapysaka joa xe nhe'ë-rehe peikwaa porã hagwã, he'i arandu rehegwa nhe'ë omombe'u-vy.

¹⁵ —Jakaru jave ndikatúi nhane mongy'a. Ndoikói tembi'u nhande py'a omongy'a va'erã. Ha nhane nhe'ë vai ramo ae katu onhemongy'a arã nhande py'a. ¹⁶ Pene arandu-ta ramo, pejeapysaka katu ko xe nhe'ë-rehe, he'i íxupe kwéry Hesu.

¹⁷ Upéi oheja íxupe kwéry Hesu. Oho oike koty-py.

Oike rire, oporandu íxupe hemimbo'e kwéry. He'i:

—Tembi'u rehegwa nhe'ë ereiporu kuri. Ha upéa, mbava'e-rehe tipo aipo va'e he'ise, he'i oporandu-vy íxupe hemimbo'e kwéry.

¹⁸ Ha Hesu he'i íxupe kwéry:

—Peë katu kente kwéry-rami ave ndapeikwaa porã joty. Ma'erã tipo ndapeikwaa porã? Pekarú ramo, ndikatúi penhemohete ky'a. Ndaipóri tembi'u pene mbopy'a ky'a va'e. ¹⁹ Tembi'u katu pende py'a-rehe ndohói. Pende ryekwe-py ae oho. Upéi osëmba jevy. Upéa-gwi napene mongy'áiry, he'i íxupe kwéry Hesu. —Upéixa jaikwaa entéro tembi'u ipotí voi, he'i.

²⁰ Upéa-rehe he'i jevy íxupe kwéry Hesu:

—Ha pene nhe'ë vai ramo katu, onhemongy'a arã pende py'a, he'i. ²¹ —Pende py'apy-py katu penhemongeta peiko-vy pene rembiapo vairã-rehe. Upéa-gwi pende py'a vai. Pende py'a vai-gwi pejogwereco rei. Pende py'a vai-gwi pemonda rei peiko-vy, peporojuka ave. Pende py'a ky'a-gwi onhoembireko ndive, onhome ndive ave peiko. ²² Pende py'a vai-gwi peipota rei pende rapixa mba'e, ha pene rembiapo vai, ha peporombotavy, ha pene akã vai, napende a'ei pende rapixa-rehe, penhe'ë rei rei pende rapixa-rehe, ha penhembotuvixaseve mo'ã ave peiko-vy, ha napene nhe'ë rendúi ave. ²³ Ha opaixagwa pejapo pende py'a vai-gwi. Upéixa ramo pende py'a vai-gwi penhemongy'a-ma, he'i íxupe kwéry Hesu.

"Ne memby-gwi opoi-ma anháy" he'i Hesu

(Mt 15.21-28)

²⁴ Upéi opu'ã oho-vy Hesu. Upe-gwi oho ogweroajere Tiro tetã jerekwe-rupi. Sidom tetã jerekwe-rupi oho ave. Oike koty-py opyta hagwã. Ndoipotái mo'ã onhemombe'u. Ha ndikatúi onhemi. ²⁵ Ha petéi kunha pya'e ohendu herakwã. Ou ojeity Hesu rovagy-py. Ha imemby kunha mixí va'e anháy rerekoha voi. ²⁶ Ha kunha katu onhe'ë outro nhe'ë-py. Grego nhe'ë-py onhe'ë. He'ýi Sirofenícia pygwa. Ojerure Hesu-pe:

—Emosë katu imondo-vy xe memby-gwi anháy, he'i íxupe.

²⁷ —Nde ko ndaha'ei xe re'ýi. Xe re'ýi kwéry aipytygwõ ranhe-ta. Ha upe rire katu xe re'ýi e'ý-pe aipytygwõ-ta ave, he'i. —Mitägwepé katu nhamongaru ranhe. Nanhamombói jagwa-pe mitã remi'urã, he'i joty Hesu itantea-vy, ojeheko rerovia uka etese-vy kunha-pe.

²⁸ Ha kunha katu he'i íxupe:

—Akói-ramima ngatu, xe Járy, he'i kunha Hesu-pe. —Ha tembi'u sururukwe ijáry apyka gwy-py ho'u joty jagwa, he'i Hesu-rehe ojerovia joty-vy.

²⁹ —Ere porã-ma, he'i. —Ekwa jevy katu. Ne memby-gwi opoi-ma anháy, he'i kunha-pe Hesu.

³⁰ Ha upéi oho gwóga-py. Ohexa omemby hupa-py. Onheno oí-vy ramo ohexa. Ha anháy osë-ma ra'e íxugwi oho-vy.

† 7:7 Is 29.13 †† 7:10 Êx 20.12; 21.17

Ogweru Hesu-pe ndaijapysa porāi va'e

³¹ Ha upéi katu ojevy Hesu Tiro tetā jerekwe-gwi. Sidom-rupi ohasa oho-vy. Ohasa oho-vy ave Decápolis tetā-rupi. Galiléia yugwarusu-py oho. ³² Ha upe pygwa ogweru Hesu-pe ndaijapysa porāi va'e. Ha'e inhe'ēngopa va'e ave. Inhapekū ratā va'e-rami oiko. Ojerure íxupe omoĩ hagwā hi'ári opo. ³³ Ha Hesu ogwenohē íxupe. Ojogweroaty ha-gwi ogweraha íxupe ha'e anho. Ijapysaka-py okwā omopo'ē. Upéi ondyvu okwā-rehe Hesu. Upe rire omoĩ inhapekū apy-rehe. ³⁴ Upe rire ho-vayva yvate-koty. Onhe'ē va'erā-rami ipytuhē hatā:

—Efatá, he'i ha'e ae onhe'ē-py.

Upe va'e he'ise: "Tojepe'a nde apysa mbotyha". ³⁵ Ha upéi katu ikwa-ma ijapysa. Nainhapekū ratávairy ave. Nainhe'ēngopavéi-ma ave. Onhe'ē porā-ma.

³⁶ Upéi Hesu he'i íxupe kwéry omombe'u e'ỹ hagwā avave-pe:

—Ani xe mombe'u teĩ, he'i jevy jevy mo'ã íxupe kwéry. He'iri iri íxupe Hesu ramo, ha'e kwéry katu omombe'uve uve joty. Ndogwereco nhemíry Hesu ombogwera hagwe. Nogwenotíry Hesu-pe. ³⁷ Ha henuháry gwive he'i:

—Hembiapo porā e'ỹ va'e ndoikóiry. Hembiapo porā porā meme ae katu Hesu. Ijapysa e'ỹ va'e omboapysa jevy va'e. Ha nonhe'ēi va'e omonhe'ē porā jevy va'e Hesu, he'i ojóupe hikwái opondera eterei-vy hese.

Hesu ombopopóy irundy mil va'e-pe sete mbojape

(Mt 15.32-39)

8 Upe ramo heta ojogweroaty jevy ramo, ndogwerekói ramo gwemi'urā, ohenói Hesu gwemimbo'e kwéry-pe ou jevy hagwā íxupe:

² —Peju katu xe ha-py, he'i. —Ojogweroaty va'e ipori-ahu va'e xe-vy. Mbohapy áry xe mokambara okwa-vy. Ndogwerekói ave gwemi'urā. Upéa-gwi aiporiahuvareko íxupe kwéry. ³ Oĩ mombyry-gwi ou va'ekwe. Amondo ramo íxupe kwéry hóga-py ivare'a ramo, naipyatávéi arā tape-rupi, he'i íxupe kwéry Hesu.

⁴ Upe ramo hemimbo'e kwéry he'i íxupe:

—Mba'éixa tamo ra'e nhahembi'u me'ē ko'a rupigwa kente kwéry-pe? A-rupi ndaipóri kente tembi'u me'ēharā, he'i íxupe hikwái.

⁵ —Mbovy tipo erereko mbojape, he'i oporandu-vy gwemimbo'e-pe:

—Sete voi areko, he'i íxupe.

⁶ Ha Hesu katu he'i ojogweroaty va'e-pe ogwapy hagwā yvy-py:

—Pegwapy katu, he'i íxupe kwéry.

Upe rire oipyhy upe sete mbojape. Otima Nhandejáry-pe. Otima rire ombopopóy ome'ē gwemimbo'e kwéry-pe. Ojogweroaty va'e rovagwy-rupi omoĩ hagwā ome'ē. ⁷ Ha pira'i ka'ē ndogwereco hetái hikwái. Ha Hesu omboete ranhe Nhandejáry-pe pira ho'u va'erā-rehe. Upe rire omoĩ uka ave hovagwy-rupi. ⁸ Upe rire ho'u-ma omohygyatamba porā ave íxupe kwéry. Upéi omboaty hembyre opyta va'e omboyru sete ajakag-

wasu. ⁹ Ha heta eterei okaru va'e. Irundy mil para'e okaru va'e.

Ha upéi he'i:

—Tapeho katu pende ro nde róga-rupi, he'i íxupe kwéry Hesu.

¹⁰ Upe ramo pya'e oike kanoagwasu-py gwemimbo'e kwéry ndive oho hagwā. Dalmanuta jerekwe-py oho.

"Ejapo katu ore-vy hexapyrā-rupi" he'i Hesu-pe

(Mt 12.38-42; 16.1-12)

¹¹ Ha fariseu kwéry ou Hesu oĩ ha-py onhonhe'ē mbojevy jevy hagwā:

—Ejapo katu ore-vy hexapyrā-rupi. Nhandejáry rembiapo porā ramigwa ejapo katu ore mbojerovia uka porā-vy, he'i Hesu-pe. Ombovyte íxupe ombojejavysavy.

¹² Ha Hesu ndojohu porāi-gwi, opy'apy-py onhe'ē va'erā-rami ipytuhē hatā:

—Ma'erā äygwa ohexase hexapyrā-rupi xe rembiapo ramo. Anhete ko xe ha'e-ta peē-my. Äygwa-pe katu naxe rembiapo mo'ái hexapyrā-rupi, he'i íxupe kwéry Hesu.

¹³ Upéi oheja oho-vy íxupe kwéry. Oike jevy ramo kanoagwasu-py oho yugwarusu rovái. ¹⁴ Ha hemimbo'e naimandu'avéi-gwi ndogwerahái mbojape. Peteĩmi ogweraha hendive. Peteĩ anho mbojape oĩ kanóapy. ¹⁵ He'i Hesu gwemimbo'e kwéry-pe:

—Ivai voi mbojape mbovuha fariseu kwéry, Herodes irũ kwéry rembiporu, he'i íxupe kwéry Hesu omombe'u-vy, pono judeu ruvixa ohekombo'e vai íxupe kwéry.

¹⁶ Ha mbava'e-rehe po he'ise upéa ndoikwaái voi. Upéa-gwi onhomongeta okwa-vy:

—Ma'erā po omombe'u upéixa Hesu. Nanhane mbojapéi-gwi omombe'u upéixa, he'i mo'ã ojóupe.

¹⁷ Ha Hesu katu oikwaa onhomongeta ramo. Upéa-gwi he'i gwemimbo'e kwéry-pe:

—Ma'erā pemombe'u mbojape pereko e'ýha? Ma'erā, "Nanhane mbojapevéi" peje pemombe'u-vy? he'i.

—Ma'erā tipo ndapehexa kwaavéi-ma xe-rehe? he'i.

—Ma'erā tipo ndapeikwaavéi-ma xe reko? Napene akā porāi vyteri, he'i. ¹⁸ —Oĩ pende resa. Ma'erā tipo ndapehexavéi-ma? Oĩ pende apysa. Ma'erā tipo napehenduvéi-ma? Ma'erā tipo napene mandu'avéi-ma?

¹⁹ Xe ambopopóy kuri heta eta va'e-pe, cinco mil va'e-pe upe cinco mbojape. Ambopopóy rire, mbovy ajakagwasu-py eremboyru hembyrekwe? he'i íxupe kwéry oporandu-vy.

—Doze ajaka, he'i íxupe hikwái.

²⁰ —Aje'i-ma ambopopóy ave kuri upe sete mbojape ame'ē hagwā irundy mil va'e-pe. Ambopopóy rire, mbovy ajaka-py eremboyru hembyrekwe? he'i íxupe kwéry oporandu-vy.

—Sete ajaka, he'i íxupe.

²¹ —Ndereikwaái joty? Ma'erā ndereikwaái? he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

Hesu ombogwera hesa e'ŷ va'e-pe

²² Ha upéi katu ogwahẽmba-ma Hesu gwemimbo'e kwéry ndive. Betsaida tetã-my ogwahẽ.

Ha ojereru Hesu ha-py hesa e'ŷ va'e-pe. Ojerure íxupe opoko hagwã hese. ²³ Ha Hesu katu oipopyhy ogwera hesa e'ŷ va'e. Tetã avyete-gwi ogweraha. Onyngwõ rire hesa-py, omoĩ hi'ári opo:

—Erehexa-ma tipo? he'i íxupe oporandu-vy.

²⁴ —Ahexa-ma katu tekove-pe. Havẽ havẽ rei ahexa-vy, he'i. —Yvyra vyra-rami rei ahexa íxupe. Ogwata oĩ-vy ramo ahexa íxupe, he'i íxupe hovayva-vy hesa havẽ-gwi.

²⁵ Upéi omoĩ jevy Hesu hesa ári opo. Ha upéi ohexa katu oĩ-vy. Hesapyso jevy-ma. Ndahesa tatatĩveiry. Ohexa porãmba-ma.

²⁶ —Tereho nde róga-py, he'i. —Ani ereike jevy te'íyi avyete-py, he'i íxupe Hesu.

"Nde Cristo voi" he'i Pedro

(Mt 16.13-28; Lc 9.18-27)

²⁷ Ohasa jevy oho Hesu gwemimbo'e kwéry ndive. Cesaréia de Filipe jerekwe rupigwa tetã mirĩ mirĩ-rupi oho. Oho jave oporandu gwemimbo'e kwéry-pe:

—Mbava'e he'i ra'e xe-rehe? he'i íxupe kwéry.

²⁸ Ha'e kwéry he'i:

—Nane mombe'u porãiry. Ne mombe'u joavy avy. Oĩ, "João Batista onhemoingove jevy va'ekwe ra'e" he'i va'e mo'ã nde-rehe. Oĩ, "Elias onhemoingove jevy va'ekwe ra'e" he'i va'e mo'ã ave nde-rehe. Oĩ, "Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety onhemoingove jevy va'ekwe Hesu" he'i va'e mo'ã nde-rehe, he'i íxupe hikwái.

²⁹ Upéi Hesu he'i:

—Mbava'e ere xe-rehe? he'i íxupe kwéry oporandu-vy.

—Nde Cristo voi, Nhandejáry rembiporavokwe. Enterove remiha'arõ voi ko nde, he'i íxupe Pedro.

³⁰ —Xáke ne nhe'ẽ ohendupa va'erã, he'i. —Ani xe mombe'u mbe'u teĩ avave-pe, he'i íxupe kwéry.

³¹ Upe rire omombe'u-ma íxupe kwéry Hesu ojéupe ojehu-ta va'e:

—Xe Nhande Ryke'y tee va'e voi, he'i. —Xe áry oma'emboypy hagwe-py heta-ma xe ahasa asy-ta. Xe mbojey-ta, xe juka uka-ta ave judeu ruvixa kwéry, pa'í ruvixa kwéry, judeu rekombo'ehaty kwéry ave. Mbohapy áry rire katu aikove jevy-ma va'erã, he'i.

³² Ohendupa hagwã-rami upéa he'i íxupe kwéry.

Ha Pedro katu ogwenohẽ-ma Hesu-pe ha'e anho hakate'ŷ-gwi.

—Aníke erenhe'ẽ teĩ upéixa, he'i inhe'ẽ joko-vy íxug-wi.

³³ Ha Hesu katu ojere ohexa gwemimbo'e kwéry.

—Ani xe nhe'ẽ joko teĩ, he'i Pedro-pe. —Ejei xe ypy-gwi, he'i Satanás-py ohenói-vy íxupe. —Neremombe'úi voi Nhandejáry nhe'ẽ. Anháy ruvixa nhe'ẽ-py ae eremombe'u voi, he'i Pedro-pe.

"Taxe moirũ katu okurusugwasu ohupi heraha-vy va'e-rami peiko-vy" he'i Hesu

(Mt 16.24-28; Lc 9.23-27)

³⁴ Upéi ohenói Hesu ou hagwã oha-py ojogweroaty va'e-pe. Gwemimbo'e kwéry-pe ave ohenói:

—Peẽ xe moirũse ramo, anive pejapo rei teĩ pe-japose va'e anho mante. Anive pepena teĩ pende rekove-rehe. Xe moirũ ae katu peẽ. Okurusugwasu ohupi heraha-vy va'e-rami ijukapyrã-rami ae katu peiko, he'i íxupe kwéry. ³⁵ —Ha gwekove-rehe hakate'ŷ va'e katu, ndoikove mo'ái Nhandejáry ndive. Ha xe-rehe ha-py gwekove-rehe nopenái va'e, Nhandejáry re-hegwa nhe'ẽ porã-rehe ha-py gwekove-rehe nopenái va'e ave, oikove meme va'erã Nhandejáry ndive, he'i.

³⁶ —Nde para'e ko vyv apy gwive járy ramo ereiko va'erã. Ha Nhandejáry ndive ereiko e'ŷ ramo katu mba'evete ndererekói va'erã. Opa ete-ma va'erã.

Oipe'apa va'erã ndéhegwi. ³⁷ Nhandejáry ndive ereiko e'ŷ ramo, nande reko repyvéi-ma va'erã. Eremano rei va'erã. Ndererekói ereme'ẽ va'erã Nhandejáry-pe ereje-hepy hagwã. Eremano joty va'erã, he'i. ³⁸ —Ha äynga katu Nhandejáry-pe nomboetéi va'e, hekoha vai va'e ave.

Upéa-rupi, "Ndaikwaái íxupe" peje ramo xe-rehe, xe nhe'ẽ napehenduséi ramo ave, xe, Nhande Ryke'y tee va'e, napena pena mo'ái ave pende-rehe. Xe amano rire aju jevy ramo xe Ru rendy-rupi, hembigwái marangatu reheve, napena pena mo'ái pende-rehe agwahẽ ramo, he'i íxupe kwéry Hesu.

9 Ha Hesu katu he'i ondive oĩ va'e-pe:

—Anhete ko xe ha'e-ta peẽ-my, he'i. —Pene pa'ũ-my oĩ ohexa va'erã Nhandejáry gwuvixarã-pe. Ombaraete reheve oiko ramo, ohexa va'erã. Ohexa e'ŷ reheve nomano mo'ái. Ohexa rire mate, omano va'erã, he'i íxupe kwéry Hesu.

Ojehete rekoviarõ Hesu

(Mt 17.1-13; Lc 9.28-36)

² Seis áry rire, mbohapy ogweraha gwupive Hesu. Pedro, Tiago, João-pe ogweraha. Ogwerojeupi heraha-vy vyv tyrusu-rehe ha'e kwéry anho. Upe-py ha'e kwéry hovagwy-rupi ojehete rekoviarõ-ma Hesu.

³ Overapa ijao hendy-vy. Hesakã ete ipotĩ-gwi. Imorotĩ ete ijao. Upéixa omomorotĩ rei ijohéi hagwã, ndikatúi ko vyv-rehe oiko va'e. ⁴ Ha upéi mokõi ojekwaa íxupe kwéry. Moisés ndive ojekwaa Elias. Onhomongeta oĩ-vy Hesu ndive.

⁵ Ha Pedro katu he'i Hesu-pe:

—Iporã nhande nhaima a-py, mbo'eháry, he'i Pedro íxupe, —Torojapo mbohapy tapýi, peteĩ nde-vy gwarã, peteĩ Moisés pegwarã, peteĩ Elias pegwarã ave, he'i íxupe.

⁶ Upéixa he'i ndoikwaái-gwi onhe'ẽrã, ikyhyje eterei-gwi hikwái.

⁷ Upe rire omo'äy-ma íxupe kwéry arai. Ohendu-ma arai-gwi onhe'ẽ va'e íxupe kwéry:

† 8:35 Mt 10.38-39; Lc 14.27; Jo 12.25-26

—Upe va'e xe ra'y, he'i. —Xe rembihayhu va'e voi, he'i. —Ejeapysaka katu inhe'ë-rehe, he'i íxupe onhe'ë va'e.

⁸ Onhe'ëmba rire-ma pya'e osareko reko oĩ-vy hemimbo'e. Avave ndohexavéi-ma. Hesu-pe anho mante ohexa gwupive oho ramo.

⁹ Ogwey jevy vyvaty ári-gwi. Ogwey gwey ou ramo he'i íxupe kwéry Hesu:

—Ani eremombe'u avave-pe erehexa va'ekwe, he'i íxupe kwéry. —Xe Nhande Ryke'y tee va'e, aikove jevy rire ae, emombe'u katu, he'i íxupe.

¹⁰ Upéa-gwi avave-pe nomombe'úi hembixakwe. He'i ojóupe:

—“Xe aikove jevy-ta” he'i ramo Hesu, mbava'e-pe po he'i Hesu? he'i oporandu randu-vy ojóupe hikwái.

¹¹ Ha upéi katu oporandu íxupe hikwái:

—Ma'erã, “Tou ranhe Elias” he'i judeu rekombo'ehaty, he'i íxupe.

¹² —Ou ranhe voi Elias omoatyrõmba hagwã. Omoatyrõmba ramo jepe, omoĩ joty va'ekwe kwatia-rehe xe mbohasa asy va'e rehegwa nhe'ë. “Nhande Ryke'y tee va'e-pe ombhasa asy va'erã, ombojevvy ave va'erã íxupe” he'i joty xe-rehe omoĩ-vy kwatia-rehe. Peikwaa tipo upe va'e nhe'ë? he'i. ¹³ —Ha Elias katu ou ra'e. Ou voi kuri, ha'e-ta nde-vy. Ojapose va'e ojapo hese. Yma he'i hagwe-rami, äy ojapo-ma hese, he'i íxupe kwéry Hesu.

Hesu omosë imondo-vy kunumi-gwi anháy

(Mt 17.14-21; Lc 9.37-43a)

¹⁴ Ha upéi katu Hesu ogwahë jevy ou-vy gwemimbo'e kwéry renda-py. Ogwahë jevy ramo ohexa heta reheve ojogweroaty aty ramo hikwái. Heta oĩ kente kwéry ijerekwe-rehe. Imbyte-py oĩ Hesu remimbo'e kwéry. Hendive onhomongeta hatã hatã oiko-vy judeu rekombo'ehaty. ¹⁵ Upe ramo, osareko-ma Hesu-rehe hikwái. Hesu rexa-vy, “Mba'éixa ogwahë?” he'i opondera eterei-vy hese hikwái. Ndouitaha-gwi, ogwahë ou-vy. Ohexa ramo íxupe, oriparapa oje'ói-vy Hesu renda-py ohogwaitĩ hagwã íxupe. Ogwerohory-ma íxupe.

¹⁶ —Mbava'e-rehe tipo penhomongeta hatã hatã ra'e peiko-vy? he'i íxupe kwéry Hesu.

¹⁷ Ha ojogweroaty va'e avyete-gwi peteĩ va'e omombe'u:

—Xe ra'y-rehe katu ojepota kuri anháy. Xe ra'y nonhe'ëve évéi-ma oĩ-vy anháy ojepota-gwi hese, he'i.

¹⁸ —Aru mo'ã kuri nde ha-py erembogwera hagwã, xe Jary. Ha ndorotopái, he'i. —Ha ogwahë ha-py íxupe anháy, oity íxupe imondo-vy. Ijuruyúí, onhemohãngyrýu, onhemohete hatã ave. Ajerure mo'ã ne remimbo'e kwéry-pe omosë hagwã imondo-vy íxugwi anháy. Ha ndikatúi omosë, he'i Hesu-pe.

¹⁹ Upéi he'i Hesu íxupe:

—Aýgwa katu ndojevoviái vyteri xe-rehe. Ndapyta are mo'ái ne ndive. Ndoropokwaa are mo'ávéi-ma. Eru katu íxupe xe ha-py, he'i íxupe kwéry Hesu.

²⁰ Ogweru íxupe kunumi hikwái. Ha anháy katu ohexa ramo Hesu-pe, ombohetyryí-ma mitã kunumi-

pe. Ho'a oho-vy vyv-py. Ijapajeréi oiko-vy vyv-rehe ijuruyúí ramo.

²¹ Upéi oporandu túvy-pe Hesu:

—Are-ma voi tipo araka'e ojepota hese anháy? he'i íxupe.

—Imitã gwive äy peve ojepota joty hese, he'i.

²² —Oity meme voi tata-py. Ojuka hagwã mo'ã y-py ave oity íxupe. Ha nde pu'aka ramo, erejapose va'e erejapo-ta hese, he'i. —Ore poriahuvereko katu ore pytygwõ hagwã, he'i Hesu-pe.

²³ —Ma'erã tipo, “Nde pu'aka ramo” ere xe-vy? Ererovia tee ramo, opamba'e-rehe ipu'aka-ta Nhandejary ojapo-vy nde-vy, he'i íxupe Hesu.

²⁴ Upe ramo hatã onhe'ë mitã ru:

—Xe arovia-ma. Ha arovia e'ý ramo, xe pytygwõ xe arovia porãve hagwã, he'i.

²⁵ Ha Hesu katu ohexa kente kwéry oripara joa ogwahë-vy. Ohexa ramo oja'o-ma anháy-pe:

—Erejepota-gwi kunumi-rehe, nonhe'évéi, nohenduvéi. Ha'e-ta nde-vy, Epoi íxugwi. Anive ereju erejepota hese, he'i íxupe Hesu.

²⁶ Ha anháy katu osapukái rire, ombohetyryí eterei rire íxupe, opoi íxugwi anháy oho-vy. Te'ögwe-rami voi itúí vyv-rupi upe kunumi. Upéa-gwi,

—Omano-ma ra'e, heta he'i mo'ã va'e kunumi-rehe.

²⁷ Ha Hesu katu oipyhy íxupe ipo-rehe omopu'ã hagwã. Ha opu'ã-ma kunumi.

²⁸ Oike rire koty-py, oporandu Hesu-pe hemimbo'e kwéry ha'e kwéry anho:

—Ma'erã tipo ore ae ndikatúiry oromosë imondo-vy anháy-pe, he'i Hesu-pe.

²⁹ —Koixagwa ndikatúi eremosë imondo-vy neredmondói ramo Nhandejary-pe ne nhe'ë, he'i. —Ha eremondo ramo ne nhe'ë íxupe, erehasa ramo erekaru e'ý reheve ave katu, eremosë-ta imondo-vy, he'i íxupe kwéry Hesu.

Hesu omombe'u mbe'u gwemimbo'e kwéry-pe

(Mt 17.22-23; Lc 9.43b-45)

³⁰ Upe-gwi Hesu ohasa jevy oho-vy. Galiléia-rupi ohasa hasa oho-vy. Ohasa ramo, oiko va'erã omombe'u mbe'u oiko-vy gwemimbo'e kwéry-pe. Upéa-gwi ndoipotái Hesu oikwaa hapykwere entéro va'e:

—Xe Nhande Ryke'y tee va'e voi. Xe mombe'u-ta voi xe pyhyharã-pe. Teko rei po-py voi xe me'ë-ta. Gwí xe jukase va'e xe pyhy-ta voi xe reraha-vy, he'i. —Xe juka va'erã hikwái. Ha xe juka rire, mbohapy áry rire, aikove jevy-ma va'erã, he'i íxupe kwéry Hesu.

³² Hesu omombe'u porã ramo jepe, ndoikwaái joty inhe'ë.

—Mbava'e-rehe po he'i nhande-vy, he'i rei hikwái ojóupe. Ikyhyje-gwi, noporanduvéi íxupe.

³³ Upéi ogwahëmba-ma Cafarnaum tetã-my. Oime ramo koty-py, oporandu íxupe kwéry Hesu:

—Mbava'e-rehe tipo penhomongeta ra'e pejukwe-vy tape-rehe? he'i íxupe kwéry.

³⁴ Ha'e kwéry katu okirirĩmba ete Hesu-gwi. Ndoikwaái onhe'ërã hikwái. “Nhande kwaa-ma” he'i ojéupe

hikwái. He'i ra'e hikwái tape-rehe ou-vy: "Kiva'e tipo on-hembotuvixave va'erã nhane pa'ũ-gwi" he'i ojóupe. Upéa-gwi okirirĩmba ete íxugwi hikwái. Ndoikwaavéiry rei onhe'ërã hikwái.

³⁵ Ha Hesu katu ogwapy oikwaa uka íxupe kwéry:

—Peju katu a-py, he'i doze oĩ va'e kwéry-pe. —Eren-hemboete ukaseve tipo? he'i. —Aipo ramo, enhembo-hekomirĩve katu, he'i íxupe kwéry. —Enterove va'e rembigwái ramo oiko va'e ramo eiko, he'i íxupe kwéry Hesu.

³⁶ Upéi oipyhy mitã ijavyte-py omoĩ. Upéi oikwavã íxupe, ohupi ojyva ári omoĩ-vy:

³⁷ —Eremogwahẽ ramo koixagwa mitã xe réry-py, xe-vy xe mogwahẽha-rami, eremogwahẽ va'erã. Xe mogwahẽ ramo katu, eremogwahẽha-rami ave xe mbouhare-pe, xe mogwahẽ va'erã, he'i íxupe kwéry Hesu. †

³⁸ Ha João katu he'i íxupe:

—Orohexa-ma kuri omosẽ ramo anháy-pe. Omosẽ imondo-vy nde réry-py rei. Ha nanhane mokambaráigwi, "Ani eremosẽ teĩ Hesu réry-py rei" oro'e kuri íxupe, mbo'eháry, he'i João íxupe.

³⁹ Ha Hesu katu he'i:

—Ani erejoko teĩ íxupe. Xe réry-py hexapyrã-rupi ojapo va'e ndikatúí onhe'ẽ vai vai xe-rehe. Hembiaipo porã rire ndaikatúiry arã onhe'ẽ rei rei xe-rehe, he'i.

⁴⁰ —Ha nhane rembiapo ojoko e'ỹ va'e katu, nhane pytygwõ va'e. ⁴¹ Anhete voi ko xe ha'e-ta nde-vy. Ha ne mboy'u va'e katu erejerovia-gwi xe-rehe, ombohekovia va'erã voi katu íxupe Nhandejáry, he'i. ††

⁴² —Pejeapysaka katu xe nhe'ẽ-rehe. Ko mitã-rami oiko va'e, heko'ive va'e, xe-rehe ojerovia va'e ave, oĩ ohesa rerova uka va'erã xéhegwi ombojejavy uka hagwã. Hekoha vai eterei upe oporombojejavy uka va'e. Iporã arã ra'e jajuka hagwã ombo'e vai e'ỹ ngatu. Iporãve arã ra'e nhanhapytĩ hagwã ijaju'y-rehe itagwasu hese nhamoĩ-vy ipohyive hagwã, he'i. —Iporãve arã ra'e nhamombo yguasu-py ombo'e vai e'ỹ ngatu. Iporãve voi ko ra'e omano ranhe ra'e ombo'e vai e'ỹ ngatu pono xe-rehe ojeroviasse va'e-pe ombo'e vaipa rei, he'i.

⁴³ —Xáke, penhangareko katu pendéjehe. Nde pogwi para'e erejevavy ramo, enhepokytyĩ katu eremombo-vy nde po. Peteĩ nde po e'ỹ va'e rekoha-rami eiko. Iporãve nde posogwe reheve eregwahẽ hagwã erehovy Nhandejáry nhande ruvixa ha-py. Ha ne mombo ramo tata opa opa rei e'ỹ va'e-py katu mokõi nde po reheve, ivaive arã nde-vy. Nde poriahu ete va'erã, he'i.

⁴⁴ —Upe-py ndopái tata. Nomanói te'õgwe'uha. ⁴⁵ Ha nde py-gwi para'e erejevavy ramo, enhepykytyĩ katu eremombo-vy nde py. Peteĩ nde py e'ỹ va'e rekoha-rami, eiko. Iporãve nde pysogwe reheve eremoirũ hagwã Nhandejáry ne ruvixarã-pe. Ha ne mombo ramo tata opa opa rei e'ỹ va'e-py katu mokõi nde py reheve, ivai arã nde-vy. Nde poriahu ete va'erã. ⁴⁶ Upe-py nomanói te'õgwe'uha. Ndopái tata. ⁴⁷ Ha nde resa ne mbojejavy

ukase ramo, enohẽ katu nde resakwe emombo nde-jéhegwi. Peteĩ gwesa ogwenohẽ va'ekwe-rami eiko. Iporãve peteĩ nde resa reheve eregwahẽ ereho-vy Nhandejáry nhande ruvixa oiko haty-py. Ne mombo ramo tata opa opa rei e'ỹ va'e-py mokõi nde resa reheve, ivaive arã nde-vy. ⁴⁸ Upe-py nomanói voi te'õgwe'uha. Ndopái tata. ⁴⁹ Enterovéa tata-py ohasa va'erã onhemopotĩ-vy. ⁵⁰ He porã juky. Ha ndahéi ramo katu ndikatúí eremoatyrõ jevy. Aipo ramo ereko katu nde py'apy-py juky ramigwa pono nde poxy onhondive, ne nhe'ẽ piro'y hagwã onhondive, he'i íxupe kwéry Hesu.

"Topoi e'ỹ katu kwimba'e gwembireko-gwi" he'i Hesu
(Mt 5.31-32; 19.1-12; Lc 16.18; 1 Co 7.10-17)

10 Upe-gwi osẽ Hesu Judéia tetã tetã-rupi oho-vy. Y Jordão kupe-rupi ave oho. Ha gwĩ kente kwéry ojogweroaty aty joty iha-py hikwái. Ha Hesu katu ojapo memeha-rupi ombo'e mbo'e joty oho-vy.

² Ha gwĩ fariseu kwéry katu ogwahẽ ou-vy iha-py ombovyte mo'ã hagwã íxupe. He'i:

—Gwĩ omenda va'ekwe opoi rei ramo gwembireko-gwi, oiko joty tipo tekoha-rupi? he'i Hesu-pe oporandu-vy, ombojejavy ukase mo'ã-vy hikwái.

³ Upe ramo Hesu oporandu íxupe kwéry:

—Pene mandu'a vyteri pa Moisés amyryĩ he'i va'ekwe-rehe pejapo hagwã? he'i íxupe kwéry.

⁴ Upéi ha'e kwéry he'i Hesu-pe:

—Upéa he'i voi va'ekwe Moisés amyryĩ. He'i va'ekwe: "Erepose ramo ne rembireko-gwi, ehai ranhe kwatia-rehe ereikwaa ukapa hagwã. Upéi eme'ẽ íxupe kwatia erepoi hagwã íxugwi" he'i va'ekwe Moisés amyryĩ, he'i hikwái Hesu-pe.

⁵ Ha Hesu katu he'i íxupe kwéry:

—Ha pende py'aratã-gwi napehenduséiry inhe'ẽ. Upéa-gwi Moisés amyryĩ he'i va'ekwe peẽ-my pepoi hagwã pene rembireko-gwi, he'i.

⁶ —Ha ojejapo hagwe áry-py kunha ypy kwimba'e ypy ndive katu gwĩ omoirũ va'ekwe Nhandejáry nde'íry voi va'ekwe opoi poi hagwã, he'i íxupe kwéry. ⁷ —Nhandejáry nhe'ẽ he'i a-rami:

"Yma ete va'ekwe kwimba'e ypy ndive ojapo-ma ave kunha ypy. Upéa-gwi kwimba'e oheja va'erã gwu osy-pe gwembireko oirũrã-rehe omenda hagwã. Omoirũ teeharã ndive omenda.

⁸ Mokõi va'e-rami ndoikovéi-ma. Peteixa ae onhomoirũ-ma oiko-vy va'erã" ⁹ he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ. Nhandejáry kwatia nhe'ẽ he'i hagwe-rami, jaikwaa omenda va'ekwe rekoha. Ndoikovéi ha'e anho rei. Peteixa ae hekoha. ⁹ Upéa-gwi tomomboi uka e'ỹ katu teko rei Nhandejáry remimbojehe'a, he'i fariseu kwéry-pe Hesu.

¹⁰ Ha upéa nhe'ẽ-rehe oporandu jevy íxupe koty-py hemimbo'e kwéry. ¹¹ Ha he'i íxupe kwéry:

—Gwembireko-gwi opoise va'e omenda jevy ramo, ojapo vai voi hese. ¹² Ha kunha oména-gwi opoise va'e

† 9:37 Mt 18.1-5; Lc 9.46-48 †† 9:41 Lc 9.49-50 ‡ 9:44 Is 66.24

‡† 9:48 Mt 5.30; 18.6-9; Lc 17.1-2 †† 10:6 Gn 1.27 ††† 10:8 Gen 2.24

omenda jevy ramo, ojapo vai voi ave hese, he'i íxupe kwéry Hesu.

Hesu ohovasa mitã-pe

(Mt 19.13-15; Lc 18.15-17)

¹³ Upe ramo ojereru Hesu ha-py mitã opo omoĩ hagwã hese. Ha hemimbo'e kwéry ojoko íxupe kwéry:

—Togweru e'ỹ katu mitã, he'i.

¹⁴ Ha Hesu katu ohexa ramo oja'o va'e, ojoko íxupe.

—Ani pejoko teĩ mitã ou va'erã, he'i. —Tou katu xe renda-py, he'i joty Hesu. —Ha'e-ta peẽ-my: Koixagwa omoirũ-ma va'erã Nhandejáry gwuvixarã-pe, he'i.

¹⁵ —Anhete ko xe ha'e-ta peẽ-my, he'i. —Erenhemboete ukase rei va'e neremoirũ-ma va'erã Nhandejáry nde ruvixarã-pe. Ha gwĩ heko'ive va'e, mitã-rami onhemboete ukase e'ỹ va'e ae, omoirũ-ma va'erã Nhandejáry gwuvixarã-pe, he'i íxupe kwéry. —Upéa-gwi ani pejoko teĩ mitã ou va'erã, he'i mitã-rehe oikwaa uka-vy kiva'e po omoirũ-ta Nhandejáry-pe.

¹⁶ Upéi ohupi mitã-me oikwavã ohupi-vy ojyva ári:

—Nhandejáry tande rovasa katu, he'i peteĩ teĩ-pe Hesu omoĩ-vy opo hese.

“Mba'éixa ajapo-ta xe aikove hagwã Nhandejáry ndive apave'ỹ reheve” he'i Hesu-pe

(Mt 19.16-30; Lc 18.18-30; 1 Tm 6.6-10)

¹⁷ Osẽ mo'ã oho-vy Hesu. Ha ohogwaitĩ peteĩ kwimba'e íxupe oripara ou-vy. Hovagwy-py onhesũ gwe-tyty'ã-rehe. Oporandu Hesu-pe:

—Nde ko nde reko porã va'e, mbo'eháry. Mba'éixa ajapo-ta xe aikove hagwã Nhandejáry ndive apave'ỹ reheve, he'i Hesu-pe.

¹⁸ Hesu he'i íxupe.

—Ma'erã, “Nde reko porã va'e” ere xe-rehe? he'i oporandu-vy íxupe. —Ndaipóri ojevavy e'ỹ va'e. Nhandejáry ha'e anho mante heko porã ete va'e, he'i íxupe.

¹⁹ —Ereikwaa-ma Nhandejáry omombe'u va'ekwe nde rekorã:

“Ani ereporojuka teĩ ereiko-vy, ani ereiko teĩ ambue mbue ndive, ani eremonda teĩ, ani nde apu rei teĩ nde rapixa-rehe, ani erembotavy ereraha hagwã nde rapixa rembiereko. Emboete ae katu nde ru nde sy ave”. †

Upéixa omombe'u va'ekwe Nhandejáry, he'i íxupe Hesu.

²⁰ —Xe mitã ramogware ãy peve upéa nhe'ẽ namokanhýiry areko-vy, mbo'eháry. Ahendu vyteri aiko-vy xe, he'i Hesu-pe.

²¹ Ha Hesu oma'ẽ-vy hese, ohayhu voi íxupe:

—Peteĩ oĩ va'e nderejapói vyteri, he'i íxupe. —Eraha ranhe terejerure hepy upe erereko va'e-rehe. Upe rire iporiahu va'e kwéry-pe ereme'ẽmba hagwã hepykwe, he'i íxupe. —Hetave oĩ va'erã nde-vy gwarã yváy-py, he'i íxupe. —Ha upe rire katu eju xe moirũ, he'i íxupe Hesu.

²² Upéa nhe'ẽ ha'e ohendu ramo, ipy'areraha-ma voi oiko-vy. Ndaipy'agwapyvéi-ma. Ndovy'avéi-ma oho-vy heta mba'e ogwereco-gwi.

²³ Ha Hesu oma'ẽ oĩ-vy gwemimbo'e kwéry-rehe:

—Imba'e reta va'e hasy peve omoirũ va'erã Nhandejáry gwuvixarã-pe, he'i íxupe kwéry.

²⁴ Ha ojapura hese hikwái. Ha Hesu katu he'i jevy íxupe kwéry:

—Xe ra'y kwéry, he'i, —hasy eterei gwĩ imba'e reta-rehe ojerovia va'e omoirũ hagwã Nhandejáry gwuvixarã-pe, he'i. ²⁵ —Hasy eterei nhambohasa ka'ijugwasu kwa-rupi mymbagwasu camelo, he'i. —Ha hasyve voi gwĩ imba'e reta va'e omoirũ hagwã Nhandejáry nhande ruvixa-pe, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

²⁶ Ha ha'e kwéry katu onhemondýi eterei-ma hikwái: —Aipo ramo, have nonheresende mo'ãi arã ra'e. Ki-va'e nipo onheresende va'erã? Kiva'e nipo onheresende va'erã? he'i ojóupe hikwái.

²⁷ Ha Hesu oma'ẽ oĩ-vy hese kwéry:

—Ojéhegwi rei nonheresendéi arã have, he'i. —Tupã Nhandejáry ha'e anho mante oĩ ne resende-harã, he'i. —Ha'e opamba'e rereko kwaaha voi, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

²⁸ Ha upéi katu he'i íxupe Pedro:

—Ha ore katu opamba'e oroheja oromoirũ hagwã, he'i Hesu-pe.

²⁹ —Anhete ko xe ha'e-ta nde-vy, he'i íxupe Hesu. —Xe-rehe ha-py nde róga pygwa ereheja ramo, ombohekovia va'erã nde-vy ne rembiejare. Xe moirũ hagwã, nde ryke'y ereheja ramo, nde ryvy ereheja ramo, ne reindy ereheja ramo, nde ryke ereheja ramo, nde kypy'ýry ereheja ramo, nde kyvy ereheja ramo, nde sy ereheja ramo, nde ru ereheja ramo, nde ra'y, nde rajy ereheja ramo, ne memby ereheja ramo, nde yvy ereheja ramo ave xe moirũ hagwã, ombohekoviario va'erã nde-vy ne rembiejare, he'i íxupe Hesu. —Xe rehegwa nhe'ẽ porã erehendu-gwi ereheja ramo, ombohekoviario va'erã nde-vy ne rembiejare. Nde rexakwaa rei jevy va'erã. ³⁰ Hetave ome'ẽ va'erã nde-vy. Peteĩ ereheja rekovia ome'ẽ va'erã nde-vy cem peve, he'i íxupe Hesu. —Ome'ẽ va'erã nde-vy nde rogarã, nde ryke'yrã, nde ryvyrã, ne reindyrã, nde syrã ave. Ne mitãrã ome'ẽ va'erã nde-vy. Nde yvyrã ome'ẽ va'erã nde-vy. Heta nde-vy ome'ẽ ramo jepe, nde rereko asy joty va'erã. ãy ome'ẽ va'erã nde-vy. Ha upe rire katu ko yvy opa rirema, ereikove meme va'erã Nhandejáry ndive erepave'ỹ reheve, he'i íxupe Hesu. ³¹ —Heta oĩ ãy onhemboeteve va'e. Ha upe rire katu ndatuvixa mba'éiry va'erã Nhandejáry-pe. Heta oĩ ãy heko'ive va'e. Ha upe rire katu tuvixa mba'e va'erã Nhandejáry-pe, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

Hesu omombe'u jevy omanotaha

(Mt 20.17-19; Lc 18.31-34)

³² Ha upéi Hesu ogwata oho-vy tapegwasu-rupi. Jerusalém tetã-my ojéupi oho-vy. Gwemimbo'e kwéry renonde-rupi oho.

† 10:19 Êx 20.12-16

—Ma'erã po oho Jerusalém tetã-my, he'i opondera-vy hese hikwái.

Ha hapukwérigwa katu oiko-tagwi ikyhyje hikwái.

Upéi ogwenohê jevy gwí doze gwemimbo'e ha'e kwéry anho omombe'u hagwã ojéupe oiko-ta va'e:

³³ —Pejeapysaka katu xe nhe'ê rehe, he'i. —Jaha jaiko-vy Jerusalém tetã-my. Upe-py xe Nhande Ryke'y tee va'e, xe pyhy va'erã xe me'ê hagwã pa'i ruvixa kwéry-pe, judeu rekombo'ehaty-pe ave. Upe-py, "Tomano" he'i va'erã xe-rehe. Upéi xe me'ê va'erã xe reraha-vy nhande kwéry e'ÿ va'e-pe. ³⁴ Xe-rehe onhembohory va'erã, onyngwõ ave va'erã xe-rehe. Xe mbopi va'erã ave, xe juka va'erã ave. Ha upe rire katu mbopu áry rire anhemoingove jevy-ma va'erã, he'i gwemimbo'e kwéry-pe anho onhemombe'u-vy.

"Erenhemboete ukaseve ramo, erejajokwái va'e-rami eiko"

he'i Hesu

(Mt 20.20-28; Mc 9.35; Lc 22.24-27; Jo 13.12-17; Ef 4.2; Fp 2.3-4; 1 Pe 5.3)

³⁵ Upéi hi'agwí-ma ou Zebedéu ra'y, Tiago João ndive. Hesu ha-py ogwahê-ma ou-vy:

—Oroipota erejapo ore-vy oime raë va'e orojerure va'e nde-vy, mbo'eháry, he'i íxupe.

³⁶ —Mba'e pa ereipota xe ajapo nde-vy, he'i gwemimbo'e-pe.

³⁷ —Nde yke-rehe joja torogwapy erenhemomba'egwasu ramo, he'i íxupe.

³⁸ Ha Hesu katu he'i íxupe kwéry:

—Ndapeikwaái pene rembijerure-rehe xe-vy, he'i. —Xe mbohasa asy hagwã-rami ave, pehasa asy-ta para'e? Ajepy'apy hagwã-rami ave pejepy'apy-ta para'e? he'i oporandu-vy Zebedeu ra'y Tiago João ndive-pe.

³⁹ —Ha'e voi, he'i. —Ne ndive ore orohasa asy, he'i íxupe.

—Néi, he'i, —Xe mbohasa asy hagwã-rami ave, pehasa asy va'erã voi. Ajepy'apy hagwã-rami ave, pejepy'apy va'erã voi, he'i íxupe kwéry mokõigwa-pe.

⁴⁰ —Ha xe Ru nde'íry apombogwapy hagwã xe yke-rehe joja. Ha'e ae ombogwapyse va'e ae, ombogwapy va'erã xe yke-rehe, he'i íxupe Hesu.

⁴¹ Ha hemimbo'e ojerure e'ÿ va'e katu oĩ dez. Ohendu-ma ramo onhembotuvixaseve mo'ã va'e-pe ogwerovy'are'ÿ voi. Tyvúry reheve Tiago-rehe ija'e'ÿ hese hikwái.

⁴² Ha upéi katu:

—Peju a-py, he'i entéro gwemimbo'e kwéry-pe Hesu. —Peikwaa voi judeu e'ÿ kwéry rekoha, Nhandejáry kwaa e'ÿha rekoha. Huvixa kwéry he'iha omanda voi hese oiko-vy. Ipu'aka voi hese gwí onhemboete va'e.

⁴³ Upe va'e rekoha-rupi xe ndaipotá peiko, he'i. —Pende rekorã a-rami. Erenhembotuvixa mba'e ukaseve ramo, eiko katu nde rapixa rembigwái ramo. ⁴⁴ Erenhemboete ukaseve ramo, erejajokwái va'e-rami eiko, he'i. —Nde rerekoseha-rami eiko. ⁴⁵ Xe ave Nhande

Ryke'y tee va'e jepe ndajúi va'ekwe xe rembigwairã heta ajohu hagwã. Aju ae va'ekwe tembigwái-rami aiko hagwã. Ajejuka uka hagwã aju va'ekwe heta aresende va'erã-rehe, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

Hesu ombogwera hesapyso e'ÿ va'e

(Mt 20.29-34; Lc 18.35-43)

⁴⁶ Ogwahêmba Jericó tetã-my. Ohasa oho-vy. Upéi osê oho-vy Hesu gwemimbo'e kwéry ndive. Heta ojogweroaty va'e oho ave indive. Osê jave ogwapy oĩ-vy tapegwasu rembe'y-py hesapyso e'ÿ va'e. Héry va'e Bartimeu. Ha Bartimeu Timeu ra'y. Omba'e repyrã-rehe ojerure va'evy. ⁴⁷ Ohendu ramo Hesu Nazaré pygwa ohasa ramo, onhe'ê hatã:

—Hesu, Davi remiarirõre, xe poriahuvereko katu, he'i onhe'ê hatã-vy.

⁴⁸ Heta oĩ va'e inhe'ê ojoko:

—Ekirirĩ katu, he'i íxupe.

Ha Bartimeu katu hatãve tãve joty onhe'ê:

—Hesu, Davi remiarirõre, xe poriahuvereko katu, he'i onhe'ê hatã-vy.

⁴⁹ Ha upéi opyta-ma Hesu:

—Ehenói katu íxupe tou xe ha-py. Hesu ne renói-ma kuri peje íxupe, he'i.

Ha ohenói hesapyso e'ÿ va'e-pe hikwái:

—Ani erejapura teĩ. Epu'ã katu. Hesu ne renói, he'i íxupe hikwái.

⁵⁰ Ha upéi onhenhugwãha omombo opu'ã pya'e oho-vy Hesu ha-py.

⁵¹ —Mbava'e tipo ereipota xe ajapo nde-rehe? he'i hesapyso e'ÿ va'e-pe.

—Eme'ê jevy xe-vy xe resapysorã, mbo'eháry, he'i Hesu-pe.

⁵² Upe-ma ramo Hesu he'i íxupe:

—Tereho, he'i. —Xe-rehe erejerovia-gwi, erekwera-ma, he'i íxupe Hesu.

Onhe'ê jave okwera-ma. Upe rire katu omokambara-ma íxupe tapegwasu-rupi oho jave.

Hesu oho Jerusalém tetã-my

(Mt 21.1-11; Lc 19.28-40; Jo 12.12-19)

11 Ha Hesu gwemimbo'e kwéry ndive ogwahê ogwata oho-vy Jerusalém tetã-my. Hi'agwí oĩ ramo jepe íxugwi, nogwahêi joty upe-py. Upe ramo ogwahê ranhe oho-vy Betfagé tetã mirĩ-my. Betânia-py vyaty Oliveiras ppy-py ogwahê ranhe oho-vy. Ogwahê rire, omando mokõi gwemimbo'e gwenonde-rupi:

² —Tapeho katu upe tetã mirĩ-my nhande rovarehéi, he'i. —Ereike-ma ramo eretopa va'erã mburika'i onhenhapytĩ va'e. Ndojeupíry vyteri hi'ári avave. Ejora eru ko'a-py, he'i. ³ —"Ma'erã erejapo upéa?" he'i ramo ndevy upe pygwa, ere íxupe, "Oiporu-ta nhande ruvixa" ere íxupe. "Pya'e ogweruruka jevy-ta" ere íxupe, he'i íxupe kwéry Hesu.

⁴ Ha upéi katu oho otopa onhenhapytĩ ha-py mburika'i. Okê rovagwy-py, tape yke-rehe otopa. ⁵ Ojora ramo mburika, oporandu íxupe mokõi hemimbo'e-pe, upe-py oĩ va'e:

—Ma'erã erejapo upéa, he'i Hesu remimbo'e-pe.

⁶ Ha Hesu nhe'égwe omombe'u íxupe kwéry. Upéa-rupi oheja ogweraha mburika'i. ⁷ Ha upéi katu ogweru Hesu-pe. Omoĩ hi'ári oao. Ha Hesu ojeupi-ma hi'ári.

⁸ Heta va'e omboi mboi oao oipyo hagwã Hesu renda opyrũ hagwã-rupi. Oikytĩ kytĩ omoĩ-vy yvy-rupi yvyra rogwe hakã reheve. Yvy-rupi omohasãi imoĩ-vy. ⁹ Osapukái joa henonde rupigwa. Hapykwerigwa osapukái ave:

—Ereju-ma, he'i imboete-vy. —Iporã ete katu, he'i onhe'ẽ hatã-vy. —Nhandejáry réry-py eregwahẽ-ma ereju-vy. Tande rovasa porã katu Nhandejáry, he'i Hesu-pe. ¹⁰ —Upe va'e ou va'e nhande ruvixagwasurã. Upe va'e ou va'e nhane ramoirusu Davi ramigwa voi. Ou ramo, tohovasa íxupe Nhandejáry. Nhandejáry yváy-py oĩ va'e-pe jaha nhamboete, he'i Hesu-rehe onhe'ẽ hatã-vy.

¹¹ Ha Hesu katu ogwahẽ-ma Jerusalém tetã-my. Nhandejáry-pe nhamboete haty-py óga kakwaa-py oike. Oike-vy osareko reko enterovéa-rehe. Osareko rire, ka'aru ete-ma. Upéa-gwi osẽ oho-vy Betânia-py. Gwemimbo'e kwéry ndive oho. ¹² Ko'ẽ ramo Betânia-gwi ou-vy, ovare'a ogweru Hesu. ¹³ Momyry-gwi ohexa figo máta hogwe porã va'e. Oho ohexa: "Hi'a para'e" he'i oho-vy. Ha ogwahẽ ramo, ndahi'áiry íxupe. Hogwe rei oĩ. Ndaipóri figo. Ndaha'éi vyteri hi'aha áry:

¹⁴ —Anive ho'u avave nde a, he'i figo máta-pe.

Upéixa omoĩ onhe'ẽ yva máta-pe. Ha ohendu hemimbo'e kwéry inhe'ẽ. †

Hesu oike Nhandejáry-pe nhamboete haty-py óga kakwaa-py

(Mt 21.12-17; Lc 19.45-48)

¹⁵ Ha upéi katu ogwahẽ jevy-ma Jerusalém tetã-my hikwái. Ha Hesu oike Nhandejáry róga kakwaa-py. Upe-gwi omosẽmba omba'e jogwa va'e. Oma'evende oĩ va'e ave omosẽ. Upe-py oĩ ave pirapire ombohekovia va'e hepy-rehe. Ombohekoviapa oiporu jevy va'erã-py. Upéa-gwi íxupe kwéry omosẽ imondo-vy. Imba'e renda ombovapy íxugwi kwéry. Ombovapy pykasu járy apyka kwéry ave. ¹⁶ Ndohejái avave ogweraha mba'eve Nhandejáry róga kakwaa roka-rupi. ¹⁷ Onhemonhe'ẽ-vy he'i íxupe kwéry:

—A-rami omoĩ va'ekwe Nhandejáry kwatia-rehe:

"Xe róga xe mboete haty-py héry va'erã onhe'ẽ mondo mondo Nhandejáry-pe haty. Upe-py entéro va'e gwive ombojeupi inhe'ẽ Nhandejáry-pe" ‡ he'i. Ha peẽ katu pemoingo a-py gwĩ oporosakea va'e onhemi va'e-rami, he'i íxupe kwéry Hesu.

¹⁸ Ohendu herakwã pa'i ruvixa kwéry judeu rekombotehaty ave. Ohendu ramo, oheka heka ojuka hagwã mo'ã Hesu-pe. Ikyhyje-gwi íxugwi ojukase. Ha enterovéa, "Iporã ete hemimombe'u mbe'u" he'i opondera-vy hese hikwái. Upéa-gwi ikyhyje íxugwi pa'i ruvixa kwéry.

¹⁹ Ka'aru ete ramo osẽ-ma Hesu gwemimbo'e kwéry ndive. Tetã-gwi osẽ oje'ói-vy.

²⁰ Ko'ẽ ramo ohasa jevy. Ohasa ramo, ohexa yva máta ipirupa ra'e hapo gwive. Hokuipa-ma. ²¹ Ha Pedro katu imandu'a Hesu nhe'égwe-rehe:

—Ema'ẽ erehexa hagwã, mbo'eháry, he'i Hesu-pe.

—Ipiru-ma ra'e pe yva máta ere va'ekwe-pe, "Anive nde a ho'u avave" ere kuri íxupe. Ne nhe'ẽ pokatu voi nipo ra'e, he'i Hesu-pe.

²² Ha upéi katu he'i íxupe kwéry Hesu:

—Ejerovia katu Nhandejáry-rehe. Anhete ko xe ha'eta nde-vy. Eremoĩ ramo ne nhe'ẽ ko vyaty-pe, "Ejeupi enheapymi ygwasu-py" oiko-ta nde-vy. Ne nhe'ẽ hagwe-rami oiko-ta. Oiko-ta voi ndererovia ku'a ku'ái ramo nde py'apy-py. Oiko-ta voi nde-vy ererovia tee ramo oikotaha ne nhe'ẽ hagwe-rami. ²⁴ Upéa-gwi ha'eta nde-vy: Oime ra'ẽ va'e-rehe erejerure ramo erenhomongeta-vy Nhandejáry ndive, erovia porã katu íxupe. "Oime ra'e xe-vy gwarã" ere ndejéupe. Ererovia porã ramo, oiko-ta voi nde-vy. ²⁵ Erepu'ã ramo erenhomongeta hagwã Nhandejáry ndive, eiporiahuvereco katu nde-vy hembiaipo vai va'ekwe, nde poriahuvereco hagwã nde Ru yváy-py oĩ va'e erejevay va'ekwe-rehe, he'i. ²⁶ —Ereiporiahuvereco e'ỹ ramo nde rapixa-pe, nande poriahuvereco mo'ãi nde Ru yváy-py oĩ va'e erejevay va'ekwe-rehe, he'i íxupe kwéry Hesu. †

"Kiva'e tipo ojapo uka nde-vy ko'ã va'e" he'i Hesu-pe

(Mt 21.23-27; Lc 20.1-8)

²⁷ Ha upéi katu ogwahẽ jevy Jerusalém tetã-my hikwái. Ha Hesu ogwata jave Nhandejáry róga kakwaa gwy-rupi, ou henda-py pa'i ruvixa kwéry, judeu rekombotehaty kwéry, judeu ruvixa kwéry ave:

²⁸ —Kiva'e nhe'ẽ-py tipo ereporombo'e? he'i íxupe.

—Kiva'e he'i nde-vy ra'e erejapo hagwã a-rami? he'i oporandu-vy Hesu-pe hikwái.

²⁹ —Xe-vy peporanduha-rami ave aporandu-ta peẽmy xe aikwaase pendéhegwi va'e-rehe, he'i. —Pe-mombe'u ranhe katu xe-vy peẽmy aporandu-ta va'e-rehe. Upéi, xe amombe'u-ta ave peẽmy kiva'e nhe'ẽ-py aporombo'e, he'i íxupe kwéry Hesu. ³⁰ —Ãy aporandu ranhe-ta peẽmy. Kiva'e nhe'ẽ-py oporomongarai va'ekwe João Batista amyri? Nhandejáry nhe'ẽ-py para'e? Teko rei nhe'ẽ-py para'e? he'i íxupe kwéry. —Pe-mombe'u ranhe katu xe-vy, he'i huvixa kwéry-pe.

³¹ Ha ha'e kwéry katu ndoikwaáiry onhe'ẽrã:

—Mbava'e ja'e rei-ta po Hesu-pe? he'i ojóupe oporandu randu-vy hikwái. —"Nhandejáry nhe'ẽ-py oporomongarai va'ekwe João" ja'e ramo, "Ma'erã po ndapejeroviái va'ekwe hese?" he'i arã nhande-vy. ³² Ha "Teko rei nhe'ẽ-py oporomongarai va'ekwe João" ja'e ramo katu, nhane mytu'e'ỹ arã nhandéjehe. "Pende apu" he'i arã nhande-vy te'ýi jusu, he'i ojóupe hikwái. —"Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety ae katu João" he'i arã. Mbava'e tipo ojapo arã nhande-rehe hikwái? he'i ojóupe huvixa kwéry. ³³ Upéa-gwi,

—Ndroikwaáiry, he'i mo'ã Hesu-pe okyhyje-gwi.

† 11:9 Sl 118.25-26 †† 11:14 Mt 21.18-19 ‡ 11:17 Is 56.7; Jr 7.11

‡† 11:26 Mt 21.20-22; Mc 11.13-14

—Aipo ramo, xe-vy napemombe'uiha-rami ave, kiva'e nhe'ẽ-py aporombo'e a-rami, ndaikwaa uka mo'ãi ave peẽ-my, he'i judeu ruvixa kwéry-pe Hesu.

Hesu omombe'u arandu rehegwa nhe'ẽ uvaty rehegwa-rami

(Mt 21.33-46; Lc 20.9-18)

12 Ha upéi katu Hesu omombe'u jevy judeu ruvixa kwéry-pe. Arandu rehegwa nhe'ẽ uvaty rehegwa-rami omombe'u:

—Oĩ va'ekwe uva onhotỹ va'ekwe. Oho onhotỹ uva ojapo hagwã uvaty. Upéi ogweroajere imboty-vy. Ojo'o itakwa hykwere ryrurã. Omboyvate ojeupi hagwã orepara hagwã. Upéi ijáry oiporuruka omba'apo va'erã-pe. Hi'aju ramo, oipota omboja'o yva ojéupe. Ha upe rire katu oho mombyry. Tetã ambue-py oho.

² Hi'aju-ma ramo pe yva uva, ombou ivía ramo gwembigwái omboja'o hagwã yva mbyte-rupi heraha-vy. ³ Ha uvaty-py omba'apo va'e katu oipyhy imboupyre-pe oinupã ombojevy rei mba'eve e'ỹ-rehe. ⁴ Outro jevy ombou ivía ramo, ha'e kwéry katu onhakãrupã onhembosarái hese. Nomboetéiry íxupe. ⁵ Outrove ombou jevy. Ha'e kwéry katu ojuka íxupe. Heta ou ramo, onhembosarái hese kwéry. Ou va'e oinupã. Oinupã e'ỹ ramo, ojuka. ⁶ Peteĩ oikori vyteri ombou va'erã ta'ýry hembiahyu. Ipaha-py ombou íxupe kwéry gwa'ýry peteĩ. "Xe ra'y-pe katu omboete va'erã" he'i mo'ãi imbouvy. ⁷ Ha gwĩ uvaty-py omba'apo va'e katu he'i ojóupe: "Upéa uvaty jaryrã voi" he'i. "Jaha jajuka íxupe. Uvaty-rehe nhanhembojáry va'erã" he'i ojóupe. ⁸ Upéa-gwi oipyhy íxupe ojuka omboyke uvaty-gwi. ⁹ Ha upéi katu oikwaa-ma ramo pe uvaty járy, mba'éixa ojapo-ta hese kwéry? he'i. —Ogwahẽ ou-vy ramo, ojuka-ma va'erã katu gwĩ hembiaapo vai va'e-pe. Upéi ohekoviarõ va'erã outro omba'apo jevy va'erã, he'i íxupe kwéry Hesu.

Upéixa omombe'u judeu ruvixa kwéry reko uvaty rehegwa-rami.

¹⁰ Ha upéi katu he'i jevy judeu ruvixa kwéry-pe:

—Pemonhe'ẽ nhe'ẽ teĩ peiko-vy yma gware nhe'ẽ Nhandejáry omo'ũ uka va'ekwe kwatia-rehe, ndapeikwaáiry, he'i. —Yma gware nhe'ẽ a-rami:

"Ndovaléiry, he'i óga apoha ita-rehe. Ha upe ita katu ojohu vai ramo jepe, ojeporuve joty óga pytahoha ramo. Óga jekoha voi upe ita.

¹¹ Upéa Nhandejáry rembiapo porã, ja'e. Jahexa-vy, Iporã porã katu, ja'e Nhandejáry rembiapo-rehe" † he'i xe-rehe yma gware nhe'ẽ. Ma'erã he'i va'e ndapeikwaáiry ra'e? he'i íxupe kwéry Hesu hekokwe mombe'u-vy.

¹² Ohendu ramo inhe'ẽ, oikwaa pya'e ojehegwa hikwái:

—Nhande rehegwa nhe'ẽ kuri omombe'u Hesu, he'i ojóupe.

Upéa-gwi upe judeu ruvixa oipyhyse mo'ãi íxupe. Ha ndoipyhíy, ikyhyje-gwi. Nombopoxyséi-gwi Hesu ndive heta oĩ va'e-pe, ndoipyhíry joty íxupe hikwái. Upe rire ohejari jevy oje'ói.

Judeu ruvixa omonhe'ẽ avyse mo'ãi Hesu-pe

(Mt 22.15-22; Lc 20.20-26)

¹³ Ha upéi katu judeu ruvixa kwéry omonhe'ẽ avyse mo'ãi Hesu-pe. Upéa-gwi ombou iha-py fariseu-pe Herodes re'ýi ndive:

¹⁴ —Orohewa kwaa nde reko apu e'ýha nde-rehe, mbo'eháry. Ne nhe'ẽ ndojohu porãi ramo jepe, eremombe'u joty anhetegwa va'e. Avave-gwi neretĩry eremombe'u-vy. Nhandejáry remimbota eremombe'u voi. Erehexa kwaa voi hekoha enterove-rehe. Upéa-gwi anhei-rupi ne remimombe'u Nhandejáry rape kwaa ukavy, he'i. —Aipo ramo, iporã para'e nhande, judeu rekorupi jaiko va'e, japaga nhame'ẽ-vy mburuvixagwasu César-pe hemimbopaga uka? Iporã para'e japaga e'ý? he'i. —Iporã para'e nhame'ẽ? Iporã para'e nhame'ẽ e'ý? he'i. —Emombe'u ore-vy upéa-rehe oroikwaa hagwã, he'i oity vai ukase-vy íxupe hikwái.

¹⁵ Ha ha'e ohexa kwaa hese hekoha vai: "Omo'ãi kwaa voi opy'a ky'aha" he'i ojéupe hese. Upéi he'i judeu ruvixa kwéry-pe:

—Ma'erã xe monhe'ẽ avyse? he'i. —Eru xe-vy moeda mburuvixagwasu remimbopaga uka tahexa, he'i íxupe kwéry.

¹⁶ Peteĩ ogweru. Upéi oporandu íxupe kwéry:

—Kiva'e ra'anga pa upe va'e moeda? Kiva'e ohai uka va'ekwe moeda-rehe? he'i íxupe kwéry.

—César ra'anga. Hembihai uka ave, he'i íxupe hikwái.

¹⁷ —Aipo ramo, César-pe imba'e eme'ẽ. Ne mbopaga uka ramo, eme'ẽ jevy íxupe, ijáry-pe. Ha Nhandejáry-pe katu hemimbota eme'ẽ íxupe, he'i huvixa kwéry-pe Hesu.

—Hasy va'e-rehe jepe nhaporandu ramo íxupe, omombe'u porã joty, he'i Hesu-rehe opondera-vy hikwái.

"Nonhemoingove jevýi va'erã gwĩ omano va'ekwe" he'i mo'ãi saduceu kwéry

(Mt 22.23-33; Lc 20.27-40; 1 Co 6.14; 15.12-32; 1 Ts 4.16-17)

¹⁸ Ha upéi katu ou Hesu renda-py saduceu kwéry, "Nonhemoingove jevýi va'erã gwĩ omano va'ekwe" he'i va'e. Ou oporandu íxupe:

¹⁹ —Moisés amyri omombe'u va'ekwe nhande-vy nhande rekorã, mbo'eháry. "Tyke'ýry omano ramo, oheja ramo gwembirekokwe naimembýi vyteri ramo, tomenda tyvýry gwovajare-rehe. Upéixa ramo, Ke'y ra'y, he'i mo'ãi va'erã imemby ypy-rehe" he'i nhande-vy Moisés. ²⁰ Oĩ va'ekwe peteĩ tyke'ýry, seis tyvýry.

Tyke'ýry omenda kunha-rehe. Upéi omano ramo, ndaita'ýry jepéiry. ²¹ Tyvýry omenda hovajare-rehe. Tyvýry omano ramo, ndaita'ýry. Upéi tyvýry ambue jevy omenda omano. ²² Peteĩ teĩ omenda hese gwovajare-rehe. Peteĩ teĩ omano ramo ndaita'ýry jepéi. Omanomba rire, upe kunha omano ave. ²³ Nhane moingove jevy ramo, kiva'e rembirekorã upe kunha? Gwĩ sete tyvýry kwéry omenda ra'e hese, he'i Hesu-pe hikwái hasy va'e-rehe oporandu-vy.

† 12:11 SI 118.22-23

²⁴ —Ha peẽ katu pejavy-ma voi pene nhe'ẽ, he'i Hesu. —Nhandejáry nhe'ẽ kwatia-rehe ohai uka va'ekwe peẽ ndapeikwaáiry. Peẽ ndapeikwaái voi ave Nhandejáry opamba'e rereko kwaaha voi. Upéa-gwi pejavy voi pene nhe'ẽ, he'i íxupe kwéry. ²⁵ —Nhane moingove jevyha áry-py, kwimba'e nomendavéi-ma va'erã. Kunha ave nomendavéi-ma va'erã. Oiko va'erã Nhandejáry rembigwái yváy pygwa reko-rupi.

²⁶ Ha Nhandejáry kwatia nhe'ẽ katu omombe'u peẽ-my omano va'ekwe oikove jevymaha. Moisés amyri ohai va'ekwe yvya ra'y rehegwa nhe'ẽ a-rami:

“Xe katu Nhandejáry, xe Abraão járy, xe Isaque járy, xe Jacó járy ave” †

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ, omano va'ekwe oikove jevy-ma va'e oikwaa ukaha. Ma'erã ndapeikwaái pe-monhe'ẽ nhe'ẽ va'ekwe? ²⁷ Aipo ramo, Nhandejáry ndaha'ei omano va'ekwe járy, tekove járy ae. Ha'e on-hemoingove jevy va'e járy. Pejavy-pa pene nhe'ẽ, he'i saduceu kwéry-pe Hesu nhane moingove jevyha kwaa uka-vy.

“Ehayhu tee katu Nhandejáry-pe” he'i Hesu

(Mt 22.34-40; Lc 10.25-28)

²⁸ Ogwahẽ ou-vy judeu rekombo'ehaty pa'ũ-gwi peteĩ va'e. Ohendu íxupe kwéry onhonhe'ẽ mbojevny jevy ramo. Ohendu ramo, “Iporã Hesu remimombe'u” he'i. Upéa-gwi oporandu Hesu-pe:

—Heta oĩ nhande rekoha nhe'ẽ. Kiva'e tuvixave va'e? he'i íxupe.

²⁹ —Kiva'e tuvixave va'e amombe'u-ta nde-vy, he'i Hesu. Upéi oiporu Nhandejáry kwatia nhe'ẽ:

—“Pehendu katu, Israel remiarirõ kwéry. Tupã Nhandejáry ha'e anho oiko va'e.

³⁰ Ehayhu tee katu Nhandejáry-pe. Nde py'apy gwive ehayhu íxupe. Ehayhu íxupe nde koty gwive. Ne mandu'a meme katu hese hayhu-vy. Ehayhu mbaraete ete ave íxupe” ††

he'i.

³¹ —Ha upe rire katu oĩ outro tuvixa va'e:

“Ehayhu rei katu nde rapixa-pe nde ae nde rekove erehayhuha-rami” ‡

he'i Hesu Nhandejáry kwatia nhe'ẽ poru-vy. —Upe mokõi nhe'ẽ-gwi ndaipóri nhande rekoha nhe'ẽ tuvixave va'e, he'i íxupe Hesu.

³² —Ha'e-ma ngatu, mbo'eháry, he'i íxupe. —Anheig-wa eremombe'u ere ramo Nhandejáry-rehe ha'e anho. Ndaipóri ha'e-rami tupã. ³³ Ha Nhandejáry katu he'i va'ekwe nhande-vy,

“Pehapy mymba xe mboete-vy, pemoka'ẽ ave.”

Upéixa ramo iporã nhande'ẽ hembijukarã nhamboete-vy Nhandejáry-pe. Ha iporãve jahayhu íxupe nhande py'apy gwive, nhande koty gwive jahayhu. Jahayhu mbaraete ete ave. Iporãve ave jahayhu nhande rapixa-pe nhande ae nhande rekove jahayhuha-rami, he'i íxupe.

³⁴ Ha Hesu katu ohendu oarandu reheve omombe'u ramo:

—Haimete-ma eremoirũ Nhandejáry nde ruvixarã-pe, he'i íxupe.

Upe rire nonhembopy'agwasúi avave oporandu hagwã Hesu-pe mbava'e-rehe po he'i upéixa.

³⁵ Ha Hesu onhemonhe'ẽ nhe'ẽ oiko-vy Nhandejáry róga kakwaa-py. Onhemonhe'ẽ-vy oporandu:

—“Davi remiarirõre voi Cristo nhane remiha'arõ va'e” he'i omombe'u-vy judeu rekombo'ehaty. Ma'erã po he'i upéa hikwái?

³⁶ He'i va'ekwe Davi amyri:

“Nhandejáry he'i xe Járy-pe, Egwapy katu xe yke-rehe. Xe orombopu'aka va'erã ne a'e'yha-rehe. Orombopu'akapa peve eregwapy va'erã erei-vy xe yke-rehe.” ††

Upéixa ome'ẽ va'ekwe Davi-pe inhe'ẽrã Nhe'ẽ Marangatu tee va'e. ³⁷ Ha Davi katu xe Járy-py ohenói va'ekwe íxupe. Aipo ramo hemiarirõ pa? Ha gwemiarirõ-rehe, “Xe Járy” nde'íry, he'i íxupe kwéry Hesu omokirirõ-vy judeu ruvixa kwéry-pe. ††

Ha te'yí jusu ohendu ramo inhe'ẽ, ogwerohory joa íxupe.

“Xáke judeu rekombo'ehaty-gwi” he'i Hesu

(Mt 23.1-12; Lc 20.45-47)

³⁸ —Xáke judeu rekombo'ehaty-gwi, he'i onhemonhe'ẽ-vy. —Ani erejapo teĩ ha'e kwéry hembia-po-rami. Oao puku reheve ogwatase voi. Ogwata oho-vy mba'e jogwa haty-py. Onhemboete va'erã-rehe oho. ³⁹ Ojeporahéi haty-py ogwapyse mburuvixa pa'ũ-my. Mburuvixa gwapy haty-py ogwapyse onhembovia ramo ojekarugwasu haty-py. ⁴⁰ Ha tembirekokwe rembiporu omonda heraha-vy. Upe rire omondo mondo ra'anga rei Nhandejáry-pe heta onhe'ẽ enterove ohexa hagwã. Upe va'e temiexagwã rei ra'e. Ombohasa asyve va'erã íxupe kwéry Nhandejáry, he'i judeu rekombo'ehaty-rehe Hesu.

Tembirekokwe okweri va'e

(Lc 21.1-4)

⁴¹ Upéi ogwapy-ma Hesu Nhandejáry róga kakwaa-py pirapire imoyru haty rovái. Oma'ẽ heta oĩ va'e-rehe pirapire omoyru ramo hyruty-py. Heta oikotevẽ e'y va'e heta ome'ẽ me'ẽ. ⁴² Ha upéi ou tembirekokwe ogwerekõ e'y va'e. Mokõi moeda ombohyru, ohupity va'e peteĩ plata hatã.

⁴³ —Peju katu. Peju a-py, he'i gwemimbo'e kwéry-pe. —Anhete ko xe ha'e-ta peẽ-my. Kóa tembirekokwe okweri va'e, hetave ombohyru enterove ombohyru va'e-gwi. ⁴⁴ Ha'e kwéry katu heta ogwerekõ-gwi, ome'ẽ. Ha kunha katu opa ogwerekõmi va'e hembu'u repyrã, ome'ẽmba ete voi, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

Oje'o va'erã kwarahy rendy

13 Ha upéi katu osẽ oho-vy Hesu Nhandejáry róga kakwaa-gwi. Oho jave he'i íxupe hemimbo'e:

† 12:26 Êx 3.6 †† 12:30 Dt 6.4-5 ‡ 12:31 Lv 19.18

†† 12:36 Sl 110.1 †† 12:37 Mt 22.41-46; Lc 20.41-44

—Ema'ë ehexa ita iporã va'e, mbo'eháry. Óga tuvixa vixa va'e ehexa, he'i Hesu-pe.

² Ha he'i íxupe Hesu:

—Ehexa katu upéa óga tuvixa va'e, he'i. —Ha upe rire katu ita reta omohãimba va'erã, omosarambipa va'erã. Ndojepota mo'ãvéi-ma ojóehe, he'i gwemimbo'e-pe. †

³ Ogwapy oĩ-vy vyaty Oliveiras ári jave, Nhandejáry róga rovarehéi ogwapy oĩ-vy. Ogwapy ha'e anho jave, oporandu íxupe Pedro, Tiago, João, André ndive:

⁴ —Emombe'u katu ore-vy, he'i. —Araka'e tipo omohãimba-ta? Araka'e tipo ojehu va'erã ne remimombe'u? he'i. —Mba'éixa po oroikwaa va'erã imombe'uháry? Ojehu-tama ramo ne remimombe'u gwive, mba'éixa po oroikwaa va'erã imombe'uháry? he'i Hesu-pe hikwái.

⁵ Oporandu rire-ma he'i íxupe kwéry Hesu:

—Xáke pene mbotavise va'erã. ⁶ Heta ojekwaa va'erã xe réry-py vérami mo'ã ou va'e. “Xe Cristo pene remiha'arõ va'e voi” he'i va'erã mo'ã ójehe onhemocristo ra'angase-vy, oporombotavy rei-vy. ⁷ Pehendu va'erã herakwã hi'agwĩ pendéhegwi onhorairõ ramo. Mombyry onhorairõ va'e rerakwã pehendu ave va'erã. Pehendu ramo, ani pekyhyje teĩ upéa-rehe. Upéa oiko va'erã voi. Upéa oiko-ma ramo, ne'írã vyteri ogwahẽ pehendu va'e ijapy-py. ⁸ Ha tetã mygwa onhorairõ va'erã outro tetã mygwa ndive. Ha mburuvixagwasu re'ýi onhorairõ va'erã outro mburuvixagwasu re'ýi ndive. Oiko oiko ha-rupi ae oiko va'erã yvyrýi. Ndaiporivéi-ma ho'u va'erã. Upéa-rupi pehasa asy ramo, ne'írã vyteri pehasa asy ete peiko-vy. Kunha imemby-ta va'e hasy íxupe. Ha upe rire katu hasyve syve oho-vy íxupe imemby hagwã. Upéixa ete yvypóry ohasa asy va'erã. Ha upe rire katu ohasa asyve syve oho-vy, he'i íxupe kwéry Hesu.

⁹ —Xáke pende pyhy va'erã pende reraha-vy mburuvixa oĩ ha-py. Ojeporahéi haty-py pene nupã va'erã. Xéhegwi pene monhe'ë uka va'erã mburuvixa rovagwy-py. Mburuvixagwasu rovagwy-rupi ave pene monhe'ë uka va'erã. Xe mombe'u mbe'u hagwã-py pene monhe'ë uka va'erã. Xéhegwi katu pende rereko va'erã akói-rami. ¹⁰ Ha xe rehegwa nhe'ë porã katu pemombe'u ranhe va'erã enterove tetã-my. Ha upe rire ae katu ombopapa ave-ma va'erã ko yvy, he'i. ¹¹ —Pene monhe'ë uka-vy pende reraha va'erã. Pende pyhy pende reraha-vy ramo oikwaa hagwã pene rembiapo vai para'e, ani erejapura teĩ ere va'erã-rehe. Ou rei va'erã nde juru-py ne nhe'ërã. Ome'ë va'erã nde-vy ne nhe'ërã Nhe'ë Marangatu tee va'e. Upéixa ramo eremombe'u va'erã, he'i. ¹² —Ha tyke'ýry oipyhy va'erã heraha-vy gwyvýry ojuka uka hagwã. Ha túvy ojuka uka va'erã gwa'ýry gwajýry ave. Ha ta'ýry kwéry tajy kwéry ave ogwereko asy va'erã gwu osy ave ojuka uka hagwã. ¹³ Ha xe-rehe ha-py katu enterovéa ndaija'e mo'ãi pende-rehe, he'i. —Ha Nhandejáry rape-gwi ova e'ý va'e katu ko yvy opa ete peve, oresende va'erã íxupe Nhandejáry, he'i íxupe kwéry Hesu. ††

† 13:2 Mt 24.1-2; Lc 21.5-6

¹⁴ Upéi oiporu Hesu Nhandejáry kwatia nhe'ë: —“Oĩ va'erã upe ivai ete va'e, pene momarã va'e. Nhandejáry róga kakwaa koty py-gwi pene mosë va'erã” ‡ he'i Hesu. —Upéa nhe'ë eikwaa porã ãy eremonhe'ë va'e.

Upéi he'i Hesu:

—Yma he'i hagwe-rami, pehexa va'erã upe ivai ete va'e Nhandejáry róga-py, gwenagwã e'ý ha-py omonhembo'y ramo. Pehexa-ma ramo upe va'e, pya'e voi tokanhymba kuri Judéia yvy pygwa kwéry oje'ói-vy. Yvyatygwasu ári-rupi tokanhy kuri oje'ói-vy. ¹⁵ Ogwejy ramo óga ári oĩ va'e, ani oike koty-py ogweraha hagwã mba'eve. ¹⁶ Ha kokwe-py oĩ va'e ani oho jevy ranhe hógap-py oipyhy hagwã oao. Pya'e ae kuri tokanhymba katu oje'ói-vy. ¹⁷ Upe áry-rupi iporiahu va'erã kunha imemby-ta va'e omokambu va'e ave. ¹⁸ Ro'y eterei-rupi pekanhy ramo, ivaive arã peë-my. Upéa-rehe pemoĩ katu Nhandejáry-pe pene nhe'ë pono ivai ete peë-my. ¹⁹ Upe áry-py ohasa asy eterei va'erã yvypóry kente kwéry gwive. Ko yvy rembypy Nhandejáry remimoin-gokwe oiko jave, upe áry e'ý mbovyve, ndohasa asy etéiry va'ekwe. Upe ary-py ae ohasa asy eterei va'erã. Ha upe áry rire katu ndohasa asy etevéi-ma va'erã. ‡²⁰ Ha Nhandejáry katu nombohasa asy hetave áryiry va'erã. Ombohassa asy hetave áry ramo ra'e, opa-ma arã ra'e enterove ko yvypóry. Ha gwembiporavo-rehe opena porã-gwi ae katu, nombohassa asy hetave áryiry va'erã, he'i.

²¹ —Upe-ma ramo, “Ema'ë katu. Ko va'e Cristo voi” oĩ he'i va'erã para'e peë-my. “Ema'ë katu. Upe va'e Cristo voi” oĩ he'i va'erã para'e peë-my. Ani perovia inhe'ë.

²² Ojekwaa va'erã, “Cristo pene remiha'arõ va'e voi xe” he'i va'e mo'ã ójehe peë-my. “Nhandejáry nhe'ë-py mba'e xe-vy anho oikwaa uka xe remimombe'urã” he'i va'e mo'ã ójehe, ojekwaa va'erã ou-vy. Hexapyrã-rupi voi hembiaapo va'erã ohekoporu ou-vy ramo. Ohexa uka va'erã gwembiaapo tuvixa va'e, ikatu ramo, itavy hagwã mo'ã íxupe Nhandejáry rembiporavo. ²³ Xáke. Ani joty pende tavy íxupe. Ko'ã mba'e oiko e'ý ngatu amombe'u-ma peë-my, he'i íxupe kwéry Hesu. ‡

²⁴ —Upe-ma ramo ohasa asy ete rire-ma, oje'o va'erã kwarahy rendy. Ha jasy nahendy mo'ãvéi. ²⁵ Ha okúí va'erã yváy-gwi jasytata. Ova ova gwendagwe-gwi entéro yváy rehegwa imbarae va'e. ‡²⁶ Upe-ma ramo xe rexa va'erã yvypóry kente kwéry gwive. Xe Nhande Ryke'y tee va'e-pe xe rexa va'erã aju jave arai-rupi. Xe pu'akaha tee jave nhande resa mbojovy va'erã xe rendy porã-rupi xe rexa va'erã, he'i. ²⁷ —Ambou va'erã xe rembigwái yváy pygwa ombojogweroaty hagwã xe rembiporavokwe. Opa-rupigwi ombojogweroaty va'erã íxupe kwéry. Kwarahy resë-gwi, ka'aru-gwi ave ombojogweroaty va'erã heraha-vy. Arapopy-gwi, yvy apy-gwi yvy apy arendaja gwive ombojogweroaty va'erã, he'i íxupe kwéry omombe'u-vy. ‡‡

†† 13:13 Mt 24.3-14; Lc 21.7-19; 2 Tm 3.1-9 ‡ 13:14 Dn 9.27; 11.31; 12.11 ‡† 13:19 Dn 12.1; Ap 7.14 ‡‡ 13:23 Mt 24.15-28; Lc

Hesu omombe'u gwemimbo'e kwéry-pe orepara hagwã

(Mt 24.32-44; Lc 21.29-36)

²⁸ Upéi he'i jevy Hesu:

—Aÿ amombe'u-ta peẽ-my ojehu va'erã rehegwa nhe'ẽ figo máta rehegwa-rami, he'i, —peikwaa porã hagwã xe agwahẽ jevytaha áry. Oĩ figo máta. Hoky kyrýu jevy-ma ramo, hogwe pyahu jevy-ma ramo, pehexa-ma voi. Pehexa ramo, peikwaa-ma voi opa-ma ra'e ro'y. Áry raku jevy-tama. ²⁹ Upéixa ete upe ojehu va'erã gwive pehexa ramo, peikwaa-ma va'erã oike-ta va'e-rami xe agwahẽ jevytamaha áry. ³⁰ Anhete ko xe ha'e-ta peẽ-my. Entéro peẽ-my xe remimombe'u oiko va'erã. Judeu kwéry oiko reheve joty ojehu va'erã.

³¹ Opa va'erã áry yvy ave. Ha xe remimombe'u xe nhe'ẽ katu nombopapa mo'áiry, he'i.

³² —Mbava'e áry-py po ojehu va'erã ndajaikwaáiry. Araka'e óra-ma po ojehu va'erã ndajaikwaáiry. Nhandejáry rembigwái yváy pygwa jepe ndoikwaáiry. Xe ta'yry jepe ndaikwaái ave. Nhandejáry xe Ru ha'e anho mante oikwaa. ³³ Araka'e óra-ma po aju jevy va'erã ndapeikwaái-gwi, xáke, perepara voi katu. Emondo mondo katu ave Nhandejáry-pe ne nhe'ẽ, he'i íxupe kwéry.

³⁴ Upéi oiporu jevy Hesu óga járy rehegwa nhe'ẽ jarepara porã hagwã nhande-vy oikwaa uka-vy:

—Oĩ va'ekwe óga járy, he'i. —Heta oĩ hembigwái. Ijáry oho ramo mombyry, oheja gwembigwái onhangareko hagwã hóga-rehe. Peteĩ teĩ-pe hembiaporã ome'ẽ. “Erepara porã hese” he'i okẽ-rehe onhangareko va'e-pe. ³⁵ Ha upéixa ha'e-ta peẽ-my, “Óga járy” he'i xe-rehe. Upéa-gwi perepara katu. Ndereikwaái voi araka'e po xe aju va'erã. Ka'aru ete para'e, pyhare mbyte para'e, gáju sapukái-py para'e, ko'ẽ hembypytyĩ jave para'e. ³⁶ Upéa-gwi perepara katu pono peha'arõ e'ỹ reheve aju pya'e orotopa peke jave. ³⁷ Peẽ-my ha'e-harami, ha'e-ta enterovéa-pe oikwaa hagwã. Xe ra'arõ arõ katu perepara-vy, he'i íxupe kwéry Hesu. †

Judeu ruvixa kwéry onhombo'e mbo'e Hesu-rehe ijuka hagwã

(Mt 26.1-5; Lc 22.1-2; Jo 11.47-53)

14 Mokõi áry rire oiko-ta aretegwasu héry va'e páscoa. Upe áry-py nanhambovúiry va'ekwe ja'u va'erã. Nhane mandu'a ave nhane rembypy ojerereko asy hagwe-rehe. Yma ete upe áry-py osẽ va'ekwe gwĩ ipu'aka va'e po-gwi. Ha upéi katu ne'írã oiko ramo aretegwasu, pa'i ruvixa kwéry judeu rekombo'ehaty ave onhombo'e mbo'e Hesu-rehe hikwái:

—Nhambotavy Hesu-pe jaipyhy hagwã íxupe jajuka hagwã, he'i. ² —Arete-py ae ani jaipyhy íxupe, he'i. —Atýra-py jaipyhy ramo, onhembopoxy arã ijaty jaty va'e kente kwéry nhande-vy, he'i ojóupe Hesu pyhyharã kwéry.

11.20-24; 2 Ts 2.3-12 ††† 13:25 Is 13.10 ††† 13:27 Mt 24.29-31; Lc 21.25-28; 2 Pe 3.10-13; Ap 1.7 † 13:37 Lc 12.35-40; 17.26-36; At 1.7; 1 Ts 5.2-4

Upéa-gwi oipyhy nhemise Hesu-pe.

Kunha onhohẽ Hesu akã-rehe omohyakwã porã-vy íxupe

(Mt 26.6-13; Jo 12.1-8)

³ Ha Hesu katu oime Betânia tetã'i-my. Simão róga-py oime. Ha Simão mba'asy vai-gwi ijai aipa va'ekwe nhahenói íxupe va'e. Ogwapy okaru-vy Hesu. Okaru ramo, ogwahẽ ou-vy peteĩ kunha. Ogweru hyakwã porã tee va'e. Hyru reheve ogweru. Ha hyru ojejapo va'ekwe ita kyra rendy-gwi héry va'e alabastro. Ha hyakwã porã va'e héry nardo. Ha nardo hepy eterei voi. Ojoka onhohẽ Hesu akã-rehe omohyakwã porã-vy íxupe.

⁴ Ha upe-py oĩ ipoxy va'e:

—Ma'erã po onhohẽ rei upe hyakwã porã va'e Hesu akã-rehe? he'i ojóupe oporandu-vy. —Hepy eterei va'e onhohẽ rei, he'i ojóupe hikwái. ⁵ —Ma'erã po ra'e hepy-rehe ae nome'ẽiry, he'i. —Iporiahu va'e kwéry-pe nhamẽ'ẽ ramo ra'e hyakwã va'e repykwe, iporãve arã ra'e, he'i. —Hyakwã repy peteĩ ro'y tembiapo repy para'e, hetave para'e, he'i onhe'engi engi-vy kunha-pe hikwái.

Upéixa ramo kunha ndive ipoxy voi hikwái.

⁶ Upéi he'i íxupe kwéry Hesu:

—Eheja katu, he'i. —Ma'erã po ko kunha-pe ere-moakã rasy? he'i. —Hembiapo porã ete voi xe-vy.

⁷ Pene pa'ũ-my oime meme va'erã iporiahu va'e kwéry. Ere-me'ese ramo, ereme'ẽ-ta íxupe kwéry. Ha xe ae katu naime meméi va'erã aiko-vy pene pa'ũ-my, he'i.

⁸ —Ha ko kunha katu ome'ẽseha-rami ome'ẽ xe-vy. Nhamano va'ekwe nhande retekwe nhamohyakwãharami, amano e'ỹ ngatu xe mohyakwã ranhe ko kunha, he'i. ⁹ —Anhetegwa va'e amombe'u-ta peẽ-my. Oparupi entéro ko yvy-rupi mamó xe rehegwa nhe'ẽ porã omombe'u mbe'u ha-rupi ave omombe'u va'erã voi ko kunha rembiapo porã imandu'a hagwã hese, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

Judas oho omombe'u Hesu pyhyharã-pe

(Mt 26.14-16; Lc 22.3-6)

¹⁰ Ha upéi katu oho peteĩ doze hemimbo'e kwéry-gwi. Héry va'e Judas Iscariotes. Pa'i ruvixa kwéry ha-py oho omombe'u Hesu pyhyharã-pe. ¹¹ Ha ha'e kwéry ohendu ramo inhe'ẽ, ovy'a joa eterei:

—Ereipyhy uka ramo ore-vy, orome'ẽ-ta nde-vy pirapire, he'i Judas-pe.

Ha Judas katu orepara oiko-vy Hesu-rehe ipyhyharã-pe omombe'uha óra ra'arõ-vy.

Hesu gwemimbo'e kwéry ndive okaru imandu'a hagwã páscoa-rehe

(Mt 26.17-30; Lc 22.7-23; Jo 13.21-30; 1 Co 11.23-25)

¹² Ha upéi oiko-ma aretegwasu. Upe va'e semana mbojape ovu e'ỹ va'e ja'u. Upe va'e áry-py jajuka ovexa nhamoka'ẽ-vy Nhandejáry-pe nhamboete-vy. Upe jave oporandu Hesu-pe hemimbo'e kwéry:

—Kipy tipo orombogwejy-ta nde-vy ne remi'urã nhane mandu'a hagwã páscoa-rehe jakaru-vy, he'i íxupe.

¹³ Ha Hesu katu omondo mokõi gwenonde:

—Tapeho katu tetã-my, he'i. —Pende topa-ta kwimba'e y ryrú reheve. Tapeho hapykwéri. ¹⁴ Oike ramo hógapy, peje óga járy-pe: “Kipy oĩ nde koty ereiporu e'ỹ va'e? Aiporu-ta. Xe remimbo'e kwéry ndive akaru hagwã aiporu-ta. Páscoa-rehe xe mandu'a hagwã aiporu-ta, he'i kuri nhane mbo'eháry” peje pemombe'u-vy, he'i íxupe. ¹⁵ —Upéi ohexa uka-ta nde-vy koty ijyvate va'e, tuvixa va'e, oĩmba voi va'e. Nhane mohenonde katu upe-py, koty tuvixa oĩmba va'e-py, he'i gwemimbo'e-pe Hesu.

¹⁶ Upéi mokõi hemimondo osẽ oho-vy omohenonde hagwã. Ogwahẽ ramo, opamba'e ojohu Hesu nhe'ẽ-py. Upéa-gwi omohenonde okaru hagwã imandu'a hagwã páscoa-rehe. ¹⁷ Ha upéi katu ka'aru ete ramo ogwahẽma Hesu ou-vy. Óga-py ogwahẽ ou-vy doze gwemimbo'e kwéry ndive. Óga oiporuruka hagwe-py íxupe ogwahẽ. ¹⁸ Okaru joa ramo, he'i íxupe kwéry Hesu:

—Anhetegwa va'e amombe'u-ta peẽ-my, he'i. —Peteĩ pene pa'ũ-my oĩ va'e xe karu rovái xe mombe'u va'erã xe pyhyharã-pe, he'i.

¹⁹ Ohendu ramo inhe'ẽ ojepy'arerahapa-ma hese, ndovy'avéi-ma hikwái:

—Xe para'e ndaxéiry para'e, he'i hikwái onhemopeteĩ teĩ oporandu-vy Hesu-pe.

²⁰ —Xe mombe'u va'erã peteĩ xe remimbo'e pende avyte-py oĩ va'e, nha'ẽ-py opo omoĩ va'e. Xe ndive omoakỹ va'e mbojape nha'ẽ-py xe mombe'u va'erã, he'i. ²¹ —Xe Nhande Ryke'y tee va'e aha va'erã xe ajeju-ka uka ha-py. Nhandejáry kwatia nhe'ẽ he'i hagwe-rami aha va'erã. Ha xe mombe'u va'erã katu xe pyhyharã-pe amboasy eterei íxupe. Ohasa asy eterei va'erã. Iporãve arã araka'e ndoikói ramo araka'e osyrã-pe, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

²² Okaru joa jave Hesu oipyhy mbojape. Otima porã Tupã Nhandejáry-pe. Upéi ombopo mbopóy mbojape. Ome'ẽ íxupe kwéry omongaru joty:

—Ko, he'i ome'ẽ-vy íxupe. —Ko mbojape xe rete-rehe ha'e, he'i íxupe kwéry Hesu.

²³ Upéi oipyhy ave copo. Otima porã Nhandejáry-pe. Ho'u uka íxupe kwéry ome'ẽ-vy. Ho'u joa uva rykwere:

²⁴ —Ko copo pygwa xe rugwy-rehe he'i. Onhehẽ va'erã xe rugwy imbarate hagwã Nhandejáry remimombe'u. Yma Nhandejáry, “Amopotĩ va'erã kente kwéry-pe” he'i va'ekwe. Upéa nhe'ẽ imbarate-ma va'erã xe rugwy onhehẽ-ma ramo. Heta kente-rehe hapy onhehẽ va'erã xe rugwy, he'i. ²⁵ —Ha'e-ta peẽ-my. Ha'u-ma kuri uva rykwere. Áy ae katu nda'u mo'ávéma. Ha upe rire katu, pende ruvixa ramo xe Ru oiko haty-py, ha'u jevy va'erã, he'i. —Upe-py agwahẽ ramo uva rykwere pyahu ha'u jevy va'erã, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

“Xe ndaikwaái voi, ere va'erã xe-rehe” he'i Pedro-pe Hesu

(Mt 26.31-35; Lc 22.31-34; Jo 13.36-38)

²⁶ Upéi Nhandejáry mboete-vy oporahéi joa. Oporahéi rire osẽ oho-vy Oliveiras vvyaty-py.

²⁷ —Peẽ katu pejehesa rerova-ta xéhegwi, he'i íxupe kwéry Hesu. —Oĩ Nhandejáry kwatia nhe'ẽ he'i va'e a-rami:

“Ajuka va'erã herakwa osarambipa hagwã ovexa hymba kwéry” he'i. †

Yma he'i hagwe-rami, áy xe juka-tama, he'i. ²⁸ —Ha upe rire xe anhemoingove jevy rire katu aha va'erã Galiléia vvy-py. Pene renonde aha ranhe va'erã, he'i íxupe kwéry.

²⁹ Upe ramo he'i Pedro:

—Gwĩ ne irũ kwéry ndéhegwi ojehesa rerova ramo jepe, xe ae katu ndorohejái joty va'erã, he'i íxupe Pedro.

³⁰ Ha Hesu katu he'i:

—Anhete ko xe ha'e-ta nde-vy: Etería ko va'e pyharepy ne'írã vyteri osapukái ramo gáju imokõiha-rehe, “Xe ndaikwaái voi” ere va'erã xe-rehe mbohapyha-rehe, he'i íxupe, Pedro-pe.

³¹ Ha hatã hatã onhe'ẽ Pedro:

—Xe ajejuka uka-ta ramo jepe ne ndive, ndajehesa rerovái joty va'erã ndéhegwi. “Xe ndaikwaáiry” nda'éiry joty arã katu nde-rehe, he'i Hesu-pe.

Pedro he'i hagwe-rami ave, he'i inhirũ kwéry Hesu remimbo'e.

Hesu pyhyharã onhemoĩ-ma hese hikwái

(Mt 26.36-56; Lc 22.39-53; Jo 18.3-12)

³² Ohopa ogwata-vy hikwái. Getsêmani yvaty oje'e ha-py ogwahẽ oho-vy:

—A-py pegwapy katu, he'i. —Xe anhomongeta jave Nhandejáry ndive, xe ra'arõ ranhe a-py, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

³³ Upéi mbohapy ondive ogweraha. Ogweraha Pedro, Tiago, João. Upéi ogwahẽ vy'are'ýgwasu íxupe. Ojepy'ajopy eterei-ma ave oiko-vy:

³⁴ —Ogwahẽ-ma vy'are'ýgwasu xe-vy xe juka-ta va'e-rami, he'i. —Epyta a-py. Xe moirũ katu ereke e'ỹ reheve, he'i íxupe kwéry.

³⁵ Upéi ha'e ae oho mbykymi ojeity vvy-rupi. Ojerure Nhandejáry-pe:

—Ikatu-ta ereipe'a xéhegwi xe ajepy'ajopyha? he'i oporandu-vy.

Upéi he'i jevy: ³⁶ —Nde katu opamba'e erejapo kwaa va'e, xe Ru, he'i gwu-pe. —Upéa-gwi eipe'a katu xéhegwi xe ajepy'ajopyha. Ereipe'ase ramo, eipe'a katu xéhegwi. Ha ndereipe'aséi ramo, ani joty ereipe'a ave, he'i onhomongeta-vy Nhandejáry ndive.

³⁷ Upéi ou jevy mbohapy gwemimbo'e ha-py. Ogwahẽ ramo ikéra otopa:

—Ma'erã po ereke joty ereĩ-vy, Simão? he'i Pedro-pe. —Ma'erã po naxe ra'arõi peteĩ óra-py jepe? Ma'erã nem

† 14:27 Zc 13.7

mixĩmi naxe moirũiry? he'i. ³⁸ —Epáy katu. Ejapo katu oração xe ra'arõ-vy. Nerenhembojevavy ukái arã, he'i íxupe. —Nde py'a kyre'ỹ voi. Ereke e'ỹ reheve erejapose mo'ã oração. Ha nde rete katu okese voi, he'i Pedro-pe.

³⁹ Upéi oho jevy Nhandejáry ndive onhomongeta-vy. Gwemimombe'ukwe omombe'u jevy. ⁴⁰ Ouri jevy ramo, ikéra otopa jevy-ma. Hapehíyí eterei-gwi okepa-ma hikwái. Otĩ-gwi ndoikwaái onhe'ërã okwa-vy. ⁴¹ Ouri uri. Mbohapyha-rehema ou jevy.

—Ma'erã po ereke joty eretongea-vy? he'i Hesu. —Ha'eve-ma. Ogwahẽ-ma ngatu xe óra. Xe ko Nhande Ryke'y tee va'e xe pyhy uka-tama hekoha vai va'e-pe. Xe me'ẽ va'erã gwí ojevavy va'e Nhandejáry kwaa e'ỹha va'e po-py, he'i. ⁴² —Epu'ã katu. Jaha. Ehexa katu. Onhemo'agwĩ-ma ra'e xéhegwi ou-vy upe xe pyhy uka-harã, he'i gwemimombe-pe.

⁴³ Onhe'ẽ jave Hesu, pya'e ogwahẽ ou-vy Judas, petẽi Hesu remimbo'e kwéry va'e. Heta ou ave hendive ogweru opo-py kyse puku yvyra ave. Ogwahẽ ou-vy pa'i ruvixa kwéry remimbou, judeu rekombo'ehaty remimbou ave. Judeu ruvixa kwéry remimbou ave ogwahẽ ou-vy. ⁴⁴ Ha Judas katu Hesu pyhy ukaha he'i ra'e: "Ahexa uka-ta peẽ-my pene rembipyhyse" he'i ra'e. "Upe va'e ahovapyte-ta va'e pene rembipyhyrã voi" he'i. "Peipyhy hatã íxupe heraha-vy pono okanhy" he'i ra'e ipyhyharã-pe. ⁴⁵ Áy ou pya'e ha'e anho Hesu oĩ hapy ohovapyte hagwã Hesu-pe:

—Mbo'eháry, he'i ogwahẽ-vy Judas íxupe. Upéi ohovapyte Hesu-pe.

⁴⁶ Ha upéi katu ha'e kwéry ou onhemoĩ-ma hese oipyhy hagwã íxupe hikwái.

⁴⁷ Upe-ma ramo peteĩ upe-py oĩ va'e omopu'ã kyse oikyty-vy. Ohaxea pa'i ruvixagwasu rembigwái-pe onambi'o-vy. Ohupity oinambi'o hagwã.

⁴⁸ Ha Hesu katu he'i:

—Ma'erã po pegwahẽ peju-vy kyse reheve xe pyhy hagwã peju-vy? Ma'erã po yvyra reheve ave pegwahẽ peju-vy? he'i oporandu-vy íxupe kwéry. —"Hesu oporosakea va'e" peje tipo peju-vy? Ha ndaha'éiry upeixagwa xe. Iko'ẽ ko'ẽ anhemonhe'ẽ nhe'ẽ aiko-vy Nhandejáry róga kakwaa-py. Anhemonhe'ẽ meme ramo, xe mokambara voi. Ha naxe pyhíry voi ra'e. Ha Nhandejáry kwatia nhe'ẽ imbaraete voi. Upéa-gwi yma he'i hagwe-rami, ãy oiko-ma, he'i íxupe kwéry Hesu.

⁵⁰ Ha upéi katu ha'e anho ete-ma oheja Hesu-pe hikwái. Ohopa íxugwi hemimbo'e kwéry. ⁵¹ Ha upéi oho hapykwéri karia'y. Upe karia'y Hesu rapykwerigwa motĩ va'e-py mante onhenhugwã. Oipyhy-ma mo'ã íxupe hikwái. ⁵² Ijao rei oipe'a. Ha karia'y omboi oao ori-para oho-vy. Opi-vy oheja oho-vy oaokwe.

Judeu ruvixa oporandu Hesu-pe hekoha-rehe

(Mt 26.57-68; Lc 22.54-55,63-71; Jo 18.13-14,19-24)

⁵³ Ha upéi katu Hesu pyhy hagwe ogweraha íxupe. Pa'i ruvixagwasu róga kakwaa-py ogweraha Hesu-pe. Upe-py ojogweroaty pa'i ruvixa kwéry. Judeu ruvixa kwéry hekombo'ehaty kwéry ndive ojogweroaty. ⁵⁴ Ha

Pedro oho hapykwéri meme. Hesu rapykwéri puku oho. Pa'i ruvixagwasu roka-py oike ogwahẽ-vy. Polícia kwéry ndive ogwapy oĩ-vy. Tata ypy-py ojepe'e oĩ-vy. ⁵⁵ Ha pa'i ruvixa kwéry entéro judeu ruvixa kwéry ndive ojuka ukase voi Hesu-pe. Upéa-gwi oheka heka mo'ã Hesu-rehe onhe'ẽ va'erã. Ha ndotopái voi. ⁵⁶ Heta omombe'u mbe'u apu rei Hesu-rehe. Ha ndaijojái inhe'ẽ kwéry. Omombe'u joavy avy joty. Upéa-gwi ndaipóri Hesu-rehe onhe'ẽ hagwã. ⁵⁷ Ha upe rire katu ou onhembo'y va'e omombe'u. Apu rei omombe'u hese:

⁵⁸ —Upéa remimombe'ukwe orohendu va'ekwe oromombe'u-ta peẽ-my: "Aitypa uka-ta ko Nhandejáry róga kakwaa teko rei rembiapokwe xe ae amopu'ã jevy hagwã. Teko rei rembiapo e'ỹ amopu'ã jevy-ta xe. Mbohapy áry-rupi amopu'ã jevy-ta. Upéixa he'i Hesu" he'i omombe'u-vy hikwái.

⁵⁹ Ha hemimombe'u katu ndaijojáiry vyteri.

⁶⁰ Omombe'u joavy avy joty. Upe-ma ramo onhembo'y-ma oĩ-vy pa'i ruvixagwasu ha'e kwéry hovái:

—Ejeapysaka katu, he'i. —Heta ne mombe'u mbe'u hikwái. Ma'erã po neremombe'u mo'ã ne mombe'uhare-pe? he'i Hesu-pe.

⁶¹ Ha ha'e katu opyta okirirĩ íxugwi. Mba'eve nomombe'úi. Upéi pa'i ruvixagwasu he'i:

—Nde pa Cristo, nhane remiha'arõ va'e? Nde pa Nhandejáry onhemomba'egwasu va'e ra'y? he'i jevy íxupe, Hesu-pe, omonhe'ẽse-vy.

⁶² —Xe ko ha'e voi, he'i. —Xe Nhande Ryke'y tee va'e-pe xe rexa va'erã Nhandejáry yke-rehe ijakatúa-koty agwapy ramo xe rexa va'erã. Imbaraeteve va'e Nhandejáry. Arai-rupi xe agwey ramo xe rexa va'erã, he'i onhemombe'u-vy judeu ruvixa-pe.

⁶³ Upéa nhe'ẽ ogweropoxy pa'i ruvixagwasu. Ogwerová-gwi omondo oao:

—Pehendu-ma voi inhe'ẽ vaiha, he'i. —Outro imombe'uharã-rehe nanhaikotevẽiry-ma, he'i.

—Ojéhegwi rei onhe'ẽ vai-ma, onhemonhandejáry-vy mo'ã, he'i hese. —Mbava'e tipo pejapo-ta hese? he'i íxupe kwéry oporandu-vy:

—Tomano katu, tojejuka katu, he'i joa joty voi hese hikwái.

⁶⁵ Upéi onygwõ nygwõ Hesu-rehe. Ohesagwã ojokwa. Osokea kea íxupe opo-py:

—Emombe'u ore-vy, kiva'e va'e ne nupã, he'i oinupã nupã-vy íxupe hikwái. Oinupã nupã ave íxupe polícia kwéry.

"Xe ndaha'éí Hesu ndivegwa" he'i mo'ã Pedro

(Mt 26.69-75; Lc 22.56-62; Jo 18.15-18,25-27)

⁶⁶ Ha Pedro katu opyta oĩ-vy oka-py, pa'i ruvixagwasu rokẽ rovagwy-py. Upe-ma ramo ogwahẽ ou-vy kunhataĩ pa'i ruvixagwasu rembigwái va'e. ⁶⁷ Ohexa Pedro-pe ojepe'e ramo. Omanha hova-rehe:

—Upe Nazaré pygwa ndive ereiko va'e voi nipo nde ra'e. Hesu ndive ereiko va'e voi ave nde, he'i íxupe hembigwái.

⁶⁸ —Ndaikóí va'e voi xe, he'i. —Ndaikwaáíry mba'eve xe, he'i. —Ne nhe'ě katu ndaikwaái voi, he'i. —Mbava'e rehe po aipo ere, ndaikwaái voi xe, he'i mo'á íxupe Pedro.

Hesu irũ e'ý-rami ojejapo ha'e. Upéi katu osě oho-vy mbykymi. Okě-my oho. Ha osapukái gáju.

⁶⁹ Ha ohexa jevy-ma íxupe hembigwái:

—Hesu ndivegwa voi upe va'e, he'i jevy upe-py oĩ va'e-pe.

⁷⁰ —Naháni, ndaxéíry, he'i jevy Pedro kunhataĩ-pe.

Upe riremí he'i jevy íxupe upe-py oĩ-vy.

—Galiléia pygwa voi nde. Hesu ndivegwa voi nipo ra'e nde, he'i Pedro-pe.

⁷¹ Upe ramo he'i:

—Xe apu ramo, taxe moingo asy katu Nhandejáry, he'i. —Upe kwimba'e ne remimombe'ukwe ndaikwaái voi xe, he'i mo'á íxupe Pedro.

⁷² Ha upéi imokóíha-rehema osapukái pya'e jevy gaju. Imandu'a-ma Hesu nhe'ěgwe-rehe, "Ne'írã osapukái ramo gáju imokóíha-rehe, Xe ndaikwaáíry, ere va'erã xe-rehe mbohapyha-rehe". Upéa nhe'ě-rehe imandu'a-ma ramo Pedro, ojahe'o-vy hasě.

Hesu ojereraha mburuvixagwasu Pilatos renda-py
(Mt 27.1-2,11-26; Lc 23.1-5,13-25; Jo 18.28-19.16)

15 Ko'ěmba-ma ramo ojogweroaty jevy pa'i ruvixa kwéry, judeu ruvixa kwéry ndive, judeu rekombo'ehaty ndive ave. Entéro judeu ruvixa kwéry gwive ojogweroaty onhomongeta-vy:

—Mbava'e tipo jajapo-ta Hesu-rehe? he'i onhombo'e mbo'e-vy hese.

Upéi oikwaa-ma ramo, onhapytĩ-ma íxupe hikwái. Ipokwaha reheve ogweraha mburuvixagwasu Pilatos po-py ome'ě-vy.

² —Nde tipo ereiko ra'e judeu kwéry ruvixagwasu ramo? he'i oporandu-vy íxupe Pilatos.

—Nde ae xe renói voi. "Judeu kwéry ruvixagwasu" nde ae ere-ma xe-rehe. Xe voi, he'i joty íxupe Hesu onhemombe'u-vy.

³ Ha pa'i ruvixa kwéry heta omboja rei inhe'ě hese va'e.

—Hembiapo vai-ma, hembiapo vai-ma, he'i joa hese. Ha Hesu katu nomombe'uvéíry.

⁴ —Heta nde-rehe nhe'ě onhemboja mboja rei va'e. Ma'erã po nerenhemombe'uíry? he'i jevy íxupe Pilatos oporandu-vy.

⁵ Ha Hesu katu mba'eve joty nomombe'uíry. Nonhemombe'úi-gwi, "Ma'erã po nonhemombe'uséíry?" he'i ojéupe opondera-vy hese.

⁶ Ha oiko jave aretegwasu, oĩ opoi uka íxugwi va'erã. Peteĩ onheoĩ preso va'ekwe-gwi oĩ opoi uka jevy va'erã imondo-vy mburuvixagwasu-pe. Upe ijaty va'e kwéry ojerure va'ekwe-gwi opoi uka-ma imondo-vy.

⁷ Oĩ hembiapresakwe oporojuka va'ekwe. Ohekoviarõ hagwã mo'á mburuvixagwasu-pe, oporojuka va'ekwe. Indive kwéry oĩ héry va'e Barrabás. ⁸ Ha upéi katu ou ijaty va'e ojerure-vy ojapo hagwã íxupe kwéry ojapo japo hagwe-rami:

—Epoi katu ore-vy toho jevy aretegwasu-py erepoi meme hagwe-rami, he'i Pilatos-pe hikwái.

⁹ Ha mburuvixa oikwaa pa'i ruvixa kwéry rekoha vai-ha. Ohexa kwaa hese: "Ndaija'ei-gwi rei hese, oipyhy ra'e íxupe heru-vy xe-vy hikwái" he'i ojéupe mburuvixa. Upéa-gwi he'i ijaty va'e-pe:

—Peipota tipo apoi peě-my upe judeu kwéry ruvixagwasu-gwi? he'i íxupe kwéry oporandu-vy.

¹¹ Ha pa'i ruvixa kwéry katu he'i:

—Ejerure katu Hesu rekovía Barrabás-rehe, he'i jevy jevy ijaty va'e-pe ojojurupya opo'ě-vy hikwái.

Pa'i ruvixa nhe'ě-py he'i Pilatos-pe ijaty va'e:

—Epoi ore-vy íxugwi, Barrabás-gwi toho, he'i.

¹² —Aipo ramo, mbava'e tipo ajapo-ta Hesu-rehe?

Upe va'e judeu ruvixagwasu pene remihenói, he'i jevy íxupe kwéry.

¹³ —Ejuka uka katu íxupe. Kurusugwasu-rehe ejuka uka katu íxupe, he'i joa joty íxupe onhe'ě hatã-vy.

¹⁴ —Ajuka rei va'erã. Nahembiapo vaíry voíte Hesu ra'e, he'i íxupe kwéry Hesu-rehe.

—Emboja katu, emboja katu imoĩ-vy kurusugwasu-rehe omano hagwã, he'i joa joa hikwái onhe'ě hatãve tãve-vy.

¹⁵ Ha Pilatos katu ombovy'ase íxupe kwéry. Upéa-gwi ha'e kwéry inhe'ě-py opoi imondo-vy íxugwi. Barrabás-gwi opoi Pilatos. Upéi he'i ombopi hagwã Hesu-pe. Ome'ě ijukaharã-pe omboja hagwã kurusugwasu-rehe ijuka-vy.

Soldado kwéry onhembohory Hesu-rehe
(Mt 27.27-31; Jo 19.2-3)

¹⁶ Ha upéi katu soldado kwéry ogweraha koty-py Hesu-pe. Mburuvixa róga kakwaa-py ogweraha íxupe. Hoga kakwaa héry pretório. Upe-py enterove soldado gwive onhomboatypa hese. ¹⁷ Omonde Hesu-rehe ao pytã va'e. Upéi nhuatĩ-gwi ojapo íxupe ijegwaka ra'an-garã omoĩ hagwã inhakã-rehe. ¹⁸ Upe rire omboete ra'anga anga rei íxupe onhembohory-vy:

—Toiko are katu, toiko are katu judeu ruvixagwasu, he'i onhembohory-vy hese.

¹⁹ Onhakãrupã rupã íxupe takwáry-py. Onyngwõ nygwõ hese. Onhesũ nhesũ gwety'pã-rehe omboete a'ã a'ã hagwã íxupe. ²⁰ Onhembohorypa rire hese, omboi íxugwi ao pytã va'e. Omonde jevy hese ijao. Upe rire ogweraha Hesu-pe omboja hagwã kurusugwasu-rehe ijuka-vy.

Omboja Hesu-pe kurusugwasu-rehe ijuka-vy
(Mt 27.32-44; Lc 23.26-43; Jo 19.17-27)

²¹ Upe ramo oĩ ohasa rei va'e. Upe va'e Cirene pygwa héry va'e Simão. Simão Alexandre ru, Rufo ru ave. Tetã jerekwe-gwi ou ra'e. Ha soldado katu ogweraha uka íxupe Hesu kurusugwasurã. ²² Upéixa ramo ogweraha Hesu-pe. Gólgota oje'e ha-py ogweraha. Akãgwe rendaty-rehe he'i Gólgota. ²³ Upe-py ogwahẽ ramo, uva rykwere-py omoĩ pohã héry va'e mirra. Ome'ě íxupe ho'u uka-vy. Ome'ě íxupe pono ohendu eterei ojéupe hasy va'e. Ha ndo'uíry. ²⁴ Ha upéi katu ijuka hagwã-py-

ma ogwenogwahē omboja íxupe kurusugwasu-rehe. Upéi omboja rire soldado kwéry ohuga onhomboja'ojá'o hagwã Hesu aokwe-rehe. Ogana gana va'e ogwera-aha ijaokwe. ²⁵ Pyhareve asaje ramo, omboja-ma íxupe kurusu-rehe imoĩ-vy. ²⁶ Ha Hesu-rehe hemimombe'ukwe ohai omoĩ ikurusu-rehe inhakã ári. "Kóa judeu ruvixagwasu" he'i imoĩ-vy.

²⁷ Oĩ ave mokõĩ imonda va'e kurusu-rehe omboja ave imoĩ-vy. Hesu yke-rehe joty ave omoĩ peteĩ ijakatúa-koty, peteĩ ijasu-koty. Imbyte-py oĩ Hesu. ²⁸ Ogwereko íxupe ojevavy va'ekwe-rami. Nhandejáry kwatia nhe'ẽ he'i hagwe-rami, äy oiko-ma. Upéa-gwi ogwerekó asy íxupe. ²⁹ Gwĩ ohasa oiko-vy va'e opuka hatã Hesu-rehe. Onhakãreity ity onhembohory-vy hese:

—Aa! Ereity-ta mo'ã Nhandejáry róga kakwaa eremopu'ãmba jevy hagwã mbohapy áry-rupi, he'i mo'ã. ³⁰ —Aipo ramo, egwejy katu kurusu-gwi enheresende-vy, he'i.

³¹ Ha upéixa ave onhembohory hese ojóupe pa'i ruvixa kwéry, judeu rekombo'ehaty ndive:

—Upéa opororesende va'ety. Ha ndaipu'akáiry gwekove-rehe onheresende hagwã, he'i hese onhembohory-vy. ³² —"Xe Cristo nhane remiha'arõ va'e. Xe Israel kwéry ruvixagwasu" he'i kuri ójehe. —Aipo ramo äy togwejy katu kurusu-gwi. Jahexa ramo, jarovia arã, he'i joa hikwái.

Hesu jave kurusugwasu-rehe onhemboja va'ekwe onhe'ẽ rei rei ave hese.

Omano Hesu

(Mt 27.45-56; Lc 23.44-49; Jo 19.28-30)

³³ Upéi kwarahy mbyte-py pytũmba-ma upe yvy ári. Upe tetã-rehe pytũmba ete-ma. Mbohapy óra peve opyta. Ka'arugwasu peve opyta. ³⁴ Ka'arugwasu ramo onhe'ẽ hatã Hesu. Ha'e ae onhe'ẽ-py onhe'ẽ:

—Eloĩ, Eloĩ, lamá sabactãni? he'i ha'e ae onhe'ẽ-py. Upéa he'ise, "Tupã xe Járy, Tupã xe Járy, ma'erã-gwi po xe rejapa xe anho eterei?" he'i oporandu-vy. †

³⁵ Ha upe-py oĩ inhe'ẽ ohendu va'e:

—Ejeapysaka katu. Upéa ohenói Elias-pe, he'i mo'ã Hesu-rehe.

³⁶ Upe ramo oripara ogweru bucha. Omoakỹ uva rykwere hepy ete e'ỹ va'e-py. Takwáry-py omoĩ. Oipyte uka Hesu-pe omboy'u-vy:

—Eheja katu. Ou-ta para'e Elias ombogwejy hagwã kurusu-gwi oresende-vy, he'i Hesu-rehe hikwái. ††

³⁷ Ha upéi katu onhe'ẽ hatã jevy-ma Hesu. Ha upe rire katu omano-ma. ³⁸ Upe-ma ramo pya'e ojeka Nhandejáry róga kakwaa pygwa okéngwasu nhugwãha tuvixa ete va'e. Osoro hatã. Yvate-gwi yvy peve ojeka hatã ou-vy. ³⁹ Ha Hesu rovagwy-rupi oĩ capitão, soldado ruvixa va'e. Onhe'ẽ hatã omano hagwã ramo, ohexa íxupe:

—Upe va'e Nhandejáry ra'y tee voi nipo ra'e, he'i Hesu-rehe ohexa-vy.

⁴⁰ Ha kunha heta oĩ upe-py. Mombry-gwi oma'ẽ joa Hesu-rehe hikwái. Oĩ Maria Madalena, oĩ Salomé, oĩ

† 15:34 SI 22.1 †† 15:36 SI 69.21

Maria, ha'e Tiago tyvýry José sy ndive voi. Tyke'ýry héry ave Tiago ikarapemi va'e. ⁴¹ Upéa kunha kwéry omoirũ irũ ra'e Hesu-pe Galiléia-rupi. Ome'ẽ me'ẽ ra'e Hesu-pe hemikotevẽ. Oĩ ave heta kunha ambue va'e hendive ou va'ekwe Jerusalém-my.

Omoĩ itakwa-py Hesu retekwe

(Mt 27.57-61; Lc 23.50-56; Jo 19.38-42)

⁴² Ka'aru ete-ma. Upe áry-py judeu kwéry omoĩ porãmba gwemi'urã iko'ẽ ho'u va'erã. Ndoikói vyteri pytu'uha áry. ⁴³ Ndoikói-gwi vyteri, oho José Pilatos renda-py. Upe va'e José Arimatéia pygwa, judeu ruvixa va'e, onhemboete va'e voi. Ha'e ave oha'arõ arõ va'e Nhandejáry nhande ruvixa-pe omoirũ hagwã. Upéixa ramo onhembopy'agwasu oho hagwã Pilatos renda-py ojerure Hesu retekwe-rehe. ⁴⁴ Ha Pilatos ohendu ramo omanoha,

—Pya'e omano ra'e, he'i Hesu-rehe opondera-vy.

Upéi ohenói upe soldado ruvixa-pe oporandu hagwã íxupe:

—Omano-ma tipo ra'e Hesu? he'i soldado ruvixa-pe.

⁴⁵ —Ha'e voi. Omano ete-ma voi, he'i íxupe omombe'u-vy.

Upe rire he'i José-pe Pilatos:

—Aipo ramo eraha hetekwe, he'i.

⁴⁶ Ha upéi katu José oho ojogwa ao morotĩ iporã va'e onhugwã hagwã hetekwe. Ombogwejy kurusu-gwi. Onhugwã ao morotĩ-my. Upe reheve omoĩ itakwa-py hetekwe. Ita-gwi ojo'o ra'e hetekwe renagwã. Upe-py omoĩ hetekwe. Upéi omboapajeréi imondo-vy itagwasu. Omboty hagwã itakwa rokẽ omboapajeréi itagwasu. ⁴⁷ Ha Maria Madalena José sy ndive oma'ẽ oĩ-vy. Ohexa joty omoĩ ramo hetekwe.

Hesu onhemoingove jevy-ma

(Mt 28.1-10; Lc 24.1-12; Jo 20.1-10)

16 Pytu'uha áry rire oho Salomé ndive Maria Madalena, Maria Tiago sy ave. Oho ojogwa pohã hyakwã va'e omona hagwã hetekwe-rehe. ² Iko'ẽ ramo, domingo-py osẽ-ma ramo kwarahy, voi oho ogwata-vy. Itakwa-py oho. ³ Oho jave,

—Kiva'e oipe'a-ta nhande-vy itagwasu itakwa rokẽ-gwi, he'i ojóupe oporandu randu-vy.

⁴ Oma'ẽ ramo ohexa-ma itagwasu ojepe'a va'ekwe. Ha ita tuvixa eterei voi. ⁵ Ha upéi katu oike itakwa rye py-py. Oike ramo ha'e-py Nhandejáry rembigwái karia'y-pe ohexa-ma. Ohexa ogwapy oĩ-vy ramo ijyke-rehe. Ao morotĩ puku va'e omonde ramo ohexa. Ohexa ramo, onhemondýi-ma.

⁶ Ha he'i íxupe karia'y:

—Aníke penhemondýi teĩ, he'i. —Peju-ma ra'e, he'i. —Peheka voi peju-vy Hesu Nazaré pygwa kurusu-rehe onhemboja va'ekwe retekwe-pe, he'i. —Oikove jevy-ma kuri Hesu. Peheka ramo jepe ndaiporivéi-ma ko'a-py. Oho-ma kuri. Peju katu peẽ pema'ẽ hupagwe-rehe. Hendagwe rei-ma oĩ, he'i. ⁷ —Ha upe rire katu ekwa emombe'u hemimbo'e kwéry-pe, Pedro-pe ave. Ere íxupe: "Hesu oho-ta Galiléia tetã-my. Ne renonde oho-ta.

Upe-py erehexa va'erã íxupe. He'i hagwe-rami erehexa va'erã" he'i íxupe kwéry karia'y. ⁸ Ha kunhagwe katu osê pya'e itakwa-gwi. Oripa oho-vy. Ipy'a ryríi-ma onhemondýi-gwi. Okyhyje-gwi nomombe'uíry avave-pe.

Hesu ojehexa uka jevy-ma
(Mt 28.16-20; Lc 24.13-35; Jo 20.11-18)

⁹ Ha Hesu katu, oikove jevy ramo, ojehexa uka jevy. Voi domingo-py ojehexa uka Maria Madalena-pe. Íxugwi omosê va'ekwe imondo-vy sete anháy. Áy katu íxupe anho ranhe ojehexa uka Hesu. ¹⁰ Ohexa rire, Maria oho omombe'u Hesu irügwe-pe. Ha'e kwéry hasê ojahe'o-vy hikwái. Upe jave omombe'u:

¹¹ —Hesu oikove jevy-ma, he'i omombe'u-vy. —Ahexa jevy-ma íxupe kuri, he'i íxupe kwéry omombe'u-vy.

Ha ohendu ramo inhe'ẽ ndogweroviáiry voi íxupe.

¹² Ha upe rire katu Hesu ojehexa uka jevy mokõi oirügwe-pe. Gweko ambue va'e-rami ojehexa uka íxupe tetã jere-rehe ogwata ramo oiko-vy. Oirügwe ramo jepe ndoikwaavéiry oirügwe. ¹³ Ha oikwaa-ma ramo oho jevy omombe'u Hesu remimbo'e kwéry-pe. Ha ndogweroviáiry voi inhe'ẽ. ¹⁴ Ha upéi katu ojehexa uka jevy onze gwemimbo'e kwéry-pe. Okaru joa jave ojehexa uka íxupe. He'i íxupe kwéry Hesu:

—Xe rexahare xe mombe'u ramo nde-vy, ma'erã ndereroviáiry? he'i. —Xe aikove jevymaha omombe'u ramo nde-vy, ma'erã ndereroviái? Nane akã porãi-gwi, nane mba'e reroiviáiry-gwi, xe mombe'u ramo ndereroviáiry, he'i íxupe kwéry.

¹⁵ Upéi he'i íxupe kwéry:

—Tereho opa-rupi emombe'u Nhandejáry rehegwa nhe'ẽ porã. Entéro yvypóry-pe kente kwéry va'e-pe gwive emombe'u. ¹⁶ Upe ogwerovia va'e, onhemongarai va'e ave, oresende va'erã íxupe Nhandejáry. Ha ogwerovia e'ỹ va'e katu, nomboyke mo'ãiry voi íxugwi hembiape vaikwe, he'i íxupe kwéry. ¹⁷ —Ha xe rerovia va'e katu xe réry-py omosê va'erã imondo-vy anháy. Aỹ oikwaa e'ỹ nhe'ẽ va'e-py onhe'ẽ va'erã. ¹⁸ Oipyhy ramo mbói reheve, naimboirasy mo'ãiry. Hi'upy e'ỹ jepe ho'u ramo, ndahasýi ave arã. Hasy va'e-rehe omóĩ ramo opo, ombogwera va'erã íxupe. Upéixa voi hexapyrã-rupi hembiape porã porã va'erã xe rerovia va'e, he'i íxupe kwéry Hesu.

Ogwerojeupi Hesu-pe Nhandejáry
(Lc 24.50-53; At 1.6-11)

¹⁹ Upéi omombe'u rire ogwerojeupi heraha-vy íxupe Nhandejáry. Ha Hesu ogwapy-ma Nhandejáry yke-rehe ipu'aka reheve. ²⁰ Ha hemimbo'e kwéry katu osê oho-vy opa-rupi onhemonhe'ẽ nhe'ẽ-vy. Ha Nhandejáry oipytygwõ íxupe kwéry. Upéa-gwi hexapyrã-rupi hembiape porã porã hikwái. Nhandejáry Hesu Cristo rehegwa nhe'ẽ porã omombe'u ramo, ogwerovia inhe'ẽ henduháry. Hembiape porã rexa-vy, Anhetegwa nipo ra'e inhe'ẽ, he'i ogwerovia-vy.

LUCAS

o evangelho de Lucas

Onhypyřũ ohai-vy onhe'ẽ Lucas

1 Mba'éixa pa, Teófilo? Xe, Lucas, ahai-ta ko kwatia-rehe xe nhe'ẽ nde-vy gwarã. Hesu Cristo rehegwa nhe'ẽ ahai-ta nde-vy, Teófilo. Oĩ-ma Hesu Cristo rehegwa kwatia nhe'ẽ gwĩ ambue kwéry ohai va'ekwe. Hesu rerakwã, mbava'e tipo ojapo araka'e ore pa'ũ-rupi ha'e kwéry kwatia-rehe omoĩ va'ekwe. Hesu irũgwe kwéry ohexapa araka'e hembiaapo, ohendu ave araka'e hemimombe'u, ha omombe'u mbe'u araka'e ojehegwa nhe'ẽ porã. Aipo ramo inhirũgwe omombe'u jevy ramo hesegwa nhe'ẽ, henduháry kwatia-rehe omoĩ va'ekwe gwemiendukwe.

³ Ha xe katu, xe ave anhomongeta va'ekwe Hesu irũgwe kwéry ndive. Heta Hesu rehegwa nhe'ẽ aikwaase-gwi aporandu randu íxupe kwéry hesegwa nhe'ẽ-rehe. Aikwaa porãve hagwã aporandu randu aiko-vy va'ekwe íxupe kwéry. Omombe'upa va'ekwe xe-vy. Hexahare remimombe'ukwe ahai kuri nde-vy ko kwatia-rehe. ⁴ Hesu rerakwã nahendu meme-ma va'ekwe. Eremonhe'ẽ-ma rire ko kwatia, hesegwa nhe'ẽ anhetegwa ete ereikwaa va'erã. Ere arã "Omombe'u porã xe-vy Hesu rehegwa nhe'ẽ".

Nhandejáry omondo gwembigwái omombe'u hagwã Zacarias-pe ta'yryrã-rehe

⁵ Herodes oime ramo mburuvixagwasu judeu kwéry vvy-pe pa'i ramo Zacarias oiko. Pa'i Abias re'yikwe ha'e Nhandejáry rembigwái ramo jevy oiko. Hembireko pa'i Arão re'yikwe va'e. Isabel hembireko réry. ⁶ Ha pe mokõi ojapo meme Nhandejáry remimbota. Oiko meme Nhandejáry nhe'ẽ-rupi. Upéixa-gwi Nhandejáry he'i hese: "Ipy'a porã voi Zacarias, hembireko ave ipy'a porã" he'i Nhandejáry hese. ⁷ Ha ha'e katu ndata'yryi va'e voi. Imemby e'y va'e voi hembireko. Ogwerogwaigwĩ-ma omemby e'y. Ogwerotuja-ma gwa'yry e'y gwajýry e'y ave.

⁸ Ha peteĩ áry Nhandejáry nhe'ẽ-py inhirũ kwéry oiporavo Zacarias-pe omohyakwã hagwã koty'i. Abias re'yikwe ndive, Zacarias oime Nhandejáry róga kakwaa-py. Nhandejáry renonde-py omba'apo hikwái. Ha peteĩ va'e mate oike Nhandejáry koty'i-py imohyakwã hagwã. Upe jave ojogweroaty va'e oka-gwi rei omondo onhe'ẽ Nhandejáry-pe. Ha peteĩ áry hapixa kwéry Nhandejáry réry-py oiporavo Zacarias-pe omoinge hagwã koty'i-py. Hyakwã jave, oka-py joa-ma oĩ hikwái. Osẽ ramogwarã oha'arõ hikwái. ¹¹ Upe jave ou Nhan-

dejáry rembigwái yváy pygwa ojehexa uka hagwã Zacarias-pe. Onhembo'y hyakwã va'e renda yke-rehe ha upe-py ojehexa uka íxupe. ¹² Ohexa-ma ramo Nhandejáry rembigwái, onhemondýi Zacarias. Ndoikwaái mba'e pa ojapo-ta. ¹³ Aipo ramo Nhandejáry rembigwái he'i íxupe:

—Ani erekyhyje, Zacarias, he'i íxupe. —Nhandejáry ohendu-ma ne rembierure. Igwaigwĩ eterei jepe ne rembireko ha'e imemby-ta joty. Nde ra'y tee oiko-ta, he'i íxupe. —Oiko-ma ramo embohéry íxupe João-py. João voi heryrã, he'i íxupe. ¹⁴ —Oiko-ma ramo nde ra'y, erevy'a va'erã. Heta heta-ta kente kwéry ovy'a arã nde ra'y reko porã-rehe, he'i íxupe. ¹⁵ —Nhandejáry rovagwy-py nde ra'y oiko-ta heko marangatu va'erã. Ndo'u mo'ãi oporomonga'u va'e. Oiko e'y mbovyve Nhandejáry Nhe'ẽ Marangatu tee oiko-tama ipy'apy-py. ¹⁶ Ha heta-pe ombojerovia uka va'erã Nhandejáry-rehe nde ra'y. Gwe'yí kwéry, Israel remiarirõre kwéry, ombojerovia uka va'erã Tupã Nhandejáry-rehe. ¹⁷ Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'etykwe Elias amyřĩ-rami oiko-ta nde ra'y, he'i íxupe. —Nhandejáry ombopu'aka-ta íxupe, omoarandu-ta íxupe ogwata hagwã gwenonde-rupi. Inhe'ẽ-rupi kente kwéry ogweroa arã gwekoha. Upéixa-gwi túvy ipy'a porã va'erã gwa'yry ndive. Heta nhe'ẽrenduse e'yha omoarandu arã heko porã hagwã. Upeixagwarã nde ra'y oiko-ta, he'i Nhandejáry rembigwái Zacarias-pe ta'yry-rehe omotenonde-vy hesegwa nhe'ẽ.

¹⁸ Upe-ma ramo Zacarias he'i:

—Mba'éixa ko arovia-ta ne nhe'ẽ? he'i íxupe. —Xe, xe tuja-ma, xe rembireko igwaigwĩ-ma ave, he'i joty ndogweroviái-gwi.

¹⁹ Upéi Nhandejáry rembigwái he'i íxupe:

—Xe Gabriel, Nhandejáry rembigwái. Hendivegwa voi xe, he'i íxupe. —Ha'e xe mbou amombe'u hagwã nde-vy inhe'ẽ porã. ²⁰ Anhetegwa nhe'ẽ amombe'u kuri nde-vy. Ha nde, ndereroviái joty xe nhe'ẽ. Ndereroviái-gwi, nerenhe'ẽ mo'ávėi-ta. Nde ra'y oiko rire ae, erenhe'ẽ jevy va'erã. Anhetegwa voi amombe'u kuri nde-vy, he'i íxupe.

²¹ Ha upe jave kente kwéry oha'arõ hikwái íxupe oka-py. "Hi'are eterei Zacarias. Ma'erã nosẽi Nhandejáry róga-gwi" he'i joa hese hikwái.

²² Ha Zacarias osẽ-ma ramo koty'i-gwi ndikatuvéi onhe'ẽ íxupe kwéry.

"Mba'e tipo? Ma'erã-gwi nonhe'ėvéi Zacarias?" he'i hese. "Yváy pygwa para'e ojehexa uka íxupe" he'i hese. "Upéixa-gwi para'e nonhe'ėvéiry" he'i hikwái.

Ojepombovava rei omombe'u hagwã mo'ã onhe'ë. Ndojeroniái-gwi, opyta inhe'ëngu Zacarias. Onhe'ë jokopa íxupe.

²³ Upéi gwí omba'apo hagwã áry-py omba'apopa rire, oho jevy gwóga-py Zacarias. ²⁴ Ha upe rire hambireko oha'arõ oiko-vy omemby hagwã. Ha avave-pe nomombe'úi, opyta pyta meme gwóga-py hambireko. He'i ojúpe: "Xe rexakwaa ha xe poriahuvareko-ma Nhandejáry. Are-ma xe ndavy'ái. Naxe membýi-gwi ndavy'ái" he'i. "Atí eterei naxe membýi-gwi" he'i. "Áy katu avy'a voi. Ndaijegwaruvéi arã kente kwéry xéheg-wi" he'i. "Ajohu-ta mitã. Avy'a ete" he'i opy'apy-py Zacarias rembireko mitã'i ojohu-tarehe.

Cinco jasy-rehema teĩ nomombe'úi avave-pe mitã'i oikotaha.

Nhandejáry omondo gwembigwái omombe'u hagwã Maria-pe imembytaha

²⁶ Ha upe rire, ohasa peteĩ jasy jevy Nhandejáry omondo gwembigwái omombe'u hagwã Maria-pe imembytaha reheha-ma. Omondo gwembigwái yváy pygwa omombe'u hagwã Maria-pe. Héry va'e Gabriel. Upéi Nhandejáry dhe'ë-rupi Gabriel ou Galiléia vvy-py. Nazaré tetã-my ou omombe'u hagwã Nhandejáry dhe'ë Maria-pe. Maria kunhataĩ rei oiko-vy. Omenda e'ỹ va'e ha imena'ỹ va'e voi Maria. Ndoikói va'e vyteri kwimba'e ndive. Imerã héry José. Mburuvixa Davi amyri remiarirõkwe José. Upe ramo ndoikói vyteri Maria ndive. †

²⁸ Ha upéi katu ogwahẽ Nhandejáry rembigwái Maria ha-py. He'i ojehexa uka-vy:

—Évy'a katu, Maria, he'i. —Nhandejáry nde rexakwaa-ma. Hambiporavo voi ko nde. Nhandejáry oĩ ne ndive, he'i íxupe.

²⁹ Upéi ohendu-ma ramo Maria he'i ojúpe "Mba'e tipo, ma'erã tipo aipo he'i xe-vy?" he'i. "Tupã Nhandejáry rembigwái nipo ra'e ojehexa uka xe-vy ra'e" he'i. "Ma'erã tipo aipo he'i xe-vy?" he'i ojepy'amongeta-vy.

³⁰ Upe jave Nhandejáry rembigwái he'i jevy:

—Ani erekyhyje teĩ. Tupã Nhandejáry ovy'a nde-rehe, nde poriahuvareko voi Nhandejáry. ³¹ Ome'ë-ta voi nde-vy ne membyrã, he'i íxupe. —Kunumi voi ne memby-ta. Oiko ramo ne memby, embohéry kuri Hesu-py he'i íxupe. †³² —Ne memby Nhandejáry voi. Teko jaryrã voi ne membyrã, he'i íxupe. —"Tupãgwasu ra'y" oje'e-ta íxupe. Tupã Nhandejáry dhe'ë-py oiko-ta mburuvixagwasu voi ne membyrã. Nhamoigwasu Davi amyri oiko hagwe-rami, oiko-ta mburuvixagwasu ramo judeu kwéry-pe ne memby, he'i íxupe. ³³ —Jacó remiarirõ kwéry-gwi oiko va'erã mburuvixagwasu. Avave nohekoviariõ íxupe. Opave'ỹ arã voi ne membyrã mburuvixagwasu ramo oiko-ta. ‡

³⁴ Ohendu-ma ramo inhe'ë he'i Nhandejáry rembigwái-pe Maria:

—Xe, mba'éixa xe memby-ta, he'i íxupe. —Namendái vyteri niko. Ndaikói vyteri kwimba'e ndive, he'i.

³⁵ —Ndoiko reíry-ta ne membyrã. Nhe'ë Marangatu tee-rupi oiko va'erã ne membyrã. Upe ohekokwaa va'e dhe'ë-rupi ae oiko va'erã, he'i íxupe. —Tupã marangatu ne membyrã. Imarangatu va'erã voi ne memby. Upéixa-gwi he'i arã hese hikwái "Nhandejáry Tupãgwasu ra'y" he'i hese. ³⁶ —Ha nde ryke Isabel ave, igwaigwí-ma jepe imemby-ta joty, he'i omombe'u-vy íxupe. —Nde'ivéi arã hese "Ikatu e'ỹ-gwi naimembýi Isabel". Áy oha'arõ oiko-vy, he'i. ³⁷ —Nhandejáry-pe ndaipóri ikatu e'ỹ va'e. Ohekokwaa hagwã ndaheko-rasyi voi Nhandejáry-pe. Ohekokwapa va'e opamba'e, he'i.

³⁸ Upéi Maria he'i:

—Iporã. Arovia-ma Nhandejáry-pe, he'i. —Toiko katu hemimbota. Toiko katu ne remimombe'ukwe, he'i rire, ndohexavéi Nhandejáry rembigwái yváy pygwa-pe. Oho jevy-ma yváy-py.

Maria oho oipohu hagwã gwyke Isabel-pe

³⁹ Upe rire, ndahi'aréi Maria oho oipohu hagwã gwyke Isabel-pe. Mombyry oho. Judéia vvy-py oho. Tetã mirĩ-my yvyaty-py oime Zacarias róga. Upe tape-rehe oho Maria. Ha ogwahẽ-ma ramo hóga-py:

—Ereikove tipo? he'i oike oho-vy.

⁴¹ Ohendu-ma ramo Maria dhe'ë tykéry Isabel ovy'a. Omýi-ma imembyrã ohendu jave Maria dhe'ë. Ha Nhandejáry dhe'ë Marangatu tee va'e omohynhẽ Isabel py'a-py. ⁴² Upéixa-gwi Isabel onhe'ë-vy he'i.

—Entéro kunha kwéry-gwi nipo nde rovasave ra'e Nhandejáry. Ne membyrã hambihovasa tee voi. Nhandejáry nde rovasa ete-gwi nipo erevy'a ra'e. Ha xe ave, xe mbovy'a kuri, he'i Isabel okypy'ýry Maria-pe.

⁴³ —Nde, xe Jaryrã syrã voi, ereju ra'e xe pohu-vy. Avy'a eterei eregwahẽ ramo, he'i. ⁴⁴ —Ahendu jave ne dhe'ë, xe membyrã ovy'a-ma ave. Omýi-ma kuri ovy'a eterei-gwi. ⁴⁵ Nde ave erevy'a eterei nipo ra'e. Nhandejáry-pe ere ra'e "Arovia-ma. Toiko katu ne remimbota". Upéixa-gwi nde rovasa ete-ma ra'e Nhandejáry, he'i Maria-pe.

Maria omboete Nhandejáry-pe oporahéi-vy

⁴⁶ Upéi Maria omboete Nhandejáry-pe:

—Xe Jary,

he'i,

—xe py'apy gwive aporahéi-ta oromboete hagwã oromomba'egwasu eterei-gwi, he'i.

⁴⁷ —Xe py'apy gwive arovy'a Tupã Nhandejáry-pe.

Xe resendeha voi upe va'e.

⁴⁸ Xe rexakwaa voi xe poriahuvareko hagwã.

Xe ko Nhandejáry rembigwái voi jepe, imandu'a joty xe-rehe Nhandejáry.

Yvy opa e'ỹ mboyve kente kwéry he'i va'erã xe-rehe: "Tupãgwasu Nhandejáry rembihovasakwe voi upe va'e" he'i va'erã xe-rehe.

⁴⁹ Nhande-vy ikatu e'ỹ va'e ojapo xe-vy Nhandejáry xe ruvixa.

Héry imarangatu tee va'e,

† 1:26-27 Mt 1.18 †† 1:31 Mt 1.21 ‡ 1:33 Is 9.7

he'i Maria oporahéi-vy Nhandejáry mboete-vy.

⁵⁰ Upéi oporahéi jevy. Porahéi-py omombe'u pyahu jevy Maria:

—Entéro ojerovia va'e gwive hese poriahuverekoha voi ha'e.

⁵¹ Yvy apy-rehe gwive heta mba'e porã opu'aka-rupi ojapo Nhandejáry.

Onhemomba'egwasu rei va'e-pe omosarambi ha'e ponove oakã-gwi rei ojapo opamba'e.

⁵² Mburuvixagwasu imbaraeete va'e kwéry jepe oipe'a omanda oikovyha-gwi kente rei-rami jevy oiko hagwã.

Ha omomba'egwasu eterei heko'ive va'e-pe.

⁵³ Iporiahu va'e-pe heta imba'e porãã ome'ë va'erã.

Ivare'a va'e-pe ave ome'ë hemi'urã.

Ha imba'e retave va'ekwe jepe omondo ipo nandi re-heve

he'i.

⁵⁴ —Nhane ramoigwasu amyri kwéry-pe omombe'u araka'e Nhandejáry:

“Aphovasa-ta, ne remiarirõ kwéry-pe ave ahovasa-ta.

ÿy peiko va'erã gwive aphovasa-ta.”

Upéixa he'i nhane ramoigwasu Abraão amyri-pe, hemiarirõ kwéry-pe ave.

Ha imandu'a katu gwemimombe'ukwe-rehe oiko hagwã he'i va'ekwe.

Ipokatu inhe'ë.

Upéa he'i va'ekwe-gwi oiporiahuvereko meme nhande re'yi kwéry-pe,

Israel re'yi kwéry-pe.

Ohovasa porã nhande-vy Nhandejáry, † he'i oporahéi-vy. Maria oporahéi Nhandejáry-pe omboete-vy.

⁵⁶ Ha upe rire Maria hi'are jevy gwykéry róga-py. Mbohapy jasy ohasa rire, oho jevy gwóga-py. ††

João Batista onase ramogware

⁵⁷ Imemby oikotamaha áry-py imemby-ma Isabel. Kunumi voi imemby. ⁵⁸ Oiko-ma ramo, hóga ypy-rehe oí va'e, hapixa kwéry, ha he'yi kwéry ave ou ogwerohory íxupe imemby jave.

—Nhandejáry nde poriahuvereko-gwi ome'ë nde-vy ne membyrã, he'i íxupe.

⁵⁹ Upéi ogwereco-ma ramo ocho áry ogweraha íxupe oipirekyti uka hagwã ha ombohéry hagwã ave. Ha enterove omboheryse íxupe.

—Nhambohéry-ta íxupe Zacarias-py, he'i hikwái. Omoíse mo'ã túvy réry hese.

⁶⁰ —Ani eremoí túvy réry hese, he'i isy. —João ae ambohéry-ta íxupe, he'i isy.

⁶¹ Ndojohu porã hikwái.

—Ndaipóri nde re'yi kwéry pa'ũ-my avave héry va'e João, he'i isy-pe hikwái.

⁶² Upéixa-gwi oporandu hikwái túvy-pe. Onhepombova hikwái oporandu-vy túvy-pe gwa'yry reryrã omombe'u hagwã.

⁶³ Upéi onhepombovava ojerure-vy ome'ë uka hagwã ojéupe kwatia. Ome'ë-ma rire ohai kwatia-rehe. “João héry” he'i ohai-vy. Omombe'u ramo, “Ma'erã po omboheryse João-py” he'i hikwái opondera-vy.

⁶⁴ Ha ohai jave gwa'yry réry, omonhe'ë uka jevy íxupe Nhandejáry. Nainhe'ënguvéi-ma. Onhe'ë porã jevy-ma ha omomba'egwasu Nhandejáry-pe:

—Imarangatu tee va'e Nhandejáry, he'i onhe'ë-vy.

—Ndaipóri ha'eixagwa ohekokwaa va'e, he'i Nhandejáry-pe omboete-vy.

⁶⁵ Ha entéro oikwaa va'e opy'amiri reheve opondera ndera hesegwa hikwái. João rehegwa rerakwã omombe'u mbe'u Judéia vyv-rupi. Tetã ambue mbue mygwa-pe omombe'u mbe'u ave hikwái.

⁶⁶ Ha herakwã renduha kwéry onhemongeta opy'apy-py hese.

—Mbava'e tipo ojapo-ta upe kunumi? he'i. —Okakwaa-ma rire, mba'e po oiko va'erã íxugwi? he'i oporandu randu ojéupe. —Ha'e Nhandejáry rembihovasa voi nipo ra'e, he'i ojéupe hese.

Ha Nhandejáry ohovasa meme mitã-me. Omombaraete ave íxupe onhe'ë-py oiko hagwã.

Zacarias omotenonde gwa'yry rehegwarã

⁶⁷ Ha upéi katu Nhandejáry Nhe'ë Marangatu tee va'e omohynyhë túvy Zacarias py'apy. Ome'ë íxupe hembiporaheirã:

⁶⁸ —Tonhemomba'egwasu katu Tupã Nhandejáry, he'i oporahéi-vy.

—Gwe'yi kwéry Israel remiarirõre kwéry-pe oipytygwõ-ma. Nhane resende-tama. Tuvixa mba'e voi Nhandejáry, judeu kwéry Járy, he'i oporahéi-vy.

⁶⁹ —Ombou-ma nhande-vy ipu'aka ete va'e nhane resende va'erã, he'i.

—Gwembigwái Davi amyri remiarirõ ombou, nhande re'yi ete va'e voi, he'i oporahéi-vy.

⁷⁰ —Yma va'ekwe Nhandejáry omombe'u ha omotenonde-ma va'ekwe nhane resende va'erã rehegwa nhe'ë.

Inhe'ë-py omombe'u va'ety kwéry heko marangatu ete va'ekwe omohenonde-ma va'ekwe omombe'u-vy hesegwarã voi va'ekwe nhe'ë.

⁷¹ —Gwí nhande rayhu e'y va'e-gwi nhane resende va'erã.

Gwí nhande-rehe ija'e'y va'e-gwi ave nhane resende ave va'erã imbaraeete e'y hagwã nhande-rehe, he'i oporahéi-vy.

⁷² —Ha inhe'ë-rupi oiporiahuvereko meme araka'e nhane ramoigwasu kwéry-pe Nhandejáry.

Imandu'a meme katu onhe'ë marangatu-rehe oikopa hagwã omombe'u hagwe-rami.

⁷³ —Onhomongeta araka'e nhane ramoigwasu Abraão amyri ndive.

He'i íxupe: “Hupigwa va'e voi amombe'u-ta nde-vy.

† 1:54-55 Jn 17.7,19 †† 1:56 1 Sm 2.1-10

Ne nhemonharã kwéry-pe aresende-ta hese ija'e'y va'erãgwe-gwi xe mboete porã hagwã kyhyje e'y reheve aresende-ta íxupe kwéry.

⁷⁵ Heko marangatu reheve, py'a potĩ reheve xe mboete hagwã. Ko yvy-rehe oiko aja oiko porã meme hagwã xe ndive aresende-ta íxupe kwéry" he'i Nhandejáry.

Nhande rehegwarã voi upéa nhe'ẽ Abraão amyri-pe omombe'u araka'e Nhandejáry, he'i Zacarias Nhandejáry-pe omboete-vy.

⁷⁶ —Ha nde, he'i Zacarias gwa'yry-pe hekorã omohenonde-vy íxupe,

—Nde-rehe kente kwéry he'i va'erã "Nhandejáry Tupãgwasu nhe'ẽ omombe'u va'ety" he'i va'erã nde-rehe.

Nhandejáry ne mondo-ta gwembiporavo va'e renonde-rupi.

Ogwahẽtamaha óra-py eremombe'u va'erã. †

⁷⁷ Henonde-rupi ereho-ta eremombe'u-vy nhande re'yí kwéry-pe.

"Nhande resendeharã ou-tama" ere va'erã ereho-vy.

"Nhande rembiapo vai omboyke-vy ou-ta.

Nhande mopy'a potĩ-vy ou-ta" ere va'erã ereho-vy eremombe'u-vy, he'i.

—Nhandejáry renonde-rupi eremombe'u-ta hembiporavo kwéry-pe.

⁷⁸ —"Nhandejáry heko porã tee va'e oiporiahuvereko kwaa va'e nhande poriahuvereko va'erã voi" ere va'erã hese.

"Nhande rayhu eterei-gwi ombou-ta yváy-gwi nhane resendeharã nhane moaranduharã" ere arã hesegwa nhe'ẽ eremombe'u-vy.

⁷⁹ —"Nhande re'yí e'y resapeharã-rami ave upe ou-ta va'e.

Ha'e kwéry pytũ mygwa-rami oiko.

Oikwaa e'y va'e Nhandejáry-rehe, ogwerovia e'y-gwi íxupe, omano rire onhehundipa va'erã.

Oikwaa uka va'erã íxupe kwéry Nhandejáry remimbo-ta oiko porã hagwã hendive.

Ombou-ta nhande-vy nhane resendeharã.

Ohexa uka-ta nhande-vy nhane raperã nhane mbopy'agwapy hagwã inhe'ẽ-rupi jaiko hagwã."

Upe Nhandejáry nhe'ẽ eremombe'u meme-gwi he'i va'erã nde-rehe: "Nhandejáry, Tupãgwasu va'e nhe'ẽ-py omombe'u va'ety tee voi" he'i va'erã kente kwéry nde-rehe, ††

he'i Zacarias. Nhe'ẽ Marangatu tee va'e omohynyhẽ íxupe ipy'apy. Upéa-rupi Nhandejáry ome'ẽ inhe'erã omombe'u hagwã gwa'yry rekorã omotenonde hesegwarã.

⁸⁰ Upéi okakwaa porã-ma upe mitã. Hi'arandu porã voi upéa oiko-vy. Nhandejáry nhe'ẽ-py oiko, ojerovia ete hese. Ava rekваты e'y-rupi ogwata gwata oiko-vy. Gwe'yí kwéry-pe Israel remiarirõ kwéry-pe atýra-py

ojehexa uka hagwã áry peve ogwata gwata oiko-vy ava rekваты e'y-rupi.

Hesu oiko ramogware

(Mt 1.18-25)

2 Quirino oiko jave Síria pygwa kwéry-pe mburu-vixa ramo, Augusto ohai uka kwatia. Mburuvixagwasu voi Augusto. Omonhangareko uka entéro yvy pygwa kwéry-rehe. Omomandu uka íxupe kwéry: "Ohai-ta kwatia-rehe pende réry. Ne ramoigwasu oiko hagwe-py tekotevẽ ereho. Upe-py mante ohai arã nde-vy nde réry." Upéixa he'i oipapa hagwã entéro yvy pygwa kwéry-pe. Onhypyrũ upe pygwa kwéry-pe héry ohai-vy.

³ Upéixa-gwi enterove oho. Gwamoigwasu oiko hagwe-py oje'ói-vy hikwái. Ohenói uka-gwi íxupe kwéry oho. ⁴ Ha José ave oho gwamoigwasu oiko hagwe-py. Osẽ Galiléia yvy-gwi. Nazaré tetã-gwi osẽ oho hagwã Judéia yvy-py. Oho Belém tetã-my. Gwamoigwasu Davi oiko hagwe-py oho ohenói uka-gwi íxupe kwéry. Oho Maria ndive. Imemby-tama jave ogweraha gwembirekorã. Ha hambirekorã teĩ Maria.

⁶ Upéi ogwahẽ oje'ói-vy hikwái Belém tetã-my. Ha oime jave upe-py ogwahẽ-ma imemby hagwã áry. ⁷ Oiko-ma mitã. Kunumi voi imemby rypkywe. Oiko-ma ramo mitã isy onhugwã omemby huparã-py. Upéi omonheno omemby mymba karu haty-py rei imoĩ-vy. Mbohupa róga-py ndaipóri henagwã-gwi vyranha'ẽ-py rei omoĩ omonheno-vy omemby-pe.

Nhandejáry rembigwái ojehexa uka hymba rerekwa kwéry-pe

⁸ Upe-ma ramo gwí Belém pygwa-pe ojehexa uka Nhandejáry rembigwái yváy pygwa. Mymba rerekwa kwéry-pe ojehexa uka. Oime jave nhu-my, Belém jerekwe-rehe, pyhare ramo onhangareko gwymba ovexa-rehe. Upéi sapy'a ojehexa uka íxupe kwéry Nhandejáry rembigwái. Hembigwái ojehexa uka jave Nhandejáry omohendy hymba rerekwa jerekwe-rehe. Áry-rami rei hendy íxupe kwéry imarangatu tee va'e. Ohesapeve rei-ma ramo hendy va'e, omopy'amirí íxupe kwéry.

¹⁰ Upéi Nhandejáry rembigwái he'i íxupe kwéry:

—Ani nde py'amirí teĩ ereiko-vy, he'i íxupe. —Aju pene momandu-vy. Pene mbovy'a-ta ko nhe'ẽ porã, ha pende re'yí kwéry-pe ave ombovy'a va'erã, he'i.

¹¹ —Pene resendeharã oiko-ma kuri. Pene ramoigwasu Davi amyri oiko hagwe-py oiko-ma kuri. Mburuvixagwasu voi ha'e. Ha'e ko Cristo, Nhandejáry rembiporavo va'e voi, he'i íxupe. —Pende Jary voi ave, he'i. ¹² —Mitã'i oime-ma teĩ mymba karu haty-py. Ijao-py onhugwã rire-ma omonheno íxupe hupa-py mymba karu haty-py. Upe-py peho ramo, petopa-ma va'erã pene resendeharã-pe. Kóa nhe'ẽ amombe'u peẽ-my pene rembiexarã peikwaa porã hagwã pene resendeharã oikomaha, he'i Nhandejáry rembigwái ojehexa uka-vy íxupe kwéry.

¹³ Upéa he'i jave heta heta Nhandejáry rembigwái yváy pygwa kwéry ou ojehexa uka okwa-vy íxupe

† 1:76 MI 3.1 †† 1:79 Is 9.2

kwéry. Onhe'ë va'e ndive oiko-vy ojehexa uka heta hikwái. Ha oporahéi omboete hagwã Nhandejáry-pe.

¹⁴ —Tomomba'egwasu Tupã Nhandejáry yváy pygwa oí va'e-pe.

Iporã ete eterei Nhandejáry.

Avave ha'eixagwa ndoikói.

Yvypóry-pe ombopy'agwapy ohexakwaa rei-vy, he'i oporahéi-vy.

¹⁵ Upéixa oporahéi rire, oho jevy yváy-py oje'ói-vy hikwái. Oho-ma rire upe mymba rerekwa va'e kwéry he'i ojóupe:

—Jaha katu, he'i. —Jaha-ta Belém tetã-my. Jahexa hagwã mba'e tipo oiko upe-py, he'i oje'ói-vy hikwái.

—Jahexa-ta ko Nhandejáry omombe'u uka kuri nhande-vy va'ekwe jahexa-ta, he'i.

¹⁶ Ha pya'e oje'ói hikwái. Ogwahẽ-ma ramo upe-py ojohupa íxupe kwéry. Ohexa isy Maria-pe, ohexa José-pe, ohexa ave mitã'i-pe ave. Ha mitã'i katu onhenho oí-vy mymba karu haty-py. ¹⁷ Ha ohexa-ma Nhandejáry remimombe'ukwe. Upéi omombe'u jevy mitã'i rehegwa nhe'ë. Nhandejáry rembigwái he'i va'ekwe omombe'u jevy mymba rerekwa va'e kwéry.

¹⁸ Ha entéro ohendu va'e opondera-vy rei oiko hikwái.

—Mba'eixagwa pa ko mitã, he'i ojóupe hikwái.

¹⁹ Ha isy Maria katu opondera ndera oiko-vy. Onhongatu opy'apy-py hesegwa nhe'ë. Imandu'a ndu'a opamba'e-rehe oiko-vy.

²⁰ Upéi hymba rerekwa kwéry oho jevy nhu-my. Oho jave oporahéi hikwái. Omomba'egwasu Nhandejáry-pe oporahéi-vy.

—Tupã xe Járy nde tuvixa, he'i oporahéi-vy. —Iporã ete va'e erehexa uka kuri ore-vy. Iporã ete va'e oroikwaa kuri. Nde tuvixa ete, he'i oporahéi omboete-vy.

Upe Nhandejáry rembigwái remimombe'ukwe otopa. Upéixa-gwi omboete ete Nhandejáry-pe oiko-vy hikwái.

Nhandejáry roagwasu-py Hesu mitã'i-pe omboete

²¹ Ogwereko-ma ramo oito áry oikytĩmirĩ uka mitã pire. Judeu va'e ra'y-gwi Nhandejáry réry-py oipirekytĩ íxupe. Oipirekytĩ uka rire íxupe ombohéry "Hesu" he'i íxupe. Nhandejáry rembigwái yváy pygwa omombe'u ramo oiko va'erãha omombe'u ave heryrã.

²² Ha upe rire ogwahẽ-ma isy-pe, tuvanga-pe ave hi'óra ojapo hagwã Nhandejáry nhe'ë. Ohai uka va'ekwe Moisés amyřĩ-pe mba'éixa pa onhemopotĩ jevy kunha oiko-ma rire mitã. Upéixa-gwi oho Jerusalém tetã-my. Mitã'i ave ogweraha ohexa uka hagwã pa'i-pe.

²³ Moisés amyřĩ rembihaikwe he'i ave entéro judeu kwéry-pe "Ne mitã ypykwe kwimba'e ramo ereme'ë íxupe Nhandejáry pegwarã". † Upe Nhandejáry nhe'ë ojapo hagwã ogweraha íxupe Jerusalém-my, Nhandejáry róga kakwaa-py ogweraha íxupe. ²⁴ Mokõi gwymba ave ogweraha. Moisés rembihaikwe Nhandejáry nhe'ë: "Oiko-ma ramo mitã'i, erehapy uka mokõi ne rymba Nhandejáry-pe eremboete-vy" he'i va'ekwe

ohai-vy. "Pa'i ojuka va'erã ohapy va'erã ereme'ë íxupe" he'i. "Pykasu ramo, mokõi pykasu ave eraha erehapy uka va'erã. Pyku'i ramo, mokõi pyku'i ave eraha erehapy uka va'erã." Upéixa ohai uka va'ekwe Nhandejáry. Upéa ojapo hagwã oho hikwái Jerusalém-my. Upéa ojapo-vy oho hikwái. ††

²⁵ Ha ogwahẽ-ma ramo, oike Nhandejáry róga kakwaa-py. Nhandejáry nhe'ë ojapo-gwi oike. Oike jave oí ave upe-py peteĩ kwimba'e, héry va'e Simeão. Nhandejáry-rehe ojerovia eterei va'e Simeão oiko Jerusalém tetã-my. Hekoha porã Nhandejáry renonde-py.

Imarangatu va'e. Nhandejáry rembiporavo va'e ogwahẽtaha óra ra'arõ-vy oiko Simeão. Israel remiarirõ kwéry ombopy'agwapy va'erã oha'arõ oiko-vy. Ha Nhe'ë Marangatu tee va'e oiko ipy'apy-py. Henonderã omombe'u araka'e íxupe:

—Nde, Simeão, he'i íxupe Nhe'ë Marangatu tee va'e —erehexa-ta Nhandejáry rembiporavo va'e. Íxupe erehexa rire ae mate eremano va'erã, he'i íxupe. —Erehexa e'ỹ reheve neremano mo'ãi, he'i íxupe omombe'u mbava'e oiko-ta va'e íxupe.

Upe rire Nhe'ë Marangatu tee va'e he'i íxupe oho hagwã Nhandejáry róga kakwaa-py. Ha upe-py oí jave oike Hesu sy, tuvanga ave ogweru Hesu-pe upe-py Nhandejáry nhe'ë ojapo hagwã. ²⁸ Upéi Simeão ohupi Hesu mitã'i ojyva ári. Omboete ete Nhandejáry-pe, mitã'i-rehe he'i:

²⁹ —Xe Járy, yváy-py ereiko va'e, atima porã nde-vy ko mitã'i-rehe.

Ko va'e ne rembiporavokwe ra'e, ne remimbou voi ra'e.

Ko va'e ore resendeharã ra'e ahexa-ma katu.

Ne remimbou ohexa-ma yvypóry.

Erembou íxupe entéro opa opa kente ambue mbue kwéry-pe, judeu e'ỹ va'e-pe omo'arandu hagwã, pytũ-my rei oiko va'e-pe arakatu-py ae omoingo hagwã.

Ne remimbota oikwaa va'erã.

Nde pu'akaha reheve oikwaa uka-ta ave nde rekoha marangatu tee Israel remiarirõre kwéry-pe.

Ko mitã katu ne remimbou ore resendeharã.

Xe py'agwapy-ma.

Ahexa-ma ore resendeharã.

Naha'arõvéi-ma ore mbopy'agwapyharã-pe.

Ahexa-ma katu íxupe.

Xe mbovy'a voi. Xe, ne rembigwái, amano ramo jepe xe py'agwapy-ma va'erã aiko-vy.

Ne remimombe'ukwe ãy ahexa-ma, ‡ he'i Nhandejáry-pe omboete-vy Simeão.

³³ Ha Hesu sy, tuvanga ave ohendu-ma ramo "Mba'eixagwa po ko mitã" he'i opondera-vy mitã'i-rehe.

³⁴ Upéi Simeão omondo onhe'ë Nhandejáry-pe ohovasa hagwã íxupe kwéry. Upe rire Maria-pe, Hesu sy-pe he'i:

—Ejeapysaka porã katu xe nhe'ë-rehe, he'i isy-pe. —Ko mitã'i Nhandejáry rembiporavo tee va'e voi, he'i. —Ombojoavy avypa va'erã Israel remiarirõre judeu

† 2:23 Êx 13.2,12

†† 2:24 Lv 12.6-8‡ 2:29-32 Is 42.6; 49.6

kwéry. Ha'e kwéry onhemongeta va'erã hese opy'apy-py. Ha onhemongetaha Nhandejáry oikwaa uka va'erã enterove-pe. Heta voi ndaija'úi va'erã hese, ha upéa-rehe Nhandejáry ombohasa asy-ta íxupe kwéry. Heta ave ojerovia va'erã hese. Íxupe kwéry oresende va'erã. Oikwaa va'erã onhemongetaha okwa-vy. Ha nde, isy, eremboasy-ta íxupe. Ne memby-rehe ne mytu'e'ỹ-gwi, nde py'a kutu va'erã, he'i omotenonde-vy Maria-pe.

³⁶ Upéa he'i jave Simeão, igwaigwĩ ete va'e ogwahẽ-ma. Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety upe kunha. Aser re'ýi gwigwa. Fanuel rajy. Héry Ana. Ha igwaigwĩ voi. Kunhataĩ ramo omenda araka'e. Upéi, sete ro'y rire omano ime. Ime omano rire-ma hi'are jevy. Ohupity-ma oitenta e quatro ro'y tembirekokwe ramo rei-ma oiko. Ha oiko meme joty Nhandejáry róga kakwaa-py. Nosëi voi upe-gwi oiko-vy. Oamboete ete Nhandejáry-pe oiko-vy upe-py. Áry ramo, pyhare ramo ave oamboete ete oiko-vy. Omondo mondo ave onhe'ẽ Nhandejáry-pe. Okaru e'ỹ reheve omondo mondo onhe'ẽ Nhandejáry-pe ojerovia tee-gwi hese.

³⁸ Ha Simeão omombe'u jave mitã'i rehegwa nhe'ẽ, ogwahẽ-ma Ana ou-vy. Omondo onhe'ẽ Nhandejáry-pe. He'i:

—Atima voi nde-vy xe Járy, he'i. —Nde pu'aka tee va'e xe mbovy'a eterei, xe Járy. Ahexa-ma ore resendeharã, he'i oamboete-vy mitã'i Hesu reha-vy. Upe rire omombe'u mbe'u mitã Hesu rehegwa nhe'ẽ heta judeu kwéry-pe. Gwesendeharã oha'arõ va'e-pe Jerusalém tetã mygwa-pe omombe'u igwahẽha.

³⁹ Ha ojavopa-ma ramo Nhandejáry remimombe'ukwe mitã ypykwe kwimba'e-rehe, oho jevy gwóga-py. Galiléia yvy-py, Nazaré tetã-my oime hóga. Ojavopa rire, ohexa ukapa rire, ogweraha jevy-ma íxupe.

⁴⁰ Upéi imbaraete okakwaa-vy. Hi'arandu porã-ma voi Hesu. Nhandejáry rembihovasa voi.

Hesu mitã ramo onhomongeta gwĩ Nhandejáry nhe'ẽ mbo'eha kwéry ndive

⁴¹ Ha túvy kwéry oho meme hikwái Jerusalém-my.

Aretegwasu páscoa áry ohasa meme hagwã upe-py.

⁴² Hesu ogwereko-ma ramo doze ro'y oho indive kwéry Jerusalém-my páscoa áry ohasa hagwã upe-py. Judeu kwéry reko-rupi oho hikwái. ⁴³ Ohasa-ma rire aretegwasu oho jevy-ma hikwái gwóga rape-rupi. Ha ohokwe-vy he'ýi kwéry anho-ma oje'ói hikwái. Ha Hesu katu nomoirúi íxupe kwéry oje'ói ramo. Ha ha'e opyta Jerusalém-my. Ha túvy kwéry ndoikwaái ipytaha.

⁴⁴ “Gwapixa kwéry ndive oho Hesu” he'i mo'ã hese. Ha ka'aru-ma ramo ae oheka mo'ã íxupe. Ha ndotopáiry. Gwe'ýi kwéry ndive ndoikóiry ave. Gwapixa kwéry ndive ndoikóiry ave. Upe pygwa pa'ũ-rupi oheka rei ave íxupe. ⁴⁵ Íxupe ndojohúi-gwi oho jevy tuvanga, isy ave. Jerusalém-my Hesu reka-vy oho jevy.

⁴⁶ Upe rire, ohasa-ma rire mbohapy áry otopa jevy íxupe. Nhandejáry róga kakwaa-py ogwapy oĩ-vy. Gwĩ Nhandejáry nhe'ẽ mbo'eha mbyte-py ogwapy oĩ-vy. Hesu ojeapysaka saka ohendu hagwã inhe'ẽ oiko-vy Hesu. Oporandu randu ave íxupe kwéry Nhandejáry

nhe'ẽ oikwaave hagwã. Onhomongeta ave hendive kwéry. ⁴⁷ Ha onhomongeta jave porombo'eha kwéry ndive heta kente kwéry ohendu va'e ave. Ha'e kwéry opondera ndera voi hese hi'arandu eterei-gwi. Oporandu ramo íxupe, hi'arandu voi omombe'u hagwã oporandu va'e-pe.

⁴⁸ Upéixa oiko jave ogwahẽ tuvanga, ha isy ave. Isy ohexa-ma ramo Hesu-pe he'i “Ma'erã po opyta ra'e ko'apy?” he'i opondera-vy hese. Upéi isy he'i íxupe:

—Ma'erã-gwi ko va'e erejapo ore-vy? Ne ruvanga ndive orojapura voi kuri nde-rehe. Oroheka heka voi kuri nde-vy oroiko-vy, he'i íxupe isy onhemonhe'ẽ-vy.

⁴⁹ Ha'e katu he'i osy-pe:

—A-py voi aime, he'i osy-pe onhemombe'u-vy. —Xe rendagwe-rupi xe reka rei ereiko-vy. Ndaypyta reíry. Xe Ru yváy-py oĩ va'e remimombe'ukwe-rehe apena eterei-gwi apyta ko'a-py, he'i osy-pe. —Tekotevẽ amondo xe resa hese aiko-vy, he'i osy-pe.

⁵⁰ Ha isy, tuvanga ave nohendu kwaái inhe'ẽ. ⁵¹ Upéi Hesu oho jevy indive kwéry Nazaré-py. Ha tuvanga nhe'ẽ-py oiko. Isy imandu'a ndu'a opy'apy-py hese, omono'õ no'õ hesegwa nhe'ẽ. ⁵² Hesu katu okakwaa porã. Hi'aranduve nduve oiko-vy. Nhandejáry ndive kente kwéry ndive ave ipy'a porã ave oiko-vy.

Kente kwéry-pe onhemonhe'ẽ João Batista

(Mt 3.1-12; Mc 1.1-8; Jo 1.19-28)

3 Tekwaty e'ỹ-my oiko ramo Zacarias ra'y João Batista, Nhandejáry omombe'u íxupe inhe'ẽrã.

Upe jave Tibério César oiko mburuvixagwasu ramo. Ojapo-ma quinze ro'y oiko hagwe mburuvixagwasu ramo upe pygwa kwéry-pe. Ha Judéia yvy pygwa-pe katu Pôncio Pilatos oiko mburuvixa ramo ave. Ha Galiléia yvy pygwa-pe katu Herodes oiko mburuvixa ramo ave. Ha tyvúry Filipe katu oiko mburuvixa ramo Ituréia yvy pygwa-pe, Traconites yvy pygwa-pe ave. Ha Abilene yvy pygwa-pe katu Lisânias oiko mburuvixa ramo ave. Upe mburuvixa kwéry omanda-ma jave, Nhandejáry onhomongeta João Batista ndive.

² Upe jave oiko ave pa'igwasu Anás ha pa'igwasu Caifás ave. Pa'í kwéry-gwi imburuvixave va'e upe mokõi va'e. Ha upe jave Nhandejáry omondo João Batista-pe omombe'u hagwã inhe'ẽ. ³ Upéixa-gwi oho Jordão ysyry jere-rupi upe pygwa-pe Nhandejáry nhe'ẽ omombe'u mbe'u-vy. Ha upe pygwa okwa va'e kwéry-pe onhemonhe'ẽ ramo João Batista he'i:

—Pende rekoha vai eterei. Taperova katu pende rekoha, he'i íxupe kwéry. —Enhemongarai uka katu Nhandejáry nhe'ẽ-rupi ereiko hagwã, he'i. —Nde rekoha ererova ramo, erenhemongarai uka ramo ave, ne rembiapo vaikwe omboyke arã ndéhegwi Nhandejáry, he'i Nhandejáry nhe'ẽ-rupi omombe'u-vy íxupe kwéry.

⁴ Nhandejáry nhe'ẽ kwatia-rehe oha va'ekwe Isaías amyri:

“Tekwaty e'ỹ-my ou va'e-pe osapukái va'erã xe nhe'ẽ-py omombe'u va'ety: Ou-tama Nhandejáry rembiporavo va'e, osapukái va'erã ho'e-vy. Pembohape porã katu íxupe, he'i va'erã. Pemopotĩ íxupe haperã. ⁵ Entéro yvy

pyko'ë ko'ë gwive emohynyhë katu. Eity entéro yvy-
atyrusu gwive. Entéro yvy atymirĩ ave eity katu erem-
bojoja hagwã haperã. Emokarë karë e'ỹ katu tape ikarë
va'e. Emboyke katu ne rembiapo vaikwe ndejéhegwi,
he'i va'erã onhe'ë hatã-vy.

⁶ Enterove ohexa va'erã Nhandejáry rembiporavo
nhane resendeharã voi, he'i va'erã onhe'ë hatã-vy tek-
waty e'ỹ-my ou va'e kwéry-pe xe nhe'ë-py omombe'u
va'ety"

he'i Nhandejáry nhe'ë kwatia-rehe oĩ va'e. Isafás amyřĩ
Nhandejáry nhe'ë-py omombe'u va'ety omotenonde
va'ekwe ohai-vy João Batista rehegwarã nhe'ë. †

⁷ Ha upéixa-gwi Nhandejáry nhe'ë-py João Batista
omombe'u gwenda-py ou va'e-pe gwive. Ojogweroaty-
pa henda-py onhemongarai uka hagwã. Upéa-rehe
João onhemonhe'ë íxupe kwéry:

—Xáke, he'i. —Kiva'e nhe'ë-rupi po ereju eren-
hemokanhy uka hagwã mo'ã nde rereko asy eteharã-
gwi? Mbóĩ ramigwa voi peë, pende rekoha vai va'e.
Ndikatúĩ erenhembotavy rei Nhandejáry-pe, he'i.

⁸ —Nhandejáry ko oikwaa. Erova tee nde rekoha. Ne
rembiapo porãrã-rupi erehexa uka katu nde rekoha
pyahurã. Ani ave ere rei nde py'apy-py "Xe Abraão
remiarirõre, upéixa-gwi naxe mbohasa asy mo'ãi-ta
Nhandejáry" ani ere rei aipo-rami nde py'apy-py. Xe
ha'e-ta katu peë-my, oipota ramo Nhandejáry, onhe'ë-
py rei omoingo arã ita-gwi rei Abraão remiarirõrã. In-
he'ë pokatu voi Nhandejáry. Opa mba'e rekokwaaha
voi ko Nhandejáry, he'i onhemonhe'ë-vy.

⁹ —Ha ndahi'aréi-tama ou hagwã Nhandejáry. Og-
wahë-tama nhande rekoha vai rexa-vy. Yvyra hi'a vai
va'e-rami nhande rekoha vai ramo nhane mbohasa
asy-ta. Yvyra oityha-rami nhane mbohasa asy-ta. Oity
rire ohapypa. Upe-rami ave omoingo asy-ta hekoha vai
va'e-pe. Erova katu nde rekoha, he'i.

¹⁰ Ha ha'e kwéry he'i:

—Mbava'e tipo orojapo-ta orogweroava hagwã ore
rekoha oroiko porã hagwã Nhandejáry ndive, he'i hik-
wái oporandu-vy íxupe.

¹¹ João Batista he'i íxupe kwéry:

—Mokõi nde kamisa erereko ramo, eme'ë peteĩ ogw-
ereko e'ỹ va'e-pe. Ne remi'urã erereko ramo, emboja'o
ja'o ereme'ë hagwã ogwerekko e'ỹ va'e-pe, he'i íxupe
kwéry.

¹² Upéi gwĩ plata-py oporombopaga va'ety kwéry ave
ou onhemongarai ukase-vy íxupe:

—Ha ore tipo, he'i, —mbava'e tipo orojapo-ta? he'i
oporandu-vy.

¹³ Ha João Batista he'i:

—Ereporokobra ramo, ani erembopaga hepy eterei.
Ani eremombyta ndejéupe peipe'ave va'ekwe, he'i
oporombopaga va'ety kwéry-pe.

¹⁴ Upe rire soldado kwéry ave oporandu íxupe:

—Ha ore tipo, he'i, —mbava'e tipo orojapo-ta orog-
weroava hagwã ore rekoha? he'i oporandu-vy.

João he'i íxupe:

—Ani pene rembiapo vai avave-rehe. Ani pembohasa
asy avave-pe peipe'a vai hagwã íxugwi iplata. Ani ave
pende apu avave-rehe nde platarã ome'ë hagwã peë-
my. Pene rembiapo repy-rehe ani katu erenhe'ë rei rei
ereiko-vy. Pevy'a joty, he'i onhemonhe'ë-vy soldado
kwéry-pe oipe'a uka hagwã ha'e gwekoha vaikwe.
—Pende rekoha porã katu, he'i íxupe kwéry.

¹⁵ Upeixagwa onhemonhe'ë ramo, kente kwéry on-
hemongeta opy'apy-py:

—Hi'are-ma nhaha'arõ Nhandejáry rembiporavo tee
va'e ou hagwã. Ogwahë vyteri para'e, nogwahëi-ma
para'e. João nipo ra'e Nhandejáry rembiporavo tee voi
ra'e? Ha'e Cristo voi nipo ra'e, he'i rei João-rehe hikwái.

¹⁶ Ha João Batista he'i enterovéa-pe:

—Xe katu oromongarai y-py. Ou-ta peteĩ va'e xe
rapykwerigwa ipu'akave va'e xéhegwi. Amboete eterei-
gwi íxupe, atĩ amba'apo hagwã íxupe. Ha'e niko nane
mongarai mo'ãi xe oromongaraiha-rami. Ha'e niko om-
bou-ta nde-vy Nhe'ë Marangatu tee va'e omohynyhë
hagwã nde py'a erehupity hagwã nde rekoha porãrã.
Temimombokwe jahapyha-rami ave ombou va'erã tata
nde reko tujakwe pe'a-vy ndéhegwi, he'i Hesu rekorã
mombe'u-vy João Batista.

He'i ave:

¹⁷ —Trigo rehegwa nhe'ë-rami aiporu-ta ereikwaa
porãve hagwã Nhandejáry ogwahëha rehegwa nhe'ë,
he'i. —Jaipiro trigo-gwi ipire. Ha'ỹigwe katu hyru-py
nhanhongatu imoĩ-vy ha ipirekwe katu nhamboaty ja-
hapy hagwã. Upeixagwa pire oipiro va'e-rami nhande
rereko arã. Ha'e nhande rekokwaaha. Hese ojerovia
va'ekwe hendive opyta va'erã. Hese ojerovia e'ỹ va'ek-
we trigo pirekwe-rami omboaty-ta tata-py. Tata
opave'ỹ-my voi oiko-ta ohasa asy meme hagwã.

¹⁸ Upéixa voi onhemonhe'ë kente kwéry-pe. Nhande-
járy Hesu rehegwa nhe'ë porã omombe'u mbe'u voi
oiko-vy. ¹⁹ Hembiaapo vai-rehe onhemonhe'ë voi íxupe
kwéry João Batista. Upéixa-gwi mburuvixagwasu
Herodes-pe ave onhemonhe'ë.

—Ne rembiapo vai nde ryvy-rehe, he'i íxupe. —Hem-
birekokwe ereipe'a araka'e íxugwi eremenda hagwã
hese. Naiporãĩ voi erereko Herodias nde rovajare-pe.
Ne rembiapo vai meme-ma nde. Nde rekoha vai voi,
he'i mburuvixagwasu Herodes-pe.

²⁰ Upéa-rehe ojapo vai eteve jevy Herodes. Oipokwa
uka João Batista-pe oapresa hagwã imoĩ-vy.

Omongarai João Batista Hesu-pe

(Mt 3.13-17; Mc 1.9-11)

²¹ Ne'írã oiko preso ramo João Batista omongarai
heta kente kwéry-pe. Ha upe rire, omongarai ave
Hesu-pe. Hesu onhemongarai jave omondo onhe'ë
Nhandejáry-pe oiko-vy. Ha upe jave yváy-gwi ogwejy
Nhe'ë Marangatu tee va'e ou-vy. Pykasu-rami ojehexa
uka ogwejy-vy Hesu-rehe. Ha upe jave ohendu ave
yváy-gwi onhe'ë va'e:

—Nde xe ra'y tee va'e, xe rembihayhu tee voi nde,
he'i Hesu-pe. —Nde xe mbovy'a voi ereiko-vy, he'i
Hesu-pe.

† 3:6 Is 40.3-5

Hesu ypykwe

(Mt 1.1-17)

²³ Ogwereko-ma ramo trinta ro'y, Hesu onhepyrũ-ma oporombo'e mbo'e-vy. "José ra'y tee voi" he'i rei va'e hese heta oĩ. Tuvanga mate José. Ha José ratyu Eli.

²⁴ Upéi myamyri nhamoigwasu kwéry ko va'e: Eli Matã ra'y. Matã Levi ra'y. Levi Melqui ra'y. Melqui Janai ra'y. Janai José ra'y. ²⁵ José Matatias ra'y. Matatias Amós ra'y. Amós Naum ra'y. Naum Esli ra'y. Esli Nagaí ra'y. ²⁶ Nagaí Máate ra'y. Máate Matatias ra'y. Matatias Semei ra'y. Semei José ra'y. José Jodá ra'y. ²⁷ Jodá Joanã ra'y. Joanã Resá ra'y. Resá Zorobabel ra'y. Zorobabel Salatiel ra'y. Salatiel Neri ra'y. ²⁸ Neri Melqui ra'y. Melqui Adi ra'y. Adi Cosã ra'y. Cosã Elmadã ra'y. Elmadã Er ra'y. ²⁹ Er Josué ra'y. Josué Eliézer ra'y. Eliézer Jorim ra'y. Jorim Matã ra'y. Matã Levi ra'y. ³⁰ Levi Simeão ra'y. Simeão Judá ra'y. Judá José ra'y. José Jonã ra'y. Jonã Eliaquim ra'y. ³¹ Eliaquim Meleá ra'y. Meleá Mená ra'y. Mená Matatã ra'y. Matatã Natã ra'y. Natã Davi ra'y. ³² Davi Jessé ra'y. Jessé Obede ra'y. Obede Boaz ra'y. Boaz Salá ra'y. Salá Naassom ra'y. ³³ Naassom Aminadabe ra'y. Aminadabe Admim ra'y. Admim Arni ra'y. Arni Esrom ra'y. Esrom Farés ra'y. Farés Judá ra'y. ³⁴ Judá Jacó ra'y. Jacó Isaque ra'y. Isaque Abraão ra'y. Abraão Terá ra'y. Terá Nacor ra'y. ³⁵ Nacor Serugue ra'y. Serugue Ragaú ra'y. Ragaú Fáleque ra'y. Fáleque Éber ra'y. Éber Salá ra'y. ³⁶ Salá Cainã ra'y. Cainã Arfaxade ra'y. Arfaxade Sem ra'y. Sem Noé ra'y. Noé Lameque ra'y. ³⁷ Lameque Metusalém ra'y. Metusalém Enoque ra'y. Enoque Jarete ra'y. Jarete Maleleel ra'y. Maleleel Cainã ra'y. ³⁸ Cainã Enos ra'y. Enos Sete ra'y. Sete Adão ra'y. Adão Nhandejáry ra'y.

Anhaygwasu ombojejavy ukase mo'ã Hesu-pe

(Mt 4.1-11; Mc 1.12-13; Hb 2.18; 4.15)

4 Hesu py'a omohynyhẽmba Nhe'ẽ Marangatu tee va'e. Upe rire ombou íxupe jevy ysyry Jordão-gwi, ogweraha íxupe tekваты e'ỹ-my. ² Quarenta áry opyta upe-py anháy ruvixa ombojejavy uka mo'ã Hesu-pe. Ha mba'eve ndo'úi upe-py. Upéi ivare'a voi Hesu. ³ Upe-ma ramo anhaygwasu he'i íxupe:

—Nde Tupã Nhandejáry ra'y tee ramo, kóa erejapo kwaa arã. Ita-gwi erejapo va'erã mbojape, he'i anhaygwasu Hesu-pe ombojejavy hagwã mo'ã íxupe.

⁴ Hesu katu he'i íxupe inhe'ẽ ojoko-vy:

—Nhandejáry ohai uka va'ekwe onhe'ẽ marangatu he'i uka nhande-vy:

"Ndaha'ei tembi'u-rehe anho oikove kente kwéry, he'i Nhandejáry onhe'ẽ-py" †

he'i Hesu anhaygwasu-pe ojoko-vy.
⁵ Upéi anhaygwasu ogweraha Hesu-pe ijyvate va'e ári. Cerro apyte-py oiko ramo ombojejavyse-gwi he'i Hesu-pe:

—Tetã tetã erehexa pa? Entéro tetã yvy arigwa oĩ va'e gwive erehexa pa? Upe oĩ va'e gwive xe mba'e meme voi, he'i íxupe. —Upe oĩ va'e gwive xe-vy onheme'ẽmba

† 4:4 Dt 8.3

va'ekwe. Ame'ese va'e-pe ame'ẽ jevy va'erã. Erenhesũ ramo xe-vy, xe momba'egwasu ramo, ame'ẽ va'erã nde-vy, he'i. —Apomomburuvixa va'erã enterove ne mboete hagwã, he'i ombojejavyse-vy mo'ã Hesu-pe.

⁸ Ha Hesu katu he'i íxupe inhe'ẽ ojoko-vy:

—Nhandejáry ohai uka va'ekwe onhe'ẽ, he'i uka nhande-vy:

"Tupã Nhandejáry-pe mante erenhesũ va'erã. Ha'e ae eremboete tee va'erã" ††

he'i nhande-vy Nhandejáry nhe'ẽ, he'i Hesu anhaygwasu-pe inhe'ẽ ojoko-vy.

⁹ Upe rire anhaygwasu ogweraha jevy íxupe

Jerusalém tetã-my. Nhandejáry róga kakwaa apy-rehe omoĩ íxupe. Ombojejavy ukase mo'ã-gwi Hesu-pe he'i:

—Nde Tupã Nhandejáry ra'y tee ramo, a-gwi erejeity va'erã yvy-py, he'i íxupe otantea-vy. ¹⁰ He'i ave —Tupã Nhandejáry nhe'ẽ ohai uka va'ekwe-py he'i:

"Tupã Nhandejáry he'i va'erã gwembigwái yváy pygwa kwéry-pe onhangareko hagwã nde-rehe pono mba'e vai ojehu nde-vy, pono erevyapi.

¹¹ Ipo-py nde reraha va'erã pono ererokwa nde py ita-rehe" ‡

he'i anhaygwasu Hesu-pe.

¹² Upéi Hesu he'i:

—Nhandejáry nhe'ẽ-py he'i ave:

"Ani katu eretantea teĩ Tupã Nhandejáry-pe hemimbo-ota e'ỹ erejapo-vy" ††

he'i íxupe Hesu.

¹³ Upéi anhaygwasu ndojohuvéi ombojejavy uka hagwã mo'ã. Upe rire anhaygwasu oho sapy'a jevy íxugwi.

Hesu omombe'u Nhandejáry nhe'ẽ Galiléia yvy pygwa kwéry-pe

(Mt 4.12-17; Mc 1.14-15)

¹⁴ Aipo ramo Hesu ou jevy Galiléia yvy-py. Nhandejáry Nhe'ẽ Marangatu tee va'e mbaraete reheve ogwahẽ jevy ou-vy Galiléia yvy-py. Ha enterove herakwã porã ohendu. ¹⁵ Ha Hesu oho omombe'u mbe'u ojeporahéi haty-rupi. Ha henduháry kwéry omomba'egwasu íxupe.

Nazaré tetã mygwa-pe Hesu onhemombe'u

(Mt 13.53-58; Mc 6.1-6)

¹⁶ Hesu ogwahẽ jevy okakwaa hagwe-py. Nazaré tetã-my ogwahẽ jevy ou-vy. Ha oiko meme hagwe-rami joty oiko upe-py. Pytu'uha áry-py oho oike ojeporahéi haty-py. Opu'ã onhembo'y omonhe'ẽ hagwã Nhandejáry kwatia nhe'ẽ. ¹⁷ Upéi ome'ẽ íxupe hemimonhe'ẽrã Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety héry va'e Isaías ohai va'ekwe. Oipe'a pe'a ojohu ramo peteĩ nhe'ẽ katu omonhe'ẽ-ma. Omonhe'ẽ ohendu hagwã ojogweroaty va'e:

¹⁸ —"Tupã Nhandejáry Nhe'ẽ Marangatu tee va'e oĩ xe py'apy-py. Amombe'u hagwã iporiahu va'e kwéry-pe inhe'ẽ marangatu xe poravo-ma. Preso oiko va'e kwéry-pe ha'e hagwã, Preso ereiko ha-gwi ne mosẽ-tama, ha'e hagwã íxupe kwéry xe mbou. Hesapyso e'ỹ va'e-

†† 4:8 Dt 6.13 ‡ 4:11 Sl 91.11-12 †† 4:12 Dt 6.16

pe ambohesapyso hagwã xe mbou. Anohẽ hagwã are-sende-vy gwĩ ojerereko asy va'e-pe xe mbou.

¹⁹ Enterovéa-pe ha'e hagwã, Ndahi'are ete mo'ái Nhandejáry oresende hagwã gwa'yry tee kwéry-pe, gwajyry tee kwéry-pe ave, ha'e hagwã amombe'u-vy xe mbou" †

he'i omonhe'ẽ-vy kwatia nhe'ẽ Hesu.

²⁰ Upéi omboty kwatia. Ome'ẽ jevy herekwa-pe. Upe rire ha'e ogwapy. Ha entéro upe-py ojogweroaty va'e oma'ẽ hese. Ohexa katu katu íxupe.

²¹ Upéi Hesu he'i íxupe kwéry onhemombe'u-vy:

—Xe rehegwa ohai va'ekwe omotenonde-vy, ãy oikoma. Amonhe'ẽ kuri kwatia-py Nhandejáry nhe'ẽ. Xe re-hegwa voi nhe'ẽ pependu-ma kuri, he'i onhemombe'u-vy.

²² Ha enterove ohendu va'e ojohu porã Hesu-rehe. Onhomongeta porã Hesu-rehe:

—Iporã voi omonhe'ẽ va'e kuri, he'i. —Imarangatu voi inhe'ẽ hemimombe'u, he'i opondera-vy hese.

—Josẽ ra'y ae nipo ra'e ko va'e, he'i ave opondera-vy ndojeroviaséi-gwi hese.

²³ Upéi Hesu he'i ave íxupe kwéry:

—Pejese mo'ã xe-rehe, "Xe ndaroviái voi. Ndajerovia mo'ái hese" peje mo'ã xe-rehe. "Ne rerakwã orohendu va'ekwe Cafarnaum tetã mygwa-gwi ogwahẽ va'ekwe ko'a-py. A-py ave ne mongakwaa hagwe-py ejapo hexapyrã-rupi ave ore remiexagwã-rupi ejapo ave" peje mo'ã kuri xe-vy xe-rehe nderejeroviaséi-gwi, he'i íxupe kwéry. ²⁴ —Anhetegwa ha'e-ta peẽ-my, he'i. —Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety gwetã mygwa-pe nohenduséi voi, he'i Hesu ojerovia e'yha-rehe onhemonhe'ẽ-vy íxupe kwéry.

²⁵ —Napene mandu'a porã ra'e myamyri nhande re'yi hekoha kwéry-rehe. Nhande judeu kwéry Nhandejáry re'yi tee jepe, myamyri kwéry ndojeroviái-gwi hese Nhandejáry ndovy'ái joty. Upéa ereikwaa porã hagwã judeu e'y va'e-pe ójehe ojerovia va'e-pe ohexakwaa porã va'ekwe Nhandejáry, he'i. —Israel remiarirõre judeu kwéry ndojeroviái va'ekwe ójehe jave, Elias amyri-pe omondo va'ekwe oipytygwõ hagwã judeu e'y va'e-pe. Nhandejáry nhe'ẽ-rupi oho. Sidom vvy-py, Sarepta tetã-my omogwahẽ. Judeu e'y va'e-pe jepe Nhandejáry omogwahẽ joty. Peteĩ tembirekokwe-pe mate oipytygwõ. Ha ndaha'éi Israel remiarirõre-pe. Ha'e kwéry katu upe jave ivare'apa rei va'ekwe okwavy, hi'are eterei ndokyvéi-gwi. Mbohapy ro'y-rupi, ha seis jasy-rupi ave ndokyvéri. Hi'upy ndoikovéi. Ha ivare'apa okwa-vy. Nahembi'uvéi. Ha judeu e'y va'e-pe ójehe ojerovia va'e-pe mate oipytygwõ uka Nhandejáry, he'i. ††

²⁷ Upéi he'i jevy:

—Nhandejáry nhe'e-py omombe'u va'ety Eliseu amyri oiko jave oime ave heta mba'asy vai-gwi ijai aipa va'e Israel tetã mygwa judeu kwéry. Ha ha'e kwéry-pe nomopotĩry, nombogwerái íxupe kwéry. Peteĩ Israel e'y va'e-pe mate ójehe ojerovia-gwi ombogwera joty. Síria gwigwa va'e-pe ombogwera. Héry va'e Naamã,

he'i Hesu onhemonhe'ẽ-vy ojeporahéi haty-py oime va'e kwéry-pe. ‡

²⁸ Upéi inhe'ẽ renduha ipoxy voi Hesu-rehe "Onhemonhe'ẽ rei nhande-vy Hesu" he'i mo'ã Hesu-rehe hikwái. ²⁹ Ipoxy eterei-gwi opu'ã onhembo'ypa hikwái ogwenohẽ hagwã Hesu-pe gwetã-gwi. Hesu rupive ojeupi oje'ói-vy oity hagwã mo'ã Hesu-pe vvyaty aty apyte-gwi. Upe tetã oime vvyaty aty yke-rehe. Yvateve teve hupive oje'ói oity hagwã mo'ã vvyaty apyte-gwi ojuka hagwã mo'ã. ³⁰ Ha Hesu katu ohasa rei jepe ipa'ũ-rupi oho-vy. Ohose ha-py oho joty.

Hesu omosẽ imondo-vy anháy-pe

(Mc 1.21-28)

³¹ Hesu ogwey ou-vy Galiléia vvy-py. Cafarnaum tetã-my ogwahẽ ou-vy. Pytu'uha áry-py omombe'u upe pygwa kwéry-pe.

³² Ha onhemonhe'ẽ ramo ohendu va'e kwéry opondera hese hikwái.

—Onhemonhe'ẽ porã tee nipo ra'e Hesu, he'i hese ojõupe hikwái. —Onhe'ẽ voi omombe'u, he'i. —Oikwaa arandu tee omombe'u hagwã, he'i opondera eterei-vy hese hikwái.

³³ Ha upe-py, ojeporahéi haty-py, oĩ ave anháy oje-pota va'e. Anháy réry-rupi ae osapukái he'i mo'ã Hesu-rehe:

³⁴ —Nde, Hesu Nazaré pygwa, ma'erã-gwi eregwahẽ? Nde katu Tupã Nhandejáry ra'y tee. Ne marangatu voi ko nde. Ore hundi hagwã ereju para'e? he'i Hesu-pe anháy.

³⁵ Hesu ae oja'o-ma íxupe. Omokiriri uka íxupe:

—Ekiriri katu, he'i íxupe. —Esẽ katu kwimba'e-gwi, he'i íxupe omosẽ-vy.

Upéi anháy oity upe kwimba'e-pe vvy-py. Ojogweroaty va'e pa'ũ-my oity rire osẽ-ma íxugwi. Mba'eve jepe ndojapóiry kwimba'e-rehe.

³⁶ Ha upe pygwa oĩ va'e kwéry opondera Hesu-rehe.

—Mba'eixagwa ko nhe'ẽ? he'i oporandu-vy ojõupe. —Hesu ipu'akave para'e anháy-rehe, he'i. —Ha'e onhe'ẽ-py rei omosẽ anháy kwéry imondo-vy, he'i ojõupe hikwái Hesu-rehe opondera-vy.

³⁷ Upeixa-gwi Hesu réry opa-rupi oho. Upe vvy jerekwe-rupi oikwaapa-ma Hesu rehegwa nhe'ẽ herakwã porã eteha.

Hesu ombogwera Simão raixo-pe

(Mt 8.14-15; Mc 1.29-31)

³⁸ Osẽ-ma ramo ojeporahéi haty-gwi oho oike Simão rõga-py. Ha Simão raixo katu hasy voi oĩ-vy upe-py. Heteraku eterei. Upéa-rehe ojerure hikwái Hesu-pe ombogwera hagwã íxupe.

³⁹ Upéi Hesu oho hasy va'e renda-py. He'i:

—Epoi íxugwi, he'i mba'asy-pe.

Oipe'a heterakukwe íxugwi. Omoro'ysã hete inhe'ẽ-rupi. Okwera-magwi Simão raixo oho omomimói imbohupa remi'urã kwéry.

† 4:19 Is 61.1-2 †† 4:25-26 1 Rs 17.1,8-16

‡ 4:27 2 Rs 5.1-14

Hesu ombogwera heta hasy va'e-pe

(Mt 8.16-17; Mc 1.32-34)

⁴⁰ Oike-ma kwarahy. Oupa Hesu renda-py. Ogweru íxupe hasy va'e kwéry. Opaixagwa mba'asy oiporu va'e ogweru henda-py. Ha Hesu ombogwerapa íxupe kwéry. Peteĩ teĩ-rehe omoĩ opo ombogwera hagwã íxupe kwéry. ⁴¹ Heta anháy omosẽ ave íxugwi kwéry. Osẽ-vy osapukái imombe'u-vy.

—Nde Hesu Nhandejáry ra'y tee nde, he'i. Oikwaa voi Hesu-pe. —Nde Cristo voi. Nhandejáry rembiporavo tee va'e voi nde, he'i anháy Hesu-pe.

Upéi omokirirĩmba íxupe kwéry.

—Ekirirĩ katu. Ani xe mombe'u avave-pe, he'i jevy íxupe Hesu. Omokirirĩmba íxupe kwéry. Ndohejái onhe'ẽ anháy. Omokirirĩ íxupe.

Hesu onhemonhe'ẽ Judéia pygwa kwéry-pe

(Mc 1.35-39)

⁴² Ko'ẽmba-ma ramo osẽ oho Hesu anho tekoha e'ỹ-my. Ha heta eta ou hapykwéri oheka heka íxupe. Otopa-ma ramo, he'i Hesu-pe:

—Ani ereho teĩ. Epyta katu ko'a-py. Ani ore reja rei ereho-vy, he'i Hesu-pe.

⁴³ Upéi Hesu he'i:

—Tekotevẽ aha tetã ambue mbue-rupi. Gwĩa-rupi ave taha tamombe'u Nhandejáry nhande ruvixarã re-hegwa nhe'ẽ porã, he'i. —Upe va'e ajapo hagwã xe mbou Nhandejáry ko vvy-py, he'i.

⁴⁴ Upe rire oho Hesu opa-rupi. Galiléia vvy jerekwerupi oho. Ojeporahéi haty haty-rupi ogwahẽ omombe'u hagwã nhe'ẽ oiko-vy.

Pira mbo'a haty-py heta ombo'a pira

(Mt 4.18-22; Mc 1.16-20)

5 —Ha upéi katu onhemonhe'ẽ jevy-ma Hesu yugwarusu rembe'y-py. Genesaré yugwarusu héry. Ha heta eterei ijatypa henda-py ohendu hendu Nhandejáry nhe'ẽ hemimombe'u.

² Upe jave Hesu ohexa mokõi kanoagwasu. Y rembe-rehe oĩ kanóa. Pira jopoihaty osẽsẽ kuri ra'e hikwái. Okyha pira mbo'a haty kwéry ojohéi-vy osẽsẽ ijáry.

³ Upéi oike Hesu kanóa-py. Simão mba'e voi kanóa. Aipo ramo Hesu he'i Simão-pe:

—Jaha mixĩ y rembe'y-gwi enterove ohendu porã hagwã xe nhe'ẽ. He'i-vy ogwapy-ma kanóa-py. Ogwapy jave onhemonhe'ẽ nhe'ẽ ojogweroaty va'e-pe. Ojeapysaka Hesu remimombe'u-rehe ohendu hagwã vvy-gwi.

⁴ Opa-ma, onhemonhe'ẽ rire he'i Simão-pe:

—Jaha hypyve ha-py ereity hagwã nde kyha heta pira ereipyhy hagwã, he'i íxupe.

⁵ Ha Simão katu he'i:

—Oromba'apo kuri, mbo'eháry. Pyhare puku jave oromba'apo ha mba'ave norogwenohéi. Ne nhe'ẽ-py ae oroity jevy-ta ore kyha kwéry.

⁶ He'i-vy ombogwey jevy hikwái ombo'a hagwã pira. Hesu nhe'ẽ-py oity jevy okyha opira jopói-vy. Upe rire

heta pira oipyhy. Haimete omondoro kyha. Pira ipohýi eterei-gwi. ⁷ Upe-ma ramo ohenói opytywõharã inhirũ kanóa ambue pygwa kwéry. Upéi ou hikwái omohynhẽ kanoagwasu kwéry-py pira. Pira ipohýi eterei-gwi haimete-ma onhepymĩ kanóa mokõive va'e. ⁸ Pira heta eterei-ma ramo onhesũ Hesu renonde-py Simão Pedro Hesu omboete-vy. He'i íxupe:

—Xe Járy, ejei katu xéhegwi. Xe py'a ky'a eterei aiko hagwã ne ndive, atĩ eterei aiko hagwã ne ndive, he'i Simão opondera ndera Hesu-rehe.

⁹ Heta eterei pira-gwi opondera hese. Inhirũ gwéry ave opondera ndera Hesu-rehe. ¹⁰ Tiago, João ave opondera ave. Simão ndive ojopói meme upe mokõi Zebedeu ra'y. Onhemongeta opy'apy-py Hesu-rehe oiko-vy hikwái. “Mba'éixa po oikwaa Hesu pira-rehe?” he'i opondera-vy. Ha Hesu he'i Simão-pe:

—Ani eretĩ teĩ xéhegwi, he'i. —Áy erenhypyrũ-ta Nhandejáry nhe'ẽ eremombe'u-vy. Ne nhe'ẽ rendu ramo, heta kente kwéry xe moirũ va'erã.

—Iporã, he'i Hesu-pe.

¹¹ Upéi ogweru jevy okanóa kwéry y rembe-py omoĩ. Ha oheja okanóa oho Hesu omoirũ hagwã. †

Mba'asy vai oiporu va'e-pe Hesu ombogwera

(Mt 8.1-4; Mc 1.40-45)

¹² Hesu oime jave tetã-my ogwahẽ hasy vai va'e. Mba'asy vai oipiremoaipa íxupe. Ohexa-ma ramo Hesu-pe, onhesũ henonde-py. Ovapy-py ho'a oĩ-vy omboete-vy Hesu-pe. Ojerure rure íxupe:

—Xe Járy, nde porombogwerahaty voi nde. Nde ae xe rexakwaa ramo xe mbogwera hagwã, he'i Hesu-pe.

¹³ Hesu katu oipysoma opo hese:

—Xe katu orohexakwaa voi, he'i omoĩ opo hese-vy ombogwera hagwã íxupe. —Tane mopotĩ katu ko mba'asy vai-gwi, he'i íxupe ombogwera hagwã.

Onhe'ẽ jave íxupe okwera-ma. Hesu opoko hese va'e ijai va'ekwe okwera-ma. ¹⁴ Upéi he'i jevy íxupe:

—Aníke eremombe'u avave-pe, he'i. —Tereho mani ehexa uka pa'i-pe erekweramaha, he'i. —Eme'ẽ íxupe upe myamyrĩ Moisés he'i va'ekwe ereme'ẽ hagwã erenhempotĩ jevy hagwã. Upéixa oikwaa-ta enterove erekweramaha, he'i omondo-vy íxupe.

¹⁵ Ha opa-rupi omosarambi Hesu rerakwã. Upéa-gwi hetave tave ojogweroaty henda-py ohendu hagwã inhe'ẽ onhembogwera uka hagwã ave entéro imba'asy-gwi.

¹⁶ Hesu oho joty tekваты e'ỹ-my Nhandejáry-pe ombojeupi-vy onhe'ẽ.

Hajy jeapa va'e-pe Hesu ombogwera

(Mt 9.1-8; Mc 2.1-12)

¹⁷ Upéi Hesu omombe'u jevy Nhandejáry regegwa nhe'ẽ porã. Óga py-py ogwapy va'e kwéry ohendu. Oĩ upe-py fariseu va'e kwéry. Oĩ Moisés amyrĩ rembihai va'ekwe omombe'u va'e kwéry. Opa rupi-gwi ha'e kwéry ou. Galiléia vvy jerekwe-rehe tetã'i tã'i-rupi oĩ va'e gwive ou, Judéia vvy jerekwe-rehe tetã'i tã'i-rupi oĩ

† 5:11 Jo 21.1-14

va'e gwive ou ave. Jerusalém tetägwasu-gwi ou ave. Ha Nhandejáry ombopu'aka Hesu ombogwera gwera hagwã hasy va'e kwéry-pe.

¹⁸ Upe jave gwĩ kwimba'e kwéry ogweru hajy jeapa va'e. Hupa reheve ogweru Hesu renda-py. Ha ndaikatúí oike. Mba'éixa oike arã óga-py. ¹⁹ Heta eterei ojogweroaty-gwi ndikatúí ogwerohasa hasy va'e-pe okê-rupi. Upéa-gwi ojeupi oipe'a óga arigwa. Ombokwa Hesu ári. Ikwa-rupi ombogwejy hajy jeapa va'e. Hupa reheve ombogwejy gwejy íxupe. Ojogweroaty va'e pa'ũ-my, Hesu renonde-py omoĩ hasy va'e ombogwejy-vy.

²⁰ Ohexa-ma íxupe kwéry Hesu. Oikwaa-ma ojerovia etemaha ójehe.

Upéa-gwi he'i hajy jeapa va'e-pe:

—Amboyke-ma ne rembiapo vaikwe ndéhegwi, he'i íxupe Hesu.

²¹ Ha judeu rekombo'ehaty kwéry, fariseu kwéry ave upe-py oĩ va'e onhepy'amongeta-vy ogwapy okwa-vy. "Onhe'ẽ vai rei nipo ra'e upe va'e. Onhemonhandejáry rei ra'e" he'i mo'ã hikwái Hesu-rehe. "Tupã Nhandejáry ha'e anho mante omboyke va'e nhandéhegwi nhane rembiapo vaikwe. Ha'eixagwa ndaipóri voi. Ndaipóri ambue omboyke va'erã nhane rembiapo vaikwe" he'i. "Ma'erã, Amboyke-ma ne rembiapo vaikwe ndéhegwi, he'i kuri Hesu. Onhemonhandejáryse mo'ã" he'i rei hikwái Hesu-rehe.

²² Upéi Hesu he'i íxupe kwéry:

—Ma'erã-gwi aipo-rami ere nde py'apy-py xe-rehe? he'i íxupe. ²³ —Mbava'e pa hasyve jajapo hagwã nhambogwera íxupe para'e, nhamboyke hembiaapo vaikwe íxugwi para'e? he'i. ²⁴ —Nhambogwera ramo pya'e enterove oikwaa arã. Ha nhamboykepa ramo hembiaapo vaikwe íxugwi ndajahexáiry. Ajehexa uka-ta nde-vy xe ko ipu'aka tee va'e voi. Xe ko Nhande Ryke'y tee va'e amboyke kwaa voíte hembiaapo vaikwe aporombogwera kwaa ave, he'i. —Xe nhe'ẽ-py joty amboyke yvy arigwa rembiapo vaikwe. Upéa peikwaa hagwã anhe'ẽ-ta hajy jeapa va'e-pe ombogwera hagwã íxupe, he'i Hesu.

Upéi katu he'i hajy jeapa va'e-pe:

—Epu'ã katu. Tereho nde róga-py. Eraha nde rupa ave, he'i.

²⁵ Aipo ramo inhe'ẽ-py opu'ã oho-vy. Enterove rovagwy-rupi opu'ã ohupi-ma gwupagwe heraha-vy. Gwóga-py oho jave omomba'egwasu-ma Tupã Nhandejáry-pe.

²⁶ Upéa-gwi enterove opondera eterei Hesu-rehe hikwái. Onhemondýi okwa-vy. Otĩmba ete-ma hikwái.

—Nhandejáry pu'aka-rupi nipo ombogwera ra'e, he'i. —Ipu'aka tee va'e jepe imandu'a porã nhande-rehe Nhandejáry, he'i omomba'egwasu-ma Nhandejáry-pe hikwái. —Áy hembiaapo porã hexapyrã-ma nipo ra'e jahexa-ma. Ohexa uka-ma nhande-vy heroviapyrã, he'i opondera-vy hese hikwái.

Levi-pe Hesu ohenói

(Mt 9.9-13; Mc 2.13-17)

²⁷ Upe rire-ma osẽ oho-vy. Ohexa plata-py governo pegwarã nhane mbopaga uka va'ety-pe. Héry va'e Levi. Ohexa íxupe ogwapy oĩ-vy nhane mbopaga haty-py. He'i íxupe:

—Eju, xe moirũ, he'i íxupe.

²⁸ Ha upéi katu opu'ã, ohejapa omoirũ hagwã íxupe.

²⁹ Upe rire Levi omongaru heta inhirũ gwéry-pe.

Hesu ndive okaru hagwã ohenói íxupe kwéry. Oĩ upe-py heta nhane mbopaga va'ety. Levi remienói kwéry pa'ũ-my oime hikwái. Ogwapy oĩ-vy okaru va'e renda-py. Hesu ndive okaru ave hikwái.

³⁰ Ha gwĩ fariseu kwéry judeu rekombo'ehaty kwéry gwive hemimbo'e kwéry-pe onhe'ẽ rei rei:

—Ma'erã-gwi pekaru gwĩ nhane mbopaga va'ety ndive, hekoha vai va'e ndive ave? he'i oporandu-vy íxupe kwéry.

³¹ Hesu katu onhemonhe'ẽ oporandu va'e-pe:

—Nhande resãi ramo nanhaikotevêi nhane mbogwerahaty-rehe. Nhande rasy ramo ae nhaikotevê-ma va'erã hese. ³² Upéixa voi ave hembiaapo vai va'e oikotevê-ma va'erã xe-rehe ave, he'i. —Aju ahenói íxupe ogweroa-ma hagwã gwekoha. "Xe rekoha porã" he'i onhemboete-vy va'e-pe ndajúí ahenói-vy, he'i Hesu onhemonhe'ẽ-vy íxupe kwéry.

Okaru e'ỹ reheve va'e rehegwa nhe'ẽ

(Mt 9.14-17; Mc 2.18-22)

³³ Upéixa-gwi he'i Hesu-pe:

—João remimbo'e kwéry, fariseu remimbo'e kwéry ave heta gwembi'u ogwereco jepe, ohasa meme okaru e'ỹ reheve ombojeupi-vy onhe'ẽ Nhandejáry-pe. Ne remimbo'e kwéry ae okaru joty hoy'u joty ave oiko-vy. Ma'erã tipo upéixa ojapo? Ma'erã tipo ndohasáiry okaru e'ỹ reheve ne remimbo'e kwéry? he'i ojohu vaise mo'ã Hesu-pe.

³⁴ Upéi Hesu oiporu omenda va'e rehegwa-rami nhe'ẽ omombe'u hagwã íxupe kwéry.

—Ojogweroaty omenda va'erã-rehe. Upéi omenda rire oukwe-vy okaru hikwái. Avave nde'íry arã hendive oĩ va'e-pe ohasa hagwã okaru e'ỹ reheve. Ogwahẽ-ta joty hi'áry ojereraha va'erã íxugwi upe omenda va'ekwe kuri. Ojereraha rire ae, heta jepe ogwereco gwe-mi'urã, ohasa joty va'erã okaru e'ỹ reheve oiko-vy, he'i Hesu arandu nhe'ẽ oiporu-vy ojéhegwa nhe'ẽ omombe'u hagwã.

³⁶ Ha upéi katu Hesu omombe'u jevy tekoha pyahurã rehegwa nhe'ẽ. Ao nharemenda va'e rehegwa nhe'ẽ-rami oiporu omombe'u-vy.

—Ao pyahu-gwi nanhaikyĩry nharemenda hagwã ao tuja-pe. Upéixa nharemenda ramo, ojepoapy arã ra'e ipyahu va'e. Ndojehe'a porã arã ra'e ituja va'e ndive, he'i Hesu arandu nhe'ẽ oiporu-vy.

³⁷ Upéi katu oiporu jevy arandu nhe'ẽ teko pyahu-rehe omombe'u jevy-vy. Uva rykwere ryru rehegwa nhe'ẽ-rami oiporu.

—Nanhanhunhãiry uva rykwere pyahu va'e hyru tujakwe vakapi va'e-py. Nhanhunha ramo, ombovu omondoro arã ra'e gwyrú vakapi tujakwe. Osyrupa arã pe uva rykwere osoropa arã hyrukwe. ³⁸ Uva rykwere pyahu va'e nhanhunha hyru pyahu-py ave. Upéixa ramo mokõive hi'are porã. ³⁹ Ha'e-ta ave peẽ-my: Uva rykwere ituja va'e ho'u rire, ipyahu va'e ndo'uséiry avave. "He porã eterei ko va'e" he'i voi ituja-rehe hikwái, he'i Hesu arandu nhe'ẽ oiporu-vy omombe'u hagwã tekoha pyahu ndaha'êi tekoha tujakwe-rami.

"Pytu'uha áry Járy voi ko xe" he'i Hesu
(Mt 12.1-8; Mc 2.23-28)

6 Ha upéi katu pytu'uha áry-py oho ogwata Hesu. Kokwe mbyte-rupi oho. Ha hemimbo'e kwéry oipo'o-ma trigo rope. Oipokyty opo-py ho'u hagwã inhapĩgwe. ² Ha gwí fariseu kwéry he'i íxupe kwéry: —Ma'erã tipo upéixa erejapo? Naiporãí voi jaipo'o trigo rope pytu'uha áry-py, he'i íxupe. —Tekotevẽ japytu'u opa nhane rembiapo-gwi, he'i ojohu vai-vy íxupe kwéry. ³ Upéa he'i-gwi Hesu he'i ojohu vai va'e kwéry-pe: —Peẽ, pemonhe'ẽ rei ra'e Nhandejáry nhe'ẽ kwatia-rehe. Napene mandu'áiry nhane ramoigwasu Davi re-hegwa nhe'ẽ-rehe. Yma, nahembi'úi-gwi ivare'a eterei va'ekwe myamyri Davi inhirũ gwéry ndive. ⁴ Upéa-gwi oike Nhandejáry-pe nhamboete haty-py. Koty-py oike rire, ho'u gwí mbojape Nhandejáry rovagwy-py pa'i remimoĩgwe. Upéa ndaikatúi ho'u avave. Nhandejáry ndohejái avave-pe ho'u rei upe mbojape. Pa'i kwéry rembi'u va'e ae upéa. Pa'i e'ỹ ramo jepe ho'u joty va'ekwe Davi. Ome'ẽ ave oirũ gwéry-pe. Ha'e kwéry ho'u ave. Nhandejáry oheja rei íxupe kwéry. ⁵ Ha xe katu, xe Nhande Ryke'y tee va'e. Upéa-rupi pytu'uha áry Járy voi ko xe, he'i íxupe kwéry Hesu onhemonhe'ẽ-vy.

Ipo ypi va'e-pe ombogwera
(Mt 12.9-14; Mc 3.1-6)

⁶ Ha upéi katu pytu'uha áry jevy-ma ramo Hesu oike ojeperahéi haty-py. Omombe'u jave ohexa oĩ ave upe-py ipo ijakatúa ypi va'e. ⁷ Ha gwí judeu rekombo'ehaty kwéry, fariseu kwéry ave omangea ngea mo'ã Hesu-rehe omboja reise mo'ã Hesu-rehe nhe'ẽ. "Hembiapo-gwi opytu'u-ta para'e, ndopytu'ú mo'ã para'e?" he'i ojéupe hikwái. "Ombogwera hagwã omba'apo-ta para'e. Japytu'uha áry-py niporãí nhamba'apo. Nda-ha'êi Nhandejáry remimbota" he'i rei ojéupe hikwái. Omboja rei Hesu-rehe nhe'ẽ. Upéixa-gwi Hesu-rehe oma'ẽ oha'arõ-vy. ⁸ Hesu ae ipy'amongetaha jepe oikwaa-ma. Upéa oikwaa jave he'i ipo ypi va'e-pe: —Epu'ã katu. Eju enhembo'y ore mbyte-py, he'i íxupe.

Upéixa-gwi ha'e opu'ã ou-vy Hesu rovagwy-py. ⁹ Upe-ma ramo Hesu oporandu upe pygwa kwéry-pe.

—Aporandu-ta peẽ-my pene arandurã-rehe, he'i íxupe kwéry. —Mbava'e tipo pejohu porãve jajapo hagwã pytu'uha áry-py? Jajapo porã tipo? Jajapo vai tipo?

he'i. —Peẽ-my iporã tipo nhaporombogwera pytu'uha áry-py? Iporã tipo japorojuka para'e? Mbava'e pa pejohu porãve peẽ? he'i onhemonhe'ẽ-vy íxupe kwéry.

¹⁰ Upéi ojogweroaty va'e-rehe osareko ranhe. Upéi he'i ipo ypi va'e-pe:

—Eipysu katu nde po, he'i íxupe.

Oipysu-ma ramo opo. Pe ipo ypi va'ekwe okwera-ma.

¹¹ —Ombogwera-ma íxupe. Hembiapo-gwi ndopytu'úi Hesu, he'i rei ipoxy-vy hese hikwái. —Nhandejáry remimbota ndojapói ra'e. Mba'e tipo jajapo-ta hese? he'i oporandu randu-vy ojóupe hikwái.

Ha ojapo vaise mo'ã Hesu-rehe hikwái.

Hesu oiporavo doze kwimba'e-pe onhe'ẽ mombe'uharã
(Mt 10.1-4; Mc 3.13-19)

¹² Ha upéi katu Hesu ojeupi oho-vy vyatyrusu-py. Oho ombojeupi hagwã onhe'ẽ Nhandejáry-pe upe-py. Pyhare-rupi omondo mondo Nhandejáry-pe onhe'ẽ. ¹³ Ko'ẽmba-ma ramo ohenói gwemimbo'e kwéry-pe ogwahẽ hagwã henda-py. Upéi oiporavo doze kwimba'e-pe.

—Peẽ xe remimondorã kwéry voi, he'i upe doze gwembiporavo kwéry-pe.

¹⁴ Oiporavo Simão-pe. Ha ombohéry joa íxupe Pedro. Oiporavo Simão ryvy André-pe ave. Oiporavo Tiago-pe ave, João-pe ave, Filipe-pe ave, Bartolomeu-pe ave, ¹⁵ Mateus-pe ave, Tomé-pe ave, Alfeu ra'y Tiago-pe ave, Simão-pe ave. Ha'e gwí huvixa ramo oiko va'e-pe omosêse va'e kwéry irũ va'ekwe. ¹⁶ Hesu oiporavo ave Tiago ra'y Judas-pe ave, Judas Iscariotes-pe ave. Doze kwimba'e-pe oiporavo omombe'u porãve hagwã inhe'ẽgwe. Ha Judas Iscariotes oiko va'erã Hesu pyhy ukaharã.

Hesu ombogwera heta hasy va'e-pe
(Mt 4.23-25)

¹⁷ Upe rire ogwejy jevy gwemimondo va'erã kwéry ndive. Ogwahẽ-ma ramo vyatyrusu renonde-py opyta. Upe-py heta eta onhe'ẽ renduha kwéry-pe otopa jevy. Heta eta ojogweroaty va'e oĩ ave upe-py ou araka'e Judéia yvy jerekwe re-hegwa. Ou araka'e Jerusalém tetã mygwa ave. Ou ave araka'e mombyryvegwa. Ygwasu rembe'y re-hegwa Tiro tetã jerekwe re-hegwa, Sidom tetã jerekwe re-hegwa ou ojogweroaty upe-py. ¹⁸ Hesu nhe'ẽ rendu-vy ou. Onhembogwera uka hagwã ave mba'asy-gwi ou. Ha gwí anháy ombohása asy va'e-pe ave Hesu ombogwerapa. ¹⁹ Ha enterove ojogweroaty aty va'e omoĩse opo Hesu-rehe. Ipu'aka reheve onhembogwera ukase eterei-gwi omoĩse opo hese. Ha ombogwerapa joty enterovéa-pe.

Pende reko vy'a ete joty voi katu
(Mt 5.1-12)

²⁰ Ha upéi katu Hesu ojerova-ma oma'ẽ gwemimbo'e kwéry-rehe ohekombo'e hagwã íxupe kwéry. He'i ranhe iporiahu va'e kwéry-pe:

—Peë, xe-rehe pepena-gwi pende poriahu va'e, pende reko vy'a ete joty peiko-vy. Nhandejáry pende ruvixa tee ndive gwarã voi peë. Upéa-gwi pevy'a katu.

²¹ —Peë pende vare'a va'e pende reko vy'a ete joty peiko-vy. Äy ae joty pende vare'a. Nhandejáry pene moangapyhy porã va'erã. Upéa-gwi pevy'a.

—Peë pejahe'o va'e pende reko vy'a ete joty peiko-vy. Äy ae pejahe'o. Pepuka va'erã. Upéa-gwi pevy'a.

²² —Peë ave, xe moirũ-gwi pende rereko asy va'e, pende reko vy'a ete joty. Xe Nhande Ryke'y tee va'e. Oĩ ramo xéhegwi pende-rehe ndaija'eí va'e, pende joko ramo ave, onhe'ë rei rei ramo ave pende-rehe, pevy'a katu. Oĩ ramo nde-vy he'i va'e: "Nde Hesu-rehe ere-gerovia va'e ndorohexasevéi. Nahendusevéi ave nde réry. Ejei katu a-gwi" he'i ramo nde-vy, evy'a joty kuri eiko-vy. ²³ Aipo-rami pende rereko ramo, pevy'a katu. Eroy'a joty katu nde-rehe hembiaipo vai va'e. Pende rexakwaa-ta voi katu peë-my Nhandejáry yváy pygwa. Heta voi oĩ nde-vy gwarã yváy-py. Upéa-gwi evy'a katu. Yma va'ekwe myamyri nhande ramoigwasu kwéry upéixa ave ogwereco asy va'ekwe Nhandejáry nhe'ë-py omombe'u va'ety kwéry-pe. Yma gware-pe pene renonderã-pe ogwereco asy hagwe-rami ave, äy pende rereko asy ave va'erã.

Pende reko vy'are'y va'erã peiko-vy

²⁴ Upe-ma ramo Hesu onhemonhe'ë imba'e reta-rehe ojerovia va'e kwéry-pe:

—Peë, pene mba'e reta reta va'e, pendejeupe gwarã-rehe mate pepena rei va'e, apomboasy eterei pee-my. Pende reko vy'are'y va'erã. A-py mate pevy'a va'erã peiko-vy.

²⁵ —Peë, mba'eve pene rekotevë pene rygwyatã jepe va'e, apomboasy eterei peë-my. Pende reko vy'are'y va'erã. Ivare'a ete va'e-rami peiko va'erã.

—Peë, pepuka va'e, apomboasy eterei peë-my. Äy ae pepuka. Teko rei-rehe pevy'a. Pejahe'o va'erã pen-heapirõ-vy.

²⁶ —Peë, opavave pene mboete va'e, apomboasy eterei peë-my. Pende reko vy'are'y va'erã. Upéixa ave yma gware nhane ramoigwasu amyri kwéry omboete rei va'ekwe Nhandejáry nhe'ë mombe'u a'ã a'ãha rei va'e kwéry-pe. Yma gware-pe pene renonderã-pe omboete rei hagwe-rami ave, äy pene mboete rei ave. Apomboasy voi peë-my.

Peiko porã, Nhandejáry-rami pene rembiapo porã va'erã

(Mt 5.38-48; Rm 12.14)

²⁷ —Ha peë, xe renduha kwéry, peë-my ha'e tee-ta katu. Peiko porã katu. Ehayhu katu nde-rehe ija'e'y va'e-pe. Ejapo porã katu nde rayhu e'y va'e-pe.

²⁸ Ejerure Nhandejáry-pe ohovasa porã hagwã nde-rehe onhe'ë rei rei va'e-pe. Ha ne mbohasa asy va'e-rehe ejerure rure joty Nhandejáry-pe ohexakwaa porã hagwã íxupe oiporiahuvereco hagwã íxupe. ²⁹ Ha nde rova pete ramo, ejerova joty íxugwi eme'ë joty íxupe nde rova rovái nde rova pete jevy hagwã. Ha oipe'a ramo

ndéhegwi nde kamisa, eheja joty togweraha nde ao jo'a reheve. ³⁰ Nde-vy ojerure va'e-pe eme'ë hemimbo-ta. Ha ogweraha ramo ndéhegwi ne mba'e ani ere-jerureve teĩ joty ne mba'ekwe-rehe. ³¹ Peiko porã joty. Nde rerekoseha-rami eiko enterovéa-pe.

³² —Eiporiahuvereco katu enterovéa-pe. Nde rayhu va'e-pe anho erehayhu ramo, upe ne rembiapo porã-rehe "Hekoha porã voi" nde'i mo'airy nde-rehe Nhandejáry. Hekoha vai va'e ave ohayhu kwaa gwapixa-pe. ³³ Nde-vy ojapo porã va'e-pe mante ne rembiapo porã ramo, ani ere upéa-rehe, "Ko xe rembiapo porã-rehe Nhandejáry xe rexakwaa arã". Hekoha vai va'e kwéry ave ojapo porã ave íxupe hembiaipo porã va'e-pe. Nde reko-rami ave oiko hikwái. ³⁴ Ha oiporuse va'e-rehe ani ere, "Aiporu uka ramo ko va'e-pe ohekoviã porã va'erã xe-vy. Upéixa-gwi aiporu uka-ta íxupe" ani aipo ere teĩ. Aipo he'i ave hekoha vai va'e gwapixa kwéry-rehe. Upéixa ereiporu uka ramo jepe, niporã arã. ³⁵ Ha'e-ta katu peë-my: Ehayhu katu nde-rehe ija'e'y va'e kwéry-pe gwive. Ejapo porã meme katu. Ani ereha'arõ mba'eve-rehe ne rembiporu ukakwe-rehe ome'ë jevy va'erã. Ani ere teĩ, "Ndaiporu uka mo'ai nde-vy xe mba'e". Eiporu uka rei katu, he'i Hesu ohekombo'e-vy.

—Ko xe nhe'ë-rupi ereiko ramo, he'i, —pende rexakwaa va'erã voi peë-my Nhandejáry yváy pygwa, he'i. —Ha'e he'i arã ave nde-rehe "Xe ra'y, xe rajy" he'i arã ave nde-rehe Nhandejáry Tupãgwasu. Oĩ heta hembiaipo vai va'e. Oĩ ave heta Nhandejáry-pe nomboetói va'e. "Iporã voi Nhandejáry" nde'íry. "Ome'ë-ma xe-vy xe remikotevë" nde'íry. Ha Nhandejáry katu ipy'a porã hese kwéry. Ome'ë me'ë íxupe kwéry hemikotevë. Nhandejáry, Nhande Ru yváy-py oĩ va'e nhande poriahuvereco meme va'e. ³⁶ Upéixa-gwi ha'e-ta peë-my: Peiporiahuvereco porã enterovéa-pe. Nhandejáry nhande Ru yváy-py oĩ va'e-rami pejoporiahuvereco porã katu.

Ani erehekojohu rei nde rapixa-pe

(Mt 7.1-5; Rm 2.1-3; 14.1-4; 1 Co 4.5; Tg 4.11-12)

³⁷ —Ani erehekojohu rei nde rapixa-pe. Ani erejohu vai nde rapixa rembiapo ani hagwã upéixa ave Nhandejáry ojohu vai nde-vy ne rembiapo. Ani ave ere mo'ã teĩ nde rapixa-pe: "Tane mbohasa asy ne rembiapo vaikwe-rehe" ani upéixa ave Nhandejáry he'i hagwã nde-rehe. Eiporiahuvereco katu nde-rehe hembiaipo vai va'ekwe-pe. Upéixa nde rapixa-pe ereiporiahuvereco hagwe-rami nde poriahuvereco va'erã Nhandejáry ne rembiapo vaikwe-rehe. ³⁸ Eme'ë katu hemikotevë nde rapixa kwéry-pe. Hemikotevë ereme'ë porã ramo ne remime'ëgwe rekovia hetave ome'ë va'erã nde-vy Nhandejáry. Eremboyru ime'ë-vy mba'e ryrupy. Upe va'ekwe-gwi hetave ome'ë arã nde-vy. Omohynyhëve va'erã nde-vy ime'ë-vy ne mba'e ryrupy. Ojapete peteve va'erã imoi-vy mba'e ryrupy ome'ë hagwã nde-vy ombohekovia-vy hetave ome'ë va'erã nde-vy. Nde rapixa ererekoha-rami ave nde rereko arã Nhandejáry.

Arandu nhe'ë hesapyso e'ÿ va'e rehegwa nhe'ë-rami

³⁹ Upe-ma ramo omombe'u íxupe kwéry arandu nhe'ë hesapyso e'ÿ va'e rehegwa nhe'ë-rami.

—Ndovaléi voi hesapyso e'ÿ va'e oporogweraha hagwã. Ndaikatúi voi ogweraha gwapixa hesapyso e'ÿ va'e-pe ave. Ojopopyhy rei arã ojereraha uka mo'ã-vy ohexa e'ÿ-gwi. Mokõive rei ho'a arã vvykwa-py oje'ói-vy. ⁴⁰ Upéixa ave ndaipóri heko tuvixave va'e ombo'eha-gwi. Avave ndaheko tuvixavéi ombo'eha-gwi. Ombo'e hagwe-rupi ae-ma ha'e oiko.

Nde resa-py oĩ va'e rehegwa nhe'ë-rami arandu nhe'ë (Mt 7.3-5)

⁴¹ Upéi omombe'u jevy íxupe kwéry nde resa-py oĩ va'e rehegwa nhe'ë-rami omombe'u.

—Nde, nde resa-py vvyravogwe oĩ va'e, ma'erã-gwi ere nde rapixa-pe “Nde resa-py oĩ vvyra ra'ykwe. Upéixa-gwi nande resapysovéi-ma”. Upéa ere jave tuvixave va'e oĩ joty nde resa-py. Ndovaléi voi ereheka rei hagwã mixíve va'e nde rapixa resa-py oĩ va'e, nde resa e'ÿ jave. “Tanohẽ nde resa-gwi” ere rei nde rapixa-pe nde reko porã a'ã a'ã-vy. Enohẽ ranhe katu nde resa-gwi upe vvyravogwe nde rekoha ererova-vy. Upe rire ae erehexa porã-ta. Erehexa porã-ma ramo, erenohẽ arã hesa-gwi upe-py oĩ va'e, he'i Hesu íxupe kwéry onhemonhe'ë-vy. Arandu nhe'ë oiporu ponove ojohu vai rei gwapixa rekoha.

Hi'a ro'opy-rehe jaikwaa vvyra rehegwa nhe'ë (Mt 7.16-20; 12.33-37)

⁴³ Upéi omombe'u jevy ipy'a rekoha rehegwa nhe'ë hi'a ro'opy-rehe jaikwaa vvyra rehegwa nhe'ë-rami.

—Vvyra jaikwaa hi'a ro'opy-rehe. Ndaipóri vvyra porã hi'a vai va'e. Vvyra porã hi'a porã meme. Ndaipóri ave vvyra vai hi'a porã va'e. Hi'a vai meme. Yva aju-rehe ohexa uka nhande-vy gwekoha vvyra. ⁴⁴ Peteĩ vvyra-gwi peteĩxa meme hi'a. Nhuatĩ máta-gwi nanhamon-dohóry yva aju ja'u va'erã. Ha jukéri-gwi ndajaipo'ói yva aju ja'u va'erã. ⁴⁵ Upéixa ave nhande kwéry, mba'e aju-rami jahexa uka nhande py'apóry nhande rekoha-rehe. Nhande py'a porã ramo nhande rekoha porã meme va'erã. Ha nhande py'a vai ramo nhande rekoha vai va'erã. Upéixa ave nhande py'a rekoha-ramima nhanhe'ë.

Hesu-rehe ojerovia va'e rehegwa nhe'ë (Mt 7.24-27)

⁴⁶ —Erejapo e'ÿ jave xe nhe'ë ere rei xe-vy “Xe Járy” he'i Hesu onhemonhe'ë-vy íxupe kwéry.

⁴⁷ —Amombe'u-ta peẽ-my mba'éixa pa oiko va'erã xe-rehe ojerovia va'e. Ou xe renda-py, ohendu porã xe nhe'ë, oiko meme xe nhe'ë-rupi. Aiporu jevy-ta xe-rehe ojerovia va'e rehegwa nhe'ë ita ári omoĩ gwoyrã va'e rehegwa nhe'ë-rami.

⁴⁸ —Peteĩ kwimba'e ojapo va'ekwe gwogarã. Ysyry rembe'y-py ojo'o okytakwarã. Vvykwa ipy pukukwe

ojo'o okytakwarã. Ita ári omoĩ okyta. Ojapopa rire ou sapy'a peteĩ marány. Heta eterei oky-gwi, ysyrygwasu hynyhẽmba-ma. Oipete pete hõga-pe. Ha ndoitýry joty hõga. Hatã joty oĩ hatã ojapo va'ekwe-gwi. Omombaraete porã gwõga-gwi ndo'áiry joty hõga. Ita ári omoĩ-gwi hatã joty hõga oĩ, he'i arandu nhe'ë omombe'u-vy.

Upéi he'i jevy:

—Ha'e-ta ave peẽ-my, Xe-rehe ojerovia va'e upéixa ete ave ndojeity ukase mo'ái, oiko meme va'erã voi xe nhe'ë-rupi.

⁴⁹ —Ha upe xe nhe'ë nohendu porã va'e, ohendu rei-gwi ndoikói xe nhe'ë-rupi va'e-rehe amombe'u-ta peẽ-my gwĩ pya'e vérami gwõga ojapo va'e rehegwa nhe'ë-rami.

—Peteĩ kwimba'e ojapo araka'e gwogarã. Pya'e a'e ojapo gwogarã. Ysyry rembe'y-py ojo'o okytakwarã. Vvykwa nandi rei-py omoĩ okyta. Ndaipy pukúí ave. Upéi oky heta ramo, ysyry okakwaa-ma ramo, y oipete hatã ramo hõga-pe, oitypa-ma hõga. Ojejapipa-ma hõga-rehe. Ndojapo porãiry gwõga. Upéa-gwi oity. Íjáry nahi'arandu porã-gwi, oity uka gwõga, he'i arandu nhe'ë omombe'u-vy. Upéi he'i: —Ha'e-ta peẽ-my: Xe nhe'ë-rupi oiko e'ÿ va'e upéixa ave ojeity uka rei arã voi oho vai rei hagwã upe xe nhe'ë ohendu rei va'e nahi'arandu porã-gwi, he'i.

Mburuvixa rembigwái-pe Hesu ombogwera (Mt 8.5-13)

7 Ojogweroaty aty va'e-pe omombe'u heta rire Hesu ohasa-ma ou-vy oike hagwã Cafarnaum tetã-my. ² Ha upe-py oime capitão, soldado ruvixa va'e judeu e'ÿ va'e. Heta soldado-rehe omanda va'e, heta hembigwái ave. Ha peteĩ hembigwái hembihayhu porã va'e katu hasy ete. Omano-tama oĩ-vy hembigwái.

³ Hasy ete jave hembigwái soldado ruvixa ohendu-ma Hesu rerakwã. Ohendu-ma ramo he'i gwĩ judeu ruvixa-pe:

—Tereho Hesu renda-py. Emombe'u íxupe ou hagwã xe ha-py. Aikotevẽ hese. Aipota eterei ou ombogwera hagwã xe rembigwái xe rembiayhu ete va'e-pe, he'i omondo-vy íxupe.

⁴ Aipo ramo judeu ruvixa kwéry oho onhomongeta Hesu ndive. Ojerure rure Hesu-pe:

—Iporã voi ereho erembogwera upe romano va'e soldado ruvixa rembigwái-pe, he'i íxupe. —Iporã voi ereiporiahuvereco íxupe. ⁵ Ha'e nhande rayhu ra'e. Nhande re'ýi kwéry-pe hembiaipo porã meme va'e. Ojapo uka va'ekwe peteĩ ogagwasu nhande porahéi hatygwã. Upéa-gwi iporã voi ereiporiahuvereco íxupe hembigwái-pe erembogwera hagwã, he'i jevy jevy Hesu-pe.

⁶ Aipo ramo Hesu ou indive hasy va'e rexa-vy ou oiko-vy. Ogwahẽ-tama ramo ou-vy Hesu ohogwaitĩ jevy-ma íxupe ou-vy. Soldado ruvixa omondo gwapixa kwéry Hesu rogwaitĩ uka-vy.

Ha igwahẽ ramo he'i íxupe:

—Ani erenhemomirí eregwahẽ hagwã xe róga-py nde, mbo'eháry. Ne rembiapo porã eterei va'e atĩ eterei ereju hagwã xe renda-py. Naxe py'a porã-gwi xe atĩ eterei orohogwaitĩ hagwã. ⁷ Atĩ eterei-gwi ndahái kuri anhomongeta ne ndive. Iporãve ne nhe'ẽ-py rei erembogwera xe rembigwái-pe, he'i uka.

⁸ Ha ha'e he'i uka ave

—Aikwaa voi mburuvixa nomanda reíry. Xe ko, xe ave mburuvixave va'e nhe'ẽ gwy-py ave aiko. Ha oime ave soldado kwéry xe nhe'ẽ gwy pygwa ave. Ha'e ramo peteĩ soldado-pe, “Tereho” amanda ramo íxupe, oho joty. Ha'e ramo outro-pe, “Eju” ou joty ave. Ha'e ramo xe rembigwái-pe, “Ejapo ko xe remimbota” ha'e ramo, ojapo joty ave. Upéa-rehe aikwaa ne nhe'ẽ-py rei okwera arã xe rembigwái, he'i uka Hesu-pe soldado ruvixa.

⁹ Ohendu-ma ramo inhe'ẽ kwéry Hesu ojere omongeta hagwã omoirũhaty-pe:

—Ndajohúí vyteri Israel pygwa kwéry-pe ko judeu e'ỹ va'e-rami xe-rehe ojerovia va'e. Ne'írã ojerovia tee Israel pygwa kwéry xe-rehe, he'i.

¹⁰ Upe rire soldado ruvixa remimbou kwéry oho jevy. Ogwahẽ-ma ramo mburuvixagwasu róga-py, ohexa hembigwái. Hesã jevy-ma hembigwái. Okwera porã-ma ra'e.

Omano va'ekwe Hesu omoingove jevy

¹¹ Upe rire Hesu oho tetã Naim-my. Hemimbo'e kwéry ave, ojogweroaty va'e ave oho indive. ¹² Ogwahẽ-tama ramo upe tetã rokẽ-my ohexa osẽsẽ va'e kwéry. Omano va'ekwe ogweraha-tama hetekwe rendaty-py. Túvy omano rire ae-ma omano ta'ýry ave. Isykwe tembirekokwe memby voi omano jevy. Peteĩmi oiko va'e. Ha heta upe tetã mygwa oho omoirũ upe tembirekokwe-pe. Osẽsẽmba hikwái. ¹³ Ohexa-ma ramo kunha-pe Hesu oiporiahuvareko íxupe. He'i upe tembirekokwe-pe:

—Ani erehapirõ ne memby-pe, he'i.

¹⁴ Upéa he'i-vy ogwahẽ hyru ypy-py omoĩ opo hyru-rehe. Herahahare kwéry opyta. Opyta-ma ramo Hesu he'i:

—Ha'e-ta nde-vy: Epu'ã katu, karia'y, he'i omano tee-ma va'ekwe-pe.

¹⁵ He'i-ma ramo upe omano tee va'ekwe opu'ã jevy ogwapy-vy. Onhypyrũ jevy-ma onhe'ẽ. Upéi Hesu he'i isy-pe:

—Ko ne memby amoingove jevy-ma, he'i.

¹⁶ Upe-ma ramo ikyhyjepa rei Hesu-gwi hikwái. Ikyhyjepa-gwi omboete katu Nhandejáry-pe:

—Ou-ma nipo nhane pa'ũ-my Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety ra'e. Ipu'aka va'e voi oiko-ma nhane pa'ũ-my, he'i Hesu-rehe Nhandejáry-pe omomba'egwasu-vy.

He'i ave hikwái:

—Nhandejáry nipo ou-ma ra'e oresende hagwã oipytygwõ hagwã gwe'ýi kwéry-pe, he'i hese hikwái.

¹⁷ Opa-rupi oho Hesu rerakwã. Judéia pygwa kwéry ohendu-ma, ijerekwe-rupi ave tetã ambue mbue pygwa kwéry ohendu-ma Hesu rembiapo porãgwe.

João Batista rembijokwái rehegwa nhe'ẽ

(Mt 11.2-26)

¹⁸ Ha João remimbo'e kwéry omombe'u jevy íxupe Hesu rerakwã: “Omano ete va'e omoingove jevy” omombe'u íxupe. Upéa ohendu-gwi João ohenói mokõi gwemimbo'e va'e:

¹⁹ —Tereho Hesu ha-py, he'i ojokwái-vy. —Eporandu íxupe, “Nde tipo, Nhandejáry rembiporavo tee va'e nhane remiha'arõ va'e voi nipo ra'e nde?” ere íxupe. Ha ndoikói ramo, eporandu ave, “Ambueve va'e-rehe para'e tekotevẽ nhaha'arõ?” ere Hesu-pe, he'i João mokõi gwemimbo'e-pe imondo-vy.

²⁰ Ogwahẽ-ma ramo Hesu ha-py oporandu-ma íxupe:

—João Batista ore mbou oroporandu hagwã nde-vy. Nde tipo, Nhandejáry rembiporavo tee va'e voi tipo nde ra'e? he'i íxupe. —Ambueve va'e-rehe pa tekotevẽ nhaha'arõ? he'i oporandu-vy Hesu-pe.

²¹ Ha Hesu ae onhemokirirĩ íxugwi. Henonde-py ombogwera heta hasy va'e-pe, imba'asy va'ekwe ombogwera ave. Omosẽsẽ ave anháy kente kwéry-gwi, ohexa e'ỹ va'e kwéry-pe ombohesapyso ave. ²² Upéa ojapo rire ae-ma he'i João remimbou kwéry-pe:

—Tapeho jevy katu. Emombe'u João Batista-pe mba'e pehexa kuri mba'e pehendú kuri ave. Hesapyso e'ỹ va'ekwe gwive hesapyso-ma. Ikarẽ va'ekwe opu'ã porã jevy-ma ave. Mba'asy vai-gwi ijai aipa va'ekwe ipire porã jevy-ma ave. Ijapysa e'ỹ va'ekwe ijapysa porã-ma ave. Omano ete va'ekwe oikove jevy ave. Iporiahu va'e kwéry-pe omombe'u Nhandejáry nhe'ẽ porã. ¹²³ Hexapyrã-rupi voi ojapo Nhandejáry heroviapyrã-rupi ojapo. Upéixa-gwi heko vy'a va'erã upe xe-rehe ojerovia tee va'e kwéry. Ha ndovy'a mo'ãi arã upe xe-rehe, “Ha'e para'e, ndaha'ei para'e Nhandejáry rembiporavo tee va'e?” he'i va'e. Tereho eremombe'u hagwã João-pe jevy, he'i Hesu João remimbou kwéry-pe.

João Batista-rehe omombe'u Hesu

(Mt 11.7-19)

²⁴ Oho jevy-ma ramo João Batista remimbou, Hesu omombe'u jevy ojogweroaty va'e-pe hesegwa nhe'ẽ:

—Peho araka'e João Batista pehexa hagwã. Peho ae tekваты e'ỹ-my. Ndapehói para'e ikangy kangy va'e rexa-vy jahapéixa onhembovava va'e ndapehexaséi para'e peho-vy ra'e. Ndapehói ave ijao porã porã va'e erehexa-vy. Ijao porã porã va'e ndopytái tekваты e'ỹ-my. Gwĩ ijao porã porã va'e, imba'e reta reta va'e mburuvixagwasu róga-py oiko. ²⁶ Peho ra'e pehexa hagwã ae Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety. Anhete ha'eta: Upéa voi ko João Batista. João Batista oĩ ha-py peje'ói-vy ra'e. Ha'e-ta ave peẽ-my: Oĩ heta Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety. João Batista rekoha ae ipu'akave hese kwéry-gwi. ²⁷ Nhandejáry kwatia-rehe oĩ João Batista rehegwa nhe'ẽ.

“Amondo-ta xe rembigwái ne renonde-py. Xe nhe'ẽ mombe'uha upe va'e. Amondo-ta íxupe omopotĩ hagwã nde raperã” ††

† 7:22 Is 35.5-6; 61.1 †† 7:27 Mt 3.1

he'i va'ekwe Nhandejáry ohai uka-vy hese va'ekwe.

²⁸ —Xe katu ha'e-ta peẽ-my: Yma gwive ãy peve ndaipóri va'ekwe Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety João Batista rekoha-gwi tuvixave va'e. Upéixa ramo jepe oiko-ta hekoha tuvixave va'e kwéry íxugwi, he'i Hesu. —Nhandejáry nhande ruvixa-pe omoirũ tee va'e gwive, hese ojerovia va'e ogwereco arã gwekoha tuvixave João Batista rekohagwe-gwi. Gwĩ Nhandejáry ndive oiko va'e entéro upe pygwa-gwi heko mirĩve va'e jepe hekoha tuvixave va'erã João Batista rekohagwe-gwi.

²⁹ Enterove ohendu va'e, gwĩ plata-py nhane mbopaga va'ety kwéry gwive, onhemongarai uka va'ekwe João Batista-pe va'e kwéry he'i:

—Nhandejáry hembiaipo porã meme ete va'e voi, he'i íxupe omboete-vy.

³⁰ Gwĩ fariseu kwéry ae, ndoikoséi Nhandejáry reko potĩha-rupi, gwĩ Moisés remimombe'ukwe-rehe oporombo'eha ave ndoikoséi Nhandejáry reko potĩharupi ave. Upéixa-gwi nonhemongarai ukáiry va'ekwe João-pe hikwái.

³¹ Upéi Hesu onhemonhe'ẽ jevy enterove upe-py ojogweroaty va'e-pe. He'i:

—Mba'eixa pa oiko ko'ãygwa amombe'u-ta peẽ-my.

³² Mitãgwe reko rami voi ãygwa reko. Onhembysarai mitã mba'ejogwa haty-py. Osapukái oirũrã-rehe "Mbaraka orombopu kuri ha peẽ katu ndapejerokyséi ra'e. Orohapiřã ra'anga kuri ha peẽ katu ndapejahe'os-éiry ra'e" he'i oirũrã kwéry-pe nonhembysaraiséi-gwi. Ha ko'ãygwa mitãgwe ramigwa voi ndogweroavy'ái gwapixarãgwe reko, he'i. ³³ —Ou va'ekwe João Batista. Mbojape ndo'úi. Uva rykwere ndo'úi ave Nhandejáry-pe omboete tee-vy. Peẽ ae peje mo'ã hese: "Anháy voi ra'e ijáry" peje mo'ã hese napehenduséi-gwi rei inhe'ẽ, he'i.

³⁴ —Xe-ma Nhande Ryke'y tee va'e voi xe. Xe aju-ma ko'a-py akarú reheve uva rykwere ha'u ave aiko-vy. Peẽ ae, peje mo'ã xe-rehe: "Uva rykwere ho'u eterei upe va'e" peje mo'ã xe-rehe napehenduséi-gwi. "Okaru eterei upe va'e" peje mo'ã xe-rehe. "Plata-py oporombopaga va'ety kwéry ndive oiko va'e upéa" peje vai xe-rehe. "Ojejavy va'e kwéry ndive oiko va'e upéa" peje vai ave xe-rehe. ³⁵ Anhete voi ha'e-ta peẽ-my: Nhandejáry reroviaha oikwaa-ma voi Nhandejáry inharanduve ete va'e voi. Jaiko ramo Nhandejáry nhe'ẽ-rupi, nanhamombe'u pehẽ pehẽmba reíry mba'eve-rehe, he'i Hesu.

Hesu oiko fariseu va'e róy-py

³⁶ Peteĩ fariseu va'e ohenói Hesu-pe okaru hagwã on-dive. Héry va'e Simão. Ha ohenói-gwi Hesu oho hóga-py. Oike rire ogwapy-ma oĩ-vy okaru hagwã. ³⁷ Oime jave upe-py peteĩ kunha ou Hesu renda-py. Upe tetã mygwa voi upe kunha. Enterove upe tetã mygwa kwéry oikwaa-ma mandu'aha porã e'ỹha voi upe kunha. Ha ohendu-ma ramo Hesu okaru-vy oĩ-vy fariséu róga-py, upe kunha ou-ma ave. Ogweru hyakwã porã tee va'e omboete hagwã Hesu-pe. Hyru reheve og-

weru. Upe hyru ojejapo va'ekwe ita-gwi héry va'e al-abastro. Hepy eterei. Hepy ave hyakwã va'e. Ha hyakwã va'e reheve ou oike fariseu róga-py. Onhemoag-wíve Hesu-gwi. Ovy'a eterei Hesu ombogwera hekoha-gwi. Ojahe'o opyta-vy. Omoakỹ akỹ Hesu py gwesay-py. Omokã mokã ipy ho'ávy-py. Oipyte pyte Hesu py omboete-vy. Hyakwã porã ogweru va'ekwe onhohẽ ave Hesu py-rehe otima porã hagwã íxupe.

³⁹ Upéixa ojapo jave upe kunha, fariseu va'e ohexa katu íxupe. He'i rei opy'apy-py: "Ko kwimba'e Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety mo'ã" he'i rei rei hese. "Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety ramo, oikwaa-ma arã ra'e kóa ko kunha mandu'a vaiha voi. Ndoikwaái para'e" he'i mo'ã Hesu-rehe. "Ndoikwaái-gwi para'e: Ani eremoĩ nde po xe-rehe, nde'íry kunha tavy-pe. Ndoikwaái para'e" he'i rei rei Hesu-rehe opy'apy-py. Mba'eve nohendu ukái joty.

⁴⁰ Ha Hesu katu he'i íxupe:

—Simão, anhomongetase ne ndive, he'i íxupe.

—Mbava'e-rehe erenhomongetase xe ndive? he'i Simão Hesu-pe.

⁴¹ Upéi Hesu omombe'u arandu nhe'ẽ oiporiahu-vereke va'e rehegwa nhe'ẽ-rami omombe'u Simão-pe hesegwa nhe'ẽ:

—Mokõi kwimba'e oiporu va'ekwe plata peteĩ oiporu uka va'e-gwi. Ha peteĩ oreve vyterĩ quinhentos opaga va'erã ha peteĩ oreve cinqüenta opaga va'erã. ⁴² Ha ndogwerekói mba'eve ombohekovia hagwã ijáry-pe. Aipo ramo upe plata járy oiporiahuvereke íxupe kwéry. He'i íxupe kwéry: "Iporãve aheja rei nde-vy upe plata ereiporu va'ekwe xéhegwi" he'i íxupe. "Ani katu erembohekovia jevy xe-vy xe platakwe. Ne mba'e tee-rami voi ame'ẽ va'ekwe nde-vy" he'i íxupe kwéry. Upe mokõi nombohekoviái va'e ovy'a voi ijarykwe-rehe imboete-vy. Oheja rei-gwi nipo ha'e kwéry omboete voi plata jarykwe-pe ra'e. Kiva'e tipo nde-vy omboeteve arã upe pirapire jarykwe-pe? he'i Hesu omombe'u Simão-pe arandu rehegwa nhe'ẽ hesegwa nhe'ẽ.

⁴³ —Xe-vy, pirapire hetave ojúupe ome'ẽ va'ekwe omboeteve arã, he'i.

—Upéixa voi, he'i Hesu.

⁴⁴ Upéi Hesu oma'ẽ upe kunha-rehe ha he'i jevy Simão-pe:

—Peteĩ nhe'ëve ha'e-ta nde-vy, he'i jevy. —Erehexa ko kunha, he'i íxupe. —Ha'e ojapo porã kuri xe-vy, he'i. —Agwahẽ ne mbohupa-vy kuri xe. Ha nhande re'ýi ojapoha ramigwa nderejapói kuri xe-vy. Nhande re'ýi ome'ẽ ombohupa-pe y ojepyhéi hagwã. Nde, nereme'ei kuri ajepyhéi hagwã. Nde rekovia ko kunha aje'i-ma ra'e xe py omoakỹ gwesay-py. Ho'ávy-py oikyty omokã hagwã omoakỹ va'ekwe. ⁴⁵ Ha nde, ndaxe rova pytéi voi nde nhande re'ýi ojapoha-rami. Ha agwahẽ gwive ko kunha oipyte pyte xe py. ⁴⁶ Nde neremohyakwã xe akã aceite hyakwã porã va'e-py nhande re'ýi ojapoha-rami. Ha ko kunha nde rekovia ojapo porãve xe-rehe. Omohyakwã xe py. Onhohẽ nhohẽ xe py-rehe hepyve pyve va'e. Hyakwã porã va'e onhohẽ xe py-rehe omohyakwãmba xe py. ⁴⁷ Anhete ha'e-ta nde-vy. Ko

kunha-gwi amboyke-ma heta eta hembiaapo vaikwe. Upéa-rehe xe rayhu-ma voi. Ha “Ndahetái xe rembiapo vaikwe” he'i va'e-gwi eremboyke ramo hembiaapo vaikwe, mixí mate nde rayhu arã upe va'e, he'i Simão-pe onhemonhe'ë-vy.

⁴⁸ Upéi:

—Amboyke-ma ndéhegwi ne rembiapo vaikwe, he'i kunha-pe.

⁴⁹ Ohendu-ma ramo Hesu nhe'ë entéro upe-py ogwapy va'e oporandu randu ojéupe: “Kiva'e tipo ko kwimba'e: Amboyke-ma ne rembiapo vaikwe ndéhegwi, he'i kuri. Onhe'ë rei nipo ra'e” he'i rei hikwái opy'apy-py.

⁵⁰ Upéi Hesu he'i kunha-pe:

—Xe-rehe erejerovia tee-ma. Upéixa-gwi Nhandejáry omboyke-ma ndéhegwi ne rembiapo vaikwe. Nde py'agwapy reheve tereho katu he'i kunha-pe.

Oho Hesu ndive kunha kwéry ave

8 Ha upe rire-ma Hesu oho omombe'u Nhandejáry nhe'ë porã. Oho tetãgwasu kwéry-rupi. Oho tetã mirí kwéry-rupi ave. Oho-vy omombe'u mbe'u “Pemoirũ katu Nhandejáry pende ruvixarã-pe” he'i omombe'u mbe'u oho-vy. Upe doze hembiporavokwe va'e oho indive. ² Gwí kunha hemimbogwerakwe ave oho indive. Gwí íxugwi omondopa va'ekwe anháy ave oho. Heta kunha oho. Oho Maria Madalena. Upe va'e-gwi omosë va'ekwe sete anháy. ³ Oho Joana, Cuza rembireko upéa. Cuza mburuvixa voi. Onhangareko mburuvixagwasu Herodes mba'e kwéry-rehe. Hembireko Joana oho. Oho Suzana ave. Hetave ave kunha Hesu ndive oho. Upe kunha kwéry ome'ë meme hemikotevë Hesu-pe, doze hembiporavo va'e-pe ave ome'ë hemikotevë. Oho meme indive ojapo hagwã gwe-mi'urã indive ho'u hagwã.

Temitýgwe rehegwa nhe'ë

(Mt 13.1-23; Mc 4.1-20)

⁴ Upéi ojogweroaty aty kente kwéry oikwaa porã hagwã Hesu nhe'ë. Entéro tetã tetã-gwi osëse hikwái ojogweroaty aty-vy. Ha Hesu omombe'u arandu nhe'ë temitýgwe rehegwa nhe'ë-rami.

⁵ —Oho onhemitý va'e onhemitý hagwã. Omohãi temitý. Onhemitý jave oime temitý ra'ýi tape rembe'y-rupi ho'a va'e. Ha upéi ohasa va'e opyrũmba hese, gwyra ou ho'upa ave. ⁶ Oime ave temitý ra'ýi itaty-rupi vvy pererĩ-rupi ho'a va'e ave. Upéi henhói-ma ramo pya'e ipirupa jevy nainhakýi-gwi vvy. ⁷ Oime ave temitý ra'ýi nhuatĩndy-rupi ho'a va'e ave. Upéi ojoparapa henhói-vy hemitý ndive okakwaa nhuatĩ. Ojaho'ipa upe temitýgwe-pe. ⁸ Oime ave temitý ra'ýi vvy porã-my ho'a va'e. Upéi okakwaa-ma hemitý. Hope porã-ma oho-vy. Hi'a porã-ma rire cem ha'ýi meme-ma oĩ, he'i Hesu íx-upe kwéry omombe'u-vy arandu nhe'ë. Upéi:

—Ne aranduse va'e ejeapysaka katu ko xe nhe'ë-rehe, he'i onhe'ë hatã-vy íxupe kwéry.

⁹ Upe rire Hesu reroviaha kwéry oporandu íxupe:

—Mbava'e tipo eremombe'use kuri ore-vy? Ore, norohendu kwaái kuri upe temitýgwe rehegwa nhe'ë, he'i oporandu-vy íxupe.

¹⁰ —Peë peikwaa voi ra'e mba'éixa po nhamoirũ Nhandejáry-pe nhane ruvixarã. Nhandejáry ome'ë-ma peë-my pene arandurã. Oikwaa uka-gwi peë-my peikwaa-ma. Ha kente ambue kwéry-pe ndojeroviái va'e-pe ndoikwaa ukáiry. Upéa-gwi arandu rehegwa nhe'ë aiporu ramo, ndojeroviái-gwi okanhy inharandurã íxugwi kwéry, he'i. —Upéixa-gwi oma'ë ma'ë rei ha'e kwéry, ha mba'eve ndohexáiry. Ohendu hendu rei hikwái, mba'eve ndoikwaaíry. Ndojeroviái hese-gwi Nhandejáry ndoikwaa ukáiry íxupe kwéry, he'i Hesu omombe'u-vy. †

¹¹ Upéi he'i ave:

—Temitýgwe rehegwa nhe'ë amombe'u kuri aikwaa uka-ta peë-my, he'i.

—“Temitý ra'ýi” he'ise Nhandejáry nhe'ë porã. ¹² Upe tape rembe'y-rupi ho'a va'e nhe'ë he'ise: Oĩ nhe'ë porã nohendu kwaái va'e. Ohendu-ma ramo, ou oipe'a anhaywasu nhe'ë porã inharandu porãrãgwe ipy'a-gwi pono ogwerovia, pono onheresende uka Nhandejáry-pe, he'i.

¹³ —Ha itaty-rupi ho'a va'e nhe'ë he'ise: Oĩ nhe'ë porã ohendu rei va'e. Ohendu-ma ramo ovy'a ogwerovia-vy. Ha pya'e henhói ndahapóiry va'e-rami ndogweroviaí ipy'apy reheve. Sapy'a ndogweroviavéi. Ohasa asy-tama ramo, imbojevavyharã ou ramo naimandu'avéi-ma Nhandejáry nhe'ë porã-rehe.

¹⁴ —Ha nhuatĩndy-rupi ho'a va'e nhe'ë he'ise: Oĩ nhe'ë porã ohendu mixí va'e. Ha onhesamondo mondo omba'e-rehe: “Mba'e tipo ojehu-ta xe-vy ko'ángã” he'i ojepy'apy-vy. Imba'e reta reta-rehe ojapura. Oipotave tave ojéupe gwarã. Opaixagwa ojapose ojererohory mo'ã hagwã. Omba'e retarã-rehe ete ha'e oikotevë. Nhandejáry remimbota, gwembiaapo porãrã mo'ã ojapo. Ha nopenái inhe'ë porã-rehe. Temitýgwe nahal'ýiry va'e-rami opyta. ¹⁵ Ha vvy porã-my ho'a va'e nhe'ë he'ise: Oĩ nhe'ë porã-rehe ojeapysaka va'e. Ohendu-ma ramo ogwerovia tee voi. Ogwerovia-gwi ipy'a potí porã. Nhandejáry rape-rehe ogwata gwata. Hembiaapo porãve rãve va'e ogwerovia-gwi. Upéixa-gwi “Heta ha'ýi va'e ramigwa” ha'e hese, he'i Hesu gwemimbo'e kwéry-pe gwemimombe'ukwe oikwaa uka-vy íxupe kwéry.

Tataendy rehegwa nhe'ë

(Mc 4.21-25)

¹⁶ Upéi Hesu omombe'u jevy arandu nhe'ë tataendy rehegwa nhe'ë-rami:

—Tataendy nhamoendy ramo jepe ndaha'éi nhamoĩ hagwã mba'e ryru gwy-py. Ndaha'éi ave nhamoĩ hagwã tupa gwy-py. Tataendy nhamoendy nhamoĩ hagwã tataendy rendaty-py, nhande resape porã hagwã.

¹⁷ Upéixa ave ojekwaa porã va'erã gwí onhenhomi va'ekwe gwive. Ha Nhandejáry oikwaa uka va'erã enterove va'e-pe oikwaa e'ý va'ekwe gwive oikwaa

† 8:10 Is 6.9-10

porãmba hagwã. Hesakã va'e ramigwa-py ojekwaapa va'erã. Nhande py'apy-py oime va'e gwive ojekwaa uka va'erã.

¹⁸ —Ejeapysaka porã katu xe nheë-rehe. Ne arandu porã-ma ramo, hetave ojekwaa va'erã nde-vy ne aranduve nduve hagwã-vy ereho. Nahi'arandúi va'e ae nohendu kwaái-vy voi. Okanhymba va'erã íxugwi inharandurãgwe, he'i Hesu omombe'u-vy gwemimbo'e kwéry-pe.

Hesu re'ýi kwéry

(Mt 12.46-50; Mc 3.31-35; Hb 2.11-13)

¹⁹ Upe ramo ou isy tyvýry kwéry ndive. Ndikatúi ogwahẽ henda-py. Hesu jerekwe-rehe heta eterei onhomboaty hikwái. ²⁰ Upéi oikwaa va'e he'i Hesu-pe.

—Nde sy oĩ oka-py. Nde ryvy kwéry ave oĩ upe-py. Nde rexase, he'i omombe'u Hesu-pe.

²¹ Ha'e katu he'i:

—Nhandejáry nheë ohendu va'e gwive, inheë ojapo va'e gwive upe va'e kwéry-pe xe ha'e, "Xe sy, xe ryvy" ave, he'i íxupe kwéry Hesu hekorã omombe'u-vy.

Hesu omokirirĩ y, yvytu ave

(Mt 8.23-27; Mc 4.35-41)

²² Ha upe rire, peteĩ áry-py, Hesu onhemboyru kanoagwasu-py gwemimbo'e kwéry ndive:

—Jaha jahasa hagwã y rovái, he'i íxupe kwéry. He'i-vy oho hikwái.

²³ Oipykúi oje'ói-vy jave hikwái Hesu oke oĩ-vy. Upe jave y-rehe ho'a yvytugwasu. Omopu'ã pu'ã y-pe. Onhehẽ-ma kanoagwasu-py y. Haimete ete y omohynyhẽ kanóa. Ombopohýi eterei kanóa y. Haimete ete omoneapymi kanóa y gwy-py. ²⁴ Upéixa-gwi oho omombáy Hesu-pe:

—Epáy katu, mbo'eháry. Nhanheapymimba-tama. Onheapymi-tama nhande ryrú y gwy-py, he'i Hesu-pe omombáy-vy.

Opáy-ma Hesu. Oja'o yvytugwasu-pe. Omombyta y. Inheë-py okirirĩ-ma. ²⁵ Upéi he'i ondivegwa kwéry-pe:

—Ma'erã nderejeroviái xe-rehe, he'i onhemonheë-vy ondivegwa kwéry-pe.

Ha oponderapa hese hikwái:

—Mba'eixagwa po ko va'e? Onheë ramo y-pe yvytu-pe ave omokirirĩ inheë-py rei. Mba'eixagwa po ko va'e, he'i joa Hesu-rehe hikwái.

Anháy rerekoha-gwi Hesu omosẽ anháy kwéry

(Mt 8.28-34; Mc 5.1-20)

²⁶ Ha upe rire oipykúi pykúi oho-vy ogwahẽ hagwã Geraseno kwéry retã-my. Upe tetã opyta yrusu rembe'y-py. Galiléia yvy rovake opyta. ²⁷ Ha osẽ-ma ramo kanóa-gwi, ou ohogwaitĩ-vy íxupe upe anháy ojepota va'e va'ekwe hese. Tetã-gwi ou. Hi'are-ma oiko opi-vy. Óga-py ndoikovéi ave. Oiko rei ijyta-rupi upe anháy ojepota va'e hese. Ojepota-gwi omenda va'ekwe anháy-rehe. Oiko meme indive. Upe tetã mygwa kwéry oapresa mo'ã íxupe. Ndikatuvéi onhapytĩ íxupe. Onhapytĩ jevy jevy rei íxupe. Ojokwa jokwa íxupe oipokwa

oipykwa ave calena-py. Ha omondohoypa. Omopẽmba íxupe oho-vy. Anháy ogweraha íxupe tekваты e'ý-my oheja.

Upéi Hesu ou ohogwaitĩ íxupe. Ohexa-ma ramo Hesu-pe osapukái-vy ojeity íxupe:

—Hesu Tupãgwasu ra'y tee voi ko nde, he'i íxupe.

—Mba'e tipo erejapo-ta xe-rehe, he'i oporandu-vy íxupe. —Ajerure nde-vy ani xe mbohasa asy teĩ, he'i Hesu-pe anháy.

Upe jave:

—Esẽ katu ko kwimba'e-gwi, he'i Hesu anháy-pe.

³⁰ Ha kwimba'e-pe he'i:

—Emombe'u xe-vy nde réry, he'i íxupe.

—Ore reta-gwi xe réry Heta ave, he'i. Heta-ma voi anháy-rehe ojepota-ma va'ekwe.

³¹ Upéi ojerure rure Hesu-pe anháy kwéry pono omondopa íxupe kwéry anháy opyta hagwã-my. ³² Upe jave y rembe'y-py oĩ heta kure. Yvyaty rembe'y-rehe okaru joa kure. Ha anháy kwéry ojerure Hesu-pe oheja hagwã kure yta-py oike.

—Tapeho katu, he'i íxupe kwéry.

³³ Ha anháy kwéry osẽ kwimba'e-gwi oike jevy kure yta-py. Ha kure kwéry oriparapa ogwey-vy. Y rembe'y-py ogwey oje'ói-vy yugwarusu-py. Onheapymimba y gwy-py oje'ói-vy hikwái.

³⁴ Upéa ohexa-ma ramo, kure-rehe onhangareko va'e kwéry oriparapa oho-vy hikwái. Omombe'u tetã mygwa kwéry-pe. Tetã jere rehegwa-pe ave omombe'u.

³⁵ Oupa ojehexapa ojehe va'ekwe gwive. Ogwahẽmba Hesu renda-py. Ohexa anháy rerekohare ave ogwahẽ hikwái. Ohexa íxupe Hesu renonde-py ogwapy-vy oĩ-vy. Onhemonde-ma oĩ-vy. Ndaitavyvéi-ma anháy rerekohare. Upéa-rehe ipy'amirĩmba hikwái. Ipu'aka eterei Hesu.

³⁶ Ha gwí hexahare omombe'upa íxupe kwéry. Anháy rerekohare rehegwa nheë omombe'u. Mba'eixagwa pa ombogwera anháy rerekohare omombe'u. ³⁷ Ha upéa-rehe ipy'amirĩmba Hesu-gwi Geraseno kwéry. He'i íxupe opoi hagwã hetã-gwi. Upéixa-gwi onhemboyru jevy kanóa-py Hesu hendive kwéry ave ohasa jevy y rovái oje'ói-vy. ³⁸ Oike-ma ramo kanóa-py, anháy rerekohare ojerure íxupe omoirũse eterei íxupe. Ha ndohejái oho ondive. Omondo íxupe:

³⁹ —Tereho nde róga-py, he'i. —Emombe'u nde re'ýi kwéry-pe erekwera porãmaha. "Nhandejáry ojapo porã porã xe-rehe" ere katu emombe'u-vy íxupe kwéry, he'i Hesu íxupe.

Ha upéi katu oho omoherakwã upe tetã mygwa-pe:

—Xe-rehe ojapo porã porã Hesu, he'i. —Inheë-py rei omosẽ imondo-vy xéhegwi anháy kwéry. Xe mbogwera-ma. Ndaxe tavyvéi-ma ãy, he'i. —Ojapo porã voi xe-rehe Hesu, he'i omombe'u-vy gwe'ýi kwéry-pe.

Ha upéi katu oho omoherakwã upe tetã mygwa-pe:

—Xe-rehe ojapo porã porã Hesu, he'i. —Inheë-py rei omosẽ imondo-vy xéhegwi anháy kwéry. Xe mbogwera-ma. Ndaxe tavyvéi-ma ãy, he'i. —Ojapo porã voi xe-rehe Hesu, he'i omombe'u-vy gwe'ýi kwéry-pe.

Jairo rajy rehegwa nheë, kunha ombogwera va'e rehegwa nheë ave

(Mt 9.18-26; Mc 5.21-43)

⁴⁰ Ha y rovái ogwahẽ jevy ramo heta eta ojogweroaty aty y rembe'y-py Hesu ra'arõ-vy. Ogwerohory eterei

Hesu ogwahẽ ramo. ⁴¹ Ha upe ramo ogwahẽ ou-vy kwimba'e. Ojeporahéi haty pygwa ruvixa upéa. Héry Jairo. Ogwahẽ-ma ramo onhesũ omboete-vy Hesu rovagwy-py.

—Mbo'eháry, he'i, —Omano-tama xe rajy, he'i. —Eju katu, jaha, he'i íxupe. —Ha'enhomi xe rajy oiko, he'i. —Ogwereko-ma doze ro'y, ha omano-tama. Eju katu jaha embogwera íxupe ani hagwã omano, he'i ojapura-vy hese.

Upéa-gwi Hesu oho hendive. Tape-rehe oho ramo, ijaty jaty Hesu-rehe ojoko-vy ojopya íxupe.

⁴³ Tape ku'a-rupi ou kunha. Hapykwéri ete-ma ou. Are-ma hasy. Doze ro'y-ma ogwereco ojegwaha. Ome'ẽmba va'ekwe ogwereco va'e ombogwerahaty kwéry-pe okwera hagwã mo'ã. Opaga paga rei okwera hagwã mo'ã. Ha ndokwerái joty. ⁴⁴ Upéa-gwi ou Hesu rapykwéri. Opoko ijao poty-rehe. Opoko-ma ramo omoĩ opo hese, opi-ma íxugwi ijegwaha. Okwera-ma kunha.

⁴⁵ Upéa-rehe Hesu oporandu:

—Kiva'e opoko kuri xe-rehe? he'i oporandu-vy onhomongeta hagwã indive.

Enterove he'i joa:

—Ndaha'éi xe, he'i Hesu-pe.

Ha Pedro katu, oirũ gwéry ndive, he'i:

—Ijaty hikwái, mbo'eháry. Ojogweroaty aty oje'ói-vy nde rexa-vy. Ojejapi japipa oje'ói-vy, he'i íxupe.

—Ereporandu rei para'e, "Kiva'e opoko kuri xe-rehe?" ere rei ra'e, he'i.

⁴⁶ Upéi katu Hesu he'i jevy:

—Opoko-ma voi xe-rehe kuri. Onhembogwera uka hagwã opoko xe-rehe kuri. Okwera-ma xe-rehe opokogwi, he'i.

⁴⁷ Ha kunha katu oikwaa.

"Ndikatúi anhemĩ Hesu-gwi" he'i opy'apy-py. Ou, ickyhyje omboryí. Ou ojeity henonde-py. "Ipoxy para'e xe-rehe. Naxe mbogweraséi para'e" he'i mo'ã Hesu-rehe opy'a-py. Omombe'upa anhetegwa va'e. Ijaty va'e ohendu ave omombe'u ramo.

—Anhembogwera uka hagwã kuri nde-rehe apoko kuri, he'i íxupe. —Xe po amoĩ ramo nde-rehe akwera-ma, he'i Hesu-pe hasy va'ekwe kunha.

⁴⁸ —Áy katu erekwera-ma. Xe rajy-rami voi oropori ahuvereko, he'i kunha-pe imbopy'agwapy-vy Hesu. —Nde erejerovia-ma xe-rehe. Upéa-gwi erekwera-ma. Ne resái porã-ma. Nde py'agwapy reheve tereho, he'i Hesu íxupe.

⁴⁹ Onhe'ẽ jave kunha-pe, ou mburuvixa Jairo róga-gwi omombe'u:

—Omano ete-ma nde rajy. Ndovalevéi, natekotevéi oho mbo'eháry nde róga-py. Eheja katu toho, he'i mburuvixa-pe.

⁵⁰ Ha Hesu ohendu omombe'u ramo:

—Ani eremboasy teĩ. Ejerovia katu xe-rehe. Ambogwera-ta íxupe, he'i túvy-pe.

Upéi oho ohexa omano va'ekwe.

⁵¹ Ogwahẽ-ma ramo óga-py ndohejái avave oike indive. Pedro mante oike, João, Tiago, mitã ru, mitã sy ave oike. Upe va'e mante oike omoirũ-vy Hesu-pe.

Ha ijayvu joa hikwái gwĩ ndoikéi va'e kwéry. Hasẽmba hapirõ-vy.

Hesu ae he'i:

—Ani pene rasẽ teĩ, he'i. —Nomano tee mo'áiry. Oke ae-ma oĩ-vy, he'i omano tee va'e-rehe.

Ha ha'e kwéry onhembohory hese hikwái.

—Omano ete-ma, he'i hikwái ohapirõ joa-vy.

Upéi oike Hesu mitã kunhagwasu oĩ va'e ha-py. Inhirũ mbohapy reheve, mitã kunha ru, isy ave ogweroike ondive. Oipopyhy mitã kunhagwasu-pe:

—Mitã kunhagwasu, epu'ã katu, he'i ohenói-vy mitã kunha omano va'ekwe-pe.

⁵⁵ He'i-ma ramo Hesu, oikove jevy mitã kunha. Pya'e opu'ã.

—Emongaru mani katu ne memby, he'i Hesu isy-pe.

⁵⁶ "Mba'éixa omoingove jevy íxupe?" he'i opondera eterei-vy hese hikwái. Ha Hesu katu he'i:

—A-rami xe amoingove jevyha kuri, ani ae teĩ xe mombe'u kuri, he'i íxupe kwéry Hesu.

Gwemimbo'e kwéry omondo Hesu

(Mt 10.1,5-15; Mc 6.7-13)

9 Ha upéi katu Hesu ohenói doze gwemimbo'e kwéry-pe ojogweroaty hagwã henda-py.

—Xe nhe'ẽ-py emosẽ sẽmba katu anháy imondo-vy, he'i íxupe kwéry. —Xe nhe'ẽ-py ereporombogwera-ta ave, he'i. ² —Tereho eremombe'u hagwã Nhandejáry rehegwa nhe'ẽ. "Pemoirũ katu Nhandejáry pende ruvixarã-pe" ere kuri xe mombe'u-vy, he'i íxupe kwéry.

—Ha hasy va'e-pe erembogwera-ta ave, he'i íxupe kwéry imondo-vy. ³ —Ani ereraha mba'eve nde rupive. Nde pykoka ani ereraha teĩ. Nde plata ryru ani ereraha teĩ ave. Nde avío ani ereraha teĩ ave. Nde plata ani ereraha teĩ ave. Ne kamisa mokõi ani ave ereraha teĩ, he'i. —Nandi ete voi tapeho, he'i íxupe kwéry.

⁴ —Ereike ramo óga-py, epyta upe-py. Eresẽ peve upe tetã-gwi, eiko peteĩ óga-py. Ani erembopopa óga ereiko-vy. ⁵ Ha tetã mygwa kwéry nane mogwahẽséiry ramo, eresẽ jave embovava nde py ho'apa hagwã vvy timbore nde py-gwi. Hekoha vaipaha eremombe'u hagwã emopotĩ porã nde py. He'i arã upe pygwa, "Nhande rekoha vai eterei-gwi nipo ra'e opy omopotĩ potĩ oho-vy" he'i arã nde-rehe. "Nhandejáry re'yi e'y-rami nipo ra'e nhande kwéry rekoha" he'i arã gwekoha vaiha oikwaa-vy hikwái, he'i íxupe kwéry Hesu omondo-vy.

⁶ Aipo ramo oho hemimbo'e kwéry. Tetã'i tã'i-rupi onhemonhe'ẽ enterove-pe oho-vy. Nhandejáry Hesu Cristo rehegwa nhe'ẽ porã omombe'u. Ha opa ohoharupi ombogwera hasy va'e-pe. †

† 9:6 Lc 10.1-12

Hesu rerakwã ohendu Herodes

(Mt 14.1-12; Mc 6.14-29)

⁷ Upe jave Galiléia pygwa mburuvixagwasu ohendu-ma Hesu rerakwã. Herodes mburuvixagwasu réry.

Ohendu-ma ramo herakwã, he'i:

—Kiva'e tipo upe va'e, he'i opondera-vy.

Omombe'u joavy avy, omombe'u jokupe kupe rei íxupe. Oĩ he'i va'e Hesu-rehe: “João Batista amyri voi ra'e ojehexa uka jevy ra'e” he'i rei va'e hese. ⁸ Oĩ ave he'i rei va'e hese: “Upéa ko myamyrikwe Elias ojehexa uka jevy ra'e” he'i rei hese. Oĩ ave he'i va'e hese: “Upéa ko yma myamyrikwe Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety ojehexa uka jevy-ma ra'e” he'i rei va'e hese. ⁹ Upéa-rehe Herodes he'i:

—Kiva'e tipo upe va'e, he'i. —João amyri anhakã'o uka va'ekwe ndaha'ei nipo ha'e voi ra'e, he'i mo'ã hese. —Aipo ramo kiva'e nipo aipo va'e ra'e, he'i rei hese. —Ahendu herakwã jokupe kupe rei. Ahexase eterei Hesu-pe, he'i.

Hesu ombopopóy heta va'e-pe cinco mbojape, mokõi pira ave

(Mt 14.13-21; Mc 6.30-44; Jo 6.1-14)

¹⁰ Upe rire hemimondo kwéry ou jevy-ma ramo Hesu renda-py omombe'upa íxupe. Ojapo japo va'ekwe omombe'u íxupe. Upe-ma ramo ha'e ogweraha íxupe kwéry Betsaida tetã-my omokane'ogwa-vy mo'ã ogweraha. ¹¹ Oikwaa-ma ramo jepe kente kwéry oho hapykwéri. Ogwahẽ-ma ramo hikwái ojogwerohory ogwahẽ-vy Hesu ha-py. Omombe'u íxupe kwéry. Nhandejáry nhande ruvixarã rehegwa nhe'ẽ omombe'u íxupe kwéry. Ha hasy va'e-pe ombogwera meme.

¹² Ka'aru ete-tama ramo upe doze hemimondo kwéry ou onhemoagwive-ma Hesu-gwi. He'i Hesu-pe:

—Ere ojogweroaty va'e-pe toho tetã mirĩ-rupi tetã jerekwe-rupi gwemi'urã toheka, oke hagwã ave, he'i Hesu-pe. —Ndaipóri mba'eve a-py, he'i Hesu-pe.

¹³ Ha'e katu he'i íxupe kwéry:

—Peẽ jepe peme'ẽ hemi'urã kwéry íxupe kwéry, he'i. —Ndahetái nhane remi'urã, he'i —cinco mbojape, mokõi pira ka'ẽ mate oĩ, he'i. —Oroho-ta tipo orojogwa heta hetave hemi'urã kwéry hetave ho'u hagwã, he'i oporandu-vy Hesu-pe.

He'i ave íxupe:

—Heta eterei oime kente kwéry ko'a-py, he'i onhomongeta-vy Hesu-pe.

¹⁴ Haimete cinco mil Hesu nhe'ẽ renduhaty oime upe-py. Upéixa-gwi he'i hese kwéry “Heta eterei voi oime kente kwéry ko'a-py” he'i.

Ha Hesu he'i:

—Nahániry, pembogwapy uka katu íxupe kwéry. Cinquenta oĩ va'e ojopypy ypy-py ogwapy hagwã, he'i gwemimondo kwéry-pe. —Ojogweroaty mirĩ mirĩ-vy pembogwapy uka íxupe kwéry, he'i íxupe kwéry.

¹⁵ Ha'e kwéry omombe'u enterove ogwapy hagwã. Ha ogwapypa-ma hikwái. ¹⁶ Upéi Hesu oipyhy upe cinco mbojape. Mokõi pira ave oipyhy. Upéi hovayva te-

mi'urã-rehe omboete-vy. Hemime'erã-rehe Hesu otima porã Nhandejáry-pe. Upéi ombopopóy temi'urã. Ome'ẽ me'ẽ gwemimbo'e kwéry-pe ombogwey hagwã enterove rovagwy-py. ¹⁷ Ha enterovete okaru. Hygwya-tãmba-ma ave hikwái. Upéi ombohyru ho'u va'ekwe rembyre. Doze ajaka jevy joty ombohyru hembyre kwéry. Hynyhẽmba.

“Nde ko Nhandejáry rembiporavokwe voi” he'i Hesu-pe Pedro

(Mt 16.13-23; Mc 8.27-33)

¹⁸ Hesu omondo jevy onhe'ẽ Nhandejáry-pe. Ha'enho ombojeupi onhe'ẽ. Ha hemimbo'e kwéry oĩ ave hendive. Upéi oporandu íxupe kwéry ojekwaa uka hagwã.

—Mbava'e tipo he'i ra'e kente kwéry xe-rehe? he'i oporandu-vy.

¹⁹ Ha'e kwéry he'i:

—Ne mombe'u joavy avypa kuri hikwái. “Yma myamyri omano va'ekwe ojehexa uka jevy kuri nhande-vy” he'i joa kuri nde-rehe entero kente kwéry, he'i íxupe. —“João Batista amyri voi ojehexa uka jevy nipo ra'e” oĩ he'i va'e nde-rehe. “Elias amyri ojehexa uka jevy nipo ra'e” oĩ ave he'i va'e nde-rehe. “Myamyri Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety ojehexa uka jevy nipo ra'e” oĩ he'i ave va'e nde-rehe, he'i íxupe.

²⁰ —Ha nde katu, mbava'e ere xe-rehe? he'i ave oporandu-vy íxupe kwéry.

Ha Pedro katu he'i:

—Nde ko Cristo voi, he'i íxupe. —Nde ko Nhandejáry rembiporavokwe voi nde, he'i íxupe Pedro.

²¹ —Ha'e voi xe. Ani ae katu xe mombe'u teĩ kuri avave-pe, he'i. —“Cristo nhane remiha'arõ voi upe va'e” ani peje teĩ avave-pe xe mombe'u-vy, he'i íxupe kwéry. ²² —Xe Nhande Ryke'y tee va'e voi ko xe, he'i.

—Tekotevẽ xe ahasa asy aiko-vy. Xe mbojevy-ta judeu ruvixa kwéry, pa'i ruvixa kwéry ave, judeu rekombo'ehaty kwéry ave. Upéi xe jukase-ta hikwái. Ha xe ju-ka uka-ta joty hikwái. Xe juka-ma rire, mbohapy áry rira aikove jevy-ma va'erã, he'i ojehegwa omotenonde-vy íxupe kwéry.

Hesu moirüse va'e rehegwa nhe'ẽ

(Mt 10.38-39; 16.24-28; Mc 8.34-9.1; Lc 14.27)

²³ —Xe moirüse ramo anive ne rakate'ỹ nde rekove-rehe. Okurusugwasu-rehe omano va'erã-rami ae katu eiko nderejapovéi hagwã erejapose va'e. Xe reko-rupi ae ereiko meme hagwã. ²⁴ Gwekove-rehe hakate'ỹ va'e ndoikói va'erã voi Nhandejáry ndive. Ha xe-rehe ha-py gwekove-rehe nopenái va'e oikove meme va'erã Nhandejáry ndive. ²⁵ Ndovaléi va'erã nde-vy ko yvy apy gwere jary ramo ereiko hagwã, ne mba'e retave tave erereko hagwã erepena e'ỹ Nhandejáry-rehe. Ndereiko porái ramo Nhandejáry ndive, ndovaléi arã nde-vy nde rekoha porã mo'ã. Ha'e nde joko-ta gwendagwi, he'i. ²⁶ —Ha kente gwapixa renda-py ogwenotĩ he'i hagwã, “Ajerovia-ma Hesu-rehe” he'i hagwã va'e, nohenduséi ave xe nhe'ẽ. Upéa-rehe xe ave, xe Nhande Ryke'y tee va'e voi, napena mo'ãi ave hese,

he'i. —Xe amano rire aju jevy va'erã. Xe pu'aka resakã reheve agwahẽ jevy va'erã aju-vy. Xe Ru pu'aka resakã reheve agwahẽ jevy va'erã aju-vy. Hembigwái marangatu va'e yváy gwigwa va'e ndive agwahẽ jevy va'erã aju-vy. Ha upéixa aju ramo, napena pena mo'ái hese kwéry xéhegwi o'tí va'ekwe-rehe, he'i voi.

²⁷ —Anhete ko xe ha'e-ta nde-vy. Oĩ a-py gwĩ nhane pa'ũ mygwa ohexa ranhe-ta mba'eixagwa pa oiko va'e Nhandejáry nhande ruvixarã. Ohexa e'ỹ reheve no-mano mo'ái. Ohexa rire mate omano va'erã, he'i onhemombe'u-vy íxupe kwéry Hesu.

Hesu onhomongeta mokõi ojereropyahu jevy va'e ndive

(Mt 17.1-8; Mc 9.2-8)

²⁸ Peteĩ semana rire mbohapy ogweraha gwupive Hesu. Pedro, João, Tiago ave ogweraha omondo hagwã onhe'ẽ Nhandejáry-pe. Ogwerojeupi vyatyrsu-rehe heraha-vy. ²⁹ Ha Nhandejáry ndive onhomongeta jave ojehekoviãrõ-ma oiko-vy Hesu. Ijao imorotĩgwasu ete va'e voi. Nhande resa mbojevy ete hesakã-gwi ijao. ³⁰ Ha sapy'a mokõi va'e ojereropyahu jevy va'ekwe onhomongeta indive. Moisés, Elias ave ³¹ ojereropyahu jevy ramo va'ekwe ojehexa uka jevy íxupe. Nhandejáry omoendy porã ijere-rehe. Upe reheve ojehexa uka. Hesu ndive onhomongeta jave ojehexa uka. Mba'e oje-hu va'erã-rehe onhomongeta. Hesu ohasa asy va'erã Jerusalém-my. Ojuka-tama íxupe upe-py. Upéa-rehe onhomongeta-ma Hesu ndive upe mokõigwa. ³² Ha upe jave Pedro, inhirũ ndive hapehýi eterei-gwi oke hatã-ma oĩ-vy. Opáy-ma ramo, ohexa Hesu hendy ete reheve. Mokõi indive onhomongeta va'e ave ohexa-ma ave. ³³ Ha upéi katu upe mokõigwa oje'ói-tama hikwái. Upe jave Pedro he'i Hesu-pe:

—Iporã voi japyta ko'a-py, mbo'eháry. Iporã arã orojapo-ta peẽ-my gwarã tapyirã. Peteĩ nde-vy gwarã, peteĩ Moisés pegwarã, peteĩ Elias pegwarã orojapo-ta, he'i Pedro. Onhemondýi eterei íxugwi ndoikwaáiry mba'e pa he'i.

³⁴ Onhe'ẽ jave omo'ã-ma íxupe kwéry arai. Oiko jave arai-py onhemondyipa íxugwi hexa-vy. ³⁵ Ohendu-ma arai pa'ũ-my onhe'ẽ va'e:

—Hesu xe ra'y tee, he'i. —Xe rembiporavo va'ekwe, he'i. —Ejeapysaka porã katu inhe'ẽ-rehe, he'i. —Inhe'ẽ-rupi eiko katu, he'i íxupe kwéry Nhandejáry.

³⁶ Opa-ma ramo upe va'e nhe'ẽ, ohexa Hesu anho-ma opyta oĩ-vy. Mokõi indive onhomongeta va'ekwe-pe ndohexavéi-ma. Upéa-rehe Hesu remimbo'e okirirĩmba opyta-vy. Ohexa va'ekwe avave-pe ndoikwaa ukáiry.

Hesu omosẽ imondo-vy anháy

(Mt 17.14-21; Mc 9.14-29)

³⁷ Upéi áry ambue-ma ramo, ogwejy jevy hikwái vvyatyrsu ári-gwi. Ha heta eta ou ohogwaitĩ-vy Hesu-pe.

³⁸ Upéi ojogweroaty va'e pa'ũ-my oĩ inhe'ẽ hatã va'e:

—Ajerure-ta nde-vy xe ra'y-rehe, mbo'eháry. Ha'e anhomí xe ra'y. ³⁹ Ha anháy ojepota-ma hese. Ogwerekko ramo sapy'a ombosapukái oity imondo-vy íxupe, he'i

omombe'u Hesu-pe. —Onhembohete hatã omboju-ruyjuipa-ma íxupe. Ombohetyryí oiko-vy oityha óra. Ndopoi mo'ái voi íxugwi, he'i. ⁴⁰ —Ajerure rei ne remimbo'e-pe omosẽ hagwã mo'ái imondo-vy. Ndikatúí omosẽ, he'i Hesu-pe ojerure-vy gwa'yry ombogwera hagwã.

⁴¹ Hesu katu he'i:

—Áygwa katu ndojeroviái vyteri xe-rehe. Ndogwerovaséi gwekoha xe ndive oiko hagwã. Ndapyta are mo'ái pene ndive. Ndroipokwaa mo'ávéi-tama.

Upéi he'i túvy-pe:

—Eru katu nde ra'y xe ha-py.

⁴² Ou-tama ramo nogwahẽ jepéiry ramo, anháy oity jevy-ma íxupe imondo-vy vvy-py, ombohetyryí íxupe. Hesu ae oja'o-ma anháy-pe:

—Epoi íxugwi. Anive erejepota hese, he'i anháy-pe ombogwera hagwã kunumí-pe.

Ombogwera-ma rire he'i:

—Eraha jevy nde ra'y, he'i túvy-pe.

⁴³ Ha entéro ohexa va'e opondera ndera oiko-vy:

—Ipu'aka tee va'e voi nipo Nhandejáry ra'e, he'i hikwái hese.

Gwenonde-rupi Hesu omombe'u ojejukaha

(Mt 17.22-23; Mc 9.30-32)

Ha Hesu rembiapo porã ete-rehe opondera-vy oiko jave, Hesu he'i gwemimbo'e kwéry-pe:

⁴⁴ —Pejeapysaka porã katu ko xe nhe'ẽ amombe'u va'erã-rehe peẽ-my. Ajekwaa uka-tama peẽ-my. Xe Nhande Ryke'y tee va'e xe mombe'u-ta voi xe pyhyharã-pe. Xe pyhy-ta xe reraha-ta kente kwéry xe juka hagwã, he'i.

⁴⁵ Ha Hesu nhe'ẽ katu ndoikwaái voi. Ojeapysaka rei hikwái ndoikwaái inhe'ẽ. Onhenhomi íxugwi, upéa-gwi ndoikwaái. Ha mba'eve noporandúi íxupe. O'tí eterei oporandu hagwã.

Kiva'e po Nhandejáry ombotuvixave-ta?

(Mt 18.1-5; Mc 9.33-37)

⁴⁶ Ha onhomongeta onhondive hemimbo'e kwéry:

—Kiva'e opyta-ta onhembotuvixave hagwã —oporandu randu ojóupe. Onhembotuvixaseve mo'ái hikwái.

⁴⁷ Hesu ae katu oikwaa-ma joty mba'e-rehe onhepy'amongeta hikwái. Upéa-rehe oipyhy mitã oyke-py omo'í omombe'u hagwã íxupe kwéry hekorã.

⁴⁸ —Eremogwahẽ ramo mitã xe réry-py, ererovy'a ramo íxupe, xe mogwahẽ ave arã. Xe mogwahẽ ramo katu, eremogwahẽ ave arã xe mbouhare-pe ave, he'i. —Nonhemboete ukái va'e-pe Nhandejáry ombotuvixata joty imboete-vy, he'i.

"Nhande-rehe ndaija'e'ýi va'e nhane pytygwõ va'e joty" he'i Hesu

(Mc 9.38-40)

⁴⁹ Ha João katu he'i íxupe:

—Orohexa-ma kuri kwimba'e omosẽ ramo anháy-pe, mbo'eháry. Omosẽ imondo-vy nde réry-py. Ha upe va'e

nanhane moirũ-gwi oro'e íxupe “Ani eremosẽ teĩ Hesu réry-py” oro'e kuri íxupe, he'i Hesu-pe João.

⁵⁰ Ha Hesu katu he'i:

—Ani erejoko teĩ íxupe xe nhe'ẽ-py oiko va'e.

Nhande-rehe ndaija'e'ỹi va'e nhane pytygwõ va'e joty, he'i íxupe.

Hesu ohose jevy Jerusalém tetã-my nhande-rehe ha-py ojejuka uka hagwã

⁵¹ Haimete ogwahẽ-ma hi'óra ojeupi jevy hagwã yváy-py. Upe-ma ramo he'i gwemimbo'e kwéry-pe:

—Taha jevy ranhe Jerusalém tetã-my, he'i.

Ohose eterei jevy Jerusalém-my. ⁵² Omondo gwenonderã gwĩ hendive okwa va'e. Osẽ-ma oho-vy ohexa hagwã Hesu rejupagwã. Jerusalém tetã rape ku'a-py rei Samaria yvy pygwa tetã'i-my ogwahẽse mo'ã. ⁵³ Ha upe pygwa oikwaa-ma ramo Hesu ohose Jerusalém-my, nomogwahẽ mo'ãi henonderã-rupi oho va'e-pe gwetã-my. ⁵⁴ Upéa-rehe hemimbo'e Tiago, João ave oporandu Hesu-pe:

—Mbo'eháry, ereipota tipo orohenói tata yváy-gwi ho'a hagwã ko tetã mygwa ári ohundipa hagwã íxupe kwéry, he'i oporandu-vy nomogwahẽ ukái-gwi íxupe upe pygwa kwéry.

⁵⁵ Hesu ojere ha onhemonhe'ẽ íxupe kwéry:

—Naháni. Ndikatúí. Ani erejapo vai hese kwéry, he'i. —Ndereikwaái vyteri xe ae xe rekoha. ⁵⁶ Xe Nhande Ryke'y tee va'e aju aresende hagwã kente kwéry. Nahundiséiry avave-pe, he'i onhemonhe'ẽ-vy íxupe kwéry.

Upéi ohasa oho-vy tetã'i ambue-py ogwahẽ oho-vy.

“Xe moirũ katu” he'i Hesu

(Mt 8.18-22; Lc 14.26-27)

⁵⁷ Hesu ndive oje'ói hikwái. Ha peteĩ va'e he'i íxupe:

—Oromoirũ meme-ta mamõ ereho ha-py.

⁵⁸ Hesu ae he'i íxupe:

—Mba'eixagwa pa xe amombe'use peẽ-my. Agwara kwéry ogwereco okeha yvyrakwa, gwyrã kwéry gwaity ogwereco. Ha xe, Nhande Ryke'y tee va'e, ndarekói xe rupagwã anhemokane'õgwa hagwã, he'i oikwaa hagwã gwekorã.

⁵⁹ Peteĩ upe-py oĩ va'e-pe ae he'i:

—Xe moirũ katu, he'i.

Upe va'e he'i Hesu-pe:

—Xe reja ranhe aha'arõ hagwã xe ru omano. Upe rire ae-ma aha va'erã ne ndive oromoirũ hagwã, he'i íxupe.

⁶⁰ Upéi:

—Nahániry. ãy voi aipota xe moĩru, he'i íxupe. —Xe moirũse e'ỹ va'e ae taimandu'a ranhe katu omano va'ekwe ojaty hagwã-rehe, he'i. —Nde xe moirũ meme katu, he'i. —Emoherakwã Nhandejáry nhande ruvixarã rehegwa nhe'ẽ, he'i.

⁶¹ Upéi peteĩ va'e he'i jevy íxupe:

—Oromoirũ-ta xe Járy. Taha ranhe tamombe'u xe róga ygwa-pe oromoirũ hagwã, he'i Hesu-pe.

⁶² Hesu ae he'i íxupe:

—Xe moirũ katu. Kavaju-py omba'apo va'e-rami ani erejapo. Kavaju omboasuru yvy jave ojeapa ramo, ojapo parĩ parĩ oho-vy. Gwapykwe-koty orepára-gwi ndohexái gwenonderã. Xe-rehe nderejerovia porã ramo kavaju-py omba'apo va'e-rami upéixa nde rekoha karẽ karẽ arã ave. Upéixa ramo ou ramo Nhandejáry nhande ruvixarã nande py'a porã va'erã ereiko hagwã indive, he'i íxupe. —Ani ererepara rei teĩ nde rekokwe-rehe. Xe moirũ ae katu, he'i íxupe.

Setenta gwemimbo'e kwéry-pe omondo Hesu

10 Upe rire oiporavo Hesu setenta kwimba'e omondo hagwã gwenonderã. Onhe'ẽ mombe'uharã omondo mokõ mokõi tetã tetã-rupi oho hagwã. ² Arandu nhe'ẽ temitýgwe kytĩháry rehegwa-rami oiporu omombe'u hagwã íxupe kwéry hekoarã. He'i íxupe kwéry:

—Tuvixa eterei voi kokwe ha temitýgwe hi'aju va'ekwe heta eterei oĩ. Upéixa ave oĩ heta eterei nohendúi vyteri va'e Nhandejáry nhe'ẽ.

—Ha temitýgwe kytĩháry ndahetáiry. Ndahetáiry-gwi ojerure kokwe járy-pe ombohetave hagwã ikytĩharã imondo-vy. Upéixa ete peẽ pejerure katu Nhandejáry-pe ombohetave hagwã onhe'ẽ mombe'uharã omosarambi hagwã onhe'ẽ.

³ —Tapeho, he'i ave íxupe kwéry. —Xe oromondo-ta ãy hembiaipo vai va'ety ha-rupi, he'i. —Mymba ra'y jagwarete pa'ũ-my oiko va'e-rami peiko va'erã upe-py.

⁴ Ani ereraha mba'leve rei nde rupive. Ani ereraha ne mba'e ryru. Nde plata ryru ave, ani ereraha teĩ. Nde py rehegwa ave ani ereraha teĩ. Ne rogwaitĩ ramo tape-rupi, ani joty erepyta teĩ. ⁵ Eregwahẽ-ma ramo óga-py ereike-ma ramo, ere-ta óga pygwa-pe “Nhandejáry tane mbopy'agwapy porã katu” ere arã óga pygwa-pe.

⁶ Upe óga pygwa kwéry ojohayhu porã ramo, ipy'agwapy porã va'erã. Ha ndojohayhu porã ramo upe pygwa kwéry, ojevypa jevy arã nde-vy ne nhe'ẽ. ⁷ Peteĩ va'e óga-py mate erepyta. Ani erembopopa óga ereho-vy. Ome'ẽ arã ne remi'urã, ne mboy'u ave arã. Ani nde py'amirĩ teĩ erekaru hagwã. Omba'apo va'e-pe ohembi'u me'ẽ voi.

⁸ —Tetã ambue-py eregwahẽ ereho-vy ramo, ne mogwahẽ porã ramo terepyta upe-py. Ne rembi'u me'ẽ rire tere'upa mani. ⁹ Terembogwera hasy va'e upe-py okwa va'e-pe ha teremombe'u mbe'u íxupe kwéry: “Hi'agwĩ-ma pendéhegwi hi'óra Nhandejáry oiko hagwã nhande ruvixarã” ere eremombe'u-vy, he'i Hesu gwemimondorã kwéry-pe.

¹⁰ Upéi:

—Eregwahẽ ramo tetã ambue-py ha nane mogwahẽ porã ramo, hape heta-rupi teregwata gwata-vy eremombe'u-vy. Enhe'ẽ hatã atã eremombe'u-vy, “Oĩ xe py-rehe ne retã timbore. Ambovava-ta xe py xe py-gwi ho'apa hagwã ereikwaa tee hagwã Nhandejáry nhe'ẽ nerehenduséiha. Ne mo'agwĩ-ma ra'e ou-vy Nhandejáry nhande ruvixarã, ha nerehenduséi upe xe remi-mombe'u hesegwa nhe'ẽ. Upéixa-gwi napene arandu porãiry pejevavy-vy” emombe'u íxupe kwéry, he'i.

¹² —Anhetegwa ha'e-ta peë-my, Nhandejáry ojohu-ta enterovéa-pe hembiapokwe-rehe, ha ombohasa asy-ta ójehe ojerovia e'ý va'e-pe. Hekoha vai eterei va'ekwe Sodoma tetã mygwa kwéry. Upéixa-gwi Nhandejáry ombohasa asy va'ekwe íxupe kwéry. Ha ko'áygwa nohenduséi ramo ne remimombe'u, nohenduséi-gwi ombohasa asy eterei va'erã íxupe kwéry. Sodoma tetã mygwa ohasa asy va'erã, ha upe ne nhe'ë xe rehegwa nohenduséi va'e ohasa asyve va'erã. †

Ovy'are'ý va'erã Hesu-rehe (Mt 11.20-24)

¹³ Upe rire Hesu omombe'u tetã ambue-rehe.
—Peë Corazim tetã mygwa kwéry apomboasy peë-my. Pehasa asy ete va'erã. Peë Betsaida tetã mygwa kwéry apomboasy peë-my. Pehasa asy va'erã. Hexapyrã-rupi xe rembiapo porã meme pene retã-my ajapo-ma pejerovia hagwã mo'ã xe-rehe. Ko'áixagwa hexapyrã-rupi xe rembiapo porã ramo ra'e Tiro tetã-my, Sidom tetã-my, pya'e voi ojerovia arã araka'e xe-rehe upe pygwa kwéry. Omboasy arã araka'e gwembiapo vaikwe. Gwekohakwe-rupi ivy'are'ý va'e ao omonde arã araka'e, ivy'are'ý va'e renda-py ogwapy arã araka'e onhehapirõ-ma voi arã araka'e. Tanimbu oipixy arã ójehe araka'e ojekwaa-vy. Ogwerova arã araka'e gwekoha, oiko arã mo'ã araka'e Nhandejáry reko-rupi. Ndaxe rexái-gwi ndojeroviái xe-rehe. Ohexa ramo araka'e, pya'e ogwerova arã gwekoha araka'e. ¹⁴ Kente kwéry hembiaapo apokwe-rehe ojerereko ramo, hembiaapo vai va'e-pe ombohasa asy va'erã Nhandejáry. Upe áry ombohasa asy voi arã Tiro tetã mygwa-pe, Sidom tetã mygwa-pe ave. Ha peë-my ombohasa asyve syve va'erã íxugwi upe tetã mygwa kwéry-gwi. ^{††15} Peë Cafarnaum tetã mygwa napenhembojeupi mo'ái Nhandejáry renda-py. Ndereho mo'ái yváy-py. Peë-my pene mbogwejy va'erã tatagwasu ogwe e'ý va'e-py, anháy renda-py peho va'erã, he'i Hesu omotenonde-vy gwekoha vai-gwi ndogwerováí va'e-pe. ‡

¹⁶ Upéi he'i gwemimondorã kwéry-pe:

—Kente ohendu ramo ne nhe'ë, xe nhe'ë ave ohendu-ma va'erã. Ha nde-rehe ija'e'ý va'e, ija'e'ý ave arã xe-rehe. Ha xe-rehe ija'e'ý va'e, ija'e'ý ave arã Nhandejáry xe mbouhare-rehe ave arã. Tereho xe renonde-rupi xe nhe'ë eremombe'u hagwã tetã tetã-rupi, he'i.

Hesu ha-py ogwahë jevy hemimondo kwéry

¹⁷ Ha upéi katu omombe'u mbe'u Hesu nhe'ë rire, ou jevy upe setenta hemimondo va'ekwe, Hesu ha-py ogwahë jevy ou-vy. Ovy'a ete reheve ogwahë jevy omombe'u Hesu-pe:

—Mbo'eháry, ore nhe'ë-py osēsēmba oje'ói-vy anháy hese omenda va'ekwe-gwi. Nde réry orohenói ramo, ore nhe'ë-py osēmba oje'ói-vy, he'i omombe'u Hesu-pe ovy'a voi.

¹⁸ Ha'e katu:

† 10:12 Gn 19.24-28 †† 10:14 Is 23.1-18; Ez 26.1-28.26; Jl 3.4-8; Am 1.9-10; Zc 9.2-4 ‡ 10:15 Is 14.13-15

—Ha'e voi. Ahexa-ma kuri anhaygwasu Satanás ho'a-ma yváy-gwi. Overa va'e-rami ho'a va'ekwe.

¹⁹ —Pejeapysaka porã katu xe nhe'ë-rehe. Xe apombopu'aka-ma opamba'e vai-rehe, anháy-rehe jepe apombopu'aka-ma joty. Ndojehu mo'ái peë-my mba'eve ivai va'e. Erepyrũ ramo mbói-rehe erepyrũ rei va'erã joty. Japeusa-rehe ave erepyrũ rei va'erã joty. Xe nhe'ë-py apombopu'aka-ma.

²⁰ —Anháy kwéry ohendu-ma jepe ne nhe'ë, ani erevy'a joty teĩ upéa-rehe. Oĩ iporãve va'e nde-vy ne mbovy'a tee hagwã. Oiko-ma peteĩ teĩ pende réry yváy-py. Ohai uka va'ekwe Nhandejáry kwatia-rehe. Peë he'ýi tee voi. Upéa-rehe ae voi peë pevy'a tee katu peiko-vy.

Ovy'a voi oiko-vy Hesu (Mt 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Ha upéi katu Hesu-pe ombohory ete Nhe'ë Marangatu tee va'e. Ovy'a eterei-gwi he'i:

—Oromboete voi katu, oromomba'egwasu ave xe Ru, yváy-py ereiko va'e. Nde ko, yváy Járy voi, nde. Nde ko, yvy Járy ave ko nde. Ne arandu, nde rekoha rehegwa ereikwaa uka gwĩ ne arandu oikwaase va'e-pe. Ha onhemo'aranduseve va'e-pe nderejekwaa uka mo'áiry nde. Eremokanhy uka ne arandu porã íxugwi. Nonhemo'arandusevegwasúi va'e-pe ae, gwĩ "Mitã-rami ne'írã aikwaapa" he'i ójehe onhemomixĩ-vy va'e-pe erejekwaa uka. Ne remimbota porã-rupi erejapo upéa. Ne arandu tee va'e nde, he'i Nhandejáry-pe omboete-vy.

²² Upéi he'i:

—Xe Ru omoĩ va'ekwe opa va'e xe pogwy-py. Xe mbopu'aka va'ekwe hese kwéry, he'i. —Ha xe kwaapaha ndaipóri. Xe Ru mate xe kwaapaha. Ha ndaipóri ave xe Ru kwaapaha. Xe ae, ta'yry, xe anho mante aikwaapa íxupe. Aikwaa ukase ramo ambue va'e-pe, ha'e ave oikwaapa va'erã xe Ru-pe, he'i Hesu ojekwaa uka-vy íxupe kwéry.

²³ Upéi ojere onhe'ë mbegwe hagwã gwemimbo'e kwéry-pe.

—Ovy'a ete va'erã pene rembiexa exa ohexa va'e.

²⁴ Ha'e-ta voi peë-my: Yma gware, Nhandejáry nhe'ë-py omombe'u va'ety amyri kwéry, mburuvixagwasu amyri kwéry ave oipota eterei mo'ã va'ekwe ohexa pene rembiexa va'e ha ndohexáiry. Xe, Nhandejáry rembiporavo va'e xe rexase eterei mo'ã va'ekwe. Ndaxe rexáiry. Ohenduse eterei mo'ã ave va'ekwe pene remiendu endu va'e ha nohendúiry. Ha peë pehendu-gwi pevy'a ete voi peiko-vy, he'i Hesu gwemimbo'e kwéry-pe.

"Kiva'e tipo ahayhu-ta" oporandu Hesu-pe (Mt 22.34-39; Mc 12.28-31)

²⁵ Upéi peteĩ judeu rekombo'ehaty omonhe'ë avyse mo'ã Hesu-pe. Moisés amyri rembihaikwe-rehe omombe'u meme upe va'e ha he'i Hesu-pe:

—Mba'e tipo ajapo-ta opave e'ý hagwã xe rekove, mbo'eháry, he'i ombojejavý ukase mo'ã-vy.

²⁶ Ha Hesu katu he'i:

—Moisés amyri ohai va'ekwe kwatia-rehe jaikwaa hagwã Nhandejáry remimombe'ukwe. Nde, eremon-he'ë kwatia nhe'ë kwaa va'e ereikwaa-ma ra'e eremombe'u jevy hagwã. Mba'e tipo eremonhe'ë upe-py? he'i Hesu mbo'eháry-pe oporandu-vy.

²⁷ Upéi upe mbo'eha he'i jevy Hesu-pe:

—“Ejerovia katu Tupã Nhandejáry-rehe. Ehayhu íxupe nde py'apy gwive. Nde koty gwive ave ehayhu íxupe. Ne mandu'a meme hese hayhu-vy. Íxupe ehayhu mbaraete ete porã katu.” Ha “Ehayhu katu nde rapixa kwéry-pe. Nde ae nde rekoha erejehayhuha-rami ehayhu rei katu íxupe kwéry” he'i oikwaa-vy. †

²⁸ —Ere porã —Hesu he'i upe mbo'eha-pe. —Upéixa erejapo ramo nde rekove opave'y va'erã, he'i Hesu íxupe.

²⁹ He'i-ma ramo upe Moisés remimombe'ukwe-rehe mbo'eha onhemboheko porãse mo'ã. Upéixa-gwi oporandu jevy Hesu-pe.

—Kiva'e-rehe he'ise xéhegwi hi'agwĩ va'e? Kiva'e tipo ahayhu-ta? he'i.

³⁰ Upéi Hesu omombe'u íxupe kiva'e jahayhu hagwã ojeporiahuvereko va'e rehegwa nhe'ë-rami:

—Peteĩ kwimba'e ogwejy oho-vy Jerusalém tetã-gwi, he'i. —Ohose mo'ã Jericó tetã-my upe judeu va'e. Tape ku'a-rupi hekoha vai va'e oipyhy íxupe. Oipe'a ijao, oinupã íxupe, ogwerahapa imba'e kwéry omondapa íxugwi. Mba'eve ndohejái íxupe. Ogwerahapa imba'e kwéry íxugwi. Ha oinupã eterei-gwi haimete ojuka íxupe. Omano-tama ramo oheja íxupe tape yke-rehe.

³¹ —Upe rire, oime jave tape yke-rehe ou pa'i judeu kwéry ruvixa pa'i va'e. Ohexa-ma ramo omano-tama va'e ohasa rei joty tape yke rovái-rupi oho-vy. Noipytygwõi hasy va'e-pe.

³² —Upéixa ave ojapo pa'i pytygwõha ave. Noipytygwõi omano-tama va'e-pe. Ogwahẽ-ma ramo henda-py, ohexa-ma ramo íxupe oikupe'o hasy va'e-pe oho-vy.

³³ —Upéi peteĩ Samaria pygwa va'e ogwahẽ ou-vy tape-rupi. Samaria yvy pygwa judeu kwéry-rehe ija'e'y va'e jepe, ohexa-ma ramo omano-tama va'e-pe, oiporiahuvereko íxupe. ³⁴ Ha'e ae jepe oipytygwõ judeu va'e-pe. Oipohano íxupe. Ikutu hagwe-py omoĩ óleo, omoĩ ave vinho, ombogwera hagwã. Upéi ojokwa ave íxupe ikutu hagwe. Upe rire ohupi gwenda ári ogweraha hagwã ombohupa róga-py. Upe-py onhangareko hese.

³⁵ —Ko'ẽmba-ma ramo, oho mombyry e'y ngatu, upe Samaria pygwa onhomongeta mbohupa róga járy ndive. He'i: “Taha xe tape puku-rupi. Mombyryve aha-ta. Ko, mokõi plata ame'ë-ta nde-vy. Enhangareko porã ko hasy va'e-rehe xe rekovia enhangareko porã hese” he'i. “Ereiporupa ramo ko plata hese erenhangareko-gwi, hetave ame'ë-ta nde-vy. Agwahẽ jevy ramo hep-yve ramo ame'ë jevy-ta nde-vy. Enhangareko porã hese xe rekovia” he'i mbohupa róga járy-pe, he'i Hesu arandu rehegwa nhe'ë mombe'u-vy.

³⁶ Upéa omombe'u rire, Hesu oporandu mbo'eha-pe:

† 10:27 Dt 6.5; Lv 19.18

—Mbohapy ohexa upe haimete omano va'e-pe. Nde-vy ramo kiva'e tipo onhangareko hese ohayhu va'e ramigwa? he'i oporandu íxupe onhemonhe'ë-vy.

³⁷ —Upe oiporiahuvereko íxupe va'e, he'i Hesu-pe.

—Upéixa voi, he'i Hesu. —Ha nde, nde ave tekotevẽ ereiporiahuvereko kente kwéry-pe ave, he'i Hesu upe oity vai ukase mo'ã va'e-pe.

Hesu oho Marta kwéry róga-py oipohu-vy

³⁸ Hesu, gwemimbo'e kwéry ndive, ogwahẽ oike-vy tetã'i-my. Ogwahẽ-ma ramo opyta Marta róga-py. Ha ikypy'y Maria oime ave hóga-py ogwapy oĩ-vy Hesu hapy ohendu hagwã inhe'ë. Ohenduse eterei inhe'ë naimandu'avéi mba'eve-rehe.

⁴⁰ Ha tykéry katu ojapura pura omba'apo-vy. Hem'i'urã heta ojapo-vy oho ou oho ou. Upéi ou Hesu-pe ojapura-vy:

—Nerepena mo'ãi tipo xe-rehe, xe Járy? Xe kypy'y xe reja rei. Naxe pytygwõiry, he'i. —Xe ae ajapopa hagwã nhane remi'urã xe reja ou-vy naxe pytygwõséi para'e, he'i okypy'yry-rehe. —Ere íxupe xe pytygwõ hagwã, he'i Hesu-pe.

⁴¹ Ha Hesu he'i:

—Nahániry, he'i íxupe. —Nde erejapura eterei opamba'e-rehe. Nande py'agwapyvéi-ma, he'i íxupe.

⁴² —Nanhaikotevẽ mo'ãi heta mba'e-rehe. Peteĩ mate nhaikotevẽve va'e. Ha nde kypy'y katu imandu'a upéa-rehe. Íxupe gwarã opa e'y va'erã-rehe imandu'a, he'i Hesu onhemonhe'ë-vy Marta-pe.

Koixagwa nhanhomongeta Nhandejáry ndive

(Mt 6.9-15)

11 Gwemimbo'e kwéry ndive Hesu oime peteĩ henda-py. Upe jave Hesu omondo mondo onhe'ë Nhandejáry-pe. Onhe'ẽmba-ma rire, peteĩ indive oĩ va'e he'i íxupe ojerure-vy:

—Ore Járy, emombe'u ore-vy orombojeupi kwaa hagwã ore nhe'ë Nhandejáry-pe, he'i. —João araka'e omombe'u gwemimbo'e kwéry-pe. Upe va'e ramigwa ave, nde emombe'u orombojeupi kwaa hagwã ore nhe'ë Nhandejáry-pe, he'i ojerure-vy íxupe. Oporandu onhe'erã-rehe.

² Aipo ramo Hesu he'i omombe'u-vy:

—Koixagwa nhane nhe'ë Nhandejáry ndive nhanhomongeta porã ramo:

“Ore Ru” ja'e-ta. “Tonhemomarangatu kena nde réry. Nde ko ore ruvixa voi. Xe ruvixa ete ko nde, te'i enterove nde-vy. ³ Ha ãy katu eme'ë meme ore-vy ãy gwarã ore remi'urã, ore remikotevẽ ave eme'ë ore-vy.

⁴ Ore poriahuvereko katu ore rembiapo vaikwe-rehe anive hagwã ne mandu'a hese. Ore-rehe hembiaipo vai va'ekwe-pe oroiporiahuverekoha-rami, ore poriahuvereko katu. Ani teĩ ereheja ore rekombo'e vai anháy.” Aipo-rami voi nhanhomongeta Nhandejáry ndive, he'i íxupe kwéry.

Hemikotevẽ-rehe ojerure va'e-rami rehegwa nhe'ẽ
(Mc 11.24-25; Lc 18.1; Rm 12.12; Ef 6.18; 1 Ts 5.17)

⁵ Upéi omombe'u íxupe kwéry arandu rehegwa nhe'ẽ. Hemikotevẽ-rehe ojerure rure va'e rehegwa nhe'ẽ-rami omombe'u:

—Nde, ne remikotevẽ-rehe ereho nde re'ýi róga-py. Pyhare mbyte-py ogwahẽ ramo ne mbohupa, ha ndaipóri ramo hemi'urã, ereho nde re'ýi róga-py erejerure-vy hemi'urã-rehe. “Eme'ẽ xe-vy xe mbohupa ho'u va'erã” ere erejerure-vy. “Mbohapy mbojape eme'ẽ xe-vy amongaru hagwã íxupe. Oguhẽ kuri xe mbohupa. Ha xe, ndarekói hemi'urã ame'ẽ va'erã” ere nde re'ýi-pe. Oĩ ramo kóixa he'i va'e nde-vy: “Oronhenomba-ma. Mitã kwéry ndive oronhenoma. Okepa-ma mitã. Ndikatuí apu'ã aipe'a hagwã ore rokẽ.” ⁸ Oĩ ramo aipo-rami he'i va'e nde-vy, erejerure rure jey va'erã. Nde re'ýi-gwi jepe nupu'ã mo'ãi joty. Erejerure eterei-gwi joty opu'ã va'erã ome'ẽ va'erã nde-vy ne remikotevẽ, he'i omombe'u-vy arandu rehegwa nhe'ẽ.

Hesu omombe'u gwemiendu kwéry ojapo hagwã oração
(Mt 7.7-11)

⁹ —Ha xe katu, xe ha'e-ta peẽ-my: Upéixa va'e-rami tekotevẽ erejerure rure Nhandejáry-pe. Ejerure rure katu íxupe, ne rembijerure ome'ẽ va'erã nde-vy. Eheka eka katu ndejéupe gwarã. Ne rembieka katu erejohu va'erã. Okẽ onhemboty va'e oipe'a uka hagwã ombota mbota va'e-rami, pene kyre'ý katu pejapo hagwã oração. Nde-vy oipe'a-ma va'e-rami okẽ, ohendu va'erã Nhandejáry pene nhe'ẽ. ¹⁰ Gwĩ ojerure rure va'e-pe gwive ome'ẽ va'erã. Gwĩ oheka heka va'e gwive ojohu va'erã. Gwĩ ombota mbota va'e-rami oha'arõ oĩ-vy va'e-pe gwive ojepe'a va'erã.

¹¹ —Nde, túvy kwéry, ereme'ẽ mba'e porã nde ra'y kwéry-pe. Pão-rehe ojerure ramo, pão rekoviarã avave nome'ẽi ita gwa'ýry-pe. Upéixa ave pira-rehe ojerure ramo, pira rekoviarã avave nome'ẽi mbói íxupe.

¹² Yrygwasu rupi'a-rehe ojerure ramo, hekoviarã avave nome'ẽi japeusa íxupe. ¹³ Peẽ kwéry pende rekoha vai ramo jepe, peme'ẽ kwaa joty iporã porã va'e pene mitãgwe-pe. Ha pende Ru yváy pygwa katu hekoha porã tee va'e. Upéa-gwi ome'ẽ kwaa porãve voi peẽ pejerure va'e-pe. Omohynhẽ-ta nde py'a Nhe'ẽ Marangatu tee va'e. Ojerure va'e py'a omohynhẽ-ta.

“Ndaha'úi Belzebu nhe'ẽ-py amosẽ anháy kwéry” he'i Hesu
(Mt 12.22-30; Mc 3.20-27)

¹⁴ Ha upéi katu Hesu omosẽ kwimba'e-gwi anháy imondo-vy. Anháy ojepota hese-gwi nainhe'ẽi, inhe'ẽnge'ý va'e. Anháy osẽ-ma ramo íxugwi, onhe'ẽ jey-ma. Upéa-rehe,

—Mba'éixa po oporombogweraha? he'i ojóupe opondera-vy Hesu-rehe.

¹⁵ Ha gwĩ ipa'ũ-my oĩ va'e he'i rei Hesu-rehe:

—Belzebu ojepota ra'e hese, Hesu-rehe, he'i.

—Belzebu anháy ruvixa. Upéa-gwi Belzebu nhe'ẽ-py omosẽ anháy imondo-vy, he'i rei Hesu-rehe.

¹⁶ Ha kente ambue he'i ave íxupe:

—Orohexas ne rembiapo porã voiha. Nderejapo kwaái para'e, erejapo kwaa para'e. Yváy-gwi hexapyrã-rupi orohexas erejapo ramo, he'i ave Hesu-pe. Opu'akaha oiporu avy ukase mo'ã íxupe hikwái.

¹⁷ Ha Hesu katu oikwaa-ma ipy'a-py onhemongeta okwa-vy ramo. Upéa-rehe he'i íxupe kwéry:

—Ndaha'úi Belzebu nhe'ẽ-py amosẽ anháy kwéry, he'i. —Mburuvixa reminhangareko kwéry ndaijojái ramo, onhorairõ ramo, ndikatuvéi arã oiko porã onhondive. Upéixa ave óga pygwa kwéry ndaijojái ramo, onhorairõ ramo, ndikatuvéi arã oiko porã onhondive.

¹⁸ Ha anháy ruvixa Satanás re'ýi kwéry ave ndaijojái ramo ra'e, onhorairõ ramo ra'e ave, ndikatuvéi arã ra'e oiko porã ra'e anhaygwasu gwe'ýi ndive. Ndoikovéi arã ra'e gwe'ýi kwéry-pe mburuvixa. Aipo ramo omosẽ arã mo'ã ra'e avave-gwi anhaygwasu pe anháy ruvixa va'e réry-py voi, he'i. —Ere rei kuri xe-rehe, “Belzebu nhe'ẽ-py omosẽ anháy imondo-vy” ere rei kuri xe-rehe.

¹⁹ —Ha pende re'ýi kwéry omosẽ ave anháy imondo-vy. Ma'erã-gwi nderéiry “Belzebu nhe'ẽ-py omosẽ anháy imondo-vy nhande re'ýi kwéry”? Upéa ndere mo'ãi nde re'ýi-rehe. Nde re'ýi kwéry rembiapokwe-rehe enterove oikwaa ne akã tavyha, ne rembiapo vaiha ave.

²⁰ —Ndaha'úi Belzebu nhe'ẽ-py xe rembiapo. Nhandejáry nhe'ẽ-py voi amosẽ mosẽ imondo-vy anháy kwéry, he'i. —Aipo ramo, xe rekoha-rehe pehexa kwaa ramo ra'e, “Oiko-ma nipo Nhandejáry nhande ruvixa ramo ra'e” peje arã ra'e xe-rehe, he'i.

²¹ Imbaraete va'e rehegwa nhe'ẽ-rami omombe'u arandu nhe'ẽ. Anháy-rehe opu'akaveha omombe'u.

—Omonda va'e ndoikéiry imbarate va'e róga-py. Onhangareko voi omba'e-rehe. ²² Oguhẽ-ma ramo imbarateve va'e ipu'aka va'erã hese, oipe'apa-ma va'erã íxugwi. Inhemombaraeteha, imba'e kwéry ogwerahapa arã íxugwi omboja'o ja'o arã gwapixa-pe ime'ẽ-vy.

²³ —Xe ndive omba'apo e'ý va'e, ojoko xe rembiapo. Xe renda-py ogwenogwa'ẽ e'ý va'e, xe renda-gwi omondo mombyry omosarambi-vy, he'i Hesu onhemombe'u-vy.

Anháy ou jey gwendagwe-py
(Mt 12.43-45)

²⁴ Upéi he'i jey:

—Ojepota va'ekwe hese osẽ rire, ogwata gwata jey-ma oiko-vy anháy. Opytu'u renda-py oheka eka-vy ojehasa asa y e'ýha renda-rupi. Ha ndotopái gwenagwã. “Xe rendagwe-py jey aha-ta, asẽ hagwe-py aha jey-ta” he'i ojéupe. ²⁵ Oguhẽ jey-ma ramo ohexa gwendagwe. Omoatyrõmba-ma opy'a kwimba'e. Ndaiporivéi anháy ipy'a-py. Gwendagwe ohexa jey: “Iporã voi xe rendagwe” he'i, “Opyta rei” he'i ojéupe kwimba'e py'a-rehe. “Óga járy oitypei porã rire, omó porã jey imba'e kwéry omopotí-vy. Upéixa upe óga

járy-rami omopotĩ opy'a kwimba'e ra'e. Opyta rei xe rendagwe" he'i anháy ojéupe. ²⁶ Upe-ma ramo, oho oheka oirũrã kwéry. Sete anháy ojohu ivaive va'e ojéhegwi. Ogweru, omoinge jevy gwendagwe-py. Oike rire pe kwimba'e reko ivai voi. Are va'ekwe pe kwimba'e peteĩ anháy ojepota hese ramo, omboheko vai voi íxupe. Ha ãy katu ombohekoha vaive ive, he'i Hesu omombe'u-vy.

Ovy'a ete va'e

²⁷ Upe he'i jave peteĩ kunha omboaty va'e pa'ũ-gwi osapukái:

—Tovy'a katu nde sy, he'i, —ne mokambuhare, ne moingohare. Tovy'a voi katu he'i omboete-vy íxupe.

²⁸ Hesu katu:

—Tovy'ave katu Nhandejáry nhe'ẽ renduha inhe'ẽ-rupi ogwata va'e tovy'ave xe sy-gwi, he'i.

"Ipu'aka ete tee va'e Nhandejáry" he'i Hesu

(Mt 12.38-42)

²⁹ Ha upéi katu Hesu omombe'u jevy ojogweroaty va'e-pe:

—Áygwa heko vai voi Nhandejáry-rehe. Inhe'ẽ ndojaposeí-gwi, ndojeroviaséi ave xe-rehe. "Ne rembiapora'ẽ avave ndohexái vyteri va'e ramigwa erejapo ramo, oroikwaa arã mba'exagwa nde" ere rei xe-vy. Upéa erehexa hagwã ndajapo mo'ái.

—Pene mandu'a katu myamyri'ĩ Jonas rehegwa nhe'ẽ-rehe. ³⁰ Yma va'ekwe Nhandejáry omondo myamyri'ĩ Jonas-pe oho hagwã Nínive tetã-my. Upe tetã mygwa kwéry oikwaa hagwã ipu'aka tee va'e voi Nhandejáry, Jonas oho upe-py. Ha xe ave, Jonas ramigwa xe mbou ave Nhandejáry pende ha-py. Xe Nhande Ryke'y tee va'e voi xe mbou áygwa oikwaa porã hagwã ipu'aka teeha Nhandejáry.

³¹ —Ha'e-ta ave peẽ-my: Gwenonde-py Nhandejáry ombojogweroaty va'erã kente kwéry peteĩ teĩ ogw-ereko hagwã hembiapokwe-rehe. Upe-py ko'áygwa onhembo'y ramo ojekwaa hagwã hembiapokwe. Áygwa onhembo'y jave, yma gware kunha mburuvixa Sabá tetã mygwa onhembo'y ave omombe'u hagwã pene rembiapo vaiha.

—Upe kunha amyri'ĩ ou va'ekwe amo mombyry ete ko vvy apy gwive ou ohendu hagwã mburuvixagwasu Salomão amyri'ĩ. Ha xe aiko ko'a-py pene pa'ũ-my. Xe tuvixave myamyri'ĩ Salomão-gwi. Aikwaave íxugwi ha napehenduséi xe nhe'ẽ. Upe pene rembiapo vaiha-rehe omombe'u va'erã upe kunha. ³² Ha yma gware Nínive pygwa kwéry opu'ã va'erã onhembo'y. Áygwa omombe'u-vy onhembo'y va'erã Nhandejáry renonde-py. Pene rembiapo vaiha omombe'u va'erã. Ha'e kwéry ohendu-ma va'ekwe Jonas remimbo'e. Inhe'ẽ ohendugwi ogwerova gwekoha va'ekwe. Ojerovia-ma va'ekwe Nhandejáry-rehe. Ha xe aiko ko'a-py. Xe tuvixave myamyri'ĩ Jonas-gwi, ha napehendu mo'ái xe nhe'ẽ, he'i onhemombe'u-vy.

Tataendy rehegwa nhe'ẽ

(Mt 5.15; 6.22-23)

³³ Upéi he'i jevy ojogweroaty va'e-pe:

—Nanhamoendýi tataendy nhanhomi hagwã. Nanhamoĩry mba'e ryru gwy-py. Tataendy nhamoendy nhamoĩ hagwã hendaty-py ohesape porã hagwã oike va'e-pe.

³⁴ —Upéixa ave nhande resa. Hesãi porã ramo nhande resa, jahexa porã. Hembipe porã-rupi jagwata porã. Upéixa nde py'a porã ramo, Nhandejáry arandu ohesape nde py'a-py hemimbota-rupi ereiko hagwã. Ha nde resa hasy ramo, nde resa ivai ramo katu, nande resapysovéi-ma. Ndereiko porãvéi-ma. Pytũ-my vérami rei ereiko. Opyta rei ndéhegwi Nhandejáry arandu.

³⁵ —Erepara katu nde py'a reko-rehe. Nande py'a porãi ramo, pytũ-my rei vérami ereiko va'erã. ³⁶ Nde py'a porã meme ramo, nde py'a vai e'ỹ reheve erehexa porã va'erã. Tataendy nde resape porãha-rami erehexa porã va'erã, he'i onhemonhe'ẽ-vy upe pygwa kwéry-pe.

Hesu onhemonhe'ẽ fariseu kwéry-pe, tekoha mbo'eha kwéry-pe ave

(Mt 23.1-36; Mc 12.38-40)

³⁷ Onhemonhe'ẽmba rire Hesu, peteĩ fariseu va'e he'i íxupe:

—Jaha katu xe róga-py jakaru hagwã, he'i Hesu-pe.

Upéixa-gwi oho indive. Ogwahẽ-ma ramo ogwapy okaru hagwã. ³⁸ Ha Hesu ndojepohéiry okaru hagwã judeu kwéry ojapoha-rami. Upéa-rehe upe fariseu he'i ojéupe: "Ma'erã-gwi ndojepohéiry Hesu? Nhande re'ýi kwéry ojapoha-rami ndoikóiry" he'i opy'apy-py opondera-vy hese.

³⁹ Upéi Hesu he'i íxupe:

—Peẽ fariseu kwéry erejohéi ramo copo, nha'ẽ ave, ijape meme rei mate erejohéi. Nderejohéiry ipy. Jahexa ramo, "Omopotĩ porã poku" ja'e mo'ã. Ha neremopotĩ porãi joty ra'e. Ipy iky'a vyteri. Upéixa ave peẽ, nde py'a ky'a meme ne rembiapo vai-gwi. Pendejúpe gwarã peipotave tave. Upéixa ave eremonda monda-py ereiko, nane arandu porãi. Ndereikwaái para'e ijapejapoha ipy'a ave ojapo va'ekwe. Ha'e-ta ko pe'ẽ-my: Ejepy'a me'ẽ kena Nhandejáry-pe. Upe rire nde py'a potĩha rexa uka-vy eme'ẽ iporiahu va'e-pe ne remime'ẽrã.

⁴² —Apomboasy voi peẽ-my, fariseu kwéry. Pehasa asy va'erã peẽ. Nhande re'ýi ojapoha-rami pejapo meme ha Nhandejáry remimbota tee nderejapói. Pene mandu'a porã peme'ẽ hagwã pene mba'e Nhandejáry-pe, ha napene mandu'ái ae peiko porã hagwã indive, kente kwéry ndive ave. Ne rembiapo porã-rehe erejerovia eterei. Ereboaty mirĩ ne mba'e kwéry dez oĩ va'e meme ereboaty. Ha upe rire ereipe'a dez-gwi peteĩ ereme'ẽ va'erã Nhandejáry-pe. Hembrye opyta va'erã nde-vy. Mixĩ mixĩ va'e gwive ereme'ẽ Nhandejáry-pe. Ereime'ẽ itái va'e, pohã ka'agwy pygwa ave, temitýgwe nhane remimbojehe'a va'e ereme'ẽ ave. Up-

éa erejapo ramo iporã. Nhande re'ýi ojapoha-rami erejapo upe va'e mba'e ereme'ë meme hagwã Nhandejáry-pe. Oíve joty erejapo va'erã íxupe. Tapejogwereco porã katu. Tapehayhu rei katu Nhandejáry-pe. Upéixa mixíve va'e-rehe pende resarái e'ýha-rami ave, pepena katu tuvixave va'e-rehe, he'i onhemboasy-vy fariseu kwéry-rehe.

⁴³ —Apomboasy voi peë-my, fariseu kwéry. Pehasa asy va'erã peë penhemboetese rei-gwi, he'i. —Ojeporahéi haty-rupi ereho penhemboetese rei hagwã. Upéixa-gwi eregwapype mburuvixa kwéry pa'ũ-my ha peho ramo mba'ejogwa haty-py ereipota enterove ne mboete rei.

⁴⁴ —Apomboasy voi peë-my, pemohembiapo vai uka kente kwéry-pe. Upéa-rehe erehasa asy va'erã, he'i. —Peë peikwaa niporãí voi judeu kwéry ogwata hetekwe renda ári. Ha oí omano va'ekwe retekwe omoí rei itagwy-py hendaty e'ý-py omoí. Upéi oikwaa e'ý-gwi judeu ogwata arã hi'ári. Ndoikwaái-gwi ojapo vai arã. Ha peë fariseu kwéry upéixa ave penhomi kente kwéry-gwi Nhandejáry nhe'ë hi'arandurãgwe ha upéixa pemohembiapo vai uka íxupe kwéry, he'i Hesu onhemonhe'ë-vy.

⁴⁵ Upéa-rehe he'i íxupe peteí teko mbo'eha:

—Mbo'eháry, upéixa ramo ere vai ore-rehe ave, erenhe'ëngi arã mo'ã ore-rehe, he'i Hesu-pe ndovy'áiry-gwi. Ndojohu porãí inhe'ëgwe.

⁴⁶ Ha Hesu katu he'i:

—Apomboasy voi peë-my peë Moisés remimombe'ukwe mbo'eha kwéry, pehasa asy-ta ave. Pene rembiapo vai kente kwéry-rehe. Pemombe'u ramo Nhandejáry nhe'ë, Moisés amyrí ohai va'ekwe, hasyve nhe'ë pemombe'u. “Tapeiko ko nhe'ë-rupi” peje rei pene renduha kwéry-pe. Mba'e ipohýi eterei ogweraha mo'ã hagwãixa pene remimombe'ukwe oiko íxupe kwéry. Ha, “Tapeiko ko nhe'ë-rupi” peje hese. Peë ae ndereiko mo'ái va'erã upe ne remimombe'ukwe-rupi.

⁴⁷ —Pehasa asy-ta ave pene rembiapo vaikwe-rehe. Myamyrí kwéry pene ramoigwasu kwéry ojuka meme va'ekwe Nhandejáry nhe'ë-py omombe'u va'ety-pe. Ha peë katu pemopu'ã ita'i pemoí porã hagwã ijukapyre rendagwe-py. ⁴⁸ Upéa-rupi pemoíru joty hembiapo vai va'e kwéry-pe. “Hembiapo porã oiko-vy va'ekwe nhane ramoigwasu” peje joty pemombe'u-vy. Nhandejáry nhe'ë omombe'u va'ety-pe ojuka va'ekwe, ha ãy katu peë pejohu porã upe hembiapo vaikwe.

⁴⁹ —Upéa-rehe Nhandejáry, inharandu tee va'e, he'i va'ekwe:

“Amondo-ta íxupe kwéry xe nhe'ë-py omombe'u va'ety, xe nhe'ë mosarambihaty ave. Oí arã gwí pene rembijuka ukarã. Oí ave arã gwí pene remimbohasa asyrã” he'i va'ekwe Nhandejáry omombe'u-vy, he'i Hesu onhemonhe'ë-vy íxupe kwéry.

⁵⁰ —Ha ha'e-ta peë-my, he'i. —Upéa he'i va'ekwe Nhandejáry ombohasa asy hagwã ãygwa-pe ave. Ymagware inhe'ë-py omombe'u va'ety kwéry jukahare-rehe ombohasa asy-ta ãygwa-pe ave.

—Ymagware Abel amyrí gwive Zacarias amyrí peve ojuka meme va'ekwe Nhandejáry nhe'ë mombe'uhaty-pe. Zacarias amyrí-pe ojuka Nhandejáry roka-py. Mymba ohapyhaty renda ypy-py onhegwahé e'ý haty renonde-py ipa'ũ-my oime jave Zacarias amyrí, ojuka va'ekwe ave íxupe. Ha ãygwa, “Iporã rei” he'i mo'ã ymagware rembiapokwe-rehe. Upéixa-gwi, ymagware rembiapo vaikwe ojohu porã-gwi ombohasa asy-ta ave ãygwa kwéry-pe Nhandejáry.

⁵² —Apomboasy voi peë-my, peë Moisés remimombe'ukwe mbo'eha kwéry. Pevy'are'ý va'erã. Naiporãí pende rekoha. Pemonhe'ë rei rei meme Nhandejáry nhe'ë. Ndaperoviaséi íxupe. Ha hese ojeroviasé va'e-pe ndapehejái ojerovia ave hese peikovy. Upéa-rehe pehasa asy-ta voi, he'i Hesu Moisés amyrí remimombe'ukwe omombe'u va'e kwéry-pe onhe'ë-vy.

⁵³ He'i rire, Hesu osé oho-vy upe fariseu róga-gwi. Osé rire judeu rekombóehaty kwéry, fariseu kwéry ave opyta ipoxy hese. Ombojevvy jevy inhe'ë. Oporandu opaixagwa-rehe omonhe'ë avy ukase mo'ã hagwã hikwái. Oheka heka rei ndotopái hembiapo vaikwe. ⁵⁴ Inhe'ë-rehe, hembiapo-rehe hembiapo vai ombojase mo'ã hese. Ha ndikatúi omboja rei hese. Hembiapo porã meme mate Hesu.

“Pene mbotavysé fariseu kwéry” he'i Hesu kente kwéry-pe
(Mt 10.26-33)

12 Upe jave ojogweroaty aty heta kente. Heta eterei-gwi onhomoanhamba, opyrũmba ojóhehe. Ha Hesu katu gwemimbo'e kwéry-pe ranhe he'i:

—Ani kena ererovia rei fariseu nhe'ë. Pene mbotavysé. Mbojape mbovuha nhanhomiha-rami opy'a ky'aha omo'ã kwaa, he'i. —Ani katu upéixa ereiko teí.

² Omokanhy va'ekwe gwive ojehexa uka jevy joty va'erã. Nhane reminhomigwe gwive ojekwaapa joty va'erã. ³ Opa ne remimombe'ukwe nhemi ha-py ere va'ekwe, atýra-py ohendu endu va'erã. Ere mbegwe mbegwe va'ekwe nde róga-py omombe'u hatã hatã jevy va'erã. Enterove remiendurã-rupi omombe'u hatã hatã va'erã. Fariseu rekoha-rami ani ereiko teí, he'i Hesu ohekombo'e-vy gwemimbo'e kwéry-pe.

⁴ He'i ave Hesu:

—Peë, xe rembiayhu va'e kwéry, ani erekyhyje rei teí. Oí nhande rete jukaharã. Nhane nhe'ëgwe-rehe ae ndaipu'akáiry voi. Ani erekyhyje rei teí íxugwi. ⁵ Tupã Nhandejáry tee-gwi ae erenhemokirirí erenhemomirí va'erã. Ha'e oipe'a va'erã ndéhegwi nde rekove. Ha upe rire oikwaa mamó pa ogwahé-ta ne nhe'ëgwe. Ha'e ipu'aka tee va'e voi. Oikwaa ne mondo hagwã anháy renda-py. Upe nde rekove oipe'a kwaa va'e-gwi mate erenhemomirí va'erã.

⁶ —Ani erekyhyje teí. Nhandejáry pene nhangarekoha voi. Ne mandu'a katu manimbe-rehe. Mixí eterei-gwi yvypóry nopenáiry hese. Nhavende ramo, mokóirehe mixími nhagana arã. Ndovaléi voi yvypóry-pe. Nhandejáry ae onhangareko hese kwéry. Hymba tee

voi manimbe. Omano ramo peteĩ, ha'e oikwaa gwymba omano ramoha hese kwéry opena-gwi. Ha nde-rehe openave gwembiayhu tee-gwi. Oikwaa voi nde re-hegwa. Ne akã ragwe jepe peteĩ teĩ oipapapa-ma gwembiayhu tee-gwi. Upéixa-gwi ani erekyhyje teĩ va'erã avave-gwi.

⁸ —Ha xe katu, he'i ave —xe Nhande Ryke'y tee va'e. Ere ramo nde rapixa-pe: “Hesu reroviaha voi ko xe” xe ave ha'e arã Nhandejáry rembigwái yváy pygwa kwéry-pe: “Xe rembiayhu voi upe va'e” ha'e arã nde-rehe. ⁹ Ha ere ramo “Xe ndajerovia mo'ái Hesu-rehe. Xe ndaiko mo'áiry Hesu rembigwái ramo” ere ramo, xe ave ha'e arã Nhandejáry rembigwái yváy pygwa kwéry-pe: “Ndaha'ei voi xe re'yí upe va'e” ha'e arã nde-rehe.

¹⁰ —Xe ko Nhande Ryke'y tee va'e. Ne rembiapo vai ramo, xe-rehe erenhe'ẽ rei rei ramo jepe, omboyke-ta joty ndéhegwi Nhandejáry ne rembiapo vaikwe. Nhandejáry Nhe'ẽ Marangatu tee va'e-rehe ae erenhe'ẽ vai vai ramo nomboyke mo'ávái-ta ndéhegwi ne rembiapo vaikwe Nhandejáry. Nande py'a potĩ mo'ávái opa e'y reheve.

¹¹ —Upéixa-gwi ou ramo ipoxy va'e nde pyhy nde reraha-vy, ani erejapura nde py'apy-py. Nde reraha ramo ojeporahéi haty-py, ani erejapura teĩ. Nde reraha ramo mburuvixa renonde-py, mburuvixagwasu renonde-py ave, ani erejapura teĩ ne nhe'ẽrã-rehe. “Mba'e tipo ha'e va'erã? Mba'éixa tipo anhe'ẽ-ta?” aiporami ani ere rei teĩ nde py'apy-py ereho-vy. ¹² Nhe'ẽ Marangatu tee va'e ae ne monhe'ẽ uka va'erã. Ipoxy va'e nde reraha jave, Nhe'ẽ Marangatu tee va'e ome'ẽ va'erã nde-vy ne nhe'ẽrã, he'i Hesu gwemimondo kwéry-pe pono ikyhyje oho-vy. †

Hesu onhemonhe'ẽ omba'e reta-rehe opena eterei va'e-pe

¹³ Ha ojogweroaty va'e pa'ũ-gwi peteĩ he'i Hesu-pe: —Mbo'eháry, emombe'u xe ryke'y-pe omboja'o ja'o hagwã ore ru amyri mba'ekwe. Xe ave aipota xe mba'erã, he'i Hesu-pe.

¹⁴ Aipo ramo Hesu he'i íxupe: —Nahániry. Ndajúiry mba'ekwe amboja'o hagwã. Mba'eve namboja'o ukáiry. Ndaha'ei upearã xe aju.

¹⁵ Upéi he'i ave íxupe kwéry: —Pejeapysaka katu ko xe nhe'ẽ-rehe. Xáke, ani ereipota rei rei pende rapixa mba'e. Nhane mba'e reta reta rei ndaha'ei nhande rekoerã tee. Mba'eve ndererekói ramo jepe, nde py'a potĩ ramo ereiko porã va'erã, he'i onhemonhe'ẽ-vy íxupe kwéry.

¹⁶ Upéi arandu nhe'ẽ omombe'u ojogweroaty va'e kwéry-pe. Imba'e reta va'e rehegwa-rami omombe'u gwekorã:

—Oime araka'e peteĩ imba'e reta va'e, ijyvy porã va'e. Ijyvy porã-gwi nipo opu'ã porã íxupe hemitygwe ra'e. Heta eterei hemitygwe. ¹⁷ Upéixa-gwi he'i opy'apy-py: “Upe xe remitygwe ryrurã mixí eterei. Heta eterei xe remitygwe. Ndaijái arã xe remitygwe ryrur-py. Mba'e tipo ajapo-ta?” he'i opy'apy-py. ¹⁸ Upéi he'i ave, “Aik-

waa-ma ajapo va'erã. Aitypa uka-ta upe xe remitygwe ryrur kwéry. Ambotuvixave-ta xe remitygwe ryrurã. Ipyahu va'e-py amboyru-ta xe remitygwe, xe mba'e reta ave” he'i opy'apy-py. ¹⁹ “Avy'a va'erã voi ko xe” he'i. “Xe mba'e reta reta xe mbovy'a va'erã” he'i. “Namba'apovéi arã aiko-vy, heta eterei-ma xe mba'e kwéry-gwi. Naxe kane'ovéi-ma va'erã” he'i. “Apytu'u-ta. Akaruta. Opaixagwa ajapo-ta anhembovy'a hagwã” he'i upe imba'e reta va'e opy'apy-py, he'i Hesu omombe'u-vy arandu rehegwa nhe'ẽ. ²⁰ —Ha upéixa oiko jave upe imba'e reta va'e, Nhandejáry he'i íxupe: “Nde, nane arandu porã voi. Ne rembiereko heta ndovalevéi va'erã nde-vy. Ko pyhare eremano ete-ma va'erã. Ne mba'ekwe opyta rei-ta. Nde rekoviare mate oiporu-ta. Ndovaléi voi arã nde-vy ne mba'e reta” he'i Nhandejáry upe omba'e reta-rehe opena eterei va'e-pe, he'i Hesu omombe'u-vy arandu rehegwa nhe'ẽ.

²¹ Upéi he'i ave omombe'u-vy íxupe kwéry:

—Upéixa voi omba'e reta-rehe opena eterei va'e. Omba'e reta reta ojéupe gwarã-rehe mate opena. Ha Nhandejáry remimbota-rehe nopenáiry. Ojéupe gwarã nonhongatu mo'ái yváy-py.

Nhandejáry onhangareko kente kwéry-rehe

(Mt 6.25-34)

²² Upéi omombe'u gwemimbo'e kwéry-pe imba'e-rehe:

—Ani erejepy'apy teĩ ne remikotevẽrã-rehe. Anive ereporandu randu nde py'apy-py upéa-rehe. “Ma'erã tipo ajapo-ta xe remi'urã-rehe? Mba'éixa tipo ajapo-ta xe aorã-rehe?” niporãi aipo ere erejepy'apy eterei ereiko-vy. ²³ Ndaha'ei nhane rembi'u-rehe, nhande aorehe jaiko porã Nhandejáry ndive.

²⁴ —Ne mandu'a porã katu xopigwasu-rehe. Onhemity e'y va'e upéa, omono'õ e'y va'e ave, ojapo e'y va'e gwembi'u renagwã va'e ave, nomoingatúí gwemi'urã. Nhandejáry ae omongaru íxupe kwéry. Ha kente katu iporãve gwyrã kwéry-gwi. Iporãve-gwi onhangareko porãve-ta hese kwéry Nhandejáry.

²⁵ —Erejepy'apy eterei ne remikotevẽ-rehe. Nde ae nande pu'akái ndéjehe. Nde ae ni peteĩ áry nderehupity kwaáiry nde tujave hagwã. Nde ae nande pu'akái ndéjehe. Upéixa ramo anive erejepy'apy teĩ ne remikotevẽ-rehe, he'i Hesu omombe'u-vy.

²⁷ Upéi he'i ave:

—Tapene mandu'a katu yvoty nhu mygwa-rehe, okakwaa rei va'e-rehe. Nomba'apói, noipogwáiry. Iporã rei oĩ-vy. Ha'e-ta katu xe, Mburuvixagwasu Salomão amyri ao iporã ete voi va'ekwe. Ha ijao-gwi iporãve voi yvoty. ²⁸ Ndahi'aréi va'e voi yvoty. Áy katu oĩ, ko'ẽ ramo ipirupa jevy-ma va'erã, ohapy jevy-ma va'erã, ndaiporivéi jevy-ma va'erã. Nhandejáry mba'e voi yvoty. Onhangareko porã omba'e-rehe. Ha nde katu, nde ave Nhandejáry remimoingo va'e voi nde. Yvoty-gwi nde tuvixave íxupe. Upéixa-gwi onhangareko porãve ave nde-rehe Nhandejáry. Ma'erã nderejeroviái hese? Ejerovia ete katu hese nde py'agwapy hagwã.

† 12:12 Mt 10.19-20; Mc 13.11; Lc 21.14-15

²⁹ —Ani erejapura teĩ ani erevy'are'ỹ teĩ ne remikotevẽ-rehe. Ere rei rei nde py'a-py, "Mba'e tipo ajapo-ta ajohu hagwã xe remi'urã, xe ay'u hagwã?" ere rei nde py'apy-py.

—Ani erejapura eterei teĩ ne remikotevẽ-rehe. ³⁰ Entéro kente, Nhandejáry-rehe ojerovia e'ỹ va'e gwive up-éa ojapo. Ha nde, ani erejapo ha'eixagwa. Nhandejáry, nde Ru yváy pygwa oikwaa-ma ne remikotevẽ. ³¹ Nde katu epena meme hese. Ha'e ne ruvixarã. Hemimbota-rehe mate epena. Upéixa erejapo meme ramo, ha'e nde rexakwaa porã-ta. Ome'ẽ-ta nde-vy ne remikotevẽ va'e.

³² —Upéixa-gwi peẽ, xe rembiayhu kwéry ani pejapura rei teĩ. Napende retái ramo jepe, ani pekyhyje rei teĩ. Nhandejáry Nhande Ru yváy pygwa pende poravo-ma va'ekwe peiko hagwã hendive. Pemoirũ-ma va'erã íxupe pene ruvixarã. ³³ Upéixa-gwi anive ne rakate'ỹ eterei ne mba'e kwéry-rehe. Iporãve ne rakate'ỹ Nhandejáry remimbota-rehe nde rekoha porã hagwã. Up-éa-rehe evendepa ne mba'e kwéry hepykwe ereme'ẽ hagwã iporiahu va'e kwéry-pe. Upéixa erejapo nde rekoha porãve hagwã yváy-py. Hyru-py eremono'õ va'e, ne mba'e, ndohói arã ne ndive yváy-py. Ndaha'úi upe pygwarã ne mba'e ko yvy pygwa va'e. Nhandejáry remimbota-rupi ereiko ramo ae, nde rekoha porã erehupity arã yváy-py. Nde rekoha porã hemimonda e'ỹ va'e, hembí'u e'ỹ va'e ave nde ao raso rembi'u e'ỹ va'e ave nde rekoha porã. Ne rakate'ỹha-rehe erepena pena va'erã. Erepytase arã indive. Upéixa-gwi iporãve nde-vy ne rakate'ỹ Nhandejáry remimbota-rehe, he'i Hesu gwemimbo'e kwéry-pe. †

Mburuvixa-pe oha'arõ va'e rehegwa nhe'ẽ oiporu Hesu
(Mt 24.43-44; 25.1-13; Mc 13.35-37; Lc 21.34-35)

³⁵ Upéi he'i jevy Hesu:

—Xe ra'arõ katu xe Nhande Ryke'y tee va'e agwahêha óra. Amombe'u-ta peẽ-my mba'éixa pa tekotevẽ xe ra'arõ mburuvixa-pe oha'arõ va'e rehegwa nhe'ẽ-rami.

—Oĩ va'ekwe imba'e reta va'e. Oho omenda va'e karugwasu ha-py. Ha hembigwái kwéry oha'arõ arõ íxupe ou jevy hagwã. Oku'a jopyha ndoipe'áiry. Tataendy nombogwéiry. Oha'arõ tee oiko-vy. Omonhenduha oha'arõ. Ogwahêhaty oha'arõ sapy'a ogwahê ramogwarã oipe'a hagwã okẽ.

—Ha'e-ta katu peẽ-my: Ovy'a voi va'erã upe ijáry-rehe oha'arõ va'e kwéry. Ogwahê ramo ijáry, ogwereco porã va'erã gwí gwembigwái ndokéiry va'e-pe.

³⁸ —Avave ndoikwaái igwahê hagwã áry. Pyhare pyte-py para'e ogwahê-ta, haimete-ma ko'ẽ jave para'e ogwahê-ta. Oha'arõ arõ joty oiko-vy hembigwái. Ogwahê ramo ijáry ndokéi va'e ovy'a va'erã. Ijáry joty ohexakwaa va'erã upe gwembigwái ha'arõha-pe.

—Upe hembigwái ha'arõháixa peẽ katu tapeiko xe ra'arõ-vy, he'i Hesu. —Xe Nhande Ryke'y tee va'e aju jevy-ta. Avave ndoikwaái agwahê hagwã áry. Xe ra'arõ arõ-vy katu peiko kena.

—Amombe'u jevy-ta mba'éixa pa tekotevẽ xe ra'arõ óga járy nhe'ẽ-rami, he'i Hesu.

—Óga járy oikwaa ramo ra'e imonda va'e ogwahê ramoha áry ndokéi arã ra'e ha'arõ oiko-vy pono oike imondase va'e.

—Upéixa ave peẽ xe ra'arõ-vy peiko katu. Ndereikwaái arã xe agwahê hagwã áry. Tane mandu'a meme katu xe-rehe. "Ogwahê-tama para'e" ere xe-rehe. Up-éixa xe ra'arõ, he'i Hesu gwembiayhu kwéry-pe. ††

Tembigwái gwerekwa rekovia opyta va'e rehegwa nhe'ẽ

⁴¹ Upéi Pedro he'i Hesu-pe oporandu-vy:

—Kiva'e-pe eremombe'u kuri arandu rehegwa nhe'ẽ, ore járy? Ore-vy gwarã para'e, entéro va'e pegwarã para'e? he'i oporandu-vy. —Ore, ndoroikwaáiry, he'i.

⁴² —Amombe'u-ta peẽ-my tembigwái rekoha rehegwa nhe'ẽ-rami peha'arõ hagwã peiko-vy, he'i. —Kiva'e po hekoha porã va'e, kiva'e po hekoha vai ave amombe'u-ta peẽ-my, he'i.

—Oĩ va'ekwe kwimba'e heta hembigwái va'e. Mombyry ohose-gwi he'i gwembigwái hi'arandu va'e-pe: "Xe mba'e-rehe enhangareko katu. Xe rembigwái kwéry-rehe eremanda ave. Eremboja'o ja'o hagwã ereme'ẽ-vy hemi'urã kwéry íxupe gwarã" he'i. Upéa he'i rire oho oheja gwekoviarã ijáry.

⁴³ —Ogwahê jevy-ma ramo otopa jevy gwembigwái-pe. Ovy'a voi arã upe ijáry nhe'ẽ-rupi omanda porã va'e ogwahê jevy-ma ramo herekwa.

⁴⁴ —Anhetegwa amombe'u-ta peẽ-my: Upe herekwa va'e ovy'a eterei va'erã gwembigwái ndive. Ovy'a-gwi he'i va'erã íxupe: "Iporã voi ne rembiapokwe. Avy'a voi ne rembiapokwe-rehe. Upéixa-gwi xe areko va'e-rehe erenhangareko meme-ta." Aipo he'i arã ijáry gwembigwái porã va'e-pe.

⁴⁵ —Ha ndovy'a mo'ái va'erã upe ijáry nhe'ẽ-rupi ndoikói va'e, omanda vai va'e. Upéa, ndoúi jave ijáry, he'i rei arã nipo opy'apy-py "Hi'are-ta voi xe rerekwa." Ha upéa-rehe nahembiapo porãvéi-ma. Tembiapo vai vai ojapo. Onhembosarái hembigwái ambue kwéry-rehe, kwimba'e-pe kunha-pe ave oinupã nupã oiko-vy. Okaru karu oiko-vy. Oka'u ka'u ave oiko-vy.

⁴⁶ —Ha hembiaipo vai jave, ojáry-rehe naimandu'avéi jave, ogwahê jevy va'erã ijáry. Ogwereco asy asy ete uka va'erã gwembigwái hembiaipo vaikwe-rehe. Omoĩ uka va'erã upe gwembigwái hembiaipo vai va'e kwéry ha-py. Nhandejáry-rehe ndojeroviái va'e ha-py omondo arã íxupe.

⁴⁷ —Ha'e-ta ave peẽ-my: Upe ijáry remimbota oikwaa-ma jave ojapo e'ỹ va'e ohasa asy asy va'erã. Gwembiaipo porã e'ỹ-rehe ohasa asy va'erã. Ndojaposéi-gwi ndojapói. ⁴⁸ Ha upe ijáry remimbota ndoikwaái va'e hembiaipo vai-rehe jepe ndohasa asy etéiry va'erã joty.

—Heta ome'ẽ me'ẽ rire nhande-vy, hekovia heta ojerure rure ave arã. Hetave tave ome'ẽ rire, hetave tave ave ojerure rure arã nhande-vy.

† 12:33-34 Mt 6.19-21

†† 12:38-40 Mt 24.42-44; Mc 13.32-37; Lc 21.34-36

“Tata-rami aru xe pu'aka kente kwéry-rehe” he'i Hesu
(Mt 10.34-36)

⁴⁹ Upéi he'i jevy Hesu:

—Aju va'ekwe ko yvy-py. Tata-rami aru xe pu'aka kente kwéry-rehe. Ambojepotase eterei va'e vérami aiko-vy pya'e hendy porã hagwã. ⁵⁰ Tekotevê ae ahasa asy xe aiko-vy ou e'ÿ mboyyve. Ajepy'apy hese aha'arõ-vy. Ahasa asy ha'arõ-vy.

⁵¹ —Pende py'a-py penhemongeta rei xe-rehe. “Ou ombopy'agwapy enterove-pe peteïxa oiko hagwã hikwái. Ou ponove ndaija'éi ojõehe ou-vy” peje rei xe-rehe peiko-vy. Ndaha'éiry upéa-rehe xe aju. Aju kente kwéry amboja'o-vy. Ndaijovavéi voi va'erã kente kwéry xe-rehe ha-py. Napeteïxáiry voi va'erã. ⁵² Æy gwive he'ÿi kwéry, peteï óga gwigwa napeteïxavéi va'erã xe moirũ va'e ipa'ũ-my oĩ-gwi. Ndaijovavéiry arã gwe'ÿi kwéry ndive upéixa-gwi. ⁵³ Túvy ija'e'ÿ va'erã gwa'yry-rehe ha ta'yry gwu-rehe. Kunha ija'e'ÿ va'erã omemby kunharehe ha imemby kunha osy-rehe. Kunha ija'e'ÿ va'erã ome sy-rehe. Imena sy ija'e'ÿ va'erã omemby rembireko-rehe ave. Napeteïxái ojohayhu va'erã xe-rehe ha-py, he'i onhemombe'u-vy Hesu.

“Áry-rehe ne arandu voi” he'i Hesu
(Mt 16.2-3; 5.25-26)

⁵⁴ He'i ave gwenonde-py ijaty okwa va'e-pe:

—Ygwasu-gwi ou ramo arai oky hagwã, “Oky-tama nhande-vy” peje ramo, oky voi. ⁵⁵ “Yvy aku-gwi ou yvy-tu haku vai hagwã nhande-vy” peje ave. Haku vai voi ave. ⁵⁶ Arai erehexa ramo ereikwaa-ma oky hagwã. Yvytu aku nde pete ramo ereikwaa-ma haku vai-ta ave. Áry-rehe ne arandu voi. Ma'erã-gwi nane arandu porã Nhandejáry regegwa nhe'ê erehendu hagwã. Nde, nde py'a ky'aha eremo'ã kwaa, ma'erã-gwi nane arandu porã erehexa kwaa hagwã xe-rehe. Mbava'e-rehe po he'ise xe rembiapo porã ndapeikwaái voi. ⁵⁷ Ma'erã-gwi po nderejehexa kwaáiry nde rekoha-rehe ne arandu porã hagwã? he'i onhemombe'ê-vy. ⁵⁸ —Oĩ ramo nde-vy ipoxy va'e, he'i ramo nde-vy: “Ne rembiapo vai va'ekwe xe-vy. Nerembohekoviái xe-vy xe mba'e ne rembiporu va'ekwe. Upéa-rehe aha-ta mburuvixa-pe oro-mombe'u-vy.” Aipo he'i ramo nde-vy, ani nde poxy teĩ joty. Enhe'ê mbegwe mbegwe joty íxupe. Nde reraha ramo mburuvixa renda-py, tape-rupi erenhe'ê porã porã joty íxupe ponove ipoxy ne ndive. Ereiko porã jevy hagwã indive embopy'a porã jevy ndejéupe. Ipoxy reheve ogwahê ramo mburuvixa renda-py, niporã arã voi nde-vy. Ne rembiapo vai-rehe mburuvixa ne moĩ uka arã preso. Polícia-pe nde pyhy uka va'erã, nde reraha uka va'erã. ⁵⁹ Nde, neresêvéi-ma va'erã ne moĩ hagwe-gwi. Erembohekoviapa ete-ma rire mate, ne mosê jevy va'erã, he'i Hesu.

Ndererovái ramo nde rekoha, eremano va'erã

13 Upe jave ogwahê Hesu ha-py omombe'u íxupe:

—Mburuvixa Pilatos ojuka uka araka'e gwĩ galileu kwéry-pe. Oime jave Nhandejáry-pe ojeporahéi haty-py, ojuka íxupe kwéry. Nhandejáry-pe omboete jave gwymba ojuka uka-vy íxupe ave ojuka, he'i omombe'u-vy.

² Upéa-rehe Hesu he'i íxupe kwéry:

—Ani ere teĩ nde py'apy-py: “Ojejavý eterei va'e-pe mate Nhandejáry ombohása asy onhehundipa” ani ere teĩ upéa-rehe, he'i. —Anhete ha'e-ta nde-vy, ndererovái ramo nde rekoha, sapy'a ou va'erã Nhandejáry ne mbohása asyharã, ne rembiapo vai-rehe eremano va'erã, he'i onhemombe'ê-vy íxupe kwéry.

⁴ —Ho'a-ma ramo va'ekwe upe óga yvate vate va'e héry Siloé, dezoito omano va'ekwe. Hi'ári ho'a-gwi omano joa-ma hikwái. Kóxa ani peje teĩ hese kwéry: “Hembiapo vai eterei va'e voi nipo ra'e. Jerusalém mygwa kwéry-gwi nipo ra'e hembiapo vaive ra'e. Upéa-gwi nipo ra'e ombohása asy íxupe Nhandejáry onhehundipa hagwã.” Ani peje teĩ aipo-rami hese kwéry. Anhete ha'e-ta nde-vy. Ndererovái ramo nde rekoha, nderejeroviái ramo Nhandejáry-rehe, nde ave upeixa sapy'a eremano arã, erenhehundi arã, he'i Hesu onhemombe'ê-vy íxupe kwéry.

Figo máta regegwa nhe'ê

⁶ Ha upéi katu Hesu omombe'u arandu nhe'ê figo máta regegwa nhe'ê-rami.

—Uvaty mbyte-py kwimba'e onhoty va'ekwe peteï figo yvyrarã. Upéi hi'are rire ou oheka mo'ã ijyva figo. Ha ndojohuí. ⁷ Upéixa-gwi he'i gwembigwái-pe uvaty-rehe onhangareko va'e-pe: “Ohasa-ma mbhapy ro'y upe figo máta anhoty hagwe. Hi'a-rehe aju meme mo'ã. Ndaipóri. Ndahi'áiry joty. Oĩ rei-ma. Eity íxupe” he'i gwembigwái-pe. ⁸ Ha hembigwái he'i íxupe: “Iporãve ereheja peteï ro'yve íxupe” he'i hembigwái gwerekwa-pe. “Ajo'o porã-ta ijerekwe-rehe. Amohu'ũ-ta amoporãve yvy ijerekwe-rehe. ⁹ Peteï ro'y rire jevy hi'a ramo iporã arã. Ha hi'a e'ÿ vyteri ramo katu, aity arã íxupe” he'i gwerekwa-pe.

Upe arandu regegwa nhe'ê, figo yvyra regegwa-rami omombe'u Hesu.

Kunha ikarapã va'e-pe ombogwera Hesu

¹⁰ Peteï pytu'uha áry-py Hesu oho jevy omombe'u ojeporahéi haty-py. ¹¹ Ha ogwahê kunha ikarapã va'e. Ojapo-ma dezoito ro'y ikarapãha oiko-vy. Ndahi'yvi porãvéi-ma. Anháy ojepota hese-gwi omokarapã íxupe. ¹² Ha ohexa-ma ramo íxupe, Hesu ohenói gwendapy. Upéi he'i íxupe:

—Kunha, orombogwera-ma nde rasy vaikwe-gwi, ¹³ he'i hese opo omoĩ-vy. Upe jave opu'ã porã-ma kunha.

—Nhandejáry imarangatu tee va'e, he'i kunha omboete-vy. Nhandejáry ombogwerahare-pe omomba'egwasu.

¹⁴ Upéa-rehe ojeporahéi haty járy he'i ojogweroaty va'e kwéry-pe:

—Ani teĩ ereju pytu'uha áry-py ne mbogwera uka hagwã, he'i. —Áry rei-py katu ereju va'erã, he'i íxupe. —Seis áry meme-py nhamba'apo meme. Peteĩ áry-py japytu'u. Anive ereju pytu'uha áry-py ne mbogwera hagwã, he'i íxupe ipoxy-vy.

¹⁵ Hesu katu he'i íxupe:

—Nde, nde py'a ky'aha eremo'ã kwaa eterei. Eren-hemboete rei ereiko-vy. Ndereikwaa porã Nhandejáry nhe'ẽ, he'i. —Pytu'uha áry-py meme eremboy'u ne rymba kwéry. Erejora ne rymba vaka, ne rymba mburika ave eremboy'u hagwã ereraha-vy y rembe-py im-boy'u-vy, he'i. —“Ndaha'úi tembiapo rei ajapo am-boy'u-vy” ere ereho-vy. “Áry meme hoy'u hagwã ndaha'úi hembiapo rei” ere. “Amboy'u hagwã ae xe rymba” ere.

¹⁶ —Upéixa voi ave ambogwera arã pytu'uha áry-py. Kente iporãve voi mymba-gwi. Ha ko kunha Abraão remiarirõre voi. Ojapo-ma dezoito ro'y anhaygwasu Satanás ndopoíry íxugwi. Omokarapã-ma íxupe. Iporã voi pytu'uha áry-py imba'asy, anhaygwasu remimoĩg-we ajorapa-ma kunha-gwi, he'i oikwaa ukase-vy huvixa kwéry-pe gwembiapo porã.

¹⁷ Inhe'ẽgwe ohendu-ma ramo, oĩ-ma hese ija'e'y va'e kwéry. Ha enterove ojogweroaty aty va'e ogwerovy'a Hesu rembiapokwe.

Temitỹ mostarda rehegwa nhe'ẽ-rami arandu nhe'ẽ
(Mt 13.31-32; Mc 4.30-32)

¹⁸ He'i íxupe kwéry Hesu:

—Mba'éixa aikwaa uka-ta peẽ-my Nhandejáry nhande ruvixaha? Mba'eixagwa nhe'ẽ aiporu-ta pene mo'arandu hagwã? he'i. ¹⁹ —Ne arandurã amombe'u-ta temitỹ mostarda rehegwa nhe'ẽ-rami aiporu-ta, he'i.

—Kwimba'e kokwe-py onhotỹ araka'e temitỹ. Héry va'e mostarda onhotỹ. Mixĩ ete va'e mostarda ra'yi. Okakwaa-ma rire ae oiko-ma tuvixa va'e yvyra. Hakãm-by-py gwyra ojeaityvapo-ma, he'i Hesu Nhandejáry irũ hetave tave oĩ va'erã rehegwa kwaa uka-vy.

Mbojape mbovuha rehegwa nhe'ẽ-rami arandu nhe'ẽ
(Mt 13.33-35)

²⁰ Upéi he'i jevy:

—Mba'eixagwa nhe'ẽ aiporu-ta aikwaa uka hagwã peẽ-my Nhandejáry nhande ruvixaha? he'i. ²¹ —Mbojape mbovuha rehegwa nhe'ẽ-rami amombe'u-ta.

—Kunha oipyhy hu'i ojapo hagwã mbohapy mbojaperã. Ha hu'i-py omoĩ moĩ imbovuha. Ijavyte-rupi voi ojehe'apa hese. Indive ovu. Ombovupa-ma íxupe, he'i Hesu, Nhandejáry nhe'ẽ irũ hetave tave oĩ va'erã rehegwa kwaa uka-vy.

Okẽ po'i rehegwa nhe'ẽ
(Mt 7.13-14,21-23; Jo 10.7)

²² Hesu ogwata gwata oho-vy Jerusalém-my. Tetã-rupi, tetã'i-rupi ohasa oho-vy. Ohasa ramo ombo'e mbo'e upe pygwa kwéry-pe. ²³ Upe jave peteĩ oporandu íxupe:

—Mbo'eháry, ndahetái tpo onheresende va'erã? he'i.

²⁴ Hesu katu arandu nhe'ẽ omombe'u íxupe, okẽ re-hegwa nhe'ẽ-rami.

—Oĩ okẽ ereike hagwã yváy-py. Ipo'i va'e voi. Hasy peve ohasa va'erã. Heta va'e ohasase mo'ã pe okẽ-rupi. Anhetegwa ha'e-ta nde-vy. Ne kyre'y re'y katu erehasa porã hagwã pe okẽ-rupi, he'i Hesu ombojerovia ukase mo'ã-vy íxupe.

²⁵ Upéi omombe'u jevy Nhandejáry rehegwa nhe'ẽ óga járy rehegwa-rami.

—Óga járy opu'ã omboty hagwã gwokẽ. Omboty-ma ramo ndikatuvéi-ma ereike koty-py. Okẽ-my rei eren-he'ẽ-ta. “Eipe'a ne rokẽ oroike hagwã” ere rei arã óga járy-pe. Ha upéixa ave ere rei arã Nhandejáry-pe.

Ereipota mo'ã okẽ oipe'a-gwi nde-vy. “Ndoroiakwaái voi nde” he'i arã nde-vy. “Ndaikwaái xe” he'i arã nde-rehe.

²⁶ Ha nde katu ere arã, “Nde karu rovái tee va'ekwe xe. Ne ndive haty'u va'ety tee va'ekwe xe. Xe retã-my xe mbo'e tee va'ekwe ave nde” ere arã íxupe. ²⁷ Ha'e ae he'i arã nde-vy, “Xe katu, ndoroiakwaái voi” he'i arã nde-vy.

“Tereho mombryrã xéhegwi. Nde ne rembiapo vai-gwi ndikatúi ereike ko'a-py. Nde-vy ndaibe'a mo'ái ereike hagwã” he'i arã Nhandejáry nde-vy. ²⁸ Upéa-rehe erejahe'o va'erã. Ndaikatúi ereike-gwi Nhandejáry nhande ruvixa oiko haty-py, nde vy'are'y va'erã. Ne ramói amyri Abraão oiko-ta Nhandejáry ndive. Ne ramói amyri Isaque ave oiko-ta Nhandejáry ndive ave. Ne ramói amyri Jacó ave oiko-ta Nhandejáry ndive ave. Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety amyri kwéry ave oiko-ta indive. Ha'e kwéry meme Nhandejáry ndive oikopa va'erã. Ha nde, mombryrã-gwi rei erehexa arã íxupe kwéry. “Ndikatúi ereike ko'a-py” he'i arã Nhandejáry nde-vy, he'i arandu nhe'ẽ oiporu-vy íxupe kwéry.

²⁹ —Ha'e-ta peẽ-my heta heta judeu e'y va'e omoirũ-ta Nhandejáry gwuvixarã-pe. Yvy apy gwive opa yvy arigwa oho-ta ave oiko hagwã Nhandejáry nhande ruvixa oiko haty-py. Upe-py ogwapy-ta indive yváy-py.

³⁰ Ha heta oĩ ãy onhemboete uka e'y va'e. Ha yváy-py tuvixa mba'e va'erã Nhandejáry-pe. Heta oĩ ave ãy onhemboete ukaseve va'e. Ha natuvixa mba'éiry voi va'erã Nhandejáry-pe, he'i íxupe kwéry Hesu omombe'u-vy.

Jerusalém tetã mygwa-pe ohayhu Hesu
(Mt 23.37-39)

³¹ Ha upe jave gwĩ fariseu kwéry ogwahẽ ijukaharã omombe'u íxupe.

—Nde jukaharã ogwahẽ-tama, he'i íxupe. —Ekwa katu. Ekanhy mani íxugwi. Herodes, nhande ruvixagwasu nde juka ukase-ma, he'i íxupe.

³² Hesu ae he'i:

—Xe areve-ta ko'a-py. Nakanhy mo'ái voi íxugwi. Nhandejáry oipota-ma ramo mate amano va'erã. Nda-ha'úi mburuvixa nhe'ẽ-py amano va'erã, he'i Hesu.

—Mbarakajagwasu hembiapo nhemi nhemi ombotavy gwemi'urã-pe. Upéixa ete ne mbotavy meme Herodes, he'i Hesu Herodes-rehe. —Tereho jevy emombe'u íxupe xe nhe'ẽgwe, he'i. “Oĩve xe rembiaporã” ere íxupe. “Hetave anháy amosẽ-ta, hetave tave ambogwera-ta

vyteri" ere íxupe, he'i Hesu omombe'u uka-vy. —"Ko'ě mbue mbue ramo mate ambopa-ta xe rembiaporã" ere íxupe kuri. ³³ "Aikwaa-ma amanotaha óra" ere íxupe, he'i. —"Áy katu, ko'ě ramo ave ahase ha-py aha-ta" ere íxupe. "Ndaha'ěi ko tetã-my amano va'erã. Aha ranhe-ta Jerusalém tetã-my amano hagwã upe-py" ere íxupe. "Jerusalém tetã mygwa meme ojuka Nhandejáry nhe'ě-py omombe'u va'ety-pe" ere íxupe, he'i Hesu omondo onhe'ěgwe mburuvixagwasu-pe.

³⁴ Upéi he'i Jerusalém tetã mygwa kwéry-rehe:

—Yma gware áy peve erejuka meme Nhandejáry nhe'ě-py omombe'u va'ety-pe. Ombou ramo nde ha-py, erejuka meme íxupe. Ita-py erejapi íxupe ijuka-vy. Upéixa pejapo meme voi peě. Xe aipota voi xe-rehe erejerovia. Xe rembiayhurã amboatyxe xe ndive xe renda pygwarã. Ha nderejeroviaséi xe-rehe, he'i. —Yrygwasu ra'y kwéry ojerovia osy-rehe. Ojohu-tama ramo ivai va'e ou, omboaty ipepogwy-py. Ha'e onhangareko porã hese kwéry. Ohayhu porã gwa'y kwéry-pe. Xe ave, yrygwasu-rami, anhangareko porãse mo'ã pende-rehe kwéry. Ha nderejeroviaséi xe-rehe.

³⁵ —Pejeapysaka katu, anhete ha'e-ta nde-vy, aha-tama ko xe, oroheja-tama. Ava osě va'e-rami hóga-gwi, aha ave ne renda-gwi. Ha ndaxe rexavéi-ma va'erã. Agwahě jevy-ma ramo, xe rexa jevy-ma ramo, ere arã xe-vy: "Tande rovasa ete katu Nhandejáry. Ha'e ne mbouha-rupi eregwahě ore-vy" ere arã xe-vy, he'i Hesu onhemombe'u-vy íxupe kwéry. †

Irurupa va'e-pe ombogwera Hesu

14 Peteĩ pytu'uha áry-py Hesu oho okaru fariseu róga-py. Fariseu kwéry ruvixa upe va'e. Ha heta heta kente oĩ hóga-py. Orepapa para Hesu-rehe oĩ-vy hikwái. Hi'ypa-ma kwimba'e irurupa va'e oĩ ave upe-py. Hesu renonde-py oĩ. Ha fariseu kwéry, Moisés remimombe'ukwe mbo'eha kwéry ave oha'arõ ohexa hagwã.

—Mbava'e nipo Hesu ojapo arã, he'i ojóupe hikwái. —Oporombogwera-ta para'e pytu'uha áry-py. Ndopytu'u tee mo'ái para'e gwembiapo-gwi, he'i ojóupe orepapa para jave Hesu-rehe.

Upéi Hesu he'i íxupe kwéry:

—Mbava'e tipo iporã Nhandejáry-pe jajapo hagwã pytu'uha áry-py? Oipota tipo nhaporombogwera? Oipota tipo ndajaiporiahuverekói hasy va'e-pe? Peě nipo pejohu vai ra'e nhaporombogwera ramo pytu'uha áry-py.

⁴ Ha okirirĩmba íxugwi.

Upe-ma ramo ombogwera hasy va'e-pe. Upéi he'i íxupe:

—Tereho jevy nde róga-py, he'i íxupe Hesu.

⁵ Upéi omombe'u jevy íxupe kwéry pytu'uha áry re-hegwa nhe'ě.

—Peě kwéry, sapy'a pemba'apo ave pytu'uha áry-py, he'i íxupe kwéry. —Nde ra'y ho'a ramo ygwa-py, ne rymba ho'a ramo ave, sapy'a erenohě jevy arã upe yg-

wa-gwi. Nderéi va'erã "Nanohě mo'ái pytu'uha áry-py" aipo ndere mo'ái. Erenohě pya'e va'erã.

⁶ Ohendu-ma ramo upéa nhe'ě, ndikatúí ojohu vai.

Mba'éixa pa oiporavo gwenagwã ogwapy hagwã re-hegwa nhe'ě

⁷ Ha gwĩ fariseu ohenói va'ekwe ou heta okaru porã hagwã. Ha ogwahě ramo peteĩ teĩ oiporavo gwenagwã ogwapy hagwã. Iporãve ráve va'e-py ogwapyse. Upéa-rehe Hesu omombe'u íxupe kwéry arandu rehegwa nhe'ě omenda va'e rehegwa nhe'ě-rami. He'i:

⁸ —Ne renói ramo erekaru hagwã omenda va'e ha-py, ani erenhembotuvixa eterei eregwapy hagwã. Ejehexa uka porã katu. Imbotuvixapyrã va'e renda-py ani eregwapy teĩ. Imbotuvixapyrã e'ỹ-rupi eiko pono ne mbova óga járy nde gwapy ha-gwi. "Niporãi eregwapy ko'a-py. Ko va'e mburuvixave renda ae ko. Ha'e ae ogwapy-ta ko'a-py. Nde, eregwapy mombryve xéhegwi" pono he'i nde-vy. Aipo-rami ne mbova ramo nane mbovy'ái arã. Ne mopu'ã pu'ã ramo ne motĩ-ma arã.

¹⁰ Iporãve eregwapy imbotuvixapyrã e'ỹ hagwã-rami.

Upe-py eregwapy jave óga járy ou arã nde ha-py:

"Iporãve xe ypy pyve eregwapy ko'a-py erekaru porãve arã nde" he'i arã nde-vy ne mbotuvixave-vy va'erã. Upéixa ramo ohendu va'e ne mbotuvixave va'erã enterovéa-gwi. ¹¹ Ha'e-ta peě-my, onhembotuvixaseve va'e-rehe avave nopenáiry, ha upe onhemomirĩve va'e-py katu ombotuvixave va'erã.

¹² Upéa omombe'u rire he'i gwenoihare-pe:

—Nde, ereporomongaru porãse ramo, ani erehenói nde-vy jevy ne mongaru va'erã kwéry-pe. Nde rapixa kwéry, nde ryvy kwéry, nde ryke'y kwéry, nde re'yi kwéry, nde rapixa imba'e reta va'e kwéry ave ani erehenói upe va'e kwéry mante eremongaru porã hagwã. Ha'e kwéry ne renói jevy arã ne mohekoviario uka arã. Ha ko yvy-py mate iporã va'erã nde-vy.

¹³ —Iporãve ereporomongaru porãse ramo jepe ne mohekoviario e'ỹ va'erã-pe joty erehenói. Iporiahu va'e kwéry, ikarapã va'e kwéry, ogwata e'ỹ va'e kwéry, hesapyso e'ỹ va'e kwéry ave erehenói va'erã eremongaru porã hagwã íxupe kwéry. Upe va'e kwéry ndogwerekói mba'ave ne mongaru jevy hagwã. Upéa erejapo ramo Nhandejáry katu nde rovasa porã arã yváy-py, he'i íxupe. —Upe áry-py, entéro omano va'ekwe gwive omoingove jevy va'erã áry-py, nde rereko porã va'erã Nhandejáry ne rembiapo porãkwe-rehe, he'i Hesu ombote-vy.

Kente kwéry omongaru uka va'e rehegwa nhe'ě

¹⁵ Peteĩ indive okaru va'e ohendu-ma ramo he'i íxupe:

—Nhandejáry nhande ruvixa oiko haty-py, ovy'a ete va'erã indive okaru ramo.

¹⁶ —Néi, he'i Hesu. —Amombe'u-ta peě-my Nhandejáry ndive oiko va'erã rehegwa nhe'ě kente kwéry omongaru uka va'e rehegwa nhe'ě-rami.

—Kwimba'e ojapo uka heta temi'urā omongaru porā hagwā heta kente-pe. Ha omombe'u heta va'e-pe ou hagwā okarugwasu ha-py. ¹⁷ Ojapopa-ma rire omondo gwembigwái omombe'u hagwā okaru va'erā-pe. "Ejo katu, jaha jakaru. Ojapopa-ma nhane remi'urā, ere xe remihenói-pe" he'i omondo-vy íxupe kwéry.

¹⁸ —Ohenói-ma ramo avave ndouséi indive. Peteĩ va'e he'i uka íxupe: "Yvy ajogwa va'ekwe ahexa ranhe-ta" he'i uka. "Ahexa ranhe-ta ndaha mo'ái ranhe. Ani erejohu vai teĩ aha e'ý ramo" he'i uka jevy íxupe.

¹⁹ —Upéi, hemienói ambue va'e ave he'i uka íxupe: "Heta xe rymba pyahu ajogwa va'ekwe. Tekotevẽ aik-waa nomba'apo porái para'e, omba'apo porā para'e. Upéa-rehe ndaha mo'ái akaru hagwā ne ndive. Ani erejohu vai teĩ, ndahái ramo" he'i uka jevy íxupe.

²⁰ —Upéi, outro he'i uka ave íxupe: "Amenda-ma kuri. Ndikatúi aha" he'i uka ave.

²¹ —Ogwahẽ jevy-ma ramo hembigwái omombe'upa gwerekwa-pe. Oikwaa-ma ramo ndovy'ái voi ijáry. Ima'eandu-gwi he'i gwembigwái-pe "Ekwa katu. Tereho hekoviara embou iporiahu va'e kwéry okaru hagwā" he'i. "Tetāgwasu-py ekwa ehexa íxupe kwéry. Tape kwasu rupigwa, tape po'í rupigwa embou. Ikara-pā va'e kwéry, hesapyso e'ý va'e kwéry, ogwata e'ý va'e kwéry ave embou katu okaru hagwā" he'i gwembigwái-pe.

²² —Upéi oho jevy hembigwái. Ogwerupa ete rire-ma, he'i gwerekwa-pe: "Aha amboví va'ekwe kuri ogwahẽmba-ma" he'i. "Ajohu va'e kwéry gwive ogwahẽmba-ma" he'i. "Nomboaty hetái joty. Hendarā kwéry ne'írā vyteri omohynyhẽmba" he'i.

²³ —"Aipo ramo ekwa jevy tape tape-rupi tereho. Erejohu va'e gwive erembou hagwā henagwā-rupi ogwapy hagwā. Oĩ rei tenda va'e nhamohynyhẽ hagwā.

²⁴ Anhete ha'e-ta katu nde-vy: Tenonde-rupi ahenói uka va'ekwe ndo'u mo'ávái-ma xe rembi'u" he'i ndovy'ái-gwi hese kwéry, he'i Hesu arandu nhe'ẽ omombe'u-vy.

Tekotevẽ omoirũ hagwā Hesu-pe

(Mt 10.37-38; Mc 8.34; Lc 9.23)

²⁵ Ogwata ramo Hesu heta eterei oho ave hapykwéri. Upéi ojere he'i hagwā íxupe kwéry:

²⁶ —Xe moirũse ramo ndikatúi xéhegwi erehayhuve avave-pe. Nde ru-pe, nde sy-pe, ne rembireko-pe, nde ra'y kwéry-pe, nde rajy kwéry-pe, nde ryke'y kwéry-pe, nde ryvy kwéry-pe, ne reindy kwéry-pe, ne ména-pe, ne memby kwéry-pe, nde ryke kwéry-pe, nde kypy'y kwéry-pe, nde kyvy kwéry-pe ave erehayhuve ramo xéhegwi ndikatúi arã xe moirũ. Xe moirũse ramo ndikatuvéi ne rakate'ý nde rekove-rehe.

²⁷ Tekotevẽ ereiko okurusugwasu ogweraha va'e-rami. Upéixa ijukapyrã-rami ndereikoséi ramo ndikatúi xe moirũ xe re'ýi tee ramo.

²⁸ —Amombe'u-ta peẽ-my xe moirũse va'e rehegwa nhe'ẽ gwogarā omopu'áse va'e rehegwa nhe'ẽ-rami.

—Kwimba'e omopu'áse ramo gwogarā ijyvate vate va'e, opy'a ndive onhemongeta porā arã. "Oĩ tipo heta

xe plata ajapopa hagwā? Oĩ tipo xe pytygwõharā ja-japo porā hagwā? Arekopa tipo ajapopa hagwā xe rog-arã?" oporandu arã opy'apy-py. ²⁹ Nonhemongeta porái ramo omopu'á rei ramo gwóga mo'árã, entéro ohexa va'e opuka va'erã hese hógarã-rehe mo'á ohexa ramo. ³⁰ "Omoĩ mo'á gwóga renagwā. Omopu'á ku'a ku'a rei henagwārãgwe. Ndojapopái oheja hagwā" he'i va'erã onhembohory va'erã hóga-rehe. "Ojapo-ta mo'á óga oheja jevy gwogarãgwe" he'i arã, he'i Hesu arandu nhe'ẽ omombe'u.

³¹ Upéi he'i jevy:

—Amombe'u jevy-ta peẽ-my xe moirũse va'e rehegwa nhe'ẽ mburuvixagwasu onhorairõ va'e rehegwa nhe'ẽ-rami.

—Mburuvixagwasu onhorairõ-tama ramo mburuvixagwasu ambue ndive, onhemongeta porā opy'apy ndive soldado kwéry-rehe. Dez mil mate ogwereco ramo, ha hese ija'e'ý va'e hetave ogwereco ramo, vinte mil ogwereco ramo, oporandu arã opy'apy-py: "Isoldado kwéry imbaraeteve tipo xe soldado kwéry-gwi?" he'i arã. "Ome'ẽ-ta tipo aipe'a imburuvixave ramo oikoha íxugwi?" oporandu arã opy'apy-py.

³² —Ha nome'ẽi-tama ramo, nonhorairõsevéi-ma va'erã. Gwenonde-rupi omondo arã onhomongeta va'e. Ojerure uka-ta upe ipu'akave va'e-pe oiko porā jevy hagwā onhondive, he'i omombe'u arandu nhe'ẽ.

³³ —Upéixa ave, xe moirũse va'e tonhemongeta porā opy'a ndive. Nome'ẽi voi xe moirũ ku'a ku'a. Gwekove-rehe hakate'ý va'e, gwe'ýi kwéry-rehe hakate'ý va'e, omba'e-rehe hakate'ý va'e naxe moirũ etéi arã oiko-vy, he'i íxupe kwéry oiporavo uka hagwā.

Juky rehegwa nhe'ẽ

(Mt 5.13; Mc 9.50)

³⁴ Upéi he'i jevy:

—Amombe'u jevy-ta peẽ-my xe moirũse va'e rehegwa nhe'ẽ juky rehegwa nhe'ẽ-rami.

—He porā juky. Ha ndahéi ramo katu, ndikatúi ere-moatyro jevy. ³⁵ Ndovalevéi-ma. Vvy pygwarā ndovaléiry. Ha ne remimomborã-ma voi va'erã upéa, he'i. —Ne aranduse ramo, ejeapysaka porā ko xe nhe'ẽ-rehe, he'i Hesu omombe'u-vy íxupe kwéry.

Hembiapo vai va'e ndive Hesu oiko

15 Onhemboja Hesu renda-py plata-py oporombopaga va'ety kwéry, gwí ojejavy va'e kwéry ave inhe'ẽ rendu-vy. ² Ha upéa-rehe fariseu kwéry, judeu rekombóehaty kwéry ave onhe'ẽ rei rei hese:

—Kóa nahi'arandúiry voi, he'i rei hese. —Gwí ojejavy va'e kwéry ndive oiko meme okaru ave indive kwéry, he'i hese ojohu vai-vy hese.

Ovexa kanhygwe rehegwa nhe'ẽ

(Mt 18.12-14)

³ Upéa-rehe Hesu omombe'u gwí ójehe ojerovia va'erã rehegwa nhe'ẽ ovexa kanhygwe rehegwa nhe'ẽ-rami.

⁴—Ne rymba ovexa heta ete erereko ramo, cem erereko ramo, erenhangareko hese. Peteĩ okanhy-ma ramo, ereheja upe okanhy e'ỹ va'e kwéry anho nhu porã-my ereheka heka hagwã íxupe. ⁵ Erejohu-ma ramo, "Ajohu-ma xe rymba" ere va'erã. Erehupi va'erã íxupe nde ati'y-rupi ereru hagwã ne rymba kanhygwe. Erevy'a eterei ne rymba erejohu jevy-ma ramo. ⁶ Eregwahẽ-ma ramo rire nde róga-py erehenói arã enterove-pe jevy ovy'a ave hagwã. Nde re'ýi kwéry, nde rapixa kwéry ave erehenói arã ovy'a ave hagwã. "Ajohu jevy xe rymba okanhy va'ekwe" aipo ere arã eremombe'u-vy íxupe kwéry erembovy'a-vy jevy, he'i.

⁷—Upéixa ave yváy pygwa ovy'a joa arã. Hembaliapo vaikwe va'e ogwerova-ma oiko-vy ramo gwekoha ovy'a joa-ma va'erã oiko-vy. Ojejavý va'e ojerovia-ma ramo xe-rehe ovy'a joa-ma va'erã yváy pygwa ave. Heta heko porã va'e ojerovia oiko-vy ramo xe-rehe ombovy'a arã yváy pygwa kwéry. Ha peteĩ hekoha vai va'ekwe ogwerova ramo gwekoha katu, ombovy'agwasuve arã íxupe kwéry, he'i Hesu.

Omba'e oheka oiko-vy kunha

⁸ Upéi omombe'u jevy arandu rehegwa nhe'ẽ omba'e oheka va'e rehegwa nhe'ẽ-rami.

—Kunha ogwereco araka'e dez plata, ovale voi va'e. Ha okanhy peteĩ íxugwi. Upéixa-gwi omohendy tataendy, oitypei porã koty-py. "Tajohu jevy xe mba'e kanhygwe" he'i. Ndohejái mba'eve gwendagwe-py oitypei oheka-vy. ⁹ Ojohu-ma ramo ohenói kunha kwéry-pe ogwerovy'a jevy va'erã. Hapixa kwéry, he'ýi kwéry hóga ypy rupigwa kwéry ogwahẽ-ma ramo, omombe'u: "Ajohu-ma xe plata okanhy va'ekwe. Pevy'a katu xe ndive ajohu jevy-ma xe plata" he'i íxupe kwéry.

¹⁰—Upéixa ave ogwerovy'a arã Nhandejáry hekoha vai va'ekwe-pe ogwerova-ma ramo gwekoha. Ovy'a arã gwembigwái kwéry yváy pygwa ndive.

Ta'yimirĩ okanhy va'ekwe rehegwa nhe'ẽ

¹¹ Hesu omombe'u jevy arandu rehegwa nhe'ẽ ta'yimirĩ okanhy va'ekwe rehegwa nhe'ẽ-rami.

—Oiko va'ekwe kwimba'e. Mokõi ta'yry va'e upéa.

¹²—Ha ta'yimirĩ he'i gwu-pe: "Eme'ẽ mani xe-vy xe mba'erã. Áy voi eme'ẽ xe-vy. Naha'arõséi eremano rire ae areko hagwã ne mba'ekwe" he'i gwu-pe. "Iporãve ereme'ẽ xe-vy ereikove reheve" he'i gwu-pe ta'yimirĩ hereko asy-vy.

Upéixa-gwi túvy omboja'o ja'o opa omba'e. Heta voi omba'ekwe omboja'o ja'o gwa'y kwéry-pe ome'ẽmba íxupe kwéry.

¹³—Upéi, ndahi'aréi ta'yimirĩ oho-ma mombry. Omboatyapa omba'e gwu mba'ekwe ome'ẽ kuri va'e oven-depa oho-vy. Hepykwe ae ogweraha. Mombry ete oho. Ogwahẽ ramo tetã ambue-py ojapo opaixagwa. Omokanhy rei rei omba'e repykwe. ¹⁴ Omokanhymba-gwi mba'eve ndogwerekói, ndaiporivéi-ma imba'e, ndaiporivéi-ma ave imba'e repyrãrãgwe. Iporiahu ete jevy opyta-vy.

—Ha upe rire, iporiahu ete jave tetã ambue pygwa kwéry-pe nahenhóiry hemitygwe. Upéixa-gwi ohasa asy upe tetã mygwa. Ndogwerekovéi gwemi'urã-gwi ivare'apa upe pygwa. Ha ohasa asyve ta'yimirĩ. Ndaipóri tembi'u-gwi ohasa asy oiko-vy.

¹⁵—Ivare'apa eterei-gwi oho upe-py oiko va'e-pe ojerure gwemi'urã-rehe. Ha upe va'e omomba'apo íxupe. "Eremba'apose ramo, tereho xe yvy nhu-my enhangareko xe rymba kure kwéry-rehe, xe rymba kure mongaruha ramo ereiko hagwã" he'i upe pygwa ta'yimirĩ-pe. "Iporã. Apyta-ta ne rembigwái ramo" he'i.

¹⁶—Ha hymba kwéry-rehe onhangareko jave, ta'yimirĩ ivare'a vyteri oiko-vy. "Xe vare'a" he'i. "Akaruse eterei. Xe vare'a-gwi ha'use mo'ã kente rembi'u e'ỹ va'e, ko kure rembi'u rei-ma ha'use. Pono xe juka xe vare'a ha'use mo'ã ko kure rembi'u." He'i-ma ramo ojéupe, avave ho'u va'erã nome'ẽséi ta'yimirĩ-pe.

¹⁷—Upe rire ae imandu'a jevy gwu-rehe: "Oĩ heta xe ru rembigwái omba'apo va'e. Upe xe ru róga pygwa kwéry okaru porã. Hembigwái kwéry ave okaru porã ave. Ndaivare'ái voi xe ru ndive omba'apo va'e kwéry. Ha xe, amano-tama xe vare'a eterei-gwi ko xe yvy e'ỹ-py aiko-vy" he'i ojéupe. ¹⁸ "Taha jevy xe ru róga-py. Ha'e-ta íxupe, Ajapo vai va'ekwe nde-rehe, aipo ha'e-ta íxupe. Nhandejáry-rehe ave ajapo vai va'ekwe ave.

¹⁹ Ajapo vai eterei-gwi xe atĩ agwahẽ jevy hagwã. Xe rembiapo vai eterei nde-rehe, anive, Xe ra'y, ere xe-rehe. Atĩ eterei, Xe ra'y, ere hagwã xe-vy. Aikose eterei ne rembigwái ramo, aipo ha'e-ta xe ru-pe" he'i opy'apy-py.

²⁰—He'i-ma ramo osẽ upe yvy-gwi ojevý hagwã gwu renda-py. Mombry-gwi ou jevy. Ogwahẽ e'ỹ jave gwu róga-py, mombry vyteri gwu róga-gwi ou-vy ohexa-ma íxupe túvy. Ohexa-ma ramo, oiporiahuvereco gwa'yimirĩ-pe. Oripa oho-vy ohogwaitĩ hagwã gwa'yry-pe. Ohova pyte pyte íxupe. Oiporiahuvereco voi gwa'yry-pe.

²¹—Aipo ramo ta'yimirĩ he'i gwu-pe: "Xe rembiapo vai va'ekwe nde-rehe. Xe rembiapo vai va'ekwe Nhandejáry-rehe ave. Xe rembiapo vai-gwi xe atĩ voi ndéhegwi. Anive, Xe ra'y, ere teĩ xe-vy xe rembiapo vai eterei va'ekwe-gwi" he'i gwu-pe.

²²—"Ani eretĩ teĩ xéhegwi. Nde xe ra'y tee" he'i. "Orohayhu eterei. Avy'a orohexa-vy" he'i túvy íxupe.

—Upéi he'i gwembigwái kwéry-pe omanda-vy: "Pekwa pya'e peru xe ra'y aorã. Eru ao porã ete omonde hagwã. Ikwãyrurã eru ikwã-rehe omoĩ hagwã. Ipy ryrurã eru ave omonde hagwã. Iporã porãve va'e eru xe ra'y pegwarã" he'i.

—"Peru ave vaka ra'y ikyrave va'e pejuka hagwã íxupe. Heta eta vaka ro'o ja'u-ta javy'a eterei-gwi. ²⁴ Ko xe ra'y okanhy va'ekwe oiko-vy ha ko'ánga ogwahẽ jevy ou-vy. Omano vérami va'ekwe ha oikove jevy-ma nipo ra'e" he'i hese gwembigwái kwéry-pe.

—Upéi onhepyrũ ogwahẽ ramo ovy'a joa. ²⁵ Upe jave ta'y rypkwe oime kokwe-py. Gwóga-py ogwahẽ-tama ramo ohendu ombopu va'e, ohendu ave ogwahu va'e. ²⁶ Ohendu-ma ramo ohenói hembigwái oikwaa hagwã: "Mbava'e tipo aipo va'e?" he'i. ²⁷ "Nde ryvy ogwahẽ

kuri. Hesāi porā ogwahē ou-vy. Ovy'a eterei nde ru. Upéixa-gwi ojuka uka vaka ra'y ikyrave va'e hemi'urā."

²⁸ —Aipo ohendu-ma ramo ta'yurusu ipoxy gwyv'yry-rehe, ndoikeséi gwóga-py. Upe-ma ramo túvy osē ohovy ohogwaití-vy íxupe. Ojerure rure gwa'y rypy-pe oike hagwā gwóga-py.

²⁹ —Upe va'e ae he'i gwu-pe: "Xe katu, xe are-ma amba'apo ne ndive. Are-ma aiko ne nhe'ē-rupi. Ne remimbota mate ajapo aiko-vy. Ne'íra vyteri ereme'ē xe-vy ne rymba mixí va'e ha'u va'erā xe rapixa kwéry ndive.

³⁰ Ha ko ne mba'e hundipahare katu ogwahē ramo, ne rymba ikyrave va'e erejuka íxupe. Hemiapo vai va'ekwe nde-rehe. Opa mba'e ojapo nipo oiko-vy ra'e kunha vai ndive nipo oiko ra'e ave ha ogwahē ramo, ne rymba ikyrave va'e erejuka nipo ra'e íxupe."

³¹ —He'i-ma ramo, túvy he'i íxupe: "Xe ra'y, nde ko ereiko meme xe ndive. Entéro xe mba'e gwive ne mba'e voi. ³² Tekotevē javy'a ko'ánga onhondive. Ko nde ryvy, Omano, ha'e mo'ā va'ekwe hese, oikove teĩ nipo ra'e. Okanhy va'ekwe ha ko'ánga ogwahē jevy ouvy. Tekotevē nhandombovy'a jevy katu" he'i túvy gwa'yurusu-pe, he'i Hesu, gwí ojevavy rire ojehesa rero va uka va'e-rehe Nhandejáry ovy'aha kwaa uka-vy.

Tembigwái nonhangareko porāi gwerekwa mba'e-rehe rehegwa nhe'ē

16 Hesu omombe'u jevy doze gwemimbo'e kwéry-pe. Arandu nhe'ē omombe'u tembigwái rehegwa nhe'ē-rami.

—Kwimba'e onhangareko uka omba'e reta reta peteĩ gwembigwái-pe. Upe imba'e reta va'e oiporu uka meme omba'e kente kwéry-pe ombohekovia hetave hagwā íxupe. Ha ohekoviarõ-vy hembigwái-pe ogweru hikwái. Ijáry ete nonhangarekói voi hese, hembigwái mate ojapo.

—Upe jave gwí oikwaa va'e he'i imomba'apoha-pe: "Nonhangareko porāi voi ne rembigwái ne mba'e-rehe. Ndohekoviarõ porāi nde-vy oiporuruka hagwe" he'i omombe'u-vy.

² —Ha upéi katu upe va'e ohenói uka gwembigwái-pe: "Ne rembiapo vai rerakwā ahendu kuri. Anhete pa erejapo. Nerembohekovia porāi nipo xe mba'e aheja nde-vy va'ekwe ereiporuruka hagwā. Upéixa ramo noromomba'apo mo'ávéi" he'i gwembigwái-pe, hembipo vai va'ekwe-rehe.

³ —Ha upéi katu hembigwái onhemongeta opy'apy-py: "Mbava'e tipo ajapo-ta? Xe momba'apoha xe mosē-ta. Namba'apo mo'ávéi-ma íxupe. Xe kangy eterei amba'apo hatā hagwā. Ndikatuíry amba'apo mbaraete hagwā. Ndajo'o kwaái vyv. Atí eterei ajerure rure hagwā xe remikotevē-rehe. Mbava'e tipo ajapo-ta aiko porā hagwā namba'apovéi-ma ramo a-py?" he'i opy'a-py onhemongeta-vy.

⁴ —Upéi he'i jevy opy'a-py: "Aikwaa-ma mba'e ajapota kente kwéry xe moirũ porā hagwā, xe mogwahē hagwā gwóga-py" he'i opy'apy-py.

⁵ —Upéi omomba'apoha mba'e oiporu va'ekwe ohenói. Ogwahē ypy va'e-pe he'i: "Mbovy tipo erereve

vyteri xe momba'apoha-pe?" he'i oporandu-vy íxupe. ⁶ "Heta nhandy aiporu va'ekwe. Cem ryrugwasu-rehe areve voi íxupe." "Ki, ehai nde kwatia-py mixíve ereve hagwā. Cinqüenta ryrugwasu-rehe erehai" he'i oreve va'e-pe. Ome'ē íxupe ikwatia ohai mixíve oreve hagwā.

⁷ —Upéi oporandu kwimba'e ambue-pe: "Ha nde tipo, mbovy tipo erereve ave nde?" he'i. "Heta trigo aiporu va'ekwe. Cem ryrugwasu-rehe areve vyteri ne momba'apoha-pe" he'i. "Ehai mixíve nde kwatia-rehe. Oitenta ryrugwasu-rehe mate erehai" he'i ome'ē-vy íxupe ikwatia ohai hagwā.

⁸ —Ha upéa oikwaa-ma ramo imomba'apohare he'i hese: "Hi'arandu nipo ra'e xe rembigwaikwe xe mbo-tavy hagwā" he'i gwembigwaikwe-rehe, he'i Hesu arandu nhe'ē tembigwái rehegwa nhe'ē-rami omombe'u-vy.

Ha Hesu he'i ave:

—Ha'e-ta katu peë-my ko'ágygwa pytũ mygwa-rami oiko va'e hi'arandu voi ombovia uka hagwā gwapixape. Ha oĩ arakatu pygwa-rami oiko va'e, Nhandejáry-rehe ojerovia va'e, nahi'arandu porāi gwapixa ndive oiko porā hagwā.

⁹ —Ha'e-ta ave peë-my, ani ereiporu rei ne mba'e, nde pirapire ave ndejéupe gwarā anho-rehe. Iporāve ereme'ē hemikotevē iporiahu va'e kwéry-pe. Upéixa nde py'a porā reheve ereiporu ramo ne mba'e reta, gwí ereiporiahuvareko va'ekwe ovy'a jevy va'erā ne ndive. Ha eregwahē-ma ramo yváy-py ne mogwahē porā arā. ¹⁰ Tereiporu porā ne mba'e ereiko porā hagwā. Ndahetái ramo ne mba'e, ereiporu kwaa ramo, iporā arā nde-vy. Hetave tave erereko ramo ereiporu kwaa arā upe ne mba'e reta voi ave. Nde py'a porā-gwi ereiporu kwaa ne mba'e. Ha ndahetái ramo ne mba'e, ndereiporu porāi ramo upe ne mba'e mbovy, hetave tave erereko ramo, ndereiporu kwaái arā upe hetave va'e ave. Nande reko porāi-gwi ndereiporu kwaái ne mba'e.

¹¹ —Ha nane arandu porāi-gwi ndereiporu porāi ne mba'e ko yvy pygwa. Mba'éixa po ereiporu kwaa va'erā Nhandejáry remime'erā? he'i Hesu omombe'u-vy.

¹² —Ha ndereiporu porāi ramo ko'a-py ereiporu va'e, avave nome'ēi arā ne mba'e teerā nde-vy.

¹³ —Ndaikatúíy eremba'apo mokõive-pe. Peteĩ va'e-rehe nande a'e porāiry va'erā. Ambue katu erehayhu tee va'erā. Peteĩ va'e-rehe ne rakate'yve arā. Ha outro-rehe katu nerepenái arā. Peteĩ va'e nhe'ē-rupi mate ereiko arā, he'i omombe'u-vy. —Upéixa ave ereiko ramo Nhandejáry nhe'ē-py, ndikatuvéi erepena eterei ko yvy-rehe oiko va'e nde pirapire-rehe. Ne rakate'y eterei ramo pirapire-rehe, ipu'aka va'erā nde-rehe. Nerepenái va'erā Nhandejáry-rehe. Nde kupe-py rei oĩ va'e-rami erereko va'erā íxupe.

Fariseu kwéry-pe onhemonhe'ē Hesu

¹⁴ Ohendu-ma ramo upe nhe'ē fariseu kwéry, onhembohory hese. Plata rayuha ha'e kwéry. Omba'e reta rayuha ave ha'e kwéry. Upéixa-gwi Hesu remi-

mombe'u-rehe ndovy'áiry. ¹⁵ Upéa-gwi Hesu he'i íxupe kwéry:

—Peẽ penhemboheko marangatu rei yvypóry renonde-py. Peje rei pendejúpe “Aiko porã Nhandejáry nhe'ẽ-py” peje mo'ã, pende apu rei pendéjehe, pende rerovia rei kente kwéry. Nhandejáry ae ohexa porã nde py'apy-py. Oikwaa-ma katu mbava'e-rehe erejerovia ete. Oikwaa-ma ave mbava'e-rehe erenhemongeta nde py'apy-py, he'i onhemonhe'ẽ-vy íxupe kwéry. —Oĩ heta mba'e, heta hembiaapo ave ovale e'ỹ va'e voi katu Nhandejáry-pe. Ha kente kwéry he'i rei upe mba'e-rehe, “Iporã katu” he'i rei hembiaapo-rehe. “Ovale voi” he'i rei hese. Ndoikói peteíxa Nhandejáry ndive-gwi, aipo he'i rei hese, he'i Hesu onhemonhe'ẽ-vy.

¹⁶ —Myamyrí ojerovia araka'e Nhandejáry-rehe. Upéixa-gwi oiko porã araka'e inhe'ẽ-py. Ohendu meme katu araka'e Moisés amyrí rembihaikwe. Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety amyrí kwéry rembihaikwe ave ohendu meme ave araka'e. Upéa-rehe oikwaa-ma araka'e Nhandejáry remimbota ojapo hagwã, he'i.

—Upe rire ou-ma va'ekwe João Batista. “Ou-tama Nhandejáry nhande ruvixarã” omombe'u meme. Upe rire ãy peve onhemosarambi rambi upe nhe'ẽ. Ha heta kente íkyre'ỹ voi omoirũ hagwã Nhandejáry-pe. Oikese ha-py pya'e a'e oike ha-rami ojapura-ma va'e-rami omoirũse eterei Nhandejáry-pe gwuvixarã, he'i.

¹⁷ —Ha'e-ta ave peẽ-my, áry opa va'erã. Yvy ave opa va'erã ave. Nhandejáry nhe'ẽ ae Moisés amyrí remimombe'ukwe ndopái va'erã. He'i hagwe-rami oikopa peve nonhehekoviãrõ mo'ãi voi, he'i Hesu.

Mendare rehegwa nhe'ẽ

(Mt 19.1-12; 5.31-32; Mc 10.11-12)

¹⁸ He'i ave:

—Gwembireko-gwi opoi va'ekwe omenda jevy ramo ambue kunha-rehe, ojapo vai voi Nhandejáry renonde-py. Ha kunha ome oheja va'ekwe-rehe omenda va'e ojapo vai ave Nhandejáry renonde-py, he'i Hesu ombo'e-vy íxupe kwéry.

Mokõi kwimba'e rehegwa nhe'ẽ

¹⁹ Upéi Hesu omombe'u jevy arandu nhe'ẽ mokõi kwimba'e rehegwa nhe'ẽ-rami.

—Oiko va'ekwe peteĩ kwimba'e imba'e reta va'e. Hepyve pyve va'e ao meme voi katu ha'e omonde. Ha okaru porã porã meme ave. ²⁰ Ha hokẽ-my ogweru omoĩ-vy kwimba'e iporiahu ete va'e. Héry va'e Lázaro. Hasy va'e voi Lázaro. Ipire aipa va'e voi. Íkangy voi hasy ete-gwi. ²¹ Ha ivare'a eterei-gwi ogwapy oĩ-vy upe-py. Oha'arõ ho'u va'erã mo'ã. Tembi'u sururukwe ho'a va'ekwe ho'u hagwã oĩ upe-py. Onhemohygwyatã-vy mo'ã ou oha'arõ oĩ-vy upe-py. Ha upéixa oĩ jave gwí jagwa ou ohere íxugwi ijai ai.

²² —Upe rire omano Lázaro. Omano ramo Nhandejáry rembigwái yváy pygwa ou ogweraha íxupe oiko hagwã Abraão amyrí ndive ogwenogwahẽ íxupe heraha-vy Nhandejáry renda-py.

—Upéi omano ave upe imba'e reta va'ekwe ave. Ha omoĩ hetekwe hetekwe rendaty-py. ²³ Omano rire-ma oime jave nhane mbohasa asy va'e renda-py, ohasa asy-ma voi oiko-vy.

—Upéi oma'ẽ jave mombyry-kotypy ohexa Lázaro amyrí-pe oiko ramo Abraão amyrí ndive. ²⁴ Upéi osapukái Abraão amyrí-pe. He'i “Xe poriahuvereko katu, xe ramoigwasu Abraão” he'i gwamoigwasu-pe. “Embou Lázaro xe pytygwõ uka-vy. Omoakỹmi hagwã jepe xe apekũ” he'i. “Okwã apy omoakỹ hagwã y-py omoro'ysã hagwã xe apekũ” he'i. “Aiko asy eterei ko tata rendy-py” he'i.

²⁵ —Upéa-rehe Abraão amyrí he'i íxupe: “Namondo mo'ãi nde ha-py Lázaro” he'i íxupe. “Nde, tekotevẽ ne mandu'a nde rekohagwe-rehe. Eremano e'ỹ mboyve va'ekwe, ereiko ramo yvy ári ne mba'e reta-rehe mate erepena va'ekwe ereiko-vy. Ha upe-py nde rekoha porã va'ekwe. ãy ae katu ereiko asy va'erã. Nde rekoha porãgwe ndovalevéi-ma va'erã nde-vy. Erehasa asy-ta voi katu ereiko-vy” he'i íxupe. “Ha Lázaro amyrí nde ramigwa e'ỹ va'ekwe. Ha'e oiko ramo va'ekwe yvy ári ohasa asy voi va'ekwe. ãy katu ha'e oiko porã-ma” he'i Abraão amyrí imba'e reta va'ekwe-pe. ²⁶ “Oĩ ave yvykwagwasu nhane mbyte-py. Ko'a pygwa ohasase mo'ã upe-py. Ndikatúi ohasa yvykwagwasu-gwi” he'i. “Ha ndikatúi ave upe pygwa ohasa ou hagwã ore ha-py ave” he'i Abraão amyrí upe imba'e reta va'ekwe-pe.

²⁷ —“Aipo ramo” he'i Abraão amyrí-pe, “Emondo emogwahẽ uka Lázaro amyrí xe ru róga-py” he'i.

²⁸ “Oiko cinco xe ryvy kwéry oikove va'e. Emondo Lázaro amyrí omombe'u hagwã íxupe kwéry Nhandejáry nhe'ẽ pono omano rire ha'e kwéry ave ou ko'a-py, ko ohasa asy hagwã-py” he'i ojerure-vy íxupe.

²⁹ —Upéi Abraão amyrí he'i íxupe: “Oĩ Nhandejáry nhe'ẽ ohai uka va'ekwe. Upéa ae mate ha'e kwéry tohendu” he'i íxupe. “Nhandejáry nhe'ẽ Moisés amyrí rembihaikwe ogwereco nipo ra'e. Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety rembihaikwe ogwereco ave nipo ra'e. Upéa nhe'ẽ ae katu ha'e kwéry tohendu” he'i Abraão amyrí íxupe.

³⁰ —Ha'e he'i “Nahániry” he'i jevy. “Nde, ereikwaa, upe hembiaikwe rehegwa nhe'ẽ ha'e kwéry nohenduséi voi. Ohexa ramo peteĩ omano va'ekwe oikove jevy-ma ramo ae ogwerovia arã inhe'ẽ. Ogwerova arã gwekoha ave” he'i ojerure rure-vy.

³¹ —“Ndojeroviaséi voi nipo ra'e hikwái” he'i Abraão amyrí íxupe. “Nohenduséi nipo ra'e Moisés amyrí rembihaikwe. Nohenduséi nipo ra'e Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety amyrí rembihaikwe ave. Omano va'ekwe oikove jevy-ma ramo nohenduséi ave arã voi inhe'ẽ. Nohenduséi ete voi Nhandejáry nhe'ẽ” he'i íxupe Abraão amyrí. “Namondo mo'ãi Lázaro amyrí upe-py” he'i ave Abraão amyrí, he'i Hesu omombe'u ramo arandu rehegwa nhe'ẽ íxupe kwéry.

Kente-pe ombotavyse va'erã rehegwa nhe'ẽ

(Mt 18.6-7; Mc 9.42)

17 Upéi Hesu he'i gwemimbo'e kwéry-pe: —Oĩ heta kente-pe ombotavy va'erã. Ohesa rerova uka va'erã xéhegwi ombojevavy uka-vy. Amboasy upe imbotavyharã-pe. Ohasa asy eterei va'erã. ² Iporãve arã ra'e jajuka ombo'e vai e'ỹ ngatu. Iporãve arã ra'e nhanhapytĩ nhamoĩ-vy ijaju'y-rupi itagwasu-rehe ipohyive hagwã. Iporãve arã ra'e nhamombo ygwassu-py ombo'e vai e'ỹ ngatu omano pono xe-rehe ojeroviase va'e-pe ombotavy rei.

Nde-rehe hembiaipo vai va'e ndive eiko porã

³ —Peẽ xe reroviaha va'e kwéry, penhangareko porã katu peteĩ teĩ pendéjehe. Oĩ ramo nde rapixa xe reroviaha va'e jepe nde-rehe hembiaipo vai va'e, enhemonhe'ẽ porã jevy katu íxupe. Ha ohendu-ma ramo ne nhe'ẽ, "Arova-ta xe rekoha xe anhemboasy xe rembiapo vaikwe-rehe nde-vy" he'i ramo eiporiahuvareko íxupe. Anive eremomandu'a hembiaipo vaikwe-rehe. ⁴ Nde-rehe hembiaipo vai meme ramo, ha onhemboasy meme gwembiaipo vaikwe-rehe ramo, eiporiahuvareko meme katu íxupe. Eiko porã rei indive, he'i Hesu omombe'u-vy hekoha kwéryrã.

⁵ Upéa-rehe hemimbo'e kwéry he'i íxupe:

—Ore pytygwõ katu orojerovia teeve hagwã Nhandejáry-rehe, he'i onhepytygwõ ukaseve-vy ojerovia ete hagwã. †

⁶ —Erejerovia mixĩmi-ma ramo Nhandejáry-rehe, ome'ẽ-ta nde-vy ne rembijerure, he'i. —Oĩ temitỹgwe héry va'e mostarda. Mixĩ eterei haimete nome'ẽi erehexa hagwã. Upe mixĩgwe va'e-gwi osẽ tuvixa va'e. Yvyra-rami opyta. Upéixa ave mixĩmi jepe erejerovia tee ramo Nhandejáry-rehe, "Ehapo'o ehékỹi ko vyragwasu" ere ramo, ohapo'o joty va'erã. "Erenhotỹ jevy ko vyragwasu ygwassu-py" ere ramo íxupe, onhotỹ jevy va'erã y-py. Ne rembijerurekwe ojapo-ta Nhandejáry, he'i íxupe kwéry. —Nde-vy ikatu e'ỹ va'e ojapo va'erã nde-vy ne rembijerurekwe, he'i Hesu.

⁷ He'i ave íxupe kwéry:

—Eremomba'apo heta ne rembigwái kokwe-py omba'apo va'e. Mymba-rehe onhangareko va'e omba'apo heta. Omba'apo rirere-ma ogwahẽ jevy nde róga-py. Upéi ere íxupe: "Ekwa katu ejapo xe remi'urã. Eru xe-vy ha'u va'erã, hay'u hagwã ave".

Erekaru porã rirere-ma ere ne rembigwái-pe, "Ekaru katu". Avave nde'íry omba'apo va'e-pe: "Atima nde-vy ne rembiapo-rehe" nde'íry. Nde'íry ave, "Atima nde-vy xe nhe'ẽ-rupi eremba'apo-gwi" nde'íry.

¹⁰ —Peẽ ave, peiko ramo Nhandejáry nhe'ẽ-py, hemimbota meme peteĩ teĩ pejapo ramo, ani peje pendéjehe, "Xe rembiapo porã voi ko xe" ani peje teĩ pendéjehe. Iporãve ere "Hembigwái porã ete ndaikói Nhandejáry-pe. Hemimbotami mate ajapo íxupe" peje

ae katu pendéjehe, he'i hekoharã omombe'u gwemimbo'e kwéry-pe.

Dez mba'asy vai ogwereco va'e-pe ombogwera Hesu

¹¹ Hesu ogwata oho-vy Jerusalém tetã-my. Tape puku-rehe oho. Samaria pygwa yvy-rupi oho, Galiléia pygwa yvy-rupi ave oho. ¹² Oike-tama peteĩ tetã'i-my ou ohogwaitĩ mo'ã íxupe dez aiai mba'asy vai ogwereco va'e. Ipire omboai mba'asy ani eremoagwĩ teĩ mba'asy vai ogwereco va'e-pe. Ogwahẽ mo'ã Hesu renda-py. Mombyry jave íxugwi opyta. Onhe'ẽ hatã he'i-vy:

¹³ —Mbo'eháry Hesu, ore poriahuvareko katu ore mbogwera katu, he'i onhe'ẽ hatã-vy.

¹⁴ Hesu ohexa-ma ramo íxupe kwéry he'i:

—Tapeho pejehexa uka pa'i kwéry-pe judeu kwéry rekoha-rupi, he'i íxupe kwéry.

Ha oho hikwái. Tape-rupi ogwata oho jave okwerapama hikwái. Hesu nhe'ẽ-py okwerapama. ††

¹⁵ Oikwaa-ma ramo ikweraha peteĩ ou jevy ohogwaitĩ Hesu-pe:

—Xe mbogwera-ma hexapyrã-rupi xe mbogwera-ma, he'i. —Tonhemomarangatu katu Nhandejáry réry. Onhemomba'egwasu ete va'e Nhandejáry, he'i.

Omboete Nhandejáry-pe osapukái-vy ou jave tape-rupi ovy'a eterei-gwi. ¹⁶ Ogwahẽ-ma ramo Hesu-pe onhesũ henonde-py omboete íxupe-vy:

—Xe Járy, ne rembiapo porã eterei. Nde ko ne marangatu tee va'e. Atima voi nde-vy xe mbogwera-gwi. he'i íxupe.

Ovy'a eterei okwera-ma ramo upe Samaria pygwa va'e.

¹⁷ Upéi Hesu he'i íxupe:

—Ndaha'etí ne anho orombogwera kuri, he'i. —Enterovéa-pe voi ambogwera kuri, he'i. —Ha ne anho mate ereju xe mboete-vy, he'i okwera va'e-pe.

Ha ojogweroaty va'e-pe omombe'u.

—Ko samaritano va'e mate ou jevy xe mboete-vy. Nhande re'íy e'ỹ va'e mate ovy'a para'e ambogwera-magwi íxupe, he'i. —Nove ndoúiry va'e kwéry-pe ambogwera ave kuri, he'i.

¹⁹ Upéi he'i samaritano va'e-pe:

—Epu'ã katu. Orombogwerapa-ma. Xe-rehe erejerovia-gwi ororesende-ma, he'i íxupe Hesu.

Kóixa Nhandejáry nhande ruvixa ramo

(Mt 24.23-28,37-41)

²⁰ Gwĩ fariseu kwéry oporandu Hesu-pe:

—Araka'e tipo ojekwaa-ta Nhandejáry nhande ruvixarã, he'i oporandu-vy.

—Ndaha'etí nhande resa-rupi jahexa Nhandejáry nhande ruvixa ramo, he'i omombe'u-vy íxupe kwéry.

²¹ —Upéa-rehe ndikatúy ere, "A-py ou-ma Nhandejáry. A-py ojekwaa-ma huvixarã". Nde'íry ave "Upe-py ou-ma. Ojekwaa-ma huvixarã upe-py" nde'íry ave, he'i Hesu omombe'u-vy. —Avave ndohexái kipy po oiko.

† 17:5 Mt 17.20; 21.21; Mc 11.23

†† 17:14 Lv 14.1-32

Nhande py'apy-py oiko nhande ruvixarã, he'i upe fariseu kwéry-pe ombo'e-vy.

²² Upéi he'i doze gwemimbo'e kwéry-pe:

—Ou va'erã peẽ-my peteĩ áry xe rexase eterei va'erã. Ha xe Nhande Ryke'y tee va'e-rehe peje-ta, “Ahexa nga'u íxupe. Peteĩ áry-rupi ahexa ramo íxupe avy'a va'erã” peje arã xe-rehe. Ha ndaxe rexa mo'ãi-ta vyteri. ²³ “Ogwahẽ-ma ko'a-py” he'i rei va'erã xe-rehe. Íjapu rei va'erã xe-rehe. “Ogwahẽ-ma upe henda-py” he'i rei va'erã xe-rehe ijapu va'e. Ani erejerovia teĩ hese kwéry. Ani teĩ ereho xe reka-vy ave. ²⁴ Agwahẽ ramo xe, Nhande Ryke'y tee va'e, enterove oikwaa-ta, ohexa-ta xe gwahẽ ramo. Ha'e-ta peẽ-my: Omohembipepa aragwaju-rami va'erã peẽ-my agwahẽ-ma ramo. Xe rexapa va'erã.

²⁵ —Ahasa asy ranhe-ta. Áyrgwa xe joko-ta ija'e'ỹ-ta xe-rehe. ²⁶ Xe Nhande Ryke'y tee va'e agwahẽ jevy ramo, yma gware-pe ojehu hagwe-rami ave, ojehu jevy va'erã. Oikove vyteri jave Noé amyryĩ ²⁷ gwĩ kente kwéry oiko rei araka'e. Okaru, oy'u, omenda ave, ome'ẽ gwa-jýry omenda hagwã ave. Upéixa rei okwa araka'e hikwái. Nhandejáry-rehe katu nopenáiry araka'e hikwái. Upéi Noé oike okanoagwasu-py. Oike rire-ma, pya'e oky araka'e. Tuvixa oky. Yvu mbovu-vy araka'e oky. Ha onhehundipa oike e'ỹ va'ekwe gwive.

²⁸ —Upéixa ave ojehu araka'e myamyryĩ Sodoma tetã mygwa kwéry-pe. Oiko-ma jave Ló amyryĩ upe pygwa kwéry oiko rei ave araka'e. Okaru, oy'u rei, ojogwa omba'erã, ovende ave omba'ekwe, kokwe ojaty, gwogarã omopu'ã ave. Upéixa rei okwa araka'e. ²⁹ Upéi Ló osẽ araka'e tetã-gwĩ oho-vy. Osẽha áry-py ho'a tata yváy-gwi ohapy hagwã araka'e tetã mygwa. Iku'i sa'yju va'e ho'a-ma araka'e ohapy hasyve hagwã tetã mygwa kwéry ohundipa hagwã.

³⁰ —Upéixa oiko-ta ave agwahẽ jevy ramo. Xe, Nhande Ryke'y tee va'e agwahẽ jevy-ta. ³¹ Agwahẽha áry ramo xe-rehe mate pepena va'erã. Agwahẽ jave ereime ramo óga ári, ani teĩ ereike koty-py mba'eve ereraha hagwã. Ereime ramo kokwe-py, ani erejevny nde róga-py. ³² Ne mandu'a jevy katu Ló amyryĩ rembireko-rehe. Ojevnyse mo'ã onhehundi-ma va'ekwe.

³³ Gwekove-rehe hakate'ỹ va'e katu, onhehundipa ete va'erã. Ndohói va'erã Nhandejáry renda-py. Ha xéhegwi gwekove-rehe nopenái va'e, ohekoviarõ arã hekove íxupe. Oresende-ta íxupe Nhandejáry.

³⁴ —Ha'e-ta ave peẽ-my: Pyhare-py agwahẽ jevy ramo, mokõi va'e oke jave koty-py. Peteĩ va'e-pe Nhandejáry ogweraha va'erã. Inhirũgwe-pe katu oheja va'erã. ³⁵ Mokõi kunha hu'irã ojoso va'e oime jave agwahẽ ramo, peteĩ va'e-pe Nhandejáry ogweraha va'erã. Inhirũgwe-pe oheja va'erã. ³⁶ Mokõi oime jave kokwe-py agwahẽ ramo, peteĩ va'e-pe ogweraha va'erã. Inhirũgwe-pe oheja va'erã, he'i ombo'e-vy doze gwemimbo'e kwéry-pe.

³⁷ Upéa-rehe oporandu íxupe:

—Mamo tipo oiko va'erã upéa, ore Járy, he'i íxupe. Upéi Hesu he'i íxupe kwéry:

—Anhete voi oĩ ramo hetekwe, yruvu kwéry ogwejy katu ete arã ho'u hagwã. Anheteve ha'e-ta nde-vy: Oikopa-ma ramo xe remimombe'u, aju jevy-ma va'erã, he'i Hesu omombe'u-vy gwemimbo'e kwéry-pe.

Tembirekokwe ojerure rure va'e rehegwa nhe'ẽ

18 Upéi Hesu he'i gwemimbo'e kwéry-pe:

—Tapembojeupi meme katu pene nhe'ẽ Nhandejáry-pe peiko-vy. Ani ne ate'ỹ teĩ ne nhe'ẽ erembojeupi-vy, he'i.

Upéi arandu nhe'ẽ omombe'u íxupe kwéry. Tembirekokwe rehegwa nhe'ẽ-rami omombe'u.

² —Mburuvixa ipy'a vai va'e oĩ va'ekwe peteĩ tetã-my. Ndojeroviái Nhandejáry-rehe nopenái hese. Ojéupe gwarã mate ojapo. Ndojapóiry mba'eve avave pegwarã.

³ —Ha peteĩ tembirekokwe upe pygwa va'e oho meme mburuvixa renda-py. Ojerure rure rei íxupe ohepy hagwã imbohasa asyhare-pe. Ha ndojapói inhe'ẽ. ⁴ Ijerureha ndojapóiry íxupe. Are ohendu hendu rei kunha nhe'ẽ. Upéi he'i opy'apy-py: “Xe mokane'o eterei ko tembirekokwe nhe'ẽ. Upéa-gwi ajapo-ta inhe'ẽ. Ndaha'úi pono xe mbohasa asy Nhandejáry. Napenái hese. Ndaha'úi ave pono onhe'ẽ vai hagwã avave xe-rehe. Xe napenáiry avave-rehe aiko-vy. Pono xe toryvave ajapo-ta íxupe inhe'ẽ, aipytygwõ-ta íxupe” he'i mburuvixa kunha-rehe, he'i Hesu omombe'u ramo arandu nhe'ẽ.

⁶ Upéi he'ive íxupe kwéry:

—Ha'e-ta peẽ-my: Upe mburuvixa ipy'a vai jepe hembiapo porã nainhate'ỹi va'e-pe. Hembijerure ojapo voi íxupe.

⁷ Ha Nhandejáry katu ipy'a porã ete nhane ndive. Gwembiporavo-pe oiporiahuvareko meme. Oipytygwõ-ta íxupe, omondo mondo íxupe onhe'ẽ va'e-pe oipytygwõ. Ohendu voi inhe'ẽ. Ani ere teĩ, “Hi'are eterei Nhandejáry xe rembijerure ojapo hagwã”. Omondo mondo íxupe onhe'ẽ va'e-pe oipytygwõ. Ani ave ere teĩ, “Xe nhe'ẽ nohendúi para'e ohendu para'e Nhandejáry” ani ere teĩ Nhandejáry-rehe, he'i Hesu omombe'u-vy. —Ereikokwe-vy joty ani ne ate'ỹ teĩ eremondo hagwã ne nhe'ẽ íxupe. Áry-py, pyhare-py ave eremondo mondo ne nhe'ẽ íxupe. Nde poriahuvareko-ta ne rembijerure ojapo-ta nde-vy. ⁸ Ndahi'arúi ne pytygwõ hagwã nde hese erejerovia va'e, he'i. —Xe ko Nhande Ryke'y tee va'e. Agwahẽ jevy ramo, ndahetái arã voi nipo ra'e upéixa ojerure rure va'e xe ra'arõ va'erã. Ani katu ne ate'ỹ eterei ereiko-vy. Emondo mondo katu ne nhe'ẽ Nhandejáry-pe, he'i Hesu omombe'u-vy.

Mokõi kwimba'e ombojeupi onhe'ẽ Nhandejáry-pe re-hegwa nhe'ẽ

⁹ Upéi Hesu omombe'u jevy ojogweroaty va'e-pe. Upe-py oĩ onhemboete rei va'e kwéry. Oĩ ave gwapixarehe onhe'ẽ rei rei va'e kwéry. Upéa-rehe Hesu onhemonhe'ẽ íxupe kwéry. Arandu nhe'ẽ oiporu omombe'u hagwã mba'eixagwa py'a jareko nhamboje-

upi ramo nhane nhe'ë Nhandejáry-pe. Mokõi kwimba'e rehegwa nhe'ë-rami omombe'u.

¹⁰ —Mokõi kwimba'e oho ojeporahéi haty-py ojapo hagwã oraçãõ. Peteĩ fariseu va'e, outro plata-py nhane mbopaga va'ety. ¹¹ Ha omondo hagwã onhe'ë Nhandejáry-pe upe fariseu va'e onhembo'y. Ipy'apy-py ae onhemongeta. Onhembotuvixa eterei-gwi onhenohẽ porã mo'ã Nhandejáry-pe.

—“Tupã xe Járý” he'i onhemongeta-vy. “Avy'a ete xe rekoha-rehe” he'i mo'ã. “Ambue kwéry-rami ndaikói voi xe” he'i. “Imonda e'y va'e xe. Hekoha vai e'y va'e ave xe. Namenda mendái kunha ambue-rehe ave aiko-vy. Naxe rembiapo vaíry voi avave-rehe” he'i mo'ã. “Avy'a eterei. Xe ndaikói voi ko plata-py oporombopaga va'ety rekoha-rami” he'i onhembotuvixa-vy. “Xe rembiapo porã voi aiko-vy” he'i. ¹² “Ha nde-rehe ajerovia-gwi pe-teĩ teĩ semana mokõi áry meme ahasa asy karu e'y reheve aiko-vy” he'i. “Xe areko va'e aipapa meme dez-gwi aipe'a peteĩ ame'ë nde-vy gwarã” he'i omondo-vy onhe'ë Nhandejáry-pe onhenohẽ porã hagwã mo'ã íxupe, he'i Hesu omombe'u-vy.

¹³ —Ha upe oporombopaga va'ety oĩ oiko hagwã ojeporahéi haty-py. Momyry-rupi rei oiko. Noma'ë ma'ëi voi oiko-vy oĩ eterei-gwi. Ndojeesaupíry ojahe'o voi oĩ-vy onhemboasy-vy “Xe ko xe py'a vai voi aiko-vy” ho'e-vy hasẽ. “Tupã, xe Járý” he'i, “Xe poriahuvereko katu” he'i onhemboasy-vy íxupe. “Xe rembiapo vai eterei voi aiko-vy” he'i onhemboasy-vy, he'i Hesu omombe'u-vy.

¹⁴ Ha he'i ave Hesu:

—Ha'e-ta katu xe: Onhemboasy va'e-gwi omboyke voi-ma hembiaapo vaikwe Nhandejáry. Ohendu voi inhe'ë. Ipy'a potĩ-vy oho jevy gwóga-py. Ha upe fariseu va'e-gwi hembiaapo vaikwe nomboyke mo'ái voi onhenohẽ porãse mo'ã íxupe-gwi, he'i Hesu arandu nhe'ë oiporu-vy.

Upéi he'i jevy.

—Anhete ha'e-ta peẽ-my: Onhemboeteseve va'e-rehe avave nopenái arã, ha onhemomirí va'e-pe ae katu omboete va'erã, he'i Hesu omombe'u-vy.

Mitãgwe-pe Hesu ohovasa

(Mt 19.13-15; Mc 10.13-16)

¹⁵ Ogweru ave okwa-vy Hesu renda-py mitãgwe Hesu omoĩ hagwã opo mitã kwéry-rehe ohovasa hagwã. Ha hemimbo'e kwéry ohexa-ma ramo, hakate'y Hesu-rehe.

—Ani ereru Hesu ha-py mitã mixí mixí va'e, he'i ojoko-vy.

¹⁶ Ha Hesu katu he'i:

—Eheja katu tou mitã'i gwive xe renda-py. Ani erejoko teĩ. Mitã'i reko mirí vérami va'e meme omoirũ-ta Nhandejáry gwuvixarã-pe, he'i omombe'u-vy. ¹⁷ —Anhete ko ha'e-ta peẽ-my. Nhandejáry oiko ha-rupi huvixa ramo ndaipóri-ta onhembotuvixave va'e. Onhemohekomiríve va'e ae omoirũ-ta íxupe, he'i Hesu omombe'u-vy.

Imba'e reta va'e onhomongeta Hesu ndive

(Mt 19.16-22; Mc 10.17-22)

¹⁸ Peteĩ mburuvixa oporandu Hesu-pe:

—Mbo'eháry, nde reko porã va'e. Mba'e tipo ajapo-ta xe aikove hagwã Nhandejáry ndive apave'y reheve? he'i oporandu-vy Hesu-pe.

¹⁹ —Ne mandu'a porã katu ne nhe'ëgwe-rehe, he'i íxupe Hesu. —“Nde reko porã va'e” ere kuri xe-rehe. Nhandejáry, ha'e anho mante heko porã tee va'e, he'i Hesu íxupe.

²⁰ —Ereikwaa-ma Nhandejáry omombe'u va'ekwe nhande rekorã, he'i ave Hesu. —Ani ereiko teĩ ambue mbue ndive, he'i. —Ani ereporojuka teĩ. Ani eremonda teĩ. Ani nde apu teĩ avave-rehe. Emboete katu nde ru, nde sy ave. Upéixa omombe'u va'ekwe Nhandejáry nde rekorã, he'i íxupe Hesu. †

²¹ —Xe mitã ramogware äy peve upéa nhe'ë namokanhÿi, he'i. —Ahendu vyteri aiko-vy xe, he'i Hesu-pe.

²² Ohendu-ma ramo, Hesu he'i íxupe:

—Peteĩ oĩ va'e nderejapói vyteri, he'i íxupe. —Ereko va'e gwive evendepa katu. Hepykwe ae eru eme'ëmba iporiahu va'e kwéry-pe. Upéixa erejapo ramo, nde rekoha porãrã erereko arã yváy-py. Upe rire eju katu xe moirũ, he'i íxupe Hesu.

²³ Ohendu-ma ramo inhe'ë ndovy'avéi-ma. Ipy'a rera-ha eterei omba'e reta reta-rehe.

Hasy eterei opamba'e ogwereco va'e oiko hagwã Nhandejáry mburuvixa ramo oiko ha-rupi

(Mt 19.23-30; Mc 10.23-31)

²⁴ Ha Hesu oma'ë hese. Oikwaa-ma ndovy'avéi-ma upe va'e. Upéixa-gwi he'i onhondive oĩ va'e-pe:

—Hasy peve opamba'e ogwereco va'e omoirũ hagwã Nhandejáry gwuvixarã-pe, he'i. ²⁵ —Hasy eterei nhambohasa ka'ijugwasu kwa-rupi mymbagwasu camelo, ndaijaséiry. Ha hasyve imba'e reta va'e omoirũ hagwã Nhandejáry gwuvixarã-pe, he'i.

²⁶ Ha ohendu va'e kwéry he'i:

—Kiva'e onheresende-ta, aipo ramo? Hasy eterei nipo nhanheresende hagwã ra'e, he'i.

²⁷ Ha Hesu katu he'i:

—Peẽ-my hasy eterei va'e ndahasy mo'ái Tupã Nhandejáry-pe. Ha'e anho mante ne resende va'erã, he'i.

²⁸ Ha upéi katu he'i íxupe Pedro:

—Ore niko orogwereco va'e gwive orohejapa orojuy omoirũ hagwã, he'i Hesu-pe.

²⁹ —Anhete ko xe ha'e-ta nde-vy, he'i íxupe Hesu.

—Xe moirũ hagwã gwóga, gwóga pygwa ave oheja va'e hetave ojohu va'erã gwembieje rekoviarã. Gwembireko, gwyke'yry, gwyv'yry, gweindyry, gwa'yry, gwaj'yry, oména, omemb'yry, gwykéry, okypy'y kwéry, okyv'yry, gwu, osy oheja ramo omoirũ hagwã Nhandejáry gwuvixarã-pe, ³⁰ hetave tave ome'ë va'erã íxupe Nhandejáry. Ohexakwaa rei va'erã íxupe ko'ây, ha yvy

† 18:20 Êx 20.12-16

opa-ma rire oikove meme va'erã Nhandejáry ndive opave'ỹ reheve, he'i Hesu.

Omanotaha omombe'u Hesu

(Mt 20.17-19; Mc 10.32-34)

³¹ Upéi ohenói jevy gwí doze gwemimbo'e íxupe kwéry anho omombe'u hagwã.

—Jaha jaiko-vy Jerusalém tetã-my. Ha xe Nhande Ryke'y tee va'e ahasa asy-ta upe-py, he'i. —Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety kwéry omohenonde va'ekwe ihai-vy mba'e pa ojehu-ta xe-vy. Upe ohai va'ekwe xe rehegwa ãy ojavopa-ta, he'i. ³² —Xe pyhy-ta xe rera-ha judeu e'ỹ va'e kwéry-pe. Onhembohory-ta xe-rehe, xe rereko asy-ta ave, onygwõ-ta ave xe-rehe. ³³ Xe mbopi rire xe juka-ta. Mbohapy áry-py anhemoiingove jevy-ma va'erã, he'i gwemimbo'e kwéry anho-pe onhemombe'u-vy Hesu.

³⁴ Ha hemimbo'e kwéry nohendu kwaái voi Hesu nhe'ẽ. Ojeapysaka rei hikwái. Onhenhomi voi íxugwi kwéry pono oikwaa he'ise va'e.

Jericó tetã mygwa hesapyso e'ỹ va'e-pe ombogwera Hesu

(Mt 20.29-34; Mc 10.46-52)

³⁵ Ogwahẽ-tama Jericó tetã-my. Hi'agwí-ma oĩ ramo tetã hesapyso e'ỹ va'e ogwapy oĩ-vy tapegwasu rembe'y-py. Omba'e repyrã-rehe ojerure oĩ-vy. ³⁶ Ha Hesu ndive ojogweroaty va'e ohasa oje'ói-vy tape-rupi. Ohendu ramo ijayvu, oporandu ohexa va'e-pe:

—Mbava'e tipo ojapo oje'ói-vy? he'i hese.

³⁷ —Hesu Nazaré pygwa ohasa oje'ói-vy, he'i íxupe.

³⁸ Ohendu-ma ramo, onhe'ẽ hatã ohenói-vy:

—Hesu, Davi remiarirõre, xe poriahuvereko katu, he'i.

³⁹ Henonde-rupi ohasa va'e inhe'ẽ ojoko mo'ã íxugwi: —Ekirirí katu, he'i íxupe omongiriríse mo'ã-vy íxupe. Ha'e katu hatãve tãve joty osapukái oĩ-vy:

—Xe poriahuvereko katu, Davi remiarirõkwe, he'i joty.

⁴⁰ Upéi opyta-ma Hesu.

—Eru íxupe, he'i.

Ou-ma ramo oporandu íxupe Hesu:

⁴¹ —Mbava'e tipo ereipota xe ajapo hagwã nde-rehe? he'i hesapyso e'ỹ va'e-pe ijeroviaha ojekwaa uka hagwã.

—Eme'ẽ xe resarã xe-vy, mbo'eháry, he'i.

⁴² —Ema'ẽ. Nde resapyso-ma ngatu, he'i. —Xe-rehe erejerovia-gwi erekwera-ma, he'i.

⁴³ Onhe'ẽ jave okwera-ma. Okwera-ma ramo, omoirũ-ma íxupe oho-vy. Omboete ete Nhandejáry-pe oho-vy Hesu rapykwéri.

Ha upe pygwa oĩ va'e gwive, upéa ohexa va'e gwive, Nhandejáry-pe omomba'egwasu ete voi.

Zaqueu rehegwa nhe'ẽ

19 Ogwahẽ-ma Hesu Jericó tetã-my. Ohasa oho-vy tetã-rupi. ² Ha peteĩ mburuvixa ohexase eterei

Hesu-pe. Pirapire-py nhane mbopaga va'ety kwéry-pe mburuvixa upéa. Imba'e reta va'e. Ikarape va'e. Héry va'e Zaqueu. Ikarape-gwi ndikatúí ohexa kente ári-rupi Hesu-pe. Heta eterei ojogweroaty va'e ogweroajere Hesu-pe omanha manha hese-vy. ⁴ Upéi Hesu oho hagwã-rupi oho yvyra-rehe ojeupi Zaqueu. Oripara oho-vy yvate ojeupi oĩ-vy ohexa hagwã Hesu-pe.

⁵ Ogwahẽ-ma ramo Hesu upe yvyra gwy-py, opyta.

Orepara yvate-koty oma'ẽ Zaqueu-rehe.

—Zaqueu, egwejy. Pya'e egwejy. Aha-ta nde róga-py, he'i íxupe.

⁶ Pya'e ogwejy oho ohogwaitĩ Hesu-pe. Ovy'a eterei Zaqueu. He'i Hesu-pe:

—Jaha katu, he'i.

Pya'e oho indive.

⁷ Hexaháry ndojohu porã. Ojohu vaipa voi. Onhe'ẽ vai vai Hesu-rehe.

—Hesu omoirũ rei opaixagwa va'e-pe. Ojevavy va'ety jepe, Hesu katu omoirũ joty íxupe, he'i hese ojohu vai-vy.

⁸ Ha upe rire, ogwahẽ-ma rire, hóga-py oĩ-ma rire, Zaqueu he'i:

—Xe Járy, arova katu xe rekoha, he'i íxupe. —Iporiahu va'e kwéry-pe ame'ẽ-ta heta xe mba'ekwe. Amboja'o ja'o-ta xe rembierekokwe. Ame'ẽ-ta iporiahu va'e kwéry-pe. Ha xe rembiapo vaikwe-gwi heta voi xe pirapire, he'i. —Peteĩ va'e-rehe areko ramo xe rembiapo vai-rupi ahekoviario-ta ame'ëve-ta voi. Ijarykwe-pe irundy voi ame'ẽ-ta hekovia. Arova-ta ave xe rekoha, he'i Hesu-pe.

⁹ Upe-ma ramo Hesu he'i:

—Áy eremoirũ-ma Nhandejáry nde ruvixa-pe. Omboyke-ma ndéhegwi ne rembiapo vaikwe. Ne resende-ma. AAraão remiarirõre voi ko nde. ¹⁰ Xe, Nhande Ryke'y tee va'e agwahẽ-ma aju-vy aheka Nhandejáry-gwi mombyry oiko va'e-pe aresende hagwã.

Mburuvixagwasu oplata oiporu uka va'e rehegwa nhe'ẽ

(Mt 25.14-30)

¹¹ Upe nhe'ẽ ohendu hikwái. Ha namombyry etéiry Jerusalém tetã-gwi. Upéixa-gwi ohendu-ma ramo upe nhe'ẽ ojogweroaty va'e he'i opy'a-py. "Ojekwaa-tama para'e Nhandejáry nhande ruvixarã. Ogwahẽ-tama Hesu Jerusalém-my" he'i. "Ojekwaa-tama para'e nhande ruvixarã."

Upéa-rehe Hesu omombe'u jevy íxupe kwéry arandu nhe'ẽ mburuvixagwasu oplata oiporuruka va'e rehegwa nhe'ẽ-rami. He'i:

¹² —Peteĩ mburuvixa oho mombyry. Yvy ambue-py oho onhemomburuvixagwasu hagwã. Oiko-ma ramo mburuvixagwasu, ou jevy va'erã oiko hagwe-py. ¹³ Oho e'ỹ ngatu ohenói gwí dez va'e gwembigwái. Peteĩ teĩ-pe ome'ẽ plata. Peteĩ meme ome'ẽ íxupe kwéry. Ome'ẽ jave he'i gwembigwái-pe. "Ko xe plata eiporu porã erembohe'yi hagwã xe rapykwe-py. Agwahẽ jevy-ma aju-vy ramo, aporandu jevy arã nde-vy he'yiverã-rehe" he'i omanda-vy gwembigwái-pe.

¹⁴ —Ha heta he'ýi kwéry ndija'úi rei mburuvixa-rehe. Upéixa-gwi nhe'ě rei omondo hapykwéri mburuvixave va'e-pe: "Upe va'e ore ndoroipotái ore ruvixarã. Ipogwy-py ndoroikoséiry. Hekoha vai eterei" he'i rei hese.

¹⁵ —Oiko-ma ramo mburuvixagwasu ramo, ogwahě jevy ovy-py. Upéi ohenói gwembigwái kwéry oplata rehegwa oikwaa hagwã.

¹⁶ —Ogwahě py va'e omombe'u íxupe: "Xe ruvixa, aiporu va'ekwe nde plata" he'i omombe'u-vy. "Ereme'ě peteĩ xe-vy va'ekwe amoíve nde-vy. Ambohekovia nde-vy dez jevy" he'i omombe'u-vy.

¹⁷ —Ovy'a hemimbohekoviakwe-rehe mburuvixa. "Iporã voi" he'i. "Xe rembigwái porã voi, nde. Ndahetái mba'e jepe erenhangareko kwaa porã hese. Upéixa-gwi dez tetã mygwa-pe ereiko-ta mburuvixa ramo" he'i íxupe.

¹⁸ —Upéa ogwahě rire, peteĩ jevy ogwahě: "Peteĩ nde plata aiporu-gwi amoíve nde-vy cinco jevy ave" he'i íxupe.

¹⁹ —"Aipo ramo erenhangareko kwaa ave nde. Upéixa-gwi ereiko-ta mburuvixa ramo. Cinco tetã va'e-rehe erenhangareko-ta" he'i gwembigwái-pe.

²⁰ —Upe rire ou peteĩ jevy hembigwái ave he'i gwerekwa-pe: "Ame'ě jevy-ta nde-vy nde plata" he'i íxupe. "Upe peteĩ ereme'ě va'ekwe xe-vy anhangareko porã hagwã anhugwã imoĩ-vy ao-py. ²¹ Xe ko, atĩ voi ndéhegwi" he'i íxupe. "Aikwaa voi ne rakate'ýha. Ereme'ě e'ý va'ekwe jepe, ereipe'a joty ijáry-gwi. Erenhemity' e'ý reheve, eremono'õ uka vai joty ne mba'erã ijarykwe-gwi. Upéixa-gwi atĩ ndéhegwi" he'i.

²² —"Ne rembiapo vai voi ko nde xe-rehe" he'i herekwa íxupe. "Nderevaléi voi" he'i ave. "Ma'erã-gwi ndereiporu porã xe plata?" he'i íxupe. "Ere kuri xe-vy: Ne rakate'ýha aikwaa voi, ere" he'i íxupe. "Ereme'ě e'ý va'ekwe ereipe'a ijáry-gwi, ere xe-vy, Eremono'õ uka vai ne mba'erã ijarykwe-gwi, ere ave kuri xe-vy. ²³ Aipo ramo ma'erã-gwi nereme'ei va'ekwe xe plata pirapire oiporuruka va'e-pe? Oiporuruka va'ekwe repy ohekoviario jevy hagwã xe-vy. Ne rembiapo vai voi xe-rehe" he'i ovy'are'ý-vy inhate'ý va'e-pe.

²⁴ —Upéi he'i gwembigwái ambue-pe: "Eipe'a jevy xe plata íxugwi. Upéa ave ereme'ě jevy hagwã upe dez plata omono'õ va'e-pe" he'i.

²⁵ —Upéa-rehe he'i gwerekwa-pe: "Ogwereko-ma dez. Naiporã ereme'ëve íxupe" he'i jevy.

²⁶ —"Iporã ereme'ëve íxupe" he'i herekwa. "Nhande re'ýi he'i meme: Heta ogwereco va'e-pe hetave ome'ě jevy va'erã. Ha inhate'ý va'e, naimba'e rexakwaái va'e-gwi oipe'apa va'erã íxugwi. Mixĩ ogwereco ramo jepe, ogwereco va'e gwive oipe'apa jevy-ta íxugwi" he'i.

²⁷ "Ha'e-ta ave peẽ-my: Peru katu xe-rehe ija'e'ý va'ekwe. Ndaxe potáiry va'ekwe gwuvixarã. Xe renonde-py jevy pejuka íxupe kwéry" he'i omanda-vy ijukaharã-pe, he'i Hesu nhande ruvixa ramo ndojehexa uka pya'eséi-vy.

Jerusalém tetã-my ogwahě Hesu

(Mt 21.1-11; Mc 11.1-11; Jo 12.12-19)

²⁸ Upe rire, upéa omombe'u rire, Hesu oho Jerusalém tetã-my. Gwemimbo'e kwéry renonde-rupi oho tape-rupi oje'ói-vy. ²⁹ Ha nogwahěi vyteri, onhemoagwĩ ranhe Betfagé tetã mirĩ-gwi. Betânia tetã-gwi ave. Yvy-tyrusu Oliveiras py-py ogwahě gwahě ranhe oho-vy. Upe-gwi omondo gwenonde-rupi mokõi gwemimbo'e:

³⁰ —Tereho tetã mirĩ-my ore renonderã-rupi, he'i íxupe. —Ereike-ma ramo eretopa-ta mburika'i onhenhapytĩ ha-py. Hi'ári ojejeupi e'ý va'e. Ejora heru-vy, he'i. ³¹ —Erejora ramo mburika, "Ma'erã tipo erejora mburika?" he'i va'erã nde-vy. Aipo ramo ere íxupe, "Araha-ta. Oikotevẽ hese nhande ruvixa" ere kuri íxupe, he'i imondo-vy.

³² Ha upéi katu oho upe mokõi va'e ha otopa omombe'u hagwéixa. ³³ Ojora jave mburika'i ijáry oporandu mokõi hemimbo'e-pe:

—Ma'erã tipo erejora xe rymba mburika'i? he'i.

³⁴ —Nhande ruvixa oiporu-ta íxupe. Oiporu hagwã araha-ta, he'i.

—Aipo ramo eraha, he'i.

³⁵ Ha upéi katu ogweru Hesu-pe. Omoĩ hi'ári oao. Ha Hesu-pe ohupi omoĩ mburika ári oho mombyryve hagwã. ³⁶ Ha oho jave heta va'e omboi oao oipyso hagwã Hesu ogwata hagwã hi'ári. Haperã-rupi omoĩ omboete-vy. Hesu mboete-vy ha'e oipyso oao. Ogwejy oje'ói-vy hikwái. ³⁷ Upéi ogwahě-tama ramo ogwejy tape-rupi vyaty Oliveiras ári-gwi. Ogwejy oje'ói-vy jave, ogwahě-tama ramo Jerusalém tetã-my, hese ojerovia va'e kwéry ogwerohory Hesu-pe. Osapukái joa oporahéi ave omboete Nhandejáry-pe. Heta hembiaapo porã hexapyrã-rupi ohexa va'ekwe-rehe omboete íxupe:

³⁸ —Ereju-ma, he'i. —Iporã katu, he'i osapukái-vy íxupe. —Nhandejáry ombou-ma nhande-vy mburuvixagwasu. Tohovasa vasa katu Nhandejáry, he'i hese.

—Toiko yváy-py py'agwapy porã. Nhandejáry yváy-py oĩ va'e-pe jaha nhamboete, he'i oporahéi-vy. †

³⁹ Upéa-rehe gwĩ fariseu va'e oĩ jave ojogweroaty va'e pa'ũ-my he'i Hesu-pe:

—Mbo'eháry, ejoko katu íxupe kwéry pono aipo-rami he'i nde-rehe, he'i Hesu-pe.

⁴⁰ —Tekotevẽ oiko xe mboete va'erã. Kente kwéry naxe mboetéi ramo ra'e Nhandejáry omonhe'ě uka va'erã ra'e ita kwéry-pe xe mboete hagwã. Kente rekoviario xe mboete hagwã, he'i Hesu fariseu kwéry-pe.

Hesu ojahe'o Jerusalém tetã mygwa kwéry-rehe

⁴¹ Ogwahě-tama ramo, ohexa-ma ramo Jerusalém tetã Hesu ojahe'o upe pygwa kwéry-rehe.

⁴² —Apomboasy voi peẽ-my. Ndapeikwaái vyteri mba'eixagwa pa pene mbopy'agwapy, he'i. —Nhandejáry xe mbou va'ekwe pene mo'arandu hagwã mo'ã ha

napehenduséi xe nhe'ë. Napehenduséi-gwi pene arandurāgwe okanhy-ma pendéhegwi. ⁴³ Ogwahë-tama peë-my pehasa asy hagwã. Pende-rehe ija'e'y va'e kwéry ou va'erã. Pene retã jerekwe-rehe ojo'o-ta vyyk-wa. Omopu'ã-ta ave ne mbotyhaty ponove avave osë pene retã-gwi, pende jopy-ta. ⁴⁴ Pene hundipa-ta. Oity-ta pene retã. Ha peë kwéry upe-py oí va'e onhehundi-pa-ta. Ita-gwi pejapo va'ekwe pende róga kwéry. Ha upe ita kwéry oity-ta. Ndohejái arã ni peteí ita hendagwe-py. Oitypa ete arã. Upéixa pene mbohasa asy-ta. Nhandejáry xe mbou-ma ha "Nhane remiha'arõ ogwahë-ma ra'e" nderéiry xe-rehe. Ndapejeroviáiry joty xe-rehe. he'i. —Upéa-rehe pene hundipa-ta Nhandejáry, he'i Hesu Jerusalém mygwa kwéry-rehe.

Omba'evende va'e kwéry-pe omosëmba Nhandejáry róga kakwaa-gwi Hesu

(Mt 21.12-17; Mc 11.15-18; Jo 2.13-22)

⁴⁵ Upe rire oike Hesu Nhandejáry róga kakwaa-py. Omba'evende va'e-pe omosëmba.

⁴⁶ He'i íxupe kwéry onhemonhe'ë-vy:

—Oí kwatia-rehe Nhandejáry nhe'ë he'i: "Héry-ta xe róga xe mboete haty inhe'ë mondo haty Nhandejáry-pe". Ha peë katu peiporu Nhandejáry róga oporosakea nhemi va'e róga-rami, he'i íxupe kwéry Hesu omosë-ma ramo imondo-vy. †

⁴⁷ Ha Hesu oho meme Nhandejáry róga kakwaa-py ombo'e mbo'e oiko-vy. Iko'ëmba ëmba ombo'e memey upe-py.

Ha pa'i ruvixa kwéry, judeu rekombóehaty kwéry, judeu ruvixa kwéry ave oheka heka ojuka hagwã Hesu-pe. ⁴⁸ Ha ndotopái mba'e-rehe ojuka íxupe. Enterová kente kwéry ojeapysaka katu katu eterei ohendu hagwã inhe'ë.

"Kiva'e nhe'ë-rupi ko'ã va'e erejapo?" oporandu Hesu-pe

(Mt 21.23-27; Mc 11.27-33)

20 Ha peteí áry Hesu oime jevy Nhandejáry róga kakwaa-py omombe'u mbe'u hagwã Nhandejáry nhe'ë porã. Ha omombe'u jave ou henda-py pa'i ruvixa kwéry, judeu rekombóehaty kwéry, judeu ruvixa kwéry ave:

² —Kiva'e nhe'ë-py ko'ã va'e erejapo? he'i. —Kiva'e tipo nde-vy a-rami oporombo'e uka ave nde-vy? he'i ave. Oporandu Hesu-pe hikwái.

³ —Xe ave aporandu-ta peë-my peteí mba'e, he'i. —Pemombe'u ranhe ramo xe-vy aporandu-ta va'e-rehe, amombe'u-ta ave nde-vy kiva'e nhe'ë-py xe rembiapo, he'i.

Upéi oporandu omokirirí hagwã íxupe kwéry:

⁴ —Kiva'e nhe'ë-py va'ekwe João Batista amyri oporomongarai oiko-vy va'ekwe? Nhandejáry nhe'ë-py para'e, teko rei nhe'ë-py para'e oporomongarai oiko-vy ha'e ae ho'arandu-rupi rei para'e ojapo? he'i.

—Emombe'u ranhe katu xe-vy, he'i íxupe kwéry Hesu. Ha'e katu oikwaa-ma.

† 19:46 Is 56.7; Jr 7.11

⁵ Upéa-rehe oporandu randu ojóupe:

—"Nhandejáry nhe'ë-py katu oporomongarai va'ekwe" ja'e ramo "Ma'erã nderejeroviái va'ekwe hese?" he'i arã nhande-vy, he'i ojóupe hikwái. ⁶ —Ha, "Teko rei nhe'ë-py oporomongarai va'ekwe" ja'e ramo, nhande api va'erã ita-py kente kwéry nhande juka hagwã, he'i ojóupe. "João niko Nhandejáry nhe'ë-py omombe'u va'ety voi" he'i kente kwéry hese, he'i ojóupe hikwái. —Iporãve nhakirirí rei hese jaiko-vy, he'i ojóupe.

⁷ Upéa-rehe he'i Hesu-pe:

—Ndooroikwaáiry, he'i mo'ã.

⁸ —Aipo ramo, xe ave namombe'u mo'ái peë-my ki va'e pa ojapo uka xe-vy ko'ã va'e, he'i íxupe kwéry Hesu.

Arandu rehegwa nhe'ë uvaty-py omba'apo va'e rehegwa nhe'ë-rami

(Mt 21.33-46; Mc 12.1-12)

⁹ Ha upéi katu omombe'u upe pygwa-pe arandu rehegwa nhe'ë uvaty-py omba'apo va'e rehegwa-rami:

—Oí va'ekwe uva onhoty va'ekwe. Oho onhoty uvaty omoí hagwã. Ha omoí rire oheja omba'apo va'erã-pe yva aju omboja'o ja'o arã ime'ë-vy va'e-pe. Upéi oho mombyry. Tetã ambue-py hi'are voi oiko-vy. ¹⁰ Hi'aju ramo omondo va'erã ivía ramo gwembigwái omboja'o hagwã yva mbyte-rupi ogweruruka hagwã ojéupe. Ha uvaty-py omba'apo va'e katu hembigwái-pe oinupã jevy imbou-vy. Nome'ëi íxupe ogweraha va'erã. Ombojevy oinupã-vy. ¹¹ Ambue jevy omondo ivía ramo. Ha'e kwéry oinupã onhembosarái hese, ombojevy rei ave mba'eve e'y ogweru hagwã íxupe nomboetéi-gwi.

¹² Ambueve omondo jevy ombohugwypa, omonha imbojevy imbou-vy. ¹³ Upe rire uvaty járy he'i opy'a-py: "Mbava'e tipo ajapo-ta" he'i opy'a-py. "Amondo jevy-ta xe rembiayhu tee. Amondo-ta xe ra'y. Omboete-ta para'e xe ra'y ogwahë oho-vy ramo" he'i mo'ã. Upéa-rehe gwa'yry omondo. ¹⁴ Ohexa-ma ramo ta'yry omba'apo va'e he'i ojóupe:

—Upéa uvaty jaryrã. Jaha jajuka íxupe, he'i jevy hese. —Upéixa ramo opyta arã nhande-vy imba'erāgwe, he'i ojóupe. ¹⁵ Upéixa-gwi uvaty-gwi ogwenohë ojuka íxupe. Oikwaa-ma ramo uvaty járy, mba'e tipo ojapo-ta íxupe kwéry? ¹⁶ Ohepy joty va'erã íxupe kwéry. Ogwahë-ta voi ojuka uka upe hembiaipo vai va'e-pe. Ohekoviarõ-ta omba'apo va'erã, he'i Hesu judeu ruvixa kwéry rekokwe oikwaa uka-vy.

Ohendu-ma ramo Hesu nhe'ë, upe uvaty rehegwa-rami hesegwa omombe'u va'e nhe'ë, he'i: —Niporái voi oiko ramo upéixa, he'i. ¹⁷ Upéi Hesu oma'ë hese kwéry ha he'i jevy: —Pene mandu'a kena Nhandejáry nhe'ë ohai uka va'ekwe-rehe.

"Ndovaléi upe ita, he'i óga omopu'ã va'e imboyke-vy. Ha ojohu vai jepe, upe ita óga pytahoha ramo oiporu. Óga pytahoha voi ita." †† he'i Nhandejáry kwatia nhe'ë. ¹⁸ Ho'a-ma ramo upe ita-rehe opëmba va'erã ho'a va'e. Ha ho'a-ma ramo upe ita

†† 20:17 Sl 118.22

kente ári omongu'ipa-ma va'erã íxupe, he'i jevy ita re-hegwa nhe'ë-rami ojéhegwa nhe'ë henduháry re-hegwa nhe'ë ave omombe'u-vy.

Iporã tipu japaga nhamé'ë-vy mburuvixagwasu César-pe hemimbopaga uka?
(Mt 22.15-22; Mc 12.13-17)

¹⁹ Ohendu ramo inhe'ë oikwaa pya'e ojéhegwa hikwái.

—Nhande re-hegwa nhe'ë omombe'u Hesu arandu nhe'ë oiporu ramo, he'i ojóupe judeu rekombó'ehaty kwéry, pa'i ruvixa kwéry ave.

Upéa-gwi oipyhyse mo'ã íxupe. Ha ikyhyje-gwi ndoipyhýry. Hesu reroviaha heta oĩ indive-gwi ikyhyje. Nombopoxyséiry íxupe kwéry.

²⁰ Upéixa-gwi ome'ë plata gwembigwairã-pe:

—Peho meme Hesu ndive pemonhe'ë avy hagwã íxupe, he'i ome'ë-vy inhe'ë mbojejavy uka va'erã-pe mo'ã hepyrã. —Pejeapysaka porã katu inhe'ë-rehe. Pende rekoha porã va'e-rami peiko-vy pehendú hendu ra'anga inhe'ë. Peteĩ nhe'ë va'e ojavy ramo nhamombe'u-ta mburuvixa-pe oipyhy uka va'erã ojuka uka hagwã, he'i omonhe'ë avyse mo'ã-vy Hesu-pe.

Inhe'ë avy ramo ohendu hagwã mo'ã oiko indive.

²¹ Aipo ramo imonhe'ë avyharã mo'ã oho indive. Oporandu íxupe:

—Mbo'eháry, jaikwaa anhei-rupi erenhe'ë. Anhei-rupi ne remimombe'u mbe'u, he'i omonhe'ë avyse-vy.

—Nerepenái avave-rehe neremo'ãi avave-pe. Nde-vy enterovéa peteĩxante. Anheigwa eremombe'u Nhandejáry rape porã-rehe ereporombo'e ramo, he'i.

²² —Iporã tipu nhande judeu reko-rupi jaiko va'e japaga nhamé'ë-vy hemimbopaga uka mburuvixagwasu César-pe? Iporã tipu japaga e'ỹ íxupe? he'i oporandu-vy hikwái Hesu-pe.

²³ Ha Hesu katu oikwaa voi hese. Ndogwerekói ramo gwova-py mba'eva, oikwaa joty ipy'a ky'aha.

²⁴ —Eme'ë xe-vy plata atã mburuvixagwasu remimbopaga uka xe ahexa hagwã, he'i.

Ome'ë rire oporandu rei íxupe kwéry:

—Kiva'e ra'anga oĩ ko'a-py? Kiva'e ohai uka va'ekwe? oporandu rei íxupe kwéry.

—César ra'anga, he'i. —Hembihai uka ave, he'i íxupe.

²⁵ —Aipo ramo, eme'ë César-pe imba'e. Ha Nhandejáry-pe katu eme'ë hemimbota ave, he'i íxupe kwéry Hesu.

²⁶ Ndikatúi omonhe'ë avy íxupe ojogweroaty pa'ũ-rupi. “Hasy va'e-rehe jepe naporandu ramo íxupe, omombe'u porã joty” he'i hese opondera-vy. Ha mba'eva noporanduvéi íxupe.

Jaikove jevy va'e re-hegwa nhe'ë
(Mt 22.23-33; Mc 12.18-27)

²⁷ Ha upéi ou henda-py gwĩ saduceu kwéry. “Ndoikovéi-ma va'erã omano va'ekwe” he'i rei va'e saduceu kwéry. ²⁸ Ou oporandu Hesu-pe:

—Mbo'eháry, he'i íxupe hikwái, —Moisés amyri omoĩ va'ekwe kwatia-rehe Nhandejáry remimbota ohai nhande-vy:

“Tyke'ýry omano ramo, oheja ramo gwembirekokwe naimemby jepéi ramo, tomenda katu tyvýry gwovajare-rehe. Upéixa ramo, Ke'y ra'y, he'i mo'ã va'erã imemby ppy-rehe.” †

Upéixa voi Moisés amyri omoĩ va'ekwe nhande-vy kwatia-rehe, he'i.

²⁹ —Oĩ va'ekwe peteĩ tyke'ýry seis tyvýry. Tyke'ýry omenda kunha-rehe. Upéi omano ramo, ndata'ýry jepéiry. ³⁰ Tyvýry omenda gwovajare-rehe. Ndata'ýry jepéi ramo omano ave tyvýry. Upéi tyvýry ambue jevy omenda hese. ³¹ Peteĩ teĩ omenda hese, gwovajare-rehe. Peteĩ teĩ omano ramo ndaita'ýry jepéi hikwái.

³² Upe rire upe kunha ave omano-ma ave. ³³ Oikove jevy ramo, kiva'e rembirekorã upe kunha? Gwĩ sete tyvýry kwéry omenda va'ekwe hese, he'i oporandu-vy Hesu-pe upe “Omano va'ekwe ndoikove jevýi” he'i va'e kwéry.

³⁴ Ha upéa-rehe Hesu omombe'u íxupe kwéry:

—Amombe'u-ta peë-my omano va'ekwe oikove jevymaha. Tekoha-rupi porã oiko va'ekwe gwive onhemoingove jevy rire katu nomendavéi-ma va'erã äy-gwa omendaha-rami, he'i íxupe. —Kwimba'e kwéry nomendavéi-ma va'erã. Kunhagwe ave nomendavéi-ma va'erã. ³⁶ Oiko va'erã Nhandejáry rembigwái yváy pygwa reko-rami. Upéixa-gwi nomendavéi-ma va'erã. Nomanovéi-ma va'erã ave, he'i. —Ha'e kwéry Nhandejáry ra'y voi, Nhandejáry rajy ave. Oikove jevy-ma va'erã.

³⁷ Upéixa ave Moisés amyri omombe'u ave omano va'ekwe oikove jevy va'erã. Yvyra ra'y okái va'e re-hegwa nhe'ë omombe'u ramo, omombe'u ave Nhandejáry nhe'ë. He'i Moisés:

“Nhandejáry a-rami he'i: Xe-ma Abraão Járy va'e xe. Isaque Járy va'e ave xe. Jacó Járy va'e ave xe” †† he'i Nhandejáry Moisés amyri kwatia-rehe. Ha omanomba rire ae upe myamyri, he'i va'ekwe upéixa, he'i Hesu.

Upéi he'i:

³⁸ —Ha'e-ta katu xe: Nhandejáry ndaha'ei omano va'ekwe Járy. Oikove va'e Járy voi Nhandejáry. Íxupe oikovépa joty, he'i Hesu nhane moingove jevyha-rehe omombe'u-vy.

³⁹ Upéa-rehe gwĩ judeu rekombó'ehaty he'i íxupe:

—Iporã voi ne nhe'ë. Hasy va'e-rehe jepe oroporandu ramo nde-vy, eremombe'u porã joty, he'i íxupe.

⁴⁰ Ha upe rire ave ndaipy'agwasuvéi oporandu mba'eva-rehe Hesu-pe. Ndikatúi omonhe'ë avy íxupe.

Nhane remiha'arõ va'e Davi remiarirõre
(Mt 22.41-46; Mc 12.35-37)

⁴¹ Ha upéi katu Hesu oporandu imonhe'ë avyse mo'ã va'e kwéry-pe.

† 20:28 Dt 25.5 †† 20:37 Êx 3.6

—Mba'éixa tipo Cristo ymagware Davi remiarirõre?

⁴² Iporahéi kwéry-py kwatia-rehe omoĩ-vy omombe'u va'ekwe Davi Cristo rehegwa nhe'ë:

“Nhandejáry he'i xe Járy-pe: Egwapy katu xe yke-rehe, he'i.

⁴³ Xe orombopu'aka-ta ne a'e'ýha-rehe, he'i. Xe yke-rehe eregwapy ereha'arõ-vy nde pogwy-py amoingo hagwã ne a'e'ýha kwéry, he'i Nhandejáry xe Járy-pe.” † Upéixa ohai va'ekwe Davi amyri Nhandejáry kwatia nhe'ë héry va'e Salmo-py. ⁴⁴ Ha Davi amyri katu “Xe Járy” he'i Cristo-rehe. Nhane remiarirõ-rehe “Xe Járy” ndaja'éiry. Aipo ramo hemiarirõ pa? he'i Hesu omokiriri-vy íxupe kwéry.

Judeu rekombó'ehaty kwéry reko-rehe Hesu onhemonhe'ë

(Mt 23.1-37; Mc 12.38-40)

⁴⁵ Enterovete va'e ohendu jave Hesu he'i gwí doze gwemimbo'e kwéry-pe:

⁴⁶ —Xáke, onhemboetese rei judeu rekombó'ehaty kwéry. Oao puku reheve ogwatase voi. Kente kwéry-pe omboete uka onhembotuvixa vixa oho-vy mba'e jogwa haty-py. Ojeporahéi haty-py ogwapyse mburuvixa pa'ũ-my. Mburuvixa gwapy haty-rupi ogwapyse onhembovia ramo jekarugwasu haty-py. ⁴⁷ Ha tembirekokwe rembiporu omonda heraha-vy. Upe rire temixagwã rei omondo mondo ra'anga rei Nhandejáry-pe heta onhe'ë enterove ohendu hagwã. Ombohasa asyve-ta íxupe kwéry Nhandejáry, he'i judeu rekombó'ehaty-rehe omombe'u-vy.

Tembirekokwe iporiahu va'e rehegwa nhe'ë

(Mc 12.41-44)

21 Ohexa Hesu kente kwéry Nhandejáry roga kakwaa-py. Oma'ë oĩ-vy plata mboyru haty-rehe Hesu. Ogwahë imba'e heta va'e kwéry omoĩ heta jepe hetave tave omombyta joty ojéupe gwarã. ² Ohexa ave kunha tembirekokwe okweri ome'ë va'e mokõi plata atã, omoĩ hyru-py. ³ Upe-ma ramo Hesu he'i:

—Anhete ha'e-ta peẽ-my, he'i. —Ko kunha tembirekokwe iporiahu va'e ome'ë hetave enterove-gwi. ⁴ Ha'e kwéry katu ome'ë heta jepe hetave tave omohemby ojéupe gwarã kwéry. Ko kunha katu imboriahu-gwi ome'ëmba-ma gwembi'u repyrãgwe, he'i Hesu.

Hesu he'i Nhandejáry róga kakwaa opa va'erã

(Mt 24.1-2; Mc 13.1-2)

⁵ Oĩ Nhandejáry róga kakwaa-rehe omombe'u mbe'u ojóupe. Iporã eterei omoĩ hese ombojegwa-vy. Hemime'ëgwe ëgwe-rehe ita porã porã va'e-rehe onhomongeta hikwái. ⁶ Ha Hesu he'i:

—Ogwahë va'erã áry gwí pehexa va'e gwive ho'apa va'erã. Ndopytái va'erã peteĩ ita ojo'ári, he'i.

Nhandejáry rogagwasu opa va'erã rexa ukaha

(Mt 24.3-14; Mc 13.3-13)

⁷ Ha oporandu hikwái Hesu-pe:

—Mbo'eháry, araka'e tipo oiko va'erã upéa? Mbava'e tipo oiko-ta oroikwaa hagwã ojehu-ta ramo ne remimombe'ukwe gwive? he'i oporandu-vy hikwái.

⁸ Ha Hesu he'i:

—Anike penhembotavy teĩ. Heta he'i rei va'erã, “Xe ko Cristo, pene remiha'arõ va'e” he'i arã ijapu-vy. Ani ererovia teĩ íxupe. He'i rei arã ave, “Ogwahë-ma hi'óra oiko hagwã Nhandejáry nhande ruvixarã” he'i arã opu rei-vy. Ani ererovia teĩ íxupe. ⁹ Nhorairõ rerakwã erehendu ramo ani erekyhyje teĩ. Nhorairõ-py ohekoviarõ arã mburuvixa. Upéa oiko va'erã voi. Upe jave jepe ne'írã vyteri ogwahë inhe'ë ijapy-py, he'i.

Upéi he'i jevy íxupe kwéry:

—Ojehu va'erã pene mongyhyje va'erã. Yvypóry onhorairõmba va'erã onhondive. Tetã mygwa kwéry onhorairõ va'erã tetã ambue mygwa kwéry ndive. Mburuvixagwasu gwembigwái soldado kwéry-pe omonhorairõ uka ave arã ambue mburuvixagwasu rembigwái soldado kwéry ndive. ¹¹ Heta tetã-rupi oiko va'erã yvyrýi hatã, nhembyahýi ave, ha mba'asy ave oiko va'erã. Oĩ va'erã heta pene mongyhyjeharã. Yváy-rehe ave ojehexa va'erã hexapyrã.

¹² —Ojehu e'ý mboyve upéixa pehasa asy ete va'erã. Nde pyhy arã nde reraha ne mbohasa asy-vy, ojeporahéi haty-py ne monhe'ë uka hagwã. “Erenhemonhandejáry rei Hesu-rehe” he'i arã nde-vy. Upéi katu ne mombo va'erã preso ojepyta haty-py. Xe-rehe ha-py nde reraha va'erã mburuvixa renda-py, mburuvixagwasu renda-py ave. ¹³ Upéixa nde rereko asy va'erã xe rehegwa nhe'ë eremombe'u hagwã íxupe kwéry. Emombe'u porã katu xe rehegwa nhe'ë. ¹⁴ Ani nde py'a nhemondýi teĩ ere va'erã-rehe. Xe oromoarandu va'erã. ¹⁵ Ne nhe'ërã ame'ë va'erã nde-vy, ne arandurã ave ame'ë va'erã nde-vy ndikatúi hagwã gwí nde-rehe ija'e'ý va'e ne mboapu. Onhe'ë poxy rei va'e nane nhe'ë mbojevy kwaái va'erã. ¹⁶ Nde re'ýi ete va'e kwéry ave pende rereko asy va'erã. Nde ru, nde sy, nde ryke'y, nde ryvy, ne reindy, nde kyvy, nde kypy'y, nde ryke enterovete nde reraha uka va'erã nde rereko asy-vy, ne irũ kwéry ave xe-rehe ha-py pende rereko asy va'erã. Ija'e'ý va'erã pende-rehe. Oĩ gwí pene pa'ũ mygwa-pe ojuka va'erã ave. ¹⁷ Xe-rehe ha-py enterove ija'e'ý va'erã pende-rehe. ¹⁸ Upéixa ramo jepe ne mbaraete katu. Xe ororesende jevy va'erã. Peteĩ jepe nde ávy nokanhýi va'erã. ¹⁹ Xe nhe'ë-py meme katu eiko erenheresende hagwã, he'i Hesu omotenonde-vy íxupe kwéry hekorã.

Onhehundi-ta Jerusalém tetã

(Mt 24.15-21; Mc 13.14-19)

²⁰ Hesu he'i jevy:

—Pehexa ramo Jerusalém tetã-my ogweroajere ramo soldado kwéry mburuvixa ndive peikwaa-ma

† 20:43 Sl 110.1

†† 21:15 Mt 10.18-19; Lc 12.11-12; Jo 16.2-3

va'erã onhehuditamaha. ²¹ Upe-ma ramo Judéia-py oĩ va'e tokanhymba katu vyatyirusu-rupi tokanhymba oje'ói-vy. Tetã-my oĩ va'e tosẽ katu pya'e okanhy-vy. Nhu-my oĩ va'e ani oike teĩ tetã-my. Tokanhymba katu. ²² Upe áry-py Nhandejáry nhe'ẽ he'i va'ekwe gwive oiko va'erã. Judeu kwéry ohasa asy asy va'erã hembiaapo apokwe-rehe. ²³ Ombovy'are'ỹ va'erã íxupe kwéry. Ivy'are'ỹve va'erã gwĩ kunha imemby va'erã, gwĩ imemby mixĩ va'e ave. Ohasa asy eterei va'erã hikwái. Judeu kwéry-pe ijyvy reheve Nhandejáry ombohasa asy-ta voi. ²⁴ Oĩ va'e kysepuku-py omano va'erã. Oĩ va'e omboja'o heraha-vy tetã ambue-py oiko hagwã tembigwái ramo. Oĩ ave opyta va'e Jerusalém tetã-my judeu e'ỹ va'e pogwy-py. Hi'are va'erã upéixa. Judeu e'ỹ va'e kwéry ojaopapa upe Nhandejáry omotenonde hesegwa peve, opyta va'erã ipogwy-py Jerusalém tetã upe-py oĩ va'e gwive.

Nhande Ryke'y tee va'e ou jevymaha rehegwa nhe'ẽ
(Mt 24.29-31; Mc 13.24-27)

²⁵ Hesu he'i jevy:

—Gwĩ yváy rehegwa ojei va'erã gwape-gwi. Yváy-gwi kwarahy oje'o va'erã. Jasy ave hendy'ã va'erã, jasytata ave ojei va'erã gwape-gwi. Kente kwéry tetã tetã mygwa katu onhemondýi va'erã ygwasu ryapu rendu ramo. ²⁶ Kwimba'e kwéry katu ikyhyje ete-gwi omano va'e-rami oiko va'erã. Ova ova va'erã gwendagwe-gwi entéro yváy rehegwa imbaraeete va'e. Upéa-gwi onhepy'a mondýi va'erã oha'arõ-vy ou va'erã-rehe. ²⁷ Upéi katu xe Nhande Ryke'y tee va'e ajehexa uka va'erã agwejy ramo arai-rehe. Xe pu'aka reheve, xe rendy marangatu pende resa mbojevvy va'e reheve xe rexa va'erã aju-vy. ²⁸ Upe va'e ojehu-ma ramo, tane mbaraete katu. Ani katu ne kyre'ỹ e'ỹ teĩ, hi'agwĩ ne re-sende va'erã.

"Aju jevymaha óra eha'arõ eiko-vy" he'i Hesu
(Mt 24.32-35; Mc 13.28-31)

²⁹ Upéi omombe'u jevy Hesu arandu rehegwa nhe'ẽ figo máta rehegwa-rami:

—Pema'ẽ katu figo máta-rehe, opa yvyra rakã-rehe. ³⁰ Henhói-ma ramo hogwe pyahu-ma ramo peikwaa-ma voi ogwahẽ-tama áry hakuha. Pehexa ramo peikwaa. ³¹ Upéixa ave xe remimombe'ukwe. Pehexa ramo oikomaha xe remimombe'ukwe, peikwaa va'erã Nhandejáry oiko-tama entéro va'e ruvixarã. ³² Anhete ko ha'e-ta peẽ-my: Áygwa omano e'ỹ mboyve ojehu va'erã ko va'e. ³³ Áry opa va'erã, ko yvy gwive opa va'erã. Xe nhe'ẽ, xe remimombe'ukwe ae ndopái va'erã. Opyta va'erã opa e'ỹ reheve.

³⁴ —Xáke! Perepara porã katu pende rekoha-rehe. Peiko porã katu xe ra'arõ-vy. Ani pene mandu'a eterei teĩ pene monga'uharã-rehe. Ani pene mandu'a eterei teĩ ave pene mbohoryharã-rehe. Ani ave pejepy'apy eterei teĩ pene remikotevẽ ko'a pygwa-rehe. Xe aju jevy hagwã-rehe ae tapene mandu'a ndu'a katu peiko-vy. Sapy'a, ndorepara porãiha óra-py ombo'a nhuhã mym-

ba. Upéixa ave sapy'a naxe ra'arõ porãiha óra-py ojekwaa va'erã entéro ko yvy rupigwa kwéry-pe xe aju jevy-ha áry. ³⁶ Upéa-rehe perepara katu ha'arõ-vy xe agwahẽ hagwã-rehe. Pejerure rure katu Nhandejáry-pe mba'eve rei ndoikói hagwã peẽ-my. Xe Nhande Ryke'y tee va'e aju jevy va'erã. Pejerure íxupe pene mbopy'a porã hagwã pono penotĩ pende rekoha xe renonde-py. ††

Enterove ohenduse Hesu oiko-vy

³⁷ Nhandejáry róga kakwaa-py Hesu oporombo'e áry jave. Pyhare ramo osẽ oho-vy vyatyirusu Oliveiraty-py. ³⁸ Ha pyharevete meme ou jevy Nhandejáry róga kakwaa-py. Entéro tetã mygwa oho-ma ohendu hagwã Hesu remimombe'u.

"Mba'éixa pa jajuka-ta Hesu-pe?" oporandu ojóupe
(Mt 26.1-5; Mc 14.1-2; Jo 11.45-53)

22 Ogwahẽ-tama areteguasú. Upe-ma ramo gwĩ ija'e'ỹha ojukase eterei Hesu-pe. Judeu kwéry-pe mate upe areteguasú. Héry va'e páscoa. Oime jave páscoa mbojape imbovua e'ỹ va'e ho'u judeu kwéry. ² Ha ogwahẽ-tama ramo areteguasú, gwĩ judeu va'e ojukase voi Hesu-pe. Pa'i ruvixa kwéry, hekombo'ehaty kwéry ndive ija'e'ỹha kwéry ojukase íxupe.

—Mba'éixa pa jajuka-ta upe va'e, he'i meme ojóupe hikwái. —Iporãve jajuka uka nhemi íxupe ani hagwã nhambopoxy ija'eha kwéry-pe.

Upéixa he'i meme ojóupe ojukase eterei-gwi Hesu-pe. Ijaty jaty va'e-gwi ikyhyje eterei-gwi hikwái.

Judas onhomongeta pa'i ruvixa kwéry ndive Hesu oipyhy uka hagwã

(Mt 26.14-16; Mc 14.10-11; Jo 13.2,27)

³ Upe jave anhayguasú Satanás oike-ma gwembigwairã py'a-py. Judas Iscariotes héry ete. Peteĩ doze Hesu remimbo'e kwéry va'e Judas. Ha anhayguasú ogwapy ijyke-rehe ojokwái hagwã. ⁴ Upéi Judas oho onhomongeta pa'i ruvixa kwéry ndive. Anhayguasú nhe'ẽ-rupi oho. Oho otopa hagwã Hesu-rehe ija'e'ỹha kwéry. Pa'i ruvixa kwéry ndive Nhandejáry róga kakwaa-rehe onhangareko va'e kwéry ndive ave ojotopa he'i hagwã mba'e-rami po oipyhy arã Hesu-pe. ⁵ Upéa-rehe ovy'a eterei okwa-vy.

—Nde, ereme'ẽ ramo Hesu ore-vy, orome'ẽ-ta nde-vy nde platarã. Hesu-rehe orome'ẽ-ta nde platarã, he'i Judas-pe ovy'a-vy hikwái.

⁶ —Iporã ereme'ẽ kuri xe-vy xe platarã, he'i íxupe kwéry.

Upéixa-ma ramo, Judas orepara oiko-vy Hesu-rehe ipyhyharã-pe omombe'uha óra ra'arõ-vy. Ijaty aty e'ỹha óra-rehe oha'arõ arõ oiko-vy.

† 21:27 Dn 7.13

†† 21:36 Mt 24.42-44; Mc 13.35-37; Lc 12.35-40; Rm 13.12-13

Aretegwasu remi'urã ojapo Hesu remimondo va'e
(Mt 26.17-19; Mc 14.12-16)

⁷ Ogwahẽ-ma ramo aretegwasu, Hesu omondo Pedro, João ndive ojapo hagwã tembi'u aretegwasu-py ho'u va'erã. Páscoa áry-gwi judeu kwéry ojuka ovexa ho'u va'erã Nhandejáry-pe omboete-vy. Ojapo ave mbojape ombovu e'ỹ va'e ho'u va'erã. Upéixa ojapo hagwã Hesu omondo Pedro-pe, João-pe ave gwenonde.

—Tapeho tetã-my, he'i. —Pejuka peteĩ mymba ovexa ja'u va'erã nhande ave aretegwasu-py so'o mbixy, he'i imondo-vy.

⁹ —Kipy tipo orojapo-ta? he'i oporandu-vy hikwái íxupe.

¹⁰ —Peike jave ramo upe tetã-my, pehexa-ta peteĩ y ogweraha va'e. Kwimba'e y ryru ogweraha va'e pehexa-ta. Tapeho hapykwéri. Oike-ma ramo óga-py, pegwahẽ penhomongeta óga járy ndive. ¹¹ A-rami penhe'ẽ kuri íxupe, he'i. —“Mbo'eháry ore mbou oroporandu hagwã nde-vy: Kiva'e koty-py ha'u-ta páscoa remi'urã xe remimbo'e kwéry ndive? Aiporuse nde koty ore mandu'a hagwã páscoa-rehe” ere íxupe. ¹² Ohexa uka-ta peẽ-my peteĩ koty jaiporu-ta va'e. Kotyguasu, ijyvate va'e oĩmba-ma va'e ohexa uka-ta peẽ-my. Upe koty-py ja'u-ta nhane remi'urã, páscoa-rehe imandu'a va'e pegwarã. Ore mohenonde pejuka mymba vexe nhande-vy gwarã, he'i Hesu omondo-vy gwenonde.

¹³ Upéi oho-ma okwa-vy. Mokõive oho tetã-my. Ha Hesu he'i hagwe-rami ojohu. Upéi ojapo tembi'u aretegwasu páscoa-rehe imandu'a-vy ho'u va'erã.

Aretegwasu áry ramo okaru paha-ma Hesu

¹⁴ Upéi okaru hagwã óra-py Hesu ogwapy doze gwemimondo kwéry ndive. ¹⁵ Okaru-tama ramo he'i íxupe kwéry:

—Ha'use eterei pene ndive ko aretegwasu-py tembi'u. Xe rereko asy amano hagwã e'ỹ mboyve akaruse pene ndive, he'i. ¹⁶ —Ha'e-ta katu peẽ-my: Ko'a-py nda'uvéi-ma äy-rami aretegwasu-py tembi'u. Xe are-ta ha'u jevy hagwã. Oikopa-ma rire, ha'u jevy va'erã, he'i íxupe kwéry. —Nhandejáry nhande ruvixa oiko haty-py mate ha'u jevy va'erã, he'i gwemimondo kwéry-pe.

¹⁷ Upe-ma ramo Hesu oipyhy uva rykwere ryru. Omboete Tupã Nhandejáry-pe. Upéi ho'u uka gwemimondo kwéry-pe:

—Pe'upa katu, he'i. ¹⁸ —Anhete ha'e-ta peẽ-my. Nda'uvéi-ma voi uva rykwere. Nhandejáry nhande ruvixarã ojekwaa rire ae ha'u jevy va'erã, he'i onhemohokotenonde-vy.

Hesu-rehe nhane mandu'a va'erã
(Mt 26.20-30; Mc 14.17-26; Jo 13.21-30; 1 Co 11.23-25)

¹⁹ Oipyhy ave mbojape páscoa áry pegwa. Upéi oti-ma rire Nhandejáry-pe ombopo mbopóy ome'ẽ-vy gwemimbo'e kwéry-pe ho'u hagwã. Ha he'i:

—Ko mbojape-rehe ha'e “Xe rete” he'i. —Pende-rehe ha-py anheme'ẽ va'erã peẽ-my amano hagwã, he'i. —Kóa ere'u ramo ne mandu'a kena xe-rehe, he'i.

²⁰ Upéixa ojapo ave okarupa-ma rire. Ome'ẽ íxupe kwéry ho'u uka-vy uva rykwere:

—Ko va'e pe'u katu, he'i. —Ko va'e-rehe ha'e “Xe rugwy” voi, he'i. —Osyry va'erã xe rugwy kente kwéry rekove-rehe. Tupã Nhandejáry he'i hagwã kente kwéry-rehe, “Ipy'a potĩ-ma. Hesu-rehe ojerovia-gwi omopotĩ-ma ipy'a” he'i hagwã Tupã Nhandejáry osyry va'erã xe rugwy, he'i íxupe kwéry.

²¹ —Xe Nhande Ryke'y tee va'e amano-ta. Xe ndive ogwapy oĩ-vy xe juka uka nhemi va'erã, he'i Hesu. —Tekotevẽ amano kente kwéry aresende hagwã. Amboasy upe xe juka ukaharã. Ohasa asy eterei va'erã, he'i Hesu.

²² Upe-ma ramo oporandu randu ojóupe hikwái:

—Kiva'e pa ojuka uka nhemi-ta Hesu-pe, he'i ojóupe.

Tuvixaseve va'e tekotevẽ onhemomixĩve
(Mt 20.25-27; Mc 10.42-45)

²⁴ Ha hemimbo'e kwéry katu onhomongeta ngeta onhondive:

—Kiva'e pa tuvixave nhane pa'ũ-my, he'i ojóupe.

²⁵ Upe-ma ramo Hesu he'i:

—Mburuvixa kwéry, ko yvy pygwa ogwereko pu'aka yvypóry kwéry-rehe. Onhe'ẽ-py omanda manda íxupe kwéry. Ha oĩ gwĩ mburuvixa katu onhembotuvixave kente kwéry renonde-py. ²⁶ Peẽ onhopa'ũ-my ndaikatúí upéixa peiko. Peẽ onhopa'ũ-my pende tuvixave ramo jepe penhemohekomirĩve katu peiko-vy onhopa'ũ-my. Mburuvixa katu toiko tembigwái-ramo. ²⁷ Ha'e-ta ave peẽ-my: Tuvixave va'e-pe hembigwái ogweru hemi'urã. Ha xe katu tembigwái-rami voi aiko pene pa'ũ-my, he'i.

²⁸ —Peẽ katu xe moirũ meme peiko-vy. Ambue kwéry xe mbojejavyse mo'ã meme jave xe moirũ-ma peẽ.

²⁹ Yma va'ekwe Nhandejáry he'i xe-vy: “Xe ra'y, nde ereiko-ta mburuvixa ramo xe moirũ va'erã-pe”. Upe va'e-rehe, pe xe Ru ome'ẽ hagwéixa xe-vy, xe ame'ẽ va'erã peẽ-my ave. Peiko-ta ave mburuvixa ramo.

³⁰ Nhandejáry ha-py xe aiko-ma ramo nhande ruvixarã, peiko-ta xe ndive. Pekarú ha pey'u-ta xe ndive. Pegwapy-ta ave mburuvixa gwapy haty-rupi pejohu hagwã Israel re'ýi kwéry-rehe hembiapokwe.

Ndojerovia teí va'erã

Hesu-rehe Pedro
(Mt 26.31-35; Mc 14.27-31)

³¹ He'i ave Hesu:

—Ejeapysaka porã kena xe nhe'ẽ-rehe, Simão. Anhaygwasu ojerure-ma kuri pende-rehe. Oikwaase ki-va'e-rehe pa pejerovia ete. Ipirekwe osẽsẽ hagwã ovale va'e-gwi nhambovava trigo-pe. Upéixa ave anháy ruvixa Satanás pende rerekose. Pene mbotavysé ponove peiko xe nhe'ẽ-rupi. ³² Xe katu ambojeupi kuri xe nhe'ẽ Nhandejáry-pe nde-rehe, Simão, erejerovia tee hagwã

xe-rehe pono inhe'ẽ-rupi ereiko. Erejerovia ete jevy ramo xe-rehe, emokyre'ỹ katu nde rapixa kwéry-pe oiko porãve hagwã xe nhe'ẽ-rupi.

³³ Upe-ma ramo Pedro he'i:

—Aháni, oromoirũ-ta xe. Nde erepyta ramo preso, xe apyta ave arã ne ndive preso, he'i íxupe. —Eremano ramo amano ave va'erã ne ndive, he'i.

³⁴ Hesu katu he'i íxupe:

—Anhetegwa ha'e-ta nde-vy, he'i íxupe: —Etería gáju ndosapukái vyteri ramo jepe, mbohapy-ma ere-ta xe-rehe, “Upéa Hesu xe ndaikwaái” ere-ta xe-rehe, he'i íxupe.

“Nde kysepuku reheve ereho eremombe'u hagwã xe nhe'ẽ” he'i Hesu

³⁵ Upéi he'i íxupe kwéry:

—Apomondo mondo ramogware, peho nandi voi. Ndaperaháiry voi va'ekwe mba'eve. Pene mba'e ryrú ndaperahái va'ekwe. Pende pirapire ryrú ndaperahái ave va'ekwe. Upéixa nandi peho va'ekwe ramo mba'e tipo pene remikotevê? he'i joty Hesu oporandu-vy.

—Mba'eve-rehe noroikotevêi upe jave, he'i íxupe hikwái.

³⁶ —Áy katu ha'e-ta peẽ-my: Ogwereko va'e opirapire ryrú omba'e ryrú ave, oipyhy-ta. Kysepuku ogwereco e'ỹ va'e kyse repyrã-rehe ome'ẽ-ta oao jo'a.

³⁷ —Nhandejáry nhe'ẽ kwatia-rehe ohai va'ekwe xe-rehe he'i: “Hembiapo vai va'e-rami ojerereko va'erã”. Anhete ha'e-ta: Ojehu-tama xe-rehe ojehai va'ekwe, he'i íxupe gwekoharã omotenonde-vy. †

³⁸ Upe-ma ramo hemimbo'e kwéry he'i:

—Ko'a-py niko oĩ mokõi kysepuku, ore Járy.

Ha ha'e he'i:

—Iporã, he'i joty.

Vvyaty-gwi Hesu ombojeupi onhe'ẽ Nhandejáry-pe

(Mt 26.36-46; Mc 14.32-42)

³⁹ Oho meme ha-py oho jevy Hesu. Vvyatyrusu héry va'e Oliveiras ha-py oho. Gwemimbo'e kwéry ndive oho. ⁴⁰ Ogwahẽ-ma jave oho-ta ha-py oiporavo hagwe-py, ha'e he'i:

—Pejerure Nhandejáry-pe pono eremondo nde resa ne mbojevavy uka va'e-rehe, he'i.

⁴¹ Upe rire ojei íxugwi kwéry mombyrymive ojei. Gwetymy'ã-rehe onhesũ ha onhepyrũ onhomongeta-vy Nhandejáry ndive:

⁴² —Ereipota ramo, xe Ru, eipe'a xéhegwi xe reko asyha. Ani oiko teĩ xe remimbota, ne remimbota ae toiko, he'i.

⁴³ Upe jave Nhandejáry rembigwái yváy pygwa ojehexa uka omombaraeteve hagwã íxupe. ⁴⁴ Ojepy'ajopy jave Hesu imbaraete pyve onhomongetave Nhandejáry ndive. Ombojeupi jave onhe'ẽ Nhandejáry-pe mba'e rugwy-rami otyky vvy-py hy'aikwe ojepy'ajopy-vy. ⁴⁵ Upéi opa-ma ramo hi'oração opu'ã jevy ou-vy gwemimbo'e kwéry renda-py, oke okwa-vy va'e ojohu.

Tuvixa ima'emboasy omonge íxupe kwéry. ⁴⁶ Ha Hesu he'i:

—Ma'erã tipo peke? Pepu'ã katu pejerure Nhandejáry-pe pene mombaraete hagwã, pono ne mbojehesa rerova uka íxugwi mba'eve nembojevavy uka-vy, he'i onhemonhe'ẽ-vy.

Preso ogweraha Hesu-pe

(Mt 26.47-56; Mc 14.43-50; Jo 18.3-11)

⁴⁷ Hesu onhe'ẽ vyteri oĩ-vy, ogwahẽ heta kente kwéry. Peteĩ doze hemimbo'e kwéry va'e, héry va'e Judas ogweru íxupe kwéry. Judas katu ogwahẽ Hesu ypy-py ohovapyte hagwã íxupe. ⁴⁸ Upe-ma ramo Hesu he'i:

—Judas, peteĩgwe xe rovapyte mo'ã xe pyhy uka hagwã, xe Nhande Ryke'y tee va'e xe pyhy uka-ma, he'i.

⁴⁹ Upe jave hemimbo'e kwéry oĩ va'e Hesu ndive, ohexa-ma ramo ojehu va'erã he'i hikwái:

—Mba'e tipo jajapo-ta, ore Járy? Oroipyhy-ta para'e ore kysepuku, orojoko hagwã íxupe kwéry? he'i.

⁵⁰ Peteĩ hemimbo'e katu oinambi'o-ma pa'i ruvixa rembigwái. Ijakatúa-koty oĩ va'e inambikwe oipe'a-ma.

⁵¹ Ha Hesu katu:

—Iporãvete peheja, he'i-vy opoko inambikwe-rehe imbogwera-vy.

⁵² Upe-ma rire he'i pa'i ruvixa kwéry-pe, porahéi haty pygwa ruvixa kwéry-pe ave, judeu ruvixa kwéry-pe ave gwí ou oipyhy hagwã Hesu va'e gwive-pe, he'i Hesu:

—Niporãi katu peju pende kysepuku reheve, ha pende vyvra reheve, xe pyhy hagwã. Xe ndaikóo oporosake'a va'e-rami kysepuku reheve xe reraha hagwã. ⁵³ Heta áry-ma aiko pene ndive. Nhandejáry róga kakwaa-py aime meme ramo napemopu'áiry pende po xe pyhy hagwã. Áy mate xe pyhy-ta. Kóa pende óra pene remimbota pejapo hagwã xe-rehe. Gwí pytũgwy-rupi ipu'aka va'e nhe'ẽ-rupi peiko-ma pene rembiaporã pejapo hagwã.

“Upéa ndaikwaái xe” he'i Pedro Hesu-rehe

(Mt 26.57-58,69-75; Mc 14.53-54,66-72; Jo 18.12-18,25-27)

⁵⁴ Oipyhy-ma ramo Hesu-pe ogweraha íxupe pa'i ruvixagwasu róga kakwaa-py. Ha Pedro katu oho Hesu rapykwéri puku. ⁵⁵ Omoendy-ma ramo tata, upe-py Pedro oho ave ojepe'e hagwã. Tata ppy-py ogwapy oĩ-vy va'e ndive ogwapy ave Pedro. ⁵⁶ Ohexa-ma ramo íxupe tata rendy-py Pedro-pe tembigwái kunha va'e, ohexa katu porã porã íxupe ha he'i:

—Ko kwimba'e Hesu ndivegwa va'e ave ra'e, he'i.

⁵⁷ Upe-ma ramo Pedro he'i:

—Upéa ndaikwaái voi xe, kunha, he'i íxupe Pedro.

⁵⁸ Upe riremí ohexa jevy íxupe peteĩ kwimba'e.

—Nde ave ra'e ha'e kwéry va'e, he'i.

Pedro he'i jevy:

—Upéa xe ndaikwaái. Ndaha'ei hesegwa kwéry xe, he'i rei.

⁵⁹ Upe rire peteĩ óra-rupi, he'i jevy Pedro-pe ambue va'e:

—Anhete voi ra'e nde ave ereiko va'e indive. Nde ave ha'e Galiléia vvy pygwa ra'e, he'i íxupe.

† 22:37 Is 53.12

⁶⁰ He'i jevy Pedro:

—Upéa xe ndaikwaái, mba'e-rehe tipo aipo-rami ere xe-vy? he'i rei.

Upéixa onhe'ë oĩ-vy jave ete, gáju osapukái. ⁶¹ Upe-ma ramo ojere Hesu oma'ë porã porã Pedro-rehe. Ha Pedro katu imandu'a Hesu he'i va'ekwe-rehe íxupe, “Ko'ánga gáju ndosapukái vyteri jepe, mbohapy-ma nde ere-ta xe-rehe: Upéa xe ndaikwaái, ere-ta”. ⁶² Upéa-gwi hasë-ma Pedro. Onhemboasy eterei-gwi oja-he'o oho-vy.

Onhenupã ramogware Hesu

(Mt 26.67-68; Mc 14.65)

⁶³ Gwĩ kwimba'e Hesu-rehe onhangareko va'e onhembohory hese. Ogwerohasa asy eterei Hesu-pe. Oinupã eterei íxupe. ⁶⁴ Ohesamboty íxupe ha he'i:

—Kiva'e pa ne nupã? Emombe'u katu, he'i íxupe.

⁶⁵ Heta mba'e he'i rei rei íxupe onhembohory-vy hese.

Hesu pa'i ruvixa renonde-py

(Mt 26.59-66; Mc 14.55-64; Jo 18.19-24)

⁶⁶ Ko'ë jave ramo ojogweroaty jevy judeu ruvixa kwéry, pa'i ruvixa kwéry, judeu rekombo'ehaty kwéry ndive ave, onhomongeta geta okwa-vy. Upéi katu oipy-hy heru-vy Hesu-pe mburuvixa kwéry renonde-py. Ogwahë-ma ramo oporandu íxupe:

⁶⁷ —Nde tipo Cristo judeu kwéry remiha'arõ va'e? Emombe'u katu ore-vy, he'i íxupe.

Upe ramo Hesu he'i:

—“Xe Cristo judeu kwéry remiha'arõ va'e voi” ha'e ramo, ndaperoviái joty arã. ⁶⁸ Anhetegwa ha'e-ta peë-my: Aporandu ramo peë-my, napemombe'u mo'ái xe-vy. ⁶⁹ Xe Nhande Ryke'y tee va'e äy gwive agwapy-ta yváy-py Tupã Nhandejáry yke-rehe. Upe ipu'aka ete va'e ndive xe agwapy-ta, he'i íxupe kwéry Hesu.

⁷⁰ Upe-ma ramo enterove oĩ va'e oporandu íxupe:

—Aipo ramo Nhandejáry ra'y tee voi va'e tipo nde? he'i íxupe.

—“Nde ha'e voi” peje kuri xe-vy, he'i íxupe kwéry Hesu.

⁷¹ Upe-ma ramo he'i ojóupe:

—Nanhaikotevëví-ma imombe'uharã-rehe. Nhande katu nhahendu-ma voi ha'e inhe'ë tee voi. Onhemonhandejáry rei Hesu, he'i ojohu vai-vy Hesu nhe'ë.

Hesu ojereraha mburuvixa héry va'e Pilatos renonde-py

(Mt 27.1-2,11-14; Mc 15.1-5; Jo 18.28-38)

23 Upe jave kente kwéry ijaty va'e opu'ãmba ojereraha hagwã Hesu ndive mburuvixagwasu Pilatos renda-py.

² —Oroipyhy-ma katu ko kwimba'e. Ohekombo'e va'ekwe-gwi ore re'yí kwéry ndoikoseví-ma mburuvixagwasu César nhe'ë-rupi, he'i hese. —Ha'e katu omombe'u kente kwéry-pe pono ome'ë mburuvixagwasu César-pe mba'eve, he'i rei ave hese. —“Xe Cristo

Nhandejáry remimbou va'e pene ruvixarã” he'i ójehe, he'i omoĩ vai-vy Hesu-pe.

³ Upe-ma ramo Pilatos oporandu Hesu-pe:

—Nde tipo judeu kwéry ruvixagwasu? he'i íxupe.

—Nde voi katu aipo ere kuri, he'i joty íxupe Hesu.

⁴ Upéi Pilatos he'i pa'i ruvixa kwéry-pe, ojogweroaty va'e kente kwéry-pe ave:

—Ko kwimba'e katu nahembiapo vaíry va'e voi. Aipo ramo nipurái ajuka uka íxupe, he'i.

⁵ Kente kwéry katu he'i jevy jevy:

—Hese ha-py hemimombe'u-gwi voi Judéia yvy pygwa kwéry ndogwerojojái onhonhe'ë onhomboja'o ja'o upéixa-gwi. Galiléia-gwi ko'a peve ndaija'evéi ojójehe íxugwi. Äy katu ogwahë-ma ko'a-py.

⁶ Aipo va'e rendu-vy Pilatos oporandu:

—Ko kwimba'e tipo Galiléia yvy pygwa? he'i oporandu-vy.

⁷ Oikwaa-ma ramo Pilatos Hesu upe pygwaha, omondo Hesu-pe upe pygwa ruvixa héry va'e Herodes-pe. Upe va'e oiko ave Jerusalém tetã-my ombohupa-vy. Upéixa-gwi omondo Hesu Herodes renda-py oporandu hagwã hembiapokwe-rehe. Ojohuse mo'ã Hesu-rehe hembiapo vaikwe.

Hesu ojereraha mburuvixa héry va'e Herodes renonde-py

⁸ Ovy'a mburuvixa Herodes ohexa-ma ramo Hesu-pe. Ohendu va'e voi ave Hesu rerakwã porã. Yma-ma upéa-gwi ohexase eterei íxupe. Ohexase ave Hesu ojapo ramo hembiapo porã va'e hexapyrã-rupi jahexa e'y vyteri va'e. ⁹ Oporandu heta Hesu-pe. Ha Hesu katu nonhe'ëiry íxupe. ¹⁰ Upe-ma ramo pa'i ruvixa, judeu rekombo'ehaty kwéry ndive ijapu hese hembiapokwe-rehe omboja hagwã mo'ã hembiapo vai Hesu-rehe.

¹¹ Soldado kwéry, huvixa ndive, omoingo asy-ma Hesu-pe. Omoingo vai-ma voi íxupe. Omoĩ hese ijahoja porã va'e omomburuvixa a'ã hagwã íxupe, onhembohory hory hese, ha upe rire omondo jevy Pilatos oĩ ha-py.

¹² Upe mboyve Herodes, Pilatos ndive ndaija'éiry ojójehe. Upe áry gwive oiko porã onhondive.

“Tojuka kena íxupe” osapukái Hesu-rehe

(Mt 27.15-26; Mc 15.6-15; Jo 18.39-19.16; At 3.13-14)

¹³ Omboaty uka Pilatos pa'i ruvixa kwéry, judeu ruvixa kwéry, judeu kwéry ave. ¹⁴ Upéi he'i:

—Ma'erã tipo peru xe-vy ko kwimba'e pemombe'u hagwã hese hembiapo vaiha. “Ohekombo'e va'ekwe-gwi ore re'yí kwéry ndoikoseví-ma mburuvixagwasu nhe'ë-rupi” peje rei kuri hese. Upéa-rehe xe ajohu-ma kuri hese pene renonde-py. Ndoikói ra'e hese ivai va'e penhe'ë vai hagwã hese. ¹⁵ Herodes ave ndotopái hese mba'eve. Upéa-gwi ombou jevy nhande-vy. Upéixa ramo ko kwimba'e ndojapói ko ra'e mba'eve pejuka uka hagwã. ¹⁶ Ambopi uka-ta mante íxupe upéi apoi-ta íxugwi oho jevy hagwã, he'i íxupe kwéry.

¹⁷ Aretegwasu ramo mburuvixagwasu rekoha-rupi opoi peteĩ onhemoĩ preso va'ekwe. Upéa-rehe, "Apoi-ta íxugwi" he'i.

¹⁸ Upéa ohendu-ma ramo entéro kente kwéry osapukái:

—Tojuka kena ko kwimba'e, he'i osapukái-vy. —Epoi Barrabás-gwi ore-vy gwarã, he'i osapukái-vy.

¹⁹ Barrabás katu onhemoĩ araka'e preso. Upe tetã-my onhorairõ araka'e ohekoviario hagwã mo'ã mburuvixagwasu. Oporojuka ave. Upéa-gwi onhemoĩ preso araka'e. Ha "Epoi Barrabás-gwi" he'iri iri hikwái. ²⁰ Mburuvixa ae katu opoise mo'ã Hesu-gwi. Upéa-rehe onhe'ẽ jevy kente kwéry ndive.

²¹ Ha'e kwéry ae katu osapukái hatãve täve.

—Ejuka uka katu íxupe ehupi uka kurusugwasu-rehe ijuka-vy, he'i hese.

²² Mbohapyha-ma Pilatos he'i hese:

—Mba'eixagwa ivai va'e tipo ojapo? Ndahexái mba'eve ivai va'e hembiapokwe ajuka uka rei hagwã íxupe, he'i. —Ambopi uka rei-ta íxupe oho jevy hagwã, he'i.

²³ Aipo ramo ha'e kwéry osapukái joty:

—Tojuka katu, he'i osapuka pukái okwa-vy hese. —Kurusugwasu-rehe tojuka kena. he'i hese hikwái Isapukái katu imbaraeteve ojapo uka hagwã gwemimbota. Upéa-rupi isapukái-rupi ipoxyha-rupi ojapo joty íxupe kwéry. ²⁴ Ijaty va'e nhe'ẽ rendu-vy, mburuvixa Pilatos ojapo uka hemimbota. ²⁵ Upe kwimba'e onhorairõ va'ekwe, oporojuka va'ekwe ave, kente kwéry oipota va'ekwe osẽ preso onhemoĩ ha-gwi, upe kwimba'e-gwi opoi uka. Hesu rekovia opoi hembiaipo vai va'e-gwi. Ha ome'ẽ Hesu ijukaharã-pe onhemboaty va'e remimbota rei-rupi ogwereco hagwã íxupe.

Hesu onhemoĩ ramogware kurusugwasu-rehe

(Mt 27.32-44; Mc 15.21-32; Jo 19.17-27)

²⁶ Ha upéi katu soldado kwéry ogweraha Hesu-pe ojuka hagwã. Ogweraha jave ohogwaitĩ Cirene pygwa, héry va'e Simão. Ou oiko-vy tetã jerekwe-gwi. Oipyhy ave Simão:

—Nde, eraha ko kurusugwasu Hesu rapykwéri, he'i-vy omoĩ kurusugwasu Simão ape-rehe ogweraha hagwã Hesu rapykwéri.

²⁷ Heta oho va'e hapykwerigwa. Ipa'ũ-my kwéry oĩ ave kunha ojahe'o Hesu-pe ombyasy va'e. ²⁸ Upe-ma ramo Hesu ojere ha oma'ẽ hese kwéry. He'i:

—Ani xe mboasy, peẽ kunha. Peẽ ha pene memby ae kuri pemboasy, he'i Jerusalém mygwa-pe.

²⁹ —Ogwahẽ va'erã áry oporombohasa asy va'erã, entéro he'i va'erã: "Ovy'a ete gwĩ kunha imemby e'ỹ va'e. Ikatu e'ỹ imemby va'e ave. Oporomokambu e'ỹ va'ekwe ave. Naimembýi-gwi ovy'a" he'i va'erã oporombohasa asy-gwi.

³⁰ Upe ramo he'i arã ave: "To'a vyatyrysu nhande ári. Tanhande jatypa vyatyrysu oitypa-vy. Nhande rekove reheve tanhande aty" he'i arã ohasa asy eterei-gwi. †

³¹ —Ha ko'ánga koixagwa ojapo xe-rehe. Vaive ojapo arã pende-rehe. Xe, vyryra aky-rami heko porã va'e ko xe, ha xe-rehe hembiaipo vai joty. Hembiaipo vaive ive arã pende-rehe. Peẽ vyryra pirukwe-rami pende reko porã e'ỹ va'e. Hembiaipo vaive ive arã pende-rehe, he'i Hesu kunhagwe-pe omboasy-vy.

³² Ha soldado kwéry ogweraha ave mokõi hembiaipo vai va'e-pe Hesu ndive ojuka va'erã ogweraha. ³³ Akãgwe renda héry va'e-py ogweraha. Ogwahẽ-ma ramo upe-py omoĩ íxupe kurusugwasu-rehe ohupi-vy. Upe mokõi hembiaipo vai va'e ohupi ave hendive. Hesu kurusugwasu yke-rehe omoĩ kurusugwasu mokõi. Hesu oĩ hembiaipo vai va'e mbyte-py. Ijakatúa-koty oĩ peteĩ, ijasa-koty oĩ ave peteĩ. Kurusugwasu-rehe meme ohupi ojuka-vy.

³⁴ Oime jave kurusugwasu-rehe Hesu ombojeupi onhe'ẽ Nhandejáry-pe:

—Eiporiahuvereco íxupe kwéry, xe Ru. Ndoikwaái-gwi kóixa ojapo hikwái, he'i.

Upéi onhomboja'o ja'o Hesu aokwe-rehe hikwái. Onhomboja'o hagwã ohuga soldado kwéry.

³⁵ Ha entéro ojogweroaty va'e oma'ẽ ma'ẽ oiko-vy. Ohexapa hikwái.

Ha huvixa kwéry ave onhembohory ave Hesu-rehe. He'i rei rei-vy:

—Kóa opororesente araka'e, he'i onhembohory hese. —Áy katu tonheresende kena. Heta he'i hese araka'e: "Hesu ko Cristo nhane remiha'arõ va'e. Nhandejáry rembiporavo va'e voi Hesu" heta va'e he'i va'ekwe Hesu-rehe. Ha áy tipo ndoikwaái para'e onheresende hagwã. Tonheresende kena, he'i huvixa kwéry onhe'ẽ rei rei onhembohory hese.

³⁶ Ha soldado kwéry ave onhembohory hese. Onhemoagwĩ íxugwi ome'ẽ íxupe uva rykwere ndahepýi va'e ho'u hagwã mo'ã. Onhe'ẽ rei rei íxupe:

³⁷ —Nde para'e judeu kwéry ruvixagwasu va'e. Aipo ramo enheresende kena, he'i onhembohory-vy hese.

³⁸ Ha ohai omoĩ hagwã Hesu akã ári. "Kóa judeu kwéry ruvixagwasu" he'i ohai omoĩ-vy. Mbohapy nhe'ẽ-py ohai. Grécia pygwa nhe'ẽ-py ohai. Roma pygwa nhe'ẽ-py ohai. Hebreu kwéry nhe'ẽ-py ohai ave. "Kóa judeu kwéry ruvixagwasu" he'i. Mbohapy nhe'ẽ-py ohai rire omoĩ inhakã ári.

³⁹ Ha peteĩ hembiaipo vai va'e ave onhe'ẽ rei rei íxupe. Oime jave okurusugwasu-rehe, onhe'ẽ rei rei Hesu-pe he'i-vy:

—"Xe Cristo, Nhandejáry rembiporavo va'e" ere kuri ndéjehe. Aipo ramo enheresende katu. Ore ave ore re-sende katu.

⁴⁰ He'i-ma ramo, upe outro kurusugwasu-rehe oĩ va'e onhemonhe'ẽ oirũ-me:

—Nde tipo, ma'erã-gwi nderekyhyjéi Tupã Nhandejáry-gwi? he'i. —Nhande ave nhamano-tama nhande kurusugwasu-rehe. ⁴¹ Nhane rembiapo vaikwe-rehe ja-hasa asy jaiko-vy. Ha'e ae rei ohasa asy. Mba'eve ndojapói, he'i gwembiaipo vaikwe-gwi okurusugwasu-rehe oĩ va'e-pe. ††

† 23:30 Os 10.8

†† 23:41 Sl 31.5

⁴² Upéi he'i ave:

—Nde, Hesu, xe poriahuvereko erejehexa uka ramo nde ore ruvixa ramo, xe poriahuvereko katu.

⁴³ Aipo ramo Hesu he'i íxupe:

—Anhete ko'ánga ereiko-ta xe ndive yváy-py, he'i Hesu upe ójehe ojerovia va'e-pe.

Hesu omano ramogware

(Mt 27.45-56; Mc 15.33-41; Jo 19.28-30)

⁴⁴ Kwarahy mbyte-py pytũmba-ma upe yvy ári. Upe tetã pytũmba ete-ma. Opyta pytũ mbohapy óra-rupi. Ka'arugwasu peve opyta. Kwarahy ndohesapevéi-ma. Ka'arugwasu ramo onhe'ẽ hatã Hesu. Upéi he'i Nhandejáry-pe:

—Xe Ru, xe mogwahẽ katu nde ha-py.

He'i-ma ramo omano ete-ma Hesu.

Ha upéi oĩ Nhandejáry róga kakwaa pygwa okẽgwasu nhugwãha tuvixa ete va'e. Omano-ma ramo Hesu, pya'e osoropa. ⁴⁷ Ha omano ramo soldado ruvixa ohexapa. Upéixa-gwi omboete Nhandejáry-pe:

—Péa ha'e voínte hembiaipo vai e'ỹ va'e, he'i hese.

⁴⁸ Ha heta heta ojogweroaty aty va'e ou va'ekwe oma'ẽ hagwã ikurusu-rehe ojejuka va'e kwéry-rehe. Ha entéro ojehu va'ekwe gwive ohexa-ma ramo, onhemboasy oiko-vy. “Xe ko, xe py'a vai voi aiko-vy” he'i. “Upe kwimba'e-rami ndaikói voi-ma xe” he'i onhemboasy-vy.

⁴⁹ Ha heta hese ojerovia va'e oĩ ave upe-py. Gwĩ kunhagwe Hesu rapykwéri ou va'ekwe Galiléia-gwi oĩ ave ijaty va'e pa'ũ-my. Mombyry-gwi oma'ẽ Hesu-rehe hikwái.

Itakwa-py omoĩ ramogware Hesu retekwe

(Mt 27.57-61; Mc 15.42-47; Jo 19.38-42)

⁵⁰ Ha upéi katu José oho Pilatos renda-py. Arimatéia pygwa José. Judeu kwéry retã Arimatéia. Ha José judeu ruvixa va'e, hembiaipo porã va'e. Onhemboete va'e voi. Judeu ruvixa ambue kwéry ojukase ramo Hesu-pe, José ndojohu porã hembiaiporã. Ha'e oha'arõ arõ voi Nhandejáry nhande ruvixa-pe omoirũ hagwã. ⁵² Ha José oho Pilatos renda-py ojerure Hesu retekwe-rehe.

⁵³ Upéi ombogwejy kurusugwasu-gwi hetekwe. Onhugwã ao morotĩ iporã va'e-py. Upéi omoĩ itakwa-py hetekwe. Ita-gwi ojo'o va'ekwe-py omoĩ. Ipyahu itakwa. Ne'írã onhemoĩ tetekwe upe itakwa-py. Hesu retekwe omoĩ upe-py.

⁵⁴ Ka'aru-tama, haimete-ma pytu'uha áry. Ha upe áry-py judeu kwéry omoĩmba-ma nga'u pono omba'apo pytu'uha áry-py. ⁵⁵ Ha kunha kwéry Hesu ndive ou va'ekwe Galiléia-gwi va'e oho José rapykwéri. Ohexa itakwa. Ohexa ave omoĩ ramo hetekwe hyepy-py.

⁵⁶ Upe rire oho jevy gwóga-py omongu'i ngu'i hyakwã porã va'e hykwere omona hagwã Hesu retekwe-rehe omohyakwã hagwã hetekwe.

Ha pytu'uha áry-py Nhandejáry remimombe'ukwe-py opytu'u oiko-vy.

Oikove jevy-ma Hesu

(Mt 28.1-10; Mc 16.1-8; Jo 20.1-16)

24 Domingo kwarahy osẽ-ma ramo, voi oho kunha kwéry ogwata. Hyakwã porã va'e omongu'i ngu'i va'ekwe ogweraha omona hagwã Hesu retekwe-rehe. Itakwa-py oho. ² Ogwahẽ-ma ramo ohexa-ma itagwasu ojepe'a va'ekwe. ³ Oike voi itakwa rye py-py. Oike-ma ramo ndotopavéi-ma hetekwe. ⁴ Ha upéa-rehe mba'eve ndoikwaái.

—Mbava'e tipo jajapo-ta, he'i.

Opondera-vy oiko jave mokõi karia'y ohexa, yváy pygwa rembihexa uka ra'e. Ao hesakã ete hemimonde ohexa. ⁵ Ohexa jave onhemondýi-ma, ojeayvy oma'ẽ yvy-rehe.

Upéi karia'y he'i:

—Ma'erã-gwi ereheka oikove va'e omano va'e renda-py? he'i. ⁶ —Hesu ndaipóri a-py. Opu'ã jevy-ma kuri oho-vy, he'i Hesu-rehe. —Nane mandu'avéi tipo inhe'ẽgwe-rehe? Oime-ma ramo pene ndive Galiléia-py omombe'u-ma voi va'ekwe oikove jevymaha hagwã-rehe. ⁷ He'i va'ekwe nde-vy: “Xe Nhande Ryke'y tee va'e. Tekotevẽ xe pyhy xe reraha-vy hembiaipo vai va'ekwe-py. Xe juka-ta kurusugwasu-rehe. Mbohapy áry-py katu aikove jevy-ta” he'i voi va'ekwe. Upe va'e he'i va'ekwe-rehe napene mandu'áiry nipo ra'e, he'i.

⁸ Ohendu-ma jave imandu'a jevy inhe'ẽgwe-rehe. ⁹ Upéi oho jevy itakwa-gwi kunha kwéry. Oho ohexa Hesu remimbo'e kwéry-pe. Gwĩ onze hemimbo'ekwe-pe omombe'u. Hendive oĩ va'e-pe omombe'u ave.

—Hesu oikove jevy-ma katu, he'i.

¹⁰ Heta kunha ohexa kuri omombe'u hagwã íxupe kwéry. Maria Madalena ohexa kuri. Joana ave ohexa kuri. Tiago sy héry Maria ave ohexa kuri ave. Hapixa kwéry, indive oiko-ma ave itakwa-py ohexa kuri ave. Ha enterove omombe'u petéixa nhe'ẽ Hesu remimondo kwéry-pe.

¹¹ Ohendu-ma ramo,

—Itavy kunha kwéry, he'i mo'ã.

Ndogweroiviái Hesu oikove jevymaha.

¹² Pedro ae opu'ã oripara oho-vy itakwa-py. Ojeayvy ohovapyexa hagwã. Inhugwã hagwe mate ohexa. Ijaokwe morotĩ va'e anho oime. Ohexa rire oho jevy gwóga-py. Opondera eterei-ma oiko-vy.

Emaús tetã rape-rupi Hesu onhomongeta mokõi gwemimondo ndive

(Mc 16.12-13)

¹³ Upe áry-py mokõi inhirügwe ogwata oho-vy Emaús tetã'i-my. Namombyryí Jerusalém-gwi upe tetã'i. Dez quilômetro mate oĩ. ¹⁴ Tape-rupi ogwata jave onhomongeta Hesu rehegwa nhe'ẽ-rehe. Hetekwe okanhy hagwe rehegwa nhe'ẽ-rehe onhomongeta hese oje'ói-vy. ¹⁵ Onhomongeta jave ogwahẽ-ma Hesu omoirũ íxupe kwéry ogwata-vy. ¹⁶ Ha'e katu ohexa teĩ Hesu-pe. “Ndoikovéi” he'i mo'ã hese-gwi ndoikwaái íxupe.

¹⁷ —Mbava'e-rehe penhomongeta peho-vy? Penhem-boasyha-rehe para'e penhomongeta peho-vy, he'i Hesu íxupe kwéry, ogwahẽ-ma jepe íxupe.

Upéi opyta rei onhemboasy-vy hikwái. ¹⁸ Ha peteĩ, héry va'e Cléopas he'i íxupe:

—Nde tipo, ne anho nipo ndereikwaái ra'e mba'e pa oiko kuri Jerusalém-my? Enterove upe pygwa kwéry oikwaa-ma. Nde tipo upe-py ereiko rei nipo herakwã erehendu e'ỹ reheve ra'e? he'i oporandu Hesu-pe jevy. Ndohexa kwaáiry Hesu-pe Hesu voiha.

¹⁹ —Mba'e tipo oiko upe-py? he'i oporandu rei-vy Hesu.

Upéi omombe'u hikwái:

—Hesu rehegwa nhe'ẽ ndereikwaái nipo ra'e. Ha'e Nazaré pygwa. Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'etykwe. Ipu'aka va'ekwe. Hexapyrã-rupi hembiapokwe. Nhandejáry nhe'ẽ-py oiko porã va'ekwe. Hemi-mombe'ukwe, hembiapokwe kente kwéry ojohu porã voi va'ekwe, he'i omombe'u-vy. ²⁰ —Upéi mburuvixa kwéry ojuka uka va'ekwe íxupe. Pa'i ruvixa kwéry, nhande ruvixa kwéry ave íxupe ogweraha uka-ma judeu e'ỹ va'e-pe ojuka uka hagwã Hesu-pe. Ha ojuka-ma íxupe. Kurusugwasu-rehe ojejuka-ma va'ekwe, he'i Hesu-pe jevy omombe'u-vy hesegwa.

He'i ave:

²¹ —Ha ore katu, oro'e mo'ã va'ekwe hese, "Israel remiarirõre judeu kwéry resendeharã" oro'e mo'ã hese. Ohasa-ma mbohapy áry omano hagwe rire, he'i omombe'u-vy. ²² —Gwĩ ore ndive oiko meme va'e, kunha kwéry, ore mondýi kuri hesegwa nhe'ẽ omombe'u-vy. Kwarahy osẽ-ma ramo oho ra'e itakwa-py. Hetekwe rexa-vy mo'ã oho kuri. ²³ Ndaiporivéi itakwa-py. Ogwahẽ jevy ore ha-py omombe'u kuri: "Nhandejáry rembigwái yváy pygwa ojehexa uka-ma kuri ore-vy" he'i omombe'u-vy ore-vy. "Oikove jevy-ma, he'i ojehexa uka va'e" kunha kwéry he'i ore-vy omombe'u-vy, he'i Hesu-pe inhirũgwe. ²⁴ —Ha gwĩ ore irũ oho ohexa, he'i. —Kwimba'e oho itakwa-py kunha rapykwéri oho. Kunha omombe'u ha-rami voi omombe'u. Ndohexáiry ae Hesu-pe, he'i omombe'u-vy Hesu-pe jevy.

²⁵ Upe-ma ramo Hesu he'i íxupe kwéry:

—Peẽ napene arandúi voi ra'e. Ndapeikwaái voi Nhandejáry nhe'ẽ, he'i íxupe kwéry. —Nde are eterei erejerovia tee hagwã inhe'ẽ-py omombe'u va'ety remimombe'ukwe-rehe, he'i. ²⁶ —Nhandejáry nhe'ẽ-rupi tekotevẽ oiko upéixa. Tekotevẽ hembiporavo va'e ohasa asy, omano ave kente kwéry oresende hagwã. Tekotevẽ oho yváy-py onhemomba'egwasu hagwã. Nhandejáry remimombe'ukwe ojehu-ma íxupe, he'i omombe'u-vy.

²⁷ Upéixa ojéhegwa nhe'ẽ omombe'u Hesu íxupe kwéry. Nhandejáry nhe'ẽ ohai uka va'ekwe Moisés amyri-pe, onhe'ẽ-py omombe'u va'ety amyri kwéry-pe ave. Upéa omombe'u jevy Hesu íxupe kwéry. Nhandejáry remimombe'ukwe ojéhegwa nhe'ẽ omombe'u mbe'u ogwata-vy.

²⁸ Upéi ogwahẽ oho ha-py, tetã'i Emaús-py ogwahẽ. Ha Hesu mombryve oho-ta mo'ã.

²⁹ —Epyta ore ndive. Ka'aru ete-ma. Oike-tama kwarahy, he'i Hesu-pe hikwái.

Aipo ramo oho omoirũ íxupe kwéry. Oike hõga-py. ³⁰ Ho'u-tama ramo Hesu oipyhy mbojape. Ha gwe-mi'urã-rehe omboete Nhandejáry-pe. Íxupe omondo onhe'ẽ rire omboja'o ja'o mbojape ome'ẽ íxupe kwéry ho'u hagwã. ³¹ Upe jave ae oikwaa-ma hikwái Hesu-pe Hesuha. Oikwaa-ma jave ndohexavéi jevy-ma íxupe. Okanhy-ma Hesu hesa kwéry-gwi.

³² —Nhane mbovy'agwasu kuri nghanomongeta ramo tape-rehe. Nhandejáry nhe'ẽ, kwatia-rehe oĩ va'e omombe'u kuri tape-rehe. Oikwaa uka-ma kuri nhande-vy nhane mo'aranduve hagwã, nhane mbovy'agwapy voi kuri, he'i Hesu-rehe ojõupe.

³³ Pya'e opu'ã jevy oho jevy Jerusalém-my. Ogwahẽ-ma ramo ojohu gwĩ onze Hesu remimondokwe. Indive hetave oiko ojogweroaty-vy.

³⁴ —Oikove jevy-ma Nhandejáry Hesu, he'i omombe'u-vy. —Simão ohexa-ma íxupe, he'i hikwái upe mokõi ogwahẽ va'e-pe.

³⁵ Ha upéi katu ou va'e omombe'u ave Hesu rexa-hare.

—Ore ave orohexa íxupe kuri, he'i omombe'u-ma. —Ore moirũ kuri tape-rehe Hesu, he'i omombe'u-ma. —Ore mbo'e jevy kuri tape-rehe. Orokaru-tama ramo ae orohexa kwaa hese, he'i. —Hembia-po-vy voi ojapo-ma Hesu. Omondo onhe'ẽ Nhandejáry-pe omboete-vy. Ha upe rire omboja'o ja'o mbojape. Upe ojapo jave oroikwaa-ma hese, he'i omombe'u-vy Hesu irũgwe-pe. —Oroikwaa-ma Hesu voi ra'e, he'i.

Gwemimbo'e kwéry-pe ojehexa uka jevy Hesu

(Mt 28.16-20; Mc 16.14-18; Jo 20.19-23; At 1.6-8)

³⁶ Upéa omombe'u jave Hesu ogwahẽ íxupe kwéry. Ipa'ũ-my ojekwaa-ma:

—Pende py'agwapy tapeiko-vy, he'i íxupe kwéry.

³⁷ Onhemondýi voi íxugwi hikwái. Ndaipy'agwapyvéi-ma hikwái. Ikyhyje hexa-vy.

—Aragwypóry, he'i mo'ã hese ikyhyje va'e onhemondýi íxugwi.

³⁸ —Ani penhemondýi rei teĩ xéhegwi, he'i. —Ma'erã-gwi nde py'a-py ereporandu randu xe-rehe, "Oikove para'e Hesu, ndoikovéi para'e" anive upéixa peje teĩ xe-rehe. Ejerovia katu, he'i íxupe kwéry Hesu. ³⁹ —Pema'ẽ katu xe-rehe, he'i. —Xe po-rehe pema'ẽ, xe py-rehe ave pema'ẽ, he'i. —Epoko katu xe rete-rehe ereikwaa porã hagwã. "Aragwypóry rei-ma oiko" peje mo'ã xe-rehe kuri. Ha'e-ta peẽ-my: Aragwypóry ndaipiréi naikãgwéi ave. Ha xe ndaha'éiry. Xe rete renogwahẽ jevy peẽ-my, he'i.

⁴⁰ Ho'e-vy ohexa uka íxupe kwéry opo, opy ave:

—Pehexa katu xe kutu hagwe ave, he'i.

⁴¹ Ha ohexa jepe ndogweroviái joty íxupe. Ovy'a eterei-gwi opondera ndera eterei-gwi mba'eve-rehe ndojeroviái hikwái.

Aipo ramo Hesu oporandu:

—Oime tipo temi'urã, he'i ohexa ukave hagwã gwekoha.

⁴² Upéi ome'ë íxupe hemi'urã, piky mbixypyre éira ave ome'ë íxupe. ⁴³ Ha ha'e kwéry hesa-py ho'u.

⁴⁴ Ho'u-ma rire he'i jevy:

—Oiko-ma xe remimombe'ukwe xe rehegwa amombe'u mbe'u va'ekwe peë-my. Aiko ramo va'ekwe pene pa'ũ-my amombe'u mbe'u va'ekwe upe nhe'ë peë-my. Xe rehegwa nhe'ë Nhandejáry ohai uka va'ekwe kwatia-rehe. Ymagware-pe Moisés amyri-pe ohai uka va'ekwe, onhe'ë-py omombe'u va'ety amyri kwéry-pe ave ohai uka va'ekwe. Davi amyri-pe ave ohai uka va'ekwe porahéi kwéry héry va'e Salmo. Xe rehegwa nhe'ë meme ohai uka va'ekwe íxupe kwéry. Omotenonde xe rehegwa nhe'ë gwemimombe'ukwe ohai hagwã. Ha tekotevë oikopa Nhandejáry remimombe'ukwe, he'i.

⁴⁵ Upe-ma ramo oikwaa uka íxupe kwéry Nhandejáry nhe'ë kwatia-rehe omoĩ uka va'ekwe. ⁴⁶ He'i íxupe kwéry:

—Yma va'ekwe Cristo rekorã omoĩ va'ekwe kwatia-rehe Nhandejáry nhe'e. "Xe rembiporavo va'e pene remiha'arõ ojerereko asy va'erã. Omano tee rire oikove jevy-ta. Mbohapy áry-py oikove jevy-ta. ⁴⁷ Héry-py omombe'u mbe'u va'erã: Perova katu pende rekoha Nhandejáry omboyke hagwã pendéhegwi pene rembiapo vaikwe. Gwembiporavo réry-py omopotĩ va'erã pende py'a ky'akwe, he'i va'erã omombe'u-vy opa rupigwa ohendu hagwã Cristo rehegwa nhe'ë. Jerusalém mygwa-pe omombe'u ranhe-ta. Upe rire

oho omombe'u entéro tetã tetã mygwa kwéry-pe." Upéixa omombe'u Nhandejáry kwatia nhe'ë, he'i Hesu onhemombe'u-vy. ⁴⁸ —Upéa pehendu va'ekwe, pemoherakwã pemombe'u mbe'u opa-rupi xe aikove jevymaha, he'i. ⁴⁹ —Xe Ru nhe'ë amombe'u va'ekwe peë-my. "Ambou-ta Nhe'ë Marangatu tee va'e" he'i xevy va'ekwe xe Ru. Upe xe Ru remimbou ambogwey-ta. Upéa-rehe peha'arõ Jerusalém tetã-my. Pene mbopu'aka tee rire-ma ae eresë upe-gwi, he'i íxupe kwéry Hesu.

Hesu ojereraha yváy-py ramogware

(Mc 16.19-20; At 1.9-11)

⁵⁰ Upe rire ogweraha íxupe kwéry Betânia ypy-py. Ohupi opo omondo onhe'ë Nhandejáry-pe.

—Enhangareko porã xe irügwe-rehe, he'i ohovasa hagwã íxupe kwéry.

⁵¹ Omondo jave onhe'ë Nhandejáry-pe ojei oirügwegwi ojereraha yváy-py.

⁵² Aipo ramo inhirügwe omondo ave onhe'ë Nhandejáry-pe omboete-vy.

—Ore Ru, nde tuvixa voi. Nde pu'aka tee va'e voi katu, he'i omboete-vy.

Upe rire oho jevy Jerusalém tetã-my. Ovy'a eterei hikwái oje'ói-vy. ⁵³ Ha opyta meme Nhandejáry róga kakwaa-py. Omboete ete Nhandejáry-pe oiko-vy hikwái upe-py.

JOÃO

o evangelho de João

Hesu Cristo Nhandejáry reko kwaa ukaha voi

1 Ko'yvy nhepyrũ e'ỹ vyteri ramo, oiko-ma va'ekwe Nhandejáry reko kwaa ukaha. Upe heko kwaa ukaha Nhandejáry ndive oiko. Upe heko kwaa ukaha Nhandejáry va'e ave voi ko. ² Ko'yvy nhepyrũ e'ỹ vyteri ramo, ha'e oiko va'ekwe Nhandejáry ndive. ³ Entéro mba'e rereko kwaaharã voi ha'e oiko va'ekwe. Ojapo e'ỹ ramo mba'eve ndoikói. Ha'e anho mba'e apoharã oiko. ⁴ Ha'e nhane moingoharã voi. Nhane moingo rire, nhande py'a-py nhande resape va'e-rami nhane mo'arandu porã va'ekwe. †

⁵ Pytũ-my oiko vérami va'e-pe ohesape. Ha ndaipóri imbogweharã. ††

⁶ Ha upéi katu ojekwaa va'ekwe kwimba'e héry va'e João. Ha'e Nhandejáry remimoĩ omombe'u hagwã.

⁷ Ojekwaa ou-vy João anhetegwa mombe'uharã, hembiexagwe hemiendukwe mombe'uharã ave. He'i João: "Nhande resapeha va'e ko upe va'e nhane mo'arandu-vy" he'i ou-vy Nhandejáry reko kwaa ukaha-rehe. Ou omombe'u ogwerovia uka porã porã hagwã enterove va'e-pe. ⁸ Ha João katu ndaha'éi nhande resape tee-harã. Nhande resapeharã mombe'uharã ae ojekwaa ou-vy. ⁹ Ha upe Nhandejáry reko kwaa ukaha katu nhande resape tee-harã va'e voi. Upe ramo ogwahẽ-ma va'ekwe nhande-vy ou-vy ko yvy ári upe heko kwaa ukaha. Peteĩ teĩ nhande resapepa hagwã nhane mo'arandu-vy ou va'ekwe. Ha'e nhande resape tee-harã va'e voi.

¹⁰ Ha'e oiko va'ekwe nhane pa'ũ-rupi. Nhande kwéry-pe nhane moingo ramo jepe va'ekwe, ndajaikwaáiry joty va'ekwe voi íxupe. ¹¹ Ogwahẽ ou-vy ramo jepe va'ekwe gwe'ýi kwéry retã-my, ndogwerovy'áiry joty íxupe. Ombojevy ae íxupe he'ýi judeu kwéry va'e. ¹² Ha inhe'ẽ renduha-pe gwive he'i: "Eiko katu xe nhe'ẽ-py Nhandejáry ra'y ramo" he'i peteĩ teĩ-me. Ojerovia héry-rehe va'e-pe gwive: "Eiko katu Nhandejáry ra'y ramo" he'i.

¹³ Jaiko ramo nhande sy-gwi, ndajaikói vyteri Nhandejáry ra'y ramo. Jaiko ramo nhande ru gwa'yryrã oipota-gwi, ndajaikói vyteri Nhandejáry ra'y ramo. Ojereropy-ahu nhande rekoha rire ae, oiko Nhande Ru tee ramo Nhandejáry. Nhandejáry ra'y ramo jaiko. Teko rei remimbota-rupi ndajaikói Nhandejáry ra'y ramo.

Nhandejáry remimbota-rupi ae jaiko Nhandejáry ra'y ramo. ††

¹⁴ Ha Nhandejáry reko kwaa ukaha nhande rete poru-ma va'ekwe. Nhande-rami oiko-ma va'ekwe. Nhane pa'ũ-rupima oiko. Oroma'ẽ ma'ẽ va'ekwe hese. Ore resa-rupi oiko va'e. Hekoha porã tee va'e ra'e. Oro-hexa porã ramo: "Ha'eixagwa ndaipóri" oro'e hese. "Nhande Ru ra'y tee ha'e anho oiko va'e rekoha-rami voi upéa" oro'e orohexa-vy. Ha'e nhande rereko porã porã meme va'ety nhande rexakwaa rei-vy. Ha'e anhetegwa meme va'e mombe'uha ave. ††

¹⁵ Ha João katu omombe'u va'ekwe hesegwa. He'i: —Upe va'e xe remimombe'ukwe kuri, he'i. —Ha'e kuri hese amombe'u-vy, "Ha'e ipyahuve ramo jepe xéhegwi, xe renondegwa joty" ha'e hese. "Upe va'e onhemboeteve va'e xéhegwi, hi'aranduve va'e xéhegwi. Xe rekove e'ỹ ramo vyteri, ha'e oiko va'ekwe yváy-py" ha'e kuri hese amombe'u-vy, he'i va'ekwe omombe'u-vy onhe'ẽ hatã-vy.

¹⁶ Ha ha'e katu ojehegwigwa-py nhande rovasapa porã rei kuri. Iporãve ráve va'e-py nhande rexakwaa rei oiko-vy. ¹⁷ Yma va'ekwe omombe'u nhande-vy va'ekwe tekoharã myamyri Moisés omombe'u va'ekwe. Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u nhane rekoharã. Ha upéi katu Hesu Cristo nhande rovasa kuri nhande rexakwaa rei-vy. Anhetegwa tee va'e omombe'u kuri nhande-vy. ¹⁸ Ha Nhandejáry katu nhane rembiexa e'ỹ va'e voi. Ha ta'yry katu peteĩmi oiko va'e, Nhandejáry rembiayhu tee va'e voi, oikwaa uka nhande-vy Nhandejáry rehegwa.

João oikwaa uka Hesu Cristo rehegwa

(Mt 3.1-12; Mc 1.1-8; Lc 3.1-18)

¹⁹ Ha judeu ruvixa kwéry katu ombou va'ekwe João renda-py Jerusalém pygwa ombou. Hemimbou pa'i levita héry va'e ave. Ogwahẽ ramo ha'e-py, oporandu João-pe:

—Mbava'e tipo ere ndéjehe? he'i íxupe.

²⁰ Ha João katu omombe'upa Hesu Cristo rehegwa nhe'ẽ. "Mbava'e tipo ere ndéjehe?" he'i ramo íxupe, nokiririry omombe'upa voi:

—Xe ndaha'éi Cristo. Xe katu nhane resende ou-vy va'erã e'ỹ va'e voi. Pene remiha'arõ e'ỹ xe, he'i ójehe íxupe kwéry.

²¹ Upe-ma ramo Jerusalém-gwi ou va'ekwe oporandu jeyv íxupe:

† 1:4 Gn 1.1; Jo 1.14; 10.30; 17.5; Hb 1.2-3; Ap 19.13 †† 1:5 Jo 8.12; 1 Jo 1.5 †† 1:6 Mt 3.1; Mc 1.4; Lc 3.1-2

†† 1:13 Rm 8.14-17; Gl 3.26; Ef 1.5 †† 1:14 Fp 2.7-8; Cl 2.9

—Aipo ramo, mbava'e tipo eremombe'u ndejehegwigwa? he'i íxupe. —Nde Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety héry va'e Elias ymagware remimoharakwākwe pa nde ra'e? he'i oporandu íxupe.

Ha João katu he'i:

—Upe va'e e'ỹ ave xe, he'i íxupe kwéry.

Upéi oporandu jevy íxupe hikwái:

—Nde Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety nhane remiha'arõ va'e ymagware remimoharakwākwe pa nde ra'e, he'i íxupe.

—Ndaha'éiry. Upéa e'ỹ ave xe, he'i íxupe kwéry.

²² —Aipo ramo, mbava'e tipo eremombe'u ndejehegwigwa? he'i íxupe. —Emombe'u katu ore-vy orogwera-ha hagwã ne nhe'ẽgwe ore mbouhare-pe, he'i. —Mba-va'e tipo ere ndéjehe? he'i íxupe hikwái.

²³ Upéixa he'i-ma ramo, ha'e oiporu yma gware nhe'ẽ. Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety héry va'e Isaías nhe'ẽ oiporu oikwaa uka hagwã mba'éixa hembiapo:

—Xe ko tekваты e'ỹ-my gwí ou va'e-pe anhe'ẽ hatã va'e: "Pemoatyrõ katu Nhandejáry raperã" ha'e va'e voi kente kwéry-pe. Amombe'u íxupe tape ramigwarã-rami ambojehesa rerova uka hagwã hese, he'i ójehe oporandu va'e-pe. †

²⁴ Upe ramo he'i íxupe hikwái. Upéa onhembou va'ekwe fariseu kwéry va'e he'i:

²⁵ —Aipo ramo mbava'e-gwi po ereporomongarai ereiko-vy? he'i íxupe. —Cristo ou va'erã e'ỹ nde. Elias héry va'e e'ỹ ave nde. Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety, nhane remiha'arõ va'e e'ỹ ave nde. Upéa-gwi ma'erã po ereporomongarai ereiko-vy? he'i oporandu íxupe.

²⁶ Upe ramo he'i:

—Xe, he'i —y-py mante aporomongarai va'e. Ha pene pa'ũ-my katu oĩ peikwaa e'ỹ va'e. ²⁷ Ha'e ipyahuve ramo jepe xéhegwi, xe rekove e'ỹ ramo, oiko va'ekwe yváy-py, he'i. —Amboete eterei íxupe. Upéa-gwi, xe miríve-gwi, xe atĩ-gwi ave, ni hembigwái ramo jepe ndikatúi aiko, he'i íxupe kwéry oporandu va'e-pe.

²⁸ Upéixa oporandu randu ojóupe Betânia tetã-my, Jordão ysyry rovái. João oporomongarai ha-py onhomongeta hikwái.

Nhandejáry gwigwa ovexa ra'y ijukapyrã ramigwa voi Hesu

²⁹ Iko'ẽmba-ma ramo ohexa Hesu-pe ogwahẽ ou-vy ramo henda-py. Ohexa ramo, he'i íxupe:

—Upe va'e ko Nhandejáry gwigwa ovexa ra'y ijukapyrã ramigwa ou upéa. Nhane rembiapo vaikwe omboyke va'erã nhandéhegwi, he'i hese. ³⁰ —Upe va'e xe remimombe'u kuri, "Xe rapykwerigwa jepe ha'e. Xe aiko e'ỹ ramo, oiko-ma voi ha'e. Upe va'e onhemboeteve va'e xéhegwi. Xe aiko e'ỹ ramo, oiko-ma voi va'ekwe ha'e" ha'e kuri hese amombe'u-vy. ³¹ Xejéhegwi rei ramo ndahexa kwaái hese hekoha. Ha Nhandejáry nhe'ẽ-py xe agwahẽ va'ekwe aju-vy aporomongarai hagwã y-py. Ojehexa uka hagwã myamyri Israel

† 1:23 Is 40.3

remiarirõ kwéry-pe upe nhane remiha'arõ va'e aporomongarai aiko-vy, he'i Hesu-rehe.

³² Upéi João omombe'u gwembixagwe, gwemien-dukwe omombe'u ave:

—Upe va'e, nhane remiha'arõ va'e ahexa ramo jepe, xejéhegwi rei ramo ndahexa kwaái hese hekoha.

Nhandejáry oikwaa uka ramo xe-vy ae, aikwaa-ma hekoha. He'i va'ekwe xe-vy Nhandejáry: "Eporomongarai katu y-py" he'i. Upéi he'i jevy: "Erehexa-ta Nhe'ẽ Marangatu tee va'e ogwey ou-vy ramo pykasu-rami. Ogwapy hese oĩ-vy ramo erehexa-ta ave. Upe va'e hese ogwey va'erã voi omoingo va'erã pende py'a-py Nhe'ẽ Marangatu tee va'e-pe" he'i kuri xe-vy Nhandejáry. Ha upe rire katu ahexa Nhe'ẽ Marangatu tee va'e-pe pykasu-rami ogwey ou-vy ramo. Yváy-gwi ogwey ogwapy hese. Upe va'e ahexa voi. ³⁴ Ahexapa-ma voi. Upéa-gwi amombe'u peẽ-my ahexa va'ekwe. Upe va'e katu Nhandejáry ra'y voi, he'i João omombe'u-vy. ††

³⁵ Iko'ẽ jevy-ma ramo, João onhembo'y jevy oĩ-vy mokõi hemimbo'e ndive. ³⁶ Ha Hesu katu ohasa ohovy. Ohexa ramo Hesu-pe:

—Upe va'e ko Nhandejáry gwigwa ovexa ra'y ijukapyrã ramigwa upéa, he'i Hesu-rehe.

³⁷ Ha mokõi hemimbo'e katu ohendu ramo inhe'ẽ, oho Hesu ³⁸ Ha Hesu ojeapa hese ohexa ou ramo gwapykwéri:

—Mbava'e tipo ereipota? he'i mokõive va'e-pe.

—Kipy tipo ereiko va'e nde, porombo'eháry? he'i Hesu-pe.

³⁹ —Peju katu pehexa, he'i íxupe.

Upe-ma ramo oho ohexa oiko ha-py. Ka'arugwasu-ma. Upéa-gwi opyta Hesu ndive. Ka'aru ete peve indive opyta.

⁴⁰ Upe mokõi va'e ohendu rire João nhe'ẽ oho ra'e Hesu rapykwéri. Peteĩ héry va'e André. Ha'e Simão Pedro ryvy va'e. ⁴¹ Pya'e oho gwyke'ýry reka-vy. Otopa rire he'i íxupe:

—Orotopa-ma Messias héry va'e, he'i íxupe. Cristo nhane remiha'arõ va'e-pe he'i Messias.

⁴² Ogweru gwyke'ýry-pe Hesu renda-py. Ogwahẽ rire, ohexa katu katu íxupe Hesu:

—Nde katu João ra'y. Nde réry Simão. Ha ahekoviarõ-ta nde réry. Erenhehenói-ta Cefas-py, he'i tyke'ýry-pe. Ha inhe'ẽ ambue-py ohenói Pedro-pe. Pedro he'ise ita.

"Eju xe moirũ katu" he'i Filipe-pe Hesu

⁴³ Iko'ẽ jevy-ma ramo:

—Jaha katu Galiléia yvy-koty, he'i Hesu.

Upéi otopa Filipe-pe:

—Eju, xe moirũ katu, he'i íxupe.

⁴⁴ Ha Filipe katu Betsaida tetã mygwa. André tyke'ýry ndive upe tetã mygwa ave.

⁴⁵ Ha upéi katu Filipe oho otopa Natanael-pe. Ha omombe'u íxupe:

—Orotopa-ma voi José ra'y Hesu-pe, Nazaré pygwa va'e. Upe va'e-rehe yma ohai va'ekwe kwatia-rehe Moisés amyri, nhane rekorã omombe'u jave nhande

†† 1:34 Mt 3.13-17; Mc 1.9-11; Lc 3.21-22

kwéry-pe. Ohai va'ekwe hese myamyri Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety kwéry ave, he'i Natanael-pe.

⁴⁶ —“Nazaré pygwa” ere kuri xe-vy, he'i. —Upéa tetã-gwi xe ndaikwaái osê porã va'e, he'i Filipe-pe imombe'u-vy.

—Nde katu eju terehexa, he'i Natanael-pe.

⁴⁷ Upéi Hesu ohexa Natanael-pe ogwahê ou-vy ramo henda-py:

—Upéa ko Israel re'ýi tee va'e. Nhane mbotavy e'ý va'e voi, he'i hese.

⁴⁸ Ohendu ramo inhe'ẽ, he'i:

—Mba'éixa po xe kwaa? he'i Hesu-pe.

—Eregwapy erei-vy ramo vyteri figo máta gwy-py, orohexa-ma voi. Orohexa-ma voi kuri eregwapy ramo ha upe rire katu ne renói-ma Filipe, he'i Natanael-pe Hesu.

⁴⁹ —Nde katu Nhandejáry ra'y tee voi, porombo'eháry. Myamyri Israel remiarirõ ruvixagwasu ave nde, he'i Hesu-pe.

⁵⁰ Upe-ma ramo Hesu he'i íxupe:

—Ha'e-ma kuri nde-vy, “Eregwapy erei-vy ramo figo máta gwy-py orohexa-ma” ha'e nde-vy. Upe va'e-gwi mante xe rerovia-ma tipo? he'i. —Ha ko'ánga katu tuvixa mba'e va'e erehexa va'erã iporãve va'e ave, he'i Natanael-pe Hesu.

⁵¹ Upéi he'i upe-py oí va'e-pe gwive:

—Anhetegwa va'e amombe'u-ta peẽ-my. Pehexa va'erã ojekwaa ramo yváy-py, Nhandejáry rembigwái ojeupi ramo xéhegwi. Ogwejy jevy ou-vy ramo ave xe renda-py pehexa va'erã. Pehexa ramo, pehexa kwaa va'erã xe-rehe. “Ha'e ko Nhande Ryke'y tee va'e voi nipo ra'e” peje va'erã xe-rehe, he'i íxupe kwéry Hesu.

Omenda-ma omenda va'erã

2 Mokõi áry rire omenda-ta Hesu re'ýi omenda va'erã. Caná tetã-my omenda-tama. Upe Caná Galiléia yvy pygwa. Upe-py omenda ha-py Hesu sy oí ave. ² Onhehenói Hesu oho hagwã gwe'ýi menda hagwã-py:

—Eju katu, he'i. —Ne remimbo'e kwéry ndive eju katu, he'i íxupe.

Upe-ma ramo ohopa hikwái omenda va'erã ha-py.

³ Upéi katu omendaha óra ndoikovéi-ma uva rykwere. Ho'upa-ma ra'e hikwái. Opa ramo, oho Hesu ha-py isy: —Ndogwerekovéi-ma uva rykwere, he'i omombe'u-vy.

⁴ —Ma'erã tipo eremombe'u xe-vy xe rembiaporã, he'i osy-pe. —Hi'óra-pyma voi xe xe rembiapo-ma va'erã, he'i osy-pe.

⁵ Upéi he'i hembigwái kwéry-pe isy:

—Peẽ-my he'i va'erã gwive pejapo katu, he'i.

⁶ Upe-py oí seis y ryrugwasu. Ita gwigwa ijapopyre y ryrú. Ojoha'e-rami meme. Hynyhê ramo, peteĩ teĩ ogwerekereko oitenta litro para'e, cem litro para'e ogwerekereko. Upe y ryrú-gwi judeu kwéry reko-rupi ogwenohê va'e y onhemopotĩ hagwã.

⁷ Ha upéi katu Hesu he'i íxupe kwéry:

—Pemohynhê katu upe y ryrú y-gwi, he'i hembigwái kwéry-pe.

Omohynyhêmba-ma. Ijuru gwive omoĩ omohynyhê-vy.

⁸ Upéi he'i íxupe kwéry:

—Áy pejara mixĩ mixĩ peraha temi'urã rorojaha-pe otantea hagwã, he'i. Upe-ma ramo ojara ogweraha.

⁹ Upéi pe huvixa otantea hembierukwe. Y omondo ra'e uva rykwere ramo. Hesu nhe'ẽ-py y ojere uva rykwere ramo ra'e. Otantea ramo ohendu:

—Uva rykwere tee va'e, he'i ho'u-vy. —Kigwigwa po ojara ra'e? he'i.

Ndoikwaái. Ha ijarahare ae oikwaa voi. Upéa-gwi pe huvixa ohenói ou hagwã omenda va'erã-pe. Osapukái ou hagwã:

—Eju katu a-py, he'i íxupe.

¹⁰ Ogwahê ramo, he'i íxupe:

—Nhande kwéry uva rykwere tenonde nhamẽ va'e iporãve. Upe rire katu heta ho'u rire nhane remienoigwe, nhamẽ jevy va'e naiporãvéi-ma, he'i. —Ha nde katu nderejapo kwaíry upéixa. Iporãve va'e eremoĩ ngatu-ma. Ko'ánga ete peve eremoĩ ngatu, he'i omenda va'erã-pe.

¹¹ Upéixa onhepyrũ Hesu heroviapyrã-rupi hembiaipo porã. Caná, Galiléia tetã-my hembiaipo porã. Ohexa uka gwemimbo'e kwéry-pe gwekoha porãha. Ohexa kwaa ramo hese hekoha porã, ojerovia-ma hese hikwái.

¹² Upe rire oho Hesu Cafarnaum tetã-my. Omoirũ íxupe isy, tyvy kwéry hemimbo'e kwéry ave. Upe-py ndahi'aréiry opyta hikwái.

Hesu oho oike Nhandejáry róga kakwaa-py

(Mt 21.12-13; Mc 11.15-17; Lc 19.45-46)

¹³ Ha upéi katu hi'agwĩ-ma ogwahê hagwã aretegwasu áry héry va'e páscoa. Judeu kwéry remimboete upe arete. Upe-ma ramo Hesu oho Jerusalém tetã-my.

¹⁴ Nhandejáry róga kakwaa-py oike ramo, otopa heta oma'e vende va'e. Upe-py oí vaka vendeha ovexa vendeha pykasu vendeha ave. Upe-py ogwapy oí-vy plata kambiaha. Okambiaseha-pe okambia. ¹⁵ Upe-ma ramo Hesu omosã ombopi hagwã. Omosẽmba Nhandejáry róga-gwi ovexa reheve. Vaka reheve omosẽmba íxupe kwéry imondo-vy. Ombohekovia va'e apyka ombovayva. Ombojerepa. Iplata oitypa yvy-py. Omosarambipa iplata. ¹⁶ Ha pykasu járy-pe katu he'i:

—Penohẽmba katu pykasu peraha-vy ko'a-gwi, he'i ijáry-pe. —Ani pereko teĩ xe Ru róga gwy-py pevende va'erã, imondopa hagwã he'i íxupe.

¹⁷ Upe va'e ohexa ramo, imandu'a hemimbo'e kwéry Nhandejáry kwatia nhe'ẽ-rehe oí va'e-rehe:

“Xe rakate'ý eterei nde róga-rehe. Upéa-gwi xe juka va'erã” ^{††}

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ Hesu-rehe.

¹⁸ Ha judeu ruvixa kwéry katu ogwahê ou-vy iha-py:

—Kiva'e nhe'ẽ-py erejapo-ma upéa? he'i íxupe.

—Ejapo katu tuvixa mba'e oroikwaa hagwã Nhande-

járy nhe'ë-py para'e erejapo hagwe, ne nhe'ë-py para'e, he'i íxupe judeu ruvixa kwéry.

¹⁹ —Néi, ajapo-ta. Pemboai ramo ko óga, mbohapy áry rire amopu'ã jevy arã, he'i judeu ruvixa kwéry-pe.

Ha ndoikwaáiry inhe'ë hikwái.

²⁰ —Imopu'ã hagwe Nhandejáry róga kakwaa quarenta e seis ro'y-ma ojapo, he'i íxupe. —Ma'erã ere kuri ore-vy, “Amopu'ã jevy-ta mbohapy áry rire” he'i oporandu-vy íxupe judeu ruvixa kwéry.

²¹ Ha, “ko óga” he'i ramo, nde'íry óga tee-rehe. Gwete-rehe ae he'i Hesu. ²² Upéa ohendu-ma ramo, ndoikwaáiry Hesu nhe'ë hemimbo'e kwéry. Ha omano rire onhemoingove jevy ramo katu, imandu'a hemimbo'e kwéry inhe'ëgwerehe. Imandu'a ramo, ogwerovia-ma Nhandejáry kwatia nhe'ë. Hesu nhe'ëgwewerovia-ma ave.

Nhande py'apóry oikwaapa Hesu

(Jo 5.41)

²³ Oiko jave aretegwasu héry va'e páscoa, oí Hesu Jerusalém-my. Heta hembiaapo porã voi heroviapyrã-rupi. Upe-ma ramo Hesu rembiapo ohexa-ma ramo, heta oí ojerovia va'e hese:

—Jajerovia-ma hese. Hesu réry-rehe jajerovia-ma, he'i hese hikwái.

²⁴ Ha Hesu katu ndojeroviái vyteri hese kwéry. Ndojerovia teí vyteri ojeheha-gwi oikwaa voi. Upéa-gwi ndojeroviái vyteri hese kwéry.

²⁵ Nhande kwéry-pe peteí teí nhande kwaa porã-ma voi. Avave omombe'u e'ý reheve íxupe, nhande rekoha ohexa kwaapa-ma voi nhande-rehe. Oikwaapa voi nhande py'a-py oí va'e. Nhande py'apóry oikwaapa voi. Ndaipóri íxugwi okanhy va'e.

Peteí mburuvixa onhomongeta Hesu ndive

3 Ha upéi katu ogwahë ou-vy Hesu ha-py mburuvixa héry va'e Nicodemos. Pyhare-ma ou. Upe va'e fariseu kwéry va'e. Judeu kwéry ruvixa ave. Ogwahë rire he'i Hesu-pe:

—Avave onhe'ë-py rei nahembiaapo porãiry ne rembiapoha-rami, porombo'eháry. Nhandejáry nhe'ë-py ae hembiaapo porã arã ne rembiapo porãha-rami. Upéa-gwi ne mbou-ma nipo ra'e Nhandejáry ore mbo'e hagwã, he'i Hesu-pe.

³ Upe ramo Hesu he'i íxupe:

—Ejeapysaka porã katu. Anhetegwa va'e amombe'u-ta nde-vy. Ndikatúi avave ojohu Nhandejáry-pe gwuvixarã. Onhembopyahu jevy ramo ae oikwaa va'erã, he'i mburuvixa-pe.

⁴ Ha mburuvixa he'i íxupe:

—Mba'éixa po nhandehembopyahu-ta nhande tuja ramo? he'i. —Ndikatuvéi-ma jaike nhande sy rye py-py jaiko jevy hagwã, he'i íxupe mburuvixa.

⁵ He'i jevy mburuvixa-pe:

—Ejeapysaka porã katu. Anhetegwa va'e amombe'u-ta nde-vy, he'i. —Ojéhegwi rei avave nomoirũ mo'ái Nhandejáry-pe gwuvixarã. Onhemopotí rire, onhembopyahu jevy-ma rire Nhe'ë Marangatu tee va'e oiko-

magwi ipy'a-py ae, ojohu va'erã íxupe, he'i. ⁶ —Jaiko ramo nhande sy-gwi jaiko rei. Ha nhandehembopyahu jevy ramo katu, Nhe'ë Marangatu tee va'e-rupi jaiko va'erã. ⁷ Ha'e kuri nde-vy, “Nhandejáry oipota erenhembopyahu jevy” ha'e nde-vy. Ma'erã po erepondera xe nhe'ë-rehe? he'i. ⁸ —Oho vyutu. Ohose ha-koty rei oho. Nhande ou ramo hyapu va'e. Nhande ramo jepe, ndajaikwaái joty ki-gwi po ou. Ki-koty po iho hagwã ndajaikwaáiry ave. Upéixa ete voi Nhe'ë Marangatu tee va'e-rupi nhandehembopyahu jevy va'e gwive. Vyutu-rami rei ou Nhe'ë Marangatu tee va'e. Ndajaikwaái ki-gwi po ou. Ki-koty po iho hagwã ndajaikwaái ave, he'i upe mburuvixa-pe.

⁹ —Mba'éixa po oiko upéa? he'i Hesu-pe.

¹⁰ —Nde ko Israel remiarirõre judeu kwéry mbo'eháry voi. Imbo'eháry jepe, ndereikwaái joty voi xe nhe'ë. Ne arandu teí, he'i. ¹¹ —Amombe'u-ta nde-vy anhetegwa va'e. Oroikwaa-gwi oronhe'ë va'e. Oro-mombe'u va'e ore rembiexagwe. Ha ndaperoviái voi joty ore nhe'ë, he'i íxupe Hesu. ¹² —Ndaxe roviáiry-ma kuri amombe'u ramo peë-my vyv arigwa rehegwa. Aipo ramo, mba'éixa po xe rovia-ta amombe'u ramo peë-my yváy pygwa rehegwa? ¹³ Upéa rehegwa avave ndoikwaái yváy-py ndojeupiry-gwi oho-vy. Ha xe ae katu Nhande Ryke'y tee va'e aiko upe-py. Upe-gwi aju kuri. Upéa-gwi xe aikwaa voi upéa rehegwa, he'i mburuvixa-pe.

¹⁴ —Amombe'u-ta nde-vy myamyrí Moisés rehegwa nhe'ë. Yma va'ekwe Moisés ohupi va'ekwe mbói ra'anga imoi-vy yvate vyvra-rehe. Tekwaty e'ý-my oiko jave ohupi va'ekwe. Upéixa voi Nhandejáry nhe'ë-py xe rupi-ta. Xe Nhande Ryke'y tee va'e-pe xe rupi-ta vyvra-rehe. ¹⁵ Xe moí-ta kurusugwasu-rehe entéro ojerovia va'erã gwive xe-rehe oiko porã meme ete hagwã Nhandejáry ndive. Opa e'ý va'erã voi, he'i mburuvixa-pe.

¹⁶ —Nhande kwéry va'e-pe nhande rayhu tee rei-ma va'ekwe Nhandejáry. Upéa-gwi nhande rayhu-gwi, ombou ime'ë-vy va'ekwe nhande-vy gwa'ýry ha'e anho oiko va'e. Upéixa ramo jajerovia va'e gwive hese, nhande mondói va'erã mombry ojéhegwi. Jaiko meme ete va'erã ae Nhandejáry ndive. Japave e'ý reheve jaikove joty va'erã voi. ¹⁷ Nhande kwéry va'e-pe ombou va'ekwe gwa'ýry. Nombouí íxupe nhande mbohasa asy hagwã. “Pene rembiapo vai ko” nde'íry nhande-vy ou-vy. Ombou rei ae va'ekwe nhande kwéry va'e-pe. Nhande resendeharã rei ombou va'ekwe.

¹⁸ —Upéixa ramo jajerovia va'e gwive hese nhasë rei-ma nhande monhe'ë e'ý reheve. Ha jajerovia e'ý va'e gwive hese katu nhande mbohasa asy hagwã-ma voi. Ndjajeroviái-gwi Nhandejáry ra'y réry anho-rehe, nhande mbohasa asy va'erã. ¹⁹ Ogwahë-ma va'ekwe ouvy ko vyv ári nhande py'apy-py nhande resapeharã. Ha hembiaapo vai va'e gwive katu ndojohu porã nhande resapeha. Pytũ ae ha'e kwéry ojohu porã va'ekwe. Upéa-gwi Nhandejáry, “Ambohasa asy va'erã” he'i iman-

† 3:14 Nm 21.9 †† 3:16 Jo 3.36; 6.40; 11.25-26; 20.31; Rm 5.8; 1 Jo 5.11-12

du'a hese kwéry ombohasa asy hagwã. ²⁰ Ha hembia-po vai va'e gwive ndaija'úi nhande resape va'e-rehe. Ndoipotái ojekwaa hembia-po vaikwe. Upéa-gwi ndohói nhande resape va'e ha-py. Hembia-po vaikwe ojekwaa hagwã-my ndohoséiry voi. ²¹ Ha anhetegwa ojapo va'e gwive hembia-po ojekwaa porã hagwã-my oho va'e. Upe-py oho entéro ohexa porã hagwã hembia-po porãkwe. "Nhandejáry reko-rupi hembia-po porã" oipota he'i ójehe, he'i pe mburuvixa-pe Hesu.

João omombe'u Hesu rehegwa, ojehegwa omombe'u ave

²² Onhomongeta rire mburuvixa ndive, oho oje'ói-vy Hesu hemimbo'e kwéry ndive Judéia yvy-py. Upe-py hendive kwéry opyta oporomongarai uka oiko-vy. ²³ Upe jave João oporomongarai oiko-vy ave. Enom tetã-my Salim ypy-py oporomongarai. Upe-py heta oĩ y. Heta oĩ va'e henda-py oje'ói. Onhemongarai uka-vy oje'ói. ²⁴ Oĩ e'ỹ ngatu preso omongarai joty entéro va'e-pe.

²⁵ Ha upéi katu onhonhe'ẽ mbojevvy jevy-ma João remimbo'e kwéry judeu kwéry va'e ndive:

—Nhanhemongarai hagwã a-rami tekoha, he'i.

—Ndaha'úi. Ndaikoséi nde reko-rupi. A-rami ae aikose, he'i outro.

Nohenduséi onhonhe'ẽ.

²⁶ Upe-ma ramo oje'oipa João renda-py:

—Naiporã voi, porombo'eháry, he'i João-pe hikwái. —Oĩ va'ekwe kwimba'e ne ndive Jordão ysyry rovái. Hesegwa eremombe'u va'ekwe. Ha ko'ánga katu ogwahẽ ko'a-py upe va'e. Oporomongarai ko oiko-vy ko'a-py ave. Enterove ete oho henda-py, he'i íxupe hikwái.

²⁷ Ha João he'i:

—Nhande-vy Nhandejáry remime'égwe mante jareko, he'i. ²⁸ —Ha'e kuri hese: "Xe ko ndaha'úi Cristo héry va'e. Pene remira'arõ e'ỹ xe. Cristo renonde-rupi mante xe mbou-ma" ha'e hese. Pehendu-ma voi xe nhe'ẽ anhemombe'u ramo, he'i.

²⁹ Upéi omombe'u íxupe kwéry peteĩ nhe'ẽ.

—Kunha-rehe nhamenda-tama ramo, nhane rembirekorã voi pe kunha. Ndaha'úi nhane irũ rembirekorã. Ha nhane irũ katu, nomendái ramo jepe, ovy'a joty. Nhande ayvu ohendu ramo, ogwerohory joty nhande ayvu. Upéixa ete xe avy'a Hesu-rehe. Heta ojehesa rerova kuri hese oiko-vy. Ha xe irũ katu ndahetái. Ndahetái ramo jepe, xe avy'a joty Hesu-rehe. Xe avy'a eterei ko'ánga, he'i ójehe. ³⁰ —Nhandejáry nhe'ẽ-py ha'e onhembotuvixave xave oho-vy va'erã. Ha xe katu aiko kirirĩve rĩve aiko-vy va'erã, he'i ójehe João.

Yváy-gwi ogwejy va'ekwe

³¹ Yváy-gwi ogwejy va'ekwe entéro va'e-gwi heko porãve va'e. Ha yvy pygwa katu oiko rei yvy ári ojehegwigwa mante omombe'u. Ha yváy gwigwa ou va'ekwe katu enterove va'e-gwi hekoha porãve va'e. ³² Ha'e omombe'u gwembiexagwe ha gwemiendukwe mate.

Ha avave joty ndogweroviái joty íxupe. ³³ Inhe'ẽ ogwerovia va'e ae: "Nhandejáry ijapu e'ỹ va'e. Anhetegwa voíte omombe'u va'e ae" he'i ete hese. ³⁴ Ha'e ko Nhandejáry remimbou va'e. Nhandejáry nhe'ẽ tee omombe'u va'e voi. Ha Nhandejáry katu nahakate'ỹiry ime'ẽ-vy íxupe Nhe'ẽ Marangatu tee va'e. Ome'ẽ me'ẽ rei íxupe. Upéa-gwi ha'e Nhandejáry nhe'ẽ tee omombe'u va'e voi. ³⁵ Ha Nhandejáry katu Nhande Ru va'e ohayhu va'e gwa'ýry. Enterove va'e járy-ma voi oiko ta'ýry. ³⁶ Jajerovia ramo Nhandejáry ra'y-rehe, jaiko-ma opa e'ỹ reheve va'erã Nhandejáry ndive. Ha nhahendu e'ỹ ramo katu inhe'ẽ, ndajaiko mo'ávéi-ma va'erã Nhandejáry ndive. Ha'e nhande rereko asy va'erã.

Hesu onhomongeta kunha Samaria pygwa ndive

4 Upe ramo omombe'u fariseu kwéry-pe: —Are-ma omoirũ heta João-pe. Ha ko'ánga katu hetave Hesu-rehe ojehesa rerovapa. Hesu-pe háma omoirũ heta. Omongarai-ma íxupe kwéry Hesu gwemimbo'erã, he'i omombe'u-vy.

Upéa oikwaa-ma ramo, osẽ oho-vy Hesu Judéia yvy-gwi. Oho jevy Galiléia yvy-koty. Ha Hesu katu oporomongarai e'ỹ va'e. Hemimbo'e kwéry mante ae oporomongarai va'e. ⁴ Ha upéi katu ohasa oho-vy Samaria yvy-rupi. Upe-rupi ndoho reíry.

⁵ Upéixa ramo ogwahẽ oho-vy Samaria pygwa tetã héry va'e Sicar-py. Ha Sicar katu hi'agwí oĩ myamyri Jacó yvykwe-gwi pe ome'ẽ gwa'ýry José-pe va'ekwe-gwi. ¹⁶ Upe-py oĩ Jacó ygwa. Ha upéi katu Hesu ogwahẽ rire ogwapy ygwa ypy-py. Ogwata puku ou-vy rire ikane'o. Upéa-gwi okane'o ramo ogwapy otongea-vy. Larose-ma ramo ogwapy oĩ-vy onhemokane'õgwa hagwã.

⁷ Upe-ma ramo ogwahẽ ou-vy kunha Samaria pygwa va'e. Ogwenohẽ hagwã y ou. He'i íxupe Hesu:

—Hay'u-ta, he'i.

⁸ Ha ndaipóri inhirũ. Hemimbo'e kwéry oje'ói kuri tetã-my oho ojogwa hagwã gwemi'urã kwéry.

⁹ Ha upéi he'i íxupe pe kunha:

—Nde ko judeu kwéry va'e. Xe katu Samaria pygwa va'e. Pende a'e'ýha ore, he'i. —Aipo ramo ma'erã po erejerure xe-vy y-rehe. Judeu kwéry katu ndore rerohory va'e. Ndoiporúi ore mba'e, he'i íxupe.

¹⁰ Upéi Hesu he'i pe kunha-pe:

—Ndereikwaái voi Nhandejáry remime'ērã. "Hay'u-ta" ha'e ramo nde-vy, ndaxe kwaái ave. Ha xe kwaa rire ra'e, erejerure arã xe-vy ra'e. Ame'ẽ arã nde-vy ra'e y. Yvu ramigwa va'e ame'ẽ arã nde-vy nde rekoerã, he'i kunha-pe.

¹¹ Upéi he'i íxupe pe kunha:

—Hypy voi ygwa, porombo'eháry, he'i. —Ndererekói henohẽha. Mamo-gwi nipo erenohẽ-ta y yvu ramigwa va'e, he'i íxupe kunha. ¹² —Ore ramói ypykwe Jacó ome'ẽ va'ekwe ore-vy upéa ygwa. Hoy'u ave íxugwi. Ta'ýry hoy'u ave íxugwi va'ekwe. Omboy'u ave íxugwi

va'ekwe gwymba, he'i. —Ha nde nerenhembotuvixa mba'éí tipo íxupe? he'i íxupe kunha.

¹³ Upéi he'i kunha-pe:

—Ko va'e y ja'u ramo, jay'u jevy jevy va'erã, nhande y'uhéi jevy va'erã. ¹⁴ Ha xe remime'ërã ere'u ramo, nande y'uhéi mo'ávêi-ma va'erã, he'i. —Xe mba'e y ame'ë va'erã nde-vy nde py'a-py ndopái va'erã. Yvu-rami opupu va'erã. Yvu-rami oí va'erã nde py'a-py nde rekoverã. Ndopái-gwi ereiko va'erã opa e'ÿ reheve Nhandejáry ndive, he'i kunha-pe.

¹⁵ Upe-ma ramo he'i íxupe kunha:

—Eme'ë mani katu xe-vy, porombo'eháry, aipo erereko va'e y. Ndaxe y'uheivéi-ma va'erã. Ndajuvéi-ma va'erã y-rehe ko'a-py, he'i íxupe.

¹⁶ Upéi he'i kunha-pe:

—Ekwa emombe'u ne ména-pe ou ave hagwã a-py. Upe rire peju katu ko'a-py, he'i.

Ha kunha he'i íxupe:

¹⁷ —Naxe ménai voi, he'i.

Ha Hesu he'i íxupe:

—“Naxe ménai” ere-ma ramo, anhetegwa voi eremombe'u xe-vy. ¹⁸ Eremenda menda voi ereiko-vy va'ekwe. Cinco voi oiko ne menakwe. Indive ãy ereiko va'e ndaha'éí ne ména tee. “Naxe ménai” ere ramo, anhetegwa voi eremombe'u xe-vy, he'i kunha-pe Hesu.

¹⁹ Ohendu ramo inhe'ë: “Xe kwaa-ma ra'e” he'i ójehe.

Upéa-gwi he'i íxupe kunha:

—Nde ko, porombo'eháry, Nhandejáry nhe'ë-py eremombe'u va'ety nipo ra'e. Ahexa kwaa-ma nde-rehe, he'i oikwaa-gwi íxupe Hesu.

²⁰ —Upe va'e yvyaty ári ojeupi meme va'ekwe ore ramói kwéry. Nhandejáry nhamboete haty-py oho meme. Ha peë, judeu kwéry va'e katu ndapejohu porái upe-py oroho ramo. Jerusalém tetã-my mante oipota jaha Nhandejáry mboete-vy. “Upe-py ae tekoha” he'i judeu kwéry, he'i kunha omombe'u-vy.

²¹ Upéi he'i kunha-pe:

—Xe rerovia katu, kunha. Ogwahë-tama Nhandejáry óra, nhamboete tee hagwã íxupe óra. Ogwahë-ma rire, upe yvyaty ári napemboete mo'ávêi-ma Nhandejáry Nhande Ru-pe. Napemboete mo'ávêi-ma ave íxupe Jerusalém-my, upe oromboete haty-py. ²² Ha pende kwéry niko peikwaa e'ÿ va'e pemboete va'e. Ha ore kwéry katu oroikwaa va'e oromboete voi. Nhande resendeharã ko judeu kwéry va'e. Upéa-gwi oromboete va'e oroikwaa voi. ²³ Ogwahë-ta hi'óra, he'i. —Ãy ogwahë pota-ma voi hi'óra. Ko'ánga katu Nhandejáry-pe omboete tee va'e gwive, omboete va'erã íxupe opy'a gwive. Nomboete ra'anga anga rei mo'ávêi-ma íxupe. Upéa rehegwa omboete teharã Nhandejáry oipota, he'i. ²⁴ —Ha Nhandejáry katu hete e'ÿ va'e jahexa e'ÿ va'e ha'e. Upéa-gwi jahexa e'ÿ ramo jepe, tanhamboete tee joty íxupe nhande py'a gwive. Ndikatuvéi-ma nhamboete ra'anga anga rei íxupe, he'i kunha-pe.

²⁵ Upe ramo he'i íxupe kunha:

—Nhande remiha'arõ ko ou va'erã, he'i. Nhande remiha'arõ va'e héry va'e Cristo.

Upéi he'i:

—Ogwahë rire ou-vy, opamba'e jaikwaa e'ÿ va'e gwive oikwaa uka va'erã nhande-vy, he'i íxupe.

²⁶ —Xe voi niko ha'e. Xe Cristo-ma voi. Xe ne ndive anhomongeta va'e ha'e-ma voi, he'i kunha-pe Hesu.

²⁷ Upéa he'i-ma ramo, ogwahë ou-vy hemimbo'e kwéry. Opondera hese:

—Mbava'e-gwi po onhomongeta kunha ndive oí-vy, he'i ojéupe.

Ha Hesu-pe katu nomongetáiry: “Mbava'e tipo ereipota?” nde'íry. “Ma'erã tipo erenhomongeta kunha ndive ereí-vy?” nde'íry íxupe. Opondera rei hese. No-porandúiry.

²⁸ Upe ramo pe kunha oheja omba'e y ryrú oho jevy pe tetã-my:

²⁹ —Pekwa mani. Oí kwimba'e opamba'e xe rembiapokwe gwive omombe'u-ma va'e xe-vy. Peju katu jaha pehexa hagwã íxupe. Nhande remiha'arõ va'e para'e ha'e, he'i omombe'u-vy pe tetã mygwa-pe.

³⁰ Osëmba-ma upe tetã-gwi hikwái. Oime ou-ma hikwái. Hesu renda-koty ogwa'ë. Ne'írá vyteri ogwahë Hesu-pe.

³¹ Upe-ma ramo ou jave hikwái:

—Ekaru mani, ekaru mani, porombo'eháry, he'i íxupe hikwái.

Ojapura okaru hagwã mo'ã.

³² —Nda'u mo'ái, he'i. —Xe areko ha'u va'erã peikwaa e'ÿ va'e, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

³³ Upe-ma ramo he'i ojéupe hikwái:

—Ndogwerúi tipo avave Hesu-pe hemi'urã ra'e? he'i ojéupe.

³⁴ Upéi he'i gwemimbo'e kwéry-pe:

—Xe ajapo meme xe mbouhare remimbota ajapopa peve xe rembiaporã. Peë pejapura pene remi'urã-rehe. Ha xe ajapurave xe rembiaporã-rehe. Upéa ajapo ramo, ndakarúi ramo jepe, xe rygwyatã vérami joty voi. Akaru-ma va'e-rami xe, he'i ójehe.

³⁵ Upéi he'i jevy gwemimbo'e kwéry-pe:

—“Írundy jasy rire ijagwyje-ma” ja'e va'e voi. Ha xe katu ha'e-ma peë-my. Pema'ë katu pehexa hagwã. Hi'aju-ma nipo ra'e temitÿgwe, he'i Hesu gwerovia-harã-rehe temitÿgwe rehegwa-rami.

Upéi he'i:

³⁶ —Peteĩ onhemitÿ va'e, outro kwéry oikytĩ va'e. Pe temitÿ omosarambi va'e-rami, peteĩ omombe'u mbe'u Nhandejáry nhe'ë. Pe oikytĩ va'e-rami, outro kwéry oporogwerovia uka va'e. Ko'ánga oí inhe'ë rerovia uka ha oikove opa e'ÿ reheve hagwã Nhandejáry ndive heroviaha. Hemiapo porã-rehe ohekoviario va'erã íxupe Nhandejáry. Peteĩ onhemitÿ, outro kwéry oikytĩ. Ovy'a onhondive hikwái. Peteixa hembiapo. Upéixa ete inhe'ë mombe'uhaty inhe'ë rerovia ukaha ndive ovy'a. Peteixa hembiapo. ³⁸ Oromondo kuri peporogwerovia uka hagwã pemombe'u ranhe e'ÿ reheve. Outro kwéry oho pene renonde va'ekwe omombe'u hagwã Nhandejáry nhe'ë. Ha ko'ánga katu outro kwéry rembiapo porã porã-gwi, peporogwerovia uka-ma, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

³⁹ Ha heta oĩ Samaria pygwa va'e ojerovia va'e Hesu-rehe. Pe kunha, "Entéro xe rembiapokwe gwive omombe'u-ma kuri xe-vy" he'i ramo tetã mygwa-pe omombe'u-vy, ojerovia-ma hese hikwái. ⁴⁰ Ha upéi katu ogwahẽ ou-vy Hesu renda-py hikwái:

—Epyta katu ore ndive, epyta katu ore ndive, he'i íxupe.

Upéa-gwi mokõi áry opyta hendive kwéry.

⁴¹ Inhe'ẽ ohendu ramo hetave-ma ogwerovia va'e oĩ. ⁴² He'i kunha-pe hikwái:

—Eremombe'u ramo kuri ore-vy orogwerovia-ma íxupe. Ha ko'anga katu ore-vy tee-ma onhe'ẽ. Ore apysarupima orohendu inhe'ẽ. Upéa-gwi orogwerovia tee-ma voi íxupe, he'i. —Upe va'e entéro ko yvy ári oiko va'e gwive resendeharã nipo ra'e, he'i hese kunha-pe hikwái.

Hesu ombogwera mburuvixa ra'y-pe

⁴³ Mokõi áry rire upe-gwi oho jevy-ma Hesu. Ogwahẽ oho-vy Galiléia yvy-py:

⁴⁴ —Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety ko nomboetói íxupe hetã mygwa, he'i Hesu.

⁴⁵ Ha upéi katu ogwahẽ rire Galiléia yvy-py, ogwerohory íxupe upe pygwa kwéry. Oje'ói va'ekwe upe pygwa Jerusalém-my. Oiko jave aretegwasu héry va'e páscoa, upe-py ohopa. Upe-py ohexa va'ekwe entéro Hesu rembiapo porãgwe. Upéa-gwi ogwerohory voi íxupe hikwái.

⁴⁶ Ha upéi katu Hesu ogwahẽ jevy oho-vy Caná tetã-my, Galiléia yvy pygwa-py ogwahẽ oho-vy. Upe-py ykwe omondo va'ekwe uva rykwere ramo. Ha outro tetã-my héry va'e Cafarnaum mburuvixa ramo oĩ va'e upe-py. Hasy voi ta'yry. †

⁴⁷ —Ou-ma kuri Hesu Judéia yvy-gwi. Ogwahẽ-ma ko'a-py, he'i-ma ramo mburuvixa-pe, oho ogwahẽ Hesu renda-py. He'i Hesu-pe:

—Jaha mani katu embogwera xe-vy xe ra'y-pe, he'i íxupe. —Omano hagwã rami-ma oĩ. Embogwera mani íxupe, he'i íxupe mburuvixa. ⁴⁸ Upe-ma ramo he'i íxupe Hesu:

—Ndaxe rerovia mo'ãi nde xe rembiapo erehexa e'y reheve. Heroviapyrã-rupi xe rembiapo ramo, jahexa e'y va'e ajapo ramo ae, xe rerovia va'erã, he'i mburuvixa-pe.

⁴⁹ Upe-ma ramo he'i íxupe mburuvixa:

—Eju mani, porombo'eháry. Ani ne ate'y teĩ ereju hagwã pono omano xe ra'y, he'i íxupe.

⁵⁰ —Tereho katu. Oikove jevy-ma nde ra'y, he'i mburuvixa-pe.

Ogwerovia-ma inhe'ẽ oho-ma. ⁵¹ Oho jave, ohogwaitĩ íxupe hembigwái ou-vy:

—Oikove jevy-ma nde ra'y, he'i íxupe omombe'u.

⁵² Upéi oporandu hembigwái-pe:

—Mbovy óra-py oikove jevy-ma xe ra'y? he'i oporandu-vy gwembigwái-pe.

—Kwehe larose rire nahete rakuvéi-ma, he'i túvy-pe hembigwái.

⁵³ "Upéa óra-py ete voi Hesu omombe'u kuri xe-vy nipo ra'e, Oikove jevy-ma nde ra'y, he'i voi xe-vy" he'i ojéupe. Upe-ma ramo ojerovia tee voi hese. Hóga pygwa gwive ave ojerovia tee ave hese.

⁵⁴ Upéixa imokõiha-rehe hembiaapo porã heroviapyrã-rupi ogwahẽ rire Galiléia-py Judéia yvy-gwi.

Hesu ombogwera hasy va'e-pe ygwa ypy-py

5 Ha upe rire hi'agwĩ-ma ogwahẽ hagwã Judeu kwéry-pe arete áry hagwã. Upéa-rehe oho Hesu Jerusalém tetã-my. ² Upe-py oĩ ygwa héry va'e Betesda hebreu nhe'ẽ-my. Ovexa rokẽ ypy-py oĩ. Ygwa ypy-py oĩ cinco ogapy onhemboty e'y va'e. ³ Upe-py heta eterei oĩ hasy va'e. Onhenjo joa okwa-vy. Heta oĩ hesapyso e'y va'e, heta oĩ ndogwata porã va'e. Heta oĩ ijapa va'e ave. ⁴ Ha Nhandejáry rembigwái yváy-py oiko va'e ogwejy ou-vy va'e. Ndogwejy meméiry. Hi'óra-py ae ogwejy ou-vy y-py. Omomyi hagwã mante y ou ogwejy. Omýi rire y, ha'e ranhe oike va'e y-py, okwera-ma. Oime raẽ va'e mba'asy opoi-ma íxugwi. Upéa oha'arõ oĩ-vy entéro hasy va'e gwive. ⁵ Upe-py oĩ kwimba'e. Are-ma hasy. Ojapo trinta e oito ánhos hasy hagwe. ⁶ Ha upéi katu ohexa íxupe Hesu. Ohexa kwaa hese are hasyha. "Are-ma onhenjo-vy rei oiko upe-py" he'i ojéupe. Upe-ma ramo ha'e he'i:

—Erekwerase tipo? he'i hasy va'e-pe oporandu-vy.

⁷ —Ndaipóri omýi jave xe moĩ va'erã y-py. Aikese mo'ã y-py, porombo'eháry. Ndaikatúi aike y-py. Oike xe renonde-rupi voive va'e, he'i Hesu-pe hasy va'e.

Upe-ma ramo he'i íxupe:

⁸ —Epu'ã katu, ehupi nde rupa. Upéi egwata, he'i íxupe Hesu.

⁹ Upe-ma ramo okwera-ma Hesu nhe'ẽ-py. Ohupi gwupa ogwata-ma voi. Japytu'uha áry-py okwera.

¹⁰ Upéa-gwi omombe'u mbe'u okwera va'ekwe-pe judeu ruvixa kwéry:

—Etería ko japytu'uha áry. Nde rupa ereraha ramo, eremba'apo voi. Ha naiporã eremba'apo pytu'uha áry-py, he'i omombe'u-vy hasy va'ekwe-pe.

¹¹ Upéi he'i judeu ruvixa kwéry-pe:

—He'i kuri xe-vy, "Ehupi nde rupa egwata katu" he'i xe-vy xe mbogwerahare, he'i omombe'u-vy.

¹² —Kiva'e tipo, "Ehupi nde rupa egwata katu" he'i nde-vy, he'i oporandu-vy íxupe hikwái.

¹³ Ha okwera va'ekwe katu ndoikwaáiry ombogwerahare réry. Upe-py oĩ heta ojogweroaty va'e. Ha Hesu katu ndojehexa ukavéi-ma oho-vy.

¹⁴ Ha upe rire katu Hesu otopa okwera va'ekwe-pe. Nhandejáry róga kakawaa-py otopa íxupe:

—Nde ko erekwera-ma. Anive erejeyavy teĩ pono ojeju jevy nde-vy ivaive va'e, he'i íxupe Hesu.

¹⁵ Upe ramo oho jevy omombe'u judeu ruvixa kwéry-pe:

—Hesu ko xe mbogwerahare ra'e, he'i omombe'u-vy.

¹⁶ Upéa-gwi ojukase voi Hesu-pe judeu ruvixa kwéry:

† 4:46 Jo 2.1-11

—Hesu ko omba'apo va'e japytu'uha áry-py, he'i ojóupe hese hikwái.

¹⁷ Upéi he'i íxupe kwéry Hesu:

—Ko'ánga ete peve xe Ru ndopytu'úi omba'apo-vy. Omba'apo meme ha'e oiko-vy. Ha'e-rami xe amba'apo ave aiko-vy, he'i ójehe Hesu.

¹⁸ Upéa ohendu ramo, ojukaseve voi íxupe hikwái. He'i ojóupe:

—Upe va'e ojapo meme va'e jajapo e'ý va'e japytu'uha áry-py, he'i hese. —Ha ko'ánga katu, “xe Ru tee” he'i Nhandejáry-rehe. “Nhandejáry ko xe-rami” he'i. “Xe tuvixa mba'e Nhandejáry-rami” he'i Hesu ójehe. Upe va'e onhemonhandejáry ra'anga anga rei oiko-vy, he'i mo'á Hesu-rehe onhombo'e mbo'e-vy judeu ruvixa kwéry.

Upéa-gwi ojukase voi Hesu-pe hikwái.

Nhandejáry nhe'ẽ-py Hesu omonhe'ẽ ranhe enterove va'e-pe

¹⁹ Upéi he'i jevy judeu ruvixa kwéry-pe Hesu:

—Anhetegwa voi amombe'u-ta peẽ-my. Xe ko Nhandejáry ra'y tee ramo jepe, xejéhegwi rei mba'eve ndajapói. Xe Ru xe-vy ohexa uka va'e gwive ae ajapo. Xe Ru rembiapo gwive katu ajapo ave xe. Xe Ru-rami ave ajapo, he'i. ²⁰ —Xe ko xe Ru rembiayhu va'e. Entéro hembiape gwive ohexa uka va'e xe-vy. Ha tuvixave va'e katu ohexa uka va'erã xe-vy pepondera va'erã hese.

²¹ Xe Ru ko ombotekove jevy va'e omano va'ekwe omoingove jevy íxupe. Ha'e-rami voi xe amoingove va'e amoingove va'erã-pe gwive. ²² Ha xe Ru nomonhe'ẽi va'e avave-pe. He'i va'ekwe xe-vy xe Ru xe amonhe'ẽ ranhe hagwã enterove va'e-pe hembiape apokwe-rami ajapo hagwã hese. ²³ He'i va'ekwe xe-vy xe Ru aporomonhe'ẽ hagwã entéro xe mboete hagwã omboete-rami xe Ru-pe. Avave xe mboete e'ý ramo, nomboetói ave xe mbouhare-pe. Xe Ru-pe nomboetói.

²⁴ —Anhetegwa va'e amombe'u-ta nde-vy. Peteĩ teĩ xe nhe'ẽ rendu va'e, xe mbouhare-pe ogwerovia va'e gwive, oikove-ma va'erã opa e'ý reheve Nhandejáry ndive. Ha'e nomondovói-ma va'erã íxupe ojéhegwi ohasa asy hagwã. Oiko-ma va'erã opa e'ý reheve Nhandejáry ndive, he'i judeu ruvixa kwéry-pe Hesu.

²⁵ Upéi he'i jevy omombe'u-vy:

—Anhetegwa va'e amombe'u-ta peẽ-my. Ogwahẽ-tama omano va'ekweha áry, he'i. —Áy ogwahẽ-ma voi. Ohendu-ta xe nhe'ẽ omano va'ekwe. Xe ko Nhandejáry ra'y tee voi. Xe nhe'ẽ rendu va'e oikove jevy-ta.

²⁶ Ojéhegwi rei voínte oiko xe Ru. Upéixa ete ome'ẽ xe-vy xejéhegwi reínte aiko hagwã ave. ²⁷ Xe ko Nhande Ryke'y tee va'e voi. Upéa-gwi Nhandejáry nhe'ẽ-py amonhe'ẽ ranhe va'erã enterovéa-pe ajapo hagwã hese hembiape apokwe-rami.

²⁸ —Ani pepondera teĩ xe nhe'ẽ-rehe. Ogwahẽ va'erã omano va'ekweha áry. Ohendu va'erã xe nhe'ẽ entéro ijyta-py oĩ va'e gwive. ²⁹ Osẽ va'erã ojejaty hagwe-gwi gwĩ hembiape porã va'ekwe. Oikove jevy va'erã oiko meme hagwã Nhandejáry ndive. Ha gwĩ hembiape vai va'ekwe oikove jevy va'erã amondo mombyry hagwã

xejéhegwi, he'i omombe'u-vy judeu ruvixa kwéry-pe Hesu.

“Oĩ xe mombe'u va'e” he'i ójehe Hesu

³⁰ Upéi he'i jevy omombe'u-vy Hesu:

—Xejéhegwi mba'eve ndajapói. Nhandejáry remimombe'u xe-vy va'e ae xe ajapo. Xe ajapose va'e mante ndajapói ave. Xe mbouhare remimbota ae ajapose meme voi. Upéa-gwi “Ko va'e heko porã va'e. Upe va'e heko vai va'e” xe ha'e ramo, anhetegwa amombe'u va'e voi.

³¹ —Xe amombe'u ramo xejéhegwigwa mante: “Ijapu-ma” peje arã xe-rehe. ³² Oĩ outro xe rekoha omombe'u va'e. Hemimombe'u va'e xe-rehe anhetegwa voi. Xe aikwaa ijapu e'ýha. ³³ Ha pene remimondokwe oho kuri João renda-py. Oporandu ramo xe-rehe, ha'e omombe'u-ma íxupe kwéry anhetegwa va'e. ³⁴ Teko rei remimombe'u xéjehe napenáiry. Xe mombe'u joty Nhandejáry. Ha amombe'u peẽ-my xe-rehe teko rei he'i va'e, xe rerovia hagwã, pene resende hagwã Nhandejáry.

³⁵ —Ha João katu omombe'u porã va'ekwe xe rehegwa. Sapy'a perohory inhe'ẽ va'ekwe. Nhande resape sapy'aha-rami omombe'u. Ha tataendy hendy porã nhande resape-vy. Nhande resape jave javy'a voi. Upéixa ete voi sapy'a perohory inhe'ẽ. ³⁶ Xe mombe'u porã va'ekwe João. Ha ko'ánga katu xe rembiapo porã porã rexa-vy, pehexa kwaa-ma va'erã xe-rehe xe reko-ha. Ome'ẽ va'ekwe xe-vy xe Ru xe rembiaporã. Upe va'e xe ajapo voi. Ereikwaa porã ramo xe rembiapo, ere arã xe-rehe, “Upe va'e Nhandejáry Nhande Ru va'e remimbou voi nipo nhande-vy ra'e” ere arã xe-rehe.

³⁷ Ha xe mbouhare katu ha'e nga'u xe mombe'u-ma va'ekwe. Ha peẽ katu napehendúi va'e onhe'ẽ jave. ³⁸ Mba'eixagwa po Nhandejáry ndapehexái va'e. Nhandejáry remimbou ndaperoviái va'e. Upéa-gwi ndopytái voi pende py'a-py inhe'ẽ. ³⁹ Peje ojóupe, “Jaikwaa porã ramo Nhandejáry kwatia nhe'ẽ, jaikwaa va'erã mba'éixa po jaiko opa e'ý reheve va'erã Nhandejáry ndive” peje pendéjehe. Upéa-gwi pemonhe'ẽ nhe'ẽ mo'á peiko-vy Nhandejáry kwatia nhe'ẽ. Ha ndapeikwaái voi he'ise va'e. Upe va'e nhe'ẽ pemonhe'ẽ nhe'ẽ va'e xe mombe'u voi. ⁴⁰ Xe mombe'u ramo jepe inhe'ẽ, peẽ naxe moirúséiry joty peikove meme hagwã Nhandejáry ndive.

⁴¹ —Naxe mboetói ramo teko rei, apyta akirirĩ joty. Napenái joty hese. Xe Ru ae katu xe mboete va'e. ⁴² Ha peẽ katu peipota va'e pende rapixa ne mboete. Pende py'apy-py ndapehayhúi va'e Nhandejáry-pe. Aikwaa voi xe upe va'e. ⁴³ Nhandejáry nhe'ẽ-py aju amombe'u-vy va'ekwe ha naxe rerovy'áiry joty-ma peẽ. Ha xe e'ý va'e katu onhe'ẽ-py rei ou ramo jepe, upe va'e perovy'a joty arã. ⁴⁴ Peipota pende rapixa pene mboete. Ha Nhandejáry ha'e anho va'e katu napenhemboete ukáiry voi íxupe. Napepenái hese. Upéa-gwi ndikatúi xe rerovia.

⁴⁵ Ani “Hesu ko omombe'u va'erã Nhandejáry-pe nhande rekoha vai” ani peje teĩ pendejéupe. Myamyri

Moisés remimombe'ukwe-gwi ae ojekwaa-ma va'erã pende-rehe pende rekoha. "Nhande kwéry Moisés nhe'égwe renduha va'e voi. Upéa-gwi nanhane mboykéi va'erã ojéhegwi Nhandejáry" peje mo'ã pendéjehe. Ha Moisés nhe'égwe napehenduséi-gwi ae, ojekwaa-ma va'erã pende-rehe pende reko vaiha. ⁴⁶ Moisés omoí va'ekwe kwatia-rehe xe rehegwarã. Upéa-gwi perovia ramo íxupe ra'e, xe rerovia arã ra'e ave. ⁴⁷ Ha mba'éixa po xe rerovia-ta? Naperovíavéi-ma kwatia-rehe omoí va'ekwe. Upéixa ramo mba'éixa po xe rerovia-ta? he'i judeu ruvíxa kwéry-pe Hesu.

Hesu omongaru cinco mil kwimba'e-pe

(Mt 14.13-21; Mc 6.30-44; Lc 9.10-17)

6 Ha upe rire Hesu ohasa oho-vy yugwarusu rovái. Upe yugwarusu moköi héry va'e. Héry Galiléia yugwa. Héry va'e ave Tiberíades yugwa. ² Ha upéi katu heta eterei oí kente kwéry. Ohexa okwa-vy Hesu-pe omogwera gwera ramo hasy va'e-pe. Jahexa e'y va'e hexapyrã-rupi ojapo ramo, ohexa. Upéa-gwi oho Hesu piári hikwái. ³ Upe ramo ha'e ojeupi oho-vy vvyaty-rehe. Upe-py ogwapy-ma oí-vy gwemimbo'e kwéry ndive. ⁴ Oiko-tama judeu kwéry aretegwasa va'e áry héry va'e páscoa.

⁵ Ha upéi katu ha'e oma'ë ohexa heta eterei kente ogwa'ë ou-vy ramo henda-py ohexa. Upe-ma ramo he'i Filipe-pe:

—Mba'e-rami po jajogwa-ta hemi'urã ho'u va'erã mbojape? he'i oporandu Filipe-pe.

⁶ Upéa he'i oikwaa hagwã Filipe nhe'ë. Ha'e katu oikwaa-ma voi mbava'e tipo ojapo-ta.

⁷ He'i íxupe Filipe:

—Jajogwa ramo seis jasy omba'apo va'ekwe repy-rehe mbojape hemi'urã kwéry, nome'ëi arã peteí teí ho'u mixími hagwã, he'i íxupe kente kwéry-rehe.

⁸ Upe-ma ramo he'i íxupe hemimbo'e Simão Pedro ryke'y, héry va'e André:

⁹ —Ko va'e karia'y ogwereco cinco mbojape cevada-gwi ojejapo va'ekwe. Moköi pira ka'ë ogwereco ave. Ha upe va'e ndaha'ëi heta kente remi'urã, he'i íxupe André.

¹⁰ —Pembogwapy katu íxupe kwéry vvy-rupi, he'i gwemimbo'e-pe. Upe-py heta oí kapi'ipety. Ha upéi katu ogwapy-ma hikwái kapi'ipety-py. Cinco mil kwimba'e nunga-rupi ogwapy hikwái. Ndoipapái mitã-pe kunha-pe ave. ¹¹ Upéi ha'e oipyhy mbojape, otima porã Nhandejáry-pe ome'ë me'ë ogwapy va'e kwéry-pe. Pira ome'ë ave ho'useha-rami. ¹² Okaru porã hikwái, hygwatãmba-ma hikwái. Okaru porã rire, he'i gwemimbo'e kwéry-pe:

—Pemono'ö no'ö pembohyru tembi'u rembyre pono onhehundi rei ho'a va'ekwe gwive, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

¹³ Upe-ma ramo omono'ömba cinco mbojape rembyre. Okaru va'e ho'u porã rire oheja ra'e. Upéa omono'ö no'ö omohynyhë nyhë doze ajaka jevy hembyre kwéry.

¹⁴ Upéi hexapyrã-rupi Hesu rembiapo porã ohexa ramo, he'i ojóupe hikwái:

—Upe va'e ko Nhandejáry nhe'ë-py omombe'u va'ety ojekwaa va'erã voi va'ekwe ko vvy ári, he'i ojóupe Hesu-rehe upe pygwa kwéry.

¹⁵ Upe-ma ramo he'i opy'a-py Hesu: "A pygwa voi outama xe jopyse mo'ã xe pyhy-vy xe moingo hagwã huvixagwasu ramo" he'i ójehe. Upéa oikwaa ramo okanhy jevy ha'e anho vvyaty-rehe oho-vy.

Y ári ogwata Hesu

(Mt 14.22-33; Mc 6.45-52)

¹⁶ Ka'aru ete-ma. Ha hemimbo'e kwéry katu ogwey oho-vy yugwarusu rembe-py. ¹⁷ Upéi onhemboyru kanóa-py. Oho y-rupi hikwái. Cafarnaum tetã-ngoty oho. Pytũ-ma voi ha Hesu katu ne'írã vyteri ogwahë ou-vy gwemimbo'e kwéry renda-py. ¹⁸ Yvytu eterei-ma ramo opu'ã y. ¹⁹ Oipykúi oho-vy cinco quilômetro para'e, seis quilômetro para'e. Ne'írã ogwahë ogwahëse ha-py. Upe-ma ramo ohexa Hesu-pe hikwái y ári ogwata ou-vy ramo ohexa. Ohexa-ma ramo íxupe, onhemondýi voi hikwái.

²⁰ Ha Hesu onhe'ë íxupe:

—Xe ae ko, he'i. —Ani pekyhyje teí, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

²¹ Inhe'ë ohendu ramo, ovy'a joa ogwerohory íxupe:

—Eike katu kanóa-py, he'i Hesu-pe hikwái. Upe-ma ramo pya'e ogwahë kanóa ogwahëse ha-py vvy ete-py oho-vy.

Hesu piári oho kente kwéry

²² Ko'ëmba-ma ramo, kente kwéry opyta va'e y rovái oho e'y va'e he'i ojóupe:

—Mamo po oho ra'e Hesu? he'i ojóupe.

Oí ra'e peteí kanóa. Upe va'e-py onhemboyru jave hemimbo'e kwéry nonhemboyruí ra'e Hesu. Hemimbo'e kwéry ae ha'e kwéry anho osë oje'ói-vy ra'e Hesu e'y reheve. Upéa-gwi he'i ojóupe: "Mamo po oho ra'e Hesu?" he'i.

²³ Upe jave ogwahë ou-vy outro kanóa Tiberíades tetã-gwi. Ogwahë-ma ou-vy vvy ete-py. Upe tetã-my Nhandejáry Hesu otima porã kuri Nhandejáry-pe upe va'e mbojape-rehe. Upe-py ho'u kuri upe va'e mbojape kente kwéry.

²⁴ Ha upéi katu gwí ogwahë ramo va'e he'i ojóupe:

—Ko'a-gwi oho nipo ra'e Hesu. Hemimbo'e kwéry oho ave nipo ra'e, he'i ojóupe. Upéa-gwi onhemboyru-ma kanóa-py hikwái oho y-rupi Cafarnaum-my. Hesu piári oho.

"Mbojape tee-rami pene moingovehaty voi ko xe" he'i ójehe Hesu

²⁵ Ogwahë rire oho-vy y rovái otopa Hesu-pe hikwái:

—Araka'e po ereju ra'e ko'a-py, porombo'eháry, he'i íxupe hikwái.

²⁶ Upe-ma ramo he'i íxupe kwéry Hesu:

—Anhetegwa va'e amombe'u-ta peẽ-my. Pe'u kuri upe va'e mbojape pene rygwyatãmba-ma voi kuri. Up-éa-gwi peju-ma xe piári. Heroviapyrã-rupi xe rembiapo ramo, ndapeikwaái voi mbava'e-rehe xe rembiapo porã. ²⁷ Ani pepena eterei teĩ pene remi'urã-rehe. Pemoi porã ramo jepe, opa arã pendéhegwi. Pembapo ae katu pene rembi'u teerã-rehe peiko hagwã opa e'ỹ reheve Nhandejáry ndive. Pene rembi'u teerã ko xe Nhande Ryke'y tee va'e remime'ẽrã peẽ-my. Nhandejáry nhe'ẽ-py xe rembiapo. Upe va'e oikwaa uka-ma kuri peẽ-my Nhandejáry, he'i judeu kwéry-pe.

²⁸ Upéi he'i íxupe hikwái:

—Orojapose voi oipota va'e Nhandejáry orojapo va'erã. Mba'éixa tipo orojapo-ta hemimbota, he'i opo-randu-vy íxupe hikwái.

²⁹ —No'ã-rami pene rembiaporã. Xe ko Nhandejáry remimbou. Pejerovia katu xe-rehe, he'i íxupe kwéry.

³⁰ Upéi judeu kwéry:

—Néi, he'i, —Mba'éixa ne rembiapo porã-ta heroviapyrã-rupi, orohexa va'erã orogwerovia hagwã. Ehexa uka ore-vy nde pu'akaha-rupi ne rembiaporã oropondera hagwã hese.

³¹ Yma va'ekwe nhane ramoigwasu amyri kwéry tek-waty e'ỹ-my oime jave va'ekwe ho'u va'ekwe tembi'u héry va'e maná:

“Ome'ẽ va'ekwe íxupe kwéry yváy gwigwa mbojape ho'u va'erã.” †

Upéixa omoĩ va'ekwe kwatia-rehe Nhandejáry nhe'ẽ, he'i íxupe omombe'u-vy.

³² Upéi he'i Hesu:

—Anhetegwa amombe'u-ta peẽ-my. Ndaha'éi Moisés ome'ẽ va'ekwe nhane ramói kwéry-pe upe va'e yváy gwigwa mbojape. Nhandejáry remime'ẽgwe ae upe va'e. Ko'ánga katu Nhandejáry ome'ẽ peẽ-my yváy gwigwa mbojape tee va'e. ³³ Upe mbojape tee Nhandejáry mba'e voi yváy gwigwa ogwejy va'ekwe pene moingove va'erã, he'i judeu kwéry-pe.

³⁴ —Eme'ẽ me'ẽ katu ore-vy upe va'e mbojape, porombo'eháry, he'i íxupe hikwái.

³⁵ —Xe ko mbojape tee ramigwa pene moingove va'e. Peteĩ teĩ xe moirũ va'e gwive ivare'a e'ỹ va'e-rami oiko va'erã. Ojerovia va'e gwive xe-rehe iju'uhéi e'ỹ va'e-rami oiko va'erã, he'i. ³⁶ —Ha'e kuri peẽ-my, Peẽ ko xe rexa ramo jepe, ndapejeroviái joty xe-rehe. ³⁷ Entéro xe rerovia uka va'e gwive xe Ru, xe moirũ va'erã. Xe-vy ou va'erã gwive, namboyke mo'ávêi-ma va'erã íxupe.

³⁸ Ndaha'éi ajapose va'e mante ajapo hagwã agwejy va'ekwe aju-vy yváy-gwi. Xe mbouhare remimbota ae mante ajapo va'erã agwejy aju-vy. ³⁹ Ha xe mbouhare remimbota no'ã-rami. Ndoipotái xe amokanhy ni peteĩ xe moirũ uka va'ekwe gwive. Oipota xe amoingove jevy íxupe kwéry. Gwĩ omano va'ekwe opu'ã jevyha áry-py, oipota xe amoingove jevy enterove va'e xe moirũ uka va'ekwe gwive. ⁴⁰ Xe Ru remimbota no'ã-rami. Oipota xe rexa va'e gwive, xe rerovia va'e gwive ave oiko opa e'ỹ reheve hendive. Upe va'e amoingove jevy va'erã

gwĩ omano va'ekwe oikove jevyha áry-py, he'i judeu kwéry-pe Hesu.

⁴¹ Upe-ma ramo judeu kwéry ndojohu porãi inhe'ẽ:

—“Xe ko Nhandejáry gwigwa. Mbojape-rami aju pene moingove hagwã” he'i kuri Hesu, he'i ojúupe hikwái.

Hesu nhe'ẽ ndojohu porãi voi. Upéi he'i jevy hikwái:

⁴² —Upe va'e ko José ra'y voi. Ha'e Hesu voi. Túvy isy ndive ikwaapy voi-ma upe va'e. Aipo-rami, ma'erã po, “Xe ko yváy-gwi agwejy va'ekwe” he'i kuri nhande-vy, he'i ojúupe hikwái. Ndojohu porãiry Hesu nhe'ẽ.

⁴³ Upe-ma ramo ha'e he'i:

—Anive penhe'ẽ poxy xe-rehe, he'i. ⁴⁴ —Ndou mo'ái xe-vy avave ojéhegwite. Xe Ru xe mbouhare xe moirũ uka ramo ae, xe moirũ va'erã. Gwĩ omano va'ekwe oikove jevyha áry-py, amoingove jevy va'erã xe rerovia-ha-pe.

⁴⁵ Yma va'ekwe omoĩ va'ekwe kwatia-rehe Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety nhe'ẽ. A-rami omoĩ va'ekwe: “Enterove va'e-pe ombo'e-ta Nhandejáry” he'i. Upéixa ramo entéro Nhandejáry nhe'ẽ ohendu va'e, Nhandejáry ombo'e íxupe va'e gwive, upe va'e gwive ou xe-vy. ^{††46} Xe Ru-pe katu avave ndohexái va'e. Ha xe katu Nhandejáry-gwi aju va'ekwe ahexa va'e íxupe.

⁴⁷ —Anhetegwa va'e amombe'u-ta peẽ-my. Xe rerovia va'e gwive oikove-ma va'erã opa e'ỹ reheve Nhandejáry ndive. ⁴⁸ Xe ko mbojape tee-rami pene moingove va'e. ⁴⁹ Yma va'ekwe pene ramói kwéry ho'u va'ekwe maná héry va'e. Tekwaty e'ỹ-my ho'u hikwái. Ho'u ramo jepe, omano joty va'ekwe. ⁵⁰ Áy katu ko va'e yváy gwigwa va'e mbojape tee ramigwa ndaha'éi upe maná héry va'e ramigwa. Ko mbojape tee ramigwa ho'u va'e gwive ae nomano mo'ávêi-ma va'erã. Oikove meme va'erã Nhandejáry ndive. ⁵¹ Xe katu yváy-gwi agwejy va'ekwe aju-vy pene moingoveharã. Mbojape tee-rami xe ko pene moingove va'e. Upe mbojape tee ho'u va'e gwive oikove meme va'erã. Upe mbojape tee ame'ẽ va'erã kente kwéry-pe oikove hagwã. Upe mbojape tee xe rete voi, he'i ójehe judeu kwéry-pe.

⁵² Upéa nhe'ẽ ohendu ramo, onhe'ẽ poxy-ma ojúupe:

—Hesu he'i kuri ja'u hagwã hete, he'i mo'á ojúupe.

—Mba'éixa po Hesu ome'ẽ-ta nhande-vy gwete ja'u va'erã, he'i.

Upéa-gwi ogweropoxy Hesu nhe'ẽ hikwái.

⁵³ Upe-ma ramo he'i judeu kwéry-pe:

—Anhetegwa va'e amombe'u-ta peẽ-my. Xe ko Nhande Ryke'y tee va'e. Xe rete ndape'úi ramo, xe rugwy ndape'úi ramo, pemento va'erã, ndapeikovéi va'erã, name'ẽi va'erã peẽ-my pende rekoverã. ⁵⁴ Xe rete ho'u va'e gwive, xe rugwy ho'u va'e gwive, ame'ẽ-ta íxupe hekoverã. Gwĩ omano va'ekwe oikove jevyha áry-py, amoingove jevy va'erã íxupe kwéry. ⁵⁵ Xe rete ko pene rembi'u teerã voi. Xe rugwy pene rembi'u teerã voi.

⁵⁶ Xe rete ho'u va'e, xe rugwy ho'u va'e, xe moirũ tee va'e. Xe py'apy-py areko íxupe va'e voi. Opy'apy-py xe rereko voi ave. ⁵⁷ Nhandejáry Nhande Ru nhane moingove va'e xe mbou va'ekwe. Ome'ẽ va'ekwe-gwi xe-vy

† 6:31 Êx 16.4; Sl 78.24

†† 6:45 Is 54.13

xe rekoveryã, xe aiko ave. Upéixa ete voi xéhegwi okaru va'e ame'ë va'erã íxupe hekoveryã. ⁵⁸ Ko va'e mbojape tee ramigwa yváy-gwi ogwejy va'ekwe kuri he'i xe-rehe. Ndaha'éí nhane ramói kwéry ho'u hagwe-rami. Ho'u ramo jepe, omano joty va'ekwe hikwái. Ko va'e mbojape tee ramigwa ae ho'u va'e gwive oiko meme va'erã, he'i judeu kwéry-pe Hesu.

⁵⁹ Upe va'e he'i Cafarnaum tetã-my, ombo'e mbo'e jave Hesu judeu kwéry oporahéi haty-py. Oipota ojerovia tee ójehe gwete rehegwa nhe'ë, gwugwy rehegwa nhe'ë ave omombe'u-vy íxupe kwéry.

“Ne nhe'ë ae mante orohendu ramo, oroiko meme-ma va'erã Nhandejáry ndive”

he'i Hesu-pe Pedro

⁶⁰ Upéa nhe'ë ohendu ramo, heta oĩ hemimbo'e kwéry va'e ndojohu porãí inhe'ë:

—Ipohýi voi upe va'e nhe'ë. Ndikatúi nhahendu. Kiva'e po ohendu-ta, he'i ojóupe hikwái.

⁶¹ Ha Hesu katu opy'a-py oikwaa-ma gwemimbo'e kwéry he'i va'e: “Ndojohu porãí xe nhe'ë” he'i ojéupe.

Upéi he'i gwemimbo'e kwéry-pe:

—Xe reja-ta tipo peë, he'i. —ndapejohu porãí-gwi xe nhe'ë? he'i. ⁶² —Peë ko xe rexa va'erã para'e Nhande Ryke'y tee va'e xe ajeupi jevy aha-vy ramo xe rekwagwe-py. Upéixa xe rexa ramo, xe reja joty arã joty tipo, he'i. ⁶³ —Nhandejáry Nhe'ë Marangatu tee va'e ko nhane moingove va'e. Ha nhande kwéry katu nhande-jéhegwi mba'eve ndajajapói va'e. Ha xe nhe'ë katu pehendú ramo opyta pende py'a py'apy-rupi nhe'ë marangatu ramo. Pene moingove va'e ave xe nhe'ë.

⁶⁴ Xe nhe'ë pehendú ramo jepe, oĩ joty pene pa'ũ-my xe rerovia e'ý va'e, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

Oikwaa voi ra'e kiva'e va'e po ndogweroviái voĩnte va'erã ra'e íxupe. Kiva'e po omombe'u hesegwa va'erã ra'e ija'e'ýha-pe oikwaa-ma ra'e ave.

⁶⁵ He'i jevy gwemimbo'e kwéry-pe:

—Oĩ pene pa'ũ-my xe rerovia e'ý va'e. Upe va'e-gwi ete ha'e kuri peë-my, “Ndou mo'ái avave xe-vy ojéhegwi. Xe Ru, Tou, he'i ramo ae, ou va'erã” ha'e kuri peë-my, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

⁶⁶ Inhe'ë ohendu ramo, heta oĩ íxupe omoirũ va'e ojere íxugwi. Nomoirũsevéi íxupe.

⁶⁷ Upe ramo he'i upe doze gwemimbo'e kwéry-pe:

—Ha xe rejase tipo peë ave, he'i.

⁶⁸ Ha Simão Pedro katu:

—Oroheja ramo, ndaipóri ore mbo'eharã oroho hagwã ha'e-py, ore Járy. Ne nhe'ë ae mante orohendu ramo, oroiko-ma va'erã opa e'ý reheve Nhandejáry ndive. ⁶⁹ Ko'ánga katu orogwerovia tee-ma. Ne mbou tee va'ekwe nipo ra'e Nhandejáry. Nde reko marangatu tee nipo ra'e, he'i íxupe Pedro.

⁷⁰ Upe ramo Hesu:

—Xe apoporavo va'ekwe pepyta hagwã doze. Oroporavo ramo jepe, peteĩ pene pa'ũ-my oĩ joty anháy nhe'ëngenduha, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

⁷¹ Upéa he'i ramo omombe'u Simão Iscariotes ra'y Judas-rehe. Hese gwarã nhe'ë omombe'u. Ha Judas katu doze hemimbo'e kwéry va'e voi. Indivegwa jepe, omombe'u joty va'erã ija'e'ýha-pe Hesu rehegwa.

Hesu ryvy kwéry rehegwa nhe'ë

⁷ Ha upe rire katu ndogwatavéi-ma Hesu Judéia yvy-rupi. Upe pygwa judeu kwéry va'e ojukase íxupe. Upéa-gwi ndogwatavéi upe-rupi. Galiléia yvy-rupi ae ogwata oiko-vy. ² Ha upéi katu hi'agwĩ-ma oĩ ogwahê hagwã judeu kwéry arete áry, héry va'e Festa dos Tabernáculos, kwarahy áy-my jaiko ramo peteĩ semana. ³ Upe ramo he'i íxupe Hesu ryvy:

—Tereho katu Judéia yvy-py, ne nhe'ë renduha ohexa hagwã ne rembiapo, he'i. ⁴ —Erehexa ukase ramo, ani erejapo nhemi ne rembiapo. Nde pu'akaha-rupi, hexapyrã-rupi ne rembiapose ramo, atýra-py katu ejehexa uka, he'i íxupe tyvýry.

⁵ Tyvýry jepe ndojeroviáiry joty hese: “Ha'e Cristo voi” nde'íry vyteri gwyke'y-rehe.

⁶ Upéi he'i gwyvýry-pe:

—Nogwahêi vyteri xe óra aha hagwã. Ha peë katu napende órai peho hagwã. Pehose ramo, tapeho mani katu, he'i. ⁷ —Ha teko rei ndaija'e'ýi pende-rehe. Ha xe katu aikwaa uka íxupe kwéry hembiaapo vaikwe-gwi, ndaija'e porãí voi xe-rehe teko rei. ⁸ Tapeho katu Jerusalém-my areteguasú mboete-vy. Ha xe katu nogwahêi vyteri xe óra aha hagwã. Upéa-gwi ndaha mo'ái joty, he'i gwyvýry-pe.

⁹ Upe rire katu ndohói opyta joty Galiléia-py.

Hesu oho areteguasú mboete hagwã-py

¹⁰ Ha tyvýry oho-ma tenonderã. Areteguasú mboete hagwã-py oho-ma. Oho rire hikwái, oho ave Hesu. Ha hexapyrã-rupi katu ndohói. Onhemo'ã ha-rupi ae oho.

¹¹ Ogwahê e'ý ngatu oheka Hesu-pe judeu ruvixa kwéry areteguasú mboete haty-py:

—Ne'írã vyteri tipo ogwahê, he'i oporandu Hesu-rehe.

¹² Ha kente kwéry omombe'u joavy avy hese:

—Hekoha porã va'e ha'e, he'i hese.

Outro he'i:

—Ndaha'éí hekoha porã va'e. Nhane mbotavy rei oiko-vy va'e ae, he'i mo'ã hese.

¹³ Ha atýra-py katu Hesu rehegwa nhe'ë nomombe'úiry. Hevovo rei onhe'ë-vy, judeu ruvixa kwéry-gwi ikyhyje-gwi hikwái.

¹⁴ Ha upéi katu oho Hesu upe-py. Areteguasú mbytepy oike oho-vy Nhandejáry róga kakwaa-py. Ombo'e upe pygwa-pe. ¹⁵ Inhe'ë ohendu ramo, opondera hese hikwái:

—Mba'éixa po hi'arandu? he'i hese. —Onhembo'e e'ý reheve, oikwaa rei onhe'ërã, he'i judeu ruvixa kwéry hese.

¹⁶ Onhe'ë íxupe kwéry Hesu:

—Ndaha'éí xejéhegwi xe ambo'e. Xe mbouhare rembiagwaa uka xe-vy ae amombe'u. Nhandejáry rembiexa

uka-py xe-vy ambo'e. ¹⁷ Hemimbota ojaxose va'e gwive oikwaa va'erã ki-gwi po ou ra'e xe nhe'ẽ, Nhandejáry gwigwa para'e, xejéhegwigwa rei para'e. Nhandejáry gwigwa voínte xe nhe'erã. ¹⁸ Ojéhegwi onhe'ẽ va'e onhembotuvixase mba'e. Ha imbouhare-pe ombotuvixase mba'e va'e katu, anhetegwa omombe'u. Ijapu e'ỹ va'e. ¹⁹ Pene rembypy Moisés omombe'u va'ekwe ramo jepe pende rekoharã, pene pa'ũ-my ndaipóri tekoharupi oiko va'e, he'i. —Upéa-gwi xe jukase voi. Ha naiporã xe juka, he'i judeu ruvixa kwéry-pe Hesu.

²⁰ —Anháy ojepota nde-rehe ra'e, he'i. —Kiva'e nipo nde jukase? he'i íxupe ijaty va'e kwéry.

²¹ Upéi Hesu he'i:

—Peteĩ mba'e ajapo va'ekwe hexapyrã-rupi ajapo. Pehexa ramo pepondera joa hese. ²² Ha peẽ katu ndapepytu'u teéiry japytu'uha áry-py. Japytu'uha áry-py ereikytĩ mixĩmi joty nde ra'y pire. Moisés nhe'ẽ-py ereikytĩ ipire. Ha Moisés nomombe'u ranhéi va'ekwe nhande-vy ko'a-rami nhande rekorã. Nhande rembypy ae omombe'u va'ekwe nhande rekorã. ²³ Upéixa ramo japytu'uha áry-py jepe ereikytĩ joty arã ipire Moisés nhe'ẽgwe apo-vy. Upéa erejapo ramo, eremba'apo joty voi, he'i. —Nderepytu'u teéiry, eremba'apo ave nde. Ha ko'anga katu xe amohesãimba kuri peteĩ hasy va'e. Japytu'uha áry-py amohesãimba-ma íxupe. Ma'erã po pende poxy xe-vy ra'e upeakwe-rehe? he'i íxupe kwéry. —Peẽ kwéry ave ndapepytu'u teéiry japytu'uha áry-py, he'i íxupe kwéry. ²⁴ —Ani ere rei teĩ nde rapixa-rehe, "Hembiapo vai ra'e". Erehexa porã rire mante ae hembiapo vaikwe, "Hembiapo vai-ma" ere arã hese ra'e, he'i judeu kwéry-pe Hesu.

Judeu ruvixa kwéry oipyhyse mo'ã Hesu-pe

²⁵ Upéixa ramo oĩ Jerusalém pygwa he'i va'e Hesu-rehe:

—Upe va'e hembijukase voi, he'i ojóupe Hesu-rehe.

²⁶ —Ha'e ko atýra-py omombe'u. Ha mburuvixa kwéry nombojevýi joty inhe'ẽ. Ohexa kwaa para'e hese heko-ha hikwái. "Ha'e Cristo nhande remiha'arõ va'e" he'i para'e hese hikwái, he'i ojóupe.

²⁷ Ha oĩ he'i va'e, "Ojekwaa ramo Cristo, ki-gwi po ojekwaa uka ou-vy va'erã avave ndoikwái" he'i Cristo, hemiha'arõ va'e-rehe he'i. Upéa-gwi he'i ojóupe:

—Ha upe va'e ae katu, ki-gwi po ou ra'e jaikwaa voi ogwahêha. Upe va'e ndaha'ei nipo Cristo ra'e, he'i mo'ã hese Jerusalém pygwa kwéry.

²⁸ Ha upe-ma ramo Nhandejáry róga kakwaa-py oporombo'e jave, onhe'ẽ hatã Hesu:

—"Jaikwaa voi íxupe. Ki-gwi po ou ra'e jaikwaa voi ogwahêha" peje mo'ã xe-rehe, he'i. —Xe katu ndajúi va'ekwe xe nhe'ẽ-py. Oime voi xe mbouhare. Ha'e Nhandejáry tee va'e. Peẽ katu ndapeikwái íxupe. ²⁹ Xe ae aikwaa íxupe. Íxugwi-ma aju va'ekwe. Ha'e xe mbou va'ekwe. Upéa-gwi aikwaa voi íxupe, he'i ójehe íxupe kwéry Hesu.

³⁰ Inhe'ẽ ohendu ramo, oipyhyse mo'ã íxupe hikwái. Ha nogwahêi vyteri oipyhy hagwã óra. Upéa-gwi

ndoipyhýi vyteri íxupe. ³¹ Heta oĩ jepe ojerovia va'e hese:

—Heta hembiapo porã va'ekwe Hesu. Opu'akaha-py, hexapyrã-rupi hembiapo, he'i. —Ojehexa uka ramo Cristo nhande remiha'arõ va'e, hetave íxugwi ndojapo mo'ãi va'erã voi. Ha'e nipo Cristo voi ra'e, he'i ojóupe ojerovia va'e hese.

Mburuvixa kwéry he'i oipyhy hagwã Hesu-pe

³² Upe ramo kente kwéry omombe'u joavy avy Hesu-rehe. Inhe'ẽ ohendu ramo he'i oipyhy hagwã íxupe pa'ĩ ruvixa kwéry ndive fariseu kwéry. Oipyhy uka gwí Nhandejáry róga kakwaa-rehe onhangareko va'e polí-cia kwéry-pe mo'ã.

³³ Upe-ma ramo Hesu he'i:

—Ndaxe are mo'ãi ne ndive aiko-vy. Upe rire katu aha jevy-ta xe mbouhare ha-py. ³⁴ Peẽ xe reka va'erã ha ndaxe topa mo'ãi. Ndikatuĩ peju va'erã xe aha hagwã-py, he'i ójehe judeu ruvixa kwéry-pe.

³⁵ Upéi oporandu ojóupe hese hikwái:

—Upe va'e mamopy po oho-ta jatopa e'ỹ hagwã-py íxupe? Oho-ta para'e oiko hagwã judeu kwéry pa'ũ-my grego vvy-py oiko va'e pa'ũ-my? Ombo'e-ta para'e nhande kwéry e'ỹ va'e, grego kwéry va'e-pe? he'i.

³⁶ —He'i kuri nhande-vy: "Peẽ xe reka reka-ta ha ndaxe topa mo'ãi" he'i. Upéi he'i, "Ndikatuĩ peju va'erã xe aha hagwã-py" he'i. Upéa he'i ramo, mbava'e-pe po he'i, he'i oporandu-vy ojóupe.

"Xe reroviaha py'apy gwive osẽ oho-vy va'erã yvu ramigwa" he'i Hesu

³⁷ Aretegwasu áry paha-py, iporã ete va'e-py, onhembob'y-ma Hesu. Hatã onhe'ẽ. Enterove ohendu hagwã-rami onhe'ẽ:

—Ijy'uhéi va'e gwive tou katu xe ha-py hoy'u hagwã, he'i. —Ijy'uhéi va'e ouse va'e-rami y-py hoy'u hagwã, taxe moirũ katu xe moirũse va'e gwive, he'i. ³⁸ —Xe-rehe ojerovia va'e gwive, ipy'apy gwive osẽ oho-vy va'erã yvu ramigwa hapixa pegwarã. Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ, he'i ójehe omombe'u-vy Hesu. †

³⁹ Yvu ramigwa he'i ramo, Nhe'ẽ Marangatu tee va'e-pe ae he'i. Entéro jajerovia hese va'e-pe gwive Nhe'ẽ Marangatu tee va'e hemime'erã ae. Ne'írã omano Hesu oikove jevy hagwã onhembotuvixa mba'e hagwã. Upéa-gwi nome'ẽi vyteri Nhe'ẽ Marangatu tee va'e nhande-vy gwarã.

Kente kwéry omombe'u joavy avy Hesu rehegwa nhe'ẽ. Ndogwerojojái inhe'ẽ

⁴⁰ Hesu nhe'ẽ ohendu ramo, oĩ he'i va'e hese:

—Upe va'e ko Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety ou va'erã va'ekwe voi, he'i Hesu-rehe.

⁴¹ Oĩ outro he'i va'e:

—Upe va'e ko Cristo nhande remiha'arõ va'e voi, he'i. Oĩ ave outro he'i va'e:

† 7:38 Ez 47.1; Zc 14.8

—Cristo ndaha'úi ou va'erã va'ekwe Galiléia-gwi, he'i mo'ã. ⁴² —Ha'e ae ko myamyri Davi remiarirõ voi, he'i. —Belém-gwi ou va'erã va'ekwe. Davi oiko hagwe-gwi ou va'erã va'ekwe. Upéixa voi he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ, he'i hese hikwái. †

⁴³ Upéixa ramo omombe'u joavy avypa hesegwa nhe'ẽ. Ndogwerojojái inhe'ẽ hikwái. ⁴⁴ Oĩ oipyhyse va'e mo'ã íxupe. Ha ndoipyhíyí joty íxupe.

Mburuvixa kwéry ndojeroviái Hesu-rehe

⁴⁵ Ha upéi katu ou jevy imondohare-pe gwí Nhandejáry róga kakwaa-rehe onhangareko va'e polícia. Ha pa'i ruvixa kwéry fariseu kwéry ndive oporandu polícia-pe:

—Ma'erã po ndereipyhíyí íxupe heru-vy? he'i oporandu-vy.

⁴⁶ Ha polícia katu he'i:

—Ha'eixagwa ndoikói onhe'ẽ porã va'e. Onhe'ẽ porã tee voi, he'i mburuvixa-pe.

⁴⁷ He'i fariseu kwéry polícia-pe:

—Penhembotavy nipo ra'e peẽ ave, he'i. ⁴⁸ —Ndojeroviái hese mburuvixave. Fariseuve ndojeroviái hese ave. ⁴⁹ Teko rei katu nhande rekoha-rupi oiko e'ỹ va'e, ha'e kwéry anho ojerovia-ma hese. Ha gwí teko rei-rehe he'i vai-ma Nhandejáry, he'i mo'ã hese fariseu kwéry.

⁵⁰ Ha peteĩ ipa'ũ-my oĩ va'e ndojohu porã inhe'ẽ. Héry va'e Nicodemos. Pyhare onhomongeta ra'e Hesu ndive. Áy katu he'i hese:

⁵¹ —“Hembiapo vai ra'e” ja'e ramo hese nhamonhe'ẽ ranhe e'ỹ reheve íxupe ndajaikóiry tekoha-rupi. Jaikwaa e'ỹ reheve hembiapokwe, “Hembiapo vai ra'e” ja'e ramo ave, tekoha-rupi ndajaikói voi ave, he'i mburuvixa kwéry-pe Nicodemos.

⁵² —Nde Galiléia gwigwa para'e, he'i íxupe. —Emonhe'ẽ nhe'ẽ katu Nhandejáry kwatia nhe'ẽ. Ndaipóri Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety Galiléia-gwi ou va'erã. Upéa ereikwaa porã hagwã emonhe'ẽ katu, he'i Nicodemos-pe hikwái.

⁵³ Upe ramo mburuvixa kwéry ohopa jevy oje'ói-vy. Peteĩ teĩ jevy oje'ói hikwái. Gwóga gwóga-rupi oje'oipa jevy hikwái.

“Ko va'e kunha orojohu íxupe kuri oména e'ỹ ndive oiko jave” he'i

8 Ha Hesu katu osẽ oho-vy Oliveiras vyvaty-py. Upe-py oke. ² Iko'ẽ-my oike jevy Jerusalém tetã-my. Nhandejáry róga kakwaa-py oike. Oike rire upe-py, enterove va'e ou henda-py. Upe-ma ramo ogwapy-ma ombo'e hagwã íxupe kwéry. ³ Ha escriba kwéry fariseu kwéry ndive ogwenogwahẽ heru-vy kunha-pe. Upéi entéro va'e pa'ũ-my omoĩ íxupe hikwái. ⁴ He'i Hesu-pe hikwái:

—Porombo'eháry, ko va'e kunha orojohu íxupe kuri oména e'ỹ ndive oiko jave, he'i. ⁵ —Koixagwa kunha-pe gwive iporã ita-py jajapi jajuka hagwã he'i va'ekwe

Moisés amyri nhande rekorã mombe'u-vy, he'i Hesu-pe. —Ha áy emombe'u katu ore-vy ne nhe'ẽ, he'i. —Mba-va'e tipo ere-ta hese? he'i íxupe kunha-rehe.

⁶ Upéa he'i oipota-gwi mo'ã Hesu ojavy onhe'ẽ kunha-rehe. Ombojase mo'ã hese hikwái, “Ojejavy-ma Hesu” he'i hagwã mo'ã hese hikwái. Ha ha'e katu okiriri joty íxugwi. Ojeavyvvy ohai rei joty vvy oĩ-vy. Okwã-my ohai vvy oĩ-vy.

⁷ —Mbava'e tipo erejapo uka-ta hese? he'i jevy jevy oporandu-vy íxupe.

Upe-ma ramo onhembo'y-ma oĩ-vy. He'i:

—Pene pa'ũ-my ojejavy e'ỹ va'e tojapi ranhe katu íxupe, he'i íxupe kwéry Hesu.

⁸ Upéa he'i rire ojeavyvvy jevy. Ohai jevy ikwã-my vvy. ⁹ Itujave va'e ranhe osẽ oho-vy ojóupe, tenonderã voi ha'e osẽ oho-vy. Upéixa-gwi Hesu anho jevy-ma opyta. Ha upe kunha katu onhembo'y oĩ-vy hendive.

¹⁰ Upe ramo hovayva-ma Hesu. He'i:

—Mamo tipo oje'oipa hikwái? he'i. —Ndopytái tipo peteĩ jepe he'i hagwã “Iporã ojejuka ko kunha” he'i hagwã nde-rehe? he'i kunha-pe.

¹¹ —Peteĩ jepe ndopytáiry, porombo'eháry, he'i íxupe kunha.

Upéi he'i kunha-pe:

—Xe nda'e mo'ái ave nde-rehe, “Iporã ojejuka ko kunha” nda'e mo'ái nde-rehe, he'i íxupe Hesu. —Ha tereho katu. Anive katu erejevavy teĩ, he'i ae kunha-pe Hesu.

“Xe ko vvyvvy kwéry-pe pytũ-rupi oiko va'e-rami va'e-pe ahesape va'e” he'i

¹² Ha upéi katu Hesu he'i jevy upe pygwa-pe:

—Xe ko gwí pytũ-my oiko vérami va'e-pe ahesape va'e, he'i. —Xe moirũ va'e gwive ndoikói va'erã pytũ-rupi. Arakatu-rupi ae meme oiko va'erã Nhandejáry ndive, he'i upe pygwa-pe Hesu.

¹³ Ha fariseu kwéry katu he'i íxupe:

—Ndejehegwigwa rei mante eremombe'u-ma. Nde apu rei eremombe'u-vy, he'i íxupe mo'ã.

¹⁴ Ha Hesu he'i:

—Ndaxe apúi voi, he'i. —Ha peẽ katu ndapeikwaái voi ki-gwi po aju ra'e. Kipy po aha jevy va'erã peẽ ndapeikwaái voi ave. Ha xe katu aikwaa voi xe aju hagwe. Xe aha hagwã aikwaa voi ave. Upéa-gwi xejehegwigwa amombe'u ramo jepe, anhetegwa joty amombe'u. Naxe apúi voi, he'i. ¹⁵ —Ha peẽ pene akã gwigwa rei pemombe'u. “Ko va'e hembiapo porã va'e. Upe va'e hembiapo vai va'e” peje mo'ã ramo, peje reima peẽ. Pene akã gwigwa rei mante pemombe'u. Peiporavo vérami mo'ã. Ha xe pene nhe'ẽ-rami namombe'uíry voi. Xe nda'e reíry pende rekoha-rehe, he'i. ¹⁶ —Amombe'u ramo ae peẽ-my, anhetegwa tee voi amombe'u joty. Naxe anho reíry amombe'u. Xe Ru xe mbouhare ave omombe'u, he'i. ¹⁷ —Pejeapysaka katu myamyri Moisés he'i va'ekwe-rehe, kwatia-rehe omoĩ va'ekwe-rehe. He'i va'ekwe peẽ-my:

“Mokõive ogwerojoja voi onhe'ẽ ramo, mba'e tee voi omombe'u”

† 7:42 Mq 5.2

he'i pene rekorã mombe'u-vy. ¹⁸ Xe amombe'u va'e xe-jehegwigwa. Ha xe Ru xe mbouhare xe mombe'u va'e ave. Ha ijoja voi ore nhe'ë. Upéa-gwi mba'e tee voi oromombe'u va'e, he'i fariseu kwéry-pe Hesu.

¹⁹ Upe va'e he'i-gwi:

—Kipy oĩ nde Ru? Kipy oĩ nde Ru? he'i íxupe hikwái oporandu-vy.

He'i fariseu kwéry-pe:

—Naxe kwaái voi peë. Ndapeikwaái xe ae xe rekoha. Xe Ru ndapeikwaái ave. Ha xe kwaa ramo ra'e katu, xe Ru-pe ave peikwaa arã ra'e, he'i fariseu kwéry-pe Hesu.

²⁰ Upéa he'i omombe'u, Nhandejáry róga kakwaa-py ombo'e jave. Pirapire omboyru haty-py ombo'e jave, he'i upéa. Ha nogwahëi vyteri ojuka hagwã áry. Upéa-gwi ndoipyhí íxupe heraha-vy avave.

“Napegwahëi va'erã peho-vy xe aha hagwã-py” he'i

²¹ Ha upéi katu he'i judeu kwéry-pe:

—Xe aha va'erã pendéhegwi. Aha rire xe reka rei va'erã peiko-vy. Xe reka ramo jepe, pemano joty va'erã. Pende py'a ky'a reheve pemano va'erã. Napegwahëi va'erã xe ho ha-py, he'i judeu kwéry-pe Hesu.

²² Upe ramo he'i ojóupe hikwái:

—“Napegwahëi va'erã peho-vy xe aha hagwã-py” he'i kuri ore-vy. Ha'e voi ojeahéi-tapa ójehe ra'e? he'i mo'ã hese ojóupe hikwái.

²³ Upéi ha'e voi he'i:

—Peë vvy pygwa voi. Ha xe katu yváy pygwa. Peë teko rei rekoha-rupi peiko va'e. Ha xe katu hemimbotarupi ndaikói va'e, he'i. ²⁴ —Pende py'a ky'a reheve pemano va'erã, ha'e kuri peë-my. Xéjehe ha'e va'e ndaperoviái ramo, pemano va'erã voi pende py'a ky'a reheve, he'i judeu kwéry-pe.

²⁵ Upe ramo he'i íxupe hikwái:

—Nde ko ma'erã tipo upéixa ere? Kigwigwa po nde? he'i oporandu-vy íxupe.

—Upéa amombe'u meme va'e peë-my, he'i. ²⁶ —Heta pende rehegwa nhe'ë xe amombe'u va'erã. Heta pende rekoha vai rehegwa nhe'ë xe amombe'u va'erã. Napehendúí ramo jepe xe nhe'ë, anhetegwa va'e joty amombe'u. Ha xe mbouhare anhetegwa va'e omombe'u va'e. Xe Ru nhe'ë ahendu va'e gwive amombe'u entéro yvypóry-pe gwive, he'i judeu kwéry-pe.

²⁷ Upéa he'i ramo, Gwu rehegwa nhe'ë omombe'u. Ha judeu kwéry katu ndoikwaái voi inhe'ë. Naimba'ereroviái voi.

—Kiva'e po imbouhare, he'i ojóupe.

²⁸ Upéixa ramo he'i jevy judeu kwéry-pe:

—Xe ko Nhande Ryke'y tee va'e. Xe rupi rire xe moívy kurusugwasu-rehe xe juka hagwã, “Anhetegwa nipo ra'e he'i va'e ójehe” peje va'erã xe-rehe. “Ojehegwínte mba'eve ndojapói nipo ra'e. Túvy ombo'e íxupe va'ekwe mante omombe'u nipo nhande-vy ra'e” peje va'erã xe-rehe, he'i. ²⁹ —Xe mbouhare remimbota ajapo meme va'e. Upéa-gwi xe mbouhare naxe rejái xe anho. Xe moirũ meme voi oiko-vy, he'i judeu kwéry-pe.

³⁰ Ha henduha heta oĩ hese ojerovia va'e.

“Xe oromoingo ramo Nhandejáry ra'y ramo, ndapeikói va'erã anháy rembigwái-rami” he'i

³¹ Upéa-gwi he'i judeu kwéry-pe gwí hese ojerovia va'e-pe:

—Xe nhe'ë pehendu ramo peiko-vy, xe remimbo'e tee ramo peiko, he'i. ³² —Upéixa xe remimbo'e ramo peiko ramo, peikwaa va'erã anhetegwa va'e. Upe ramo peënte-ma pemanda va'erã pendéjehe, he'i judeu kwéry-pe, hese ojerovia va'e-pe.

³³ He'i íxupe hikwái:

—Myamyrí Abraão ko nhane rembypy voi. Avave nomandái va'e nhande-rehe, he'i. —Ma'erã ere kuri ore-vy, “Pendejehénte-ma pemanda va'erã” he'i íxupe.

³⁴ Upéi he'i jevy judeu kwéry-pe:

—Pejeapysaka katu xe nhe'ë-rehe. Amombe'u-ta peë-my anhetegwa va'e. Ojejavý va'e gwive hekoha porã hagwã ndaipu'akái ójehe. Anháy rembigwái-rupi oiko-gwí, nomandái ójehe. Ha naiporãí jaiko anháy rembigwái ramo. Iporãve jaiko Nhandejáry re'ýi ramo.

³⁵ Nhane irũ memerã voi nhande re'ýi ha nhane rembigwái katu ndaha'éi nhande re'ýi-rami. Nhamosëse ramo, nhamosë íxupe oho hagwã. ³⁶ Ha xe ko Nhandejáry ra'y voi. Upéa-gwi xe oromoingo ramo Nhandejáry ra'y ramo, ndapeikói va'erã anháy rembigwái-rami,

hembiaPOSE e'ý va'e vérami. Nomandavéi va'erã pende-rehe anháy. Pende pu'aka va'erã pendéjehe ani pejevavy hagwã. Nhandejáry ra'y ramo peiko meme va'erã. Nomandavéi va'erã avave pende-rehe, he'i.

³⁷ —Ha Abraão katu pene rembypy voi. Aikwaa upéa. Ha hemiarirõkwe ramo jepe, ndapeikói heko-rupi. Xe jukase joty voi peiko-vy, napehenduséi xe nhe'ë-gwi. Upéa-gwi xe jukase joty peë peiko-vy, he'i íxupe kwéry.

³⁸ Xe ko amombe'u va'e xe-vy ohexa uka va'ekwe xe Ru. Ha peë katu pejapo va'e peë-my he'i va'ekwe pende ru, he'i judeu kwéry-pe.

³⁹ Upéi he'i hikwái:

—Abraão ko ore ru tee voi, he'i íxupe.

He'i jevy judeu kwéry-pe:

—“Abraão ore ru tee voi” peje kuri xe-vy. Aipo ramo ma'erã ndapeikói Abraão reko-rupi? he'i. ⁴⁰ —Nhandejáry remimombe'ukwe xe-vy, anhetegwa tee va'e, amombe'u ramo jepe peë-my, xe jukase joty peë peiko-vy. Ha pende reko-rupi ndoikói va'ekwe Abraão, he'i. ⁴¹ —Pende ru reko-rupi ae peiko peë, he'i judeu kwéry-pe.

Upéi ha'e kwéry he'i:

—Ore sy naimemby reíry va'ekwe. Nhandejáry ha'e anho ore Ru va'e. Ore kwéry ta'ýry tee, he'i íxupe.

⁴² Upéi ha'e he'i:

—Nhandejáry-gwí aju va'ekwe. Nhandejáry gwígwá voi xe. Xe ae xe nhe'ë-py ndajúi va'ekwe. Nhandejáry nhe'ë-py ae aju va'ekwe. Upéa-gwí Nhandejáry pende Ru ramo oiko ramo ra'e, xe rayhu arã peë ra'e.

⁴³ Ma'erã po ndapeikwaái xe nhe'ë. Napehenduséi voi xe nhe'ë. Upéa-gwí ndapeikwaái voi xe nhe'ë, he'i.

⁴⁴ —Anháy ruvixa ra'y voi peë, he'i. —Pende ru voi anháy. Peiko voi katu hemimbota-rupi. Yma ete gwíve

ko'ánga ete peve nhande jukase va'e voi. Anhetegwa tee va'e-rehe nopenái voi. Upéa-gwi anhetegwa va'e omombe'u e'ý va'e voi. Ha'e ijapu va'e. Ijapu va'e gwive ru ave. Upéa-gwi ojehegwínte ijapu. Gweko-rupi meme oiko. Ijapuse-gwite ijapu, he'i. ⁴⁵—Xe katu anhetegwa tee va'e amombe'u va'e. Upéa-gwi xe remimombe'u ndaperoviái peiko-vy. Ha peẽ katu anháy reko-rupi peiko-gwi ndaperoviái xe remimombe'u, he'i. ⁴⁶—Kiva'e po pene pa'ũ-gwi he'i-ta xe-rehe, "Ipy'a ky'a nipo Hesu ra'e ojejavy-gwi?" Ha "Ojejavy ko ra'e" he'i va'erã xe-rehe, ndoikóiry. Upéixa ramo peikwaa ramo xe remimombe'u anhetegwa tee ramo, ma'erã katu ndaxe reroviaséiry, he'i. ⁴⁷—Nhandejáry re'ýi gwive ohendu inhe'ẽ. Ha peẽ katu ndaha'úi Nhandejáry re'ýi. Upéa-gwi napehenduséi voi inhe'ẽ, he'i judeu kwéry-pe Hesu.

Ne'írã vyteri myamyri Abraão oiko ramo, xe Nhandejáry ramo aiko-ma voi va'ekwe

⁴⁸ Upe-ma ramo he'i íxupe judeu kwéry:

—Nde ko ore kwéry e'ý va'e, Samaria pygwa va'e nipo ra'e. Anháy nipo ra'e ojepota nde-rehe oro'e hagwe-rupi ra'e, he'i mo'ã íxupe.

⁴⁹—Ndojepotáiry voi teĩ kuri xe-rehe anháy, he'i judeu kwéry-pe. —Xe Ru-pe amboete va'e. Ha peẽ xe mboete e'ý ramo, napemboetói íxupe. ⁵⁰ Nanhemboete ukái voi teko rei-pe. Ha peẽ xe mboete e'ý ramo jepe oĩ joty xe mboeteseharã. Anhetegwa va'e xe amombe'uha oikwaa voi. ⁵¹ Anhetegwa va'e amombe'u-ta peẽ-my. Xe nhe'ẽ renduha gwive no-mano mo'ávúi-ma. Oiko va'erã opa e'ý reheve Nhandejáry ndive, he'i judeu kwéry-pe.

⁵² Upe ramo he'i íxupe hikwái:

—Anháy ojepota-ma nipo nde-rehe oiko-vy ra'e. Anhete teegwa-ma, he'i mo'ã. —Ojepota-ma nde-rehe anháy. Oroikwaa-ma voi ojepotaha nde-rehe anháy. Omano va'ekwe Abraão. Omano va'ekwe ave Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety kwéry. Omano ramo jepe, "Xe nhe'ẽ renduha gwive nomano mo'ávúi-ma" ere kuri ore-vy. Ojepota-ma voi nde-rehe oiko-vy ra'e anháy, he'i mo'ã Hesu-pe. ⁵³—Omano-ma voi va'ekwe nhane ramói myamyri Abraão. Ha Abraão enterove remimboete voi. Ha nde erenhemboete ukaseve mo'ã tipo ereiko-vy? Myamyri Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety omano-ma voi va'ekwe ave. Erenhemonhandejáry ra'anga anga rei nipo ra'e, he'i íxupe judeu kwéry.

⁵⁴ Upéi Hesu he'i judeu kwéry-pe:

—"Tuvixave va'e mba'e voi xe" ha'e ramo xéjehe, nanhemboete teíry arã ra'e. Ha xe mboete va'e xe Ru. Upe va'e, "Ore Járy" peje mo'ã hese, he'i. ⁵⁵—Nhandejáry kwaa e'ýha peẽ. Xe katu aikwaa voi íxupe. "Xe ndaikwaáiry íxupe" ha'e ramo, xe apu-tama xe ave. Pende reko-rupima xe aiko arã ra'e. Ha Nhandejáry kwaaha xe. Aikwaa voi íxupe. Ahendu va'e inhe'ẽ, he'i. ⁵⁶—"Nhandejáry ra'y áry ahexa va'erã" he'i ojéupe myamyri Abraão xe-rehe va'ekwe. Upéa-gwi ovy'a

eterei va'ekwe. Upéi xe ajehexa ukaha áry ohexa rire, ogwerohory hembixagwe, he'i judeu kwéry-pe.

⁵⁷ Ha'e kwéry he'i:

—Ne'írã eremboty cinqüenta ro'y. Ma'erã po ere kuri ore-vy, "Myamyri Abraão-pe ahexa va'ekwe" ere kuri? he'i íxupe hikwái.

⁵⁸—Amombe'u-ta peẽ-my anhetegwa va'e, he'i.

—Ne'írã vyteri myamyri Abraão oiko ramo imitã ramo, xe Nhandejáry ramo aiko-ma voi va'ekwe, he'i judeu kwéry-pe.

⁵⁹ Upe-ma ramo ojapi hagwã mo'ã íxupe oheka heka-ma ita. Oipyhy pyhy ojuka hagwã mo'ã íxupe. Ha Hesu okanhy onhemo'ã íxugwi kwéry. Upéi osê oho-vy íxugwi kwéry Nhandejáry róga kakwaa-gwi.

Hesu ombohesa hesapyso e'ý va'e-pe

9 Ha upéi katu oho ogwata-vy Hesu. Ogwata jave ohexa peteĩ hesapyso e'ý va'e-pe. Imitã gwive ndahesapysóiry va'e. ² Ohexa ramo, oporandu Hesu-pe hemimbo'e:

—Mba'e-gwi upe va'e ndahesapysóiry va'e imitã gwive, porombo'eháry? Ha'e ojejavy-gwi para'e. Ojejavy-gwi para'e túvy isy ave? he'i íxupe oporandu-vy.

³ Upéi Hesu he'i íxupe:

—"Upe va'e hesa e'ý va'e ojejavy-gwi para'e, túvy isy ave ojejavy-gwi para'e, onase hesa e'ý reheve" peje mo'ã. Ha ndaupéixairy, he'i. —Hesapyso e'ý va'e ae hembiape porã hagwã íxupe Nhandejáry hexapyrã-rupi. ⁴ Áry ramo jajapo katu xe mbouhare rembiapo. Ou va'erã pyhare. Pytũ jave ndikatúi omba'apo avave. Áy ome'ẽ nhamba'apo. Ha nhamba'apo e'ý va'erã órapy, nanhamba'apo mo'ávúi-ma va'erã, he'i ójehe. ⁵—Xe aime jave ko yvy ári, yvypóry kwéry-pe, pytũ-rupi oiko va'e-rami va'e-pe ahesape va'e, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

⁶ Upéa he'i rire, onygwõ yvy-py ombotuju hagwã gwendy-py. Ombotuju rire katu omona-ma hesa e'ý va'e resa-rehe.

⁷—Tereho katu Siloé ykwa-py ejehesahéi, he'i hesa e'ý va'e-pe.

Y ojereru va'ekwe-pe he'i Siloé.

Ha upéi katu oho ejehesahéi. Hesapyso porã-ma oukwe-vy. ⁸ Ha hapixa kwéry, imba'ejerure oĩ-vy ramo hexaháry ave he'i ojóupe:

—Kiva'e tipo upéa? he'i. —Ogwapy va'evy va'ekwe ko upéa kwimba'e. Omba'e repyrã-rehe ojerure rure va'ekwe. Ha áy hesapyso-ma nipo ra'e, he'i ojóupe hese hikwái.

⁹—Ha'e voi —oĩ he'i va'e hese. —Imba'ejerure va'ekwe hesapyso voi ra'e áy, he'i.

Outro kwéry he'i hese:

—Ndaha'úi. Ijogwaha rei upe va'e, he'i mo'ã hese.

Ha ha'e voi katu he'i:

—Xe mba'ejerure va'ekwe voi xe, he'i ójehe.

¹⁰ Upe ramo he'i íxupe hikwái:

—Mbava'e tipo erejapo nde resa-rehe erehexa porã hagwã? he'i oporandu-vy.

Ha ha'e he'i:

¹¹ —Hesu héry va'e ombotuju kuri yvy omoĩ xe resa-rehe. Upéi, “Tereho katu Siloé ykwa-py ejehesahéi” he'i xe-vy. Upe ramo aha ajehesahéi xe resapyso-ma, he'i íxupe kwéry.

¹² —Kipy oime Hesu? he'i íxupe hikwái.

—Ndaikwaáiry kipy po oĩ, he'i íxupe kwéry.

“Mba'éixa ne mbohesa ra'e?” he'i íxupe judeu ruvixa kwéry

¹³ Ha upéi katu hesapyso e'ỹ va'ekwe ojereru fariseu kwéry renda-py. Ndojohu porã ra'e Hesu rembiapo fariseu kwéry:

—Japytu'uha áry-pyte ombotuju Hesu hesapyso hagwã, he'i ojóupe fariseu kwéry.

¹⁵ Upéa-gwi oporandu íxupe:

—Mba'éixa pa nde resapyso jevy-ma? he'i íxupe fariseu kwéry.

—Xe resa-rehe omoĩ kuri tuju. Upéi aha ajehesahéi xe resapyso-ma, he'i fariseu kwéry-pe.

¹⁶ Upe ramo omombe'u joavy avy ojóupe fariseu kwéry:

—Hesu ko japytu'uha áry reko-rupi ndoikóiry. Upéa-gwi Nhandejáry nhe'ẽ e'ỹ-py hembiaapo, oĩ he'i va'e hese.

Ha outro fariseu he'i:

—Hesu hexapyrã-rupi hembiaapo porã va'e. Ma'erã, “Ojejavy ra'e” peje hese mo'ãi? he'i ojóupe hese hikwái. Upéixa ramo omombe'u joavy avy ojóupe Hesu-rehe.

¹⁷ Upéa-gwi oporandu jevy hesapyso e'ỹ va'ekwe-pe:

—Mba'eixagwa hekoha va'e tipo nde resa apohare? he'i. —Emombe'u katu ore-vy hesegwa, he'i íxupe fariseu kwéry.

—Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety voi upe va'e, he'i fariseu kwéry-pe.

¹⁸ “Xe resapyso-ma” he'i ramo, ndogweroviái inhe'ẽ judeu ruvixa kwéry. Upéa-gwi ohenói uka hesapyso e'ỹ va'ekwe ru-pe. Isy-pe ohenói uka ave ou hagwã.

¹⁹ Ogwahẽ ramo, oporandu túvy-pe isy-pe ave:

—Nde ra'y tipo upe va'e, he'i túvy-pe. —Imitã gwive ndahesapysóiry va'e peje hese va'e? Mba'éixa tipo ohexa oiko-vy? oporandu túvy-pe isy-pe ave.

²⁰ He'i judeu ruvixa kwéry-pe:

—Ko va'e katu aikwaa voi xe ra'y teeha. Imitã gwive hesapyso e'ỹha aikwaa voi, he'i. ²¹ —Ha ndoroikwaái mba'éixa po ohexa ãy. Kiva'e po ombohesa ra'e íxupe ndoroikwaái ave. Ha xe ra'y-pe katu peporandu peikwaa hagwã. Naimitãvéiry-ma voi xe ra'y. Ójehe gware omombe'u va'erã peẽ-my, he'i judeu ruvixa kwéry-pe.

²² Upéa he'i ikyhyje-gwi judeu ruvixa-gwi. Onhombo'e ra'e ojóupe judeu ruvixa kwéry:

—“Cristo, nhane remiha'arõ va'e voi Hesu” he'i va'e gwive, nhamosẽ katu ojeporahéi haty haty-gwi, he'i ojóupe.

Upéa-gwi ikyhyje voi túvy isy ave. Upéa-gwi he'i:

²³ “Naimitãvéiry-ma voi xe ra'y. Ójehe gware omombe'u va'erã peẽ-my” he'i judeu kwéry-pe túvy isy ave.

²⁴ Upéa he'i-gwi:

—Eju katu, he'i jevy hesapyso e'ỹ va'ekwe-pe judeu ruvixa kwéry. —Ore kwéry ko oroikwaa voi pe kwimba'e Hesu héry va'e ojejavy javyha. Upéa-gwi etima porã katu Nhandejáry-pe nde resapyso jevymaha-rehe, he'i íxupe judeu ruvixa kwéry.

²⁵ —Ojejavy va'e para'e pe kwimba'e. Tapa ojejavy e'ỹ va'e. Xe ndaikwaáiry. Ha peteĩ mba'e xe aikwaa. Kwehe ndaxe resáiry va'e xe. ãy katu xe resa-ma voi. ãy katu ahexa porã-ma, he'i judeu ruvixa kwéry-pe.

²⁶ Upe ramo he'i íxupe hikwái:

—Mbava'e tipo ojapo nde-vy ra'e ne mbohesa hagwã? he'i. —Mba'éixa tipo ne mbohesa hagwã ra'e? he'i jevy íxupe judeu ruvixa kwéry.

²⁷ —Ma'erã po pehenduse jevy? Napehenduséi kuri xe remimombe'u peẽ-my. Peikose para'e Hesu remimombe'u ramo peẽ ave, he'i judeu ruvixa kwéry-pe.

²⁸ Upe-ma ramo ipoxy-ma íxupe. Onhe'ẽ rei rei-ma íxupe:

—Hesu remimbo'e voi nde. Ha ore kwéry katu Moisés remimbo'e voi, he'i. ²⁹ —Nhandejáry remimombe'ukwe nipo araka'e Moisés-pe. Ha ki-gwi po ou Hesu ra'e ndoroikwaáiry, he'i íxupe judeu ruvixa kwéry.

³⁰ Upe ramo ha'e he'i:

—Apondera voi pende-rehe. Hesu xe mbohesa ramo jepe, ki-gwi po ou ra'e ndapeikwaái joty, he'i.

³¹ —Nhandejáry rekoha jaikwaa voi. Ojejavy va'e-pe gwive ndohexa mo'ãi. Ha imboeteha gwive katu hemimbota apoha ave, upe va'e-pe ohexa va'erã, he'i.

³² —Pejeapysaka katu xe nhe'ẽ-rehe. Ko yvy nhepyrũ gwive ãy ete peve, “Hesapyso-ma imitã gwive hesa e'ỹ va'e” nde'íry va'e, he'i. ³³ —Ojéhegwi mba'eve ndojapói va'e Hesu. Xe mbohesa-ma kuri. Nhandejáry remimbou voi nipo ra'e Hesu, he'i judeu ruvixa-pe.

³⁴ Upe nhe'ẽ ohendu-ma ramo ipoxy-ma hikwái:

—Nde py'a ky'apa-ma reheve ereiko va'ekwe. Upéa-gwi naiporã voi nde ore mbo'e, he'i hesapyso e'ỹ va'ekwe-pe judeu ruvixa.

Upe rire omosẽ íxupe:

—Anive ereike teĩ ojeporahéi haty haty-rupi, he'i íxupe judeu ruvixa kwéry.

“Hi'arandu e'ỹ va'e aipota hesapysomaha va'e-rami oiko” he'i Hesu

³⁵ Ha upéi katu:

—Omosẽ ra'e hesapyso va'ekwe-pe judeu ruvixa, he'i Hesu-pe.

Upéa-gwi oho oheka íxupe Hesu. Otopa ramo, he'i:

—Erejerovia-ma tipo nde ereiko-vy Nhande ryke'y tee va'e-rehe, he'i oporandu-vy íxupe.

³⁶ —Kiva'e po ndaikwaái, porombo'eháry, ajerovia-ma hagwã hese, he'i Hesu-pe.

³⁷ —Erehexa-ma ereĩ-vy íxupe. Xe voi, he'i ójehe.

—Pende ryke'y tee va'e xe voi nde-vy anhe'ẽ va'e, he'i íxupe Hesu. ³⁸ —Ajerovia-ma nde-rehe, xe Járy, he'i íxupe.

Gwety'ã-rehe onhesũ omboete-vy íxupe.

³⁹ Ha upéi katu he'i upe pygwa-pe Hesu:

—Ko vvy-py aju va'ekwe ojekwaa hagwã yvypóry kwéry rekoha, ipy'a-py oĩ va'e ojekwaa hagwã. Hesapyso e'ỹ va'e-rami voi oiko hi'arandu e'ỹ va'e. Aipota hesapyso-ma va'e-rami oiko hikwái. Ha, “Nhane arandu va'e” he'i ra'anga anga rei va'e katu, aipota hi'arandu e'ỹha enterove ohexa. Upéa-gwi aju va'ekwe ko vvy ári, he'i upe pygwa-pe Hesu.

⁴⁰ Oĩ fariseu kwéry va'e hendive oĩ va'e, upéa ohendu va'e:

—“Pene arandu e'ỹ peẽ ave” ere tipo ra'e kuri ore-vy ave, he'i oporandu-vy íxupe.

⁴¹ —Pende resapyso e'ỹ va'e-rami peiko ramo ra'e, ndaiky'ái arã ra'e pende py'a. Áy katu, “Ore resapyso va'e-rami ore arandu porã va'e” peje mo'ã pendéjehe. Upéa-gwi pende apu-gwi, iky'a-ma voi oĩ-vy pende py'a, he'i fariseu kwéry-pe Hesu.

Arandu rehegwa nhe'ẽ omombe'u Hesu ovexa rehegwa nhe'ẽ-rami

10 Ha upéi katu he'i jevy upe pygwa-pe Hesu: —Amombe'u-ta peẽ-my anhetegwa va'e. Jaike ramo xikéro-py ovexa oĩ ha-my, okẽ-rupi jaike va'e. Ha imondaháry oporosakeahaty va'e ave katu okẽ-rupi ndoikéiry. Ojeupi ae ohasa xikéro ári-rupi oike hagwã ovexa oĩ ha-my, he'i. ² —Ha okẽ-rupi oike va'e katu ovexa rerekwa voi, he'i. ³ —Ogwahẽ ou-vy ramo, imbotyhaty járy onhokendavo íxupe. Upéi ohenói gwymba. Peteĩ teĩ héry-py ohenói. Ohenói ramo, ohendu inhe'ẽ hymba. Upéi oka-py ogweraha. ⁴ Ogwenohẽ rire gwymba gwive, oho henonde-rupi. Oikwaa inhe'ẽ. Upéa-gwi oho hupive hikwái, he'i. ⁵ —Ha herekwa e'ỹ va'e-pe katu nomoirüséi voi. Ndohoséi hupive. Herekwa e'ỹ va'e nhe'ẽ ndoikwaái voi. Upéa-gwi okanhy oje'ói-vy íxugwi, he'i upe pygwa-pe Hesu.

⁶ Arandu rehegwa nhe'ẽ omombe'u íxupe kwéry ovexa rehegwa nhe'ẽ-rami. Ha henduha katu mbava'e-rehe po he'ise Hesu ndoikwaái voi hikwái.

“Pe herekwa heko porã tee va'e xe-rehe voi he'i” he'i Hesu

⁷ Upéixa ramo he'i jevy íxupe kwéry Hesu:

—Amombe'u-ta peẽ-my anhetegwa va'e. Ovexa rokẽ he'ise xe-rehe. ⁸ Xe renonde-py ou va'ekwe-rehe gwive he'ise imondaháry oporosakeahaty ave. Ha nohendúiry íxupe ovexa. Xe nhe'ẽ renduha-pe he'ise ovexa. ⁹ Okẽ, ha'e ramo xéjehe voĩnte ha'e. Okẽ-rupi oike va'e gwive xe-rehe ojerovia va'e aresende va'erã íxupe. Ndaikyhyjéi va'erã oike ike-vy. Ikyhyje e'ỹ reheve osẽ osẽ va'erã. Oĩ hese onhangareko va'e. Oheka va'erã ho'u va'erã, he'i gwĩ hese ojerovia va'e-rehe.

¹⁰ —Ha imondaháry katu nopenái ovexa-rehe. Omonda hagwã mante íxupe ou va'e. Ijukapyrã voi ovexa. Ohundi hagwã mante íxupe ou. Ha xe katu aju va'ekwe amoingove hagwã ovexa-pe. Amoingove porãve rãve va'erã íxupe, he'i.

¹¹ —Herekwa heko porã tee va'e gwymba ndive ojeju-ka uka hagwãixa opyta. Pe herekwa heko porã tee va'e

xe-rehe voi he'i, he'i. ¹² —Hembigwái ae katu ogana hagwã mante omba'apo va'e ndaha'úi herekwa tee. Ijáry e'ỹ voi upéa. Upe va'e nopenái mymba-rehe. Ogana hagwã mante omba'apo. Upéa-gwi ogwahẽ ou ramo jagwarete, nonhangareko porã hymba-rehe. Oripara mante íxugwi. Upe-ma ramo oipyhy mymba-pe jagwarete omosarambipa hagwã.

¹⁴ Pe ovexa rerekwa hekoha porã tee va'e, ha'e ramo, xéjehe voĩnte ha'e. Xe Ru rekoha aikwaapa voi. Xe kwaa ave xe Ru. Upéixa ete aikwaa xe rymba. Ha xe rymba xe kwaa ave. Xe rymba rekovía ajejúka ukase va'erã voi. Naxe rakate'ỹiry xe rekove-rehe xe rymba aresende hagwã, he'i. ¹⁶ —Momybyry mbyry oĩ va'e xe rymba xe areko va'e ave. Ndaha'úi a pygwa, ko xikéro pygwa. Momyrygwa-pe ajereroivia uka va'erã. Xe nhe'ẽ ohendu va'erã. Henda henda-rupi peteĩxa oiko va'erã. Peteĩ mante oĩ va'erã herekwa.

¹⁷ Xe rymba rekovía ajejúka uka va'erã voi, xe aikove jevy hagwã. Upéa-gwi xe rayhu voi xe Ru. ¹⁸ Xe rekove-rehe ipu'akave va'e ndaipóri. Xe jukase-gwi mante naxe jukái va'erã avave. Xe nhe'ẽ-rupi mante xe juka va'erã. Xe nhe'ẽ-py joty ajejúka uka va'erã. Xe nhe'ẽ-py joty aikove jevy va'erã. Upe va'e ajapo hagwã he'i va'ekwe xe-vy xe Ru omanda-vy, he'i judeu kwéry-pe Hesu.

¹⁹ Upe va'e nhe'ẽ ohendu ramo, omombe'u joavy avy judeu kwéry:

²⁰ —Ojepota-ma ra'e hese anháy, he'i. —Itavy voi. Ma'erã po pehenduse inhe'ẽ? he'i hese heta oĩ va'e.

²¹ Outro kwéry he'i:

—Anháy ojepota hese va'e nonhe'ei ha'e-rami. Anháy rerekoha ndikatúi ombohosa jevy hesapyso e'ỹ va'e-pe, he'i ojóupe hese.

“Erenhemonhandejáry ra'anga anga rei ereiko-vy” he'i mo'ã Hesu-pe

²² Ha upéi katu oiko-ma Jerusalém tetã-my judeu kwéry arete. Nhandejáry róga kakwaa nhamoatyrõmba hagwe áry arete héry va'e. Upe ramo ro'y eterei voi.

²³ Ha Hesu katu ogwata oiko-vy Nhandejáry róga kakwaa-py. Ogapy onhemboty e'ỹ va'e gwy-py, Salomão onhehenói va'e gwy-py ogwata oiko-vy. ²⁴ Upe-ma ramo ogwahẽ ou-vy judeu ruvixa kwéry. Ogwata jave Hesu, ogweroajere íxupe hikwái:

—Are gwive ko'ánga ete peve orojapura eremombe'u hagwã ore-vy kiva'e tipo nde oroikwaa porã hagwã. Emombe'u porã katu ore-vy, he'i. —Nde tipo Cristo voi ore remiha'arõ va'e? he'i oporandu-vy íxupe hikwái.

²⁵ Upéi Hesu he'i íxupe kwéry:

—Xe jehegwigwa nhe'ẽ amombe'u kuri peẽ-my. Ha ndaperoviái voi xe nhe'ẽ. Xe Ru réry-py xe rembiapo porã va'e. Pende rexapyrã-rupi xe rembiapo. Upe va'e pehexa ramo, ma'erã peje xe-rehe, “Hesu nipo ndaha'úi Cristo ra'e” peje kuri xe-rehe, he'i. ²⁶ —Xe rymba kwéry e'ỹ va'e-rami peiko va'e xe-vy. Xe re'yi e'ỹ va'e peẽ. Upéa-gwi ndaperoviáiry xe nhe'ẽ. ²⁷ Xe rymba kwéry xe nhe'ẽ renduha va'e voi. Peteĩ teĩ va'e-pe aikwaa. Xe rupive oje'ói va'erã. ²⁸ Xe rymba gwive amoin-

† 10:11 Hb 13.20; 1 Pe 5.4; Ap 7.17

gove va'e Nhandejáry ndive opa e'ý reheve opyta hagwã. Mombyry oréhegwi noíry va'erã. Xe po pyte-py xe rembiereko meme voi. Ha ndikatúi ogweraha avave xe po pyte-gwi. ²⁹ Upéa xe Ru remimonhangareko uka xe-vy ime'ë-vy. Ha'eixagwa ndaipóri. Ipo pyte-py xe Ru rembiereko voi. Ha ndikatúi ogweraha avave ipo pyte-gwi, he'i. ³⁰ —Xe xe Ru ave peteíxa, he'i judeu ruvixa kwéry-pe.

³¹ Upéa he'i-ma ramo, ojapi hagwã íxupe, ita oipyhy hikwái. Ojukase íxupe mo'ã hikwái.

³² Ha Hesu he'i:

—Pene pa'ũ-rupi heta xe rembiapo porã. Xe Ru nhe'ë-py ahexa uka peë-my xe ajapo porãha. Kiva'eixagwa-rehe po xe api apise peë? he'i judeu ruvixa kwéry-pe.

³³ —Ndorojapi mo'ãi ne rembiapo porã-rehe. Nhandejáry-rehe erenhe'ë rei hagwe-rehe ae orojapi-ta. Teko rei jepe erenhemonhandejáry ra'anga anga rei ereiko-vy. Upéa-rehe orojapise, he'i mo'ã íxupe judeu ruvixa kwéry.

³⁴ Upe-ma ramo omombe'u judeu ruvixa kwéry-pe Nhandejáry nhe'ë:

—Nhandejáry kwatia nhe'ë, pehendu va'e he'i no'ã-rami:

“Tupã kwéry voi peë, ha'e-ma peë-my” † he'i Nhandejáry. ³⁵ Ha Nhandejáry nhe'ë anhetegwa tee va'e he'i meme. Upéa jaikwaa voi. Pejeapysaka katu xe nhe'ë-rehe. Gwí inhe'ë renduha-pe tupã kwéry-py ohenói va'ekwe Nhandejáry. ³⁶ Xe katu Nhandejáry rembiporavo ko yvy-py hemimbo'u voi xe. Ha, Nhandejáry ra'y voi xe, ha'e ramo xéjehe, ndapejohu porã va'erã voi xe nhe'ë. Teko rei-pe tupã kwéry-py ohenói rei va'ekwe Nhandejáry. Aipo ramo, ma'erã po, “Erenhe'ë rei rei ereiko-vy Nhandejáry-rehe” peje joty xe-vy, “Nhandejáry ra'y voi xe, ere ramo”. Ma'erã aipo peje joty xe-vy? he'i. ³⁷ —Xe Ru rembiapo ajapo e'ý ramo, ani xe rerovia teí peë, he'i. ³⁸ —Ha hembiapo voi katu ajapo ramo, xe rerovia katu peë. Ha naxe reroviái ramo jepe peë, pejerovia joty katu xe rembiapo porã-rehe. Aipo ramo peikwaa porã-ma arã voi ore rekoha peiko-vy. Peteíxa xe moirũ xe Ru oiko-vy. Ha xe katu amoirũ peteíxa xe Ru aiko-vy. Upe va'e peikwaa porã arã, he'i judeu kwéry-pe.

³⁹ Upéa he'i-gwi, oipyhyse jevy mo'ã íxupe hikwái. Ha judeu kwéry ndaipu'akái hese oipyhy hagwã. Osë oho-vy íxugwi kwéry.

⁴⁰ Ha upéi katu oho jevy Jordão ysyry rovái. João Batista oporomongarai hagwe-py oho. Upe-py opyta.

⁴¹ Oiko jave upe-py, heta ou oheka-vy:

—Jahexa e'ý va'e ndojapói va'ekwe João. Ha Hesu-rehe hemimombe'u gwive anhetegwa nipo ra'e, he'i João-rehe hikwái. ⁴² Upéa-gwi upe-py heta oí ojerovia-ma va'e Hesu-rehe hikwái.

“Omano ete-ma Lázaro” he'i Hesu gwemimbo'e kwéry-pe

11 Ha upéi katu oí hasy va'e Lázaro héry va'e. Oiko Betânia tetã'i-my. Upe-py oiko ave heindýry Maria, heindýry Marta ave. ² Upéa Maria Nhandejáry Hesu py omohyakwã va'erã. Ho'a vuku apy-py oikyty va'erã ipy omokã hagwã. ³ Upe va'e Maria tykéry Marta ndive omomandu uka Hesu-pe:

—Porombo'eháry, ha'e ko ne rembiayhu va'e hasy-ma, he'i Hesu-pe.

⁴ Upéa ohendu ramo:

—Omano hagwã-rami ndahasýi. Hasy-ma ae oí-vy Nhandejáry ohexa uka hagwã gwembiapo porãha. Hasy-gwi xe Nhandejáry ra'y va'e ahexa uka va'erã ave xe rembiapo porãha anhembotuvixa mba'e hagwã, he'i hasy va'e-rehe Hesu.

⁵ Ha Marta Hesu rembiayhu voi. Ikypy'yry ikvyv ave hembiayhu ave. ⁶ Ha upéixa ramo jepe oikwaa-ma ramo Lázaro hasymaha, opyta joty upe oí ha-py. Mokõi áry opyta joty upe-py.

⁷ Upe rire ae he'i gwemimbo'e kwéry-pe:

—Jaha jevy katu Judéia yvy-py, he'i íxupe kwéry.

⁸ —Nde api apise kuri mo'ã ita-py judeu ruvixa kwéry, porombo'eháry. Ma'erã po erehose jevy joty ha'e kwéry oí ha-my? he'i íxupe hemimbo'e.

⁹ Upéi he'i ha'e:

—Áry ramo hesakã meme voi. Jahexa nhande resapeha. Upéa-gwi jagwata porã nhanhepysanga e'ý reheve. ¹⁰ Ha pyhare katu nhande resapeha e'ý reheve jaiko. Upéa-gwi jagwata ramo, nhanhepysanga ramo, ja'a arã, he'i ójehe omanotaha áry-rehe.

¹¹ Upéa he'i rire, Lázaro rehegwa omombe'u gwemimbo'e kwéry-pe:

—Oke oí-vy nhande rapixa Lázaro. Aha-ta amombáy íxupe, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

¹² —Oke oí-vy ramo, okwera arã, ore Járy, he'i íxupe hemimbo'e kwéry.

¹³ Ha Hesu omombe'u Lázaro omanoha rehegwa nhe'ë okeha rehegwa nhe'ë-rami. Ha hemimbo'e kwéry katu mbava'e-pe po he'ise Hesu nhe'ë ndoikwaái voi:

“Lázaro oiko porã oke jave” he'i mo'ã ojóupe. ¹⁴ Upéa-gwi omombe'u porã íxupe kwéry omano hagwe:

—Omano ete-ma Lázaro, he'i. ¹⁵ —Naiméi-gwi omano jave, avy'a joty xe. Naiméi-gwi pejerovia va'erã xe-rehe. Upéa-rehe avy'a. Omano jepe jaha katu jahexa íxupe, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

¹⁶ —Jaha katu nhande ave nhamano hagwã indive, he'i hapixa kwéry-pe Hesu-rehe Tomé. Dídimó héry ave Tomé.

“Xe ko apomoingove jevy va'ety” he'i Hesu

¹⁷ Upe ramo oho oje'ói-vy Betânia tetã'i-my. Upe-py ogwahẽ ramo Hesu, Lázaro retekwe omoí-ma ra'e oheja-vy itakwa-py. Ojapo irundy áry oheja hagwe upe-py.

¹⁸ Ha Jerusalém hi'agwí oí Betânia tetã'i-gwi. Mbohapy quilômetro para'e. ¹⁹ Upéa-gwi heta judeu kwéry ou

† 10:34 SI 82.6

Jerusalém-gwi omoirũ hagwã Marta-pe ikypy'ýry ndive. Ou pono omboasy eterei okyvýry-pe. ²⁰ Ha upéi katu ogwahẽ-tama Hesu Marta renda-py. Oikwaa-ma ramo Hesu ogwahẽtaha ou-vy, oho ohogwaitĩ íxupe. Ha ikypy'ýry katu opyta hõga-py. Ha upéi Marta ogwahẽ ohogwaitĩ-vy Hesu-pe.

²¹ —Ereime ramo ra'e a-py, xe Járý, nomanói arã ra'e xe kyvy, he'i Hesu-pe. ²² —Omano jepe, erejerure va'e-rehe gwive, ome'ẽ arã voi nde-vy Nhandejáry. Upéa aikwaa voi, he'i íxupe Marta.

²³ —Oikove jevy va'erã nde kyvy, he'i Marta-pe.

²⁴ —Ha'e voi. Aikwaa voi upéa. Jaikove jevy va'eha áry-py oikove jevy va'erã, he'i íxupe Marta.

²⁵ Upéi Hesu he'i:

—Xe ko apomoingove jevy va'ety. Apomoingove meme va'ety voi xe. Xe-rehe ojerovia va'e gwive omano ramo jepe, xe ndive oikove meme va'erã, he'i. ²⁶ —Xe ndive oikove va'e gwive, xe-rehe ojerovia va'e gwive noman mo'ávêi-ma. Ha omano ramo katu, namombyry mo'ái voi opyta xéhegwi. Xe moirũ va'erã voi opa e'ý reheve. Ererovia tipo ko xe nhe'ẽ? he'i Marta-pe Hesu.

²⁷ —Ha'e. Arovia-ma, xe Járý, he'i. —Cristo voi nde nipo ra'e. Nhandejáry ra'y voi nde ra'e. Ko yvy-py ou va'erã va'ekwe voi nde nipo ra'e, he'i Hesu-pe Marta.

Hesa'y-ma Hesu

²⁸ Upéa he'i rire oho ohenói okypy'ýry. Íxupe anho he'i:

—Ogwahẽ-ma ou-vy porombo'eháry. Ne renói-ma, he'i nhemi okypy'ýry-pe.

²⁹ Inhe'ẽ ohendu-ma ramo, pya'e opu'ã oho-ma Hesu ha-py. ³⁰ Ha Hesu nogwahẽi vyteri tetã'i-my. Oĩ joty Hesu Marta ohogwaitĩ íxupe hagwe-py. ³¹ Ha upéi katu ikypy'ýry Maria opu'ã osẽ pya'e oho iha-py.

Ohexa ramo hupive oho ave judeu kwéry hõga-py oĩ va'e, omoirũ hagwã íxupe ou va'ekwe:

—Oho-tama ijyta-py Maria ojahe'o hagwã upe-py, he'i mo'ã hese hikwái. Upéixa ramo oho hupive hikwái.

³² Upéi ogwahẽ oho-vy Hesu renda-py. Ogwahẽ-ma ramo, ojeity Maria Hesu rovagwy-py:

—Ereime ramo ra'e a-py, xe Járý, nomanói arã ra'e xe kyvy, he'i íxupe.

³³ Upe ramo ha'e ohexa Maria hasẽ ramo. Indive oĩ va'e judeu hasẽ ramo ohexa ave. Ohexa ramo, ndovy'avêi-ma. Ndaipy'agwapyvéi-ma voi Hesu:

³⁴ —Kipy pemoĩ ra'e omano va'ekwe-pe, he'i oporandu-vy upe pygwa-pe.

—Eju katu erehexa hagwã, porombo'eháry, he'i íxupe hikwái.

³⁵ Hesa'y-ma Hesu. ³⁶ Aipo ramo:

—Hembiayhu tee voi nipo ra'e, he'i omano va'ekwe-rehe hikwái.

³⁷ Outro he'i:

—Hesapyso e'ý va'ekwe-pe ombohesa kuri. Mba'éixa Hesu ndojapói Lázaro-rehe ombogwera hagwã? he'i Hesu-rehe hikwái.

Hesu omoingove jevy omano va'ekwe-pe

³⁸ Upe ramo ndaipy'agwapy etéi jevy-ma Hesu oho Lázaro retekwe ombosuru hagwe-py. Omoĩ araka'e itagwasu omboty hagwã.

³⁹ —Peipe'a katu imbotyha, he'i Hesu.

—Ani ereipe'a teĩ. Ine-ma voi ra'e, xe Járý, he'i íxupe. —Xáke ine-ma voi. Ojapo irundy áry ombosuru hagwe, he'i íxupe Marta, omano va'ekwe reindykwe.

⁴⁰ Upéi Hesu he'i:

—Ha'e-ma kuri nde-vy, Xe rerovia ramo ojehexa uka va'erã nde-vy Nhandejáry. Tuvixa mba'eha-rupi ojehexa uka va'erã nde-vy, he'i Marta-pe.

⁴¹ Upe ramo oipe'a ita imboty hagwe hikwái. Ha Hesu hovayva-ma oĩ-vy yvate-koty:

—Erehendu-ma kuri xe nhe'ẽ, xe Ru, he'i Nhandejáry-pe. —Upéa-gwi atima porã nde-vy, he'i. ⁴² —Xe rendu meme va'e nde. Aikwaa. Upéa ha'e-ma a-py ijaty va'e ohendu hagwã, he'i hagwã xe-rehe, "Nhandejáry remimbou nipo ra'e ha'e" he'i hagwã xe-rehe, he'i Nhandejáry-pe oração apo-vy.

⁴³ Upéa he'i rire, he'i:

—Lázaro, esẽ katu, he'i onhe'ẽ hatã-vy.

⁴⁴ Upe-ma ramo osẽ ou-vy omano va'ekwe. Onhenhugwãmba-ma ipy ipo ave ou-vy. Ohovami ra'e ao-py íxupe:

—Pejora katu íxugwi oho hagwã, he'i upe pygwa-pe Hesu.

Onhombo'e mbo'e-ma okwa-vy mburuvixa kwéry oju-ka hagwã Hesu-pe

(Mt 26.1-5; Mc 14.1-2; Lc 22.1-2)

⁴⁵ Ha heta oĩ judeu Marta pohuháry ou va'ekwe. Hesu rembiapo ohexa ramo, ojerovia tee-ma hese oiko-vy.

⁴⁶ Ha ojerovia e'ý va'e katu oho jevy fariseu kwéry-pe omombe'u Hesu rembiapokwe. ⁴⁷ Upe-ma ramo ojogweroaty fariseu kwéry pa'i ruvixa kwéry ndive:

—Jahexa e'ý va'e heta ojapo va'e Hesu. Mbava'e po jajapo-ta hese? ⁴⁸ Anive erejapo teĩ koixagwa, ndaja'êi ramo íxupe, enterove ojerovia tee arã hese, he'i.

—Aipo ramo, mburuvixa kwéry romano va'e omanda pohýi arã nhande-rehe kwéry. Ohundi arã Nhandejáry rõga kakwaa nhamboete haty-py. Nhane retã ave ogw-ereko asy arã. Omosẽmba va'erã nhande ruvixa kwéry hekovia omanda mbaraeteve hagwã nhande-rehe, he'i ojõupe hikwái.

⁴⁹ Upe ramo he'i íxupe kwéry Caifás. Upe árho-py pa'i ruvixagwasu voi Caifás. Ha upéi he'i:

—Mba'eve ndapeikwaáiry voi peẽ, he'i. ⁵⁰ —Pe-jeapysaka katu xe nhe'ẽ-rehe. Nhane retã retã gwive ogwereco asy ramo, naiporã arã nhande-vy. Nhande-vy iporãve arã nhande rekovia peteĩ va'e omano ramo, he'i Hesu-rehe ojogweroaty va'e-pe.

⁵¹ Upéa he'i-ma ramo nomombe'úi ojehegwigwa. Upe árho-py oiko pa'i ruvixagwasu ramo. Upéa-gwi Hesu rekorã-rehe omotenonde uka íxupe Nhandejáry: "Judeu kwéry rekovia omano va'erã Hesu" he'i ojehegwigwa e'ý va'e omombe'u-vy. ⁵² Ndaha'êi judeu kwéry

rekovia mante omano va'erã Hesu. Entéro Nhandejáry re'yi kwéry opa-rupi osarambi va'ekwe rekovia ave omano va'erã. Henda henda-rupi peteíxa ijoja hagwã oiko-vy omano va'erã Hesu.

⁵³ Upéa-gwi upe va'e áry gwive onhombo'e mbo'e-ma okwa-vy mburuvixa kwéry judeu va'e ojuka hagwã íxupe. ⁵⁴ Upéa-gwi ndogwatavéi-ma judeu kwéry oĩ harupi. Oho oje'ói-vy tekваты e'ỹ-koty. Efraim tetã-my oho. Upe-py gwemimbo'e kwéry ndive opyta.

⁵⁵ Ha upéi katu oiko-tama areteguasú páscoa héry va'e, Egito yvy-gwi judeu rembypy osẽ hagwe áry arete héry va'e. Ne'írã oiko jave arete, heta judeu oho Jerusalém-my. Gweko-py oho. Tenondeve oho onhemopotĩ uka hagwã Nhandejáry róga kakwaa-py.

⁵⁶ Ogwahẽ ramo upe-py osareko reko Hesu-rehe hikwái:

—Emombe'u katu ore-vy Hesu rehegwa nhe'ẽ. Ou-ta para'e. Tapa ndou mo'ãi katu Nhandejáry róga kakwaa-py, peteĩ teĩ he'i ojõupe Nhandejáry róga-py.

⁵⁷ Pa'i ruvixa kwéry fariseu ndive oipyhyse íxupe. Upéa-gwi he'i:

—Ereikwaa ramo oimeha, emombe'u katu ore-vy, he'i Hesu-rehe omanda-vy hikwái.

Maria omohyakwã Hesu py

(Mt 26.6-13; Mc 14.3-9)

12 Ha upéi katu oiko-ta areteguasú páscoa héry va'e. Seis áry rire oiko-ta. Upe ramo Hesu ogwahẽ oho-vy Betânia tetã'i-my. Upe-py oiko Lázaro Hesu remimoingovekwe. ² Upe-py ogwahẽ rire Hesu, omongaru porã íxupe. Ha Marta ogweroja íxupe hemi'urã oiko-vy. Heta Hesu karu irũ. Ipa'ũ-my ave okaru Lázaro. ³ Upe ramo Lázaro reindy Maria ogweru hyakwã porã tee va'e, nardo héry va'e. Hyru reheve peteĩ litro ogweru. Upe va'e hyakwã porã va'e hepy va'e. Upéi Maria onhohẽ Hesu py-rehe, omohyakwã-vy ipy. Upe rire ho'avuku-py oikyty ipy omokã hagwã. Ha ohasapa hyakwã. Ojohupa koty hyakwã. ⁴ Upe-ma ramo he'i Judas Iscariotes, Hesu momba'uharã ipyhyharã-pe:

⁵ —Hepy eterei hyakwã va'e. Ma'erã nome'ẽi hepy-rehe ra'e? he'i. —Doze jasy omba'apo va'ekwe repy upe va'e. Ma'erã po nome'ẽi ra'e iporiahu va'e-pe hyakwã va'e repy? he'i mo'ã Judas hyakwã va'e-rehe.

⁶ Ndaha'éiry ome'ẽse-gwi iporiahu va'e-pe. Imondaháry voi Judas. Pirapire ryru-rehe onhangareko va'e. Ha hyru-py oĩ va'e omonda monda oiko-vy va'e.

⁷ Upe ramo he'i Hesu:

—Ani nde poxy teĩ Maria-rehe. Eheja taxe mohyakwã. Heko-rupi ha'e ou. Xe mohyakwãse rei amano e'ỹ ngatu. Upéa-gwi gweminhongatu omoĩ xe-rehe, he'i judeu rekoha-rehe. ⁸ —Oiko meme pene pa'ũ-rupi iporiahu va'e kwéry. Peme'ẽse ramo, peme'ẽ va'erã íxupe kwéry. Xe ae ndaiko are mo'ãi pene pa'ũ-rupi, he'i upe pygwa-pe Hesu.

Judeu kwéry onhombo'e mbo'e-ma Lázaro-pe ave ojuka hagwã

⁹ Ha upéi katu heta ijaty va'e, judeu kwéry va'e, ohendu Hesu oimeha Betânia tetã'i-my. Upéa-gwi oje'ói ohexa-vy. Lázaro-pe, Hesu remimoingovekwe rexa-vy ave oje'ói. ¹⁰ Ha pa'i ruvixa kwéry katu oje'ói ohexa va'e ndojohu porãi:

—Heta judeu ko nanhane moirũvéi-ma, he'i. —Hemimoingovekwe-gwi ojehesa rerova-ma oiko-vy Hesu-rehe. Ojerovia-magwi, ojehesa rerova-ma hese, he'i Hesu-rehe Lázaro-rehe ave.

Upéa-gwi onhombo'e mbo'e-ma Lázaro-pe ave ojuka hagwã hikwái.

Ogwahẽ ou-vy Jerusalém tetã-my Hesu; mburika ári ogwahẽ ou-vy

(Mt 21.1-11; Mc 11.1-11; Lc 19.28-40)

¹² (y 17-18) Iko'ẽ-my heta oĩ ijaty va'e Jerusalém-my oho va'ekwe, páscoa areteguasú-py oho va'ekwe. Upe ramo ohendu-ma Hesu rerakwã hikwái:

—Ogwahẽ-tama ou-vy Hesu, he'i ijaty va'e-pe Hesu rerakwã omombe'u-vy.

Upe-py oĩ Hesu rembiapo porã rexahare. Omoirũ ra'e Hesu-pe ohenói ramo Lázaro-pe oyta-gwi osẽ jevy hagwã. Omoingove jevy jave Lázaro-pe, omoirũ ra'e íxupe hikwái. Upéa-gwi omombe'u mbe'u herakwã. Ha upéi katu henduhare oho ohogwaitĩ-vy íxupe:

—Jahexa e'ỹ va'e opu'akaha-py ojapo kuri Hesu, he'i hese omombe'u-vy.

Upéa-gwi oho ohogwaitĩ-vy íxupe.

¹³ Upe-ma ramo gwĩ henduhare oikyty heraha-vy pindo rogwe hakã reheve. Ohogwaitĩ-vy oho. He'i:

—Tonhemomba'egwasu katu Nhandejáry, he'i onhe'ẽ hatã-vy hikwái. —Nhandejáry réry-py ou va'e-pe tohovasa katu, he'i. —Nhande ruvixarã-pe tohovasa katu. Nhande Israel kwéry ruvixagwasurã-pe tohovasa, he'i Hesu-rehe onhe'ẽ hatã hatã-vy hikwái. †

¹⁴ Ha upéi katu Hesu ojohu gwenagwã mburika ra'y ojeupi hagwã hi'ári. Upéixa ete omombe'u va'ekwe Nhandejáry kwatia nhe'ẽ Hesu rehegwarã nhe'ẽ:

¹⁵ “Ani pekyhyje teĩ, he'i Sião mygwa-pe, Pene ruvixagwasurã ko ogwahẽ-ma ou-vy mburika ári ou. Upéa-gwi ani pekyhyje teĩ” ††

he'i Nhandejáry nhe'ẽ Jerusalém pygwa-rehe.

¹⁶ Upéixa voi he'i va'ekwe Nhandejáry kwatia nhe'ẽ Hesu rekorã omombe'u-vy. Ha hemimbo'e ndoikwaái voi ra'e Hesu rekorã rehegwa nhe'ẽ. Mburika ári oho ramo, mbava'e-pe po he'ise upe va'e ndoikwaáiry voi. Ha onhembotuvixa mba'e rire katu Hesu, oikove jevy rire katu, imandu'a jevy Nhandejáry kwatia nhe'ẽ-rehe hikwái. Hesu rekorã rehegwa nhe'ẽ-rehe imandu'a jevy hikwái. Upe ramo:

—Nhandejáry kwatia he'i hagwe-rami oiko nipo ra'e Hesu-pe. Hesu-pe jajapo va'ekwe, Nhandejáry nhe'ẽ-

rupi jajapo nipo ra'e íxupe, he'i omombe'u ojúpe hemimbo'e kwéry.

Ha mburika ra'y ári ou jave omboete ete Hesu-pe ijaty aty va'e kwéry. ^{17 19} Ha fariseu kwéry:

—Erehexa pa? Enterove va'e ko ojhessa rerovapa-ma hese hikwái. Ha ojhessa rerova hagwã hese ndikatúi jajoko, he'i ojúpe fariseu kwéry.

“Orohexase Hesu-pe” he'i judeu e'ý va'e grego-py on-he'ë va'e

²⁰ Ha Jerusalém-py ogwahë ogwa'ë-vy heta eta va'ekwe aretegwasu mboeteha. Ipa'ũ-my oĩ ave gwí judeu e'ý va'e grego-py onhe'ë va'e. ²¹ Upe ramo ou Filipe oĩ ha-py. Filipe Galiléia yvy pygwa voi. Betsaida tetã mygwa voi. Ha upéi:

—Mba'ejáry, orohexase Hesu-pe, he'i Filipe-pe. Oporandu jevy jevy oho hagwã-rehe.

²² Upe ramo oho omombe'u André-pe. Upéi mokõive oho omombe'u Hesu-pe. ²³ Inhe'ë ohendu ramo, he'i Hesu:

—Xe Nhande Ryke'y tee va'e. Ogwahë-ma anhemomba'egwasu ukaha óra, he'i. ²⁴ —Amombe'u-ta peë-my anhetegwa tee va'e. Xejehegwa amombe'u-ta trigo ra'ýi rehegwa nhe'ë-rami. Trigo ra'ýi nhanhot'ý va'e yvy-py henhói hagwã. Henhói e'ý ramo trigo ra'ýi mante oĩ. Peteĩ mante oiko. Ha henhói ramo katu ndoikovéi-ma ha'ýigwe. Ndoikovéi ójehe. Henhói ijagwyje hagwã, onhembohetave hagwã, he'i. ²⁵ —Upéixa ete gwekove-rehe hakate'ý va'e, ojehéte oiko va'e, onhehundipa rei va'erã hekove. Ndotopái va'erã gwekove repyrã. Ha gwakate'ý hagwã gwekove-rehe nopenái va'e katu ko yvy ári, omoĩ ngatu va'erã gwekove Nhandejáry ndive oiko opa e'ý reheve hagwã, he'i. ²⁶ —Xe rembigwái ramo oikose va'e gwive taxe moirũ katu, he'i. —Upéixa ramo xe aime ha-rupi, xe ndive oiko va'erã ave xe rembigwái. Xe rembigwái va'e gwive omboete va'erã íxupe xe Ru, he'i upe pygwa-pe Hesu.

Kurusu-rehe omanotaha omombe'u Hesu

²⁷ Ha upéi katu he'i jevy upe pygwa-pe Hesu:

—Ko'ánga katu ajepy'apy-ma xéjehe, he'i. —Ndaxe py'agwapyvéi-ma xéjehe. Mbava'e po ha'e-ta xe Ru-pe, ndaikwaái. Ha'e-ta para'e, Xe resende katu xe áry-py. Xe amano hagwã áry-py xe resende katu, ha'e-ta para'e. Nahániry. Xe resende katu, aipo nda'e mo'áiry. Amano hagwã-ma agwahë aju-vy xe óra-py, he'i. ²⁸ —Tomomba'egwasu uka nde réry, he'i Gwu-pe.

Upe-ma ramo ohendu yváy-gwi onhe'ë va'e:

—Xe réry amomba'egwasu-ma kuri. Áy amomba'egwasu jevy-ta, he'i upe pygwa-pe Túvy.

²⁹ Ha ijaty va'e ohendu ave onhe'ë va'e. Hyapu va'e-rami ae ohendu inhe'ë:

—Hyapu-ma. Osunu-ma, he'i mo'ã yváy pygwa nhe'ë rendu-vy hikwái.

Outro he'i:

—Nhandejáry rembigwái yváy pygwa omombe'u íxupe, he'i mo'ã onhe'ë va'ekwe-rehe.

³⁰ Upéixa ramo he'i Hesu:

—Ndaha'éiry xe-vy anho omombe'u va'ekwe. Peë-my ave omombe'u onhe'ë va'e, he'i. ³¹ —Áy ogwahë-ma áygwa óra. Yvypóry-pe ahexa uka-tama hekoha vaiha. Ha yvypóry ruvixa-pe amosë-tama imondo-vy, he'i anháy ruvixa-rehe. ³² —Ha xe ko, ko yvy-gwi xe rupi rire kurusu-rehe, anhemoirũ uka-ta entéro kente kwéry-pe, he'i ijaty va'e-pe Hesu.

³³ Upéa he'i kurusu-rehe omanotaha omombe'u-vy.

³⁴ Ha upéi he'i íxupe ijaty va'e kwéry:

—Nhandejáry kwatia nhe'ë, orohendu va'e, he'i no'ã-rami, “Nomanói va'erã Cristo. Oiko meme va'erã opa e'ý-rehe” he'i. Upéixa ramo ma'erã, “Ohupi va'erã omoĩ-vy ko yvy-gwi Nhande Ryke'y tee va'e-pe” ere kuri ore-vy? Kiva'e po ko Nhande Ryke'y tee va'e, ndoroikwaái, he'i íxupe hikwái. †

³⁵ Upéi he'i Hesu:

—Sapy'a apombo'eve-ta ohesape va'e-rami. Ha upe rire katu, aha jevy-ma va'erã, he'i. —Pene pa'ũ-rupi xe aime jave, arakatu-rupi oiko va'e-rami tapeiko kena. Arakatu-rupi peiko ramo, ndapeikói va'erã hesapyso e'ý oiko va'e-rami. Pytũ-rupi oiko va'e gwive ndohexáiry gwaperã. ³⁶ Apohesape jave pejerovia katu xe-rehe. Upéixa peiko-ma va'erã arakatu-rupi meme oiko va'e-rami, he'i ijaty va'e-pe Hesu. ††

Judeu kwéry ndogweroviáiry Hesu nhe'ë

Onhe'ë oĩ-vy rire onhemo'ã-ma oho-vy Hesu. Ijaty va'e-gwi okanhy-ma oho-vy. ³⁷ Heta jahexa e'ý va'e gwive hexapyrã-rupi voi ojapo-ma. Ohexa jepe, ndojerovia etéi voi hese hikwái.

³⁸ Yma va'ekwe omoĩ kwatia-rehe. Hesu rekorã omoĩ va'ekwe Nhandejáry nhe'ë-py omombe'u va'ety héry va'e Isaías. Ohai va'ekwe no'ã-rami:

“Kiva'e po ogwerovia nhane remimombe'u, xe Járy? Kiva'e-pe po ohexa uka Nhandejáry ipu'akaha?” ‡ he'i Nhandejáry nhe'ë. ³⁹ Upéa-gwi hembihaike-rami ndogweroviáiry ave Hesu nhe'ë hikwái.

Ohai jevy va'ekwe Isaías no'ã-rami:

⁴⁰ “Ogwerovia e'ý va'e-pe omoingo Nhandejáry pytũ-rupi. Inharandu porãrãgwe oipe'apa íxugwi. Upéa-rehe hesapyso e'ý va'e-rami oiko. Nahi'arandu porãi voi. Ndojeréi Nhandejáry-rehe omoirũ hagwã íxupe, Nhandejáry ombogwera hagwã íxupe kwéry” †† he'i Nhandejáry nhe'ë. Upéixa ete ohai va'ekwe judeu rekorã Isaías amyri. Upéa-gwi ohai hagwe-rami ndikatúi ojerovia Hesu-rehe hikwái.

⁴¹ Ha Isaías upéte ojhessa uka va'ekwe Hesu rekoha. “Tuvixa mba'e” he'i Hesu rexa-vy. Upéa-gwi omoĩ va'ekwe kwatia-rehe Hesu rehegwarã.

⁴² Judeu kwéry ndogweroviái ramo jepe, heta oĩ mburuvixa judeu va'e ojerovia joty hese. Ha atýra-py katu nomombe'úiry ojeroviaha. Ikyhyje fariseu kwéry-gwi. Nonhemosë ukaséi ojeperahéi haty haty-gwi. ⁴³ Onhemboete ukase ramo jepe Nhandejáry-pe, ojhessa

† 12:34 *Sl* 110.4; *Is* 9.7; *Ez* 37.25; *Dn* 7.14 †† 12:36 *Jo* 1.4-5; 3.19,21; 8.12; *Ef* 5.8-13; 1 *Ts* 5.4-5; 1 *Jo* 1.5-7 ‡ 12:38 *Is* 53.1 †† 12:40 *Is* 6.10

uka porāse ave oiko-vy teko rei-pe. Upéa-gwi nomombe'úiry ojeroviaha atýra-py.

“Xe nhe'ë mbojevya va'e gwive, hekoha vai mombe'uharã oĩ ave íxupe” he'i Hesu

⁴⁴ Ha upéi katu onhe'ë hatã Hesu:

—Xe-rehe ojerovia tee va'e gwive ojerovia xe mbouhare-rehe ave. Ndaha'éiry xe-rehete anho ojerovia va'e, he'i. ⁴⁵ —Xe reko ohexa kwaa va'e gwive, xe mbouhare reko ohexa kwaa ave. ⁴⁶ Yvypóry kwéry-pe ahesape hagwã aju va'ekwe xe-rehe ojerovia tee va'e gwive oiko e'ý hagwã pytũ-rupi. ⁴⁷ Xe remimombe'u renduse e'ý va'e gwive, namombe'u mo'ãi íxupe hekoha vaiha. Ndajúi va'ekwe yvypóry rekoha vai mombe'u-vy. Aresende-vy ae aju va'ekwe, he'i. ⁴⁸ —Ha xe nhe'ë mbojevya va'e gwive, xe nhe'ë nohenduséi va'e gwive, oikwaa va'erã gwekoha vaiha. Xe aju jevytaha áry-py oikwaa va'erã gwembiapo vaikwe. Áy xe remimombe'u nohenduséi-gwi ombohasa asy va'erã íxupe kwéry Nhandejáry, he'i.

⁴⁹ —Xe jehegwigwa namombe'úi va'e. Xe Ru nhe'ë ae amombe'u. Xe Ru xe mbouhare omombe'u xe-vy xe nhe'ërã. Xe remimombe'urã ave omombe'u xe-vy. Upéa-gwi xe aju jevytaha áry-py xe nhe'ë nohenduséi-gwi ojekwaapa va'erã íxupe hembiaapo vaikwe. ⁵⁰ Ha xe Ru omombe'u va'e xe-vy xe nhe'ë katu ohendu va'e gwive amoingove va'erã íxupe Nhandejáry ndive opa e'ý reheve oiko hagwã. Xe jehegwigwa nhe'ë namombe'úi. Xe nhe'ërã xe Ru omombe'u va'ekwe ae amombe'u voi xe, he'i Hesu upe pygwa-pe.

Hesu oipyhéi peteĩ teĩ gwemimbo'e kwéry-pe

13 Ha upéi katu ogwahẽ-tama areteguasú héry va'e páscoa. Ogwahẽ-ma Hesu omanoha óra oheja hagwã ko yvy oho-vy. Ojeupi jevy-tama oho-vy Gwu oiko ha-py. Upéa oikwaa voi Hesu. Ko yvy pygwa he'ýi va'e hembiahyhu meme voi. Meme ete ohayhu íxupe kwéry. Omano peve ohayhu.

² Okaru jave gwemimbo'e kwéry ndive, anháy ruvixa anhayguasú ombo'e ra'e Simão ra'y Judas Iscariotes-pe. Omomandu'a uka ra'e Hesu pyhyharã-rehe:

—Emombe'u katu Hesu oimeha a-py. Ipyhyharã-pe emombe'u katu, he'i ra'e íxupe anhayguasú.

³ Ha Nhandejáry omoingo ra'e Hesu-pe enterove va'e ruvixarã. Upéa oikwaa voi Hesu. Nhandejáry-gwi voi ou ra'e. Ko'ánga oho jevy-tama Nhandejáry oiko ha-py. Upéa oikwaa voi ave Hesu. ⁴ Upe-ma ramo opu'ã omboi oao jo'a. Oipyhy jepykytyhaty. Gwumby-rupi omoĩ oku'a jopy hagwã. ⁵ Upéi hyrurã-py y onhohẽ oipyhéi-ma peteĩ teĩ gwemimbo'e kwéry-pe oipyhéi. Peteĩ teĩ oipyhéi rire omokã jepykytyhaty-py. ⁶ Ogwahẽ ramo Simão Pedro renda-py:

—Nde ko xe pyhéi-ta tipo, xe Járy? he'i íxupe oporandu-vy.

⁷ —Ko'ánga ndereikwaái voi mbava'e po xe ajapo-ta nde-rehe. Ha nde-vy oikwaa ukataha óra-py ereikwaa va'erã, he'i Simão Pedro-pe.

Upe ramo he'i:

⁸ —Xe ko apa e'ý ngatu nde ndaxe pyhéiry va'erã, he'i íxupe Pedro.

—Ndoropyhéiry ramo, naxe moirũ mo'ávéi-ma voi nde, he'i Pedro-pe Hesu.

⁹ —Aipo ramo, he'i —xe pyhéi katu, xe Járy. Upéi xe pohéi mani ave, he'i. —Xe akãhéi mani ave, he'i íxupe Pedro.

¹⁰ Upe ramo Hesu he'i:

—Ne nhe'ë katu ndajapo mo'ãi. Jajahu rire, nhane potĩ-ma voi, he'i. —Nhande jajahu rire, nhande rete gwive ipotĩ. Upéixa ramo nhande py mante jaikyty. Upéixa ete peteĩ teĩ pende py'a onhemopotĩ-ma áy. Ha peteĩ va'e katu opyta ipy'a ky'a reheve.

¹¹ Upéa he'i kiva'e po oikwaa uka-ta ipyhyharã-pe oikwaa-gwi voi.

¹² Ha upéi katu oipyhéi rire omonde jevy oao jo'a omoirũ jevy hagwã íxupe kwéry:

—Peikwaa tipo mbava'e ajapo kuri pende-rehe, he'i.

¹³ —Peë, “Ore mbo'eháry” peje voi xe-rehe. “Ore járy” peje xe-rehe. Peje porã voi, he'i. —Pene mbo'eháry voi xe. Pende járy ave voi xe, he'i. —Peje porã voi, he'i.

¹⁴ —Pende járy jepe, pene mbo'eháry jepe apopyhéi joty kuri, he'i. —Upéa-gwi iporã pejopyhéi. ¹⁵ Oropyhéi ranhe xe reko ra'ã hagwã peë, peiko hagwã-ma xe rekoha-rupi, penhopytygwõ hagwã tembigwái-rami.

¹⁶ Amombe'u-ta peë-my anhetegwa tee va'e. Ani, “Hembigwái voi xe jepe, xe járy-gwi tuvixave va'e voi xe” peje mo'ã pende py'apy-py. “Hemimondo voi xe jepe, xe mondohare-gwi tuvixave va'e voi xe” ani aipo peje mo'ã pende py'apy-py. ¹⁷ Pene rembiaporã peikwaa voi. Upéa pejapo ramo pevy'a va'erã, he'i.

¹⁸ —Xe rembiporavo voi peë apokwaa voi. Ha pene pa'ũ-rupi oĩ peteĩ hembiaapo porã e'ý va'e. Ovy'a va'erã, nda'éiry hese. Yma gwive he'i va'ekwe Nhandejáry nhe'ë upe va'e-rehe:

“Xe karu irũ omoirũ-ma xe a'e e'ýha-pe omoirũ” he'i Nhandejáry nhe'ë. Upéa-gwi Nhandejáry nhe'ë he'i hagwe-rami omoirũ-ma kuri xe a'e e'ýha-pe xe irũ, he'i Judas Iscariotes-rehe. ¹⁹ —Upéa áy ha'e-ma peë-my peje hagwã xe-rehe, “Nhandejáry voi Hesu nipo ra'e” peje hagwã xe-rehe. Ne'írã ojehu xe-vy mba'eve. Ha ojehu rire katu, peje va'erã xe-rehe, “Hesu oikwaa ra'e ojehegwa nhe'ë ra'e. Nhandejáry voi Hesu nipo ra'e” peje va'erã xe-rehe, he'i. ²⁰ —Amombe'u-ta peë-my anhetegwa tee va'e. Xe remimondo omogwahẽ va'e, xe mogwahẽ ave. Ha xe mogwahẽ va'e xe mbouhare-pe omogwahẽ ave, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

“Pene pa'ũ-rupi peteĩ va'e xe mombe'u va'erã xe pyhyharã-pe” he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu

²¹ Upéa he'i rire, ndaipy'agwapyvéi-ma Hesu oiko-vy. Omombe'u porã gwemimbo'e kwéry-pe:

—Amombe'u-ta peë-my anhetegwa tee va'e. Pene pa'ũ-rupi peteĩ va'e xe mombe'u va'erã xe pyhyharã-pe, he'i íxupe kwéry.

† 13:16 Mt 20.24-28; 23.8-12; Mc 9.35; Fp 2.3-7; 1 Pe 5.3 †† 13:19 Sl 41.9; Mt 26.20-25; Mc 14.17-21; Lc 22.21-23

²² Upe ramo osareko ojóehe hikwái. Kiva'e-rehe po he'i Hesu ndoikwaáiry. ²³ Ha xe katu Hesu remimbo'e, ijyke-rehe agwapy va'e. Xe Hesu rembiayhu voi. ²⁴ Upe ramo Simão Pedro xe renói arepara hagwã hese. Upéi he'i:

—Kiva'e-rehe tipo ere kuri, eporandu katu íxupe, he'i xe-vy Pedro.

²⁵ Upe ramo ojoyke reheve aĩ ramo, ha'e Hesu-pe:

—Kiva'e-rehe tipo ere kuri, xe Járý —ha'e Hesu-pe anho aporandu-vy. Ha Hesu he'i:

²⁶ —Upe ame'ẽ-ta va'e íxupe mbojape pehẽgwe amoakỹ rire. Upe va'e-pe ame'ẽ-ta, he'i xe-vy Hesu.

Upe-ma ramo oipyhy-ma mbojape. Hyru-py omoakỹ rire ome'ẽ Simão Iscariotes ra'y Judas-pe.

²⁷ Upe-ma ramo Judas oipyhy rire íxugwi mbojape, ohoko me'ẽ-ma íxupe anháy ruvixa anhaygwasu. He'i íxupe Hesu:

—Ejapo pya'e katu erejapose va'e, he'i Judas-pe.

²⁸ Ikaru irũ mbava'e-pe po he'ise Hesu ndoikwaái voi. ²⁹ Ha Judas katu pirapire ryrure onhangareko va'e. Upéa-gwi he'i rei hese opy'apy-py hikwái: "Ojogwa-ta para'e nhane remi'urã" he'i rei hese. "Ome'ẽ-ta para'e iporiahu va'e-pe" he'i rei hese opy'apy-py.

³⁰ Ha Judas mbojape oipyhy rire-ma íxugwi, pya'e osẽ oho-vy. Pytũ-ma ramo osẽ oho-vy.

"Xe apohayhuha-rami, pejoyhayhu katu peẽ ave" he'i Hesu gwemimbo'e kwéry-pe

³¹ Osẽ rire, he'i jevy Hesu gwemimbo'e kwéry-pe:

—Ko'ánga xe Nhande Ryke'y tee va'e, aikwaa uka-ta peẽ-my xe rekoha porã tee. Xe-rehe ohexa kwaa va'e, ohexa kwaa ave Nhandejáry-rehe hekoha porã tee va'e. ³² Nhandejáry rekoha porã tee aikwaa-gwi, Nhandejáry oiko ha-rupi ohexa uka-ta enterove ohexapa va'erã xe rekoha porã tee. Áy katu xe rekoha porã tee ohexa uka-tama, he'i. ³³ —Naxe are mo'ái pene pa'ũ-rupi, xe ra'y kwéry. Aha rire, xe reka va'erã. Ko'ánga xe ha'e hagwe-rami judeu kwéry-pe, amombe'u-ta peẽ-my. Xe aha hagwã-py ndikatúi peho ave, he'i.

³⁴ —Áy ame'ẽ-ta peẽ-my pende reko pyahurã: Pejoyhayhu rei katu. Xe apohayhuha-rami, pejoyhayhu katu peẽ ave. ³⁵ Pejoyhayhu peiko-vy ramo, "Hesu nhe'ẽ renduha tee voi nipo ra'e" entéro he'i va'erã pende-rehe. †

"Ne'írã osapukái ramo gáju, ere-ta xe-rehe mbohapyha, Ndaikwaái voi íxupe, ere-tama xe-rehe" he'i Pedro-pe Hesu

³⁶ Ha upéi katu oporandu íxupe Simão Pedro:

—Kipy tipo ereho-ta, xe Járý? he'i Hesu-pe.

—Xe aha hagwã-py ndikatúi ereho áy. Ha upe rire katu ereho va'erã xe rapykwéri, he'i Pedro-pe.

³⁷ —Ma'erã tipo, xe Járý, áy voi nderehejái aha nde rapykwéri, he'i íxupe. —Nde rekovia amano hagwã-rami aĩ, he'i íxupe Pedro.

³⁸ —Upéa ere ramo, anhetegwa tipo ere xe-vy? he'i.

—Amombe'u-ta nde-vy anhetegwa tee va'e. Ne'írã osapukái ramo gáju, ere mo'á va'erã xe-rehe mbohapyha, "Ndaikwaái voi íxupe" ere mo'á va'erã xe-rehe, he'i Pedro-pe Hesu. ††

"Xe ko Nhandejáry rape rexa ukaha voi" onhe'ẽ paha-vy he'i ójehe Hesu

14 Upe ramo Hesu he'i jevy gwemimbo'e kwéry-pe:

—Ndikatuvéi xe moirũ ramo jepe, anive pende py'agwapy e'ỹ peiko-vy. Pejerovia katu peiko-vy Nhandejáry-rehe. Pejerovia katu peiko-vy xe-rehe ave, he'i. ² —Xe Ru oiko ha-py heta oĩ jaiko hagwã. Ha ndaipóri ramo ra'e pene renagwã katu, amombe'u ave arã ra'e peẽ-my ra'e. Ha aha-tama amoĩ porã porã hagwã pene renagwã, he'i. ³ —Amoĩ porãmba rire katu, aju jevy arã pende-rehe apogweraha hagwã xe aiko ha-py peẽ ave peiko hagwã xe ndive. ⁴ Xe agwahẽ hagwã-py peikwaa voi. Xe raperã peikwaa ave, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

⁵ Upéi Tomé he'i:

—Kipy po eregwahẽ-ta, ndoroikwaái voi, ore Járý. Upéa-gwi ndikatúi oroikwaa nde raperã, he'i íxupe Tomé.

⁶ Upéi Hesu he'i:

—Xe ko Nhandejáry rape rexa ukaha voi, he'i ójehe. —Xe apu e'ỹ va'e. Anhetegwa mante mombe'uha voi xe, he'i ójehe. —Apomoingove va'e xe. Pene moin-goveha voi xe, he'i ójehe Hesu. —Ojéhegwi rei nogwahẽi va'erã oho-vy xe Ru oiko ha-py avave. Ha xe ae araha ramo katu íxupe, ogwahẽ va'erã oho-vy xe Ru ha-py. ⁷ Xe-rehe pehexa kwaa ramo ra'e, xe Ru-rehe pehexa kwaa ave arã ra'e. Ha ko'ánga katu pehexa kwaa-ma hese. Peikwaa-ma hekoha, he'i Tomé-pe.

⁸ Upéi he'i Filipe:

—Ehexa uka katu ore-vy nde Ru, ore Járý. Xe remiporandu va'e orohexa-ma ramo, orovy'a arã. Naporandu-véi-ma arã nde-vy, he'i íxupe Filipe.

⁹ Upe ramo Hesu he'i:

—Xe are-ma voi pene pa'ũ-rupi aiko-vy. Ma'erã nderehexa kwaái vyteri xe-rehe, Filipe? Xe-rehe ohexa kwaa va'e, xe Ru-rehe ohexa kwaa-ma ave. Oikwaa-ma ave xe Ru-pe. Upéa-gwi ma'erã, "Ehexa uka katu ore-vy nde Ru" ere joty xe-vy. Ma'erã xe Ru erehexase joty? he'i. ¹⁰ —Xe reja e'ỹha voi xe Ru. Hembieja e'ỹ voi xe. Peteĩxa oronhomoirũ va'e voi, he'i. —Ma'erã po ndereroviái xe nhe'ẽ, he'i Filipe-pe.

Upéi he'i jevy gwemimbo'e kwéry-pe:

—Ndaha'úi xe jehegwigwa xe remimombe'u va'e peẽ-my. Xe Ru ae peteĩxa xe moirũ va'e. Xe Ru ae ojapo uka xe-vy xe rembiaporã. ¹¹ Peteĩxa xe moirũ va'e xe Ru. Ha peteĩxa amoirũ va'e íxupe. Perovia katu xe nhe'ẽ. Ha ndaperoviaséi ramo jepe, pehexa-ma niko xe rembiapo porã. Upéa-rehe xe rovia katu, he'i.

¹² —Amombe'u-ta peẽ-my anhetegwa tee va'e. Aha jevy-ta xe xe Ru oiko ha-py. Upéa-gwi xe-rehe ojerovia-

†† 13:38 Mt 26.31-35; Mc 14.27-31; Lc 22.31-34 † 14:3 2 Co 5.1; Ap 21.1-4 †† 14:6 At 4.12; Ef 2.18; 3.12 †† 14:11 Jo 10.30; Cl 2.9

† 13:35 Mt 22.39; Jo 15.12; Gl 5.14; 1 Pe 1.22; 1 Jo 3.11; 4.7

ma oiko-vy va'e gwive, aipytygwō va'erã íxupe kwéry. Xe rembiapo-rami hembiaapo porã va'erã. Hembiaapo porãve rãve va'erã katu aipytygwō ramo íxupe, he'i.
¹³ —Oime raë va'e-rehe xe réry-py pejerure ramo, xe réry pehenói ramo, ajapo va'erã peë-my, aikwaa uka hagwã xe Ru rekoha porã tee peë-my.
¹⁴ Oime raë va'e-rehe pejerure ramo xe réry-py, xe-rehe pejerovia-gwi, ajapo va'erã peë-my, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.
 †

“Xe rekovia ome'ë va'erã peë-my pene pytygwōharã pene ndive oiko meme va'erã” he'i Hesu
 (Jo 7.38-39; 16.5,7,13; At 2.2-4; Rm 5.5)

¹⁵ Upéi he'i jevy Hesu:

—“Xe rembiayhu va'e voi Hesu” peje ramo xe-rehe, xe nhe'ë pejapo-ma va'erã, he'i.

¹⁶ —Xe nhe'ë pejapo ramo, xe ko ajerure va'erã xe Ru-pe pende-rehe. Xe rekovia ome'ë va'erã peë-my pene pytygwōharã. Pene ndive oiko meme hagwã ome'ë va'erã peë-my.
¹⁷ Upe va'e hemime'ërá Nhe'ë Marangatu tee va'e voi, anhetegwa tee va'e mombe'uha voi ha'e. Ha teko rei-pe katu nogwahë mo'áiry ou-vy Nhe'ë Marangatu tee va'e. Ndohexa kwaái hese teko rei. Ndoikwaáiry íxupe. Ha peë katu peikwaa voi íxupe. Pene ndive oiko Nhe'ë Marangatu tee va'e. Pende py'apy-py oiko va'erã, he'i.

¹⁸ —Pene tyre'y hagwã ndapoheja mo'ái. Pene renda-py aju jevy va'erã, he'i.
¹⁹ —Áy ndaxe rexa are mo'ái ko yvypóry kwéry. Upe rire ndaxe rexa mo'ávéi jevy-ma. Ndaxe rexái ramo jepe teko rei, peë katu xe rexa joty va'erã. Xe aikove jevy-ma va'erã. Upéa-gwi xe jave peikove ave va'erã peë.
²⁰ Xe aikove jevytaha áry-py peje va'erã xe-rehe, “Peteíxa omoirũ nipo ra'e Gwu-pe. Peteíxa nhamoirũ nipo ra'e Hesu-pe. Peteíxa nhane moirũ nipo ra'e Hesu” peje va'erã xe-rehe, he'i.
 —Nhanhomoirũha peë peikwaa porã va'erã voi, he'i.

²¹ —Xe nhe'ë renduha, xe nhe'ë apoha, xe rayhuha voi upe va'e. Ha xe rayhu va'e, ohayhu ave va'erã íxupe xe Ru ave. Xe ave ahayhu ave va'erã íxupe. Ajekwaa uka ave va'erã íxupe, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

²² Upe-ma ramo oporandu íxupe Judas, ndaha'ei upe Judas ipyhy ukahará:

—Ma'erã po nderejekwaa uka mo'ái entéro yvypóry-pe, he'i íxupe. —Ma'erã po ore-vy anho erejekwaa ukata, ore Jary? he'i íxupe Judas oporandu-vy.

²³ Upéi Hesu he'i íxupe kwéry:

—Xe rayhu va'e gwive ohendu va'erã xe nhe'ë. Ohayhu va'erã íxupe xe Ru ave. Upéa-gwi orogwahë va'erã íxupe oroju-vy. Hendive oroiko va'erã, he'i Gwu-rehe, ójehe ave.
²⁴ —Ha xe rayhu e'y va'e gwive, nohendu mo'ái xe nhe'ë. Ha xe remimombe'u peë-my ndaha'ei xe jehegwigwa. Xe Ru xe mbouhare remimombe'u ae amombe'u peë-my, he'i.

²⁵ —Upe va'e peë-my xe remimombe'u voi pene pa'ũ-rupi aime jave.

²⁶ Ha ndaikovéi ramo, pene mbo'e va'erã pene pytygwōharã. Nhe'ë Marangatu tee va'e voi upe va'e. Upe va'e xe Ru remimbourã xe réry-py voi. Entéro xe-rehe omombe'u va'ekwe-rehe gwive, entéro xe remimombe'ukwe-rehe ave pene momandu'a uka va'erã, he'i.
 †

²⁷ —“Tereho katu nde py'agwapy reheve” he'i rei teko rei. Ha xe katu nda'e reíry upéixa. Orombopy'agwapy-ta. Xe py'agwapyha-rami orombopy'agwapy-ta. Upéa-gwi anive pene py'agwapy e'y teí. Anive pekyhyje teí, he'i.
²⁸ —“Aha jevy-ta. Ha upe rire katu aju jevy-ta pene ndive apyta hagwã” ha'e kuri peë-my. Upéa pehendú voi. Áy xe rayhu tee ramo, pevy'a arã ra'e. Xe Ru ko tu-vixave va'e xéhegwi. Aha-ta xe Ru-pe agwahë. Upéa-gwi aha jevy ramo jepe, pevy'a arã ra'e.
²⁹ Aha e'y reheve amombe'u-ma peë-my xe aha hagwã. Aha rire-ma katu, aipota, “Anhetegwa voi nipo ra'e hemimombe'u” peje va'erã xe-rehe pene mandu'a-vy. Upéa-gwi amombe'u áy xe aha hagwã peë-my.
³⁰ Áy ogwahë-ta ou-vy anhaygwasu gwí Nhandejáry-rehe ija'e'yha-rehe omanda va'e voi. Upéa-gwi nanhomongeta puku mo'ái pene ndive. Ndaipu'akái xe-rehe anhaygwasu. Xe ndaikóiry inhe'ë-rupi. Xe Ru nhe'ë-py ae aiko.

³¹ Aipota teko rei oikwaa xe ahayhuha xe Ru-pe. Upéa-gwi xe Ru he'i va'e gwive ajapo-ta inhe'ë, he'i.
 —Nhapu'ã katu ko'a-gwi jaha, he'i.

“Uva máta tee va'e he'ise xe-rehe” he'i ójehe Hesu

¹⁵ Upéi he'i jevy gwemimbo'e kwéry-pe Hesu:
 —Amombe'u-ta peë-my xe rehegwa nhe'ë uva máta rehegwa nhe'ë-rami. Uva máta tee va'e he'ise xe-rehe. Uva máta járy he'ise xe Ru-rehe.
² Hakã hi'a e'y va'erã gwive oipe'a. Uva máta-gwi oipe'a. Ha hakã hi'a porã va'erã katu oheja íxupe. Hakã gwyre mante oipe'a íxugwi. Hi'a porãve hagwã omopotí íxupe, he'i.
³ —Upéixa pene potí-ma pende py'a-py. Xe remimombe'u pehendú va'e gwive pene potí-ma voi pende py'a-py.
⁴ Xe moirũ katu peiko-vy peteíxa. Ha xe ave peteíxa oromoirũ-ta. Imáta-gwi oipe'a hakã va'e-rami upe va'e hakã ndahi'áiry. Upéixa ete naxe moirũvéi-ma ramo, napene rembiapo porãvéi-ma va'erã. Mba'eve ndapejapovéi-ma va'erã, he'i.

⁵ —Ha uva máta he'ise xe-rehe. Pende-rehe he'ise uva rakã. Peteíxa xe moirũ va'e, xe ave amoirũ íxupe va'e, upe va'e heta hembiaapo porã porã va'erã hi'a porã porã oí va'e-rami. Xe e'y reheve mba'eve ete voi ndapejapo mo'ávéi-ma va'erã, he'i.
⁶ —Ha peteíxa xe moirũ e'y va'e katu hi'a e'y va'e rakã-rami onhemombo va'erã. Ipiru va'erã. Ipiru rire omboaty va'erã ohapy hagwã-py, he'i.
⁷ —Peteíxa xe moirũ ramo, pende py'a-py oiko ramo xe nhe'ë, oime raë va'e-rehe pejerure ramo katu, ome'ë va'erã peë-my.
⁸ Pene rembiapo porã porã ramo, ohexa kwaa va'erã xe Ru-rehe hekoha porã tee. Upéixa ramo pene rembiapo porã ramo, xe remimbo'e ramo peiko va'erã.
⁹ Xe Ru xe rayhuha-rami, xe ave apohayhu peë-my. Pene mandu'a meme katu apohayhuha-rehe.
¹⁰ Xe nhe'ë pehendú peiko-vy ramo,

† 14:14 Mt 18.19-20; Mc 11.24; Lc 11.9-10; Jo 15.7; 16.23; 1 Jo 5.14-15

†† 14:26 1 Co 2.12 ‡ 14:27 Fp 4.7; Cl 3.15

pene mandu'a meme va'erã apohayhuha-rehe. Upéixa voi xe Ru nhe'ë ahendu-gwi xe mandu'a meme xe rayhuha-rehe, he'i.

¹¹ —Upéa ha'e-ma peë-my pevy'a hagwã. Xe avy'aharami aipota pevy'a ave. Pevy'apa hagwã peiko-vy ha'e-ma peë-my.

¹² ãy ha'e-ta peë-my: Pejohayhu katu peiko-vy. Apohayhuha-rami pejohayhu katu, he'i. ^{†13} —Oirũ rekovia ojejuka uka va'e, ohayhu tee rei oirũ-pe. Ndoikói ohayhuve va'e, he'i. ¹⁴ —Ha xe irũ voi peë. Xe nhe'ë pehenduramo xe irũ tee voi peë. ¹⁵ Xe rembigwái, nda'evéi-ma pende-rehe. Mbava'e po ojapo ijáry ndoikwaái voi hembigwái. Ha xe Ru nhe'ë ahendu va'ekwe gwive, amombe'u-ma peë-my. Upéa-gwi, Xe rembigwái, nda'evéi-ma pende-rehe. Xe irũ tee-py ae apohenói.

¹⁶ Ndaxe poravóiry va'ekwe pene mbo'eharã. Apoporavo va'ekwe ae xe irũrã. Ame'ë va'ekwe peë-my pene rembiaporã hetave hi'a va'e-rami peiko hagwã. Aipota pende rekoha porã porã meme opa e'ÿ-rehe hi'a meme va'e-rami. Ndaipotái hesarái rei pende rekoha porã-rehe. Upéixa ramo oime raë va'e-rehe pejerure ramo xe réry-py ome'ë va'erã peë-my. ^{††17} Ha'e jevy-ta peë-my, Pejohayhu katu peiko-vy, ha'e, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

“Ndaija'úi pende-rehe teko rei” he'i Hesu gwemimbo'e kwéry-pe

¹⁸ Upe ramo he'i jevy gwemimbo'e kwéry-pe Hesu: —Ha teko rei katu ndaija'úi xe-rehe. ãy ndaija'e mo'ái pende-rehe. Ndaija'úi ramo pende-rehe, pene mandu'a katu xe-rehe ija'e'ÿ hagwe-rehe. ¹⁹ Teko rei reko-rupi peiko ramo ra'e, gwe'ÿi-rami pende rayhu arã ra'e. Ha apoporavo va'ekwe ndapeikovéi-ma hagwã teko rei reko-rupi. Ndapeikói teko rei re'ÿi va'e-rami. Upéa-gwi ndaija'úi pende-rehe teko rei, he'i. ²⁰ —Ha'e kuri peë-my, Ani, “Hembigwái jepe xe, xe járy-gwi tuvixave va'e voi xe” peje mo'ã pende py'apy-py pendéjehe. Ani pende resarái ha'e va'ekwe-rehe. Xe rereko asy hagwe-rami, pende rereko asy ave va'erã. Xe rendu hagwe-rami, pene nhe'ë ave ohendu va'erã. ²¹ Teko rei ndoikwaái xe mbouhare-pe. Upéa-gwi koixagwa gwive ojapose va'e ojapo va'erã pende-rehe. ²² Ndajúi ramo ra'e, namombe'úi ramo yvypóry-pe ra'e, ndojekwaái arã ra'e ipy'a ky'aha. Ha ko'ánga katu, “Ndajajikwaái voi nhande py'a ky'aha” ndikatuvéiry he'i ójehe. Hekoha vaiha amombe'u teko rei-pe. ²³ Xe-rehe ndaija'úi va'e xe Ru-rehe ndaija'úi ave. ²⁴ Ipa'ũ-rupi xe rembiapo porã porã xeixagwa ojapo va'e ndaipóri. Upéa rehegwa ndajapói ramo ra'e, ndaipy'a ky'ái arã ra'e hikwái. Ha ko'ánga katu xe-rehe ohexa kwaa ramo jepe, ndaija'éiry rei xe-rehe. Xe-rehe ndaija'éiry jave xe Ru-rehe ndaija'éiry ave, he'i.

²⁵ —Yma va'ekwe he'i Nhandejáry kwatia nhe'ë judeu kwéry ohendu va'e. Áygwa rekorã omombe'u-ma voi va'ekwe: “Ija'e'ÿ rei xe-rehe” he'i Nhandejáry nhe'ë äyg-

wa rekorã mombe'u-vy. Upéa-gwi hembihaike-rami-ma ija'e'ÿ rei xe-rehe hikwái, he'i. [‡]

²⁶ —Ha pene pytygwoharã Nhe'ë Marangatu tee va'e xe Ru gwigwa voi, anhetegwa tee va'e mombe'uha voi. Peë-my xe remimbourã voi upe va'e. Xe Ru-gwi xe remimbourã voi. Ou ramo xe mombe'u va'erã. “Anhetegwa voi” he'i xe-rehe. ²⁷ Ha peë katu xe anhepyrũ xe rembiapo gwive äy peve xe moirũ-ma peiko-vy. Upéa-gwi xe mombe'u va'erã peë ave, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

16 Upe ramo he'i jevy gwemimbo'e kwéry-pe Hesu:

—Pende rereko asyharã amombe'u-ma peë-my. Xe aha rire pende rereko asy va'erã gwí pende-rehe ija'e'ÿ va'e. Pende rereko asy ramo, ndaipotáí penhemondýi. Ndaipotái, “Ma'erã po nhande rereko asy oiko-vy” peje pendéjehe, he'i. ² —Pene mosë va'erã imondo-vy ojeporahéi haty haty-gwi. “Anive peike teí” he'i arã peë-my gwí pende-rehe ija'e'ÿ va'e. Upéi ogwahë va'erã peë-my pema hagwã áry. Upe-ma ramo pende jukaharã: “Nhandejáry remimbota-rupi jajuka íxupe” he'i mo'ã va'erã pende-rehe. ³ Upéixa voi pene moingo asy va'erã hikwái, ndoikwaái-gwi xe Ru rekoha, xe rekoha ndoikwaái-gwi ave. ⁴ Upéixa amombe'u-ma peë-my pende-rehe ija'e'ÿ va'e rekorã. Ha upe rire katu pene moingo asy ramo, pene mandu'a va'erã xe remimombe'ukwe-rehe peë-my, he'i íxupe kwéry.

Hesu omombe'u Nhe'ë Marangatu tee va'e rehegwa nhe'ë

(Jo 14.16)

Upéi he'i jevy gwemimbo'e kwéry-pe Hesu:

—Yma gwive ko'ánga ete peve xe aiko pene pa'ũ-rupi. Upéa-gwi namombe'úi peë-my pende-rehe ija'e'ÿ va'e rekorã, he'i. ⁵ —Ha ko'ánga katu aha jevy-ta xe xe mbouhare oiko ha-py. Aha-tama jepe aiko-vy, “Kipy tipo ereho-ta?” ndapejéiry xe-vy. ⁶ Ha xe aha hagwã amombe'u-gwi katu ndapevy'avéi-ma voi.

⁷ Ha anhetegwa tee va'e amombe'u-ta peë-my. Xe apytave ramo pene ndive, naiporái arã peë-my. Ha aha ramo katu iporãve va'erã peë-my. Ndahái ramo, nogwahéi arã ou-vy peë-my pene pytygwõharã. Ha aha ramo katu, ambou va'erã peë-my pene pytygwõharã.

⁸ Ogwahë ou-vy ramo pene pytygwõharã Nhe'ë Marangatu tee va'e, oikwaa uka va'erã yvypóry kwéry-pe ijapuha, “Jajevy e'ÿ va'e voi nhande” he'i ramo mo'ã ójehe. Ndojeroiviái voi xe-rehe oiko-vy. Upéa-gwi oikwaa uka va'erã íxupe kwéry hembiaapo vaikwe. Ha Nhe'ë Marangatu tee va'e oikwaa uka ave va'erã íxupe kwéry ijapuha “Onhemonhandejáry rei voi Hesu” he'i ramo mo'ã xe-rehe. Ha aha ramo xe Ru oiko ha-py, peë ndaxe rexavéi-ma ramo katu, oikwaa uka va'erã íxupe kwéry xe-rehe ijapuha. Ha Nhe'ë Marangatu tee va'e oikwaa uka ave va'erã yvypóry kwéry-pe ijapuha, “Nhande rexakwaa rei va'erã voi Nhandejáry. Nhane rembiapo vaikwe-rehe katu nanhane rereko asy mo'ái” he'i rei ramo ójehe. Ha ohexa kwaa-ma ramo anháy ruvixa-rehe gwí teko rei-pe ombo'e mbo'eha-rehe

† 15:12 Mt 22.39; Jo 13.34; Gl 5.14; 1 Pe 1.22; 1 Jo 3.11; 4.7 †† 15:16 Rm 8.29; Ef 1.4; 1 Ts 1.4; 1 Pe 1.2; 2.9

‡ 15:25 Sl 35.19; 69.4

ndaipu'akaveimaha nhande-rehe katu, Nhe'ë Marangatu tee va'e oikwaa uka va'erã íxupe Nhandejáry-rehe ijapuha, he'i.

¹² —Hetave voi oĩ xe remimombe'use peẽ-my. Ha ãy amombe'u pukuve ramo katu, ipohýive arã peẽ-my.

¹³ Ha upe rire katu Nhe'ë Marangatu tee va'e, anhetegwa tee mombe'uha ou ramo, oikwaa uka va'erã peẽ-my anhetegwa va'e gwive. Ojehegwigwa va'e nomombe'u mo'ãi. Ha hemiendu katu omombe'u va'erã. Oiko-ta va'erã pene renonderã omombe'u va'erã. ¹⁴ Xe rehegwa omombe'u va'erã peẽ-my. Upéa-gwi xe rekoha porã tee oikwaa uka va'erã. ¹⁵ Ha xe rehegwa katu xe Ru rehegwa ave voi. Upéa-gwi ha'e kuri peẽ-my, Xe rehegwa omombe'u va'erã ave peẽ-my Nhe'ë Marangatu tee va'e ou ramo, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

**“Xe rexa jevy ramo, pevy'agwasu ete jevy-ma va'erã”
he'i Hesu**

¹⁶ Upéi he'i jevy íxupe kwéry:

—Áy ndaxe rexa are mo'ãi peẽ, he'i. —Ha upe rire katu xe rexa jevy va'erã, he'i íxupe kwéry Hesu.

¹⁷ Ha hemimbo'e kwéry ndoikwaáiry inhe'ë. He'i ojóupe:

—Áy ndaxe rexa are mo'ãi peẽ. Ha upe rire katu xe rexa jevy-ta” he'i kuri nhande-vy. “Aha-gwi xe Ru oiko ha-py” he'i kuri nhande-vy, he'i ojóupe. ¹⁸ —Ma'erã po, “Ha upe rire katu xe rexa jevy-ta” he'i kuri nhande-vy. Mbava'e-rehe nipo he'i nhande-vy, ndajaikwaáiry aipo he'i ramo, he'i ojóupe hikwái Hesu nhe'ë-rehe.

¹⁹ Ha Hesu oikwaa-ma oporanduseha ojéupe. Upéa-gwi he'i íxupe kwéry:

—Ha'e kuri peẽ-my, “Áy ndaxe rexa are mo'ãi peẽ. Ha upe rire katu xe rexa jevy va'erã” ha'e kuri peẽ-my. Upe va'e xe nhe'ë-rehe peporandu randu tipo ojóupe peiko-vy? he'i íxupe kwéry. ²⁰ —Amombe'u-ta peẽ-my anhetegwa tee va'e. Pene rasë va'erã pejahe'o-vy. Ha teko rei katu ovy'a va'erã. Pevy'a e'ý va'erã. Ha upe rire katu ndapevy'avéi rire, pevy'a jevy-ma va'erã peiko-vy.

²¹ Imemby-ta va'e-rami peiko va'erã. Imemby-tama ramo kunha ndovy'avéi-ma. Imembytamaha óra-py ohendu-ma ramo gwasy, ndovy'avéi-ma. Ha imemby rire-ma katu, ovy'a jevy omemby-rehe: “Oiko-ma mitã'i. Kunumi ra'e” he'i ojéupe. Upéa-gwi gwasy hagwe-rehe naimandu'avéi-ma, he'i. ²² —Upéixa ete peiko ãy. Imemby-tama va'e-rami peiko. Áy ndapevy'avéi-ma. Ha upe rire katu apohexa jevy-ta. Xe rexa jevy ramo pevy'agwasu ete jevy-ma va'erã, he'i. —Upe ramo pene mbovy'are'ý va'e ndoikovéi-ma va'erã. Pevy'a meme ete va'erã, he'i.

²³ —Upe áry-py napeporanduvéi-ma va'erã xe-vy. Amombe'u-ta peẽ-my anhetegwa tee va'e. Oime raë va'e-rehe pejerure ramo xe Ru-pe xe réry-py, ome'ë va'erã peẽ-my xe Ru. ²⁴ Ko'ánga ete peve ndapejeruréiry xe réry-py. Áy pejerure rure katu xe réry-py. Ome'ë va'erã peẽ-my. Hemime'ëgwerehe pevy'apa-ma va'erã, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu. †

**“Xe ko xe pu'akave-ma aiko-vy yvypóry kwéry-rehe”
he'i Hesu**

²⁵ Upe ramo he'i jevy gwemimbo'e kwéry-pe Hesu: —Amombe'u-ma kuri peẽ-my xe Ru rehegwa nhe'ë ambue-py orombo'eha-rami. Ha ogwahë va'erã xe amombe'u porãha áry. Upe áry-py xe Ru rehegwa nhe'ë ambue va'e orombo'eha-rami namombe'uvéi-ma va'erã. ²⁶ Upe áry-py pejerure va'erã xe Ru-pe. Xe réry-py pejerure va'erã íxupe. Pejeapysaka katu xe nhe'ë-rehe. Pende rekovía ndajerure mo'ãi íxupe. Xe Ru-pe voi katu pejerure va'erã xe réry-py. ²⁷ Xe rayhu-gwi peẽ ha'e katu pende rayhu ave. “Nhandejáry-gwi ou va'ekwe nipo ra'e Hesu” peje-gwi xe-rehe, pende rayhu ave ha'e. Upéa-gwi xe Ru-pe voi katu pejerure va'erã. ²⁸ Xe ko asë va'ekwe xe Ru oiko ha-gwi aju-vy. Ko yvy-py aju va'ekwe. Ha ko'ánga katu aheja jevy-ta ko yvy aha-vy. Xe Ru oiko ha-py aha jevy-ta, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

²⁹ Upe ramo he'i íxupe hikwái:

—Áy katu eremombe'u porã-ma ore-vy. Nde rehegwa nhe'ë neremombe'uvéi-ma ambue-py ore mbo'eha-rami, he'i. ³⁰ —Opamba'e kwaaha voi nipo nde ra'e, he'i. —Oroikwaase va'e ereikwaa uka ore-vy. Áy noroporandu mo'ávéi-ma nde-vy. Upéa-gwi Nhandejáry-gwi ereju va'ekwe nipo ra'e, he'i íxupe hemimbo'e kwéry.

³¹ Ha Hesu he'i:

—Ne'írã pejerovia tee xe-rehe peiko-vy, he'i.

³² —Ogwahë-tama ou-vy xe áry. Upe áry-py pesarambi-pa-ta peteĩ teĩ pende róga-rupi peho-vy. Upéixa xe anho xe rejapa-ta peho-vy. Xe rejapa ramo jepe, naxe anhói joty apyta va'erã. Xe moirũ joty arã xe Ru, he'i.

††³³ —Koixagwa peẽ-my xe remimombe'u voi. Aipota xe moirũ pende py'agwapy hagwã. Pene moingo asy va'erã teko rei. Pene moingo asy ramo jepe, ani joty pekyhyje teĩ. Ndaipu'akái va'erã pende-rehe teko rei. Xe ko xe pu'akave-ma aiko-vy xe rendu e'ýha-rehe. Upéa-gwi ani pekyhyje teĩ teko rei-gwi, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

**“Xe irũ-rehe ajerure-ma nde-vy” he'i Nhandejáry-pe
Hesu gwemimbo'e-rehe**

17 Upéa he'i rire, hovayva Hesu ombojeupi onhe'ë Nhandejáry-pe:

—Ogwahë-ma ou-vy xe aha hagwã óra, xe Ru, he'i íxupe. —Nde ra'y voi xe, he'i Gwu-pe. —Xe reko porãha ehaxa uka katu ahaxa uka hagwã nde reko porãha.

² Yma va'ekwe nde katu xe moingo entéro yvypóry gwive jaryrã, xe amoingove hagwã ne rembiporavo va'e gwive ne ndive oiko hagwã opa e'ý reheve. ³ Ha xe remimoingove katu ohexa kwaa porã nde-rehe nde rekoha. Ne anho Tupã tee voi. Ne ramigwa ndaipóri. Ha xe ne remimbou voi. Xe rekoha ohexa kwaa porã ave xe-rehe xe remimoingove. Upéa-gwi ehaxa uka katu xe reko porãha. ⁴ Yvypóry-pe ahaxa uka-ma nde

† 16:24 Jo 14.13-14

†† 16:32 Mc 14.27

reko porãha. Ereme'ë va'ekwe xe rembiaporã gwive ajapo-ma katu. ⁵ Ko yvy oiko e'ÿ mboyve xe tuvixa mba'e-ma aiko ne ndive va'ekwe. Ko'ánga ne ndive aiko hagwe-rami, xe moingo jevy katu, xe Ru. Xe mbotuvixa mba'e jevy katu.

⁶ —Yvypóry pa'ũ-gwi ereiporavo va'ekwe xe irũrã ereme'ë hagwã xe-vy. Íxupe aikwaa uka-ma nde reko-ha. Ne rembiporavo nde re'ÿi voi. Upéi ereme'ë va'ekwe xe-vy xe re'yirã. Ne nhe'ë ohendu hikwái. ⁷ Ko'ánga katu, “Nhandejáry remime'ëgwé voi íxupe nipo ra'e” he'i ereme'ë va'ekwe-rehe xe-vy. ⁸ Xe-vy ne remimombe'u amombe'u íxupe. Ha xe remimombe'u katu ohendu voi hikwái. “Nhandejáry-gwi ou nipo ra'e Hesu. Ombou nipo ra'e íxupe Nhandejáry” he'i nhande-rehe hikwái.

⁹ —Ha teko rei-rehe katu ndajerure mo'ái nde-vy. Xe-vy ne remime'ëgwé-rehe ae ajerure-ta nde-vy. Nde re'ÿi voi. Upéa-gwi ajerure-ta nde-vy hese. ¹⁰ Xe areko va'e gwive ne mba'e ave. Ha nde erereko va'e gwive xe mba'e ave. Ha xe remimbo'e katu xe-vy ne remime'ëgwé xe irũrã ohexa uka-ma xe reko porã teeha. ¹¹ Áy katu aha-ta xe nde ereiko ha-py. Ndaiko mo'ávéi-ma ko yvy ári. Ha xe remimbo'e katu oiko joty va'erã ko yvy ári. Nde reko marangatu voi, xe Ru. Ne nhe'ë-rupi aikwaa uka-ma kuri íxupe kwéry nde rekoha. Áy nde réry-py enhangareko porã katu hese ijoja meme oiko-vy hagwã. Peteixa nhande, nhande jojaha-rami, aipota ijoja ave onhondive hikwái. ¹² Hendive xe aime jave ko yvy ári, anhangareko hese aiko-vy nde réry-py, ahexa uka íxupe va'ekwe-py. Anhangareko porã hese aiko-vy. Avave ndaxe rejái oho-vy. Petei va'e mo'ã xe reja kuri oho-vy. Xe irũ tee e'ÿ va'e upéa anhaygwasu rembieraha. Yma hekorã omoí va'ekwe kwatia-rehe. Upéa-gwi hembihaike-rami naxe moirũvéi-ma áy. †

¹³ —Ko'ánga aheja-tama ko yvy aha-vy nde ereiko ha-py. Ha aime jave katu kóxa xe nhe'ë amombe'u íxupe kwéry ovy'a hagwã. Xe avy'aha-rami aipota ovy'apa hikwái. ¹⁴ Ne nhe'ë amombe'u-ma kuri íxupe ha teko rei katu ndaija'éi-ma hese. Teko rei reko-rupi aiko e'ÿha-rami, xe irũ ave ndoikovéi-ma heko-rupi. Upéa-gwi ndaija'evéi-ma hese teko rei. ¹⁵ “Eipe'a katu íxupe heraha-vy ko yvy-gwi” nda'e mo'ái nde-vy. Ha'e-ta ae, “Eresende katu íxupe. Anháy reko e'ÿ-rupi oiko hagwã eresende katu” ha'e-ta ae nde-vy hese kwéry. ¹⁶ Teko rei reko-rupi xe aiko e'ÿha-rami xe irũ ave ndoikovéi-ma heko-rupi. ¹⁷ Teko rei reko-rupi ndoikovéi-gwi, ipotí-magwi eheja katu toiko ne irũ tee ramo. Anhetegwa tee va'e ne nhe'ë. Ne nhe'ë rendu ramo emoingo katu ne irũ tee ramo. ¹⁸ Yvypóry kwéry-pe amombe'u hagwã xe mbou va'ekwe. Upéixa ete, “Tapeho opa-rupi xe mombe'u-vy” ha'e kuri xe irũ-pe. ¹⁹ Áy apena hese-gwi, napenavéi-ma xéjehe. Hekovia ae amano hagwã-rami aĩ. Nde-vy anheme'ë-ta ne irũ tee ramo oiko hagwã xe irũ.

²⁰ —Xe irũ-rehe ajerure-ma nde-vy. Ha ko'ánga katu xe irũ nhe'ë renduharã-rehe ave ajerure-ta ave. Inhe'ë rendu-gwi ojerovia-ma va'erã xe-rehe. ²¹ Xe-rehe

ojerovia va'erã-rehe ajerure-ta nde-vy Peteixa ijoja tee hagwã xe-rehe ojerovia va'e gwive. Nde ko xe moirũha-rami, xe Ru, xe oromoirũha-rami ave, aipota Peteixa nhane moirũ hikwái, “Nhandejáry remimbou voi nipo ra'e Hesu” he'i hagwã xe-rehe yvypóry. ²² Nde rekoha erehexa uka xe-vy va'ekwe-rami, ahexa uka ave kuri íxupe xe rekoha Peteixa ijoja tee hagwã oiko-vy. Nhande nhande jojaha-rami aipota ijoja ave hikwái. ²³ Peteixa amoirũ íxupe. Peteixa ave xe moirũ nde. Upéixa jaiko ha'e kwéry ijoja porã tee hagwã. Ijoja porã tee ramo, “Nhandejáry remimbou voi nipo ra'e Hesu” aipota he'i va'erã xe-rehe teko rei. Aipota he'i va'erã, “Hesu-pe ohayhuha-rami Nhandejáry, Nhandejáry reroviaha ave hembiahyu voi nipo ra'e” he'i va'erã.

²⁴ —Áy, xe Ru, ko va'e xe-vy ne remime'ëgwé voi xe irũrã. Xe aiko ha-rupi, aipota xe moirũ ave. Ndoikói výtéri ramo ko yvy xe rayhu va'ekwe ereiko-vy. Upéa-gwi xe momba'egwasu va'ekwe xe rereko-vy. Áy aipota xe moirũ xe momba'egwasuha ohexa hagwã hikwái.

²⁵ Nde ko erejavy e'ÿ va'e, xe Ru. Teko rei katu nde kwaa e'ÿha voi. Xe ko ae nde kwaaha voi. Ha xe irũ katu oikwaa-ma nde xe mbouhare. ²⁶ Aikwaa uka va'ekwe íxupe nde rekoha aiko-vy. Áy aikwaa uka jevy-ta aiko-vy, xe rayhuha-rami ereiko-vy, ojohayhu porãve ráve hagwã ave. Peteixa amoirũse ave íxupe kwéry, he'i Nhandejáry-pe onhe'ë ombojeupi-vy.

Soldado kwéry polícia ndive oipyhy Hesu-pe

(Mt 26.47-56; Mc 14.43-50; Lc 22.47-53)

18 Upe oração ojapo rire, Hesu osë oho-vy gwemimbo'e kwéry ndive. Cedrom y rupagwerupi ohasa oje'ói-vy. Upe-py oĩ yvotyty. Upe-py oíke oho-vy hikwái. ² Upe va'e yvotyty-py onhomboaty aty va'e gwemimbo'e kwéry ndive. Upéa-gwi Judas, Hesu pyhyharã-pe omombe'u va'erã oikwaa voi yvotyty. ³ Upéixa ramo Judas Hesu piári oho upe-py. Hendive oho soldado kwéry. Polícia pa'i ruvixa remimondo va'e, fariseu remimondo va'e ave indive oho. Gwesapeharã ave ogweraha. Gwataendyrã ave ogweraha. Ikutu hagwã reheve oho. ⁴ Ha Hesu oikotaha gwive oikwaapa voi. Upéa-gwi oho ohogwaitĩ joty íxupe:

—Kiva'e-pe tipo peheka peiko-vy? he'i oporandu-vy soldado kwéry-pe Hesu.

Ha soldado kwéry he'i íxupe:

⁵ —Oroheka Nazaré pygwa Hesu-pe, he'i íxupe hikwái.

—Xe voi ko ha'e, he'i onhemombe'u-vy soldado kwéry-pe.

Ha Judas katu Hesu pyhyharã-pe omombe'uhare ou ave Hesu pyhyharã ndive. Onhembo'y ave oĩ-vy upe-py.

⁶ “Xe voi ko ha'e” he'i-ma ramo Hesu, onhemondyí hikwái. Ogwevi mo'ã ramo ho'a oje'ói-vy yvy-py soldado kwéry. ⁷ Ha Hesu oporandu jevy íxupe kwéry:

—Kiva'e-pe tipo peheka? he'i jevy íxupe kwéry.

—Nazaré pygwa Hesu oroheka va'e, he'i jevy íxupe.

† 17:12 SI 41.9

⁸ —Xe voi ko ha'e, ha'e-ma kuri peẽ-my. Néi. Xe voi xe reka peiko-vy ramo, peheja katu toho xe irũ gwéry, he'i soldado kwéry-pe.

⁹ Upéa he'i oiko hagwã he'i hagwe-rami. He'i-ma kuri Gwu-pe: "Ne remime'ẽgwe-rehe anhangareko porã porã aiko-vy. Ndojehesa rerováí xéhegwi avave" he'i kuri gwemimbo'e kwéry-rehe. Upéa-gwi äy he'i: "Peheja katu toho xe irũ gwéry" he'i.

¹⁰ Upe-ma ramo Simão Pedro ohekýi hyru-gwi okyse. Omopu'ã-vy oikytĩ-ma pa'i ruvixagwasu rembigwái-pe, Malco héry va'e-pe. Oinambijo-ma íxupe. Ijakatúa kotygwa oikytĩ íxugwi inambi. ¹¹ Upéi he'i Pedro-pe Hesu:

—Emoĩ jevy katu hyru-py nde kyse, he'i. —Nhandejáry nhe'ẽ-py ahasa asy va'erã. Ani, "Ndohasa asy mo'ã Hesu" ere enhemongeta-vy teĩ nde py'apy-py, he'i Pedro-pe.

Ogweraha Hesu-pe Anás róga-py hikwái

¹² Upe rire soldado kwéry huvixa ndive, judeu remimbo'u polícia ave oipyhy Hesu-pe oipokwa-ma heraha-vy. ¹³ Ogweraha ranhe Anás róga-py. Ha Anás katu Caifás ratyu. Ha Caifás upe va'e ro'y-py pa'i ruvixagwasu ramo opyta. ¹⁴ Upe va'e he'i-ma kuri judeu ruvixa kwéry-pe: "Peẽ-my iporãve arã nhande rekovia peteĩ va'e omano ramo" he'i kuri Hesu-rehe. Ha upéi katu ogweraha íxupe Anás róga-py.

"Ndaha'úi xe hemimbo'e" he'i mo'ã Hesu-rehe Pedro

(Mt 26.57-58,69-70; Mc 14.53-54,66-68; Lc 22.54-57)

¹⁵ Ha Simão Pedro outro Hesu remimbo'e ndive oho hapykwéri. Pe outro hemimbo'e katu pa'i ruvixagwasu kwaaha. Upéa-gwi oike pa'i ruvixa róga kakwaa-py Hesu rapykwéri. ¹⁶ Ha Pedro katu opyta oka-py. Okẽ-my rei oĩ. Upéi pe outro hemimbo'e pa'i ruvixagwasu kwaaha osẽ jevy ou-vy omombe'u pa'i rembigwái-pe okẽ-rehe onhangareko va'e-pe. Upe-ma ramo oheja Pedro oike:

—Eike katu, he'i íxupe pa'i rembigwái.

¹⁷ Oike rire he'i jevy Pedro-pe pa'i rembigwái:

—Nde tipo ndaha'úi Hesu remimbo'e, he'i oporandu-vy íxupe.

—Ndaha'úi xe, he'i mo'ã.

¹⁸ Ro'y eterei voi. Upéa-rehe pa'i rembigwái kwéry polícia ndive ohatapy ra'e ojepe'e hagwã. Äy onhembo'y tata ppy-py ojepepe okwa-vy. Ipa'ũ-my ave Pedro ojepepe oĩ-vy.

Pa'i ruvixagwasu oporandu Hesu-pe

(Mt 26.59-66; Mc 14.55-64; Lc 22.66-71)

¹⁹ Ha upéi katu pa'i ruvixagwasu oporandu Hesu-pe hemimbo'e kwéry-rehe.

—Mbava'e eremombe'u ijaty va'e-pe? he'i íxupe oporandu-vy.

²⁰ Ha Hesu he'i:

—Xe ko atýra-py meme amombe'u-ma enterove va'e-pe aiko-vy. Ojeporahéi haty haty-rupi xe ambo'e-ma aiko-vy. Nhandejáry róga kakwaa-py ave ambo'e-ma

aiko-vy. Judeu kwéry ojogweroaty aty ha-rupi ambo'e aiko-vy. Nhemi ha-rupi ae namombe'úiiry aiko-vy, he'i. —Ambue mbue va'e katu namombe'úi nhemi ha-rupi aiko-vy, he'i. ²¹ —Ani xe-vy ereporandu teĩ, he'i. —Xe renduhare-pe ae katu eporandu. Xe renduhare oikwaa porã va'e xe remimombe'ukwe, he'i pa'i ruvixagwasu-pe.

²² Upe-ma ramo peteĩ polícia upe-py oĩ va'e oho-vapete íxupe:

—Ma'erã po nde py'agwasu-ma upéixa ere hagwã pa'i ruvixagwasu-pe, he'i íxupe pe polícia.

Upéi Hesu he'i:

²³ —Ereikwaa ramo xe nhe'ẽ porã e'ýha, emombe'u katu a pygwa-pe xe apuha. Ha xe nhe'ẽ porã ramo jepe, ma'erã katu xe rovapete rei? he'i polícia-pe.

²⁴ Upe-ma ramo Anás omondo Hesu-pe. Pa'i ruvixagwasu Caifás oiko ha-py omondo. Ipokwaha reheve oho Hesu upe-py.

"Ndaha'úi xe hemimbo'e" he'i jevy mo'ã Hesu-rehe Pedro

(Mt 26.71-75; Mc 14.69-72; Lc 22.58-62)

²⁵ Upe ramo Pedro opu'ã joty ojepe'e oĩ-vy tata ppy-py. Ha oporandu íxupe upe pygwa:

—Nde tipo ndaha'úi Hesu remimbo'e? he'i íxupe.

—Nahániry xe, he'i joty mo'ã. —Ndaha'úi Hesu remimbo'e xe, he'i mo'ã upe pygwa kwéry-pe.

²⁶ Upéi oporandu íxupe pa'i ruvixagwasu rembigwái va'e. Inambikytyre re'ýi voi. Ha upéi katu oporandu íxupe:

—Nde tipo Hesu irũ? he'i. —Yvotyty-py nde orohexa voi kuri, he'i íxupe hembigwái.

²⁷ —Xe ndaikói kuri, he'i jevy mo'ã Pedro.

Upe-ma ramo osapukái-ma gáju.

Mburuvixagwasu róga kakwaa-py ogweraha Hesu-pe

(Mt 27.1-2,11-14; Mc 15.1-5; Lc 23.1-5)

²⁸ Ha upéi katu oipyhy jevy-ma Hesu-pe heraha-vy hikwái. Osẽ Caifás róga-gwi oje'ói hagwã mburuvixagwasu róga kakwaa-py. Voi ogwahẽ oje'ói-vy upe-py. Ha judeu ruvixa kwéry ndoikéiry mburuvixa róga-py. Pe mburuvixa ndaha'úi judeu kwéry va'e. Heko-rupi oiko e'ý-gwi ndoikéiry koty-py. Judeu kwéry e'ý va'e koty-py ndoikéiry. He'i judeu ruvixa kwéry:

—Jaiké ramo nhande kwéry e'ý va'e róga-py nhandemongy'a arã. Aipo ramo, nhandemongy'a ramo, ndikatúí arã jakaru areteguasupy, he'i ójehe kwéry.

Ha judeu ruvixa kwéry okaruse voi areteguasupy. Upéa-gwi ndoikéiry voi mburuvixagwasu róga-py.

²⁹ Upéixa ramo mburuvixagwasu Pilatos osẽ ou-vy koty-gwi:

—Mbava'e tipo ojapo vai ra'e peru hagwã, he'i oporandu-vy judeu ruvixa kwéry-pe.

³⁰ —Nahembiaipo vaíry ramo ra'e, ndorogwerúi arã ra'e íxupe nde ha-py, he'i joty hese mburuvixa-pe.

³¹ —Néi, he'i Pilatos. —Peẽ ko peraha katu íxupe pende reko-rupi pejapo hagwã hese, he'i íxupe kwéry. Upéi he'i judeu ruvixa kwéry:

—Nderejuka ukaséiry joty ore-vy hembaliapo vai va'e, he'i. —Ne nhe'ë-py mante ojuka va'erã hembaliapo vai va'e, he'i mburuvixa-pe.

³² Ha Hesu katu onhemombe'u-ma kuri mba'éixa omano-ta. Áy onhemombe'u hagwe-ramima oiko-tama voi. Onhemombe'u hagwe-ramima onhe'ë-ma áy judeu ruvixa kwéry.

³³ Ha upéi katu mburuvixa oike jevy koty-py ohenói tou Hesu. Ou ramo, oporandu íxupe:

—Nde tipo judeu kwéry ruvixagwasu va'e? he'i íxupe mburuvixa Pilatos.

³⁴ Ha Hesu he'i:

—Ndejehegwi rei para'e ereporandu xe-vy xe kwaa hagwã. Xe mombe'u para'e nde-vy, he'i mburuvixa-pe.

³⁵ —Ndaha'éiry xe judeu kwéry va'e. Nde re'yí ae pa'i ruvixa kwéry ave nde reru-ma ne moí xe po-py. Mbava'e tipo erejapo ra'e? he'i íxupe Pilatos.

³⁶ Upéi Hesu he'i:

—Xe ko mburuvixagwasu jepe, namandái va'e vyvypóry-rehe, he'i. —Amanda ramo hese kwéry ra'e, aheja arã ra'e xe irũ onhorairõ xe-rehe. Aheja arã ra'e xe resende judeu kwéry-gwi. Ko yvy arigwa-rami katu namandái va'e voi, he'i mburuvixa-pe.

³⁷ —Aipo ramo, nde mburuvixagwasu voi ra'e, he'i íxupe Pilatos.

Upéi he'i Hesu:

—Mburuvixagwasu-py xe renói-ma kuri, he'i. —Xe ko ndaju reíry va'ekwe ko yvy ári. Anhetegwa tee va'e mombe'uharã xe aiko-ma va'ekwe ko yvy-rehe. Ha anhetegwa reroviaha gwive katu xe nhe'ë ohendu ave arã, he'i mburuvixa-pe.

³⁸ —Mbava'e nipo anhetegwa va'e, he'i Hesu-pe Pilatos.

“Emboja katu kurusu-rehe” he'i Hesu-rehe

(Mt 27.15-31; Mc 15.6-20; Lc 23.13-25)

Upéa he'i rire osë jevy koty-gwi omombe'u hagwã judeu kwéry-pe:

—Nahembaliapo vaíry ra'e, he'i Hesu-rehe. ³⁹ —Páscoa aretegwasu-py peteí preso oí va'e apoi-ta va'e íxugwi. Pende reko-rupi apoi íxugwi, he'i. —Aipo ramo, peipota tipo xe apoi pende ruvixagwasu Hesu-gwi, he'i judeu kwéry-pe.

⁴⁰ Upe-ma ramo entéro judeu kwéry va'e gwive onhe'ë hatã-ma osapukái-vy hikwái:

—Nahániry, he'i. —Hesu-pe katu ndoroipotáiry erepoi. Barrabás ae oroipota erepoi, he'i mburuvixa-pe judeu kwéry.

Ha Barrabás katu oporasakeahaty voi.

19 Ha upéi katu Pilatos omanda Hesu-rehe:

—Peipyhy katu Hesu-pe peraha-vy. Pembopi mbopi katu íxupe heraha-vy, he'i omanda-vy Hesu-rehe.

² Upe ramo soldado kwéry oipyhy ombopi íxupe. Upéi nhuatí-gwi ojapo íxupe inhakã rehegwarã. Ijegwaka ra'anga ojapo omoí hagwã inhakã-rehe hikwái. Omonde hese ao pytä va'e, mburuvixa omonde va'e.

³ Upéi peteí teí ogwahë ou-vy hovagwy-py. Imboete ra'anga anga-vy ou hovagwy-py.

—Toiko are katu, toiko are katu, judeu ruvixagwasu, he'i onhembohory-vy Hesu-rehe.

Ohovapete pete íxupe.

⁴ Upe-ma ramo Pilatos osë jevy koty-gwi oho-vy he'i judeu kwéry-pe:

—Pejeapysaka katu xe nhe'ë-rehe. Anohë jevy-ta íxupe xe ha'e va'e hese peikwaa porã hagwã. Hesu rembiapo vaikwe ndajohúiry voi, he'i judeu kwéry-pe Hesu-rehe.

⁵ He'i rire-ma osë jevy-ma ou-vy koty-gwi Hesu. Inhakã-rehe oí nhuatí-gwi ijegwaka ra'anga. Ao puku pytä va'e-py onhemonde-ma ou-vy. Osë-ma ramo:

—Pehexa katu íxupe. Ou-ma katu. Pema'ë katu hese, he'i Hesu-rehe Pilatos.

⁶ Ohexa-ma ramo íxupe pa'i ruvixa kwéry polícia kwéry ave onhe'ë hatã-ma osapukái-vy:

—Ejuka katu íxupe. Kurusugwasu-rehe ejuka katu íxupe, he'i Hesu-rehe osapukái joa joa-vy hikwái.

—Nahembaliapo vaíry vérami ko xe-vy, he'i. —Upéa-gwi peë perahase ramo katu, peraha katu íxupe pehupi hagwã imoí-vy kurusu-rehe omano hagwã, he'i judeu kwéry-pe.

⁷ Upéi ha'e kwéry he'i: “Xe ko Nhandejáry ra'y” he'i mo'ã ójehe. Ha ore katu ore rembypy Moisés remimombe'ukwe tekoha-rupi joty oroiko va'e. Hesu ae nainhe'ë rendúí. Upéa-gwi iporã katu ejuka íxupe, he'i mo'ã mburuvixa-pe Hesu-rehe hikwái.

⁸ “Hesu Nhandejáry ra'y” he'i-ma ramo, omongyhyjeve íxupe judeu kwéry nhe'ë. ⁹ Oike jevy koty-py oporandu Hesu-pe:

—Ki-gwi tipo ereju ra'e? he'i íxupe.

Ha Hesu okirirí íxugwi. Mba'eve nde'íry mburuvixa-pe. ¹⁰ Upéa-rehe oporandu jevy íxupe:

—Ma'erã po neremombe'úi ra'e xe-vy? he'i. —Ejeapysaka katu xe nhe'ë-rehe, he'i. —Xe ko amanda va'e nde-rehe, he'i. —Apoi-ta para'e ndéhegwi. Orojuka uka-ta para'e kurusu-rehe, he'i íxupe Pilatos.

¹¹ Upe ramo Hesu he'i:

—Nhandejáry nhe'ë-py mante eremanda xe-rehe ereiko-vy, he'i íxupe. —Ne rembiapo vai-ma xe-rehe. Ha judeu ruvixa nde-vy xe juka ukase va'e katu hembaliapo vaivete-ma xe-rehe, he'i mburuvixa-pe Hesu.

¹² Upéa ohendu ramo opoise ise mo'ã íxugwi. Ha judeu kwéry onhe'ë hatã jevy-ma íxupe:

—Mburuvixagwasu César katu ndojohu porãí onhemomburuvixa va'e-pe gwive. Upéa-gwi erepoi ramo íxugwi, ndojohu porãí va'erã erejapose va'e Hesu-rehe, he'i Pilatos-pe hikwái.

¹³ Upéa ohendu ramo, he'i ogwenohë jevy hagwã Hesu-pe koty-gwi. Osë rire-ma, ogwapy-ma Pilatos oí-vy mburuvixa ogwapy haty-py. Upe opu'ã oí va'e ita-gwi ojapo va'ekwe ári ogwapy. Ha hebreu nhe'ë-py katu ohenói Gabatá-py. ¹⁴ Ha upéi katu haimete-ma larose. Oiko-tama páscoa aretegwasu. Upe-ma ramo he'i judeu kwéry-pe Pilatos:

—Pende ruvixagwasu ko ou-ma, he'i Hesu-rehe.

¹⁵ Ha ha'e kwéry katu:

—Emboja katu, emboja katu imoĩ-vy kurusu-rehe omano hagwã, he'i joa onhe'ẽ hatã-vy hese.

—Pende ruvixagwasu ko peipota tipo xe ajuka íxupe, he'i oporandu-vy judeu kwéry-pe.

Upe ramo he'i pa'i ruvixa kwéry:

—Mburuvixagwasu César anho voi ko ore ruvixa va'e, he'i mo'ã Pilatos-pe hikwái.

¹⁶ Upe-ma ramo Pilatos ojapo ha'e kwéry hemimbo-ta. He'i omboja hagwã Hesu-pe imoĩ-vy kurusugwasu-rehe.

Omboja Hesu-pe imoĩ-vy kurusugwasu-rehe

(Mt 27.32-44; Mc 15.21-32; Lc 23.26-43)

Upéi ogweraha-ma íxupe omboja hagwã-py hikwái.

¹⁷ Ha upéi katu Hesu osẽ oho-vy. Onhemboja hagwã kurusu-rehe oĩ-vy hagwã-py oho. Kurusugwasu ogweraha ho'yrã ojave oho-vy. Akã rendaty-py oje'e ha-py ogweraha íxupe. Ha hebreu nhe'ẽ-py katu ohenói Gólgota-py.

¹⁸ Ha upéi katu ogwahẽ rire oho-vy upe-py, omboja íxupe imoĩ-vy kurusugwasu-rehe. Mokõi hembiaapo vai va'e katu ave ohupi yvate. Hesu yke-rehe joja omoĩ íxupe kurusugwasu-rehe. Imbyte-py oĩ Hesu. ¹⁹ Ha Pilatos katu ohai imombe'u hagwã:

—Emoĩ katu kurusu-rehe Hesu akã ári, he'i omanda-vy. —“Ko va'e Hesu Nazaré pygwa judeu kwéry ruvixagwasu voi” he'i hagwã hese, he'i omanda-vy Pilatos.

²⁰ Peteĩ nhe'ẽ ambue mbue-py ohai imoĩ-vy. Ohai hebreu nhe'ẽ-py, ohai latim nhe'ẽ-py. Grego nhe'ẽ-py ohai ave. Ha upéi katu heta judeu ou omonhe'ẽ ohai va'ekwe. Hi'agwĩ oĩ pe tetã-gwi Hesu rupi hagwe-py. ²¹ Upéa-gwi pa'i ruvixagwasu oje'ói Pilatos oiko ha-py:

—“Judeu ruvixagwasu” ani erehai teĩ. “Xe judeu ruvixa voi ko, he'i mo'ã ójehe” ehai ae katu, he'i íxupe judeu ruvixa kwéry.

²² Ha Pilatos nohendúiry joty inhe'ẽ:

—Upéixa ahai-ma kuri. Ndaipe'a mo'ãvéi-ma xe ahai va'ekwe, he'i judeu ruvixa kwéry-pe.

²³ Ha irundy soldado katu omboja rire Hesu-pe imoĩ-vy kurusu-rehe, oipyhy ijaokwe omboja'o ja'o peteĩ teĩ ojóupe. Ha ikamisa pukukwe katu oipyhy ave. Onhembovyvy e'ỹ va'e.

²⁴ Upéixa ramo he'i soldado:

—Ani eremondoro teĩ kamisa puku. Jahuga katu hese. Aipo ramo, ogana va'e togweraha katu, he'i ojóupe Hesu aokwe-rehe onhemogana-vy.

Yma va'ekwe he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ:

“Xe aokwe omboja'o peteĩ teĩ ojóupe. Ohuga xe kamisa-rehe hikwái” †

he'i Hesu rehogwarã omombe'u-vy. Upéa-gwi hembihaike-rami voi ãy ojapo Hesu aokwe-rehe.

²⁵ Ha upéi katu oĩ irundy kunha kurusu rovagwy-py. Oĩ Hesu sy. Upéi ikypy'ýry ave. Upéi Maria Madalena ave, Clopas rembireko Maria ndive. ²⁶ Upe ramo Hesu ohexa-ma osy-pe. Ijyke-rehe xe anhembo'y aĩ-vy. Xe

hemimbo'e hembiahyu va'e. Xe rexa-ma ave. Ore rexa ramo, he'i osy-pe:

—Ne memby voi upe va'e, he'i osy-pe xe-rehe.

²⁷ Upéi he'i xe-vy:

—Nde sy voi upe va'e, he'i xe-vy osy-rehe.

Ha upe rire katu xe róga-py araha Hesu sy oiko hagwã xe ha-py.

Omano-ma Hesu

(Mt 27.45-56; Mc 15.33-41; Lc 23.44-49)

²⁸ Ha upéi katu Hesu: “Ajapo va'erã gwive ajapopa-ma voi” he'i ojéupe. Ha Nhandejáry kwatia nhe'ẽ kwaaha voi Hesu. He'i va'ekwe Nhandejáry kwatia nhe'ẽ, “Xe y'uhéi-ma” he'i Hesu rekorã omombe'u-vy. Upéa-gwi hembihaike-rami:

—Xe y'uhéi-ma, he'i ójehe.

²⁹ Upe-py oĩ uva rykwere hepy e'ỹ va'e ryru. Upéi bucha omoakỹ. Yvyra apy-rehe, hissopo héry va'e apy-rehe omoĩ imondo-vy íxupe. Oipyte uka ho'u uka-vy íxupe. †³⁰ Ho'u rire-ma:

—Ajapo va'erã gwive, ajapopa-ma voi, he'i ójehe. He'i rire, onhakã reity-ma omano-ma.

Oikutu kyse puku-py Hesu arokã-my

³¹ Vierne omano Hesu. Iko'ẽ-my, sábado, oiko-ta aretegwasu. Omboete eterei upe va'e arete judeu kwéry. Upéa-gwi oipota omano pya'e:

—Naiporã oĩ arete-py omano hagwã-rami joty, he'i ojóupe judeu ruvixa kwéry.

Upéa-gwi oho oje'ói-vy mburuvixa Pilatos oiko ha-py:

—Ere katu omopẽ hagwã kurusu-rehe oĩ va'e retyma omano pya'e hagwã, he'i. —Ha upe rire katu eipe'a uka mani kurusu-gwi, he'i íxupe judeu ruvixa kwéry.

³² Upe ramo oho soldado omopẽ hetyma. Hesu yke-rehe ohupi va'ekwe-pe omopẽ hetyma. Upéi outro ijyke-rehe ohupi va'ekwe-pe omopẽ ave hetyma. ³³ Ha ogwahẽ ramo katu oho-vy Hesu oĩ ha-py:

—Omano-ma oĩ-vy, he'i hese soldado.

Upéa-gwi nomopẽiry hetyma. ³⁴ Nomopẽiry ramo jepe hetyma, oikutu joty kyse puku-py Hesu arokã-my. Upéi oikutu rire Hesu arokã-my osyry-ma hugwy y ndive.

³⁵ Xe ko hexahare voi. Amombe'u-ma ojehu va'ekwe perovia hagwã peẽ ave. Anhetegwa tee va'e amombe'uha peikwaa voi. Anhetegwa teeha xe aikwaa ave.

³⁶ Ha upéi katu yma he'i va'ekwe Nhandejáry kwatia nhe'ẽ:

“Ikãgwe ni peteĩ nonhemopẽi va'erã”

he'i. Ha upéi he'i jevy outro Nhandejáry kwatia nhe'ẽ:

“Kysepuku-py oikutu va'ekwe-rehe oma'ẽ va'erã hikwái” ‡

he'i va'ekwe Nhandejáry kwatia nhe'ẽ Hesu rekorã omombe'u-vy. Upéa-gwi hembihaike-rami katu ojapo-ma hese hikwái.

†† 19:29 *SI* 69.21 ‡ 19:36-37 *Êx* 12.46; *Nm* 9.12; *SI* 34.20; *Zc* 12.10; *Ap* 1.7

† 19:24 *SI* 22.18

Omoĩ itakwa-py Hesu retekwe
(Mt 27.57-61; Mc 15.42-47; Lc 23.50-56)

³⁸ Ha upe rire katu Arimatéia tetã mygwa José héry va'e ogwahẽ oho-vy Pilatos oiko ha-py. Upe-py oho ojerure hagwã Hesu retekwe-rehe:

—Arahase amoĩ hagwã itakwa-py hetekwe, he'i Hesu-rehe oporandu-vy íxupe.

—Eraha katu hetekwe, he'i íxupe Pilatos.

Ha José katu Hesu nhe'ẽ renduha voi. Henduha jepe ikyhyje judeu ruvixa kwéry-gwi. Upéa-gwi teta-py nomoirũiry voi va'ekwe Hesu-pe. Áy katu José oho-ma ogweraha-vy Hesu retekwe. ³⁹ Hendive oho ave Nicodemos héry va'e. Upe va'e Hesu rexa-vy oho va'ekwe. Pyhare oho va'ekwe. Áy oho ha'e José ndive. Heta ogweraha hyakwã va'e babosa mirra ndive héry va'e. Quarenta e cinco kilo ogweraha. ⁴⁰ Mokõive oipyhy hetekwe. Omohyakwã rire ae ao, onhugwã hetekwe ao-py. Upéa ojapo va'e judeu kwéry omano va'ekwe-pe heko-rupi ojaty rekovia omoĩ hagwã hetekwe itakwapy. ⁴¹ Hesu rupi hagwe-py oĩ yvotytygwasu. Upe-py oĩ itagwasu ikwa pyahu va'e. Ha'e-py nomoĩry vyteri hetekwe. ⁴² Hi'agwĩ voi oĩ upe yvotytygwasu. Ha sábado, judeu kwéry opytu'uha áry katu oiko-tama ave. Upéa-gwi pya'e omoĩ hetekwe itakwa-py. Ha itagwasu-pe ave omboty.

“Oipe'a ra'e Nhandejáry Hesu retekwe-pe itakwa-gwi” he'i

(Mt 28.1-8; Mc 16.1-8; Lc 24.1-12)

20 Ha upéi domingo voi ramo, pyharevete kwarahy hembipe rei vyteri ramo, pytũ para para vyteri jave oho. Oho ohexa hagwã Hesu retekwe Maria Madalena. Upe-py ogwahẽ oho-vy ramo, ohexa-ma itagwasu imbotyhare. ² Ojepe'a-ma oĩ-vy. Upéa ohexa-ma ramo, oripara jevy imombe'u ou-vy. Oguhã ou-vy Pedro oiko ha-py. Xe Hesu remimbo'e inhirũ tee va'e aiko ha-py ave ou omombe'u:

—Oipe'a ra'e hikwái Nhandejáry Hesu retekwe-pe. Kipy po ogweraha omoĩ hagwã ra'e íxupe? he'i ore-vy ou-vy Hesu regegwa omombe'u-vy.

³ Upe-ma ramo ore mokõive va'e oroho orohexa hagwã hetekwe rendagwe-py. Pedro ndive xe aha. ⁴ Orori-para oroho-vy. Ha xe hatãve aripa. Xe ranhe agwahẽ aha-vy upe-py. ⁵ Agwahẽ-ma ramo ajeavy hetekwe rendagwe ahovapyexa hagwã. Ijaokwe imorotĩ porã va'e ahexa inhugwã hagwe mate oĩ ramo. Ha ndaikéiry. ⁶ Xe rapykwéri ogwahẽ ou-vy Simão Pedro ave. Ou-ma oike-ma itakwa rye py-py. Ijaokwe imorotĩ va'e mante ave ohexa. Inhugwã hagwe mo'ã oĩ. ⁷ Upe hovaho'i hagwe noĩry ijaokwe imorotĩ va'e ndive. Upe va'e anho oĩ. ⁸ Upéi xe agwahẽ ranhe va'ekwe, aike ave va'ekwe itakwa rye py-py. Ahexa-ma ramo, arovia-ma. ⁹ Ha Nhandejáry kwatia nhe'ẽ, Hesu oikove jevy va'erã, he'i va'ekwe katu, ne'írã oroikwaa he'ise va'e. ¹⁰ Ha upéi katu oroho jevy ore róga-py.

Hesu ojekwaa uka jevy Maria Madalena-pe
(Mt 28.9-10; Mc 16.9-11)

¹¹ Ha Maria Madalena katu ndoikéiry itakwa rye py-py. Ita yke-rehe opyta hasẽ oĩ-vy. Gwasẽ reheve ojeavy ohovapyexa hagwã. ¹² Upéi ohexa-ma mokõi Nhandejáry rembigwái yváy pygwa va'e. Ao morotĩ va'e omonde ramo ohexa. Hesu rupagwe ári ogwapy oĩ-vy. Peteĩ inhakã rupagwe-py, outro ikupy rendagwe-py. Mokõive oporandu íxupe:

¹³ —Ma'erã tipo ne rasẽ, he'i kunha-pe.

Kunha he'i íxupe:

—Ogweraha ra'e xe Járy retekwe, he'i íxupe kunha. —Kipy po omoĩ ra'e íxupe, xe ndaikwaáiry, he'i mokõive va'e-pe kunha.

¹⁴ Upéa he'i rire, ojerova ramo ohexa Hesu-pe onhembo'y oĩ-vy ramo. Hesu teĩ nipo ra'e ohexa, ha kunha ndoikwaáiry íxupe.

¹⁵ —Ma'erã tipo ne rasẽ ereĩ-vy? he'i. —Kiva'e-pe tipo ereheka ereiko-vy, kunha, he'i kunha-pe Hesu.

“Yvotyty-rehe onhangarekoha voi upéa” he'i mo'ã opy'apy-py kunha Hesu-rehe. Upéa-gwi he'i Hesu-pe:

—Ereaha ramo ra'e íxupe, eremoĩ ambue henda-koty emombe'u katu xe-vy, xe araha hagwã íxupe, he'i mo'ã Hesu-pe ndoikwaái-gwi.

¹⁶ —Nde Maria, he'i íxupe Hesu.

Upe-ma ramo oikwaa-ma íxupe ojerova Hesu ha-koty:

—Nde Raboni, he'i íxupe onhe'ẽ-py hebreu nhe'ẽ-py. Raboni he'ise xe mbo'eháry-pe.

¹⁷ Ha upéi katu he'i íxupe Hesu:

—Ndajeupíry vyteri aha-vy xe Ru oiko ha-py, he'i. —Upéa-gwi anive xe kwavã teĩ. Tereho mani katu nde xe re'yi oiko ha-py emombe'u xe nhe'ẽ: “Ajeupi-ta aha-vy xe Ru ha-py. Xe Ru ko ha'e kwéry Túvy ave. Xe Járy ijáry kwéry ave. Upe va'e ha-py ajeupi-ta aha-vy” he'i. —Ko va'e nhe'ẽ eraha emombe'u katu íxupe kwéry, he'i kunha-pe Hesu.

¹⁸ Upe-ma ramo Maria Madalena oho jevy omombe'u Hesu remimbo'e kwéry-pe:

—Ahexa-ma kuri Nhandejáry Hesu-pe, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

Upéi omombe'u íxupe Hesu nhe'ẽgwe.

Hesu ojekwaa uka jevy gwemimbo'e kwéry-pe
(Lc 24.36-43)

¹⁹ Upe áry-py domingo ka'aru ete ojogweroaty oĩ-vy koty-py Hesu remimbo'e kwéry. Ikyhyje voi judeu ruvixa-gwi hikwái. Upéa-gwi hatã omboty hikwái okẽ. Upe-ma ramo ogwahẽ-ma ou-vy Hesu. Ipa'ũ-my ojekwaa-ma oĩ-vy:

—Tapende py'agwapy katu xe-rehe, he'i-ma íxupe kwéry.

²⁰ Upéa he'i rire, ohexa uka íxupe kwéry opo oikutu hagwe. Oarokã oikutu hagwe ohexa uka ave. Ojáry-pe ohexa ramo, ovy'a eterei-ma hikwái. ²¹ Upe ramo he'i jevy íxupe kwéry:

—Tapende py'agwapy katu xe-rehe, he'i. —Xe Ru nhe'ë-py aju va'ekwe-rami, ãy xe nhe'ë-py apomondo-ta ave pemba'apo apo hagwã-rupi, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

²² Upéa he'i rire, oipeju peju íxupe kwéry:

—Toike katu pende py'a-py Nhe'ë Marangatu tee va'e, he'i opytu-py oipejukwe-vy. ²³ —Peje ramo, “Tomboyke katu ne rembiapo vaikwe Nhandejáry” peje ramo, omboyke va'erã Nhandejáry íxugwi hembiaapo vaikwe. Ha peje ramo katu, “Ani Nhandejáry omboyke ne rembiapo vaikwe” peje ramo, nomboykéi ave va'erã íxugwi hembiaapo vaikwe, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

Tomé rehegwa nhe'ë

²⁴ Ogwahë ramo Hesu, ndoikóiry koty-py hemimbo'e héry va'e Tomé. Dídimó-py ohenói íxupe ave. ²⁵ Upe rire ogwahë ramo Tomé, omombe'u íxupe outro hemimbo'e kwéry:

—Orohexa-ma kuri Nhandejáry Hesu-pe, he'i Tomé-pe omombe'u-vy.

Upéi he'i íxupe kwéry Tomé:

—Xe ndaroviáiry, he'i Tomé. —Xe ahexa e'ý reheve ipo ikutu hagwe, ndarovia mo'ái, he'i. —Amo'í e'ý reheve xe po inharokã-rehe ikutu hagwe-py, ndarovia mo'ái voi xe, he'i oirũ kwéry-pe Tomé.

²⁶ Pete'í semana rire hemimbo'e kwéry ojogweroaty jevy-ma koty-py oĩ-vy. Hendive oĩ-ma Tomé. Onhemboty hatã hokë gwive. Onhemboty hatã ramo jepe, ogwahë-ma ou-vy Hesu ipa'ũ-my onhembo'y-ma oĩ-vy:

—Tapende py'agwapy katu xe-rehe, he'i íxupe kwéry.

²⁷ Upe-ma ramo he'i Tomé-pe:

—Emo'í a-py ne kwã erehexa hagwã xe po, he'i. —Eipyso katu nde po emo'í katu ne kwã xe arokã-rehe xe kutu hagwe-py ereikwaa hagwã, he'i. —Ani ne mba'e rerovia e'ý te'í. Erovia tee katu, he'i Tomé-pe Hesu.

²⁸ —Xe Ruvixa voi ko nde ra'e, he'i. —Xe Járy voi ra'e, he'i íxupe Tomé.

²⁹ Upéi Hesu he'i íxupe:

—Néi, he'i. —Xe rexa-gwi xe rerovia-ma, Tomé, he'i. —Ha gwĩ xe rexa e'ý reheve xe rerovia joty ramo, arovy'a voi íxupe. Oiko porã porã tee rei va'erã upéa, he'i Tomé-pe Hesu.

João omombe'u ma'erã pa omo'í kwatia-rehe Hesu re-hegwa nhe'ë

³⁰ Ha Hesu katu heta hembiaapo porã porã voi opu'akaha-rupi oiko-vy. Heroviapyrã-rupi ojapo gwemimbo'e kwéry remiexagwã. Ha namo'imbáiry ko va'e kwatia-py. Heta kwatia-rehe amo'í e'ý va'e oĩ. ³¹ Ha ko va'e katu kwatia-rehe amo'í va'ekwe. Peë-my gwarã amo'í-ma peje hagwã Hesu-rehe: “Cristo nhane remiha-arõ va'e voi Hesu nipo ra'e. Nhandejáry ra'y tee voi nipo ra'e” peje hagwã Hesu-rehe amo'í-ma. Aipota pejerovia-ma hese peiko-vy Hesu réry-py peiko meme hagwã Nhandejáry ndive.

Hesu ojehexa uka jevy sete gwemimbo'e-pe

21 Ha upe rire katu Hesu ojehexa uka jevy gwemimbo'e kwéry-pe. Tiberíades ygwasu rembe-rehe a-rami ojehexa uka. ² Upe-py ojogweroaty oĩ-vy Simão Pedro Tomé ndive. Dídimó-py onhehenói ave Tomé. Hendive oĩ ave Caná da Galiléia pygwa Natanael. Omoirũ ave íxupe Zebedeu ra'y. Outro mokõi Hesu remimbo'e omoirũ ave íxupe. ³ Upe ramo Simão Pedro he'i oirũ-pe:

—Aha-ta ajopói pira, he'i oirũ-pe.

—Ne ndive oroho-ta ave pirapói-vy, he'i Pedro-pe hikwái.

Upe ramo ohopa onhemboyru kanóa-py oje'ói-vy. Pyhare-rupi oho ojopói pira mo'ã ha nogwenohëiry mba'eve. ⁴ Iko'ë-my hembipe rei vyteri jave kwarahy, ohexa-ma Hesu-pe oĩ-vy ramo y rembe-py ojekwaa oĩ-vy. Hesu ohexa ramo jepe, ndoikwaáiry íxupe. ⁵ Upe ramo oporandu Hesu:

—Napenohëi tipo pira, xe ra'y? he'i íxupe kwéry.

—Mba'eve norogwenohëiry, he'i íxupe hikwái.

⁶ —Aipo ramo, pemombo katu kyha kanóa akatúakoty. Penohë va'erã pira, he'i íxupe kwéry Hesu.

Inhe'ë-py omombo ramo ogwenohë. Upéi ndikatu véi-ma ogwenohë jevy kyha ipohýi-gwi. Ndikatu'í omboyru kanóa-py. Heta eterei pira ojepehy ra'e kyha-rehe. ⁷ Upe-ma ramo xe Hesu irũ tee va'e ha'e Pedro-pe:

—Nhandejáry Hesu voi upe va'e —ha'e amombe'u-vy.

Upéa ohendu ramo, omboi va'ekwe oao jo'a omonde jevy ho'a hagwã y-py. ⁸ Ha outro hemimbo'e kwéry katu ogwahë ou-vy kanóa-py. Hi'agwĩ oĩ y rembe-gwi. Cem metro-rupi ogwahë hagwã. Upéa-gwi ou kanóa-py ombotyryry heru-vy kyha pira reheve. ⁹ Osë rire kanóa-gwi ohexa tata. Tata ári omoka'ë-ta pira. Mbojape ohexa ave. ¹⁰ Upéi he'i Hesu:

—Penohë va'ekwe-gwi pira, eruve nhamoka'ëve va'erã pira, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

¹¹ Upe ramo Simão Pedro onhemboyru jevy kanóa-py kyha otira hagwã heru-vy. Upéi ombotyryry heru-vy yvy ete-py. Pira omohynhë voi kyha. Kyha py-py oĩ cento e cinqüenta e três pira tuvixagwe va'e. Heta jepe pira, nomondoróiry joty kyha.

¹² Ha upéi he'i Hesu:

—Peju katu jakaru, he'i íxupe kwéry.

Ha ha'e kwéry katu oikwaa Nhandejáry Hesuha voi upe va'e. Upéa-gwi noporandúi íxupe onhemombe'u hagwã. Ndaipy'agwasúi oporandu hagwã. Upéa-gwi noporandu jepéiry. ¹³ Ha upéi katu Hesu oho ome'ë me'ë va'erã oipyhy. Mbojape ome'ë íxupe kwéry. Upe rire ome'ë me'ë pira ka'ë ave íxupe kwéry.

¹⁴ Upéixa voi oikove jevy rire, mbohapyha-rehema ojehexa uka jevy gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

Pedro rehegwa nhe'ë

¹⁵ Okaru rire, oporandu Simão Pedro-pe Hesu:

—Xe rayhu tee tipo nde, João ra'y Simão? he'i. —Xe rayhu-ma voi ne irũ. Nde tipo xe rayhuve joty tipo nde? he'i Pedro-pe.

—Ha'e katu. Ereikwaa voi xe orohayhuha, xe Járy, he'i Hesu-pe.

—Aipo ramo, enhangareko katu xe re'yí-rehe ereikovy. Ovexa-rehe onhangareko va'e-rami, enhangareko hese, he'i Pedro-pe.

¹⁶ Upéi oporandu jevy íxupe:

—Nde tipo xe rayhu, João ra'y Simão, he'i.

—Ha'e katu, he'i. —Ereikwaa voi xe orohayhuha, xe Járy, he'i Hesu-pe.

—Aipo ramo, enhangareko katu xe re'yí kwéry-rehe. Ovexa rerekwa-rami eiko íxupe kwéry, he'i Pedro-pe.

¹⁷ Upéi mbohapyha-rehema oporandu jevy íxupe:

—Xe rayhu tipo nde, João ra'y Simão, he'i íxupe.

Upe-ma ramo ndovy'avéi Pedro. Mbohapyha-rehe oporandu íxupe-gwi ndovy'avéi-ma. He'i Hesu-pe:

—Opamba'e ereikwaa va'e, xe Járy. Xe orohayhuha ereikwaa ave, he'i Pedro.

—Aipo ramo, he'i —enhangareko katu hereko-vy xe re'yí kwéry-rehe. Ovexa rerekwa-rami enhangareko hese, he'i. ¹⁸ —Ne mitã ramo katu, nde ku'a jopyha eremoĩ ndéjehe eremboty eregwata hagwã. Erehose hakoty ereho voi va'ekwe. Ha amombe'u-ta nde-vy anhetegwa tee va'e. Nde tujá ramo, ereipysó va'erã nde po nde pokwa hagwã. Upéi nde reraha va'erã erehose e'y ha-koty. Nde pokwaha-rehe ereho va'erã, he'i Pedro-pe Hesu.

¹⁹ Upéa he'i oikwaa uka hagwã Pedro-pe, mba'éixa po Pedro omano hagwã:

—Xe moirũ meme-gwi ojejuka uka ramo, omano ramo, ohexa uka va'erã enterove va'e-pe Nhandejáry rekoha porã, he'i Pedro omano-taha áry omombe'u-vy.

Ha upéi katu he'i Pedro-pe:

—Xe moirũ katu ereiko-vy, he'i íxupe Hesu.

Xe rehegwa nhe'ẽ

²⁰ Upe rire ojerova Pedro xe rexa gwapykwe-gwi, xe Hesu irũ tee va'e aju ramo. Kwehe arete-py orokaru ramo, ha'e va'ekwe Hesu-pe ojoyke reheve aĩ-gwi: "Ki-va'e tipo ne mombe'u-ta nde pyhyrã-pe" ha'e va'ekwe Hesu-pe. Áy xe agwata aju-vy Pedro rapykwéri-gwi.

²¹ Ha Pedro katu ojerova ramo xe-rehe xe rexa ramo, gwapykwéri aju ramo, oporandu xe-rehe Hesu-pe:

—Mbava'e tipo oiko-ta ou xe rapykwéri va'e-pe? he'i Hesu-pe xe-rehe.

²² —Xe aipota nomanói xe aju jevy peve ramo ra'e, namombe'úi arã nde-vy ra'e. Nde katu xe moirũ ereiko-vy, he'i Pedro-pe Hesu.

²³ Upéa-gwi Hesu remimbo'e kwéry he'i mo'ã ojóupe xe-rehe: "Nomano mo'ávéi-ma upe va'e". Ha upéa nde'íry Hesu. He'i ae: "Xe aipota nomanói xe aju peve ramo ra'e, namombe'úi arã nde-vy ra'e" he'i hese Pedro-pe.

²⁴ Ko va'e Hesu rehegwa nhe'ẽ gwive katu xe remimombe'u voi. Xe rembihaikwe ave voi. Anhetegwa tee va'e amombe'uha jaikwaa voi.

Hesu rehegwa nhe'ẽ paha

²⁵ Heta Hesu rembiapo apo xe remimombe'u. Heta xe remimombe'u e'y ave. Peteĩ teĩ omoĩ meme ramo Hesu rembiapo gwive, kwatia-rehe omoĩmba ramo, heta eterei arã oĩ kwatia. Ko yvy ári ndaiporivéi-ma arã vérami henagwã. Heta verei-gwi, ndaijavéi-tama vérami xe-vy.

ATOS

atos dos apóstolos

Hesu ome'ě gwemimondo kwéry-pe hembiaporã

(Mt 28.16-18; Mc 16.14,19; Lc 24.36,50)

1 Are-ma xe Lucas amondo va'ekwe nde-vy, Teófilo, xe nhe'ě kwatia-rehe. Hesu rehegwa nhe'ě gwive amoĩ va'ekwe kwatia-rehe. Hesu ojapo va'ekwe gwive rehegwa nhe'ě amoĩ va'ekwe. Omombe'u va'ekwe gwive rehegwa nhe'ě amoĩ ave. ¹² Onhypyrũ ombo'e ojererojeupi oho peve yváy-py rehegwa nhe'ě amoĩ ave. Ohenói va'ekwe gwemimondo va'e, gwembi-poravõpyre-pe ome'ě hagwã hembiaporã. Ha Nhe'ě Marangatu tee va'e katu oikwaa uka porãve íxupe kwéry hembiaporã. Hesu ome'ě ranhe íxupe kwéry hembiaporã. Ome'ě rire katu ha'e ojererojeupi jevy oho-vy.

³ Ko'ã y amondo jevy-ta xe nhe'ě nde-vy, Teófilo. Hesu omano rire ha'e onhemoingove jevy va'ekwe voi. Oikove jevy ramo, ojehexa uka porã porã va'ekwe voi oiko-vy gwemimondo kwéry-pe. Quarenta áry ojehexa uka uka jevy oiko-vy va'ekwe íxupe kwéry. Nhandejáry nhande ruvixarã rehegwa nhe'ě omombe'u oiko-vy. Ohexa ramo íxupe: "Ereikove jevy-ma nipo ra'e" he'i íxupe hemimondo kwéry.

⁴ Ijave kwéry opyta ramo Jerusalém-my:

—Ani pesẽ teĩ ko tetã-gwi, he'i. —Pepyta katu pekwa-vy a-py, he'i Hesu íxupe kwéry. —Xe Ru nhe'ě amombe'u va'ekwe peẽ-my: "Ambou va'erã Nhe'ě Marangatu tee va'e" he'i va'ekwe xe-vy xe Ru.

⁵ Upéa-gwi peha'arõ katu xe Ru remimbourã peẽ-my. Ha João Batista katu pene mongarai va'ekwe y-py. Ha ãy ae katu Nhandejáry omoĩ-tama kuri pende py'apy-py Nhe'ě Marangatu tee va'e. Pene mongarai jevy-ta vérami xe Ru, he'i íxupe kwéry Hesu. ^{††}

⁶ Upéixa ramo Hesu ndive onhomboaty hemimondo kwéry:

—Eremosẽ-ta tipo imondo-vy Israel re'ýi e'ý, mbo'eháry, he'i íxupe hikwái. —Eremosẽ-ta tipo íxupe kwéry Israel kwéry ae omanda jevy hagwã ojóehe, he'i oporandu-vy íxupe.

⁷ Ha he'i Hesu:

—Nhandejáry omoĩ va'ekwe onhe'ě peteĩ áry-py omosẽ hagwã imondo-vy Israel re'ýi e'ý kwéry-pe. Nhandejáry nhe'ě-py ogwahẽ va'erã hi'áry. Ha ndoik-waa ukái peẽ-my araka'e pa omosẽ-ta íxupe kwéry.

⁸ Ha pene rembiaporã katu amombe'u-ta peẽ-my.

Nhandejáry ombogwey-ta peẽ-my Nhe'ě Marangatu

tee va'e oiko hagwã pende py'apy-py. Ombogwey-ta ne mbopu'aka tee hagwã. Ne mbopu'aka tee rire, ere-ho va'erã eremombe'u mbe'u opa-rupi xe aikove jevymaha rehegwa nhe'ě. Xe mombe'u mbe'u va'erã Jerusalém tetã-my okwa va'e-pe. Judéia yvy-rupi oiko va'e-pe gwive xe mombe'u mbe'u va'erã, he'i.

—Samaria yvy-rupi oiko va'e-pe gwive xe mombe'u mbe'u va'erã ave. Yvy apy gwive xe rehegwa nhe'ě eraha va'erã xe mombe'u mbe'u-vy, he'i íxupe kwéry Hesu.

⁹ Upéa omombe'u rire, oho. Ha'e kwéry hesa-rupi ojereroyvate jevy-ma oho-vy áry-rehe. Yvateve teve oho. Arai kupe-rupima oho jevy, ndohexavéi-ma íxupe hikwái.

¹⁰ Hesu rapykwere-rehe joty oma'ě oĩ-vy hikwái. Upe jave onhembo'y oĩ ramo iyyke-rehe mokõi ijao morotĩ va'e. Kwimba'e nipo upe va'e ra'e. ¹¹ He'i Hesu remimondo kwéry-pe,

—Ore rapixa kwéry, Galiléia pygwa va'e, ma'erã tipo pende rovayva yva yvate-koty peĩ-vy, he'i. —Ko va'e Hesu, a-rami jevy ogwey va'erã ou-vy. Pehexa-ma íxupe kuri ojereroyvate ramo oho-vy pendéhegwi. Ojereroyvate hagwe-rami jevy ogwey va'erã ou-vy, he'i Hesu remimondo kwéry-pe.

Matias omoirũ Hesu remimondo kwéry-pe opyta hagwã doze jevy

¹² Upe ramo hemimondo kwéry oje'oipa jevy gwetak-we reheve. Oliveiras yvyaty-gwi ogwey oje'oipa hagwã Jerusalém tetã-my. Namomyry etéi opyta upe-gwi. Hi'agwĩ voi opyta. Upéa-gwi ogwahẽ pya'e oje'ói-vy Jerusalém tetã-my. ¹³ Upe-py oike rire ojeupi okoty yvate-py opyta haty-py. Oikepa upe-py hemimondo kwéry, Pedro, João, Tiago, André ndive. Oike ave Filipe, Tomé ndive. Oike ave Bartolomeu, Mateus ndive. Oike ave Tiago, Alfeu ra'y va'e, Simão Zelote va'e, Judas, Tiago ra'y va'e ndive oike. ¹⁴ Ha'e kwéry meme oikepa upe-py. Gweta kwéry reheve peteixa omondo mondo Nhandejáry-pe onhe'ě. Oração apo-vy hetea'e voi. Nainhate'ýiry voi. Hendive kwéry onhomboaty kunhagwe. Hesu sy héry Maria omoirũ ave íxupe kwéry. Tyvýry omoirũ ave íxupe kwéry.

¹⁵ Oração ojapo meme hikwái. Ha peteĩ áry-py heta ojogweroaty jave, cento e vinte-rupi oĩ ramo upe-py, Pedro opu'ã omombe'u hagwã. Entéro va'e rovagwy-gwi opu'ã. Upéi he'i íxupe kwéry:

† 1:1 Lc 1.1-4 † 1:5 Mt 3.11; Mc 1.8; Lc 3.16; Jo 1.33; At 11.16

¹⁶ —Amombe'u-ta peẽ-my, xe re'yi kwéry. Yma voi Nhe'ẽ Marangatu tee va'e ome'ẽ va'ekwe myamyri Davi-pe inhe'erã omombe'u hagwã Judas amyri rekorã, omotenonde hagwã oiko hagwã. Anhetegwa voi ra'e. Upéa-gwi yma omombe'u hagwe-rami, ãy oikopa voi kuri, he'i Pedro. ¹⁷ —Judas amyri katu Hesu remimbo'ekwe, nhande javegwa voi. Hembiaporã ome'ẽ íxupe va'ekwe Hesu. Nhande-vy ome'ẽha-rami ome'ẽ ave íxupe va'ekwe. ¹⁸ Upéa oho va'ekwe omombe'u Hesu pyhyharã-pe. Kipy oime omombe'u ipyhyharã-pe. Ha upe rire katu ipyhy-vy Hesu-pe ogweraha-ma. Ojapo vai voi. Hesu mombe'uhare repyke ogweraha Judas ojogwa hagwã yvy. Upe rire yvate-gwi ho'a upe-py yvy-py. Osoro ramo hye, ho'apa hyekwe po'ikwe yvy-py omano. ¹⁹ Omosarambi herakwã heraha-vy enterove Jerusalém tetã-rupi oiko va'e-pe. Omano va'ekwe ha-py ha'e ae onhe'ẽ-py ohenói Aceldama. Upéa he'ise, Tugwy reheve yvy va'e oí ha-py. ²⁰ Ha Judas re-hegwa omoí uka va'ekwe Nhandejáry kwatia-rehe. Upe kwatia nhambohery Salmo. A-rami hesegwarã omotenonde va'ekwe:

“Topyta nandi hekwegwe. Ani oiko teĩ avave upe-py. Hekoviare ae tojapo hembiaokwe.” ††
Upéixa voi omoí uka va'ekwe kwatia-rehe Nhandejáry, he'i Pedro imombe'u-vy.

²¹ Upéi he'i jevy íxupe kwéry Pedro:

—Upéa-rehe ae tanhane moirũ hekoviare japyta jevy hagwã doze, he'i. —Jaiporavo katu Hesu nhe'ẽ renduha va'e voi, nhane ndive oiko va'ety. ²² Hesu ndive oiko va'ekwe, João oporomongarai joty ramo. Ojererovate peve Hesu ndive oiko meme va'e. Upeixagwa nhande jaipota nhane moirũ omombe'u hagwã nhane ndive Hesu oikove jevymaha, he'i íxupe kwéry Pedro.

²³ Upéa he'i rire mokõi oiporavo hikwái. Omonhembo'y ha'e kwéry gwovái imoí-vy. Oiporavo mokõi kwimba'e. Peteĩ héry va'e José Justo. Héry joapy Barsabás. Oiporavo ave Matias. ²⁴ Upe ramo ombojeupi onhe'ẽ Nhandejáry-pe hikwái:

—Nde ko opamba'e ereikwaa va'e, ore Járy. Ore py'apy ndaipóri okanhy va'e ndéhegwi. Kiva'e po ne rembi-poravo ehaxa uka ore-vy oroikwaa hagwã ore irurã, he'i. ²⁵ —Ha Judas katu ne remimondokwe ave. Ha oheja va'ekwe gwembiaporãgwe. Oheja oho hagwã anháy ndive oiko, he'i Nhandejáry-pe hikwái.

²⁶ Upéixa ramo mokõi téry omoí hyru-py. Omboveve peteĩ ho'a hagwã. Ho'a ramo peteĩ, ohexa ojohu héry: —Matias ra'e, he'i ojóupe. Upéa-gwi omoirũ íxupe kwéry opyta hagwã doze jevy.

Nhe'ẽ Marangatu tee va'e ipy'a omohynhẽ joa Hesu nhe'ẽ renduha-pe gwive
(At 4.31; 8.15; 10.44; 19.2)

2 Oiko-ma aretegwasu héry va'e Pentecostes. Upéa áry-py Hesu nhe'ẽ renduha gwive peteĩ henda-py ojogweroaty okwa-vy. ² Upe-ma ramo áry gwigwa og-

† 1:19 Mt 27.6-8 †† 1:20 Sl 69.25; 109.8 ‡ 2:1 Lv 23.15-21; Dt 16.9-11

wey ou-vy. Yvytugwasu-rami ou: “Tyryryry” he'i ou-vy. Oike koty-py ogwapy okwa-vy ha-py. Ojohupa koty. ³ Peteĩ teĩ va'e akã ári ohexa tata rendy po'i ramigwa. ⁴ Upe-ma ramo ipy'a omohynhẽ joa íxupe kwéry Nhe'ẽ Marangatu tee va'e. Omohynhẽmba rire nhe'ẽ ambue-py onhe'ẽ-ma hikwái. Omonhe'ẽ-ma íxupe kwéry Nhe'ẽ Marangatu tee va'e. Upéa-gwi nhe'ẽ ambue-py onhe'ẽ peteĩ teĩ hikwái.

⁵ Upe ramo heta judeu kwéry oí Jerusalém tetã-my. Opa opa-rupigwi ou va'ekwe oí upe-py. Nhandejáry-pe omboete hagwã ou va'ekwe. ⁶ Yvytugwasu ramigwa ohendu ramo ojogweroatypa hikwái:

—Xe nhe'ẽ-py voi onhe'ẽ aipo va'e. Xe nhe'ẽ voi aipo va'e, he'i peteĩ teĩ henduha. —Mba'éixa po onhe'ẽ xe nhe'ẽ-py? Mba'éixa po oikwaa hagwã? oporandu randu-vy ojóupe hikwái. ⁷ Upéa-gwi opondera joa hese hikwái:

—Ma'erã tipo gwĩ-rami? Galiléia pygwa meme gwĩ va'e ra'e, onhe'ẽ okwa-vy va'e, he'i. ⁸ —Mba'éixa oikwaa nhane nhe'ẽ? Peteĩ teĩ nhane nhe'ẽ-py onhe'ẽ hikwái ra'e, he'i ojóupe opondera-vy hese. ⁹ —Nhande jaju va'ekwe a-py opa-rupigwi jaju va'ekwe. Nhande ko Pártia yvy pygwa, Média yvy pygwa, Elão yvy pygwa, Mesopotâmia yvy pygwa, Judéia yvy pygwa, Capadócia yvy pygwa, Ponto yvy pygwa, Ásia yvy pygwa, ¹⁰ Frígia yvy pygwa, Panfília yvy pygwa, Egito yvy pygwa. Cirene de Líbia yvy pygwa ave. Nhande ko Roma tetã mygwa, ¹¹ judeu va'e, judeu reko-rupi jaikose va'e ave. Nhande Creta yvy pygwa, Arábia yvy pygwa ave. Opa-rupigwi voi jaju va'ekwe nhande kwéry. Ha peteĩ teĩ nhane nhe'ẽ-py katu onhe'ẽ ramo, nhahendu-ma. Nhandejáry rembiapo porã porã ipu'aka reheve omombe'u ramo, nhahendu, he'i judeu kwéry opa-rupigwi ou va'ekwe.

¹² Upéixa ramo opondera ndera Hesu nhe'ẽ renduha va'e-rehe gwive. Ha nainhe'ẽ jojái judeu kwéry:

—Mbava'e po oiko-ta? Mbava'e po oiko-ta? oí he'i va'e ojóupe.

¹³ —Oka'u randai upe va'e, oí he'i va'e mo'ã opuka-vy hese.

Pedro omombe'u judeu kwéry-pe Nhandejáry rehegwa nhe'ẽ porã

¹⁴ Upéixa ramo Pedro opu'ã onhembo'y oí-vy. Onze inhirũ ijave opu'ã. Hatã onhe'ẽ enterove ohendu hagwã:

—Pejeapysaka katu pehendy porã hagwã xe nhe'ẽ, xe re'yi kwéry, Jerusalém-my oiko va'e gwive ave. Upeixagwa ore nhe'ẽ va'e voi. ¹⁵ Ndoroka'uíry teĩ, he'i íxupe kwéry. —“Oka'u” ere mo'ã kuri ore-rehe. Ndayvate etéi vyteri kwarahy. A-rami ha-py ndajaka'uha órai vyteri, he'i íxupe kwéry. —Avave voi ndoka'uíry kóa óra. ¹⁶ Ha ãy ojehu va'e katu amombe'u-ta peẽ-my. Aipo va'e rehegwa yma omoí va'ekwe kwatia-rehe. Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety héry va'e Joel omoí va'ekwe. Yma omohenonde va'ekwe ãy oiko hagwã:

¹⁷ “He'i Nhandejáry: Enterove va'e pegwarã ambogwe-jy-ta ime'ẽ-vy Nhe'ẽ Marangatu tee va'e. Haimete opatama ko yvy oiko-ta, he'i. Xe nhe'ẽ-py nde ra'y kwéry xe

mombe'u va'erã, nde rajy kwéry xe mombe'u ave va'erã. Peẽ karia'y kwéry va'e, peteĩ va'e upéte ajehexa uka-ta. Xe rehegwa ohexa-ta ikéra-py peẽ tuja kwéry va'e. ¹⁸ Xe rembigwái kwéry-pe kwimba'e va'e, kunha va'e ave ambogwey-ta ime'ẽ-vy Nhe'ẽ Marangatu tee va'e. Xe nhe'ẽ-py xe mombe'u va'erã. ¹⁹ Hexapyrã-rupi xe rembiapo-ta áry-rehe. Yvy-py ave xe rembiapo-ta enterove opondera hagwã ahexa uka-ta, he'i. Ambojekwaa-ta ko yvy-rehe tugwy. Tata ambojekwaa-ta ave. Yvytu-rupi oho jave tataĩ ahexa uka-ta. ²⁰ Ha kwarahy katu onhepytũ-ta. Hugwy-ta jasy. Upe rire ae agwey jevy-ta aju-vy ko yvy-py, he'i Nhandejáry. Xe pu'akaha reheve aju va'erã upe áry-py. Ndaipóri avave xe rexa e'ỹ va'erã. Entéro va'e oĩ va'e gwive ko yvy ári xe rexa-ta aju ramo, he'i. ²¹ Upéixa ramo opa-rupi xe réry renoiha gwive onheresende-ta. Aresende-ta íxupe, he'i Nhandejáry." †

Upéixa voi Nhandejáry nhe'ẽ kwatia-rehe oĩ va'e, he'i Pedro omombe'u-vy.

²² Upe rire he'i jevy íxupe kwéry:

—Pejeapysaka porã katu ko xe nhe'ẽ-rehe, xe re'ýi kwéry. Amombe'u-ta peẽ-my Hesu rehegwa nhe'ẽ. Hesu Nazaré pygwa va'e ko Nhandejáry rembiporavopyre voi, hemimbojekwaa ave. Hexapyrã-rupi hembiaapo porã hagwã he'i va'ekwe íxupe Nhandejáry. Ojapo uka va'ekwe íxupe hembiaoporã. Nhane rembiexa e'ỹ ave ojapo uka va'ekwe íxupe. Upéixa ojapo uka va'ekwe íxupe pene pa'ũ-my. Enterove hexapyrã-rupi hembiaapo ojapo uka. He'i hese kente kwéry: "Hesu ko Nhandejáry rembiporavo nipo ra'e" he'i heko rexa-vy. Upéa peẽ peikwaa voi.

²³ —Ha peẽ katu pehupi uka va'ekwe kurusugwasu-rehe imoĩ-vy pejuka hagwã Hesu-pe. Iporayhu e'ỹ va'e po-py pejuka uka va'ekwe íxupe. Ha Nhandejáry omohenonde voi va'ekwe Hesu rekorã. Ojehu va'erã oikwaa voi va'ekwe. Hembiahyhu ramo jepe, oipota voi omano. Upéa-gwi oheja omoĩ íxupe kurusugwasu-rehe. ²⁴ Ha ojejuka rire, omoingove jevy íxupe Nhandejáry. Ha'e ae katu omano ete jepe ndikatúí omano are oĩ-vy onhemoĩ asy reheve. Ndaipu'akái hese manoha. Upéa-gwi pya'e omoingove jevy íxupe Nhandejáry. ²⁵ Yma ete myamyry Davi omohenonde va'ekwe Hesu rekorã hese. Hese-gwarã omoĩ va'ekwe kwatia-rehe kóa he'i-vy:

"Ahexa Nhandejáry-pe xe yke-rehe meme oĩ ramo. Xe akatúa-koty meme oĩ xe mbopy'a ryrí e'ỹ hagwã.

²⁶ Upéa-gwi avy'a xe py'agwapy-gwi. Avy'a etereiha amombe'u. Ndaxe rete kyhyje mo'ávái-ma aiko-vy. Naxe mytu'e'ỹ mo'ávái-ma. ²⁷ Amano ramo, ndereheja mo'áiry xe nhe'ẽgwẽ oiko hagwã onhemondo haty-py. Ndereheja mo'áiry ine nde ra'y marangatu va'e retekwe. ²⁸ Erehexa uka voi xe-vy tape porã amano e'ỹ hagwã. Xe mbovy'a eterei-ta ne ndive aime meme ramo." ††

Upéixa voi omoĩ va'ekwe kwatia-rehe myamyry Davi, he'i Pedro omombe'u-vy.

²⁹ Upéi he'i jevy íxupe kwéry:

—Pejeapysaka porã katu xe nhe'ẽ-rehe, xe re'ýi kwéry. Nhane ramói Davi katu omano va'ekwe. Hetekwe omoĩ va'ekwe itakwa-py. Ha ãy ete peve oĩ ijyta.

³⁰ —Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ekwe oiko-vy. Ko va'e jaikwaa voi. Yma ete he'i va'ekwe Davi-pe Nhandejáry: "Amombe'u-ta nde-vy hupigwa va'e. Ndaxe apu mo'ái nde-vy" he'i. "Peteĩ ne remiarirõ amoingo-ta mburuvixarã nde rekovia ramo" he'i íxupe Nhandejáry. Ohendu ramo: "Hupigwa va'e voi Nhandejáry nhe'ẽ" he'i va'ekwe Davi. ‡

³¹ —Ogwerovia-gwi Hesu rekorã omotenonde va'ekwe: "Amano ramo, ndereheja mo'áiry ine xe retekwe" he'i ramo, omotenonde va'ekwe Hesu rekorã. Hesu Cristo oikove jevymaha va'e rehegwa nhe'ẽ omombe'u va'ekwe. Hesu rekorã omohenonde va'ekwe Davi, he'i Pedro imombe'u-vy.

³² Upéi he'i jevy íxupe kwéry:

—Pehendu katu. Ko va'e Hesu, omoingove jevy kuri íxupe Nhandejáry. Ore kwéry katu hexahare. Orohexa voi oikove jevy rire íxupe. ³³ Onhemoingove jevy rire, onhemomba'egwasu ete-ma Nhandejáry yke-rehe. Are-ma he'i va'ekwe Hesu-pe Túvy: "Ambogwey uka-ta nde-vy Nhe'ẽ Marangatu tee va'e" he'i íxupe Nhandejáry, he'i Pedro imombe'u-vy.

Upéi he'i jevy judeu kwéry-pe:

—Áy ae ombogwey-ma kuri Nhe'ẽ Marangatu tee va'e-pe. Ha peẽ katu pehexa-ma. Hemimbogwey va'e pehendu-ma ave. Pene rembiexa gwive, pene remiendu gwive ave Nhandejáry remimbogwey voi, he'i.

³⁴ —Ha myamyry Davi katu ndojereroyvatéi voi va'ekwe yváy-py. A-rami ae he'i va'ekwe Davi:

"Nhandejáry he'i xe Jary-pe: Egwapy katu xe yke-rehe.

³⁵ Xe orombopu'aka-ta ne a'e'ỹha-rehe. Orombopu'aka-pa peve eregwapy-ta ereĩ-vy xe akatúa koty, he'i." †† Upéixa Davi omombe'u va'ekwe Hesu rekorã, he'i Pedro imombe'u-vy.

³⁶ Upéi he'i jevy judeu kwéry-pe:

—Davi he'i va'ekwe gwive anhetegwa voi. Toikwaapa katu Israel remiarirõre judeu kwéry va'e. Upe va'e Hesu pehupi uka va'ekwe kurusugwasu-rehe pejuka uka hagwã, omomba'egwasu ete-ma joty íxupe Nhandejáry. Omomba'egwasu joty íxupe, nhane ruvixarã omoingo-vy. "Xe rembiporavo va'e joty voi katu" he'i Hesu-rehe Nhandejáry, he'i Pedro judeu kwéry-pe Nhandejáry nhe'ẽ omombe'u-vy.

³⁷ Upéa nhe'ẽ ohendu ramo ojepy'ajopy joa hikwái:

—Mbava'e po orojapo-ta ãy, ore re'ýi kwéry? he'i Pedro-pe. Outro Hesu remimondo va'e kwéry-pe oporandu ave gwembiaoporã-rehe.

Upe ramo he'i íxupe kwéry Pedro:

³⁸ —Perova katu pende rekoha, he'i. —Penhemongarai peteĩ teĩ Hesu Cristo réry-py, omboyke hagwã pendéhegwi pene rembiapo vai va'ekwe. Upe rire ae ombogwey-ta ime'ẽ-vy peẽ-my Nhe'ẽ Marangatu tee va'e. ³⁹ Yma Nhandejáry he'i va'ekwe: "Ambogwey-ta ime'ẽ-vy peẽ-my pende ra'y kwéry-pe ave. Mombyry rupigwa-pe gwive ave ambogwey-ta Nhe'ẽ marangatu

† 2:21 JI 2.28-32 †† 2:28 SI 16.8-11

‡ 2:30 SI 89.3-4; 132.11 †† 2:35 SI 110.1

tee va'e. Entéro xe remienói-pe gwive ou hagwã xe hapu ambogwejy-ta ime'ë-vy" he'i va'ekwe Nhandejáry, he'i Pedro imombe'u-vy.

⁴⁰ Upéi onhemonhe'ëve êve íxupe kwéry:

—Tekoha-rami e'ý pende rekoha. Perova katu pende rekoha, he'i. —Ani pemoirũ teĩ pende rapixa hekoha vai va'e, he'iri iri judeu kwéry-pe Pedro. Oĩ hetave tave omombe'u va'e.

⁴¹ Upe ramo inhe'ë renduha va'e onhemongarai-ma. Upe va'e áry-py heta-ma oĩ inhe'ë renduha. Mbohapy mil-rupi oĩ. Ha Pedro kwéry-pe omoirũ-ma hikwái.

⁴² Hesu remimondo kwéry ndive oiko meme ohendu hagwã inhe'ë. Onhemoirũ meme. Hendive mante oiko. Onhondive okaru. Onhondive omondo mondo Nhandejáry-pe onhe'ë. ⁴³ Upe-py oĩ va'e gwive opondera hese:

—Mbava'e tipo ko va'e? Mbava'e tipo ko va'e? he'i ojóupe.

Ha hemimondo kwéry heta hembiaipo porã hexa-pyrã-rupi. Heta ojapo nhane rembiexa e'ý. Upéa-gwi enterove va'e opondera hese.

Hesu reroviaha gwive onhondive oiko

(At 4.32-35)

⁴⁴ Ha Hesu reroviaha gwive onhondive oiko: "Kóva ko va'e xe mba'e" peteĩ teĩ nde'ivéi-ma ojóupe. ⁴⁵ Ogwereko va'e ovende ome'ë hagwã hepykwe. Peteĩ teĩ va'e-pe ome'ë hemikotevë. ⁴⁶ Ko'ëmba ëmba oho meme oje'ói-vy Nhandejáry róga kakwaa-py. Peteĩ teĩ va'e róga-py omboja'o ja'o ojóupe onhondive okaru hagwã. Ovy'a joa okaru-vy. Naima'e rakate'ýiry.

⁴⁷ Nhandejáry-pe omboete ete oiko-vy va'e. Upéixa ramo ogwero'vy'a joa íxupe kwéry kente kwéry. Ha'e kwéry hetave tave oho-vy. Ogwerovia rovia va'e omoirũ íxupe kwéry. Nhandejáry nhe'ë-py ogwerovia.

Ogwata e'ý va'e ogwata jevy-ma

3 Peteĩ áry-py ka'arugwasu-ma ramo, Pedro João ndive, Hesu remimondo va'e, ogwata oho-vy. Nhandejáry róga kakwaa-py oho. Upéa óra-py oraçãojajapo va'e upe-py. ² Ha óga kakwaa renonde-py oĩ ogwata e'ý va'e. Imitã gwive ãy peve ndogwatái. Ogweraha meme omoĩ íxupe upe-py okëgwasu renonde-py, héry okëndusu porã. Oike va'e-pe gwive ojerure hagwã omoĩ upe-py. ³ Ha upéi katu oho upe-py Pedro João ndive. Oho oike hagwã upe-py. Ha ogwata e'ý va'e katu ohexa íxupe. Oike ramo Pedro João ndive, ojerure íxupe imba'erã-rehe. ⁴ Ha'e kwéry, mokõive va'e, ohexa katu íxupe. Ogwata e'ý va'e-pe ohexa katu:

—Ema'ë katu ore-rehe, he'i íxupe.

⁵ Upe ramo oma'ë mokõive va'e-rehe: "Omba'e me'ë-tama xe-vy" he'i mo'ã ojóupe.

⁶ —Ndaxe pirapiréi ame'ë hagwã nde-vy. Ndaxe platavéi, he'i íxupe Pedro. —Ko va'e areko va'e ame'ë-ta nde-vy. Epu'ã katu egwata Hesu Cristo Nazaré pygwa réry-py. Epu'ã katu egwata, he'i íxupe Pedro.

⁷ Upe riré ijakatúa-rehe oipopyhy imopu'ã-vy íxupe. Upe-ma ramo ipynhu'ã ipy reheve imbarate-ma voi íx-

upe. ⁸ Opo voi opu'ã-ma. Ogwata-ma. Ogwata reheve-ma voi oike óga kakwaa-py. Onhondive oike. Opo opo omboete eterei-vy Nhandejáry-pe. ⁹ Enterove ohexa íxupe ogwata-ma ramo, omboete-ma ramo Nhandejáry-pe:

¹⁰ —Imba'e jerure va'evy ko upe va'e, he'i ohexa-vy íxupe. —Okëndusu porã renonde-py ogwapy va'evy ko upe va'e, he'i. —Mbava'e po ojehu upe va'e-pe? he'i oporandu randu-vy ojóupe hikwái.

Ohexa ramo ogwata-ma ramo, opondera eterei hese, —Mba'éixa po ombogwata rei hajy jeapa va'e-pe, he'i opondera-vy hese.

Pedro omombe'u judeu kwéry-pe Nhandejáry rehegwa nhe'ë

¹¹ Ha upe ogwata e'ý tuja va'e ãy katu ogwata-ma. Omoirũ-ma Pedro João ndive. Mokõive va'e-pe oipyhy jovái ramo, oriparapa ou-vy upe-py oĩ va'e gwive ohexa hagwã íxupe. Opondera eterei hese hikwái. Oupa Nhandejáry róga kakwaa mopekwã pekwãpyre-py hikwái. Upéa imopekwãpyre ohenói Salomão. Upe-py oupa hikwái. ¹² Ohexa ramo, onhe'ë íxupe kwéry Pedro:

—Ma'erã tipo pepondera hese, xe re'ýi kwéry? he'i Israel remiarirõre judeu kwéry-pe. —Ma'erã tipo ore rexa katu katu pekwa-vy? oporandu íxupe kwéry.

—Ore nhe'ë-py katu norombogwatáiry íxupe. Noromopu'áiry imbogwata-vy íxupe ore rekoha porã-gwi: "Pedro ombogwata" peje mo'ã hese. Upéa-gwi ore rexa katu katu pekwa-vy, he'i íxupe kwéry.

¹³ —Hesu nhe'ë-py ae voi ogwata. Ha'e Nhandejáry remimomba'egwasu voi. Nhandejáry Abraão Járy, Isaque Járy, Jacó Járy, nhane ramói kwéry Járy ave. ãy omomba'egwasu voi gwembigwái Hesu-pe. Ha peë katu pembojevý asy voi va'ekwe: "Iporã ojejúka" peje va'ekwe hese mburuvixagwasu Pilatos-pe. Ha mburuvixa opoise jevy mo'ã íxugwi. ¹⁴ Upe ramo pembojevý íxupe. Ha'e heko marangatu ramo jepe, ojevavy e'ý ramo jepe ave, pembojevý asy joty voi íxupe. Pejerure mburuvixa-pe opoi hagwã imondo-vy peteĩ oporojúka va'ekwe-gwi. ¹⁵ Ha nhane moingove va'ety katu pejúka. Ha Nhandejáry omopu'ã jevy íxupe. Oikove jevy ramo, ore kwéry hexahare. ¹⁶ Ko va'e kwimba'e peë pehexa va'e, peikwaa va'e ave, ogwata e'ý tuja va'e, ãy katu Hesu réry-py imbarate jevy. Hesu-rehe ojerovia-gwi okwerapa-ma voi. Upéa rexaha peë, he'i íxupe kwéry.

¹⁷ —Peikwaa e'ý reheve pene rembiapo vai va'ekwe, peë, xe re'ýi kwéry. Oikwaa e'ý reheve pende ruvixa kwéry rembiapo vai va'ekwe ave. Upéa aikwaa voi xe, he'i Pedro imombe'u-vy.

¹⁸ Upéi he'i jevy judeu kwéry-pe:

—Yma ete Hesu rekorã omoĩ va'ekwe kwatia-rehe Nhandejáry nhe'ë-py omombe'u va'ety gwive: "Nhandejáry rembiporavo va'e oiko asy va'erã" he'i va'ekwe, imohenonde-vy hekorã. ãy katu oiko-ma voi Nhandejáry nhe'ë-py, he'i. ¹⁹ —Upéa-gwi pemboasy katu pene rembiapo vaikwe. Perova katu pende rekoha peiko hagwã Nhandejáry reko-rupi, omboyke hagwã

pendéhegwi pene rembiapo vaikwe, pene mbopy'agwapy jevy hagwã, ombou hagwã ime'ë-vy peë-my hembiporavo va'e Hesu Cristo. ²¹ Ha'e oiko va'erã Nhandejáry ndive yváy-py. Upe-py Hesu Cristo oiko va'erã entéro Nhandejáry nhe'ë-py omombe'u va'ety imarangatu va'e he'i va'ekwe gwive oiko hagwã: "Nhandejáry omoatyrõmba ranhe va'erã voi" he'i va'ekwe. "Omoatyrõmba rire ae, ombou jevy va'erã Hesu-pe" he'i va'ekwe, he'i Pedro imombe'u-vy.

²² Upéi he'i jevy judeu kwéry-pe:

—Ha myamyri Moisés omombe'u va'ekwe Hesu rekorã:

"Xe ramigwa omoingo va'erã Nhandejáry inhe'ë-py omombe'u va'erã. Pene pa'ũ-gwi omoingo va'erã peteĩ va'e omombe'u va'erã Nhandejáry nhe'ë-py. Xe moingo hagwe-rami omoingo va'erã. Pehendupa ete va'erã hemimombe'urã gwive peë-my. ^{†23} Entéro íxupe ohendu e'ý va'e gwive, omboyke va'erã Nhandejáry gwe'ýi kwéry-gwi, opa hagwã-pyma imondo-vy" ^{††} he'i va'ekwe Moisés, he'i Pedro omombe'u-vy.

²⁴ Upéi he'i jevy Pedro:

—Upéixa ave Nhandejáry nhe'ë-py omombe'u va'ety gwive omombe'u va'ekwe Hesu rekorã. Samuel amyri omombe'u va'ekwe. Upéi Samuel amyri nhe'ëgwive omombe'u mbe'u joty áy peve. Peteixa omombe'u va'ekwe. Ogwerojoja joa onhe'ë áy oiko va'erã mombe'u-vy, Hesu rekorã mombe'u-vy. ²⁵ Upe va'e Nhandejáry nhe'ë-py omombe'u va'ety pende re'ýi kwéry va'e voi. Upéa-gwi inhe'ë peë-my gwarã voi ave. Yma ete onhe'ë va'ekwe Nhandejáry myamyri pene ramói kwéry-pe:

"Peteĩ ne remiarirõ joapyri pyri-rehe ha-py ahovasa va'erã enterove ko yvy ári oĩ va'e-pe gwive" [‡] he'i va'ekwe Abraão amyri-pe, Hesu rekorã mombe'u-vy. Ohendu ramo upe inhe'ë, omoporã. Abraão pegwarã voi inhe'ë. Ha Abraão pene ramói voi. Upéa-gwi upe inhe'ë peë-my gwarã voi ave, he'i imombe'u-vy Pedro.

²⁶ Upéi he'ive Pedro:

—Ha ko'ánga katu oiporavo Nhandejáry gwembigwairã Hesu-pe. Omoingove jevy-ma rire íxupe, peë-my ranhe ombou pende rovasa hagwã, omboyke hagwã peteĩ teĩ pendéhegwi pene rembiapo vai va'ekwe, he'i judeu kwéry-pe Pedro.

Pedro João ndive onhemói preso

4 Ha upéi katu Pedro João ndive onhe'ë oĩ-vy Nhandejáry róga py-py, óga kakwaa va'e py-py. Ne'írã omombe'upa vyteri ramo, ogwahẽ ou-vy pa'i ruvixa kwéry. Ogwahẽ ave polícia ruvixa. Upe va'e polícia onhangareko va'e Nhandejáry róga kakwaa-rehe. Ogwahẽ ave saduceu kwéry. ² Mokõive va'e nhe'ë ogweropoxy: "Hesu oikove jevy-gwi, nhande kwéry jaikove jevy va'erã voi ave" he'i ra'e omombe'u-vy kente kwéry-pe gwive Pedro João ndive. Upéa nhe'ë ombopoxy saduceu kwéry-pe.

³ Upéa-gwi mokõive va'e-pe oipyhy hikwái oapresa hagwã íxupe. Ka'aru ete-ma. Ko'ẽmba peve oapresa imoĩ-vy. ⁴ Ha heta voi oĩ inhe'ë reroviaha. Cinco mil kwimba'e va'e-rupi oĩ inhe'ë renduha.

⁵ Ko'ẽmba-ma ojogweroaty Jerusalém-my judeu ruvixa kwéry. Ojogweroaty ave gwí judeu kwéry remimboete. Judeu rekombo'ehaty kwéry ojogweroatypa ave. ⁶ Hendive kwéry oĩ pa'i ruvixagwasu héry va'e Anás. He'ýi oĩ ave, héry va'e Caifás, João, Alexandre. He'ýi gwive oĩ ave. ⁷ Upe ramo ohenói uka onhemói preso va'ekwe ou hagwã. Ou ramo gwovagwy-py omonhembo'y imoĩ-vy íxupe kwéry. Upéi omonhe'ë íxupe:

—Kiva'e nhe'ë-py tipo pejapo koixagwa ra'e? Kiva'e réry-py pejapo koixagwa ra'e? he'i íxupe kwéry oporandu randu-vy.

⁸ Upe-ma ramo ipy'a omohynhẽmba íxupe onhe'ë hagwã Nhe'ë Marangatu tee va'e. Upéi omombe'u judeu ruvixa kwéry-pe Pedro:

⁹ —Áy katu xe monhe'ë voi ogwata e'ý va'e-rehe. Okwera porã-maha-rehe xe monhe'ë: "Mba'ẽixa tipo okwera?" ere kuri xe-vy ereporandu-vy. ¹⁰ Néi, amombe'uta peë-my peikwaa hagwã, peë kwéry mburuvixa kwéry va'e. Entéro Israel remiarirõre judeu ruvixa kwéry-pe amombe'u-ta ave. Ko va'e kwimba'e, Hesu Cristo Nazaré pygwa réry-py voíte opu'ã okwera porã. Ha peë katu pehupi va'ekwe Hesu-pe imoĩ-vy kurusugwasu-rehe ijuka-vy. Ha pene rembiupikwe-pe katu omoingove jevy-ma voi Nhandejáry. Ha'e héry-py voi onhembo'y jevy-ma ko va'e kwimba'e, ogwata e'ý tuja va'e. Pende rovagwy-py opu'ã-ma oĩ-vy. ¹¹ Yma omoĩ va'ekwe kwatia-rehe he'i-vy:

"Ndovaléi, he'i ogapoha ita-rehe. Ha upe ita katu ojeporu ojepytahoha ramo. Óga jepytahoha voi ita" ^{‡†} he'i va'ekwe, he'i Pedro omombe'u-vy.

Upéi he'i jevy Pedro:

—"Ita" he'i ramo, Hesu rekorã omombe'u. "Ogapoha" he'i ramo, pene rekorã omombe'u va'ekwe. ¹² Áy katu ko yvy-rupi ndaipóri ha'e héry ramigwa. Ambue va'e réry nomoĩry nhande-vy Nhandejáry nhane resende hagwã. Hesu réry mante ae nhahenói ramo, nhane resende va'erã, he'i judeu ruvixa kwéry-pe Pedro.

¹³ Upe ramo mburuvixa kwéry ohendu joa inhe'ë. Onhembopy'agwasu reheve mokõive va'e remimombe'u ohendu joa hikwái. He'i ojóupe:

—Ndoikéi ramo jepe escola-py, oikwaa porã voi onhe'ërã. Imbo'eháry ndoikói ramo jepe, hi'arandu porã voi, he'i ojóupe hese kwéry. Oikwaa porã onhe'ërã-gwi, opondera hese hikwái: —Hesu ndivegwa voíte ra'e upe va'e, he'i ojóupe hese hikwái.

¹⁴ Upéi oma'ẽ upe ogwata e'ý tuja va'e-rehe Pedro yke-rehe onhembo'y oĩ-vy ramo. Okwera porã-gwi nonhe'ë mbojevny mo'ái íxupe hikwái. Mba'eve nde'íry íxupe. ¹⁵ Upéixa ramo, ombojevny imondo-vy opa'ũ-gwi hikwái. ¹⁶ Osẽ rire he'i ojóupe:

—Mbava'e tipo jajapo-ta hese? he'i oporandu randu-vy ojóupe hikwái. —Hexapyrã-rupi voi hembiaapo porã,

† 3:22 Dt 18.15-16 †† 3:23 Dt 18.19 ‡ 3:25 Gn 22.18

‡† 4:11 Sl 118.22

he'i hese. —A pygwa, Jerusalém-my oiko va'e gwive oikwaapa voi. Upéa-gwi ndikatúí nhande apu hese. ¹⁷ Ha ndajaiopotavéi herakwã oho mombyry-rupi: “Anive katu erenhe'ëve teĩ Hesu réry-py ereiko-vy. Upéixa erejapo ramo orogwereko asy arã” ja'e katu mokõive va'e-pe, he'i ojõupe judeu ruvixa kwéry.

¹⁸ Upéi ohenói jevy oike hagwã. Oike rire, he'i íxupe: —Anive katu erenhe'ëve teĩ ereiko-vy Hesu réry-py. Ani ereporombo'ëve teĩ heko-rupi, he'i onhe'ẽ poxy-vy íxupe onhemonhe'ẽ-vy.

¹⁹ Ohendu ramo inhe'ẽ, he'i mburuvixa kwéry-pe Pedro João ndive:

—Íporã tipo orohendu pene nhe'ẽ orohendu e'ỹ hagwã Nhandejáry nhe'ẽ? he'i. —Aipo ramo mbava'e tipo he'i-ta Nhandejáry orohendu ramo pene nhe'ẽ? Pe-mombe'u katu ore-vy, he'i íxupe. ²⁰ —Ore rembiexagwe, ore remiendukwe oromombe'u meme va'erã. Norokirirĩ mo'ãiry voi, he'i mburuvixa kwéry-pe.

²¹ Upe rire he'i íxupe:

—Anive eremombe'u Hesu réry-py. Upéixa erejapo ramo orogwereko asy arã, he'iri iri onhe'ẽ poxy-vy íxupe hikwái.

Upéi katu opoi íxugwi oho hagwã:

—Tereho katu, he'i íxupe ombohasa asyse mo'ã rire íxupe.

Nombohasa asy jepéiry íxupe. Ha upe pygwa onhomboaty va'e gwive omboete okwa-vy va'e Nhandejáry-pe. Ojehu va'ekwe-rehe omboete. Upéa-gwi mburuvixa kwéry omosẽ rei imondo-vy. ²² Ha ogwata e'ỹ tuja va'e katu hexapyrã-rupi okwera va'e ituja-ma va'e voi. Quarenta-gwi ogwerekove va'e ro'y. Upéa-gwi kente kwéry omboete tee voi Nhandejáry-pe.

Hesu reroviaha gwive peteĩxa omondo Nhandejáry-pe onhe'ẽ

²³ Upe-ma ramo Pedro João ndive oho jevy gwe'ỹi kwéry ha-py. Pa'i ruvixa he'i va'ekwe omombe'u. Judeu ruvixa he'i va'ekwe omombe'u ave. ²⁴ Ohendu ramo, peteĩxa omondo mondo joa hikwái Nhandejáry-pe onhe'ẽ:

—Nde ko, ore Járy, nde pu'aka va'e voi enterove va'e-rehe, he'i omboete-vy. —Nde áry yvy yguasu ave apoha. Hese gwa gwive ijapoha voi nde, he'i omboete-vy. [†] ²⁵ —Yma ete nhane ramói Davi amyri-pe ne rembigwái-pe ereme'ẽ va'ekwe inhe'ẽrã. Ombo'e va'ekwe íxupe onhe'ẽ hagwã Nhe'ẽ Marangatu tee va'e:

“He'i Nhandejáry: Mba'e-gwi po judeu re'ỹi e'ỹ kwéry ipoxypa hikwái? Ma'erã po he'i mo'ã xe-rehe: Nhande kwéry nhande pu'aka va'e voi Nhandejáry-rehe, he'i.

²⁶ Ha yvypóry ruvixagwasu kwéry ojogweroatypa hikwái. Onhesyrũ syrũ okwa-vy. Ou orairõ xe-vy, xe rembioporavo-pe ave, he'i Nhandejáry.” ^{††}

Yma upéixa he'i va'ekwe Davi. ²⁷ Ha ko'ánga katu a-py voi ojogweroaty-ma mburuvixagwasu orairõ hagwã ne rembigwái marangatu-pe, ne rembioporavo Hesu-pe. Upéa mburuvixa héry Herodes, upéa mburuvixagwasu héry Põncio Pilatos ave, Israel remiarirõre judeu

kwéry, judeu re'ỹi e'ỹ kwéry ave ojogweroatypa orairõ hagwã ne rembioporavo Hesu-pe. ^{†28} Ne nhe'ẽ-rupi ojapo hagwã hese yma ere va'ekwe gwive ojapo va'erã. ²⁹ Áy katu onhe'ẽ poxy hikwái. Ehexa katu ipoxyha, ore Járy. Ore ne rembigwái va'e. Ore mbopy'agwasu katu ore kyhyje e'ỹ hagwã ne nhe'ẽ mombe'u-vy. ³⁰ Ehexa uka katu nde pu'akaha erembogwera hagwã hasy va'e-pe. Mba'asy-rehe nde pu'aka va'e. Ne rembigwái marangatu Hesu réry-py ejapo uka katu nhane rembiexa e'ỹ. Ehexa uka katu ne rembiapo porã. Hexapyrã-rupi ejapo uka katu, he'i joa hikwái.

³¹ Upéixa omondo mondo Nhandejáry-pe onhe'ẽ. Upe-ma ramo ojogweroaty haty-py oryríi-ma. Ipy'a omohynhẽmba-ma íxupe kwéry Nhe'ẽ Marangatu tee va'e. Upéixa ramo okyhyje e'ỹ reheve peteĩ teĩ omombe'u Nhandejáry nhe'ẽ.

Peteĩ teĩ va'e-pe ome'ẽ me'ẽ hemikotevẽ

³² Upe ramo Hesu reroviaha gwive ogwerojoja okyre'ỹ oiko-vy hikwái: “Kóa xe mba'e, kóa xe mba'e” he'i va'e ndoikói. “Nhande mba'e meme voi ko'ã va'e” he'i omba'e kwéry-rehe ojõupe.

³³ Ha upe doze Hesu remimondo va'e heroviapyrã-rupi omombe'u mbe'u oiko-vy Hesu oikove jevymaha rehegwa nhe'ẽ. Nhandejáry ipytygwõ-vy íxupe omombaraete omombe'u hagwã. Upéa-gwi ohendu va'e gwive inhe'ẽ ojohu porã voi. ³⁴ Ogwerohory joa hikwái. Ha ndaiporivéi-ma ipa'ũ kwéry-py oikotevẽ va'e. Heta ijyvy va'e, heta óga ogwereko va'e ave ovende oiko-vy. ³⁵ Upéi ovende va'ekwe repykwe ogweru, ome'ẽ hagwã Hesu remimondo kwéry-pe, omboja'o ja'o va'erã-pe. Upéixa ramo omboja'o ja'o ime'ẽ me'ẽ-vy oikotevẽ va'e-pe, peteĩ teĩ va'e-pe ome'ẽ hagwã hemikotevẽ. ³⁶ Upe ramo oĩ Hesu nhe'ẽ renduha héry va'e José. Ha Hesu remimondo kwéry ombohéry jo'a Barnabé. Barnabé réry he'ise: “Nhande mongyre'ỹ va'ety”. Barnabé Levita va'e, Chipre yvy pygwa va'e ave. ³⁷ Ha'e oho peteĩ oyvy ovende. Ogweru hepykwe Hesu remimondo kwéry-pe ome'ẽ hagwã.

Ananias rehegwa nhe'ẽ

5 Oĩ ave kwimba'e héry va'e Ananias, hambireko héry Safira. Barnabé rekoha-rami teĩ oiko va'e. ² Ha'e oho ovende ave oyvy. Ha hepykwe ndogwerahapái ime'ẽ-vy Hesu remimondo kwéry-pe. Omohemby joty ojõupe gwarã ndogwerahaséiry. Ogweraha va'erãte ogweraha. Ha hambireko oikwaa porã upéa. ³ Upéa-rehe Pedro he'i Ananias-pe:

—Ma'erã anháy ruvixa Satanás nde rekome'ẽ nde apu hagwã Nhe'ẽ Marangatu tee va'e-pe? he'i. —Ma'erã nde rekome'ẽ ndererupáiry hagwã, Ananias? he'i oporandu-vy íxupe. ⁴ —Kwehe ne'irã erevende vyteri ramo ne mba'e vyteri. Upéa yvy ne mba'e voi ra'e. Ha upéi erevende rire, hepykwe ne mba'e ete vyteri voi. Ereme'ẽse ramo, ereme'ẽmba arã voi ra'e. Nereme'ẽsí ramo, nereme'ẽi arã ave ra'e. Upéixa

† 4:24 Gn 1.1-2.22; Êx 20.11; Sl 146.6 †† 4:26 Sl 2.1-2

‡ 4:27 Lc 23.7-11; Mt 27.1-2; Mc 15.1; Lc 23.1; Jo 18.28-29

iporã arã ra'e nde-vy. Ha ko'anga katu nde apu ereiko-vy. Ma'erã nde apu? he'i íxupe. —Ma'erã nde apu hagwã erenhemongeta ereiko-vy nde py'a-py? Teko rei-pe mante nande apúi. Nhandejáry-pe voi nde apu ereiko-vy, he'i íxupe Pedro.

⁵ Ohendu-ma ramo inhe'ë, ho'a omano-ma. Ha henuhare gwive onhemondyipa-ma hikwái. ⁶ Upe rire ou karia'y ojaho'i ho'i heraha-vy hetekwe. Ogwenohë koty-gwi ogweraha ojaty hagwã.

⁷ Ndahi'are etéiry ogwahë hambireko oike koty-py. Iména-pe ojehu va'ekwe ndoikwaáiry. ⁸ Ha Pedro katu oporandu íxupe:

—Ko va'e-rehe anho tipo ereme'ë ra'e nde yvy? he'i íxupe.

—Ha'e voi, he'i. —Ko va'e-rehema ngatu orome'ë ore vvy, he'i Pedro-pe ijapu-vy.

⁹ —Ma'erã tipo erenhomb'o'e mbo'e ne ména ndive nde apu hagwã Nhe'ë Marangatu tee va'e-pe, he'i íxupe. —Nde apu ramo, nande apúi xe-vy. Nhe'ë Marangatu tee va'e-pe ae nde apu, he'i íxupe. —Ma'erã tipo erenhembopy'agwasu teĩ nde apu hagwã íxupe? Ma'erã ere mo'ã kuri, “Nhandejáry nopenái arã xe apuha-rehe?” he'i. —Ejeapysaka katu ogwata ou-vy va'e-rehe. Ne ména atyhare ogwahë jevy-ma ou-vy, he'i íxupe. —Nde reraha-ta nde ave, he'i íxupe Pedro.

¹⁰ Upe-ma ramo Pedro rovagwy-rupi ho'a omano ete reheve-ma ave hambirekokwe. Ha karia'y ogwahë-vy oike. Oike ramo otopa-ma ave he'ögwe. Ogweraha he'ögwe ijaty-vy. Ombojoyvy imoĩ-vy vykwa-py iména retokwe ndive. ¹¹ Upe-ma ramo onhemondyí joa-ma Hesu reroviaha gwive. Herakwã renduhare gwive onhemondyipa-ma hikwái.

Hesu remimondo ombogwera hasy va'e-pe

¹² Ha hemimondo kwéry heta hembiaapo porã porã. Upe tetã mygwa pa'ũ-my hexapyrã-rupi hembiaapo, heroviapyrã-rupi hembiaapo ave. Nhandejáry róga mopekwa' pekwãpyre-py opyta joa hikwái. Upe va'e imoepkwãpyre ohenói Salomão. ¹³ Ha Hesu-rehe ojerovia e'ỹ va'e gwive ndaipy'agwasúí imoirũ-vy íxupe kwéry. Omoirũ e'ỹ ramo jepe, omboete tee joty íxupe. ¹⁴ Upe ramo onhembohetave tave oho-vy Hesu reroviaha kwéry. Onhembohetave tave oho-vy hikwái. ¹⁵ Upéixa ramo hasy va'e ogwenohë óga-gwi omoĩ tape yke-rehe. Hasy va'e ogwenohë hupa reheve. Hupa reheve ogwenohë. Pedro ohasa hagwã-rupi omoĩ, hi'äygwe rei jepe ho'a hagwã hese hasy va'e-rehe. ¹⁶ Ogwahë ou-vy ave Jerusalém jerekwe-rehe okwa va'e. Ojereru hasy va'e. Anháy rerekoha va'e gwive ogweru íxupe. Ojereru va'e gwive okwerapa-ma voi.

Judeu ruvixa kwéry ombohasa asy Hesu remimondo kwéry-pe

¹⁷ Ha Hesu remimondo kwéry enterove kente kwéry remimboete. Upéa-gwi ndajia'éiry eterei hese kwéry pa'i ruvixagwasu ijavegwa kwéry ave:

—Ma'erã kente kwéry nhane mboyke ojererova hagwã Hesu remimondo kwéry-rehe. Nanhane mboetevéiry, he'i ojúpe. Ndajia'évúi ete voi hese.

¹⁸ Upéa-gwi pa'i ruvixagwasu hendivegwa kwéry, saduceu kwéry va'e ave oho oipyhy íxupe kwéry oapresa hagwã. Hembiaapo vai va'e rendaty-py omoĩ íxupe.

¹⁹ Ha upéi katu pyhare pyte-ma ramo yváy-gwi ogwey ou-vy Nhandejáry rembigwái. Oipe'a okë ogwenohë hagwã. ²⁰ Ogwenohë rire:

—Tereho katu, he'i íxupe. —Tereho enhembo'y Nhandejáry róga kakwaa gwy-py erenhe'ë hagwã ohendu va'erã-pe gwive, he'i íxupe. —Ko va'e teko porã pyahu regegwa nhe'ë emombe'upa katu, he'i íxupe Nhandejáry rembigwái.

²¹ Ohendu ramo inhe'ë oje'ói. Ko'ëmba-ma jave Nhandejáry koty-py oike omombe'u hagwã Nhandejáry nhe'ë.

Upe jave pa'i ruvixagwasu hendivegwa ave ojogweroaty ou-vy. Ojoavisapa ojogweroaty hagwã Israel remiarĩre judeu kwéry ruvixa. Entéro judeu kwéry ruvixa va'e gwive ombojogweroatypa. Ogwahë-ma henda-py. Upéi omondo hembiapresakwe ogweru hagwã. ²² Upéixa ramo oho polícia kwéry heru-vy mo'ã. Ogwahë ramo preso onhemoĩ haty-py, ndojohuvéi-ma íxupe. Oho-ma ra'e. Ha upéi ou jevy imombe'u-vy:

²³ —Orotopa onhembotypa typa ramo okë. Onhangareko va'e oĩ okë-my. Ha oroipe'a ramo okë, ndorotopavéi-ma preso oĩ va'e-pe. Ndorojohuvéi-ma koty-py. Osë-ma ra'e, he'i mburuvixa kwéry-pe imombe'u-vy.

²⁴ Ohendu ramo inhe'ë:

—Mba'e-rami po osë oho-vy ra'e? Mbava'e po oiko-ta äy, ndajikwaáiry, he'i ojúpe pa'i ruvixa kwéry, polícia ruvixa ave.

²⁵ Upéixa ramo ou imombe'u-vy:

—Upe pene remimoĩgwe preso katu onhembo'y oĩ-vy Nhandejáry róga gwy-py. Oporombo'e mbo'e oĩ-vy, he'i mburuvixa kwéry-pe.

²⁶ Ohendu ramo inhe'ë oho heru-vy polícia kwéry hu-vixa ndive. Ha ndoipyhy poxýiry íxupe kwéry. Enterovéa resa-py oipyhy porã rei íxupe heraha-vy. Ikyhyje-gwi kente kwéry-gwi oipyhy porã rei íxupe:

—Poxý reheve jaipyhy ramo íxupe, nhande api va'erã ita-py, he'i ojúpe polícia kwéry.

²⁷ Ogweru rire omoĩ hovagwy-py. Mburuvixa rovagwy-py omoĩ omonhe'ë hagwã. Ha pa'i ruvixagwasu katu he'i imonhe'ë-vy:

²⁸ —Ore oro'eri eri kuri nde-vy: “Anive erenhe'ë kuri Hesu réry-py” oro'e. Ha oro'e ramo jepe, nderejapói voi kuri ore nhe'ë, he'i íxupe. —Opa-rupi oho ne nhe'ë. Jerusalém pygwa gwive ohendu hagwã eremosarambi kuri ne nhe'ë imombe'u-vy. Upéixa ramo ereipota enterove va'e he'i ore-rehe: “Gwí va'e ojuka kuri Hesu-pe. Hepy-vy jajuka katu íxupe kwéry” ereipota he'i ore-rehe, he'i imonhe'ë-vy pa'i ruvixagwasu.

²⁹ Ha upéi katu he'i íxupe Pedro Hesu remimondo kwéry ndive:

—Nhandejáry nhe'ë ndaijojái ramo teko rei nhe'ë ndive, iporãve jajapo Nhandejáry nhe'ë, he'i.
³⁰ —Nhandejáry, nhane ramoigwasu Járy omoingove jevy va'ekwe Hesu-pe. Vyvra-rehe ne rembijukakwe ombotekove jevy va'ekwe. ³¹ Upéi omomba'egwasu ete-ma voi íxupe. Oyke-rehe imoĩ-vy omomba'egwasu. Omoĩ íxupe nhane ruvixarã. Nhane resendeharã ave omoĩ. Israel remiarirõre judeu kwéry oheja ramo gwekoha vai, ha'e omboyke-ta íxugwi hembiaapo vaikwe. ³² Ko'ã va'e ore oromombe'u voi orohexa-gwi. Ko'ã va'e Nhe'ë Marangatu tee va'e remimombe'u ave. Ha'e katu inhe'ë renduha-pe Nhandejáry remime'ëgwwe, he'i íxupe kwéry Pedro.

³³ Ohendu ramo Pedro nhe'ë, ipoxy eterei voi hese. Ojukase voi íxupe hikwái: "Jajuka katu íxupe, jajuka katu íxupe" he'i joa hese hikwái.

³⁴ Ha peteĩ oĩ ndaipoxýi va'e. Opu'ã-ma onhembo'y. He'i omosë hagwã Hesu remimondo kwéry-pe pono ojuka:

—Emosë sapy'a ete imondo-vy oka-py, he'i. Héry Gamaliel, fariseu va'e, judeu ruvixa va'e, Moisés amyri he'i va'ekwe-py imbo'eha. Omboete joa íxupe.

³⁵ Ha'e he'i mburuvixa kwéry-pe:

—Xáke, xe rapixa kwéry, he'i, —Ma'erã pene rembiapo vai-ta Hesu remimondo kwéry-rehe? ³⁶ Are-ma ojekwaa va'ekwe kwimba'e héry va'e Teudas. Onhembotuvixase ra'anga rei oiko-vy va'e. Quatrocentos oiko imoirũha íxupe. Upéi ojuka íxupe. Ojuka rire ohasãimba íxugwi inhirũ gwéry. Nonhemboatyvéi-ma. ³⁷ Upe rire hapykwerigwa ojekwaa va'ekwe Galiléia pygwa, kwimba'e héry va'e Judas. Yma mburuvixagwasu nhe'ë-py kente kwéry omoĩ moĩ va'ekwe héry kwatia-rehe. Omoĩ jave ojekwaa va'ekwe Judas. Oiko va'ekwe imoirũháry. Upéi soldado kwéry ojuka íxupe Judas-pe. Ojuka rire, opa isarambipa íxugwi inhirũ gwéry. ³⁸ Upéa-gwi ha'e-ta peẽ-my: Ani erepenave hese Hesu remimondo kwéry-rehe. Eheja katu toiko ha'e oikoseha-rami, he'i íxupe. —Teko rei omombe'u ramo hembiaaporã, nosë porã mo'ãi, opa rei arã. ³⁹ Ha Nhandejáry ae omombe'u ramo hembiaaporã, napende pu'aka mo'ãi hese kwéry Nhandejáry nhe'ë pokatu-gwi, he'i íxupe kwéry. —Peẽ pemboyke ramo ha'e kwéry inhe'ë, Nhandejáry-pe pemboyke-ta para'e ave, he'i íxupe kwéry Gamaliel. Teudas-pe Judas-pe ave ojehu va'ekwe omombe'u íxupe kwéry pono ojuka Hesu remimondo kwéry-pe.

⁴⁰ Ha upéi katu ohendu inhe'ë hikwái. Gamaliel nhe'ë ohendu-gwi, ndojukasevéi Hesu remimondo kwéry-pe. Upe ramo omoingepa jevy gwemimosëgwwe-pe koty-py. Ndaipoxy etevéi-ma. Oinupã nupã rei-ma íxupe kwéry. Ojuka hagwã-rami noinupãvéiry. Upéi oinupã rire, he'iri iri íxupe onhemonhe'ë-vy:

—Anive ereiporu Hesu rehegwa nhe'ë. Hesu réry-py anive erenhe'ë, he'i hemimondo kwéry-pe.

⁴¹ Upe rire opoi íxugwi imondo-vy. Ha upéi katu ojoatýra-gwi osë oho-vy. Oinupã ramo jepe íxupe, ndojohu vaíry voi. Ogwerovy'a joty osë-vy hikwái:

—Hesu rereko asy hagwe-rami nhande rereko asy ave. Hesu-pe omboete e'ỹ hagwe-rami, nhande-vy nanhane mboetéi ave, he'i ojõupe. Upéixa ramo Hesu reko-py oiko-gwi, ovy'a joty osë-vy hikwái.

⁴² Iko'ë ko'ëmba Nhandejáry nhe'ë omombe'u meme oiko-vy va'e Nhandejáry róga kakwaa-py. Óga óga-rupi omombe'u oiko-vy va'e ave:

—Hesu ko Nhandejáry remimboupyrã va'ekwe voi, he'i omombe'u-vy.

Oiporavo sete kwimba'e-pe Hesu remimondo pytyg-wõharã

6 Upe ramo onhembohetave tave oho-vy Hesu rehegwa nhe'ë renduha. Ha iko'ë ko'ëmba ome'ë me'ë oiko-vy tembirekokwe-pe hemi'urã. Ha grego nhe'ë-py onhe'ë va'e ima'eandu-gwi he'i ojõupe:

—Nhande-vy mixi ome'ë. Upéa-pe, hebreu nhe'ë-py onhe'ë va'e-pe katu hetave ome'ë, he'i. —Ome'ë joavy avypa ime'ë-vy, he'i ojõupe ndojohu porã-gwi.

² Upe-ma ramo gwí doze hemimondo kwéry va'e ohenói uka ojogweroatypa hagwã Hesu nhe'ë renduha gwive. He'i íxupe kwéry:

—Gwí ome'ë me'ë va'e tembirekokwe-pe hemi'urã, ome'ë joavy avypa nipo ra'e ime'ë-vy, he'i. —Ha ore katu oromboja'o ja'o ramo ime'ë-vy hemi'urã, ndikatuvéi-ma arã oromombe'u Nhandejáry nhe'ë. Naiporã va'erã kóixa. ³ Upéa-gwi, ore re'ýi kwéry, peiporavo katu sete kwimba'e. Ore nhe'ë-py onhangareko hagwã ome'ë va'e-rehe peiporavo nome'ë joavy avyvéi hagwã. Nhe'ë Marangatu tee va'e ipy'a omohynhë va'e íxupe, hi'arandu porã va'e, nhane mandu'a porã hese va'e, upéa rehegwa peiporavo katu. ⁴ Ha ore katu oromondo meme-ta Nhandejáry-pe ore nhe'ë. Hesu rehegwa nhe'ë oromombe'u meme-ta. Gwí va'e apo-vy nore ate'ýiry. Ndaijái outro tembiapo ore-vy orojapo va'erã, he'i íxupe kwéry Hesu remimondo.

⁵ Ha ojohu porã joa inhe'ë ijaty va'e gwive. Upe ramo oiporavo peteĩ kwimba'e-pe hikwái, Hesu-rehe ojerovia tee va'e, Nhe'ë Marangatu tee va'e ipy'a omohynhë va'e íxupe, héry va'e Estêvão. Upéi oiporavove ave seis kwimba'e, héry va'e Filipe, Prócoro, Nicanor, Timão, Pármenas, Nicolau ave. Nicolau Antioquia pygwa judeu e'ỹ va'e upe va'e. Ne'írrã vyteri ojerovia ramo Hesu-rehe, judeu kwéry reko-rupi oiko va'ekwe. ⁶ Upéa sete va'e oiporavo onhangareko hagwã ome'ë va'e-rehe. Oiporavo rire, ogweru henda-py Hesu remimondo renda-py. Upéi hemimondo ombojeupi Nhandejáry-pe onhe'ë, inhakã akã-rehe omoĩ opo, inhe'ë-py ome'ë me'ë porã hagwã tembirekokwe-pe hemi'urã.

⁷ Mombryve ryve ogweraha imombe'u-vy Nhandejáry nhe'ë. Onhembohetave tave oho-vy Hesu nhe'ë renduha, Jerusalém tetã mygwa. Ha pa'i kwéry, Hesu nhe'ë apoha, heta eterei oĩ.

Judeu ruvixa kwéry ndaija'éí Estêvão-rehe

⁸ Ha Estêvão katu, imbaraete inhe'ë, opa va'e rembiayhu. Kente kwéry pa'ũ-my hembiaapo porã hexapyrã-rupi. ⁹ Oĩ ave hese ija'e'y va'e, judeu porahéi haty-gwi ou va'e. Upe-py ojeborahéi haty-py oĩ Cireneu tetã mygwa, oĩ Alexandria tetã mygwa, oĩ Cilícia yvy pygwa, oĩ Ásia yvy pygwa ave. Upe-py ojogweroaty va'e gwive héry Liberto kwéry. Upéi ogwahẽ ou-vy Estêvão renda-py onhe'ë mbojevy hagwã íxupe hikwái. ¹⁰ Ha ndikatúi onhe'ë mbojevy íxupe arandu rehegwa omombe'u-gwi, Nhe'ë Marangatu tee va'e oipy'a mohynhẽ-gwi íxupe.

¹¹ Upéi oho jevy nhemi ha-py opaga hagwã ijapu japu va'erã-pe Estêvão-rehe. Ome'ë íxupe inhe'ërã. Upe ramo:

—Orohendu voi Estêvão-pe onhe'ë vai vai ramo Moisés-rehe. Nhandejáry-rehe onhe'ë vai vai ramo orohendu ave, he'i mo'ã hese enterove va'e-pe.

¹² Upéixa he'i ramo, ombopoxy enterove va'e-pe gwive. Judeu ruvixa kwéry, judeu rekomb'oehaty-pe ave ombopoxypa. Upéa-gwi oupa jevy henda-py oipy-hy hagwã íxupe. Mburuvixa kwéry ojogweroaty haty-py oipyhy heraha-vy. ¹³ Ha gwĩ ijapu hese va'erã-pe ohenói ogwahẽ hagwã. Ogwahẽ ramo, he'i ijapu apu-vy hese:

—Upe va'e onhe'ë vai vai meme va'e voi ko va'e Nhandejáry róga kakwaa marangatu-rehe. Moisés amyri remimombe'ukwe jajapo va'erã-rehe onhe'ë vai. ¹⁴ “Upe Hesu Nazaré pygwa omohãimba-ta ko va'e Nhandejáry róga kakwaa. Ohekoviarõ-ta nhande reko Moisés remimombe'ukwe” he'i Estêvão, he'i omombe'u ijapu va'e. —Ore henduháry voi, he'i mo'ã hese ijapu-vy.

¹⁵ Ha ojogweroaty va'e gwive ohexa katu katu íxupe. Oma'ë Estêvão rova-rehe oma'ë:

—Hendypa voi hova ra'e, he'i ojóupe. —Ojogwa ete Nhandejáry rembigwái rova-pe, he'i ojóupe judeu ruvixa kwéry.

Estêvão omombe'u judeu ruvixa kwéry-pe Abraão re-hegwa nhe'ë

7 Ha pa'i ruvixagwasu katu ohendu ijapu va'e nhe'ë. Ohendu ramo oporandu Estêvão-pe:

—Upéixa voi pa? he'i íxupe.

² Upe ramo Estêvão onhe'ë judeu ruvixa kwéry-pe:

—Xe re'yi kwéry, xe ruvixa kwéry ave, pejeapysaka porã katu xe nhe'ë-rehe. Yma ete ojehexa uka va'ekwe nhane ramoigwasu myamyri Abraão-pe. Nhandejáry onhemomba'egwasu ete va'e ojehexa uka va'ekwe íxupe. Mesopotâmia yvy-py gwetã tee-my joty oiko ramo, ojehexa uka-ma voi va'ekwe íxupe. Ndováí joty Harã tetã-my. ³ He'i Abraão-pe Nhandejáry: “Eva katu ne retã-gwi” he'i. “Ehejapa nde re'yi kwéry eho-vy. Tereho nde-vy ahexa uka va'erã nde yvyrã hagwã-py tereho” he'i íxupe Nhandejáry. ⁴ Upe-ma ramo Nhandejáry nhe'ë-py osẽ gwetã-gwi oho-vy. Caldeu yvy-gwi

oho. Tetã ambue-py ae oiko jevy hagwã osẽ oho-vy. Harã tetã-my ogwahẽ ramo, oiko va'ekwe upe-py. Hi'are rire omano túvy. Upéi túvy omano rire ome'ë ogwata puku jevy. “Tereho katu nde yvyrã-py” he'i ogwero va'ekwe íxupe ko'a-py. Áy peiko ha-py ogweru íxupe. ⁵ Ha ogweru rire ae, nome'éséi voi íxupe ijvyrã, ni hõga renagwã jepe nome'éséiry íxupe. Ni miximi nome'éséi voi. Ndata'yryiry ramo jepe, he'i íxupe Nhandejáry: “Áy name'éséi vyteri nde-vy nde yvyrã. Ha ne remiarirõ kwéry pegwarã katu ame'ë va'erã ko yvy ijvyrã” he'i íxupe Nhandejáry.

⁶ —Upe rire a-rami he'i Nhandejáry: “Ne remiarirõ kwéry katu yvy ambue-py oiko va'erã, gwe'yi e'y ha-py oiko-ta va'erã. Upe va'e yvy pygwa omomba'apo eterei va'erã voi íxupe kwéry. Hi'are eterei va'erã voi ombohasa asy. Quatrocentos ro'y omoingo asy va'erã íxupe kwéry. ⁷ Upe rire ae ahepy va'erã íxupe kwéry. Imoingo asyhare-pe areko asy va'erã ave. Ahepy rire, yvy akéno-gwi osẽmba va'erã oje'ói-vy ne remiarirõ kwéry. Xe mboete hagwã a-py osẽmba va'erã” he'i Abraão-pe Nhandejáry. ⁸ Ha upéi katu he'i jevy íxupe Nhandejáry: “Eipirekytĩ uka mixi katu kwimba'e gwive. Upéa erejapo ramo, erepyta va'erã xe re'yi tee va'erã voi” he'i Abraão-pe. Upe rire oiko-ma ta'yry. Isaquerã oiko-ma. Upe rire, oito áry rire mixi oikyti ipire, gwa'yry pire. Ha Isaque okakwaa rire, omenda. Upe rire, Isaque omen-da rire, ta'yry-ma oiko-ma Jacorã. Upéi okakwaa ave Jacó. Ta'yry-ma ave Jacó. Oiko-ma doze ta'yry nhane ramoigwasu va'e, tetã ambue mbue-py oiko va'erã, he'i Estêvão omombe'u-vy. †

Estêvão omombe'u myamyri José rehegwa nhe'ë

⁹ Upéi Estêvão omombe'u jevy judeu ruvixa kwéry-pe:

—Ha Jacó ra'y kwéry doze oĩ va'e. Oĩ tyvry héry va'e José, túvy rembiayhu tee va'e José. Upéa-gwi ndaija'éiry va'ekwe hese tyke'y kwéry. Ndaija'éigwi hese, tembigwairã ovende va'ekwe gwyvry ojereraha hagwã Egito yvy-py. Ha Nhandejáry omoirũ joty íxupe, ndohejai íxupe ha'e anho. ¹⁰ Ohasa asy reheve ore-sende sende íxupe. Ome'ë ave íxupe inharandurã. Upéa-gwi ohayhu íxupe mburuvixagwasu, héry va'e Faraó, Egito yvy pygwa ruvixa va'e. Ohayhu-gwi íxupe, omonhangareko uka íxupe mburuvixa. Egito yvy-py oĩ va'e-rehe gwive, hõga-py oĩ va'e-rehe gwive ave omonhangareko uka.

¹¹ —Ha upéi katu ndoikovéi hi'upy Egito yvy-py gwive. Canã yvy-py gwive ave opa hi'upy. Upéa-gwi upe pygwa kwéry oiko asy eterei hikwái. Ha nhane ramoigwasu kwéry katu ndotopavéi gwemi'urã. ¹² Ha nhane ramoigwasu ru ohendu oimeha trigo rope. Egito-py oimeha ohendu. Upéi omondo gwa'yry kwéry tembi'u-rehe. Nhane ramoigwasu omondo. ¹³ Upe rire omondo jevy tembi'u-rehe ogweru hagwã. Ogwahẽ jevy ramo upe-py tyvry oĩ ha-py, ojekwaa uka gwyke'yry-pe: “Nde ko ore ryvy nipo ra'e” he'i gwyvry-pe hikwái. Ha

mburuvixa oikwaa-ma José ryke'y rekoha, he'yi rekoha ave. ¹⁴Upéi José ohenói uka ou hagwã túvy. He'yi kwéry ohenói uka ave. He'yi kwéry reta va'e setenta e cinco voí oí. ¹⁵Ha upéi ova ou-vy Egito-py túvy gwe'yi ndive. Upe-py omano túvy. Omano ave he'yi kwéry, nhane ramoigwasu va'e. ¹⁶Upe rire ogweraha jevy Siquém tetã-my hetekwe. Omoí hagwã vvykwa py-py ogweraha. Upéa vvykwa Abraão rembijogware, Emor ra'y kwéry ovende va'ekwe íxupe plata-rehe.

¹⁷—Ha upéi katu oiko-tama voi Nhandejáry he'i va'ekwe, Abraão-pe he'i va'ekwe. Ipokatu-ta inhe'ë. Oiko-ta he'i va'ekwe ha ndoikói vyteri. Upe ramo nhane ramoigwasu kwéry katu onhembohetave tave hikwái. ¹⁸Upe rire oiko hekoviare mburuvixagwasu pyahu Egito pygwa kwéry ruvixa ramo. Ha mburuvixa pyahu katu nohenduvéi-ma nhane ramoigwasu rerakwã, José rerakwã. ¹⁹Upéixa ramo mburuvixa ogwereco asy nhande re'yi kwéry myamyri-pe. Ipy'a vai reheve ogwereco: "Anive erehupi oiko ramo mitã. Omano hagwã-py eheja" he'i íxupe kwéry mburuvixa omandavy, he'i Estêvão omombe'u-vy. †

Estêvão omombe'u myamyri Moisés rehegwa nhe'ë

²⁰Upéi Estêvão omombe'u jevy judeu ruvixa kwéry-pe:

—Upe ramo, mburuvixa ogwereco asy ramo va'ekwe nhande re'yi kwéry, oiko-ma va'ekwe Moisés Nhandejáry rembierohory voi. Iporã ete voi oiko-vy. Mbohapy jasy ombouvixa íxupe isy. Túvy róga-py ombouvixa.

²¹Upe rire mburuvixa nhe'ë-py oheja rei ha'e anho omemby. Ha mburuvixa rajy katu ohupi heraha-vy ombouvixa hagwã: "Ajohu-ma xe membyrã araha-ta xe" he'i hese. Upéi ogweraha íxupe. ²²Oarandu-py ombo'e íxupe. Egito pygwa arandu-py ombo'e hereko-vy.

Hi'arandu porã-ma Moisés onhe'ë-vy. Hembaliapo porã-ma ave inharandu-gwi. ²³Okakwaa rire, omboty rire quarenta ro'y, imandu'a gwe'yi kwéry-rehe: "Aha-ta aipohu xe re'yi kwéry, Israel amyri remiarirõre kwéry" he'i ojúepe Moisés.

²⁴—Upéi oho gwe'yi kwéry ha-py. Upe-py ohexa pe-teĩ gwe'yi. Oinupã-ma íxupe Egito pygwa: "Xe re'yi upéa onhenupã va'e" he'i Moisés ojúepe. Upéa-gwi oresende íxupe. Ha Egito pygwa oinupã va'e-pe, ojuka voi gwe'yi repy-vy: ²⁵"Nhandejáry nhe'ë-py aresende-ta íxupe" he'i ojúepe ra'e. Upéa-gwi: "Xe hepyhare, xe kwaa-ta" he'i mo'ã Moisés ójehe. Ha avave joty íxupe ndoikwaáiry. ²⁶Ko'ëmba ramo ojehexa uka jevy Moisés gwe'yi kwéry-pe. Ohexa mokõi gwe'yi onhorairõ ramo. Ndoipotái onhorairõve: "Ma'erã po pejogwereco asy, xe re'yi?" he'i. "Peë ko ojoe'yi voi" he'i. "Ma'erã po penhorairõ?" he'i mokõive va'e-pe.

²⁷—Ha gwapixa-pe ogwereco asy va'e ombojevy Moisés-pe imondo-vy: "Kiva'e po ne moingo ore-vy ore ruvixarã" he'i. "Kiva'e po he'i nde-vy ore reko johu hagwã? ²⁸Nde para'e xe jukase. Upe Egito pygwa-pe erejuka hagwe-rami ave xe jukase" he'i Moisés-pe. ²⁹Ohendu-ma ramo inhe'ë: "Xe ajapo va'ekwe oikwaa-ma ra'e"

he'i ojúepe Moisés. Upéa-gwi okanhy-ma oho-vy. Tetã ambue-py oho oiko hagwã. Midiã vvy-py oiko. Upe-py mokõi-ma ta'ýry.

³⁰—Hi'are voi oiko upe-py Moisés. Quarenta ro'y rire ojehexa uka íxupe Nhandejáry rembigwái yváy gwigwa. Ojehexa uka íxupe tekваты e'ý-my oiko ramo vvy-aty gwy-py héry va'e Sinai. Upe-py ohexa vvyra'i rete-rehe tata rendy. Hendy pa'ũ-my ojehexa uka íxupe Nhandejáry rembigwái. ³¹Opu'ã ramo hese tata, ndopáiry. Ohexa ramo, opondera hese Moisés. Onhemoagwĩ íxugwi ohexa porãve hagwã. Onhemoagwĩ jave ohendu-ma Nhandejáry nhe'ë: ³²"Ne ramoijusu Járy voi xe" he'i íxupe. "Xe ko Abraão Járy, Isaque Járy, Jacó Járy. Xe ijáry meme" he'i Moisés-pe Nhandejáry. Ohendu ramo inhe'ë, onhemondýi ndaipy'agwasúi oma'ë-vy.

³³—Upéi he'i íxupe Nhandejáry: "Upe erenhembo'y ha-py imarangatu voi vvy. Upéa-gwi eipe'a katu nde py-gwi nde pyryru xe mboete-vy" he'i íxupe. ³⁴"Xe re'yi kwéry Egito-py oiko va'e, ohasa asy va'e. Ogwereco asy ramo ahexa voi. Ipyahë joa oí-vy ramo ahendu. Upéa-gwi agwey-ma aju-vy aresende hagwã íxupe kwéry" he'i íxupe. "Upe ramo tereho katu" he'i. "Egito vvy-py oromondo-ta" he'i Moisés-pe Nhandejáry.

³⁵—Upe Moisés he'yi kwéry ombojevy va'ekwe íxupe. Yma oho ramo gwe'yi kwéry ha-py, ombojevy íxupe va'ekwe: "Kiva'e po ne moingo ore-vy ore ruvixarã. Kiva'e po he'i araka'e nde-vy ore reko johu hagwã ore rembiapokwe-rehe" he'i araka'e Moisés-pe. Upe rire ae Nhandejáry omondo jevy íxupe upe he'yi kwéry remimbojevykwe. Mburuvixarã, heresendeharã ave omondo. Hembigwái nhe'ë-py omondo íxupe. Upe tata rendy-rami vvyra'i rete-rehe ojehexa uka íxupe va'ekwe nhe'ë-py omondo-vy íxupe. Upe-ma ramo Moisés oho Egito-py. ³⁶Upe-py hembaliapo porã hexapyrã-rupi. Upéi ogwenohë heraha-vy upe-gwi gwe'yi kwéry. Ogwahë oje'ói-vy ygwasu-py, héry Y pytä. Oja'o y vvytu jave tape ojekwaa hagwã. Upéi quarenta ro'y hexapyrã-rupi Moisés hembaliapo porã oiko-vy. Tekваты e'ý-my hembaliapo porã porã, he'i Estêvão omombe'u-vy.

Upéi Estêvão omombe'u jevy judeu ruvixa kwéry-pe:

³⁷—He'i va'ekwe Moisés Israel kwéry-pe: "Pene pa'ũ-gwi oipe'a va'erã Nhandejáry hi'arandu va'e. Inhe'ë-py omombe'u va'ety oipe'a va'erã. Xe pe'a hagwe-rami oipe'a va'erã" he'i íxupe kwéry Moisés. ³⁸Ha upéi katu ha'e omoirũ irũ gwe'yi kwéry-pe. Ojogweroaty ha-py, tekваты e'ý-my omoirũ íxupe kwéry, nhane ramoigwasu-pe. Upéi ojeupi oho-vy vvytyrusu ári, héry Sinai va'e ári. Onhomongeta hagwã Nhandejáry rembigwái yváy gwigwa ndive oho. Ohendu hagwã inhe'ë ojeupi. Nhane moingove va'e nhe'ë ohendu Nhandejáry rembigwái-gwi ome'ë hagwã nhande-vy.

³⁹—Ha nhane ramoigwasu kwéry katu nohenduséi voi Moisés nhe'ë. Omboyke imondo-vy. Ohose-vy ohexanga'u Egito vvy hikwái. ⁴⁰Upéa-rehe he'i Moisés ryke'y-pe hikwái. Héry va'e Arão: "Ejapo katu ore-vy tupã ra'anga ore renonderã oho hagwã" he'i. "Nde ryvy katu okanhy ra'e oréhegwi. Upe ore reru va'ekwe

† 7:19 Gn 39-50; Êx 1.1-11

Egito yvy-gwi okanhy ra'e. Ndoorikwaavéi ki-koty po oho" he'i Moisés ryke'y Arão-pe.

⁴¹ —Upéi ojapo gwemimboete ra'anga angarã hikwái. Vaka ra'y ra'anga-rami ojapo tupã ra'anga. Ojapo rire omoka'ẽ mymba ijukapy tupã ra'anga ramigwa imboete-vy. Gwembiapokwe ogwero-vy'a hikwái: "Iporã poku" he'i mo'ã herovy'a-vy. ⁴² Ha upéi Nhandejáry ojere íxugwi kwéry. Oheja íxupe kwéry anho. Omondo íxupe kwéry tape porã e'ÿ-rupi omboete hagwã kwarahy-pe, jasy, jasytata-pe gwive hekovía. A-rami ohai va'ekwe Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety: "Tekwaty e'ÿ-my ereiko ramo, xe re'ÿi kwéry, nereme'ëi xe-vy mymba ijukapyre. Quarenta ro'y eremoka'ẽ ka'ẽ ereiko-vy xe mboete-vy mo'ã. ⁴³ Xe mboete e'ÿ-vy katu eremoka'ẽ. Ha tupã ambue ra'anga héry Moloque eremboete voi ereiko-vy. Hyru ao gwigwa óga erehupi meme heraha-vy. Erehupi ave jasytata ra'anga erejapo va'ekwe. Tupã ambue mboete-vy héry va'e Renfã erehupi heraha-vy jasytata ra'anga. Upéa ra'anga gwive erejapo va'ekwe imboete-vy erehupi heraha-vy. Naxe mboetevéi-ma. Upéa-gwi orogwero-va-ta orogweraha-vy mombyry. Pende yvy-gwi orogwero-va-ta. Tetã ambue kupe-py, Babilônia kupe-py jevy orogwero-va-ta" † he'i va'ekwe Nhandejáry nhe'ẽ-py, he'i Estêvão imombe'u-vy.

⁴⁴ Upéi he'i jevy judeu ruvixa kwéry-pe: —Ha nhane ramoigwasu kwéry katu oiko va'ekwe tekваты e'ÿ-my. Upe-py oiko jave oĩ hendive kwéry upe ao gwigwa óga. Upe óga ohexa ramo: "Nhandejáry kwaaha" he'i. Oikwaa-ma Nhandejáryha: "Nhandejáry nhane ndive oime" he'i ohexa ramo. Upe ao gwigwa óga Nhandejáry ohexa uka ranhe va'ekwe íxupe. Moisés-pe ha'anga rei ohexa uka. Ohexa uka rire: "Ejapo katu ha'e ramigwa" he'i íxupe. Upéi ojapo. †† ⁴⁵ —Ha upéi katu opyta are upe ao gwigwa óga. Hemiarirõ kwéry-pe opyta. Ha upéi ohupi jevy heraha-vy. Gwetãrã ambue reka-vy oje'ói hikwái. Huvixa ndive, Josué ndive oho. Ogwahẽ ramo outro tetã-my, omosẽ imondo-vy upe-py oĩ va'e, gwetãrã-my oiko va'e. Henonde-gwi Nhandejáry omosẽ rire, gwekwagwã-py-ma ogwahẽ. Omosẽ va'ekwe yvy-py opyta hikwái. Upe-py opyta upe Nhandejáry róga ao gwigwa. Opyta oiko peve mburuvixa ramo héry va'e Davi, he'i Estêvão omombe'u-vy. † ††

"Nhandejáry teko rei rembiapokwe-py ndoikói" he'i Estêvão imombe'u-vy

⁴⁶ Upéi omombe'u jevy judeu ruvixa kwéry-pe: —Ha Nhandejáry ogwero-vy'a va'ekwe myamyri Davi-pe. Upéixa ramo Davi ojerure Nhandejáry-pe: "Iporã tipo ajapo nde-vy nde rogarã" he'i Nhandejáry Jacó Járy-pe. ††† Ha nome'ëi ojapo hagwã. Ha ta'ÿry katu ojapo, héry Salomão. Nhandejáry rogarã ojapo. †††† Ha Nhandejáry katu, Tupãgwasu va'e, teko rei rembiapok-

† 7:43 Am 5.25-27 †† 7:44 Êx 25.9-40 † 7:45 Êx 2.2-32.6; Nm 14.33; Dt 18.15-18; 5.1-33; Js 3.14-17 †† 7:45 Js 3.14-17 †† 7:46 2 Sm 7.1-16; 1 Cr 17.1-14 ††† 7:47 1 Rs 6.1-38; 2 Cr 3.1-17

we-py ndoikói. A-rami ohai va'ekwe Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety:

⁴⁹ "He'i Nhandejáry: Yváy-py xe gwapy haty oĩ. Yvy xe pyrũ haty, he'i. Mba'eixagwa óga erejapo-ta xe-vy? Kipy eremoi-ta xe pytu'u haty? Xe-vy gwarã ndikatúi erejapo. ⁵⁰ Entero mba'e ae xe rembiapokwe. Áry yvy ave xe ajapo voi va'ekwe, he'i Nhandejáry." ††† Upéixa ohai va'ekwe Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety, he'i Estêvão imombe'u-vy.

⁵¹ Upe rire he'i jevy mburuvixa kwéry-pe: —Pene akã hatã voi peiko-vy peẽ, he'i. —Pehenduserere'ÿ va'e Nhandejáry nhe'ẽ. Napene akã porã voi. Pembojevuy meme peiko-vy Nhe'ẽ Marangatu tee va'e. Myamyri pene ramoigwasu kwéry rembiapokwe-rami pene rembiapo ave. ⁵² Hemiapo vai va'ekwe pene ramoigwasu kwéry. Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety peteĩ teĩ va'e-pe omoingo asya va'ekwe hikwái. Ndaipóri ojerereko asy e'ÿ va'ekwe. Gwĩ, "Ou-ta Nhandejáry rembigwái imarangatu va'e" he'i va'ekwe-pe ojuka ave hikwái. Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ekwe-pe ojuka va'ekwe. Ha ko'anga katu upe yma gware remimombe'u Nhandejáry rembigwái Hesu ou ramo jepe, pemombe'u nhemi joty kuri hese ija'eÿha-pe. Pemombe'u rire, pejuka uka íxupe. ⁵³ Nhandejáry rembigwái yváy gwigwa ome'ẽ va'ekwe peẽ-my pende rekorã. Ha ndapejapói voíte inhe'ẽ, he'i judeu ruvixa kwéry-pe Estêvão.

⁵⁴ Upéa nhe'ẽ ohendu rire gwĩ mburuvixa kwéry ipoxy hikwái. Onhemohãimbiri jagwa-rami opoxy-vy Estêvão-rehe.

⁵⁵ Ha'e-ma ngatu Nhe'ẽ Marangatu tee va'e ipy'a omohynhẽ-gwi íxupe, oma'ẽ áry-rehe. Ohexa hendy ete va'e Nhandejáry oĩ ha-py. Hesu-pe ohexa yváy-py. Nhandejáry yke-rehe onhembo'y ramo oĩ-vy ohexa. Hendy reheve onhemomba'egwasu ramo ohexa íxupe:

⁵⁶ —Pema'ẽ katu, he'i. —Ojepe'a ramo áry ahexa voíte. Ahexa Nhande Ryke'y tee va'e-pe. Nhandejáry yke-rehe onhembo'y oĩ-vy ramo ahexa íxupe, he'i mburuvixa kwéry-pe.

⁵⁷ Ha ha'e kwéry katu osapukái hatã opoxy-vy. Omboity oapysa ohenduserere'ÿ-gwi. Onhemoi hagwã hese oriparapa ogwa'ẽ ou-vy hikwái. ⁵⁸ Upe rire ogwenohẽ imondo-vy tetã-gwi. Ita-py ojapi japi hagwã íxupe ojuka hagwã ogwenohẽ hikwái. Ha ijukaharã oao jo'a omboi. Omboi rire oheja karia'y-pe onhangareko hagwã hese. Upéa karia'y héry va'e Saulo. Ha upéi katu ojapi japi ita-py omano peve. ⁵⁹ Ha ojapi jave íxupe hikwái, ha'e omondo onhe'ẽ Nhandejáry-pe:

—Togwahẽ katu nde ha-py, xe Járy Hesu, xe nhe'ẽgwe, he'i.

⁶⁰ Upe rire onhesũ gwety'ÿ-ã-rehe oĩ-vy hatã onhe'ẽ: —A-rami xe-rehe hembiapo vai rire, ani eremobhasa asy uka teĩ hembiapo vaikwe-rehe, ore Járy. Eiporiahu-vereke katu íxupe kwéry, he'i. Upe va'e he'ipa-vy, omano-ma.

8 Ojuka ramo íxupe hikwái, ojohu porã Saulo onhembysaraiha: "Iporã voi pejuka íxupe" he'i.

††† 7:50 Is 66.1-2 § 7:51 Is 63.10

Ohasa asy voi Hesu reroviaha va'e gwive

Upe áry-py mburuvixa kwéry ombohasa asyse voi hereko-vy Hesu reroviaha va'e-pe gwive. Jerusalém-my oĩ va'e-pe gwive ogwereco asy eterei. Upéa-gwi osarambipa oje'ói-vy Judéia yvy-rupi. Samaria yvy-rupi ave osarambipa oje'ói-vy. Ndohopa etéry. Opyta joty Jerusalém-my Hesu remimondo. Oje'ói e'ỹ va'e doze joty oĩ. ² Ha gwĩ Nhandejáry-pe omboete oiko-vy va'e ogweraha ijaty-vy Estêvão retékwe. Hetekwe ogweraha. Omboasy eterei íxupe. Ojahe'o hatã ohapirõ pirõ-vy íxupe. ³ Ha Saulo katu ogwereco asy asy Hesu reroviaha gwive. Onhembosarái hese kwéry. Oike ike koty akéno-rupi. Ogwenohẽ vai kwimba'e-pe, kunha-pe ave oapresa uka hagwã. Omoatã heraha-vy omoĩ uka hagwã preso. ⁴ Upéa-gwi oje'oipa osarambi-vy. Nhandejáry nhe'ẽ omombe'u joty oje'ói-vy hikwái.

Filipe oho omombe'u-vy Cristo rehegwa nhe'ẽ

⁵ Ha Filipe katu oho tetã ambue-py héry va'e Samaria-py. Cristo rehegwa nhe'ẽ oho omombe'u hagwã: "Hesu ko Cristo, Nhandejáry remimbou voi" he'i omombe'u-vy. ⁶ Ha upe pygwa ojogweroatypa hendu-vy hikwái. Ijoja hendu-vy. Filipe rembiapo porã hexapyrã-rupi heroviapyrã-rupi ave ohexa ramo hikwái, ohendu ramo inhe'ẽ porã, ojeapysaka porã porã joa inhe'ẽ-rehe hikwái. ⁷ Heta oĩ upe-py anháy rerekoha. Anháy rerekoha-gwi omosẽ mosẽ imondo-vy. Osẽ jave hatã osapukái. Heta oĩ hajy jeapa va'e, heta oĩ ogwata e'ỹ va'e. Okwera-pa ma ogwata porã-ma. ⁸ Upéixa ramo gwĩ tetã mygwa ovy'a joa-ma voi hikwái.

⁹ Ha upe-py oĩ kwimba'e héry va'e Simão, anháy arandu-rupi hi'arandu va'e. Pedro-rami teĩ héry va'e. Hexapyrã-rupi mo'ã hembiaipo oiko-vy ramo, omopondera uka ójehe entéro Samaria pygwa kwéry-pe gwive. "Opamba'e-rehe xe pu'akave xe" he'i mo'ã ójehe. ¹⁰ Upéa-gwi ohendupa inhe'ẽ hikwái. Mburuvixa kwéry ohendupa íxupe. Heko'ive va'e kwéry ohendu ave íxupe. Upe-py oĩ va'e gwive ohendupa íxupe:

—Nhandejáry ko omombaraeteve ra'e íxupe, he'i joa mo'ã hese.

¹¹ Are-ma hembiaipo mo'ã oiko-vy ramo hexapyrã-rupi, omopondera ukapa ójehe. Upéa-rehe ojeapysaka porã joa hese.

¹² Ha upéi katu Filipe ou omombe'u. Nhandejáry re-hegwa nhe'ẽ porã ou omombe'u-vy: "Nhandejáry nhande ruvixarã voi. Pemoirũ katu íxupe" he'i omombe'u-vy. Hesu Cristo réry rehegwa nhe'ẽ omombe'u ave. Ohendu ramo ogwerovia-ma hemimombe'u hikwái onhemongarai uka ave. Kwimba'e kwéry kunhagwe ave onhemongarai uka.

¹³ Ha Simão katu ogwerovia ave hemimombe'u. Onhemongarai uka ave. Onhemongarai uka rire, omoirũ-ma Filipe-pe. Ohexa heta hembiaipo porã ramo hexapyrã-rupi. Tuvixa mba'egwasu ohexa. Ohexa ramo, opondera hembiaipo-rehe.

Pedro João ave ogwahẽ ou-vy Samaria tetã-my

¹⁴ Oho omombe'u: "Samaria pygwa gwive ohendupa Nhandejáry nhe'ẽ" he'i imombe'uháry oho-vy Jerusalém tetã-my. Ha Hesu remimondo upe-py oĩ va'e ohendu ramo, ombou mokõi imborepara-vy. Pedro João ave ombou. ¹⁵ Mokõive ogwahẽ ou-vy Samaria tetã-my. Ogwahẽ rire omondo onhe'ẽ Nhandejáry-pe ombogwejy hagwã Nhe'ẽ Marangatu tee va'e ipy'apy-py kwéry. ¹⁶ Ne'írã ogwejy ou-vy Nhe'ẽ Marangatu tee va'e Samaria pygwa-pe. Hesu Cristo réry-py ae onhemongarai uka hikwái. ¹⁷ Ha upéi katu upe mokõi hemimondo omoĩ opo inhakã akã ári ogwejy-ma hagwã Nhe'ẽ Marangatu tee va'e. Ogwejy-ma ou-vy opyta hagwã Samaria pygwa py'apy-py.

¹⁸ Ha Simão katu ohexa Nhe'ẽ Marangatu tee va'e ogwejy ou-vy ramo, omoĩ ramo mokõi hemimondo opo inhakã akã ári. Ohexa ramo, ome'ẽse pirapire íxupe mokõive va'e-pe:

¹⁹ —Xe mbopu'aka katu xe-vy ave ambogwejy hagwã Nhe'ẽ Marangatu tee va'e, amoĩ ramo xe po xe rapixa akã akã ári, he'i mokõive va'e-pe.

²⁰ Ha Pedro katu he'i:

—Ndaipotái nde pirapire, he'i. —"Nhandejáry xe mbopu'aka-ta ame'ẽ ramo pirapire" ere mo'ã kuri, he'i íxupe. —Eheja. Tove terenhehundi. Tonhehundi nde pirapire ave. ²¹ Nde ko nane akã porãiry. Nane akã porãigwi, ndikatúi erejapo Nhandejáry rembiapo. Nhandejáry rembiapo e'ỹ-rami ae nde ne rembiapo va'e, he'i íxupe. ²² —Erova katu nde py'a vaiha. Emondo ne nhe'ẽ Nhandejáry-pe ikatu hagwãixa omboyke ndéhegwi nde py'a vaiha, he'i íxupe. ²³ —Ahexa voi nde py'a vaiha. Háí vai va'e-rami nde py'a vaiha. Ndikatuí erejere tape vai-gwi, he'i íxupe Pedro.

²⁴ —Emondo katu Nhandejáry-pe ne nhe'ẽ pono oje-hu xe-vy upe ere va'ekwe, he'i íxupe Simão ikyhyje-gwi.

²⁵ Upéixa ramo, Pedro João ndive omombe'u Nhandejáry nhe'ẽ. Hesu rembiapokwe ohexa va'ekwe omombe'u ave. Upe rire ojevy oho-vy Jerusalém tetã-my. Samaria pygwa-pe tetã mirĩ mirĩ rupigwa-pe omombe'u. Hesu rehegwa nhe'ẽ porã omombe'u oho-vy.

Filipe omongarai mburuvixa-pe

²⁶ Ha Filipe katu oime oiko-vy Samaria tetã-my. Ha upéi katu ojekwaa ou-vy Nhandejáry rembigwái yváy gwigwa:

—Ekwa tereho, peteĩ arapopy-koty jevy ekwa, he'i. —Tereho katu eregwahẽ hagwã tapegwasu-py, Jerusalém-gwi Gaza-py oho va'e-py, he'i Filipe-pe. Nhurupi oho va'e upe va'e tape.

²⁷ Ohendu ramo inhe'ẽ, opu'ã ogwata oho-vy. Ogwata jave: "Mburuvixa nipo ra'e kúi ou-ma ra'e tapegwasu-rupi" he'i ojéupe. Upéa mburuvixa Etiópia pygwa, eunuco va'e omenda e'ỹ va'e. Ha'e Candace rembigwái. Ha Candace katu mburuvixagwasu kunha va'e. Etiópia pygwa-rehe gwive omanda oiko-vy. Heta mba'e ogw-

ereko va'e. Ha upéa hembigwái onhangareko va'e imba'e reta-rehe. Ha'e ou va'ekwe Jerusalém tetã-my Nhandejáry-pe imboete-vy. Áy katu oho jevy-ma.

²⁸ Omba'e ndururu-py oho jevy. Kavaju ogweroripara heraha-vy íxupe. Ohokwe-vy ogwapy ha-py omonhe'ẽ oho-vy kwatia nhe'ẽ marangatu va'e. Isaías remimoĩgwe kwatia-rehe, Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ekwe omonhe'ẽ.

²⁹ Ha upéi katu he'i Filipe-pe Nhe'ẽ Marangatu tee va'e:

—Ekwa katu imba'e ndururu-py eremoirũ hagwã ereho-vy, he'i íxupe.

³⁰ Ha upéi onha oho-vy ogwahẽ hagwã ha'e-py. Ogwahẽ ramo, ohendu-ma omonhe'ẽ ramo kwatia nhe'ẽ, Isaías omoĩ va'ekwe kwatia-rehe:

—Ereikwaa tipo mbava'e-pe po he'i ko va'e nhe'ẽ kwatia-rehe oĩ va'e, he'i oporandu-vy mburuvixa-pe.

³¹ Ha mburuvixa katu he'i íxupe:

—Mbava'e-pe po he'i ko va'e nhe'ẽ, he'i. —Xe-vy omombe'u e'ỹ reheve xe ndaikwaái, he'i.

Upe-ma ramo:

—Ejeupi egwapy katu xe yke-rehe, he'i Filipe-pe.

³² A-rami joty omonhe'ẽ heraha-vy upéa mburuvixa: “Tjuka hagwã-my heraha-vy nonhe'ẽi joty ovexa. Onhapĩ-tama ramo ovexa ra'y ragwe nonhe'ẽi joty ave. Upéixa voi ogwereko asy ramo Nhandejáry rembigwáipe, nonhe'ẽi ete voi. Okirirĩ ete voi oiko-vy. Ovexa hasẽ e'ỹ va'e-rami ave Nhandejáry rembigwái nahasẽiry voi.

³³ Ogwereko asy ramo íxupe, onhembysarái ramo hese, ndaipóri hepyha. Ojapose va'e mante ojapo hese hikwái. Ko vvy-gwi omokanhyngatu íxupe. Ndaipóri omombe'u va'erã he'ýi kwéry rehegwa.” † Upéixa voi Isaías remimoĩgwe kwatia-rehe Hesu rehegwa nhe'ẽ.

³⁴ Ha upéi katu he'i íxupe upe mburuvixa:

—Kiva'e-rehe po omombe'u araka'e Isaías? he'i.

—Ojehegwa para'e omombe'u, hapixa rehegwa para'e omombe'u, he'i. —Emombe'u katu xe-vy, he'i Filipe-pe.

³⁵ Upe-ma ramo omombe'u mburuvixa-pe. Oikwaa uka ranhe íxupe ovexa rehegwa nhe'ẽ ramigwa. Hesu rehegwa nhe'ẽ porã omombe'u ave. ³⁶ Upéi mokõive oje'ói-ma tape-rupi hikwái. Ogwahẽ-ma y-py ramo:

—Y ko ra'e, he'i íxupe mburuvixa, —Iporã tipo xe mongarai ko'ã, he'i íxupe mburuvixa.

³⁷ —Nde ko erejerovia tee-ma ramo ae Hesu-rehe, iporã-ma va'erã erenhemongarai uka, he'i mburuvixa-pe.

—Ajerovia tee-ma voi ko xe, he'i joty. —Hesu Cristo katu Nhandejáry ra'y tee va'e voi. Upéa arovia voi, he'i íxupe.

³⁸ Upéi mburuvixa he'i omombyta hagwã omba'e ndururu. Ogwey mokõive imba'e ndururu-gwi. Ogwey oĩ-vy y-py. Omongarai íxupe mburuvixa-pe. ³⁹ Upe-ma ramo ogwerokanhy-ma heraha-vy Filipe-pe Nhe'ẽ Marangatu tee va'e. Ha mburuvixa katu oma'ẽ jevy mo'ã hese, ha ndohexavéiry-ma. Oho-ma ra'e. Upe-ma ramo oho jevy-ma mburuvixa tape-rupi. Ovy'a eterei

oho-vy. ⁴⁰ Ha Filipe ojererokanhy rire ojehexa uka jevy outro tetã-my héry va'e Azoto-py. Ohasa hasa ohokwevyte omombe'u mbe'u Hesu rehegwa oho-vy. Tetã ambue mbue-py omombe'u mbe'u oho-vy. Cesaréia tetã-my ogwahẽ-ma ramo, opyta upe-py.

Saulo ogwerova gwekoha

(At 22.3,6-16; 26.9,12-18)

9 Ha Saulo katu ipy'agwasu voi joty. Ipoxy eterei joty Hesu nhe'ẽ renduha kwéry-rehe: “Ajuka-ta íxupe kwéry” he'iri iri opy'a-py. Upéa-gwi oho pa'i ruvixagwasu renda-py ojerure hagwã kwatia nhe'ẽ-rehe:

² —Emoĩ katu ne nhe'ẽ kwatia-rehe xe araha hagwã Damasco tetã-my. Judeu kwéry oporahéi haty hatyrupi arahase, he'i. —Upe-py atopa ramo Hesu rape pyhyha, ajohu va'e gwive kwimba'e kunha va'e gwive aruta ko'a-py. Ne nhe'ẽ-rupi aru-ta. Nde kwatia nhe'ẽ-rupi aru-ta ijokwaha reheve, he'i pa'i ruvixagwasu-pe.

³ Upéi ogwata oho-vy. Ogwata ramo hi'agwĩ opyta íxugwi Damasco tetã. Ogwahẽ pota-ma jave, upe-ma ramo sapy'a hendy mbaraete eterei íxupe. Áry-gwi omohendy ijerekwe-rehe. ⁴ Omondýi-gwi ho'a-ma oho-vy vvy-py. Ohendu onhe'ẽ va'e íxupe. Héry ohenói ramo:

—Saulo, Saulo, he'i henói-vy. —Ma'erã po xe rereko asy? he'i íxupe oporandu-vy.

⁵ —Kiva'e tipo nde erenhe'ẽ va'e xe-vy, xe Járy, he'i íxupe Saulo.

—Xe voi Hesu ne rembiereko asy voi xe, he'i íxupe.

⁶ —Ha epu'ã katu upe tetã-my tereho. Upe-py omombe'u-ta nde-vy ne rembiaporã, he'i íxupe Hesu.

⁷ Ha hendivegwa opyta okirirĩmba ete ikyhyje-gwi. Inhe'ẽ rei ohendu ha avave-pe ndohexáiry. Upéa-gwi opyta okirirĩmba ete hikwái. ⁸ Upéi ha'e onhembo'y jevy-ma oipe'a gwesa osareko jevy-ma ha mba'eve ndohexáiry. Upéa-gwi ojeppyhy uka ojereraha uka-vy Damasco-py. ⁹ Mbohapy áry mba'eve ndohexáiry. Mbohapy áry ndokarúi ave oiko-vy. Mbohapy áry ndoy'úi ave oiko-vy.

¹⁰ Upe-py oĩ Hesu nhe'ẽ renduha héry va'e Ananias. Ikepe'ỹ ojehexa uka ixupéte Nhandejáry Hesu:

—Ananias, he'i Hesu ohenói-vy íxupe.

—Mbava'e tipo ere-ta xe-vy? he'i Ananias Nhandejáry Hesu-pe. ¹¹ He'i íxupe Hesu:

—Ekwa tereho ko tetã mbyte-rupi oho va'e tape-rupi, tape karẽ e'ỹ héry va'e-rupi. Eheka katu Tarso pygwa héry va'e Saulo. Judas róga-py eheka íxupe. Upe-py oiko va'e. Áy voi ko ombojeupi xe-vy onhe'ẽ oiko-vy.

¹² Ikéry pygwa vérami nde rexa kuri. He'i nde-rehe: “Ahexa-ma kwimba'e héry va'e Ananias. Oike ramo xe koty-py, omoĩ ramo opo xe-rehe xe resapyso jevy hagwã ahexa” he'i kuri nde-rehe Saulo ikéra-py, he'i Ananias-pe Nhandejáry Hesu imombe'u-vy.

¹³ Ha upéi katu he'i Ananias Nhandejáry Hesu-pe:

—Ha ore rereko asy va'ety niko upéa, xe Járy, he'i íxupe. —Ahendu hendu herakwã aiko-vy. Heta-ma ogwereko asy nde re'ýi kwéry-pe, Jerusalém-my oiko va'e-pe. ¹⁴ Áy ogwahẽ Saulo ou-vy ko'a-py. Pa'i ruvixa kwéry

† 8:33 Is 53.7-8

nhe'ẽ-rupi ou. Nde réry renoiha gwive onhapytĩ hagwã ou, he'i Hesu-pe.

¹⁵ Ha Hesu katu he'i íxupe:

—Ekwa katu tereho joty henda-py, he'i. —Saulo ko xe rembiporavo xe mombe'u mbe'u hagwã judeu e'ỹ va'e kwéry-pe, huvixagwasu-pe ave. Israel remiarirõre judeu kwéry-pe ave xe mombe'u hagwã aiporavo-ma íxupe. ¹⁶ Tereho ere íxupe "Heta erehasa asy-ta xéheg-wi. Nde ko xe mombe'u-tagwi nde rereko asy-ta" ere íxupe, he'i Ananias-pe Nhandejáry Hesu.

¹⁷ Upe ramo oho oike Judas róga gwy-py Saulo oĩ hap-y. Opo omoĩ hese:

—Aju-ma ngatu ãy, xe ryvy, Saulo, he'i íxupe. —Ãy katu xe mbou Nhandejáry Hesu, upe ojehexa uka va'ekwe kuri nde-vy ereju jave tape-rupi. Orombohe-sapyso jevy hagwã xe mbou kuri ãy, he'i. —Nde py'a omohynyhẽ hagwã Nhe'ẽ Marangatu tee va'e xe mbou ave, he'i íxupe Ananias.

¹⁸ Upe-ma jemo ho'a hesa-gwi pira pekwe ramigwa. Hesapyso jevy-ma Saulo. Upe rire onhembo'y on-hemongarai uka hagwã. ¹⁹ Okaru-ma. Okaru ramo, omombaraete jevy-ma íxupe tembi'u.

Ha Saulo katu ndahi'aréiry oiko Hesu nhe'ẽ renduha upe tetã-my oiko va'e ndive.

Saulo omombe'u Hesu rehegwa

²⁰ Upe-ma ramo omombe'u judeu oporahéi haty haty-rupi. Hesu rehegwa omombe'u:

—Hesu ko Nhandejáry ra'y tee voi, he'i omombe'u-vy.

²¹ Henduha gwive opondera hese. Mbava'e po ojehu íxupe ha'e kwéry ndoikwaáiry:

—Upe va'e voi ogwereco asy va'ekwe Hesu réry renoiha-pe gwive. Jerusalém-my oiko va'e ogwereco asy va'ekwe, he'i ojóupe. —Ãy kuri upe va'e ou a-py. Gwĩ Hesu réry renoiha-pe oipyhy hagwã mo'ã heraha-vy ou. Ou kuri onhapytĩ reheve ogweraha hagwã pa'i ruvixa kwéry renda-py. Ma'erã po ndogwerahái íxupe kwéry, he'i ojóupe.

²² Upéa-gwi opondera hese hikwái. Ha ha'e katu ipy'agwasuve suve oho-vy. Omongirirĩmba judeu kwéry upe pygwa-pe: "Hesu ko Cristo, Nhandejáry remimbou tee voi" he'i oikwaa uka-vy íxupe kwéry.

²³ Are-ma omombe'u oiko-vy. Upe rire judeu kwéry onhombo'e mbo'e hese ijuka hagwã.

—Jajuka katu Saulo-pe, he'i ojóupe. ²⁴ Áry ramo oha'arõ oĩ-vy. Pyhare ave oha'arõ oĩ-vy upe tetã rokẽ. Osẽ jave ojuka hagwã mo'ã íxupe oha'arõ arõ voi oĩ-vy. Onhombo'e mbo'e ramo hese hikwái oĩ omomrandu va'e Saulo-pe. ²⁵ Upe ramo peteĩ pyhare oresende íxupe inhe'ẽ renduha. Koty-gwi ohupi ombogwey hagwã okupe-koty. Hi'ári-gwi ombogwey íxupe. Yvate-gwi ombogwey yvy-py. Ajakagwasu-py ombogwey íxupe. †

Saulo ogwahẽ oho-vy Jerusalém tetã-my

²⁶ Ha upéi katu Saulo oho jevy Jerusalém tetã-my. Ogwahẽ rire omoirũse mo'ã Hesu nhe'ẽ renduha-pe gwive. Ha ikyhyje joa íxugwi hikwái: "Saulo ko ndaha'úi Hesu nhe'ẽ renduha va'e" he'i mo'ã hese herovia e'ỹha.

²⁷ Upe ramo Hesu nhe'ẽ renduha va'e héry va'e Barnabé oho ogweru oheja oike Hesu remimondo renda-py. Ogwerovia uka íxupe kwéry Saulo rehegwa nhe'ẽ. He'i Barnabé:

—Saulo ko ohexa ra'e Nhandejáry Hesu-pe tape-rupi, he'i omombe'u-vy. —Onhe'ẽ ra'e íxupe Nhandejáry Hesu. Upe rire Saulo ogwahẽ Damasco tetã-my. Upe-py ipy'agwasu omombe'u-vy Hesu réry-py, he'i hese omombe'u-vy.

²⁸ Upéixa ramo Saulo omoirũ-ma Hesu nhe'ẽ renduha-pe. Hendive ogwata oiko-vy Jerusalém tetã-rupi. Ipy'agwasu omombe'u-vy Nhandejáry Hesu réry-py.

²⁹ Omombe'u ramo gwĩ judeu kwéry-pe, grego-py onhe'ẽ va'e-pe, onhe'ẽ mbojevny jevy oiko-vy inhe'ẽ. Ojukase mo'ã íxupe oiko-vy. ³⁰ Upéa ohendu ramo, ire-sende-vy ogwerova íxupe he'yi kwéry. Cesaréia tetã-my ogwerova íxupe:

—Iporãve ereho Tarso tetã-my nde re'yi renda-py, he'i íxupe hikwái.

³¹ Ha Hesu reroviaha gwive ipy'agwapy oiko-vy. Judéia yvy rupigwa gwive, Galiléia yvy rupigwa gwive, Samaria yvy rupigwa gwive ave oiko porã meme-ma, ndoiko asyvéi-ma. Hi'aranduve nduve oiko-vy herovia-vy. Omboete meme oiko-vy Nhandejáry Hesu-pe. Ha Nhe'ẽ Marangatu tee va'e oipytygwõ mbaraete íxupe kwéry. Upéa-gwi onhembohetave tave oho-vy hikwái.

Pedro ogwahẽ oho-vy Lida tetã-my

³² Ha Pedro katu ogwata oho-vy. Opa-rupi oho. Tetã tetã-rupi Hesu reroviaha gwive pohu-vy oho. Lida tetã mygwa-pe ave oho oipohu-vy. ³³ Upe-py oho otopa hasy va'e héry va'e Enéias. Ha Enéias onhenno mante oiko-vy va'e. Hajy jeapa va'e voi. Hajy jeapa-gwi oito ro'y-ma onhenno oĩ-vy gwupa-py. ³⁴ Ha upéi katu he'i hasy va'e-pe:

—Ãy voi katu Hesu Cristo ne mbogwera-tama, Enéias. Epu'ã katu, he'i íxupe. —Emboapu'a nde rupa ereraha hagwã, he'i hasy va'ekwe-pe. Upe-ma ramo pya'e opu'ã okwera-ma.

³⁵ Ha Lida pygwa gwive, Sarena pygwa gwive ave ojeroviapa-ma Nhandejáry Hesu-rehe. Ohexa-ma nga'u íxupe ogwata ramo. Upéa-gwi ogwerovapa gwekoha Hesu-rehe. Ha naimombyryí oĩ ojóhugwi outro tetã héry va'e Jope.

³⁶ Upe-py oiko ave Hesu nhe'ẽ renduha kunha va'e héry va'e Tabita. Ha grego nhe'ẽ-py héry va'e Dorcas. Upéa hembiaipo porã porã meme-ma voi oiko-vy. Iporiahu va'e-pe ome'ẽ va'erã ojapo oiko-vy. ³⁷ Upe ramo hasy omano reheve-ma. Ombojahu hetekwe omoĩ koty yvate-py. ³⁸ Upéi onhemombe'u Pedro oimeha:

—Pedro ko oime Lida-py, he'i hese.

† 9:25 At 11.32-33

Ha Lida hi'agwĩ oĩ Jope-gwi. Upéa-gwi Pedro piári omondo mokõi kente. Oho omombe'u íxupe omano va'ekwe. Ojapura pura íxupe ou pya'e hagwã:

—Ejapura pura katu eju-vy, he'i íxupe.

³⁹ Upéa-gwi opu'ã ou-vy hendive. Ogwahẽ rire ou-vy, ogwerojeupi heraha-vy íxupe koty yvate-py. Upe-py tembirekokwe gwive onhembo'y Dorcas retekwe ykerehe ohapirõ-vy. Ohexa uka Pedro-pe hembiapokwe, oiko joty ramogware onhondive. Hembiapokwe kamisa ao ro'y pygwa ave ohexa uka íxupe.

⁴⁰ Ha Pedro katu omosẽmba imondo-vy íxupe kwéry. Ha upéi ha'e gwetypy'ã-rehe onhesũ omondo onhe'ẽ Nhandejáry-pe. Upe rire ojerova oma'ẽ hetekwe-rehe: —Epu'ã katu, Tabita, he'i.

Omanoha-gwi upe kunha oipe'a gwesa ohexa íxupe. Ohexa ramo ovy-ma oĩ-vy.

⁴¹ Upéi oipopyhy imopu'ã-vy kunha-pe. Upe rire ohenói omoingepa jevy hagwã koty-py gwĩ Hesu reroviaha. Tembirekokwe omoingepa jevy ave. Oike jevy rire ohexa uka íxupe kwéry oikove jevyha:

—Nugwĩ oikove jevy-ma, he'i.

⁴² Ha Jope pygwa gwive ohendu herakwã. Heta-ma ojerovia Nhandejáry Hesu-rehe. ⁴³ Ha Pedro opyta upe-py. Simão róga-py opyta. Upe Simão vakapi-gwi ojapo opaixagwa. Ha Pedro katu are opyta hendive oiko-vy hõga-py.

Pedro omombe'u judeu e'ỹ kwéry-pe Hesu rehegwa nhe'ẽ

(At 11.5-17)

10 Oĩ va'ekwe Cesaréia tetã-my capitão héry va'e Cornélio judeu e'ỹ va'e. Cem soldado ruvixa va'e. Gwĩ va'e soldado kwéry Itália yvy pygwa. ² Upe va'e capitão Nhandejáry remimbota ojapose pose va'e voi. Nhandejáry-pe omboete va'e hõga pygwa ndive omboete. He'ỹi e'ỹ remikotevẽ ome'ẽ me'ẽ va'e. Omondo mondo va'e Nhandejáry-pe onhe'ẽ. ³ Ha upéi katu pe-teĩ áry ka'arugwasu-ma ramo, íxupe mante ojehexa uka jahexa e'ỹ va'e. Ojehexa uka íxupe Nhandejáry rembigwái yváy gwigwa va'e. Oike ramo ou-vy koty-py ohexa:

—Cornélio, he'i íxupe.

⁴ Onhemondýi voi. Upéa-gwi ohexa katu katu íxupe:

—Ma'erã po ereju a-py, xe Járy? he'i oporandu-vy Nhandejáry rembigwái-pe.

Upéi he'i íxupe Nhandejáry rembigwái:

—Nhandejáry ko imandu'a porã va'e nde-rehe. Ne nhe'ẽ eremondo-gwi íxupe, nane ma'e rakate'ỹi-gwi ave imandu'a porã nde-rehe, he'i íxupe. —Nde johu porã Nhandejáry. ⁵ Áy katu emondo ne rembigwái Simão piári. Pedro-py ohenói va'e ave. Emondo Jope tetã-my. ⁶ Upe-py oiko Simão héry va'e ndive. Upe Simão vakapi-rehe omba'apo. Simão róga oĩ ygwasu rembe-rehe, he'i íxupe Nhandejáry rembigwái.

⁷ Upe rire ojeupi jevy oho-vy yvate-koty Nhandejáry rembigwái yváy gwigwa. Upe ramo upe capitão heta hembigwái va'e, mokõi va'e-pe ohenói ou hagwã. Petẽ soldado Nhandejáry-pe omboete va'e ohenói ave.

⁸ Upéi omombe'upa ete mbohapygwa-pe gwembiex-agwe. Upe rire mbohapyve va'e-pe omondo Jope tetã-my. Pedro piári omondo. Upéi ogwata oho-vy. ⁹ Iko'ẽ-my omoagwĩ-ma Jope ojeupe oho-vy ha ne'írã ogwahẽ oho-vy upe-py.

Upe-ma ramo ogwahẽ e'ỹ jave, áry pyte-rupi, ojeupi-ma yvate Pedro. Hõga apotaha apes'ỹi va'e ári ojeupi oĩ-vy onhomongeta hagwã Nhandejáry ndive.

¹⁰ Ivare'a okaruse-ma. Gwemi'urã ra'arõ-vy íxupe mante ojehexa uka jahexa e'ỹ va'e. ¹¹ Ohexa ojekwaa pya'e yváy-gwi. Ohexa ogwey tupa arigwa ramigwa. Tuvixa va'e voi. Irundy joapy joja reheve oipyhy joja imbogwey-vy. Yvate-gwi yvy-py ombogwey. ¹² Hye py-py oĩ opaixagwa mymba gwive, opaixagwa mbói gwive ave, gwye-rehe osyryry va'e gwive, opaixagwa gwyrá gwive ave. ¹³ Upe-ma ramo ohendu íxupe onhe'ẽ va'e:

—Epu'ã katu, Pedro. Ejuka ere'u va'erã, he'i íxupe.

¹⁴ —Ndajuka mo'ãiry, xe Járy, he'i. —Nda'u mo'ãiry. Áy peve ne'írã vyteri ha'u so'o vai. Hi'upy e'ỹ nda'úi vyteri voi yma gware nhe'ẽgwe-rupi aiko-gwi, he'i Nhandejáry-pe. ¹⁵ Upe rire ohendu jevy íxupe onhe'ẽ va'e: —Nhandejáry he'i-ma ramo, "Iporã ja'u", "Hi'upy e'ỹ" ani ere teĩ, he'i íxupe.

¹⁶ Mbohapy vése ohexa hemimbogwey. Mbohapy vése ohendu íxupe onhe'ẽ va'e. Upe rire ogwerojeupi jevy áry-rehe heraha-vy.

¹⁷ Ha Pedro omondo oiko-vy gwesa gwembiexagwe-rehe. "Ma'erã po ahexa ra'e upéa" he'i ojeupe. Upe ramo capitão remimbou ko ogwahẽ-ma ou-vy.

—Kipy tipo oime Simão róga? aje'i-ma oporandu ra'e.

¹⁸ Áy onhembo'y oĩ-vy okẽ rovái. Oporandu hese: —Oiko tipo a-py upe Simão héry va'e Pedro? he'i onhe'ẽ hatã-vy.

¹⁹ Ha Pedro omondo joty oiko-vy gwesa gwembiex-agwe-rehe. Upe ramo ogwahẽ-ma ou-vy capitão remimbou. Ogwahẽ-ma ramo, he'i íxupe Pedro-pe Nhe'ẽ Marangatu tee va'e:

—Mbohapyve ko'ãy ogwahẽ-ma ou-vy nde reka-vy.

²⁰ Ekwa katu egwey, he'i íxupe. —Ani ne ate'ỹ teĩ, he'i íxupe. —Tereho katu hendive. Gwĩ mbohapy ou va'e xe remimbou voi, he'i íxupe Nhe'ẽ Marangatu tee va'e.

²¹ Upéi ogwey ou-vy:

—Xe ko ne rembieka, he'i. —Mbava'e-rehe tipo ereju ra'e? he'i mbohapyve ou va'e-pe.

²² —Ore ko capitão Cornélio remimbou, he'i íxupe. —Ha'e heko porã ete va'e. Nhandejáry-pe omboete oiko-vy va'e. Judeu kwéry gwive imandu'a porã hese. Kwehe he'i íxupe nde-rehe Nhandejáry rembigwái imarangatu va'e yváy gwigwa: "Ere kuri Pedro-pe tou nde róga-py erehendu hagwã hemimombe'urã" he'i Nhandejáry rembigwái, he'i íxupe omombe'u-vy.

Ha Pedro katu:

²³ —Néi, he'i. —Peike katu peju-vy. Iporã peke a-py, he'i mbohapyve va'e-pe.

Iko'ẽ-my osẽ oho-vy oho-ma hendive. Oĩ oho va'e Pedro ndive Jope pygwa Hesu reroviaha. Omoirũ íxupe oho-vy. ²⁴ Upéi iko'ẽ-my jevy ae katu ogwahẽ-ma oje'ói-vy hikwái Cesaréia tetã-my. Ha capitão oha'arõ oĩ-vy íx-

upe kwéry. Oha'arõ ave capitão ndive hemienói. He'ýi kwéry hembiahyu va'e ave oha'arõ hendive. ²⁵ Ha Pedro oike-tama ramo capitão róga-py ohogwaitĩ ou-vy íxupe capitão. Ojeity imboete-vy yvy-rupi. ²⁶ Ha Pedro omonhembo'y jevy íxupe:

—Epu'ã katu, he'i. —Xe ko ne ramigwa voi. Xe ndaha'úi Nhandejáry. Teko rei ave xe, he'i Pedro capitão-pe.

²⁷ Upéixa onhomongeta-vy hendive oike koty-py. Upe-py oike ramo, heta-ma oĩ ojogweroaty va'e. ²⁸ Upe ramo he'i íxupe kwéry imombe'u-vy:

—Judeu kwéry ko yma gware nhe'égwe-rupi oiko ramo, ndoipotái omoirũ judeu e'ý kwéry-pe. Ndoipotái ni oipohu íxupe. Ko va'e peikwaa voi peẽ, he'i. —Áy ae katu he'i xe-vy oikwaa uka-vy Nhandejáry: “Oĩ nhamoirũ e'ý va'e, oĩ jaipohu e'ý va'e ave, ani ere teĩ” he'i xe-vy. ²⁹ Upéa-gwi erembou ramo xe piári, naxe ate'ýiry aju-vy. Mbava'e-rehe tipo erembou xe piári ra'e? he'i íxupe kwéry Pedro.

³⁰ Upéi he'i íxupe capitão:

—Kwehe ojapo-ma mbhapy áry ka'arugwasu-ma ramo a-rami, amondo xe nhe'ẽ Nhandejáry-pe aiko-vy. Amondo jave xe nhe'ẽ, ojehexa uka xe-vyte. Xe-vyte ojehexa uka sapy'a ijao rendypa va'e. Onhembo'y oĩ-vy xe rovái. ³¹ He'i xe-vy: “Nhandejáry ohendu-ma ra'e ne nhe'ẽ, capitão Cornélio. Nane ma'e rakate'ýi va'evy-gwi imandu'a porã nde-rehe” he'i xe-vy. ³² “Áy katu emondo Jope tetã-my Simão piári, héry va'e ave Pedro. Oĩ pe vakapi-rehe omba'apo va'ety róga-py. Héry ave Simão upe va'e. Ygwasu rembe-rehe oiko va'e” he'i xe-vy ojehexa uka va'ekwe. ³³ Upéa-gwi naxe ate'ýiry amondo-vy nde piári. Ha nde nane ate'ýiry voi oromomandu ramo. Ereju voi. Ha áy katu ore kwéry oronhomoheta ko'a-py. Nhandejáry resa-py ne nhe'ẽ rendu-vy oro-ha'arõ. Nhandejáry nde-vy he'i va'ekwe, emombe'u katu ore-vy. Orohenduse voi, he'i íxupe capitão Cornélio.

³⁴ Ha upéi Pedro he'i íxupe kwéry omombe'u-vy:

—Nhandejáry ko nhande rayhu va'e. Enterovéa-pe yvypóry gwive kente kwéry petéixa ohayhu va'e. Nipo anhei ete voi katu ra'e, he'i. —Íxupe omboete va'e-pe gwive ojohu porã Nhandejáry. Nombojevýi oĩ-vy. Ojohu porã ave tape porã pyhyha gwive. “Ore kwéry anho mante judeu kwéry va'e Nhandejáry rembiayhu” oro'e mo'ã ha ndaupéixairy ra'e. Yvypóry va'e gwive Nhandejáry rembiayhu. ³⁶ Are-ma va'ekwe Nhandejáry ombou va'ekwe ore-vy Israel kwéry va'e-pe onhe'ẽ porã: “Hesu Cristo ko pene mbopy'agwapy va'erã, pende kwéry Járy ave” he'i Nhandejáry omombe'u-vy, he'i Pedro imombe'u-vy.

Upéi he'i jevy íxupe kwéry:

³⁷ —Ha João Batista katu omombe'u ranhe oiko-vy Nhandejáry nhe'ẽ oporomongarai ave. Upe rire Hesu onhepyrũ omombe'u. Galiléia yvy-rupi oho omombe'u. Upe rire Judéia yvy-rupi gwive oho omombe'u oiko-vy Nhandejáry nhe'ẽ. Upe va'e peikwaa voi, he'i ³⁸ —Upe Nazaré pygwa Hesu rehegwa nhe'ẽ ave peikwaa voi ave. Nhandejáry nhe'ẽ-py oipy'apyhy mbaraete íxupe

Nhe'ẽ Marangatu tee va'e. Ha upéi katu opa-rupi oho oiko-vy Hesu. Hembiaho porã porã meme. Oipytygwõ mbaraete íxupe Nhandejáry. Upéa-gwi anháy rereko-ha gwive ombogwera. ³⁹ Ha ore ko Hesu rembiapo apo rexahare. Upéa-gwi judeu kwéry yvy-py tetã mirĩ mirĩ-rupi, Jerusalém tetã-my ave ojapo oiko-vy va'ekwe oromombe'u oroiko-vy. Ha gwĩ judeu kwéry katu ojuka íxupe va'ekwe. Kurusugwasu-rehe ohupi va'ekwe ojuka-vy. ⁴⁰ Ha Nhandejáry omopu'ã jevy íxupe. Mbohapy áry rire, omoingove jevy-ma íxupe. Ombojekwaa jevy íxupe ave. ⁴¹ Ha enterovéa niko ndohexáiry. Ore ae oro-hexa va'ekwe. Are-ma va'ekwe ore poravo Nhandejáry hexaharã. Upéa-gwi oikove jevy rire, ore-vyte ojehexa uka. Orokaru hendive. Oroy'u ave hendive. ⁴² Upéi he'i ore-vy Hesu: “Pemombe'u katu entéro va'e-pe xe re-hegwa nhe'ẽ porã. Peje katu íxupe kwéry: Omoĩ voi ra'e Nhandejáry gwa'ýry Hesu ogwereco hagwã hembiapokwe pokwe-rami oikove va'e gwive omano va'ekwe-pe gwive ave, peje katu xe mombe'u-vy. Ha hembiaho porã va'e katu Hesu omogwahẽ va'erã oha-py ha hembiaho vai va'e katu omboyke va'erã imondo-vy, peje íxupe kwéry” he'i ore-vy Hesu, he'i Pedro imombe'u-vy.

Upéi he'i jevy íxupe kwéry:

⁴³ —Ha Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety gwive omombe'u va'ekwe Hesu rehegwarã nhe'ẽ: “Ojekwaa va'erã ou-vy” he'i. “Ha ojerovia hese va'e gwive omboyke va'erã íxugwi hembiaho vaikwe Nhandejáry. Hesu-rehe, Hesu réry-rehe ojerovia va'e-gwi omboyke va'erã hembiaho vai va'ekwe” he'i va'ekwe hese hikwái, he'i íxupe kwéry Pedro omombe'u-vy.

⁴⁴ Onhe'ẽ jave, ogwahẽ ou-vy Nhe'ẽ Marangatu tee va'e. Omohynyhẽmba ipy'a upe pygwa kwéry-pe ogwey-vy. Entéro ohendu va'e-pe gwive inhe'ẽ, ogwereco. ⁴⁵ Upéa rexa-vy opondera hese kwéry gwĩ judeu va'e, Hesu reroviaha Jope-gwi ou va'ekwe Pedro ndive. Ohendu nhe'ẽ ambue-py oikwaa e'ý reheve onhe'ẽ ramo judeu e'ý va'e, Nhandejáry-pe ombotuvixa mba'e ramo, ohendu inhe'ẽ ave. Upéa-gwi he'i ojóupe:

—Ma'erã ogwahẽ íxupe Nhe'ẽ Marangatu tee va'e? he'i opondera-vy hese. —Nugwĩ judeu e'ý kwéry-pe ave ohexakwaa rei nipo ra'e Nhandejáry inhe'ẽ-my. Ome'ẽ rei nipo ra'e íxupe Nhe'ẽ Marangatu tee va'e oiko hagwã ipy'a-py kwéry, he'i ojóupe opondera-vy hese.

Upe-ma ramo he'i Pedro gwe'ýi kwéry-pe:

⁴⁷ —Áy katu omohynyhẽmba-ma ipy'a kwéry judeu e'ý va'e-pe Nhe'ẽ Marangatu tee va'e, nhande py'a omohynyhẽmba va'ekwe-rami, he'i. —Upéixa ramo nhamongarai íxupe. “Nhamongarai e'ý teĩ íxupe kwéry” ani ja'e teĩ íxupe kwéry, he'i gwe'ýi kwéry-pe Pedro.

⁴⁸ Upéixa ramo Pedro he'i omongarai hagwã Hesu Cristo réry-py. Ha upéi katu he'i íxupe judeu e'ý va'e:

—Nderepyta mo'ãi tipo ra'e ore ndive. Epyta katu kuri ore ndive, he'i íxupe.

Pedro omombe'u Cornélio rehegwa nhe'ë

(At 10.9-48)

11 Ha upéi katu Cornélio kwéry rerakwã osarambi oho-vy. Ha Hesu remimondo, Judéia yvy rupigwa oĩ va'e gwive ave Hesu reroviaha va'e, ohendu herakwã:

—Judeu e'ÿ kwéry ko ohendu ra'e Nhandejáry nhe'ë nhande kwéry-rami, he'i ojóupe imombe'u-vy.

² Upéixa ramo Pedro ogwata ou-vy Jerusalém tetã-my. Upe-py ogwahẽ ramo, onhe'ë poxy íxupe upe pygwa judeu va'e:

³ —Judeu e'ÿ kwéry ko ndojapói va'e Moisés amyri he'i va'ekwe gwive. Tojapo katu, he'i. —Gwĩ judeu e'ÿ va'e katu onhekytĩ uka e'ÿ va'e voi. Nanhande reko ramíry oiko. Upéa-gwi ma'erã ereho ereiko ra'e hendive? Ma'erã po erekaru ra'e hendive? he'i oporandu poxy-vy íxupe.

⁴ Ha Pedro katu ojeapysaka porã ranhe inhe'ë-rehe. Upe rire ae omombe'upa íxupe kwéry. Ojehu va'ekwe gwive omombe'u:

⁵ —Kweheve kuri aime Jope tetã-my. Nhandejáry ndive anhomongeta jave ojehexa uka xe-vy. Xe-vyte ojehexa uka, he'i. —Ahexa ombogwejy ramo tupa arigwa ramigwa tuvixa va'e. Irundy joapy joja reheve oipyhy joja imbogwejy-vy. Yvate-gwi ombogwejy. Opyta oĩ-vy xe yke-rehe. ⁶ Ama'ë hese. Ipy-rehe ama'ë aĩ-vy. Upe-py ahexa mymba gwive, ka'agwy rupigwa mymba gwive ave. Gwye-rehe osyryry va'e gwive, gwya gwive ave ahexa. ⁷ Upéi ahendu xe-vy onhe'ë va'e: "Ekwa katu, Pedro. Ejuka ere'u va'erã" he'i xe-vy. ⁸ "Nda'u mo'ái, xe Járy" ha'e íxupe. "Áy peve ne'írã vyteri ha'u so'o vai. Yma gware nhe'ëgwe-rupi nda'úi hi'upy e'ÿ" ha'e íxupe. ⁹ He'i jevy xe-vy yváy-gwi onhe'ë va'e:

"Nhandejáry ko he'i-ma ramo, Iporã ja'u, Hi'upy e'ÿ, ani ere teĩ" he'i xe-vy. ¹⁰ Mbohapy vése ahendu xe-vy onhe'ë va'e. Upe rire ogwerojeupi jevy yváy-koty herahavy, he'i Pedro omombe'u-vy.

¹¹ —Upe-ma ramo katu ogwahẽ ou-vy mbohapyve va'e, Cesaréia-gwi xe piári ombou va'ekwe. Xe aime hapu ogwahẽ ou-vy. ¹² Upéi he'i xe-vy Nhe'ë Marangatu tee va'e: "Ani ne ate'ÿ teĩ ereho hagwã" he'i. "Tereho katu hendive" he'i xe-vy. Upe-ma ramo xe aha-ma. Ko va'e xe jave oho va'e ave, seis Hesu renduha va'e.

Orogwahẽ ramo upe-py oroikepa oroho-vy capitão Cornélio róga-py. ¹³ He'i ore-vy: "Ahexa kuri Nhandejáry rembigwái yváy gwigwa. A-py xe róga-py onhembo'y oĩ-vy ramo ahexa voi. Upéi he'i xe-vy Nhandejáry rembigwái: Emondo katu Jope-py Simão piári héry va'e ave Pedro. ¹⁴ Upe va'e omombe'u-ta nde-vy nhe'ë porã. Upéa nhe'ë ererovia ramo, ne resende-ta Nhandejáry. Nde re'yí kwéry ave oresende-ta, he'i xe-vy Nhandejáry rembigwái" he'i ore-vy omombe'u-vy. Upe ramo anhe'ë capitão Cornélio-pe hendivegwa-pe ave anhe'ë.

¹⁵ Ne'írã vyteri anhe'ë heta, omohynhẽmba-ma ipy'a kwéry ogwejy-vy Nhe'ë Marangatu tee va'e. Yma-ma nhande py'a omohynhẽmba va'ekwe-rami voi omohynhẽ ipy'a íxupe. ¹⁶ Upe ramo xe mandu'a Nhande-

járy Hesu he'i va'ekwe-rehe: "João ko y-py oporomon-garai va'ety. Ha ndaha'úi y pygwa va'e-rami pene mon-garai va'erã Nhandejáry. Nhe'ë Marangatu tee va'e ae pende py'a omohynhẽmba va'erã ne mongarai-vy" he'i va'ekwe nhande-vy Hesu, he'i Pedro omombe'u-vy.

¹⁷ —Upéixa ramo Nhandejáry ome'ë-ma voi ra'e judeu e'ÿ kwéry-pe Nhe'ë Marangatu tee va'e. Yma jajerovia-ma ramo Nhandejáry Hesu Cristo-rehe nhande-vy ome'ë va'ekwe-rami, ko'ây íxupe kwéry há-ma ave ome'ë. Upéa-rehe, "Anike erejapo upéa" xe nda'e mo'ái voi Nhandejáry-pe, he'i íxupe kwéry Pedro omombe'u-vy.

¹⁸ Ohendu rire inhe'ë, nainhe'ë poxyvéi-ma. Omomba'egwasu-ma Nhandejáry-pe:

—Nipo anhei ete voi katu ra'e: "Perova katu pende rekoha, peipyhy katu tape porã" he'i judeu e'ÿ kwéry-pe ra'e. Nhande-vy he'i hagwe-rami, he'i voi nhande re'yí e'ÿ-pe ave ra'e Nhandejáry, he'i ojóupe hikwái.

Judeu e'ÿ va'e-pe omombe'u Hesu rehegwa nhe'ë

¹⁹ Ko'ánga katu Hesu reroviaha gwive ndoikovéiry peteĩ henda-py. Osarambipa va'ekwe oje'ói-vy hikwái. Ha mburuvixa kwéry katu ojuka va'ekwe Hesu reroviaha héry va'e Estêvão-pe. Ojuka rire, ipy'agwasuve suve ogwereco asy hagwã Hesu reroviaha-pe gwive. Ojerereko asy-gwi opa isarambipa oje'ói-vy. Oĩ oho va'ekwe Fenícia yvy-py peve, Chipre ykõi meve ave, Antioquia tetã meve ave. Upe va'e nomombe'u jojái Nhandejáry nhe'ë. Judeu kwéry anho-pe mante omombe'u mbe'u. Judeu e'ÿ va'e-pe ae nomombe'úi Nhandejáry nhe'ë.

²⁰ Oĩ ave Chipre pygwa, Cirene pygwa ave. Gwĩ va'e oho va'ekwe Antioquia tetã-my, Nhandejáry nhe'ë omombe'u-vy. Ogwerojoja imombe'u-vy íxupe kwéry. Judeu e'ÿ va'e grego va'e-pe ave, omombe'u va'ekwe Nhandejáry Hesu rehegwa nhe'ë porã. ²¹ Ha Nhandejáry oipytygwõ mbaraete íxupe kwéry omombe'u hagwã. Upéa-gwi ohendu ramo inhe'ë, heta-ma ojerovia-ma Hesu-rehe. Ogwerova-ma gwekoha hese.

²² Ha upéi katu ohendu-ma herakwã Hesu reroviaha Jerusalém pygwa va'e. Upéa-rehe ipa'ũ-gwi kwéry omondo kwimba'e héry va'e Barnabé. Antioquia-py omondo. ²³ Upe-py ogwahẽ ramo, ohexa voi Nhandejáry rembihovasa. Ohexa ramo ovy'a:

—Peipyhy katu tape porã, he'i íxupe kwéry. —Upe va'e-rupi meme tapeho. Peteixa peraha pene renonderupi pene arandu. Anive teĩ peva Nhandejáry Hesu rape-gwi, he'i íxupe kwéry Barnabé.

²⁴ Hekoha porã va'e Barnabé. Nhe'ë Marangatu tee va'e ipy'a omohynhẽmba íxupe va'e, ojerovia tee va'e Hesu-rehe. Upéa-rupi onhembohetave tave oho-vy Nhandejáry Hesu reroviaha.

²⁵ Ha upéi katu Barnabé oho Tarso tetã-my. Saulo reka-vy oho. ²⁶ Otopa ramo ogweru. Peteĩ ro'y opyta upe-py Antioquia-py. Omboheta hagwã Hesu reroviaha-pe opyta. Ombo'e mbo'e oiko-vy mokõi va'e. Heta voi hemimbo'e. Upe pygwa ombohéry ranhe va'e Hesu nhe'ë renduha-pe: "Cristo kwéry va'e" he'i ombohéry-vy.

²⁷ Upe-py ombo'e mbo'e jave ogwahẽ ou-vy Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety Jerusalém-gwi ou va'ekwe. ²⁸ Ogwahẽ rire onhembo'y-ma héry va'e Ágabo:

—Yvy apy gwive-rehe opa va'erã tembi'u, he'i.
—Ohasa asy eterei va'erã yvypóry gwive, he'i henonderã omombe'u-vy.

Upéa oikwaa, Nhe'ẽ Marangatu tee va'e omé'ẽ íxupe-gwi inhe'ẽrã. Ha upéa áry-py ndojehúiry. Cláudio oiko ramo mburuvixagwasu ramo ae, ojehu-ma he'i va'ekwe.

²⁹ Upéa-rehe Ágabo nhe'ẽ rendu-vy, Hesu nhe'ẽ renduha he'i ojóupe:

—Nhamboaty aty katu plata jaraha uka hagwã, he'i, —nhaipytygwõ hagwã nhande re'ýi kwéry, Judéia yvy rupigwa va'e. Jareko rekomi va'ete nhame'ẽ, he'i ojóupe.

³⁰ Upe rire ogweraha uka Barnabé-pe Saulo ndive plata ome'ẽ hagwã Hesu reroviaha rerekwa-pe.

Mburuvixagwasu Herodes omoĩ preso Pedro-pe

12 Upe ramo mburuvixagwasu héry va'e Herodes ogwereco asy-ma Hesu reroviaha-pe. ² Ogw-ereko asy héry va'e Tiago-pe. Upéa João ryke'y va'e. Ojuka uka kysepuku hãĩ jovái va'e-py. ³ Upéa ohexa ramo, ovy'a joa-ma judeu kwéry. Upéa-gwi mburuvixagwasu ipy'agwasuve suve oho-vy. He'i omoĩ hagwã preso Pedro-pe ave. Aretegwasu-py omoĩ preso íxupe. Upe va'e áry-py mbojape onhembovu e'ý va'ekwe ho'u judeu kwéry. ⁴ Ha upéi oipyhy rire, omoĩ íxupe preso. Omonhangareko uka hese dezesseis soldado-pe. Irundy rundy omonhangareko uka oĩ-vy hese. Ha mburuvixagwasu he'i opy'a-py: "Aretegwasu opa rire, anohẽ-ta judeu kwéry ohexa hagwã íxupe ajuka hagwã íxupe anohẽ-ta" he'i mo'ã hese.

⁵ Upéixa ramo opyta preso Pedro. Ha Hesu reroviaha kwéry nainhate'ýiry omondo meme hagwã Nhandejáry-pe onhe'ẽ hese.

⁶ Ha mburuvixagwasu he'i: "Ko'ẽ ramo anohẽ-ta enterove va'e ohexa hagwã íxupe" he'i mo'ã ojéupe. Pyhare ramo oke oĩ-vy Pedro, mokõi soldado pa'úgwepupi oke. Ojepokwa oĩ-vy mokõi isã-rehe. Oĩ soldado ave okẽ ra'arõha. ⁷ Upe-ma ramo pya'e ojehexa uka onhembo'y-vy Nhandejáry rembigwái yváy gwigwa. Hendy ramo koty-py, omohembipepa. Omokanáĩ íxupe ijatíy-rehe omombáy hagwã. Opáy jave he'i íxupe:

—Epu'ã pya'e ereho hagwã, he'i íxupe.
Upéixa he'i-ma ramo, pya'e ojerapa rei isã íxugwi. Ho'a rei ipoapy-gwi isã.

⁸ Upe rire he'i íxupe Nhandejáry rembigwái:

—Emonde katu nde ku'a jopyha. Emoĩ ave nde pyryru nde py-rehe, he'i íxupe.

Omonde-ma. Omoĩ-ma opyryru opy-rehe. Upéi he'i jevy íxupe:

—Emonde katu nde ao ro'y-py eremonde va'ety ereho hagwã xe rupive, he'i Pedro-pe.

⁹ Upe-ma ramo Pedro osẽ koty-gwi oho hagwã hupive. Mbava'e po ojehu ra'e, ha'e ndoikwaáiry: "Xe páy-py pa ahexa ra'e Nhandejáry rembigwái. Xe kéra-

py pa ahexa ra'e" he'i ojéupe, ndoikwaáiry-gwi. ¹⁰ Upéi mokõi okẽ-rupi osẽ ha ndohexái íxupe soldado okẽ ra'arõha. Upe rire ogwahẽ oho-vy okẽ pahagwe-py, kwarepoti-gwi ojejapo va'ekwe. Upe-py oime tape tetãmy oho va'e. Upéa okẽ onhembotypa voi. Ha ogwahẽ ramo ha'e-py ojepe'a rei íxupe oho-vy. Upe rire osẽmba oho-vy. Henonde-rupi oho tape-rupi oje'ói-vy. Upe-ma ramo pya'e onhemo'ã-ma íxugwi Nhandejáry rembigwái. ¹¹ Onhemo'ã-ma rire oikwaa-ma osẽha. He'i ojéupe: "Nipo anhei ete voi katu ra'e" he'i. "Ndojehexa uka réiry voi ra'e xe-vy. Ombou nipo ra'e Nhandejáry gwembigwái xe renohẽ-vy. Áy katu ndaipu'akavéi-ta xe-rehe mburuvixagwasu" he'i. "Gwĩ judeu kwéry naxe rexa mo'ãĩ xe juka ramo hikwái. Xe resende nipo ra'e Nhandejáry" he'i ojéupe.

¹² Inharandu porã rire, oho gwe'ýi kwéry róga-py, Maria róga-py oho. Upéa Maria João Marcos sy va'e. Upe-py aje'i-ma kuri heta ojogweroaty ombojeupi upi hagwã Nhandejáry-pe onhe'ẽ. ¹³ Ha upéi katu ogwahẽ oho-vy ramo, ombota mbota okẽ-rehe. Ohendu ramo, ou ohexa tembigwái héry va'e Rode kunha va'e. ¹⁴ Inhe'ẽ ohendu ramo, oikwaa-ma: "Ou-ma ra'e Pedro" he'i ojéupe. Ovy'a eterei. Ovy'a eterei-gwi hesarái-vy ndoipe'ái okẽ. Oripa jevy koty-py oho-vy omombe'u hagwã:

—Pedro ko okẽ rovái onhembo'y-ma oĩ-vy, he'i omombe'u-vy.

¹⁵ Ha ndogwerovíai voi he'ýi kwéry:

—Nde tavy, he'i hembigwái-pe hikwái.

—Anhetegwa tegwa tee va'e, he'iri iri íxupe kwéry.

Ha ndogwerovia etéi voi:

—Ndaha'úi Pedro, he'i. —Nhandejáry rembigwái hese onhangareko va'e ra'e ae. Oheko a'ã rei ra'e Pedro-pe, he'i rei hembigwái-pe.

¹⁶ Onhomongeta hikwái jave koty-py, ombota mbota jevy-ma oiko-vy. Ipaha-py oho onhokendavo okẽ ohexa-ma íxupe. Ohexa ramo: "Mba'éixa ereju ra'e" he'i Pedro-rehe opondera-vy.

—Ereju-ma ra'e. Eregwahẽ-ma nipo ra'e, he'i íxupe.

¹⁷ Upéi omopu'ã opo omongirirĩmba koty pygwa-pe gwive he'i hagwã:

—Aje'i-ma kuri xe renohẽ Nhandejáry rembigwái preso aĩ ha-gwi, he'i Pedro omombe'u-vy. —Emombe'u katu xe rerakwã Hesu reroviaha-pe gwive, huvixa Tiago-pe emombe'u ave, he'i íxupe kwéry Pedro.

Upe rire ndopytái upe-py osẽ oho-vy.

¹⁸ Ko'ẽmba ramo ojapura eterei soldado kwéry hese:

—Okanhy-ma nipo ra'e Pedro, he'i joa hikwái.

—Mamo-ngoty po oho Pedro? he'i ojóupe. ¹⁹ —Eheka heka katu íxupe, he'i soldado-pe mburuvixagwasu.

Ha ndotopái íxupe. Upe-ma ramo mburuvixagwasu ohenói soldado-pe okẽ ra'arõha-pe ou hagwã hov-agwy-py. Omonhe'ẽ íxupe oporandu-vy:

—Mba'éixa tipo Pedro pemokanhy uka hagwã ra'e? he'i.

—Ndoroikwaái ore, he'i.

Ndoikwaái-gwi Pedro okanhy hagwe, he'i ojuka hagwã okẽ ra'arohare-pe. Upe rire mburuvixagwasu

Herodes osě oho-vy Judéia yvy-gwi. Opyta are Cesaréia tetã-my.

Mburuvixagwasu Herodes omano

²⁰ Ha upéi katu Herodes ipoxy eterei-ma Tiro tetã mygwa-pe. Sidom tetã mygwa-pe ave ipoxy. He'i ojóupe upe pygwa:

—Ipoxy-ma ra'e nhande-vy mburuvixagwasu. Āy katu nombou mo'ávéri nhande-vy nhane remi'urã. Mba'ave novendevéi arã nhande-vy, he'i ojóupe. Upéa-gwi onhomono'õ no'õ ou-vy Herodes renda-py hikwái. Ou ranhe hembigwái renda-py. Hembigwái héry va'e Blasto. Herodes róga kakwaa-rehe onhangareko va'e. Upéi he'i:

—Oroipota ereraha ore nhe'ẽ eremombe'u hagwã mburuvixa-pe, he'i hembigwái-pe.

Upe rire ohopa mburuvixa renda-py. Ojerure íxupe omoporã hagwã inhe'ẽ kwéry ndaipoxyvéiry hagwã ójehe kwéry.

²¹ Ha upéi katu ogwahẽ-ma ou-vy mburuvixa onhemonhe'ẽ hagwã áry ijatýra va'e-pe. Upe pygwa kwéry va'e-pe onhemonhe'ẽ. Omonde ao porã va'e. Mburuvixa remimonde va'e omonde. Onhe'ẽ hagwã-ma mburuvixa gwapy haty-rehe ogwapy. Upe ramo onhe'ẽ-ma. ²² Onhe'ẽ ramo íxupe kwéry:

—Ndaha'úi teko rei onhe'ẽ va'e. Tupã ae onhe'ẽ, he'i hese onhe'ẽ hatã-vy hikwái.

²³ Ha mburuvixa katu ohendu rei. Omotupã ramo íxupe hikwái, ojohu porã voi: “Xe ko ndaha'úi tupã” nde'íry. Onhemotupã ra'anga anga rei voi. Nhandejáry tee-pe ae nomboetéiry. Upéa-gwi pya'e omoí mba'erasy hese Nhandejáry rembigwái yvã gwigwa. Heta mba'eraso ho'u-ma hyekwe. Ho'u-gwi omano.

²⁴ Ha Hesu reroviaha onhembohetave tave joty oho-vy. ²⁵ Ha Barnabé Saulo ndive oheja Jerusalém-my upe plata ombojehe'a he'a va'ekwe heru-vy. Hembieru oheja upe-py. Oheja rire oho jevy-ma. João Marcos ogweraha ave ondive.

Barnabé Saulo ndive osě oho-vy omombe'u hagwã Nhandejáry nhe'ẽ

13 Oí va'ekwe Antioquia tetã-my Hesu reroviaha onhomboaty aty va'e. Ipa'ũ-my oí ave Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety, imbo'eháry ave. Oí Barnabé, oí Simeão héry va'e Kamba ave. Upéi Cirene pygwa héry va'e Lúcio. Upéi Manaém mburuvixagwasu Herodes tyvranga. Upéi Saulo ave. Entéro imbo'e mbo'eha kwéry. ² Ha upéi ojogweroaty hikwái Nhandejáry mboete-vy. Ohasa ave okaru e'ỹ reheve hikwái. Upe-ma ramo he'i íxupe kwéry Nhe'ẽ Marangatu tee va'e:

—Eipe'a katu xe-vy Barnabé Saulo ndive, he'i. —Upéa xe rembiporavo ojapo hagwã xe remimbota. Eipe'a katu ojapo va'erã xe aipota va'e, he'i Nhe'ẽ Marangatu tee va'e.

³ Upe rire ohasa rire hikwái okaru e'ỹ reheve, omondo rire Nhandejáry-pe onhe'ẽ hikwái, omoí inhakã ári opo imondo-vy gwekovía.

⁴ Upéixa ramo osě oho-vy. Nhe'ẽ Marangatu tee va'e omondo ha-rupi oho. Oho ygwasu rembe'y-py, Selêucia tetã-my oho. Ogwahẽ ramo upe-py kanoagwasu-py ogwejy onhemboyru oho-vy. Oho kanóa-py ogwahẽ ykõigwasu-py héry va'e Chipre. ⁵ Upe-py ogwahẽ rire, ogwahẽ tetã-my. Tetã héry va'e Salamina. Upe-py judeu kwéry porahéi haty haty-rupi omombe'u meme Nhandejáry nhe'ẽ. Omoirũ íxupe oiko-vy karia'y héry va'e João Marcos oipytygwõ hagwã íxupe.

Oje'opa-ma Elimas resa

⁶ Ha upéi katu ohasa oho-vy Chipre ykõi-rupi. Yvy-rupi oho. Ykõi apy peve oho. Pafos tetã-my ogwahẽ oho-vy. Upe-py otopa anháy arandu-py hi'arandu va'e, judeu va'e héry va'e Barjesus: “Xe ko Nhandejáry nhe'ẽ-py amombe'u tee va'ety” he'i rei ójehe. Ha Nhandejáry nhe'ẽ mombe'uha ra'anga anga rei va'e voi upe va'e. Mburuvixa irũ voi upe va'e. ⁷ Ha mburuvixa ykõi járy va'e, hi'arandu va'e voi, héry va'e Sérgio Paulo. Nhandejáry nhe'ẽ ohenduse va'e. Upéa-gwi Barnabé-pe Saulo ndive ohenói ou hagwã omombe'u hagwã Nhandejáry nhe'ẽ. ⁸ Ha upe va'e anháy arandu-py ojapo va'e, ombojevuse mo'ã imondo-vy inhe'ẽ. Elimas-py ave ombohéry va'e íxupe grego nhe'ẽ-py. He'i Elimas mburuvixa-pe:

—Hesu rehegwa nhe'ẽ-rehe ko ani erejeapysaka teĩ. Ani ererovia teĩ Hesu-pe, he'i mo'ã mburuvixa-pe.

⁹ Upe-ma ramo Nhe'ẽ Marangatu tee va'e omohynyhẽmba-ma ipy'a íxupe Saulo-pe. Paulo-py ave ombohéry va'e íxupe. Āy peteĩ opyta heryrã. Saulo-py ndaheryvéiry. Upéi ohexa katu Elimas-pe Paulo:

¹⁰ —Anháy rerekoha ko nde, he'i íxupe. —Hekoha porã va'e gwive erembojevuy jevy meme va'e imondo-vy. Nde apu ereiko-vy va'e. Nde py'a vai va'e ereiko-vy. Tape porã-rupi oho va'e erejoko. Tape vai-rupi ae eremondose mo'ã íxupe kwéry. ¹¹ Ma'erã erejapo upéixa? Ánga ete-ma katu Nhandejáry ne mbohasa asy-ta he'i íxupe. Nande resapysovéi-ma arã. Kwarahy rendy nderehexavéi-ma arã. Are'i voi upéixa ereiko va'erã, he'i Elimas-pe Paulo.

Upe-ma ramo oje'opa-ma hesa. Omohatatimba-ma hesa. Pytũmba rei íxupe. Ogwata oheka-vy ipopyhyharã. ¹² Ha mburuvixa he'i: “Anhei nipo ra'e” he'i. Ogwerovia tee voi, ohexa ramo ojehu va'ekwe. Nhandejáry rehegwa nhe'ẽ-rehe opondera eterei-ma oiko-vy.

Paulo omombe'u Nhandejáry nhe'ẽ Antioquia pygwa-pe

¹³ Ha upéi katu Paulo inhirũ gwéry ave osě Pafos-gwi oje'ói-vy. Oike jevy kanoagwasu-py oje'ói jevy. Oho kanóa-py ogwahẽ Perge tetã-my. Perge Panfília yvy-py oí. Upe-py João Marcos oheja íxupe kwéry. Ojevuy ou-vy. Jerusalém tetã-my ou. ¹⁴ Ha'e kwéry ae ohasa oje'ói-vy. Ogwahẽ outro tetã héry va'e Antioquia-py. Pisídia yvy

rembe'y-rehe oĩ. Upe-py pytu'uha áry-py oho judeu porahéi haty-py. Oike ogwapy. ¹⁵ Upéi upe pygwa hatã okwatia omonhe'ẽ oĩ-vy ramo, enterove ojeapysaka inhe'ẽ-rehe. Moisés amyri remimombe'ukwe, Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety remimombe'ukwe ave omonhe'ẽ nhe'ẽ. Omonhe'ẽmba rire, omanha Barnabé ndive Paulo-rehe gwĩ ojeporahéi haty pygwa ruvixa. Oma'ẽ ramo hese, onhe'ẽ ogweruruka íxupe. He'i:

—Erenhemonhe'ẽse ramo, enhemonhe'ẽ katu ore kwéry-pe, ore re'yi, he'i Barnabé ndive Paulo-pe.

¹⁶ Upe ramo Paulo onhembo'y-ma. Omokiriri hagwã omopu'ã opo ojeapysaka porã hagwã inhe'ẽ-rehe. Upéi he'i judeu kwéry-pe:

—Pejeapysaka joa katu, xe re'yi kwéry, Israel remiarirõre kwéry. Xe re'yi e'ỹ va'e gwive ave Nhandejáry pemboete va'e, pejeapysaka porã katu pehendu porã hagwã xe nhe'ẽ.

¹⁷ —Nhandejáry ko, nhande re'yi Járy oiporavo va'ekwe nhane ramói amyri-pe. Entéro yvypóry oĩ va'e gwive ojoavte-gwi oipe'a va'ekwe nhane ramói amyri-pe. Upe rire oiko ovy e'ỹ-my nhane ramói kwéry. Egito vvy-py oiko hikwái. Upe-py onhembo'e'yi eterei, ohovasa íxupe-gwi Nhandejáry. Upe rire ogwenohẽ heraha-vy íxupe kwéry upe vvy-gwi. Upe pygwa ndoipotái mo'ã ogweraha. Ha Nhandejáry oresendepa joty heraha-vy. Imbaraete voi Nhandejáry. ^{†18} Ha upéi katu quarenta ro'y onhangareko hese kwéry heraha-vy tekваты e'ỹ-rupi. Nohenduséi ramo jepe inhe'ẽ, onhangareko porã joty hese kwéry. ^{††19} Gwa'yry-rami joty ogwereco íxupe kwéry. Ogwahẽ ramo ovyra hery va'e Canaã-py, upe pygwa heta-ma oĩ. Hetãe tãe va'e. Sete ijyve vye va'e. Gwĩa kwéry-pe ohundipa Nhandejáry. Nhane ramói kwéry-pe ae ogweroike jevy hekovia. Ome'ẽ ijyvrã íxupe kwéry, omano ramo hikwái opyta hagwã ta'yre-pe. ‡

²⁰ —Upe rire quatrocentos e cinqüenta ro'y-rupi Nhandejáry ombopyahu ahu nhane ramói kwéry ruvixa. Heta ombopyahu rire omoingo jevy inhe'ẽ-py omombe'u va'ety-pe hery va'e Samuel. ^{††21} Upe rire ndoipotavéi gwuvixarã yma gware ramigwa hikwái. Mburuvixagwasu ete ramigwa ae oipota. Upéa-gwi Nhandejáry ome'ẽ íxupe kwéry huvixagwasu eterã hery va'e Saul. Túvy ko hery va'e Quis. Tamoigwasu ko hery va'e Benjamim. Upe ramo oiko-ma Saul mburuvixa ramo. Quarenta ro'y rire ae omosẽ íxupe Nhandejáry. ^{††22} Mburuvixagwasu ramo oikoha-gwi omosẽ imondo-vy. Opyta hekovia Davi huvixagwasurã. Nhandejáry nhe'ẽ-py opyta. Mburuvixa Davi-rehe Nhandejáry onhe'ẽ va'ekwe a-rami: “Ko va'e kwimba'e Jessé ra'y hery va'e Davi xe arovy'a íxupe va'e. Xe remimbota gwive ojaopapa va'erã” he'i va'ekwe hese, he'i Paulo imombe'u-vy. ^{†††}

²³ Upéi he'i jevy judeu kwéry-pe:

—Áy katu ogwahẽ-ma ou-vy Hesu, Davi amyri remiarirõre va'e, Israel remiarirõre voi. Hesu ko Nhandejáry

remimbou nhande-vy. Nhane resende hagwã ou, he'i. —Upe he'i hagwe-rami ombou. ²⁴ Ha Hesu ne'írã vyteri onhepyrũ omombe'u mbe'u. Upe ramo oĩ hery va'e João Batista. Onhemonhe'ẽ oiko-vy nhande kwéry va'e-pe: “Peheja katu pene rembiapo vaikwe. Penhemongarai uka katu” he'i nhande-vy João onhemonhe'ẽ-vy.

²⁵ —Upéi mixi vyteri oĩ hembiaporã. Onhemonhe'ẽ apy-ma. Upe ramo he'i nhande kwéry-pe: “Ha'e ko Cristo, nhane remiha'arõ va'e, ere mo'ã kuri xe-rehe. Xe ndaha'ei voi upe Cristo” he'i. “Nhane remiha'arõ arõ va'e ndaha'ei xe. Xe rapykwerigwa ae ou-ta kuri. Heko porãve va'e xéhegwi. Upéa-gwi amboete-gwi íxupe xe atĩ voi amoirũ hagwã íxupe. Ni hembigwái ramo jepe aiko” he'i Hesu-rehe João Batista, he'i Paulo imombe'u-vy.

²⁶ Upéi he'i jevy judeu kwéry-pe:

—Áy katu amombe'u-ta peẽ-my, xe re'yi kwéry, Abraão remiarirõre kwéry. Nhandejáry-pe pemboete peiko-vy va'e, xe re'yi kwéry e'ỹ va'e-pe, amombe'u-ta ave. Ombou ra'e nhande-vy Nhandejáry ko va'e nhe'ẽ. Nhane resendeha rehegwa nhe'ẽ ombou. ²⁷ Ha Jerusalém-my oiko va'e gwive huvixa kwéry ave ndoikwaái íxupe. Oha'arõ arõ ramo jepe Hesu-pe hikwái, ndoikwaái íxupe ogwahẽ ramo. Ndoikwaái ave Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety he'i va'ekwe. Upe va'e omonhe'ẽ meme ojeporahéi haty haty-rupi. Pytu'u tu'uha áry-py omonhe'ẽ ha ndoikwaáiry voi hikwái. Upéi ogwahẽ-ma Hesu-rehe yma gware remimombe'ukwe-py. Hesu rehegwarã omoĩ kwatia-rehe va'ekwe-py ogwahẽ-ma: “Iporã katu jajuka Hesu-pe” he'i jave hese mburuvixa kwéry, ogwahẽ-ma voi yma gware remimombe'ukwe-py. ²⁸ Ha upéi katu ndikatúi omboja hese ivai va'e. Hembiaapo vai e'ỹ reheve ojerure joty voi mburuvixa-pe hery va'e Pilatos ojuka hagwã íxupe.

²⁹ Upéixa ogwahẽmba-ma voi yma gware remimombe'ukwe-py. He'i va'ekwe gwive ojaopapa-ma voi hese. Ohupi uka kurusugwasu-rehe imoĩ-vy ojuka hagwã íxupe. Upe rire, omano rire, ombogwey kurusugwasu-gwi tetekwe omoĩ hetekwe rendaty-py itakwagwasu-py opyta hagwã mo'ã. ³⁰ Ha Nhandejáry katu omoingove jevy íxupe. ³¹ Are-ma ojehexa uka uka oiko-vy oirũgwe, Galiléia-gwi Jerusalém peve hendive ou va'ekwe-pe. Áy katu upe va'e hexahare va'e omombe'u mbe'u Hesu rekoha nhande kwéry-pe.

³² —Upéixa ramo ore ave oroju kuri ko'a-py oromombe'u hagwã peẽ-my nhe'ẽ porã. Hesu ko Nhandejáry remimoingove jevy va'e. Yma ete voi Nhandejáry omombe'u va'ekwe nhane ramoigwasu amyri kwéry-pe gwembiaporã. ³³ Áy katu ogwahẽmba-ma hemimombe'ukwe-py. Áy-gwa-pe hemiarirõ kwéry-pe ojaopapa-ma. He'i va'ekwe gwive ojaopapa áy. Yma Nhandejáry remimoigwe va'ekwe kwatia-rehe hery va'e Salmo inúmero mokõi va'e. A-rami hemimoigwe: “Nde ko xe ra'y tee voi. Ko'ã katu amombe'u-ta enterovéa-pe: Ko va'e xe ra'y tee voi” ^{†††}

† 13:17 Êx 12.51 †† 13:18 Nm 14.34; Dt 1.31 ‡ 13:19 Dt 7.1; Js 14.1 ††† 13:20 Jz 2.16; 1 Sm 3.20 ††† 13:21 1 Sm 8.5; 10.21 †††† 13:22 1 Sm 16.12; Sl 89.20

††† 13:33 Sl 2.7

he'i va'ekwe Nhandejáry Hesu oikove jevytamaha va'erã-rehe. ³⁴ Upe rire Nhandejáry omoĩ uka jevy va'ekwe hese kwatia-rehe onhe'ẽ. A-rami hemimoĩgwe: "Orohovasa va'erã ime'ẽ-vy nde-vy gwĩ iporã marangatu va'e gwive ha'e tee va'ekwe ame'ẽ va'erã va'ekwe Davi-pe"

he'i Nhandejáry. Omotenonde Hesu-rehe omoingove jevytaha, hetekwe ine e'ýtaha ave. ³⁵ Upéi Davi omoĩ jevy va'ekwe hese kwatia-rehe onhe'ẽ. A-rami hemimoĩgwe:

"Ndereheja mo'ãi teĩ ijyta-py nde ra'y imarangatu va'e ine hagdã hetekwe" ††

he'i omoĩ-vy kwatia-rehe inhe'ẽ. Kwatia héry va'e Salmo. Upéixa voi Davi he'i va'ekwe Hesu-rehe, Nhandejáry omoingove jevy-tagwi íxupe pono ine hetekwe, he'i Paulo imombe'u-vy.

³⁶ Upéi he'i jevy judeu kwéry-pe:

—Ha myamyrĩ Davi katu ojapo oiko-vy va'ekwe Nhandejáry remimbota oikove reheve. Upe rire, ojapopa rire omano va'ekwe. He'yi kwéry retekwe pa'ũ-my omoĩ va'ekwe itakwagwasu-py. Upéi inemba Davi retekwe. Ojeroaigwepa-ma. ³⁷ Āy katu nainembáiry voi Hesu retekwe. Nhandejáry ae omoingove jevy-ma íxupe. Upéa-gwi nainemba jepéiry hetekwe. Oikove jevy-ma voi Hesu.

³⁸ —Upéixa ramo amombe'u-ta peẽ-my, xe re'yi kwéry, peikwaa porã hagdã. Hesu ko omano rire oikove jevy-gwi, Nhandejáry omboyke-ma pendéhegwi pene rembiapo vaikwe. Pejerovia tee ramo hese, Hesu-rehe, napene mbohasa asy mo'áiry. Pende reja rei-ta. Ha pejerovia e'ỹ ramo katu hese, pepyta va'erã pende py'a ky'a reheve joty. Gwĩa Moisés he'i va'ekwe erehendu ramo jepe, nane mbopy'a potĩ mo'ái voíte. Nde py'a ky'a joty va'erã, he'i Paulo imombe'u-vy.

Upéi he'i jevy judeu kwéry-pe:

⁴⁰ —Yma ete omoĩ va'ekwe kwatia-rehe onhe'ẽ Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety. A-rami hemimoĩgwe: "Pejeapysaka katu peẽ Nhandejáry nhe'ẽ-rehe, penhembohory peiko-vy va'e. Peiko reheve xe rembiapo porã-ta. Pene rembiexapyrã-rupi ajapo-ta. Ha peẽ katu ndaperoviái arã voi. Onhemombe'u ramo jepe, ndaperovia mo'ái voíte. Upéa-gwi pepondera rei va'erã peiko-vy Nhandejáry rembiapo-rehe perovia e'ỹ-vy. Upe rire pemanomba va'erã" †

he'i Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety. Upéixa voi omoĩ va'ekwe kwatia-rehe onhe'ẽ. Āy katu xáke. Ani pepyrũ Nhandejáry nhe'ẽ-rehe. Ho'a arã pende-rehe myamyrĩ he'i va'ekwe, he'i Paulo imombe'u-vy judeu kwéry-pe.

"Ore katu orojere-ta pendéhegwi" he'i judeu kwéry-pe Paulo

⁴² Omombe'upa rire, osẽ oho-vy Paulo Barnabé ndive. Osẽ jave ojerure íxupe ou jevy hagdã:

—Āy pytu'uha óra oiko jevy ramo, eju jevy katu, he'i. —Emombe'u mbe'uve katu ore-vy ko'ã va'e rehegwa nhe'ẽ, he'i íxupe.

⁴³ Ha upéi katu osẽmba oje'ói-vy ojeporahéi haty-gwi. Heta-ma oĩ imoirũhary. Heta judeu omoirũ va'e íxupe. Heta judeu reko-rupi oiko va'e omoirũ va'e ave. Upe va'e-pe he'i onhemonhe'ẽ-vy:

—Pende rexakwaa rei-ma kuri Nhandejáry. Tape porã-rupi ereho meme ramo, pende rexakwaa porãve rei-ta vyteri. Upéa-gwi anive ereva teĩ tape porã-gwi, he'i íxupe kwéry.

⁴⁴ Upéi ogwahẽ jevy ramo pytu'uha áry, ouparãgwe voi hikwái. Ojogweroatyparãgwe voi upe tetã mygwa gwive ohendu hagdã Nhandejáry nhe'ẽ. ⁴⁵ Ha judeu kwéry katu ohexa ramo ojogweroatypa ramo, upéa mokõigwa-rehe ndaija'evéi-ma: "Ijapu Paulo" he'i hese. Onhe'ẽ vai rei hese hikwái.

⁴⁶ Ha Paulo Barnabé ndive ndaikyhyjéi voi onhe'ẽ-vy. Nokirirĩry voi. Ipy'agwasu voi he'i-vy:

—"Emombe'u ranhe katu judeu kwéry-pe xe nhe'ẽ" he'i kuri ore-vy Nhandejáry. Ha peẽ katu Nhandejáry nhe'ẽ pehenduse e'ỹ va'e. Pembojey va'e voi. Nhandejáry ndive ndapeikoséi nipo ra'e opa e'ỹ reheve. Aipo ramo peikoseha-rami katu peiko katu, he'i íxupe kwéry. —Ore katu orojere-ta pendéhegwi. Nhande re'yi e'ỹ ha-py oroho-ta Nhandejáry nhe'ẽ oromombe'u hagdã.

⁴⁷ —Upe va'e orojapo va'erã, he'i kuri ore-vy Nhandejáry: "Nde ko xe rembiporavo eremo'arandu hagdã judeu e'ỹ-pe pytũ mygwa-rami rei oiko va'e-pe, arakatu pygwa-rami ae oiko hagdã. Ko yvy apy gwive oiko va'e gwive, emo'arandu katu onheresende hagdã" he'i kuri ore-vy Nhandejáry. Upéixa omoĩ uka va'ekwe kwatia-rehe onhe'ẽ Nhandejáry, he'i judeu kwéry-pe Paulo imombe'u-vy. ††

⁴⁸ Ohendu ramo inhe'ẽ ovy'a eterei judeu e'ỹ kwéry:

—Iporã ete voi Nhandejáry nhe'ẽ, he'i omomba'egwasu-vy íxupe.

Gwĩa ojave opa e'ỹ reheve gwarã voi Nhandejáry oiporavo va'ekwe ogwerovia-ma inhe'ẽ. ⁴⁹ Hesu reroviaha ramo oiko-ma. Opa-rupi ohasa Nhandejáry nhe'ẽ. Entéro upe yvy pygwa gwive ohendupa inhe'ẽ.

⁵⁰ Ha judeu kwéry katu ndojohu porãi upéa nhe'ẽ. Upéa-gwi onhe'ẽ apo eterei mokõi va'e-pe hikwái. Ombooxy-ma hese hereko-vy gwĩ onhembotuvixa mba'e va'e-pe, Nhandejáry-pe omboete va'e, onhembotuvixa kunha va'e. Upe tetã mygwa ruvixa kwéry-pe ave ombooxy: "Pemosẽ katu imondo-vy Paulo Barnabé ndive" he'i onhe'ẽ apo-vy hese. Ndoipotavéi ojerovia hese. Ogwerovia apu-gwi omosẽ imondo-vy íxupe kwéry gwetã-gwi hikwái.

⁵¹ Ha Hesu remimondo mokõi va'e katu ombovava opy ho'apa hagdã yvy ipy-gwi. Upéixa omombe'u enterovéa-pe mburuvixa rembiapo vaikwe. ⁵² Upe rire oho ete. Ha upe pygwa Hesu nhe'ẽ renduha va'e ovy'a eterei. Omohynhẽmba oiko-vy ipy'apy íxupe kwéry Nhe'ẽ Marangatu tee va'e.

† 13:34 Is 55.3 †† 13:35 Sl 16.10 † 13:40-41 Hc 1.5

†† 13:47 Is 42.6; 49.6

Paulo Barnabé ndive oho Icônio tetã-my

14 Ha upéi katu Paulo Barnabé ndive oho outro tetã-my. Icônio-py ogwahê oho-vy. Upe-py ojehu jevy íxupe Antioquia tetã-my ojehu va'ekwe. Ogwahê rire oike judeu porahéi haty-py. Nhandejáry nhe'ê omombe'u hagwã oike. Ohendu ramo inhe'ê heta eterei ogwerovia va'e. Omombe'u tee rei voi ra'e. Oĩ judeu ogwerovia va'e, oĩ judeu e'ỹ va'e ogwerovia va'e ave. ² Ha judeu ogwerovia e'ỹ va'e katu ombopoxy judeu e'ỹ-pe inhe'ê apo-vy Hesu reroviaha-rehe. Onhe'ê vai rei Cristo kwéry-rehe. Upéa-gwi upe pygwa ndaija'evéi-ma Cristo kwéry-rehe. ³ Ha Hesu remimondo mokõi va'e are joty opyta upe-py oiko-vy. Ipy'agwasu reheve omombe'u Nhandejáry nhe'ê oiko-vy. Nhandejáry-rehe ojerovia-gwi ndaikyhyjéiry voi: "Nhandejáry ko nhande rexakwaa rei va'e" he'i ikyhyje e'ỹ reheve. Ha Nhandejáry oipytygwõ voi íxupe. Nhandejáry nhe'ê-py hembiaapo porã hexapyrã-rupi. Inhe'ê-py nhane rembiexa e'ỹ va'e ojapo. Upéa-gwi:

—Anhetegwa nipo ra'e inhe'ê, he'i upe pygwa.

⁴ Ha upe tetã mygwa napeteĩxairy ipy'a kwéry. Ipy'a ambue mbue voi hikwái. Oĩ judeu-pe omoirũ va'e, oĩ Hesu remimondo-pe omoirũ va'e ave. Napeteĩxairy omoirũ va'e. ⁵ Upéi ogwereco asy-ta mo'ã Hesu remimondo-pe judeu e'ỹ kwéry. Judeu kwéry huvixa kwéry ndive ogwereco asy-ta mo'ã íxupe ave. Ojapi-ta mo'ã íxupe ita-py ojuka hagwã. ⁶ Upe-ma ramo oikwaa-ma ojehegwa. Osẽmba oho-vy. Outro tetã-my okanhy oho-vy íxugwi. Licaônia yvy-py oho. Upe-py Listra tetã-my, Derbe tetã-my ave oho. Tetã jerekwe-rupi oho ave. ⁷ Upe-py omombe'u mbe'u oho-vy Hesu rehegwa nhe'ê porã.

Paulo ombogwera ogwata e'ỹ va'e-pe

⁸ Ha upéi katu ogwahê oho-vy Listra tetã-my. Upe-py oĩ kwimba'e ogwapy oĩ-vy va'e, ndogwatái va'e. Imitã gwive voi ndogwatái va'e. Ogwata e'ỹ tuja va'e voi.

⁹ Onhe'ê ramo Paulo, ojeapysaka inhe'ê-rehe. Upe jave oma'ê porã ogwata e'ỹ va'e-rehe: "Ko va'e ojerovia porã-ma Nhandejáry-rehe okwera hagwã" he'i ojéupe.

¹⁰ Upe ramo:

—Enhembo'y katu, he'i íxupe onhe'ê hatã-vy.

Inhe'ê-py opo voi. Opu'ã-ma, ogwata-ma voi.

¹¹ Ha upe pygwa ohexa joa ramo Paulo rembiapo:

—Ogwejy-ma ra'e tupã, he'i. —Heko-py ndoúi.

Nhande rete-rami rei ae ogwejy ou-vy, he'i mo'ã onhe'ê hatã-vy. Upe tetã mygwa nhe'ê-py onhe'ê va'e.

¹² Ha Barnabé-pe ombohéry hikwái Júpiter-py. Ha Paulo-pe katu ombohéry Mercúrio-py. Upéixa ombohéry Paulo-pe heta inhe'ê ogwereco-gwi. ¹³ Ha upéi katu ogwahê ou-vy tupã héry va'e Júpiter rembigwái, ipa'i va'e. Upe tetã renonde-py oĩ Júpiter róga kakwaa va'e. Upe-gwi ogweru vaka. Tetã rokẽ-my ogweru. Onhemboyvotypa reheve ogweru. Omoka'ê-ta mo'ã hereko-vy omboete hagwã Barnabé ndive Paulo-pe ave. Upe pygwa ndive omoka'ê-ta mo'ã imboete-vy:

—Upe va'e, mokõive va'e tupã, he'i mo'ã hese.

¹⁴ Upe va'e ohendu ramo, Hesu remimondo, mokõi va'e, onhemondýi. Omondoro ndoropa okamisa py'a. Kente mbyte-rupi oripara oho-vy. Onhe'ê hatã oje'ói-vy:

¹⁵ —Ani pejapo teĩ upéixa, ore rapixa kwéry, he'i Paulo íxupe kwéry. —Ore ko ndaha'ei teĩ tupã. Teko rei ae ore, he'i. —Peẽ ramigwa katu ave ore, he'i Paulo Barnabé ndive onhe'ê hatã-vy íxupe kwéry. —A-rami pejapo ramo, pejapo rei-ta. Ha oromombe'u-ta pee-my nhe'ê porã heru-vy. Pene rembiapo rei va'ekwe rekovía, perova katu pende rekoha Nhandejáry-rehe, he'i íxupe kwéry. —Nhandejáry ko oikove va'e. Ha'e áry apohare, yvy apohare ave, ygwasu apohare ave. Entéro mba'e apohare voi ko Nhandejáry, he'i íxupe kwéry. ¹⁶ —Entéro myamyri yma gware-pe gwive oheja oiko rei araka'e Nhandejáry. Áry porukwe-py rei oiko araka'e. ¹⁷ Ha nhande kwéry-pe katu hembiaapo porã porã-ma oiko-vy. Omongy nhande-vy, ombohí'a porã hí'óra-py. Nhane mohygwyatãmba Nhandejáry. Nhane mbopy'a rory ave. Upéixa voi Nhandejáry ohexa uka va'ekwe nhande kwéry-pe nhande rayhuha, he'i omombe'u-vy Paulo.

¹⁸ Upéixa onhe'ê ramo jepe, omoka'ese joty imboete-vy íxupe hikwái. Hasy-py ojoko íxupe kwéry.

¹⁹ Ha upéi katu ogwahê ou-vy judeu kwéry. Antioquia pygwa ou, Icônio pygwa ou ave. Ogwahê rire, onhe'ê apo Paulo-pe hikwái. Ombopoxy uka upe pygwa hese. Upe ramo ojapi japi ita-py íxupe hereko-vy ojuka hagwã mo'ã. Upéi: "Omano-ma" he'i mo'ã hese hikwái. Upéa-gwi ombotyryry heraha-vy íxupe. Tetã pa'ũ-gwi ogwenohẽ heraha-vy. ²⁰ Upéi ogwahẽmba Hesu nhe'ê renduha ogweroajere íxupe. Oma'ê ma'ê ójehe jave, opu'ã jevy-ma. Oike jevy upéa tetã-my. Iko'ẽ-my ohasave oho-vy outro tetã-my. Barnabé ndive oho. Derbe-py ogwahê oho-vy. ²¹ Upéa tetã mygwa-pe omombe'u Hesu rehegwa nhe'ê porã. Ohendu-gwi inhe'ê, heta-ma oiko Hesu rehegwa nhe'ê renduharã.

Paulo Barnabé ndive ojevy jevy ou-vy gwekwa-py

Upe rire ojevy jevy ou-vy Paulo Barnabé ndive. Ogwahê jevy Listra tetã-my. Icônio tetã-my ogwahê jevy ave. Antioquia Pisídia yvy jave oĩ va'e-py ogwahê jevy ave ou-vy. ²² Upe tetã tetã-rupi onhemonhe'ê jevy Hesu rehegwa nhe'ê renduha-pe:

—Peiko meme katu tape porã-rupi. Ani pejere teĩ Hesu rekoha-gwi. Nhandejáry nhande ruvixa oiko haty-py nhagwahê peve, heta jajerereko asy va'erã. Nhagwahê-ma rire ae ndajahasa asy mo'ãvéi-ma, he'i Paulo Barnabé ndive onhemonhe'ê-vy.

²³ Upéi Hesu reroviaha onhomboaty aty ha-rupi oiporavo onhopa'ũ-gwi. Herekwarã kwarã oiporavo onhangareko hagwã hese kwéry. Okaru e'ỹ reheve, heta ombojeupi Nhandejáry-pe onhe'ê. Upe rire he'i íxupe kwéry:

—Áy Nhandejáry-rehe pejerovia va'e. Tonhangareko katu Nhandejáry peteĩ teĩ va'e-rehe pende-rehe kwéry, he'i íxupe kwéry Paulo Barnabé ndive.

²⁴ Ha upéi katu ohasa jevy ou-vy Pisídia yvy-rupi. Ogwahẽ ou-vy Panfília yvy-py. ²⁵ Nhandejáry nhe'ẽ omombe'u rire Perge tetã-my, ou jevy-ma Atália tetã-my. ²⁶ Upe-py ogwejy jevy onhemboyru kanoagwasu-py ou hagwã. Y-rupima ou. Antioquia tetã-my jevy ogwahẽ ou-vy. Hemimondo mokõi va'e ogwahẽ jevy-ma ou-vy. Are-ma he'i va'ekwe íxupe upe pygwa oho hagwã: "Nhandejáry ko nhande rovasa va'e nhande rexakwaa rei-vy. Tande rovasa katu ne rembiaporã erejapo porã hagwã" he'i va'ekwe íxupe imondo-vy. Áy ojaopora rire ogwahẽ jevy-ma ou-vy.

²⁷ Upe-py ogwahẽ ramo, ombojogweroatypa Hesu reroviaha gwive. Omboaty omombe'upa hagwã gwembiapokwe. Nhandejáry oipytygwõha íxupe omombe'u:

—Áy ogwerovia-ma judeu e'ỹ kwéry ave Nhandejáry nhe'ẽ. Ogwerovia uka-gwi íxupe Nhandejáry, ogwerovia-ma, he'i omombe'u-vy.

²⁸ Upe-py are-ma opyta. Hesu nhe'ẽ renduha ndive opyta.

"Naiporãi nhanhemonhe'ẽ hatã hatã judeu e'ỹ kwéry-pe" he'i Hesu reroviaha rerekwa

15 Ha upéi katu ogwahẽ ou-vy, Judéia yvy-gwi ou va'e. Ombo'e mbo'e oiko-vy Hesu reroviaha-pe: —Iporã katu erenhepirekytĩ uka upe Moisés amyřĩ he'i hagwe-rupi. Nerenhепirekytĩ ukái ramo, nane resende mo'ãi Nhandejáry, he'i mo'ãi imbo'e-vy.

² Ohendu ramo inhe'ẽ Paulo Barnabé ndive:

—Ndaha'éiry upéixa, he'i.

—Upéixa voĩnte nhande reko, he'i Paulo-pe onhe'ẽ mbojevy jevy-vy.

—Ndaupéixairy, he'iri iri onhonhe'ẽ mbojevy jevy-vy.

Omombe'u joavy avy-gwi, he'i ojóupe:

—Nhamondo katu Paulo Barnabé ndive. A pygwa ave nhamondo Jerusalém tetã-my jaikwaa porãve hagwã, he'i. —Upe-py oĩ Hesu remimondo, Hesu reroviaha rerekwa ave. Nhamondo katu upe-py, "Iporã-ta pa judeu e'ỹ kwéry onhепirekytĩ uka, tapa naiporãi" oporandu hagwã, he'i.

³ Upéa-gwi omondo íxupe Hesu reroviaha upe-py oĩ va'e. Upéi oho. Ohasa oho-vy Fenícia yvy-rupi, Samaria yvy-rupi ave:

—Gwĩ judeu e'ỹ kwéry ko ogweroa-ma gwekoha Nhandejáry-rehe, he'i omombe'u mbe'u oiko-vy. Upéa omombe'u ramo, ombovy'a eterei entéro Hesu reroviaha gwive. ⁴ Ogwahẽ ramo Jerusalém-my ogwerohory íxupe Hesu reroviaha, herekwa kwéry ave, Hesu remimondo ave. Nhandejáry ojapo uka uka íxupe va'ekwe omombe'upa íxupe kwéry.

⁵ Ha oĩ ave Hesu reroviaha, fariseu kwéry moirũhaty. Mokõi va'e reko-rupi oikose va'e. Ohendu ramo Paulo nhe'ẽ, onhembo'y-ma inhe'ẽ mbojevy hagwã:

—Tonhепirekytĩ uka voi katu judeu e'ỹ kwéry. Tohendu katu ave myamyřĩ Moisés he'i va'ekwe nhande rekorã, he'i mo'ãi imombe'u-vy.

⁶ Upéixa-gwi ojogweroaty onhomongeta-vy Hesu remimondo, Hesu reroviaha rerekwa ave. Ojogweroaty

ojohu hagwã mbava'e tipo Nhandejáry oipota jajapo jaiko porã hagwã. ⁷ Heta omombe'u joavy avy rire, opu'ã-ma oĩ-vy Pedro. He'i Hesu reroviaha kwéry-pe omombe'u-vy:

—Are-ma voi xe poravo va'ekwe pene pa'ũ-gwi Nhandejáry, xe re'yi kwéry. Xe poravo va'ekwe amombe'u hagwã Hesu rehegwa nhe'ẽ porã. Xe nhe'ẽ ohendu ramo, judeu e'ỹ kwéry ogwerovia hagwã hikwái, xe poravo. ⁸ Ha Nhandejáry nhande py'a pygwa va'e rexaha voi. Judeu e'ỹ kwéry ogwerovia tee ramo, ojohu porã. Upéa-gwi nhande py'a omohynhẽmba hagwe-rami ipy'a omohynhẽmba ave íxupe kwéry. Ome'ẽ íxupe kwéry ave Nhe'ẽ Marangatu tee va'e ipy'apyhyharã íxupe. ⁹ Peteixa ogwereco va'ekwe enterove va'e gwive imopotĩ-vy. Nhande py'a imopotĩ hagwe-rami, imopotĩ ave judeu e'ỹ kwéry py'a ogwerovia-gwi íxupe.

¹⁰ —Ma'erã peje íxupe kwéry ojapo hagwã Nhandejáry remimbota e'ỹ? Ma'erã pembopoxy-ta teĩ Nhandejáry-pe? Judeu reko-rupi jaiko ramo, ipohýi va'e oatúa-rehe ogwerahaha-rami jaiko. Upe va'e reko-rupi ndikatúi jaiko. Nhane ramói amyřĩ ave ndikatúi oiko araka'e upéa reko-rupi. Áy katu ma'erã penhemonhe'ẽ hatã hatã íxupe kwéry oiko hagwã judeu reko-rupi? Ani pejapo teĩ upéixa. Judeu reko-rupi anho ngatu rei peiko meme ramo jepe, napene resende mo'ãi joty Nhandejáry. ¹¹ Jajerovia-ma ramo ae Nhandejáry Hesu-rehe, nhane resende-ta. Nhane resendese-gwi, nhane resende-ta. Nhane resendeha-rami ave, oresende-ta judeu e'ỹ va'e-pe, he'i Hesu reroviaha kwéry-pe Pedro imombe'u-vy.

¹² Onhe'ẽ rire okirirĩmba hikwái. Upéi Paulo, Barnabé ndive omombe'upa Nhandejáry ojapo uka uka va'ekwe íxupe. Omombe'u hexapyrã-rupi ojapo uka va'ekwe. Judeu e'ỹ remiexarã ojapo uka va'ekwe omombe'upa:

—Nhandejáry rembiapo porã-rehe oponderapa joa hikwái ojohu porã-vy, he'i omombe'u-vy.

Omombe'u jave, ndoikwaái onhe'ẽ mbojevy hagwã.

¹³ Omombe'upa rire, onhe'ẽ-ma Hesu reroviaha rerekwa héry va'e Tiago:

—Pejeapysaka porã xe-rehe, xe re'yi kwéry. ¹⁴ Simão Pedro ko omombe'upa kuri nhande-vy judeu e'ỹ kwéry rehegwa nhe'ẽ: "Yma Nhandejáry ndohovasái va'ekwe íxupe kwéry, judeu kwéry-rami. Upe rire ae ohovasa va'ekwe íxupe kwéry. Oipe'a va'ekwe onhopa'ũ-gwi hese ojerovia va'e gwe'yirã" he'i nhande-vy Pedro omombe'u-vy. ¹⁵ Yma ete Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety omoĩ va'ekwe kwatia-rehe onhe'ẽ. Yma hemimoĩgwe-rami kwatia-rehe ãy katu onhe'ẽ Pedro. Ijoja inhe'ẽ. No'ã-rami hemimoĩgwe:

¹⁶ "Heta mba'e ojehu va'ekwe myamyřĩ Davi ra'yre-pe. Heta mba'e ojehu ramo íxupe, ndopytavéi mburuvixa ramo. Upéi he'i Nhandejáry: Ánga ete-ma ae aheja jevy-ta Davi remiarirõre-pe mburuvixagwasurã. ¹⁷ Aheja jevy-ta xe reka reka hagwã entéro yvypóry kente kwéry gwive. Xe reka-ta xe moirũ hagwã. Judeu e'ỹ kwéry, xe re'yirã gwive xe reka-ta gwuvixarã, he'i.

¹⁸ Yma gwive ãy peve aikwaa uka peẽ-my ko va'e nhe'ẽ, he'i Nhandejáry" †

he'i Tiago imombe'u-vy. Upéi omombe'u jevy upe Hesu reroviaha rerekwa:

—Upéixa hemimoĩgwe kwatia-rehe. Upéixa voi judeu e'ỹ kwéry katu Nhandejáry re'yi ave. ¹⁹ Upéa-gwi ha'e-ta peẽ-my: Xe-vy naiporãi nhandemonhe'ẽ hatã hatã judeu e'ỹ kwéry-pe. Ogwerova ramo gwekoha Nhandejáry-rehe naiporãi nhamoakãrasy íxupe kwéry. “Entéro Moisés he'i va'ekwe gwive ejapo katu” naiporãi ja'e íxupe. ²⁰ Nhamondo katu íxupe kwéry nhande kwatia nhe'ẽ no'ã-rami: “Ani penhemongy'a teĩ pe'u-vy upe tembi'u tupã ra'anga rovagwy-py onhemoi va'e hemi'urã. Pemenda e'ỹ reheve, ani ae peiko rei onhondive. Ani pe'u teĩ ijuka-vy ohumbiri va'ekwe. Ani pe'u teĩ so'o rugwykwe.” Ko va'e nhe'ẽ mante nhamondo íxupe kwéry. Ko va'e nhe'ẽ ojapo va'e judeu kwéry. ²¹ Yma gwive äy peve oiko enterove tetã-my meme myamyri Moisés he'i va'ekwe mombe'uha. Pytu'u tu'uha áry-py meme omonhe'ẽ nhe'ẽ he'i va'ekwe. Judeu kwéry porahéi haty haty-rupi omonhe'ẽ. Oĩ joty judeu reko-py oiko va'e. Upéa-gwi naiporãi nhamboxy rei íxupe kwéry, he'i onhemonhe'ẽ-vy Tiago.

Upéixa onhonhe'ẽ mbojevvy jevy rire, onhonhe'ẽ mbohory jevy oiko-vy.

Hesu reroviaha rerekwa kwéry omondo onhe'ẽ kwatia-rehe entéro Hesu reroviaha-pe gwive

²² Ohendu ramo inhe'ẽ, ogwerovy'a hikwái. Upéa-gwi he'i Hesu remimondo, Hesu reroviaha gwive ave, herekwa kwéry ave:

—Nhande pa'ũ-gwi jaiporavo katu nhande remimondorã. Antioquia tetã-my nhamondo katu. Paulo Barnabé ave nhamondo katu inhirũã, he'i ojõupe hikwái.

Ko va'e nhe'ẽ ojohu porã hikwái. Upéa-gwi mokõi omondo. Judas ombohery va'e Barsabás Silas ndive omondo. Ko mokõi Hesu reroviaha rerekwa va'e.

²³ Upe oho jave voi ogweraha uka ipo-py íxupe kwéry kwatia nhe'ẽ. No'ã-rami he'i hembieraha va'e kwatia nhe'ẽ. “Ore kwéry, Hesu remimondo va'e, Hesu reroviaha rerekwa va'e, pende re'yi ave oromondo-ta ore nhe'ẽ peẽ-my, Hesu reroviaha va'e, judeu e'ỹ va'e, Antioquia tetã mygwa va'e, Síria yvy pygwa va'e, Cilícia yvy pygwa va'e ave. Peẽ kwéry va'e-pe oromondo-ta ore kwatia nhe'ẽ. Mba'éixa tipo peiko? Peiko porã pa?”

²⁴ “Pene moakãrasy jeko ra'e ko'a gwigwa. Omombe'u ambue ramo peẽ-my pene moakãrasy. Oromombe'u uka e'ỹ reheve, omombe'u. ²⁵ Upéa-gwi orojogweroaty rire oro'e: Iporã katu jaiporavo nhande remimondorã, oro'e. Hendive oho-ta Barnabé Paulo ave, nhande rembiayhu va'e, naimytu'e'ỹ etéiry ójehe va'e. ²⁶ Hapixa kwéry ojokase ramo jepe íxupe, ha'e ojapo joty va'e Nhandejáry Hesu Cristo remimbota, oro'e kuri orejúpe Barnabé ndive Paulo-rehe. ²⁷ Upéa-gwi oromondo-ta Judas Silas ndive omombe'u hagwã ore remimoĩgwe kwatia-rehe, peikwaapa porã hagwã omombe'u va'e. ²⁸ Ha oro'e, Íxupe kwéry katu naiporãiry nhandemonhe'ẽ hatã hatã, oro'e kuri orejúpe pende-rehe kwéry. Tekoha porã ae nhamombe'u

va'erã kwatia nhe'ẽ-rupi íxupe kwéry, oro'e kuri pende-rehe kwéry. Koixagwa nhe'ẽ ojohu porã ave Nhe'ẽ Marangatu tee va'e. ²⁹ Upéa-gwi ani penhemongy'a teĩ pe'u-vy tembi'u tupã ra'anga rovagwy-py onhemoi va'ekwe. Ani pe'u teĩ so'o hugwy reheve. Ani pe'u teĩ ijuka-vy ohumbiri va'ekwe. Pemenda e'ỹ reheve, ani ae peiko rei onhondive. Upéa ndapejapói ramo peiko porã va'erã. Nhandejáry tapende rovasa katu. Opa-ma oronhe'ẽmba.”

Upéixa voi omoi kwatia-rehe onhe'ẽ omondo va'erã.

Hesu reroviaha gwive ogwerovy'a kwatia nhe'ẽ

³⁰ Ha upéi katu hemimondo osẽ oho-vy. Antioquia tetã-my ogwahẽ oho-vy. Upe-py ogwahẽ ramo, ombojogweroatypa Hesu reroviaha gwive. Omboaty ome'ẽ hagwã Hesu reroviaha-pe upéa kwatia nhe'ẽ. ³¹ Omonhe'ẽmba rire, upe pygwa ogwerovy'a eterei inhe'ẽ hikwái:

—Onhemonhe'ẽ porã nipo ra'e, he'i ojõupe.

³² Upéi Judas Silas ndive Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety, heta-ma onhe'ẽ onhemonhe'ẽ-vy:

—Eiko meme katu tape porã-rupi, he'i Hesu reroviaha-pe.

³³ Upe-py are-ma opyta. Upe rire:

—Oroho jevy-tama ore mbouhare ha-py, he'i Hesu reroviaha-pe.

—Néi, tapeho porã katu Nhandejáry ndive, he'i íxupe.

³⁴ Ha Silas katu ndohóiry. Opyta joty upe-py. ³⁵ Ha Paulo Barnabé ndive opyta upe-py ombo'e mbo'e-vy. Nhandejáry nhe'ẽ omombe'u oĩ-vy. Heta-ma omoirũ íxupe ave Nhandejáry nhe'ẽ omombe'u-vy.

Paulo oiporavo Silas-pe omoirũ hagwã íxupe

Heta omombe'u Nhandejáry nhe'ẽ Paulo Barnabé ndive oiko-vy. ³⁶ Upe rire he'i Barnabé-pe Paulo:

—Jaha jahexa jevy Nhandejáry nhe'ẽ nhamombe'u mbe'u hagwe-rupi. Tetã tetã-rupi jaha, he'i. —Jaha jaikwaa hagwã mba'éixa pa oiko Hesu reroviaha, he'i íxupe Paulo.

³⁷ —Jaraha katu nhande ndive João Marcos, he'i íxupe Barnabé.

³⁸ —Naiporã jaraha íxupe, he'i. —Nhande reja-ma va'ekwe oho-vy upe va'e. Panfília yvy-py nhande reja va'ekwe oho-vy. Nhande moirũvéiry, jaha ramo nhamombe'u Nhandejáry nhe'ẽ. Naiporãvéi-ma jaraha íxupe, he'i íxupe Paulo. †

³⁹ Upéixa ramo mokõive va'e onhonhe'ẽ mbojevvy jevy hikwái. Ndaijoja etéiry voi inhe'ẽ kwéry. Upéa-gwi ojõheja-ma. Barnabé oho, Marcos reraha ramo oho. Onhemboyru kanoagwasu-py oho hagwã Chipre ykõi-my. ⁴⁰ Ha Paulo katu oiporavo Silas-pe omoirũ hagwã íxupe:

—Nhandejáry ko nhande rexakwaa rei va'e. Tande rovasa katu, he'i íxupe imondo-vy Hesu reroviaha.

† 15:18 Am 9.11-12 † 15:20 Êx 34.15-17; Lv 18.6-23; 17.10-16

†† 15:38 At 13.13

⁴¹ Upe rire osē oho-vy. Síria yvy-rupi, Cilícia yvy-rupi ave oho onhemonhe'ě-vy:
—Ani erejere teĩ Hesu rekoha-gwi, he'i Hesu reroviaha-pe onhomboaty aty ha-rupi.

Heta oinupã rire, omoĩ preso Paulo-pe Silas ndive

16 Upéixa ramo Paulo Silas ndive ogwahẽ oho-vy Derbe tetã-my. Listra tetã-my ogwahẽ ave oho-vy. Upe-py oiko Hesu rehegwa nhe'ẽ renduha, héry va'e Timóteo. Isy judeu va'e voi, Hesu reroviaha va'e. Ha túvy katu ndaha'úi judeu va'e. Grego kwéry va'e ae ha'e. ² “Timóteo ko hekoha porã va'e” he'i hese upe pygwa Hesu reroviaha va'e. Imandu'a porã hese. ³ Upéa-gwi Paulo oipota omoirũ íxupe. Ha heta oĩ upe-py judeu kwéry: “Timóteo ru ndaha'úi judeu va'e. Grego kwéry va'e ae ha'e” he'i hese hikwái.

Upéa-gwi Paulo oho ojapo judeu remimbota. Ogweraha oipirekytĩ hagwã íxupe judeu kwéry-rami. Hekoharami ojapo íxupe pono ipoxy hikwái.

⁴ Upéi omoirũ íxupe, oho upe tetã tetã-rupi. Hesu reroviaha onhomboaty aty ha-rupi oho. Omombe'u mbe'u oho-vy hembia porã. Hesu remimondo he'i va'ekwe, Hesu reroviaha rerekwa va'e, Jerusalém pygwa va'e he'i va'ekwe ave, ombojoja rire inhe'ẽ hikwái, kwatia-rehe omoĩ va'ekwe, omombe'u. ⁵ Hembia porã omombe'u. Upéixa-gwi ojerovia porãve rãve Nhandejáry Hesu-rehe hikwái. Onhembohetave tave oho-vy Hesu reroviaha kwéry.

⁶ Ha upéi katu Paulo inhirũ ndive ohasa hasa oiko-vy Frígia yvy-rupi. Galácia yvy-rupi ave ohasa. Ogwahẽ ramo Ásia yvy-py nomombe'u ukái íxupe: “Ani eremombe'u teĩ Ásia pygwa-pe Nhandejáry nhe'ẽ ani eremombe'u” he'i íxupe Nhe'ẽ Marangatu tee va'e.

⁷ Upéi ogwahẽ ramo Mísia yvy rovái, oho-ta mo'ã Bitínia yvy-py. Ha ndohejái oho Hesu Nhe'ẽ Marangatu.

⁸ Upéixa ramo Mísia yvy yke-rehe ohasa rei oho-vy. Ohasa rire ogwahẽ oho-vy Trôade tetã-my. ⁹ Ha upéi katu pyhare ojehexa uka sapy'a Paulo-pe. Íxupéte ojehexa uka Macedônia pygwa. Onhembo'y ramo ohexa. Onhe'ẽ ramo ohendu:

—Eju katu y rovái. Eju katu. Xe yvy héry va'e Macedônia-py eju katu ore pytygwõ hagwã, he'i ojapura-vy.

¹⁰ Ojehexa uka rire-ma orohasase oroho-vy Macedônia yvy-py. Upe-py Trôade tetã-my xe Lucas amoirũ-ma íxupe. Ha upéi katu:

—Nhandejáry ko nhane renói kuri nhamombe'u hagwã Macedônia pygwa-pe, Hesu rehegwa nhe'ẽ porã, oro'e ojóupe.

¹¹ Upéa-gwi oronhemboyru kanoagwasu-py y-rupi oroho hagwã. Oroheja Trôade tetã oroho-vy. Oroho pya'e a'e Samotrácia ykõi-my. Iko'ẽ-my orohasa jevy yvy yke-rehe. Orohasa orogwahẽ Neápolis tetã-my. Upe-py yvy ete-py orosẽ kanóa-gwi. ¹² Upe-gwi yvy-rupi oroho jevy orogwahẽ Filipos tetã-my, Macedônia yvy-py oĩ va'e-py orogwahẽ. Ha Filipos tetã tuvixa. Ndaipóri upe tetã jerekwe-rehe íxugwi tuvixave va'e. Yma Roma pygwa onhemomba'e hese va'ekwe. Ha upéi katu orogwahẽ ramo upe-py, are oropyta. ¹³ Upéi py-

tu'uha áry-py orosẽ tetã rokẽ-rupi. Ysry rembe-py oroho: “Upe-py oime ra'e jajapo oraçãõ haty” oro'e ore-jéupe. Upéa-gwi oroho upe-py orogwapy. Oronhe'ẽ kunha kwéry-pe, ojogweroaty okwa va'e-pe.

¹⁴ Ore nhe'ẽ ohendu va'e apyte-py oĩ kunha héry va'e Lídia, Tiatira tetã mygwa. Upe kunha aorã pytã porã va'e vendeha. Nhandejáry-pe omboeteha ave. Ha upéi katu Paulo onhe'ẽ ramo, Nhandejáry oikwaa uka íxupe Paulo nhe'ẽ ohendu porã hagwã. ¹⁵ Ohendu rire, oromongarai íxupe. Hóga pygwa oromongarai ave. Upe jave:

—Peju katu peiko xe róga-py. Peikwaa ramo xe ajerovia teehe Nhandejáry-rehe, peju katu, he'iri iri ore-vy. Upe-ma ramo oroho. Oipota hagwe-rami oroho.

¹⁶ Upéi ore oroho jave jajapo oraçãõ haty-py, ore rogwaitĩ hembigwái kunhataĩ. Upe kunhataĩ anháy rerekoha. Upe anháy arandu-rupi oikwaa-ma oikotaha. Oikwaa va'e oikwaa uka imombe'u-vy. Omombe'u ramo, heta ome'ẽ ijáry-pe ohendu va'e. Ogana porã ijáry.

¹⁷ Upe kunhataĩ oho Paulo rapykwéri. Ore rapykwéri oho ave. Hatã onhe'ẽ oho-vy:

—Kóa kwimba'e Tupãgwasu rembigwái omombe'u va'e peẽ-my tape porã Nhandejáry pene resende hagwã, he'i omombe'u-vy. ¹⁸ Ko'ẽmba ãmba oho va'e ore rupive. Upéa-gwi ipoxy íxupe Paulo. Ojeapa hese. He'i anháy-pe:

—Ekwa katu íxugwi. Hesu Cristo réry-py esẽ katu íxugwi, he'i anháy-pe.

Upe-ma ramo anháy osẽ-ma oho-vy íxugwi.

¹⁹ Ha ijáry katu ohexa ramo, he'i:

—Upe kunhataĩ ko ndoikwaa uka mo'ãvéi-ma oiko-ta va'e nhande-vy, he'i. —Nome'ẽ mo'ãvéi-ma nhande-vy hemimombe'u repy.

Upéa-gwi oipyhy Paulo-pe Silas ndive oipyhy herahavy. Ipotĩ ha-my ogweraha íxupe. Ombotyryry herahavy. Ogweraha mburuvixa oĩ ha-py. ²⁰ Ogweraha rire polícia ruvixa renonde-py, he'i:

—Ko va'e kwimba'e ko judeu va'e, he'i. —Ko tetã mygwa kwéry-pe ombopoxy va'e, he'i hese. ²¹ —Teko ambue omombe'u mbe'u va'e. Ha nhande katu ndaha'úi judeu va'e. Romano kwéry va'e ae nhande, he'i. —Upéa-gwi teko ambue va'e nhe'ẽ nanhahendu mo'ãi, he'i mburuvixa-pe hikwái.

²² Ha ojogweroaty va'e gwive ohendu ramo inhe'ẽ, ipoxy íxupe. Oinupãse ave. Ha upéi mburuvixa kwéry oipe'a uka íxugwi ijao oinupã uka hagwã yvyra-py.

²³ Heta oinupã rire, omoĩ preso:

—Enhangareko porã katu hese pono okanhy, he'i preso-rehe onhangareko va'e-pe.

²⁴ Ohendu rire inhe'ẽ, omoĩ koty mbyte-py omoĩ. Omoĩ yvyra pa'ũ-my ipy pono ogwata. ²⁵ Haimete-ma ramo pyhare pyte Paulo Silas ndive omondo oiko-vy Nhandejáry-pe onhe'ẽ. Oporahéi oiko-vy ave. Ha ijypy-rupi oĩ va'e gwive preso va'e, ohendu oporahéi ramo.

²⁶ Upe-ma ramo hi'apỹ apỹ eterei yvy. Oku'e óga rokyta. Pya'e ojepe'a okẽ oĩ va'e gwive. Upéixa-gwi ojei ramo inhapytĩha, nonhenhapytívériy preso oĩ va'e

gwive. ²⁷ Upe-ma ramo opáy preso-rehe onhangareko va'e. Ohexa okē ojepe'a ramo. Ohexa ramo,

—Onhemoĩ preso va'e osēmba ra'e, he'i mo'ã.

Upéa-gwi ohekýi kyse ojekutu hagwã mo'ã. ²⁸ Ha Paulo onhe'ë hatã íxupe:

—Ani erejejuka teĩ. Ore kwéry oroĩ vyteri a-py, he'i íxupe.

²⁹ —Perúke tataendy, he'i preso-rehe onhangareko va'e.

Oripa oho-vy oike hagwã koty-py. Ipy'a ryrýi ramo ojeity ha'e kwéry hovagwy-py imboete-vy. ³⁰ Upéi ogwenohẽ heru-vy koty-gwi:

—Mba'éixa xe aiko-ta, mbo'eháry, Nhandejáry xe re-sende hagwã, he'i íxupe oporandu-vy preso-rehe onhangareko va'e.

³¹ —Ejerovia katu Nhandejáry Hesu-rehe. Ne re-sende-ta. Oresende-ta nde róga pygwa ave, he'i preso-rehe onhangareko va'e-pe hikwái.

³² Upéi omombe'u íxupe, preso-rehe onhangareko va'e-pe Nhandejáry rehegwa nhe'ë. Hóga pygwa-pe omombe'u ave. ³³ Upéixa ramo ogweraha ombojahu preso onhemoĩ va'ekwe-pe. Oipire joka hagwe-gwi oipe'a hugwy. Upe-ma ramo omongarai íxupe preso-rehe onhangareko va'e-pe, hóga pygwa-pe omongarai ave. ³⁴ Upe rire upe onhemongarai va'e ogwenogwahẽ heru-vy gwóga-py omongaru íxupe kwéry. Nhandejáry-rehe ojerovia-gwi ovy'a eterei-ma. Hóga pygwa ovy'a ave. ³⁵ Ko'ẽmba ramo mburuvixa kwéry ombou polícia he'i hagwã: "Tove toho upéa kwimba'e" he'i Paulo-rehe, Silas-rehe ave. ³⁶ Upéi omombe'u Paulo-pe inhe'ëgwe preso-rehe onhangareko va'e:

—"Tove toho upéa kwimba'e" ombou he'i hagwã mburuvixa kwéry. Upéa-gwi esẽ, he'i. —Tereho katu. Nande rereko asy mo'ãvéiry avave ãy, he'i íxupe.

³⁷ Ha Paulo katu:

—Ndaha mo'ãi, he'i. —Ore ko romano va'e. Nanhain-upãi romano va'e nhamonhe'ë e'ỹ reheve, he'i. —Ha ore nupã kuri enterovéa rovagwy-py hikwái. Ore monhe'ë e'ỹ reheve, ore-vy oporandu e'ỹ reheve ore nupã nupã kuri, he'i. Upe rire ore moanha ore mondo koty mbyte-py ore moĩ hagwã preso. ãy katu ore mosẽ nhemise ore mondo-vy. Ha ndaha mo'ãi. Tou katu mburuvixa ore renohẽ hagwã, he'i polícia kwéry-pe.

³⁸ Upéi Paulo nhe'ë omombe'u mburuvixa-pe. Ohendu ramo inhe'ë, ikyhyje íxugwi:

—Paulo ko romano va'e nipo ra'e, he'i ojóupe hese. Upéa-gwi ikyhyje voi. ³⁹ Upéixa-gwi ou iha-py mburuvixa:

—Ore oroporonupã uka-gwi oronhemboasy, he'i íxupe.

Upéi ogwenohẽ heraha-vy preso oĩ ha-gwi:

—Iporã katu ereho a-gwi ko tetã-gwi, he'i íxupe mburuvixa.

⁴⁰ Upéa-gwi osẽ oho-vy onhemoĩ preso ha-gwi. Oho Lídia róga-py. Upe-py ohexa Hesu reroviaha. Ohexa ramo onhemonhe'ë íxupe kwéry:

—Peiko meme katu tape porã-rupi, he'i Hesu reroviaha-pe.

Upe rire osẽ oho-vy upe-gwi hikwái.

Paulo Silas ndive oho Tessalônica tetã-my

17 Ha upéi tetã tetã-rupi ohasa oho-vy Paulo Silas ndive. Ohasa Anfípolis tetã-rupi, Apolônia tetã-rupi ohasa ave hikwái. Ohasa rire, ogwahẽ oho-vy Tessalônica tetã-my. Upe-py oĩ judeu oporahéi haty. ² Tetã tetã-my ogwahẽ-vy oike ike judeu oporahéi haty haty-rupi. Upéixa ramo ogwahẽ-ma ramo Tessalônica tetã-my, oike ojeporahéi haty-py. Upe-py mbohapy pytu'uha áry-py onhombo'e mbo'e oikwaa uka porã-vy Nhandejáry rehegwa nhe'ë kwatia-rehe oĩ va'e. ³ He'i íxupe kwéry:

—Yma va'ekwe Nhandejáry omoĩ uka kwatia-rehe Hesu rehegwarã: "Cristo, Nhandejáry rembiporavo va'e ojererereko asy va'erã. Omano rire, oikove jey va'erã" he'i kwatia nhe'ë-rupi. Yma Nhandejáry he'i hese va'ekwe-gwi ojeju íxupe. Omano hagwã-ma ou va'ekwe. Ha ko'ánga ha'e-ta peẽ-my: Ko Hesu xe remimombe'u va'e Cristo voi, Nhandejáry rembiporavo va'e voi, nhane remiha'arõ va'e ave, he'i íxupe kwéry Paulo.

⁴ Oĩ ohendu va'e inhe'ë. Omoirũ mokõive va'e-pe. Heta eterei grego va'e, Nhandejáry mboeteha omoirũ ave íxupe. Heta kunha onhemboete va'e omoirũ ave íxupe. ⁵ Ha judeu kwéry katu ndaija'ei mokõive-rehe. Silas-rehe, Paulo-rehe ave ndaija'ei hikwái. Oho ojogweroaty oporombopoxy-vy heta ndovaléi va'e. Hekoha vai va'e kwéry, tape-rehe oiko rei va'e kwéry ndive oporombopoxy poxy. Oje'ói ija'e'ỹha reraha-vy. Opoxy reheve ogwerahapa upe tetã mygwa Jasom róga-py. Ogwenohẽse mo'ã upe Hesu reroviaha róga-gwi mokõive va'e. ⁶ Ha ndotopái Paulo-pe upe-py. Ndotopái-gwi ombotyryry heraha-vy Jasom-pe hikwái. Hesu reroviaha upe-py oĩ va'e ogweraha ave. Mburuvixa kwéry renonde-py ogweraha. Ogwahẽ rire, omombe'u hesegwa hikwái:

—Ko va'e kwimba'e opa-rupi onhemonhe'ë nhe'ë oiko-vy va'e enterove va'e ndaijoja porãvéi hagwã. Ou ra'e a-py ave onhemonhe'ë-vy. ⁷ Ogwahẽ ramo, omogwahẽ ra'e íxupe kwéry Jasom. Ko kwimba'e nohendúi va'e voi nhande ruvixagwasu nhe'ë. No'ã-rami he'i: "César katu ndaha'ei nhande ruvixagwasu tee. Hesu ae nhande ruvixagwasu tee" he'i Paulo kwéry, he'i mo'ã omombe'u-vy.

⁸ Ohendu ramo inhe'ë, onhemondýi-ma mburuvixa kwéry. Kente kwéry upe tetã-my oĩ va'e onhemondýi ave. Oipota Paulo oho upe-gwi hikwái. ⁹ Upéixa ramo Jasom-pe indive kwéry-pe ave oheja uka plata hikwái. Oirũ kwéry rekovia oheja plata mburuvixa-pe, Paulo-gwi opoi hagwã imondo-vy. Oheja rire:

—Toho katu, he'i íxupe mburuvixa. Opoi íxugwi oho hagwã.

¹⁰ Upe-ma ramo Hesu reroviaha kwéry omondo Paulo-pe Silas ndive. Pytũ ramo omondo. Outro tetã-my pya'e omondo. Upéixa ramo oho Beréia tetã-my. Ogwahẽ ramo upe-py oike judeu oporahéi haty-py.

¹¹ Ha upe pygwa, Beréia pygwa va'e hi'arandu porã va'e. Ha gwĩ judeu kwéry Tessalônica pygwa va'e

nahi'arandu porái. Ha Beréia pygwa katu hi'aranduve va'e voi. Ha upéi nainhate'yi ohendu hagwã Paulo nhe'ë. Ohenduse voi hikwái:

—Anhetegwa para'e, tapa ndaha'éiry anhetegwa, he'i ojóupe.

Upéa-gwi omonhe'ëri ëri Nhandejáry nhe'ë oĩ va'ekwe kwatia-rehe. Peteĩ teĩ áry-py omonhe'ë oikwaa hagwã. Oikwaa rire:

—Anhetegwa voi ra'e Paulo nhe'ë, he'i ojóupe. ¹² Upéa-gwi heta oĩ ogwerovia va'e. Ogwerovia ave heta kunha, grego va'e, nhamboete va'e, imandu'a porã hese va'e. ¹³ Heta kwimba'e ogwerovia ave. Ha gwĩ judeu kwéry Tessalônica pygwa va'e ohendu ramo herakwã osë ogwa'ë-vy. Beréia tetã-my ogwahë ou-vy. Upe-py ombopoxy ojogweroaty va'e-pe:

—Ou-ma Paulo nhane moakãrasy-vy, he'i mo'ã.

—Pereko asy katu íxupe, he'i oporombopoxy-vy.

¹⁴ Upe-ma ramo Hesu reroviaha omondo pya'e íxupe. Ygwasu-koty omondo. Ha Silas Timóteo ndive ndohói. Opyta upe-py. ¹⁵ Ha Paulo irũ ogweraha íxupe. Atenas tetã-my ogweraha íxupe. Ogwahë ramo upe-py:

—Pya'e tou xe ha-py Silas Timóteo ndive, he'i oirũ-pe. Inhe'ë ohendu rire, oho jevy. Ojevy-ma oje'ói-vy.

Ipy'a reraha oiko-vy Paulo Atenas tetã-my

¹⁶ Ha upéi Paulo oha'arõ oiko-vy oirũ ou hagwã. Oha'arõ jave heta eterei ohexa tupã ra'anga. Upe pygwa Atenas pygwa va'e gwive nombotéiry va'e Nhandejáry-pe. Tupã ra'anga anga rei ae omboete va'e hikwái. Upéa ohexa ramo, ipy'areraha oiko-vy Paulo.

¹⁷ Upéa-gwi oike judeu oporahéi haty-py onhombo'e mbo'e hagwã oikwaa uka porã-vy judeu kwéry. Judeu e'ỹ va'e-pe Nhandejáry mboeteha va'e ave onhemonhe'ë onhombo'e mbo'e-vy. Ko'ëmba ëmba onhombo'e ave ipotĩ ha-my praça-py ojogweroaty haty-py oĩ va'e ndive. ¹⁸ Ha upe-py ohogwaitĩ íxupe hi'arandu va'e. Gwĩ Epicuro remimombe'u renduha, gwĩ Estóico remimombe'u renduha ave ohogwaitĩ íxupe:

—Upéa ko onhe'ë eterei va'e. Mbava'e po omombe'use, oĩ he'i va'e hese.

—Oiméne omombe'u tupã pyahu rehegwa, oĩ he'i va'e mo'ã hese. Ohendu hikwái Paulo omombe'u ramo Hesu rehegwa. Oikove jevymaha rehegwa ave ohendu hikwái. Ohendu ramo:

—Paulo ko omombe'u para'e tupã pyahu rehegwa, oĩ he'i va'e hese.

¹⁹ Upe ramo ogwerojeupi heraha-vy íxupe vvyaty-rehe, héry va'e Areópago. Mburuvixa kwéry ojogweroaty haty-py ogwerojeupi heraha-vy. Upéi he'i íxupe:

—Mba'e pyahu-py ore mbo'e ramo ndoroikwaái, he'i.

²⁰ —Ha oroikwaase. Oroikwaa e'ỹ va'e ne remimombe'u. Upéa-gwi emombe'u katu ore-vy erese va'e, he'i íxupe gwĩ hi'arandu va'e.

²¹ Ha Atenas pygwa gwive, outro tetã gwigwa upe-py oiko va'e ave, mba'eve ndojapói va'e. Imba'e pyahu ohendu-ma ramo, omombe'u mbe'u va'e ojóupe. Mba'evete ndojapói.

Paulo omombe'u Nhandejáry nhe'ë Atenas tetã mygwa-pe

²² Upéixa ramo Paulo onhembo'y oĩ-vy Areópago vvyaty ári. Atenas tetã mygwa mbyte-py opu'ã oĩ-vy. Onhe'ë hagwã onhembo'y:

—Pejeapysaka katu, xe rapixa kwéry, xe nhe'ë-rehe. Peë ko pemboete eterei va'e ra'e tupã kwéry, he'i Atenas tetã mygwa-pe.

²³ —Ahexa kuri ahasa-vy pene remimboete. Tupã ra'anga apyka ahexa ave ha ndaipóri tupã ra'anga. Apyka anho rei oĩ. Nandi rei oĩ. Tupã ra'anga rekovía, ahexa imombe'uha rei: “A-py nhamboete tupã jaikwaa e'ỹ va'e” he'i ita-rehe ohai va'e. Ha ko'anga katu amombe'u-ta, kiva'e tupã po upe va'e, xe amombe'u-ta peë-my. Pemboete va'e peikwaa e'ỹ reheve, amombe'u-ta peë-my.

²⁴ —Upe va'e Nhandejáry voi. Ha'e ko vvy apohare, ko vvy-py oĩ va'e gwive apohare ave. Ha'e yváy Járy, vvy Járy ave. Teko rei ojapo va'ekwe-py ndoikóiry va'e.

²⁵ Nhane moingopa va'e ae, nhane mopytuhëhare. Opamba'e ome'ë va'ety nhande-vy. Upéa-gwi ndikatúi nhaipytygwõ íxupe. Mba'eve-rehe noikotëvéiry nhandéhegwi. †

²⁶ —Yma ete va'ekwe ojapo va'ekwe peteĩ kwimba'e ppy-pe. Íxupe ranhe ojapo va'ekwe. Upe kwimba'e-gwi enterove va'e onhepyrũ hagwã. Ojapo oiko hagwã íxugwi entéro vvy-py oĩ va'e gwive oiko hagwã he'yi he'yi e'ỹ ave. Oiko e'ỹ jave vvy póry, Nhandejáry omoĩ va'ekwe peteĩ áry peteĩ teĩ oiko hagwã. Nhandejáry omombe'uha áry-py oiko va'ekwe. Upéi peteĩ teĩ-pe omombe'u va'ekwe hekwagwã kwéry. ²⁷ Oipota va'ekwe jaheka heka íxupe jaikwaa hagwã íxupe, jaiko hagwã hendive. Ha mombyry oiko e'ỹ va'e nhandéhegwi. Peteĩ teĩ va'e-gwi ae hi'agwĩ oiko. ²⁸ Nhandejáry e'ỹ ramo ndikatúi jaiko, ndikatúi jagwata, nanhande reko háiry voi. No'ã-rami he'i araka'e pende re'yi ikwaaháry va'e. Kwatia-rehe omoĩ araka'e: “Nhande ko Nhandejáry re'yi voi” he'i araka'e.

²⁹ —Upéa-gwi naiporái ja'e: “Nhandejáry ko tupã ra'anga ramigwa, ouro-gwi jajapo va'e”. Naiporái ja'e upéixa hese. Nhandejáry ndaha'éí teko rei rembiapokwe, nhane rembiapokwe. “Kóixa Nhandejáry” he'i mo'ã teko rei tupã ra'anga apo-vy. ³⁰ Ha ndaha'éiry voi upéixa. Yma jaikwaa e'ỹ jave íxupe, Nhandejáry nhande reja rei va'ekwe. Nanhane mbohasa asýiry jajevy ramo. Ha ko'anga katu omoĩ-ma peteĩ áry. Nhande kwéry nhandembo'y hagwã Nhandejáry renonde-py peteĩ áry omoĩ. Omoĩ-ma ave kwimba'e héry va'e Hesu-pe nhane monhe'ë hagwã. Hesu ko anhetegwa mante omombe'u va'e. Oikwaa va'e nhane rembiapo vaikwe. Nhane rembiapo vai e'ỹ ramo oikwaa ave. Upéa-gwi omoĩ-ma íxupe Nhandejáry nhande rereko hagwã nhane rembiapo apokwe-rehe. Upéa peikwaa hagwã omombe'u nhande kwéry-pe Hesu oikove jevymaha. Omano rire Hesu omoingove jevy íxupe va'ekwe Nhandejáry. Upéixa ramo, omoingove jevy-gwi íxupe,

† 17:25 Is 42.5

nhande kwéry jaikwaa upe áry-py nhane monhem-bo'ytaha gwenonde-py. Upéa-gwi ko'ánga he'i nhande-vy: "Perova katu pende rekoha" he'i Nhandejáry, he'i Paulo omombe'u-vy.

Oĩ omoirũ va'e Paulo-pe

³² Jaikove jevyha rehegwa nhe'ẽ ohendu ramo hikwái, oĩ onhembohory va'e hese. Oĩ ohendu va'e ave. Ndog-verojojái hendu-vy:

—Ko'ẽ ramo, ko'ẽ mbue ramo eremombe'u jevy ramo ko va'e nhe'ẽ, orohendu jevy-ta, he'i.

³³ Upe ramo ha'e osẽ imbyte kwéry-gwi. Ha oĩ omoirũ va'e íxupe. Ogwerovia inhe'ẽ Dionísio, mburuvixa va'e. Upe va'e inhomboatyhaty outro mburuvixa ndive Areópago yvyaty ári. Ogwerovia ave kunha héry va'e Dâmaris. Oĩ ambue va'e ave ogwerovia va'e.

Paulo ogwahẽ oho-vy Corinto tetã-my

18 Upe rire Paulo osẽ oho-vy Atenas tetã-gwi. Corinto tetã-my ogwahẽ oho-vy. ² Upe-py otopa judeu héry va'e Áqüila, Ponto yvy gwigwa. Kwehe ambue ou va'ekwe Itália yvy-gwi. Omosẽ-gwi íxupe, ou. Roma pygwa ruvixagwasu héry va'e Cláudio omosẽ va'ekwe judeu va'e gwive. Roma tetã-gwi omosẽ. Omosẽ ramo, ou upe tetã-gwi Áqüila hambireko ave, héry va'e Priscila. Ha upéi katu Paulo oho ohexa mokõive va'e-pe opyta hõga-py. ³ Upe kwimba'e héry va'e Áqüila hambireko ave ao gwigwa óga apoha ave. Upéa-gwi hendive opyta ijave omba'apo. ⁴ Pytu'u tu'uha áry-py oike judeu oporahéi haty-py. Oike rire omombe'u mbe'u íxupe kwéry oikwaa uka porãve ráve hagwã judeu-pe. Judeu reko-rupi oikose va'e-pe ave oikwaa uka porãve omombe'u-vy:

—Anhetegwa voi ko va'e nhe'ẽ, he'iri iri íxupe kwéry.

⁵ Ha upéi ogwahẽ ou-vy Silas Timóteo ndive. Macedônia-gwi ou. Ogwahẽ ramo hikwái, Paulo ndopytu'uíry voi omombe'u-vy. Omombe'u meme ete voi Nhandejáry nhe'ẽ:

—Hesu ko Cristo voi, Nhandejáry rembiporavopyre voi, nhane remiha'arõ va'e voi. Upéa xe aikwaa voi, he'i judeu kwéry-pe.

⁶ Ha gwĩ judeu kwéry katu onhe'ẽ mbojevý jevy íxupe. Onhe'ẽ rei rei hese. Upe ramo Paulo omotygwõ tygwõ oao oikwaa uka-vy íxupe kwéry hekoha vaiha. He'i íxupe kwéry:

—Aipota mo'ã kuri perova pende rekoha. Amombe'u-ma peẽ-my pende py'a ky'aha. Ha napehendúi voi xe nhe'ẽ. Upéa-gwi pendejéhegwi voi pemento va'erã. Áy aha-ta pendéhegwi. Judeu e'ỹ va'e-pe ae aha-ta Nhandejáry nhe'ẽ amombe'u-vy, he'i judeu kwéry-pe.

⁷ Ha upéi upe-gwi osẽ oho-vy. Oike óga-py ijáry héry va'e Tício Justo, Nhandejáry mboeteha. Judeu oporahéi haty ypy-py oĩ hõga. ⁸ Ha upéi ojeporahéi va'e ruvixa héry va'e Crispo ojerovia-ma voi Nhandejáry Hesu-rehe. Hõga pygwa ojerovia-ma ave. Ohendu ramo Paulo nhe'ẽ, heta upe tetã mygwa ogwerovia-ma. Onhemon-

garai uka ave íxupe. ⁹ Ha upéi pyhare ramo Paulo ohendu Nhandejáry Hesu nhe'ẽ. Ikepe'ỹ ohendu:

—Heta oĩ ko tetã mygwa xe rerovia va'erã. Upéa-gwi aníke erekyhyje. Erekirirí e'ỹ reheve ere katu íxupe kwéry. Ndou mo'ãi avave nde rereko asy-vy. Ne ndive xe aiko voi. Upéa-gwi emombe'u katu xe nhe'ẽ eiko-vy, he'i íxupe Nhandejáry Hesu.

¹¹ Upéixa ramo opyta upe-py peteĩ ro'y. Peteĩ ro'y rire seis jasy jevy opyta. Ombo'e mbo'e Nhandejáry nhe'ẽ omombe'u-vy hendive kwéry opyta ramo.

¹² Ha upéi katu oiko mburuvixa ramo héry va'e Gálio, Acaia yvy pygwa-rehe omanda va'erã. Oiko jave, judeu kwéry onhombo'e mbo'e Paulo-pe oipyhy hagwã hikwái. Upéi oipyhy heraha-vy mburuvixa renonde-py omoĩ hagwã íxupe. ¹³ Ogwahẽ rire, inhe'ẽgwẽ omombe'u:

—"Ani pemboete teĩ Nhandejáry-pe nhane ramói kwéry he'i hagwe-rami. Ani pejapo teĩ Moisés amyri remimombe'ukwe" he'i Paulo. Orohendu-ma omombe'u ramo upéa, he'i mo'ã Paulo-rehe omombe'u-vy hikwái.

¹⁴ Ha ha'e katu omombe'use mo'ã mburuvixa-pe anhetegwa va'e. Ne'írã onhepyrũ onhe'ẽ ramo, he'i judeu kwéry-pe mburuvixa:

—Xe ko nahenduséi, judeu kwéry, pene nhe'ẽ. Paulo ojevavy ramo ae, hembiape vai eterei ramo, ahendu arã pene nhe'ẽ. ¹⁵ Ha Paulo katu nahembiape vaíry ra'e. Ha peẽ katu hemimombe'ukwe-rehe rei pende poxy. Pende re'ýi he'i va'ekwe katu, pende re'ýi réry, pende re'ýi rekorã-rehe nomombe'u porãiry voi ra'e Paulo. Ambue va'e réry ae omombe'u. Upéa-gwi nipo ra'e pende poxy ra'e hese. Xe nahendu mo'ãi pene nhe'ẽ. Anive peru xe-vy a ramigwa nhe'ẽ. Iporã para'e pende re'ýi he'i va'ekwe, tapa naiporãi. Ndaikwaáiry xe. Upéa nhe'ẽ peẽ-my gwarã. Aipo ramo peẽ katu pepena ae katu hese peiko-vy. Xe katu napena mo'ãi voi pende re'ýi he'i va'ekwe-rehe, he'i íxupe kwéry mburuvixa.

¹⁶ Upéi henonde-gwi omosẽ imondo-vy íxupe kwéry ombopoxy-vy. ¹⁷ Upe ramo onhembopoxy va'e oipyhy judeu ruvixa-pe. Gwĩ judeu oporahéi haty va'e ruvixa héry va'e Sóstenes-pe oipyhy. Oinupã nupã íxupe hikwái. Mburuvixa renonde-py oinupã íxupe. Ha mburuvixa katu ohexa katu rei oĩ-vy íxupe. Nopenái hese onhenupã va'e-rehe.

¹⁸ Upe rire Paulo hi'are-ma opyta-vy upe-py.

Paulo ogwahẽ jevy Antioquia tetã-my

Opyta are rire, he'i Hesu reroviaha-pe:

—Aha jevy-tama xe, he'i.

Hendive oho ave Priscila iména ave. Ogwahẽ ramo Cencreia tetã-my, oakãmoperõ uka Paulo. Oity ukapa ho'ávy judeu reko poru-vy. He'i va'ekwe-rami Nhandejáry-pe oakãmoperõ uka. Upe rire onhemboyru kanoagwasu-py oho hagwã y-rupi, Síria yvy-koty. ¹⁹ Upéi ogwahẽ oho-vy Éfeso tetã-my. Upe-py oheja oirũ-pe. Oheja rire Paulo oike judeu oporahéi haty-py. Omombe'u mbe'u oikwaa uka porãve ráve hagwã.

²⁰ —Epyta areve ore ndive, he'i íxupe hikwái.

—Ndapyta mo'ái, he'i íxupe kwéry.

²¹ Upéi:

—Aha jevy-tama xe, he'i. —Nhandejáry oipota ramo xe aju jevy a-py, aju jevy va'erá, he'i Éfeso tetã mygwa-pe.

Upéi onhemboyru jevy kanoagwasu-py oho jevy upe-gwi y-rupi.

²² Ogwahê oho-vy Cesaréia tetã-my. Y rembe-py omboja kanoagwasu osê hagwã yvy ete-py oho-vy. Oho Jerusalém tetã-my. Upe-py ogwahê ramo Hesu reroviaha ha-py ojogwero'vya. Upe-gwi osê jevy oho-vy. Ogwahê Antioquia tetã-my. ²³ Upe-py opyta are oiko-vy. Upe rire osê jevy oho-vy. Ohasa hasa oho-vy Galácia yvy-rupi, Frígia yvy-rupi ave. Hesu nhe'ê renduha ojogweroaty haty haty-rupi onhemonhe'ê nhe'ê íxupe kwéry ojerovia porãve rãve hagwã.

Apolo rehegwa nhe'ê

²⁴ Ha upéi katu peteí judeu héry va'e Apolo, Alexandria gwigwa ogwahê ou-vy Éfeso tetã-my. Ha'e inhe'ê porã porã va'e voi. Nhandejáry kwatia nhe'ê kwaa porãha voi ha'e. ²⁵ Nainhate'yí omombe'u hagwã Hesu rehegwa nhe'ê. Omombe'u porã voi. Ndojavýry imombe'u-vy. Anhetegwa meme voi he'i. Omombe'u porã íxupe ra'e Nhandejáry Hesu rape ha nomombe'úi íxupe Hesu reroviaha onhemongarai va'ekwe. João omongarai va'ekwe rerakwã ohendu mante. ²⁶ Ha upéi katu oike judeu oporahéi haty-py onhe'ê hagwã. Ikyhyje e'y reheve onhe'ê. Ha Priscila iména ndive, ohendu ramo inhe'ê, ogwenohê heraha-vy atýra-gwi íxupe. Upéi íxupe anho omombe'u oikwaa porãve rãve hagwã Nhandejáry Hesu rape.

²⁷ Ha upéi katu ohose y rovái. Acaia yvy-py ohose y-rupi. Ohose ramo:

—Iporã katu ereho, he'i íxupe Hesu reroviaha.

Upéixa ramo ome'ê íxupe kwatia nhe'ê ogweraha hagwã, amo etegwa Hesu reroviaha va'e omonhe'ê rire, omogwahê hagwã íxupe. Upéi osê oho-vy. Ohasa oho-vy. Upéi ogwahê oho-vy Acaia yvy-py. Ogwahê ramo, omoirũ-ma upe pygwa, Hesu reroviaha va'e-pe. Nhandejáry ohexakwaa rei-gwi íxupe kwéry, ojerovia-ma ra'e hese upe pygwa. Upéa-gwi Apolo ogwerovia uka porãve rãve upe pygwa Hesu reroviaha va'e-pe gwive.

²⁸ Ha gwí judeu kwéry-pe katu ha'e onhe'ê mbojevý jevy atýra-py ohendu hagwã:

—Hesu ko Cristo voi, Nhandejáry rembiporavopyre voi, he'i. —Nhané remiha'arõ arõ va'e ogwahê-ma ra'e, he'i.

Upéa ohexa uka íxupe kwéry. Nhandejáry kwatia nhe'ê-rupi oikwaa uka íxupe kwéry.

Paulo ogwahê oho-vy Éfeso tetã-my

19 Ha Apolo katu opyta Corinto tetã-my. Oime jave upe-py, ohasa hasa Paulo. Yvyaty aty pa'ũ-rupi, tetã mirí-rupi, ohasa oho-vy. Upe rire ogwahê oho-vy

Éfeso tetã-my. Upe-py oí Hesu nhe'ê renduha. ² Ogwahê ramo, otopa íxupe kwéry. Upéi oporandu íxupe kwéry Paulo:

—Peroviamaha áry-py, upéa áry-py ogwahê-ma tipo peẽ-my Nhe'ê Marangatu tee va'e? he'i íxupe kwéry. Ha'e kwéry he'i:

—Nogwahêi vyteri, he'i. —Gwí Nhe'ê Marangatu tee va'e rehegwa nhe'ê norohendúí vyteri voi, he'i íxupe hikwái.

³ —Kiva'e réry-py penhemongarai uka va'ekwe, he'i jevy oporandu-vy íxupe kwéry.

—Oronhemongarai va'ekwe João Batista oporomongarai hagwe-rami, he'i íxupe hikwái.

⁴ Upe ramo he'i íxupe kwéry Paulo:

—Ha João Batista katu, ogwero'va rova gwekoha va'e-pe omongarai. Omongarai jave, he'i va'ekwe henda-py ou va'ekwe-pe: “Xe ranhe ko aju tenonde-rupi. Ha xe rapykwerigwa katu ou-ta ave. Ou ramo, pejerovia katu hese” he'i íxupe kwéry João Batista, he'i. —Hapykw-erigwa ko Hesu voi, he'i Paulo imombe'u-vy.

⁵ Ohendu ramo inhe'ê, onhemongarai uka-ma Nhandejáry Hesu réry-py. ⁶ Upéi omoí inhakã akã ári opo. Omoí-ma ramo, omohynyhẽmba ipy'a kwéry Nhe'ê Marangatu tee va'e. Omohynyhẽmba-gwi, onhe'ê nhe'ê ambue-py hikwái. Nhandejáry rehegwa omombe'u ave. Ha'e oikwaa e'y va'e oikwaa uka imombe'u-vy íxupe. ⁷ Upe ramo doze kwimba'e-rupi ipy'a rynyhẽmba Nhe'ê Marangatu tee va'e-gwi. ⁸ Ha upéi katu Paulo oike judeu oporahéi haty-py. Mbohapy jasy-rupi onhemonhe'ê nhe'ê oiko-vy. Notíry omombe'u hagwã Nhandejáry rehegwa nhe'ê: “Pemoirũ katu Hesu Nhandejáry nhande ruvixarã-pe” he'i omombe'u mbe'u-vy oikwaa uka porãve rãve hagwã.

⁹ Ha upe-py oí nohenduséi va'e. Gwí ogwerovia e'y va'e, onhe'ê rei rei va'e Nhandejáry Hesu-rehe enterovéa rovagwy-py. Upéixa ramo Paulo osê oho-vy. Kente kwéry pa'ũ-gwi osê oho-vy. Ogweraha ojave Hesu nhe'ê renduha. Oike oho-vy imbo'eháry nhe'ẽrendu haty-py. Imbo'eháry héry va'e Tirano. Ha upéi oike rire upe-py, peteí teí áry-py omombe'u mbe'u oikwaa uka porãve rãve hagwã Nhandejáry rehegwa nhe'ê.

¹⁰ Mokõi ro'y omombe'u oiko-vy upe-py. Upéixa-gwi ohendupa Nhandejáry Hesu rehegwa nhe'ê hikwái. Ásia yvy pygwa gwive, judeu va'e, judeu e'y va'e ave ohendupa inhe'ê. ¹¹ Ha Nhandejáry ojapo uka íxupe hexapyrã-rupi, heroviapyrã-rupi ave ojapo uka. Upéixa ramo jahexa e'y va'e ohexa hikwái. ¹² Ou Paulo renda-py. Ogweraha íxugwi inhakã jokwaha oiporu va'ekwe. Hambeo oiporu va'ekwe oipe'a ave íxugwi heraha-vy. Hasy va'e ha-py ogweraha. Omboja ramo hese okwera-ma hasy va'e. Osê-ma anháy oho-vy íxugwi kwéry.

¹³ Upe-py oí ave judeu ogwata oiko-vy va'e. He'i onhemombe'u-vy: “Ore oromosê kwaa va'e imondo-vy anháy” he'i rei onhemombe'u-vy. Ha upéi katu Hesu réry oiporu rei omosê hagwã mo'ã anháy rerekoha-gwi:

—Esě katu Hesu réry-py. Upe Paulo remimombe'u va'e réry-py esě katu, he'i mo'ã anháy rerekoha-pe.

¹⁴ Upéixa voi hembiaapo sete kwimba'e, Ceva ra'y kwéry. Ha Ceva judeu va'e, pa'i ruvixa va'e ave. Ta'y kwéry oiporu rei va'e Hesu réry imosě-vy.

¹⁵ Ha anháy katu he'i íxupe kwéry:

—Hesu ko aikwaa xe. Paulo ave aikwaa. Ha peě katu ndapokwaáiry voi, he'i íxupe kwéry anháy.

¹⁶ Upe-ma ramo upe anháy rerekoha opo hese. Ipu'aka hese kwéry oinupã nupã-vy. Upéa-gwi osě oho-vy hóga-gwi. Opi-vy oripara oho-vy. Onhemaxuka-pa ave oho-vy hikwái.

¹⁷ Ha upéi katu opa tetã-rupi oho herakwã. Gwí Éfeso pygwa gwive, judeu va'e, judeu e'y va'e ave ohendupa herakwã. Ohendu ramo ikyhyje eterei voi. Ipy'amirĩm-ba upe-py oĩ va'e gwive. Ha Nhandejáry Hesu réry katu: "Iporãmba ete voi" he'i imboete-vy hikwái.

¹⁸ Upéixa ramo ogwahě ou-vy heta ogwerovia va'e. Hembiaapo vaikwe ne'írã ogwerovia reheve ojapo va'ek-we omombe'u atýra-py. ¹⁹ Yma oiko va'ekwe imoháy va'e. Oiko ave va'ekwe onhembo'e va'e ombohasy hagwã gwapixa-pe. Oiko ave va'ekwe omoheonde vai va'e ojéupe. Upéa rehegwa kwatia nhe'ě ha'e kwéry hembiporukwe ogweru gweru omboaty aty hagwã. Omboaty ramo ohapypa pono oiporu jevy ivai va'e. Enterovéa rovagwy-py ohapy voi. Upéi mbovy repy po oĩ upéa kwatia oipapa oikwaa hagwã. Oipapa rire:

—Heta eterei ra'e. Cinqüenta mil moeda tuvixa va'e repy ra'e, he'i.

²⁰ Upéixa ramo opa-rupi oho Nhandejáry nhe'ě imbaraeteve teve oho-vy.

²¹ Upe rire Paulo he'i ojéupe: "Ahasa hasa-ta Macedônia yvy-rupi. Hesu reroviaha va'e rexa-vy aha-ta" he'i. "Acaia yvy-rupi ave ahasa-ta agwahě hagwã Jerusalém tetã-my. Upe-py naxe are mo'ái. Upe rire aha-ta Roma tetã-my. Xe kyre'y eterei aha hagwã upe-py" he'i ojéupe.

²² Upéi gwenonderã omondo mokõi oirũ. Timóteo Erasto ndive omondo. Macedônia yvy-py omondo íxupe. Ha'e katu opyta joty Ásia yvy-py.

Ojogweroaty Éfeso tetã mygwa onhombopoxy-vy

²³ Upe ramo Éfeso tetã mygwa ipoxy voi Nhandejáry Hesu nhe'ě rendusere'y-vy. Peteĩ henda-py ojogweroaty onhombopoxy-vy hikwái. ²⁴ Oĩ kwimba'e héry va'e Demétrio. Prata-gwi opaixagwa apoha. Ha'e ranhe ipoxy. Upe tetã-my oĩ óga kakwaa. Upe óga gwy-py onhemboete tupã ra'anga héry va'e Diana. Ha'e ramigwa teĩ óga ra'anga ojapo Demétrio. Diana róga ramigwa teĩ óga ra'anga mixĩ va'e ojapo ovende va'erã. Upéa-rehe ogana porã oiko-vy. Ipytygwõháry ogana porã ave.

²⁵ Upe va'e ombojogweroaty oha-py. Ha'e-rami omba'apo va'e ohenói ave ogwahě hagwã oha-py. Upéi he'i íxupe kwéry:

—Xe irũ gwéry, he'i, —kóixa nhane rembiapo ramo, nhavende ramo, nhagana porã voi. Mba'éixa nhagana peě peikwaa voi, he'i.

²⁶ —Ha upe Paulo no'ã-rami he'i va'e: "Gwí tupã ra'anga erejapo va'e ndaha'éí tupã" he'i. Upéa-gwi Paulo nhe'ě-rupi ndogweroaviavéi tupã ra'anga-pe. Inhe'ě-rupi heta-ma oĩ ogwerovia e'y va'e. Oĩ a pygwa, mombyry rupigwa ave ndogweroaviavéiry va'e. Ásia yvy-rupi heta-ma ogwerovia e'y va'e oĩ. Ha upe va'e katu pehexa-ma, pehenduma ave, he'i. ²⁷ —Naiporãí upéa. Ivai voi. Oiméne nogwahěvéi-ma ijogwaharã. Nogwahěvéi ramo, nanhagana porã mo'ávéi-ma arã, he'i. —Oiméne nogwahěvéi-ma óga kakwaa-py imboete-vy. Upéa gwy-py oĩ Diana ra'anga, nhane remimboete va'e. Tuvixa mba'e voi Diana, he'i. —Ha Ásia pygwa gwive, opa rupigwa gwive ave omboete ete íxupe va'e. Ha nogwahěvéi ramo katu iha-py, nomboete mo'ávéi-ma íxupe hikwái. Nomomba'egwasu mo'ávéi-ma. Naimandu'avéi arã hese, he'i íxupe kwéry Demétrio.

²⁸ Inhe'ě ohendu ramo, ipoxypa hikwái Paulo-rehe. Nogana porã mo'ávéi-gwi ipoxypa Diana-rehe hakate'y-vy.

—Tuvixa mba'e Diana, nhande kwéry Éfeso pygwa va'e járy, he'i onhe'ě hatã hatã-vy.

²⁹ Ha upe tetã mygwa ndaipy'agwapyvéi-ma. Osěmba ohendu-vy oripara oho-vy ojogweroaty heta heta haty-py. Omoatã heraha-vy mokõi Macedônia pygwa héry va'e Gaio Aristarco ave. Paulo ogwata ramo, omoirũ va'e íxupe. Upe mokõi oipyhy heraha-vy hikwái. ³⁰ Ha upéi katu Paulo osě-ta mo'ã ijayvu va'e kwéry pa'ũ-my onhe'ě hagwã. Ha Hesu nhe'ě renduha ndohejái osě. ³¹ Oĩ Ásia pygwa ruvixa va'e Paulo-pe ohayhu va'e. Ndohejái ave osě. Ombou íxupe onhe'ě ani hagwã osě teĩ: "Ani erenhembopy'agwasu teĩ eresě hagwã" he'i uka íxupe.

³² Ha upe pygwa oikwaa e'y reheve mba'eve ijayvu yvu rei voi okwa-vy ojogweroaty heta heta haty-py.

—Ma'erã po jaju rei a-py ndajaikwaái, heta oĩ he'i va'e ojéupe. ³³ Omombe'u joavy avypa rei hikwái. Ha judeu kwéry ogwenohě heraha-vy kwimba'e-pe héry va'e Alexandre. Kente kwéry pa'ũ-gwi ogwenohě íxupe. Omoanha anha gwenonde-rupi onhe'ě hagwã íxupe kwéry. Ombovava íxupe kwéry opo. Omongirirĩmbase mo'ã. Onhe'ěse mo'ã ani hagwã omboja rei judeu kwéry-rehe hikwái: "Ore ko judeu kwéry va'e ndaha'éí Paulo rehegwa" he'ise mo'ã. ³⁴ Ha ohexa ramo íxupe hikwái:

—Upe va'e ndaha'éí nhande re'yí, he'i. —Judeu kwéry va'e rehegwa voi upe va'e, he'i hikwái.

Nokirirĩséi voi. Are are eterei ijayvu okwa-vy. Ára pytepy ka'arugwasu peve onhe'ě hatã hatã. Peteixa onhe'ě hatã okwa-vy:

—Tuvixa mba'e Diana, nhande kwéry Éfeso pygwa va'e járy, he'i.

³⁵ Ha upéi katu mburuvixa Éfeso pygwa ruvixa va'e opu'ã-ma omongirirĩ hagwã ijayvu va'e kwéry-pe. Omongirirĩmba rire, onhemonhe'ě íxupe kwéry:

—Xe rapixa kwéry, Éfeso pygwa va'e, he'i. —Nhande kwéry ko Diana róga kakwaa-rehe nhangangareko va'e. Tuvixa mba'e Diana, nhande kwéry Éfeso pygwa járy voi, he'i. —Yvate-gwi ho'a araka'e ha'anga ita-gwi

ijapopyre. Upe ita marangatu-rehe nhangangareko va'e ave. Ndaipóri avave oikwaa e'ÿ va'e nhande nhangangarekoha. ³⁶ Upéixa ja'e ramo, enterove oikwaa anhetegwaha, he'i. —Ndaipóri "Nde apu" he'i va'erã nhande-vy. Upéa-gwi pekirií katu. Peikwaa porã e'ÿ reheve, ani mba'eve pejapo teĩ, he'i íxupe kwéry.

³⁷ —Ko va'e kwimba'e ndoikéiry va'e jepe Diana róga-py imba'e marangatu omonda-vy, nonhe'ẽ rei reíry va'e jepe Diana-rehe nhande kwéry járy-rehe, peru joty ko'a-py. Ma'erã tipo peru rei joty íxupe? he'i.

³⁸ —Ha'e-ta peẽ-my: Oime mburuvixa nhande monhe'ẽhaty va'e. Nhande monhe'ẽ va'e oikwaa hagwã nhande rembiapokwe. "Iporã para'e, tapa naiporã" he'i nhande monhe'ẽ-vy. Upéixa ramo oĩ ramo omombe'use va'e Paulo-rehe hembiape vai va'ekwe, toho katu imombe'u-vy mburuvixa renda-py. Toho katu imombe'u-vy Demétrio, ha'e-rami omba'apo va'e ave. Oime ave mburuvixagwasu imbaraeteve va'e. Peteĩ teĩ tomombe'u íxupe hese hembiape vai va'ekwe. ³⁹ Nere-mombe'uséi ramo mburuvixa-pe, emombe'u katu kente kwéry-pe. Mburuvixa nhe'ẽ-py ombojogweroaty-pa rire-ma, emombe'u katu íxupe kwéry kuri.

⁴⁰ Oiméne mburuvixa kwéry he'i va'erã nhande-vy: "Ma'erã po pende ayvu rei etería? Ma'erã penhom-bopoxy rei ave?" Upéixa he'i ramo nhande-vy, ndaipóri nhande remimombe'urã. Nhande poxy rei voi kuri, he'i íxupe kwéry mburuvixa.

⁴¹ Upéa he'i rire:

—Tapeho jevy katu, he'i íxupe kwéry.

Paulo ojapura oho-vy ogwahẽ pya'e hagwã Jerusalém-my

20 Upe ramo gwĩ ijayvu va'e kwéry osarambipa jevy ohopa gwóga gwóga-rupi hikwái. Upe rire Paulo ohenói uka íxupe ogwahẽmba jevy hagwã gwóga-py. Hesu nhe'ẽ renduha va'e kwéry gwive ohenói. Ogwahẽ ramo:

—Peiko meme katu Hesu rape-rupi, he'i íxupe kwéry. Upe rire:

—Aha jevy-tama xe, he'i.

Upéi oho jevy Macedônia vvy-py. ² Ohasa hasa amo ete rupigwa-rupi. Hesu reroviaha va'e oĩ ha-rupi onhemonhe'ẽ nhe'ẽ imombaraete-vy. Upe rire ogwahẽ oho-vy Grécia vvy-py. ³ Upe-py mbohapy jasy opyta. Ha upéi katu onhemboyru-ta mo'ã kanoagwasu-py ogwe-ji hagwã y-rupi oho-vy Síria vvy-koty. Ha ohendu ramo ojukaseha íxupe judeu kwéry, nonhemboyru jepéiry.

—Aha jevy-ta Macedônia vvy-rupi, he'i. ⁴ Upéi oho. Omoirũ íxupe Beréia pygwa héry va'e Sópatro, Pirro ra'y oho hagwã Ásia vvy-py. Omoirũ íxupe ave Tes-salônica pygwa héry va'e Aristarco Secundo ndive. Omoirũ ave íxupe Derbe-py oiko va'e héry va'e Gaio. Omoirũ ave íxupe Timóteo. Ásia vvy pygwa héry va'e Tíquico Trófimo ndive omoirũ ave íxupe. Upe va'e kwéry omoirũ íxupe. Ogwahẽ oho-vy Filipos tetã-my. Upe-py opyta xe ndive Paulo xe rekwa-py opyta. ⁵ Ha inhirũ kwéry katu ohasa meme oho-vy. Ore renonderã

oho Trôade tetã-my. ⁶ Upe-py opyta ore ra'arõ-vy. Ha ore katu oropyta Filipos tetã-my. Oiko-ma areteguasú. Upe areteguasú-py ja'u meme va'e mbojape ovu e'ÿ va'e. Areteguasú opa rire mante oroho jevy. Upe-gwi ygwasú rembe-py orogwahẽ ramo, oronhemboyru kanoagwasú-py oroho hagwã y-rupi. Upéi cinco áry jave orogwahẽ oroho-vy Trôade tetã-my. Upe-py peteĩ semana oropyta.

⁷ Domingo-py orojogweroaty onhondive orokaru hagwã. Orokaru jave ore mandu'a Hesu-rehe omano va'ekwe-rehe. Ha Paulo omondo mondo gwesa ko'ẽ ramogwarã-rehe, gwaperã-rehe. Upéa-gwi onhemonhe'ẽ ijaty va'e-pe. Pyhare mbyte peve onhemonhe'ẽ nhe'ẽ oiko-vy. ⁸ Koty joapy apy-py orojogweroaty haty-py heta oĩ tataendy. ⁹ Upe-py oĩ karia'y héry va'e Êutico. Ogwapy oĩ-vy okẽ'i-my. Gwenda-py oke-ma oĩ-vy gwapehýi ramo. Paulo nhe'ẽ omonge íxupe, onhe'ẽ joty oĩ-vy ramo. Upéixa-gwi oke oke oĩ ha-gwi ho'a oho-vy. Yvate-gwi mbohapy koty oĩ ha-gwi ho'a. Ogweji hese ohupi he'õgwe reraha-vy hikwái.

—Omano ete-ma voi nipo ra'e, he'i mo'ã hese hikwái.

¹⁰ Ha upéi katu ogweji ave Paulo henda-py ojeayvy upe karia'y-rehe oikwavã he'õgwe-pe:

—Ani penhemondýi teĩ. Nomano etéi ko ra'e. Oikove joty ko ra'e, he'i íxupe kwéry. Oikove jevy voi.

¹¹ Upe rire ojeupi jevy oho-vy. Omboja'o ja'o ojõupe onhondive okaru. Okaru rire omongeta jevy íxupe kwéry. Ko'ẽmba peve ombo'e mbo'e. Ko'ẽmba-ma ramo oho jevy-ma. ¹² Ha upe pygwa ogweraha hõga-py upe karia'y onhemoingove jevy va'ekwe-pe. Oikove jevy-gwi, ovy'a eterei voi hikwái.

Paulo oho y-rupi. Ogwahẽ oho-vy Mileto tetã-my

¹³ Ha upéi katu:

—Aha-ta vvy-rupi, Assôs tetã-my aha-ta, he'i. —Upe-py anhemboyru-ta xe kanoagwasú-py, he'i ha'e ore-vy. Upéa-gwi xe Lucas Paulo irũ ave oroho henonderã. Oronhemboyru kanoagwasú-py oroho hagwã y-rupi. Henonderã oroho. Assôs tetã-my oroho y-rupi.

¹⁴ Orogwahẽ ramo upe-py, Paulo oĩ-ma upe-py ra'e. Orogweroike kanoagwasú-py oromboyru íxupe. Upe-gwi oroho Mitilene tetã-my. ¹⁵ Upe-gwi orosẽ jevy y-rupi oroho-vy. Iko'ẽ-my orohasa Quios ykõi yke-rehe. Iko'ẽ-my jevy orogwahẽ Samos ykõi-my. Iko'ẽ-my jevy orogwahẽ oroho Mileto tetã-my. ¹⁶ Ndorohói Êfeso tetã-my orohasa rei oroho-vy. Paulo are ndopytaséi Ásia vvy-py. Upéa-gwi orohasa meme oroho-vy. Ojapura oho-vy ogwahẽ pya'e hagwã Jerusalém tetã-my, areteguasú áry-py ogwahẽ hagwã oho-vy. Upéa areteguasú héry va'e Pentecostes.

Paulo onhemonhe'ẽ Êfeso tetã mygwa, Hesu reroviaha rerekwa-pe

¹⁷ Ha upéi katu orogwahẽ oroho-vy Mileto tetã-my. Orogwahẽ ramo upe-py, Paulo omomarandu uka Êfeso pygwa-pe ou hagwã ore ha-py. Upe Hesu nhe'ẽ ren-

duha rerekwa-pe ohenói uka ou hagwã. ¹⁸ Ogwahẽ ou-vy ramo, gwemienoigwe-pe he'i onhemonhe'ẽ-vy:

—Peẽ katu xe reko rexapa-ma va'e. Xe agwahẽ gwive xe asẽha peve Ásia yvy-gwi ndajapo nhemĩry mba'eve. Mba'éixa po aiko va'ekwe pene pa'ũ-rupi peikwaa voi peẽ. ¹⁹ Ha Nhandejáry Hesu remimbota ajapo meme va'ekwe aiko-vy. Onhe'ẽ rei rei ramo jepe xe-rehe aiko kiritĩ joty va'ekwe. Nanhembotuvixa mba'éiry voi joty. Hi'arandu e'ỹ va'e ahekombosy eterei ahapirõ-vy. Ha gwĩ judeu kwéry xe jukase mo'ã ramo jepe, xe mbohasa asy ramo jepe va'ekwe, xe ajapo meme joty va'ekwe Nhandejáry Hesu remimbota anhemonhe'ẽ-vy.

²⁰ Ha xe mbohasa asy jepe va'ekwe naxe py'amirĩry joty va'ekwe Nhandejáry nhe'ẽ amombe'u-vy. Mba'e porã gwive amombe'u peẽ-my. Anhemonhe'ẽ peẽ-my enterove va'e ohendu hagwã. Peteĩ teĩ pende róga-rupi anhemonhe'ẽ ave. ²¹ Judeu kwéry-pe, judeu e'ỹ va'e-pe ave anhemonhe'ẽ aiko-vy: “Perova katu pende rekoha. Peiko katu Nhandejáry reko-rupi. Pejerovia katu Nhandejáry Hesu-rehe. Anhetegwa voi ko nhe'ẽ” ha'e va'ekwe peẽ-my. Mba'éixa po va'ekwe pene pa'ũ-my xe rekoha peikwaa voi peẽ, he'i.

²² —Ha ko'ánga katu aha-ta Jerusalém tetã-my. Ndahaitaha-gwi ae aha-ta. Nhe'ẽ Marangatu tee va'e ae xe reraha-ta, he'i. —Mbava'e po ojehu-ta xe-vy upe-py xe ndaikwaáiry. ²³ Ahasa asy va'erã ae aikwaa. Ha Nhe'ẽ Marangatu tee va'e katu oikwaa uka va'e xe-vy xe moĩ ukataha preso, xe rereko asytaha ave. Peteĩ teĩ tetã-my oikwaa uka xe-vy. ²⁴ Ha naxe rakate'ỹiry voi xéjehe. Xéjehe anho rei ndaiko pukuséi. Xe rembiaporã Nhandejáry remime'ẽ ae ajapopase aiko-vy. Amombe'use joty Nhandejáry Hesu rehegwa nhe'ẽ. Mba'éixa nhande rexakwaa rei nhande-vy Nhandejáry, amombe'u joty va'erã aiko-vy, he'i. —Xe rembiaporã xe ajapopa peve, xe aikose. Ajapopa rire, tamano jepe xe, he'i.

²⁵ —Are-ma xe aiko va'ekwe pene pa'ũ-rupi Nhandejáry nhe'ẽ amombe'u-vy. Nhandejáry nhande ruvixarã rehegwa nhe'ẽ amombe'u mbe'u peẽ-my. Ha ko'ánga katu ndaxe rexa mo'ávėiry ko yvy-rupi. Upéa xe aikwaa voi. ²⁶ Ha Nhandejáry remimbota rehegwa nhe'ẽ gwive amombe'upa va'ekwe. Peẽ-my gwarã va'e amombe'upa. Mba'eve nanhomĩry imombe'u-vy pendéhegwi. Amombe'upa voi. Napehenduséi ramo jepe, amombe'u joty va'ekwe peẽ-my. Upéa-gwi pemanamo ramo pende py'a ky'a reheve, pendejéhegwi rei pemanamo va'erã. Ndaxe reroviái-gwi, eremano-ta. “Nomombe'uíry ra'e xe-vy Paulo” ndaipóri he'i va'erã xe-rehe. ²⁸ Upéa-gwi penhangareko porã katu pendéjehe ani hagwã pejere teĩ peẽ Nhandejáry rape-gwi. Penhangareko porã katu ave Hesu reroviaha va'e-rehe gwive. Pemombaraeteve teve peho-vy íxupe. Nhe'ẽ Marangatu tee va'e ko omonhangareko uka va'e peẽ-my hese kwéry. Ha'e kwéry Nhandejáry Hesu re'yi teema voi. Hekovía omano ramo gwugwy reheve, opyta he'yirã Hesu-pe hikwái, he'i.

²⁹ —Áy aha-tama xe. Aha rire, ogwahẽ va'erã ijapu va'e ou-vy pende ha-py. Ogwahẽtaha aikwaa voi xe. Ogwahẽ va'erã pende rerova hagwã. Ou jagwarete og-

weraha hagwã ovexa. Upéixa ete voi ijapu va'e ou va'erã pene pa'ũ-my, pende rerova hagwã Hesu rape-gwi ou va'erã. ³⁰ Ha pene pa'ũ-gwi katu ojekwaa va'erã inhe'ẽ rei rei va'e omoingo hagwã gweko-rupi Hesu nhe'ẽ renduha. ³¹ Upéa-rehe pesareko reko katu peiko-vy ani hagwã pene mbotavy rei. Pene mandu'a meme katu xe rekokwe-rehe. Mbohapy ro'y-ma anhemonhe'ẽ nhe'ẽ aiko-vy va'ekwe peẽ-my. Pytũ ramo, áry ramo ave anhemonhe'ẽ. Peteĩ teĩ va'e-pe anhemonhe'ẽ. Oroiporiahuvareko-gwi xe rasẽ anhemonhe'ẽ-vy va'ekwe, he'i.

³² —Ha ko'ánga katu tonhangareko porã katu Nhandejáry pende-rehe. Inhe'ẽ rendu-vy peiko meme katu. Iporã ete inhe'ẽ, pende rexakwaa rei va'erã he'i va'e. Inhe'ẽ rendu-vy peiko ramo, pene mombaraeteve teve va'erã voi Nhandejáry. Pende reraha va'erã ave oha-py. Ojepya mopotĩ va'e gwive oĩ ha-py pende reraha va'erã peẽ-my ave, he'i.

³³ —Ha xe katu namondo reĩry xe rapixa mba'e-rehe rei xe resa. Ipirapire-rehe, ijao-rehe ave namondo reĩry xe resa. ³⁴ Ko xe po-rehe amba'apo. Aipota va'e-rehe xe amba'apo. Xe irũ oipota va'e-rehe amba'apo ave. Pene rembiereko-rehe katu ndajeruréiry. Xe amba'apoha peikwaa voi. ³⁵ Iporã katu nhamba'apo nhaipytygwõ hagwã gwĩ ogwereko e'ỹ va'e-pe. Upéixa ete voi xe amba'apo va'ekwe xe amba'apo hagwe-rami peẽ pemba'apo hagwã ave. Iporã katu nhane mandu'a Nhandejáry Hesu nhe'ẽ-rehe: “Nhande-vy ome'ẽ ramo, javy'a va'e. Ha nhamẽ'ẽ ramo katu nhande rapixa-pe, javy'a eteve voi” he'i va'ekwe Hesu, he'i omombe'u-vy Paulo.

Upéixa voi he'i Éfeso pygwa-pe onhemonhe'ẽ-vy.

³⁶ Onhe'ẽ rire, onhesũ gwetypy'ã-rehe. Hendive kwéry ombojeupi Nhandejáry-pe onhe'ẽ. ³⁷ Upéi ohapirõ íxupe hikwái, oho-ta ramo. Oikwavã kwavã íxupe hereko-vy. Ohovapyte ave íxupe: ³⁸ “Ndaxe rexa mo'ávėi-ma” he'i-gwi, ohapirõ eterei íxupe hikwái. Omboasy eterei ohoha. Upe ramo omboyru íxupe herahavy kanoagwasu-py.

Paulo ogwahẽ oho-vy Tiro tetã-my

21 Ha upéi katu:

—Oroho jevy-tama, oro'e íxupe kwéry, Éfeso pygwa-pe.

Upéi oronhemboyru kanoagwasu-py y-rupi oroho hagwã. Pya'e oroho ykõi-my orogwahẽ hagwã, ykõi héry va'e Cós-py. Iko'ẽ-my oroho ramo orogwahẽ jevy oroho-vy ykõi ambue héry va'e Rodes-py. Upe-gwi oroho jevy yvy ete-py, Pátara tetã-my. ² Upe-py orogwahẽ ramo, orotopa outro kanoagwasu. Oho va'erã voi Fenícia yvy-py orotopa. Orohekoviario ore ryru oroho jevy-ma. ³ Oroho jave ojekwaa ykõi renda héry va'e Chipre. Ore asu-koty opyta ha orohasa meme joty oroho-vy, orogwahẽ hagwã oroho-vy Síria yvy-py. Tiro tetã-my orogwahẽ. Yvy ete-rehema oroho. Upe-py ogwenohẽmba gwembierahakwe. ⁴ Ogwenohẽmba jave, orohaka upe tetã-rupi Hesu nhe'ẽ renduha va'e-pe. Orotopa ramo, oropyta sapy'a hendive kwéry. Peteĩ sem-

ana oropyta: “Ani ereho teĩ Jerusalém-my” he'i Paulo-pe. Oiko asytamaha ohendu uka íxupe kwéry Nhe'ě Marangatu tee va'e. Upéa-gwi omombe'u íxupe ani hagwã oho. ⁵ Peteĩ semana rire, oroho jevy joty-ma. Ha Hesu nhe'ě renduha gwive ore reraha hagwã osẽmba upe tetã-gwi. Hembireko kwéry reheve, mitãgwe reheve osẽmba ore reraha hagwã. Orogwahẽ ramo ygwasu rembe-py, ore kwéry oronhesũ ore retypy'ã-rehe. Omombojeupi Nhandejáry-pe ore nhe'ě. ⁶ Upe rire:

—Oroho jevy-ma, oro'e íxupe kwéry.

—Tapeho katu Nhandejáry ndive, he'i ore-vy.

Ha upe rire ha'e kwéry oje'ói jevy-ma gwóga-py hikwái.

Paulo ogwahẽ oho-vy Cesaréia tetã-my

Upéi ore oronhemboyru jevy-ma kanoagwasu-py. ⁷ Oroho jevy-ma orogwahẽ jevy oroho-vy Ptolemaida tetã-my. Upe-py oroho orohexa Hesu reroviaha. Peteĩ áry-py oropyta hendive. ⁸ Iko'ě-my oroho jevy-ma. Orogwahẽ jevy-ma oroho-vy Cesaréia tetã-my. Upe-py orogwahẽ oroho-vy héry Filipe va'e róga-py. Oropyta hendive. Filipe ko Hesu rehegwa nhe'ě porã mombe'uhaty. Ha'e seis kwimba'e Jerusalém pygwa ndive oiko va'ekwe Hesu remimondo nhe'ě-py tembi'u me'ẽha ramo. Ome'ẽ me'ẽ va'ekwe Hesu reroviaha-pe hemi'urã. ⁹ Áy irundy tajýry va'e, omenda e'ỹ va'e. Nhandejáry nhe'ě-py omombe'u va'ety voi. ¹⁰ Upe-py oropyta jave, ogwahẽ ou-vy Nhandejáry nhe'ě-py omombe'u va'ety, Judéia yvy gwigwa, héry va'e Ágabo. ¹¹ Oguhã ramo ore ha-py, Paulo xumbe oipyhy. Upe rire Paulo xumbe-py ojepokwa, ojepykwa ave. Upe rire omombe'u ore-vy Nhe'ě Marangatu tee va'e nhe'ě:

—A-rami oipokwa-ta hereko-vy ko xumbe járy-pe. Judeu kwéry, Jerusalém pygwa va'e oipokwa-ta hereko-vy íxupe, he'i. —Oipokwa rire, judeu e'ỹ va'e po-py ome'ẽ-ta, he'i ore-vy omombe'u-vy.

¹² Inhe'ě orohendu ramo, oro'eri eri íxupe:

—Ani ani ereho teĩ Jerusalém tetã-my, oro'e Paulo-pe. Ha upe-py oĩ va'e ave he'iri iri íxupe ani hagwã oho.

¹³ Ha'e katu he'i ore-vy:

—Ma'erã peje upéixa xe-vy? Aha-ta joty xe. Ma'erã tipo xe rapirõ? Pene rasẽ ramo, naxe py'a ratãvéi-ma va'erã. Xe rasẽse-ma ave xe ave. Ndaxe pu'akavéi-ma va'erã xéjehe. Xe py'a-py pekwa va'e voi. Upe Jerusalém pygwa kwéry xe pokwase ramo, xe pykwase ramo ave, taxe jokwa katu, he'i. —Upe-py Nhandejáry Hesu ahayhu-gwi xe jukase ramo, taxe juka katu ave, he'i. —Ojapose va'e, tojapo katu xe-rehe, he'i ore-vy.

¹⁴ Upéixa ramo, ndikatúí orojoko íxupe. Noronhe'ẽngivíi-ma íxupe:

—Tereho katu. Ejapo katu Nhandejáry remimbota eiko-vy, oro'e rei-ma íxupe.

Paulo ogwahẽ oho-vy Jerusalém tetã-my

¹⁵ Upe rire oromboaty aty ore ma'etirõ oronhembosako'i oroho hagwã. Upéi oroho-ma Jerusalém tetã-my. ¹⁶ Oroho-ma jave, ore moirũ-ma ave ore-vy Cesaréia pygwa, Hesu nhe'ě renduha kwéry. Orogwahẽ

oroho-vy Jerusalém-my. Ore moirũ ave peteĩ Hesu reroviaha héry va'e Menasom. Ha'e are etereive-ma ojerovia va'e. Chipre pygwa va'e. Ha'e gwóga-py ore renogwahẽ ore reraha-vy oropyta hagwã upe-py hendive. ¹⁷ Upe-py orogwahẽ oroho-vy ramo, ore rerovy'a Hesu reroviaha kwéry ore rexa ramo.

¹⁸ Ha iko'ě-my Paulo ndive oroho herekwa héry va'e Tiago va'e renda-py. Upe-py orogwahẽ jave ra'e ojogweroaty ra'e Hesu reroviaha rerekwa kwéry. ¹⁹ Ha Paulo katu oporandu íxupe kwéry oiko porãha-rehe. Upéi omombe'u íxupe kwéry. Peteĩ teĩ omombe'u gwembiapokwe judeu e'ỹ va'e pa'ũ-my ojapo va'ekwe. Nhandejáry nhe'ě-py ojapo japo va'ekwe gwive omombe'upa. ²⁰ Inhe'ě ohendu ramo, omomba'egwasu Nhandejáry-pe hikwái. Upéi he'i íxupe Hesu reroviaha rerekwa va'e:

—Ore ko orojohu porã voi mombry-gwi ne rembiapokwe. Ha a pygwa katu judeu kwéry va'e, ojerovia va'e, nde rapykwe pygwa ndojohu porã. Ojohu porã e'ỹha ereikwaa voi, ore ryvy. Heta eterei judeu ojerovia va'e oĩ. Moisés he'i va'ekwe nhane rekorã ojapose joty voi hikwái. Ikyre'ỹha ereikwaa voi. ²¹ Ha oĩ he'i va'e nde-rehe: “Upe Paulo he'i judeu kwéry-pe, judeu e'ỹ va'e pa'ũ-my oiko va'e-pe: Anive pejapo Moisés he'i va'ekwe. Anive peipirekytĩ pene mitã kwimba'e-pe. Anive pehendú pene ramói he'i va'ekwe, he'i voi ko Paulo” he'i íxupe mo'ã nde-rehe, he'i íxupe omombe'u-vy.

²² —Ha ko'ánga katu ojogweroaty-ta judeu ojerovia va'e gwive. Ohendu ramo eregwahẽha, ojogweroaty-ta voi. ²³ Upéixa-gwi iporã katu erejapo a-rami, he'i íxupe. Irundy kwimba'e oĩ ore jave. Judeu reko-rupi oiko va'e. Oho-tama Nhandejáry róga kakwaa-py onhemopotĩ uka hagwã Moisés he'i va'ekwe-rami. Upéi onheapiperõ uka-ta hemimombe'ukwe-rupi omboete hagwã Nhandejáry-pe. ²⁴ Ha ko'ánga katu emoirũ íxupe. Ha'e-rami onhemopotĩ ave ijave ereiko-vy. Eme'ẽ katu íxupe pirapire onheapiperõ hagwã. Upéixa erejapo ramo, gwí judeu kwéry nde rexa-ta. Nde rexa ramo he'i-ta: “Íjapu nipo ra'e Paulo-rehe onhe'ẽ va'e” he'i-ta nde-rehe. “Ha'e katu judeu kwéry reko-rupi oiko ave. Ojapo voi nhande-vy Moisés he'i va'ekwe” he'i-ta nde-rehe hikwái, he'i íxupe omombe'u-vy.

²⁵ —Ha judeu e'ỹ va'e ojerovia va'e katu, are-ma voi oromondo va'ekwe íxupe kwéry ore kwatia nhe'ě: “Ani penhemongy'a teĩ pe'u-vy tembi'u tupã ra'anga rovagwy-py onhemoĩ va'ekwe. Ani peiko rei teĩ kunha kwimba'e ndive. Ani pe'u teĩ ijuka-vy ohumbiri va'ekwe. Ani pe'u teĩ so'o hugwy reheve.” Kóa nhe'ě oromondo va'ekwe íxupe kwéry, he'i íxupe Hesu reroviaha rerekwa va'e omombe'u-vy.

²⁶ Ha upéi katu Paulo oho. Upe irundy kwimba'e jave oho. Iko'ě-my ojapo myamyri Moisés he'i va'ekwe. Onhemopotĩ oiko-vy óga kakwaa-py hikwái. Upéi Nhandejáry róga kakwaa-py oiko jevy omombe'u hagwã mbovy áry po ohasa-ta onhemopotĩ porãmba peve. Upéi he'i pa'i-pe: —Oronhemopotĩmba rire, peteĩ teĩ

orome'ë-ta nde-vy ne rembijukapyrã, he'i íxupe omombe'u-vy.

Coronel oipyhy Paulo-pe

²⁷ Paulo onhemopotĩ hagwe peteĩ semana ojapo. Ndogái vyteri ramo, gwĩ judeu kwéry, Ásia gwigwa va'e ohexa íxupe Nhandejáry róga kakwaa-py. Ohexa ramo ombopoxypa kente kwéry oipyhy hagwã íxupe:

²⁸ —Nhande re'ýi kwéry, Israel remiarirõre kwéry, ore pytygwõ katu, he'i onhe'ë hatã-vy judeu kwéry. —Ko va'e kwimba'e ko nhane moakãrasy va'e. Opa va'e rupigwa-pe he'i va'e nhane rendu e'ý hagwã. Inhe'ë rei rei va'e nhande kwéry-rehe. Moisés he'i va'ekwe nhane rekorã-rehe onhe'ë rei rei. Inhe'ë rei rei ave Nhandejáry róga kakwaa-rehe. Ha ko'ángã katu judeu e'ý va'e-pe ogwenogwahẽ-ma Nhandejáry róga-py. Ogwenogwahẽ-vy omongy'a koty marangatu kuri, he'i mo'ã hese onhe'ë hatã-vy.

²⁹ Ohexa ra'e hikwái Éfeso gwigwa héry va'e Trófimo, judeu e'ý va'e. Paulo ndive ohexa ogwata ramo upe tetã-rupi. Ohexa ramo: “Ogwenogwahẽ nipo ra'e Nhandejáry róga-py” he'i mo'ã hese. Upéa-gwi: “Omongy'a koty marangatu” he'i mo'ã hese hikwái.

³⁰ Inhe'ë ohendu ramo, ipoxypa hikwái. Upe tetã mygwa gwive ojogweroaty aty hikwái oipyhy hagwã Paulo-pe ombotyryry-vy. Koty-gwi ogwenohẽ herahavy. Upe-ma ramo omboty-ma Nhandejáry róga rokẽ. Hapykwere okẽ omboty-ma. ³¹ Ojukase mo'ã íxupe hikwái. Ojukase jave, coronel-pe ogwahẽ ipoxyha rerakwã:

—Ípoxi okwa-vy Jerusalém pygwa gwive, he'i omombe'u-vy.

³² Upe-ma ramo oripara ogwejy ou-vy. Ojave ogweru soldado kwéry, capitão ave. Ohexa ramo coronel-pe soldado-pe ave hikwái, noinupãvéiry-ma íxupe. ³³ Upe rire coronel ogwahẽ ou-vy oipyhy Paulo-pe. He'i oipokwa hagwã íxupe mokõi ipo-rehe. Upéi oporandu upepy oĩ va'e kwéry-pe:

—Kiva'e tipo kóa? Mba'éixa tipo héry? Mbava'e tipo ojapo ko va'e? he'i upe pygwa-pe.

³⁴ Ha omombe'u joavy avypa hikwái. Upéa-gwi ndoikwaáiry voi soldado ruvixa. Ijayvu eterei voi hikwái. Upéa-gwi nohendúí mba'eve. Upéixa ramo he'i ogweraha hagwã koty-py, soldado kwéry renda-py. ³⁵ Ogwahẽ ramo ijeupi haty-py, ogwerojeupi íxupe heraha-vy ani hagwã ojuka íxupe, Paulo-pe ipoxy va'e:

³⁶ —Peraha katu pejuka. Peraha katu pejuka, he'i onhe'ë hatã hatã-vy Paulo-rehe gwĩ hupive kwéry ogwa'ë va'e.

³⁷ Ha upéi katu nogwenogwahẽi vyteri íxupe koty-py. Oĩ joty ijeupi haty-py:

—Amombe'use voi nde-vy peteĩ mba'e, he'i Paulo coronel-pe.

Onhe'ë ramo, ohexa katu íxupe. He'i íxupe:

—Erenhe'ë kwaa nipo ra'e grego nhe'ë-py, he'i.

³⁸ —Aipo ramo ndaha'ëi nipo nde ra'e upe Egito gwigwa erembopoxy va'ekwe kente kwéry-pe. Ndererahái

nipo tekwaty e'ý-my irundy mil kwimba'e oporojuka va'ekwe, he'i Paulo-pe coronel.

³⁹ Upéi he'i coronel-pe:

—Ndaha'éiry xe upe va'e, he'i. —Xe ae judeu kwéry va'e, Tarso tetã mygwa xe, he'i. —Tarso tetãgwasu voi. Cilícia yvy-py oĩ va'e. Áy anhe'ëse voi hendive kwéry, eheja katu tanhe'ë hendive kwéry, he'i coronel-pe.

⁴⁰ —Aipo ramo, enhe'ë katu, he'i íxupe coronel.

Upéixa ramo onhembo'y oĩ-vy ijeupi haty-rehe. Ombovava opo íxupe kwéry omokirirĩ hagwã. Okirirĩmba rire-ma onhe'ë íxupe kwéry. Hebreu nhe'ë-py onhe'ë íxupe kwéry.

“Anhe'ë-ta xéjehe” he'i Paulo Judeu kwéry-pe

22 Ha Paulo he'i judeu kwéry-pe:

—Xe ryvy kwéry, xe ru kwéry ave, pehendú katu xe rehegwa nhe'ë. Anhe'ë-ta xéjehe, he'i.

² Ohendu ramo inhe'ë hikwái:

—Nhande nhe'ë-py onhe'ë ra'e, he'i ojáupe hikwái. Upéa-rehe ni peteĩ jepe nonhe'ëiry. Okirirĩmbaete voi ojeapysaka-vy hese.

³ Ha ha'e katu he'i íxupe kwéry:

—Xe voi judeu kwéry va'e, Tarso tetã mygwa. Upe tetã Cilícia yvy pygwa. Ha ko'a-py xe mbo'e mbo'e oikovy va'ekwe. Xe mbo'eháry héry Gamaliel. Nhande ru kwéry he'i va'ekwe gwive, upéa ahendu porãmba va'ekwe voi, he'i. —Aikwaapa porã peve xe aiko va'ekwe. Ko'ẽmba ẽmba ajapose voi Nhandejáry remimbota gwive. Áy pejaposeha-rami voi Nhandejáry remimbota, ajapose mo'ã voi va'ekwe xe ave. Peteĩ teĩ áry-py ajapo aiko-vy, he'i íxupe kwéry.

⁴ —Yma va'ekwe areko asy aiko-vy Hesu rape pyhyha ajuka uka hagwã. Aha va'ekwe aipokwa-vy amoĩ uka hagwã preso. Kunha kwimba'e ave amoĩ uka va'ekwe preso, he'i. ⁵ —Anhetegwa voi xe amombe'u xe rembiapokwe. Ndaxe apúi ramo, oikwaa voi pa'i ruvixagwasu. Judeu ruvixa kwéry gwive oikwaa ave. Gwĩ mburuvixa kwéry ome'ë xe-vy va'ekwe kwatia nhe'ë xe araha hagwã nhande ryvy kwéry, Damasco tetã-my oiko va'e-pe. Upéixa ramo ndaxe ae reíry aha. Pa'i ruvixagwasu nhe'ë-rupi ae aha amoingo asy hagwã Hesu reroviaha-pe. Ha upéi katu aha Damasco tetã-my. Upe-py aipyhyta mo'ã aipokwa hagwã heru-vy. Ko'a-py aru jevy-ta mo'ã ambohasa asy uka hagwã.

⁶ —Upéi laróse-rupima agwata jave aha-vy, namombyry etevéi-ma xe agwahẽ hagwã upe-py. Upe-ma ramo ho'a-ma xe-rehe hendy mbaraete va'e. Yvate-gwi hendy va'e. ⁷ Ha'a-ma aha-vy yvy-py. Ahendu-ma he'i va'e xe-vy: “Saulo, Saulo” he'i xe-vy xe renói ramo. “Ma'erã tipo xe mbohasa asy?” he'i xe-vy. ⁸ “Kiva'e tipo nde, xe Járy” ha'e íxupe. “Xe ko Hesu Nazaré pygwa. Xe-vy voi xe mbohasa asy” he'i xe-vy, he'i omombe'u-vy.

⁹ —Ha xe ndivegwa hendy mbaraete ramo ohexa ha xe-vy onhe'ë va'e nhe'ë katu nohendúiry. ¹⁰ “Mbava'e tipo xe ajapo-ta áy, xe Járy” aporandu íxupe. “Epu'ã katu tereho Damasco tetã-my. Upe-py omombe'u-ta nde-vy opaixagwa ne rembiaporã, Nhandejáry remim-

bota" he'i xe-vy Hesu. ¹¹ Ha xe nama'ěvéi-ma. Xe resaka eterei-gwi nama'ěvéi-ma. Upéa-gwi xe popyhy rei-ma xe reraha-vy xe ndivegwa. Upe rire orogwahě ore oro-ho ha-py.

¹² —Ha upéi katu ogwahě ou-vy xe ha-py kwimba'e héry va'e Ananias. Moisés he'i va'ekwe apoha va'e: "Upe va'e hekoha porã va'e" he'i hese upe-py oiko va'e judeu va'e gwive. Imandu'a porã hese. ¹³ Ha upéi katu ogwahě ramo ou-vy, onhembo'y xe ypy-py oĩ-vy: "Ema'ě jevy mani katu, xe ryvy Saulo" he'i xe-vy. Upe-ma ramo xe resa jevy-ma ahexa-ma íxupe.

¹⁴ —Ha he'i xe-vy: "Nhandejáry ko, nhande ramoigwasu kwéry Járy va'e, nde poravo araka'e ereik-waa hagwã hemimbota. Erehexa hagwã upe hekoha porã va'e Hesu-pe nde poravo araka'e" he'i xe-vy. "Ha ko'ánga katu erehexa-ma íxupe kuri. Áy kuri eren-homongeta hagwã hendive nde poravo araka'e. Áy katu erenhomongeta-ma kuri hendive" he'i xe-vy.

¹⁵ "Upéixa ramo eremombe'u mbe'u-ta kente kwéry va'e-pe gwive Hesu rehegwa nhe'ě. Ne rembiexakwe, ne remiendukwe ave eremombe'u-ta imosarambi-vy. ¹⁶ Áy voi epu'ã mani katu enhemongarai uka Nhandejáry Hesu réry renói-vy", he'i xe-vy. "Ere katu: Xe ajerovia-ma Nhandejáry Hesu-rehe, ere katu. Upéixa ramo omopotĩ-ta nde py'a icy'a va'e Nhandejáry" he'i xe-vy Ananias. †

¹⁷ —Upe rire aha jevy Jerusalém teta-my aike Nhandejáry róga kakwaa-py. Upe-py ambojeupi Nhandejáry-pe xe nhe'ě aĩ-vy. Upe jave, ojehexa uka xe-vy Nhandejáry Hesu. Xe-vy anhóte ojehexa uka. ¹⁸ Ahexa íxupe xe-vy onhe'ě ramo: "Tereho katu ejapura pura ekwa-vy, ko tetã-gwi ereho-vy. Xe rehegwa eremombe'u ramo jepe nohendu mo'áiry voi" he'i xe-vy Hesu. ¹⁹ Upe ramo ha'e íxupe: "Ojeporahéi haty haty-rupi aike ike va'ekwe, Xe Járy. Xe amoĩ uka va'ekwe preso nde-rehe ojerovia va'e. ²⁰ Ainupã uka va'ekwe ave. Ojuka jave hikwái nde rehegwa mombe'uhare héry va'e Estêvão, ijave ave xe aime va'ekwe. Hembiapokwe ajohu porã va'ekwe. Ijukaharã ao-rehe xe anhangareko hese va'ekwe. Upe va'e xe rembiapokwe gwive oikwaapa judeu kwéry. Xe kwaapa voi, xe Járy" ha'e íxupe. ††

²¹ —Ha he'i joty xe-vy Nhandejáry Hesu: "Tereho katu. Oromondo-ta mombyry judeu e'ỹ va'e oiko ha-py oromondo-ta nde-vy" he'i xe-vy Hesu, he'i íxupe kwéry omombe'u-vy Paulo.

Coronel he'i ombopi hagwã Paulo-pe

²² Ha ha'e kwéry ohendu porã meme inhe'ě. Ha, "Aha-ta judeu e'ỹ va'e oiko ha-py" he'i-ma ramo katu, ojohu vai. Upe va'e nhe'ě ombopoxypa íxupe kwéry. Hatã hatã voi onhe'ě:

—Upéa kwimba'e pejuka katu. Iporãve ndoikovéiry nhane pa'ũ rupi, he'i Paulo-rehe.

²³ Onhe'ě hatã jave, oipe'a ojéhegwi ao ombovava hagwã. Ojara yvy ku'i opo-py omombo hagwã yvate-

† 22:16 At 9.1-19; 26.12-18; Fp 3.4-6 †† 22:20 At 7.58

koty. Omotimbo yvy ku'i opoxy-gwi. ²⁴ Upéixa ramo coronel he'i ogweroike hagwã Paulo-pe koty-py:

—Embopi mbopi íxupe eremonhe'ě hagwã, he'i.

—Omombe'u ramo jaikwaa hagwã, Mbava'e po ojapo ra'e, mbava'e-gwi ijayvupa hese ra'e ipoxy-vy hikwái. Embopi íxupe omombe'u hagwã gwembiapokwe, he'i soldado-pe.

²⁵ Upéi ou oipokwa-vy íxupe okyta-rehe imoĩ-vy. Upéa-gwi Paulo he'i capitão-pe ijyke-rehe onhembo'y oĩ-vy ramo:

—Xe mbopi rei-ta. Xe ko romano kwéry va'e. Ne'írã xe monhe'ě, ne'írã ereikwaa vyteri xe rembiapokwe. Nanhambopíry va'e romano kwéry-pe nhamonhe'ě e'ỹ reheve, he'i. —Upéixa ramo ivai va'erã xe mbopi rei ramo, he'i capitão-pe.

²⁶ Ohendu ramo inhe'ě oho omombe'u coronel-pe:

—Ma'erã tipo erembopi uka-ta ko kwimba'e? Ha'e katu romano kwéry va'e voi. Xáke, erembopi ramo, ne rembiapo vai-ta, he'i coronel-pe.

²⁷ Upe ramo ou coronel. Paulo renda-py ou oporandu-vy íxupe:

—Nde tipo romano kwéry va'e. Emombe'u katu xe-vy, he'i oporandu-vy íxupe.

—Xe voi, he'i coronel-pe.

²⁸ Upéi he'i íxupe:

—Heta va'ekwe xe ame'ě pirapire apyta hagwã romano ramo, he'i Paulo-pe.

Upe ramo he'i coronel-pe:

—Romano kwéry va'e teĩ xe. Ndapagáiry. Name'ěi mba'eve. Xe ru katu romano kwéry va'e. Ha'e hesegwa teĩ ave xe. Name'ěi mba'eve, he'i coronel-pe.

²⁹ Upe-ma ramo opa osẽmba oje'ói-vy imbopiharãg-we mo'ã icyhyje-gwi. Ikyhyje ave coronel. "Paulo romano kwéry va'e ae nipo ra'e" he'i ojúpe hikwái. Onhe'ě-py rei oipokwa-gwi, icyhyje. ³⁰ Iko'ě-my he'i coronel: "Mbava'e-gwi tipo ipoxy Paulo-rehe judeu kwéry?" he'i ojúpe. Upéa-gwi he'i ojogweroaty hagwã iha-py pa'i ruvixa kwéry, judeu ruvixa kwéry gwive ave. He'i ave opoi hagwã Paulo-gwi. Upéi ogwerogwey heraha-vy. Hovagwy-py kwéry omonhembo'y íxupe imoĩ-vy.

Paulo onhe'ě judeu ruvixa kwéry-pe

23 Upe ramo Paulo ohexa katu katu ojogweroaty va'e-pe, judeu ruvixa gwive. He'i íxupe kwéry:

—Yma gwive ko'ánga ete peve, xe re'ýi kwéry, aiko meme Nhandejáry ndive. Ajapose meme va'e Nhandejáry remimbota. Upéa oikwaa Nhandejáry. Xe apu ramo, ha'e oikwaa, he'i. —Hesa-gwi nokanhíi mba'eve. Oikwaapa voi, he'i íxupe kwéry Paulo.

² Ha upéa nhe'ě ohendu-ma ramo ogweropoxy pa'i ruvixagwasu héry va'e Ananias. He'i Paulo yke rehegwa-pe ojurupete hagwã íxupe. ³ Ha ha'e he'i pa'i ruvixagwasu-pe:

—Nde rova-py ipotĩ. Nde py'apy-py katu icy'a. Nde rereko asy-ta ave Nhandejáry, he'i íxupe. —Eregwapy ereĩ-vy xe monhe'ě hagwã. Moisés he'i va'ekwe-rami xe monhe'ě hagwã ereiko. Ma'erã xe nupã uka xe mon-

he'ë e'ÿ reheve? he'i. —Upéixa nde'íry va'ekwe Moisés nhande-vy va'ekwe, he'i pa'i ruvixagwasu-pe.

⁴ Upe ramo ijyke-rehe onhembo'y oĩ va'e:

—Ani erenhe'ë vai teĩ pa'i ruvixagwasu, Nhandejáry rembigwái va'e-rehe, he'i íxupe hikwái.

⁵ Ha'e katu he'i:

—Néi, he'i. —Naiporái teĩ nhande'ë vai teĩ pa'i ruvixagwasu-rehe. “Ani erenhe'ë vai teĩ nde re'ÿi ruvixa-rehe.” Upéixa omoĩ va'ekwe kwatia-rehe Nhandejáry nhe'ë, he'i omombe'u-vy. —Ha ndaikwaáiry voi xe íxupe, xe re'ÿi kwéry. Pa'i ruvixagwasu oĩ ramo ndaikwaáiry xe íxupe, he'i upe-py oĩ va'e-pe. †

⁶ Upe rire oma'ë katu katu judeu ruvixa kwéry-rehe. Oma'ë ramo, ohexa jopara katu. Oĩ saduceu va'e, oĩ fariseu va'e ave. Ohexa ramo ambue mbue, onhe'ë hatã:

—Xe re'ÿi kwéry, xe ko fariseu kwéry va'e, fariseu ra'y ave. “Omano va'ekwe gwive oikove jevy va'erã” xe ha'e va'e amombe'u-vy. Upéa nhe'ë-gwi xe reru a-py xe monhe'ë, he'i huvixa kwéry-pe.

⁷ Upéa he'i-ma ramo, onhonhe'ë mbojevvy jevypa hikwái, ndogwerojojáiry onhonhe'ë. ⁸ Ha saduceu kwéry he'i va'e no'ã-rami: “Ndoikove jevy va'erã omano va'ekwe. Nhamano rire, nhane nhe'ë ndoikovéi-ma va'erã” he'i mo'ã. “Ndoikói va'e Nhandejáry rembigwái yváy pygwa” he'i mo'ã ave.

Ha fariseu kwéry katu ndogwerojáiry inhe'ë: “Oĩ voi Nhandejáry rembigwái yváy pygwa. Oikove jevy-ma va'erã ave omano va'ekwe. Oikove jevy-ma va'erã voi ko nhane nhe'ëgwé” he'i va'e.

⁹ Upéixa ramo ijayvu eterei. Upe rire onhembo'y-ma gwí judeu rekombóehaty va'e, fariseu va'e. Onhe'ë hese:

—Nahembiapo vaíry nipo ra'e. “Orojohu porã hembiapokwe. Nhe'ëte ohendu para'e. Nhandejáry rembigwái nhe'ë ohendu para'e. Koixagwa nhe'ë Paulo ohendu ramo, ndikatúí nhapyrũ Nhandejáry nhe'ë-rehe” he'i judeu ruvixa kwéry-pe.

¹⁰ Upéixa ramo onhonhe'ë mbojevvy jevy hikwái. Hatãve tãve onhe'ë. Ipoxyve xyve voi hikwái. Ha coronel katu oma'ë ma'ë rei hese kwéry: “Ojuka-tama Paulo-pe hereko-vy hikwái” he'i ojéupe coronel ikyhyjevy. Upéa-gwi he'i soldado-pe ogwejy hagwã oipe'a heru-vy ojóhugwi kwéry:

—Eru ne renda-py, he'i.

Upéi oho ogweru íxupe.

Nhandejáry Hesu ojehexa uka Paulo-pe

¹¹ Ha upéi katu pyhare Nhandejáry Hesu onhembo'y ijyke-rehe. Ikéra-py onhembo'y oĩ-vy ijyke-rehe:

—Ani erekyhyje teĩ, he'i. —Enhembopy'agwasu katu. A-py xe mombe'u mbe'uha-rami, xe mombe'u va'erã ave Roma tetã-my, he'i íxupe Nhandejáry Hesu.

Judeu kwéry onhombo'e mbo'e Paulo-rehe ojuka hagwã

¹² Ko'ëmba-ma ramo ojogweroaty judeu kwéry:

—Jajuka Paulo, he'i onhombo'e mbo'e okwa-vy hese. Omoporã porã onhonhe'ë hikwái: —Ndajakaru mo'ãvéi, ndajay'u mo'ãvéi ave. Jajuka rire ae Paulo-pe, jakaru jevy va'erã, jay'u jevy va'erã, he'i hikwái ojóupe.

—Tanhane mbohasa asy Nhandejáry jajuka e'ÿ mboyve jakaru ramo, he'i omoporã porã-vy ojóupe onhonhe'ë. ¹³ Upéa he'i va'e quarenta-gwi oĩve vyteri. Upéi oho pa'i ruvixa kwéry renda-py, judeu ruvixa renda-py ave. Oho omombe'u-vy:

—“Ndikatu mo'ãvéi orokaru Paulo orojuka e'ÿ mboyve” oro'e kuri aje'i Nhandejáry-pe. Ore apu ramo oikwaa arã Nhandejáry, he'i. ¹⁵ —Áy katu pemondo mani coronel-pe pene nhe'ë mombe'u uka-vy. Tomondo ave onhe'ë judeu ruvixa kwéry gwive: “Togwejy katu Paulo tou-vy ore renda-py. Oromonhe'ëse íxupe orohendu hagwã inhe'ë, oroikwaa porãve hagwã hembiapokwe” peje mo'ã íxupe imbotavy-vy, he'i. —Ogwahë e'ÿ mbove Paulo, oroha'arõ-ta íxupe orojuka hagwã, he'i mburuvixa kwéry-pe.

¹⁶ Ha Paulo reindy memby kwimba'e katu ohendupa hesegwa nhe'ë. Oha'arõ oĩ-vy va'e nhe'ë ohendu. Upéa-gwi oho omombe'u. Paulo renda-py oíke omombe'u hagwã íxupe.

¹⁷ Ha Paulo katu he'i capitão-pe:

—Ko va'e eraha katu coronel-pe. Oĩ hemimombe'urã, he'i capitão-pe.

¹⁸ Upéixa ramo ogweraha íxupe coronel renda-py. Ogwahë ramo henda-py, he'i coronel-pe:

—Upe onhemóĩ va'e preso héry va'e Paulo xe renóima kuri: “Eraha katu ko karia'y coronel renda-py. Oĩ hemimombe'urã” he'i xe-vy imombe'u-vy, he'i coronel-pe.

¹⁹ Ohendu ramo inhe'ë, oipopyhy-ma heraha-vy upe karia'y-pe. Ogwenohë ha'e anho heraha-vy. Oporandu íxupe ha'e anho ha-py:

—Mbava'e tipo eremombe'use? he'i íxupe.

²⁰ Ha Paulo reindy memby omombe'u coronel-pe judeu nhe'ëgwé:

—He'i kuri judeu kwéry: “Ja'e-ta coronel-pe: Togwejy katu ko'ë ramo Paulo tou-vy. Togwejy orojogweroaty haty-py. Oromonhe'ëse íxupe orohendu hagwã inhe'ë oroikwaa porãve hagwã hembiapokwe, ja'e-ta coronel-pe” he'i judeu kwéry. ²¹ Ha nde ani erejapo teĩ kuri inhe'ë. Ijapu voi hikwái. Áy ohapera'arõ arõ-ta íxupe okwa-vy ojuka hagwã. Heta oĩ oha'arõháry quarenta-gwi oĩve vyteri. “Ndorokaru mo'ãvéi, ndoroy'u mo'ãvéi ave Paulo orojuka e'ÿ mboyve” he'i kuri Nhandejáry-pe. Ánga ete-ma voi oha'arõ íxupe ne nhe'ë-rupi ogwejy ramo, ojuka hagwã íxupe. Ogwejy-ma ramo, oha'arõmba-ma ijukaharã, he'i coronel-pe imombe'u-vy.

²² Ohendu ramo inhe'ë:

† 23:5 Êx 22.28

—Ani avave-pe eremombe'u mbe'u teĩ xe aikwaaha, he'i. —Xe aikwaa ramo hembaporã, ani xe mombe'u mbe'u. Tereho katu, he'i íxupe coronel.

²³ Upe-ma ramo mokõi capitão-me ohenói ou hagwã. Ou ramo, he'i íxupe upe coronel omanda-vy:

—Pyhare pytũmba-ma ramo, emonhembosako'i uka katu duzentos soldado, setenta kavaju arigwa reheve, he'i. —Emoangekói uka mani katu oje'ói hagwã mombyry Cesaréia tetã-my, he'i. —Outro soldado mba'e jukaha hu'y puku joa ogwereco va'e duzentos oĩ va'e, emonhembosako'i uka ave. ²⁴ Eiporu uka katu ave Paulo renagwã, he'i. —Eraha íxupe ojehu e'ỹ reheve mba'eve íxupe. Mburuvixagwasu héry va'e Félix renda-py eraha íxupe, he'i capitão-pe coronel.

Coronel omoĩ kwatia-rehe onhe'ẽ

²⁵ Upéi coronel ogweraha uka ave kwatia-rehe onhe'ẽ mburuvixagwasu-pe. ²⁶ No'ã-rami omoĩ kwatia-rehe: “Xe Cláudio Lísias amondo-ta xe nhe'ẽ nde-vy xe ruvixa Félix. Enterovete va'e ne mboete va'e. Mba'éixa tipo ereiko? Ne resã ave pa ereiko-vy?” ²⁷ Ko'ánga oromondo-ta ko kwimba'e héry va'e Paulo. Kwehe aresende íxupe ijukaharãgwe-gwi. Judeu kwéry oipyhy rire íxupe, ojuka-tama ra'e ogwereco íxupe. Upe jave xe agwahẽ soldado kwéry ndive aresende íxupe. Ha'e romano kwéry. Ha aikwaa-ramo íxupe romano gwigwa voi aresende íxupe heraha-vy. ²⁸ Upéi araha jevy íxupe judeu ruvixa kwéry ojogweroaty haty-py. Upe-py aporandu hembapo vaikwe-rehe: Mbava'e tipo ojapo ra'e ko kwimba'e Paulo? ha'e aporandu-vy. ²⁹ Ha mba'eve nomombe'úi xe-vy. Mba'eve ndojapóiry ra'e. Ipoxy rei ra'e judeu kwéry hese. Paulo nohendúi ramo judeu he'i va'e, ipoxy hese hikwái. Judeu reko-rupi mate ndogwatái ra'e Paulo. Upéa-rehe rei ndaikatúi amoĩ preso, ndaikatúi ave ajuka uka íxupe. ³⁰ Preso oĩ vyteri jave ogwahẽ xe-vy imombe'uháry: Oĩ judeu Paulo ra'arõha, he'i xe-vy. Áy voi oha'arõ ojuka hagwã íxupe, he'i kuri xe-vy omombe'u-vy. Aipo ramo ha'e xejéupe: Amondo-ta mburuvixagwasu ha-py Paulo, ha'e. Upéi ha'e judeu kwéry-pe: Tapeho katu mburuvixagwasu renda-py. Pemombe'u íxupe Paulo rembiapokwe. Paulo ko hembapo vai, peje hese. Upéa-gwi tapeho katu pemombe'u, ha'e íxupe kwéry.” Upéixa voi coronel omoĩ kwatia-rehe onhe'ẽ.

Paulo ogwahẽ oho-vy Cesaréia tetã-my

³¹ Upéixa ramo soldado kwéry ojapo inhe'ẽ. Coronel he'i va'ekwe ojapo. Ogweraha oho-vy Paulo-pe. Pyhare ogweraha íxupe Antipátride tetã-my. ³² Ko'ẽmba-ma ramo, oheja íxupe soldado yvy rupigwa. Oheja-ma ramo, ou jevy íxugwi henda-py. Ha kavaju arigwa katu oho mombryve joty hendive hikwái. ³³ Ogwenogwahẽ heraha-vy Cesaréia tetã-my. Upe-py ogwahẽ ramo oho-vy, ome'ẽ kwatia nhe'ẽ mburuvixagwasu-pe:

—Ko va'e Paulo, he'i mburuvixa-pe hexa uka-vy.

³⁴ Omonhe'ẽ rire kwatia nhe'ẽ:

—Kiva'e yvy pygwa tipo nde? he'i Paulo-pe oporandu-vy.

—Cilícia yvy pygwa xe, he'i Paulo.

³⁵ Ohendu ramo inhe'ẽ:

—Néi, he'i. —Ne rembiapokwe mombe'uharã ogwahẽ ramo, oromonhe'ẽ-ta ave ahendu hagwã ndejehegwigwa nhe'ẽ, he'i íxupe.

Upe rire he'i soldado-pe:

—Enhangareko katu hese Herodes róga kakwaa-py, he'i.

Judeu kwéry omombe'u Paulo rembiapokwe

24 Cinco áry rire ogwahẽ ou-vy Cesaréia tetã-my pa'i ruvixagwasu héry va'e Ananias. Indive ou ave ndahetái judeu ruvixa. Ogwahẽ ave ou-vy onhe'ẽ kwaa va'e héry va'e Tértulo. Ogwahẽ ramo omombe'u mburuvixagwasu-pe héry va'e Félix, Paulo rembiapokwe. ² Upéi mburuvixagwasu he'i ogweru hagwã Paulo. Ou ramo, onhemb'o'y Tértulo omombe'u hagwã Paulo rembiapokwe:

—Ore ko oromomba'egwasu ete voi nde-vy, Félix. Orotima porã nde-vy erejapo japo va'ekwe-rehe ore-vy. Nde ereĩ-gwi ore jojapa enterove va'e oroiko-vy. Ore kwéry-rehe erenhangareko porã porã. Upéa-gwi ore kwéry oroiko porãve rãve. Upéa-rehe orotima porã nde-vy.

⁴ —Noromoakãrasyséi-gwi nanhe'ẽ hetaséiry. Ndahetái ramo jepe xe nhe'ẽ, xe mboete joty katu. Ejeapysaka katu xe nhe'ẽ-rehe. ⁵ Upéa kwimba'e héry va'e Paulo ndorojohu porãí íxupe. Upe va'e ko nhane moakãrasy va'e. Judeu kwéry-pe opa-rupi oiko va'e-pe gwive ombopoxy poxy va'evy voi upéa, he'i. —Hesu Nazaré pygwa nhe'ẽ renduha ruvixa upe va'e, he'i.

⁶ —Kweheve omongy'a-ta mo'ã Nhandejáry róga kakwaa koty marangatu omongy'a-ta mo'ã. Ha orojoko íxupe oroipyhy-vy. Orogwereco-ta mo'ã íxupe judeu kwéry he'i hagwe-rami. ⁷ Upe-ma ramo ogwahẽ ou-vy coronel héry va'e Lísias. Ore moanha anha ramo, hatã eterei oipe'a íxupe oréhegwi heraha-vy. ⁸ Upéi he'i ore-vy: “Paulo rembiapokwe omombe'use va'e toho katu mburuvixagwasu renda-py” he'i ore-vy. Ore remimombe'u va'e hese anhetegwa voi. Nde eremonhe'ẽ ramo ave íxupe, ereikwaa ave va'erã anhete va'e, he'i mburuvixagwasu-pe Tértulo.

⁹ —Upéixa voi, he'i joa judeu kwéry, omoporã-vy onhonhe'ẽ. —Anhetegwa voi Paulo-rehe hemimombe'ukwe, he'i joa hese.

Paulo omombe'u mburuvixagwasu-pe ojehegwigwa nhe'ẽ

¹⁰ Ha upéi katu mburuvixagwasu opo-py omombe'u íxupe onhe'ẽ hagwã. Upe-ma ramo, Paulo he'i mburuvixagwasu-pe:

—Judeu kwéry onhonhe'ẽ mbojevvy jevy okwa-vy ramo, are-ma erembohory íxupe kwéry. Upéa-gwi iporã amombe'u-ta nde-vy xe rembiapokwe. Xejehegwigwa nhe'ẽ amombe'u-ta nde-vy.

¹¹ —Ojapo doze áry mante xe aha hagwe Jerusalém tetã-my, he'i. —Upe-py aha amboete-vy Nhandejáry-pe. Oĩ xe rexahare. Ereikwaa porãse ramo, omombe'u va'erã nde-vy xe rexa ramo. ¹² Avave-pe nanhe'ẽ mbojevú jevýiry. Xe rexa e'ý reheve xe mombe'u rei. Nam-bopoxýiry xe rapixa kwéry-pe. Xe rexa e'ý reheve xe mombe'u rei judeu kwéry. Naxe rembiapo váiry aiko-vy Nhandejáry róga kakwaa-py. Ojeporahéi haty haty-rupi, upe tetã-rupi ave naxe rembiapo váiry aiko-vy. ¹³ Áy katu ndaipóri a-py xe rexahare eremonhe'ẽ hagwã ereikwaa porãve hagwã hemimombe'u kwéry. ¹⁴ Ha peteĩ va'e hemimombe'u ndaijapúi va'e. "Hesu rape Paulo oipyhy voi" he'i xe-rehe, he'i omombe'u-vy. —Xe ko amboete aiko-vy va'e voíte Nhandejáry-pe, ore ramói Járy va'e. Ha judeu kwéry he'i mo'ã xe-rehe: "Hesu rape oipyhy ramo Paulo, ndoikovéi Nhandejáry reko-rupi. Ojere-ma íxugwí" he'i mo'ã xe-rehe hikwái, he'i omombe'u-vy. —Ha ndaha'úi upéixa. Amboete aiko-vy va'e Nhandejáry-pe. Hesu nhe'ẽ ahendu ramo, amboete aiko-vy Nhandejáry-pe. Ha'e kwéry-rami ave xe arovia Moisés ohai va'ekwe kwatia-rehe gwive. Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety ohai va'ekwe kwatia-rehe ave arovia voi. ¹⁵ Ha'e kwéry-rami ajerovia Nhandejáry-rehe. Upe omoingove jevy va'erã-rehe ajerovia. Entéro omano va'ekwe gwive omoingove jevy va'erã. Hekoha porã va'e gwive, hekoha vai va'e gwive ave opu'ã jevy va'erã. Upéa nhe'ẽ xe arovia. ¹⁶ Upéa nhe'ẽ ha'e kwéry ogwerovia ave. Xe rekoha oikwaa porã Nhandejáry. Hesa-gwi nokanhýi mba'eve. Teko rei-rupi aiko ramo xe rexa ave. Upéa-gwi ndajevy jyvyséiry. Xe py'a potĩ porãse meme voi aiko-vy, he'i. ¹⁷ —Are-ma aha va'ekwe mombyry. Áy ae aju jevy ramo. Xe re'ýi kwéry-pe agwahẽ aju-vy. Aru aju-vy iporiahu va'e kwéry-pe amboja'o ja'va va'erã ime'ẽ-vy pirapire. Nhandejáry-pe xe remime'ẽrã aru aju-vy ave. ¹⁸ Upéa ame'ẽ jave, Nhandejáry róga kakwaa-py xe topa hikwái. Anhemopotĩ Moisés remimombe'ukwerupi aĩ-vy ramo xe topa. Xe topa ramo, ndaipóri ijaty va'e. Onhombopoxy va'e ndoikói ave. ¹⁹ Ásia pygwa judeu va'e mante xe topa va'ekwe. Ma'erã ndoúi ne renda-py xe mombe'u hagwã? "Paulo hembiapo vai voi oiko-vy" he'i hagwã xe-rehe, ndoúiry nde ha-py. Ma'erã ndoúi xe mombe'u porã hagwã nde-vy? ²⁰ Ha ndoúi va'e rekovía ou va'e, taxe mombe'u katu. A-py ou va'e taxe mombe'u kuri, he'i. —Kwehe xe monhembo'y xe monhe'ẽ uka-vy. Judeu ruvixa kwéry rovagwy-py xe monhe'ẽ kuri. Upéixa ramo xe rembiapo vai ramo, taxe mombe'u katu. ²¹ Anhembo'y jave hovagwy-py kwéry, mba'eve ndajapóiry. A-rami ae voi anhe'ẽ hatã kuri: "Etería peẽ xe monhe'ẽ voi. Xe arovia voi jaikove jevymaha rehegwa nhe'ẽ. Omano va'ekwe oikove jevy va'erã va'e rehegwa nhe'ẽ xe arovia voi. Upéa-gwi xe monhe'ẽ etéria" ha'e xe monhe'ẽháry-pe, he'i mburuvixagwasu-pe Paulo onhemombe'u-vy.

Mburuvixagwasu oheja preso Paulo-pe

²² Ha mburuvixagwasu katu ohendu ramo inhe'ẽ, hembiapokwe-rehe mba'eve nde'íry íxupe. Hesu rape pyhyháry rekoha oikwaa porã va'e. Upéi he'i:

—Áy nda'e mo'áiry ne rembiapokwe-rehe. Kóa ndaha'úi etería gwarã, he'i. —Ko'ẽ ramogwarã jaheja-ta nhane nhe'ẽrã. Ogwahẽ ou-vy ramo ae coronel Lísias ha'e-ta ne rembiapokwe-rehe, he'i íxupe mburuvixagwasu.

²³ Upéi he'i capitão-me:

—Emoĩ katu íxupe preso. Ani erereko asy teĩ íxupe, he'i. —Ogwahẽ ramo hemikotevẽ reruha, ani erejoko teĩ. "Egwahẽ katu" ere íxupe, he'i omanda-vy.

²⁴ Ndahetái áry rire, ogwahẽ jevy ou-vy mburuvixagwasu héry va'e Félix hambireko ndive. Hambireko judeu kwéry va'e héry Drusila. Ogwahẽ rire:

—Eru xe ha-py tamonhe'ẽ Paulo aikwaa porã hagwã inhe'ẽ, he'i.

Upéi ou ogwahẽ ha'e-py. Omombe'u Hesu rehegwa nhe'ẽ. Hesu Cristo-rehe jajeroviaha va'e rehegwa omombe'u:

²⁵ —Nhandejáry ko hekoha porã va'e, he'i. —Nhane mbotavy e'ý va'e. Hekoha-rupi oipota jaiko. Oipota nhande pu'aka nhandéjehe. Ivai va'erã erejapo-ta ramo, ani ne mandu'a ne rembiapo vairã-rehe. Ne rembiapo porãha-rehe ae katu ne mandu'a. Ombopapa ramo, Nhandejáry ombojogweroaty va'erã oha-py kente kwéry gwive omombe'u hagwã peteĩ teĩ-pe hembiapokwe. Hembiapo porã para'e, hembiapo vai para'e. Gwí hembiapo vai va'e ombohasa asy va'erã íxupe Nhandejáry, he'i onhemonhe'ẽ-vy mburuvixagwasu-pe.

Ohendu ramo inhe'ẽ, onhemondýi tee-ma:

—Áy tereho katu, he'i. —Ko'ẽ ramo, ko'ẽ mbue ramo ija ramo, orombovia uka-ta ereju jevy hagwã nhandehomongeta hagwã, he'i íxupe mburuvixagwasu.

²⁶ Ha ipy'a-py katu oipota Paulo ome'ẽ gwepy opoi hagwã íxugwi. Upéa-gwi ogweruruka ruka onhomongeta jevy hagwã. ²⁷ Ha upéi katu mokõi ro'y rire onhehekoviarõ mburuvixagwasu. Ogwahẽ mburuvixagwasu pyahu héry va'e Pórcio Festo. Ha Félix osẽ oho. Oho ramo, oheja preso Paulo-pe. Judeu kwéry-pe ombovy'ase voi. Oipota-gwi imandu'a porã hese, ohejave joty íxupe preso.

"Aipota xe monhe'ẽ mburuvixagwasu César" he'i Paulo

²⁵ Ha upéi katu Festo mburuvixagwasu pyahu va'e, ogwahẽ ou-vy Cesaría tetã-my. Upe-py oiko mburuvixagwasu ramo. Mbohapy áry rire upe-gwi oho. Ogwahẽ oho-vy Jerusalém tetã-my. ² Upe-py ogwahẽ ramo ou henda-py pa'i ruvixa kwéry judeu ruvixa kwéry ave. Omombe'u íxupe Paulo rehegwa nhe'ẽ. Upéi he'i íxupe hikwái:

³ —Oroipota eterei ou Paulo ko'a-py. Ne nhe'ẽ-rupi tou katu Paulo ore mbovy'a hagwã, he'i mburuvixagwasu-pe.

Ha ojukase mo'ã Paulo-pe judeu kwéry: “Ou ramo ko'a-py, nhaha'arõ nhemi katu Paulo tape-rehe jajuka hagwã” he'i ojõupe ra'e hese hikwái.

⁴ Ha mburuvixagwasu ndojohu porã inhe'ë:

—Paulo onhemoĩ preso oĩ-vy Cesaréia-py. Aha-ta upe-py, he'i. —Ko'ë mbue ramo xe aha-ta upe-py, he'i.

⁵ —Upéixa ramo toho ave xe ndive pende ruvixa kwéry. Oĩ ramo Paulo rembiapo vaikwe, tomombe'u katu xe-vy upe-py, he'i judeu kwéry-pe.

⁶ Upéi opyta indive kwéry peteĩ semana, mokõi sem-anarãgwe-rupi. Upe rire oho jevy Cesaréia tetã-my.

Iko'ë-my oho ojogweroaty haty-py. Mburuvixa gwapy haty-py ogwapy. He'i ogweru hagwã Paulo-pe.

⁷ Ou ramo, onhembo'y ijere-rehe judeu kwéry Jerusalém-gwi ou va'ekwe. Omombe'u hagwã hembiapokwe onhembo'y. Heta oĩ hembiao vaikwe mombe'uha ha hexahare katu ndogwéri. ⁸ Omombe'upa rire hesegwa, Paulo omombe'u ave ojehegwiga:

—Judeu kwéry reko-rupi aiko joty. Nhandejáry róga kakwaa namongy'ái joty. Mburuvixagwasu César nhe'ë-rupi aiko joty ave, he'i ojehegwa omombe'u-vy.

⁹ Ha upéi katu oporandu íxupe mburuvixagwasu Festo:

—Nderehoséi tipo Jerusalém-my xe oromonhe'ë hagwã. Upe-py oromonhe'ë-ta nde-rehe he'i va'ekwe-rehe, he'i íxupe.

Upe va'e he'i ombovy'a hagwã mo'ã judeu kwéry-pe.

¹⁰ Ha Paulo katu he'i:

—Ndaha mo'ãi, he'i. —Iporã katu xe monhe'ë a-py. A-py César rembigwái omonhe'ë haty-py. Iporã katu xe monhe'ë a-py voi ave, he'i. —Ha judeu kwéry-pe naxe rembiapo vaíry. Upéa ereikwaa voi. ¹¹ Hembiao vai va'e jajuka va'e. Upéixa ramo xe rembiapo vai ramo, iporã ave hembiao vai va'e-rami xe juka, he'i. —Ha xe rembiapo vai e'ý ramo katu, avave ndikatúi xe me'ë judeu kwéry-pe, he'i. —Aipota xe monhe'ë mburuvixagwasu César, he'i mburuvixa Festo-pe.

¹² Upe ramo mburuvixa onhomongeta oirũ ndive oikwaa hagwã hembiaoparã. Oikwaa ramo, he'i:

—“Aipota xe monhe'ë mburuvixagwasu César” ere kuri xe-vy. Néi, oromondo-ta César renda-py, he'i íxupe mburuvixa.

Mburuvixagwasu Agripa ohenduse Paulo nhe'ë

¹³ Upe rire ndahetái áry rire outro mburuvixagwasu héry va'e Agripa ogwahë ou-vy Cesaréia tetã-my. Indive ou ave heindýry héry va'e Berenice. Ou ohexa mburuvixa Festo-pe. Ogwahë ramo va'e-pe ohexa.

¹⁴ Upe-py opyta are. Upéa-gwi omombe'u íxupe Paulo rehegwa nhe'ë:

—A-py oĩ kwimba'e ojeheja va'ekwe preso, he'i.

—Osë ramo Félix oheja íxupe va'ekwe preso. ¹⁵ Xe aime ramo Jerusalém-my ou xe renda-py pa'i ruvixa kwéry, judeu ruvixa kwéry ave. Ou omombe'u hesegwa: “Ejuka katu íxupe” he'i xe-vy.

¹⁶ —Upe ramo ha'e judeu kwéry-pe: “Ore katu ro-mano kwéry va'e a-rami ndorojapóiry va'e voi. Onhombováke e'ý reheve hembiapokwe mombe'uha ndive,

avave-pe ndorogwerekói va'e katu ore orojuka hagwã-rami voi. Oromonhe'ë e'ý reheve, omombe'u e'ý reheve ojehegwa nhe'ë, ndorojukáiry. Oroikwaa porã hembiapokwe rire ae, hembiao vai tee rei ramo ae, orojuka va'erã” ha'e judeu kwéry-pe, he'i omombe'u-vy.

¹⁷ —Ha upéi katu ko'a-py onhomboaty hikwái. Upéa-gwi ko'ëmba-ma ramo pya'e agwapy mburuvixa gwapy haty-py. Preso onhemoingo va'e ha'e-ma ogweru hagwã.

¹⁸ Xe nhe'ë-py ou. Upéi onhembo'y hikwái hembiapokwe mombe'uharã: “Paulo ko hembiao vai eterei ra'e” he'i mo'ã hese. Ha ha'e katu nahembiao vaíry ra'e.

¹⁹ Ha gwí judeu kwéry ndojohu porã ra'e inhe'ë: “Paulo ko omombe'u ramo nhane ramói nhe'ëgwe, nomombe'u porã myamyrí Moisés omombe'u hagwã-rami” he'i hese. Ha Paulo ohendu ramo inhe'ë: “Ndahá'ëiry upéixa” he'i hese hikwái. Ha ha'e kwéry ndojohu porã ra'e ave Hesu rehegwa nhe'ë hikwái.

²⁰ —Upéixa onhe'ë ramo hikwái, ndaikwaavéi-ma xe nhe'ërã ha'e va'erã íxupe kwéry. Upéa-gwi: “Nderehoséi Jerusalém-my?” ha'e aporandu-vy íxupe. “Upe-py hemimombe'ukwe-rehe aporandu-ta nde-vy” ha'e íxupe.

²¹ “Ndahaséi” he'i xe-vy. “Ndaha mo'ãi upe-py” he'i. “A-py apyta-ta vyteri preso. Enhangareko katu xe-rehe a-py. Mburuvixagwasu héry va'e César ndive anhe'ëse. Aipota xe monhe'ë César. Aha'arõ-ta íxupe xe monhe'ë hagwã” he'i xe-vy. Upéixa ramo aha'arõ heraharã araha uka hagwã César renda-py: “Epyta vyteri preso” ha'e íxupe. “Ogwahë ramo nde reraharã, oromondo-ta” ha'e íxupe, he'i Agripa-pe mburuvixa Festo.

²² Ha upéi katu Agripa ohenduse Paulo nhe'ë:

—Ahenduse inhe'ë, he'i Festo-pe.

—Néi, ko'ë ramo erehendu-ta, he'i íxupe.

Mburuvixagwasu Festo he'i ogwenogwahë hagwã heru-vy Paulo

²³ Ha upéi katu ko'ëmba-ma ramo ogwahë jevy ou-vy Agripa heindýry ndive. Hemimonde porã reheve, gwembigwái kwéry pa'ũ-my ogwahë ou-vy. Oike ojogweroaty haty va'e koty-py coronel kwéry ndive. Upe tetã mygwa ruvixa ndive ave oike. Upe ramo Festo he'i ogwenogwahë hagwã heru-vy Paulo. Inhe'ë-py ogwahë ou-vy.

²⁴ Upe-ma ramo he'i Festo mburuvixa Agripa-pe:

—Erepara katu ko ou va'e-rehe, he'i. —Peë pegwahë ramo va'e pehexa katu ave. Ko kwimba'e-rehe judeu kwéry ou meme va'e xe-vy inhe'ëgwe apo-vy. Ojerure rure va'e xe-vy ajuka hagwã íxupe. “Naiporã oikove joty” he'i xe-vy hatã hatã onhe'ë-vy enterovéa judeu kwéry va'e gwive, Jerusalém pygwa, a pygwa ave.

²⁵ —Ha ndikatúiry xe ajuka rei íxupe. Ndajohúi hembiao vaikwe. Ndajohúi-gwi hembiao vaikwe, ndikatúi ajuka rei íxupe, he'i. —Upéixa ramo: “Xe aipota xe monhe'ë mburuvixagwasu César” he'i ramo xe-vy, “Néi, oromondo-ta” ha'e íxupe, he'i omombe'u-

vy. ²⁶ —Ha ndaipóri xe amoí va'erã kwatia-rehe hembiapokwe. Ndajohúiry voi hembiaapo vaikwe. “Naiporã nhamondo César renda-py preso oí va'e nhamoí e'ý re-heve kwatia-rehe hembiaapo vaikwe” ha'e xejeúpe. Upéa-gwi aruruka kuri nde rovagwy-py, Agripa. Pene renonde-py ave aruruka nhamonhe'ë ranhe hagwã íxupe, he'i. —Upe rire, nhaporandu rire ae, jareko-ma va'erã kwatia-rehe nhamoí va'erã, he'i íxupe kwéry Fes-to.

“Amombe'u-ta xejehegwigwa nhe'ë” he'i Paulo Agripa-pe

26 Ha upéi katu he'i Paulo-pe mburuvixagwasu héry va'e Agripa:

—Áy eremombe'use ramo, emombe'u katu ore-vy ndejehegwigwa nhe'ë, he'i íxupe.

Aipo he'i-ma ramo, omopu'ã Paulo opo íxupe omboete-vy omombe'u hagwã. No'ã-rami he'i ha'e omombe'u-vy:

² —Xe avy'a aiko-vy, xe ruvixa Agripa. Heta omombe'u mbe'u mo'ã xe rehegwa nhe'ë judeu kwéry. Xe renohë vaise mo'ã xe-rehe ijapu-gwi. Ha eteria nde xe monhe'ë-ta. Amombe'u-ta xejehegwigwa nhe'ë, he'i. —Xe monhe'ë ramo, ereikwaa porã-ta xe-rehe ijapu reiha. Upéa-gwi xe avy'a. ³ Ha nde ereikwaa porã katu judeu kwéry rekoha gwive. Ndorogweroviái oronhonhe'ëha ereikwaa porã ave. Upe va'e nhe'ë ereikwaa porã-gwi xe avy'a. Ajerure nde-vy erejeapysaka porã hagwã xe nhe'ë-rehe, he'i mburuvixagwasu-pe.

⁴ —Xe mitã ramogware áy peve xe rekokwe oikwaa porãmba judeu kwéry gwive. Ni peteí ndoikwaa e'ýiry. Xe mitã ramo aiko va'ekwe xe re'ýi kwéry pa'ũ-rupi. Upe-py Jerusalém-my aiko ave va'ekwe. ⁵ Nhandejáry he'i va'ekwe gwive ahendu porãmba va'ekwe voi. Ndaipóri mba'e okanhy va'e xéhegwi. Fariseu kwéry ohendu porãve va'e outro judeu kwéry-gwi. Fariseu-rami aiko va'ekwe. Ahendupa porã ete. Are gware-ma voi oikwaa judeu kwéry xe rekokwe. “Upéixa voi Paulo rekoha” he'ise ramo, he'i arã xe-rehe.

⁶ —Yma ete-ma ore ramói kwéry-pe he'i va'ekwe Nhandejáry: “Oikove jevy va'erã omano va'ekwe gwive” he'i. Upéa he'i va'ekwe arovia voi aiko-vy. ⁷ Ogwerovia ave ore re'ýi kwéry gwive peteí teí tetã-rupi oiko va'e, doze tetã-rupi oiko va'e. Áry ramo, pyhare ave omboete Nhandejáry-pe hikwái. Oha'arõ arõ imboete-vy omoingove jevy hagwã Nhandejáry he'ýi kwéry omano va'ekwe. Xe aha'arõ ave oikove jevy hagwã. Upéixa ramo jepe: “Hembiaapo vai voi Paulo” he'i joty mo'ã xe-rehe gwí judeu kwéry. Ma'erã he'i joty upéixa xe-rehe hikwái? he'i mburuvixagwasu-pe.

⁸ —“Nhandejáry nomoingove kwaái omano va'ekwe” ma'erã peje Nhandejáry-rehe upéixa? he'i upe pygwa-pe.

⁹ Upéi he'i jevy mburuvixagwasu-pe:

—Yma va'ekwe heta xe amobhasa asy Hesu Nazaré pygwa réry-py oiko va'e-pe. Heta nipo areko asy ra'e íxupe kwéry. Iporã mo'ã xejeúpe, he'i. ¹⁰ —Jerusalém tetã mygwa amobhasa asy voi va'ekwe. Pa'i ruvixa

kwéry nhe'ë-py heta amoí preso va'ekwe gwí Hesu re'ýi kwéry-pe. Upe rire ojuka-ta ramo, arovy'a va'ekwe. Ajo-hu porã-gwi: “Tojuka katu” ha'e va'ekwe. ¹¹ Areko asy asy va'ekwe íxupe kwéry. Ojeporahéi haty haty-rupi amoingo asy va'ekwe íxupe kwéry. Xe pu'aka hese areko asy-vy ojererova hagwã mo'ã Hesu-gwi. Xe poxy eterei voi. Xe poxy-gwi aha va'ekwe ipiári. Mombyry outro tetã-my aha va'ekwe, he'i.

¹² —Upéixa ramo agwata aha-vy Damasco tetã-my. Aha pa'i ruvixa réry-py. Inhe'ë-rupi aha. ¹³ Áry mbyte-py oí jave kwarahy, xe ruvixa, agwata aha-vy. Agwata ramo tape-rupi, ahexa-ma áry-gwi hendy va'e, kwarahy rendy ramigwa. Hendy mbaraeteve va'e kwarahy-gwi. Hendy xe-rehe, xendive ogwata va'e-rehe ave hendy.

¹⁴ Oro'apa-ma oroho-vy yvy-py. Upe-ma ramo ahendu onhe'ë va'e. Hebreu nhe'ë-py onhe'ë: “Saulo, Saulo” he'i, “Ma'erã xe mbohasa asy?” he'i onhe'ë-py. “Gwéi opy voi ramo, ogwerokwa ojekutu ave. Gwéi-rami erereko asy nde rekove. Ma'erã po nde erereko asy nde rekove? Nde poxy ramo xe-rehe, nde rekove ae erereko asy” he'i xe-vy onhe'ë va'e, he'i omombe'u-vy.

¹⁵ —“Kiva'e nde, xe Járy” aporandu íxupe. “Xe ko Hesu” he'i xe-vy. “Xe ko nde a'e'ýha ave xe. Xe rereko asy va'e ave nde. ¹⁶ Ha epu'ã katu, enhembo'y jevy. Ánga ete ajehexa uka-ma nde-vy oromoí hagwã xe pytygwõharã. Aipota eremombe'u mbe'u xe-rehe erehexa va'e. Ajehexa uka jevy ramo nde-vy, erehexa va'erã aipota eremombe'u mbe'u. ¹⁷ Orolesende-ta heru-vy judeu kwéry-gwi. Ipo-gwi kwéry oroipe'a-ta heru-vy. Judeu e'ý va'e ave orolesende-ta ave íxugwi kwéry. Oromondo-ta judeu e'ý va'e kwéry-pe. ¹⁸ Oromondo-ta xe rehegwa nhe'ë eremombe'u mbe'u hagwã hi'arandu porã hagwã. Pytũ-my rei oiko va'e-pe oromondo-ta arakatu-py eremoingo hagwã. Oromondo-ta ereipe'a hagwã heru-vy anháy ruvixa Satanás-gwi, Nhandejáry ndive oiko porã-ma hagwã. Oromondo-ta ave xe-rehe ojerovia hagwã, omboyke hagwã Nhandejáry íxugwi kwéry hembiaapo vaikwe, ipy'a omopotí hagwã, xe irũ gwéry-pe omoirũ-ma hagwã oromondo-ta” he'i xe-vy Hesu ojehexa uka-vy, he'i omombe'u-vy. †

¹⁹ —Upéa nhe'ë xe ahendu voi, xe ruvixa Agripa, he'i Paulo íxupe. —Xe moí inhe'ë mombe'uha ramo, ahendu voi inhe'ë. ²⁰ Amombe'u ranhe Damasco tetã mygwa-pe Nhandejáry nhe'ë. Upe rire ae amombe'u mbe'u Jerusalém tetã mygwa-pe. Judéia yvy rupigwa-pe gwive ave amombe'u mbe'u imosarambi-vy Nhandejáry nhe'ë. Amombe'u ave judeu e'ý va'e-pe: “Perova katu pende rekoha. Pejere katu Nhandejáry ha-koty ojehexa porã hagwã pene rembiapo porãha” ha'e imombe'u-vy judeu e'ý va'e-pe. ††

²¹ —Ha judeu kwéry katu xe juka-ta mo'ã ramo, xe pyhy. Xe aime ramo Nhandejáry róga kakwaa-py, xe pyhy. Judeu e'ý va'e-pe amombe'u-gwi, xe pyhy hikwái.

²² Are-ma áy ete peve xe pytygwõ tygwõ Nhandejáry. Upéa-gwi ko'a-py anhembo'y imombe'u-vy. Mburuvixa-pe, mburuvixa e'ý va'e-pe gwive amombe'u mbe'u. Moisés he'i va'ekwe oiko hagwã xe amombe'u va'e.

† 26:18 At 9.1-19; 22.6-16 †† 26:20 At 9.20-22,28-29

Nhandejáry nhe'ë-py omombe'u va'ety he'i va'ekwe oiko hagwã xe amombe'u va'e ave. Nanhe'ë pyahúiry amombe'u. Yma gware nhe'ë mante amombe'u. ²³ Yma gware nhe'ë no'ã-rami: "Ohasa asy va'erã Cristo, Nhandejáry rembiporavo va'e. Upe rire ha'e katu ranhe oikove jevy va'erã. Upéa-gwi ha'e ranhe omombe'u va'erã arandu judeu kwéry-pe, judeu e'y va'e-pe ave oikwaa hagwã omano va'ekwe oikove jevymaha" he'i. Upéixa voi he'i va'ekwe yma gware nhe'ë, he'i mburuvixagwasu-pe Paulo imombe'u-vy. †

²⁴ Upéixa voi omombe'u ojehegwa nhe'ë. Omombe'u jave upéixa, Festo onhe'ë hatã íxupe:

—Nde tavy ra'e, Paulo, he'i. —Heta eterei eremonhe'ë-gwi kwatia, nde tavy-ma ra'e, he'i mo'ã íxupe.

²⁵ Ha'e katu he'i:

—Naháni, naxe tavýi voi katu, xe ruvixa Festo, he'i joty Paulo. —Anhetegwa meme amombe'u.

²⁶ Upéi he'i jevy mburuvixagwasu Agripa-pe:

—Ko va'e rehegwa Hesu rehegwa ereikwaa porã voi, xe ruvixa Agripa. Oiko ramo, nokanhýiry ndéhegwi ni peteí ra'e. Erehendupa voi ra'e, he'i. —Nanhemíry-py oiko va'ekwe. Ereikwaa voi nipo ra'e. Upéa-gwi natíry voi, he'i. —Anhembopy'agwasu anhe'ë hagwã nde-vy, xe ruvixa. ²⁷ Ma'erã ndereroviái Nhandejáry nhe'ë kwatia-rehe oí va'e? Ererovia nipo ra'e. Aikwaa voi ereroviaha, he'i mburuvixagwasu-pe.

²⁸ Upe-ma ramo he'i íxupe:

—Ereipota pya'e xe aiko Hesu reroviaha ramo. Ha ndaiko pya'e mo'ái, he'i.

²⁹ Upe ramo he'i mburuvixagwasu-pe:

—Áy erepytase ramo Hesu reroviaha va'e ramo, iporã. Are rire erepytase ramo, iporã ave va'erã. Tane mbojerovia katu ójehe Nhandejáry xe-rami ave, he'i. —Etería xe rendu va'e gwive tombojeroviapa katu ójehe Nhandejáry. Aipota erejerovia xe-rami ha ndaipotái erepyta ipokwaha reheve opyta va'e-rami, he'i Paulo mburuvixagwasu-pe.

"Naiporãi nhamoí preso" he'i Paulo-rehe

³⁰ Upe ramo mburuvixagwasu opu'ã onhembo'y. Opu'ã ave heindyry. Opu'ã ave Festo. ³¹ Indive ogwapy va'e opu'ã ave. Oho ha'e anho oí ha-py onhomongeta-vy:

—Ko kwimba'e nahembiapo vaíry va'e nipo ra'e. Naiporãi nhamoí preso, naiporãi jajuka ave íxupe, he'i ojóupe.

³² Upéi mburuvixagwasu he'i Festo-pe:

—"Aipota xe monhe'ë César" he'i kuri nde-vy Paulo. Upe va'e nde'íry ramo ra'e, jaheja arã íxupe toho ra'e. Japoi jevy arã ra'e íxugwi, he'i Festo-pe mburuvixagwasu.

Paulo oho y-rupi ogwahë hagwã Roma tetã-my hikwái

27 Upe rire he'i mburuvixa kwéry:
—Jaha nhamondo íxupe Itália vvy-py, he'i Paulo-rehe.

Upe-ma ramo ome'ë capitão-pe héry va'e Júlio mburuvixagwasu rembigwái va'e, onhangareko hagwã hese. Oí va'e preso va'e ave oho hendive. Xe Lucas aha ave hendive. ² Upéixa ramo oronhemboyru oroho-vy kanoagwasu-py. Adramítio tetã mygwa-py oronhemboyru oroho-vy. Upe kanóa oho-tama Ásia vvy retã retã-rupi. Ore moirũ ave Tessalônica tetã mygwa, héry va'e Aristarco, Macedônia vvy pygwa va'e. Ha upéi katu oroho-ma y-rupi. Ndorohói y mbyte-rupi. Hembe'y-rupi ae orohasa oroho-vy. ³ Iko'ë-my orogwahë orohovy Sidon tetã-my. Orogwahë rire, he'i Paulo-pe ore capitão:

—Tereho katu erehexa hagwã ne irügwe-pe. Tome'ë nde-vy ne remi'urã, he'i íxupe ore capitão ogwereco porã hagwã.

Upéa-gwi oho ohexa oirügwe-pe.

⁴ Upe rire orohasa jevy oroho-vy y-rupi. Henonde-gwi ou ramo vvytu, ojejapi japi kanoagwasu-rehe y. Upéa-gwi orogweroajere ykõi vvytu ete e'y ha-rupi oroho. Upe va'e ykõi héry Chipre. ⁵ Upe rire orohasa meme oroho-vy Cilícia vvy, Panflia vvy ave orohasa. Upe rire orogwahë oroho-vy Mirra tetã-my, Licia vvy pygwa.

⁶ Upe-py ore capitão otopa kanoagwasu mombry oho va'ety, Alexandria tetã mygwa, Itália vvy-py oho va'erã. Upéixa ramo ore rerova upéa kanóa-py. Orosëmba ore ryru-gwi orova hagwã upéa kanóa-py.

⁷ Upe rire oroho jevy y-rupi. Ndaheta áry jepéi mbegwe oroho. Hasy-py orogwahë Cnido rovái. Norogwahë jepéi. Ndohejái orohove vvytu. Upéa-gwi ykõi orogweroajere oroho-vy. Yvytu ete e'y ha-rupi oroho. Upe va'e ykõi héry Creta. Salmona ppy-rupi orohasa. ⁸ Hasy-py hembe'y reheve oroho. Mbegwe mbegwe oroho orogwahë tetã-my héry Kanóa Opyta Porã Haty-py. Upe-gwi hi'agwí-ma oí tetã héry va'e Laséia.

⁹ Upéixa ramo ore are-ma orogwahë hagwã upe-py. Nome'ëi orohove hagwã. Judeu kwéry aretegwasu ohasa-ma. Upéa jasy-rehe ama vvytu reheve. Upéa-gwi ore mytu'e'y orohove hagwã. He'i Paulo:

¹⁰ —Anive ereho teí, xe irũ. Erehove joty ramo, ojehe va'erã nhande-vy mba'e. Onhehundi va'erã voi randai kanóa. Hye py pygwa ave onhehundipa-ta randai ave. Nhanheapymi-ta randai ko nhande ave, he'i Paulo capitão-pe hendivegwa-pe ave.

¹¹ Ha ore capitão katu nohendúi inhe'ë. "Jahave katu" he'i ramo kanóa ombogwataha kanóa járy ave, ohendu upe mokõi va'e nhe'ë. ¹² Ha Paulo nhe'ë katu nohendúi. Ha he'i hetave ohoseve va'e:

—A-py nome'ëi japyta are, he'i. —Ama vvytu reheve eterei, he'i. —Jaha vyteve y-rupi ikatu hagwãixa jatopa vvytu e'y ha-py, japyta are hagwã upe-py, ro'y jave japyta hagwã. Oiméne nhagwahë-tama Fenice tetã-my, kanóa opyta porã haty-py, Creta vvy pygwa. Upe-py ojapyraha vvytu. Ndo'ái hese. Kwarahy resë gwigwa ndo'ái vvytu, he'i hetave ohoseve va'e.

¹³ Ha upéi katu yryete-gwi ou va'e vvytu. Yvytu porã ha-rupi rei nahatã etéi vvytu. Mbegwe nunga vvytu oí:
—Ome'ë-ma jaha vyteri, he'i ojóupe hikwái.

Upéixa ramo omboyru jevy heraha-vy inhapytíha kanóa-py oroho jevy hagwã y-rupi. Hembe'y-rehe ete orohasa oroho-vy. ¹⁴ Ykõi rembe'y-rehe ete oroho. Ndoroho mombyrí vyteri. Upe-ma ramo ou yvytugwasu. Kanóa-rehe ojejapi. Yvy ete-gwi ou va'e yvytu. Upe yvytugwasu héry Nordeste. ¹⁵ Ha kanóa ndogwatavéi-ma henonde-gwi ou-gwi yvytu. Upéa-gwi orogwerova yvytu rupive oho hagwã kanóa. ¹⁶ Oripara ore ryru ykõi'i yke-rehe. Upe-py ojapyraha yvytu ore ári-rupi. Ykõi héry Claudia. Orohasa jave kanoagwasu ári orohupi kanoa'i. Hasy-py orohupi. ¹⁷ Upéi gwí imbogwataha kwéry omoí igwy-rupi ojokwa hagwã. Pono ojepe'a yvyra, kanóa rehegwa, omoí. Ikyhyje ave itaypa-gwi. Ikyhyje ojeka ramogwarã ikanóa itaypa-rupi. Itaypa héry Sirte. Upéa-gwi ombogweyypa lóna. Lóna kanóa rerahaha oipe'a kanóa ári-gwi. ¹⁸ Yvytugwasu ramo omoapý apý kanóa-pe. Upéa-gwi iko'ë-my omombo y-py omboyru va'ekwe ivevuive hagwã kanóa. Ko'ë ko'ëmba omombo. Omombo ranhe y-py omboyru va'ekwe. ¹⁹ Iko'ë-my oipyhy opo-py omombo jevy hagwã y-py kanoagwasu rehegwa. ²⁰ Ou ramo marány yvytugwasu reheve, ndopái yvytugwasu. Are ndojekwaa voíry kwarahy jasytata ave. Upéixa ramo:

—Ndaiporivéi-ma nhane resendeharã, he'i joa ojóupe.

²¹ Are-ma ndokaruvéi ave. Upe-ma ramo oho Paulo kanóa pygwa oí ha-py. He'i íxupe kwéry:

—Ma'erã nerehendúí ra'e xe nhe'ë, xe irũ kwéry? he'i. —Ma'erã peju joty kwehe ra'e Creta ykõi-gwi? Ndapejúí ramo ndojehúiry arã nhande-vy mba'e, he'i. —Nanhamombo reíry arã ra'e nhamboyru va'ekwe, he'i íxupe kwéry. ²² Aỹ penhembopy'agwapy joa katu. Ojere-ta kanoagwasu. Ha nhande kwéry katu ni peteí nanhanheapymi mo'áiry, he'i. ²³ Ko pyhare xe yke-rehe onhembo'y-ma kuri Tupã Nhandejáry rembigwái. Tupã Nhandejáry xe Járy voi. ²⁴ Amboete íxupe va'ety. “Ani ne mytu'e'ỹ, Paulo” he'i xe-vy. “Nerenheapymi mo'ái. Eregwahẽ-ta yvy ete-py erenhembo'y hagwã César rovagwy-py. Ha ne ndive oho va'e gwive katu aresendepa-ta ave” he'i kuri xe-vy, he'i omombe'u-vy.

²⁵ —Upéixa ramo penhembopy'agwapy katu peë, xe irũ kwéry, he'i Paulo. —Ha'e he'i ha-rami oiko-ta. ²⁶ Xe arovía oikotaha he'i ha-rami. Ha omoanha-ta kanoagwasu nhande reheve yvytugwasu. Peteí ykõi-koty omoanha-ta imondo-vy, he'i kanóa pygwa-pe gwive Paulo.

²⁷ Ha upéi katu oho rei kanóa. Ojererosyry uka oiko-vy y-pe. Ygwasu héry Ádria. Mokõi semana rire, pyhare mbyte-py, ojererosyry uka ramo:

—Nhagwahẽ-tama para'e yvy ete-py, he'i ojóupe imbogwataha kwéry. ²⁸ Upéa-gwi oikutu y rye py imbogwey-vy oikwaa hagwã hypyha: Trinta e sete metro nipo ra'e, he'i oikwaa ramo. Oho vyteve. Otantea jevy hypyha: Vinte e oito metro nipo ra'e, he'i oikwaa jevy ramo.

²⁹ —Jaha vyteve ramo, oiméne ojejapi-ta ita-rehe kanóa, he'i ojóupe hikwái.

Upéa-gwi kanóa revigwi omombo y-py imbogwey-vy irundy kanóa mombytaha. Oha'arõ oiko-vy ko'ë. Ojapura ko'ëmba voi hagwã.

³⁰ Ha upéi katu imbogwataha kwéry okanhyse mo'á kanoagwasu-gwi. Ombogwey kanoa'i y-py:

—Oromombo-ta ití-gwi kanóa mombytaha, he'i mo'á. ³¹ Okanhyse-vy ae ra'e. Upe-ma ramo Paulo he'i ore capitão-pe, soldado kwéry-pe ave:

—Ko va'e ndopytái ramo kanoagwasu-py, nanhane resende mo'áiry, he'i. —Nhamanomba-ta para'e, he'i capitão-pe. ³² Ohendu ramo inhe'ë, soldado kwéry omondohóy ikytí-vy opoi hagwã oho-vy y-rehe, ogwerosyry hagwã heraha-vy kanoa'i-pe y. ³³ Hembipe jave ko'ë, he'i íxupe kwéry Paulo:

—Pekaru mani katu. Mokõi semana ne mytu'e'ỹ reheve ereiko ra'e, mba'eve ere'u e'ỹ reheve. ³⁴ Pekaru mani katu, pekaru mani katu, he'i. —Pekaru ramo, pene mbaraete jevy-ta. Ani erejapura teí, he'i. —Ni peteí va'e-pe ndojehu mo'ái mba'eve nhande-vy, he'i íxupe kwéry Paulo.

³⁵ He'i rire oipyhy mbojape omboete Nhandejáry-pe. Enterove pa'ũ-my otima porã. Ombopóy-ma hi'u-vy.

³⁶ Ohexa okaru ramo ipy'agwapy-ma hikwái. Ipy'agwapyra rire, okaru ave. ³⁷ Ha ore kwéry, kanóa pygwa gwive ko duzentos e setenta e seis. ³⁸ Okaru porã rire, omombo y-py gwembyre kwéry trigo ombovevúi porãve hagwã kanoagwasu.

³⁹ Ko'ëmba-ma ramo ndoikwaái yvy. Ohexa hembe'y-py yugwa porã. Upe-py ndaipoxýi y. Hembe'y-rehe oí yvyku'i morotí:

—Jaha katu upe-py. Nhatantea. Jaha-ta para'e upe-py, he'i ojóupe hikwái.

⁴⁰ Upéa-rehe nomboyruvéi inhapytíha. Oheja y-py oho-vy. Upéi ojora isã kanóa mbogwata porãha ojokwa va'ekwe. Upéi ití arigwa lóna omoí jevy yvyra-rehe kanóa tí ári yvytu omoanha hagwã heraha-vy yvy ete-py. ⁴¹ Ha ogweraha itaypa-rupi kanóa-pe yvytugwasu. Ndaysyry jojái-gwi itakuruvi ári oho opyta kanóa tí. Ndogwatavéi. Ha kanóa revigwi-rehe katu ojejapi japi y. Upéixa ramo ojoka voi kanóa-pe y.

He'i soldado kwéry:

⁴² —Preso oí va'e gwive ranhe jajukapa, he'i. —Pono o'yta okanhy oje'ói-vy, he'i. —Okanhy e'ỹ reheve jajuka mani, he'i ojóupe soldado kwéry.

⁴³ Ha ore capitão ndohejái ojuka. Oresendese íxupe, Paulo-pe. Upéa-gwi ndohejái ojuka. He'i ore capitão:

—Pepo ranhe katu y-py. He'yta ranhe katu eresẽ hagwã yvy ete-py, he'i o'yta kwaa va'e-pe.

⁴⁴ Ha o'yta kwaa e'ỹ va'e-pe katu he'i:

—Tapeho katu, he'i. —Ejepyhy katu yvyra ojeka va'ekwe-rehe ereho-vy eresẽ hagwã. Kanóa ojeka va'ekwe pehẽgwe-rehe jepyhy ereho-vy, he'i íxupe kwéry.

Ha upéixa ramo osẽ va'ekwe gwive yvy ete-py onheresendepa-ma voi hikwái.

Paulo ogwahẽ oho-vy Malta ykõi-my

28 Oronheresendepa rire, omombe'u ore-vy ykõi réry. Malta héry. ² Upéi oky-ma. Ama ramo

ho'ysã eterei. Ha upe pygwa ore rereko porã-vy ou ohatapy ore-vy:

—Pegwahẽ katu. Orohatapy-ta peẽ-my, he'i ore-vy.

³ Íxupe kwéry gwarã oho jape'a-rehe Paulo. Omboaty heru-vy omoĩ hagwã tata-py. Ijape'a pa'ũ-my ou mbói. Omoĩ tata-py. “Syryry” he'i osẽ-vy mbói. Opo-ma ipo apy-rehe mbói. Osagwygwyu oĩ-vy ipo-rehe mbói. ⁴ Ha upe pygwa ohexa ramo, he'i ojóupe:

—Upe va'e kwimba'e oporojuka nipo araka'e, he'i hese. —Ygwasu-gwi onheresende kuri. Ha mbói-gwi katu nonheresendevéi-ma. Tupã ojuka uka-tama mbói-py, he'i hese. —Hembiapo vai-gwi ndohejáiry oikove puku íxupe, he'i mo'ã hese hikwái.

⁵ Ha'e ae katu ojéhegwi ombovava rei heity-vy mbói tata-py. Mba'eve ndojehúiry íxupe. ⁶ Ha ha'e kwéry katu ohexa katu katu íxupe: “Itrurupa-ta ipo” he'i mo'ã ojéupe. “Ho'a-tama hetekwe” he'i mo'ã ojéupe. Ohexa katu katu are rire íxupe:

—Mba'eve teĩ ndojehúiry ra'e íxupe. Ndaipu'akái hese ra'e mbói rái. Tupã voi ra'e upéa, he'i jevy mo'ã hese.

⁷ Pepete oĩ ykõi mygwa ruvíxa yvy. Huvíxa héry Públío. Upe va'e ore rereko porã ore mogwahẽ-vy. Mbohapy áry ore mongaru porã ojave. ⁸ Ha mburuvíxa ru oime hasy. Nopu'ávéi voi. Gwupa-py voi oĩ. Gwye rasy-gwi heteraku. Ha Paulo oho ohexa hasy va'e hapy. Omondo mondo Nhandejáry-pe onhe'ẽ okwera hagwã. Upéi omoĩ hete ári opo ombogwera hasy va'e-pe. ⁹ Upéi ojekwaa-ma herakwã. Upéa-gwi ykõi mygwa, hasy va'e gwive ou iha-py. Ha ha'e ombogwerapama. ¹⁰ Heta ore mboete ore rexakwaa kwaa rei-vy hikwái. Oroikotevẽ-ma ramo ome'ẽ me'ẽ ore-vy.

Paulo ogwahẽ oho-vy Roma tetã-my

Mbohapy jasy rire orohopa jevy-ta y-rupi. Oroho jevy-tama ramo, omboyru kanoagwasu ohekoviariõ va'ekwe-py ore rembiporurã va'e gwive. Upe kanoagwasu opyta va'ekwe upe-py ho'a ramo ro'y. Ro'ypa rire, ykõi-my orogwahẽ va'ekwe gwive orohopa jevy. Upe kanóa Alexandria tetã mygwa. Hi'ári oĩ mokõi ta'anga, tyv'ýry mokõi va'e. Oroike jevy oroho-vy kanoagwasu-py.

¹² Orogwahẽ oroho-vy outro tetã-my héry va'e Siracusa. Upe-py oropyta mbohapy áry. Upe rire oroho jevy y-rupi. ¹³ Yry akwã akwã-rupi oroho. Orogwahẽ oroho-vy Régio tetã-my. Peteĩ áry-py ndaijerekwái yvytu. Iko'ẽ-my ore rapykwe-gwi ae ou yvytu. Ou-ma ramo yvytu katu oroho jevy-ma y-rupi. Iko'ẽ-my orogwahẽ oroho-vy outro tetã-my héry Potéoli. Upe-py orosẽmba kanóa-gwi orogwata oroho-vy yvy ete-rupi. ¹⁴ Upe-py orojotopa Hesu nhe'ẽ renduha ndive.

—Pepyta ranhe a-py, he'i ore-vy.

Upéixa ramo peteĩ semana oroiko upe-py. Upe rire oroho jevy. Orogwata oroho-vy Roma tetã-koty.

¹⁵ Ha Hesu nhe'ẽ renduha Roma pygwa va'e ohendu-ma ramo ore rerakwã, ou ore rogwaitĩ. Ou voi ore rape ra'arõha ore rogwaitĩ-vy. Oĩ ou va'e ore rape ra'arõha Praça de Ápio-py. Oĩ ave ou va'e Três Vendas peve. Orohogwaitĩ-ma ore rape ra'arõha-pe. Ha Paulo ohexa ramo:

—Atima porã nde-vy, xe Járy, he'i imboete-vy. Ipy'agwapy jevy-ma.

¹⁶ Upe rire oroike oroho-vy Roma tetãgwasu-py. Upe-py preso rerekoha e'ỹ-rami ogwereco Paulo-pe ore capitão. Oiko hoga pygwa-rami. Peteĩ soldado mante oiko hendive.

¹⁷ Mbohapy áry rire, ombovia uka upe pygwa judeu ruvíxa va'e onhomboaty hagwã hese. Onhomboaty rire he'i íxupe kwéry:

—Naxe rembiapo vaíry va'ekwe, xe re'ýi kwéry, he'i Paulo. —Ndejapo vaíry va'ekwe nhande re'ýi kwéry-rehe. Judeu amyri reko-rupi aiko meme va'ekwe. Ndejapo vaíry jepe xe moĩ rei preso joty. Jerusalém tetã-my xe moĩ preso. Upe rire xe me'ẽ va'ekwe romano kwéry-pe. ¹⁸ Ha romano kwéry xe monhe'ẽ rire hikwái: “Ndaipóri hembiapo vaikwe” he'i xe-rehe. “Upéixa ramo naiporã jajuka íxupe. Japoi íxugwi toho” he'i xe-rehe hikwái. ¹⁹ Ha judeu kwéry katu ndojohu porã upe va'e nhe'ẽ: “Ani erepoi íxugwi. Ejuka ranhe katu” he'i va'ekwe xe-rehe. Upéixa he'i-ma ramo, ha'e-ma xe mburuvíxa-pe: “Aipota xe monhe'ẽ mburuvixagwasu César” ha'e mburuvíxa-pe, he'i omombe'u-vy. —Ha namombe'u mo'ãi mburuvixagwasu-pe judeu kwéry hembiapo vaikwe. Xejehegwa mante amombe'u-ta, he'i.

²⁰ —Ha ko'ánga katu amombe'u-ta peẽ-my Nhandejáry nhe'ẽ. Yma va'ekwe nhande ramói kwéry-pe he'i va'ekwe Nhandejáry. “Oikove jevy va'erã omano va'ekwe gwive” he'i va'ekwe, he'i. —Upéa he'i va'ekwe ogwerovia va'ekwe hikwái. Ha xe arovia ave. Upéa nhe'ẽ arovia-gwi, xe pokwaha-rehe xe rereko. Upéa-gwi xe apombovia uka kuri anhomongeta hagwã pene ndive, he'i ou va'ekwe-pe.

²¹ Upe rire he'i íxupe ou va'e:

—Nogwahẽi vyteri ore-vy nde rehegwa kwatia nhe'ẽ. Judéia yvy-gwi ndoúí vyteri. Nhande re'ýi kwéry ko'a-py ou va'e nane mombe'úiry. Nomombe'u vaíry nde re-hegwa. ²² Ha gwĩ opa-rupi oiko va'e onhe'ẽ vai vai Hesu nhe'ẽ-rehe. Upéa oroikwaa. Upéa-gwi orohenduse voi ndehewigwa, he'i. —Mba'eixagwa ne nhe'ẽ pa orohenduse ndehewi, he'i íxupe judeu kwéry. ²³ Ha upéi katu omopeteĩ áry ou jevy hagwã hikwái.

Upe áry-py ou jevy henda-py. Hoga-py ou heta eterei. Pyharevete ka'aru ete peve oikwaa uka íxupe kwéry Hesu rehegwa nhe'ẽ. He'i íxupe kwéry:

—Anhetegwa voi Nhandejáry nhande ruvíxarã re-hegwa nhe'ẽ. Anhetegwa voi Hesu rehegwa nhe'ẽ, he'i ogwerovia uka etese-vy. —Hesu renonde rupigwa ndaijapúi voi. Upéixa he'i va'ekwe myamyri Moisés, Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety kwéry ave, he'i omombe'u-vy ou va'ekwe-pe.

²⁴ Ohendu ramo inhe'ẽ, oĩ ogwerovia va'e, oĩ ndogweroviái va'e ave. ²⁵ Upéixa ramo oje'oi-pa jevy-ma hikwái. Onhonhe'ẽ mbojey jevy oje'ói-vy. Oje'ói e'ỹ mbojve omombe'u íxupe kwéry Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety he'i va'ekwe. Héry va'e Isaías.

—Ndojaví nipo ra'e onhe'ẽ Nhe'ẽ Marangatu tee va'e ome'ẽ-vy Isaías-pe inhe'ẽrã. Pene ramói amyri

kwéry pegwarã ome'ẽ íxupe. Anhetegwa voi ra'e on-he'ẽ omombe'u. A-rami he'i va'ekwe Isaías:

²⁶“Tereho katu judeu kwéry renda-py. A-rami emombe'u ko va'e nhe'ẽ: Erehendu-ta voi ha erehendu va'e ndopytáiry va'erã nde apysa-py. Erehexa-ta voi ha erehexa va'e ndereikwaáiry va'erã. Aipo-rami ere kuri íxupe kwéry. ²⁷Nainhakã porãvéi-ma judeu kwéry. Ohendu e'ỹ va'e-rami ohendu. Ohexa e'ỹ va'e-rami ave, ohexa. Upéa-gwi ndohexaséi voi, nohenduséi voi. Ndopytáiry ipy'a-py hemiendukwe hi'arandu porã hag-wã. Ndogwerovaséi gweko Nhandejáry omopotĩ hag-wã ipy'a iky'a va'e” †

he'i va'ekwe Isaías judeu kwéry-rehe, he'i Paulo imombe'u-vy. ²⁸—Pejeapysaka porã katu ko va'e nhe'ẽ-

† 28:27 Is 6.9-10

rehe. Are-ma ne'írã joty omosarambi ranhe. Kwehe nomosarambíry judeu e'ỹ va'e-pe. Judeu kwéry-pe mante omosarambi. ãy ae omosarambi-ta Nhandejáry íxupe kwéry judeu e'ỹ va'e-pe nhane resendeharã re-hegwa nhe'ẽ. Ohendu va'erã voíte hikwái, he'i ou va'ek-we-pe Paulo.

²⁹Ohendu ramo inhe'ẽ, oje'oipa judeu kwéry. Onhon-he'ẽ mbojevvy jeyv oje'ói-vy. ³⁰Ha ha'e katu opyta upe-py. Oiko mokõi ro'y opaga-vy ójehe. Oiporu hagwe-py joty oiko. Ou va'e-pe gwive omogwahẽ meme: “Nhag-wahẽ katu jagwapy” he'i meme.

³¹Omombe'u mbe'u Nhandejáry nhande ruvixarã re-hegwa nhe'ẽ. Hesu Cristo rehegwa nhe'ẽ-py oporombo'e mbo'e. Ndaipóri ojoko va'erã íxupe. Notĩry imombe'u-vy.

ROMANOS

epistola de Paulo aos romanos

1 (v1,7) Nhandejáry rembiayhu peiko va'e, hemienói he'yirã, Roma tetã-my peiko va'e. Xe Paulo amondo-ta peẽ-my xe nhe'ẽ. Tapende rovasa katu Nhandejáry, Nhande Ru va'e pende rexakwaa rei-vy. Tapende rexakwaa katu Nhandejáry Hesu Cristo ave. Tapene mbopy'agwapy katu ave. Xe Paulo Hesu Cristo rembigwái voi. Ha Nhandejáry xe renói va'ekwe gwemimondorã. Inhe'ẽ porã mombe'uharã xe poravo va'ekwe. ² Yma va'ekwe Nhandejáry omombe'u nhe'ẽ porã. Hesu ne'írã ojekwaa ramo va'ekwe, hesegwa nhe'ẽ porã omombe'u-ma. Inhe'ẽ-py omombe'u va'ety-pe omombe'u. Ohai uka íxupe kwéry kwatia marangatu-rehe omóí hagwã inhe'ẽ porã. Kwatia nhe'ẽ-py omombe'u Nhandejáry ra'y rekorã. Ha'e Nhandejáry Hesu Cristo voi. Upéi ogwejy ou-vy ko yvy-rehe oiko-ma hagwã kwimba'e ramo. Myamyri Davi remiarirõ voi upéa. Ha upéa ojejuka rire oikove jevy va'erã voi, ojekwaa hagwã hese Nhandejáry ra'y teeha hese, inhe'ẽ marangatu-gwi enterove va'e-rehe ipu'akaha ojehexa uka hagwã hese. ⁵ Ha'e katu xe rexakwaa rei va'ekwe. Xe moí va'ekwe gwemimondorã xe arovia uka hagwã inhe'ẽ entéro tetã tetã mygwa kente kwéry-pe. Ha'e oipota gwéry-py enterove va'e omboete íxupe. ⁶ Ha peẽ ave Roma-py peiko va'e, Nhandejáry pende pe'a Hesu Cristo re'yirã. ⁷

Paulo otima porã Nhandejáry-pe Roma tetã mygwa-rehe

⁸ Ko'ánga atima porã ranhe-ta Nhandejáry-pe pende-rehe kwéry. Hesu Cristo réry-py atima porã-ta. Nhandejáry perovia tee-magwi peiko-vy, pene rerakwã porã opa-rupi oho. Upéa-gwi atima porã Nhandejáry-pe. ⁹ Oração ajapo jave, xe mandu'a meme pende-rehe. Oikwaa Nhandejáry xe mandu'a ndu'aha pende-rehe. Oikwaa xe apu e'yha voi xe. Xe py'a ete gwive amba'apo va'e íxupe, ta'yry Hesu Cristo rehegwa nhe'ẽ porã amombe'u-vy. Are-ma ahase mo'ã pende ha-py. Ajerure rure Nhandejáry-pe ãy aha hagwã apopohu. Xe aha va'erã ha'e oipotaha áry-py aha va'erã. ¹¹ Apohexase eterei amombe'u hagwã peẽ-my Nhe'ẽ Marangatu tee va'e remime'ẽgwe rehegwa nhe'ẽ pejehesa rerova e'y hagwã Hesu-gwi, perovia porãve rãve hagwã íxupe. ¹² Upéixa ramo nhandehopytygwõ va'erã. Xe arovia teeha xe-rehe pehexa kwaa ramo, perovy'a va'erã. Ha perovia teeha pende-rehe ahexa kwaa ramo katu, arovy'a ave va'erã.

¹³ Ahase rei aiko-vy, xe re'yi kwéry, apopohu-vy. Ha xe jokoha katu ndohejáiry aha. Nhande kwéry e'y va'e, judeu e'y va'e outro tetã tetã-rupi oiko va'e-pe namombe'u reíry hagwe-rami, peẽ aipota katu pehendu ave nhe'ẽ porã. ¹⁴ Xe areko amombe'u va'erã voi. Tekotevẽ amombe'u voi Hesu Cristo rehegwa nhe'ẽ porã enterovéa-pe. Aha-ta katu amombe'u karai-pe, karai e'y-pe ave. Aha-ta katu amombe'u imbo'epyre va'e-pe, imbo'epyre e'y va'e-pe ave. ¹⁵ Upéixa ramo amombe'uséte voi peẽ-my hesegwa nhe'ẽ porã Roma-py peiko va'e-pe.

Nainhe'ẽ reíry va'e Nhandejáry. Nhane resende kwaa voi

¹⁶ Xe natíry Hesu rehegwa nhe'ẽ porã amombe'u-vy. Xe arovia voi inhe'ẽ. Xe natíry voi hesegwa amombe'u hagwã. Nainhe'ẽ reíry va'e Nhandejáry. Onhe'ẽ rerovia-ha gwive oresende kwaa va'erã íxupe Nhandejáry. Nhande kwéry, judeu va'e-pe oresendese ranhe. Upéi oresendese ave nhande kwéry e'y va'e-pe, judeu e'y va'e-pe. Upéa-gwi xe natíry voi, nhe'ẽ porã mombe'u-vy. ¹⁷ Upéa nhahendu ramo, oikwaa uka nhande-vy Nhandejáry mba'éixa pa nhane mopotí. Jarovia-ma ramo íxupe, omopotí nhande py'a. Nhane rembiapo porã-rehe rei nanhane mopotíry. Jarovia-gwi íxupe ae nhane mopotí.

"Ogwerovia-gwi íxupe, Nhandejáry remimopotí oikove va'erã Nhandejáry ndive." ^{††} Upéixa voi he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ.

Ndoikóiry ko yvy-rupi ipy'a ky'a e'y va'e

¹⁸ Ha upéi katu Nhandejáry oikwaa uka-ma oiko-vy gwembiaporã. Ogwereco asy va'erã gwí ojeupe omboete e'y va'e-pe gwive. Hemiapo vai va'e-pe gwive ogwereco asy va'erã. Hemiapo vai meme-gwi, Nhandejáry ndohejáí ojekwaa hese anhetegwa va'e rekoha. ¹⁹ Ha Nhandejáry rekoha opa-rupi ojekwaa porã yvypóry-pe. Oikwaa uka íxupe kwéry gwekoha porã. Ha ndoikwaaséi-gwi íxupe ogwereco asy joty va'erã íxupe kwéry. ²⁰ Yma va'ekwe omoingo ko yvy Nhandejáry. Ha upe rire katu Nhandejáry rexa e'y ramo jepe, gwí yma gware ohexa kwaa joty hese hekoha: "Opa e'y reheve ipu'akaha va'e nipo ra'e" he'i hese. "Heko marangatu va'e voi nipo ra'e" he'i Nhandejáry-rehe hikwái. Nhandejáry rembiapokwe rexa-vy ohexa kwaa porã tee voi hese. Oikwaa teí jepe, ndojapóiry heko-

† 1:16 2 Tm 1.8-9 †† 1:17 Hc 2.4

rupi. Upéa-gwi ndikatúiry he'i "Xe ndaikwaáiry íxupe. Xe ndaheko kwaáiry vyteri íxupe. Ndaheko kwaái-gwi, ajapose va'e rei-ma xe ajapo" ndikatúiry he'i. Ohexa kwaa voi hekoha. Oikwaa teĩ jepe ndojapóiry heko-rupi. ²¹ Nhandejáry-pe oikwaa ramo jepe: "Nde ko Nhandejáry voi ra'e" nde'íry joty íxupe. Nomboeteséi íxupe, notima porái íxupe. Nomboeteséi-gwi íxupe, onhembotavy-ma oiko-vy hikwái. Opy'apy-py onhe'ë rei rei oiko-vy. Nahi'arandúí-gwi pytú-my rei oiko va'e-rami oiko hikwái. ²² "Ore ore arandu voi" he'i mo'ã óje-he kwéry. Ha nahi'arandúíry voi hikwái. ²³ Nomboeteséi-ma Nhandejáry omano e'y va'e-pe. Hekovia omboete ta'anga anga Nhandejáry e'y va'e-pe rei. Omboete e'y va'erágwe-pe katu omboete hikwái. Teko rei-pe ae omonhandejáry imboete-vy. Omboete gwyra ra'anga-pe, víxu ra'anga-pe ave. Gwye-rehe oiko va'e ra'anga-pe ave omboete hikwái.

²⁴ Nahi'aranduvéi-magwi, ta-pe porã e'y-rupi Nhandejáry oheja íxupe kwéry oho: "Tojapo katu oiko-vy ha'e ae gwembiapo" he'i hese kwéry. "Gweko ky'a-rupi ae toiko katu" he'i hese. Oheja íxupe kwéry oho onhomongy'a hagwã-rupi, otĩ kwaa e'y reheve ae oiko hagwã. ²⁵ Ombohekovia anhetegwa va'e Nhandejáry rehegwa. Ijapu va'e-pe katu ogwerovia. Nomboeteséi-ma nhane moingohare-pe. Hekovia ombotuvixa mba'e Nhandejáry rembiapokwe imboete-vy. Íxupe ae katu nomboete teéiry. Ha'e ae katu tonhembote opa e'y reheve. Amém.

²⁶ Nomboetési-gwi íxupe, oheja íxupe kwéry Nhandejáry tape vai-rupi oho hagwã. "Toiko otĩ kwaa e'y reheve" he'i hese kwéry. Upéixa kunha notívéi-ma.

Ohasa verei-ma oiko-vy tekoha. Teko ky'a-rupi oiko. ²⁷ Ha kwimba'e ave ohasa verei-ma ave oiko-vy tekoha. Nonhenotĩ kwaavéi-ma oiko-vy. Upéa-gwi omoingo íxupe kwéry tape vai-rupi Nhandejáry hembiaapo apokwe-rehe hereko-vy.

²⁸ Upéixa ramo anhetegwa va'e Nhandejáry rehegwa ndoikwaasevéi. Upéa-gwi omoakã vai íxupe kwéry Nhandejáry. Upéixa ramo ivai ramo jepe, ojohu porã joty hikwái: "Tohasa katu tekoha" he'i hese. Omohembiaapo vai joty íxupe kwéry. ²⁹ Upéa-gwi opaixagwa ojapo. Hembiaapo vai, opamba'e rei oipota ojéupe gwarã, ipy'a vai. Gwapixa oiko porãha ave ndojohu porái. Ha ha'e kwéry oporójuka, onhorairõ, oporombotavy ave. Gwapixa-pe ndohayhúi. Onhe'ë rei rei oiko-vy ojéhe. ³⁰ Onhogwenohẽ vai vai rei ave. Ndaija'éiry Nhandejáry-rehe. Nonhombotéiry-gwi onhe'ëgwasu gwasu rei ojéhe. Onhembotuvixaseve mo'ã hikwái. "Xe tuvixa mba'e, xe tuvixa mba'e" he'i mo'ã oiko-vy ójehe. Ha imandu'a ndu'a gwembiapo vairã-rehe ojapo vaive ive hagwã. Gwu nhe'ë-rehe opyrũ. Osy nhe'ë-rehe ave opyrũ. ³¹ Hi'arandu e'y va'e, hese ndojeroviái va'e. Gwe'yí-pe ndohayhúi, ndojohayhúi va'e. He'i hagwe-rami ndojapói va'e. Ndoporoporiahuverekóiry ave. ³² Upeixagwa apoha "Momyry amondo va'erã íxupe xejéhegwi" he'i Nhandejáry kwatia nhe'ë. Ogwereko va'erã hembiaapo vaikwe-rami. Omano hagwã-py oho va'erã. Upéa oikwaa ramo jepe, ojaposéte katu oiko-vy.

Ha outro kwéry katu upeixagwa ojapo va'e ogwerohory joty hembiaapo. "Iporã" he'i mo'ã joty hembiaapo vai rexa-vy.

Nhandejáry ogwereco enterovéa-pe hembiaapo apokwe-rehe

2 Ma'erã po, xe re'yí, "Ne rembiapo vai-ma" peje rei pende rapixa-rehe? Nde rapixa rembiapo nderejohu porái ramo jepe, ha'e-rami ave nde. Upéixa ramo ojekwaa nde-rehe nde rekoha vai. Upéa-gwi nhande kwéry ramo jepe, nhande kwéry e'y ramo jepe, "Xe ko xe py'a potĩ aiko-vy" ndikatúí ere ndéjehe. ¹² Upeixagwa apoha-pe ogwereco va'erã Nhandejáry hembiaapo apokwe-rehe imoingo asy-vy. Oheko kwaapa voi Nhandejáry. ³ Nde rapixa rembiapo nderejohu porái va'e, ne rembiapo hembiaapo ramigwa voi ave. Ma'erã po, xe re'yí, "Nhandejáry ndaxe mbohasa asy mo'ãí xe rembiapo apokwe-rehe" ere rei ndéjehe? ⁴ Nerepenái para'e Nhandejáry rekoha-rehe. Ha'e nhande poriahuverekoreko va'e. Nanhane mbohasa asy pya'éí va'e nhane rembiapo vaikwe-rehe. Ipoxy rei rei e'y va'e ha'e. Hekoha porã-gwi, nerepenái para'e hese. Ha Nhandejáry oipota ererova nde rekoha. Upéa-gwi nde poriahuverekoreko oiko-vy ererova hagwã hese nde rekoha. Upe va'e peikwaa teĩ voi peiko-vy. ¹⁵ Ha peẽ katu pende apysa e'y va'e-rami joty peiko. Penhembopy'a ratã-gwi, napehenduséi voi inhe'ë. Pepyrũ inhe'ë-rehe. Upéa-gwi Nhandejáry ojehexa uka jevyha áry-py, ogwereco asy va'erã yvypóry-pe. Hembiaapo apokwe-rami ojapo va'erã hese. Inhe'ë-rehe pepyrũ-gwi, pene moingasyve syve va'erã. Upe áry-py ojohu tee va'erã enterovéa-rehe hembiaapo apokwe. ¹⁷ Oĩ hembiaapo porã meme va'e. Oipota ojéupe omomba'egwasu Nhandejáry. Oipota ojéupe omboete. Onhemoingove ukase Nhandejáry-pe. Upe va'e-pe omoingove va'erã ondive Nhandejáry opa e'y reheve. ⁸ Ha hembiaapo porã e'y va'e katu ójehe anhóte oiko. Tekoha-rupi ndoikoséi-gwi, ojeheko rerova ivai va'e-rehe. Upe va'e-pe ogwereco asy va'erã voi Nhandejáry. ⁹ Hembiaapo vai va'e-pe gwive omoingo asy va'erã Nhandejáry. Ombohasa asy ranhe va'erã nhande kwéry judeu va'e-pe. Upéi nhande kwéry e'y va'e judeu e'y va'e-pe ave omoingo asy va'erã. ¹⁰ Ha hembiaapo porã va'e-pe gwive omomba'egwasu va'erã Nhandejáry. Omboete va'erã íxupe kwéry. Ombopy'agwapy va'erã ave. Ohovasa ranhe va'erã nhande kwéry va'e-pe. Upéi nhande kwéry e'y va'e-pe ave ohovasa va'erã. ¹¹ Enterove va'e-pe peteixa ogwereco Nhandejáry. Judeu kwéry, judeu e'y kwéry ave hembiaapo apokwe-rehe peteixa ogwereco. ¹¹

¹² Ha nhande kwéry e'y va'e katu ndoikói myamyrí Moisés remimombe'ukwe-rupi. Hemimombe'ukwe tekoha porã-rupi ndoikóiry. Ha'e ae gweko-rupi joty oiko. Moisés remimombe'ukwe-rupi ndoikói-gwi ojejavý. Ojejavý-gwi, oheja íxupe Nhandejáry. Ha nhande kwéry katu jaikose mo'ã Moisés remimombe'ukwe-

† 2:1 Mt 7.1-2; Lc 6.37; Mt 6.14 †† 2:4 Êx 34.6-7; 1 Pe 3.20
‡ 2:5-6 Sl 62.12; Mt 16.27; 1 Co 3.8; Ap 22.12 †† 2:11 Dt 10.17; At 10.34-35

rupi. Upe tekoha porã omombe'u va'ekwe nhande-vy teko porã-rupi jaiko hagwã. Ha jajejavy joty jaiko-vy ramo, Moisés nhe'ëgwe-rupi ndajaikói ramo, ndojohu porãi nhane rembiapokwe Nhandejáry. ¹³ Upe tekoha porã ohendu rei va'e-pe, "Nde py'a potĩ-ma nde" nde'íry va'erã íxupe Nhandejáry. Ohendu tee va'e-pe ae katu, "Nde py'a potĩ-ma nde" he'i va'erã íxupe Nhandejáry. ¹⁴ Upe tekoha porã-rupi ndoikói nhande kwéry e'ý va'e. Moisés nhe'ëgwe ndoikwaái voi. Ha oikwaa e'ý ramo jepe, Nhandejáry remimbota-rupi joty oiko. Ojéhegwi rei vérami oikwaa hemimbota. ¹⁵ Nhandejáry remimbota ojapo-gwi, oĩ vérami joty he'i va'e íxupe ipy'apy-py, oikwaa uka va'e íxupe. Hembiaipo porã ramo, oĩ vérami joty he'i va'e íxupe, "Iporã erejapo upe va'e" he'i va'e. Ha hembiaipo vai ramo katu, oĩ vérami joty íxupe, "Ne rembiapo vai-ma" he'i vérami joty voi ave íxupe. Ojéhegwi rei vérami oikwaa ra'e Nhandejáry remimbota.

¹⁶ Upéixa ete oiko va'erã. Nhandejáry ojehexa uka jevyha áry-py oiko va'erã. Xe remimombe'ukwe-rami oiko va'erã. Upe áry-py enterovéa-pe omonhe'ë va'erã Nhandejáry hembiaipo apokwe-rehe. Inhe'ë-py Cristo omombe'u va'erã íxupe kwéry ipy'a-py onhemi oĩ va'e. "Iporã" he'i va'erã para'e, "Ivai" he'i va'erã para'e petëi teĩ-pe.

Moisés remimombe'ukwe tekoha porã-rupi ndajaiko porã teíry nhande kwéry

¹⁷ Ha ko'ánga katu amondo-ta xe nhe'ë peë-my, xe re'ýi kwéry. Nhande kwéry va'e-pema amonda-ta xe nhe'ë. "Xe ko judeu kwéry va'e" peje pendéjehe. Tekoha porã Moisés remimombe'ukwe perovia va'e. "Nhandejáry ko ore Jaryve voi" peje pendéjehe gwĩ nhande kwéry e'ý va'e-pe penhemboete uka reise-vy. "Nda-ha'éiry pende Járy tee" peje íxupe onhomba'ejáry-rehe pepondera-vy. ¹⁸ Nhandejáry remimbota peikwaa va'e voi. Upe tekoha porã-py pene mbo'e va'ekwe peikwaa porã hagwã jajapo va'erã, jajapo e'ý va'erã ave. ¹⁹ "Xe ko gwaperã oikwaa e'ý va'e-pe ahexa uka va'e voi" peje rei pendéjehe. "Xe ko pytũ-my rei oiko va'e-pe ahesape va'e voi" peje pendéjehe. ²⁰ "Xe ko hi'arandu e'ý va'e-pe amo'arandu va'e. Oikwaa e'ý va'e-pe ahekombo'e va'e" peje pendéjehe. "Upe tekoha porã-rupi aiko-gwi, xe arandupa voi xe. Anhetegwa va'e gwive aikwaapa xe" peje rei mo'ã pendéjehe. ²¹ Kente mbo'eháry voi nde. Ma'erã po ndapejéi ojóupe "Aníke eremonda teĩ" peje hagwã pende rapixa-pe penhemonhe'ë-vy. Aipo ramo, ma'erã nde voi gwĩ-rami ne monda? ²² "Aníke peiko teĩ nde rapixa rembireko ndive penhomongy'a-vy" peje penhemonhe'ë-vy. Aipo ramo, ma'erã nde voi ereiko nde rapixa rembireko ndive. Tupã kwéry ra'anga pejohu vai voi. "Aníke peike teĩ ha'e kwéry oĩ ha-py" peje ojóupe. Aipo ramo, ma'erã nde voi ereho upe-py pemonda hagwã. ²³ "Nhandejáry remimombe'u ukakwe nhande rekoharã voi ore rekoha" peje mo'ã pendéjehe peponderase-vy ojóehe. Penhemboeteseve mo'ã. Aipo ramo ma'erã pemotĩ Nhandejáry-pe hemimombe'ukwe pejapo e'ý-vy?

²⁴ "Nhandejáry rekoha vérami mo'ã pereko-gwi, xe re'ýi kwéry, nhande kwéry e'ý va'e nombotéi Nhandejáry-pe. Onhe'ë rei rei hese" [†] he'i Nhandejáry kwatia nhe'ë.

²⁵ Gwĩ Moisés remimombe'ukwe tekoha porã va'e gwive rendu-vy, peë kwéry penhepirekytĩ uka va'ekwe. Ha upe tekoha-rupi peiko e'ý ramo katu penhepirekytĩ uka rei araka'e. Penhepirekytĩ uka hagwe ndovaléi peë-my. ²⁶ Ha nhande kwéry e'ý va'e, judeu e'ý va'e katu onhepirekytĩ uka e'ý va'e voi. Ha upe tekoha-rupi oiko-ma ramo, "Xe re'ýi e'ý ramo jepe, onhepirekytĩ uka e'ý ramo jepe, xe re'ýi tee-rami joty oiko" he'i va'erã Nhandejáry nhande kwéry e'ý va'e-rehe. ²⁷ Aipo ramo, "Gwĩ nhande kwéry e'ý va'e hekoha porãve pendéhegwi" he'i va'erã Nhandejáry peë-my. Ha peë katu upe tekoha porã-rupi ndapeikói voi. Upe tekoha pende rehegwa nhe'ë kwatia-rehe onhemoĩ va'ekwe. Penhepirekytĩ uka va'ekwe. Ha upe tekoha-rupi katu ndapeiko teíry voi. Ha nhande kwéry e'ý va'e katu onhepirekytĩ uka e'ý ramo jepe, upe tekoha-rupi joty voi oiko. Upéa-gwi "Judeu kwéry e'ý va'e hekoha porãve pendéhegwi" he'i va'erã peë-my Nhandejáry. ²⁸ Aipo ramo, ntéero judeu kwéry he'i va'e, oipirekytĩ va'e gwive, ndaha'éiry ha'e tee meme. Judeu kwéry oipirekytĩ-gwi mante ndoikóiry judeu tee ramo. ²⁹ Nda-ha'éiry upéixa. Ha judeu tee va'e katu ipy'a potĩ va'e, Nhandejáry remimopotĩ ipy'a. "Xe re'ýi tee voi nde" he'i íxupe va'e Nhandejáry. "Upe tekoha porã kwatia-rehe nhe'ë nhamonhe'ë-gwi, jaiko judeu tee ramo" ja'e mo'ã nhandéjehe. Nhe'ë Marangatu tee va'e oĩ-ma ramo ae nhande py'a-py, jaiko judeu tee ramo. "Xe pirekytĩ-gwi, aiko judeu tee va'e-rami" ja'e mo'ã nhandéjehe. Nda-ha'ei upéa-gwi. Nhande py'a potĩ-gwi ae jaiko Nhandejáry re'ýi ramo judeu tee va'e-rami. Judeu tee va'e katu nombotéi íxupe teko rei. Nhandejáry ae omboete íxupe. ^{††}

3 Upéixa ramo, "Nhande pe'a rei araka'e nhande kwéry e'ý va'e pa'ũ-gwi" oĩ he'i va'e mo'ã upéixa. "Nhanhepirekytĩ rei araka'e" oĩ upéixa he'i va'e mo'ã. "Judeu kwéry va'e teĩ nhande kwéry" oĩ upéixa he'i va'e mo'ã. ² Nahániry. Nanhande pe'a reíry va'ekwe Nhandejáry. Nanhanhepirekytĩ uka reíry va'ekwe. Áy amombe'u ranhe-ta peë-my mba'éixa Nhandejáry nhande rovasa va'ekwe. Nhande kwéry-pete omonhangareko uka nhe'ë porã-rehe omombe'u hagwã. ³ Ha oĩ va'ekwe nhande kwéry judeu va'e ndojapói inhe'ëgwe-rupi: Aipo ramo he'i va'ekwe ndojapóiry voi para'e Nhandejáry, he'i va'e oĩ. ⁴ Nda-ha'éiry upéixa. Ndaijapu mo'ãi Nhandejáry. Onhe'ë-gwi ova e'ý va'e voi ko ha'e. Enterovéa va'e teko rei va'e ijapu ramo jepe, ojapo va'erã katu onhe'ëgwe-rupi Nhandejáry. Ndikatúiry ha'e ijapu ójehe. Upéa-rehe he'i Nhandejáry kwatia nhe'ë:

"Erenhe'ë jave, ojekwaa-ta katu nde-rehe nde apu e'ýha. Ne monhe'ë uka ramo, Ojejavu e'ý va'e voi, he'i va'erã katu nde-rehe. Mba'eve ndojapóiry, he'i joty va'erã nde-rehe." [‡]

† 2:24 Is 52.5 †† 2:29 Fp 3.3 ‡ 3:4 Sl 51.4

Upéixa he'i voi Nhandejáry-rehe Nhandejáry kwatia nhe'ë.

⁵ Oĩ he'i va'e mo'ã: "Nhane rembiapo vai ramo, ojek-waa porãve Nhandejáry-rehe ijapu e'ýha" he'i mo'ã. "Upéixa ramo, nhane rembiapo vaikwe repy-rehe nhane moingo asy ramo, ndaha'úi hembiaapo porã va'e Nhandejáry" oĩ onhe'ë va'e mo'ã Nhandejáry rekoha-rehe. Upéixa he'i mo'ã teko rei, ijapu rei-vy hese. ⁶ Ha ndaha'éiry voi upéixa. Ha Nhandejáry katu ndaheko porã ramu ra'e, ndikatúi ogwereco arã ra'e enterovéa-pe hembiaapo apokwe-rehe. Ha hekoha porã meme va'e voi ha'e. Ijapu e'ý va'e voi ha'e.

⁷ Oĩ he'i va'e mo'ã: "Xe nhe'égwe-rupi ndajapói ramo, ojekwaa porãve ráve Nhandejáry-rehe hekoha apu e'ýha. Ha'e anho mante tuvixa mba'e, he'i va'erã Nhandejáry-rehe omboeteve-vy. Onhemboete ukave Nhandejáry. Onhemboete ukave-gwi, Mbava'e-rehe po xe moingo asy rei va'erã. Mbava'e-rehe po xe rereko rei va'erã xe rembiapokwe repy-rehe?" oĩ he'i va'e mo'ã. ⁸ "Jajapo vai katu onhemomba'egwasuve hagwã Nhandejáry" he'i mo'ã. "Upe va'e Paulo nhe'égwe voi" he'i mo'ã xe-rehe. Xe renohë vai uka rei xe-rehe onhe'ë rei rei-vy. Upéixa xe-rehe ijapu-gwi, iporã katu Nhandejáry omoingo asy íxupe hembiaapo vai va'ekwe repy-rehe.

Ndoikói ojevavy e'ý va'e

(Rm 3.23; Gl 3.22)

⁹ Upe ramo, "Nhande kwéry rekoha ojohu porãve para'e Nhandejáry nhande kwéry e'ý rekoha-gwi" oĩ he'i va'e. Nahániry. Enterovéa-rehe peteíxa ojohu hese. Xe ha'e hagwe-rami, nhande judeu kwéry va'e, judeu kwéry e'ý va'e ave nanhande pu'akavéi-ma nhandéjehe jajevavy-vy. Ipu'akave nhande kwéry-rehe mba'evai nhande mohembiaapo vai uka hagwã. ¹⁰ Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ë:

"Ndaipóri ni peteí va'e ojevavy e'ý va'e. ¹¹ Hi'arandu va'e ndoikóiry. Nhandejáry-pe omoirúse va'e ndoikói ave. ¹² Enterovéa tekoha vai-rupi rei-ma oiko ramo, omboyke-ma Nhandejáry-pe oho-vy. Ndoikovéi-ma ni peteí va'e hembiaapo porã va'e. ¹³ Hetekwe ojevavy e'ý va'e ivai ine ramo. Nanhagwahéséiry ha'e-py. Upéixa ete ijuru vai vai-gwi, nanhamoirúséi íxupe. Oporombotavy tavy onhe'ë vai-vy. Onhe'ë-py oporomomytu'e'ý rei nhande jukase-vy. Mbói nhande su'u-ta va'e-rami, ivai nhande-vy. ¹⁴ Naiporã voi inhe'ë. Tomanu mani, he'i nhande-rehe. Onhe'égwasu gwasu vai rei ojóhehe.

¹⁵ Pya'e a'e voi oiko ojapo vai hagwã gwapixa-rehe. Ndojevokóiry voi íxupe ojuka hagwã-rehe. ¹⁶ Oho harupi ojohu va'e-pe ogwereco asy asy, hese ndaija'ígwi. ¹⁷ Tape porã-rupi ndohóiry. Gwapixa kwéry-pe nombopy'agwapy kwaáiry. Ogwereco asyséte.

¹⁸ Nomboetéi voi Nhandejáry-pe oiko-vy-gwi, upeixa hembiaapo." #

Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ë. ¹⁹ Entéro Nhandejáry kwatia nhe'ë gwive gwí Moisés nhe'égwe-rupi oikose va'e pegwarã. Upéa jaikwaa voi. Nhandejáry

remimombe'ukwe-gwi hembiaaporã enterove oikwaa. Upéa-gwi Nhandejáry ojohu va'erã enterovéa-rehe hembiaapokwe. Hovagwy-py oĩ va'e ndojohúi va'erã onhe'ërã. ²⁰ Gwí Moisés nhe'égwe renduha-pe, "Nde py'a potí-ma nde" nde'íry joty Nhandejáry. Ndojapopái-gwi inhe'égwe nomopotíry joty íxupe Nhandejáry. Upéa nhe'ë jajapose ramo mo'ã, oikwaa uka nhande-vy nhane rembiapo vaikwe. #

"Kiva'e-pe Nhandejáry, Nde py'a potí-ma nde, he'i?" oĩ oporandu va'e

(Gl 2.15-16; 3.11; Fp 3.9)

²¹ Yma va'ekwe Nhandejáry kwatia nhe'ë omombe'u nhande-vy va'ekwe Nhandejáry rembiaporã. Ha ko'ána-ga katu oikwaa uka-ma nhande-vy mbava'e-rehe "Nde py'a potí-ma nde" he'i nhande-vy. Nhande nhande hemopotí uka reise ramo upe tekoha porã-rupi rei jaiko-vy, nanhane mopotíry voi Nhandejáry. ²² Hesu Cristo-rehe jajerovia-gwi ae, "Nde py'a potí-ma" he'i nhande-vy. Entéro Hesu Cristo reroviaha-pe gwive, nhande kwéry va'e, nhande kwéry e'ý va'e ave, peteíxa ogwereco Nhandejáry. Peteíxa ojéhe ojerovia va'e-pe omopotí. ²³ Ndoikói ojevavy e'ý va'e. Enterove ojevavy. Nhandejáry-rami ndoikóiry. Ha'e-rami oikose jepe, ha'e-rami ndikatúi oiko hikwái. ²⁴ Ha jajevavy ramo jepe, nhande rexakwaa rei-ma oiko-vy Nhandejáry. "Ne resende-ma nde Hesu Cristo. Héry-py nde py'a potí-ma nde" he'i nhande-vy Nhandejáry. ²⁵ Omoingo va'ekwe íxupe nhane resendeharã. Nhande-rehe ojevavy-gwi, omboykese va'ekwe nhandéhegwi nhane rembiapo vaikwe. Hesu Cristo-rehe jajerovia-ma ramo ae, omboyke va'erã nhandéhegwi nhane rembiapo vaikwe nhande rereko poxy e'ý reheve. Upéa ojapo Nhandejáry ojekwaa hagwã hese hekoha apu e'ýha. Yma araka'e kente kwéry hembiaapo vai ramo jepe, oha'aró joty íxupe. Ndogwereco asy pya'éiry. ²⁶ Ha ko'ána-ga katu ojohupa oiko-vy enterovéa-rehe hembiaapo vai va'ekwe, ojekwaa hagwã hese hekoha apu e'ýha, hekoha porã teeha ojekwaa hagwã hese. Upéixa voi ojekwaa voi hese hekoha potíha. Mbava'e-rehe Hesu reroviaha va'e-pe gwive omopotí ojekwaa-ma ave hese.

²⁷ Ha ko'ána-ga katu ndikatuvéi-ma nhande ojehehe: "Tekoha-rupi aiko-gwi aiko porãve ndéhegwi" ndaja'evéi-ma ojóupe, tekoha-rupi rei jaiko ramo. "Ne potí-ma nde" nde'íry nhande-vy Nhandejáry tekoha-rupi jaiko-gwi. Jarovia-ma ramo Hesu Cristo-pe ae, aipo he'i nhande-rehe. ²⁸ "Jarovia-ma íxupe. Upéa-gwi nhane mopotí nipo ra'e" ja'e nhandéjehe. "Nhande nhande hemopotí uka reise ramo upe tekoha porã-rupi rei jaiko-vy, nanhane mopotíry voi Nhandejáry" ja'e nhandéjehe. ²⁹ Nhandejáry ndaha'úi judeu kwéry Járy mate. Ha'e ae enterove va'e Járy. Ha'e judeu kwéry Járy, judeu e'ý Járy ave. ³⁰ Enterove va'e-pe nhande rereko peteíxa Nhandejáry. Nhande mopotí nhande kwéry va'e-pe jajerovia-gwi hese. Ogwerovia-gwi íxupe, omopotí ave nhande kwéry e'ý va'e-pe. ³¹ Upe ramo oĩ he'i va'e mo'ã: "Hesu Cristo-pe jarovia-gwi, ndajaikovéi-

† 3:12 SI 14.1-3; 53.1-3 †† 3:13 SI 5.9; 140.3 ‡ 3:14 SI 10.7

†† 3:17 Is 59.7-8 ‡‡ 3:18 SI 36.1

††† 3:20 SI 143.2; Gl 2.16

ma Moisés remimombe'ukwe tekoha porã-rupi" he'i mo'ã ójehe kwéry. Upéixa ave he'i mo'ã nhande-rehe kwéry. Ha upe tekoha porã-rupi ae katu jaiko joty. †

Nhandejáry reroviaha Abraão amyří rehegwa nhe'ë
(Gl 3.6-18; Tg 2.23)

4 Kol'anga amombe'u-ta peë-my myamyří nhande ramoigwasu Abraão rehegwa nhe'ë. Mba'éixa araka'e ipy'a onhemopotí va'ekwe amombe'u-ta. ² Hembiaapo porã-gwi onhemopotí ramo ra'e, "Xejéhegwi rei anhemopotí-ma" he'i arã araka'e ójehe. Ha Nhandejáry rovagwy-py katu ndikatúiry he'i upéixa. ³ Ha Nhandejáry kwatia nhe'ë he'i:

"Ogwerovia-ma va'ekwe Nhandejáry-pe Abraão. Upéa-gwi Nde py'a potí-ma nde, he'i íxupe va'ekwe Nhandejáry." ††

Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ë. Upéa-gwi, "Xejéhegwi rei anhemopotí-ma" ndikatúiry he'i. Ogwerovia-gwi íxupe ae omopotí-ma araka'e íxupe ipy'a. ⁴ Omba'apo va'e-pe hembiaapokwe repy nhame'ë íxupe. Nanhame'ë reíry íxupe. Hemigana ae nhame'ë íxupe. Ha hembiaapo porã-rehe rei nomopotíry Abraão-pe Nhandejáry. Ha teko rei katu gwembiaapo porã-rehe rei onhemopotí ukase mo'ã Nhandejáry-pe. ⁵ Ha Nhandejáry reroviaha katu nonhemopotí ukaséiry gwembiaapo porã-rehe rei. Ndoipotái Nhandejáry nhamba'apo nhandemopotí hagwã-rehe. Ha ipy'a ky'a va'e-pe, onhe'ë reroviaha-pe katu, "Ne potí-ma nde" he'i íxupe Nhandejáry. Onhe'ë reroviaha-pe ojohu porã-gwi, omopotí-ma íxupe Nhandejáry gweko irũrã. ⁶ Upéixa voi he'i araka'e myamyří Davi gwí Nhandejáry remimbovy'a-rehe:

"Nhandejáry remimopotí ovy'a oiko-vy. Nonhemopotíry ojehegwínte hembiaapo porã-gwi. Nhandejáry ae omopotí íxupe"

he'i araka'e Nhandejáry remimopotí-rehe.

⁷ "Hembiaapo vai va'ekwe-rehe ndogwerekói íxupe Nhandejáry. Upe va'e-rehe ovy'a eterei oiko-vy. Hembiaapo vaikwe omboyke íxugwi va'e-rehe ovy'a oiko-vy.

⁸ Hembiaapo vai va'ekwe-rehe naimandu'avéi-ma Nhandejáry. Omboyke-ma voi íxugwi. Upe va'e-rehe ovy'a ete voi oiko-vy." †

Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ë Davi amyří remimombe'ukwe. ⁹ Gwí yma gware reko-rupi ojepirekytí va'ekwe, judeu kwéry ovy'aha anho para'e omombe'u Davi upéixa. Nahániry. Gwí ojepirekytí e'ý va'ekwe, judeu e'ý kwéry ovy'aha ave omombe'u upéixa.

Amombe'u kuri peë-my Nhandejáry kwatia nhe'ë:

"Ogwerovia-gwi íxupe Abraão amyří: Nde py'a potí-ma nde, he'i íxupe va'ekwe Nhandejáry" ††

Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ë. ¹⁰ Araka'e po Nhandejáry he'i upéixa? Abraão ojepirekytí rire-ma para'e he'i araka'e íxupe Nhandejáry. Nahániry. Upéa he'i ramo íxupe, ndojepirekytíry vyteri va'ekwe. ¹¹ Onhemopotí rire-ma ojepirekytí va'ekwe. Ha ojepirekytí e'ý ramo ogwerovia rei-gwi Nhandejáry-pe, omopotí-

ma va'ekwe íxupe. Ha upe rire katu Nhandejáry ojepirekytí uka íxupe ojekwaa hagwã hese ogwerovia-gwi Nhandejáry-pe. Omopotí-ma araka'e íxupe. "Ogwerovia-gwi Nhandejáry-pe omboheko potí-ma íxupe" he'i arã Abraão-rehe. Upéixa-gwi Nhandejáry reroviaha va'e gwive, "Myamyří Abraão nhande ramoigwasu voi ra'e" he'i hese hikwái. Ojepirekytí e'ý ramo jepe, Nhandejáry omopotí joty íxupe va'ekwe. ††¹² Ha gwí ojepirekytí va'e judeu kwéry va'e gwive katu túvy kwéry-rami ave voi ra'e Abraão. Ojepirekytí ramo jepe, oiko ave Abraão reko-rupi hikwái. Ha'e ojepirekytí e'ý ramo vyteri Nhandejáry-pe ogwerovia-ma voi araka'e oiko-vy. Ha'e ogwerovia hagwe-rami áy ogwerovia-ma ave Nhandejáry-pe oiko-vy hikwái. Abraão reko-rupima oiko ave hikwái. Upéixa-gwi túvy kwéry-rami voi ave Abraão.

Nhandejáry he'i tee va'ekwe Abraão-pe gwembiaaporã mombe'u-vy

¹³ He'i tee araka'e Nhandejáry: "Norombotavy mo'ái xe rembiaporã-rehe" he'i. "Ko yvy ame'ë va'erã nde-vy ne ma'erã" he'i. "Ne remiarirõ kwéry onhemomba'e ave va'erã hese" he'i tee Abraão amyří-pe gwembiaaporã-rehe. †††

Upéixa he'i tee ramo íxupe Nhandejáry, Moisés amyří remimombe'ukwe tekoha porã-rupi anho ndoikói araka'e Abraão onhemopotí hagwã mo'ã. Upe tekoha-rupi rei-vyte oiko ramo, nde'íry íxupe. Ogwerovia-gwi íxupe ae araka'e, Nhandejáry omopotí-gwi íxupe ae araka'e, he'i tee araka'e íxupe upéixa. ¹⁴ Nhandejáry reroviaha e'ý reheve Moisés remimombe'ukwe tekoha-rupi rei-vyte oiko va'e-pe, "Penhemomba'e va'erã ko yvy-rehe" he'i ramo Nhandejáry ra'e, jarovia rei arã ra'e íxupe. Onhe'ë rei arã araka'e Abraão amyří-pe. †††¹⁵ Ha upe tekoha-rupi oiko va'e gwive, upe tekoha-rupi ndoikovéi-ma ramo, upe tekoha ohasa-ma ramo, ogwereco asy va'erã íxupe Nhandejáry. Ha upe tekoha kwaa e'ý va'e-pe katu ja'e rei arã: "Petekoha rasa-ma peiko-vy. Peiko katu upe tekoha-rupi" ja'e rei arã íxupe. ⁵

¹⁶ Upe ramo ogwerovia-magwi íxupe omombe'u araka'e Abraão amyří-pe hekoharã he'i tee-vy araka'e íxupe. Hemiarirõ kwéry-pe gwive ave he'i tee araka'e Nhandejáry. Ohexakwaase rei íxupe kwéry. Entéro heroviaha-pe ohovasa va'erã. Gwí Moisés amyří remimombe'ukwe tekoha-rupi oiko va'e-pe, upe tekoha kwaa e'ý va'e-pe ave ohovasa va'erã. Abraão ogwerovia hagwe-rami ave ogwerovia-gwi, ohovasa va'erã ohexakwa rei-vy hemiarirõ joapyri pyri-pe gwive. Upéa-rehe he'i Nhandejáry kwatia nhe'ë: ††

"Heta tetã tetã-rupi oiko va'e, Nhande ramói, he'i va'erã nde-rehe. Erejerovia hagwe-rami ave, ojerovia-ma va'erã xe-rehe, he'i Abraão-pe Nhandejáry." †††

Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ë. Upéa-gwi nhande ramói-rami ave voi ra'e Abraão. Nhandejáry

† 3:31 Gl 2.15-21 †† 4:3 Gn 15.6 ‡ 4:8 Sl 32.1-2 †† 4:9 Gn 15.6

‡† 4:11 Gn 17.10 ††† 4:13 Gn 17.4-6; 18.18; 22.17-18 ††† 4:14 Gl 3.18 § 4:15 Rm 7.7,10-25 †† 4:16-17 Gl 3.16,29 †† 4:16-17 Gn 17.5

rekoha apu e'ý va'e-gwi, hese ojerovia-gwi, omoangeri ngeri inhe'égwe Abraão. Ha Nhandejáry, Abraão ojerovia hese va'e katu, omano va'ekwe-pe omoingove jevy va'e voi. Gwĩ oiko e'ý va'e-pe mba'eve-gwi omoingo joty onhe'ẽ-rupi. ¹⁸ Ha Abraão katu: "Oiko-ta nde ra'y" he'i ojúpe ramo, ogwerovia-ma Nhandejáry-pe. Ituja ramo jepe oha'arõ arõ ojúpe omombe'u va'ekwe Nhandejáry. Upéa-gwi onhemboheta-ma onhemboe'ýi-vy hemiarirõ tetã tetã-rupi oiko va'e. Upéixa voi oiko va'ekwe Nhandejáry kwatia nhe'ẽ he'i hagwe-rami:

"Upéixa onhemboe'ýi e'ýi va'erã ne remiarirõ kwéry" † he'i araka'e Nhandejáry kwatia nhe'ẽ Abraão-rehe. ¹⁹ Ha'e omboty-tama cem ángo. Ituja eterei ramo jepe ndogwerovia ku'a ku'ái ojúpe he'i va'ekwe Nhandejáry. Gwete-rehe imandu'a oiko-vy. Haimete-ma ndaipu'akavéi gwete-rehe. Omano hagwã-ramima oiko. Ójehe ndaipu'akavéi-ma. Igwaigwĩ-ma hem-bireko Sara. Naimembýi va'e voi ha'e oiko-vy. Ogwenogwaigwĩ-ma omemby e'ýha. Upéa-rehe imandu'a jave, ndogwerovia ku'a ku'áiry joty ojúpe he'i va'ekwe Nhandejáry. "Áy ndahexa mo'ávéi-ma xe ra'yrã" nde'íry joty ójehe. Ogwerovia tee joty. ††²⁰ "Mba'éixa po oiko-ta xe ra'y?" nde'íry joty. Ojúpe he'i va'ekwe Nhandejáry ndogwerovia ku'a ku'ái joty. Ogwerovia tee-gwi, ojerovia teeve eve joty hese. "Nde ko nde tuvixa mba'e va'e voi" he'i Nhandejáry-pe omboete-vy. ²¹ "Nhandejáry he'i tee ramo, ojapo nhande-vy" he'i. "He'i hagwe-ramima ojapo va'e voi nhande-vy. Ojapo kwaa voi xevy gwarã. Hekoha apu e'ýha aikwaa voi xe" he'i Nhandejáry-rehe ogwerovia tee-vy. ²² Upéixa-gwi ogwerovia tee-gwi, "Ha'e ipy'a potĩ-ma" he'i hese Nhandejáry. ²³ Upéa Nhandejáry kwatia nhe'ẽ he'i ranhe Abraão-rehe. ²⁴ Ha upe rire katu he'i-ma nhande-rehe ave. Nhandejáry Hesu moingove jevyha-rehe jajerovia-ma ramo "Nde py'a potĩ-ma nde" he'i ave va'erã nhande-vy Nhandejáry. Upéixa voi upéa Nhandejáry kwatia nhe'ẽ he'i-ma nhande-rehe ave. ††²⁵ Nhandejáry nhe'ẽ-py ojejuka va'ekwe Hesu. Jajejavy-gwi omano. Upéi omoingove jevy va'ekwe íxupe, nhande py'a potĩ reheve onhemoirũ uka hagwã nhande-vy.

Nhande py'a omopotĩ-ma Nhandejáry

5 Upe ramo Nhandejáry-pe jarovia-magwi, nhande py'a potĩ reheve jaiko. Nanhande rereko asyvéi-ma va'erã Nhandejáry. Nhane mbojoja va'e ojúpe Nhandejáry Hesu Cristo. Heko-rupi mante jaiko. ² Hese jajerovia-gwi, Cristo nhande reru va'e, nhande rovasa nhande rexakwaa rei-vy hagwã-py nhande reru. Ha ko'ánga Nhandejáry reko irũ ramo-ma jaiko. Ojehexa uka ramo Nhandejáry reko porã teeha, onhembotuvixa mba'e ramo ave, jaiko va'erã katu heko-rupi. Upéa jaikwaa voi. Upéa-rehe javy'a ete voi jaiko-vy. ††³ Gwĩ nhande rereko asyha-pe ae nanhanheme'ëi. Nhande rereko asy jave, javy'a joty nhande, nhane mbaraeteve teve joty jaiko-vy, jajehesa rerova e'ý hagwã Nhande-

járy-gwi. Upéa jaikwaa-gwi, javy'a joty jaiko-vy. ⁴ Jajehesa rerova e'ý ramo íxugwi, "Xe rerovia tee nipo ra'e" he'i arã nhande-rehe Nhandejáry nhande johu porã-vy. ⁵ Nhande johu porã-gwi, jaikwaa voi jaiko porã hagwã Nhandejáry ndive. "Nhandejáry ndive jaiko porã va'erã" ndaja'e reíry voi nhandéjehe. Ha Nhe'ẽ Marangatu tee va'e, nhande-vy Nhandejáry remime'égwe, oikwaa uka nhande-vy Nhandejáry nhande rayhu tee reiha nhande py'a ete gwive jajohayhu hagwã. Upéixa-gwi, "Nhandejáry ndive jaiko porã va'erã" ndaja'e reíry voi nhandéjehe. ††

⁶ Nhandéjehe nanhande pu'akái vyteri ramo, nhande rekoha vai ramo, upe jave Cristo ojejuka-ma va'ekwe nhande-rehe. Nhandejáry omboopy hagwe-py omano. †††⁷ Ojejavy e'ý va'e-rehe hasy peve voi nhamano va'e, nhande rekove-rehe nhane rakate'ý-gwi. Ha nhande poriahuvereko reko va'e-rehe katu, "Naxe rakate'ýiry xe rekove-rehe. Hese amano hagwã-rami aĩ" oĩ para'e upéixa he'i hese. "Hese amano hagwã-rami joty" he'i para'e hese. ⁸ Ha Nhandejáry katu oikwaa uka-ma va'ekwe oiko-vy nhande rayhu tee reiharã oikwaa uka-ma va'ekwe nhande-vy. Jajejavy vyteri jaiko-vy ramo, Cristo nahakate'ýiry gwekove-rehe. Nhande rekovia omano va'ekwe nhande-rehe. ⁹ Nhande rekovia gwugwy avyete-py ojejuka-gwi va'ekwe, áy ipotĩ-ma Nhandejáry-pe nhande py'a. Upéa-gwi Cristo nhane resende va'erã voi. Ogwahẽ va'erã Nhandejáry áry enterove-pe ohekojohupa hagwã, hembiaapo vaikwe-rehe ogwerekoko asy hagwã íxupe kwéry. Upeha áry-py nhane resende va'erã katu Cristo. Nanhande mondói va'erã nhane mbohasa asy hagwã-py. ¹⁰ Yma va'ekwe nanhande a'éiry va'ekwe Nhandejáry-rehe. Ha Ta'ýry nhande-rehe omano-gwi gweko irũã nhane moingo va'ekwe Nhandejáry. Áy Nhandejáry nhamoirũ-ma jaiko-vy. Ha Cristo nomanovéi hagwã-ma oikove jevy-gwi, nhane resende sende meme va'erã katu oiko-vy. ¹¹ Areko joty amombe'uve va'erã peẽ-my. Áy Nhandejáry Hesu Cristo nhane moingo-ma Nhandejáry irũ ramo nhande rereko asy e'ý reheve. Upéa-gwi nhane mbovy'a vy'a oiko-vy Nhandejáry.

Adão amyrĩ rembiapokwe ndaha'ëi Cristo rembiapo-rami

(1 Co 15.21-22)

¹² Yma va'ekwe ojejavy-ma nhande ypy héry va'e Adão. Ha'e ojejavy ranhe-gwi, ombojejavy va'ekwe yma gware yvypóry kwéry-pe. Ojejavy-gwi momborypa oiko Nhandejáry-gwi omano hagwã-rami voi hikwái. Upéa-gwi ojejavy-ma va'ekwe entéro yvypóry gwive. Upéa-gwi momborypa oiko Nhandejáry-gwi omano hagwã-rami voi oiko hikwái. †††¹³ Ne'írã omombe'u va'ekwe Nhandejáry yvypóry kwéry-pe tekoha porãã. Áry porukwe-rupi rei oiko hikwái. Ha'e kwéry hekorã ne'írã omombe'u ramo jepe, ojejavy joty oiko-vy hikwái. Ha gweko hagwã oikwaa e'ý va'e oiko ha-py, "Amoingo asy va'erã íxupe" nde'íry Nhandejáry. Hembiaapo vai va'ek-

† 4:18 Gn 15.5 †† 4:19 Gn 17.17; Hb 11.12 †† 4:24 Rm 15.4; 1 Co 9.10; 10.11 †† 5:2 Mt 5.11-12

†† 5:5 Tg 1.2-3,12; 1 Pe 1.5-7; 4.13 ††† 5:6 1 Tm 1.15; 1 Pe 3.18 ††† 5:12 Gn 2.17; 3.6,19

we-rehe ne'írã imandu'a hese Nhandejáry. ¹⁴ Ha hembiapokwe-rehe ne'írã imandu'a ramo jepe Nhandejáry, ojevavy joty oiko-vy va'ekwe hikwái. Adão amyri rire Moisés amyri oiko peve, Nhandejáry nomombe'úi íxupe ha'e kwéry hekorã. Tekoha porã ndoikwaái-gwi, "Nohendúi voi xe remimombe'ukwe" nde'íry hese Nhandejáry. Ha ndoikói-gwi Nhandejáry reko-rupi, ojevavy joty oiko-vy va'ekwe. Ójehe ndaipu'akavéi-ma. Mombryrypa oiko Nhandejáry-gwi omano va'erã-rami rei hikwái. Ha Adão katu nohendúi-ma va'ekwe ojeupe he'i va'ekwe Nhandejáry. Ha he'ýi kwéry-pe katu nomombe'úi Nhandejáry hekorã kwéry. Upéa-gwi Adão ojevavy hagwe-ramima ha'e kwéry ndojejavýry. Ha'e-rami ojevavy e'ý ramo jepe, mombryrypa oiko araka'e Nhandejáry-gwi. Omano va'erã-rami rei oiko hikwái.

Adão rehegwa nhe'ë he'i Cristo ou va'erã-rehe. ¹⁵ Ha Cristo rembiapo ndaha'éi Adão rembiapokwe-rami. Nhande ypy Adão gwí ojevavy va'e gwive ypy voi. Ha Cristo katu enterovéa-pe omopotí hagwã oikwaa. Ojevavy-ma va'ekwe Adão. Ha Nhandejáry katu nhande rovasa va'ekwe nhande rexakwaa rei-vy. Adão ojevavy-magwi, mombryrypa oiko araka'e Nhandejáry-gwi hikwái. Omano va'erã-rami rei oiko yma gware yvypóry kwéry. Ha Nhandejáry katu nhande rexakwaa porã rei voi va'ekwe. Nhande kwéry gwive nhande rovasa vasa va'ekwe peteí héry va'e Cristo, ha'e ramigwa ndoikóiry va'e. Upéa-gwi opamba'e-py nhande rexakwaa porãve ráve katu Nhandejáry. ¹⁶ Ha ndaha'éi Adão rembiapokwe-rami Nhandejáry rembiapo. Nhande ypy Adão ojevavy rire-ma, "Ha'e onhembopy'a ky'a-ma" he'i hese Nhandejáry. Upéixa he'i ave nhande-rehe Nhandejáry. Ha nhande kwéry katu heta jajejavy javy rire-ma jepe "Nde py'a potí-ma nde" he'i joty nhande-vy nhande rexakwaa rei-vy. ¹⁷ Oí peteí va'e nhande ypy ojevavy va'ekwe. Peteí jepe ojevavy ramo, ndaipu'akavéi-ma ójehe enterovéa. Omano va'erã-rami rei hikwái. Ha outro peteí va'e, Hesu Cristo jaroviaha ypy va'e rembiapo iporã eteve voi. Nhandejáry rembiexakwaa rei va'e gwive, "Nde py'a potí-ma nde" he'i íxupe va'e gwive, upeixagwa Nhandejáry rekoha-rupita ae oiko, peteí oiko va'e Cristo omoingove íxupe-gwi.

¹⁸ Upéixa ramo peteí va'e ojevavy-gwi iky'a-ma nhande py'a. Ha upe rire katu peteí va'e ojevavy e'ý-gwi, "Nde py'a potí-ma nde" he'i nhande kwéry-pe Nhandejáry nhane moingove-vy. ¹⁹ Nhandejáry nhe'ë peteí va'e nhande ypy nohendúi va'ekwe. Upéa-gwi nhande kwéry gwive jajejavy va'ekwe. Ha upe rire katu peteí va'e ohendu va'ekwe ojeupe he'i va'ekwe Nhandejáry. Upéa-gwi, "Nde py'a potí-ma nde" he'i va'erã heta heta va'e-pe Nhandejáry.

²⁰ Upe ramo omombe'u va'ekwe Nhandejáry nhande rekoha porãre rehegwa nhe'ë. Upéixa teko rei ndoikói ramo upe tekoha porã-rupi, Nhandejáry oipota ojekwaapave hese upe tekoha-rupi oikose e'ý etereiha. Ha teko rei ivaive ive va'e ojapo-ma ramo, upe jave nhande rexakwaa porãve ráve joty Nhandejáry nhande rovasa-vy. ²¹ Yma va'ekwe jajejavy-gwi, ipu'aka

nhande-rehe tekoha vai. Nhande pu'akavéi-ma nhandéjehe. Nhamano va'erã va'e-rami jaiko rei va'ekwe jajejavy-gwi. Ha upe rire katu nhande rovasa-ma va'ekwe nhande rexakwaa rei-vy ndaipu'akavéi-ma hagwã nhande-rehe tekoha vai. Nhandejáry Hesu Cristo omano-gwi nhande-rehe, nhane mopotí-ma va'ekwe Nhandejáry. Nhande py'a potí-gwi, nhane moingove opa e'ý reheve jaiko hagwã he'ýi tee ramo.

Cristo-pe peteíxa nhamoirũ ramo, jaiko voi nhande
(2 Co 5.17; Gl 2.20; 5.24)

6 Oí he'i va'e mo'ã oiko-vy: "Jajejavy ramo jepe, nhande poriahuvereko reko joty arã Nhandejáry" he'i mo'ã. "Aipo ramo, iporã jajejavyve, nhande poriahuverekove hagwã" he'i mo'ã. ² Ndaha'éi upéa-rehe. Nhande-rehe ndaipu'akavéi-ma ae tekoha vai. Mba'e vai-rupi ndajaikovéi-ma nhande. Nhamano va'e-rami-ma jaiko íxupe. Omano va'ekwe-rami jaiko mba'evaipe. Upéixa-gwi ndikatuvéi-ma jajejavy jaiko-vy. ³ Nhandemongarai ramo va'ekwe, jajehexa uka va'ekwe Cristo Hesu-pe peteíxa nhamoirũmaha íxupe. Ha'e omano va'ekwe. Peteíxa nhamoirũ-ma ramo íxupe, omano va'ekwe-rami ave jaiko-ma indive. Upéa peikwaa voi. ⁴ Nhane mongarai ramo va'ekwe, peteíxa nhamoirũmaha íxupe jahexa uka va'ekwe. Ha'e omano va'ekwe. Peteíxa nhamoirũ-ma ramo íxupe, omano va'ekwe-rami ave jaiko hendive. Ndajajejavývúi-ma voi. Upéi Cristo-pe omoingove jevy ramo Nhande Ru, ojekwaa voi hese heko mbaraeteha. Cristo oikove jevy hagwe-rami oipota nhande ave nhande rekoha pyahu jaiko-vy. Oipota nhambopyahu nhande reko jaiko-vy. [†] ⁵ Cristo omano va'ekwe. Peteíxa nhamoirũ-ma ramo íxupe va'ekwe, omano va'ekwe vérami jaiko indive. Upéixa ete ha'e vérami nhane moingove jevy ramo, peteíxa nhamoirũ va'erã íxupe. ⁶ Nhandejáry rembiaporã jaikwaa voi. Kurusugwasu-rehe omano ramo va'ekwe Cristo, hendive nhande reko tujakwe ave omano va'ekwe. Oipe'ase nhandéhegwi nhande rekoha vaikwe nhande jajapose va'e rei ndajajapovéi-ma hagwã, ndaipu'akavéi-ma hagwã nhande-rehe tekoha vai. ⁷ Nhamano ramo ndaipu'akavéi-ma nhande-rehe tekoha vai. Upéa jaikwaa voi. ⁸ "Cristo ndive omano va'ekwe-rami jaiko-ma ramo, indive gwarã nipo ra'e nhande" ja'e nhandéjehe jarovia-vy íxupe. ⁹ Cristo omano rire oikove jevymaha jaikwaa voi. Nomanovéi-ma va'erã. Ójehe ipu'aka-magwi, nomanó hagwávúi-ma voi ha'e oiko-vy. ¹⁰ Ojejuka-ma ramo, omano va'ekwe nhande-rehe ndaipu'akavéi-ma hagwã tekoha vai nhande-rehe. Peteígwe mante omano va'ekwe. Ha upe rire katu nomano manovéi-ma va'ekwe oiko-vy. Ko'án-ga katu oikove jevy-gwi Nhandejáry pegwarã-ma voi ha'e oiko. ¹¹ Upéixa ete iporã katu: "Ndaipu'akavéi-ma xe-rehe tekoha vai. Amano va'ekwe-rami aĩ joty. Cristo Hesu-pe peteíxa amoirũ-gwi, ãy Nhandejáry pegwarã-ma voi aiko" ja'e nhandéjehe. Nhandeheme'évéi-ma tekoha vai-pe. ^{††}

† 6:4 Cl 2.12 †† 6:11 2 Co 5.15; Gl 2.19-20

¹² Anive penheme'ë tekoha vai-pe ipu'aka hagwã pende py'a-rehe, pejapose va'e rei pejapo hagwã. ¹³ Naiporãi katu penheme'ë íxupe. Pende rete poru-ma ramo, ojapo vai uka va'erã peë-my. Hekovia Nhandejáry-pe ae katu penheme'ë. Pemanu va'ekwe-rami pene moingove jevy va'ekwe. Upéa-gwi peheja katu Nhandejáry po-py pende py'a gwive pende rete gwive pende rete poru hagwã pene moembiapo porã uka hagwã. ¹⁴ Naiporãi katu pende-rehe ipu'aka tekoha vai. Yma va'ekwe Moisés remimombe'ukwe tekoha porã-rupi peikose mo'ã. Pendejéhegwi peiko va'ekwe. Ha ko'anga katu Nhandejáry pende rovasa vasa va'erupi peiko. Pende rexakwaa kwaa rei-gwi peiko porã voi. Upéa-gwi naiporãi katu pende-rehe ipu'aka tekoha vai.

Peiko-ma Nhandejáry rembigwái ramo pejevay e'ý hagwã

¹⁵ Oí he'i va'e mo'ã oiko-vy: "Iporã para'e jajevay" he'i. "Yma Moisés remimombe'ukwe tekoha-rupi mo'ã jaikose va'ekwe nhandemopotí hagwã mo'ã. Ha ko'anga katu Nhandejáry rembiporiahuvareko ramo jaiko-gwi, nhane potí-ma jaiko-vy. Upéa-gwi jajevay ramo jepe, nandane moingo asy mo'ãi para'e Nhandejáry" he'i mo'ã oiko-vy hikwái. Ndaha'ëi voi upéixa. ¹⁶ Erenheme'ë ramo ijokwaiha-pe inhe'ë rendu ramo, nde ruvixa ramo oiko arã nde-vy. Hembigwái ramo ereiko va'erã íxupe. Mba'e vai-pe erenheme'ë ramo, eremano va'erã. Aipo ramo mombyry erepyta arã Nhandejáry-gwi. Ha Nhandejáry po-py katu erenheme'ë ramo, inhe'ë erehendu ramo, "Nde py'a potí-ta nde" he'i va'erã nde-vy. Upéa peikwaa voi.

¹⁷ Ha atima porã katu Nhandejáry-pe pende-rehe. Yma mba'e vai ipu'aka araka'e pende-rehe. Ha upe rire katu pehendu-ma va'ekwe peë-my hemimombe'ukwe heko-rupi peiko hagwã. Pende py'a gwive pehendu-ma va'ekwe inhe'ë. ¹⁸ Pende-rehe ndaipu'akavéi-ma mba'e vai. Peiko-ma Nhandejáry rembigwái ramo pejevayve e'ý hagwã. ¹⁹ Napene arandupáiry vyteri. Upéixa-gwi apomo'arandu-ta tembigwái rehegwa nhe'ë-rami. Yma penheme'ëmba va'ekwe pende py'a gwive mba'e vai-pe hembigwairã penhemongy'a hagwã pejapo vaive ive hagwã. Ha ko'anga iporã katu penheme'ëmba Nhandejáry-pe hembigwairã pejevayve e'ý hagwã, peiko marangatu hagwã peiko-vy.

²⁰ Yma araka'e peiko mba'evai rembigwái ramo peiko. "Pejapo katu Nhandejáry remimbota" nde'íry araka'e peë-my nde rerekwa. ²¹ Áy katu petí pene rembiapokwe-gwi. Yma pene rembiapo vai jave, pene rembiapokwe ndovaléi araka'e. Napende rovasái voi araka'e Nhandejáry. Upéixa pejapo ramo, mombyry rei pemanu arã Nhandejáry-gwi. ²² Ha ko'anga katu pende-rehe ndaipu'akavéi-ma mba'e vai, Nhandejáry rembigwái ramo peiko-magwi. Penheme'ë-ma íxupe peiko marangatu hagwã hendive peikove opa e'ý reheve hagwã. Upéixa íxupe penheme'ë ramo, entéro ne rembiapo ovale voi. ²³ Ha jajevay ramo nhande rembiapo

apokwe-rami nhande rereko arã. Mombyry rei nhamano arã Nhandejáry-gwi. Ha Nhandejáry Cristo Hesu-pe peteíxa nhamoirũ ramo, ondive nhane moingove meme va'erã voi Nhandejáry nhande rexakwaa rei-vy. †

Omenda va'e rehegwa nhe'ë

7 Peë xe re'ýi kwéry, tekoha rehegwa nhe'ë kwaaha voi. Upéixa-gwi peë-my amombe'u-tama va'e peikwaa voi. Tekoha rehegwa nhe'ë jaikove va'e pegwarã. Ndaha'ëi nhamano va'ekwe pegwarã tekoha. ² Upéixa voi kunha ime va'e tekoha-rupi oiko jave, oikove vyteri ramo iména, ndikatúi oheja oho-vy. Ha omano ramo katu ndaipu'akavéi hese imenakwe. ³ Upéixa ramo iména oikove vyteri ramo, outro kwimba'e ndive oiko ramo, "Teko ky'a-rupi oiko" ja'e arã hese. Ha iména omano ramo katu ndaipu'akavéi hese. Omenda pyahu jevy ramo outro kwimba'e-rehe, tekoha-rupi joty oiko va'erã. Omano va'ekwe rereko asyhaty e'ý upéa. Ndoikovéi omano va'ekwe pogwy-py, ojei-ma íxugwi. Ndaixupe gwarã inhe'ë. ⁴ Upéixa ete pende rekoha, xe re'ýi kwéry. Cristo omano va'ekwe. Cristo-pe peteíxa pemoirũ-gwi, omano va'ekwe-rami ave peiko va'ekwe. Yma va'ekwe he'i va'ekwe Moisés: "Nderejapopái ramo upe tekoha porã nhe'ë gwive, eremano arã mombyry Nhandejáry-gwi ereiko hagwã" he'i va'ekwe Moisés Nhandejáry nhe'ë ohai-vy. Áy jajerovia-magwi Cristo-rehe, upéa nhe'ë ndaha'evéi nhande-vy gwarã. Ha'e kuri peë-my: Imenakwe nomandavéi-ma gwembirekokwe-rehe. Ndoikovéi-ma omano va'ekwe pogwy-py, ojei-ma íxugwi. Upéixa ete Hesu Cristo-pe nhamoirũ-gwi, omano va'ekwe-rami jaiko-gwi, ndaha'ëi nhande-vy gwarã Moisés rembihaikwe. Ha Cristo omano rire, omoingove jevy íxupe Nhandejáry. Upéa-gwi áy peiko-ma he'ýi ramo yva'a porã va'e-rami, pene rembiapo porã porã hagwã íxupe. ⁵ Yma jajapose va'e rei jajapo va'ekwe. Upe-ma ramo, "Ani erejapo teí upéa" he'i ramo Moisés remimombe'ukwe nhande reko-harã, ivaive ive va'e joty jajapose va'ekwe. Yvyra hi'upy e'ý vaive va'e-rami nhane rembiapo vai vai jaiko-vy va'ekwe. Nhane rembiapo vai vyteri ramo ra'e, mombyry Nhandejáry-gwi jaiko arã ra'e. Nhamano hagwãixa jaiko va'ekwe. ⁶ Upéa yma gware tekoha porã nhe'ë ipokatu joty. Ha peteíxa nhamoirũ-ma ramo Cristo-pe, áy upéa kwatia nhe'ë ndaha'evéi nhande-vy gwarã. Áy omano va'ekwe-rami jaiko íxupe. Ndaipokatuvéi-ma nhande-rehe upéa yma gware nhe'ë. Nhe'ë Marangatu tee va'e reko-rupi ae nhamba'apo Nhandejáry-pe jaiko-vy.

Upe tekoha porã nhe'ë amonhe'ë ramo, aikwaa-ma xe rekoha vai (Rm 3.20)

⁷ Oí he'i va'erã para'e: "Naiporãi ra'e Moisés amyří remimombe'ukwe tekoha" he'i mo'ã. Ndaha'ëiry upéixa. Upe tekoha rehegwa nhe'ë ahendu-ma ramo, xe

† 6:13 Cl 3.5; 2 Co 5.14-15 †† 6:18 Gl 5.1

‡ 6:23 Gl 6.7-8

rembiapo vaikwe aikwaa-ma voi. “Aníke peipota teĩ pende rapixa mba'e” nde'íry ramo ra'e upe tekoha re-hegwa nhe'ë, ndaikwaái arã ra'e xe rekoha vai. ^{†8} “Ani ne mba'e jerure rure teĩ” he'i Moisés amyri rembihaikwe tekoha porã mombe'u-vy. Upéa nhe'ë amonhe'ë ramo jepe, ajevavy joty. Aipota eterei xe rapixa mba'e. Upéa-gwi ajevavyve vyve aiko-vy. Upe tekoha ndaikwaái ramo ra'e, ndaikwaái arã ra'e xe rekoha vai. Naxe mbojevavyi arã ra'e. ⁹ Yma upe tekoha re-hegwa nhe'ë kwaa e'ÿ-vy aiko va'ekwe. Ha upe rire katu: “Ani erejapo teĩ upeixagwa” he'i pykatu upe tekoha re-hegwa nhe'ë, ajaposeve seve joty. ¹⁰ Upéi mombyry aiko va'ekwe Nhandejáry-gwi amano va'ekwe-rami. Upe tekoha porã-rupi meme mo'ã oipota va'ekwe xe aiko hendive Nhandejáry. Ha xe katu mombyry-ma aha va'ekwe aiko-vy Nhandejáry-gwi. Aiko teĩ. Omano va'ekwe-rami aiko va'ekwe íxugwi. ¹¹ Upe tekoha nhe'ë amonhe'ë ramo jepe “Aníke erejapo teĩ upeixagwa” he'i pykatu, xe ajaposeve seve joty. Upe tekoha-rupi aikose mo'ã ramo jepe, anhembotavy-ma joty. Upe tekoha nhe'ë xe mbojevavyve joty. Ajevavyseve joty. Upéixa ramo ajevavy javy-gwi, omano va'ekwe-rami aiko va'ekwe.

¹² Upéixa ramo Nhandejáry rekoha marangatu voi upe tekoha. Nhande rekorã re-hegwa nhe'ë, Nhandejáry rekoha marangatu voi ave. Nhandejáry remimbotata omombe'u upéa nhe'ë. Nhane mo'arandu porã, nhane moingo tape porã-rupi ave. ¹³ Oĩ he'i va'erã para'e: “Upe tekoha Nhandejáry rembijohu porã va'e xe mbojevavy ra'e. Xe jukaharã vérami” he'i mo'ã. Nda ha'íry upéixa. “Ani erejapo teĩ upeixagwa” he'i va'e-rehe xe mandu'a ramo, ajevavyseve joty aiko-vy. Omano va'ekwe-rami aiko. Upéixa ramo ojekwaa xe-rehe xe rekoha vaiha. Jajevavy e'ÿ hagwã pe tekoha he'i-gwi, ojekwaa porãve nhande-rehe nhande rekoha vaiha. “Ívai eterei voi” ja'e nhandéjehe.

“Aikose e'ÿha-rupi aiko joty” he'i Paulo

¹⁴ Nhane nhe'ë marangatu pegwarã voi Moisés remimombe'ukwe tekoha porã. Ha ndaxe reko marangatu meméiry. Xe-rehe ipu'aka joty tekoha vai va'e. ¹⁵ Xe aikose ha-rupi ndaikói. Ndajaposéi va'e ajapo joty. Upéixa-gwi xe ndaikwaavéi-ma voi xe rekoha. ¹⁶ Xe remimbota e'ÿ-rupi aiko ramo, upe tekoha-rupi aikose ramo mo'ã, “Anhetegwa voi ra'e” ha'e joty upe tekoha-rehe. ¹⁷ Upéixa-gwi xejéhegwi ndajapo vaíry. Xe py'a-py oĩ va'e, mba'e vai xe mbojevavy ukaha ae ojapo uka xe-vy. ¹⁸ Xejehegwi ndajapo porã kwaái. Ajapose va'e rei ajapo. Ajapose ramo mo'ã iporã va'e, ndajapóiry joty. ¹⁹ Xe remimbota-rupi ndaikói joty. Iporã va'e ndajapói. Hekovia ajapo ae ivai va'e joty. Ndajapo mo'ãi ramo jepe, ajapo joty. ²⁰ Xe remimbota e'ÿ-rupi joty aiko. Ajapo vai ramo vyteri, xejehegwi katu ndajapo vaíry joty. Xe aiko porãse mo'ã. Oĩ ave xe mbojevavy ukaseha, pe tekoha vai va'e, xe py'a-py oĩ va'e. Xe-rehe ipu'aka joty.

²¹ Upéixa-gwi xe-vy ojehu va'ekwe ãy aikwaa-ma. Ajapo porãse ramo mo'ã, nome'ëi xe-vy ajapo porã

hagwã. Ivai va'e mante ajapo joty aiko-vy. ²² Xe ae xejehegwi arovy'a Nhandejáry remimombe'u ukakwe nhande rekoharã. ²³ Ha xe py'a-py oĩ ave pe tekoha vai va'e vyteri. Ha xe remimbota, xe ajohu porã va'e, ndaijojái pe tekoha vai va'e ndive. Ndaijojái ramo, ndaxe pu'akavéi-ma xéjehe xe mbojevavy uka-gwi pe tekoha vai va'e. ^{†24} Upéixa ramo, xe py'a-py ijoja e'ÿ-gwi, xe poriahu ete voi, ndavy'avéi-ma. Kiva'e-pa xe resende-harã. Omano-tama va'e-rami aiko pe tekoha vai va'e-gwi. ²⁵ Xe resende-ta katu Nhandejáry. Upéa-rehe atima porã íxupe. Xe resende-ta ave Nhandejáry Hesu Cristo.

Upéixa amombe'u jevy-ta peë-my xe rekoha. Xe katu Nhandejáry rembigwái ramo jepe, xe rekoha ku'a ku'a joty. Xe py'a rekoha-rupi aiko ramo, upe jave Nhandejáry remimombe'ukwe-rupi aiko. Ha pe tekoha vai nhe'ë-rupi aiko ramo, ndaxe pu'akái xéjehe. Ojapo vai ukase joty xe-vy. ‡

Nhe'ë Marangatu tee va'e nhande py'a-py oiko ramo, jaiko porã voi (Gl 5.16-18)

8 Upe ramo Cristo Hesu-pe peteixa nhamoirũ va'e gwive, “Ojevavy-ma” ãy nde'i mo'ãi nhande-rehe Nhandejáry. ² Nhe'ë Marangatu tee va'e reko-rupi jaiko ramo, nhane moingove. Jaikove meme voi Cristo Hesu-pe peteixa nhamoirũ va'e. Upéixa ete xe jukaharã jepe, ndaipu'akavéi-ma xe-rehe tekoha vai. Ndaikovéi igwypy, asë-ma íxugwi. Hi'arive-ma xe aiko. Cristo nhane moingove-gwi, “Ojevavy-ma” nde'i mo'ãvéi nhande-rehe Nhandejáry. ³ Yma jajapose va'e rei jajapo va'ekwe. Upéa-gwi Moisés remimombe'ukwe tekoha-rupi ndajaikóiry va'ekwe. Nhande rekoha vai imbaraeteve va'ekwe nhande-rehe. Ha Nhandejáry katu ipu'akave-ma nhande-rehe. Oikwaa uka ranhe nhande-vy nhande rekoha tujakwe. “Pejevavy-ma” he'i nhande-vy. Upe ramo nhande-rehe ombou va'ekwe gwa'ÿry. Nhande reko-rami ave ha'e hekoha. Nhande rekoha-rami ave ou va'ekwe oipe'a hagwã nhandéhegwi nhane rembiapo vaikwe. ⁴ Upéixa upe tekoha porã-rupi gwive Nhandejáry oipota jaiko. ãy ndajapovéi-ma jajapose rei va'e. Nhe'ë Marangatu tee va'e reko-rupi ae jaiko. Upéixa ramo upe tekoha, Iporã katu jepe upéa, he'i va'e gwive oipota voi nhahendu. ⁵ Ha nhande jajapose rei va'e jajapo va'e mate nanhande pu'akái nhandéjehe. Jajapose va'e rei-rehe mate nhane mandu'a jaiko-vy jajapo hagwã-rehe. Ha nhande Nhe'ë Marangatu tee va'e reko-rupi jaiko va'e katu nhande pu'aka nhandéjehe. Nhe'ë Marangatu tee va'e remimbota-rehe nhane mandu'a jaiko-vy va'e nhande pu'aka voi nhandéjehe. ^{†6} Erejapose va'e anho-rehe rei ne mandu'a meme ramo, mombyry ereiko arã Nhandejáry-gwi. Omano va'ekwe-rami rei ereiko va'erã. Ha Nhe'ë Marangatu tee va'e remimbota anho-rehe ne mandu'a meme ramo katu, ereikove arã nde py'agwapy reheve ereikove va'erã. ⁷ Upéixa erejapose va'e anho-rehe rei ne mandu'a ereiko-vy ramo, Nhandejáry

† 7:7 Êx 20.17; Dt 5.21

†† 7:23 Gl 5.17‡ 7:25 Gl 5.16-26 †† 8:5 Gl 5.19-25

nhe'ë-rehe erepyrũ meme ereiko-vy. Nhandejáry remimombe'u ukakwe nhande reko harã-rupi ndereikói voi. Ereikose teĩ. Nande pu'akáiry ereiko hagwã. ⁸ Erejapose va'e anho rei erejapo ramo, Nhandejáry remimbota apo e'ýha voi nde. Nerembovy'ái voi íxupe.

⁹ Ha ko'ánga pejapose va'e anho rei ndapejapovéima. Oiko ramo pende py'a-py Nhe'ë Marangatu tee va'e, heko-rupima peiko. Ha ndoikóiry ramo ra'e katu pende py'a-py Cristo nhe'ë marangatu, Cristo re'ýi ramo ndapeikói ave arã ra'e. ¹⁰ Cristo pene moirũ ramo, pene moingove va'erã Nhe'ë Marangatu tee va'e. Pejejavý-gwi pемano va'erã. Omano va'erã voi pende rete. Ha omano ramo jepe, peikove jevy joty va'erã. Pende py'a potĩ-gwi, Cristo nhane moingove jevy va'erã Nhandejáry ndive opa e'ý reheve jaiko hagwã. ¹¹ Ha Nhandejáry katu omoingove jevy va'ekwe Hesu-pe. Omano rire omoingove jevy va'ekwe íxupe. Hemimoingove jevy voi Cristo. Upéa-gwi pende py'a-py oiko ramo Nhandejáry Nhe'ë Marangatu, pene moingove jevy va'erã ave. Omano va'erã pende rete. Ha omano ramo jepe pende retékwe, omoingove jevy va'erã peẽ-my pende rete. Pene ndive oiko-gwi inhe'ë Marangatu pene moingove jevy va'erã voi Nhandejáry ndive peiko meme hagwã.

¹² Upéixa-gwi, xe re'ýi kwéry, iporã katu jaiko Nhe'ë Marangatu tee va'e reko-rupi. Ha nhande reko tujakwe-rupi rei katu ndikatúiry jaiko. ¹³ Pende reko tujakwe remimbota-rupi peiko ramo, mombyry peiko arã Nhandejáry-gwi. Omano va'ekwe-rami rei peiko arã. Ha Nhe'ë Marangatu tee va'e remimbota-rupi peiko ramo katu, anive peiko teĩ pende reko tujakwe-rupi. Ereheja-ma va'erã nde rekoha tujakwe. Ani penheme'ëve teĩ pende reko tujakwe-pe. Yma gware pende reko-rupi ani peikove teĩ. Upéixa ramo peikove va'erã Nhandejáry ndive. ¹⁴ Nhandejáry Nhe'ë Marangatu tee va'e-rupi jaiko-ma ramo, Nhandejáry ra'y ramo-ma jaiko voi. ¹⁵ Peẽ-my Nhandejáry remime'ëgwe Nhe'ë Marangatu tee va'e voi. Ha'e ndouí voi pene mopy'amirĩ hagwã, ndouí ave pende jokwái hagwã. Napene mytu'e'ývéi-ma hagwã pendéjehe ae ou. Áy katu Nhe'ë Marangatu tee va'e oiko-gwi pende py'a-py, Nhandejáry ra'y ramo-ma peiko. Nhandemopeteĩ teĩ, "Xe Ru" ja'e-vy. Jarovy'a ja'e-vy Nhandejáry-pe. ¹⁶ Nhande py'a-py, "Nhandejáry ra'y voi xe" pe-teĩ teĩ ja'e nhandéjehe nhandemombe'u-vy. Upéixa ave he'i nhande py'a-py Nhe'ë Marangatu tee va'e.

¹⁷ Nhande ta'ýry-gwi, gwe'ýi pegwarã iporã va'e ome'ë ave va'erã nhande-vy. Cristo re'ýi pegwarã iporã va'e ome'ë ave va'erã nhande-vy. Cristo rereko asy hagwe-rami, nhande rereko asy ave va'erã. Ha upe rire katu Cristo-rehe heko porã teeha ojekwaa ramo, hekoharamima nhandeheko viarõ va'erã. † ††

Nhandejáry nhane mopotĩ rire, nhane moingo va'ekwe gweko porã tee-rupi, ha'e-rami nhane momba'egwasu hagwã

¹⁸ Áy jahasa asy voi jaiko-vy. Ha ojehexa uka ramo hese Nhandejáry reko porã teeha, nhande rereko asy hagwe-rehe nanhane mandu'avéi-ma va'erã. Nhande momba'egwasu porãve ráve va'erã. ¹⁹ Áy entéro Nhandejáry rembiapokwe gwive ojapura oha'arõ-vy Nhandejáry ra'y kwéry ojekwaa hagwã. "Araka'e po ou-ta ojehexa uka-vy" he'i ojapura-vy hese. ²⁰ Yma entéro Nhandejáry rembiapokwe gwive oiko teĩ araka'e. Omano hagwãixa oiko araka'e hikwái. Ojéhegwi rei ndoikóiry araka'e. Nhandejáry nhe'ë-py teĩ oiko araka'e. Nhandejáry remimbota-rupi oiko upéixa. ²¹ "Ha ndojehu meméi va'erã íxupe kwéry upéixa" he'i ojúepe Nhandejáry. "Áy entéro va'e ndaipu'akái ójehe. Upéa-gwi enterovéa-pe amoatyrõmba va'erã itujave jave e'ý hagwã, omano mano e'ý hagwã, xe ra'y kwéry ndive ipu'aka jevy hagwã ójehe, Cristo Hesu ndive onhemomba'egwasu hagwã hikwái" he'i ojúepe Nhandejáry. ²² Ko'ánga ete peve entéro Nhandejáry rembiapokwe va'e gwive hasy va'e-rami hasẽ. Ne'írã onhemootyrõ enterove va'e. Upéa-gwi hasẽ. Kunha imemby-tama va'e-rami ave hasẽ. Upéa jaikwaa voi. ²³ Na Nhandejáry rembiapokwe anhóiry hasẽ. Nhande ave, nhane rasẽ. Nhande py'a-py oiko Nhe'ë Marangatu tee va'e. Nhandejáry remime'ëgwe ranhe peẽ-my ha'e. Upéa-gwi nhande py'a-py nhane rasẽ nhande Nhandejáry ra'arõ-vy. Ha upe rire katu gwa'ýry tee-rami nhande rereko va'erã, nhane resendepa va'erã. Nhande rete gwive nhane resende va'erã. ²⁴ "Jajerovia ppyha áry gwive nhane resende-ma va'ekwe. Ha upe rire katu ou jevy ramo, nhande rete gwive-ma nhane resendepa ete-ma va'erã" ja'e nhandéjehe jarovia-vy. Nhaha'arõ va'e jahexa ramo, ogwahẽ-ma ramo, nanhaha'arõvéi-ma. Jahexa va'e nanhaha'arõi joty jaiko-vy. ²⁵ Ha jahexa e'ý vyteri va'e katu nhaha'arõ ramo, "Ndoiko mo'ái para'e" ndaja'úi joty hese. Nanhaha'arõ ku'a ku'ái jaiko-vy va'e. Nhaha'arõ tee ae jaiko-vy va'e. Upéixa Cristo ou jevytaha áry-rehe nhaha'arõ tee voi nhandemootyrõmba hagwã.

²⁶ Ha Nhe'ë Marangatu tee va'e nhane pytygwõharã voi ave. Nanhane mbaraetéi ramo nhane pytygwõ-vy ou. Nhandejéhegwi rei ndajajapo porã kwaáiry oração. Ha Nhe'ë Marangatu tee va'e ae katu nhande réry-py ojerure Nhandejáry-pe nhande-rehe. Nhande nhe'ë e'ý-my hasẽ va'e-rami onhe'ë ojerure asy-vy. ²⁷ Ha Nhandejáry-gwi ndaipóri okanhy va'e. Nhande py'apygwa jepe oikwaapa voi ha'e. Upéa-gwi Nhe'ë Marangatu tee va'e he'ise va'e oikwaapa voi. Ha Nhe'ë Marangatu tee va'e ojerure asy Nhandejáry-pe he'ýi kwéry-rehe. Héry-py ojerure rure hese. Nhandejáry remimbota-rupi ojerure hese. Upéa-gwi he'ise va'e oikwaapa voi.

²⁸ Nhande, Nhandejáry oipota pota ojúepe nhamoirũ va'e, hemienói voi. Nhandejáry-pe jahayhu ramo, opamba'e oiko va'erã nhande-vy nhande rereko porã

† 8:17 Gl 4.1-7 †† 8:17 Gl 3.29; 4.6-7; 2 Tm 2.11-12

‡ 8:26 Jo 14.16

hagwã. Mba'e ojehu ramo nhande-vy, omba'apo porã joty nhande-rehe Nhandejáry. Upe va'e jaikwaa voi.
²⁹ Yma va'ekwe nhande-rehe he'i va'ekwe Nhandejáry: "Xe rembiporavorã voi aipe'a va'erã íxupe xe ra'y Hesu reko-rupi oiko hagwã" he'i. "Xe ra'y Hesu aipota oiko tyke'yurusu ramo, tyvúry reta va'e-rami oiko hagwã Hesu" he'i va'ekwe nhande-rehe Nhandejáry. ³⁰ Ha upe rire katu, nhande pe'a rire, nhane renói va'ekwe ave. Upéi nhane renói rire, "Ha'e ipy'a potĩ-ma" he'i va'ekwe nhande-rehe. Upéi nhane mopotĩ rire, nhane moingo va'ekwe gweko porã tee-rupi, ha'e gweko-rami nhane momba'egwasu hagwã.

Cristo po pyte pygwa voi nhande. Ndaipóri ipo pyte-gwi nhande pe'a va'erã

³¹ Nhande rovasa vasa-gwi Nhandejáry, amombe'u-ta peẽ-my hekoha porã. Ha'e nhane pytygwõ tygwõ-gwi, ndaipóri nhande-rehe ipu'aka va'erã. ³² Petẽ oiko va'e gwa'yry-rehe jepe nahakate'yiry va'ekwe. Nhande kwéry rekovia ijukaharã-pe omeẽ va'ekwe nhande-rehe. Gwa'yry-rehe nahakate'yiry-gwi omeẽ va'ekwe nhande-rehe ijukaharã-pe, opamba'e-py nhande rexakwaa rei va'erã voi katu. ³³ Nhandejáry rembiporavo va'e-rehe, "Ojevavy-ma ra'e" he'i va'erã ndoikói va'erã. "Ha'e ipy'a potĩ-ma" he'i hese Nhandejáry. ³⁴ Upéa-gwi, "Ha'e ipy'a ky'a-ma" he'i va'erã hese ndaipóri. Nhande-rehe ha-py omano va'ekwe Hesu Cristo. Omano rire katu ha'e onhemoingove jevy-ma va'ekwe. Ha ko'anga nhande réry-py ojerure Nhandejáry-pe nhande-rehe iyyke-rehe oiko-vy. ³⁵ Cristo po pyte-gwi ndaipóri nhande pe'a va'erã. Jahasa asy ramo jepe, jajepy'apy jaiko-vy ramo jepe, nhande rereko asy ramo jepe, nhande vare'a ramo jepe, nhande ao e'ý ramo jepe, nhane mongyhyje ramo jepe, nhande juka ramo jepe, Cristo po pyte-gwi nanhande pe'ái va'erã voi. ³⁶ Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ:

"Nde réry-py oroiko va'e. Upéa-gwi ore jukase meme va'e-rami oroiko. Ore rereko asy voi. Ovexa ijukapyrã-rami ore rereko" † he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ.

³⁷ Mba'e ojehu ramo jepe, nanhane mytu'e'yiry joty nhandéjehe. Cristo nhande rayhu-magwi, nanhanheme'ẽ mo'ãi nhande jukase va'e-pe. Cristo rembiayhu voi nhande. Ndaipu'akavéi-ma voíte nhande-rehe nhande rereko asyharã. Nhande py'agwasu joty jaiko-vy. ³⁸ Hembiaiyhu voi nhande. Upéa-gwi ipo pyte-gwi ndaipóri nhande pe'a va'erã. Nhamano va'erã para'e, jaikove va'erã para'e. Ipo pyte pygwa meme joty nhande. Oĩ yváy pygwa, Nhandejáry rembigwái va'e para'e, mburuvixa va'e para'e, imbaraeteve va'e para'e. Upeixagwa jepe ndikatúiry nhande pe'a ipo pyte-gwi. Ndaipóri Nhandejáry jokoharã nhande rayhu e'ý hagwã. Áy ojehu va'e gwive, ko'ẽ mbue ramo ojehu va'erã gwive ndaipóri ipo pyte-gwi nhande pe'a va'erã. ³⁹ Ipo pyte-gwi nanhande pe'ái va'erã yvate rupigwa, vygygy rupigwa ave. Áry-rupi oiko va'e, okwa rei va'e ave, aragwy-rupi oiko va'e gwive nanhande pe'ái va'erã

† 8:36 SI 44.22

voíte íxugwi. Ndaipóri Nhandejáry ojokoharã nhande rayhu e'ý hagwã. Nanhande rayhu ku'a ku'a reíry va'e. Ndopoi reíry nhandéhegwi. Nhandejáry po pyte pygwa-ramoma jaiko va'erã voi Nhandejáry Hesu Cristo nhande rayhu-gwi. Ndaipóri voíte íxugwi nhande pe'aharã.

Nhandejáry rembiporavokwe gwe'yirã rehegwa nhe'ẽ

⁹ Amombe'u-ta peẽ-my anhetegwa va'e. Cristo irũ voi xe. Upéa-gwi naxe apu mo'ãi voi xe. Ha Nhe'ẽ Marangatu tee va'e xe mbo'e-gwi, xe py'a-py oĩ he'i va'e xe-vy "Anhetegwa va'e" he'i va'e xe-vy. Upéa-gwi aikwaa voi xe apu e'ýha. ² Amombe'u-ta peẽ-my xe vy'are'ý. Xe ndavy'aveiha amombe'u-ta peẽ-my. Xe mbopy'a rasy meme xe re'ýi kwéry Israel re'ýi va'e. Ha'e kwéry xe rugwy re'ýi voi. Aipota eterei mo'ã ha'e kwéry ogwerovia ave. Hekovia jepe tamano xe, ha'e-ta para'e Nhandejáry-pe. Tove taiko Nhandejáry ojuka va'erã-rami xe ave. Xe kente kwéry-rehe ha-py tove jepe taxe mondo Cristo ojéhegwi mombyry, ha'e-ta para'e Nhandejáry-pe. ⁴ Ha'e kwéry katu Nhandejáry rembiporavokwe gwe'yirã. Gwa'yryrã ave oiporavo va'ekwe. Ohexa uka uka va'ekwe íxupe kwéry Nhandejáry gwekoha tee. Ha'e tuvixa mba'e ohexa uka va'ekwe gwekoha. "Xe reko-rupi peiko ramo, xe orohovasa meme va'erã" he'iri iri íxupe kwéry va'ekwe Nhandejáry. Ohendu ramo, ojohu porã onhonhe'ẽ. Hekorã omombe'u va'ekwe íxupe Nhandejáry. Íxupe kwéry anho omombe'u mba'éixa pa va'erã ojapo omboete hagwã ojéupe. Íxupe kwéry anho: "Peẽ-my katu orohovasa va'erã voi" he'iri iri Nhandejáry. ⁵ Yma myamyri Jacó ra'y kwéry-rehe imandu'a porã meme. Ha'e kwéry judeu kwéry rembypy. Ha Cristo katu nhande-rami oiko ramo kuri, ha'e kwéry rugwy re'ýi ave. Isy judeu kwéry va'e voi. Ha'e ko Nhandejáry voi. Enterove va'e ruvixa voi. Ndaipóri ha'e ramigwa. Ha'e ko tuvixa mba'e opa e'ý reheve oiko va'e voi. Amém.

⁶ Oĩ he'i va'e mo'ã: "Nhandejáry he'i hagwe-rami ndojapóiry" he'i mo'ã. Ndaha'éiry upéa-gwi. Israel re'ýi judeu kwéry Nhandejáry rembiporavokwe va'e voi. Ha hese ojerovia va'e ndahetáiry oĩ. Upéa-gwi entéro judeu kwéry va'e-pe ndoiporavói va'ekwe Nhandejáry gwe'yirã. ⁷ Ha Abraão remiarirõ kwéry katu, oĩ Nhandejáry ra'y, oĩ Nhandejáry ra'y e'ý ave. "Nde ra'y Isaque ra'y kwéry ne remiarirõ kwéry tee voi" he'i va'ekwe Abraão amyri-pe Nhandejáry. ^{††8} Upéixa ramo entéro Abraão remiarirõ kwéry ndaha'éí Nhandejáry ra'y ave. "Upe va'e xe ra'y voi" he'i hese va'e katu, Nhandejáry ra'y kwéry voi. Ndoiporavopái. ⁹ Nhandejáry he'i va'ekwe a-rami: "Anhetegwa amombe'u-ta nde-vy. Outro ro'y-py hi'áry-py aju jevy-ta" he'i. "Ne rembireko Sara héry va'e imemby-ta" he'i Abraão-pe. Upéixa voi, "Upe va'e xe ra'y voi" he'i hese va'e, Nhandejáry re'ýi voi. ‡

¹⁰ Áy amombe'u-ta peẽ-my outro nhe'ẽ peikwaa hagwã mba'éixa Nhandejáry oiporavo gwe'yirã. Mokõi mitã rehegwa nhe'ẽ amombe'u-ta. Isy héry Rebeca. Mokõi omembyrã-gwi hyegwasu. Ha nhane rembypy

†† 9:7 Gn 21.12; Hb 11.18 ‡ 9:9 Gn 18.10

Isaque mokōi mitā va'e ru voi. ^{†11} Mokōi mitā ne'írā oiko ramo, peteī-pe oiporavo Nhandejáry, outro-pe ndoiporavói. Gwembiporavose-pe ae oiporavo Nhandejáry. Upéa-gwi he'i va'ekwe isyrā-pe: "Tyvúry rembigwairā voi tyke'yry" he'i. Ne'írā hembiaipo porā, ne'írā hembiaipo vai ave, ne'írā vyteri oiko ave. Upe-ma ramo: "Tyvúry rembigwairā voi tyke'yry" he'i isyrā-pe. Upéixa ramo, mba'eve ojapo e'y reheve, mba'eve oikwaa e'y reheve, oiporavo araka'e tyvúry-pe Nhandejáry. ^{††13} Upéixa voi he'i Nhandejáry kwatia nhe'ē:

"Ha Jacó katu xe rembiayhu va'e. Ha tyke'yry katu xe rembiayhu e'y va'e" † he'i Nhandejáry kwatia nhe'ē.

¹⁴ Upéixa ramo oī he'i va'e mo'ā: "Ndaheko porāi Nhandejáry. Peteī va'e-rami ndogwerekóiry. Peteī ohayhu outro ndohayhúí" he'i mo'ā. Ha ndaupéixairy. ¹⁵ Moisés-pe Nhandejáry remimombe'ukwe amombe'u-ta:

"Xe rembiporiahuverekose aéte aiporiahuverekose va'erā. Xe rembiereko porāse aéte areko porā va'erā" †† he'i va'ekwe Moisés-pe Nhandejáry. ¹⁶ Upéixa ramo, ndaipóri nhane rembiaporā-rehe nhande poriahuverekose arā. Nhande ae jajehovasa ukase mo'ā ramo jepe, nanhande rovasái joty upéa-gwi. Ha'e ae nhande poriahuverekose va'e-pe gwive nhande poriahuverekose. ¹⁷ Upe va'e peikwaa hagwā he'i Nhandejáry kwatia nhe'ē mburuvixa Faraó-pe:

"Xe oromoingo va'ekwe mburuvixagwasu ramo ojekwaa kwaa hagwā opa-rupi xe pu'akaha. Yvy apy gwive xe réry ojekwaa hagwā oromoingo va'ekwe. Xe nhe'ē rendu e'y ramo jepe, xe mbojevvy ramo jepe, ndéhegwi ojehexa uka va'ekwe xe pu'akaha" †† he'i Nhandejáry kwatia nhe'ē.

¹⁸ Upéixa ramo, gwembiporiahuverekose va'e-pe gwive oiporiahuverekose Nhandejáry. Ha gwí gwerovia e'yha onhembopy'a ratāse va'e gwive, omoingo íxupe Nhandejáry ijapysa e'y va'e-rami.

Oī Nhandejáry rembiereko asyrā, oī ave hembiporiahuverekorā

¹⁹ Upéixa-gwi oī pene pa'ũ-my he'i va'e mo'ā: "Xe mbopy'a ratā ramo Nhandejáry, ma'erā po xe monhe'ē va'erā? Ma'erā po, Erejevavy-ma, he'i va'erā xe-vy?" he'i mo'ā. "Kiva'e po ojoko-ta oipota va'e. Avave ndikatúí ojoko Nhandejáry ojapose va'e" he'i mo'ā Nhandejáry-rehe. ²⁰ Naiporāi upéa. Nde ndaha'éi Nhandejáry. Nde, teko rei voi. "Nde ae erenhemonhe'ēse joty xe-vy" ma'erā ere Nhandejáry-pe? Amombe'u-ta peē-my peteī nhe'ē. Oī tuju gwigwa nha'ē. "Ma'erā tipo a-rami xe apo nde?" naiporāi he'i oapohare-pe. ^{†††21} Ha tuju-gwi mba'e ryruru apohaty ojaposeha-rami ojapo. Peteī tuju-gwi ojapo mokōi mba'e ryrurā. Peteī katu sapy'a rei oiporu va'erā ojapo. Ojehexase hagwā-rami ojapo porā voi. Outro katu pya'e a'e oiporu va'erā ojapo. Upe va'e imombopyrā ojeka rire.

²² Upéixa voi nhande rereko Nhandejáry. Oikwaa ukase va'ekwe nhande rereko asyha. Opu'akaha oikwaa ukase ave. Gwí gwembiereko asyrā oha'arō joty. Ndaipoxy pya'ei. Áy ndogwerekose poxyry vyteri hekoha vai va'e-pe. Oha'arō joty oiko-vy. ²³ Ha gwekoha porā ete voi katu ohexa ukase va'ekwe ave. Nhande kwéry hembiporiahuverekose va'e nhande rexakwaa rei-ma voi. Gweco-rami ete-ma jaiko hagwā nhande poravo-ma. ²⁴ Nhandejáry remimbovia voi nhande kwéry. Ndaha'éi judeu kwéry anho. Judeu kwéry e'y ave Nhandejáry remimbovia. ²⁵ Ha Nhandejáry kwatia nhe'ē oha'i va'ekwe héry va'e Oséias he'i a-rami:

"Ha xe re'yí e'y-pe, Xe re'yí, ha'e joty va'erā. Xe rembiayhu e'y va'e-pe, Xe rembiayhu, ha'e joty va'erā. ^{†††26} Peē ko xe re'yí e'y voi, Nhandejáry he'i hagwe-py, upe-py ete ohenói va'erā íxupe kwéry gwa'yry Nhandejáry nhane moingovehaty." †

Upéixa voi he'i Nhandejáry kwatia nhe'ē oikwaa uka-vy nhande-vy mba'éixa Nhandejáry oiporavo gwe'yirā, judeu kwéry va'e, judeu kwéry e'y va'e ave.

²⁷ Ha upéi he'i jevy Nhandejáry kwatia nhe'ē oha'i va'ekwe héry va'e Isaiás. Nhane mbottee tee he'i-vy a-rami:

"Ygwasu apy e'y rembe'y-rehe heta eterei oī yvy ku'ití. Yvy ku'itígwasu-rami onhembohetave tave rei ramo Israel kwéry, hembiepyrā ndahetáiry joty va'erā. ²⁸ Nhandejáry ha'e he'i hagwe-ramima pya'e ojapo-ta yvy apy gwive oī va'e-rehe. Noha'arō mo'ávéi-ma. Enterove va'e rembiapokwe-rami ojapo-tama hese kwéry" †† he'i Isaiás Israel kwéry-rehe omombe'u-vy.

²⁹ Upéixa ete omombe'u jevy va'ekwe Isaiás judeu kwéry oikotaha. He'i va'ekwe a-rami:

"Entéro mba'e-rehe ipu'akave va'e Nhandejáry. Ndopytái ramo ra'e inhe'ē-py nhane remiarirō kwéry, japa va'erā ra'e. Myamyrí Sodoma pygwa-rami japyta va'erā ra'e. Myamyrí Gomorra pygwa-rami nhamanomba va'erā ra'e". ^{†††}

Upéixa voi omombe'u va'ekwe Isaiás kwatia-rehe nhande-vy oikwaa uka-vy ndahetái judeu kwéry onheresende va'e.

"Aipota nga'u Nhandejáry oresende xe rugwy re'yí kwéry-pe" he'i Paulo

³⁰ "Ha mba'éixa po ojapo Nhandejáry?" oī he'i va'e onhomongeta opy'a ndive. Amombe'u-ta nde-vy ereikwaa hagwā. Ha nhande kwéry e'y va'e katu ndoikói araka'e Nhandejáry reko-rupi, "Ipy'a potí-ma" he'i hese hagwā-rami ndoikóiry araka'e. Ha upéi katu Nhandejáry-rehe ojerovia-ma ramo, ombopy'a potí-ma va'ekwe íxupe. ³¹ Ha nhande kwéry va'e, Israel remiarirōre va'e, judeu va'e katu Nhandejáry rembiporavo va'e voi, oikose mo'ā va'ekwe Nhandejáry reko-rupi. "Ipy'a potí-ma" he'i hagwā mo'ā hese va'ekwe oiko. Ha nombopy'a potíry joty íxupe. ³² "Ma'erā po nombopy'a potíry íxupe" oī onhomongeta va'e opy'a ndive. Ojerovia e'y reheve ojapose mo'ā Nhandejáry nhe'ē.

† 9:10 Gn 25.21 †† 9:11-12 Gn 25.23 † 9:13 Mt 1.2-3 †† 9:15 Êx 33.19 †† 9:17 Êx 9.16 ††† 9:20 Is 45.9

††† 9:25 Os 2.23 § 9:26 Os 1.10 †† 9:28 Is 10.22-23 ††† 9:29 Is 1.9

Upéa-gwi, “Ipy'a potĩ-ma” nde'íry hese kwéry. Ogwerovia e'ý-gwi ita-rehe onhepysanga sanga va'e-rami oiko va'ekwe. ³³ Upéixa ete voi he'i Nhandejáry kwatia nhe'ë:

“Pejeapysaka katu. Sião tetã-my, judeu kwéry pa'ũ-my amoĩ-ta onhepysanga hagwã voi heity hagwã voi amoĩ-ta henonde. Onhepysanga va'e-rami amoingo asy va'erã íxupe. Heityharã omoĩ henonde va'e-rami, amoingo va'erã íxupe. Ha hese ojerovia va'e gwive, ndojerovia reíry va'erã hese. Nomotĩry va'erã ogweroviaha-pe.” [†]

Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ë heroviaha-rehe herovia e'ýha-rehe ave.

10 Ha'e-ta peẽ-my, xe re'ýi kwéry, Hesu-rehe pejerovia va'e. Aipota nga'u Nhandejáry oresende xe rugwy re'ýi kwéry-pe, Israel remiarirõre kwéry-pe. Xe py'a gwive aipota nga'u oresende. Amboete ete Nhandejáry-pe hese kwéry oraçãõ apo-vy. ² Nhandejáry-pe omboetese eterei ave mo'ã hikwái. Xe hexahare-gwi xe aikwaa omboeteha. Ha ndoikwaa teéi-gwi Nhandejáry rekoha, omboete va'e-rami mo'ã oiko. ³ Ha Nhandejáry katu ojerovia hese va'e-pe, “Nde py'a potĩ-ma” he'i íxupe. Ha Nhandejáry reko kwaa e'ýha onhemopotĩse mo'ã ha'e ae gweko-rupi oiko va'e. Upéixa ndoikói voi Nhandejáry reko-rupi onhemopotĩ hagwã. Heko-pe nonheme'ëi voi va'ekwe heko-rupi oiko hagwã. ⁴ Ha ko'ánga katu ojekwaa ou-vy Cristo. Upéa-gwi ijapy-ma voi Moisés amyri remimombe'ukwe judeu kwéry ha'e kwéry hekoha. Áy ogweroviaha gwive: “Ha'e kwéry ipy'a potĩ-ma” he'i hese Nhandejáry.

Nhandejáry réry renoiha gwive oresende-ta íxupe kwéry Nhandejáry

⁵ “Gwĩ onhemopotĩ uka hagwã mo'ã upe tekoha-rupi oiko va'e gwive, Nhandejáry he'i va'e gwive ojaopora ramo omopotĩ va'erã íxupe Nhandejáry” ^{††} he'i omombe'u-vy Moisés amyri kwatia-rehe.

⁶ Ha gwĩ onhemopotĩ uka hagwã ojerovia-ma voi oiko-vy va'e hese, Nhandejáry kwatia nhe'ë a-rami he'i hese:

“Kiva'e po ojeupi-ta yváy-py, ani upéixa erenhomongeta teĩ nde py'a ndive.” [‡]

Upéixa ere ramo, nde ko erembogweyise va'e mo'ã yváy-gwi Cristo. Ani ere teĩ upéa.

⁷ “Kiva'e po ogwey-ta ko yvygwy-py, ani upéixa erenhomongeta teĩ nde py'a ndive.”

Upéixa ere ramo, nde eremoingoseve jevy va'erã Cristo-pe omano rire. Ani ere teĩ upéa. ⁸ Ha Nhandejáry kwatia nhe'ë he'i a-rami:

“Ha Nhandejáry remimombe'u noĩry mombry ndéhegwi. Hi'agwĩ ae oĩ ndéhegwi. Upéa ereikwaa voi. Upéa eremombe'u-ta ramo, oĩ-ma Nhandejáry nhe'ërã nde juru-py. Ererovia-ma ramo, oĩ-ma ave nde py'a-py” he'i Nhandejáry kwatia nhe'ë. Upeixagwa nhe'ë ore remimombe'u voi ave. Perovia hagwã oromombe'u peẽ-my. ⁹ “Hesu Nhandejáry voi” ere eremombe'u-vy ramo, “Nhandejáry omoingove jevy íxupe nipo ra'e”

erenhomongeta ramo nde py'a ndive, ne resende-ta voi Nhandejáry. ¹⁰ Nhande py'a gwive jajerovia-ma ramo hese, nhane mopotĩ-ma va'erã. “Hesu Nhandejáry voi” ja'e ramo nhamombe'u-vy, nhane resende-ma va'erã Nhandejáry. ¹¹ He'i ave Nhandejáry kwatia nhe'ë:

“Ha hese ojerovia va'e gwive, ndogwerovia reíry va'erã. Nomotĩry va'erã ogweroviaha-pe” ^{‡‡} he'i Nhandejáry kwatia nhe'ë.

¹² Ha judeu va'e, judeu e'ý va'e ave katu enterove ogwereko peteĩxa Nhandejáry. Upéa-gwi peteĩ va'e pegwarã anho e'ý va'e voi Nhandejáry kwatia nhe'ë he'i va'e. Nhandejáry ko enterove va'e Járy voi. Gwenóiha gwive ohovasa porã va'e íxupe ohexakwaa rei-vy.

¹³ Upéixa ete he'i Nhandejáry kwatia nhe'ë:

“Nhandejáry réry renoiha gwive oresende-ta íxupe kwéry Nhandejáry” ^{‡‡} he'i Nhandejáry kwatia nhe'ë.

¹⁴ Mba'éixa po ojerure-ta Nhandejáry-pe ne'írã vyteri ojerovia ramo hese reheve. Mba'éixa po ojerovia-ta hese ne'írã ohendu reheve Nhandejáry remimombe'u. Mba'éixa po ohendu-ta ndaipóri ramo imombe'uharã.

¹⁵ Mba'éixa po omombe'u-ta íxupe, omondo e'ý reheve imombe'uharã:

“Jarovy'a Nhandejáry nhe'ë porã mombe'uharã ogwahẽ ou-vy ramo. Ogwahẽ ou-vy ramo jarohory voi íxupe jarovy'a-vy” ^{‡‡‡}

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ë.

¹⁶ Ha nohendu jojái inhe'ë porã. Upéixa voi omombe'u Isaiás kwatia-rehe:

“Kiva'e-pe rei po anhe'ë kuri. Avave nohenduséiry nhane remimombe'u. Anhe'ë ramo íxupe, íxupe kwéry e'ý vérami anhe'ë” ^{‡‡‡}

he'i va'ekwe Isaiás Nhandejáry kwatia-rehe.

¹⁷ Upéixa-gwi Cristo rehegwa nhe'ë nhamombe'u ramo, nahendu Nhandejáry remimombe'u. Hemi-mombe'u nahendu ramo, jarovia-ma voi íxupe.

¹⁸ Oĩ he'i va'e mo'ã: “Nanhahendúi va'ekwe Nhandejáry remimombe'u” he'i mo'ã. Ha ijapu voi. Oĩ nahendu va'e:

“Omombe'u mbe'u ojóupe hikwái. Inhe'ëgwé opa-rupi oho. Yvy apy gwive ohupity inhe'ëgwé” [§]

he'i Nhandejáry remimombe'u-rehe Nhandejáry kwatia nhe'ë.

¹⁹ Oĩ he'i jevy va'e mo'ã: “Ndoikwaái voi Israel remiarirõre judeu kwéry Nhandejáry remimombe'u” he'i mo'ã hese. “Oikwaa” he'i ranhe hese Moisés. Upéi he'i judeu kwéry-rehe:

“Teko rei-pe ahovasa-ma ramo, oromohakate'ý uka va'erã xéjehe. Orombopoxy uka va'erã, inharandu e'ý ete va'e-pe ahovasa-ma ramo, he'i Nhandejáry”. ^{§†}

Upéixa he'i va'ekwe Moisés kwatia-rehe oĩ va'e.

²⁰ Upéi Isaiás omoĩ jevy va'ekwe kwatia-rehe onhe'ë. Ipy'agwasuve imombe'u-vy judeu kwéry-pe:

“Xe reka e'ý va'e xe johu voi. Xe-rehe oporandu e'ý va'e-pe ajehexa uka íxupe”

he'i va'ekwe nhande kwéry e'ý va'e-rehe.

† 9:33 Is 28.16 †† 10:5 Lv 18.5 ‡ 10:6 Dt 30.12-14

‡† 10:11 Is 28.16 ‡‡ 10:13 Jl 2.32 ‡‡‡ 10:15 Is 52.7 ‡‡‡ 10:16 Is 53.1 § 10:18 Sl 19.4 §† 10:19 Dt 32.21

²¹ Ha Israel remiarirõre judeu kwéry rehegwa nhe'ë omombe'u va'ekwe a-rami:

“Ko'ëmba ramo meme ome'ë opo va'e-rami, xe aha'arõ íxupe, xe nhe'ë renduse e'yha-pe. Xe nhe'ë mbojevya-pe ave aha'arõ, he'i Nhandejáry judeu kwéry-rehe” †

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ë Isaías ohai va'ekwe.

Ohovasa va'ekwe ohexakwaa rei-vy Israel re'yí kwéry-pe Nhandejáry

11 Ha'e-ta peë-my: Judeu kwéry Nhandejáry re'yí katu ndaha'éiry hemimboyke. Gwe'yí e'y ramo, ojapo e'y va'e. Gwe'yí ramo meme ogwereco. Xe ave Israel rugwy re'yí kwéry va'e. Myamyri Abraão katu xe rembypy voi. Myamyri Benjamim remiarirõ kwéry va'e voi katu xe. ^{†2} Yma ete va'ekwe oiporavo va'ekwe Israel rugwy re'yí kwéry va'e gwe'yirã. Äy katu nhande kwéry, Israel re'yí kwéry va'e, Nhandejáry remimboyke e'y va'e voi. Nhande rereko joty gwe'yí ramo. Yma va'ekwe myamyri Elias ombotee va'ekwe oiko-vy Nhandejáry-pe ohendu hagwã íxupe. He'i Nhandejáry-pe:

³ “Ha gwí ne nhe'ë-py omombe'u va'ety-pe katu ojuka-ma voi hikwái, he'i. Ne mboete haty apyka ramigwa ita-gwi ijapopyre altar héry va'e, omohaimba-ma voi oity-vy hikwái, he'i. Ha xe katu xe anho rei aiko, he'i. Xe jukase voi okwa-vy, ‡ he'i ójehe Nhandejáry-pe. ⁴ Upéi he'i íxupe Nhandejáry:

Nane anho reíry erepyta, he'i íxupe. Oí joty sete mil kwimba'e. Nomboetéi vyteri tupã ra'anga-pe héry va'e Baal. Upéa kwéry xe ndahejái ojehesa rerova outro-rehe. Xe rakate'yha voi upéa, he'i Elias-pe Nhandejáry.” [†] Upéixa voi he'i va'ekwe Nhandejáry kwatia nhe'ë. Peikwaa-ma voi upéa nhe'ë. Peikwaa ramo jepe, amombe'u jevy-ta joty nde-vy. ⁵ Yma Nhandejáry ojapo hagwe-ramima, äy ojapo-ma ave. Enterove va'e-pe ndoiporavói va'e. Nhande poriahuvereko-gwi oí hem-biporavo va'e. Ndahetáiry joty. ⁶ Hembia-po-rehe rei ndoiporavói íxupe. Oiporiahuvereko-gwi ae oiporavo íxupe araka'e. Hembia-po-rehe rei oiporavo ramo ra'e, ndoiporiahuvereko teevéi arã ra'e íxupe Nhandejáry. Hembia-po porã va'e-pe oiporavo arã ra'e.

⁷ Mba'eixagwa nhe'ë-pa xe amombe'u-ta. Israel re'yí kwéry katu ndohupitýi va'ekwe gwembieka on-hemopotí uka hagwã. Ha Nhandejáry rembiporavo katu ndahetáiry oheka ojohu-ma. Nhandejáry ogwero-vy'a-ma íxupe. Ha outro kwéry katu heta oí va'e Nhandejáry gwenói ramo, nohenduséi-ma. Ijapysa e'y va'e-rami oiko-ma hikwái. ⁸ Upéixa he'i va'ekwe Nhandejáry kwatia nhe'ë:

“Ha gwí ohenduse e'y va'e katu Nhandejáry omoingo araka'e íxupe kwéry ijapysa e'y va'e-rami. Ko'ánga ete peve ndikatuvéi-ma mba'e oikwaa, ndikatuvéi-ma mba'e ohendu. Hesa pyso e'y va'e-rami oiko. Ndai-japysái va'e-rami ave oiko hikwái” [‡] he'i Nhandejáry kwatia nhe'ë.

† 10:21 Is 65.1-2 †† 11:1 Fp 3.5 ‡ 11:3 1 Rs 19.10,14 †† 11:4 1 Rs 19.18 ‡† 11:8 Is 29.10

⁹ Oí ave Nhandejáry kwatia nhe'ë Davi amyri ohai va'ekwe:

“Karugwasu-py ou ramo, tonhembotavy toipyhy íxupe. Monde gwy-py ho'a va'e-rami, tove to'a katu. Tove toiko onhepysanga va'e-rami ave. Tomoingo asy íxupe kwéry Nhandejáry. ¹⁰ Tove tonhemboty katu hesa ohexa e'y hagwã. Tojeayvy rei oiko-vy oiko asy-gwi” ^{‡†} he'i Nhandejáry kwatia nhe'ë.

¹¹ Ha'e-ta peë-my: He'yí tee judeu kwéry va'e onhepysanga sanga va'e-rami rei oiko va'ekwe ojevavy-gwi. Ho'a tee va'erã-rami teí oiko. Ha he'yí kwéry ndo'a teéiry. Ojevavy-gwi Nhandejáry nhe'ë nohenduséi-gwi, äy hekovia gwí he'yí e'y va'e oikwaa-ma voi Nhandejáry-pe. Hesendeharã oikwaa-ma. Upéa-gwi ójehe omohakate'y uka hagwã-pyma oheja gwe'yí tee Nhandejáry. ¹² Ojevavy javy rire he'yí tee, ohovasa vasa va'ekwe outro gwe'yí e'y va'e Nhandejáry ohexakwaa rei-vy. Gwe'yí tee-pe nomogwahëi íxupe gwarã. Upéa-gwi outro-pe ohovasa vasa va'ekwe Nhandejáry. Gwe'yí e'y va'e-pe ohexakwaa kwaa rei. Ha gwe'yí tee omogwahëmba jevy joty va'erã ojeupe. Omogwahëmba rire nhande kwéry-pe nhande rovasa porãve rãve va'erã voi Nhandejáry.

Gwe'yí e'y-pe oresende Nhandejáry

¹³ Äy ha'e-ta peë-my, judeu e'y va'e, he'yí e'y va'e kwéry-pe. Hesu remimondo voi xe ojehegwa amombe'u hagwã peë-my. Upéa-gwi tuvixa mba'e xevy xe rembiapo. ¹⁴ Heta xe rembiapo pene pa'ũ-my amohakate'y uka hagwã mo'ã xejéhegwi xe rugwy re'yí tee va'e kwéry-pe. Ohexa ramo outro kwéry ojeroviaha: “Hesu nipo ra'e Nhandejáry ave” upéixa xe aipota xe rugwy re'yí he'i. Upéa-gwi ikatu arã oí va'erã xe jave oresende hagwã íxupe. ¹⁵ Ha he'yí tee onhemboyke íxugwi va'ekwe. Upe-ma ramo outro kwéry-pe oirũ tee-ramima ogwereco Nhandejáry. He'yí tee-rami Nhandejáry-pe hikwái. Ogwerojoja íxupe gwekoha hikwái. Ha gwe'yí tee katu omogwahë jevy-ma ramo íxupe kwéry ojeupe, iporã tee rei va'erã voi nhande-vy. Onhemoin-gove uka jevy va'e-rami oiko porã jevy va'erã hikwái.

Ha Nhandejáry re'yí tee, judeu kwéry va'e hembiporavo meme joty

¹⁶ Nhambopóy ramo mbojape Nhandejáry pegwarã, hembí'u re'yí Nhandejáry mba'e joty. Yvyra máta rapo Nhandejáry mba'e ramo, hakägwe gwive imba'e meme. Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ë gwe'yí tee ojeupe omogwahë jevytaha omombe'u-vy.

¹⁷ Amombe'u-ta ave peë-my oliveira máta rehegwa nhe'ë. Oí va'ekwe oliveira máta imbo'a porã ukapyre. Upéi ojepe'a va'ekwe hakã. Upéi hakägwe rendagwe-py omoí outro rakägwe. Oliveira máta opu'ã rei va'e rakägwe omoí hese. Yvyra máta opu'ã rei va'ekwe-rami voi pende rekoha, peë judeu kwéry e'y va'e. Opu'ã rei va'e rakägwe onhemoi imbo'a porã ukapyre rakã rendagwe-py. Upéixa peiko porã äy. Ohovasa porã

‡†† 11:10 Sl 69.22-23

hagwe-rami Nhandejáry gwe'yí tee judeu kwéry-pe, ohexakwaa kwaa rei-vy, äy pende rovasa porã-ma ave. Hapo e'y reheve ndahete'yvéi-ma hakã. Hapo-gwi ae ou hokyrã. Upéixa voi nhande kwéry judeu kwéry va'egwima peiko porã-ma äy. ¹⁸ Upéixa ani penhembohory teĩ hese, Nhandejáry re'yí tee-rehe. Yvyra rakãgwe-rami ojepe'a va'ekwe ha'e kwéry. Ani penhemomba'egwasu teĩ peẽ peiko-vy. Mba'eixagwa tipo peẽ. Yvyra máta rakãgwe-rami rei peẽ. Hakã-gwi ndouí haporã. Hapo-gwi ae ou hokyrã. Upéa-gwi ani penhembohory teĩ hese kwéry.

¹⁹ Pene pa'ũ-my oĩ para'e he'i va'erã: "Ore moĩ hagwã-ma hendagwe-py ojepe'a va'ekwe ha'e hakã" he'i va'erã. ²⁰ Ha'e voi. Ojepe'a va'ekwe upéa-gwi. Ha'e kwéry ndogweroviái-gwi ojepe'a va'ekwe. Ha peẽ katu pepyta peiko-vy hendagwe-py perovia-gwi. Upéa-gwi ani penhemomba'egwasu teĩ peẽ. Ani pejeapo teĩ hakã teeve ramo. Peiko arandu ae katu. ²¹ Ha he'yí tee judeu kwéry va'e ha'e hakã-rami voi ha omopẽ va'ekwe ojéhegwi. Ma'erã, "Nanhande pe'a mo'ãi Nhandejáry" peje pendéjehe. Upeixagwa ani peje teĩ. Peiko arandu ae katu.

²² Pejeapysaka porã katu xe nhe'ẽ-rehe. Nhande rovasa porã ramo jepe, nhane mbohasa asy joty ave Nhandejáry. Gwĩ ojejavý va'ekwe-pe ogwereco asy voi. Ha peẽ katu pende rereko porã voi. Pemoirũ irũ íxupe ramo, pende rereko porã va'erã. Ha pemoirũ e'y ramo katu íxupe, gwakã ojéhegwi oipe'a va'ekwe-rami pende pe'a jevy va'erã. ²³ Ha'e kwéry katu ogwerova ramo gwekoha ogwerovia jevy hagwã íxupe, ha'e hendagwe-py omoĩ jevy va'erã íxupe Nhandejáry. Hakã roky-rami jevy oĩ hagwã. Omoĩ jevy kwaa va'e voi Nhandejáry íxupe kwéry. ²⁴ Ha peẽ he'yí e'y va'e katu yvyra máta opu'ã rei va'e rakã-rami. Ojepe'a va'ekwe hakã. Upéi heko e'y-rupi onhemoĩ outro rakã rendagwe-py. Ha he'yí tee judeu kwéry va'e katu imbo'a porã ukapyre-rami voi. Ndaheko rasýiry Nhandejáry-pe omoĩ jevy íxupe ha'ekwe-py. Ha ha'e hagwe-py onhemoĩ jevy va'ekwe katu ha'e heko-rupima oiko jevy voi. Upéixa ramo ndaheko rasýi Nhandejáry-pe omogwahẽ jevy hagwã íxupe kwéry ójehe.

Enterove va'e-pe ohayhu Nhandejáry

²⁵ Aipota peikwaa porã xe ha'e-ta va'e, xe re'yí kwéry. Oĩ Nhandejáry anhetegwa nhe'ẽ. Ore-vyte Nhandejáry remimbojekwaa uka ojekwaa kuri. Upéa nhe'ẽ aipota peikwaa porã. Peikwaa porã ramo, "Nhandejéhegwi nhane aranduve voi nhande" ndapejéi va'erã pendéjehe. Ore-vy ohexa uka kuri Nhandejáry onhe'ẽ a-rami: "Ndoiko meméi va'erã heta xe re'yí kwéry xe nhe'ẽ rendu e'y-vy. Ijapysa e'y va'e-rami ndoiko meméiry va'erã. Ha xe re'yí e'y va'e, judeu e'y va'e katu xe aipota ou va'e gwive amogwahẽmba ranhe va'erã xejéupe. Ha upe rire katu ndoikovéi va'erã xe re'yí, judeu kwéry va'e ijapysa e'y va'e-rami. ²⁶ Ha Israel re'yí kwéry, xe re'yí tee va'e, peteĩ teĩ xe aipota ogwahẽ ou-vy va'e gwive aresendepa va'erã" he'i Nhandejáry gwembiaporã rexa uka-vy. Upéixa voi he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ:

"Jerusalém tetã-gwi ou va'erã nhane resendeharã. Ha Jacó remiarirõ joapyri pyri kwéry-gwi katu omboyke va'erã hembiaapo vaikwe gwive. ^{†27} Ha upe rire katu amboyke rire hembiaapo vaikwe, Nhandejáry he'i ete hagwe-rami, ojapo-ma voi hese kwéry, he'i va'erã xe-rehe, he'i Nhandejáry ójehe". ^{††}

Upéixa voi he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ.

²⁸ Ha he'yí tee, judeu kwéry va'e katu Hesu rehegwa nhe'ẽ porã nohenduséi-gwi, ogwereco íxupe kwéry Nhandejáry gwembiayhu e'y ramo. Ha upéixa ojapo ramo gwe'yí kwéry-rehe, iporã joty peẽ, he'yí e'y va'e-pe. Äy gwembiayhu e'y-rami jepe ogwereco ramo, ohayhu joty íxupe kwéry. Ha'e kwéry hembiporavo joty. "Ahovasa va'erã íxupe" he'i ete va'ekwe ore rembypy-pe gwe'yirã-rehe. Upéa-gwi ohayhu joty íxupe oiko-vy. ²⁹ Nhandejáry rembiporavo hembihovasa vasa meme voi judeu kwéry. "Aiporavo va'ekwe xe re'yí-pe. Ahovasa porã va'erã íxupe" nde'i reíry Nhandejáry gwemienói-rehe. Ogwerova rova e'y va'e onhe'ẽ Nhandejáry. ³⁰ Ha peẽ he'yí e'y va'e katu napehendúí araka'e Nhandejáry nhe'ẽ. Ha ko'ánga katu he'yí tee nohenduséi-gwi inhe'ẽ, pende rayhu-ma Nhandejáry pende poriahuvereco-vy. ³¹ Upéixa äy pende rayhu jave Nhandejáry, ha'e kwéry nohendusevéi-ma inhe'ẽ. Upéa-gwi nohenduséi-gwi inhe'ẽ, iporiahu Nhandejáry-pe. "Aiporiahuvereco-ta joty íxupe kwéry" he'i joty hese kwéry. ³² Nhandejáry nhe'ẽ ojapo meme va'e ndaipóri. Upéa-gwi ko yvy apy-rehe oiko va'e-pe gwive ogwereco inhe'ẽ renduse e'y va'e-rami. Preso onhemoĩ va'e-rami ogwereco enterovéa-pe. Upéixa ojapo hese kwéry peteĩ teĩ oiporiahuvereco hagwã joty íxupe kwéry.

Paulo omomba'egwasu Nhandejáry-pe

³³ Ha Nhandejáry katu hekoha porãve tee rei va'e voi katu. Ha'e heko-rami oiko va'e ndoikóiry. Ha'e hi'arandu tee va'e. Opamba'e oheko kwaave va'e. Heta ipy'apóry jaikwaa e'y ete va'e. Mbava'e-gwi nipo he'i ko va'e, Ma'erã nipo he'i upéa, avave ndoikwaái. Mba'e-gwi nipo ojapo ko va'e, ma'erã nipo ojapo upéa, teko rei va'e ndoikwaái voi ipy'a. Imbaraeteve va'e voi ha'e.

³⁴ Ha Nhandejáry kwatia nhe'ẽ he'i a-rami:

"Nhandejáry imandu'a ramo, ndoikwaáiry voi avave. Ndaipóri ombo'e va'erã íxupe hembiaaporã-rehe.

^{‡35} Avave nome'ëi mba'eve Nhandejáry-pe ha'e hemime'ëgwe rekovia ome'ë jevy hagwã. Avave-pe ndorevéi". ^{††}

Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ.

³⁶ Ha entéro mba'e moingohaty voi ha'e. Ha'e entéro nhangarekoha voi. Ha'e ojeupe gwarã ave omoingo va'ekwe entéro mba'e. Tonhemomba'e tuvixa meme ete katu. Opa e'y reheve tonhemboete ete. Upéa aipota voi. Amém.

† 11:26 Is 59.20-21 †† 11:27 Jr 31.33-34 ‡ 11:34 Is 40.13

†† 11:35 Jó 41.11

Nhandejáry reroviaha onheme'e íxupe hembigwairã
(1 Co 6.20; 1 Ts 4.1)

12 Nhande poriahuvereko-ma oiko-vy Nhandejáry, xe re'yi kwéry. Upéa-gwi aipota eterei penheme'e pende py'a gwive íxupe imba'erã. Peiko jave imba'e voi peẽ. Penheme'e katu íxupe hembigwairã pende rerohory porã hagwã. Penheme'e tee ramo íxupe, napemboete ra'anga anga rei mo'ãi íxupe. Pemboete tee va'erã íxupe. ² Teko rei rekoha-rami ani peiko teĩ peẽ. Peheja katu Nhandejáry tapene moatyrõmba pene akã porã hagwã ogwerova hagwã pende rekoha pende py'a gwive. Upe-ma ramo Nhandejáry remimbota peikwaa va'erã. Mbava'e tipo oipota Nhandejáry? Oipota iporã va'e. Ojéupe ombovy'aharã oipota. Imarã e'ý va'e, ndaipóri ha'eixagwa iporãve va'e oipota. ³ Nhandejáry rembihovasa voi xe. Xe rexakwaa rei voi. Upéa-gwi inhe'e-py aporandu-ta peẽ kwéry-pe: Ani erenhemomba'egwasu teĩ nde. Ani erejeapo tuvixave va'e ramo mo'ã. Ani nde rapixa reko-rupi ereiko teĩ. Nde ae nde reko-rupi voi eiko. Peẽ-my ogwerovia uka hagwe-rami Nhandejáry, peiko. Ani penhemomba'egwasu teĩ peẽ peiko-vy. ⁴ Heta nhande rete-rehe oĩ va'e. Hekoha ambue ambue jepe ijoja joty oiko-vy. ⁵ Upéixa ete nhande reta. Nhande reta jepe, Cristo nhamoirũ-gwi peteixa joty jaiko. Nhande rekoha ambue mbue ramo jepe, nhande joja joty. Nhande rete ijajaha-rami joty jaiko. ⁶ Peteĩ teĩ va'e-pe nhande rovasa-gwi Nhandejáry nhande rexakwaa rei-vy, nhande hopytygwõ rei katu. Ome'e me'e nhande-vy nhande rekoha ambue mbuerã. Peteĩ teĩ va'e-pe hemime'ëgwë ëgwë-py nhande hopytygwõ tygwõ rei ojóupe. Nhande reko me'e ramo onhe'e-py omba'e kwaa uka ramo nhande-vy nhamombe'u hagwã, nhane kyre'ýre'ý katu imombe'u-vy. Jarovia porãháixa jarosapuka pukái katu inhe'e jaiko-vy. ⁷ Nhande reko me'e ramo nhaipytygwõ hagwã nhande rapixa-pe, iporã katu nhaipytygwõ voi íxupe. Nhande reko me'e ramo nhambo'e hagwã nhande rapixa-pe, iporã katu nhambo'e ave íxupe. ⁸ Nhande reko me'e ramo nhamokyre'ý hagwã nhande rapixape, iporã katu nhamokyre'ý voi íxupe. Nhande'e-taramo nhane mba'e, iporã katu nhane rakate'ý e'ý reheve nhande'e. Nhande, Hesu reroviaha rerekwa va'e, nhande hangareko porã katu nhande re'yi kwéry-rehe. Nhande rapixa-pe jaiporiahuvereko-ta ramo, nhane kyre'ý ramo nhaipytygwõ íxupe. †

⁹ Ani pejoyayhu ra'anga anga rei teĩ. Pejoyayhu tee katu. Ivai va'e pemboyke katu pendéhegwi. Ha iporã va'e-gwi katu ani pepoi teĩ. Eراها ne renonde-rupi joty. Pesegi porã joty katu. ¹⁰ Pejoyayhu katu pejoygwerovy'a rei-vy pende ryvy-rami pejoygweroko hagwã. Ani pene ate'ý penhombote-vy. †††1 Ipituva va'e-rami ani peiko teĩ. Pemba'apo mbaraete ae katu peiko-vy. Pene kyre'ý pende py'a ete gwive pejapo Nhandejáry nhe'e. ¹² Pe-ha'arõ tee Nhandejáry pende reraha hagwã. Upéa-gwi pevy'a meme joty peiko-vy. Peiko asy ramo jepe ani

pejapura. Ani pejapo ku'a ku'a rei oração. Pembojeupi meme katu Nhandejáry-pe pene nhe'e. ¹³ Ha Hesu reroviaha katu pende ryvy-rami. Iporiahu va'e-pe ehaxakwaa katu ereme'e-vy. Ani pene rakate'ý pene mba'e-rehe peme'e hagwã íxupe. Ehaxakwaa joty íxupe. Ne mba'e eiporu uka meme joty íxupe. Ogwahẽ ou-vy ramo pende ha-py peikwaa e'ý va'e pemogwahẽ katu íxupe pene ndive opyta hagwã.

¹⁴ Peporandu Nhandejáry-pe ohovasa hagwã pende rereko asyha-pe. "Ehovasa katu íxupe" peje. "Ehundi mani íxupe" ani peje teĩ Nhandejáry-pe hese. ¹⁵ Ovy'a ramo nde rapixa evy'a joty indive. Ha hasẽ ramo katu ne rasẽ joty ave hendive. ¹⁶ Peteixa pejoygweroko. Pende joja katu peiko-vy onhondive. Ani penhemomba'egwasu rei teĩ. Nomomba'e gwasúi va'e-pe pemoirũ joty. Ani, "Xe aranduve ko" peje rei pendéjehe. ††

¹⁷ Aníke pejapo vai peẽ-my ojapo vai va'e-pe. Pejapo porã meme. Ani, "Hembiapo vai-ma" he'i pende-rehe hagwã-rami peiko. †††18 Ani katu pene a'e'ý ojóehe. Ikatu ramo, pejoyporiahuvereko rei enterovéa ndive. ¹⁹ Ani erejepy teĩ nde rapixa-rehe. Nhandejáry ae nde repy arã! Ombohasa asy va'erã íxupe.

"Xe ae orohepy va'erã. Nde-rehe hembiapo vaikwe-rehe xe ae orohepy va'erã, he'i Nhandejáry." Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'e. †††

²⁰ Pende rereko asyha-pe pereko porã joty: "Ivare'a ramo pemongaru joty íxupe. Ijy'uhéi ramo, pembo'y'u joty íxupe. Upéixa pereko ramo íxupe, pemotĩ va'erã íxupe. Pereko porã ramo íxupe, pejehexa uka porã joty va'erã íxupe onhemotĩ hagwã". ††† Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'e.

²¹ Ani peheja ivai va'e ipu'akave pende-rehe. Pejapo katu iporã va'e penheme'e e'ý hagwã ivai va'e-pe, pende pu'akave hagwã ivai va'e-rehe.

Iporã katu jajapo nhande ruvixa nhe'e
(Mt 22.21; Mc 12.17; Lc 20.25; Tt 3.1; 1 Pe 2.13-17)

13 Enterove tojapo nhande ruvixa nhe'e. Ojéhegwi rei ndoikói nhande ruvixarã. Nhandejáry nhe'e-py ae nhande ruvixa ramo oiko. Oiko ramo nhande ruvixa ramo, Nhandejáry remimoingo upe va'e. ² Nhande ruvixa nhe'e ojapo e'ý va'e gwive, Nhandejáry nhe'e ndojapói ave va'erã. Upéa ojapo e'ý va'e-pe gwive ombohasa asy uka va'erã Nhandejáry. ³ Hembiapo porã va'e gwive ndaikyhyjéiry voi katu nhane ruvixa-gwi. Ha hembiapo vai va'e katu icyhyje. Nhande ruvixa-gwi pende kyhyje e'ý reheve peiko porãse tipo? Pejapo porã. Upéa-rehe pende rerohory va'erã. ⁴ Nhandejáry rembigwái voi nhande ruvixa. Pende-rehe omba'apo va'e voi. Ha ne rembiapo vai ramo katu, pene mytu'e'ý pendéjehe. Ndogwerekoko asy uka reíry nhande ruvixape Nhandejáry. Nhandejáry rembigwái voi nhande ruvixa. Inhe'e-py hembiapo vai va'e-pe gwive ogwerekoko poxy va'erã. ⁵ Upéa-gwi aníke erehasa tekoha nhande ruvixa nhe'e rendu e'ý-vy. Pehasa ramo tekoha pende rereko poxy arã. "Pehendu katu" he'i ave nde py'a-py

† 12:8 1 Co 12.7-31, Ef 4.11-12,16; 1 Pe 4.10-11 †† 12:10 Hb 13.1; 1 Pe 1.22

‡ 12:14 Lc 6.28 †† 12:16 Pv 3.7 †† 12:17 1 Pe 3.9 ††† 12:19 Dt 32.35 ††† 12:20 Pv 25.21-22; Mt 5.44; Lc 6.27-28

onhe'ë va'e. Upéa-gwi pejapo katu nhande ruvixa nhe'ë.

⁶ Nhande ruvixa kwéry Nhandejáry remimomba'apo voi. Nainhate'yi omba'apo-vy. Upéa-gwi imposto okovra ramo, eme'ë íxupe ojerure va'e. ⁷ Peme'ëmba porã katu pereve va'e-pe. Oime raë va'e imposto okovra va'e, taxa okovra va'e peme'ë katu ave íxupe. Nhamboete va'erã gwive pemboete katu. Peteĩ teĩ va'e-pe pemomba'egwasúke pemboete-vy. †

Jajogwereco porã jaiko-vy
(Mt 22.39-40; Gl 5.14; 1 Jo 3.11)

⁸ Pereve va'e gwive pepaga mani katu íxupe. Iporã "Jajohayhu voi" peje katu pendéjehe. Ha ha'e-ta ave peë-my, Pejohayhu porãve ráve katu peiko-vy. Ne'írã pejohayhu porã tee rei. Gwapixa rayhuha oiko Moisés amyri remimombe'ukwe tekoha-rupi. ⁹ Upe tekoha a-rami he'i:

"Ani peiko onhoembireko ndive onhome ndive ave. Ani peporojuka. Ani pemonda. Ani pene mba'e pota pota rei teĩ peiko-vy".

Upéixa voi upe tekoha.

Oĩ ave tuvixave va'e. Ha upe tekoha he'i va'e gwive peteĩ nhe'ë-py ogwenohëmba:

"Ehayhu katu nde rapixa-pe nde rekove erehayhuha-rami"

he'i. Upe va'e nhe'ë-py omombe'upa Moisés amyri he'ise va'ekwe. ¹⁰ Gwapixa rayhuha ndojapo vaíry hese. Upéa-gwi jajohayhu ramo, upe tekoha tee va'e gwive-rupi jaiko. ††

¹¹ Áy peikwaa voi ogwahëmaha ou-vy pende óra, oke va'ekwe opáy jevy-ma va'e-rami peiko hagwã. Upéa-gwi peiko katu tekoha-rupi. Hesu-rehe jajerovia ppy hagwe are-ma voi. Áy hi'agwive-ma oĩ nhandéhegwi nhane resendeharã áry. Upéa-gwi ogwahë-ma ou-vy pende óra anive peiko hagwã oke va'e-rami. Oke va'e-rami peikove teĩ. Áy tapeiko porã katu. Opáy porã va'e-rami jevy katu tapeiko. ¹² Pytũ-rupi oiko va'e-rami peë. Ha ko'ángã katu pyhare-rupi rei ereiko va'ekwe nde-vy opa-tama. Ko'ë ou va'e-rami nde-vy ereiko porã-tama. Upéa-rehe anive peiko pytũ-my oiko va'e reko-rupi. Arakatu-py oiko va'e reko-rupi ae peiko. Pono pende reity gweko-rupi anháy, nhande rete jokoha jaiporu vérami peiporu porã katu pene arandu arakatu pygwa peiko porã hagwã. ¹³ Arakatu pygwa-rami jaiko. Ani nhandemotĩ hagwã-rami jaiko teĩ. Anive peka'u teĩ. Ani ave pemoirũ oka'u va'e-pe. Peiko ae katu arakatu pygwa-rami. Pejohu va'e rei-pe ani ave pemoirũ teĩ. Ani otĩ kwaa e'ý va'e-rami peiko teĩ. Arakatu pygwa-rami ae katu peiko. Ani ave pejoteta teĩ. Ani ave pejohu vai teĩ pende rapixa oiko porãha. ¹⁴ Ha pemoirũ katu peteixa Nhandejáry Hesu Cristo. Penhembojáry katu hese peiko hagwã hekoha-rupi. Anive peiko pendejéhegwi anho rei pejapose va'e rei-ma pejapo hagwã.

† 13:7 Mt 22.21; Mc 12.17; Lc 20.25; Tt 3.1; 1 Pe 2.13-17 ††
13:10 Êx 20.13-17; Dt 5.17-21; Lv 19.18; Mt 22.39-40; Gl 5.14; 1 Jo 3.11

Ani "Tekoha-rupi ndoikóiry" peje mo'ã Hesu reroviaha va'e-rehe

(Mt 7.1-2; Rm 2.1-3; 15.7; 1 Co 10.25-33)

14 Oĩ pene pa'ũ-my ne'írã ogwerovia tee va'e. Perohory joty íxupe pemogwahë-vy. Ha pemogwahë rire íxupe katu, ani pembovyte teĩ íxupe penhombo'e vai-vy. Ani "Ndatekoháiry nde rekoha. A-rami ae tekoha" peje rei teĩ íxupe. ² Ogwerovia porã va'e, ojohu va'e ho'u. Ha ogwerovia miximi va'e katu ndo'u katúi so'o. ³ Ha ojohu va'e ho'u va'e, tonhe'ë rei e'ý katu ndo'u katúi va'e-rehe. Ha so'o ho'u katu e'ý va'e katu, Ani "Ndikatúi ere'u so'o" he'i teĩ gwapixa-pe, ojohu va'e ho'u va'e-pe. Hemiapo ojohu porã ave Nhandejáry. Upéa-gwi, Ani "Tekoha e'ý-rupi ereiko" he'i hese. ⁴ Ndikatúiry ere rei nde rapixa rembigwái-rehe, "Upéa ndoikói tekoha-rupi". Ani eremombe'u teĩ hembiapo. Ijáry ae omombe'u va'erã íxupe hembiapo-rehe. Ojohu porã para'e, ojohu vai para'e. Ijáry ae omombe'u va'erã íxupe. Ha Nhandejáry katu ojohu porã voi hembiapo. Upéa-gwi ojohu porã va'erã hese Nhandejáry. Cristo rape-gwi ndováí va'erã.

⁵ Ha arete rehegwa katu pemombe'u joavy avy. "Oĩ nhamboeteve va'e áry" oĩ he'i va'e. "Áry meme peteixa" oĩ he'i va'e. Ani, "Mba'eixagwa po tekoha" ere teĩ nde-jéupe. "A-rami voi xe rekoha" peteĩ teĩ he'i ae ojeupe. Peteĩ teĩ toikwaa porã ha'e ae gwekoha hapixa rembiapo ojohu vai e'ý reheve. Ojoekoha ojohu vai e'ý reheve, peteĩ teĩ tojapo ipy'a oipotaha-rupi. ⁶ Pejeapysaka porã katu xe nhe'ë-rehe. "Etería arete tuvixave va'e" oĩ he'i va'e, Nhandejáry-pe omboeteha-rami omboete ave arete-pe. Ha so'o ho'u va'e katu Nhandejáry-pe omboeteha-rami ho'u ave so'o. So'o ho'uha-rehe otima porã ave Nhandejáry-pe. Ha so'o ho'u e'ý va'e katu Nhandejáry omboeteha-rami, ndo'úi ave so'o. Ndo'úi ramo jepe, otima porã joty Nhandejáry-pe. ⁷ Nhandéjehe anho rei ndajaikóiry. Nhandéjehe anho rei nahanamói ave. ⁸ Jaiko jave Nhandejáry mba'e voi nhande. Ha nhamano rire Nhandejáry mba'e teerã voi jaha arã. Upéixa ramo jaikove ramo jepe, nhamano ramo jepe imba'e tee voi nhande. ⁹ Upéa-rehe omanoma va'ekwe Cristo. Upéi oikove jevy-ma va'ekwe nhande jaiko va'e jaryrã nhamano va'ekwe jaryrã ave. ¹⁰ Upéixa ramo, nde ko ma'erã tipo nde erejohu vai Hesu reroviaha va'e rembiapo? Ma'erã tipo erenhe'ë mbojevy nde rapixa-pe, nde reko-rupi ndoikói-gwi. Nde katu ma'erã erenhe'ë rei ereiko-vy nde rapixa-rehe? Ha nhande kwéry katu nhandembo'y-ma va'erã nhaí-vy Nhandejáry rovagwy-py omombe'u hagwã nhande-vy nhane rembiapokwe. Iporã para'e, naiporã para'e he'i va'erã nhande-vy. ¹¹ A-rami he'i Nhandejáry kwatia nhe'ë:

"Ha'e ete-ma peë-my. Xe rekoha apu e'ý va'e xe. Xe rovagwy-py enterove onhesũ va'erã peteixa. Peteixa ogwerosapukái va'erã xe Nhandejáry voiha". ††
Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ë.

‡ 14:10 2 Co 5.10 †† 14:11 Is 45.23

¹² Upéa-gwi peteĩ teĩ nhandemombe'u va'erã Nhandejáry-pe nhane rembiapo apokwe-rehe.

Aníke erembojevavy uka nde rapixa-pe
(1 Co 8.9-13)

¹³ Ja'u ramo so'o, ndaja'u katúi ramo so'o ave, pe-teĩxa. Upéixa ramo, Anive "Tekoha e'ỹ-rupi ereiko" ja'e nhande rapixa-pe. Anive nhandemombe'e vai hese. Ja'e ae katu nhande re'yi-rehe "Xe re'yi-pe ambojevavy uka ramo, hesa-py ndaiko mo'ái xe rekoha-rupi. Ndajapo mo'ái xe ajaposeha-rami. Nambojevavy ukaséi íxupe" ja'e nhandejéupe. ¹⁴ Tekoha xe aikwaa porã voi Cristo xe mo'arandu-gwi. Oĩ he'i va'e mo'á "Kóa ja'u va'erã, upéa ja'u e'ỹ va'erã" he'i mo'á. Ha upe va'e-rehe "Ja'u e'ỹ va'erã" nde'íry Nhandejáry. Ha "Ja'u e'ỹ va'erã nipo ra'e upéa" he'i va'e katu ndoikwaáiry tekoha. Ha'e ae gwekoha-rupi oiko. Upéixa ho'u ramo gwembi'u e'ỹ, "Ajevavy-ma" he'i va'erã ójehe. ¹⁵ Ha, "Ne rembi'u e'ỹ katu iporã ja'u" ere ramo nde rapixa-pe, nerembovy'avéi-ma va'erã íxupe. Nderehayhuvéi-ma va'erã hereko-vy. Nde rapixa-rehe omano-ma va'ekwe Cristo. Tuvixa mba'e nde rapixa Cristo-pe upéa-gwi. Upéa-gwi ani pe'u teĩ hembí'u e'ỹ nde rapixa resa-py. Erembojevavy uka arã íxupe. Ojehesa rerova arã Cristo-gwi. ¹⁶ Peiko arandu katu. Ani ojohu vai teĩ pene remimoporã. ¹⁷ Nhande ruvixa ramo oiko ramo Nhandejáry, "Kóa nhane rembi'u, upéa nhane rembi'u e'ỹ" nde'íry nhande-vy. He'i ae nhande-vy: "Pene potĩ-ma" he'i. "Tekoha-rupi peiko. Pejevavy e'ỹ reheve peiko" he'i. "Pende joja porã katu onhondive" he'i. "Tapene mbovy'a katu Nhe'ẽ Marangatu tee va'e" he'i ae nhande-vy. ¹⁸ Upéixa Cristo rembigwái va'e ombovy'a ave Nhandejáry-pe. Imandu'a porã ave hese teko rei. ¹⁹ Upéixa-gwi nhane renonde-rupi meme jaraha katu nhande joja hagwã. Nhandemombaraete katu jaiko porã hagwã. ²⁰ Aníke erembyai teĩ Nhandejáry remimoingo hembí'u e'ỹ ere'u-gwi nhande rapixa resa-py. Hi'upy gwive iporã ja'u ramo jepe, naiporã joty nhambojevavy uka nhande rapixa-pe. Hembí'u e'ỹ ja'u-vy nhambojevavy uka ramo ave íxupe, naiporã katu ojehesa rerova va'erã Cristo-gwi. ²¹ Hembí'u e'ỹ ere'u-vy erembojevavy uka ramo ave nde rapixa-pe, anive ere'u so'o, anive ere'u uva rykwere ave. Oime raẽ va'e-py erembojevavy uka va'erã íxupe, anive erejapo teĩ. ²² Upéixa-gwi ne rembijohu porã ani eremombe'u teĩ avavepe. Nhandejáry anho'te toikwaa. Ha gwembijohu porã ojapo va'e katu, "Iporã para'e xe rembiapo, naiporã para'e xe rembiapo" he'i rei ramo ójehe, ndovy'áiry. Ndogwero vy'apái gwembiapo. Ha ojerovia tee ramo ójehe, ogwero vy'a gwembiapo. ²³ Ha ndojeroviapáiry va'e ho'u va'erã-rehe katu gwembi'u e'ỹ ho'u ramo, gwembijohu vai ho'u joty ramo, ndojohu porã íxupe Nhandejáry. Jajerovia ku'a ku'a nhandejeheha ndojohu porã voi Nhandejáry. Ha'e-ta peẽ-my. Nhane rembiaporã-rehe ndajajeroviapáiry ramo, jajejavy joty voi jajapo-vy.

Ani nhandéjehe anho rei jaiko. Nhande rapixa-pe nhambovy'a ave

(1 Co 10.24; Fp 2.3-5; 2 Tm 3.15-17)

15 Ha nhande nhandéjehe jajeroviapa va'e katu ani jajere teĩ gwí ogwero via mixí mixí va'e kwéry-gwi. Túvy-rami ae jareko íxupe. Ani nhambovy'are'ỹ íxupe nhandéjehe anho rei jaiko-vy. ² Nhande kwéry nhambovy'a ae katu nhande rapixa-pe oiko porãve hagwã ogwero via porãve hagwã. ³ Ha Cristo katu ha'e jepe ójehe anho rei ndoikói va'ekwe. Hekovia ohasa asy va'ekwe. Upéixa he'i hese Nhandejáry kwatia nhe'ẽ:

"Nde-rehe onhe'ẽ rei rei hagwe-rami, ãy onhe'ẽ rei rei-ma xe-rehe ave". †

Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ Cristo-rehe.

⁴ Yma va'ekwe entéro Nhandejáry kwatia nhe'ẽ gwive ohai va'ekwe nhane renonderã nhane mbo'e hagwã. Upe va'e nhe'ẽ-py gwive nhane mbo'e jajapura e'ỹ hagwã, nhane kyre'ỹ hagwã pono jajehesa rerova íxugwi, nhaha'arõ tee hagwã Nhandejáry-pe, jaiko meme hagwã hendive nhande reraha hagwã. ⁵ Ojéhegwi nhande rerova ukái va'e Nhandejáry. Nhane mbopy'agwasu ae ojéupe, nhane mokyre'ỹ ave ojéupe. Tapene moingo Cristo reko-rupi penhe'ẽ joavy avy e'ỹ hagwã ojéupe, pende joja hagwã, peteĩxa pemomba'egwasu joa hagwã íxupe ojojurupya penhe'ẽ-vy. Ha'e ko Nhandejáry Hesu Cristo Ru voi.

Hesu Cristo rehegwa nhe'ẽ porã nhande kwéry e'ỹ pegwarã nhe'ẽ ave

⁷ Upéixa-gwi pende rerohory hagwe-rami Cristo, peẽ ave pejogwero hory porã katu ojéupe, Nhandejáry-pe pemomba'egwasu hagwã. ⁸ Are-ma oiko va'ekwe Cristo judeu kwéry pytygwõharã, "He'i hagwe-rupima ojapo" ja'e hagwã Nhandejáry-rehe. "Jahexa-ma katu ãy nhane rembypy-pe hemimombe'ukwe" ja'e hagwã hese. ⁹ Cristo oiko-ma va'ekwe nhande kwéry e'ỹ va'e ave, judeu e'ỹ va'e, omomba'egwasu hagwã Nhandejáry-pe, "Nhande reko poriahuvereko-ma" he'i hagwã hese. Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ:

"Upéa-gwi nhande kwéry e'ỹ pa'ũ-my atima porã-ta nde-vy. Nde réry-pe amomba'egwasu-ta aporahéi-vy nde-vy." ††

Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ Nhandejáry-pe omboeteha-rehe Cristo.

¹⁰ "He'yi e'ỹ tovy'a katu Nhandejáry re'yi ndive" ‡ he'i jevy Nhandejáry kwatia nhe'ẽ judeu kwéry e'ỹ va'e-rehe.

¹¹ "Entéro nhande kwéry e'ỹ va'e gwive tomomba'egwasu Nhandejáry-pe. Judeu kwéry e'ỹ va'e gwive pe-teĩxa toamboete ave íxupe" †† he'i jevy Nhandejáry kwatia nhe'ẽ judeu kwéry e'ỹ-rehe.

† 15:3 Sl 69.9 †† 15:9 2 Sm 22.50; Sl 18.49 ‡ 15:10 Dt 32.43

†† 15:11 Sl 117.1

¹²“Ojekwaa va'erã ou-vy myamyri Jessé remiarirõ joapyri pyrirã. Omoingo va'erã íxupe nhande kwéry e'ý ruvixarã. Oha'arõ tee va'erã íxupe hikwái.” †
Upéixa he'i Cristo-rehe Nhandejáry kwatia nhe'ë Isaías rembihaikwe.

¹³Ha Nhandejáry onheha'arõ tee uka va'e nhande-vy voi. Perovia-gwi íxupe, tapene mbovy'a vy'apa katu. Tapene mbopy'agwapy gwapypa katu ave. Upéixa-gwi pene mombaraete ete-gwi Nhe'ë Marangatu tee va'e peha'arõ teeve eve va'erã Nhandejáry-pe.

Amondo-vy peë-my xe kwatia nhe'ë, ha'ese va'e gwive atĩ e'ý reheve ha'epa ete-ma voi peë-my

¹⁴Ha xe katu, xe re'ýi kwéry, pende rekoha porãha aikwaa porã voi xe. Pene arandu porãha xe aikwaa voi. Penhomo'arandu porã kwaa voi. Pende rekoha kwaa-ha voi xe. ¹⁵Ha oĩ Nhandejáry nhe'ë aipota pende resarái e'ý va'e íxugwi. Upéa rehegwa amombe'upa-ma peë-my. Natĩry amombe'u-vy. Are-ma xe rexakwaa reima va'ekwe Nhandejáry. Xe moĩ-ma va'ekwe Hesu Cristo rembigwairã amba'apo hagwã judeu kwéry e'ý va'e-rehe. Upéa-gwi natĩry Nhandejáry rehegwa nhe'ë amombe'upa-vy peë-my. Ha pa'i kwéry katu ome'ë me'ë Nhandejáry-pe oipota va'e ombovy'a hagwã íxupe. Upéixa pa'i-rami xe ave ambovy'ase Nhandejáry-pe. Upéa-gwi amombe'u mbe'u Nhandejáry gwigwa nhe'ë porã. Aipota Nhe'ë Marangatu tee va'e omomarangatu judeu kwéry e'ý va'e-pe. Aipota Nhandejáry ogwerovy'a íxupe kwéry, aipota omogwahẽ íxupe kwéry oha-py. ¹⁷Cristo Hesu xe rereko ha-py amba'apo-gwi Nhandejáry-pe, xe rembiapo ambotuvixa mba'e. ¹⁸Outro-pe Cristo rembiapo uka namombe'u mo'ãi. Xe-vy hembiaipo uka mante amombe'u-ta, natĩry amombe'u-vy. Cristo rekovia ahendu uka-ma va'ekwe judeu kwéry e'ý va'e-pe Nhandejáry nhe'ë. Amombe'u ramo, xe rembiapo porã ramo ave, ahendu uka íxupe kwéry inhe'ë. ¹⁹Xe mombaraete-ma va'ekwe Nhe'ë Marangatu tee va'e hexapyrã-rupi xe rembiapo porã hagwã xe ajapo hagwã jahexa e'ý va'e. Upéixa-gwi Cristo rehegwa nhe'ë porã arosapukaipa. Jerusalém tetã-my amombe'upa va'ekwe. Upe-gwi arojere jere aha-vy va'ekwe. Ilíria yvy peve aha va'ekwe amombe'u-vy. Opa-rupi amombe'upa va'ekwe nhe'ë porã. ²⁰Pe-teĩxa xe ajapose. Cristo réry rendu e'ýha-rupi arosapukaise nhe'ë porã imombe'u-vy. Cristo réry rendu harupi ndarosapukaiséi. Outro kwéry hembiaipo ranhe ha-rupi ndahaséiry xe ave xe rembiapo hagwã upe-rupi. Ndashaséiry outro nhe'ë rapykwéri anhe'ë-vy. Nambojo'aséi outro rembiapokwe ári xe rembiapo. ²¹Upéixa voi he'i Nhandejáry kwatia nhe'ë:

“Gwĩ ohendu e'ý va'e hesegwa nhe'ë ohexa kwaa va'erã hese hekoha. Gwĩ herakwã rendu e'ý va'e oikwaa va'erã íxupe” ††
he'i Nhandejáry-rehe.

“Ahasa Roma tetã-my” he'i Paulo kwatia-rehe

²²Are-ma ahasa rei aiko-vy pene renda-py. Outro tetã tetã-rupi nhe'ë porã amombe'u-vy aiko. Upéa-gwi ndahái pende ha-py. ²³Ha ko'ánga katu xe aiko harupi opa-ma xe rembiaporã. Heta ro'y-ma ojapo orohexase hagwe. ²⁴Áy katu ikatu ramo, orohexa-ta. Aha ramo Espanha yvy-koty nde ha-rupi ahasa-ta aha-vy pende ha-py. Ha ndaxe are mo'ãi pene ndive apyta-vy. Ha upe rire katu, xe mbovy'a rire, aipota xe pytygwõ ahave hagwã mombyryve Espanha yvy-py. ²⁵Áy ete katu aha ranhe-ta Jerusalém tetã-my Nhandejáry re'ýi pegwarã araha va'erã. ²⁶Ha Hesu reroviaha gwive Macedônia yvy-rupi, Grécia yvy-rupi ave onhomboaty aty va'e he'i kuri Nhandejáry re'ýi-rehe Jerusalém pygwa-rehe. Ha'e ae onhe'ë-py he'i: “Nhamono'õ jaraha uka va'erã nhamé'ë va'erã upe-py iporiahu va'e pegwarã” he'i Nhandejáry re'ýi-rehe. †† “Nhamboaty jaraha uka va'erã” he'i ojéhegwi rei. Ha ha'e-ta peë-my: Oreveha ome'ë gwĩ iporiahu va'e-pe. Nhande-vy ime'ëpyre nhamé'ë jevy ave va'ekwe judeu kwéry e'ý va'e-pe hi'arandurã. Upéixa-gwi nhamé'ë va'ekwe rekovia iporã ome'ë jevy nhande-vy nhane remikotevẽ. ††²⁸ Ha upe rire katu ajapopa rire ame'ëmba rire íxupe omono'õ va'ekwe, Espanha yvy-koty aha-ta. Tape ku'a-gwi agwahẽ arã nde ha-py. ²⁹Pende ha-py agwahẽ aha-vy ramo, apohovasa uka porã va'erã Cristo-pe. Cristo remime'ërã gwive ame'ëmba va'erã peë-my. Anhetegwa voi amombe'u peë-my.

³⁰Áy xe re'ýi kwéry, Nhandejáry Hesu Cristo-rehe jajerovia-gwi, nhane mbojohayhu uka-gwi Nhe'ë Marangatu, aporandu-ta peë-my: Ani pene ate'ý teĩ oraçãõ apo-vy xe-rehe. Xe ndive katu pembojeupi upi pene nhe'ë Nhandejáry-pe. ³¹Peje Nhandejáry-pe: “Eresende katu Paulo-pe Judéia pygwa po-gwi heroviaha e'ý va'e-gwi eresende íxupe” peje. “Ani omotĩ teĩ Paulo-pe ome'ë-ta va'e-rehe Nhandejáry re'ýi Jerusalém pygwa-pe” peje Nhandejáry-pe xe-rehe oraçãõ apo-vy. ³²Upéixa ramo Nhandejáry xe mogwahẽ-ta ramo, xe py'a rory-gwi rei agwahẽ-ma va'erã pende ha-py. Xa avy'a-ma va'erã atongea-ma va'erã apytu'u-vy pende ha-py. ³³Nhane mbopy'agwapy va'e voi Nhandejáry. Tapene moirũ oiko-vy. Amém.

Paulo omombe'u Hesu reroviaha Roma pygwa-rehe omandu'a porãha

16 Amombe'u-ta peë-my nhande re'ýi Febe héry va'e rehegwa nhe'ë. Hekoha porã pe kunha. Hesu reroviaha Cencreia tetã-my onhomboaty va'e pytygwõha voi pe kunha. ²Ha'e Cristo irũ voi. Upéa-gwi pemogwahẽ katu íxupe. Nhande kwéry jarovia va'e nhandomogwahẽ porã katu. Upéa-gwi pemogwahẽ porã katu íxupe ave. Heta oĩ hemipytygwõ. Ha xe-vy xe pytygwõ ave. Upéa-gwi, pendéhegwi ha'e oikotevẽ ramo, peme'ë katu íxupe.

† 15:12 Is 11.10 †† 15:21 Is 52.15

‡ 15:22 Rm 1.13 †† 15:26-27 1 Co 16.1-4 †† 15:26-27 1 Co 9.11

³ Amombe'u-ta xe mandu'a porãha ave Priscila-pe Áqüila ndive. Xe ndive omba'apo Hesu Cristo-pe. ⁴ Xe-rehe ha-py nahakate'ÿiry va'ekwe gwekove-rehe. Xe-rehe ha-py ojejúka hagwã-rami joty oiko va'ekwe. Xe ray-hu tee hagwe-rehe, xe atima porã íxupe. Naxe anhóiry atima porã íxupe. Entéro Hesu reroviaha gwive judeu kwéry e'ÿ va'e, onhomboaty aty ha-rupi, otima porã ave íxupe. ⁵ Ha'e uka-ta ave xe mandu'a porãha Hesu reroviaha-pe gwive upe moköi va'e róga-py onhomboaty va'e. Ha'e uka-ta ave xe mandu'a porãha Epêneto-pe. Ha'e xe rembiayhu voi. Ásia yvy-py ha'e anho ranhe ojerovia ypy-ma va'ekwe Cristo-rehe. ⁶ Ha'e uka-ta ave Maria-pe xe mandu'a porãha. Heta omba'apo pende-rehe. ⁷ Amombe'u uka-ta ave Andrônico-pe Júnias ndive. Ha'e xe rugwy re'ÿi tee voi. Preso aĩ ramo xe moirũ-ma va'ekwe upe-py. Hesu remimondo upéa. Enterove mandu'a porãha. Voive ogwerovia-ma va'ekwe Cristo-pe xe renonde-py. Hapykwéri-ma xe ajerovia va'ekwe Hesu-rehe.

⁸ Ha'e uka-ta ave Ampliáto-pe. Xe rembiayhu voi. Cristo irũ va'e. ⁹ Ha'e uka-ta ave Urbano-pe. Cristo-pe oromba'apo ramo ore irũ voi. Xe rembiayhu Estáquis-pe ave ha'e uka-ta xe mandu'a porãha. ¹⁰ Ha'e uka-ta ave Apeles-pe. "Cristo-rehe ojerovia tee-ma nipo ra'e" he'i hese imandu'a porã-vy. Aristóbulo róga pygwa-pe ave ha'e uka-ta. ¹¹ Ha'e uka-ta ave Herodião-pe. Ha'e xe rugwy re'ÿi tee voi. Hesu reroviaha Narciso róga pygwa-pe ha'e uka-ta ave.

¹² Amondo-ta ave xe mandu'a porãha Trifena-pe Trifosa ndive. Pe kunha omba'apo Cristo-pe. Pérside-pe amondo-ta ave. Pe kunha ave heta omba'apo Cristo-pe. ¹³ Amondo-ta Rufo-pe xe mandu'a porãha. Cristo-pe omba'apo ramo imandu'a porã hese. Isy-pe ave amondo-ta. Omemby-rami hembiereko ave xe.

¹⁴ Amondo-ta Asíncrito-pe, Flegonte-pe ave xe mandu'aha. Amondo-ta ave Hermes-pe, Pátrobas ndive Hermas-pe ave. Indive kwéry Hesu reroviaha-pe gwive ha'e uka-ta. ¹⁵ Ha'e uka-ta Filólogo-pe Júlia ndive. Heindyry ndive Nereu-pe, Olimpas-pe ave, indive kwéry Nhandejáry re'ÿi oĩ va'e-pe gwive ha'e uka-ta xe mandu'a porãha.

¹⁶ Pejohayhu-gwi, penhokwã kwavã katu peiko-vy onhondive. Entéro Cristo reroviaha gwive onhomboaty aty ha-rupi omondo-ta peẽ-my omandu'a porãha.

"Ani pene mitã arandu teĩ. Peiko arandúke" he'i Paulo
(Mt 7.15-20; Ef 5.6-7; Cl 2.8; 1 Jo 4.1-6)

¹⁷ Oĩ onhe'ẽ rei rei va'erã nhande joja e'ÿ hagwã. Nhande rerovase Cristo-gwi. Aporandu randu-ta peẽ-my, xe re'ÿi kwéry: Perepara kena hese hekoha rexa-vy. Peiko arandu kena. Ani pemoirũ teĩ íxupe. Orombo'e hagwe-rami, napene mbo'úi va'erã. Pende rerovase-vy omombe'u a'ã a'ã va'erã peẽ-my Cristo

nhe'ẽ. ¹⁸ Upéa rehegwa apoha Nhandejáry Hesu Cristo-pe noipytygwõiry. Ójehe anho rei omba'apo oiko va'e. Cristo pytygwõha e'ÿ voi gwãa. Ojapose va'e rei-ma ojapo. Onhe'ẽ porã va'e vérami rei-ma oiko-vy. Onhe'ẽ-py oporombotavy. Inhe'ẽ reroviaha-pe, mitã arandu-rami itavy rei rei va'e-pe ave ombotavy. Ndo-hexa kwaái ha nohendu kwaáiry. Upéa-gwi ogwerovia mo'ã. ¹⁹ Pende-rehe ae enterove imandu'a porã: "Ogwerovia tee voi íxupe, Cristo-gwi ojehesa rerova e'ÿ va'e" he'i pende-rehe. Upéa-gwi avy'a pende-rehe. Aipota pene arandu. Pejapo porã kwaa katu. Ani erejapo vai kwaa teĩ. ²⁰ Ha Nhandejáry nhane mbopy'agwapy voi ani hagwã nhande joja e'ÿ teĩ onhondive. Ndahi'are mo'ái, pene pytygwõ-ta kuri. Mbói ijukapyre-rehe nhapyrũha-ramima, pene mbopu'aka uka-ta kuri anháy ruvixa Satanás-rehe.

Tapende rovasa katu Nhandejáry Hesu pende rexakwaa rei-vy

²¹ Ha Timóteo katu xe rembiapoha irũ va'e omondo-ta peẽ-my omandu'aha. Omondo-ta ave xe rugwy re'ÿi Lúcio, Jasão, Sosípatro ave.

²² Ha xe Tércio, Paulo dhe'ẽ raiha, Hesu reroviaha va'e ave, amondo-ta ave peẽ-my xe mandu'aha.

²³ Omondo-ta ave omandu'aha Gaio. Hóga-py aime. A-py ave ojogweroaty haty Hesu reroviaha. Omondo-ta ave omandu'aha Erasto, ko tetã mygwa ome'ẽ va'ekwe pirapire nhongatuha. Quarto, nhande re'ÿi omondo-ta ave omandu'aha. ²⁴ Tapende rovasa vasa Nhandejáry Hesu Cristo pende rexakwaa rei-vy. Amém.

Ipaha-ma omboete Nhandejáry-pe Paulo

²⁵ Nhamomba'egwasúke Nhandejáry-pe. Hesu re-hegwa dhe'ẽ porã xe remimombe'u pehendu ramo, pene moingo kwaa Nhandejáry tape porã-rupi pejehesa rerova e'ÿ reheve. Yma gwembiaporã nhongatu araka'e avave-pe nomombe'úi araka'e gwembiaporã. Ha upe rire katu nhande-vy omombe'u oikwaa uka-vy gweminhongatugwe. Anhetegwa va'e omombe'u va'e. Upéa rehegwa dhe'ẽ pehendu ramo, pene moingo kwaa Nhandejáry tape porã-rupi pejehesa rerova e'ÿ reheve. ²⁶ Ha ko'ánga katu heminhongatu omombe'u atýra-py Nhandejáry dhe'ẽ omombe'uhaty kwatia-rehe oikwaa uka-vy nhande-vy. Ha Nhandejáry opa e'ÿ va'e ha'e ae ave oikwaa uka. Nhandejáry dhe'ẽ-py ojekwaa-ma entéro tetã tetã mygwa-pe gwive, hembiaporã enterove va'e ogwerovia ramo ojapo hagwã inhe'ẽ.

²⁷ Nhande rexakwaa porã rei va'ekwe Hesu Cristo. Upéa-gwi tomomba'egwasu meme katu Nhandejáry-pe. Ha'eixagwa hi'aranduve va'e ndoikóiry. Upéa-gwi tomboete katu íxupe opa e'ÿ reheve. Amém.

1 CORÍNTIOS

primeira epístola de Paulo aos coríntios

Paulo ohai kwatia nhe'ẽ Corinto tetã mygwa kwéry-pe

Peteixa tapeiko

(Rm 15.5; Ef 4.3)

1 Hesu Cristo reroviaha, Nhandejáry remienói gwe'yi kweryã, gwemimomarangaturã, Corinto tetã-my peiko va'e, opa-rupi Hesu Cristo réry renoiha gwive va'e ave. Xe, Paulo amondo uka-ta peẽ-my xe nhe'ẽ. Xe, nhande re'yi Sóstenes ndive, oromondo uka-ta ore nhe'ẽ peẽ-my gwarã. Kwatia-rehe oromoimba-ta ore nhe'ẽ peẽ-my. Tapende rovasa katu Nhandejáry Nhande Ru va'e pende rexakwaa rei hagwã, pene mbopy'agwapy hagwã. Tapende rexakwaa katu Nhandejáry Hesu Cristo ave. Xe, Paulo, Hesu Cristo remimondo voi xe. Nhandejáry xe renói va'ekwe aiko hagwã hemimondorã. Hemimbota-rupi aiko Hesu Cristo remimondorã.

⁴ Ha xe mandu'a meme pende-rehe anhomongeta jave Nhandejáry ndive. "Atima porã nde-vy" ha'e Nhandejáry-pe. "Erehovasa porã-ma Corinto pygwa kwéry-pe. Upéa-rehe atima porã nde-vy" ha'e Nhandejáry-pe pende-rehe.

Hesu reroviaha va'e-rehe Nhandejáry onhangareko porã

⁵ Peẽ peteĩ teĩ pejerovia-ma Hesu Cristo-rehe. Upéa-gwi onhangareko porã porã pende-rehe Nhandejáry. Peiko-ma peteixa Hesu Cristo ndive. Indive meme-ma peiko. Upéa-gwi ome'ẽ meme-ma peẽ-my opa pene remikotevẽ. Pene mbopy'a kyre'y. Peteĩ teĩ-pe pene arandurã ome'ẽ-ma peẽ-my, pene nhe'ẽ ngatu porãã ave ome'ẽ peẽ-my pemombe'u porã hagwã anhetegwa nhe'ẽ, Nhandejáry Hesu Cristo rehegwa nhe'ẽ pemombe'u porãve ráve hagwã.

⁶ Peikwaa porã-ma Cristo rehegwa nhe'ẽ. Pejerovia-ma hese-gwi inhe'ẽ-rupi peiko-ma ra'e. ⁷ Upéa-gwi Nhandejáry Nhe'ẽ Marangatu tee va'e ome'ẽ-ma peẽ-my entéro mba'e ha'e ogwereco ome'ẽ hagwã nhandevy. Perekopa-ma ra'e hemime'ẽgwe kwéry. Ha upe jave peha'arõ Nhandejáry Hesu Cristo ou jevy hagwã óra. ⁸ Upe va'e áry-py peha'arõ jave pene mombaraete meme va'erã Nhandejáry. Upéa-gwi Hesu Cristo ogwahẽ-ma ramo ojehexa uka-vy "Nde py'a potĩ-ma" he'i va'erã peteĩ teĩ-pe peẽ-my.

⁹ He'i hagwe meme Nhandejáry ojapo. Onhe'ẽ-gwi ova e'y va'e voi Nhandejáry. Ha'e pene renói va'ekwe peiko hagwã peteĩ heko porã-rupi ta'yry Hesu Cristo ndive. Nhandejáry tee voi Hesu Cristo.

¹⁰ Tapehendu porã mani xe nhe'ẽ, xe re'yi kwéry Hesu reroviaha va'e kwéry. Pene rerakwã vai nipo ra'e. Ogwahẽ-ma xe-vy pene mombe'uha. Pejoavy avy-ma nipo ra'e onhondive. Cloe re'yi kwéry omombe'u kuri xe-vy: "Corinto tetã-my oiko va'e kwéry Hesu reroviaha va'e ndoiko porãiry onhondive". Aipo he'i kuri pene rerakwã mombe'u-vy. Pene rerakwã ahendu-gwi ajerure-ta peẽ-my pejoyhayhu rei hagwã peiko porã meme hagwã onhondive. Nhandejáry Hesu Cristo réry-py ajerure peẽ-my anive hagwã penhonhe'ẽ mbojevy jevy. Taper-ojoja kena onhondive pene nhe'ẽ. Peteixa pereko porã kena pende reko porã onhondive. Penhomongeta ramo ojojurupya kena peĩ. Peteĩ-rupi meme pereko kena pene nhe'ẽ porã.

¹² Amombe'u jevy-ta peẽ-my pene rerakwã ahendu kuri. Penhe'ẽ rei ra'e pene mbo'eha kwéry-rehe. Gwĩ onhe'ẽ rei va'e xe-rehe he'i "Ore orohenduse Paulo remimombe'u mante" he'i. Gwĩ outro "Ore orohenduse Apolo remimombe'u mante" he'i Apolo-rehe. Gwĩ outro "Ore orohenduse Pedro remimombe'u mante" he'i Pedro-rehe. Gwĩ outro "Ore orohenduse Cristo remimombe'u mante" he'i Cristo-rehe. Upéixa penhonhe'ẽ mbojevy jevy rei ra'e ore-rehe. ¹³ Naiporã voi upe pene nhe'ẽ pene mbo'eha kwéry-rehe. Pemopeteĩ katu pene nhe'ẽ peiko porã hagwã.

Okurusu-rehe omano va'e ndaha'ei xe. Hesu Cristo mate omano okurusu-rehe nhande resende hagwã. Ndaha'ei xe réry-py araka'e penhemongarai uka. Hesu Cristo réry-py ae araka'e penhemongarai uka. Anive inhe'ẽ mombe'uha-rehe aipo-rami peje. Niporã penhe'ẽ ore-rehe. ¹⁴ "Paulo xe mongarai va'ekwe ajerovia hagwã hese." Ani upéixa peje xe-rehe. Ndahetái xe remimongarai va'e oĩ pene pa'ũ-my. Upéa-rehe avy'a ndaikatúi avave he'i "Xe Paulo rehegwa". Crispo-pe amongarai va'ekwe, Gaio-pe ave amongarai va'ekwe. ¹⁶ Xe mandu'a ave Estéfanos-rehe. Amongarai va'ekwe íxupe, hóga pygwa ndive. Upe rire ndaipóri para'e ambue amongarai va'ekwe. Naxe mandu'avéiry mbovy nipo amongarai va'ekwe. ¹⁷ Ndaha'ei aporomongarai hagwã xe mondo va'ekwe Hesu Cristo. "Inharandu eterei va'e nhe'ẽ xe rehegwa nhe'ẽ ani ereiporu rei teĩ xe mombe'u-vy" he'i xe-vy. "Iporãve kóixa ere arã xe-rehe: Hesu Cristo omano okurusugwasu-rehe nhane resende hagwã. Upéixa ere-ta xe mombe'u-vy en-

terove-pe" he'i xe-vy. "Ha inharandu eterei va'e nhe'ë ereiporu ramo ne rendu va'e kwéry naimandu'avéi arã ne nhe'ëgwe-rehe. He'i joty arã nde-rehe, ha'e inharandu ve voi, he'i arã nde-rehe, ha xe rehegwa nhe'ë-rehe naimandu'avéi arã." Upéixa he'i xe mondo-vy Hesu Cristo.

Paulo omombe'u ma'erã-gwi Hesu omano va'ekwe

¹⁸ Nhahendu-ma ramo Hesu Cristo rehegwa nhe'ë, ja'e nhande py'apy-py: "Hesu Cristo omano xe resende hagwã. Nhandejáry omboyke-ma xéhegwi xe rembiapo vaikwe. Ta'yry Hesu Cristo ombou-ma omano hagwã xe resende hagwã." Aipo niko hese jajerovia va'e ja'e. Ipu'aka voi nhande-vy Hesu rehegwa nhe'ë.

Oĩ ae heta Hesu rehegwa nhe'ë nohendu kwaái va'e. Umi ohasa asy va'e renda-py oho va'erã. Ohendu-ma ramo Hesu Cristo rehegwa nhe'ë, ndopo he'i: "Ma'erã-gwi omano? Omano rei nipo ra'e. Ndoikovéi voi" he'i mo'ã va'erã Hesu Cristo-rehe. ¹⁹ Nhandejáry ohai uka va'ekwe:

"Inhakã porã-gwi inharandu va'e, nahi'arandu teéi voi. Amokanhy-ta íxugwi hi'arandukwe. Ha yvy arigwa-rehe oikwaa porã va'e, nahi'arandu teéi vyteri. Hembigwaakwe ambohesarái-ta íxupe. Ndovaléi arã íxupe." †

Upéixa he'i Nhandejáry.

²⁰ Nhane arandu mbyky nhande kwéry. Ndaha'éi Nhandejáry-rami. Nhandejáry arandu ipukuve nhane arandu-gwi. Ha nhane arandu mbyky-rehe ndajeheko arupityi Nhandejáry-pe. Ko'a pygwa heko-mombe'uhaty ndikatúi omombe'u Nhandejáry-pe ha'e oikwaaave hagwã mo'ã. Ndaipóri Nhandejáry yke-rehe hi'aranduve va'e. Inharandu mbyky va'e meme mate oĩ. Ndaipóri ave Nhandejáry renonde-py nhe'ë oiporu porã va'e. ††²¹ Ha'e anho mate voi inharandu tee va'e. Hi'arandu tee-gwi ndohejái ko yvy arigwa arandu anho ogwereco va'e ohekoarupity hagwã íxupe. Ha'e ojekwaa ukase mate onhe'ë mombe'uha renduhaty kwéry-pe. Omombe'u uka ramo, itavy va'e nhe'ë-rami ramo jepe, heroviaha kwéry-pe mate oresende va'erã Nhandejáry.

²² Ha ore ae katu oromombe'u meme inhe'ë. Oĩ umi ohendu va'e ogwerovia va'e ave íxupe. Oĩ ave umi ndogweroviái va'e inhe'ë. "Itavy voi" he'i mo'ã ore-rehe.

Upéixa voi judeu kwéry ndogweroviaséi voi íxupe. "Yváy-gwi hexapyrã-rupi eremba'apo ramo arovia-ma voi" he'i rei. Ha umi judeu e'y kwéry ave ndogweroviaséi ave. Ho'arandurã oikwaa seve seve hikwái.

Ha ore katu, Hesu rehegwa nhe'ë mate oromombe'u. "Hesu Cristo omano va'ekwe kurusugwasu-rehe nhane rembiapo vaikwe omboyke hagwã nhandéhegwi" ore oro'e meme oromombe'u-vy.

Ohendu-ma ramo judeu kwéry umi ndogweroviái va'e he'i ore-vy: "Penhemonhandejáry rei Hesu Cristo-rehe. Ndovaléi ne nhe'ë" he'i mo'ã ore-vy.

Ha ohendu-ma ramo judeu e'y va'e umi ndogweroviái va'e he'i rei ave ore-vy: "Peë ko ndapeikwaáiry voi mba'eve" he'i rei ave ore-vy.

²⁴ Nhandejáry rembiporavo va'e ae ohendu kwaa inhe'ë. Judeu kwéry gwigwa oĩ gwĩ oiporavo va'e. Judeu e'y va'e kwéry gwigwa ave oĩ gwĩ oiporavo va'e. Hembiporavo va'e ohendu ramo ogwerovia. "Anhetegwa voi nipo ra'e" he'i ogwerovia-vy. Ha upéixa, Cristo reko-rupi Nhandejáry ohexa uka gwembiporavo va'e kwéry-pe ha'e huvixaha voi. Ha'e oaranduha ave ohexa uka Hesu Cristo reko-rupi. Ha'e opu'akaha ave ohexa uka Hesu Cristo reko-rupi hese ojerovia va'e-pe.

²⁵ Ha ogwerovia e'y va'e aipo he'i rei hese: "Ko'ánga ikangy Nhandejáry" onhe'ë rei hese. Ha'e ae imbaraeteve yvypóry kwéry-gwi. Ipu'aka tee va'e voi ko Nhandejáry. Ha ogwerovia e'y va'e ae onhe'ë rei hese. "Nhandejáry ndoikwaái" aipo he'i onhe'ë rei-vy hese. Oikwaaave ha'e yvypóry kwéry-gwi. Oikwaa paete va'e voi Nhandejáry.

²⁶ Tapene mandu'a porã kena xe re'yí kwéry, Hesu reroviaha va'e kwéry, pende rekohakwe-rehe, Nhandejáry pene renói hagwe-rehe. Ndahetái pene pa'ũ mygwa-pe omomba'egwasu araka'e yvypóry kwéry. Ndahetái-rehe he'i araka'e "Inharandu porã upe va'e." Ndahetái-rehe ave he'i araka'e "Oiporu kwaa porã omba'e reta reta upe va'e." Ndahetái ave oĩ yvypóry ruvixa re'yí pene pa'ũ-my. "Iporã voi" nonhe'ëiry pende-rehe hikwái Nhandejáry pene renói e'y mboyve. ²⁷ Ha upéixa meme Nhandejáry rembiporavo kwéry. Ha'e oiporavo araka'e inharandu e'y va'e-pe gwe'yí kwéryrã araka'e. Ha upéa-rehe ombohekogwypvy va'erã inharanduve va'e-pe. Oiporavo ave araka'e ikangy va'e-pe gwe'yí kwéryrã. Ha upéa-rehe oĩ va'erã opyta-vy imbaraete va'e. ²⁸ Oiporavo ave yvypóry nopenái-rehe va'e-pe gwe'yí kwéryrã. Oiporavo ave onhe'ë rei rei-rehe va'e-pe gwe'yí kweryrã ave. Oiporavo ave iporiahu va'e-pe gwe'yí kweryrã. "Ndovaléi voi upe va'e" he'i meme kente kwéry Nhandejáry rembiporavo va'ekwe-rehe. Ha upéixa-gwi oiporavo íxupe kwéry gwe'yí kweryrã omotí hagwã onhemoaranduve va'e kwéry-pe. Upéixa oikwaa uka enterovéa-pe avave ojehegwi rei ndovaléi voi. ²⁹ Ndaikatúi avave onhemomba'egwasu Nhandejáry renonde-py. ‡

³⁰ Ha peë katu, Nhandejáry pene mopeteĩ araka'e Hesu Cristo ndive. Ha'e oiko jepe-ma nhane arandu me'ëha. Hesu Cristo-rehe nhane mopotĩmba Nhandejáry. Hesu-rehe nhane resende voi ko Nhandejáry. Ijavegwa voi nhande. Upéa-gwi nhane momarangatu.

³¹ Nanhande py'agwasuvéiry nhandejéhegwi Nhandejáry yke-rehe nhaĩ-vy. Upéa-rehe he'i: "Oime ramo onhemomba'egwasuse va'e, tonhemomba'egwasu Nhandejáry Hesu Cristo-rehe" †† he'i Nhandejáry nhe'ë kwatia-rehe oĩ va'e.

Hesu omano ramogware rehegwa nhe'ë

2 "Hesu Cristo rehegwa nhe'ë anho mante amombe'u-ta íxupe kwéry" ha'e va'ekwe xejéupe

† 1:19 Is 29.14 †† 1:20 Is 44.25

‡ 1:29 Gl 6.14 †† 1:31 Jr 9.24

pende-rehe. “Mba'eve-rehe namombe'u mo'áiry upe-py” ha'e ave. “Nhande-rehe ha-py Hesu Cristo omano va'ekwe okurusugwasu-rehe. Hese gwa nhe'ë meme mante xe amombe'use íxupe kwéry.” Aipo ha'e-vy xe-jéupe agwahë va'ekwe pene renda-py.

Ha pene ndive aime jave anhemomiríve va'ekwe pejeroviave hagwã Hesu Cristo-rehe. Aime ramo upe-py anhemokangy ajepy'apy-vy pende-rehe. Napombojerovia ukaséi xe arandu-rupi rei. Hesu Cristo anho-rehe mate apombojerovia ukase. Upéixa-gwi ndaiporúi ko'áygwa arandu nhe'ë amombe'u hagwã Hesu rehegwa nhe'ë peë-my.

Ha hesegwa nhe'ë amombe'u jave Nhandejáry Nhe'ë Marangatu tee va'e oiko ave xe ndive. Ohexa uka peë-my opu'akaha. Ha upéixa ipu'akaha-rupi peteí teí pejerovia-ma Hesu Cristo-rehe. Ndaha'ëi ko'áy rupigwa arandu-rupi erejerovia hese. Nhandejáry Nhe'ë Marangatu tee va'e pu'akaha-rupi erejerovia-ma hese.

Nhandejáry ojekwaa uka va'erã nhande-vy Nhe'ë Marangatu tee va'e-rupi

(Jo 14.26; 16.13)

⁶ Ha Nhe'ë Marangatu tee va'e reko-rupi oiko porã va'e-pe ambo'e ramo ae aiporu arã hi'arandu tee va'e nhe'ë. Upéa ndaha'ëi ko'áygwa arandu. Ndaiporu mo'ái peë-my upéa arandu. Ndaiporu mo'ái ave mburuvixa arandukwe. Ha'e kwéry opa-tama. Hi'arandu reheve opa va'erã. Ha ndovaléi arã ko'áygwa-pe mburuvixa-pe ave hi'arandu hagwe. Ha'e kwéry ndoikwaái ave Nhandejáry arandu. Oikwaa e'y-gwi ohupi uka va'ekwe kurusugwasu-rehe imoí-vy ojuka Hesu-pe. Ha'eixagwa ndaipóri. Ipu'aka marangatu tee va'e voi Hesu.

Ha xe katu Nhandejáry arandu-rupi amombe'u aiko-vy.

Yma araka'e Nhandejáry onhongatu araka'e hi'arandu. Nomombe'úi gwembiaporã avave-pe. Áy ae katu gwembiporavo-pe omombe'u oaranduha Nhandejáry. Ko yvy nhepyrũ e'y mboyve Nhandejáry oikwaa ukase araka'e nhande-vy.

“Kurusu-rehe omano-ta xe ra'y. Hese ojerovia va'e-pe arenda-ta xe. Xe ra'y Hesu-rami opyta hagwã ipotí. Upe xe rembiporavorã-me aikwaa uka-ta xe arandu.” Upéixa he'i araka'e Nhandejáry gwemimombe'urã-rehe. Upéa-rehe omoí uka ave va'ekwe kwatia-rehe ko nhe'ë:

“Avave ndohexái va'ekwe, nohendúi va'ekwe, mba'e ndojepya'a mongetái vyteri joty ave Nhandejáry rembiapo porã íxupe ohayhu va'e kwéry pegwarã.” †

¹⁰ Upe Nhandejáry oarandu onhongatu va'ekwe ko'áy nhande jaikwaa-ma. Nhandejáry Nhe'ë Marangatu tee va'e oikwaa uka-ma nhande-vy. Ha'e oikwaapa-ma Nhandejáry py'apy ete-py oí va'e jepe ave Nhe'ë Marangatu tee va'e oikwaapa-ma joty.

¹¹ Nhande yvypóry, nhande py'apy pygwa avave ndoikwaáiry. Nhande ae peteí teí jaikwaa mba'e-rehe nhande py'apy-py nhande onhemongeta. Avave ndoik-

waáiry. Upéixa ave Nhandejáry. Avave ndoikwaái mba'e oí ipy'apy ete-py. Nhe'ë Marangatu tee va'e mante oikwaa. ¹² Ha Nhandejáry ome'ë-ma nhande-vy Nhe'ë Marangatu tee va'e opyta hagwã nhande py'apy-py. Ha'e katu oikwaa uka nhande-vy mba'eixagwa pa gwemime'ëgwe. Ndaha'ëi teko rei nhe'ë ko'áygwa ome'ë nhande-vy. Nhe'ë Marangatu tee va'e katu Nhandejáry ome'ë-ma nhande-vy nhane mbo'e hagwã.

¹³ Ore ae rei orejéhegwi ore arandu noromombe'uíry. Nhe'ë Marangatu tee va'e ore mbo'e va'ekwe mante oromombe'u jevy. Oromombe'u ramo oí ohendu kwaa va'e. Oí ave ohendu kwaa e'y va'e. Ohendu kwaa va'e ogwereco-ma Nhe'ë Marangatu tee va'e opy'apy-py. Ha'e oikwaa uka íxupe hi'arandurã ohendu porã hagwã, oikwaa hagwã ave anhetegwa nhe'ë. “Iporã voi kóa” he'i hagwã. “Mixí mate ovale upéa” he'i ave hagwã. “Niporã voi upéa” he'i ave hagwã ipy'apy-py Nhe'ë Marangatu tee va'e omoarandu va'erã íxupe.

Nhandejáry rehegwa nhe'ë nohendú kwaái va'e katu ndogwerekói joty Nhe'ë Marangatu tee va'e opy'apy-py. Ndogwerekói ave hemime'ëgwe kwéry. Ndaixupe gwarã, ndoikwaái ave mba'eixagwa pa upe va'e. Upéixa-gwi Nhe'ë Marangatu tee va'e ogwereco e'y va'e ndohekojohu kwaáiry Hesu reroviaha rembiapo-rehe. Nhe'ë Marangatu tee va'e ogwereco va'e ae ohekojohu kwaa opaixagwa.

¹⁶ A-rami he'i Nhandejáry kwatia nhe'ë:

“Avave ndoikwaáiry Nhandejáry py'a-py oí va'e. Ndaipóri ombo'e va'erã íxupe mba'eve-rehe.” †† Upéixa he'i kwatia-rehe. Ha nhande katu, Nhe'ë Marangatu tee va'e oime-ma nhande py'apy-py. Oiko-ma Cristo py'a nhande py'apy-py.

“Nhandejáry remimbota erejapo ku'a ku'a-gwi nerehendú kwaái inhe'ë” he'i Paulo onhemonhe'ë-vy

(Hb 5.11-13)

3 Nhandejáry arandu nhe'ë aiporuse mo'ã va'ekwe pene ndive, xe re'yí kwéry. Ha ndaikatúi. Napehendú kwaái vyteri inharandu ete va'e. Nhe'ë Marangatu tee va'e ndogwerekói va'e-rami peiko. Erejapose va'e rei erejapo. Nerehendú kwaái vyteri inharandu tee va'e nhe'ë. ² Are-ma erejerovia Cristo-rehe ereiko-vy ha mitã okambu ramo va'e vérami ereiko vyteri. Ndereikwaáiry vyteri Nhe'ë Marangatu tee va'e nhe'ë. Upéixa-gwi ndikatúi amombe'u porã va'ekwe peë-my Nhandejáry nhe'ë. Nhandejáry remimbota erejapo ku'a ku'a-gwi nerehendú kwaáiry inhe'ë. Ndaikatúi amombe'u vyteri peë-my heta hesegwa nhe'ë. ³ Pejapose va'e rei pejapo meme vyteri. Pene rakate'y eterei peë-my gwarã-rehe, ha pende rapixa oiko porãha-rehe pevy'are'y. Pende a'e e'y ojóehe. Pejoja'o ja'o rei peiko-vy. Upéixa peiko-gwi oroikwaa nde rekoha vai. Erejapose va'e rei erejapo-gwi. ⁴ Ha pene mbo'eha kwéry-rehe ndaperojojáiry pene nhe'ë. Oí xe-rehe onhe'ë rei va'e “Paulo nhe'ë mante ahenduse” he'i rei. Oí ave Apolo-rehe onhe'ë rei va'e. “Xe Apolo nhe'ë

† 2:6-9 Is 64.4

†† 2:16 Is 40.13

mante ahenduse" he'i rei jevy. Upéixa penhe'ê rei-gwi pejapose va'e rei pejapo peiko-vy.

⁵ Ore remimombe'u-rupi ae pejerovia-ma Nhandejáry-rehe. Inhe'ê oromombe'u va'ekwe peê-my. Xe, Paulo, Apolo ave, oroiko Nhandejáry rembigwái ramo. Áy aiporu-ta kokwe rehegwa nhe'ê ne moarandu hagwã mba'éixa pa oroiko.

Nhandejáry kokwe járy-rami onhangareko okokwe-rehe. Omohe'ô gwemitý onhotý va'ekwe. Peê peiko ikokwe-rami. Ore oroiko hembigwái ramo. Ikokwe-py vérami ore oromba'apo oromombe'u peê-my Hesu Cristo rehegwa nhe'ê. Temitý onhenhotý va'ekwe-rami ave amombe'u va'ekwe Hesu Cristo rehegwa nhe'ê peê-my. Temitýgwe omohe'ô va'ekwe-rami ave Apolo omombe'u araka'e Hesu Cristo rehegwa nhe'ê peê-my. Ha Tupã Nhandejáry katu omongakwaa temitýgwe. Upeixagwa ave peê. Nhandejáry ae katu pene moarandu araka'e pejerovia hagwã Hesu Cristo-rehe.

⁷ Upéixa-rupi jaikwaa-ma onhotý va'e ndaha'êi mba'eve. Omohe'ô va'e ave ndaha'êi mba'eve. Tupã Nhandejáry mante omoingo kwaa va'e. ⁸ Onhotý va'e, omohe'ô va'e ndive oiko peteíxa. Hembigwái meme. Hepyra-rehe mate omba'apo. Ha peteí teí-pe ome'ê arã hembiaapo repykwe. Omba'apo porã va'e-pe hetave ome'ê arã hembiaapo repykwe. Ha omba'apo ate'ý va'e-pe mixími mate ome'ê arã hembiaapo repykwe. ⁹ Ore niko "Xe irũ" oro'e ojóhe. Nhandejáry rembigwái meme ko ore. Ha peê peiko ikokwe-rami. Hóga-rami ave peiko íxupe. Ha'e nhande rereko porã. ¹⁰ Óga omopu'ã va'erã rehegwa nhe'ê aiporu-ta apohekombo'e hagwã peê-my, peikwaa hagwã mba'eixagwa pa nhande.

Óga omopu'ã kwaa va'e onhepyrũ hembiaapo. Upéixa ijekoha hagwã okyta. Ha'e-rami anhepyrũ va'ekwe Nhandejáry rogarã amombe'u ramo peê-my Hesu Cristo rehegwa nhe'ê. Amombe'u ramo va'ekwe pejerovia-ma hese. Nhandejáry xe moarandu-gwi apombojerovia uka va'ekwe Hesu Cristo-rehe. Óga jepyta-ha-rami Hesu Cristo opyta. Ha'e mate Nhandejáry omoí uka va'ekwe nhande resendeharã. Outro-rehe jajerovia ramo nanhane resende mo'ái. Hesu Cristo mate nhane resende tee va'erã.

Okyta omoí rire outro kwéry omopu'ãmba. ¹² Mba-va'e oiporu-ta omoí hagwã óga omopu'ã va'e oiporavo. Oí opa e'ý va'erã oiporu meme óga omopu'ã-vy. Oí ouro ramigwa oiporu va'e. Oí prata ramigwa oiporu va'e. Oí ita hepy va'e oiporu va'e. Opa e'ý va'e meme oiporu óga porãrã omopu'ã hagwã.

Oí ave pya'e ogweru va'e oiporu va'e. Pya'e opa jevy va'e oiporu meme óga omopu'ã-vy. Oí yvyra oiporu va'e. Oí ave hogwe piru va'e oiporu va'e. Oí ave kapi'i oiporu va'e. Pya'e opa jevy va'e meme oiporu óga hi'are e'ý va'e omopu'ã-vy.

¹³ Tatagwasu ou ramo ojekwaa arã óga omopu'ã va'e rembiapokwe. Ohapy va'erã para'e tapa ndohapýi va'erã para'e gwoga ojapo va'ekwe araka'e. Upéixa ave Hesu ou jevyha áry-py ojekwaa arã peteí teí-pe mba'eixagwa voi pa ojapo araka'e gwembiaapokwe.

¹⁴ Tata ombogwe rire upe óga ohapy e'ý va'e ndokái-gwi opyta va'erã ijáry-pe. Upéixa ave entéro Hesu Cristo remimbota ojapo porã porã va'e. Nhandejáry ome'ê-ta íxupe hembiaapokwe repy. ¹⁵ Ha ombogwe rire tata, ndaiporivéi-ma ramo ógakwe, okaipa-ma ramo hembiaapokwe, ijáry mba'eve ndogwerekovéi-ma va'erã. Upéixa ave Hesu Cristo remimbota ojapo ku'a ku'a va'e. Tata-rupi ohasa va'e-rami okanhymba va'erã íxugwi hembiaapo repyrãgwe. Íxupe mate oresende va'erã.

¹⁶ Pene mandu'a kena pende reko-rehe. Peê, Hesu reroviaha kwéry reko-rehe pene mandu'a kena. Oiko-ma pende py'apy-py Nhe'ê Marangatu tee va'e. Upéixa-gwi he'i pende-rehe "Nhandejáry róga upe va'e" he'i. Imarangatu voi Nhandejáry róga. Upéixa-gwi Nhandejáry róga pende rekoha-rehe tapenhangareko porã katu pendéjehe. ¹⁷ Nhandejáry ombohasa asy arã gwóga omongy'a va'e-pe, gwóga ohundi va'e-pe. Ha peê peiko-ma Nhandejáry róga-rami. Ha Nhandejáry róga ipotí marangatu va'e voi. †

Nhane arandu mbyky eterei ramogware

¹⁸ Ani teí erenhembotavy ndejéupe. Ani erenhembotuvixa rei teí. Oí ramo pene pa'ũ-my he'i va'e "Xe xe arandu voi, aikwaa porã opaixagwa", gwí-rami oiko va'e-ma onhemoarandu tee ra'anga rei oiko-vy. Teko rei reko-rupi anho hi'arandu. Upéixa-gwi omomba'egwasu rei oaranduha. Iporãve íxupe nopenái oaranduha-rehe oheka hagwã Nhandejáry remime'égwe arandu. Teko rei arandu mate ogwereco va'e-rehe "Nahi'arandu porã" he'i Nhandejáry. Yma omoí araka'e kwatia-rehe he'i-vy:

"Teko rei arandu ogwereco-gwima onhemomba'egwasu eterei mo'ã onhembotavy rei. Oarandu-rehe ojerovia eterei-gwi hi'arandu omokanhy arã íxugwi Nhandejáry." ††

²⁰ He'i ave araka'e kwatia-rehe:

"Nhandejáry oikwaa inharandu va'e ipy'apyete pygwa. Omomba'egwasu rei oarandu, he'i hese." ‡

²¹ Upéixa-gwi ani penhemomba'egwasu teí avave-rehe. Oiko-ma opamba'e nhane pytygwõ hagwã. Ani teí penhemomba'egwasu mba'eve kente kwéry rembiapokwe-rehe. Nhandejáry onhangareko porã hagwã nhande-rehe ojapo araka'e opamba'e nhane pytygwõharã. Héry-py aiko-ma xe ave pene pytygwõharã voi ave niko xe. Apolo ave, Pedro ave oiko-ma ave pene pytygwõharã. Onhangareko porã meme pende-rehe Nhandejáry. Peikove va'erã para'e pemaño va'erã para'e ha'e onhangareko porã ave pende-rehe. Pende reko renonderã-py ave onhangareko porã ave pende-rehe. Ha'e omoingo opaixagwa pende reko porãrã-rehe. Ha Cristo pende rereko opogwy-py. Ha Nhandejáry ogwereco jevy Cristo-pe opogwy-py.

† 3:17-19 Co 6.19; 2 Co 6.16 †† 3:18-19 Jó 5.13 ‡ 3:20 SI 94.11

Nhandejáry rembigwái porã nosẽ mo'ãi inhe'ẽ-gwi

4 Pene mandu'a ramo ore-rehe, peje ae katu kuri: "Ha'e Cristo rembigwái. Omombe'u va'ekwe nhande-vy Nhandejáry nhe'ẽ. Cristo rehegwa nhe'ẽ Nhandejáry reminhongatukwe ojekwaa-ma nhande-vy. Upéa omombe'u-vy oiko tembigwái ramo" peje ae katu kuri ore-rehe. Cristo rembigwái voi ore. ² Ha tembigwái katu tekotevẽ oiko ojáry nhe'ẽ-py. Tembigwái porã ramo nosẽ mo'ãi inhe'ẽ-gwi. Oiko meme gwerekoha ojohu porã hagwã hembiapokwe-rehe. Ijáry anho mante ojohu kwaa hese. ³ Upéixa-gwi oĩ ramo kente "Ma'erã ojapo upéixa? Niporãĩ para'e" he'i va'e xe rembiapokwe-rehe, ndajepy'apy mo'ãi upe va'e-rehe. Peẽ, "Ma'erã Paulo ojapo upéixa? Hembiaapo porã e'ỹ para'e" peje ramo, mburuvixa kente rembiapokwe-rehe omonhe'ẽ va'ety jepe aipo-rami oikwaase ramo xe-rehe, ndajepy'apy mo'airy. Kente kwéry ndaxe johu kwaái arã. Xe-ma, xe py'apy-py ahendu kwaa jepe, ndaikwaái joty arã xe py'a ete pygwa. Ndaikwaa teíry xe rembiapo-rehe "Iporã tee" "Naiporãĩ para'e" ha'e hagwã hese. Nhandejáry anho mante ojohu kwaa xe py'apy ete pygwa-rehe xe reko rehegwarã. Hese anho mante xe mandu'a va'erã. ⁵ Upéixa ramo ani peporandu rei avave rembiapokwe-rehe pejohu hagwã hembiaapo vaikwe. Nhandejáry ogwey jevy e'ỹ peve ani peporandu rei upe va'e-rehe. Ha'e mante ou-vy ombojekwaa va'erã nhande py'a ete-py oĩ va'e gwive, nhande py'a pota va'e gwive, nanhane mandu'avéi va'e gwive, pytũ gwy-py nhande rembiapo nhanhomi va'ekwe gwive, nhande py'a-py onhemi oĩ va'e gwive ombojekwaa-ma va'erã Nhandejáry. Upe áry-py enterovéa-pe omombe'u arã hekokwe-rehe hembiapokwe-rehe. Cristo reko-rupi oiko porã va'ekwe-pe he'i arã Nhandejáry: "Ereiko porã xe renonde-py" he'i arã upe va'e-pe.

Eiko katu Nhandejáry nhe'ẽ-rupi

⁶ Ahai kuri xéjehe, Apolo-rehe ave. Upéa ajapo, xe re'yi kwéry, pene pytygwõ hagwã. Tapene mandu'a katu ko xe nhe'ẽ-rehe anive hagwã pene mbo'eháry-rehe penhe'ẽ rei. Ha'ese nde-vy, Ani erehasa Nhandejáry nhe'ẽ. Eiko meme katu inhe'ẽ-rupi. Upe ohai uka va'ekwe nhe'ẽ-rupi eiko katu. Inhe'ẽ-rupi peiko ramo napenhembotuvixavéiry avave-pe. Ani peje avave-rehe "Iporãve ko va'e xe-vy". Ani ave peje outro-rehe "Ndovaléi upe va'e". Ani pembojoavy teĩ pene nhe'ẽ íxupe. Naiporãĩ voi upéa pende rekoha. Pembojoja katu peteixa pene nhe'ẽ. ⁷ Nhande kwéry jaiko Nhandejáry renonde-py. Hemimoingokwe meme nhande. Ha peẽ, penhembotuvixa rei meme pene mba'e-rehe, pende rekoha-rehe. Ma'erã-gwi tipo? Niporãĩ voi upéixa. Nhandejáry remime'ẽgwe meme pereko. Ma'erã-gwi penhembotuvixa rei hemime'ẽgwe-rehe? Anive teĩ upéixa peiko.

⁸ "Nhandejáry nhe'ẽ mombe'uha-rehe nanhaikotevéi-ma nhande" peje rei ojóupe. "Jaikwaapa-ma hesegwa jaiko porã hagwã" peje rei. "Nhandejáry remime'ẽ heta

heta voi jareko-ma" peje rei ave. "Nanhaikotevéi-ma Paulo-rehe" peje rei-ma peẽ. "Nanhaikotevéi-ma" peje rei-ma ave Apolo-rehe. "Nhandejáry nhande Ruvixagwasu ndive nhande jaiko-ma mburuvixagwasu ramo" peje rei ave. Ma'erã-gwi tipo upéixa penhembotuvixa? Ore, pene mbo'eha jepe, ne'írã vyteri oroiko mburuvixa ramo indive. Peiko-ma ramo ra'e mburuvixagwasu ramo, ore ave oroiko-ma arã ra'e. Upéixa ramo ra'e ore orovy'a voi arã ra'e.

⁹ Pende rekoha niporãĩ reheve penhembotuvixase mo'ã: "Cristo réry-py oroiko-gwi oroiko porãve enterovéa-gwi" peje rei jave pendéjehe, ore katu oroiko asy Cristo réry-py oroiko-gwi. Ore rereko asy meme Hesu reroviaha e'ỹ va'e kwéry. Nhandejáry remimbota-rupi para'e ore mbohasa asy ha'e kwéry. Nhandejáry ore moingo enterovéa rekogwypyve. Enterovéa oma'ẽ ma'ẽ ore-rehe. "Mbava'e nipo ojehu arã íxupe kwéry?" he'i-vy ohexase va'e oma'ẽ ma'ẽ ore-rehe. Kente kwéry oma'ẽ ore-rehe ore rexa hagwã. Yváy gwigwa Nhandejáry rembigwái kwéry ave oma'ẽ ore-rehe. Heko vai eterei va'e ojuka hagwã hexaharã omboaty hikwái. Upéixa ave randai oroiko enterove ohexase mbava'e nipo ojehu arã ore-vy. ¹⁰ "Cristo-rehe orojerovia-gwi ore arandu porã" peje rei jave "Itavy voi" he'i meme ore-rehe. "Nahi'aranduvéi-gwi ogwerova gwekoha Cristo-rehe. Itavy voi" he'i ore-rehe. "Naimbaraetéi" he'i ave ore-rehe ore rereko asy-vy. Ha peẽ katu "Ore mombaraete porã Nhandejáry opamba'e-rehe" peje rei pendéjehe. ¹¹ Ore ae yma ete gwive orohasa asy voi. Ore vare'a meme. Ore y'uhéi ave. Ituja-ma ave ore ao. Ore nupã nupã oroiko-vy. Orova rova va'e ore. Ore róga e'ỹ va'e voi ore. ¹² Ore mokane'õ ne'õ ore rembiapo ore rembi'urã-rehe. Onhe'ẽ rei rei ore-rehe ore joko-vy. "Tapenderovasa katu Nhandejáry" oro'e jepe ore joko va'e-pe. Ore mbohasa asy ramo jepe ore orokiriri oroiko-vy. ¹³ Ore rogwaiti va'e onhe'ẽ vai vai rei ramo ore-vy, nhe'ẽ porã jepe oroiporu oronhomongeta hagwã hendive. Hesu reroviaha e'ỹ va'e ndaija'ei ore-rehe. Ore rereko mba'e rembyre ky'akwe ramo. Ore rereko mba'e yty ramo upe va'e kwéry. Ha peẽ katu pene mbotuvixase rei. Niporãĩ voi upe pende rekoha.

Túvy-rami Paulo onhemonhe'ẽ

¹⁴ Kóa ahai-ma peẽ-my peẽ xe ra'y kwéry ramigwa-gwi. Anhemonhe'ẽ-ta peẽ-my. Xe a'e voi pende-rehe. Upéixa-gwi napomotíséiry. Anhemonhe'ẽse peẽ-my peiko porãve hagwã.

¹⁵ Pehendu arã para'e heta eta Cristo rape rexa uka-ha va'e pene mbo'eha kwéry. Oime joty peẽ-my peteĩ anho pende ru ramigwa pene mbo'eha. Xe apyta peẽ-my pende ru-rami pene mbo'eha. Yma va'ekwe amombe'u-ma ramo peẽ-my Hesu Cristo rehegwa nhe'ẽ pejerovia nipo Hesu-rehe ra'e. Upéixa-gwi apyta pende ru-rami peẽ-my. Ha pende ru-rami anhemonhe'ẽ-ta peẽ-my. ¹⁶ Tekoha porã-rupi, xe-rami, tapeiko. ¹⁷ Pende rekoha porãrã hagwã amondo kuri Timóteo oiko hagwã pene pa'ũ-my. Ha'e opyta xe-vy xe ra'y

vérami Nhandejáry Hesu Cristo reko-rupi oiko porã-gwi. Ahayhu voi íxupe. Ogwahẽ-ma ramo pene renda-py omombe'u va'erã peẽ-my xe rekoha-rehe mba'éixa pa aiko Hesu Cristo reko-rupi. No'ã he'i arã xe-rehe: "Anhetegwa voi omombe'u meme Paulo" he'i arã xe-rehe. "Opa-rupi oho-vy Paulo omombe'u meme Hesu Cristo regegwa nhe'ẽ" he'i arã xe-rehe.

¹⁸ Anive penhembotuvixa teĩ. "A-py ete ndou mo'ãi Paulo" peje rei. ¹⁹ Aha'arõ mixĩ aha hagwã pene renda-py. Hi'agwĩ-ma agwahẽ hagwã pende ha-py. Nhandejáry oipotã ha'áry agwahẽ-ta upe-py. Ndaxe aréi-ta.

Ogwahẽ-ma a-py onhembotuvixa va'e rerakwã. Agwahẽ-ma ramo pende ha-py ahexa va'erã teko rei-rupi oiko para'e terã Nhandejáry omombaraete íxupe para'e. ²⁰ Oiko-ma ramo Nhandejáry nhande ruvixa ndaha'éiry va'erã nhande juru-rupi rei nhanhe'ẽ jaiko-vy. Nhandejáry ae nhande mombaraete va'erã gwekoha-rupi nhande ave jaiko hagwã.

²¹ Ndaxe rexaséi-ry para'e. Ma'erã tipo? Petĩ tipo xéhegwi? Peiporavo katu mba'éixa katu anhe'ẽ-ta pene ndive. Ndaperova mo'ãi ramo pende rekoha anhemone'ẽ pohýi va'erã peẽ-my. Ha perova ramo pende rekoha agwahẽ va'erã pende ha-py xe reko kirirĩ reheve apohayhu-vy. Peiporavo katu mba'éixa katu anhe'ẽ-ta. Perova katu pende rekoha.

Hembiapovai eterei kwimba'e ramogware

(2 Co 2.5-11)

5 Ahendu kuri pende rerakwã vai. "Teko vai-gwi onhomongy'a rei peteĩ Corinto pygwa" he'i. "Hesu reroviaha va'e jepe omenda ambue mbue joty oiko-vy gwu rembirekokwe-rehe" he'i omombe'u-vy. Ivai eterei voi upéa. Nhandejáry-rehe ojerovia e'ỹ va'e kwéry jepe upéixa ndojapo mo'ãi. ¹² Ha peẽ katu, ma'erã-gwi penhembotuvixa ra'anga rei? Iporãve penhemboasy pende rapixa rekoha vai-rehe. Tapemboyke pene pa'ũ-gwi upe hembiapo vai eterei va'e anive ojogweroaty hagwã Hesu reroviaha kwéry ndive, anive hagwã pemoirũ íxupe.

³ Hesu Cristo réry-py ha'e peẽ-my "Pemosẽ katu upe va'e pene pa'ũ-gwi. Hembiapo vai eterei. Ndikatuveĩ opyta Hesu rerovia va'e kwéry pa'ũ-my" ha'e-ma hese ko'a-gwi. ⁴ Hesu réry-rupi pejogweroaty ramo upe-py, Hesu oiko pene ndive, ipu'akaha reheve oiko pene ndive. Xe ave amondo xe resa pejogweroaty ha-py peime ramo upe-py. ⁵ Pemosẽ katu imondo-vy upe hembiapo vai ete va'e pene pa'ũ-gwi. "Satanás anhaygwasu nde rerekoseha-rami tande rereko" peje katu íxupe. "Ha'e nde rete ogweroasy va'erã para'e terã nde juka va'erã para'e ne rembiapo vai eterei-rehe" peje pemondo-vy. Hekove onheresende hagwã upe Hesu Cristo ou jevyha áry-py.

⁶ Ha peẽ katu niporãi voi penhembotuvixaseha. Mba'e tipo? Napene mandu'ái tipo nhande re'ýi kwéry he'i va'ekwe-rehe? "Miximi ramo jepe mbojape mbovuha, pya'e joty ojehe'apa hese." Upe mbojape mbovuha-rami oiko hembiapo vai va'e pene pa'ũ-my.

† 5:1 Dt 22.30

Upéixa ramo pene rembiapo vai ave va'erã. Tapenhemopotĩ katu. Tapemopotĩ katu pende rekoha. Upéixa ramo aretegwasu mbojape pyahu imbovuha e'ỹpyre-rami peiko arã. Ndaipóri arã nde py'a-py ne mongy'aharã. Pende rekoha porã reheve mate peiko va'erã. Hesu-rehe pejerovia-magwi pende rekoha pyahu-ma. Yma aretegwasu ypy páscoa-py ovexa ra'y omanoha-rami Hesu omano-ma okurusu-rehe. Nhane rekovia omano nhane rembiapo vaikwe omboyke hagwã nhandéhegwi. ^{†18} Upéixa ramo nhande rembiapo vaikwe e'ỹ reheve tekotevẽ nhande mandu'a hese. Nhande py'a porã reheve mante ja'u va'erã mbojape'i uva rykwere ndive nhande mandu'a hagwã Hesu-rehe. Upéixa-gwi ani pene mandu'a teĩ Hesu-rehe pende poxy reheve pende rapixa-rehe. Ani ave pende py'a vai teĩ ojóehe. Anhetegwa nhe'ẽ mate pereko ave. Tapende py'a potĩ rei katu peiko-vy. †

⁹ Kwatia-rehe ahai va'ekwe xe remimondo peẽ-my. Upe-py amombe'u peẽ-my ani hagwã pemoirũ teko vai-rupi oiko va'e-pe. ¹⁰ Ndaha'éí Hesu rerovia e'ỹha va'e kwéry-rehe ahai va'ekwe. Hesu reroviaha va'ekwe-rehe ae ahai va'ekwe anive pemoirũ íxupe. Hesu-rehe ndojeroviái va'e kwéry pa'ũ-rupi oĩ opáixa rei oiko va'e. Oĩ teko vai-rupi oiko va'e. Oĩ ave imba'e reta reta ojéupe gwarã oipotave tave eterei va'e kwéry, oĩ ave oporomonda rei va'e, tupã ra'anga anga-rehe ojerovia va'e kwéry ave. Ndaha'éí upe va'e kwéry-rehe ha'e va'ekwe ani hagwã peiko indive. Hesu rerovia e'ỹha va'e pa'ũ-gwi pesẽse ramo tekotevẽ pesẽ ko yvy-gwi. ¹¹ Hesu reroviaha-rehe Hesu re'ýi-rehe ae ahai va'ekwe teko vai-rupi oiko ramo ani eremoirũ íxupe. Oĩ ramo pene pa'ũ-my hembiapo vai va'e, ani teĩ pemoirũ íxupe. Oĩ para'e teko vai-rupi oiko va'e. Anive teĩ pemoirũ íxupe. Oĩ para'e imba'e reta reta oipotã eterei va'e. Oĩ para'e tupã ra'anga-pe omboete vyteri va'e. Oĩ para'e onhe'ẽ vai va'e gwapixa-pe ojoko va'e ave. Oĩ para'e oka'u va'e ave. Oĩ para'e omonda va'e ave. Anive teĩ pemoirũ íxupe kwéry. Anive ave pekaru teĩ indive. ††

¹² Namonhe'ẽ mo'ãi Hesu reroviaha e'ỹ va'e-pe hembiapo vaikwe-rehe. Niporãi voi upéa jajapo ramo. Nhandejáry ae ojohu arã hese. Ha'e ae oikwaa "Ne rembiapo vai eterei" he'i hagwã nhande-vy. Iporã voi katu nhande yke-rehe oĩ va'e-pe nhamonhe'ẽ ramo. Hesu reroviaha va'e, nhane ndive ojogweroaty ramo omboete hagwã Nhandejáry-pe va'e-pe, iporã ja'e ramo "Niporãi voi upe ne rembiapo vaikwe. Anive teĩ erejapo" ja'e nhamonhe'ẽ-vy. Kwatia-rehe Nhandejáry omoĩ uka va'ekwe he'i-vy: "Emosẽ katu pene pa'ũ-gwi hembiapo vai va'ekwe". Iporã jajapo upéa Nhandejáry nhe'ẽ.

Pene vy'are'ỹha-rehe ani pejohu uka Hesu reroviaha e'ỹ va'e-pe

6 Nhande kwéry Hesu reroviaha va'e. Upéa-rehe Hesu re'ýi kwéry jaiko-ma. Ojoe'ýi meme nhande. Tekotevẽ jajohayhupa rei jaiko-vy. Ha peẽ katu ndapejohayhúry peiko-vy. Oĩ ramo pene pa'ũ mygwa ojoavy

†† 5:6-7 Êx 12.19 † 5:8 Êx 13.7; Dt 16.3 †† 5:11 2 Ts 3.6

gwapixa ndive va'e peraha íxupe mburuvixa kente rembiapokwe-rehe oporandu va'ety-pe pemombe'u hagwã hembiaipo vaikwe. Mburuvixa renda-py peraha íxupe. Niporãí voi upéa pejapo. Hesu reroviaha e'ý va'e-pe anive pemombe'u teĩ pene rembiapo vaikwe. Hesu reroviaha va'e-pe ae peporandu ojohu hagwã pende-rehe "Iporã para'e, ivai para'e" he'i hagwã pende johu-vy. Nhandejáry pegwa voi ko nhande. Jaikwaa uka va'erã Hesu rerovia e'ýha va'e-pe hembiaipo porã va'ekwe para'e tapa hembiaipo vai va'ekwe para'e. Upéixa ramo ndahasýiry va'erã nhande re'ýi Hesu reroviaha va'e-pe jaikwaa uka hagwã ojevavyha. ³ Ko yvy opa-ma ramo jaikwaa uka va'erã Nhandejáry rembigwái yváy pygwa-pe hembiaipo porã para'e tapa hembiaipo vai para'e. Tapene mandu'a porã kena upéa-rehe. Nhandejáry rembigwái-pe jepe jaikwaa uka va'erã. Upéixa ramo ndahasýive arã nhande re'ýi Hesu reroviaha va'e-pe jaikwaa uka hagwã.

⁴ Oĩ ramo ojoavy gwapixa ndive va'e, ani peho pemombe'u pene pa'ũ-my oĩ e'ý va'e-pe nde rapixa-pe erehepy hagwã. Ani peho Hesu rerovia e'ýha-pe. ⁵ Petĩ katu pemombe'u hagwã. Anive teĩ pejapo upéa. Oĩ ra'e pene pa'ũ mygwa inharandu porã va'e. Oikwaa porã hembiaipokwe-rehe ohepy hagwã. Iporãve upéa-pe pemombe'u pene vy'are'ýha. Ne vy'are'ý ramo nde rapixa-rehe emombe'u Hesu reroviaha va'e-pe. ⁶ Peẽ ae, peho Hesu rerovia e'ý ha-py oikwaa hagwã Hesu reroviaha va'e rembiapo vaikwe. Niporãí voi upéa. ⁷ Ndapeiko porãí, xe re'ýi kwéry Hesu reroviaha kwéry. Peho jave pemombe'u hagwã mburuvixa kente rembiapokwe-rehe oporandu va'ety-pe nde rapixa Hesu reroviaha va'e rembiapokwe-rehe, peiko teko rei-rupi. Niporãí voi. Iporãve pekiriĩ peiko-vy. Ani ne mandu'ave teĩ hembiaipo hagwe-rehe nde-rehe. Ani ave ne mandu'ave ne mba'e monda hagwe-rehe. ⁸ Ha'e-rami ave peẽ. Peẽ penhomonda peiko-vy. Ha Hesu re'ýi-rehe pene rembiapo vai. Naiporãí voi pende rekoha.

⁹ Pehendu porã-ma para'e nhande rekorã-rehe. Oiko-ma ramo Nhandejáry nhande ruvixa ramo, hembiaipo vai va'ekwe kwéry ndoikói arã hendive. Aníke penhembotavy teĩ upéa-rehe. Teko vai-rupi oiko va'e ndoikói arã Nhandejáry ndive. Tupã ra'anga-pe omboete va'e ave, omenda menda rei rei va'e ave, onhemotĩ e'ý gwapixa-pe va'e ave, ¹⁰ omonda va'e ave, imba'e reta reta ojéupe gwarã oipota eterei va'e ave, oka'u va'e ave, onhe'ẽ vai vai gwapixa-rehe oiko-vy va'e ave, oporosakea va'e ave ndoikói arã Nhandejáry nhande ruvixa ndive. ¹¹ Ha peẽ katu oĩ pene pa'ũ-my upeixagware. Nhandejáry omboyke-ma ae pendéhegwi pene rembiapo vaikwe Nhandejáry Hesu Cristo-rehe pejerovia-magwi. Pene mbopy'a potĩ-ma pene momarangatu-ma ave. He'i ave pende-rehe "Ipy'a potĩ-ma." Upéa ojapo Nhandejáry Hesu Cristo réry-rupi peiko-gwi. Pejerovia-ma Hesu Cristo-rehe. Upéixa-gwi ome'ẽ-ma peẽ-my Nhe'ẽ Marangatu tee va'e.

Nhande rete Nhandejáry mba'e

(Rm 13.13-14; Ef 5.3)

¹² Nhande Hesu Cristo re'ýi tee va'e. Upéixa-gwi ndaipóri ikatu e'ý va'e nhande-vy. Oĩ ae heta mba'e nhane pytygwõ e'ý va'e. Ha upe nhane pytygwõ e'ý va'e pogwy-py xe, Paulo, ndaiko mo'ãi. †

¹³ Oĩ ave gwĩ oiko rei va'e he'i va'e: "Tembi'u nhande rye pegwarã voi" he'i mo'ã. "Nhande rye oiko voi tembi'u pegwarã" he'i mo'ã ave. Tapene mandu'a joty opa-ma ramo ko yvy, tye, tembi'u ave opa va'erã. Ndaha'úi teko vai-rupi jaiko hagwã Nhandejáry nhane moingo araka'e. Nhe'ẽ Marangatu tee va'e oiko hagwã nhande py'apy ete-py nhane moingo araka'e.

¹⁴ Ha Hesu Cristo omano ete rire Nhandejáry omoin-gove jevy va'ekwe íxupe. Upéixa ave nhamano ete rire nhane moingove jevy va'erã Nhandejáry. Ipu'akaha-rupi nhane moingove jevy va'erã.

¹⁵ Ndapeikwaáiry tipo mba'eixagwa nhande rete? Hesu-rehe jajerovia-gwi nhande rete kwéry oiko-ma Hesu rete mbojojaha ramo. Niporãí voi jaipse'a ramo Hesu rete rehegwa oiko hagwã teko vai-rupi kunha ndive. Ani upéixa pejapo teĩ. ¹⁶ Perekó jave kunha ikwimba'ese va'e-pe, nde rete, hete ndive oiko ave peteĩ. Oĩ kwatia-rehe Nhandejáry nhe'ẽ:

"Mokõi oiko va'e peteĩ mate oiko va'erã. Ndoikovéi va'erã mokõi. Peteĩ va'e-rami ha'e oiko-ma." ††

Ani upéixa-gwi perekó teĩ kunha ikwimba'ese va'e-pe. ¹⁷ Jaiko ramo Hesu Cristo reko-rupi, peteĩxa jaiko-ma indive. Nhande py'apy peteĩxa ipy'apy ndive. Nhe'ẽ Marangatu tee va'e oĩ nhande py'apy-py. ¹⁸ Ani teĩ peikove teko vai-rupi. Upéixa pejapo ramo pembyai pende rete. Heta nhane rembiapo vai ndaha'úi nhande rete-rehe. Teko vai-rupi jaiko ramo ae nhambyai nhande rete. Ivai eterei upéa. ¹⁹ Nhande rete oiko-ma Nhandejáry róga ramo. Ha'e ome'ẽ va'ekwe nhande-vy Nhe'ẽ Marangatu tee va'e. Oiko-ma nhande py'apy-py. Upe-ma ramo nhande rete oiko-ma Nhandejáry róga ramo. Nhandéjehe anho ndoikovéi-ma nhande rete. Hesu rete ramo-ma oiko. Ha'e omano nhane mopotĩ hagwã nhane rembiapo vai-gwi. Tupã Nhandejáry oiko-ma nhande ruvixa. Ha'e omboyke-ma nhandéhegwi nhane rembiapo vaikwe teko porã-rupi jaiko hagwã. Upéa-gwi tapembotuvixa kena Nhandejáry-pe. Tapeiko teko porã-rupi nde reko rexa va'e omboete hagwã Nhandejáry-pe. ‡

Iporã arã tipo nhamenda ramo?

7 Pene nhe'ẽ pemondo va'ekwe kwatia-rehe xe-vy. Upe kwatia nhe'ẽ-rehe peporandu va'ekwe xe-vy "Iporã arã tipo nhamenda ramo?" peporandu xe-vy. Áy katu amombe'u-ta upéa-rehe peẽ-my.

Kwimba'e omenda e'ý ramo oiko porã. ² Oĩ jepe omenda e'ý va'e teko vai-rupi rei oiko joty. Ani upéixa rei rei ereiko teĩ. Emenda katu. Peẽ, kwimba'e pene rembireko tee ae perekó katu. Ha peẽ kunha kwéry

† 6:12 1 Co 10.23 †† 6:16 Gn 2.24 ‡ 6:19-20 1 Co 3.16; 2 Co 6.16

pene ména tee ae pereko. ³ Kwimba'e, ne rembireko pejogwerekose ramo pejogwerekota-ta hendive. Kunha, ne ména pejogwerekose ramo pejogwerekota-hendive. Nde rete ndaha'úi ne mba'e ete. Tembireko ndaha'úi gwete járy, iména mba'e. Upéixa ave iména ndaha'úi ave gwete járy, hambireko mba'e tee. ⁵ Nderejogwerekoséi ramo ani erejeko teĩ íxugwi. Ani erejoko joko ojóupe teĩ. Ere ramo ojóupe "Iporáve ndajajogwerekóiry nhaha'arõ nhambojeupi upi hagwã nhane nhe'ẽ Nhandejáry-pe." Aipo ere ramo ndapejogwerekói hagwã, ani nde are teĩ penhoha'arõ-vy. Are eterei ramo anhaygwasu Satanás ne momba'e avy va'erã nde reity-vy. Iporáve pejogwerekota tee jevy ne ména tee ndive jevy, ne rembireko tee ndive jevy.

⁶ Ko nhe'ẽ xe remimombe'u ndaha'úi amanda hagwã pende-rehe. Iporáve peiko ko'ã-rami ha'e-ta ae peẽ-my.

⁷ Amenda e'ỹ va'e voi ko xe. Avave nomendái ramo, "Iporã" ha'e arã ra'e hese. Nhandejáry oipytygwõ gwĩ omenda e'ỹ va'e-pe ani hagwã ojejavy. Gwĩ ambue kwéry ndikatúi oiko omenda e'ỹ reheve. Ojejavyse. Ani hagwã ojejavy ha'e kwéry tomenda. Nhandejáry remimbota-rupi omenda. Nhandejáry nhe'ẽ-py oĩ omenda va'e, oĩ ave omenda e'ỹ va'e. Ome'ẽ peteĩ teĩ-pe hekoharã. Ombopu'aka ave íxupe pono ojejavy.

⁸ Iporáve neremendái ha'ese omenda e'ỹ va'e-pe. Xerami erepyta. Ha tembirekokwe-pe katu ha'ese Iporáve neremenda jevy. ⁹ Eremendase eterei ramo, emenda katu. Iporáve eremenda. Naiporã voi nde reko vai-rupi rei ereiko.

¹⁰ Ha omenda va'e-pe ha'e-ta: Ani teĩ erepoi ojóhugwi. Kwimba'e katu, ani teĩ erepoi ne rembireko-gwi. Ani ave eremoĩ kwatia-rehe erepoi ete hagwã ne rembireko-gwi. Ha kunha katu, ani ereheja teĩ ne ména. Íxupe ereheja ramo jepe, ani teĩ eremenda ambue-rehe. Eiko omenda e'ỹ va'e-rami. Iporáve ereiko porã jevy ne menakwe ndive. Nhandejáry réry-py kóa amanda peẽ-my. Ndaha'úi xéhegwi rei nhe'ẽ. Namombe'u reíry peẽ-my. Héry-py ha'e upéixa. †

¹² Áy katu ha'e-ta xe ae xe arandu-gwi. Nahániry. Ndaha'úi xe ha'e rei va'e. Nhandejáry manda-rupi ae amombe'u kóa peẽ-my, peẽ Hesu reroviaha va'e kwéry-pe. Iporã voi pejapo ko va'e. Ne rembireko Hesu reroviaha e'ỹ jepe, ani ereheja teĩ íxupe. Oikose vyteri ramo ne ndive, ani erepoi íxugwi. ¹³ Nde, ne ména Hesu reroviaha e'ỹ jepe, ani ereheja rei teĩ íxupe. Oikose ramo ne ndive, ani joty erepoi íxugwi. ¹⁴ Ereiko jave ne ména ndive, Nhandejáry ohovasa va'erã íxupe. Hesu-rehe ojerovia e'ỹ va'e jepe Nhandejáry ohovasa joty arã íxupe. Hese ojerovia va'e ndive oiko-gwi gwembireko tee ndive oiko-gwi ohovasa arã ave íxupe.

Upéixa ave kwimba'e kwéry. Nderepoíry ramo ne rembireko-gwi Nhandejáry ohovasa arã íxupe. Hese ojerovia e'ỹ va'e-pe jepe Nhandejáry ohovasa joty arã íxupe. Hesu reroviaha ndive oiko-gwi, oména tee ndive oiko-gwi, ohovasa ave íxupe. Ani hagwã nde ra'y kwéry, nde rajy kwéry, ne memby kwéry oiko Hesu

reroviaha e'ỹ ra'y-rami ohovasa arã íxupe. Hesu reroviaha ndive oiko va'e-pe Nhandejáry ohovasa ave arã íxupe.

¹⁵ Hesu reroviaha e'ỹ va'e opoise ramo jepe ndéhegwi eheja katu toho. Ndéhegwi opoi-ta ramo jepe ne ména, ne rembireko tekoha porã-py jepe ereiko. Ani erenhembyasy eterei. Nhandejáry katu nhande poravo nhande py'agwapy hagwã ojóhe. ¹⁶ Nderekwaái, kunha, mba'exa-rami ne ména erembojerovia hagwã Hesu-rehe onheresende hagwã. Nderekwaái ave, kwimba'e, mba'exa-rami ne rembireko erembojerovia hagwã ave Hesu-rehe onheresende hagwã.

¹⁷ Nhandejáry-pe omboete va'erã-pe meme anhemonhe'ẽ peẽ-my. Nhandejáry remimbota-rupi ejapo katu ne rembiapo. Ha'e nhane mombaete nhamba'apo hagwã. Hemiapo ambue mbue peteĩ teĩ pejapose va'e pejapo katu. Nhandejáry-rehe erejerovia-rama ramo eremba'apo joty va'ekwe. Ani erepoi ne rembiapo porãkwe-gwi. Upe eremba'apo hagwe-rami eremba'apo joty. Upéixa ha'e xe Hesu reroviaha kwéry-pe peteĩ teĩ tetã-rupi oĩ va'e-pe. ¹⁸ Nde judeu ra'y-gwi ne pirekytĩ rire ne renói ramo Nhandejáry, ani ereipe'ase ne kytĩ hagwe. Nde rete ereheja judeu rete-rami. Ha judeu e'ỹ-rami nane pirekytĩry vyteri ramo ne renói ramo Nhandejáry, ani ereheja ne pirekytĩ uka teĩ.

¹⁹ Ipirekytĩ uka va'e, ipirekytĩ uka e'ỹ va'e peteixa oiko Nhandejáry renonde-py. Ndaha'úi nhane pirekytĩ-rehe Nhandejáry opena. Hemimbota-rupi jaiko mate oipota. ²⁰ Ne renói hagwe-rami epyta katu. Eremba'apo joty ereiko-vy va'ekwe erejerovia-rama ramo Hesu-rehe. Upe eremba'apo hagwe-rami emba'apo katu. ²¹ Nde, ne rembiapo repy e'ỹ-rehe nde jokwaiha pogwy-py ereiko va'e, erejerovia ramo Hesu Cristo-rehe ereiko joty nde jokwaiha pogwy-py. Ani erejapura eterei erepoi hagwã íxugwi. Ome'ẽ ramo erejei nde rerekoha-gwi eheja porã íxupe nde rerekohare-pe. ²² Nde jokwaiha pogwy-py ereiko vyteri va'e ojejokwái e'ỹ va'e-rami ereiko-ma nde py'apy ete-py. Nde jokwái teeha Nhandejáry voi. Ha nde ndejehénte eremba'apo va'e, ereiko jave ne renói ramo Nhandejáry, erepyta va'erã Cristo rembigwái ramo. ²³ Nhande repy-vy Cristo omano va'ekwe. Upéixa-gwi anive erejerovia teĩ teko rei-rehe. Anive erembopu'aka teĩ ndéjehe. ²⁴ Ne renói ramo eremba'apo hagwe-rami ereiko joty Cristo rekoha-rupi, xe re'ýi kwéry, Hesu reroviaha va'e kwéry. Nhandejáry ne pytygwõ va'erã ereiko hagwã upéixa.

Omenda e'ỹ va'e-pe, tembirekokwe va'e-pe ave hekoharã omombe'u Paulo

²⁵ Ha kwatia-rehe peporandu va'ekwe xe-vy "Mbava'e tipo oro'e-ta kunhataĩ omenda e'ỹ va'e kwéry-pe oromanda-vy?" peporandu-ma xe-vy. Nhandejáry naxe mombe'úi vyteri upéa-rehe. Ha'e xe poriahuvereko meme xe arandurã ome'ẽ-vy. Upéixa-gwi iporã peiko ramo ko xe nhe'ẽ-rupi. ²⁶ Áy katu nhande, Hesu reroviaha va'e, jahasa asy asy jaiko-vy. Upéa-gwi ha'e-ta xe, iporáve neremendái ramo. Ereyta nde rekoha äygwarupi. ²⁷ Oĩ ramo ne rembireko ani erepoi teĩ íxugwi.

† 7:10-11 Mt 5.31-32; 19.1-9; Mc 10.2-12; Lc 16.18

Neremendái vyteri ramo ani ereheka ne rembirekorã.
²⁸ Eremenda ramo jepe, iporã. Upéixa ramo ndereje-
 javýiry. Kunhataĩ omenda ramo jepe iporã ave. Upéixa
 ramo ndojejavýiry.

Omenda va'e ojapura eterei gwemikotevê-rehe. Ko'a
 pygwa-rehe imandu'a ndu'a. Ha xe-vy iporãve erejapu-
 ra e'ý reheve ereiko ramo. ²⁹ Xe re'ýi kwéry, nipurãĩ
 nhane mandu'a eterei ramo ko yvy arigwa-rehe. Hi'ag-
 wĩ para'e Hesu ou jevy hagwã áry. Ko äygwa ohasa-
 tama oho-vy. Upéixa-gwi iporãve peẽ pemenda va'e
 kwéry tapeiko omenda e'ý va'e reko-rami. Peẽ pejahe'o
 va'e kwéry tapeiko ovy'a va'e reko-rami. Peẽ pevy'a va'e
 kwéry, tapeiko imytu'e'ý va'e reko-rami. Peẽ pene
 mba'erã pejogwa va'e ojogwa e'ý va'e reko-rami peẽ
 tapeiko. Peẽ pene mba'e reta reta va'e mba'eve ndog-
 werekói va'e-rami joty tapeiko. ³² Xe-vy iporãve ndo-
 japurái va'e-rami jaiko hagwã nanhane mandu'ái eterei
 ko yvy arigwa-rehe rei, jajapurave'ý hagwã.

Omenda e'ý va'e imandu'a ndu'a Nhandejáry-rehe
 hemimbota-rupi oiko hagwã. ³³ Kwimba'e omenda va'e
 ae imandu'a ndu'a ko'äygwa-rehe, ombovy'ase gwem-
 bireko-pe. ³⁴ Upéa-gwi mokõi va'e remimbota-rehe
 imandu'a meme. Nhandejáry nhe'ẽ ohenduse jave
 gwembireko nhe'ẽ ohenduse ave.

Kunha ave, kunhataĩ, tembirekokwe ave, naiménairy-
 gwi imandu'a ndu'a Nhandejáry anho-rehe íxupe
 gwarã mate oiko hagwã. Kunha omenda va'e ae iman-
 du'a ndu'a mokõi va'e-rehe. Nhandejáry-rehe imandu'a
 jave, imandu'a ave oména-pe ombovy'a hagwã-rehe.

³⁵ Upéa ha'e-ta peẽ-my pene pytygwõ hagwã Nhan-
 dejáry reko tee-rupi peiko hagwã. Nda'ese mo'áiry
 nde-vy, Ani eremenda teĩ. Nda'e mo'ái upéixa peẽ-my.
 Eiko katu Nhandejáry remimbota-rupi. Inhe'ẽ rendu-vy
 eregwata. Tapene mandu'a ndu'a meme katu hese,
 upéa ha'ese peẽ-my.

³⁶ Oĩ ramo pene pa'ũ-my túvy tajýry omenda e'ý va'e,
 ha'e-ta ko nhe'ẽ peẽ-my: Ere para'e nde rajy-rehe
 "Namomenda mo'ái xe rajy. Omenda e'ý-rehe opyta
 arã imandu'a meme hagwã Nhandejáry-rehe". Ha äy
 katu nderevy'avéi para'e ne nhe'ëgwe-rehe. "Kunhataĩ
 rei-tama. Tekotevê amomenda xe rajy-pe." "Mba'e tipo
 ajapo-ta?" ere tipo ra'e. "Amomenda-ta para'e, namo-
 menda mo'ái para'e" ere tipo ra'e. Upéixa erenhemon-
 geta ramo nde py'apy-py, ani erejapurave upéa-rehe.
 Erejapo nde-vy iporãve va'e. Emomenda katu nde rajy.
 Upéa ndaha'éí hembiaipo vai. ³⁷ Erejapo nde-vy iporãve
 va'e. Ereikwaa nde py'apy ete nhe'ẽ. Nde-vy iporãve
 nomendái ramo nde rajy, natekotevêi omenda ramo,
 ejapo katu upéixa. Neremomenda mo'ái íxupe. Ere-
 japo porã. Opyta-ta kunhataĩ omenda e'ý va'e. ³⁸ Upe
 gwajýry omomenda va'e hembiaipo porã. Ha upe gwa-
 jýry nomomendái va'e hembiaipo porãve.

³⁹ Äy katu anhemonhe'ẽ-ta kunha omenda va'e-pe.
 Oikove vyteri ramo ne ména epyta indive. Ani erepoi
 teĩ íxugwi. Eiko porã rei katu. Ereheja ramo íxupe ni-
 porãĩ voi. Omano rire jepe ne menakwe ipogwy-py
 ndereikovéi va'erã. Eremenda jevy arã. Hesu reroviaha
 va'e-rehe mate iporã eremenda. ⁴⁰ Ha neremendavéi

ramo iporã ave. Xe-vy iporãve nomendavéiry. Ovy'ave
 arã para'e nomenda jevýi va'e omenda jevy va'e-gwi.

Pejeapysaka porã ko xe nhe'ë-rehe. Nhe'ë Marangatu
 tee va'e xe py'a mohynyhê-ma xe moarandu hagwã.
 Upéa-gwi pehendú porã katu kóa xe nhe'ë.

Tupã ra'anga rovagwy-py gware so'o rehegwa nhe'ẽ

8 "Iporã para'e naipurãĩ para'e ja'u ramo tupã ra'an-
 ga rovagwy-py gware so'o?" Upéixa peporandu
 va'ekwe xe-vy. Äy upéa-rehe amombe'u-ta peẽ-my.

Pejohayhu porã rei katu. Pene mandu'a katu pejo-
 hayhu hagwã-rehe penhopytygwõ hagwã rei-rehe ave.
 Ani erejapo teĩ penhopytygwõ e'ý va'e. "Nhanerandu-
 ma. Anhetegwa jaikwaa-ma tupã-rehe" peje pende-
 júepe. Nipurãĩ upéixa penhemomba'egwasu ani hag-
 wã penhopytygwõ peiko-vy. "Nhanerandu-ma" ja'e
 ramo nhandéjehe nhandemomba'egwasu uka rei.

Nanhaipytygwõ mo'ái avave-pe. Upéixa naipurãiry. Ha
 jajohayhu rei ramo ae nhandehopytygwõ porã va'erã.
² Oĩ nipo ra'e pene pa'ũ-my onhembotuvixase rei va'e
 mo'ã. "Xe aranduve ko xe" he'i mo'ã ójehe. "Napopy-
 tygwõ mo'áiry xe" he'i rei ójehe. Hi'aranduse mo'ã va'e.
 Ne'írã oikwaa porã. Ja'e ramo nhandéjehe "Xe aikwaa-
 pa" nhaneranduseve mo'ã nhandejúepe. Ndajaikwaa
 porãĩ vyteri. ³ Tupã Nhandejáry-pe jahayhu tee ramo,
 ha'e nhande kwaa porã voi. He'ýi tee ramo jaiko.

⁴ Äy katu amombe'u-ta peẽ-my tupã ra'anga
 rovagwy-py gware-rehe. Jaikwaa-ma tupã ra'anga nda-
 ha'éi Tupã tee. Anhetegwa e'ý nipo ra'e. Oiko e'ý va'e
 voi. Tupã tee peteĩ anho Nhandejáry mate. Upéa jaik-
 waa-ma. ⁵ Oĩ tupã kwéry áry-rehe oiko va'e he'i mo'ã
 ave. Íjapu rei voi upéa-rehe. Ndoikwaaĩ mba'eve tupã
 tee-rehe. Upéixa-gwi omombe'u rei rei tupã-rehe.

⁶ Nhandejáry ae peteĩ anho mate Tupã. Nhande Ru tee
 va'e upe va'e. Ha'e ohekokwaa va'e-rupi ae oiko entéro
 mba'e. Íxupe gwarã nhande ave jaiko. Ha'e ojéupe
 gwarã voi opamba'e omoingo va'ekwe. Peteĩ anho
 mate Nhandejáry Hesu Cristo. Ha'e omoingo va'ekwe
 opamba'e. Nhaneranduseve mo'ã nhandejúepe.

⁷ Oĩ ave Hesu-rehe gwĩ ojerovia mixĩ mixĩ va'e ave.
 Tupã kwéry oiko e'ý va'e-rehe ojerovia araka'e. Ha
 ne'írã oikwaa porã Tupã Nhandejáry peteĩ anho mate
 oikoha. Tupã ra'anga rovagwy-py gware so'o ho'u
 meme araka'e íxupe omboete-vy. Ha äy katu, ho'u-ma
 ramo, imandu'a va'erã vyteri tupã ra'anga ogwerovia
 hagwe-rehe. Imboete ha-py vérami ho'u joty arã. Up-
 éa-rehe ojejavy rei arã nahi'arandú-i-gwi. Nhandejáry
 rehegwa ndoikwaa porãiry. Ipy'a porãse mo'ã
 omongy'aharã rei ho'u. "Peteĩ anho mate Tupã Nhan-
 dejáry" nde'ikwaaĩ vyteri hese.

⁸ Peteĩ anho katu Tupã Nhandejáry. Ndaha'éi nhaner-
 rembi'u ja'u va'e-rehe ja'u e'ý va'e-rehe jaiko porã hen-
 dive. ⁹ Upéa jaikwaa-ma. Oĩ ave nipo ra'e upéa oikwaa
 e'ý va'e pene pa'ũ-my. Ani pende rapixa-pe pemboje-
 javy teĩ. Ha'e ne'írã ogwerovia porã. Ha'e he'i ramo
 "Ndikatuí ha'u tupã ra'anga rovagwy-py oĩ va'ekwe" he'i
 ramo, pemoirũ katu íxupe. ¹⁰ "Xe, aikwaa-ma, ndaipóri
 tupã ambue. Tupã ra'anga oiko e'ý va'e voi aikwaa-ma

xe" peje. Ha upéa peje jave peho tupã ra'anga omboete va'e renda-py, pekaru rei upe-py. "Ndaha'úi tupã" peje jave pekaru henonde-py. Ha Hesu-rehe ne'irá oikwaa porã va'e pende rexa-ma ramo no'ã-rami he'i arã opy'apy-py: "Iporã nipo ra'e nhamboete tupã ra'anga-pe ave" he'i arã avei. "Upe Hesu-rehe ojerovia tee va'e okaru ko'a-py tupã ra'anga nipo omboete ra'e. Xe ave amboete-ta íxupe" he'i rei arã ra'e. Ha upéa-rehe pembojevavy arã pende rapixa-pe. Upe va'e ndoikwaa porã vyteri tupã rehegwa nhe'ë. Upéa-gwi ndikatúi ho'u tupã ra'anga rovagwy-py omoí va'ekwe. Ha pende rexa-gwi ho'u ave va'erã ojevavy-vy. Upéixa-gwi pembojevavy arã íxupe. Hesu omano va'ekwe ipy'a omopotí hagwã. Ha ãy katu pembojevavy jevy íxupe ojepy'a mongy'a jevy-vy. Naiporãí voi upéa. ¹² Upéixa pende rekoha-rupi pembojevavy ramo pende rapixa kwéry, Cristo-rehe ndojeroviapa gwasúiry va'e, peë ave pejevavy. Upéa-rehe pene rembiapo vai voi Hesu-pe.

¹³ Xe katu upéixa naxe rembiapo vaiséiry xe rapixa-rehe. No'ã-rami he'i ramo tupã ra'anga rovagwy-py omoí ramogware-rehe "Ja'u e'y va'e kóa. Nhan-hemongy'a arã ja'u ramo." Aipo he'i ramo xe-vy xe rapixa, xe ave nda'u mo'ái ani hagwã ambojevavy rei íxupe. Aipytygwöse íxupe. Ahayhu rei íxupe. Upéixa-gwi nda'u mo'ái ho'u e'y va'e. †

Hesu remimondo rekoha rehegwa nhe'ë

9 Xe ko Nhandejáry Hesu remimondo va'e voi. Upéa-gwi avave yypóry nomombe'úiry xe rekorã xe-vy. Hesu remimondo voi ko xe. Ahexa-ma va'ekwe íxupe. Ahexa rire amombe'u-ma peë-my hesegwa nhe'ë. Upéixa-gwi voi pejerovia-ma Hesu Cristo-rehe. Upéa-gwi peikwaa-ma voi xe-rehe xe ko Hesu remimondo va'e voi. ² Oí para'e xe-rehe he'i rei va'e "Ndaha'úi Hesu remimondo va'e Paulo". Oí ramo upéixa he'i rei va'e, ndaha'úi nipo pende Corinto pygwa kwéry ra'e. Peë niko ndaikatúi peje upéixa. Peikwaa porã-ma xe reko-ha. Hesu remimondo va'e voi ko xe. Oí-ma heta he'i pende-rehe "Corinto pygwa kwéry ojerovia-ma nipo Hesu Cristo-rehe ra'e. Paulo nhe'ë ohendu-gwi nipo ra'e oiko-ma Hesu rape-rupi. Hesu remimondo va'e nipo ra'e Paulo" pende rexa va'ekwe he'i xe-rehe.

³ Ha xe-rehe onhe'ë rei va'e-pe ha'ese voi xe "Hesu Cristo remimondo va'e voi ko xe" ha'ese íxupe kwéry. ⁴ Upéa-gwi "Iporã voi xe remimbo'e kwéry ome'ë xe-vy xe remikotevë akaru hagwã hay'u ave hagwã. Iporã voi ome'ë xe-vy xe remi'urã xe remimbo'e repy rekovia" ha'ese íxupe kwéry. ⁵ Ha'ese ave "Kwimba'e ambue, Hesu remimondo va'e, ogweraha meme gwembireko ondive, Hesu reroviaha va'e hambireko. Hesu ryvy kwéry ogweraha meme ave gwembireko. Pedro ave ogweraha gwembireko hendive. Ovale ave xe ajapo ha'e ramigwa" ha'ese ave. ⁶ Hesu remimondo ambue kwéry opoi-ma gwembiapokwe-gwi ombo'e mbo'e hagwã Hesu rehegwa nhe'ë. Aipo ramo, ma'erã-gwi peje ore-rehe "Iporãve omba'apo Barnabé, Paulo ave

opo-rupi." Naiporãí voi upéa pene nhe'ë. Ore ave Hesu remimondo va'e.

⁷ Pene mandu'a katu soldado kwéry-rehe. Ndojogwái gwemi'urã, ndojogwái ave ooorã. Hepyra-rehe oiko soldado ramo. Pene mandu'a ave onhoty va'e-rehe. Ndojogwái gwemi'urã. Okokwe-gwi ho'u hi'akwe. Gwembiapokwe-rehe ae ha'e okaru. Pene mandu'a ave hymba va'e omongakwaa va'ekwe-rehe. Gwemimbokakwaa repy okamby'u porã upe va'e. Ha'e ramigwa ave ore. Iporã ave orohekombóe ramo ore remikotevë-rehe. Ore rembiapo repy-vy oroiko va'erã upéixa. ⁸ Ko xe nhe'ë ndaha'úi xejéhegwi reite. Ymagware myamyri Moisés ave omombe'u ave araka'e gwembiapo repy-rehe okaru va'e rekoha rehegwa nhe'ë ave. ⁹ Yma araka'e Moisés ohai Nhandejáry nhe'ë kwatia-rehe. He'i ohai-vy:

"Ereiporu ramo ne rymba erejykí ramo nde trigo ra'yi, ani erejuru jokwa íxupe. Eheja katu to'u omba'apo jave." ††

Nhande rehegwa nhe'ë voi upe va'e. Ndaha'úi hymba anho-rehe opena araka'e Nhandejáry ohai uka hagwã onhe'ë. ¹⁰ Nhande-rehe ave ha'e opena araka'e ohai uka-vy. Nhane rembiapo-rehe jakaru hagwã omombe'u upéa araka'e Nhandejáry. Onhemity va'e omba'apo kokwe-py gwemitygwe ha'arö-vy. "Anhemity-ta ha'u hagwã xe remitygwe" he'i ojeupe onhemity-vy. Onhembiso va'e he'i ave omba'apo-vy "Ajoso-ta xe remi'urã" he'i ojeupe onhembiso jave. Entero ve omba'apo hepyra ra'aro-vy.

¹¹ Ore ave, orombo'e mbo'e oroiko-vy peikwaa hagwã Nhandejáry nhe'ë. Inhe'ë pehendugwi peiko porã-ma hendive. Pende rovása-ma Nhandejáry ore remimbo'e-gwi. Iporã voi upéa. Ore remimbo'e rekoviara iporã ave peme'ë ore-vy ore remikotevë. Iporã voi peje ramo pendejeupe "Paulo Barnabé ave omombe'u va'ekwe Nhandejáry nhe'ë xe-vy. Upéixa-gwi ame'ë-ta íxupe hemikotevë". ¹² Ambue kwéry-pe pehexakwaa peme'ë hagwã íxupe imba'erã hemikotevë. Iporã upéa. Ha ore tipo? Íxugwi oromombe'uve peë-my Nhandejáry nhe'ë. Hetave ore remimombe'u pehenduma. Iporãve ore-vy ore rexakwaa ave peme'ë hagwã ore remikotevë. Upe jave jepe ore orojerure e'y-vy oroiko pende ha-py orohekombo'e-vy. Upéixa oroiko ani hagwã avave onhe'ë rei ore-rehe. Orohasa asy voi upe-py orombo'e oroiko-vy ramo. Ore rembiapo repy-rehe orojogwa va'ekwe ore remikotevë. "Xe mba'erã aipota ereme'ë xe-vy gwarã" nda'e mo'ái avave-pe. Upéa-gwi ndaikatúi avave he'i xe-rehe "Nahenduséi Paulo nhe'ë. Omba'erã-rehe mate ombo'e Nhandejáry nhe'ë Paulo" ndikatúi ave xe-rehe.

¹³ Pene mandu'a katu Nhandejáry róga kakwaa-py omba'apo va'e-rehe. Ome'ë meme íxupe kwéry hemi'urã hembiaapo repy-rehe. Nhandejáry-pe hymba ohapy va'e ndohapypáiry. Oheja gwemi'urã. ¹⁴ Upéixa ave Nhandejáry he'i va'ekwe

† 8:13 Rm 14.13-23

†† 9:9 Dt 25.4 † 9:11 Rm 15.27 †† 9:13 Dt 18.1

“Hesu Cristo rehegwa nhe'ë porã omombe'u mbe'u va'e-pe pembohekovia porã katu hemikotevë peme'ë-vy”. †

¹⁵ Upéixa ramo xe remimombe'ukwe-rehe jepe pereve heta-ma xe-vy. Xe ae katu ndaipotáí xe remimombe'u repykwe. Ndaha'úi hepy-rehe amombe'u Nhandejáry nhe'ë. Ndahaíry ave ko kwatia peme'ë hagwã xe-vy xe mba'erã. Xe remimombe'u repyrã-rehe napena mo'ái pono avave he'i xe-rehe “Omba'erã oipota eterei-gwi nipo Paulo omombe'u ra'e Nhandejáry nhe'ë ore-vy”. Xe-vy iporãve joty amano upéa-gwi. ¹⁶ Nhandejáry katu xe mondo va'ekwe. He'i xe-vy “Tereho Hesu Cristo rehegwa nhe'ë porã eremombe'u hagwã. Emoherakwã hesegwa nhe'ë” he'i va'ekwe xe-vy. Hemimondo-rupi aiko ramo, Hesu Cristo rehegwa amombe'u. Ndikatúiry anhemomba'egwasu amombe'u va'e-rehe. Amombe'u mbe'u inhe'ë imondo-vy. Ha namombe'úiry ramo ra'e amosarambi-vy inhe'ë xe vy'are'ý eterei arã ra'e. ¹⁷ Xe remimombe'use amombe'u-gwi avy'a. Xe remimombe'u repy rekoviãrõha oiko xe mbovy'aha. Ha xe mbovy'a rei hagwã-rehe namombe'úi ramo jepe hesegwa nhe'ë amombe'u joty va'erã. Ndaha'úi xe-jéhegwi rei amombe'u. Nhandejáry ae katu he'i va'ekwe xe-vy “Emombe'u katu Hesu Cristo rehegwa nhe'ë”. Upéa-gwi apombo'e. Apombo'e va'e-rehe xe avy'a. ¹⁸ Xe remimombe'u repy ndaipotáíry. “Eme'ë xe-vy xe remimombe'u repy” nda'e mo'ái avave-pe. Amombe'u jave Nhandejáry nhe'ë avy'a eterei. Upéa-rehe ha'e xe-jéupe “Nhandejáry xe mbovy'a-ma. Inhe'ë amombe'u-gwi xe mbovy'a-ma. Xe remimombe'u repykwe ombohekovia-ma xe-vy Nhandejáry.”

¹⁹ Xe ko ajejokwái e'ý va'e voi. Xe-vy ae katu nomombe'úiry voi avave ko yvy pygwa mba'éixa po amombe'u va'erã Nhandejáry nhe'ë. Inharandu-rupi amombe'u inhe'ë. Ndaipóri jepe xe jokwaiha an-heme'ë-ma joty xe enterováa rembigwairã ramo hetave ojerovia hagwã Hesu Cristo-rehe. ²⁰ Upéixa ramo aiko ymagware myamyri Moisés remimombe'ukwe-rupi ha Hesu Cristo remimombe'ukwe-rupi ave.

Aime jave judeu kwéry apyte-py anhemoingo ha'e kwéry-rami ave. Ndaikói jepe myamyri Moisés remimombe'ukwe-rupi, hemimombe'ukwe-rupi oiko va'e apyte-py aime jave heko-ramima aiko, ha'e kwéry ohenduse hagwã Hesu Cristo rehegwa nhe'ë ojerovia hagwã hese. ²¹ Aime jave judeu e'ý apyte-py anhemoi ha'e kwéry-rami ave xe. Ndaikói myamyri Moisés remimombe'ukwe-rupi ani hagwã ajoko íxupe kwéry Hesu Cristo-gwi. Ijapyte-py aiko voi Nhandejáry remimombe'ukwe-rupi, Hesu Cristo remimbota ajapo-vy ha'e kwéry ohenduse hagwã Hesu Cristo rehegwa nhe'ë ojerovia hagwã hese. ²² Aime ramo Hesu Cristo-rehe ojerovia kangy vyteri va'e apyte-py anhemoi hemimbota-rehe. Aipytygwõse íxupe kwéry ojerovia ete hagwã Hesu-rehe. Upéixa anhemoi meme xe ndive oiko va'e yke-rehe amombe'u mbe'u hagwã Hesu Cristo rehegwa nhe'ë enterove va'e-pe. Upéixa ikatu oí va'erã hetave onheresende va'erã. ²³ Upeixagwa am-

† 9:14 Mt 10.10; Lc 10.7; 1 Tm 5.17-18

bo'e ramo inhe'ë, aiko porã arã hendive xe rovasa meme hagwã Nhandejáry. ††

²⁴ Peikwaa-ma nipo ra'e oripara va'e-rehe. Heta heta oí oripara va'e kwéry. Enterove hatã jepe oripara, peteí mate ogwahë henonde-rupi. Upe va'e-pe mate ome'ë arã imba'erã. Oripara va'ety hembiaipo kwaa voi. Oripara para hatãve tãve oho-vy. Ndopoi mo'ái tape ori-para oho ha-gwi. Ohupityse imba'erã. Ojegwakarã yvyra rogwe gwigwa oganase-vy. Upéa peteí áry-rupi iporã. Upe rire ipirupa-ma.

Oripara va'ety va'e vérami tajaiko jahupity hagwã nhande rekoha porãrã. Upéa ndaha'úi peteí áry-py opa va'erã. Opa e'ý va'e gwive iporã va'erã jaiko ramo Nhandejáry ndive.

Ha ohuga ramo ojosokea va'e peteí va'e ndo'ái. Ohuga kwaave va'e ndo'áiry.

Upe hembiaipo kwaave va'e-rami aikose ave xe. Nhandejáry rape pokwaaha ramo aikose pono mba'eve xe mbojejavy. Ndaxe rembiaipo vaiséiry. Anhemonhe'ë nhe'ë ambue kwéry-pe “Egwata porã Hesu rape-rupi” ha'e anhemonhe'ë-vy. Naiporãí voi arã xe-vy ajejavy ramo upéixa anhemonhe'ë rire. Xe atí eterei xe rembiaipo vairã ajapo hagwã. Upéa-gwi tembiaipo vai ajoko xejéhegwi aiko porã hagwã Hesu renonde-py. Xe rembiaipo vaise ajoko xejéhegwi ani hagwã Hesu he'i xe-vy “Ne rembiaipo vaikwe-rehe xe ndavy'ái ne ndive. Ani ereju xe renda-py” pono he'i xe-vy Hesu. ‡

Ani jajapo nhane ramoigwasu rembiaipo vaikwe ramigwa

10 Xe re'ýi kwéry, Hesu reroviaha va'e kwéry, tapene mandu'a kena, myamyri nhane ramoigwasu kwéry-rehe. Yma araka'e ha'e kwéry ojerovia nhane ramoigwasu Moisés-rehe. Hendive tek-waty e'ý-rupi oiko va'ekwe hikwái araka'e. Upe-py oje'ói jave peteí araigwegwasu oho henonderã-rupi kwéry haperã rexa uka-vy íxupe kwéry. Ygwasu Pytã pa'ú-rupi ave ohasapa oje'ói-vy hikwái. Inhaký e'ý reheve voi ohasapa hikwái y pa'ú-rupi oje'ói-vy. ††² Ha oí jave íxupe kwéry upe araigwegwasu, ha'e kwéry ohasa jave ygwasu mbyte-rupi onhemopeteí Moisés ndive. “Oroikota ne nhe'ë-rupi” he'i ra'e Moisés-pe hikwái.

³ Ha tekваты e'ý-rupi oiko jave araka'e enterove ho'u meme tembi'u yváy-gwi ombou va'e. ††⁴ Hoy'u ave yváy gwigwa y hikwái. Nhandejáry réry-py Moisés oinupã peteí ita íxugwi osë hagwã y íxupe kwéry. Upe ita omombe'use Cristo-rehe. Upéa-rehe ja'e “Cristo omoirú íxupe kwéry araka'e”. Nhandejáry ohovasa meme íxupe kwéry. ††⁵ Ohovasa ramo jepe ndahetãí oí ombovy'a va'e araka'e Nhandejáry-pe. Hetave tave oí ombovy'are'ý va'e Nhandejáry-pe. Hembiaipo vaikwe-rehe omano va'ekwe araka'e ha'e kwéry. Tekваты e'ý-gwi nosë mo'ái araka'e hikwái. Nhandejáry ndovy'ái hendive kwéry. Upéixa-gwi nomogwahëí íxupe kwéry ijyvyrã-my. †††

†† 9:23 1 Co 10.32-33 ‡ 9:24-27 Fp 3.14; 2 Tm 4.7; Hb 12.1-2 †† 10:1 Êx 13.21-22; 14.22-29 ††† 10:3 Êx 16.35 †††† 10:4 Êx 17.6; Nm 20.11 †††† 10:5 Nm 14.29-30

²⁵ “Tupã Nhandejáry ko yvy járy voi. Upéixa-gwi entéro oiko ve'e gwive járy ave” he'i Nhandejáry nhe'ë kwatia-rehe oĩ va'e. Upéixa-gwi ndoikói ikatu e'ý va'e jakaru hagwã. Ome'ë pejogwa hagwã so'o pene remi'urã. Erejogwa mboyye natekotevêi ereporandu upe so'o-rehe. “Tupã ra'anga rovagwy-py gware tipo ko so'o? Ha'u ramo upe so'o ajevavy para'e?” ani ereporandu nde py'a-py. He'u rei katu. Nhandejáry remimoingokwe voi upe so'o. †

²⁷ Nhandejáry-rehe ojerovia e'ý va'e ne renói ramo indive erekaru hagwã, iporã. Erehose ramo, tereho katu. Ne remi'urã ome'ë ramo he'u rei joty. Ani ereporandu ne rembi'u me'ë ha-pe “Ko va'e tipo tupã ra'anga rovagwy-py gware?” Ani upéixa ere. ²⁸ Oĩ ramo imombe'uha “Ko va'e so'o tupã ra'anga rovagwy-py gware” he'i ramo, ani ere'u pono erembovy'are'ý íxupe petéixa pevy'a hagwã. Jaikwaa upe so'o ikatu porã ere'u va'erã jepe ndere'u mo'ãi joty. Upe Nhandejáry-rehe ojerovia mirí va'e he'i ra'e “Niporã nhandejáry-rehe jajeroivia va'e ja'u ramo so'o tupã ra'anga-pe gware.” Upe so'o ndere'úi ramo “Iporã” he'i arã nderehe. Ha erejehohu porã ave arã. Pevy'a arã onhondive. Gwĩ ndovy'ái va'e he'i arã “Xe-vy iporã ha'u. Ma'erã-gwi he'i apena hagwã xe rapixa-rehe? Akaru e'ý mboyye amboete Nhandejáry-pe. Atima íxupe xe remi'urã-rehe. Xe ndaikwaái ma'erã he'i xe-vy pono ha'u upe so'o” he'i arã ndory'áiry. ³¹ Ha'e-ta voi peë-my teko porã-rupi katu peiko. Penhopytygwõ katu. Pekaru ramo, pey'u ramo, tapeiko porã. Tembiapo porã mate pejapo penhopytygwõ-vy. Upéixa iporã ramo pende rekoha pemomba'egwasu arã Nhandejáry-pe. “Iporã voi Tupã Nhandejáry” he'i arã nde rekoha rexa va'e. ³² Judeu kwéry renonde-py judeu e'ý renonde-py ave, Tupã Nhandejáry-rehe ojerovia va'e renonde-py ave tapeiko porã katu ani hagwã avave he'i nde causa-gwi “Xe ndajeroviaséi Hesu Cristo-rehe.”

³³ Xe rekoha-rami katu peë peiko katu. Xe aiko meme teko porã-rupi ambojerovia hagwã enterove va'e-pe Hesu-rehe. Xéjehe anho rei ndajekóiry. “Mba'e tipo iporãve ambue kwéry-pe?” ha'e xejéupe ajapose va'e-rehe. Upéa ajapo ha'e kwéry ojerovia hagwã Hesu-rehe onheresende-vy. ††

11 Cristo reko-rupi aiko. Upéa-gwi iporã peiko ramo xe reko-rupi. ‡

Mba'eixagwa pa kunhagwe rekoha Nhandejáry-pe ojerovahéi haty-py

² Pene mandu'a meme nipo xe-rehe ra'e. Xe remi-mombe'u-rupi nipo peiko meme va'e ra'e. Xe mbovy'a voi upe va'e. ³ Oĩve xe nhe'ë amombe'uve va'erã peë-my. Pejeapysaka porã katu peikwaa porãve hagwã Hesu rehegwa nhe'ë. Cristo pogwy-py oiko kwimba'e. Ha kunha oiko jevy kwimba'e pogwy-py. Ha Cristo katu oiko joty Nhandejáry pogwy-py. ⁴ Pene mandu'a katu upéa-rehe peiko porã hagwã Nhandejáry-pe omboete ojogweroaty haty-py. Peë, Nhandejáry nhe'ë-py

† 10:25-26 Sl 24.1 †† 10:33 1 Co 9.19-23; Fp 2.4 ‡ 11:1 1 Co 4.16; Fp 3.17

omombe'u va'ety, peë Nhandejáry-pe ombojeupi onhe'ë va'e ave pejogweroaty ramo Nhandejáry-pe pemboete hagwã tapeiko porã katu.

Niporã voi kwimba'e inhakã rehegwa reheve oime upe-py. Upéixa oime ramo nomboete teéiry Cristo-pe. Niporã ave kunha inhakã rehegwa e'ý reheve oime upe-py. Upéixa inhakã rehegwa nomondéi ramo nomboete teéiry oména-pe. Onhemoakãperõ uka va'e ramigwa omotí arã oména-pe. ⁶ Ha nomondeséi ramo inhakã rehegwa, peje íxupe “Eikyti uka ne akã ragwe”. Ha otí eterei-gwi noikyti'séi inhakã ragwe ramo nonhemoakãperõ ukaséi ramo ave, tomonde oakã rehegwa.

⁷ Kwimba'e katu Tupã Nhandejáry omoingo va'ekwe ha'e ramigwarã. Inhe'ë-rupi oiko hagwã omoingo va'ekwe. Ohexa uka mba'eixagwa Nhandejáry remimoingo porã ipu'aka marangatu tee-gwi kwimba'e-pe ojapo va'ekwe. Upéixa-gwi niporã voi oime ramo oakã rehegwa reheve Nhandejáry-pe omboete haty-py. Ha kunha katu ohexa uka mba'eixa pa Nhandejáry rembiapo porãgwe ojapo-ma ramo kwimba'e kãgwe-gwi kunha ypyrã. ⁸ Kwimba'e ypy omoingose ramo, Nhandejáry ndojapo mo'ãi kunha-gwi kwimba'e ypyrã. Kwimba'e ypy-gwi ae jepe oipe'a va'ekwe upe kunha ypyrã. ⁹ Kwimba'e ypyrã nomoingói ave va'ekwe kunha ypy-rehe ha-py. Kunha ypyrã ae ojapo va'ekwe kwimba'e ypy-rehe ha-py. ¹⁰ Upéa-rehe onhomboaty ramo Hesu roviaha va'e kwéry, kunha kwéry omonde oakã rehegwa va'e. Upéa omonde jave ohexa uka arã omboete teeha oména-pe. Nhandejáry rembigwái yváy pygwa va'e kwéry ave oikwaa hagwã omboete oména-pe oiko-vy.

¹¹ Hesu reko-rupi jaiko-ma ramo nhane akã-gwi rei ndikatúi jajapo. Kunha kwéry oikotevê kwimba'e kwéry-rehe ha kwimba'e kwéry oikotevê kunha kwéry-rehe ave. ¹² Yma va'ekwe Nhandejáry ojapo kunha kwimba'e kãgwe-gwi. Áy katu kwimba'e oiko kunha-gwi. Ha Nhandejáry katu omoingo enterovete. ¹³ Pene mandu'a katu Nhandejáry-pe ombojeupi ramo onhe'ë va'e-rehe. Kunha oakã nandi reheve ombojeupi ramo onhe'ë pene pa'ũ-my ndapejohu porãiry. ¹⁴ Nhane akã gwigwa rei arandu oikwaa uka kwimba'e rekoha nhande-vy. Inhakã ragwe puku rei ramo naiporã voi nhande-vy. Otí arã oiko hagwã nhane pa'ũ-my. ¹⁵ Kunha ae katu, inhakã ragwe puku va'e iporã voi nhande-vy. Nhandejáry ome'ë íxupe omoí porã rei hagwã. ¹⁶ Upéa-rehe ha'ese jevy peë-my niporã voi kunha oakã nandi reheve ombojeupi onhe'ë Nhandejáry-pe nhane pa'ũ-my.

Ha oĩ-ma ramo pene pa'ũ mygwa onhonhe'ë mbojevy jevyse va'e, kóa mate ha'e-ta íxupe. Opa-rupi Nhandejáry-pe omboete hagwã ojogweroaty va'e hekoha upéixa.

‡† 11:7 Gn 1.26 ‡† 11:9 Gn 2.18-23

Mba'eixagwa pa nhane mandu'a Hesu omano hagwe-rehe?

¹⁷ Avy'are'y katu pende rekoha-rehe. Pejogweroaty ramo ojeporahéi haty-py napende rekoha poráiry ra'e upe-py. Upéixa-gwi ndavy'áiry.

Jajogweroaty ramo Nhandejáry réry-py tekotevê nhandehopytygwõ enterove oiko poráve hagwã Nhandejáry rape-rupi. Ha peẽ katu, napenhopytygwõiry ra'e. Ndapeikói nipo ra'e tape porã-rupi. ¹⁸ Pejogweroaty ramo Hesu réry-py ndapeiko porái nipo ra'e onhondive. "Ojogweroaty ramo Corinto pygwa kwéry Hesu reroviaha va'e ndogwerojojái onhe'ẽ. Ndoikói peteĩxa upe va'e kwéry." Aipo pene rerakwã ahendu kuri. Haimete kuri arovia. Upéixa peiko vai nipo ra'e. ¹⁹ Oĩ va'erã pene pa'ũ-my ambue mbue ndive ndogwerojojáséi va'e. Upéixa peteĩxa ndapejogwerekói ramo ae ojekwaa arã voi ra'e kiva'e pa oiko tekoha porã-my. ²⁰ Pejogweroaty Nhandejáry réry-py pekaru hagwã ramo ndaha'evéi-ma Hesu Cristo omano hagwe-rehe pene mandu'a hagwã nipo ra'e. Pekarú rei hagwã nipo ra'e. ²¹ Peteĩ teĩ nipo ra'e pekaru upe-py. Onhemotenonde va'e kwéry heta voi ho'u. Nonhoha'arõiry. Hapykwéri ou va'e tembyre mate ho'u. Upéixa pekaru-gwi oĩ vyteri ivare'a va'e, oĩ jave hygwãtã va'e, oĩ ave oka'u va'e. ²² Niporái voi upe pende rekoha. Pekaruse ramo pende róga tee-py pekaru. Anive peraha heta pene remi'urã Hesu reroviaha va'e ojogweroaty haty-py pe'u va'erã. Anive upéixa pemotĩ iporíahu va'e-pe. Ndavy'ái upe pende rekoha vaikwe-rehe. Anive teĩ upéixa pende rekoha vai pejogweroaty porahéi haty-py.

²³ Apombo'e va'ekwe mba'éixa pa jajapo-ta Hesu omano hagwe-rehe nhane mandu'a hagwã. Nhandejáry oikwaa uka va'ekwe xe-vy onhe'ẽ porã. Ha upe inhe'ẽgwe porã-rehe apombo'e jevy va'ekwe. ãy apombo'e jevy-ta upe inhe'e porã-rehe jevy. Nhandejáry oikwaa uka va'ekwe xe-vy nhane mandu'a hagwã Hesu omano hagwe-rehe. Upe apombo'e jevy-ta. Hesu omano e'y mboyve, inhirũgwerã omombe'u nhemitama jave ipyhy ukaharã-pe, a-rami ojapo Hesu. Pyhare ramo Hesu oipyhy mbojape, ²⁴ otima Nhandejáry-pe, ha upe rire ombopo mbopóy ome'ẽ-vy gwemimbo'e kwéry-pe. "Ko mbojape-rehe ha'e-ta xe rete tee va'e" he'i. "Pende-rehe ha-py anheme'ẽ va'erã ajejúka uka va'erã pene resende hagwã" he'i. "Kóa ere'u ramo ne mandu'a kena xe-rehe" he'i. ²⁵ Upéixa ave okaru rire oipyhy uva rykwere ryrú. "Ko uva rykwere-rupi Tupã Nhandejáry oikwaa uka arã yvypóry-pe xe manoha regegwa nhe'ẽ" he'i. "Kente kwéry-rehe ha-py onheresende hagwã osyry va'erã xe rugwy. Pe'u jave pene mandu'a kena xe-rehe" he'i. "Omano xe resende hagwã, peje pene mandu'a-vy xe-rehe" he'i va'ekwe Hesu gwemimbo'e kwéry-pe. ¹²⁶ Ha upéixa-gwi ja'u ramo upe mbojape, upe uva rykwere ave, jahexa uka enterove-pe Hesu omanoha. Upéa tekotevê jajapo Hesu ou jevytaha ra'arõ-vy. ¹²⁷ Upéa-gwi nhande reko porã

e'y reheve ja'u ramo pe mbojape pe uva rykwere ave, Nhandejáry-pe niporái voi. Nhande reko porã e'y reheve ja'u ramo upe uva rykwere mbojape ave jajuka uka rei vérami Cristo-pe. Naiporái voi upéa. ²⁸ Upéa-rehe tanhanhemongeta nhandejéupe nhande reko ete-rehe. "Iporã tipo xe reko Nhandejáry rovagwy-py?" tanhaporandu nhandéjehe. "Aiko porã para'e terã aiko ku'a ku'a para'e Nhandejáry reko-rupi?" Upéixa ramo iporã nhaporandu randu nhandejéupe ja'u hagwã. ²⁹ Ho'u rei va'e onhembohasa asy uka ojóehe. Naimandu'ái Hesu omano hagwe rehe-gwi ho'u rei. Ha upéa-rehe Nhandejáry ombohasa asy va'erã íxupe. ³⁰ Heta pene pa'ũ-my oĩ va'e ho'u rei nipo araka'e. Upéa-rehe ra'e oime heta ikangy va'e, hasy va'e ave. Ha upe va'e-rehe ave heta omano va'ekwe. ³¹ Ja'u-tama ramo mbojape nhane mandu'a hagwã Hesu manoha hagwe-rehe tanhaporandu katu nhandéjehe nhande rekoha-rehe, nhane rembiapokwe-rehe. "Iporã para'e niporái para'e Nhandejáry rovagwy-py xe rekoha?" nhaporandu katu nhande py'apy-py nhandejéupe nhamboyke uka hagwã nhane rembiapo porã e'y'kwe nhandejéhegwi "Ipy'a potĩ-ma" he'i hagwã Nhandejáry nhande-rehe. Nanhane mbohasa asyvéi-ma hagwã. ³² Ha nanhaporandúi ramo upéixa nhande py'apy-py pygwa-rehe nhane moingo porã jevy hagwã Nhandejáry rape-rupi, ha'e ae "Ipy'a ky'a reheve ho'u Hesu-rehe oporomomandu'aha" he'i arã nhande-rehe. Ha upéa-rehe katu nhane mbohasa asy arã nhandehemboasy kwaa hagwã nhane rembiapo vaikwe-rehe ani hagwã nhande ave ko'ãgwa hekoha vai va'e hese ojerovia e'y va'e ndive nhande ave jaha ombohasa asy ha-py. ³³ Upéa-rehe, xe re'yí kwéry, Hesu reroviaha va'e kwéry, penhoha'arõ katu pe'u ramo Hesu mandu'aha rembi'u. ³⁴ Ani peju pene rygwãtã hagwã-rami. Ivare'a va'e tokaru katu gwóga-py pono Nhandejáry pene mbohasa asy hagwã.

Oĩve pene remiporandukwe kwatia-rehe pemoĩ va'ekwe. ãy katu namombe'u mo'ái upe va'e-rehe. Agwahẽ ramo pende ha-py amombe'u arã peẽ-my upéa-rehe.

Nhe'ẽ Marangatu tee va'e remime'ẽgwe nhande-vy gwarã

(Rm 12.6-8; 1 Pe 4.10-11)

12 "Mba'e tipo Nhe'ẽ Marangatu tee va'e ome'ẽ nhande-vy, nhande Hesu reroviaha va'e-pe?" peporandu va'ekwe kwatia-rehe. Upéa-rehe apombo'e-ta, xe re'yí kwéry.

Peteĩ teĩ-pe ome'ẽ gwemime'ẽgwe.

² Tapene mandu'a porã peiko hagwe-rehe. Yma pejerovia e'y reheve Hesu-rehe, heta tupã ra'anga-rehe pejerovia ra'e. Ta'anga rei upe va'e. Nonhe'ẽi, ojehexa uka e'y va'e, hekove e'y va'e. Pene mbotavy tavy voi araka'e. ³ Upéixa-gwi amombe'u-ta peẽ-my mba'eixagwa pa peikwaa-ta anhetegwa nhe'ẽ. "Hesu Tupã tee" he'i va'e anhetegwa he'i. Nhe'ẽ Marangatu tee va'e oĩ ipy'apy-py. Upéixa-gwi onhe'ẽ porã Hesu-rehe. Ha

† 11:25 Jr 31.31-34; Êx 24.6-8

†† 11:26 Mt 26.26-28; Mc 14.22-24; Lc 22.19-20

Hesu-rehe “Tomano katu” he'i va'e ndogwerekói Nhe'ë Marangatu tee va'e opy'apy-py. Upéixa-gwi onhe'ë rei rei Hesu-rehe.

⁴ Nhe'ë Marangatu tee va'e peteĩ anho mate. Hemime'ëgwe nhande-vy gwarã jepe heta. ⁵ Nhande rerekwa tee va'e Tupã Nhandejáry. Ha'e omombe'u peteĩ teĩ-pe hembiaapo ambue mbuerã nhande-vy gwarã. ⁶ Heta nhane rembiaporã jajapo kwaa va'e. Peteĩ teĩ va'e-pe ae katu Nhandejáry nhane moarandu nhamba'apo hagwã hembigwairã. ⁷ Nhe'ë Marangatu tee va'e nhande rexakwaa rei, peteĩ teĩ va'e-pe ome'ë me'ë gwemime'ë. Hemime'ërã ome'ë nhande-vy nanhopytygwõ rei hagwã. ⁸ Upéixa oĩ Nhandejáry omoarandu va'e kwéry. Arandu nhe'ë oiporu va'erã. Nhe'ë Marangatu tee va'e remime'ëgwe-rupi arandu nhe'ë oiporu va'erã. Ha ambue va'e kwéry-pe oikwaa uka onhe'ë rei mo'ã hagwã nhande-vy oikwaa vérami voi nhande py'apóry. Nhe'ë Marangatu tee va'e oikwaa ukaha-rupi voi ha'e onhe'ë rei mo'ã anhetegwa voi upe-va'e. ⁹ Ha ambue kwéry-pe Nhe'ë Marangatu tee va'e oikwaa uka ogwerovia tee hagwã Hesu-rehe. Ha ambue kwéry-pe ome'ë ombogwera hagwã hasy va'e-pe. Nhe'ë Marangatu tee va'e remime'ëgwe-rupi ombogwera íxupe kwéry. ¹⁰ Ha ambue kwéry-pe ome'ë hexapyrã-rupi omba'apo hagwã. Nhe'ë Marangatu tee va'e remime'ëgwe-rupi nhande-vy ikatu e'ỹ va'e hexapyrã-rupi ojapo. Ha ambue kwéry-pe Nhe'ë Marangatu tee va'e oikwaa uka oiko hagwã Nhandejáry nhe'ë mombe'uhaty ramo. Hembigwaa e'ỹgwe oikwaa uka íxupe onhe'ë hagwã. Ha ambue kwéry-pe omo'arandu Nhe'ë Marangatu tee va'e ojohu hagwã kiva'e nhe'ë-py po omombe'u ambue kwéry, Nhe'ë Marangatu tee va'e remimo'arandu tipo ambue va'e remimo'arandu tipo ojohu kwaa hagwã. Ha ambue kwéry-pe omonhe'ë Nhe'ë Marangatu tee va'e. Upéa-gwi nhe'ë ambue mbue-py oiporu kwaa e'ỹ reheve onhe'ë. Ha ambue kwéry-pe omo'arandu Nhe'ë Marangatu tee va'e omombe'u jevy hagwã upe nhe'ë ambue. Nhe'ë Marangatu tee va'e remime'ëgwe-rupi ohendu upe nhe'ë ambue omombe'u jevy hagwã onhe'ë-py. Oiporu kwaa e'ỹ reheve jepe omombe'u jevy onhe'ë-py. ¹¹ Nhe'ë Marangatu tee va'e peteĩ anho tee. Hemime'ëgwe nhande-vy gwarã ae katu heta. Ome'ëse-gwi ome'ë peteĩ teĩ-pe gwemime'ërã.

Cristo reroviaha va'e kwéry ndive ha'e peteĩ oiko

(Rm 12.4-5; Ef 1.22-23; 4.15-16)

¹² Nhande rete katu peteĩ mate, heta ae hesegwa oĩ va'e. Ha nhande rete regegwa, heta oĩ ramo jepe ave, peteĩ anho joty oĩ hete. Upéixa ave Cristo gweroviaha kwéry ndive oiko peteĩ mante. ¹³ Oĩ-ma heta Hesu reroviaha va'e. Opaixagwa va'e ojerovia-ma hese. Oĩ judeu va'e, oĩ ave judeu e'ỹ va'e. Oĩ onhemomba'apo va'e. Oĩ ave ojejokwái e'ỹ va'e. Heta-ma voi ojerovia-ma Cristo-rehe. Ha peteĩxa nhane mongarai va'ekwe. Peteĩxa onhemoingo nhande py'apy-py Nhe'ë Marangatu tee va'e. Nhande reta reta-gwi ha'e nhane moingo peteĩxa mate ondiva. ¹⁴ Upéixa ave nhande rete regegwa

heta oĩ. Ndaha'ei peteĩ anho mate hesegwa oĩ. Oĩ nhande po, oĩ nhande py, oĩ nhande jyva, oĩ ave nhane kwã. Upe va'e nhande rete regegwa voi. Peteĩ teĩ nhane rembiporu nhande rete-rehe oĩ va'e.

Upéixa ave nhande, Hesu reroviaha va'e kwéry. Peteĩ teĩ nhane rembiapo jajapo. Heta voi nhamba'apo va'e. Peteĩ réry-rupi ae nhamba'apo. Hesu réry-py mate voi jaiko peteĩxa.

¹⁵ Ha nhande rete regegwa katu onhe'ë kwaa ramo ra'e onhe'ë rei arã mo'ã ra'e nhande rete-pe. Onhe'ë rei arã nhande py “Xe ndaha'ei po-gwi ndaikói tete-rehe” he'i arã mo'ã. Oiko joty nhande rete regegwa ramo.

¹⁶ Ha nhande apysa katu onhe'ë rei ramo ra'e nhande rete-pe: “Xe, ndaha'ei tesa, upéa-gwi ndaikói tete regegwa ramo” onhe'ë rei arã ra'e. Ha onhe'ë ramo jepe oiko joty nhande rete regegwa ramo. ¹⁷ Nhande resa anho noĩry. Upéixa ramo ra'e nanhahendúí arã ra'e. Ha nhande apysa anho noĩry ave. Upéixa ramo ra'e nanhahetúí arã ra'e mba'eva. Peteĩ anho noĩry nhande rete regegwa. ¹⁸ Yma araka'e Nhandejáry omoĩ nhande rete regegwarã voi araka'e. Peteĩ teĩ omoĩ meme nhande rete-rehe. Gwemimbota-rupi omoĩ nhande rete regegwarã araka'e. ¹⁹ Peteĩ ramigwa meme nomoĩ ukái Nhandejáry. Upéixa ramo ra'e nanhande retéiry arã ra'e. ²⁰ Nhande rete regegwa heta oĩ. Heta oĩ ramo jepe peteĩ joty nhande rete.

Upéixa ave nhande. Jaiko peteĩxa Hesu-rehe jaerovia-gwi. Peteĩ reko-rupi jaikopa.

²¹ Ndaipóri nhande rete-py oĩ rei va'e. Nhaikotevẽ entéro nhande rete regegwa-rehe. Jaiporu íxupe kwéry. Nhande resa-rupi jahexa. Nhande po-rupi nhamba'apo. Nhande py-rehe jagwata. Onhopytygwõ nhande rete regegwa. Upéixa ave Hesu Cristo reroviaha va'e gwive nanhopytygwõ va'erã jaiko-vy.

²² Nhandejáry katu nhane moingo va'ekwe. Nhande rete omoingo va'ekwe. Nhande rete-rehe oĩ jaiporuve va'e nhaikotevẽ tee va'e. Upéa ndoikói ramo ra'e nhamano rei arã ra'e. ²³ Nhande rete-rehe oĩ ave nhane rembihexa uka rei rei e'ỹ va'e. Upéa-rehe nhangareko porã. Oĩ ave nhanotí va'e nhangareko porãve va'e-rehe. ²⁴ Oĩ ave nanhanotíry va'e iporãve nhande-vy. Nanhapenáiry hese. Upéixa oiko nhande-vy nhande rete. Nhandejáry katu omoingopa va'ekwe. Ha'e omomba'egwasuve upe nhanotí va'e-pe. ²⁵ Upéixa-gwi ndaipóri iporãve va'e ojóhugwi. Onhopytygwõ va'erã meme omoingo Nhandejáry nhande rete-rehe. ²⁶ Hasy ramo peteĩ nhande rete-rehe oĩ va'e nahendu kwaa nhande rete-rehe. Okwera jevy ramo iporãmba nhande rete-py. Nhamboete ramo nhande rete regegwa, nhande rete tee nhamboete ave.

²⁷ Upéixa jaiko-ma nhande, Hesu reroviaha va'e kwéry. Cristo rete ramigwa nhande. Upéixa-gwi jaiko peteĩ teĩ hete regegwa-rami. ²⁸ Nhandejáry remimbota-rupi katu nanhopytygwõ jaiko-vy. Oĩ va'e nhane pa'ũ-gwi oiporavo araka'e gwembigwairã. Ha'e kwéry oiko nhande-vy nhande pytygwõharã. Tenonde va'e oiporavo gwemimondorã. Upe rire oiporavo onhe'ë-py omombe'u va'erã. Upe rire oiporavo oporombo'e

va'erã onhe'ẽ omombe'u mbe'uharã. Oiporavo ave hexapyrã-rupi omba'apo va'erã. Oiporavo ave hasy va'e-pe ombogwera va'erã. Oiporavo ave oporopytygwõ va'erã. Oiporavo ave Hesu reroviaha nhangareko-harã. Oiporavo ave nhe'ẽ ambue mbue-py oiporu kwaa e'ỹ reheve onhe'ẽ va'erã. †

²⁹ Ndoiporavói oime raẽ va'e-pe oiko hagwã gwemimondo ramo. Ndoiporavói ave opavave oiko hagwã onhe'ẽ mombe'uhaty ramo kente hembigwaa e'ỹgwe omombe'u hagwã. Ndoiporavói ave opavave oiko hagwã oporombo'e va'erã. Ndaha'úi enterove va'e omba'apo hexapyrã-rupi. ³⁰ Ndaha'úi enterove va'e ombogwera hasy va'e-pe hemime'ẽgwe-rupi. Ndaha'úi enterove va'e nhe'ẽ ambue oiporu kwaa e'ỹ reheve onhe'ẽ va'erã. Ndaha'úi enterove va'e gwemihendukwe nhe'ẽ ambue ohendu kwaa e'ỹ reheve va'e omombe'u jevy onhe'ẽ-py.

³¹ Peẽ katu pejerure katu Nhandejáry-pe ome'ẽ hagwã peẽ-my gwemime'ẽrã iporãve rãve va'e. Xe ae ahexa uka-ta peẽ-my pene rekorã iporãve va'e.

Jajohayhu-rupi nhambovy'a Nhandejáry-pe

13 Tajajohayhu rei katu jaiko-vy. Ndaha'úi nhane nhe'ẽ-rehe nhambovy'a Nhandejáry-pe. Jajohayhu rei-rehe ae nhambovy'a íxupe. Nhanhe'ẽ ramo opa nhe'ẽ, ko yvy pygwa ambue mbue va'e nhe'ẽ, Nhandejáry rembigwái yváy pygwa va'e nhe'ẽ ave nhanhe'ẽ ramo jajohayhu e'ỹ reheve, nanhambovy'ái arã Nhandejáry-pe. No'ã ra'e he'i arã nhane nhe'ẽ-rehe: "Mba'e ombopu rei va'e-rami voi" he'i arã ndajajohayhúi-gwi.

² Ndaha'úi ave nhane arandu-rehe nhambovy'a Nhandejáry-pe. Jajohayhu rei ramo ae nhambovy'a íxupe. Inhe'ẽ-py nhamombe'u jevy ramo ha'e omba'e kwaa ukaha nhande-vy, Nhandejáry reminhongatukwe jaikwaa-ma ramo, opaixagwa-rehe jaikwaa porã ramo ndajajohayhúi reheve, ndovaléi arã nhande-vy nhane arandu. Nanhambovy'ái arã Nhandejáry-pe. Hesu-rehe jajerovia tee-gwi héry-py nhambova uka yvyatyguasupe jajohayhu e'ỹ reheve, ndovaléi arã nhande-vy. Nanhambovy'ái arã Nhandejáry-pe.

³ Ndaha'úi ave nhane rakate'ỹ e'ỹ mba'e-rehe jaiko-vy nhambovy'a Nhandejáry-pe. Jajohayhu ramo ae nhambovy'a íxupe. Nhame'ẽmba ramo nhane mba'e ipori-ahu va'e pegwarã jajohayhu e'ỹ reheve, ndovaléi arã nhande-vy nhane rakate'ỹ e'ỹha. Nanhambovy'ái arã Nhandejáry-pe. Hesu Cristo-rehe jajerovia-gwi kente kwéry nhane mbohasa asy ete ramo jepe, nhande rete rapy ramo jepe jajohayhu e'ỹ reheve, ndovaléi joty arã nhande-vy upéixa jahasa asy ramo. Nanhambovy'ái arã Nhandejáry-pe upéa-rupi. Jajohayhu ramo ae nhambovy'a va'erã íxupe.

⁴ Jajohayhu ramo jaiporiahuvereco rei nhande rapixa-pe, nhande py'a porã íxupe. Jajohayhu ramo nhanhoha'arõ kwaa. Nhande py'a porã nhande rapixa ndive. Nanhane a'e e'ỹiry nhande rapixa rembiapo porã-rehe. Nanhanehembomba'egwasúiry. Nanhanehembote reíry. ⁵ Jajohayhu ramo ndajaiko hatã hatãiry.

† 12:28 Ef 4.11

Nanhane rakate'ỹ e'ỹ rei mba'eve-rehe nhane mba'erã nhande-vy gwarã mate ndajahekáiry. Nhande rapixa reko porã-rehe ave nhane mandu'a. Nanhane rova asy kwaáiry nhande rapixa ndive. Nanhane mandu'ái tembiapo porã e'ỹgwe-rehe nharoyrõ-vy. ⁶ Nhande py'a rory ae ojóehe. Anhetegwa-rehe mate nhambovy'a. Nhande rapixa rekoha porã e'ỹ-rehe nhane mbovy'are'ỹ, nhane mboasy. ⁷ Jajohayhu ramo nhaha'arõ joty. Nhane mbovy'a e'ỹ va'e ndive jajogwerekero kirirí joty. Nhande py'agwapy reheve nhaha'arõ Nhandejáry rembiapo porã-rehe nhande-vy gwarã-rehe. "Nhandejáry ipokatu va'e voi nhande rexakwaa nhane poriahuvereco ave" ja'e meme nhande py'apy-py nhaha'arõ-vy. ††

⁸ Mborayhu opa e'ỹ va'e. Oiko-ma ramo Nhandejáry nhande ruvixa, yváy-py nhaime-ma ramo avave nomombe'uvéi va'erã inhe'ẽ-py ha'e omba'e kwaa uka nhande-vy, avave nonhe'ẽvéi va'erã nhe'ẽ oiporu kwaa e'ỹ reheve. Ko'a-py arandu ndoiporuvéi va'erã ave. ⁹ Jaikwaa va'erã. Áy ndajaikwaa'ái voi mba'eve-rehe. Nhandejáry nhe'ẽ-py nhamombe'u hagwã mba'e ha'e oikwaa uka nhande-vy ndajaikwaa'áiry. ¹⁰ Oiko ramo Nhandejáry nhande ruvixa, nhagwahẽ ramo ae henda-py jaikwaa va'erã opamba'e, enterove va'e-rehe ave. Ndaiporivéi-ma va'erã oikwaa ku'a ku'a va'e. Ndaipóri va'erã oikwaa e'ỹ va'e mba'eve-rehe. Jaikwaa pa va'erã.

¹¹ Yma xe mitã ramo, mitãixa aiko va'ekwe, mitãixa anhe'ẽ va'ekwe. Xe py'apy-py anhemongeta ramo, mitãixa ave aiko. Opáixa aiko va'ekwe xe mitã ramo. Áy ae katu akakwaa-ma. Ndaiko mo'ávái-ma mitã reko-rami.

¹² Ha upéixa ave ko yvy-py jaiko ramo jaikwaa mirí mirí Nhandejáry rekoha. Espéko tuja-py jahexaha-rami nhande rova ko'áiy nhane arandu Nhandejáry-rehe. Ndaikwaa porã. Ha'e ae oikwaa nhande rehegwa. Jaiko ramo indive, yváy-py nhaime ramo jajohexa va'erã, jaikwaa va'erã ave hesegwa ave. Ha'e nhande kwaaháixa jaikwaa arã íxupe. ¹³ Ha ko'ánga mbohapy jajapo va'e opa e'ỹ reheve ovale va'erã nhande-vy. Hesu-rehe jajerovia, nhaha'arõ Nhandejáry-pe he'i hagwe-rami oiapopa hagwã, jajohayhu rei ave jaiko-vy. Upe mbohapy jajapo va'e-rehe Nhandejáry ovy'a-ma voi oiko-vy. Ha jajohayhu rei ramo nhambovy'ave arã Nhandejáry-pe.

Mba'éixa pa jaiporu va'erã Nhe'ẽ Marangatu tee va'e remime'ẽgwe

14 Tapejohayhu katu peiko-vy. Pejerure katu Nhandejáry-pe ome'ẽ hagwã peẽ-my Nhe'ẽ Marangatu tee va'e hemime'ẽrã iporãve rãve va'e. No'ã-rami pejerure íxupe: "Eme'ẽ xe-vy ne remime'ẽrã nde re'yi pegwarã. Aipota eterei ne nhe'ẽ-py amombe'u jevy nde eremba'e kwaa uka xe-vy."

² Oiporu kwaa e'ỹ va'e onhe'ẽ va'e onhomongeta Nhandejáry ndive mante. Nonhe'ẽi ko yvy rehegwa ndive. Nohendu kwaái inhe'ẽ. Nhe'ẽ Marangatu tee

†† 13:7 Gl 5.22

va'e reko-rupi onhe'ẽ oiporu kwaa e'ỹ va'e. Anhetegwa he'i. Hapixa kwéry ae nohendu kwaáiry inhe'ẽ.

³ Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'e ae katu onhe'ẽ enterovéa ohendu hagwã. Nhane pytygwõ jaroviave hagwã Hesu-pe, nhande reko porãrã omombe'u nhande-vy, nhande mbopy'agwapy Hesu rape-rupi jaiko porã hagwã. ⁴ Ha upe oiporu kwaa e'ỹ va'e onhe'ẽ va'e ae onhepytygwõ ojéupe. Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'e ae oipytygwõ Hesu reroviaha kwéry-pe.

⁵ Nhandejáry tane mbopu'aka erenhe'ẽ hagwã ereiporu kwaa e'ỹ va'e. Upéixa erenhe'ẽ ramo xe mbovy'a arã. Nhandejáry tane mbopu'aka ave eremombe'u mbe'u hagwã inhe'ẽ. Upéa eremombe'u ramo avy'ave arã. Oiporu kwaa e'ỹ va'e onhe'ẽ nhe'ẽ va'e ojapo porã. Nhandejáry rembiapo-rupi onhe'ẽ. Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'e ha'e oikwaa uka va'e ojapo porãve íxugwi henduha-pe oipytygwõ-gwi. Ha ndaipóri ramo íxugwi jevyha hendu háry nhe'ẽ-py noipytygwõ arã Hesu reroviaha kwéry-pe upe oiporu kwaa e'ỹ nhe'ẽ-py onhe'ẽ va'e.

⁶ Agwahẽ-tama upe-py, xe re'ýi kwéry. Agwahẽ rire anhemonhe'ẽ ramo ereiporu kwaa e'ỹ nhe'ẽ-py napopytygwõ arã. Napehendu kwaái-gwi napopytygwõ arã. Jaiporu kwaa nhe'ẽ-py ae amombe'u ramo Nhandejáry rehegwa nhe'ẽ peẽ-my apopytygwõ arã. Nhandejáry nhe'ẽ jaikwaa e'ỹ va'ekwe ha'e oikwaa uka xe-vy amombe'u jevy ramo peẽ-my apopytygwõ ave arã. Arandu nhe'ẽ amombe'u ramo peẽ-my apopytygwõ ave arã. Nhandejáry nhe'ẽ-py amombe'u ramo peẽ-my apopytygwõ ave arã. Anhe'ẽ ramo ae jaiporu kwaa e'ỹ va'e xejúpe mate anhepytygwõ arã.

⁷ Nhande rekove va'e nhande'ẽ voi. Nhambopu va'e kwéry hekove e'ỹ va'e ipu ave. Upéixa mimby onhe'ẽ, harpa ipu ave. Nombopu kwaái va'e ae ombopu rei ramo niporã arã nhande-vy. Nanhahendu kwaái arã. ⁸ Ha upéixa ave capitão rembigwái nomonhe'ẽ porã ramo gwemimbygwasu, soldado kwéry nohendu kwaái va'erã. Nohendu kwaái-gwi ndoikwaái arã ave onhorairõ hagwã óra.

⁹ Upéixa ave pende kwéry. Erenhe'ẽ ramo ereiporu kwaa e'ỹ va'e avave nohendu kwaái arã. Nhandejáry mate ohendu kwaa va'erã. A pygwa erenhe'ẽ e'ỹ va'e-rami oiko va'erã ne renduha kwéry. ¹⁰ Oĩ heta eta nhe'ẽ ko yvy pygwa onhe'ẽ va'e. Nhe'ẽ ambue mbue kente kwéry oiporu. Upe nhe'ẽ oiporu va'e ohendu kwaa ave onhe'ẽ. ¹¹ Ha oiporu e'ỹ va'e nohendu kwaái. Nhande-du ramo nhe'ẽ ambue, nanhahendu kwaái voi. "Nhande re'ýi e'ỹ nipo ra'e" ja'e ojóehe. "Nanhahendu kwaái ete inhe'ẽ" ja'e ojóehe.

¹² Ha peẽ katu, aikwaa-ma ra'e pende rekoha. Pe-jerure rure ra'e peiko-vy Nhandejáry-pe Nhe'ẽ Marangatu tee va'e remime'ẽrã peipota eterei-gwi ra'e. Upéa-rehe ha'e-ta peẽ-my, tapejerure katu hemime'ẽrã iporãve va'e ome'ẽ hagwã peẽ-my peipytygwõ porã hagwã Hesu reroviaha va'e kwéry-pe.

¹³ Upéixa ave nde, nhe'ẽ ereiporu kwaa e'ỹ erenhe'ẽ va'e, ejerure katu Nhandejáry-pe eremombe'u jevy

hagwã upe ne nhe'ẽgwe ne renduha nhe'ẽ-py ave eremombe'u hagwã.

¹⁴ Xe ambojeupi upi xe nhe'ẽ Nhandejáry-pe. Aiporu kwaa e'ỹ nhe'ẽ-py ambojeupi jave xe nhe'ẽ xe py'apy-py mate aikwaa Nhandejáry ndive anhomongetaha, xe arandu reheve nanhe'ẽiry. Ndaikwaái xe upe anhe'ẽ va'e. ¹⁵ "Mbava'e tipo ajapo-ta upéixa ramo?" aporandu xejúpe. Tanhomongeta Nhandejáry ndive xe py'apy ete anho reheve, tanhomongeta ave xe arandu reheve ave. Taporahéi Nhandejáry-pe. Xe py'apy ete anho reheve taporahéi íxupe nhe'ẽ aiporu kwaa e'ỹ reheve. Taporahéi ave íxupe xe arandu reheve ave nhe'ẽ aiporu kwaa reheve. ¹⁶ Eremomba'egwasu ramo Nhandejáry-pe nde py'apy ete reheve nhe'ẽ ereiporu kwaa e'ỹ reheve erenhe'ẽ ramo nohendu kwaái va'e nomoi porã peteĩ kwaái va'erã onhe'ẽ ne nhe'ẽ ndive. No'ã-rami ndikatúi arã he'i: "Upéixa voi xe ave atimase ave nde-vy oromomba'egwasu hagwã" nde'íry va'erã Nhandejáry-pe. Nohendu kwaái-gwi nomopete'iry onhe'ẽ ne ndive. ¹⁷ Nhe'ẽ ereiporu kwaa e'ỹ-py erenhe'ẽ ramo eremomba'egwasu porã Nhandejáry-pe. Nde rapixa-pe ae nderepytygwõiry, ne ndive ojogweroaty va'e kwéry-pe nderepytygwõ arã. Nohendu kwaáiry upe va'e nhe'ẽ-gwi ne ndive nomomba'egwasu joái arã Nhandejáry-pe.

¹⁸ Xe katu aiporu kwaa e'ỹ va'e-py anhe'ẽ nhe'ẽ voi. Hetave tave pendéhegwi anhe'ẽ upéixa. Upéa-rehe atima porã Nhandejáry-pe. ¹⁹ Upéixa anhe'ẽ ramo jepe Hesu reroviaha va'e kwéry ojeporahéi haty-py ohendu kwaa nhe'ẽ aiporuse joty amombe'u hagwã íxupe Nhandejáry nhe'ẽ. Anhe'ẽ mbuku ramo aiporu kwaa e'ỹ va'e nhe'ẽ-py nohendu kwaái arã xe nhe'ẽ. Iporãve anhe'ẽ mixíve ohendu kwaa nhe'ẽ-py oikwaa porã hagwã xe remimombe'ukwe.

²⁰ Xe re'ýi kwéry, ani peiko mitã reko-rami penhemongeta ramo pende py'apy-py. Pekakwaapa-ma. Pene arandupa-ma. Arandu porã-rupi peiko katu. Hembaliapo vai ndojapo kwaái mitã-rami, peẽ ave, ani erejapo vai kwaa teĩ. Pejapo porã kwaa ae katu.

²¹ Yma omoĩ araka'e Nhandejáry nhe'ẽ kwatia-rehe judeu kwéry rehegwa.

"Amombe'u-ta ko tetã mygwa-pe, he'i Nhandejáry. He'ýi e'ỹ va'e ave ambou-ta omombe'u hagwã íxupe kwéry. Nhe'ẽ ambue-py omombe'u-ta. Ha nohendu mo'ái va'erã nohenduséi-gwi. Na xe renduséiry ha'e kwéry, he'i Nhandejáry." †

²² Upéixa-gwi nhande'ẽ ramo jaiporu kwaa e'ỹ nhe'ẽ-py heroviaha e'ỹ va'e oikwaa hagwã Nhandejáry pu'akarupi nhande'ẽ. Ndaha'úi ohendu hagwã nhande'ẽ Hesu reroviaha va'e. Nhamombe'u ramo ae Nhandejáry nhe'ẽ-py ha'e omba'e kwaa ukaha nhande-vy, heroviaha kwéry oikwaa porãve hagwã joty nhamombe'u upéa. Ndaha'úi heroviaha e'ỹ va'e pegwarã. ²³ Tapene mandu'a porã kena Hesu reroviaha kwéry ojogweroaty ramo-rehe. Penhe'ẽmba joa ramo peiporu kwaa e'ỹ va'e ambue mbue-py, mbava'e tipo he'i arã pende-rehe umi upeixagwa nohendukwái

† 14:21 Is 28.11-12

va'e? Umi Hesu-rehe ojerovia va'e, umi Hesu-rehe ndo-
jeroviai va'e? Mbava'e tipo he'i va'erã pende-rehe?
"Itavy nipo ra'e" he'i va'erã para'e pende-rehe. ²⁴ Ha
Nhandejáry nhe'ë-py peteĩ teĩ omombe'u ramo mba'e
ha'e oikwaa uka íxupe, ou ramo nhe'ë ambue-rehe
ndoikwaái va'e, umi Hesu-rehe ojerovia va'e, umi Hesu-
rehe ndojeroviái va'e, ohendu kwaa arã pene remi-
mombe'u. Ipy'a ete-py onhemi oĩ va'e gwive Nhande-
járy ombojekwaa arã para'e íxupe. "Xe py'apy pygwa
oikwaapa nipo Nhandejáry ra'e. Ne'írã aikwaa porã
hesegwa nhe'ë" he'i va'erã para'e pene rendu-vy. Upe
he'i-vy onhesũ arã para'e omomba'egwasu hagwã
Nhandejáry-pe "Nhandejáry oiko nipo ko pene pa'ũ-
my ra'e" he'i arã para'e ojogweroaty va'e kwéry-pe.

Mba'éixa pa jaiko jajogweroaty ramo Nhandejáry réry- py

²⁶ Amombe'u-ta peẽ-my, xe re'ýi kwéry, mba'éixa
peiko hagwã pejogweroaty ramo Nhandejáry réry-py.
Tapenhopytygwõ kena peiko porãve hagwã Nhande-
járy reko-rupi. Oĩ va'erã porahéi ogwereco va'e opo-
rahéi va'erã omboete hagwã Nhandejáry-pe. Oĩ va'erã
ombo'e va'e, oĩ va'erã mba'e Nhandejáry oikwaa uka íx-
upe, gwembigwaa e'ýgwe omombe'u va'e. Oĩ va'erã
oiporu kwaa e'ý reheve onhe'ë va'e. Oĩ va'erã
omombe'u kwaa va'e upe oiporu kwaa e'ý va'e nhe'ë-
py pehendú hagwe omombe'u jevy va'erã. Upéixa pe-
jogweroaty ramo penhopytygwõ kena peiko-vy. ²⁷ Oĩ
ramo oiporu kwaa e'ý va'e nhe'ë-py onhe'ëse va'e, ton-
he'ë mokõi mate, terã mbohapy. Peteĩ teĩ tonhe'ë. Ha
peteĩ onhe'ë rire peha'arõ omombe'u kwaa va'e
omombe'u jevy hagwã upéa nhe'ë. Omombe'u rire ae
tonhe'ë ambue va'e oiporu kwaa e'ý va'e nhe'ë-py. Ha
ndaipóri ramo omombe'u kwaa va'e, nde, erenhe'ëse
va'e ekirirĩ eiko-vy pejogweroaty haty-py. Nde py'apy-
py mate erenhe'ë, Nhandejáry ndive mate erenhe'ë
upe nhe'ë ambue-py. ²⁹ Oĩ ramo mba'e Nhandejáry oik-
waa uka íxupe omombe'use va'e, tomombe'u mokõi
va'e mate, terã mbohapy. Peteĩ teĩ tonhe'ë. Omombe'u
jave tapejeapysaka porã tapeporandu randu pende
py'apy-py hemimombe'ukwe-rehe: "Anhetegwa para'e
terã nainhetegwái para'e" peporandu pehendú jave.
Tapejeapysaka porã anhetegwa nhe'ë-rehe mate per-
ovia hagwã. ³⁰ Nhandejáry oikwaa uka ramo onhe'ë
ambue va'e-pe tokirirĩ henonde va'e gwapixa
omombe'u hagwã. ³¹ Heta va'e-pe Nhandejáry oikwaa
uka va'erã onhe'ë-py omombe'u hagwã. Upéixa ramo
peteĩ teĩ tomombe'u enterove ohendu hagwã. Upéixa
penhopytygwõ va'erã penhomokyre'ý va'erã peikwaa
porãve hagwã Nhandejáry rehegwa nhe'ë. ³² Nhande-
járy nhe'ë-py omombe'u va'ety oha'arõ kwaa va'e. On-
he'ëse ramo onhe'ë, nonhe'ëséi ramo, nonhe'ëi ave.
Oha'arõ kwaa. ³³ Nhandejáry nhane renói jaiko porã
hagwã. Héry-py jajogweroaty ramo upéixa oipota ave.
Ndaha'úi jajogweroaty nhanhe'ëmba rei hagwã héry-
py. Jaiko porã hagwã nhane renói va'ekwe.

³⁴ Hesu reroviaha va'e ojogweroaty ramo tokirirĩ katu
kunha kwéry. Ani penhe'ëmba rei teĩ. Opa tetã-rupi

oiko upéixa. Upéixa voi ave Moisés amyri remi-
mombe'ukwe judeu kwéry rekoharã. Niporãĩ kunha
onhemonhe'ë ojogweroaty haty-py. ³⁵ Oikwaase va'e
toporandu oména-pe. Gwóga-py ae oporandu íxupe.
Niporãĩ oporandu ojogweroaty ha-py ijayvu hagwã.

³⁶ Ndapevy'ái para'e ko xe remimombe'ukwe-rehe.
Ndaha'úi pendehegwigwa oiko Nhandejáry nhe'ë. Ix-
ugwigwa voi oiko. Ndaha'úi ave peẽ-my gwarã mate
omombe'u uka onhe'ë. Opa-rupi oiko va'e kwéry peg-
warã ave Nhandejáry nhe'ë. ³⁷ Oĩ ramo hi'arandu porã
va'e, Nhe'ë Marangatu tee va'e nhe'ë-rupi oiko meme
va'e pene pa'ũ-my no'ã-rami he'i arã xe-rehe: "Nhande-
járy nhe'ë tee voi omombe'u Paulo. Nhandejáry réry-
py voi ohai araka'e ko kwatia jaiko hagwã Nhandejáry
remimbota-rupi" he'i arã xe-rehe. Oĩ ave Nhandejáry
nhe'ë-py omombe'u va'ety upe-py upéixa ave he'i arã
xe-rehe, ko kwatia-rehe ave.

³⁸ Oĩ ramo gwí a-rami he'i va'e "Xe-vy niporãĩ upe
Paulo nhe'ë. Ndaha'úi para'e Nhandejáry nhe'ë tee" up-
éixa he'i ramo xe nhe'ë-rehe ani teĩ pejerovia hese. Ani
ave pepena teĩ hese.

³⁹ Xe re'ýi kwéry, Hesu reroviaha va'e kwéry, tape-
jerure katu Nhandejáry-pe hemime'ërã peẽ-my gwarã-
rehe pemombe'u hagwã inhe'ë-py mba'e ha'e oikwaa
uka peẽ-my. Ha ani teĩ peje avave-pe pejoko-vy "Ani
erenhe'ë ereiporu kwaa e'ý va'e nhe'ë-py". Upéixa ani
teĩ peje ojóupe. ⁴⁰ Pejogweroaty ramo Nhandejáry
réry-py, peiko porã heko-rupi. Ani teĩ pende ayvu rei
rei upe-py.

Cristo oikove jevy va'ekwe

15 Tapene mandu'a katu, xe re'ýi kwéry, Hesu
reroviaha va'e, Hesu Cristo rehegwa nhe'ë porã
amombe'u va'ekwe-rehe. Pehendu-ma va'ekwe, pe-
jerovia-ma Hesu-rehe. Pene mbopy'a potĩ-ma araka'e.
Hesu Cristo rehegwa nhe'ë perovia-magwi omboyke-
ma pendéhegwi pene rembiapo vaikwe Nhandejáry.
Pejerovia rei ramo napene resendéi arã araka'e. Áy
peve ndapeikói arã ra'e inhe'ë-py.

³ Ko nhe'ë Nhandejáry omombe'u va'ekwe xe-vy,
amombe'u jevy va'ekwe peẽ-my ha áy katu amombe'u
jevyy-ta peẽ-my. Amombe'u ranhe-ma va'ekwe Cristo
rehegwa nhe'ë porã. Ha'e omano va'ekwe omboyke
hagwã nhandéhegwi nhane rembiapo vaikwe. Yma
araka'e Nhandejáry omotenonde Hesu rehegwa nhe'ë
kwatia-rehe oĩ va'e. Omombe'u hagwéixa Hesu
omano. ¹⁴ Omano rire omoĩ itakwa-py hetekwe. Ita-gwi
ojo'o va'ekwe-py omoĩ rire hetekwe omboty itakwa
rokẽ. Upéi mokõi pyhare rire omopu'ã jevy íxupe
Nhandejáry omoingove jevy íxupe. Tenonde-rupi in-
he'ë kwatia-rehe oĩ va'e oiko hagwã omoingove jevy íx-
upe Nhandejáry. ¹⁵ Ha oikove jevyy-ma ramo ojehexa
uka jevy Pedro-pe. Upe rire ojehexa uka jevy doze
gwemimondo kwéry-pe. ⁶ Upe rire katu ojehexa uka
jevyy gweroviaha va'e kwéry-pe. Quinhentos onhom-
boaty jave ojehexa uka jevy íxupe kwéry. Áy peve heta

vyteri oĩ hexahare. Ha heta ave hexahare omano-ma va'e ave.

⁷ Ha upe quinhentos-pe ojehexa uka jevy rire, ojehexa uka jevy Tiago-pe. Upéi gwemimondo kwéry onhomboaty-ma jave ojehexa uka jevy íxupe kwéry. ⁸ Ha ipaha ete-py ojehexa uka jevy xe-vy ave. Are oikove jevy rire ojehexa uka jevy xe-vy. Upéa-gwi mitã ohasa hi'áry oiko hagwã va'e-rami xe anhembopyahu. ⁹ Upéixa-gwi ave Hesu remimondo ambue kwéry imba'egwasuve voi xéhegwi. Yma va'ekwe xe areko asy asy Hesu Nhandejáry reroviaha va'e kwéry-pe. Upéa-rehe áy peve apyta atĩ. "Xe ave Hesu remimondo va'e" ha'e ramo xe mandu'a jevy xe rekokwe-rehe ha xe motĩ jevy. ¹⁰ Nhandejáry ae xe poriahuvereko ha xe rexakwaa rei-ma. Héry-py xe aiko Hesu remimondo ramo. Ha ndareíry xe poriahuvereko Nhandejáry. Hemimondo tee voi ko xe. Amba'apo hetave enterovéa-gwi. Hemimondo va'e ambue kwéry-gwi amba'apove xe. Ndaha'éiry xe ae rei xejéhegwi xe mbaraete amba'apovy. Cristo xe mombaraete xe momba'apo hagwã. Upéixa-gwi xe rapixa kwéry-gwi xe amba'apove. ¹¹ Hesu Cristo rehegwa nhe'ẽ porã mate amombe'u mbe'u peẽ-my va'ekwe. Hesu remimondo va'e kwéry ave hesegwa nhe'ẽ mate omombe'u araka'e ave peẽ-my. Upéixa voi ore, Hesu remimondo va'e kwéry hesegwa nhe'ẽ tee mate oromombe'u. Ha peẽ katu Hesu-rehe pejerovia araka'e. Ore remimombe'u-rupi pejerovia hese.

Cristo oikove jevy-gwi kente kwéry oikove jevy ave va'erã

¹² "Cristo omano ete rire Nhandejáry omoingove jevy íxupe" oro'e meme oromombe'u-vy. Upe oro'e jave oĩ umi pene pa'ũ mygwa outro nhe'ẽ omombe'u rei. He'i "Ndoikove jevýi omano hagwe rire" he'i rei. Anhetegwa e'ỹ omombe'u peẽ-my.

¹³ Tapene mandu'a porã katu. "Omano va'ekwe ndoikove jevýi" peje rei ramo "Ndoikove jevýi nipo ra'e Hesu" peje va'erã mo'ã Hesu-rehe. Ha pemombe'u joavy avypa hesegwa nhe'ẽ. Hesu Cristo ko oikove jevy-ma voi katu. Pende tavy-ma voi. Peje ramo ra'e "Ndoikove jevýi nipo ra'e Hesu" pende tavy voi. "Nhandejáry omoingove jevy-ma Cristo-pe" oromombe'u meme katu peẽ-my. Omano va'ekwe oikove jevy e'ỹ ramo ra'e, Cristo ndoikove jevýi-ma va'ekwe ra'e. Upéixa ramo ra'e Nhandejáry nomoingove jevýi-ma va'ekwe íxupe ra'e. Ha ore remimombe'u Cristo rehegwa nhe'ẽ anhetegwa e'ỹ ra'e. Nhandejáry-rehe oro'e rei rei ra'e ore apu ra'e hese. Ore ko ndore apúi va'e voi. Anhetegwa nhe'ẽ voi oromombe'u peẽ-my Hesu rehegwa nhe'ẽ. Nhandejáry ko omoingove jevy joty-ma íxupe. Anhetegwa voi upéa.

¹⁶ Omano va'ekwe ndoikove jevýi ramo ra'e Cristo ave ndoikove jevýi va'ekwe ave ra'e. Ha ha'e-ta peẽ-my Cristo ndoikove jevýi ramo ra'e pejerovia rei araka'e Hesu-rehe ra'e. Peiko vyteri ra'e pene rembiapo vai reheve, pende py'a ky'a vyteri ra'e peiko-vy. Ha upe Hesu reroviaha kwéry omano araka'e va'e onhehundipa-ma

ave ra'e. ¹⁹ Ko yvy-py mate ovale ramo ra'e nhande-vy Hesu-rehe jajeroviaha, javy'are'ỹve va'erã ra'e enterovéa-gwi. Ndoikove jevýi ramo ra'e Cristo, nhamano ramo oikove jevy e'ỹ-gwi ra'e, nanhande poriahuverekói arã voi ra'e Cristo. Upéixa ramo ra'e ko yvy-py mate javy'a arã jaiko-vy ra'e. Nhande tavy tee-ma arã ra'e jaiko-vy. Nhande vy'are'ỹ eterei-gwi ra'e avave nanhande poriahuvereko kwaái arã ra'e.

²⁰ Oikove jevy-ma joty Hesu. Anhetegwa voi hesegwa nhe'ẽ. Nhandejáry omoingove jevy va'ekwe íxupe. Nhane renonde va'e voi oiko-ma Hesu Cristo. Nhandejáry omoingove jevy va'ekwe íxupe. Ha upéa-rehe oikwaa uka nhande rekorã nhande-vy. Hesu reroviaha va'e omano va'ekwe omoingove jevy-ta ave Nhandejáry. †

²¹ Enterove ko yvy pygwa omano-ta peteĩ kwimba'e rembiapo vaikwe-rupi. Upéixa ave enterove oikove jevy-ta peteĩ kwimba'e rembiapo porãkwe-rupi.

²² Nhande ko yvy arigwa myamyri Adão remiarĩrõre kwéry voi nhande. Upéa-gwi ha'éixa nhamano jevy va'erã. Upéixa ave Cristo-rami jaikove jevy va'erã. Hese jajerovia-gwi nhane moingove jevy-ta Nhandejáry.

²³ Peteĩ teĩ omoingove jevy-ta Nhandejáry ipy'a potĩ va'e kwéry-pe. Tenonde-rupi omoingove va'ekwe Hesu Cristo-pe. Hesu ogwejy jevy ou-vy ramo omoingove jevy-ta gweroviaha kwéry-pe. ²⁴ Upéi katu Hesu-rehe ndaija'ei va'ekwe mbaraetekwe Nhandejáry oipe'apa jevy-ta íxugwi kwéry. Ndaipu'akavéi-ma va'erã teko vai rehegwa járy, pytũmbóry járy ave, yvy arigwa járy ave, áry járy ave, ko mundo járy ave, mburuvixa kwéry ave. Ndaipu'akavéi-ma upéixa ramo ha'e kwéry. Mba'eve-rehe ndaipu'akavéi-ma va'erã hikwái. Oimbaraete-pe'apa-ma va'erã íxugwi kwéry. Avave ndoikovéi-ma va'erã ipogwy-py. Hesu nhe'ẽ-py mate oiko va'erã hikwái. Ha upéi katu Hesu omoĩ mbaete va'erã Nhandejáry pogwy-py. Mburuvixa tee ramo-ma oiko va'erã Nhandejáry. "Nde ae Tupã Nhandejáry tee" enterove he'i va'erã íxupe. "Ne nhe'ẽ-rupi mate oroiko-ta" he'i va'erã ave íxupe. Ha upe mboyve Nhandejáry omoĩ ranhe va'erã opaixagwa Hesu pogwy-py, ipu'aka-rupi omanda hagwã hese kwéry. Hese ija'e'ỹ va'ekwe gwive jepe, íxupe ohayhu e'ỹ va'ekwe jepe ipogwy-py joty oiko va'erã. Inhe'ẽ-py joty voi oiko va'erã. ††

²⁶ Ha nhande katu, yvy arigwa kwéry jakyhyje hyje jaiko-vy nhemano-gwi. Nhande jukaharã-gwi jakyhyje voi. Nhandejáry mburuvixa tee ramo oĩ ramo opatama nhandéhegwi nhemano. Hesu oiko ramo mburuvixa ramo avave nomano mo'ávéi-ma va'erã. ²⁷ Upéa-rehe Nhandejáry nhe'ẽ kwatia-rehe oĩ va'e he'i:

"Hesu pogwy-py Nhandejáry omoĩ-ma opaixagwa ko yvy pygwa, yváy pygwa, yvy arigwa ave, pytũgwý pygwa járy gwive opyta Hesu pogwy-py. Nhandejáry oipe'a-ta ipu'akakwe íxugwi kwéry enterove oiko hagwã Hesu nhe'ẽ-py" ‡

he'i Nhandejáry nhe'ẽ kwatia-rehe. Tupã Nhandejáry ae katu nonhemoingói arã Hesu pogwy-py. ²⁸ Tupã Nhandejáry omoingo-ma rire enterove Hesu pogwy-

† 15:20 2 Co 4.14 †† 15:24-25 Sl 110.1 ‡ 15:27 Sl 8.6

py, Hesu nhe'ë-py oiko-ma rire enterovéa, Hesu on-hemoingo jevy va'erã Tupã Nhandejáry pogwy-py. Tupã Nhandejáry omoĩ ranhe-ta enterove Hesu pogwy-py. Upe rire Hesu he'i arã gwu-pe "Xe aiko-ta nde pogwy-py. Eremoĩ-ma enterove xe pogwy-py. Ha xe katu anhemoi jevy nde pogwy-py". Upe-ma ramo Tupã Nhandejáry oiko va'erã mburuvixa ete ramo. Inhe'ë tee-rupi ipu'aka tee-rupi oiko va'erã enterove. Tupã Nhandejáry tee mburuvixa-ma va'erã. Opa e'ỹ va'erã Tupã Nhandejáry mburuvixa teeha.

²⁹ Gwĩ pene pa'ũ mygwa onhemongarai uka gwe'ỹi omano va'ekwe rekovia. Upe jave oĩ ave pene pa'ũ-my "Omano va'ekwe nomoingove mo'ãi Nhandejáry" he'i rei va'e. Ma'erã napembojojáiry pende reko pene nhe'ë-rehe? Ndoikove jevyĩ ramo ra'e omano va'ekwe onhemongarai uka rei arã araka'e omano va'ekwe rekovia.

³⁰ Ha ore katu, orohasa asy meme katu. "Hesu oikove jevy-ma" oromombe'u-gwi ore mbohasa asy hikwái. Ndoikove jevyĩ ramo ra'e omano va'ekwe, ahasa asy rei arã ra'e aiko-vy. Omano va'ekwe omoingove jevy joty Nhandejáry. Upéixa-gwi ndahasa asy reĩry aiko-vy. Cada ko'ë ko'ë xe mbohasa asy. "Xe juka-tama" ha'e jave xe py'agwapy-ma, avy'a vyteri. Xe re'ỹi kwéry, Hesu reroviaha va'e, pejerovia-gwi xe remimombe'ukwe-rehe xe mandu'a ramo pende-rehe xe avy'a voi. Peteixa jajeroivia Nhandejáry Hesu Cristo-rehe upéa xe mbovy'a joty ahasa asy jave. ³² Ha ko'a-py ave Éfeso tetã-my haimete-ma xe juka va'ekwe hikwái. Mymba poxy nhande jukaharã-gwi nhane renohẽ va'e-rami aiko ko'a-py. Xe ndive onhe'ë poxy poxy va'e pa'ũ-my aiko ramo "Xe juka-tama" ha'e mo'ã jevy xéjehe. Tekoha rei-rupi aiko ramo ra'e upéixa, xe tavy rei arã ra'e. Hesu oikoveha-rupi ae aiko katu. Omano va'ekwe ndoikove jevyĩ ramo ra'e iporãve arã ra'e jaiko ramo ra'e teko rei nhe'ë-rupi. "Ko'ë ramo nhamano-ta para'e. Jakaru katu, jaka'u katu" he'i rei Hesu reroviaha e'ỹha. Ha omano va'ekwe ndoikove jevyĩ ramo ra'e an-hetegwa ra'e inhe'ë. †

³³ Ani pejevavy teĩ. Ani ereheja avave pene mbotavy rei teĩ. "Hapixa tavy ndive oiko va'e oipe'a gwapixa rekoha ha'e ave" jaikwaa meme. Ani penhembotavy rei teĩ. ³⁴ Taperova katu pende rekoha. Anive pene rembiapo vai reheve peiko teĩ. Oĩ pene pa'ũ mygwa Nhandejáry reko kwaa e'ỹ va'e. Pemombe'u e'ỹ va'e íxupe. Ma'erã-gwi napetĩry upéa-rehe? Pende rekoha porã ramo pembojerovia va'erã Hesu-rehe pene pa'ũ mygwa kwéry-pe. Taperova katu pende rekoha.

Mba'eixagwa pa oikove jevy va'e rekorã?

(Rm 8.10-11; Fp 3.21)

³⁵ Gwĩ pene pa'u mygwa a-rami oporandu va'erã "Mba'éixa oikove jevy-ta? Mba'eixagwa oiko va'erã heterã omoingove jevy ramo?" oporandu va'erã. ³⁶ Upéixa peporandu ramo, napene arandu porã, xe re'ỹi kwéry. Mba'e ra'ỹi nhanhoty. Ndaha'éi mba'e ra'ỹi jevy jahexa va'erã. Ojeka ranhe arã henhói hagwã. ³⁷ Tuvixa va'e

nahanhoty mo'ãiry. Mba'e ra'ỹi meme nhanhoty. Ha ndaha'éi peteixa mba'e ra'ỹi. Oĩ trigo ra'ỹi. Oĩ kumanda ra'ỹi. Ha'ỹi ambue mbue va'e nhanhoty. ³⁸ Nhandejáry ae katu omohenhói kwaa mba'e ra'ỹi-gwi temitýrã henhói hagwã. Hemimbota-rupi peteĩ teĩ-pe ome'ë imáta teerã.

³⁹ Ndapeteixai ave to'o. Oĩ nhande ro'o. Oĩ ave mymba ro'o, gwyrã ro'o, pira ro'o. Opamba'e ro'o oĩ. ⁴⁰ Upéixa ave ndaha'éi peteixa oiko va'e oikove va'e ndive. Oĩ yváy pygwa va'e. Oĩ ave ko yvy arigwa va'e ave.

⁴¹ Ndapeteixairy ave hembipe va'e kwéry. Oĩ kwarahy resakã. Oĩ jasy rembipe. Oĩ ave jasytata rembipe. Peteĩ teĩ jasytata rendy oiko ambue mbue onhoendy-gwi.

⁴² Upéixa ave Nhandejáry omoingove va'erã omano va'ekwe-pe. Nhamano ramo nhane retekwe inemba va'erã voi. Nhane moingove jevy-ma ramo nhande reterã ine e'ỹ va'erã. Jahexase e'ỹ va'e voi nhande retekwe, nhanhoty va'e íxupe. Ndovaleví va'e. Hu'ũm-ba-ma nhande retekwe. "Ivai eterei" ja'e-ma hese. Jaikove jevy-ma ramo iporã va'erã nhande reterã. Nhandejáry opu'akaha reheve nhane moingove-gwi iporã porã va'erã nhande reterã. ⁴⁴ Yvy pygwa voi nhande retekwe. Nhanhoty íxupe. Oikove jevy-ma ramo yváy pygwa oiko jepe nhande reterã. Nhaimé jave ko yvy-py, nhande rete yvy arigwa voi. Nhane moingove jevy-ma ramo Nhandejáry, Nhe'ë Marangatu tee va'e omoingo-ta nhande-vy nhande reterã yváy pygwarã.

⁴⁵ Nhandejáry kwatia nhe'ë ko'a-rami he'i:

"Nhandejáry ojapo va'ekwe kwimba'e ypyrã. Hekove va'e kwimba'e ypy. Héry va'e Adão." ††
Ko'ãygwa kwimba'e héry va'e Hesu ndaha'éi Adão-rami. Imarangatu ete va'e. Omoĩ uka kwaa va'e opamba'e. Ou va'ekwe kwimba'e reko oiporu-vy. Yváy pygwa voi Hesu. ⁴⁶ Upe mokõi kwimba'eixagwa ave nhande. Oiko ranhe nhande rete ko yvy arigwa. Upe rire ae katu oiko arã nhande reterã yváy pygwarã. ⁴⁷ Ha kwimba'e ypy ko yvy ári gware voi. Yvy ku'i-gwi Nhandejáry ojapo íxupe araka'e. Ko'ãygwa kwimba'e ae, Hesu yváy pygwa voi. ⁴⁸ Ha'e-ta ave peẽ-my entéro ko yvy arigwa va'e kwimba'e ypy oiko hagwe-rami. Hete yvy ku'i rei. Hesu reroviaha Hesu-rami voi oiko va'erã. Yváy pygwarã meme. Hesu rete-rami yváy pygwa meme heterã. ⁴⁹ Ko'ãy nhande rete kwimba'e ypy rete-rami. Yvy ku'i gwigwa ave nhande rete. Upéixa ave nhane moingove jevy ramo Hesu rete-rami nhande reterã oiko va'erã. Yváy pygwa voi jaiko va'erã.

⁵⁰ Pene mandu'a porã kena ko xe remimombe'u-rehe, xe re'ỹi kwéry, Hesu reroviaha va'e kwéry. Tupã Nhandejáry renda-py nhande ruvixa va'e oĩ ha-py nogwahẽ mo'ãi ine va'erã. Upéixa-gwi nhande rete ko yvy arigwa, nhande ro'o, nhande rugwy gwive nogwahẽ mo'ãi henda-py. Ine e'ỹ va'e mate ogwahẽ va'erã upepy. Onhembopyahu jevy-ta nhande-vy nhande rete.

⁵¹ Pejeapysaka porã katu xe nhe'ë-rehe. Nhandejáry reminhongatukwe-rehe apombo'e-ta kuri. Nhande, Hesu reroviaha kwéry Nhandejáry ohekoviãrõ jevy

† 15:32 Is 22.13

†† 15:45 Gn 2.7

va'erã nhande rete kwéry. Oĩ arã Hesu reroviaha va'e ndohupityí va'erã jepe omanoha. Hete ohekoviarõ va'erã ave íxupe kwéry. ⁵² Sapy'a ete, nhande rekoviarõ-ta. Tesa pirĩ-rami ndahi'are mo'ãiry. Hemimbygwasu paha omonhe'ẽ jave nhande rekoviarõ-ta Nhandejáry. Omonhe'ẽ-ta hemimbygwasu. Ha upéi katu entéro Hesu reroviaha omano va'ekwe gwive oikove jevy va'erã. Omoingove jevy-ta Nhandejáry íxupe kwéry. Omoingove jevy-gwi Hesu reroviaha rete gwive ine e'ỹ va'erã. Ha upe jave jaikove vyteri ramo, nhande rete rekoviarõ-ta. Nanhamanovéi-ma va'erã. Ine e'ỹ-ma va'erã nhande reterã.

⁵³ Upéixa voi tekotevẽ ohekoviarõ ko nhande rete ine va'erã. Nhande reterã yváy pygwa ine e'ỹ va'erã ome'ẽ-ta nhande-vy Nhandejáry. Ko nhande reko yvy arigwa ohekoviarõ-ta ave nhande-vy. Yváy pygwa reko nhande rekorã opa e'ỹ va'e ome'ẽ-ta nhande-vy Nhandejáry. †

⁵⁴ "Nhande rete ine va'erã oiko-ma arã ine e'ỹ va'erã, ha nhande reko yvy arigwa oiko-ma arã yváy pygwarã. Upe jave oiko va'erã Nhandejáry kwatia nhe'ẽ he'i va'ekwe: Tupã Nhandejáry oiko-ma ramo nhande ruvixa enterove omanove e'ỹ va'erã. Ojoko-ta nhandéhegwi nhane manoharãgwe. Nanhane mbohasa asyvéi va'erã nhane manoharãgwe." ††

⁵⁵ "Nhande jopi va'e-rami oiko nhande-vy nhemano. Nhandejáry ae nhane moingove jevy va'erã. Upe ramo opa va'erã nhandéhegwi nhemano." ‡

⁵⁶ ãy ae katu nhane rembiapo vaikwe-rehe nhemano oiko nhande-vy. Nhandejáry nhe'ẽ Moisés remimombe'ukwe nahendu-gwi jaikwaa upe va'e. ⁵⁷ Nhandejáry ae omboyke-ma nhandéhegwi nhane rembiapo vaikwe. Nhane mombaraete pono jakyhyje nhemano-gwi. Tanhatima porã porã katu íxupe. Hesu Cristo oiko-ma nhane resendeha-gwi nhane mbopu'aka nhane mombaraete-gwi heko porã-rupi jaiko porã hagwã.

⁵⁸ Ha'e-ta jevy peẽ-my xe re'yi kwéry, Hesu reroviaha va'e kwéry, xe rembiayhu va'e kwéry, tapeiko porã katu. Pepyta katu Hesu rape-rupi. Ani pejere tape porã-gwi. Tapende kyre'ỹ Nhandejáry rembiapo apovy. Ani pene ate'ỹ Nhandejáry rembiapo pejapo hagwã. Opa hembiaapo pejapo va'e gwive ndaha'ei pejapo rei va'e. Íxupe gwarã ae pejapo. Upéa nipo peikwaa porã ra'e. ††

Pemono'o plata peipytygwõ hagwã Hesu reroviaha va'e kwéry, judeu yvy rupigwa kwéry

(2 Co 8.1-5)

16 Ha kwatia-rehe pehai va'ekwe xe-vy no'ã peje xe-vy: "Ore ave oroipytygwõse Hesu reroviaha va'e kwéry, Judéia yvy rupigwa kwéry. Upéa-rehe oromono'õse ore plata hesegwarã" peje xe-vy kwatia-rehe. Iporã, pemono'õ katu. Galácia yvy pygwa, Hesu reroviaha va'e-pe amombe'u va'ekwe omono'õ kwaa hagwã oplata. Upéixa ave pejapo. ² Domingo meme,

† 15:53 1 Co 15.24-26 †† 15:54 Is 25.8 ‡ 15:55 Os 13.14 †† 15:58 1 Ts 4.13-18 †† 15:58 Gl 6.9

pemono'õ plata. Heta ogwereco va'e tomono'õ heta. Ha mixĩ ogwereco va'e mixĩ mate tomono'õ. Upéixa pejapo pono aju-ma ramo peheka heka pene remime'ërã. ³ Agwahẽ rire amondo-ta pene remime'ëgwẽ kwéry Jerusalém tetã-my. Peiporavo pene pa'ũ mygwa ogweraha hagwã. Ahai-ta ave ikwatarã ondive ogweraha hagwã. ⁴ Ha pejohu porã ramo, xe ave aha arã pene remime'ërã heraha-vy. Xe ndive oho arã pene rembiporavokwe.

Mbava'e tipo ojapo-ta Paulo

⁵ Ahasa-ta aha-vy Macedônia yvy-rupi. Upe rire ae apyta-ta pene ndive. ⁶ Xe arese pene ndive. Ikatu ramo apyta va'erã arapyahu ahasa hagwã pene ndive. Upe rire xe pytygwõ va'erã ahasave hagwã mamõ ahasa ha-py mombyryve aha hagwã. ⁷ Nagwahẽ mo'ãi vyteri pende ha-py pya'e aha hagwã. Ajukwe-vy katu xe areta pende ha-py. Upéa-gwi aha'arõ aha hagwã upe-py. Nhandejáry oipota ramo xe areta pene ndive. ⁸ ãy ae katu aha'arõ-ta ko'a-py, Éfeso tetã-my. Aretégwasu pentecostes ahasase ko'a-py. ⁹ Oĩ heta ko'a pygwa Nhandejáry nhe'ẽ ohenduse va'e. Amombe'u mbe'u íxupe kwéry aiko-vy. Aikwaa uka porãve rãve íxupe Nhandejáry Hesu rehegwa nhe'ẽ. Oĩ ave heta xe-rehe ija'e'ỹ va'e, "Hesu nhe'ẽ pene mbotavy va'erã" he'i ipoxy-vy xe remimombe'u-rehe hikwái.

"Pemogwahẽ porã kena Timóteo, Apolo ave" he'i Paulo

¹⁰ Xe ramigwa Timóteo ave omombe'u mbe'u Hesu rehegwa nhe'ẽ. Upéixa-gwi ogwahẽ-ma ramo pende ha-py Timóteo, pepytygwõ katu íxupe. Pembovy'a íxupe opyta porã hagwã pene ndive. ¹¹ "Ipyahu eterei-gwi nahendu mo'ãi inhe'ẽ" ani peje teĩ hese. Ani pepyrũ teĩ inhe'ẽ-rehe. Pepytygwõ íxupe ave pembovy'agwapy íxupe ogwahẽ jevy porã hagwã ko xe ha-py. Ahexa nga'u íxupe. Nhande re'yi kwéry ndive ou va'erã. Aha'arõ aiko-vy íxupe kwéry ko'a-py. ¹² Ha nhande ryke'y ramigwa Apolo ave. Ajerure meme íxupe oho hagwã pende ha-py. "Tereho katu Corinto tetã-my, Hesu reroviaha va'e kwéry erehexa hagwã. Tereho nhande ryvy kwéry ndive" ha'e meme íxupe. Ha "Ko'ãy ndikatúí aha upe-py" he'i xe-vy. Ome'ẽha óra-py oho-ta pende ha-py.

Kwatria nhe'ẽpaharã ohai Paulo

¹³ Penhangareko katu pendéjehe pono pene mbojere Cristo rape-gwi. Pejepyhy katu Nhandejáry-rehe. Tapenhembopy'agwasu katu. Tapenhemombaraeteve katu peiko porã hagwã Hesu reko-rupi. ¹⁴ Tapejohayhu porã rei katu peiko-vy.

¹⁵ Ha Estéfanos, Grécia pygwa peikwaa ave para'e. Hesu-rehe ha'e ojerovia rire ae, hetã mygwa kwéry ave ojerovia ave. Hóga pygwa ave peikwaa para'e. Hesu reroviaha va'e kwéry-pe oipytygwõ tygwõ oiko-vy hikwái. ¹⁶ Pehendu kena Estéfanos nhe'ẽ, xe re'yi kwéry, Hesu reroviaha va'e kwéry. Indive oĩ va'e nhe'ẽ ave pe-

hendu katu. Ha'e kwéry omombe'u porã Hesu rehegwa nhe'ẽ. Tapeiko ave inhe'ẽ-py.

¹⁷ Ogwahẽ-ma xe renda-py Estéfanos. Ogwahẽ-ma ave Fortunato, Acaico ave ogwahẽ-ma. Upe mbohapy va'e rexa-vy avy'a eterei. Ha'e kwéry xe pytygwõ porã ko'a-py. Peẽ peime mombyry eterei xéhegwi xe pytygwõ hagwã. Ha'e kwéry pende rekovia oĩ ko'a-py xe pytygwõ va'e. ¹⁸ Xe mbovy'a xe mokyre'ỹ eterei aiko porãve hagwã Nhandejáry rape-rupi. Peẽ ave pene mokyre'ỹ ave araka'e ha'e kwéry peiko porãve hagwã Hesu rape-rupi. Pehexakwaa rei katu íxupe kwéry hemikotevẽ-rehe. Tapejeapysaka katu ave inhe'ẽ-rehe.

¹⁹ Hesu reroviaha va'e kwéry Ásia pygwa imandu'a va'ety omondo uka pende ha-py. Áqüila, hambireko Priscila ave imandu'a va'ety omondo uka-ta ave pende

ha-py. Áqüila róga-py ojogweroaty va'e Hesu reroviaha imandu'a va'ety omondo uka-ta ave pende ha-py. Hesu réry-py omondo uka peẽ-my. ²⁰ Hesu reroviaha ko'a-py oĩ va'e ave omondo uka-ta peẽ-my imandu'a va'ety. Penhoanhukwavã kwavã rei katu pehexa uka hagwã pene mandu'aha Hesu reroviaha va'e-rehe. ²¹ ãy xe ave xe mandu'a va'ety amondo-ta ave pende ha-py. Xe voi ajapo xe réry xe po-rupi.

²² Oĩ ramo Nhandejáry Hesu Cristo-pe ndohayhúi va'e tombohasa asy katu íxupe mombyry ojéhegwi omondo-vy Nhandejáry. Ha Hesu-pe ae xe ha'e "Eju kena, xe Járy."

²³ Nhandejáry Hesu Cristo tapende rovasa porã katu pende rexakwaa rei-vy. ²⁴ Apohayhu voi Hesu Cristo réry-py. Amém. Opa xe nhe'ẽ.

2 CORÍNTIOS

segunda epistola de Paulo aos coríntios

1 Xe Paulo Hesu Cristo remimondo va'e. Nhandejáry remimbota-rupi aiko-ma hemimondo ramo. Xe nhande re'yí Timóteo ndive oromondo-ta kwatia-rehe ore dhe'ë peë-my gwarã. Peë Corinto tetã mygwa Nhandejáry dhe'ë-rupi penhomboty aty va'e pegwarã orohai peë-my. Hesu-rehe ojerovia va'e gwive opa Grécia yvy rupigwa pegwarã orohai ave peë-my. ² Tapende rovasa porã katu Nhandejáry Nhande Ru tee va'e. Tapene mbopy'agwapy porã ave pende rexakwaa reivy. Hesegwa voi nhande. Nhandejáry Hesu Cristo re-hegwa voi ave nhande.

Paulo ombotuvixa mba'e imboete-vy Tupã Nhandejáry-pe

³ Tupã Nhandejáry Hesu Cristo Ru-pe tanhambotuvixa mba'e voi katu. Nhande Rugwasu voi ha'e. Nhande poriahuvereko voi va'e ha'e. Nhande rexakwaa rei va'e voi ha'e. Nhane mbopy'agwapy va'e voi ha'e.

⁴ Jahasa asy asy ramo jepe nhane mbopy'agwapy ave va'e voi ha'e. Ha nhane mbopy'agwapy meme-gwi nhande ave jai kwaa nhande rapixa-pe ohasa asy va'e-pe nhambopy'agwapy jevy hagwã. "Xe upéixa voi ave ahasa asy va'ekwe" ja'e arã nhande rapixa-pe ohasa asy ramo imbopy'agwapy jevy hagwã íxupe. "Upe jave voi va'ekwe Nhandejáry xe mbopy'agwapy-ma va'ekwe. Xe mbopy'agwapy hagwe-rami ne mbopy'agwapy ave va'erã Nhandejáry" ja'e arã íxupe imbopy'agwapy-vy. ⁵ Cristo oiko hagwe-ramima ore ave oroiko-ma. Ohasa asy asy hagwe-rami ave orohasa asy ko'ánga ore oroiko-vy. Upe jave ore mbopy'agwapy joty Cristo. Ore mbopy'agwapy hagwe-rami ave oronhombopy'agwapy ave oroiko-vy. ⁶ Ore mbohasa asy ore momy-tu'e'y hagwã mo'ã. Nhandejáry ae ore pytygwõ meme ore py'a mombaete jevy hagwã. Upéixa oroiko ramo peikwaa va'erã penhembopy'agwapy hagwã. Ore-rami pehasa asy ramo penhembopy'agwasu kwaa arã. "Paulo-rami ahasa asy ra'e" peje arã pendejeupe pendéjehe. "Upe jave Nhandejáry oipytygwõ íxupe ra'e, ombopy'agwapy-ma ave íxupe ra'e. Nhandejáry aipo ramo xe pytygwõ arã xe mbopy'agwasu hagwã ave" peje arã. "Aha'arõ-ta xe resende hagwã Nhandejáry" peje kwaa va'erã penhembopy'agwapy-vy. ⁷ Aikwaa-ma voi ra'e pejeroviaha Hesu-rehe. Oroiko hagwe-rami upéixa ave peë peiko arã. Hesu-pe ogwerovia e'y va'e pene mbohasa asy ave va'erã. Upe jave pejerovave arã Hesu-rehe ha pene mbopy'agwapy va'erã

Nhandejáry. Upe pende reko porã-rehe orojerovia-ma.

⁸ Xe re'yí kwéry, Hesu reroviaha va'e kwéry, amombe'u porãse peë-my, mba'e ojehu va'ekwe ore-vy. Ásia yvy-py oroiko ramo ojehu va'ekwe ore-vy. Oroiko asyha ipohýi eterei va'ekwe ore-vy. Haimete va'ekwe ndore pu'akavéi oréjehe. "Nasëvéi-ma va'erã ko'a-gwi" ha'e mo'ã va'ekwe. "Amano-tama xe" ha'e mo'ã va'ekwe xéjehe. ⁹ Orojejuka uka hagwã-ramima oroiko va'ekwe Nhandejáry-rehe anho mante orojerovia hagwã. Omano va'ekwe gwive omoingove jevy va'e voi Nhandejáry Hesu Cristo. Ore orejéhegwi rei nore mbaraetéiry. Ha'e anho mate ore mombaetehe. ¹⁰ Ha'e ore resende ore pytygwõ-vy va'ekwe. Ndohejáry va'ekwe oromano. Ahasa asy jevy ramo jepe, Hesu ndohejáry voi va'erã amano hagwã ha'e va'erã xejeupe. Xe resendehaty voi Hesu. Xe ajerovia tee-ma hese. ¹¹ Peë ave pembojeupi kuri pene dhe'ë ore-rehe Nhandejáry-pe ore pytygwõ hagwã. Upéixa ramo heta va'e ombojeupi ramo onhe'ë Nhandejáry-pe ohendu va'erã ore rovasa hagwã. Upe va'e-rehe onhangareko porã va'erã ore-rehe. Ore rovasa rire petima porã kuri Nhandejáry-pe. Upéixa ramo he'i va'erã "Heta voi nipo ra'e xe mboetehe" he'i va'erã Nhandejáry.

Paulo omombe'u mbava'e-gwi po hi'are oho hagwã Corinto tetã-my

¹² Ko va'e xe mbovy'a voi. Xe py'apy gwive aikwaa xe reko porãha. Hesu reroviaha e'y mbyte-py, pende apyte-py, momborykwe-py, hi'ágwikwe-py ave petéixa voi xe aiko Nhandejáry dhe'ë marangatu-rupi. Nda-ha'úi yvypóry arandukwe-rupi aiko upéixa. Nhandejáry ae xe rexakwaa rei-magwi xe mo'arandu-vy, upéixa aiko. Íxupe amboete-vy apogwereko porãse. ¹³ Nda-ha'úi apombotavy hagwã xe dhe'ë amoí kwatia-rehe. Amombe'u porã hagwã ae peë-my amoí kwatia-rehe pemonhe'ë hagwã. Xe ko petéixa voi xe dhe'ë. Aipota peikwaa porã voi xe regegwa dhe'ë. ¹⁴ Ore rekoha regegwa peikwaa ku'a ku'a rei joty. Apombojerovia uka-seve-gwi aipota peikwaa xe regegwa dhe'ë. Nhandejáry Hesu ou jevy hagwã áry-py, avy'a arã pende-rehe. Upe áry-py peë ave aipota pevy'a ave arã ore-rehe.

¹⁵ "Ovy'a arã xe rexa-vy" ha'e mo'ã-ma xe pende-rehe. Macedônia rape-rehe aha ramo agwahêse ranhe mo'ã pende ha-py. "Upéi agwahê jevy-ta ajukwe-vy iha-py" ha'e xejeupe. "Upéixa ramo imokõiha agwahê jevy va'erã ambovy'ave hagwã íxupe kwéry" ha'e mo'ã

va'ekwe pende-rehe. "Xe pytygwõ hagwã ahave hagwã mombyryve Judéia vvy-py aha hagwã" ha'e mo'ã ave va'ekwe pende-rehe. ¹⁷ Ajapose va'ekwe ndajapói vy-teri-gwi pene nhe'ë rei rei ra'e xe-rehe. "Nonhemongeta porãiry nipo ra'e opy'a ndive" peje mo'ã araka'e xe-rehe. "Ojéhegwi rei nipo ojapo araka'e" peje mo'ã araka'e xe-rehe. "Teko rei reko-rupi voi nipo ra'e oiko Paulo" peje mo'ã xe-rehe. "Ajapo-ta he'i mo'ã ójehe Paulo, upéi ndojapói he'i hagwe-rami" peje mo'ã araka'e xe-rehe. ¹⁸ Heroviapyrã voi xe remimombe'u. Nhandejáry onhe'ë-gwi ova e'y teeháixa peteĩ-rupi voi xe remimombe'u. ¹⁹ Ore katu, Silvano, Timóteo, xe ave, ore oromombe'u mbe'u peẽ-my va'ekwe Hesu Cristo rehegwa nhe'ë. Ha'e Tupã Nhandejáry ra'y tee voi. Peteĩxa voi inhe'ë. Anhetegwa meme voi hemimombe'u. He'i hagwe-rami oiko meme-ta voi. ²⁰ Tupã Nhandejáry omombe'u mbe'u va'ekwe gwemime'ërã kwéry-rehe. "Aphovasa va'erã. Nde re'yí kwéry gwive ave ahovasa va'erã" he'i voi meme va'ekwe Nhandejáry nhane ramoigwasu kwéry-pe. Hesu Cristo-rehe jajerovia tee ramo, Nhandejáry he'i hagwe-rami nhande rovasa voi va'erã. Ha'e he'i va'ekwe gwive ojaopoma va'erã Cristo. Upéa-rehe ja'e "Amém. Upéixa ete toiko" ja'e nhamomba'egwasu-vy Nhandejáry-pe. ²¹ Nhandejáry voi ore mombaraete, peẽ-my ave pene mombaraete pono jajere eterei Cristo-gwi. Nhande poravo va'ekwe gwe'yirã. ²² Omoĩ-ma nhande-vy Nhe'ë Marangatu tee va'e nhande py'apy pygwarã kwéry. Oime-magwi nhande py'apy-py jaikwaa-ma, nhande rereko-ma gwe'yirã Nhandejáry. Hemime'ërã-rehe nhaha'arõ kwaa-ma ave. †

²³ Mbava'e-gwi po ndahái va'ekwe pende ha-py. Nhandejáry oikwaa porã voi. Pono apombovy'are'y rei ndaháiry. Nhandejáry oikwaa xe apu e'y va'e voi xe. ²⁴ Ndaha'éiry voi pende-rehe amanda hagwã ahase pende ha-py. Perovia hagwã ae agwahëse upe-py. Aikwaa porã-ma Hesu-rehe pejerovia porãmaha. Upéixa apopytygwõse ae pevy'a hagwã. Kwehe ae aha ramo ra'e pende ha-py, orombovy'are'y arã ra'e. Upéa-gwi ndahái va'ekwe pende ha-py.

2 Upéa-rehe ha'e xejeupe: "Ndaha mo'ãvéi-ma xe vy'are'y reheve pono ambovy'are'y rei íxupe kwéry" ha'e xejeupe pende-rehe. ² Apombovy'are'y ramo kiva'e po xe mbovy'a jevy arã. Peẽ mate xe mbovy'a jevy va'erã apombovy'are'y rire. ³ Upéixa-gwi ahai va'ekwe peẽ-my kwatia ani hagwã agwahë ramo pende ha-py xe mbovy'are'y jevy. Aipota xe rerohory voi xe agwahë ramo pende ha-py. Ajerovia-ma voi xe pende-rehe kwéry. Xe avy'a ramo peẽ ave pevy'a arã. ⁴ Ahai ramo va'ekwe upéa kwatia peẽ-my gwarã xe anhemboasy eterei ajahe'o ahai-vy avy'are'y-gwi. Ndaha'úi pene mbovy'are'y hagwã ahai va'ekwe peẽ-my kwatia-rehe. Xe apohayhu etereiha aikwaa ukase peẽ-my.

Mba'eixa jareko hembiaipo vai va'e imytu'e'y va'e ójehe
(Lc 17.3; Gl 6.1)

⁵ Gwĩ nhane mbovy'are'y va'e oĩ ra'e pene pa'ũ-my. Pono xe nhe'ë asy eterei peẽ-my ha'e-ta: Xe naxe anhoĩry avy'are'y va'ekwe hese. Peẽ ave nipo pereko ave nhembyasy ra'e xe-rami ave. ⁶ Ko'ánga ha'e-ta peẽ-my: Ha'eve-ma. Anive pereko asy íxupe hembiaipo vaikwe-rehe. ⁷ Peiporiahuvereko rei ae katu kuri íxupe. Pemo-hembiaipo porã uka ae katu íxupe. Pembohory hory joty íxupe. Ani pemomytu'e'y teĩ íxupe pono ojeahéi rei ójehe. ⁸ Upéa pejapo hagwã ajerure peẽ-my pene rembihayhu-rami joty pereko hagwã íxupe. Anive pemo-mandu'a teĩ íxupe hembiaipo vaikwe-rehe. ⁹ Ndaha'úi ae upéa-rehe mante ahai va'ekwe peẽ-my upéa kwatia. Aikwaase va'ekwe ave pende rekorã-rehe. Pejapopa-ta para'e ndapejapo mo'ái para'e xe nhe'ë, xe remimombe'u gwive peẽ-my, xe ndaikwaáiry joty va'ekwe. Upéa-rehe ahai va'ekwe peẽ-my aikwaase-gwi. ¹⁰ Peiporiahuvereko ramo íxupe aiporiahuvereko ave arã xe anive hagwã nhane mandu'a hembiaipo vaikwe-rehe. Oĩ-ma ramo va'ekwe xe aiporiahuvereko hagwã, Hesu Cristo réry-py aiporiahuvereko-ma voi íxupe. Nhandejáry Hesu Cristo oikwaa voi xe apohayhuha enterovéa-pe. ¹¹ Aiporiahuvereko-ma íxupe nhande joja jevy hagwã ani hagwã anhaygwasu Satanás ipu'aka nhande-rehe. Jaikwaa-ma voi nhane mbotavy va'e anhaygwasu.

Otopase mo'ã oĩru Tito-pe Paulo

¹² Agwahë-ma ramo va'ekwe Trôade tetã-my amombe'u mbe'use mo'ã va'ekwe Hesu rehegwa nhe'ë upe pygwa kwéry-pe. Xe renduharã Nhandejáry omoĩ porã-ma jepe ndaxe py'agwapýi joty xe are hagwã upe-py. ¹³ Ndaxe py'agwapýiry ndatopái-gwi xe irũ Tito-pe. "Ma'erã po nogwahéi a-py" ha'e xejeupe hese. "Aha-ta Macedônia vvy-py. Upe-py para'e atopa va'erã Tito-pe" ha'e xe renduharãgwe-pe. Upéi aha jevy mombyryve Tito piari.

Cristo nhane mombaraete meme

¹⁴ Atima porã-ta Nhandejáry-pe. Ha'e nhane moingo-ma peteĩxa Cristo ndive. Opa-rupi nhane moirũ nhande reraha-vy. Nhane mombaraete jaiko porã meme hagwã. "Ipu'aka voi ra'e Nhandejáry ra'e" he'i hagwã nhande rexaháry. Opa-rupi omohyakwã porã va'e-rami omoherakwã uka porã nhande-vy nhande rexaháry oikwaa porã hagwã Cristo rehegwa. Upéixa ramo nhane rerakwã oiko va'erã hyakwã porã va'e-rami Nhandejáry Hesu Ru-pe. Cristo nhane mbohekoha porã. Upéi nhande rekoha pyahu rerakwã mombyryrupi oho va'erã enterove oikwaa hagwã hesegwa nhe'ë. Nhandejáry ndive oiko va'erã, Nhandejáry ndive oiko e'y va'erã ave oikwaa arã Hesu Cristo rehegwa nhe'ë. ¹⁶ Ohenduse e'y va'e ojere arã Cristo-gwi. Nhande jegwaru va'e nanhahetũseiha-rami, nohenduséi va'erã Nhandejáry rerakwã. Oikwaa Nhandejáry

† 1:22 Rm 8.14-15; Ef 1.13-14

omondo hagwã mombyry ojéhegwi. Upéa-rehe ndogwero vy'áiry inhe'ë. Ha gwĩ Hesu-rehe ojerovia va'e, hyakwã porã jarovy'aha-rami, ohenduse va'erã Nhandejáry rerakwã. Ogwero vy'a va'erã inhe'ë. Onhemboheko pyahuve huve va'erã oho-vy. Kiva'e po omoherakwã porã kwaa Cristo rehegwa nhe'ë? Ojéhegwi rei ndoikóiry voi omoherakwã porã kwaa va'e Cristo nhe'ë. ¹⁷ Nhandejáry réry-py omombe'u va'e mate omoherakwã porã kwaa va'erã. Ore niko Nhandejáry remimondo va'e voi ore. Anhete teegwa voi ore remimombe'u. Oĩ ojúpe gwarã-rehe ombojopara rei gwemimombe'u Nhandejáry nhe'ë mo'ã. Ore ae katu ndaha'úi upeixagwa inhe'ë va'e. Ore ore py'a porã reheve ae Cristo réry-py ore oroiko va'e. Hese gwa nhe'ë tee voi ore oromombe'u va'ekwe oroiko-vy.

Iporãve rãve Hesu rehegwa nhe'ë Moisés amyrí remimombe'ukwe-gwi

3 Oĩ nipo ra'e gwĩ va'e ogwahẽ ramo pende ha-py perovia hagwã íxupe ogweraha kwatia opo-py ojekwaa hagwã hese. Ore ae katu natekotevẽiry voi orogweru kwatia. Peikwaa voi peẽ ore rehegwa. Ha ore rehegwa peikwaa porã ramo jepe oĩ joty nipo ra'e ore-rehe onhe'ë rei va'e ra'e. "Kwattia nhe'ë-rehe Paulo ogwero via ukase mo'ã ójehe" he'i rei voi ra'e xe-rehe. Anive upéixa erenhe'ë rei xe-rehe. ² Ore rembihayhu voi ko peẽ. Kwattia rekovia peẽ peiko. Ore nhe'ë renduhaty kwéry peẽ. Pende rekoha pyahu porã rexaha oikwaa va'erã ore rekoha. "Aipo ramo Nhandejáry réry-py voi nipo ra'e omombe'u inhe'ë Paulo kwéry" he'i va'erã voi ore-rehe pende rexaha kwéry. ³ Ojehai va'ekwe-rami voi omoĩ pende py'a-py onhe'ë. Pende py'a potĩ porã-ma enterovéa-pe peẽ. Kwattia-rehe jahai ramo tinta-py, pya'e opa va'erã. Hierro-py ojo'o ramo ita-rehe ohai-vy, upe ave pya'e opa va'erã. Nde py'a-py oĩ-ma ramo katu Nhandejáry nhe'ë, nde rekoha pyahu ndopái va'erã. Cristo rehegwa nhe'ë amombe'u peẽ-my va'ekwe-gwi Nhe'ë Marangatu tee va'e pene mo'arandu-ma va'ekwe. Upe Tupã Nhandejáry oikove va'e pene mo'arandu-gwi pejerovia-ma va'ekwe hese. Pende rekoha pyahu opa e'ỹ va'e omombe'u va'erã nde rexaha-pe ore reko porãha. †

⁴ Ndaha'éiry voi-ma xejehegwi rei aipo ha'e peẽ-my. Cristo rembiapo apo oroikwaa porã-gwi ae aipo ha'e peẽ-my. ⁵ Ndaha'éiry orejéhegwi rei ore ore mbaraete oromombe'u mbe'u hagwã Hesu rehegwa nhe'ë ore renduháry ogwero via hagwã Hesu-rehe. Ndaha'úi ave ore ae rei orejéhegwi rei ore arandu-gwi oromombe'u mbe'u hesegwa nhe'ë. Nhandejáry ae voi ore mombaraeteha-rupi oromombe'u mbe'u hesegwa nhe'ë. ⁶ Ha'e ae ore mo'arandu-ma va'ekwe ore mombaraete-ma va'ekwe inhe'ë mombe'uharã ore oroiko hagwã íxupe. Hesu Cristo rehegwa nhe'ë mombe'uharã ore moingo-ma va'ekwe. Nhane rembypy Moisés amyrí remimombe'ukwe rehegwa katu ore noromombe'úi va'e ore. Nhe'ë Marangatu tee va'e ae ore mo'arandu Hesu Cristo rehegwa oromombe'u mbe'u hagwã.

† 3:3 Êx 24.12

"Moisés amyrí remimombe'ukwe ndojapói va'e nogwahẽ mo'ái Nhandejáry renda-py" noromombe'uvéi. Iporãve ore remimombe'u. "Nhe'ë Marangatu tee va'e pende py'apyhy ete-ma ramo pejerovia va'erã Hesu Cristo-rehe. Peiko meme va'erã Nhandejáry ndive" oro'e meme oromombe'u-vy. ††

⁷ Nhandejáry ohai uka va'ekwe Moisés amyrí-pe hemimombe'urã tekoha porã jareko hagwã. Ita-rehe ojo'o ohai-vy va'ekwe. Upéi Moisés ogweraha upe ita Israel re'ýi kwéry-pe. Ohexa uka-ma ramo íxupe kwéry tekoha rehegwa nhe'ë Nhandejáry nhe'ë ita-rehe oĩ va'e, Moisés rova ohesakapa íxupe kwéry. Upéa-gwi ndikatúí omanha va'ekwe Moisés rova-rehe hikwái. Ogwe hagwã-ramima jepe hendy mbaraete vérami joty íxupe kwéry ohesaka-vy. Upéa-rupi Nhandejáry ohexa uka va'ekwe nhande-vy omba'egwasu marangatuha ombou jave nhande-vy tekoha porã rehegwa nhe'ë ita-rehe oĩ va'e. Ha avave ndojapopáiry hemimombe'ukwe. Upe tekoha tuja-rupi ndajaiko meméiry voi. Upéixa-gwi nhane mogwahẽ ukase mo'ã Nhandejáry oĩ ha-py Moisés remimombe'ukwe tekoha. ⁸ Ko'ây katu Nhandejáry ombou uka Nhe'ë Marangatu tee va'e nhane mo'arandu hagwã nhane moagwĩ uka hagwã ojéhegwi nhande rekoverã opa e'ỹ va'e ome'ë-vy nhande-vy. Aipo ramo upéa-rupi Nhe'ë Marangatu tee va'e rembiapo-rupi onhemomba'egwasuve va'erã voi Nhandejáry. ⁹ Iporã teĩ voi-ma Moisés amyrí remimombe'ukwe. Nhande reko porã va'erãha ohexa uka teĩ va'ekwe nhande-vy. Ndajajapo porã-gwi ae omopotĩ ukase mo'ã nhande py'a. Iporãve íxugwi Hesu Cristo rehegwa nhe'ë. Nhande py'a omopotĩ va'e ohexa porã uka nhande-vy. Omboyke nhandéhegwi nhande py'a vaikwe. Iporã ete voi hesegwa nhe'ë. ¹⁰ Upéa-rehe nhande jaikwaa porãve Nhandejáry ipu'akaha. Upéixa ramo Hesu rehegwa nhe'ë yke-rehe oĩ ramo Moisés remimombe'ukwe tekoha, iporãve rãve vérami teĩ íxugwi. ¹¹ Upe nhe'ë tuja omomba'egwasu porã voi jepe "Tjapy rei va'erã kóa nhe'ë peẽ-my" he'i va'ekwe Nhandejáry nhande-vy. Ha "Hesu Cristo rehegwa nhe'ë katu ndopái va'erã peẽ-my" he'i ae hesegwa nhe'ë porã-rehe omomba'egwasuve-vy.

Nhe'ë Marangatu tee va'e oĩ ha-py mba'eve ndaipu'akavéi-ma va'erã nhande-rehe

¹² Upéixa-gwi ore oronhembopy'agwasu oromombe'u mbe'u hagwã Nhandejáry Hesu Cristo rehegwa nhe'ë. "Nhandejáry ndive jaiko va'erã voi. Cristo-rehe ha-py omboyke nhandéhegwi nhane rembiapo vaikwe" oro'e orejúpe. Oroha'arõ tee voi arã indive oroiko hagwã. ¹³ Ndojapói Moisés amyrí ojapo hagwe-rami. Ha'e omonde va'ekwe oakã rehegwa oje-hovaomi-vy. Ndoipotái-gwi he'ýi kwéry, Israel remiarirõre oikwaa nahendyveimaha hova. ^{††14} Ha'e kwéry ndoikwaái va'ekwe mba'e po he'ise upe va'e. Nhandu kyha-py ojeavoaha-rami voi oĩ va'ekwe inhakã-rehe ojopia va'e. Ohendu teĩ. Ko'ây peve nhandu kyha-py ojeavoapa va'e-rami voi joty okwa hikwái. Oarandu

†† 3:6 Jr 31.31-34 † 3:7 Êx 34.29 †† 3:13 Êx 34.32

porārā-rehe ndoikwaáiry vyteri hikwái. Oikwaa joku-pepa rei. Yma gware Nhandejáry nhe'ë omonhe'ë ramo ohendu teĩ. Ha ohendu e'ÿ va'e-rami joty voi oiko hikwái. Ndoikwaái mba'e pa he'ise. Peteixa oiko-ma ramo Hesu Cristo ndive rire ae oikwaa-ma va'erã. ¹⁵ ãy peve Moisés amyri remimombe'ukwe omonhe'ë jave oĩ ipy'a jeavoaha va'e. Ndoikwaa porã anhetegwa va'egwi ipy'a jeavoaha vyteri hikwái. ¹⁶ Hesu Cristo-rehe ojerovia ramo ae katu ojepe'a paete arã íxugwi ipy'a jeavoaha vérami oĩ va'e. ¹⁷ Upe kwatia-py "Nhandejáry" he'i ramo, "Nhe'ë Marangatu tee va'e" he'ise. Ha Nhe'ë Marangatu tee va'e oĩ ha-py mba'eve ndaipu'akavéi-ma va'erã nhande-rehe. Nhane mo'arandu meme arã jaiko meme hagwã inhe'ë-py.

¹⁸ Cristo-rehe jajerovia-magwi peteĩ teĩ nhande rova avoaha e'ÿ va'e-ramima jaiko. Ndaiporivéi-ma nhande-vy nhandu kyha ramigwa nhande py'a jeavoaha. Espéko-py jajehexaha-rami Nhandejáry mba'egwasuha ipu'akaha ave ohexa uka nhande-rehe. Ojehexa jave, nhande reko ojehe'ave ave oho-vy Cristo-rehe. Hekoha-ramima jaiko porãve rãve jaha-vy. Nhandejáry Nhe'ë Marangatu tee va'e rembiapo voi upe nhande reko pyahu-ma. †

Hetea'e reheve Paulo omombe'u Hesu Cristo rehegwa nhe'ë

4 Nhandejáry ore poriahuvereko-magwi Hesu re-hegwa nhe'ë momba'uha ramo ore moingo-ma va'ekwe. Upéa-gwi ore retea'e reheve oromombe'u Hesu Cristo rehegwa nhe'ë. ² Nore rembiapo vaíry. Norogwenotíry ore rembiapokwe. Nhandejáry nhe'ë ra'anga noromombe'u mo'ái. Norombojopara reíry va'ekwe imombe'u-vy inhe'ëgwe. Oporombotavy e'ÿ va'e voi ore. Nhandejáry oikwaa voi ore rekoha. Nokanhíy mba'eve íxugwi. Anhetegwa mante ore remimombe'u va'e voi. Upéixa orojekwaa uka enterove va'e-upe. ³ Hesu Cristo rehegwa nhe'ë enterove ohendu hagwã oromombe'u mbe'u oroiko-vy. Ohenduse e'ÿ va'e-gwi mate onhemi rei oiko-vy ore remimombe'u. Ipy'a jeavoaha va'e-rami voi oiko gwí Nhandejáry-gwi mombyry oikose va'e kwéry. Ohasa asy hagwã-py oho va'erã hikwái. ⁴ Anhaygwasu-pe ae ogwereco gweko járy ramo hikwái. Ha'e omopytũmba íxupe kwéry pono ojerovia Hesu-rehe. Omohesakãmba porã mo'ã íxupe kwéry Cristo rehegwa nhe'ë. Nhane remimomba'egwasu va'e voi Cristo. Ha'e hekoha peteixa Nhandejáry rekoha ndive. ⁵ Ha ore katu hesegwa nhe'ë meme ore remimombe'u. Noromombe'úi ore orejéhegwi rei. Hesu Cristo Nhandejáry voiha mante ore remimombe'u. Ore niko oroiko pene rembigwái-rami rei Hesu Cristo nhande rayhuha-gwi. ⁶ "Tahembipe" he'i va'ekwe Nhandejáry. Pytũ rei va'ekwe omohembipe hagwe-rami, ãy omohembipe ave Nhandejáry nhande py'apy-py nhane mo'arandu hagwã ójehe. Hesu Cristo-rehe hekoha porã tee jahexakwaa ramo jaikwaa-ma ave Nhandejáry imba'egwasuha. ††

Nhandejáry mate oĩ Paulo mombaeteha

⁷ Upéixa voi hyru vyjygwe gwigwa-py omoĩ iporãve va'e. Upéixa ete ave mba'e ryru-rami rei ore oroiko. Nhandejáry omoĩ va'ekwe ore py'apy-py onhe'ë marangatu porã ete va'e. Upéa-rehe oroikwaa-ma voi Hesu Cristo Nhandejáry tee voiha. Ipu'aka teeveha oroikwaa-ma voi. Ore mo'arandu porã enterove oikwaa hagwã. Ndaha'éiry voi orejéhegwi rei ore mbaraeteha. Nhandejáry ore mombaeteha va'e ae ojekwaa hagwã ore reko-rehe.

⁸ Ore-vy katu, gwí Hesu rehegwa nhe'ë nohendusei va'e ore jopyve pyve va'ekwe ore moingo asy-vy. Ore rereko asy vai ramo jepe oronherenohé jevy joty íxugwi. Ndorojepy'apýiry voi oroiko-vy orejéhe. Ore py'a rerovase va'e oĩ ramo jepe ore-vy ndorojepy'a rerova ukáiry joty íxupe. Akói joty voi ore orojerovia Hesu-rehe. ⁹ Oĩ heta voi ore-rehe ija'e'ÿ va'e ore rereko asy va'e. Nhandejáry ae ore pytygwõ voi. Ore-rehe ija'e'ÿ va'e ore reity jepe teĩ oropu'ã jevy joty oroho-vy orojerovia-gwi Nhandejáry-rehe. ¹⁰ Ore jukase meme ore-rehe ija'e'ÿ va'e. Hesu rereko hagwe-rami ave ore rerekose mo'ã. Hesu ae ore mombaete. Upéa-gwi ore rexaháry ohexa kwaa ore-rehe he'i hagwã "Hesu nipo oikove tee va'e voi ra'e" he'i hagwã. ¹¹ Oroikove peve gwive ore mbohasa asy meme ore jukase-vy oroiko-gwi Hesu rembigwái ramo. Upéixa oroiko jave ojehexa uka ore reko-rehe Hesu oikove jevymaha. "Hesu voi nipo ra'e oipytygwõ Paulo kwéry-pe. Hesu voi nipo ra'e oikove jevy-ma" he'i hagwã ore rexaháry. ¹² Hesegwa nhe'ë oromombe'u-gwi oromano va'erã-ramima ore oroiko. Ha peë ae katu inhe'ë oromombe'u-gwi pene moingove porã-ma Hesu. ¹³ Yma va'ekwe hese ojerovia va'e ohai Nhandejáry nhe'ë kwatia-rehe "Arovia-gwi amombe'u" he'i. Ore ave, orogwerovia-gwi oromombe'u mbe'u ave Nhandejáry rehegwa nhe'ë. ¹⁴ Omano rire Hesu Cristo, Nhandejáry omoingove jevy íxupe. Oroikwaa-ma ave nhamano rire Nhandejáry nhane moingove jevy va'erã Hesu ndive. Pene ndive ore reraha va'erã gwenda-py. ¹⁵ Orohasa asy pende-rehe ha-py oroikwaa uka hagwã peë-my Hesu Cristo rehegwa nhe'ë pende retave tave hagwã pejerovia-vy Hesu-rehe. Upéixa ramo oĩ arã hetave tave ojerovia va'e Hesu-rehe. "Atima xe Járy" he'i meme arã hikwái. Hetave tave oĩ va'erã omomba'egwasu va'e Nhandejáry-pe.

Nhande rereko asy ramo jepe nhamondo mondo nhande resa yváy-py oĩ va'e-rehe

(Rm 8.17-18)

¹⁶ Upéixa-gwi ndore py'a rerahái oroiko asy ramo jepe. Ore rete-pe ore mokãgwe rasypa jepe, ore py'a katu onhemoatyrõve rõve oho-vy. ¹⁷ Ore-rehe ija'e'ÿ va'e ore rereko asy tee jepe ndorojohu vaíry joty ore. "Ndahi'are etéiry" oro'e joty orejéupe. Yváy-py ore momba'egwasu porãve rãve va'erã ore rereko porã-vy

† 3:18 Rm 8.29; 1 Jo 3.2-3 †† 4:6 Gn 1.3

‡ 4:13 Sl 116.10

opa e'ŷ reheve. ¹⁸ Upéixa-gwi ndaha'éí niko jahexa va'e-rehe oromondo ore resa oroiko-vy. Jahexa e'ŷ va'e-rehe ae oromondo mondo ore resa. Jahexa va'e ndahi'aréí va'erã. Jahexa e'ŷ va'e katu opa e'ŷ va'erã.

Nhandejáry ndive jaiko va'erã-rehe javy'a ha'arõ-vy

5 Ko nhande rete nhande tapýi rei voi. Ho'a rei arã nhamano ramo. Jaikwaa-ma niko ho'a-ma ramo, ombohekovia arã nhande-vy yváy-py Nhandejáry Hesu Cristo renda-py. Ndaha'éí nhane rembiaporã upe nhande róga teerã. Nhandejáry rembiapo ae ijapopyre opa e'ŷ va'e ome'ẽ arã nhande-vy nhande rete pyahurã jevy. ² Ore ao pyahu-py oronhemondese etereiha-rami ma oroiko-ma ore. Ore rete pyahurã oroiporuse eterei ore. Ndaha'éí ore py'a kane'õ-gwi, iporãve va'e orohexaséi-gwi ae. ³ Nhane nhe'ẽ reko katukwe ombohete jevy ave va'erã yváy-py. Ndoiko reivéi-ma va'erã nhane nhe'ẽgwe upe-py. Nhanhemonde va'erã-rami nhande rete pyahupa-ma va'erã upe-py. ⁴ Nhande tapýi rei vérami jaiporu va'e nhande rete rasya rei nhahendu. Ha ore katu haimete noroha'arõ kwaáiry ore rete resakã-rehe. Ndaha'éí teĩ jepe oromanose-gwi. Oronhemondese eterei-ma ae ore rete pyahurã-py. Iporã eterei ore-vy omano e'ŷ va'erã. ⁵ Nhandejáry voi ojapo va'ekwe nhande reterã. Omoingo-ma nhande py'apy-py Nhe'ẽ Marangatu tee va'e. Pe Nhe'ẽ Marangatu tee va'e ome'ẽ ranhe va'ekwe nhande-vy Nhandejáry yváy pygwarã-rehe nhaha'arõ kwaa hagwã.

⁶ Upéa-rehe ore mbaraete reheve oroiko ko'a-py. Nhande rete jaiporu ramo ae mombyry jaiko joty Nhandejáry renda-gwi. Indive jaiko va'erã-rehe javy'a ha'arõ-vy. ⁷ Ndaha'éiry jahexa va'e-rehe orovy'a. Orogwerovia-gwi ae orovy'a ha'arõ-vy orogwahẽ hagwã íxupe. ⁸ Ore py'agwapy porã oroiko-vy. Ndorokyhyjéi oromano hagwã-rehe. Ore-vy iporãve ore retekwe orohéja Nhandejáry róga pygwa ramo oroiko hagwã. ⁹ Upéa-rehe orombovy'ase eterei Nhandejáry-pe hemimbota orojapo-vy. Ore rete-py oroime reheve, oroime e'ŷ ramo ave, íxupe mate orombovy'ase oroiko-vy.

¹⁰ Nhande kwéry enterove gwive jajehehexa uka-ma va'erã Hesu Cristo-pe. Imburuvixagwasu ramo nhaĩ-ma va'erã hovagwy-py. Nhande rete jaiporu aja ramo iporã para'e naiporãĩ para'e nhane rembiapo oikwaa uka va'erã peteĩ teĩ-pe. Ome'ẽ va'erã nhande-vy peteĩ teĩ-pe nhane rembiapokwe repy.

Hesu remimbota mante ojapose Paulo rehegwa nhe'ẽ

¹¹ Upe va'e oroikwaa-gwi, Cristo rovagwy-py nhane monhembotyaha oroikwaa-gwi, orojapo japo inhe'ẽ oroiko-vy. Oromombe'u anhetegwa nhe'ẽ enterovéape, hetave tave va'e orombojérovia tee uka hagwã hese. Ore rekoha ore py'a gwive oikwaapa voi Nhandejáry. Ha peẽ ave aipota peikwaa pende py'a gwive ore ore rekoha porãha. Anhetegwa mate voi ore remimombe'u. ¹² Upéa ha'e ramo ndaha'éí anhemboete-gwi rei. "Xe reko porã" nda'éiry xe anhembotuvixa

mba'e hagwã. Aipota peikwaa xe rekoha pejoko kwaa hagwã ore-rehe onhe'ẽ rei rei va'e. Ha'e kwéry onhembotuvixase rei nipo ra'e peẽ-my. Hekoha porã vérami ojehexa uka porãse rei peẽ-my. Nopenáiry voi nipo ra'e opy'apygwa-rehe ra'e. Ore ae anhei tee-rupi mante oroiko.

¹³ Ndopo ha'e-gwi "Itavy rei-ma Paulo" peje arã para'e xe-rehe. Aipo ramo itavy va'e-rami jepe xe taiko, Nhandejáry-pe katu xe amomba'egwasu aiko-vy. "Hi'arandu voi Paulo" peje arã para'e xe-rehe. Aipo ramo pejerovia porãve rãve hagwã Hesu-rehe, xe ae taiko xe arandu ramo.

¹⁴ Hesu xe rayhu eterei-gwi ndajaposéi xe ae xe remimbota. Hemimbota ae mante ajapose. Xe retea'e reheve ajapose Hesu remimbota. Aikwaa-ma peteĩ va'e omano va'ekwe enterove rekovia. Upéixa-gwi enterove opyta-ma omano va'ekwe-rami.

¹⁵ Hesu omano va'ekwe nhande-rehe ha-py. Ndaha'éí nhandéjehe anho rei jaiko hagwã omano va'ekwe. Hese mante jaiko hagwã yma omano va'ekwe ha'e nhande-rehe ha-py. Omano ete rire oikove jevy va'ekwe hese ha-py ae ãy jaiko porã hagwã ponove jajapose va'e rei jajapo.

¹⁶ Upéa-gwi ko'ánga gwive xe akã gwigwa rei nanhe'ẽ reisevéi avave-rehe. Yma va'ekwe xe akã-gwi rei anhe'ẽ va'ekwe Hesu-rehe. ãy katu xe nanhe'ẽ reivéi-ma arã upéixa hese. Ahexa kwaa-ma hese hekoha-rehe.

¹⁷ Upéixa-gwi jajerovia-ma ramo Hesu-rehe nhane mbohekoha pyahupa-ma peteĩxa ondive gwarã voi. Nhande rekoha tujakwe jahejapa-ma. ãy katu nhandehypyrũ-ma nhande rekoha pyahu reheve jajapo meme hagwã inhe'ẽ.

Nhandejáry nhane mbojerovia ukase Cristo-rehe

(Rm 5.10; Ef 6.20; Cl 1.20)

¹⁸ Nhande rekovia Cristo omano va'ekwe. Upéa-rupi Nhandejáry ombopyahu-ma va'ekwe nhande py'a nhande-vy. Yma va'ekwe nanhande a'éi Nhandejáry-rehe. Nhande a'e e'ŷha ramo jepe jareko va'ekwe íxupe, ha'e ae joty nhane mboheko pyahu va'ekwe jaiko hagwã he'ýi ramo jaroja hagwã íxupe nhande rekoha. Nhane rembiaporã ome'ẽ-ma ave nhande-vy enterove-pe nhambojérovia uka hagwã hese he'ýi kwéry ramo oiko hagwã ogwerojoja hagwã íxupe gwekoha hikwái.

¹⁹ "Nhande rekovia Cristo omano va'ekwe nhande repy-vy. Omboyke voi va'ekwe nhandéhegwi nhane rembiapo vaikwe. Upéixa-gwi Nhandejáry naimandu'avéi nhane rembiapo vaikwe-rehe. Hese ojerovia va'e Nhandejáry ogwereco gwe'ýi tee ramo. Oa'e e'ŷha ramo rei ndogwerekovéiry." A-rami voi ore mbo'e uka va'ekwe ore remimombe'urã ome'ẽ-vy ore-vy. Oipota enterove va'e oikwaa upe va'e.

²⁰ Upéixa-gwi Cristo réry-py apomo'arandu peẽ-my. Nhandejáry ore mbou uka va'ekwe peẽ-my oromombe'u hagwã inhe'ẽ. Cristo réry-py, hekovia, orojerure meme peẽ-my apombojérovia tee ukase Cristo-rehe. Penhemoĩ uka katu Nhandejáry-pe he'ýi ramo pejeheko mbojoja-vy. ²¹ Ojejavý e'ŷ va'e tee jepe Cristo,

nhane rembiapo vaikwe omoĩmba joty va'ekwe hese Nhandejáry. Nhande rekovia ojuka va'ekwe íxupe. Upéa-rupi nhane mopotĩse Nhandejáry hekoha porã-ramima jaiko hagwã, Cristo ndive peteĩxa jaiko hagwã.

6 Ore katu Nhandejáry rembigwái ramo oroiko hembiaapo orojapo-vy. Upéixa-gwi ore orojerure peẽ-my ani hagwã pende resarái Nhandejáry-gwi. Ha'e pende rexakwaa rei araka'e pende rovása-vy. Pende rovása rire ani pejere teĩ íxugwi. Perova tee katu pende rekoha hekoha-rupí. ² Nhandejáry kwatia-rehe oĩ va'e nhe'ẽ kóixa he'i:

"Orohendu-ma va'ekwe aporohovasaseha óra-py orohendu-ma va'ekwe oroipytygwõ hagwã. Orolesende-seha óra-py oroipytygwõ-ma va'ekwe" † he'i Nhandejáry kwatia-rehe oĩ va'e. Áy nhande rexakwaa reiha óra voi, nhane resende hagwã óra voi ko'án-ga.

Gweco-rehe Paulo ojehexa uka Nhandejáry rembigwaihã

³ Enterová-pe orombojerovia ukase oroiko-vy Hesu-rehe. Ore reko porã meme voi ore "Paulo-rehe ha-py rei ndajeroviaséi Hesu-rehe" pono he'i ore-rehe. ⁴ Ore ae katu ore reko jejavy e'ỹ-rupi orojehexa ukase ore Nhandejáry rembigwái teeha. Upéa-rehe ore rereko asy ramo jepe Hesu-rehe ija'e'ỹ va'e kwéry, noronhe'ẽi joty voi ore. Oroikotevẽ eterei ramo jepe, ndorojerure ruréi joty oroiko-vy. Oronhemboasy ramo jepe, norogweronhe'ẽi joty ore ore nhemboasyha orokiriĩ rei oroiko-vy. ⁵ Ore nupã nupã va'ekwe, ore moĩ moĩ va'ekwe preso. Ore-rehe ipoxya-gwi ojogweroaty aty va'ekwe ore-rehe. Ore kane'o teĩ-ma ore rembiapo eterei-gwi. Oroke e'ỹ reheve, ore rembi'u e'ỹ reheve ave oroiko oromba'apo apo oroiko-vy. Upéixa jepe ore reko orokiriĩ rei joty ore orojehexa uka porã hagwã Nhandejáry rembigwái voiha ramo ore. ⁶ Ore reko potĩ va'e voi ore. Oroikwaa porã Hesu rehegwa nhe'ẽ oromombe'u mbe'u jevy hagwã. Ore re'ýi e'ỹ va'e-pe gwive túvy-rami orogwereco enterove va'e-pe. Oroporohayhu va'e voi ave ore. Upéixa ore reko porã-rehe orojehexa uka ore Nhandejáry rembigwaihã. Nhe'ẽ Marangatu tee va'e ore py'apyhy paite-ma. Oromombe'u jave Nhandejáry rehegwa nhe'ẽ Inhe'ẽ Marangatu tee va'e omo'arandu-ma henduháry-pe.

⁷ Anhete voi ore nhe'ẽ. Nhandejáry remimbopu'aka voi ore. Heko porã tee-rupi oroiko-gwi oromokiriĩ uka ore-rehe ija'e'ỹ va'e-pe. Ore reko porãrã ome'ẽ me'ẽ ore-vy Nhandejáry. Hembigwái voi ko ore.

⁸ Oĩ ore mboete ore momba'egwasu va'e. Oĩ ave ore momba'e rei rei va'e. Oĩ ore moherakwã vaise mo'ã va'e. Oĩ ave ore moherakwã porã porã va'e. Oĩ ave "Ijapu eterei Paulo oirũ ndive" he'i rei va'e ave ore-rehe. Ore ae katu anhei teegwa voi ore remimombe'u.

⁹ Ndahexa pytyĩry-rami po ore. Heta-ma jepe ore kwaa porãha ore. Oromano mano hagwã-rami jepe oroĩ ramo, áy peve joty oroiko. Ore rereko asy meme va'ekwe, ndore jukáiry joty. ¹⁰ Ore mbovy'are'ỹ ramo jepe,

orovy'a meme joty oroiko-vy. Ore poriahu ete jepe, orombohekoha porã joty heta va'e-pe oromo'arandu-vy íxupe kwéry Hesu rehegwa nhe'ẽ-py. Ore renduha kwéry oiko porã katu Hesu rehegwa nhe'ẽ rendu-vy. Mba'eve ndorogwerekói ramo jepe, ore niko opamba'e orogwereco va'e voi Nhandejáry renonde-py.

¹¹ Xe py'apy gwive anhemombe'u kuri peẽ-my, peẽ Corinto tetã mygwa kwéry-pe. Mba'eve nanhomĩ nhomĩry pendéhegwi. Ndapeikói jepe xe reko-rami. Xe apohayhu voi joty. Peẽ ae naxe rayhúiry. Gwa'y kwéry-pe túvy ojerureha-rami xe ave ajerure peẽ-my xe apogwerecoha-rami xe rereko hagwã ave peẽ.

Ndikatúi Hesu reroviaha omoirũ rei herovia e'ỹha-pe

(1 Co 10.20-21; 1 Jo 1.6)

¹⁴ Ani eremoirũ eterei teĩ ereiko-vy Hesu rerovia e'ỹha-pe pono pene mbojehe'a jevy ójehe. Peteĩxa ani pembojehe'a teĩ pende rekoha hekoha kwéry-rehe. Mba'éixa po ojopohu pohu-ta hekoha porã va'e hekoha vai va'eha-rupí? Pytũ hesakã va'e jaikwaa voi, ndojehe'áiry voi ojójehe. Upéixa ave ndikatúi Hesu reroviaha omoirũ meme herovia e'ỹha-pe. Ani eremoirũ eterei teĩ Hesu-rehe ojerovia e'ỹ va'e-pe. ¹⁵ Mba'éixa po oiko porã va'erã anhaygwasu Cristo ndive? Ndikatúi voi. Ndahá'éiry hesegwa-gwi. Upéixa ave ndikatúi Hesu reroviaha omoirũ meme herovia e'ỹha-pe. Ani eremoirũ irũ teĩ Hesu-rehe ojerovia e'ỹ va'e-pe.

¹⁶ Mba'éixa po opyta-ta Nhandejáry róga-py tupã ra'anga rei? Naiporã vóiry oiko upe-py. Nhande, Hesu Cristo-rehe jajerovia va'e kwéry, jaiko-ma Nhandejáry róga tee ramo. Ha'e Tupã tee. Hekove porã tee va'e voi Nhandejáry. Ha opyta nhande py'apy-py, nhande koty-py oiko. Ha'e he'i va'ekwe:

"Xe aiko-ta ipy'apy-py. Ijapyte-rupí agwata-ta. Aiko-ta íxupe kwéry heko járy ramo. Ha'e kwéry oiko-ta xe re'ýi kwéry ramo. ††

¹⁷ Upéixa-gwi ani erepena anho ngatu rei ivai va'e-rehe. Ndikatúi erereko ne irũ tee-rami xe-rehe ojerovia e'ỹ va'e kwéry-pe. Erenhemomombyry ae arã mba'e ky'a-gwi. Upéixa erejapo ramo oromogwahẽ porã va'erã xe ha-py. ‡

¹⁸ Aiko arã nde ru ramo. Nde ave ereiko arã xe ra'y ramo, xe rajy ramo ave" †† he'i va'ekwe Nhandejáry ipu'aka tee va'e.

7 Upe nhe'ẽ jaikwaa-gwi xe rembihayhu kwéry, tanhanhemopotĩ kena opa ivai va'e-gwi. Nhande rete-py ivai va'e-gwi, nhande py'apy-py ivai va'e-gwi tanhanhemopotĩ katu jaiko porã hagwã Nhandejáry-pe, ha'e he'i hagwã peteĩ teĩ nhande-rehe: "Onhemomarangatu xe mboete-vy. Opy'apy gwive onhemopotĩ xe-rehe ojerovia ete-gwi" he'i hagwã nhande-rehe Nhandejáry.

†† 6:16 Lv 26.12; Ez 37.27 ‡ 6:17 Is 52.11 †† 6:18 2 Sm 7.14; 1 Cr 17.13

† 6:2 Is 49.8

“Xe rembiayhu va'e voi peẽ” he'i Paulo Corinto pygwa kwéry-pe

² Ha xe ko ajerure-ta peẽ-my ore rayhu hagwã-rehe. Pende py'a gwive pehendú hagwã xe nhe'ẽ. Xe py'a gwive xe rembiayhu va'e voi peẽ. Naxe rembiapo vaíry avave-pe xe. Oĩ onhembohekoha vai va'e. Xe ae avave-pe nambohekoha vaíry. Xe ko nambotavíry voi avave-pe. ³ Upéixa ha'e ramo jepe, “Pene rembiapo vai ko” nda'ei joty va'erã peẽ-my. Ha'e jevy-ta joty peẽ-my “Peẽ ko xe py'a gwive xe rembiayhu va'e voi peẽ. Jaiko gwive onhondive nhamano peve onhondive xe py'a ete gwive apohayhu. Xe re'yi ramigwa voi peẽ.”

⁴ Ajerovia porã pende-rehe. Apomoherkwã porã oparupi. Xe py'agwapy jevy-ma pende-rehe. Opamba'e ahasa asy ramo jepe pende reko arovy'a joty.

Tito omoirũ jevy-ma Paulo-pe

⁵ Macedônia yvy-py orogwahẽ ramo va'ekwe ndikatúí oropytu'u porã. Ndore py'agwapýi voi va'ekwe oropytu'u e'ỹ-vy. Ore jerekwe-rupi ore mbohasa asy va'ekwe-gwi ore py'a kyhyje va'ekwe voi oroiko-vy. ⁶ Nhandejáry ae katu ore mbopy'agwapy jevy-ma. Ojepy'apy va'e-pe ombopy'agwapy kwaa voi Nhandejáry. Ha ore mbopy'agwapy-ma. Tito ogwahẽ ore-vy-gwi ore mbopy'agwapy jevy-ma Nhandejáry. ⁷ Ndaha'éiry igwahẽha-rehe rei ore py'agwapy. Omombe'u kuri xe-vy pende rekoha: “Corinto pygwa kwéry nde rexa nga'u voi kuri. Ojepy'apy nipo ra'e nde-rehe” he'i pende-rehe. “Ha'e kwéry omboasy gwembiapokwe ra'e” he'i. “Nde ereipota va'e ojapose voi” he'i xe-vy pende reko mombe'u-vy. Upéa ahendu ramo xe mbovy'a jevy-ma.

⁸ Perovy'are'ỹ voi ra'e xe nhe'ẽ araha uka va'ekwe peẽ-my kwatia-rehe. Upéa-rehe “Ma'erã po ra'e araha uka íxupe kwéry upe kwatia?” nda'ei ramo jepe, haimete aipo-rami ha'e va'ekwe pende vy'are'ỹha rerakwã rendu-vy. “Corinto pygwa ndovy'avéi ne rembihaikwe-rehe” omombe'u jevy-ma ramo xe-vy, ndahi'aréi upéixa peiko ramo jepe, haimete-ma anhemboasy peẽ-my ahai hagwe-rehe. ⁹ Áy ae avy'a jevy. Ndaha'ei pevy'are'ỹ hagwe-rehe avy'a. “Iporã jarova nhande rekoha” peje ra'e-gwi ae xe mbovy'a jevy peẽ. Nhandejáry pene mbovy'are'ỹ uka va'ekwe pene mo'arandu hagwã. Pevy'a e'ỹ-rupi ojapo porã pende-rehe Nhandejáry. Upéa-rehe ndorojapo vaíry va'ekwe joty pende-rehe.

¹⁰ Nhandejáry nhane mbovy'are'ỹ uka jarova hagwã nhande rekoha nhane rembiapo vaikwe omboyke hagwã nhandéhegwi. Teko rei reko rupi oiko va'e ae ndaha'ei upéixa. Ivy'are'ỹ ramo jepe nonhemohi'agwĩry Nhandejáry-gwi. Onhemomombyryve ryve joty íxugwi.

¹¹ Pemondo porã katu pende resa pende rekokwe-rehe pene mandu'a porã hagwã mba'éixa pa Nhandejáry pende rovása pene mbovy'are'ỹ-gwi. Pene vy'are'ỹhagwi pene mboetea'e nipo ra'e pejapo hagwã hemimbotá. Pene mokyre'ỹ ra'e pende reko porãha pehexa uka hagwã xe-vy ra'e. Hemiapo vai va'ekwe-pe

pereko asy nipo ra'e. Peẽ pekyhyje nipo ra'e. Xe rexa nga'u voi nipo ra'e. Pene rakate'ỹ ave nipo ra'e xe-rehe. Pya'e pereko asy nipo upe mba'e vai apohare-pe ra'e. Upéixa peiko-gwi, ojekwaa pende-rehe xe nhe'ẽ pehenduha. Ndapeikói voi ra'e upe va'e reko-rupi.

¹² Araha uka-ma ramo va'ekwe peẽ-my upe kwatia nhe'ẽ ndaha'éiry hembiapo vai va'ekwe-rehe mate ahai va'ekwe peẽ-my. Ndaha'éiry ave hese hembiapo vai va'ekwe-rehe ave. Pende rehegwa voi upe va'e kwatia. Aipota eterei voi pene momandu'a xe-rehe Nhandejáry “Nhande rembiayhu voi Paulo” peje hagwã xe-rehe. Upéa-rehe voi ahai va'ekwe peẽ-my upéa kwatia.

¹³ Upéixa ramo aikwaa-ma xe rayhu teeha voi ra'e. Upéa-rehe xe py'agwapy jevy-ma áy arovy'a jevy-ma. Tito ave xe mbovy'a-ma ave. Ha'e ovy'a eterei-gwi xe avy'a ave. “Corinto pygwa xe mogwahẽ porã kuri” he'i Tito pende rekoha omombe'u-vy xe-vy. “Omoró'ysã jevy-ma xe py'apy-py” he'i ave Tito pende-rehe. Upéixa-gwi avy'a jevy xe ave. ¹⁴ Yma va'ekwe apomoherkwã porã va'ekwe Tito-pe. “Ne mogwahẽ porã arã Corinto pygwa kwéry” ha'e va'ekwe íxupe pende-rehe. “Oromondo-gwi ohendu arã ne nhe'ẽ” ha'e ave pende-rehe. Ha nanhemotíry xe ha'e hagwe-rehe. Anhetegwa meme mate ha'e peẽ-my. Upéixa ave apomoherkwã porã ramo va'ekwe Tito-pe anhete tee voi upe xe nhe'ẽ. ¹⁵ Ha'e pende rayhuve huve ra'e imandu'a ramo pende-rehe. “Xe mogwahẽ porã kuri. Xe nhe'ẽ ohendu porã” he'i pende-rehe. Pene kyre'ỹ nipo ra'e hemimombe'u pejapo-vy. Xe remimondo va'e-gwi para'e penhemoĩ nipo ra'e ipogwy-py xe mboete-vy nipo ra'e. Upéixa araka'e perohory íxupe imogwahẽ-vy. ¹⁶ Xe katu avy'a pende-rehe. Ajerovia pende reko-rehe xe.

Nhame'ẽ katu opamba'e nhane rakate'ỹ e'ỹ reheve
(At 11.29; Rm 15.25-27; 2 Co 9.7-8)

8 Xe re'yi kwéry, Hesu reroviaha kwéry, amombe'use peẽ-my mba'éixa pa Nhandejáry ohoko mbo'e Macedônia pygwa-pe, ójehe ojerovia va'e-pe. Ohoko mbo'e íxupe kwéry ohexakwaa porã rei hagwã gwapixa kwéry-pe. ² Ha'e kwéry ohasa asy eterei ramo jepe ovy'a joty. Iporiahu ramo jepe ha'e kwéry ome'ẽ heta voi iporiahuve va'e-pe. Ndahetái jepe ogwereco nahakate'ỹry gwemime'ẽra-rehe.

³ “Ore ave orome'ẽse Judéia pygwa kwéry Hesu reroviaha va'e kwéry-pe. Orome'ẽ-ta nde-vy ore pirapire ereraha hagwã íxupe kwéry ipirapirerã” he'i va'ekwe ore-vy. Oikotevẽ jepe ohexakwaa rei joty gwapixa-pe. “Hetave tave orogweraha ukase nde-vy íxupe kwéry, iporiahu va'e kwéry pegwarã” he'i ore-vy. “Ndaha'éiry eremanda-gwi ore-vy orome'ẽ. Ore ae voi orome'ẽse-gwi orome'ẽ” he'i va'ekwe ome'ẽ-vy. Ore ae oro'e: “Iporiahu-gwi ra'e ndahetái opirapire ogweraha uka va'erã” oro'e rei va'ekwe hese kwéry. Heta voi ore-vy ogweraha uka opirapire. Onheme'ẽ ete ranhe ra'e Nhandejáry-pe. Upéi ojapose eterei voi ra'e inhe'ẽ. Xe nhe'ẽ ave ojapose voi ave ra'e.

⁶ Upéixa ha'e kwéry ojapo ramo xe mandu'a jevy pende-rehe peẽ Corinto tetã mygwa kwéry-rehe. Upe

jave anhomongeta Tito ndive. “Ereime ramo araka'e Corinto tetã-my eremombe'u íxupe para'e pirapire omboaty hagwã iporiahu va'e-pe ome'ẽ hagwã. Upéixa-gwi iporã ereho jevy Corinto tetã-my” ha'e kuri Tito-pe. “Ereime jave araka'e onhyprũ-ma ra'e omboaty hagwã gwemime'ẽ me'ẽrã. Aipo ramo tereho jevy teremokyre'ỹ jevy íxupe kwéry heta heta omono'õ hagwã gwemime'ẽrã. Upéixa ramo ha'e kwéry ohexa uka va'erã Hesu re'yi ojohayhuha gwembiapo porã ojapovy” ha'e ave íxupe oho hagwã pende ha-py.

⁷ Peẽ pende rekoha porãve rãve ra'e ambue kwéry reko-gwi. Pejerovia teeve ra'e Nhandejáry Hesu-rehe. Hesegwa nhe'ẽ pemombe'u porãve ra'e, peikwaa porãve ave ra'e. Ambue kwéry-gwi pene kyre'ỹve ra'e ambue kwéry-pe peipytygwõ-vy. Ore rayhuve ave voi ra'e. Aipo ramo ha'e-ta peẽ-my “Enterove va'e reko pehasave-gwi tapeme'ëve katu pende pirapire iporiahu va'e kwéry pegwarã. Oporohayhu va'e rembiapo voi upe va'e”.

⁸ Namandáiry peẽ-my peme'ẽ hagwã pende pirapire íxupe kwéry. Amombe'u ramo peẽ-my Macedônia pygwa kyre'ỹha aipota ojekwaa ave pende-rehe pejojahyhuha. Heta voi pende pirapire peme'ẽ ramo “Corinto pygwa ore rayhu voi ra'e” he'i va'erã pende-rehe.

⁹ Pene mandu'a katu Nhandejáry Hesu Cristo nhande rayhuha-rehe. Yma va'ekwe opamba'e ogwerekko yváy-py. Ha upéi ogwejy ou-vy ko yvy-rehe jave katu iporiahu-ma opyta-vy. Upéixa onhemboheko poriahu va'ekwe pende-rehe ha-py pende rovasa porã porã hagwã. †

¹⁰ Amombe'u-tama peẽ-my pene remime'ẽrã-rehe. “Nhamboaty-ta iporiahu va'e pegwarã” peje araka'e. Ojapo-ma peteĩ ro'y aipo peje hagwe. Yma tenonderã penhyprũ-ma peme'ẽ. Pevy'a reheve pehayhu eterei-gwi peme'ẽse íxupe kwéry araka'e. “Nhame'ẽ-ta jaiporiahuverekko-gwi íxupe kwéry” peje araka'e penhyprũ-vy araka'e hese kwéry.

¹¹ Ko'ánga katu iporã pejapopa upe pene rembiapo porã. Ani peha'arõve peme'ẽ me'ẽ va'erã-rehe. Peteĩ tetã perekko va'e-gwi pemono'õ peme'ẽ va'erã íxupe kwéry. Pevy'a reheve pene kyre'ỹ reheve pende aja-rupi peme'ẽ iporiahu va'e kwéry-pe. ¹² Anhete voi ome'ẽse va'e ogwerekko háixa ome'ẽ ramo ombovy'a arã Nhandejáry-pe. Ndahetái ramo jepe Nhandejáry-pe ombovy'a joty ome'ẽ-vy. Ha'e ndojeruréiry jareko e'ỹ va'e-rehe.

¹³ Nda'áiry peẽ-my peme'ẽ me'ẽ hagwã íxupe kwéry peikotevẽ jevy hagwã. ãy heta pene mba'e. Iporiahu joty ha'e kwéry. Aipo ramo iporã pemboja'o ime'ẽ-vy íxupe kwéry. Ogwahẽ ramo ndaperekoiha óra pende rexakwaa jevy va'erã ave ha'e kwéry peẽ-my. Upéixa ramo ha'e-rami ave meme penhopytygwõ arã onhondive avave ndoikói hagwã iporiahu va'e-rami. Ndoikói ave arã imba'e retave va'e-rami ojóhugwi. Pejogwerekko rei arã peteixa penhopytygwõ-vy. ¹⁵ Nhandejáry nhe'ẽ kwatia-rehe oĩ va'e he'i:

“Hetave omono'õ va'e nahembýi joty íxupe.

† 8:9 Fp 2.4-8

Mixí jepe omono'õ va'e omohygyatã joty íxupe” †† he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ peteixa ogwerekko íxupe kwéry-gwi.

Tito, oirũ kwéry ndive oho oipytygwõ hagwã Corinto tetã mygwa Hesu reroviaha kwéry-pe

¹⁶ Ore-rami ave pene pytygwõse ave Tito. Ikyre'ỹ xe nhe'ẽ rendu-vy oho hagwã. Pende rereko opy'apy-py. Nhandejáry voi omoĩ ipy'a-py ohose hagwã pene pytygwõ-vy. Upéa-rehe atima porã Nhandejáry-pe hese. ¹⁸ Indive oromondo ave peteĩ nhande re'yi va'e. Opa rupigwa Hesu réry-py onhomboaty va'e kwéry remimboete upe xe remimondo. Omombe'u porã kwaa Hesu regegwa nhe'ẽ. Upéixa-gwi omboete íxupe henduha kwéry. ¹⁹ Ha'e Hesu reroviaha va'e, ha Hesu reroviaha kwéry oiporavo va'ekwe íxupe ore irũrã ore ndive ogweraha hagwã pirapire Judéia tetã-my gwarã. Jahexakwaa rei ramo upe pygwa kwéry oikwaa arã jahayhuha íxupe kwéry. “Hesu-rehe ojerovia va'e onhopytygwõ voi ra'e okwa-vy” he'i arã nhande-rehe hikwái nhande rexaháry. “Nhandejáry nipo omboheko pyahu ra'e íxupe kwéry” he'i ave arã omomba'egwasu-vy Nhandejáry-pe nhande rexaháry kwéry.

²⁰ Heta voi pirapire orogweraha va'erã. Pono onhe'ẽ rei xe-rehe, heta oho va'e ndive orogweraha va'erã pirapire. Upéixa ramo “Oiporu rei nipo ra'e ojéupe gwarã oipe'a” ndikatúí he'i va'erã ore-rehe.

²¹ Nhandejáry oikwaa ore rekoha porã tee voi. Entéro va'e renonde-py ave ore rekoha porã ore rembiapo ave oroipota ojekwaa porã ore-rehe. ²² Upéixa-gwi peteĩ jevy oho-ta Tito ndive inhirurã ave imbohapyha ramo oromondo-ta. Aheko rexa meme va'ekwe íxupe. Hesu reroviaha va'e ha'e. Ikyre'ỹ voi ha'e onhopytygwõ hagwã. Ha ko'ánga ojerovia-ma ave pende-rehe pene pytygwõse ave peme'ẽ porã hagwã pende pirapire iporiahu va'e kwéry-pe. Upéixa-gwi oromondo-ta imbohapyha ramo pende ha-py.

²³ Tito xe irũ voi. Xe ndive omba'apo va'e voi pene pytygwõ-vy. Oho-ta xe rekovía. Oho ave arã gwí Cristo-pe omomba'egwasu gwasu va'e. Hesu réry-py onhomboaty aty va'e rembigwái ramo ha'e kwéry hekovia oho va'erã upe inhirurã kwéry. ²⁴ Upéixa-gwi pemogwahẽ porã katu íxupe kwéry igwahẽ ihovy-ramo. Hesu réry-py onhomboaty aty va'e-kwéry opa rupigwa oikwaa hagwã pende reko porãha. “Omogwahẽ ohayhu porã reheve Hesu reroviaha va'e Corinto pygwa” he'i va'erã pende-rehe. Upéa-rupi ojekwaa porã va'erã pende rekoha. “Ndaha'e ae reíry omoharakwã porã-ma va'ekwe Corinto pygwa rekoha-rehe” he'i va'erã xe-rehe.

Paulo omombe'u mba'eixagwa omboaty gwemime'ẽrã Hesu reroviaha kwéry pegwarã

9 Judéia yvy pygwa Hesu reroviaha va'e kwéry iporiahu va'e kwéry pegwarã-rehe natekotevẽvéi ahaive peẽ-my kwatia-rehe nhane remime'ẽrã-rehe.

² Aikwaa-ma voi xe peipytygwõse voi íxupe kwéry.

†† 8:15 Êx 16.18 ‡ 8:21 Pv 3.4

“Ojapo-ma peteĩ ro'y Grécia yvy pygwa onhypyrũ va'ekwe omboaty-vy gwemime'ërã. Oipytygwõ-ta nhande re'yi Judéia yvy pygwa kwéry-pe. Upéixa-gwi omono'õ gwemime'ërã íxupe kwéry” ha'e va'ekwe pende reko-rehe amombe'u-vy va'ekwe Macedônia yvy pygwa kwéry-pe. Upéa-rehe heta upe pygwa onhemokyre'ỹ ave pejapoha-rami ha'e kwéry ave ojapo hagwã.

³ “Omboaty aty voi opirapire Corinto pygwa kwéry ogweraha uka hagwã ore-vy Judéia yvy pygwa kwéry pegwarã” ha'e meme pende-rehe. Aipo ramo pemboaty e'ỹ ramo, xe mboapu rei arã. Pono upéixa xe mboapu, amondo-tama xe renonde-rupi nhane irũ pene mongyre'ỹharã.

⁴ Xe ndive ogwahẽ ramo Macedônia pygwa pende ha-py nhatĩ va'erã napemboaty joty ramo iporiahu va'e pegwarã. Apomoherakwã porã rire katu anhemotĩ arã xe. Peẽ ave penhemotĩve arã pejapo e'ỹ va'ekwegwi orojerovia rei-gwi pende-rehe.

⁵ Upéixa-gwi amondo xe renonderã-rupi nhane irũ kwéry pene pytygwõ hagwã pemboaty-vy pene remime'ërã. Peje hagwe-rami pejapo hagwã amotenonde-ta íxupe agwahẽ e'ỹ ngatu pemboaty hagwã pende pirapire iporiahu va'e kwéry pegwarã. Upéixa ramo pende rexaháry “Ome'ëse voi ra'e” he'i arã pende-rehe. “Ndaha'úi Paulo ojerure-gwi ome'ë. Ome'ëse eterei-gwi ome'ë ra'e” he'i arã pende-rehe kwéry.

⁶ Pene mandu'a katu kokwe járy-rehe. Ojaty mixĩ va'e mixĩ ave omono'õ. Ojaty heta va'e, heta voi ave omono'õ. Upéixa ave nhane rembiapo porã. ⁷ Kokwe járy-rehe pene mandu'a jave, peme'ëse ëse va'e peteĩ teĩ tapeme'ë íxupe kwéry. Ani ereme'ë nde py'a vy'a e'ỹ reheve. Nereme'ësí ramo ani ereme'ë. Nde py'a ovy'a ete reheve ae ereme'ë va'erã ereme'ëse va'e. Nhandejáry ohayhu voi ipy'a kyre'ỹ reheve omba'e me'ë me'ë va'e-pe.

⁸ Ha'e meme-ma ome'ë opa iporã va'e nde-vy. Ne remikotevẽ-gwi hetave tave ome'ë me'ë va'erã nde-vy. Ne remimbota-gwi ave hetave tave ome'ë meme va'erã nde-vy. Ne ryvyatã eterei va'eha-rami heta voi erereko va'erã ne rembiapo porãã erejapo hagwã.

⁹ Nhandejáry nhe'ë kwatia-rehe oĩ va'e he'i: “Ipy'a porã voi omba'e me'ë meme hagwã iporiahu va'e-pe” he'i. “Hembiapo porã opa e'ỹ va'erã” † he'i Nhandejáry nhe'ë.

¹⁰ Temityĩ ra'yi ambue mbue va'e ome'ë va'ekwe nhande-vy Nhandejáry, omohenhói hetave tave ave hagwã nhande-vy nhane remi'urã. Upéixa hetave tave omba'e me'ë meme va'erã peẽ-my Nhandejáry. Upéixa ave heta pende rexakwaa reiharami ave, oipota peẽ peme'ëve ãve peiko-vy iporiahu va'e kwéry-pe. Upéixa ave peẽ, peme'ë me'ë ramo pehexakwaa rei-vy iporiahu va'e kwéry-pe, hetave tave Nhandejáry ome'ë va'erã peẽ-my pene remime'ëgwewe rekovia. ††

¹¹ Pende-rehe onhangareko porã voi Nhandejáry. Ha'e pende rexakwaa rei-gwi heta voi pereko va'erã pene remime'ërã jevy. “Atima porã nde-vy” he'i arã ipo-

riahu va'ekwe pene remime'ëgwewe-rehe ovy'a-gwi.

“Heta voi ore remikotevẽ repyrã ogweruruka Paulo-pe” he'i arã ave. “Corinto pygwa kwéry ogweruruka ore-vy” he'i va'erã Nhandejáry-pe omboete-vy.

¹² Iporiahu va'e Hesu reroviaha va'e-pe peme'ë ramo hemikotevẽ ha'e kwéry otima porã va'erã omboete-vy Nhandejáry-pe. Peipytygwõ jave íxupe kwéry pemboete uka ave va'erã íxupe kwéry Nhandejáry. “Atima porã xe járy” he'i va'erã Nhandejáry-pe hikwái. “Erembopy'a porã nipo ra'e Corinto pygwa kwéry-pe” he'i va'erã. “Upéixa-gwi ome'ë kuri ore-vy ore pirapirerã” he'i va'erã pende reko porã-rehe. “Ambue kwéry-pe ave ra'e ohexakwaa rei ave nipo ra'e Hesu-rehe ojerovia-gwi ra'e. Erembopy'a porã íxupe kwéry nipo ra'e” he'i va'erã Nhandejáry-pe omboete-vy. ¹⁴ Upéa-rehe ombojeupi meme ave arã onhe'ë Nhandejáry-pe hikwái. Pende rayhu-gwi ojerure rure arã íxupe pende rovasa hagwã. “Ehovasa katu íxupe kwéry ne rembi-hayhu ave” he'i va'erã pende-rehe. “Erehexakwaa rei araka'e íxupe kwéry. Upéa-rehe ra'e ha'e kwéry ave ore rexakwaa rei ave” omombe'u va'erã gwexakwaa hagwe Nhandejáry nhande rayhuha-pe.

¹⁵ Nhamboete tee anhetegwa-rupi voi Nhandejáry. Nhatima porã voi íxupe. Avave ohayhu e'ỹha-rami nhande rayhu eterei Nhandejáry. Nhande rayhu tee-gwi nhande rexakwaa rei va'ekwe ome'ë-vy va'ekwe gwa'ýry nhane resendeharã.

“Xe katu Nhandejáry remimondo va'e voi” he'i Paulo

10 Ha xe katu, xe Paulo Hesu remimondo va'e xe. Cristo nhande rayhu-gwi nhande ru-rami nhande rereko opy'a porã reheve. Xe ave, Cristo-rami ave apogwerekose xe ra'y-rami, xe rajy-rami ave. Aime ramo va'ekwe pene ndive apogwerekoko kirirĩ meme. Mombyry aime ramo, upéixa joty apogwerekose mo'ã. Xe py'agwasu reheve ae aiporu ko kwatia nhe'ë ipohyĩ va'e peẽ-my gwarã.

² Nanhemonhe'ësí jepe peẽ-my, tekotevẽ ramo ae anhembopy'agwasu tee va'erã anhemonhe'ë pohyĩ hagwã ahovaitĩ-vy xe-rehe onhe'ë rei rei va'e kwéry-pe. “Teko rei-rupi oiko va'e-rami Paulo kwéry. Oakã-gwi rei ojapo va'e Paulo” he'i rei rei ra'e ore-rehe ore moherakwã vai rei-vy peẽ-my.

³ Ko yvy-rupi oroiko jepe, ndoroikóiry voi yvy rupigwa reko-rupi. Mba'e vai-gwi orojekoko hagwã teko rei rembiporu ndoroiporúiry. Soldado kwéry rembiporu ave ndoroiporúiry. Nhandejáry pu'akaha reheve ae ore oroiko. Ha'e ome'ë ore-vy ore arandurã opu'akaha ave orojekoko joko kwaa hagwã, orejéhegwi opa ivai vai va'e-gwi orojekoko hagwã. Gwĩ Nhandejáry-rehe ijapu va'e-pe gwive, gwĩ onhembotuvixaseve va'e-pe, gwĩ Nhandejáry nhe'ë nohenduséi va'e-pe gwive oromokirirĩ katu íxupe inhe'ë mbojevy-vy Nhandejáry-pe oroikwaa-gwi. Opa ore py'a ndive oronhemongeta va'e oromoĩ ave Cristo pogwy-py. Ipogwy-py opyta ramo, iporãmba va'erã voi.

⁶ Upéixa oroiko-gwi oroiporu Nhandejáry pu'aka apombohekoha porã hagwã penhemoĩ tee hagwã

† 9:9 SI 112.9 †† 9:10 Is 55.10

Hesu Cristo pogwy-py. Ipogwy-py penhemoĩ tee rire, inhe'ẽ napehenduséi ramo vyteri, apogwereco asy joty arã. †

⁷ Hova pygwa rei jahexa ipy'apygwa jaikwaa e'ỹ re-heve. Ani pejerovia tee teĩ ojehexa va'e anho-rehe. Ndajaikwaái voi ojopy'apóry. Oĩ ae ra'e pene pa'ũ-my: "Cristo réry-py ae xe aikove Paulo-gwi" he'i mo'ã va'e ójehe. "Paulo kwéry-gwi amombe'u porãve Hesu nhe'ẽ-py" he'i mo'ã va'e ójehe peẽ-my. Xe katu, xe Paulo, ha'e-ta upe va'e-pe: Terejepy'amongeta jevy katu. Nde-rami ore ave oroiko Cristo réry-py, ha'e-ta íx-upe.

⁸ Ojehexa va'e peikwaase ra'e. Aipo ramo nanhembotuvixaséi jepe xejehegwa amombe'u-ve-ta joty peẽ-my. Ha'e va'ekwe peẽ-my: "Nhandejáry ore poravo va'ekwe oromombe'u hagwã peẽ-my Hesu Cristo rehegwa nhe'ẽ". Áy katu aipo ha'e jevy-ta peẽ-my xe reko amombe'u-vy. Xe katu Nhandejáry remimondo va'e voi. Héry-py aiko peẽ-my inhe'ẽ mombe'u-vy. Ndaha'úi pende reity uka rei hagwã xe poravo va'ekwe. Pene pytygwõ hagwã peikwaa porãve hagwã inhe'ẽ xe poravo va'ekwe xe mondo-vy.

⁹ Ndaipotái peje xe-rehe, "Paulo ombou nhande-vy kwatia nhe'ẽ nhane mongyhyje hagwã". Niporái upéixa peje xe-rehe.

¹⁰ Xe-rehe ija'e'ỹ va'e he'i rei araka'e xe rekoha-rehe. "Ani pepena Paulo nhe'ẽ-rehe" he'i rei araka'e. "Onhemonhe'ẽ hatã hatã nhande-vy okwata ohai-vy. Nhane ndive oime ramo ae ipy'amirí va'erã. Nonhe'ẽ kwaái arã" he'i rei xe rekoha oikwaa e'ỹ va'e.

¹¹ Upe he'i va'ekwe toikwaa katu: Mombyry aime ramo pendéhegwi araha uka arã xe kwatia nhe'ẽ. Upe xe kwatia nhe'ẽ-rami joty agwahẽ ramo pende ha-py apogwereco arã.

¹² Gwekoha porã ete mo'ã-rehe onhembotuvixa uka rei va'e kwéry ojéhegwi rei onhemombe'u porãse mo'ã va'e. Ndaxe py'agwasu mo'ãiry ijyke-rehe anhemoo hagwã anhemboete-vy. Ha'e kwéry onhembotavy voi. Onhemboheko porã ra'anga anga rei okwa-vy. Gwapixa reko-rupi rei oiko "Heko-rami ave xe reko porã" he'i mo'ã. Hekoha porã tee va'e reko-rehe ha'e kwéry nopenáiry hikwái. Ha'e kwéry ae ho'arandu-rupi hikwái. Nhandejáry rekoha-rupi e'ỹ okwa hikwái. Onhembotavy rei okwa-vy.

Hesu rehegwa nhe'ẽ nohendúiry vyteri va'e-pe oho-ta omombe'u Paulo

¹³ "Nhandejáry ore mbou oromombe'u hagwã inhe'ẽ" oro'e ramo ndaha'úi onhembotuvixase rei-vy. Anhetegwa voi ore nhe'ẽ. Ha'e ore mondo e'ỹ ha-py ndorohói ave. Nhandejáry réry-py voi orogwahẽ va'ekwe pende ha-py. Héry-py voi oromombe'u mbe'u va'ekwe peẽ-my inhe'ẽ.

¹⁴ Ore mondo e'ỹ ha-py ndorohói voi ore. Ha'e ore mondo va'ekwe peiko ha-py. Upéixa-gwi hemimbotarupi Hesu Cristo rehegwa nhe'ẽ mombe'u-vy orogwahẽ va'ekwe upe-py. Ore ranhe voi va'ekwe oro-

mombe'u hesegwa peẽ-my. ¹⁵ Oĩ ave ambue kwéry hesegwa nhe'ẽ omombe'u mbe'u va'e. Hemiapokwe-rehe ore noronhembotuvixa mo'ái. "Xe remi-mombe'ukwe ohendu-gwi ojerovia-ma Hesu-rehe" ndoro'e mo'ái hemiendukwe kwéry-rehe. Ore ae Hesu rehegwa nhe'ẽ ne'írã vyteri ohendu va'e ha-py meme oroho. Upéa orojapo-gwi peẽ ave pehendu oréhegwi hesegwa nhe'ẽ. Ha upéa-rehe oroha'arõ pejerovia porãve ráve hagwã-rehe. Upéa-rehe oroho jevy va'erã pende ha-py hetave tave hagwã Nhandejáry nhe'ẽ oromombe'u hagwã peẽ-my. Nhandejáry ore mondo ha-py ae mate ore oroho va'erã.

¹⁶ Peẽ-my oromombe'u heta rire oroho jevy-ta mombyryve. Mombyryve ryve tetã ambue mbue-py ore orohose jevy. Hesu rehegwa nhe'ẽ porã nohendúiry vyteri va'e ha-py oroho jevy-ta oromombe'u hagwã hesegwa nhe'ẽ. Upéixa ramo ndikatúi avave he'i ore-rehe "Hesu rehegwa nhe'ẽ oikwaa va'e-pe omombe'u jevy Paulo heta gwenduhare-rehe rei onhemomba'egwasu hagwã" ndikatúi he'i ore-rehe hikwái.

¹⁷ Nhandejáry nhe'ẽ kwatia-rehe oĩ va'e he'i: "Oime ramo onhemomba'egwasuse va'e, tonhemomba'egwasu Nhandejáry Hesu Cristo-rehe" †† he'i Nhandejáry nhe'ẽ kwatia-rehe oĩ va'e.

¹⁸ Nhanhemboete ramo, nhane rembiapo-rehe nhandemomba'egwasu ramo, nhane akã-gwi rei ae nhandemboete rei jaiko-vy. Ha "Hekoha porã-ma voi" he'i ramo katu nhande-rehe Nhandejáry, nhande rekoha porã-ma voi.

Paulo ndaha'úi gwí Nhandejáry nhe'ẽ omombe'u ra'anga va'e kwéry-rami

11 Itavy va'e-rami voi para'e aiko peẽ-my anhemonhe'ẽ eterei-gwi. Ndaopotoryvaséi jepe aipota peikwaa porãve xe reko-rehe. ² Ajepy'apy voi pende-rehe kwéry. Nhandejáry hakate'ỹ nhande-rehe ha-rami ave xe rakate'ỹ voi pende-rehe kwéry. Pende ru-rami ave ajepy'apy pende-rehe. Túvy gwajýry kunhataĩ ime e'ỹ va'e-rehe hakate'ỹ-vy, oipe'a íxupe gwarã imerã. Upéixa ramo ha'e ae omerã gwembiahyhu-pe anho ohayhu hagwã. Upéixa ave xe apogwereco xe rajy-rami. Pene rembiayhurã aipe'a-ma peẽ-my héry va'e Cristo. Aipota eterei peha'arõ íxupe pende ky'a e'ỹ re-heve. Upéa-gwi xe rakate'ỹ pende-rehe.

³ Pejerovia porã va'ekwe Cristo-rehe. Pende py'apyhy-ma Cristo. Pende py'apy gwive pegwata-ma va'ekwe indive. Áy ae ajepy'apy pende-rehe Cristo-gwi pene mbojere jevyse va'e-rehe. Oĩ-ma pene mbotavyse va'e, pene monhomongeta rei va'e pende py'apy-py ogwero va uka-vy pende resa Nhandejáry-gwi. Upéixa-gwi ajepy'apy-ma pende-rehe. Ouse va'erã pende resa rerova ukase jevy va'e pene mbotavyse va'erã. Ani penhembotavy uka íxupe. Ani Eva amyri-rami penhembotavy uka teĩ íxupe. Eva oikwaa teĩ jepe va'ekwe. Onhembotavy uka joty va'ekwe onhemombói ou-vy va'e-pe. Gweko-rupima oity va'ekwe Eva-pe anhaygwasu. Ani penhembotavy uka avave-pe. Ani pejehesa rerova

† 10:6 2 Co 6.7; Ef 6.10-13

†† 10:17 Jr 9.24

Hesu-gwi hese. ¹⁴ Amombe'u porã-ma va'ekwe peẽ-my Hesu rehegwa nhe'ẽ tee. Ha'e anho voi nhane resende teeharã. Nhe'ẽ Marangatu tee va'e-rehe amombe'u porã-ma ave va'ekwe peẽ-my. Upe anhete nhe'ẽ pehendu va'ekwe jepe, perohory joty gwĩ arandu rehegwa nhe'ẽ ra'anga omombe'u va'e kwéry-pe. Ogwahẽ ramo pende ha-py, pehenduse voi hemimombe'u. Ha'e kwéry katu pene mbotavy jevy va'erã voi. Hesu aikwaa e'ỹ va'e rehegwa nhe'ẽ omombe'u ramo peẽ-my pejeapysaka teese voi hese. Nhe'ẽ Marangatu tee e'ỹ va'e aikwaa e'ỹ va'e rehegwa nhe'ẽ omombe'u ramo peẽ-my pejeapysaka teese ave hese. Pende rerovase jevy Cristo tee-gwi. Ha peẽ katu pembovy'ase íxupe kwéry. Niporãí voi upe pende rekoha. ¹⁵ "Ore katu Hesu remimondo'e hemimondo tee va'e" he'i mo'ã ójehe peẽ-my. "Ore ramigwa ndaipóri oikwaa va'e" he'i mo'ã ave peẽ-my onhembotuvixase-vy. Xe ae katu nda'éiry up-eixagwa. Nanhembotuvixaséi ramo jepe ndaha'éí hekoha porãve va'e xéhegwi ha'e kwéry. Ha peẽ katu Hesu rembigwái e'ỹ-rehe pejeroviasave.

⁶ "Inhe'ẽ ngatu porãve va'e-rami nomombe'úi nhande-vy Paulo" peje para'e xe-rehe. Naxe nhe'ẽ ngatu kwaái ramo jepe ndaijapýi voi xe remimombe'urã. Aikwaa porãve ráve xe nhe'ẽrã. Anhetegwa mate voi xe remimombe'u. Hesu Cristo rehegwa aikwaa porã tee voi xe. Upéa ahexa uka meme va'ekwe peẽ-my. Hesu rehegwa nhe'ẽ amosarambi va'ekwe amombe'u-vy peẽ-my.

⁷ Ndaxe reko johu porãí voi nipo araka'e. Hepy e'ỹ reheve voi amombe'u va'ekwe peẽ-my Nhandejáry nhe'ẽ. "Hembigwaa tee ramo ra'e hepy-rehe mante ra'e oporomo'arandu arã ra'e" peje rei nipo ra'e xe-rehe ndaxe reko johu porãí-vy. Apohexakwaa rei-gwi ae aiko va'ekwe pene pa'ũ-rupi amombe'u mbe'u peẽ-my Hesu Cristo rehegwa nhe'ẽ. Upéa-rehe anhemomiríve va'ekwe peẽ-my pejeroviave hagwã Hesu Cristo-rehe peiko porã hagwã indive. Upe xe rembiapo porãkwe-rehe "Hembiapo vai" peje rei joty xe-rehe ra'e. Ndape-johu porãíry nipo ra'e xe reko.

⁸ Amombe'u jave va'ekwe peẽ-my Hesu rehegwa nhe'ẽ, tetã ambue-gwi Hesu reroviaha ombou va'ekwe xe-vy xe mba'e repyrã. Mombyry jepe aiko ramo íxugwi kwéry íxupe amba'apo va'e-rami xe rereko ha'e kwéry. Upéixa oroiko va'ekwe pehendu porã hagwã Hesu rehegwa nhe'ẽ. ⁹ Pene pa'ũ-rupi aime ramo va'ekwe xe mba'e repyrã ndarekói jepe pendéhegwigwa-rehe ndajeruréi joty va'ekwe peẽ-my. Upéixa aikotevẽ jepe aĩ-vy va'ekwe jave ou-ma Macedônia vvy-gwi Hesu reroviaha va'ekwe. Ome'ẽmba xe-vy xe remikotevẽ repyrã. Peẽ-my ndajeruréiry voi va'ekwe xe remikotevẽ. Mba'eve-rehe voi katu ndajerure mo'ái ave peẽ-my pono peẽ-my ipohýi xe remikotevẽ repyrã-rehe. ¹⁰ Acaia vvy jerekwe-rupi aiko ramo hepyrã nda'éiry joty aiko-vy Hesu rehegwa nhe'ẽ mombe'u-vy. Anhete voi upe xe nhe'ẽ. Hesu-rehe ajerovia-gwi naxe nhe'ẽ apúi va'e voi xe. ¹¹ "Ma'erã-gwi gwemimombe'u repyrã-rehe nopo-

randuíry" peje araka'e peporandu-vy araka'e xe-rehe. "Nanhande rayhúi-gwi para'e nopenái nhande-rehe oporandu hagwã nhande-vy opirapirerã-rehe" peje nipo araka'e xe-rehe. Ma'erã-gwi upéixa peje araka'e xe-rehe? Xe katu apohayhu voi. Tupã Nhandejáry oikwaa voi xe apohayhuha.

¹² Oĩ gwĩ "Paulo reko-rami ave xe reko porã" he'i ra'anga rei va'e ójehe. Xe katu hepyrã e'ỹ-rehe amombe'u Hesu rehegwa nhe'ẽ. Ha'e kwéry ae katu hepyrã-rehe mante omombe'u ra'anga anga rei oiko-vy. Upéixa-gwi "Paulo reko-rami ave xe reko" he'i mo'ã ójehe. Ha'e gwekoha ombojojase mo'ã oiko-vy xe reko-ha-rehe ha xe katu xe remimombe'ukwe repy-rehe ndajeruréi peẽ-my. ¹³ Nhandejáry remimondo tee-rami ojehexa ukase mo'ã hikwái. Onhemboheko porã ra'anga mo'ã oiko-vy. "Cristo réry-py oromombe'u inhe'ẽ" he'i rei rei ójehe ijapu-vy. Oporombotavy va'e voi ha'e kwéry oiko-vy.

¹⁴ Upéixa voi anhaygwasu Satanás ave oiko. Oporoheko aã kwaa ou-vy. Nhandejáry rembigwái yváy pygwa tee ramo mo'ã ojehexa uka ou-vy. Onhembohesaká aã anhaygwasu. "Nhandejáry rembigwái tee voi nipo xe mo'arandu ra'e" nhane mbo'e ukase voi ójehe.

¹⁵ Ha'e-rami ave inharandu-rupi oiko va'e oporoheko aã kwaa voi. Heko porã va'e-rami ojehexa uka nhande-vy. Nhande mbotavyse-gwi omombe'u ra'anga anga rei Nhandejáry nhe'ẽ nhande-vy. Opa-ma ramo ko vvy hembiapo apokwe-rehe ombohasa asy va'erã íxupe kwéry Nhandejáry.

¹⁶ Xe Paulo ha'e jevy-ta peẽ-my. Ani xe rereko teĩ itavy rei va'e-rami. Oĩ ramo jepe "Itavy rei ko Paulo" he'i va'e xe-rehe, tojeapysaka katu xe nhe'ẽ-rehe. Gwĩ Nhandejáry nhe'ẽ omombe'u ra'anga va'e kwéry onhembotuvixa hagwe-rami, xe ave anhembotuvixa-ta peẽ-my. Itavy va'e-rami jevy anhemombe'u-ta peẽ-my. ¹⁷ Nhandejáry nde'íry jepe xe-vy aipo ha'e hagwã peẽ-my anhemombe'u-ta itavy va'e-rami. Upéixa anhemombe'u jepe xe reko porã-rehe mate joty aikwaa uka va'erã kuri peẽ-my. ¹⁸ Oĩ heta va'e ójehegwi rei onhembotuvixa ukase peẽ-my. Xe ave anhemboetese va'e-rami aiko-ta kuri ave peẽ-my.

¹⁹ "Nhane arandu porã ra'e" peje rei pendéjehe. Pene arandu porã ramo ma'erã po pemogwahẽ porã upe oakã-gwi rei inharandu va'e pene mbotavyha kwéry?

²⁰ Pende-rehe omanda rei va'e-rehe pejerovia tee ra'e. Gwembigwái ramo pende rereko rei ramo jepe pemboete joty ra'e íxupe. Pene rembiporu oipe'a rei pendéhegwi ramo jepe, pene mboporiahu ramo jepe pemboete joty ra'e íxupe. Pene mbotavy ramo jepe, pene momirí ramo jepe onhembotuvixa ete-vy peẽ-my, pende rova pete ramo jepe pemboete joty ra'e íxupe. "Xe arandu voi" peje rei joty pendéjehe.

²¹ "Ndaipy'agwasúi Paulo" peje ra'e xe-rehe. Peje porã voi. Néi. Ndaxe py'agwasúi apogwereko asy hagwã. Gwĩ onhembotuvixa rei va'e ipy'agwasu he'i hagwã "Kóxa aiko-gwi xe reko porã". Upe va'e reko porã-gwi xe ae xe reko porãve katu. Xe ave, xe Paulo, itavy va'e

† 11:3 Gn 3.4-13 †† 11:4 Mt 7.15; Rm 16.17; Gl 1.8; Ef 5.6-7; Cl 2.8; 2 Pe 2.1-2; 1 Jo 4.1

reko vérami aiporu-ta peẽ-my. Anhembopy'agwasu xe reko porãha amombe'u hagwã peẽ-my.

²² "Xe rugwy re'yi voi hebreu kwéry. Hebreu tee va'e voi ko xe" he'i ójehe upe Hesu remimondo ra'anga va'e kwéry pene mboa'e'ỹ uka hagwã rei xe-rehe. Xe katu hebreu tee ave xe. "Myamyri Israel remiarirõ Nhandejáry rembiporavokwe voi ko xe" upéixa ave ha'e kwéry he'i ave ójehe. Upéixa ave xe. "Abraão amyri xe ramoigwasu tee voi" he'i ave ójehe onhemomba'egwasu rei-vy. Xe ave, xe ramoigwasu tee Abraão amyri ave xe.

²³ "Ore Hesu rembigwái" he'i onhemombe'u mo'ã penhemboa'e'ỹ uka hagwã xe-rehe. Xe hembigwái porãve voi íxugwi kwéry. Amba'apo porãve íxugwi kwéry xe. Itavy va'e vérami tanhemombe'u jevy peẽ-my xejehegwigwa. Hesu-rehe ija'e'ỹ va'e ogwereco asy meme Hesu nhe'ẽ mombe'uhaty kwéry-pe. Upéixa-gwi xe-vy ave xe rereko asy. Xe rereko asyve syve upe pene mbo'e a'ã a'ã rei va'e kwéry-gwi. Xe mo'i mo'i va'ekwe preso. Hetave xe mo'i preso íxugwi kwéry. Ha hetave va'ekwe xe nupã ave. Xe nupã nupã meme voi va'ekwe. Haimete mete xe juka ave va'ekwe. Ahasa asyve voi íxugwi kwéry.

²⁴ Hesu rehegwa nhe'ẽ amombe'u mbe'u-gwi va'ekwe xe nupã uka vakapi ojepogwã va'ekwe-py. Cinco vése xe nupã uka upéixa judeu kwéry mburuvixa va'e. Xe nupã jave, xe nupã jevy jevy. Trinta e nove vése peve xe nupã jevy jevy voi va'ekwe. ²⁵ Mbohapykwe jevy xe nupã va'ekwe vyvra-py Roma yvy pygwa kwéry. Oĩ ave ojogweroaty voi va'ekwe xe-rehe xe api api-vy ita-py. Mbohapykwe onheapymĩ pymĩ va'ekwe xe ryru kanoagwasu ygwasu mbyte-rupi ahasa mo'ã ramo. Ygwasu mbyte-py rei ajepyhy rei va'ekwe aĩ-vy. Xe ryru kanoagwasu ho'ypy-ma ramo ygwasu mbyte-py rei apyta va'ekwe aĩ-vy. Peteĩ áry pyhare peve aĩ va'ekwe upe-py amano hagwã mo'ã. ¹²⁶ Hesu rehegwa nhe'ẽ amombe'u hagwã agwata puku puku meme voi aiko-vy. Upéixa-gwi heta-ma xe jukaharãgwe-gwi aha jepe jepe aiko-vy. Ysryrupi agwata jave haimete xe juka va'ekwe. Mondaha oiko va'e haimete ave xe juka va'ekwe. Xe ra'arõ porã va'ekwe xe re'yi kwéry judeu kwéry xe juka hagwã mo'ã. Judeu kwéry e'ỹ va'e gwive xe jukase mo'ã. Tetã-rupi agwata ramo, tekwyaty e'ỹ-rupi ahasa ramo, yugwarusu rovái-rehe ahasa ramo heta jevy ahasa asy haimete amano hagwã mo'ã. Hesu rerovia ra'angaha xe rereko asy meme. ãy peve xe rereko asy. Hesu rehegwa nhe'ẽ amombe'u-gwi xe rereko asy meme joty voi. ¹²⁷ Tetã tetã-rupi amombe'u hagwã Hesu rehegwa nhe'ẽ aha meme. Aha jave amba'apo aha-vy. Xe rembiapo eterei-gwi xe mokane'õ ne'õ. Heta ndakéiry. Heta ave xe vare'a va'ekwe aha-vy. Xe y'uhéi jepe va'ekwe aha joty. Akaru e'ỹ e'ỹ reheve aha ave va'ekwe. Peteĩmi ao reheve aha va'ekwe. †

²⁸ Hesu reroviaha kwéry opa rupigwa-rehe ajepy'apy aiko-vy va'ekwe, ãy peve. "Oiko porã para'e tapa ndoiko porãi Hesu ndive" ha'e voi aiko-vy. ²⁹ Oĩ ramo

oiko porã hagwã-rehe ikangy va'e iyyke-rehe aĩse aipytygwõ hagwã íxupe. Oĩ ramo íxupe oity ramo gwekorupi hekoha vai va'e, avy'are'ỹ-ma voi hese ajepy'apyvy.

³⁰ Nanhembotuvixaséi teĩ jepe, tekotevẽ ramo, anhembotuvixa va'erã peẽ-my. Xe mbaraete tee e'ỹ rehegwa mate ae tanhemombe'u peẽ-my anhembotuvixa-vy. ³¹ Ndaxe apúi peẽ-my. Nhandejáry Hesu Cristo Ru, upe onhemboete opa e'ỹ reheve va'e, oikwaa nda xe apúi va'e voi ko xe.

³² Aime ramo va'ekwe Damasco tetã-my xe pyhy ukase mo'ã va'ekwe mburuvixa. Aretas mburuvixave réry-py oiko pe mburuvixa upe-py. Tetã jere jokoharupi omoĩ heta soldado xe pyhy uka hagwã mo'ã. Xe irũ kwéry xe resende joty. Ajakagwasu-py xe mo'i xe monhemi-vy. Okẽ'i-rupi xe mosẽ va'ekwe. Xe mbogwejy xe reraha-vy xe pyhyharãgwe-gwi, aha jepe joty íxugwi kwéry. Upéixa-gwi Damasco tetã mygwa mburuvixagwasu xe pyhy uka mo'ã va'ekwe. †

Nhandejáry ojehexa uka va'ekwe Paulo-pe ikéry-py e'ỹ va'ekwe

12 Naiporãi nanhembotuvixase rei ramo jepe, tanhemombe'u xe reko porã-rehe peẽ-my. Ja-hexa e'ỹ va'e xe kéry-py e'ỹ ahexa va'ekwe. Upéa-rehe amombe'u-ta peẽ-my. Xe-vy voi va'ekwe ojehexa uka porã Nhandejáry ohendu uka porã ave xe-vy onhe'ẽ va'ekwe. Upe xe voi aikwaa va'e-rehe amombe'u-ta peẽ-my peikwaa porãve hagwã peẽ.

² Yma va'ekwe Cristo-rehe ajerovia rire xe reko nandi jepe Nhandejáry xe rerojeupi rei xe reraha-vy gwenda-py. Yváy mbohapyha peve gwenda iporã ete va'e-py xe renogwahẽ va'ekwe xe reraha-vy. Ojapo-ma quatorze ro'y xe reraha hagwe. Ndaikwaái xe rete reheve para'e xe rete e'ỹ reheve para'e xe reraha-ma va'ekwe oha-py. Nhandejáry ae katu oikwaa. ³ Aikwaa joty xe reraha hagwe. Xe rerojeupi va'ekwe xe reraha-vy. Xe reko nandi reheve tapa xe rete e'ỹ reheve ndaikwaa porãi. Nhandejáry ae oikwaa. ⁴ Upe-py yváy-py ahendu nhe'ẽ porã eterei. Ndikatuĩry nhande yvy pygwa nhamombe'u jevy upéa nhe'ẽ. Iporã eterei-gwi nhande ndajaiporu kwaái upéa nhe'ẽ.

⁵ Upe xe reko iporã eterei hagwe-rehe anhemomba'egwasuse ramo ra'e iporã arã ra'e. Xe reko porã-rehe ajehexa ukase porã ramo ra'e anhemomba'egwasu va'erã ra'e peẽ-my. Xéjehe katu nanhemomba'egwasuséiry. Xe mbaraete e'ỹ rehegwa nhe'ẽ mante aikwaa uka va'erã peẽ-my.

⁶ "Cristo reko-rupi aiko porã" ha'e ramo ra'e hupigwarupi voi amombe'u arã ra'e jepe xéjehe, naxe arandu porãi arã ra'e joty upéixa anhemomba'egwasu ramo ra'e. Iporãve namombe'uíry peẽ-my. Xe reko peikwaa-ma voi. Xe remimombe'u peikwaa-ma ave. Ko'anga xe rereko porãve hagwã ndajekwaa ukaséi peẽ-my. Iporãve akiriri tee aiko-vy.

⁷ "Iporã eterei va'e avave ndohexái va'e xe ae ahexama" niporãi amombe'u anhemomba'egwasu-vy. Upéa-

† 11:25 At 16.22; 14.19 †† 11:26 At 9.23; 14.5 † 11:27 1 Co 4.11-13; 2 Co 4.8-10; 6.4-5

†† 11:32-33 At 9.23-25

gwi Nhandejáry omoĩ va'ekwe xe-rehe ju ramigwa xe mbohasa asy hagwã. Nhande rete kutu kutuha vérami, anhaygwasu rembigwái ramigwa Nhandejáry ombou xe-vy. Pono anhemomba'egwasu upéa omoĩ xe-rehe. ⁸“Ko xe mbohasa asyha eipe'a emboyke xéhegwi” ha'e va'ekwe Nhandejáry-pe ajerure-vy. Mbohapy jevy ajerure va'ekwe oipe'apa hagwã mo'ã xéhegwi. ⁹Ha ndoipe'a mo'ãi voi va'ekwe xéhegwi. “Oroporiahu vereko reko-ta, oromombaraete meme va'erã ereikotevê jave” he'i va'ekwe xe-vy. “Naimbaraetéi va'e-pe amombaraete porã tee joty” he'i va'ekwe xe-vy. Xe mombaraete hagwã he'i ramo xe-vy xe mbovy'a. Áy peve naxe mbaraetéi ramo jave avy'a. Aipota Cristo pu'aka ojehexa uka xe-rehe xe mombaraete jevy hagwã. ¹⁰Naxe mbaraetéi ramo jepe avy'a joty aiko-vy. Xe-rehe ija'e'ỹ va'e onhe'ẽ rei rei ramo jepe xe-rehe, aikotevê eterei ramo jepe, Hesu-rehe ojerovia e'ỹ va'e xe rereko asy ramo jepe, Cristo rape-rupi aiko-gwi anhemboasy ramo jepe, avy'a joty aiko xe. Naxe mbaraetéi jave Nhandejáry ae xe mombaraete jevy.

Corinto tetã mygwa Hesu-rehe ojerovia va'e-rehe Paulo ojepy'apy

¹¹Itavy va'e vérami voi anhemomba'egwasu kuri ahai-vy. Pende-rehe ha-py voi itavy va'e vérami anhe'ẽ porã porã xéjehe. Peẽ napepenáiry xe-rehe. Nhandejáry remimondo a'ã a'ã-rehe mate pepena peiko-vy. Mbava'e-py tipo ha'e kwéry hembiaapo porãve xéhegwi? Mba'eve-py. Xe xe rembiapo porãve meme íxugwi kwéry. Xe reko mirĩ jave jepe, xe xe rekoha porã teeve íxugwi kwéry.

¹²Aime jave va'ekwe pene pa'ũ-my ohexa uka peẽ-my opu'aka teha Nhandejáry. Hemimbo'e hemimondo tee aiko-gwi amombe'u jave va'ekwe inhe'ẽ ha'e ojehexa uka va'ekwe hexapyrã-rupi peẽ-my. Gwembiapo porã ojapo Nhandejáry. Nhane rembiexa e'ỹ va'e ojapo meme ave hesegwa nhe'ẽ amombe'u jave va'ekwe peẽ-my. Xe hemimbou tee ajekwaa meme-ma va'ekwe pene pa'ũ-my. ¹³Tetã tetã-rupi Hesu réry-py onhomboaty aty va'e-pe areko va'ekwe-rami apogwerekereko ave va'ekwe. Peteĩ mba'emi mate ndajapói ndapogwerekói peteĩxa tetã ambue pygwa ndive. Upe pygwa kwéry ome'ẽ meme va'ekwe xe-vy áy peve xe remikotevê. Ha peẽ katu mba'eve napeme'ẽiry xe-vy. Ndajeruréi va'ekwe peẽ-my xe remikotevê-rehe. Upéa-rehe “Hembiaapo vai nhande-vy Paulo” peje rei nipo ra'e xe-rehe. Aipo ramo ajerure kuri peẽ-my xe poriahuvereko rei hagwã. Peẽ-my pende rereko asy va'e-rami apogwerekereko-ma ramo ra'e, xe poriahuvereko rei va'e-rami joty taxe moingo mani, ha'e-ta peẽ-my.

¹⁴Mokõi jevy aha va'ekwe pende ha-py apopohu-vy. Ko'ãy ahase jevy pende ha-py. Aiko hagwe-rami aiko hagwã pende ha-rupi jevy. Naporandu mo'ãi peẽ-my xe rekotevê-rehe. Ndaha'úi pene mba'e-rehe apenagwi ahase pende ha-rupi. Aipota ae peẽ xe rerovia nhande joja porã hagwã onhondive. Mitãygwe nome'ẽi omongakwaahare-pe mba'eve hemikotevê. Túvy ae ome'ẽ me'ẽ hemikotevê gwa'y kwéry-pe gwajy kwéry-

pe ave. Ha xe katu pende ru-rami aiko peẽ-my. Apombojerovia va'ekwe Hesu-rehe. Xe ra'y kwéry, xe rajy kwéry-rami peiko xe-vy.

¹⁵Upéa-rehe xe py'a gwive apopytygwõse aiko-vy. Opa xe mba'e kwéry ame'ẽ va'erã pende-rehe ha-py. Amano hagwã-rami aĩ arã ave peiko porã tee hagwã Cristo reko-rupi. Ha peẽ nipo naxe rayhu porã voi ra'e apohayhu eterei-gwi.

¹⁶“Upéixa voi Paulo” peje para'e. “Gwemikotevê-rehe ndojeruréi jepe nhane mbotavy rei nipo ra'e” peje mo'ã nipo ra'e xe-rehe.

¹⁷Mba'eixagwa pa xe apombotavy va'e? Xe irũ amondo ramo pende ha-py apombotavy tipo? Nahániry. Xe apombotavy e'ỹ va'e voi xe.

¹⁸Ajerure rure va'ekwe Tito-pe oho hagwã va'ekwe pende ha-py. Peteĩ nhande re'ýi Cristo-rehe ojerovia va'e ave amondo ave Tito ndive oho hagwã va'ekwe pende ha-py. Pene mbotavy para'e Tito? Napene mbotavýi mba'eve-rehe upe xe remimondo kwéry. Peteĩxa oroiko indive. Peteĩxa ore py'a. Ore reko porã tee va'e voi ore. Oporombotavy e'ỹ va'e voi ore. ¹⁹“Ojehexa uka porãse jevy nhande-vy Paulo” are-ma peje rei araka'e xe-rehe. Ndaha'úi upéa-rehe anhemonhe'ẽ peẽ-my. Nhandejáry oikwaa Cristo réry-py ae anhemonhe'ẽ peẽ-my. Peẽ xe rembihayhu kwéry voi. Apopytygwõha ramo xe aiko peẽ-my.

²⁰Ajepy'apy voi pende-rehe. Agwahẽ ramo pende ha-py ndajohu porã arã voi para'e pende rekoha, Nhandejáry rape-rehe ndapeiko porã-gwi. Ha peẽ ave ndapejohu porã arã para'e ave xe rekoha, apogwerekereko asy va'e-rami, apogwerekereko ramo. Upe va'e-rehe ajepy'apy pende-rehe. Oĩ para'e pene pa'ũ-my onhonhe'ẽ mbojevvy jevy oiko va'e. Oĩ ave para'e gwapixa oiko porãha ndojohu porã va'e ave. Oĩ ave para'e onhemoyrõ rei rei va'e ojoupe. Oĩ ave para'e ojéupe gwarã anho rei oipota va'e. Oĩ ave para'e ndoiko porã va'e gwapixa ndive. Oĩ ave para'e onhe'ẽ rei va'e gwapixa-rehe. Oĩ ave para'e onhembotuvixase rei va'e. Peteĩxa voi nipo ra'e ndapeikovéi ra'e pende rapixa kwéry ndive. Pende reko porã e'ỹ ajohu ramo pende-rehe amboasy va'erã pende rekoha. Anhemonhe'ẽ pohýi arã peẽ-my. Pende rekoha vai-rehe anhemonhe'ẽ ramo pemboasy ave arã.

²¹Ajepy'apy pende rekoha-rehe, xe re'ýi kwéry. Agwahẽ ramo pende ha-py anhemboasy va'erã para'e pende reko vaikwe-rehe. Nhandejáry xe motĩ arã voi pene pa'ũ-my aime jave napehendu porã-gwi xe remimombe'ukwe perova hagwã pende rekoha vaikwe peiko porã hagwã indive. Gwĩ onhemboasy e'ỹ va'e gwembiapo vaikwe-rehe xe monhemboasy arã ave. Oĩ nipo heta pene pa'ũ mygwa gwembiapo vaikwe-rehe onhemboasy e'ỹ va'e ra'e. Teko vai-rupi oiko jepe, menda'ỹ-rehe ojogwerekereko jepe, inhakã vai jepe, nonhemboasýiry joty okwa-vy. Nogwenotýry joty gwekoha-gwi ndogwerekereko vaikwe. Upéa-rehe atĩ va'erã Nhandejáry-gwi pendehegwi ave atĩ va'erã, pehendu rei-gwi xe remimombe'ukwe.

Agwahẽ ramo pende ha-py apomonhe'ẽ va'erã pene rembiapo vaikwe-rehe

13 Agwahẽ-tama pende ha-py. Mokõi jevy agwahẽ va'ekwe upe-py. Aha jevy ramo amombohapy-ma va'erã xe ho hagwe pende ha-py. Agwahẽ ramo upe-py apomonhe'ẽ va'erã pene rembiapo vaikwe-rehe. "Hembiapo vai-ma upe va'e" omombe'u ramo xe-vy mokõi, mbohapy-ma imombe'uháry arovia-ma va'erã areko asy-ma hagwã upe hembiapo vai va'e-pe. ² Aime jave upe-py mokõiha hatã-ma voi va'ekwe xe anhemonhe'ẽ va'ekwe hembiapo vai va'ety-pe, ambue kwéry-pe ave anhemonhe'ẽ va'ekwe. Ko'anga katu mombyry aime ramo jepe ha'e jevy-ta xe: Ndaiporiahu-vereke mo'airy avave-pe ajohu ramo hembiapo vaikwe hese kwéry, areko asy-ta voi íxupe kwéry.

³ Oĩ ra'e gwĩ "Tojehexa uka porã katu nhande-vy Cristo Paulo omombe'u ramo" he'i rei ra'e xe-rehe. Pehexase para'e Cristo pu'akaha anhemonhe'ẽ ramo peẽ-my. Agwahẽ jevy ramo peikwaa voi arã "Paulo Cristo remimondo va'e voi" peje hagwã xe-rehe. Ohexa uka marangatu ete voi Cristo pene pa'ũ-my imbaraeteha.

⁴ Ha'e ae yma va'ekwe okurusugwasu-rehe omano ramo ndaipu'akái vérami ójehe. Áy ae katu Nhandejáry pu'akaha-rupi oikove jevy-ma. Ore ave Cristo ndive peteĩxa oroiko-gwi heko-rami oroiko. Ore rete kangy hete-rami ave. Nhandejáry pu'akaha-rupi ae ore mombaraete jevy, Cristo reko-rami ave oroikove hagwã.

⁵ Peẽ katu, peteĩ teĩ penhemongeta katu pende py'apy-py peikwaa porã hagwã pende jeroviaha-rehe. "Ajerovia rei para'e ajerovia porã-ma para'e Hesu Cristo-rehe" peje ae katu pendéjehe penhemongeta-vy pende py'a ndive. Peẽ ae peikwaa pende py'apóry. Pejerovia tee ramo Hesu-rehe, inhe'ẽ marangatu onhemoĩ pende py'apy-py pende py'apóry kwaaha pejerovia teemaha hese peikwaa hagwã. Ha ndapejerovia teíi ramo hese nomoĩry. Penhemongeta katu pende py'apy-py peikwaa porã hagwã pende jeroviaha-rehe. ⁶ Aipota voi peikwaa porã ore rekoha ore-rehe peje hagwã "Õi ave nipo ra'e Paulo py'apy-py ipy'apóry kwaaha ave" peje hagwã xe-rehe. Aipota voi peikwaa porã upe va'e.

⁷ Orombojeupi ore nhe'ẽ Nhandejáry-pe pende reko porã-rehe: "Enhangareko porã Corinto pygwa kwéry-

rehe ponove ojejavy" oro'e pende reko porã-rehe orojerure-vy Nhandejáry-pe. Upéixa ajerure ramo íxupe ndaha'éiry xe rereko porã hagwã-rehe. Pende reko porã-rehe ae xe ajerure. Ndaha'éí ave he'i hagwã pende rexaháry: "Paulo renduhare oikwaa porã nipo Cristo rape rehegwa nhe'ẽ. Omombe'u porã nipo ra'e Paulo" nde'i ukaséi avave-pe. Pende reko porã-rehe Cristo reko-rami hagwã-rehe mate ajerure Nhandejáry-pe pende-rehe. Oĩ ramo jepe ore momba'e rei rei va'e, xe ae katu aipota pende reko porã meme ae joty peiko-vy.

⁸ Anhetegwa va'e meme amombe'u-ta. Ajehexa uka porãse-vy rei, ndikatúi xe apu. Anhetegwa va'e ndikatúi xe amboyke.

⁹ Upéa-gwi pene mbaraete ramo Hesu-rehe pejerovia tee-gwi orovy'a-ma va'erã pende-rehe kwéry. Nore mbaraetéi ramo jepe orovy'a arã joty pende-rehe. Orojerure rure Nhandejáry-pe pene mombaraeteve teve hagwã peiko hagwã heko tee-rupi.

¹⁰ Upe va'e-rehe aha peẽ-my kwatia. Agwahẽ e'y mbovy anhemonhe'ẽ teese peẽ-my arova uka hagwã pende reko peẽ-my. Upéixa ramo ndapogwereko asy va'erã pende ha-py aime jave. Nhandejáry réry-py inhe'ẽ mombe'uha ramo aiko peẽ-my. Ndaha'éí anhemonhe'ẽ asyse-gwi rei aiko upéixa peẽ-my. Pene pytygwõ hagwã peikwaa porãve hagwã inhe'ẽ aiko peẽ-my inhe'ẽ mombe'u-vy.

Paulo omondo omandu'aha

¹¹ Opa-tama xe nhe'ẽ ahaise va'e. Mixíve mate aha-ta peẽ-my xe re'yi kwéry. Tapeiko katu Cristo reko tee-rupi. Tapehendu porã katu xe remimombe'ukwe. Tapeiko peteĩxa onhondive. Pende py'agwapy reheve tapeiko onhondive. Upéixa peiko ramo Nhandejáry oĩ arã pene ndive. Ha'e nhande rayhuha, nhane mbopy'agwapy va'e voi ave.

¹² Pejotopa ramo, penhoanhuvã nhuvã pejoyhayhupa rei-vy.

Hesu reroviaha ko'a pygwa omandu'aha omondo uka-ta kwatia peẽ-my.

¹³ Nhandejáry Hesu Cristo tapende rovasa porã katu pende rexakwaa rei-vy. Tapene mandu'a meme katu Tupã Nhandejáry pende rayhuha-rehe. Tapene moirũ irũ katu Nhe'ẽ Marangatu tee va'e.

GÁLATAS

epístola de Paulo aos gálatas

Paulo omondo Galácia yvy pygwa-pe onhe'ẽ. Kwatia-rehe omondo

1 Hesu reroviaha Galácia yvy-py oiko va'e onhomboaty aty ha-rupi. Xe Paulo amondo-ta peẽ-my xe nhe'ẽ. Xe katu Hesu Cristo remimondo va'e. Ndaikói va'ekwe Hesu Cristo remimondo ramo teko rei nhe'ẽ-py. Ndoikói xe moingo va'ekwe Hesu Cristo remimondo ramo. Hesu Cristo ae xe moingo va'ekwe gwemimondorã. Xe moingo va'ekwe Nhandejáry ave Nhande ru gwemimondorã. Gwa'ýry Hesu Cristo omano rire, túvy omoingove jevy va'ekwe íxupe. Ha ko'ánga xe re'ýi kwéry, Hesu reroviaha va'e, entéro xe ndive oiko va'e gwive omondo-ta peẽ-my omandu'aha. ³ Tapende rovasa katu Nhandejáry Nhande Ru va'e pende rexakwaa rei-vy. Tapende rexakwaa rei katu Nhandejáry Hesu Cristo ave. Tapene mbopy'agwapy ave.

⁴ Ha Hesu Cristo onheme'ẽ va'ekwe ijukaharã-pe. Ojejuka uka rei va'ekwe omboyke hagwã nhandéhegwi nhane rembiapo vaikwe, nhane resende hagwã, ndajaikovéi-ma hagwã äygwa hekoha vai va'e reko-rupi. Nhandejáry Nhande Ru va'e remimbota-rupi ojapo upéa. ⁵ Upéa-gwi hembiaapo porã-gwi, tonhemomba'egwasu meme ete katu Nhandejáry opa e'ý reheve. Aipota upéa. Amém.

Cristo rehegwa nhe'ẽ porã peteixa

(Mt 7.15; Rm 16.17; 2 Co 11.2-4; Ef 5.6; Cl 2.8; 1 Ts 2.4; 2 Pe 2.1-3; 1 Jo 4.1)

⁶ Pene renói va'ekwe Nhandejáry pemoirũ hagwã íxupe, Cristo pende rexakwaa rei hagwã. Ha ko'ánga katu oĩ he'i va'e pende-rehe: "Sapy'a ojerovia-ma Nhandejáry-rehe. Ha ko'ánga katu pya'e oheja jevy-tama Nhandejáry-pe. Ojehesa rerova-tama outro kwéry-rehe, Cristo rehegwa nhe'ẽ porã omombe'u ambue va'e-rehe" he'i pende-rehe.

Upéa ahendu ramo, xe mondýi voi.

⁷ Upe va'e peẽ-my omombe'u ambue va'e: "Cristo rehegwa nhe'ẽ porã voi ore remimombe'u" he'i mo'ã omombe'u-vy. Ha ndaha'úi inhe'ẽ tee omombe'u va'e peẽ-my. Omombe'u joavy avy peẽ-my pene akã ombotarova rei-vy. Inhe'ẽ porã tee va'e ohekoviãrõse mo'ã peẽ-my. ⁸ Ha pejeapysaka katu xe nhe'ẽ-rehe. Cristo rehegwa nhe'ẽ porã peteixa. Oromombe'u va'ekwe peẽ-my Cristo rehegwa nhe'ẽ porã. Ha ko'ánga katu: "Ijapu ra'e ore remimombe'ukwe" oro'e jevy ramo peẽ-my, ivai arã. Oromombe'u ambue ramo peẽ-my, tore mon-

do katu ojéhegwi Nhandejáry ore mbohasa asy hagwã-py. Nhandejáry rembigwái yváy pygwa ave omombe'u ambue ramo peẽ-my, ivai arã. Omombe'u ambue ramo peẽ-my, tomondo katu íxupe ojéhegwi Nhandejáry ombohasa asy hagwã-py. ⁹ Oro'e hagwe-rami, ko'ánga ha'e jevy-ta peẽ-my. Oime ramo Cristo rehegwa nhe'ẽ porã pehendú e'ý hagwe-rami omombe'u va'e, tomondo katu íxupe ojéhegwi Nhandejáry ombohasa asy hagwã-py. ¹⁰ Upéixa anhe'ẽ pohýi ramo, ma'erã he'i xe-rehe: "Paulo he'i upéa oipota hapixa kwéry omboete íxupe-gwi" he'i mo'ã xe-rehe. Ha anhetegwa va'e katu nomombe'úi. Anhemboete ukase ae Nhandejáry-pe. "Teko rei remimbota-rupi oiko Paulo" he'i mo'ã xe-rehe. Nomombe'u porã xe rehegwa. Teko rei remimbota-rupi aiko vyteri ramo ra'e, ndaikói arã Cristo remimbota-rupi ra'e. Ndaikói arã ra'e a-rami Cristo rembigwái ramo.

Paulo oiko-ma Hesu Cristo remimondo ramo

(1 Ts 2.4)

¹¹ Xe re'ýi kwéry ha'e-ta peẽ-my. Cristo rehegwa nhe'ẽ porã, xe remimombe'u va'e, ndaha'úi voi teko rei akã gwigwa rei. Aipota peikwaa upéa. ¹² Cristo rehegwa nhe'ẽ porã ndoikóiry xe-vy omombe'u va'ekwe. Inhe'ẽ-py xe mbo'e va'ekwe ndoikóiry. Hesu Cristo ae oikwaa uka xe-vy va'ekwe onhe'ẽ porã omombe'u va'ekwe xe-vy. Upéa-gwi xe nhe'ẽ ndaha'úi teko rei akã gwigwa rei amombe'u.

¹³ Ha peẽ peikwaa voi xe rekokwe. Judeu kwéry xe rugwy re'ýi voi. Xe rekokwe judeu reko-rupi aiko ramo va'ekwe peikwaa voi. Xe ko areko asy va'ekwe aiko-vy Hesu reroviaha kwéry-pe, Nhandejáry rembiporavo va'e-pe. Xe poxy-vy voi areko asy va'ekwe íxupe kwéry. Ajukase mo'ã va'ekwe aiko-vy íxupe kwéry. ¹⁴ Ha ore rembypy ore ramói kwéry remimombe'ukwe gwive, ore rekoha, upéa ahendu porãmbaseve seve va'ekwe. Upéa-gwi heta xe re'ýi rugwy kwéry, xe jave ikaria'y va'e ohendu porã ramo ore ru he'i va'ekwe gwive, xe katu ahendu porãve voi. Judeu reko-rupi aikose voi va'ekwe.

¹⁵ Ha Nhandejáry katu omoĩ va'ekwe xe-vy xe rembiaporã xe reko e'ý ramo. Ha upéi katu xe renói va'ekwe xe rexakwaa rei-vy amoirũ hagwã íxupe. ¹⁶ Hemimbota-rupi ohexa uka va'ekwe xe-vy gwa'ýry amombe'u hagwã ta'ýry rehegwa nhe'ẽ judeu e'ý pa'ũ-rupi. Upe-ma ramo nanhombo'e mbo'úi xe rapixa kwéry ndive.

† 1:13 At 8.3; 26.9-11

¹⁷ Ndahái va'ekwe Jerusalém tetã-my anhombo'e hagwã Hesu remimondo va'e ndive. Upe-py Pedro oirũ ndive Hesu remimondo ramo oiko-ma xe renonderã. Ha ndahái joty va'ekwe anhombo'e hagwã hendive kwéry. Ha upéi katu aha pya'e ae íxugwi kwéry yvy akéno-py. Arábia yvy-py aha va'ekwe. Upe-gwi aju jevy ramo aha Damasco tetã-my. Upéa-gwi xe nhe'ẽ ndaha'úi teko rei akã gwigwa rei amombe'u.

¹⁸ Upe rire mbohapy ro'y rire aha Jerusalém-my. Pedro pohu-vy aha. Upe-py apyta. Quinze áry apyta hendive. ¹⁹ Ha outro kwéry Hesu remimondo va'e, avavepe ndahexái. Tiago Nhandejáry Hesu ryvy mante ahexa.

²⁰ Ko va'e kwatia-rehe amoĩ va'e anhetegwa voi. Nhandejáry resa-py amoĩ anhetegwa voi. Ndaxe apúi voi.

²¹ Ha upéi katu asẽ Jerusalém-gwi. Aha Síria yvy-rupi. Cilícia yvy-rupi aha ave. ²² Ha Judéia yvy-rupi katu Hesu reroviaha onhomboaty aty va'e ndaxe rexái voi.

²³ Ndaxe rexái ramo jepe, ohendu xe rerakwã: "Nhande kwéry Hesu reroviaha va'e gwive, Paulo nhane moingo asy va'ekwe jajehesa rerova e'ỹ hagwã mo'ã Hesu-gwi, jarovia e'ỹ hagwã mo'ã Hesu rehegwa nhe'ẽ porã. Ha ko'ánga katu ha'e ae Hesu rehegwa nhe'ẽ porã tee omombe'u oiko-vy" he'i xe mombe'u-vy hikwái. ²⁴ Upéixa ramo xe rerakwã rendu-vy omomba'egwasu Nhandejáry-pe hikwái.

Paulo oho Hesu reroviaha ruvixa ha-py

2 Upe rire, quatorze ro'y rire aha jevy va'ekwe Jerusalém tetã-my. Barnabé ndive aha va'ekwe. Ha Tito katu oho ave xe ndive. ^{†12} Ha Nhandejáry xevy oikwaa uka ra'e xe raperã. Upéa-gwi aha va'ekwe Jerusalém tetã-my. Orogwahẽ-ma ramo upe-py, aha Hesu reroviaha ruvixa ha-py. Ha'e kwéry anho ha-py aha amombe'u-vy. Hesu rehegwa nhe'ẽ xe remimombe'u judeu e'ỹ kwéry pegwarã, amombe'upa porã íxupe kwéry aikwaa uka-vy: "Ndopo-rami amombe'u judeu e'ỹ kwéry-pe" ha'e Hesu reroviaha ruvixa-pe. Ndaipotái he'i xe remimombe'u-rehe, xe remimombe'urã-rehe ave: "Ndaha'úi Hesu rehegwa nhe'ẽ tee va'e Paulo remimombe'u" ndaipotáiry he'i mo'ã xe-rehe upéa.

³ Oime ave xe ndive Tito xe ndive ou va'ekwe. Upéa ndaha'úi judeu kwéry va'e ore kwéry-rami. Grego va'e ae ha'e. Ha: "Iporã ereiko ore reko-rupi judeu kwéry reko-rupi. Iporã erenhepirekytĩ uka ore kwéry-rami" nde'íry joty íxupe.

⁴ Ha ndaipóri va'ekwe ore pa'ũ-rupi upe va'e he'i va'erã. Oike nhemi voi ra'e ore pa'ũ-my upéa he'i va'e. Upéa he'i va'e ndaha'úi Hesu reroviaha tee va'e. Omombe'u ra'anga anga rei va'e ae Hesu rehegwa nhe'ẽ porombotavyse-vy. Oike nhemi voi ra'e ore reko-ha rexa hagwã-rehe: "Hesu Cristo-rehe pejerovia-magwi, ma'erã ndapeikovéi-ma judeu kwéry reko-rupi?" he'ise ore-vy. "Judeu kwéry reko Nhandejáry rekoha voi" he'i ore-vy. "Ipokatu joty voi judeu kwéry nhe'ẽ

nhande-vy. Ndaijapýiry, anhetegwa joty" he'i. "Naiporãí peheja judeu kwéry rekoha peiko hagwã Hesu reko-rupi. Iporã katu Hesu reroviaha ohendu joty entéro yma gware Moisés remimombe'ukwe onhemopotĩ hagwã" he'i mo'ã ore-vy.

⁵ Upe-ma ramo pya'e oronhe'ẽ joko upéa he'i va'e-pe: "Iporã para'e ne nhe'ẽ" ndoro'úi voi íxupe kwéry. Oroipota pehendu meme Cristo rehegwa nhe'ẽ tee va'e penhemopotĩ tee hagwã. Onhe'ẽ ambue va'e peẽ-my ndoroipotáiry.

⁶ Ha Hesu reroviaha ruvixa va'e imandu'a porã hese va'e, ohendu xe nhe'ẽ. Ohendu-ma rire nonhemonhe'ẽi xe-vy: "A-rami ko erejapo va'erã. Upéixa ani erejapo teĩ" nde'íry xe-vy. Upe va'e huvixa oĩ hese imandu'a porã va'e. Oĩ omomba'egwasu va'e íxupe. Ha namomba'egwasuvéi íxupe ambue va'e kwéry-gwi. Nhandejáry-pe peteixa nhande rekoha. ^{†7} Ha upe va'e huvixa nonhemonhe'ẽi voi xe-vy. Okiriĩ rei ae oiko-vy. Mba'eve nde'íry xe-vy. He'i xe rembiapo-rehe: "Yma ome'ẽ va'ekwe Pedro-pe Nhandejáry hembiaporã. Judeu kwéry-pe mante oipota omombe'u Hesu Cristo rehegwa nhe'ẽ porã" he'i. "Ha ko'ánga katu Pedro-pe ome'ẽ hagwe-rami hembiaporã, ome'ẽ-ma ave kuri Paulo-pe nipo ra'e. Judeu e'ỹ kwéry-pe mante ae oipota omombe'u upe nhe'ẽ porã tee" he'i xe-rehe ojóupe. "Yma omombaraete va'ekwe Pedro-pe Nhandejáry imondo-vy judeu kwéry-pe Hesu remimondo ramo" he'i. "Ha ko'ánga katu Pedro-pe omombaraete hagwe-rami, omombaraete-ma nipo ra'e Paulo-pe ave imondo-vy judeu e'ỹ kwéry-pe Hesu remimondo ramo" he'i xe-rehe ojóupe. ⁹ Upe ramo Hesu reroviaha ruvixa va'e he'i xe-vy xe mongeta-vy. Upe va'e nhande ru-rami, nhande jekoha voi. Héry va'e Tiago, héry va'e Pedro ave, héry va'e João ave. Upe va'e he'i xe-vy: "Ne mondo hagwã nde poravo nipo ra'e Nhandejáry. Nde poravo ne mondo hagwã nhande kwéry e'ỹ va'e ha-py" he'i xe-vy. "Ore moirũ katu" he'i xe-vy Barnabé-pe ave. Upéi xe popyhy. Barnabé-pe oipopyhy ave. Oronho-moirũ-ma. He'i ore-vy: "Jarojoja katu nhane nhe'ẽ jaha hagwã" he'i. "Ore oroho va'erã nhande kwéry-pe nhe'ẽ mombe'u-vy. Ha peẽ katu peho va'erã nhande kwéry e'ỹ-pe Hesu Cristo rehegwa nhe'ẽ porã pemombe'u-vy" he'i ore-vy Hesu reroviaha ruvixa va'e. ¹⁰ Upéixa ramo nonhemonhe'ẽi voi ore-vy. Peteĩ mba'e mante omombe'u ore-vy: "A-py oĩ iporiahu va'e ore pa'ũ-my. Ani nde resarái hese kwéry-gwi" he'i ore-vy. "Upe iporiahu va'e-pe ame'ẽse meme va'e hemikotevẽ" ha'e íxupe kwéry.

Paulo ndojohu porã Pedro rembiapo

¹¹ Ha upéi katu Pedro ou Antioquia tetã-my. Oguhã ramo upe-py, nahembiaapo porã. Upéa-gwi ha'e íxupe: "Naiporãí ne rembiapo" ha'e íxupe. ¹² Pedro ogwahẽ ramo upe-py, okaru oĩ-vy Hesu reroviaha judeu e'ỹ va'e ndive. Ha upéi katu ogwahẽ ou-vy gwĩ Hesu reroviaha Tiago remimbou judeu kwéry va'e. Upe-ma ramo ndokarusevéi-ma Pedro judeu e'ỹ va'e ndive. Judeu

† 1:16 At 9.3-6 † 2:1 At 15

‡ 2:6 Dt 10.17

kwéry va'e ndive mante okaruse. Ndoipotái Tiago remimbou judeu va'e he'i íxupe: "Ne'írã oiko ramo judeu e'ý va'e judeu reko-rupi, naiporãí jakaru onhondive" he'i upéa ndoipotái. Pono he'i upéa, ndokaruvéi-ma onhondive Pedro. Onhombaja'o ja'o-ma okaru hagwã. Ikyhyje-gwi inhe'ërã-gwi onhondive ndokarusevéi-ma. ¹³ Ha nahembiapo porãí voi Pedro. "Iporã jakaru onhondive" he'i ramo jepe, ha'e ae katu ndokaruséiry onhondive. Okaru va'e-pe ombotavy. Upéa-gwi upe-py oí va'e judeu kwéry va'e, Pedro reko-ramima ave oiko. Ndokaruvéi-ma judeu e'ý va'e ndive. Upe ramo Barnabé jepe oipe'a-ma hekoha. Ojoeko rupipa-ma ho'a hikwái.

¹⁴ Upe-ma ramo ahexa hekoha: "Ndohovéi-ma nipo ra'e tape porã-rupi. Cristo rehegwa nhe'ë porã tee va'e nohendu porãvéi-ma nipo ra'e" ha'e xe jéupe. Upéa-gwi ha'e Pedro-uje. Atýra-py ha'e íxupe: "Nde ko judeu kwéry va'e. Nde judeu jepe, judeu e'ý reko-rupi ereiko ave. Ndereikovéi-ma voi judeu reko-rupi anho. Upéixa ramo, ma'erã po eremoingose judeu reko-rupi judeu e'ý va'e-pe" ha'e íxupe. "Nde ko ndereikovéi-ma voi judeu reko-rupi" xe ha'e Pedro-pe.

Hesu Cristo-rehe jajerovia-ma ramo, "Nde py'a potí-ma" he'i va'erã nhande-vy Nhandejáry

(Mt 16.24; Rm 3.21-31; 6.6-7)

¹⁵ Ore ramói kwéry ko judeu kwéry voi. Moisés amyří remimombe'ukwe tekoha kwaaha voi ore. Ndooroikói voi judeu e'ý rekoha-rupi. Ha ore arandu ramo jepe, Moisés amyří he'i va'ekwe orojapo ramo jepe, "Nde py'a potí-ma" nde'íry joty va'erã ore-vy Nhandejáry. Hesu Cristo-rehe orojerovia-ma ramo ae, "Nde py'a potí-ma" he'i va'erã ore-vy. Upéixa ramo ore orojerovia-ma va'ekwe Hesu Cristo-rehe, "Pende py'a potí-ma" he'i hagwã ore-vy Nhandejáry.

Jajerovia-ma ramo hese, nhande py'a omopotí-ma va'erã. Ha nhande nhandemopotí uka reise ramo Moisés amyří remimombe'ukwe gwive rei nhahenduvy, nanhane mopotíry va'erã joty. Upéa he'i voi Nhandejáry nhe'ë:

"Gwí Moisés amyří remimombe'ukwe gwive jajapo ramo jepe, Ipy'a potí-ma, nde'íry va'erã joty nhande-rehe Nhandejáry" he'i.

Upéixa he'i Nhandejáry nhe'ë kwatia-rehe omoí va'ekwe. ¹⁷ Pejeapysaka katu xe nhe'ë-rehe. Orojerovia-ma ramo Hesu Cristo-rehe, "Ipy'a potí-ma" oroipota va'ekwe Nhandejáry he'i ore-rehe. Upe ramo oronhemopotí hagwã mo'ã, ndorojapovéi-ma va'ekwe Moisés remimombe'ukwe gwive. Judeu rekoha-rupi ndoroikovéi-ma va'ekwe. Judeu e'ý va'e-ramima oroiko. Upe tekoha kwaa e'ý va'e-ramima oroiko va'ekwe. Upéixa ramo oí ore-rehe he'i va'erã mo'ã: "Hesu Cristo-rehe ojerovia-gwi, ndojapovéi yma gware reko. Ojejavý nipo ra'e. Hesu Cristo para'e ombojejavý va'e íxupe" he'i va'erã mo'ã ore-rehe. Ha nomombe'u porãí ojóupe. Hesu Cristo ko ndaha'éí voi ore mbojejavý-harã. ¹⁸ Xe ko anhemopotí ukase-vy mo'ã ndajapovéi-

ma va'ekwe Moisés remimombe'ukwe. Aikose joty Hesu reko-rupi. Ha ko'ánga katu xe ha'e ramo: "Ajapo jevy-ta Moisés he'i va'ekwe gwive Nhandejáry he'i hagwã xe-vy, nde py'a potí-ma". Upe va'e ha'e ramo, ndaikovéi-ma va'erã Hesu reko-rupi. Ajejavý tee-ma va'erã. ¹⁹ Yma ajapose ramo jepe Moisés remimombe'ukwe tekoha, ndajapopái joty. Xe py'a ky'a joty. He'i va'ekwe upe tekoha nhe'ë:

"Peteí teí upe tekoha nhe'ë gwive nderejapopái ramo, nde py'a ky'a reheve joty eremano va'erã" he'i. Ha ko'ánga katu amano va'ekwe-rami amoirú-ma Cristo-pe. Upéa-gwi ndaipokatuvéi-ma xe-rehe upéa yma gware nhe'ë. Xe-vy yma gware nhe'ë ijapy-ma. Ndaha'évéi-ma xe-vy gwarã. Ndaikovéi-ma upe tekoha anho-rupi. Nhandejáry nhe'ë ahendu porã hagwã upe va'e tekoha nhe'ë anho nahenduvéi-ma. Ha Cristo katu omano va'ekwe kurusugwasu-rehe. Upéi peteíxa amoirú-gwi íxupe, amano va'ekwe-rami aiko hendive áy. ²⁰ Upéixa xe aiko. Xe ae xe arandu-rupi rei katu ndaikovéi-ma. Cristo xe moingove va'ekwe-rupi ae aiko. Xe py'a-py oí inhe'ë. Ha'e xe rayhu-gwi xe-rehe ijukaharã-pe onheme'ë va'ekwe. Ajerovia-gwi hese, Nhandejáry ra'y-rehe, aiko porã ko'ánga ko yvy-rupi. ²¹ Upéixa ramo xe mopotíse ramo Nhandejáry, "Xe ndaipotáí voi xe-vy hemime'ëse" nda'e mo'áiry íxupe. "Upe tekoha-rupi anho jaiko rei ramo, nhandemopotí porã-ma va'erã" ndaja'éiry arã nhandéjehe. Ja'e ae ramo nhandéjehe, "Upe tekoha-rupi anho jaiko rei ramo, nhandemopotí porã-ma va'erã" ja'e ramo, omano rei arã ra'e Cristo.

Gwí Moisés remimombe'ukwe tekoha renduha onhemopotí ukase rei mo'ã

(Rm 4.1-3; Gl 2.16; 5.2-4; Fp 3.9)

3 Pejeapysaka katu xe nhe'ë-rehe, xe re'ýi kwéry, Galácia pygwa va'e. Peë pene arandu e'ý va'e. Ki-va'e po pene mbotavy ra'e? Oromombe'u porã va'ekwe peë-my Hesu Cristo kurusugwasu-rehe omano hagwe. Upéa-gwi peë-my oromombe'u va'e pehexa vérami. Pehexa vérami Hesu ojejuka ramo nhande rovasa hagwã. Ha ko'ánga kiva'e po pene mbotavy ra'e pehendu e'ý hagwã anhetegwa va'e. ² Pemombe'u katu xe-vy Nhe'ë Marangatu tee va'e omboumaha peë-my. Moisés remimombe'ukwe-rupi peikose mo'ã jave, Nhandejáry ombou tipo peë-my araka'e Nhe'ë Marangatu tee va'e-pe? Nomboúi voi araka'e peë-my. Perovia-magwi ae Hesu Cristo rehegwa nhe'ë porã ombou-ma va'ekwe peë-my. ³ Pende tavy voi nipo ra'e. Ha Nhe'ë Marangatu tee va'e katu pende py'apy-py oiko rire, tape porã-rupima peho peiko-vy. Ha ko'ánga katu peë ae pene arandu-rupi napende reko agwyje mo'ávéi-ma. Moisés amyří remimombe'ukwe tekoha-rupi peikose ramo mo'ã, napegwahë mo'ái Nhandejáry oiko ha-py. Nhe'ë Marangatu tee va'e e'ý reheve napegwahë mo'ái upe-py. Napende reko agwyje mo'ávéi-ma. Upéa-gwi pende tavy voi peiko-vy. ⁴ Upe tekoha-rupi peikose ramo mo'ã penhemopotí hagwã mo'ã, oiko rei arã pende py'a-py Nhe'ë Marangatu tee

va'e ra'e, pejerovia rei arã Hesu-rehe ra'e. ⁵ Ha Nhandejáry katu pene rexakwaa rei va'ekwe ime'ë-vy Nhe'ë Marangatu tee va'e. Ojapo porã uka peë-my va'ekwe jahexa e'ÿ va'e. Hexapyrã-rupi nahembiapo porã pene pa'ũ-my upe tekoha-rupi anho peikose ramo mo'ã. Perovia-magwi ae Hesu Cristo rehegwa nhe'ë porã, hembiaapo porã peë-my va'ekwe. ⁶ Upéixa voi he'i Nhandejáry nhe'ë kwatia-rehe hemimoĩgwe:

"Ha Abraão katu ogwerovia-ma Nhandejáry-pe. Upéa-gwi Ipy'a potĩ-ma, he'i hese Nhandejáry." †

Upéixa he'i Nhandejáry nhe'ë.

⁷ Upéixa ete Abraão amyřĩ reko-rupi jaiko ãy nhande jarovia va'e. Ikente e'ÿ ramo jepe, Abraão rekoha-rupi joty peiko ramo, ta'ÿry-rami joty pepyta. "Ta'ÿry tee voi peë. Judeu e'ÿ ramo jepe, ta'ÿry tee voi peë" he'i Nhandejáry nhande-rehe. Aipota peikwaa upéa. ⁸ Yma ete va'ekwe opy'a-py he'i Nhandejáry judeu kwéry e'ÿ-rehe: "Ojerovia-ma ramo xe ra'y-rehe, xe remimondorã-rehe, Pende py'a potĩ-ma, ha'e va'erã íxupe" he'i Nhandejáry. Upéixa voi he'i Nhandejáry kwatia nhe'ë. Ha upéi katu he'i va'ekwe Abraão-pe Nhandejáry:

"Entéro ko vvy-py oĩ va'e-pe gwive ahovasa va'erã. Xe reroviaha gwive hikwái nde xe rerovia hagwe-rami ahovasa va'erã íxupe kwéry" ††

he'i Abraão-pe Nhandejáry. Upéixa ohexa uka va'ekwe Abraão-pe gwembiaporã. Hesu Cristo renonderã ave omombe'u íxupe va'ekwe. Upéixa voi he'i Nhandejáry nhe'ë. Ha upéi katu Abraão ogwerovia-ma va'ekwe Nhandejáry-pe. Upéa-gwi ohovasa íxupe Nhandejáry. ⁹ Upéixa ramo ãygywa entéro heroviaha gwive, Abraão rovasa hagwe-rami, ohovasa va'erã íxupe kwéry ave.

¹⁰ Ha Moisés remimombe'ukwe tekoha-rupi rei oikose mo'ã va'e-pe gwive ndohovasa mo'ãi Nhandejáry. A-rami he'i Nhandejáry nhe'ë:

"Ohendu e'ÿ va'e entéro Moisés omoĩ va'ekwe gwive kwatia-rehe, mombyry omondo va'erã íxupe ojéhegwi Nhandejáry" ‡

he'i. Upéa-gwi entéro he'i va'e gwive: "Pende py'a potĩ-ma, he'i va'erã nhande-rehe Nhandejáry upe tekoha-rupi anho rei jaiko ramo" he'i mo'ã. Upe va'e-pe katu mombyry omondo va'erã Nhandejáry ojéhegwi.

¹¹ He'i ave Nhandejáry nhe'ë:

"Xe rerovia-gwi, nde py'a potĩ-ma, he'i hese va'e Nhandejáry, upe va'e Nhandejáry ndive oiko va'erã" †† he'i. Upéa-gwi gwĩ upe tekoha-rupi anho rei oikose va'e: "Nde py'a potĩ-ma" nde'íry nipo hese ra'e Nhandejáry. ¹² Gwĩ upe tekoha-rupi anho rei oikose va'e nde'íry: "Jarovia katu Nhandejáry-pe nhane resende hagwã" nde'íry voi. Oipota mo'ã Nhandejáry oresende íxupe, Moisés he'i va'ekwe gwive ohendupase-gwi mo'ã. Ha upéa nde'íry Nhandejáry nhe'ë. He'i ae:

"Upe peteĩ teĩ Moisés he'i va'ekwe gwive rendupa ete va'e katu oiko va'erã Nhandejáry ndive" †† he'i. Ha ojevavy e'ÿ va'e ndoikói voi gwembiapo-rehe anho onhemopotĩ hagwã.

¹³ He'i jevy Nhandejáry nhe'ë:

"Jahexa ramo vvyra-rehe ojejuka va'ekwe, ndaija'eĩ voi nipo hese ra'e Nhandejáry. Upe va'e Nhandejáry remimbojevvy va'e voi, ja'e omano va'ekwe-rehe" ††† he'i Nhandejáry nhe'ë hekoha vai va'e-rehe, vvyra-rehe ojejuka va'e. Yma nhande ave jaiko vai va'ekwe. Entéro Moisés he'i va'ekwe gwive jajapose ramo mo'ã, Nhandejáry remimbojevvy va'ekwe-rami jaiko va'ekwe. Upéa-gwi Cristo nhane resende va'ekwe ani hagwã: "Moisés amyřĩ he'i va'ekwe gwive rendupa e'ÿ va'e voi upe va'e" he'i nhande-rehe. "Upe va'e Nhandejáry remimbojevvy va'e voi upe va'e" nde'íry hagwã nhande-rehe, nhane resende va'ekwe Cristo. Ha'e katu Nhandejáry remimbojevvykwe-rami omano va'ekwe kurusu-rehe. Nhande rekovia omano. Nhande kwéry e'ÿ-pe jepe ohovasa hagwã omano va'ekwe. Abraão rovasa hagwe-rami ohovasase ave judeu e'ÿ va'e-pe, Cristo reroviaha-pe gwive. Nhande-rehe omano va'ekwe ou hagwã nhande-vy Nhe'ë Marangatu tee va'e. "Ou va'erã" nde'íry va'ekwe hese Nhandejáry.

He'i tee va'ekwe nokambia mo'ãi voi Nhandejáry

He'i tee va'ekwe nokambia mo'ãi voi Nhandejáry

¹⁵ Ko'ánga xe re'ÿi kwéry, Hesu reroviaha va'e, aikwaa uka-ta peë-my arandu rehegwa nhe'ë, vvyropy rehegwa nhe'ë-rami. Nhamoporã ramo nhane nhe'ë ojóupe, nhamoĩ va'e kwatia-rehe nhane nhe'ë nhande apu e'ÿ hagwã ojóupe. Upe rire nhamoporã va'ekwe ndikatúi nhakambia jevy. Nhamoporãmba rire ndikatúi nhamoĩve va'e kwatia-rehe nhakambia hagwã mo'ã nhamoporã va'ekwe. ¹⁶ Upéixa ete okambia e'ÿ va'erã omoĩ va'ekwe Nhandejáry. Nde'íry va'ekwe Abraão amyřĩ-pe. He'i tee va'ekwe, nokambia mo'ãiry. Ha Nhandejáry katu he'i tee va'ekwe Abraão amyřĩ-pe: "Xe orohovasa va'erã" he'i. "Ne remiarirõ joapyri pyri-pe" he'i. "Ahovasa va'erã" nde'íry Abraão-pe, omoĩ porã-vy íxupe onhe'ë. Hemiarirõ kwéry-pe nde'íry. Peteĩ hemiarirõ-pe mante "Orohovasa va'erã" he'i ae. Cristope he'i voi. †††¹⁷ Ha ãy katu pejeapysaka katu xe nhe'ë-rehe. Omoporã va'ekwe katu okambia e'ÿ va'e Nhandejáry. Yma ete va'ekwe Nhandejáry omoporã-ma ramo onhe'ë Abraão amyřĩ-pe: "Naxe apu mo'ãĩ" he'i, "Ahovasa va'erã íxupe" he'i Abraão amyřĩ-pe. Yma ete voi he'i va'ekwe upéa. Ha upe rire katu, heta eterei ro'y rire, quatrocentos e trinta ro'y rire, ore ramói kwéry Moisés remimombe'ukwe-rupi oiko va'ekwe. Upéa-gwi: "Okambia nipo ra'e Nhandejáry gwembiaporã. Ijapu nipo Abraão-pe ra'e. Ojapo va'erã he'i va'ekwe, ndojapo mo'ãiry" oĩ he'i va'e mo'ã. Ha omombe'u mo'ã upéa. Hemikambia e'ÿ va'erã voi Nhandejáry rembiaporã. Ndaijapúi va'e voi ko Nhandejáry. ¹⁸ Ha'e katu: "Ha Moisés amyřĩ remimombe'ukwe-rupi ereiko-gwi, ame'ë va'erã nde-vy nde-vy gwarã" nde'íry voi nhande-vy. Upéa-rehe yma he'i va'ekwe Abraão amyřĩ-pe: "Ame'ë rei va'erã nde-vy nde-vy gwarã. Xe orohexa kwaa rei va'erã" nde'íry va'ekwe íxupe Nhandejáry. Ha "Moisés amyřĩ nhe'ë gwive katu erejapopa-gwi, ame'ë va'erã nde-vy nde-vy gwarã" nde'íry voi íxupe. "Ame'ë rei va'erã" he'i ae íxupe Nhandejáry.

† 3:6 Gn 15.6 †† 3:8 Gn 12.3 † 3:10 Dt 27.26 †† 3:11 Hc 2.4 †† 3:12 Lv 18.5

††† 3:13-14 Dt 21.23 ††† 3:16 Gn 12.7 § 3:17 Êx 12.40

Ko'ánga amombe'u-ta peë-my Moisés amyří he'i hagwe regegwa nhe'ë
(Rm 3.20; 5.20-21)

¹⁹ Oĩ he'i va'e mo'ã: "Nome'ëi ramo nhande-vy Nhandejáry nhande-vy gwarã Moisés amyří nhe'ë nhahendu ramo ra'e, nhane ramói kwéry oiko rei arã voi ra'e Moisés remimombe'ukwe tekoha-rupi oiko rire" oĩ he'i va'e mo'ã. Ha ndaha'ëi upéixa.

Yma araka'e Nhandejáry oipota nhane ramói kwéry upe tekoha-rupi oiko. Oipota he'i ójehe tekoha e'ý-rupi oiko ramo: "Ndajaikovéi-ma voi upe tekoha porã-rupi. Jajevy eterei-ma nipo ra'e jaiko-vy" he'i ójehe. Oipota Nhandejáry nhane ramói kwéry upe tekoha-rupi oiko Cristo peve. Upéi Cristo oiko va'ekwe ko yvy-py. Ha'e-ma Abraão remiarirõ voi. Hesegwa nhe'ë Nhandejáry nde'i reíry va'ekwe Abraão amyří-pe. Cristo oiko rire, Nhandejáry ndoipotavéiry oiko upe tekoha-rupi onhemopotĩ hagwã mo'ã hikwái. Cristo oiko rire, ijapy-ma voi upe tekoha. Ha Nhandejáry katu nombo'e ranhéi voi va'ekwe upe tekoha-py ore ramói kwéry-pe. Ombo'e ypy araka'e yváy pygwa-pe ranhe. Upéi upe yváy pygwa ombo'e Moisés amyří-pe. Upéi Moisés ombo'e va'ekwe ore ramói kwéry-pe. Ha Abraão amyří-pe katu nomombe'úi upéixa. Ndaipóri va'ekwe ohendu uka va'e. Ha'e ae ohendu va'ekwe Nhandejáry nhe'ë. Ha Nhandejáry katu nde'íry yváy pygwa-pe. Outro yvypóry-pe nde'íry. Íxupe anhóte ae he'i: "Xe orohovasa va'erã" he'i Abraão-pe araka'e.

²¹ Ha oĩ he'i va'e mo'ã katu: "Nhandejáry omoingo va'ekwe nhane ramói kwéry-pe Moisés he'i hagwe-rami. Aipo ramo naimbaraetevéi-ma Abraão-rehe he'i tee íxupe va'ekwe. Ndaipokatuvéi-ma hese he'i íxupe va'ekwe. Ogwerova rova para'e gwemimombe'u Nhandejáry" he'i mo'ã hese. Ndaha'ëiry upeixagwa. Ogwerova rova e'ý va'e gwemimombe'u. Pejeapysaka katu xe nhe'ë-rehe. Nhandejáry nde'íry nhande-vy: "Moisés remimombe'ukwe-rupi peiko-gwi, pende py'a potĩ-ma" nde'íry voi. Upéa-gwi hendive nhane moingove meme hagwã, nanhane moingóiry upe tekoha-rupi. Upéa-rehe oipota nhande jarovia he'i va'ekwe nhandemopotĩ uka tee hagwã. "Cristo reroviaha gwive aresende va'erã tekoha vai-gwi" he'i Nhandejáry. He'i ave Nhandejáry kwatia nhe'ë:

"Upe tekoha vai, he'i, entéro ko yvy-rupi jaiko va'e-rehe gwive ipu'aka nhane moembiapo vai hagwã" he'i Nhandejáry kwatia nhe'ë. Upéa-rehe oipota jarovia he'i va'ekwe jajevy va'e gwive.

Moisés remimombe'ukwe-rupi

nhande-rehe onhangareko va'e-rami jaiko va'ekwe,

Cristo ojekwaa peve

²³ Yma va'ekwe jaiko Moisés remimombe'ukwe tekoha-rupi. Jajapose va'e rei ndajajapóiry va'ekwe. Upe yma gware rekoha-rupi jaiko vyteri ramo, nhande-rehe

onhangareko va'e-rami jaiko va'ekwe. Ha upe rire katu Nhandejáry oikwaa uka nhande-vy jarovia-gwi jaikoveha. ²⁴ Upéixa ramo, yma Moisés remimombe'ukwe-rupi jaiko rei ramo, tekoha porã-py nhane mbo'e va'e-rami jaiko va'ekwe. Nhande reko-rehe onhangareko va'e-rami jaiko va'ekwe. Upéixa jaiko va'ekwe Cristo ojekwaa peve he'i hagwã nhande-vy: "Pende py'a potĩ-ma Cristo-rehe pejerovia-gwi" he'i hagwã Nhandejáry nhande-vy. ²⁵ Ha ko'ánga katu jajerovia jaiko-vy Cristo-rehe. Moisés nhe'ëgwé-rupi anho nhandemopotĩ hagwã mo'ã ndajaikovéiry va'e. Upe tekoha-rupi, nhande-rehe onhangareko rei va'e-rami, ndajaikovéiry.

Peteixa pemoirũ-gwi Cristo-pe, peiko Abraão remiarirõ-rami

(Jo 1.12-13; Ef 1.5)

²⁶ Ha ko'ánga katu Cristo Hesu-rehe pejerovia-gwi, peiko-ma Nhandejáry re'ýi ramo. Pemoirũ-ma peteixa íxupe. ²⁷ Peteixa pemoirũ hagwã íxupe, pene mongarai va'ekwe. Pemoirũ-gwi íxupe peiko ãy ha'e-rami. ²⁸ Upéixa ramo enterove va'e-pe Nhandejáry ogwereco peteixa. Oĩ judeu kwéry va'e. Oĩ judeu kwéry e'ý va'e ave. Oĩ onhemomba'apo va'e ogwerekoseha-rami ogwereco íxupe va'e-rami oiko. Oĩ omba'apo va'e oje-hente ave. Oĩ kwimba'e, oĩ kunha ave. Ha Nhandejáry katu nhande kwéry-pe nhande rereco peteixa. Peteixa pemoirũ-magwi Cristo Hesu, peiko ãy peteixa onhondive. ²⁹ Cristo-pe pemoirũ-gwi, peiko ãy Abraão remiarirõ-rami. Upéa-gwi, perovia-gwi, peë-my ave ome'ë va'erã Nhandejáry Abraão remiarirõ pegwarã.

Nhane mitã-rami jaiko va'ekwe

(Rm 8.14-17)

4 Ko'ánga amombe'u jevy-ta peë-my arandu regegwa nhe'ë mitã regegwa nhe'ë-rami. Nhande ra'y nhane mba'e jaryrã voi. Íxupe gwarã nhame'ë va'erã íxupe. Ha imitã vyteri ramo katu nanhame'ëi va'e íxupe íxupe gwarã. Mixĩ vyteri jave nhane rembigwái rei ramo oiko. ² Imitã ramo oĩ hese onhangareko va'e. Oĩ ave ima'erã-rehe onhangareko va'e. Ha ogwahẽ-ma ramo ima'erã ome'ë íxupeha áry, túvy omboypy íxupe áry hagwe-py ogwahẽ-ma ramo, nhame'ë va'e íxupe íxupe gwarã. ³ Upéixa ete nhande ave nhane mitã-rami jaiko va'ekwe. Nhandejáry kwaa e'ýha voi nhande. Ipu'aka va'ekwe nhande-rehe ko yvy járy kwéry, Nhandejáry e'ý va'e, gwĩ onhembojáry rei va'e ko yvy-rehe. ⁴ Ha upéi katu ogwahẽ ramo Hesu áry ojekwaa hagwã, ombou va'ekwe Nhandejáry nhande-vy. Gwa'ýry ombou va'ekwe. Isyrã-pe ombou va'ekwe íxupe. Judeu rekoha-rupi oiko hagwã nhane pa'ũ-rupi ombou. Upéixa omoingo íxupe judeu rekoha-rupi. Gwĩ onhemopotĩ ukase-vy mo'ã judeu rekoha-rupi rei oiko va'e katu, hesendeharã voi katu ha'e. Ou e'ý mboyye upe tekoha nhe'ë ipokatu joty nhande-rehe. Ha ko'ánga katu ipogwy-py ndajaikovéi hagwã ha'e nhane resende va'ekwe Nhandejáry ra'y ramo jaiko hagwã.

⁶ Upéixa ramo Nhandejáry ra'y ramo jaiko. Ha Nhandejáry katu ombou va'ekwe Hesu Nhe'ë Marangatu

oiko hagwã nhande py'apy-py. Upéa-gwi Nhandejáry re'ýi ramo jaiko: "Jaiko-ma voi Nhandejáry ra'y ramo" ja'e nhandejéupe. "Xe Ru" ja'e nhahenói-vy íxupe, nhane monhe'ë-gwi Nhe'ë Marangatu tee va'e. ⁷ Upéa-gwi ndereikovéi-ma ójehe ipu'aka e'ý va'e-rami. Ne mbo'e-gwi Nhe'ë Marangatu tee va'e, nde pu'aka ndéjehe. Nhandejáry ra'y ramo ae ereiko-ma. Nhandejáry ra'y kwéry ramo ereiko-gwi, gwa'yry pegwarã nde-vy ome'ë va'erã ave.

Paulo ojapura Galácia yvy pygwa-rehe
(2 Co 11.3-4; 1 Pe 1.14)

⁸ Yma araka'e ndapeikwaái voi Nhandejáry-pe. Upéa-gwi Nhandejáry e'ý va'e ae pereko araka'e pende reko járy ramo. ⁹ Ha ko'ánga katu: "Peikwaa-ma Nhandejáry-pe" ja'e. "Pende kwaa-ma Nhandejáry" ja'e katu ave. Áy pende kwaa-ma voi Nhandejáry. Ma'erã pejehesa rerovase jevy ko yvy járy kwéry héry va'e-rehe? Gwí va'e nomandái va'e pende-rehe. Omanda rei va'e pende-rehe. Upéa-gwi ma'erã pejehesa rerovase jevy rei hese? Ma'erã po peipota omanda jevy mo'ã pende-rehe hikwái? ¹⁰ Ha peë ae pene remimboetese ae pemboete. Ko'ánga peje a-rami: "Oí áry nhane remimboete va'e, oí jasy nhamboete va'e, oí arete nhamboete va'e, oí ro'y nhamboete va'e" peje rei. Upéa rehegwa-rehe pepena eterei. Ma'erã po pepena hese? Penhemopotí ukase mo'ã para'e. Pepena ramo, pejehesa rerova ukase para'e Nhandejáry-gwi. Upéa pejapo ramo, ndapeikovéi-ma Nhandejáry remimbota-rupi. Peipota para'e omanda jevy pende-rehe ko yvy járy kwéry. ¹¹ Upéa-gwi xe ajapura pende-rehe. Amombe'u rei voi nipo ra'e peë-my Hesu Cristo rehegwa nhe'ë porã.

¹² Xe re'ýi kwéry, xe ndaikovéi judeu reko-rupi va'ekwe nde reko-rupi aiko hagwã. Ko'ánga xe ndaipotái peiko jevy xe rekokwe-rupi. Ndapejapo vaíry xe-vy va'ekwe. Xe rereko porã katu ae va'ekwe. ¹³ Xe rasy va'ekwe. Xe rasy-gwi apyta pene pa'ũ-my. Upéa-gwi xe ranhe amombe'u peë-my va'ekwe Hesu rehegwa nhe'ë porã. Upéa peikwaa voi. Xe rasy voi. Xe rete rasy ndapejohu porã. Xe rasy ramo jepe: "Omombe'u ra'anga anga rei Paulo" ndapejéi xe-rehe. Naxe mbojevýi va'ekwe. Xe rerohory katu va'ekwe agwahë ramo. Nhandejáry rembigwái, yváy pygwa va'e-rami xe rerohory katu. Cristo Hesu pemboeteha-rami ave xe mboete. Napenhembohorýry xe-rehe. ¹⁵ Pene pa'ũ-my xe aime ramo: "Iporã porã nhande-vy" peje va'ekwe. Pevy'a eterei voi va'ekwe xe-rehe. Pene pa'ũ-my xe aime ramo, pende resa jepe peme'ëse va'ekwe xe-vy xe resarã. Pende pu'aka hagwãixa mo'ã xe-vy peme'ëse va'ekwe. Xe remikotevë gwive peme'ëse xe-vy. Upéixa ahendu voi va'ekwe xe rayhu teeha. Upéa-gwi amombe'u peë-my pende rekoharã. ¹⁶ Ha áy katu ma'erã ndapevy'avéi-ma? Anhetegwa va'e mante amombe'u peë-my va'ekwe. Upe ramo, ma'erã peje xe-rehe: "Paulo ndaija'evéi-ma nhande-rehe".

¹⁷ Ha gwí Hesu rehegwa nhe'ë porã omombe'u ambue va'e katu pene mboete ra'anga anga rei va'e. Ndoipotavéi peë xe moirũ. Oipota pene mandu'a porã

hese. Onhemboete ukase peë-my. ¹⁸ Ha naiporã pende rekombo'e rei xe moirũ e'ý hagwã. Iporã ae nhandemboete meme onhondive jaiko porã meme hagwã. Pene pa'ũ-my xe aime ramo, iporã nhandemboete. Xe aime e'ý ramo jepe, iporã nhandemboete meme joty. ¹⁹ Amombe'u-ta peë-my, xe re'ýi kwéry, pe-teí nhe'ë. Kunha imemby-tama ramo, ohendu-ma gwasy oiko hagwã mitã'i. Upéixa voi xe ave ahasa asy kunha-rami. Ajapura kunha-rami. Aipota eterei Cristo rekoha-rupi peiko porãve ráve hagwã, peteíxa pemoirũ hagwã íxupe. Ko'ánga ajapura pende-rehe. Pene pa'ũ-my áy aimese mo'ã. Áy anhomongetase mo'ã pene ndive. Ajapura verei pende-rehe. Mba'éixa po agwahë-ta apombo'e hagwã? †

Mokõi kunha rehegwa nhe'ë héry va'e Agar, Sara ave

²¹ Ha peë katu penhemopotí hagwã mo'ã Moisés he'i va'ekwe-rupi peikose jevy-ma. Pemombe'u katu xe-vy. Ma'erã po ndapeikwaái voi he'ise va'ekwe. ²² Yma omoí va'ekwe kwatia-rehe a-rami:

"Ha Abraão katu mokõi oiko ta'yry. Tyke'yry Abraão rembigwái memby. Ha tyv'yry katu Abraão rembireko tee memby. Hembigwái e'ý va'e memby voi" †† he'i.

²³ Tyke'yry hembigwái memby va'e oiko túvy oipota ha-rupi oiko. Ha tyv'yry katu Nhandejáry he'i hagwe-rami voi oiko. Hemimbota-rupi oiko. ²⁴ Upe mokõi kunha, Abraão ra'y sy va'e, héry va'e Agar, Sara ave. Upe mokõi kunha rehegwa nhe'ë-rami oikwaa uka nhandevy Nhandejáry jaikoha. Nhande rekoha oikwaa uka ta'yry-rami jaiko ramo. Tembígwái-rami jaiko ramo ave oikwaa uka nhande rekoha. Nhande tembígwái-rami jaiko va'e jaiko Agar nhande sy voi va'e-rami. Ha imemby kwéry katu ndaipu'akái ójehe. Tembígwái-rami voi oiko. Upe kunha héry va'e Agar he'ise Sinai vvyaty-pe. Upe vvyaty oí Arábia yvy-py. Upe-py ore ramói ohendu ppy va'ekwe Moisés remimombe'ukwe. Upéi ndaipu'akái ójehe. Tembígwái-rami oiko hikwái. Upe kunha Agar héry he'ise ave áygwa-pe, Jerusalém tetã mygwa-pe. Ha'e isy kwéry ramigwa. Upe tetã mygwa imemby ramigwa. Ndaipu'akái ójehe. Onhemopotí ukase mo'ã Moisés remimombe'ukwe-rupi oiko-gwi. Upéa-gwi iky'a joty ipy'a. ²⁶ Ha upe kunha ambue va'e héry va'e Sara he'ise nhande-vy. Jerusalém yvategwa pegwarã-pe he'i. Hesu reroviaha isy ramigwa oiko Sara. Nhande kwéry imemby ramigwa voi. Upe yvate gwarã-rehe ndaipu'akáiry tekoha vai.

²⁷ Upe mokõi kunha rehegwa nhe'ë jaikwaa porã hagwã omoí va'ekwe kwatia-rehe Nhandejáry. A-rami omoí va'ekwe:

"Nde ko ne memby e'ý va'e, evy'a katu eiko-vy. Ne'írã vyteri erehendu mba'asy ne memby hagwã jave, evy'a katu. Esapukái ave katu erevy'a-gwi. Iména va'e remiarirõ heta va'erã. Ha iména rembieja, oména ndive oiko jevy ramo, hetave tave va'erã hemiarirõ". ‡ Upéixa voi he'i Nhandejáry nhe'ë.

† 4:19-20 Cl 2.8-23 †† 4:22 Gn 16.15; 21.2 ‡ 4:27 Is 54.1

²⁸ Ha Sara memby, héry va'e Isaque, oiko-ma va'ekwe Nhandejáry he'i hagwe-rupi. Ha ko'ánga, xe re'ýi kwéry, nhande ave jaiko ha'e-rami. Nhandejáry he'i hagwe-rupi jaiko. ²⁹ Yma va'ekwe tyke'ýry, túvy oipota ha-rupi oiko va'ekwe, omoingo asy va'ekwe gwyv'ýry-pe Nhandejáry nhe'ë marangatu-rupi oiko va'ekwe. Yma ko'ánga ete peve ojehu ko'ã va'e. Omoingo asy joty Nhandejáry nhe'ë marangatu-rupi oiko va'e-pe. ³⁰ Pejeapysaka katu Nhandejáry nhe'ë-rehe kwatia-rehe omoí va'e-rehe:

"He'i Sara oména-pe, Emosë katu ne rembigwái kunha va'e. Imemby reheve emondo. Ne rembireko tee voi xe. Xe memby pegwarã katu ani ereme'ë ne rembigwái memby-pe, he'i Abraão-pe hambireko". †
Upéixa he'i Nhandejáry nhe'ë.

³¹ Upéixa ramo xe ha'e-ta peë-my, xe re'ýi kwéry. Nhande kwéry Hesu reroviaha va'e katu ndaha'úi tembigwái memby-rami. Nhande rembypy nhande sy-rami oiko va'e ndaha'úi tembigwái-rami. Tembigwái e'ý va'e voi.

Ani pejehesa rerova katu Hesu reko-gwi

5 Jaiko porã hagwã nhane resende va'ekwe Cristo. Nhasë hagwã judeu reko-gwi nhane resende va'ekwe. Peiko meme katu Hesu reko-rupi. Ani pejehesa rerova jevy katu judeu reko-rupi pene moingose ramo jepe.

² Pejeapysaka katu xe nhe'ë-rehe. Xe Paulo ha'e-ta peë-my. Judeu kwéry-rami ani penhepirekytí uka teí, "Nde py'a potí-ma" he'i hagwã mo'ã Nhandejáry pende-rehe. Pende-rehe Cristo nopenavéi-ma arã ra'e. Ha'e jevy-ta peë-my. Aníke penhepirekytí uka teí judeu kwéry-rami: "Ko'ánga pehendú katu entéro Moisés he'i hagwe gwive jajapo hagwã. Inhe'ë imbaraete voi joty peë-my" he'i arã peë-my. Upéixa ramo Cristo ndoikovéi arã peë-my pene resendeharã. ⁴ Ani peiko teí judeu rekoha-rupi "Nde py'a potí-ma" he'i hagwã mo'ã Nhandejáry. Napemoirúvéi-ma arã Cristo-pe. Peheja-ma arã Nhandejáry-pe nhande rexakwaa reihaty-pe. ⁵ Upe va'e jajapo e'ý va'e. Jajerovia tee ae Nhandejáry-rehe. Nhaha'arõ íxupe "Nde py'a potí-ma" he'i hagwã nhande-vy. Nhe'ë Marangatu tee va'e oiko-gwi nhande py'apy-py, Cristo-rehe jajerovia tee-gwi, nhaha'arõ arõ katu íxupe. ⁶ Oí judeu kwéry va'e, oí judeu kwéry e'ý va'e ave. Ha Cristo-pe nhamoirú ramo peteíxa katu, enterove va'e-pe peteíxa jareko: "Jarovia-gwi jajohayhu porãve ráve katu" ja'e meme katu ojóupe.

⁷ Ha peë katu peho kuri tape porã-rupi. Kiva'e po pene moingo tape porã e'ý-rupi ijapu va'e peë-my pehendú hagwã. Upe va'e tape-rupi napene moingói kuri Nhandejáry. Nhandejáry ae pene renói va'ekwe pe-moirú hagwã íxupe: "Peho katu upe va'e tape-rupi" nde'íry kuri peë-my. ⁹ Pejeapysaka katu xe nhe'ë-rehe. Nhande kwéry ja'e: "Mixími hagwíno jepe ramo, pya'e onhomoagwínomba-ma" ja'e. Upe ramo xáke. Pehoma ramo tape vai-rupi, pende reko vaipa-ma va'erã.

¹⁰ Ha pende-rehe xe ajerovia vyteri. Nhandejáry Hesu-

rehe jajerovia-gwi "Iporã jajere Hesu rape-gwi" ndapejéi va'erã. Upéa ha'e ramo, ndaxe apúi voi. Ha oí peë-my omombe'u joavy avy va'e pene moakã tarova hagwã rei. Upe va'e, oime raë va'e oí va'e, ogwereco asy va'erã íxupe Nhandejáry.

¹¹ Ha'e-ta peë-my xe re'ýi kwéry. Xe ko namombe'uvéi judeu reko-rupi jaikoha. Judeu kwéry-rami iporã nhandepirekytí uka, nda'evéi voi xe. Ha gwí pene moakã tarova rei va'e xe-rehe ijapu voi: "Paulo omombe'u joty judeu reko-rupi jaikoha nhandemopotí hagwã" he'i mo'ã xe-rehe. Ha ijapu voi. Oipota va'e amombe'u vyteri ramo xe ra'e, naxe rereko asyí arã ra'e. Ha xe rereko asy joty. Hemimbota amombe'u vyteri ramo xe: "Naiporãi jajerovia Hesu Cristo-rehe anho, kurusugwasu-rehe ojejuka va'ekwe-rehe. Jajerovia-ma ramo hese, iporã judeu reko-rupi joty jaiko nhandemopotí hagwã" xe ha'e joty ramo ra'e, naxe rereko asyí arã ra'e hikwái. Ha xe rereko asy joty katu. Gwí pene moakã tarova va'e aipota nopenavéi pende-rehe. Aipota ójehe ae tojapo vai onhekytí-vy.

¹³ Xe re'ýi kwéry, peiko porã hagwã pene renói va'ekwe Nhandejáry. Pendéjehe pende pu'aka hagwã pene renói va'ekwe. Oipota pejepe'a gwí judeu reko-rupi pene moingose va'e po-gwi. Ha'e kwéry oipota mo'ã pehendú entéro Moisés he'i hagwe gwive. Ha ko'ánga katu ani peje teí pendejéupe: "Áy ndajaikovéi-ma upe tekoha-rupi. Upéa-gwi iporã jajapo jajapose va'e rei" ani peje upéa. Peje ae "Iporã jajohayhu katu jaiko-vy" peje ae ojóupe. "Nhandepotygwõ porã katu" peje katu ojóupe.

¹⁴ Ha upe tekoha katu, entéro Moisés amyri he'i hagwe gwive peteí nhe'ë-py ogwenohëmba: "Hayhu katu nde rapixa-pe, nde rekove erehayhuha-rami ave" he'i. Upe va'e nhe'ë-py omombe'upa Moisés amyri he'ise va'ekwe. Jajayhu ramo nhande rapixa-pe, entéro Moisés amyri he'i va'ekwe gwive jajapo voi. ††¹⁵ Ha vixu kwéry katu onhorairõmba ramo, ojosu'upa ramo, ojojuka-ma hikwái. Upéixa ete ani penhe'ë vai teí ojóehe. Ani penhe'ë rei rei ojóehe. Ndapeiko porãvéi arã onhondive. Vixu-rami rei peiko ramo, ndapejohayhuvéi-ma va'erã.

Nhe'ë Marangatu tee va'e oiko e'ý reheve pende py'apy-py, pejapose va'e rei pejapo va'erã
(Rm 7.7-25; 8.5-6)

¹⁶ Ha jajapose va'e rei katu ndaha'úi Nhe'ë Marangatu tee va'e remimbota. Ha'e ndojohu porã voi jajapose va'e rei. Ha'e katu oiko e'ý reheve pende py'apy-py, pejapose va'e rei mante pejapo va'erã. Upéa-gwi ha'e-ta peë-my: Tapene py'apyhy pyhy katu Nhe'ë Marangatu tee va'e. Toiko porãve ráve katu pende py'apy-py, peho meme hagwã tape porã-rupi. Ndapejapovéi arã pejapose va'e rei. ¹⁸ Ha Nhe'ë Marangatu tee va'e katu pene moingo ramo tape porã-rupi, ndikatuvéi-ma pene moingo judeu reko-rupi penhemopotí hagwã mo'ã.

†† 5:14 Lv 19.18; Mt 22.39; Jo 13.34-35; 15.12; 1 Pe 1.22; 1 Jo 3.11; 4.7-8

† 4:30 Gn 21.9-10

¹⁹ Ha jajapose va'e rei mante jajapo ramo, ojekwaa voi nhande-rehe. Teko ky'a-py rei jaiko va'e. Jajohu va'e rei ndive jaiko. Nhande rekoha ky'a. Nhatĩ kwaa e'ỹ va'e. ²⁰ Nhamboete va'e Nhandejáry e'ỹ va'e-pe. Mohãy-py nhanhopohano va'e. Nanhande a'ei va'e ojóe-he. Jajoteta. Nhande rakate'ỹ va'e. Opaixagwa jaipota rei nhandejéupe gwarã. Nhande poxy poxy rei va'e. Nhandemomba'egwasuse mo'ã va'e. Ndajarojojái nhande nhe'ẽ. Ndajajogwerekovéi-ma peteíxa. ²¹ Nhande py'a vai va'e voi ojóehe. Jaka'u va'e. Jaka'u hagwã nhandemoirũ-ma. Upéixa ete jaiko. Jajapose va'e rei-ma jajapo. Upéixa ramo ha'e jevy-ta peẽ-my xe ha'e hagwarami. Upeixagwa jajapo jaiko-vy ramo, nanhamoirũ mo'ãi Nhandejáry-pe ojekwaa ramo nhande ruvixarã.

²² Ha Nhe'ẽ Marangatu tee va'e katu oiko jave nhande py'apy-py, jaiko porã voi. Hi'a porã porã va'erami nhande rekoha porã va'e. Jajohayhu va'e. Javy'a porã va'e voi jaiko-vy. Nhande py'agwapy va'e jaiko-vy. Jajogwereco kirirĩ va'e. Jajogwereco porã va'e. Nhande ma'e rakate'ỹi va'e ojóupe. Nhande ko nhande-rehe ojerovia va'e voi. ²³ Ndajajotetái va'e. Jajapose va'e mante katu ndajajapói voi. Upéixa jaiko ramo "Ani peiko teĩ upéixa" nde'íry va'erã nhande-vy onhemonhe'ẽ va'e. Tekoha-rupi ae jaiko. ²⁴ Yma va'ekwe jajapose va'e rei mante jajapo va'ekwe. Opaixagwa jaipota va'ekwe mo'ã. Ha ko'anga katu nhande Cristo Hesu re'ỹi va'e, ndajajapovéi-ma jajapose va'e rei mante. Ha "Cristo katu omano jave kurusu-rehe, hendive omano ave xe reko tujakwe" ja'e nhandéjehe. "Hendive omano ave xe reko vaikwe omboyke hagwã xéhegwi xe rekoha vai xe ajapose va'e rei" ja'e nhandéjehe. ²⁵ Ko'anga Nhe'ẽ Marangatu tee va'e ndive jaiko. Upéa-gwi tnhane moingo meme katu tape porã-rupi. Ndikatuvéi-ma jaiko nhandembotuvixase mba'e va'e-rami. Ndikatuvéi-ma jajoteta. Ndikatuvéi-ma nhande py'a vai va'e ojóehe.

Penhopytygwõ katu peiko-vy
(At 20.35; 1 Co 15.58; Tt 3.14; Hb 13.16)

6 Xe re'ỹi kwéry, oime ramo pene pa'ũ-my ojevavy va'e, ojekwaa ramo hembiaapo vaikwe, penhemonhe'ẽ katu íxupe: "Anive ereho tape porã e'ỹ-rupi. Tereho ae katu tape porã-rupi" peje íxupe. Pene pa'ũ-my hi'arandu porã va'e, Nhe'ẽ Marangatu tee va'e nhe'ẽ-rupi oiko meme va'e, tonhemonhe'ẽ porã rei katu ojevavy va'ekwe-pe. Túvy-rami tonhe'ẽ porã katu íxupe. Ha tonhangareko porã katu ójehe pono ha'e-rami ave ojevavy. ² Penhopytygwõ katu peiko-vy. Upéixa peiko va'erã Cristo rekoha-rupi. ³ Pene pa'ũ-my oĩ ramo onhemomba'egwasu ukase mo'ã va'e: "Xe ko xe tuvixave va'e xe. Naipytygwõ mo'ãi xe rapixa kwéry-pe" he'i rei voi ójehe. Ijapu rei ójehe. Upéa-gwi penhopytygwõ katu peiko-vy. ⁴ Iporã voi jajapo peteĩ teĩ nhande rembiapo. Upéa-gwi nhande rembiapo-rehete nhapena va'erã. Jajapo katu peteĩ teĩ nhande rembiapo nhapendera e'ỹ reheve ojóehe, nhandembohory e'ỹ reheve nhande rapixa-rehe. Upéixa iporã ramo nhande rembi-

apo, ovy'a-ma va'erã nhande rembiapokwe-rehe Nhandejáry.

⁶ Ha Cristo nhe'ẽ-py ombo'e íxupe va'e katu, ani hakate'ỹ teĩ ogwereco va'e-rehe ombo'eháry-pe. Tome'ẽ me'ẽ ombo'eháry-pe hemikotevẽ. ⁷ Pejeapysaka katu xe nhe'ẽ-rehe: "Jajaty ja'u va'erã" ja'e. Upéixa ete ereho-ma ramo tape vai-rupi, erehasa asy arã ereiko-vy. Upéa-gwi: "Ambotavy-ta Nhandejáry-pe" ani ere teĩ ndejéupe. Imbotavypyre'ỹ voi ko ha'e. Ereho ramo tape vai-rupi, erehasa asy va'erã ereiko-vy. Nerenhotỹ porã ramo, okakwaa arã nde kokwe-py hi'upy e'ỹ va'e. Upéixa ete jajapose va'e rei jajapo ramo, jaha vai arã, nhandehundi rei va'erã. Ha erenhotỹ porã ramo katu, ere'u va'erã erejaty va'ekwe. Upéixa ete Nhe'ẽ Marangatu tee va'e oiko tee ramo nde py'a-py, ereiko porã porã va'erã. Nhandejáry ndive ereiko va'erã opa e'ỹ reheve. ⁹ Upéixa ramo aníke ere: "Xe kwerái-ma xe rembiapo porã porã ramo" ani ere upéa. Nhande rembiapo porã meme ramo nhande kaigwe e'ỹ reheve, nhande-vy gwarã ome'ětaha áry-py ome'ẽ va'erã nhande-vy Nhandejáry. ¹⁰ Upéa-gwi nhande pu'aka hagwã-rami jareko porã rei enterovéape. Ha Nhandejáry reroviaha gwive katu jareko porãve ráve katu íxupe kwéry.

Cristo mba'e kurusu-rehe apena xe aiko-vy

¹¹ Pehexa katu. Ko'anga xe amoĩ-ta kwatia-rehe xe nhe'ẽ. Xe po-rupi amoĩ-ta. Tuvixa vixa amoĩ kwatia-rehe imonhe'ẽ hagwã. ¹² Ha gwĩ omombe'u ambue va'e Hesu Cristo regegwa nhe'ẽ porã katu oipota judeu kwéry imandu'a porã hese. Upéa-gwi he'i peẽ-my: "Judeu reko-rupi peiko joty katu, penhepirekytĩ uka-vy" he'i peẽ-my omanda-vy. Oipota peiko judeu reko-rupi. He'i ramo ra'e: "Cristo-rehe, kurusu-rehe ojevuka va'ekwe-rehe, hese anho mante jajerovia-ma ramo, omopotĩ va'erã nhande py'a Nhandejáry judeu reko-rupi jaiko e'ỹ reheve" he'i ramo ra'e, omoingo asy arã ra'e íxupe judeu kwéry. Upéa-gwi he'i peẽ-my: "Penhepirekytĩ uka katu" he'i peẽ-my omanda-vy. ¹³ Ha nonhe'ẽ porã hikwái. Gwĩ judeu reko-rupi oikose va'e mo'ã nohenduí entéro Moisés he'i hagwe gwive. Ma'erã oipota penhepirekytĩ uka? Ma'erã oipota peiko judeu reko-rupi? Oipota voi imandu'a porã hese judeu kwéry. Onhemboete ukase mo'ã judeu reko-rupi peiko-gwi. ¹⁴ Ha xe katu napenái voi judeu remimbota-rehe. Hemimbota ndajapói va'e imandu'a porã hagwã mo'ã xe-rehe. Cristo regegwa nhe'ẽ, ikurusugwasu regegwa nhe'ẽ ave, upéa nhe'ẽ amomba'egwasu voi amombe'u meme-vy. Cristo upe kurusugwasu-rehe omano-gwi, napenavéi-ma áygwa nhe'ẽ-rehe. Omano va'ekwe-rami ndarohoryvéi-ma íxupe, áygwa-pe. Ha áygwa katu ndaxe rerohoryvéi-ma ave. Omano va'ekwe-rami ndaxe rerohoryvéi-ma ave. Ikurusugwasu-rehe apena aiko-vy va'e mante xe mopotĩ va'erã. ¹⁵ Ha judeu kwéry va'e, judeu e'ỹ va'e ave, ogwereco peteĩ va'e-rami íxupe Nhandejáry. Tape pyahu porã-rupi jaiko hagwã, nhande moatyrõmba va'e, nhande mohekoviario pyahu va'e Nhandejáry voi. Upéa-gwi judeu rekoha-rehe nape-

navéi-ma. Cristo mba'e kurusugwasu-rehe ae apena xe aiko-vy. ¹⁶ Upe va'e tape pyahu porã-rupi peho va'e-pe gwive, tapene mbopy'agwapy katu Nhandejáry. Tapene poriahuvereko katu ave. Entéro gwe'ýi gwive tohovasa porã katu Nhandejáry.

¹⁷ Xe ko Hesu remimondo tee va'e. Hemimondo tee ramo aiko-gwi, xe mbohasa asy va'ekwe. Ha ko'ánga katu xe rete-rupi ojekwaapa voi xe pire joka joka hag-

we. Pehexapa-ma voi xe-rehe. Xe mbopere pere va'erami ojekwaa voi xe-rehe oho-vy enterove oikwaa haggwã Hesu rembigwái ramo xe aikoha. Upéa-gwi xe-rehe ijapu ramo avave ndaipotáí xe moakã tarova.

¹⁸ Tapende rovasa porã porã katu Nhandejáry Hesu Cristo pende rexakwaa rei-vy, xe re'ýi kwéry. Pende py'a gwive tapende rovasa. Amém.

EFÉSIOS

epístola de Paulo aos efésios

Paulo omondo Éfeso tetã mygwa-pe onhe'ẽ kwatia-rehe

1 Xe Paulo Nhandejáry oipotaha-rami aiko Hesu Cristo remimondo ramo. ãy amondo-ta peẽ-my xe nhe'ẽ kwatia-rehe. Peẽ Nhandejáry re'yi kwéry Éfeso tetã-my peiko va'e. Hesu Cristo-pe pehendugwi, peteixa pemoirũ-ma íxupe peiko-vy. ² Tapene rexakwaa rei katu Nhandejáry Nhande Ru va'e. Tapene mbopy'agwapy katu ave. Tapende rovasa porã katu Nhandejáry Hesu Cristo ave.

Cristo irũ-gwi nhande, nhande rovasa porã porã jaiko porã hagwã

(Rm 8.29; 2 Co 1.21-22; 1 Pe 1.2-3)

³ Tonhemomba'egwasu katu Nhandejáry, Nhandejáry Hesu Cristo Ru va'e. Cristo irũ-gwi nhande, Nhandejáry yváy pygwa va'e re'yi nhande. Upéa-gwi nhande rovasa porã porã va'ekwe yváy pygwa-rami jaiko porã hagwã. ⁴ Nhande apo e'ỹ ngatu, nhande kwaa-ma voi. Ne'irá vyteri ko yvy oiko jave, nhande pe'a-ma voi araka'e gwe'yirá nhande reko marangatu hagwã, nhande reko jejavy e'ỹ reheve gwesa-py. Hesu Cristo irũ voi nhande. Nhande rayhu-gwi, "Oiko va'erã xe ra'y ramo, xe rajy ramo ave" he'i araka'e nhande-rehe ojéupe ae nhane mogwahẽ ukase-vy. "Upéixa xe rembiapo va'erã" he'i araka'e nhane renonderã momba'u-vy. Nhande kwéry gwa'yry Hesu Cristo gwembiayhu irũrã-gwi, nhande rexakwaa porã eterei araka'e opamba'e ome'ẽ rei-vy nhande-vy. Upéa-rehe tojehexa porã ete katu Nhandejáry. Tomboete ete katu íxupe. ⁷ Ta'yry Hesu gwugwy avyete-py omano-gwi, nhane resendema va'ekwe nhande repy-vy. Omboyke-ma nhandéhegwi nhane rembiapo vaikwe. Tuvixa mba'e Nhandejáry. Tuvixa ete nhande rexakwaa porã rei va'ekwe nhane mo'arandu-vy, oikwaa uka-vy nhande-vy ave. Outro kwéry-pe nomombe'úi araka'e ojapo va'erã. Ha nhande-vy katu oikwaa uka-ma voi va'ekwe. Yma araka'e, "Xe ra'y Cristo ojapopa va'erã xe remimbota gwive" he'i ojéupe araka'e. ¹⁰ Hi'óra-py ojapo-ma va'erã. Hemimoingo gwive ombojoja va'erã. Yváy pygwa gwive, yvy pygwa gwive ave ombojojapa va'erã. Cristo irũrã ojapopa va'erã. "Enterove va'e ruvixarã amoingo va'erã Cristo" he'i araka'e gwa'yry-rehe. ¹¹ Nhandejáry nhe'ẽ-py hemimbota-rupi opamba'e oiko. Ne'irá vyteri ko yvy oiko jave, he'i araka'e ojéupe

† 1:7-9 Cl 1.14

ojapo va'erã. Upéa-gwi nhande poravo araka'e gwe'yirá. Nhande poravo peteixa nhamoirũ hagwã ta'yry. ¹² Ore kwéry katu orojerovia ypy va'ekwe Cristo-rehe. Upéa-gwi toromomba'e gwasu katu Nhandejáry-pe. "Iporãete va'e hekoha" toro'e hese. ¹³ Ore-vy oiko hagwe-rami, ojehu ave peẽ-my. Pehendu ramo pe anhetegwa nhe'ẽ, Hesu Cristo pene resendeharã rehegwa nhe'ẽ porã pehendugwi, pejerovia-ma va'ekwe Cristo-rehe. Upéi Nhandejáry ombou va'ekwe peẽ-my Nhe'ẽ Marangatu tee va'e upe he'i va'ekwe "Ame'ẽ va'erã". "Xe mba'e voi upe va'e, xe reminhongatu voi upe va'e" he'i pende-rehe, Nhe'ẽ Marangatu tee va'e ome'ẽ-vy. ¹⁴ Nhe'ẽ Marangatu tee va'e ome'ẽ ranhe-gwi nhande-vy, jaikwaa porã nhande-vy gwarã. Entéro he'i va'ekwe gwive, "Ame'ẽ va'erã xe re'yi kwéry-pe" ome'ẽ va'erã nhande-vy Nhandejáry, nhane resendepa-vy ojéupe gwarã. "Tuvixa mba'e Nhandejáry rekoha, iporã ete voi" ja'e hese nhamboete-vy.

Paulo omondo Nhandejáry-pe onhe'ẽ Hesu reroviaharehe

(Ef 4.15-16; Cl 1.9-10; Hb 13.20-21)

¹⁵ Upéixa ramo, atima porã Nhandejáry-pe pende-rehe. Ahendu kuri pene rerakwã. "Ojerovia oiko-vy Nhandejáry Hesu-rehe. Nhandejáry re'yi gwive hembiayhu" he'i pene momba'u-vy. Upéa-gwi atima tima Nhandejáry-pe aiko-vy pende-rehe. Oração ajapo jave, xe mandu'a pende-rehe. ¹⁷ Ajerure Nhandejáry Hesu Cristo Ru-pe. Nhande Ru tuvixa mba'e hekoha va'e-pe ajerure pende-rehe. Aipota ha'e ome'ẽ peẽ-my Nhe'ẽ Marangatu tee va'e pene arandu porã hagwã, ojekwaa porã hagwã peẽ-my Nhandejáry, peikwaa porãve hagwã íxupe. ¹⁸ Aipota pende resape pende py'a-py peikwaa porã hagwã peẽ-my gwarã iporã va'e. Upéa-rehe pene renói va'ekwe. Upe va'e-pe pendejéupe gwarã peha'arõ peiko-vy perovia ku'a ku'a e'ỹ reheve. Aipota peikwaa porã Nhandejáry tuvixa ete nhande rovasa porãha. "Xe re'yi-pe gwive ahovasa va'erã" he'i hagwe-rami pende rovasa va'erã. ¹⁹ Aipota peikwaa ave Nhandejáry opamba'e-rehe ipu'akaveha. Jajerovia ramo hese, nhane mbopu'aka. Oha'e-rami ave nhane mombaraete. Ha'e ipu'aka va'ekwe omano va'ekwe-rehe. Cristo-pe omopu'ã jevy va'ekwe. Upéi ombotuvixa íxupe yváy-py. Oakatúa-koty ombogwapy oyke-rehe. Cristo-pe omopu'ã hagwe-rami, nhane mombaraete ave nhande pu'akave hagwã. ^{††21} ãy Cristo oiko upe-py

†† 1:19-20 Sl 110.1

enterove va'e ruvixa ramo. Ipu'akave yváy pygwa-rehe gwive. Mburuvixa-rehe gwive ipu'aka. Oĩ ramo omanda va'e, oĩ ramo ipu'aka va'e, oĩ ramo yvy járy ave, ipu'akave hese kwéry. Ko yvy-rehe ndaipóri tuvixave va'e réry. Opamba'e-rehe ipu'akave Cristo. Heko apy rei e'ý reheve oiko va'erã. ²² Ipogwy-py entéro mba'e omoĩ va'ekwe Nhandejáry. Hesu-rehe ojerovia va'e-pe gwive onhomboaty aty ha-rupi, enterove jaryrã omoĩ va'ekwe. ²³ Nhane akã omoaranduha-rami nhande rete, upéixa Cristo omoarandu entéro gweroviaha gwive. Hete-rami oiko hese ojerovia va'e. Hese e'ý reheve ndoiko porã porãiry. Nhane akã omoaranduha-rami nhande rete, upéixa Cristo omoarandu entéro gweroviaha gwive. Hese e'ý reheve ndoiko porã porãiry. Omohynyhẽmba ramo ae katu, oiko porãmbama hikwái. Entéro mba'e omohynyhẽmba onhe'e-py.

Ne rembiapo porã-rehe rei nane resendéiry voi
(Rm 3.24; 5.6-11; Cl 3.5-7; Tt 3.3-7)

2 Ha peẽ katu omano va'ekwe-rami, ijapysape va'e-rami peiko araka'e. Pejejavy-gwi, pene rembiapo vai-gwi ave, ójehe ipu'aka e'ý va'e-rami peiko araka'e. ² Áygywa reko rei-rupi peiko araka'e. Yvy járy áry-rehe rei oiko va'e ruvixa nhe'e-py peiko araka'e. Nhandejáry nhe'e renduse e'ýha-rehe ipu'aka va'e nhe'e-py peiko araka'e. ³ Upéixa ave nhande kwéry jaiko va'ekwe. Teko rei reko-rupi jaiko va'ekwe. Jajapose va'e rei jajapo va'ekwe. Yvypóry kwéry ojerereko asy va'erã-rami ave, nhande kwéry jaiko va'ekwe Nhandejáry-pe. ⁴ Ha Nhandejáry katu oporoporiahuvereko verei va'e voi, nhande rayhu tee rei va'e voi. ⁵ Jajavy meme-gwi, omano va'ekwe-rami jaiko va'ekwe. Upe-ma ramo nhane moingove jevy va'ekwe. Cristo nhamoirũ-magwi, nhane moingove jevy va'ekwe. Ne resende rei va'ekwe. Ne rembiapo porã-rehe rei nane resendéi va'ekwe. ⁶ Cristo nhamoirũ-magwi ae, Cristo ndive nhane moingove jevy vérami va'ekwe. Cristo yke-rehe nhane mbogwapy-ma vérami yváy pygwa-rami jaiko hagwã. Jagwapy-ma vérami ave nhaimve-vy ijyke-rehe. ⁷ Upéa ojapo ohendu hagwã ave herakwã kente kwéry ndoikói vyteri va'e, oiko e'ý va'e, "Gwa'ýry Hesu-pe ohayhu eterei-gwi, nhande rayhu tee rei va'ekwe. Nhande rovasa porã porã va'ekwe nhande rexakwaa rei-vy" he'i hagwã hese. ⁸ Pejerovia-magwi Cristo-rehe, pene resende va'ekwe pende rexakwaa rei-vy. Pende-jéhegwi napenheresendéi va'ekwe. Pende rexakwaa rei-gwi pene resende rei va'ekwe. ⁹ Pene rembiapo porã-rehe rei, napene resendéi voi. Pene rembiapo porã-rehe rei pene resende ramo ra'e, "Xe rembiapo porã-gwi rei, xe resende va'ekwe Nhandejáry" peje rei arã ra'e. ¹⁰ Nhande apoha Nhandejáry. Hesu Cristo-pe nhamoirũ-ma ramo, nhane moingove porã va'ekwe nhane rembiapo porã porã hagwã, yma jaiko e'ý ngatu he'i hagwe-ramima jajapo hagwã.

Nhande kwéry nhamoirũ ramo Cristo-pe, peteĩxa jaiko onhondive
(Gl 3.28)

¹¹ Upéixa ramo pene mandu'a katu pende rekokwe-rehe. Yma ore kwéry e'ý va'e peẽ, judeu e'ý va'e peẽ. Ore kwéry oronhepirekytĩ va'e. Ha peẽ katu, "Onhepirekytĩ e'ý va'e" he'i pende-rehe judeu kwéry pene mboete e'ý-vy. Upéixa Nhandejáry nhe'e-py ogwereco gwete, upéixa ojapo ójehe judeu kwéry. Áy pene mandu'a katu pende rekokwe-rehe, pene mboete e'ý jave. ¹² Upe jave Cristo e'ý reheve peiko araka'e. Yvy akéno-py oiko va'e-rami peiko araka'e. Nhandejáry rembiporavo e'ý gwe'yirá e'ý araka'e peẽ. Peẽ-my "Xe rendu ramo, apohovasa va'erã" nde'íry araka'e Nhandejáry. Gwe'ýi-pe he'i tee va'ekwe, nde'i reíry va'ekwe, upéa nde'íry araka'e peẽ-my. "Ndaipóri nhande-vy iporã va'erã" he'i va'e-rami ojóupe, peiko araka'e. Nhandejáry oiko e'ý va'e-rami peiko araka'e áry porukwe-rupi peiko-vy. ¹³ Áy katu Cristo Hesu-pe pemoirũ-gwi, ndapeikovéi-ma mombyry íxugwi. Gwugwy avyte-py omano-gwi pende-rehe, Cristo irũ ramo-ma peiko. Penhemoagwĩ-ma íxugwi peiko-vy. ¹⁴ Judeu kwéry, judeu e'ý va'e-pe ave, onhondive imbojoja-vy ou Cristo va'ekwe, peteĩxa ogwereco hagwã onhondive. Upéixa nhande kwéry nhamoirũ ramo íxupe, peteĩxa jaiko arã onhondive. Ojejuka uka ramo, peteĩxa ombojoja va'ekwe judeu, judeu e'ý va'e ndive. Ijokoha oipe'a va'e-ramima, ombojoja anive hagwã ija'e'ý ojóehe, oiko porã hagwã onhondive. ¹⁵ Judeu rekoha-rehe, Moisés amyrt remimombe'ukwe-rehe ave, "Ijapy-ma" he'i hese. "Ndaipokatuvéi-ma, naimbaraetevéi-ma" he'i. Omopeteĩse judeu judeu e'ý va'e ndive. Oipota omoirũ ojéupe peteĩxa ombojehe'a hagwã íxupe kwéry, onhemboheko pyahu va'e-rami oiko hagwã. Upéixa ombojoja porã judeu judeu e'ý va'e ndive. ¹⁶ Kurusugwasu-rehe omano va'ekwe Cristo, omoingo porã hagwã íxupe kwéry ani hagwã ojóehe ija'e'ý teĩ. Omano-gwi kurusugwasu-rehe, Nhandejáry re'ýi ramo nhane moingo. Ombojoja ojóehe ija'e'ý va'ekwe-pe onhemboeko pyahu va'e-rami oiko hagwã peteĩxa. ¹⁷ Upéixa ramo ogwahẽ ou-vy va'ekwe Cristo nhe'e porã omombe'u-vy. Peẽ-my mombyry íxugwi peiko va'e-pe, "Pembojoja katu pende reko xe reko-rehe pende py'agwapy hagwã" he'i. Ore-vy agwĩ íxugwi oroiko va'e-pe, upéixa ave he'i. ¹⁸ Nhande kwéry, judeu va'e, judeu e'ý va'e ave, nhandejéhegwi rei ndaha'ei peteĩxa. Ha Cristo omano-gwi nhande-rehe katu, upéa-gwi ae peteĩxa nhande rereko Nhe'e Marangatu tee va'e. Nhane nhe'e peteĩxa ogweraha Nhandejáry-pe. ¹⁹ Upéa-gwi peẽ kwéry judeu e'ý va'e ndaha'evéi-ma ore kwéry e'ý va'e. Ndapeikovéi-ma ha'e ovy e'ý-py oiko va'e-rami. Áy Nhandejáry re'ýi irũ ramo peiko-ma. Áy peteĩ óga pygwa-rami peiko. Nhandejáry róga pygwa peẽ.

²⁰ Pejeapysaka katu xe nhe'e-rehe. Amombe'u-ta Nhandejáry re'ýi rekoha ogagwasu rehegwa nhe'e-ra-

mi. Nhandejáry re'ýi gwive Nhandejáry róga-rami oiko. Yma gware Nhandejáry nhe'ë-py omombe'u va'ety-pe Hesu remimondo va'e kwéry-pe ave he'i Nhandejáry róga nhepyrúha. Óga renagwã he'i Hesu remimondo-pe. Peë-my he'i hembiporurã omopu'ã hagwã óga. Ha Cristo-pe katu he'i okytagwasu. ²¹ Opamba'e jekoka voi ha'e. Íxugwi tuvixave xave oho-vy Nhandejáry renagwã, imarangatu va'e voi ha'e. ²² Ha peë kwéry ave Cristo pemoirũ-gwi, peiko va'erã Nhandejáry re'ýi gwive ndive. Hesepe ombojoja omoĩ-vy va'e-rami ogagwasu apo-vy, pene mbojoja ave va'erã peteĩxa Nhandejáry re'ýi ndive pene mbojehe'a-vy. Hendive kwéry oiko va'erã Nhandejáry. Nhe'ë Marangatu tee va'e-rupi oiko va'erã. †

Yma oikoe koe va'ekwe ãy peteĩxa-ma onhomboaty
(Cl 1.24-29)

3 Upe va'e-rehe ajapo-ta oração Nhandejáry-pe pende-rehe. Xe Paulo Cristo-rehe ha-py anhemoi' ave va'e preso. Peë ore kwéry e'ý-rehe ha-py, anhemoi' va'e preso. Anhemoi' ramo jepe, ajapo-ta joty oração Nhandejáry-pe pende-rehe. ² Pehendu nipo ra'e xe rerakwã. Nhandejáry omombe'u va'ekwe xe-vy xe rembiaporã pende-rehe xe rexakwaa rei-vy. ³ Xe-vyte oikwaa uka Nhandejáry ojapo va'erã. Xe-vyte ohexa uka va'ekwe. Hembiporã-rehe ndahetái xe nhe'ë ahai kuri ko kwatia-rehe. ⁴ Pemonhe'ë ramo xe ahai va'ekwe, peikwaa va'erã xe Cristo rembiaporã oikwaa-ma va'e. ⁵ Yma araka'e avave-pe nomombe'úi ojapo va'erã Nhandejáry. Ha ko'anga katu gwe'ýi ete-pete oikwaa uka. Gwemimondo va'e-pe, onhe'ë-py omombe'u va'ety-pe ave oikwaa uka. Nhe'ë Marangatu tee va'e-rupi oikwaa uka ore-vy. ⁶ Mbava'e tipo he'i ojapo va'erã? A-rami he'i: "Nhe'ë porã renduha gwive aho-vasa va'erã" he'i Nhandejáry. "Yma judeu pegwarã mante ãy ambojoja-ta judeu e'ý-pe ave ime'ë-vy" he'i. Judeu kwéry-pe, "Aporesende va'erã" he'i tee va'ekwe, nde'i reiry voi. Upe he'i va'ekwe, he'i ave judeu e'ý va'e-pe judeu pegwarã gwive ãy ombojoja ime'ë-vy judeu e'ý-pe ave. Cristo-pe omoirũ-ma ramo nhe'ë porã rendu-vy, ombojoja ime'ë-vy judeu e'ý-pe ave. Cristo-pe omoirũ irũ-gwi, oikoe koe va'e peteĩ va'e rete-rami oiko-ma ãy. Judeu judeu e'ý ndive oiko-ma onhondive. ⁷ Upéa nhe'ë porã amombe'u hagwã Nhandejáry rembigwái ramo aiko-ma. Hembigwái ramo xe moingo-ma xe rexakwaa rei-vy, Hesu rehegwa nhe'ë porã amosarambi hagwã. Xe mombaraeteha-rupi amombe'u mbe'u aiko-vy. ⁸ Xe nanhembotuvixái. Anhembohekomiríve va'e aiko-vy. Oime raë va'e Nhandejáry re'ýi gwive heko porãve xéhegwi. Ha xe-vy katu omombe'u xe rembiaporã va'ekwe Nhandejáry xe rexakwaa rei-vy, araha hagwã amombe'u-vy judeu e'ý va'e kw'ery-pe Hesu rehegwa nhe'ë porã, "Tuvixa mba'e Cristo. Ha'eixagwa ndaipóri. Ndikatúi jahexa kwaa porã tee hekoha hese. Oĩ meme nhande-vy oikwaa uka porãve hagwã." Upeixagwa oipota xe amombe'u. ⁹ Oipota xe amo'arandu entéro va'e-pe amombe'u-vy

† 2:22 Cl 1.15-23

mba'éixa ojekwaa-ta Nhandejáry rembiaporã. Ha Nhandejáry katu opamba'e apoha voi. Opamba'e reko járy voi ha'e. Upéixa araka'e nomombe'úi araka'e avave-pe. Yma gwive ãy peve nomombe'úi avave-pe gwembiaporã. ¹⁰ ãy katu Nhandejáry oikwaa uka-ma gwí yváy pygwa omanda va'e kwéry-pe. Ipu'aka va'e kwéry-pe oikwaa uka-ma ave gwembiapo. Entéro Hesu reroviaha gwive, yma oikoe koe va'ekwe ãy peteĩxa-ma onhomboaty aty okwa-vy ohexa ramo, oikwaa-ma Nhandejáry arandu, ombojojapa ramo. Mba'eixagwa xagwa pa hembipapo porã va'erã oikwaa-ma va'erã. ¹¹ Ne'írã oiko ramo vyteri araka'e ko yvy, yma gwive he'i hagwe-ramima, ãy kóa ojapo-ma Nhandejáry. Nhandejáry Hesu Cristo rembiapo voi. ¹² Íxupe nhamoirũ-gwi, hese jajerovia-gwi, Nhandejáry ndive nhande omongetase ramo, ndaiporivéi nhande jokoharã. Nhatĩ e'ý reheve ae nhandemogawĩ íxugwi. Nhatĩ e'ý reheve nhande rete nhandogwahẽ-ma íxupe oração apo-vy. ††¹³ Upéa-rehe ani pevy'are'ý xe-rehe. Pende-rehe ha-py ajerereko asy ramo jepe, pende rovasa porã joty va'erã Nhandejáry.

Aipota peikwaa Cristo heko porayhu tee rei va'e-pe

¹⁴ Upéa-gwi anhesũ xe retypy'ã-rehe Nhandejáry renonde-py oração apo-vy. ¹⁵ Nhandejáry Nhande Ru voi. Ha'e Nhande Ru tee-gwi, "Nhande re'ýi" ja'e yváy pygwa-rehe yvypory-rehe ave. ¹⁶ Ha'e hekoha porã tee rei va'e. Upéa-gwi ajerure íxupe pene mombaraete hagwã, Nhe'ë Marangatu tee va'e oiko hagwã pende py'apy-py. ¹⁷ Hese pejerovia-gwi, aipota Cristo oiko pende py'apy-py. "Hope porã ramo, hapo porã ave" ja'e. "Óga porã ramo, okyta porã ave" ja'e. Upéixa ete Cristo oiko-gwi pende py'a-py, peiko porã va'erã pejoyhayhu-vy. ¹⁸ Ajerure meme Nhandejáry-pe he'ýi gwive ndive pene mombaraete hagwã. Aipota pene mo'arandu porã peikwaa hagwã Cristo, heko porayhu tee rei va'e-pe. Enterove va'e voi hembiyahu. Oporohayhu ku'a ku'a e'ý va'e voi ha'e. Oporohayhu meme va'e. Ohayhu okanhy va'e. Mombyrygwa hembiyahu. Yváy pygwa gwive ohayhu. Yvygwy pygwa jepe ave ohayhu. Ndaipóri voi hembiyahu e'ý va'e. ¹⁹ Cristo reko porayhu kwaapa va'e ndoikói ramo jepe, heko porayhu ndajaikwaa porã etéi vyteri ramo jepe, aipota peikwaa porãve ráve joty pende rayhu tee vereiha. Aipota pemboatyve tyve Nhandejáry remime'ë me'ë pendejúpe. Ha'e hekoha tee-rehe aipota pene mohynhẽ nyhẽve katu hemime'ëgwe rereko-vy. ²⁰ Ha'e ko jajerureha-rami íxupe ome'ë nhande-vy nhande rovasa porã kwaa-vy. Oĩ jajerure e'ý hese va'e, oĩ nhane mandu'a e'ý hese va'e. Ha'e katu hetave tave kwaa voi ome'ë joty nhande-vy, nhane mombaraete oiko-vy-gwi. ²¹ Tonhemomba'egwasu meme katu Hesu reroviaha onhomboaty atyharupi. Cristo oikoha-rupi tonhemboete ete voi opa e'ý-rehe. Amém. ††

†† 3:12 Hb 4.16; 10.19-22 ‡ 3:16 Rm 5.5 †† 3:21 Jd 24-25

katu ojéupe gwarã-rehe oiko-vy. Opo-rupi togana oiko-vy ome'ë hagwã gwapixa remikotevê. ²⁹ Ani penhe'ë rei rei ojóehe. Penhe'ë porã ae katu ojóupe penhom-bopy'agwapy jevy hagwã. Pende rapixa pemo'arandu hagwã-rami pemombe'u íxupe. Upéixa ramo ae ogwero-vy'a arã pene nhe'ë henduháry.

³⁰ He'i va'ekwe pende-rehe Nhe'ë Marangatu tee va'e: "Xe mba'e" he'i, "Xe reminhongatu" he'i pende-rehe. "Cristo ogwahêha óra peve pende reraha hagwã, anhangareko-ta pende-rehe aiko-vy" he'i pende-rehe. Upéa-gwi ani peme'ë íxupe vy'are'ÿ. Pejapo vai ramo katu, pembovy'are'ÿ arã íxupe. ³¹ Anive pende a'e e'ÿ te'í ojóehe. Pejohayhu rei katu. Anive pende poxy pya'e rei ojóupe. Pehexa uka katu pende reko kirirí ae katu pende rapixa-pe. Anive pejogwereco poxy te'í. Pejogwereco rayhu ae katu. Penhonhe'ë mbojevy jevy-vy, anive penhe'ë hatã hatã ojóupe. Pejogwereco kirirí ae katu. Anive penhe'ë vai rei ojóehe. Penhe'ë porã porã ae katu ojóupe. Anive pejohayhu e'ÿ te'í. Pejohayhu ae katu peiko-vy. Upe tekoha tujakwe-gwi pepoi katu. ³² Pende py'a porã katu ae ojóehe. Pejoporiahuvereco katu. Nde-rehe hembia-po vai va'e-pe, ani nde poxy íxupe. Pejoporiahuvereco rei joty íxupe, Cristo-rehe ha-py Nhandejáry pende poriahuvereco rei hagwe-rami.

Peë Nhandejáry ra'y-gwi, tapeiko heko-rupi

5 Peë Nhandejáry ra'y voi. Hembia-yhu va'e voi peë. Upéa-gwi tapeiko heko-rupi. Peheko ra'ã íxupe.

² Ha Cristo pende rayhu-gwi va'ekwe, nahakate'ÿi gwekove-rehe. Ojejuka uka rei va'ekwe ae. Ijukaharã-pe onheme'ë-ma ramo, gwu remimbota ojapo-ma ramo, ogwero-vy'a íxupe Nhandejáry. Nhande rayhu hagwe-rami, pejohayhu yhu tee rei katu peiko-vy. [†]

³ Peë Nhandejáry re'ÿi heko marangatu va'e voi. Toiko e'ÿ pene pa'ũ-my tekoha vai-rupi oiko va'e. Heko ky'a va'e toiko e'ÿ katu. Ojapose va'e rei ojapo va'e toiko e'ÿ katu pene pa'ũ-my. ⁴ Otí kwaa e'ÿ va'e nhe'ë ani perovy'a te'í. Ani penhe'ë rei, ani penhe'ë vai ojóehe penhembohory-vy. Hekovia petima porã ae katu Nhandejáry-pe. ⁵ O'í ramo tekoha vai-rupi oiko va'e, heko ky'a rei va'e, ojapose va'e rei ojapo va'e. Upéa Nhandejáry e'ÿ-pe omboete voi. Heko ramigwa íxupe gwarã ndaipóri. Nhandejáry ndive Cristo oiko ha-py nhane ruvixarã ndaipóri íxupe gwarã. ^{††}

⁶ Ani pene mbotavy te'í avave: "Upeixagwa apoha oiko va'erã Nhandejáry ndive" he'i rei va'erã peë-my. Upeixagwa apoha-pe ogwereco asy va'erã Nhandejáry onhe'ë renduse e'ÿ-gwi. ⁷ Upéa-gwi heko ky'a va'e-pe ani pemoirũ te'í peiko-vy. ⁸ Yma pytũ-my rei oiko va'e-rami peiko araka'e. Áy katu Nhandejáry-pe pemoirũ-magwi pete'ixa, arakatu-py oiko va'e-rami peiko-ma, osê-ma ipotí ha-my va'e-rami peiko-ma. Ipotí ha-my osê va'e-rami oiko va'e, opaixagwa iporã va'erã ojapo. Heko jejavy e'ÿ oiko-vy. Heko apu e'ÿ va'e oiko-vy. Upéa-gwi arakatu pygwa-rami peiko katu. Anive peiko pytũ pygwa-rami. ^{†††} Peheka katu pejohu hagwã Nhandejáry remimbota. ¹¹ Ani pemoirũ gwí hekoha vai nhe-mi va'e-pe. Peho ae katu tape porã-rupi. Ohesape va'e-rami peiko, ojekwaa porãve hekoha vai hese. ¹² Nhemi ha-py ha'e kwéry hembia-po ky'aha nhamombe'u mbe'u ramo katu ojóupe, nhane motí voi hembia-pokwe. ¹³ Okanhy va'e oho ramo gwesapeharã-py, jaikwaa-ma hese hekoha. Ojekwaa porã rire, osê-ma ipotí hamy. Arakatu-pyma oho. ¹⁴ Upéa-gwi gwí oke va'e-rami va'e-pe, ja'e:

"Epáy katu. Ani erepyta gwí omano va'ekwe-rami. Evy katu. Ombovy jevy va'e-rami eiko. Tape porã-rupima eiko. Nde resape arã Cristo" ja'e.

¹⁵ Penhangareko porã katu pendéjehe peiko porã hagwã. Hi'arandu e'ÿ va'e-rami ani peiko. Ne arandu katu ereiko-vy. ¹⁶ Áygwa hekoha vai voi. Upéa-gwi pene hembia-po porã meme katu. Mamo peime harupi, pejapo porã katu. ^{††††} Ani oikwaa e'ÿ va'e-rami peiko te'í. Nhandejáry remimbota oikwaa va'e ramo ae peiko. ¹⁸ Ani peka'u te'í. Ipu'aka arã tekoha vai pende-rehe. Tapende py'a mohynhê ae katu Nhe'ë Marangatu tee va'e. ¹⁹ Peporahéi katu ojóupe gwarã. Nhandejáry nhe'ë héry va'e Salmo-py eporahéi. Eporahéi hino-py. Mborahéi-py eporahéi ave. Pende py'a gwive peporahéi Nhandejáry-pe. ²⁰ Nhandejáry Hesu Cristo réry-py petima porã meme opamba'e-rehe. Opamba'e Nhandejáry Nhande Ru remime'ë-rehe petima porã katu íxupe. ^{††}

Nhane ména nhane rembireko rehegwa nhe'ë
(1 Pe 3.1-7; 1 Co 7)

²¹ Peë kwéry-pe ha'e-ta. Pehendu katu onhonhe'ë kwéry Cristo-pe pemboete-gwi. Enterove tainhe'ëngendu katu. ²² Ko'ánga anhe'ë-ta pene rembireko kwéry-pe. Pehendu katu pene ména nhe'ë kwéry. Nhandejáry nhe'ë pehenduhami ave, pehendu pene ména nhe'ë. ²³ Entéro Hesu reroviaha gwive huvixagwasu Hesu. Nhande kwéry Hesu rete-rami. Nhane akã-rami ha'e. Nhane arandu-rami ha'e ave. Hete-ramigwi, nhane resendehaty ave. Upéixa nhane rembireko kwéry ruvixa nhande kwimba'e. ²⁴ Hesu nhe'ë nhahenduhami, tohendu katu nhane nhe'ë gwive nhane rembireko kwéry. ²⁵ Ko'ánga pene ména kwéry-pe peha-ma anhe'ë-ta. Pehayhu tee katu pene rembireko kwéry-pe. Ha Cristo katu, nhande kwéry, he'ÿi va'e-pe, hese jajero-via va'e-pe, nhande rayhu tee va'ekwe. Ojejuka uka rei va'ekwe nhande-rehe. Ojukaharã-pe onheme'ë va'ekwe. Cristo nhande rayhuhami pehayhu pene rembireko kwéry-pe. ²⁶ Ha'e oipota nhande reko ipotí, oipota nhande rete marangatu. ^{†††††} Onhemoirũ ukase nhande-vy. Nhande py'a hesakã va'e-rami oipota. Nhande py'a potí porã oipota imarã e'ÿ reheve. Ipi'ÿi porã va'e-rami oipota. Ikuru kuru e'ÿ va'e-rami oipota nhande py'a ipotí marangatu porã, ivai e'ÿ reheve. Upéixa nhande rayhu tee Hesu nhande rekove-rehe hakate'ÿ-gwi. ²⁸ Upéixa ete voi tohayhu gwembireko kwéry-pe. Gwete ohayhuhami ave tohayhu gwembireko kwéry-pe. Nhande rembireko-pe jahayhu

† 5:2 Êx 29.18 †† 5:5 Tg 4.4; 1 Jo 2.15-16 †† 5:8-9 Jo 8.12; 12.35-36; 1 Ts 5.5-6; 1 Jo 1.5-7

†† 5:16 Cl 4.5 †† 5:20 Cl 3.16-17 ††† 5:26 Cl 3.18-4.1

ramo, jahayhu nhande rekove-pe ave. ²⁹ Gwekove ray-huha e'ý ndoikói. Enterove ohayhu gwekove. Nhane rakate'ý katu nhande rete-rehe, nhangangareko porã katu hese. Cristo nhande-rehe onhangarekoha-rami voi nhangangareko nhande rete-rehe. ³⁰ Nhande kwéry hese jajerovia va'e Cristo rete-rami. Gwete-ramigwi, onhangareko nhande-rehe. Upéixa ete nhane rembireko nhande rete-rami. Nhandéjehe nhangangarekoha-rami ave, peteĩ teĩ nhangangareko nhande rembireko-rehe. ³¹ Upéa-rehe he'i Nhandejáry nhe'ë:

"Kwimba'e oheja gwu-pe, osy-pe oheja ave, peteĩxa oiko hagwã gwembireko ndive. Omenda rire, mokõi-rami e'ý oiko. Peteĩxa oho onhondive. Onho'arandu-py meme oho" †
he'i Nhandejáry kwatia nhe'ë. ³² Jahexa ramo omenda va'ekwe peteĩxa oiko ramo onhondive, Nhandejáry oik-waa ukave ukave nhande-vy nhande rekorã. Omenda va'e reko jahexa ramo mba'éixa nhande heroviaha va'e jaiko-ta Cristo reko irũã oikwaa uka nhande-vy. ³³ Aipo ramo peteĩ teĩ peẽ-my amombe'u-ta pehendú porã hagwã. Pende rekove pehayuha-rami ave, pehayhu pene rembireko kwéry-pe. Ha'e-ta ave peẽ kunhagwe-pe, pemboete hagwã pene ména kwéry-pe.

Nhane mitã nhande ru nhande sy rehegwa nhe'ë
(Cl 3.20-21)

6 Áy ne mitã va'e anhemonhe'ë-ta peẽ-my. Peẽ Hesu roviaha va'e voi. Upéa-gwi iporã katu pehendú meme pende ru, pende sy nhe'ë. ² Nhandejáry remimombe'ukwe a-rami:

"Pemboete pende ru pende sy ave peiko porã hagwã. Peiko pukuve arã ko yvy-rehe" ††
he'i. Upéixa voi hemimanda ypy nhande-vy gwarã mombe'u-vy.

⁴ Áy túvy kwéry-pe anhemonhe'ë-ta. Ani pehekoteta teĩ nde ra'y kwéry-pe, nde rajy kwéry-pe pembopoxy-vy. Pemongakwaa porã ae katu. Nhandejáry onhemonhe'ëha-rami nhande-vy nhane mbo'eha-rami ave, penhemonhe'ë katu íxupe pembo'e-vy.

Nhande nhangangarekoha'apo rei va'e, nhande nhangangarekoha'apo va'e rehegwa nhe'ë
(Cl 3.22; 1 Tm 6.1-2; Tt 2.9-10; 1 Pe 2.18)

⁵ Áy penhemomba'apo rei va'e anhemonhe'ë peẽ-my. Pehendu meme katu nde járy yvy pygwa nhe'ë. Cristo pehendúha-rami, pemboete nde járy nhe'ë nde py'a gwive. ⁶ Oĩ oipota va'e ijáry imandu'a porã hese. Ijáry resa-py ohendu voi inhe'ë. Ndoikovéi ramo katu, nohenduvéi-ma inhe'ë. Ani peiko upe va'e reko-rupi. Pehendu ae katu inhe'ë. Cristo rembigwái-rami pehendú joty inhe'ë. "Cristo-pe ae katu xe amba'apo" peje joty pendejúpe. Nde py'a gwive pehendú joty inhe'ë Nhandejáry remimbota apo-vy. ⁷ Nde py'a gwive emba'apo. Nhandejáry-pe vérami eremba'apo. "Amba'apo teko rei anho-pete" ani ere ndejúpe. ⁸ Nde ne momba'apo rei va'e nde rerekoseha-rami rei nde rereko.

Nde ereporomomba'apo va'e ave. Pene rembiapo porã porãkwe-rami Nhandejáry pende rereko joty va'erã. Upéa peikwaa voi. ⁹ Oĩ pene pa'ũ-my oporomomba'apo va'e. Nde ereporomomba'apo va'e anhemonhe'ë-ta nde-vy. Ereko porã katu ne rembigwái-pe. Ani erereko poxy-py íxupe. Oime ko Nhandejáry yváy-py. Nde járy ijáry ave. Enterove va'e-pe ogwereco peteĩxa. Upéa-gwi ereko porã katu ne rembigwái-pe. ‡

Tapene mombaraete katu Nhandejáry, anháy ruvixa nhe'ë oike e'ý hagwã nhande-rehe

(1 Ts 5.8; 1 Pe 5.8-9)

¹⁰ Ko'ángá ojoaky kwéry amombe'uve-ta peikwaa porã hagwã pene rembiaporã. Penhemombaraete ete katu Nhandejáry-pe pemoirũ-vy peteĩxa. Ha'e tuvixa mba'e, pene mbopu'akaha voi. ¹¹ Tapene mombaraete katu Nhandejáry. Soldado omondeha-rami gwete-rehe hatã va'e, upéixa pemonde ave pende rete gwive jokoha ramigwa, anháy ruvixa nhe'ë oike e'ý hagwã pende py'a-py pono ho'arandu-py pende reity gweco-rupi.

¹² Teko rei ndive anho mante nanhanhorairõ vaíry jajoityse-vy. anháy ruvixa ndive ae katu nhangangarekoha'apo jajeity uka íxupe. Oĩ ave áry pygwa jepe Nhandejáry e'ý va'e, hekoha vaive va'e nhangangarekoha'apo va'e ndive. Oĩ anháy ruvixa kwéry arygwy rupigwa nhande-rehe omandase va'e, nhande-rehe ipu'akase va'e jajoko va'e íxupe. Oĩ entéro pytũ-my rei oiko va'e-rami oiko va'e ruvixa ¹³ Upéa-gwi Nhandejáry gwigwa-py ae pejavoa katu pende rete pono oike anháy nhe'ë pende py'apy-py pono pende reity gweco-rupi, ipu'akaseha áry-py ou-vy pende-rehe. Pemonde ranhe-rami katu, napende reityry arã. Opu'ã oĩ-vy va'e-rami joty ndape'ái arã. Are penhorairõ rire, are pejoko joko rire peiko-vy, ndape'ái joty arã. ¹⁴ Pejoko katu anháy-pe. Ani erejeity uka íxupe. Pemonde ranhe katu nde ku'a kwaha. Nhande ku'a kwaha, nhande reko apu e'ý va'e-rehe ae he'i nhande-vy. Upéi pemonde pene kamisa ramigwa hatã va'e. Nhande kamisa hatã va'e, nhande rekoha jejavy e'ý va'e-rehe ae he'i nhande-vy. ¹⁵ Upéi pemonde pende py rehegwa pende py syry e'ý hagwã. Nhande py rehegwa, Hesu rehegwa nhe'ë porã nhane mbopy'agwapy va'e, nhamombe'u va'erã-rehe ae he'i nhande-vy. ¹⁶ Upe rire, pereco pende rete jokoha ramo pono pende rapy vérami anháy ruvixa pende api ramo, pembogwe hagwã ae hemimombo. Nhande rete jokoha, Hesu-rehe jajeroviaha-rehe ae he'i nhande-vy. ¹⁷ Upéi emonde ne akã ryru hatã va'e. Nhande akã ryru, nhane resendeharã-rehe ae he'i nhande-vy. Upéi eipyhy katu nde kysepuku haimbe jovái va'e, Nhe'ë Marangatu tee va'e remime'ëgwe. Kysepuku, Nhandejáry kwatia nhe'ë marangatu-rehe ae he'i nhande-vy. Upe va'e kysepuku ramigwa-py pejoko katu anháy-pe, Nhandejáry nhe'ë-py pembojevy-vy íxupe. ¹⁸ Pemondo mondo katu pene nhe'ë Nhandejáry-pe pene mbo'eha-rami Nhe'ë Marangatu tee va'e. Opaixagwa pene nhe'ë pembojeupi upi pejerure-vy

† 5:31 Gn 2.24 †† 6:2-3 Êx 20.12; Dt 5.16

‡ 6:9 Cl 4.1; Dt 10.17 †† 6:14 Is 11.5; 59.17 †† 6:15 Is 52.7
‡†† 6:17 Is 59.17

Nhandejáry-pe. Ani ne ate'ý teĩ. Pene kyre'ý ae oração apo-vy entéro Nhandejáry re'ýi-rehe gwive pemondo mondo Nhandejáry-pe pene nhe'ẽ. ¹⁹ Xe-rehe ave pe-japo oração anhe'ẽ jave ou rei hagwã xe juru-py xe nhe'ẽrã, atĩ e'ý reheve amoherakwã Hesu rehegwa nhe'ẽ porã hembixa uka ramo va'e. ²⁰ Upe va'e-rehe apyta preso. Ajepokwa ramo jepe xe sã-rehe aĩ-vy, amombe'u joty inhe'ẽ. Hesu Cristo réry-py amombe'u mbe'u inhe'ẽ. Ejapo oração xe-rehe atĩ e'ý reheve amombe'u joty hagwã, Cristo ombou gwekovia onhe'ẽ mombe'u hagwã va'e-rami joty amombe'u hagwã.

Tíquico oho-ta pende ha-py xe mombe'u-vy

²¹ A-py oiko xe ndive nhande re'ýi va'e, nhane rembi-ayhu va'e Tíquico héry va'e. Ha'e Nhandejáry rembig-

wái va'e, hese jajerovia va'e. Ha'e oho-ta pende ha-py xe mombe'u-vy, xe-vy ojehu va'ekwe gwive oikwaa ukapa-vy. Mba'éixa pa xe aiko va'e oikwaa ukapa va'erã peẽ-my. ²² Upéa-rehe xe remimondo va'e amondo-ta omombe'u hagwã peikwaapa hagwã ore rekoha. Amondo-ta pene mbopy'agwapy hagwã pono pene mytu'e'ý hagwã xe-rehe. ²³ Tapene mbopy'agwapy katu Nhandejáry Nhande Ru, Nhandejáry Hesu Cristo ave. Tapene mbojohayhu. Tapene mbojerovia uka porãve ójehe. Peẽ kwéry Nhandejáry re'ýi va'e peẽ. Tapende rovasa katu. ²⁴ Pende reko porayhu reheve pene mbyai e'ý reheve, pehayhu tee meme voi Nhandejáry Hesu Cristo-pe peiko-vy. Tapende rexakwaa rei katu Nhandejáry.

FILIPENSES

epístola de Paulo aos filipenses

Paulo omondo Filipos tetã mygwa-pe onhe'ẽ kwatia-rehe

1 Xe Paulo Timóteo ndive, Hesu Cristo rembigwái va'e voi, oromondo-ta peẽ-my ore nhe'ẽ kwatia-rehe. Peẽ Nhandejáry re'ýi Filipos tetã-my peiko va'e kwéry, Cristo-pe peteíxa pemoirũ va'e voi. Oromondo-ta ore nhe'ẽ peẽ-my gwarã. Penhomboaty aty ha-rupi peẽ Hesu reroviaha nhangarekoha va'e, ipytygwõha va'e ave oromondo-ta ave peẽ-my ore nhe'ẽ. ² Tapende rexakwaa rei katu Nhandejáry, Nhande Ru. Tapene mbopy'agwapy katu. Tapende rovasa katu Nhandejáry Hesu Cristo.

Paulo ojapo oraçãõ

(Ef 1.15-16; Cl 1.9-10; 1 Ts 5.23; 2 Ts 2.16)

³ Xe mandu'a pende-rehe jave, atima porã meme Nhandejáry-pe pende-rehe kwéry. ⁴ Yma gwive pehendy ppy va'ekwe ãy peve peẽ xe pytygwõ tygwõ amosarambi porã hagwã Hesu rehegwa nhe'ẽ porã. Upéa-gwi avy'a meme aiko-vy pende-rehe. Ajapo jave oraçãõ ajerure rure pende-rehe Nhandejáry-pe, atima ave íxupe pende-rehe. ⁶ Apogwerovia voi pende reko-ha-rehe. Are-ma onhepyrũ Nhandejáry pene mboheko porã hagwã. ãy gwarã peve pendéhegwi ndopoi reíry voi. Pene mboheko porãve ráve pene moingo-vy. Ha Hesu ou jevytaha áry-py katu pende reko moatyrõ teeta katu ojéupe gwarã. Upéa-gwi ajerovia pende-rehe. ⁷ Peẽ xe po pyte pygwa, xe apohayhu voi. Upéa-gwi iporã katu xe ajerovia pende-rehe. Ome'ẽ va'ekwe xe-vy Nhandejáry xe rembiaporã xe rexakwaa rei-vy. Ha peẽ kwéry xe pytygwõ va'e. Preso anhemoi jave xe pytygwõ joty. Hesu rehegwa nhe'ẽ porã aikwaa uka jave gwí xe remimombe'u ombojevise va'e-pe, xe pytygwõ joty. Hesu rehegwa nhe'ẽ porã, "Anhetegwa va'e voi inhe'ẽ" ha'e jave amombe'u-vy, xe pytygwõ ave. ⁸ Peẽ xe rembiexa nga'u voi. Cristo pende rayhuha-rami, apohayhu ave. Anhete ha-py voi apohayhu. Xe apu e'ýha oikwaa voi Nhandejáry. ⁹ Ajapo oraçãõ pende-rehe. Aipota pejohayhu porãve ráve voi peiko-vy, pene aranduve hagwã, pejapo va'erã, pejapo e'ý va'erã peikwaa porã hagwã, tape iporãve va'e-rupi peho hagwã. Cristo ou jevytaha áry-py, aipota pende reko potĩ, "Erejevyma" pono he'i pende-rehe kwéry. ¹¹ Aipota Hesu Cristo pene mboheko porã porã, pende reko porã ku'a ku'a e'ý hagwã, ojekwaa porã hagwã Nhandejáry rekoha,

entéro ohexa kwaa hagwã hese hekoha, "Ha'e tuvixa mba'e" he'i hagwã hese.

Cristo-rehe anho mante aiko

(Ef 6.20)

¹² ãy xe re'ýi kwéry, aipota xe rehegwa peikwaa. Heta mba'e xe-vy ojehu ramo jepe, osarambive mbive joty oho-vy xe remimombe'ukwe Hesu rehegwa nhe'ẽ porã. ¹³ Cristo-rehe ha-py xe xe moíha preso opa-rupi ojekwaa. Ojehexa uka porã entéro soldado mburuvix-agwasu nhangarekoha-pe. ¹⁴ Ajepokwa-gwi jepe, heta eterei nhande re'ýi Hesu-rehe ojerovia va'e, notívéma. Ipy'agwasuve-ma Nhandejáry nhe'ẽ mombe'u-vy ójehe imytu'e'ý e'ý reheve. ¹⁵ Oĩ xe-rehe ndaija'úi-gwi omombe'u va'e. Onhemboete ukase-vy omombe'u Cristo rehegwa. Oĩ ave ipy'a porã reheve omombe'u va'e. ¹⁶ He'i xe-rehe, "Nhandejáry remimbota-rupi Paulo-pe omoi preso. Oikwaa uka porã ete hagwã gwí hemimombe'u ombojevise va'e-pe, oĩ joty preso" he'i xe-rehe. Upéa-gwi omombe'u Cristo rehegwa nhe'ẽ. Xe rayhu-gwi omombe'u. ¹⁷ Ha upe onhembotuvixa ukase va'e katu, xe moakãrasyse mo'ã. Cristo rehegwa mombe'u-vy ojehexa uka porãseve mo'ã oiko-vy. Ójehe rei oiko. Xe xe moĩ jave preso, xe moakãrasyse voi mo'ã. ¹⁸ Xe mbopoxyse mo'ã ha ndaxe poxy mo'ái joty. Onhemboete ukase-vy omombe'u ramo jepe, Cristo rehegwa joty omombe'u. Oĩ ipy'a porã reheve omombe'u va'e ave. Upéixa entéro omombe'u Cristo rehegwa. Upéa-rehe avy'a joty aiko-vy. Ndaipóri xe mbovy'are'ý va'e. Avy'a joty va'erã aiko-vy. ¹⁹ Heta mba'e xe-vy ojehu ramo jepe, xe arovy'a joty, iporã va'erã joty xe-vy. Xe-rehe oraçãõ pejapo ramo, iporã va'erã joty xe-vy. Xe-rehe pene mandu'a va'e-rehe ajerovia tee joty pende-rehe. Hesu Cristo nhe'ẽ marangatu-rehe xe pytygwõharã-rehe ajerovia joty. Upéa-gwi xe-vy ojehu va'erã, iporã joty xe-vy. Naxe mbopy'amirĩry va'erã. ²⁰ Xe kyre'ý aha'arõ-vy xe-vy ojehu va'erã. Xéjehe ajerovia voi xe motĩ e'ý hagwã, xe py'agwasuve hagwã ae katu Cristo-pe amomba'egwasu-vy. Amano-ta para'e. Mba'e ojehu ramo xe rete-pe ambotuvixaseve joty katu Cristo-pe. ²¹ Xéjehe anho rei ndaikóiry. Cristo-rehe anho mante aiko. Amano ramo ae, iporãve-ma va'erã xe-vy. ²² Ha xe aiko pukuve ramo katu ko yvy-py, ndaiko reíry va'erã, xe rembiapo porã vyteri va'erã. Upéixa xe ndaikwaái xe renonderã. ²³ Aje-upise aha-vy amoirũ hagwã Cristo-pe. Iporãve-ma voi arã xe-vy. Ha xe apytave ramo katu ko yvy-py, iporãve

arã peẽ-my. Pene remikotevẽ voi xe-rehe. Kiva'e xe rembiaporã po ajapo-ta, ndaikwaáiry. Ndaikwaavéiry xe renonderã. ²⁵ Ha peẽ katu peikotevẽ vyteri xe-rehe. Pene remikotevẽ xe-rehe aikwaa-gwi xe apytave-ta ko vvy-py ha-rehe ajerovia. Pene ndive apyta va'erã perovia porãve ráve hagwã nhe'ẽ porã, perovy'ave ave hagwã íxupe oho-vy. ²⁶ Pene ndive aiko jevy ramo, xe rerovy'agwasu ave va'erã peiko-vy. "Hesu Cristo hembiapo porã voi Paulo-rehe" peje va'erã xe-rehe imomba'egwasu-vy.

Oĩ nhe'ẽ porã ombojevuse va'e. Penhe'ẽ joko íxugwi
(Hb 12.3-4; Tg 5.7-11)

²⁷ Aikove-ta para'e, amano-ta para'e. Xe ndaikwaái. Mba'e ojehu ramo xe-vy, ani pemotĩ teĩ Cristo-pe inhe'ẽ rendu e'ỹ-vy peiko-vy. Upéixa ramo, agwahẽ aha-vy ramo pende ha-py para'e, pene rerakwã ahendu rei ramo para'e, ajerovia va'erã pende-rehe. Pene mongyhyjese va'e-pe napenheme'ẽ mo'ái. Peteĩxa pene mbaraete va'erã. Peteĩxa pembojevuy va'erã gwĩ nhe'ẽ porã rendu e'ỹseha-pe gwive. ²⁸ Penhemongyhyje e'ỹ reheve penhe'ẽ joko va'erã pende-rehe ija'e'ỹ va'e-pe. Ha'e kwéry pende rexa ramo pende py'agwapy reheve, pene mytu'e'ỹ e'ỹ reheve, "Ore, Nhandejáry remihundirã voi ra'e" he'i va'erã ójehe kwéry. "Peẽ Nhandejáry remiresenderã voi ra'e" he'i va'erã peẽ-my. Nhandejáry ha'e katu pene mbopu'aka va'erã. ²⁹ Pende rexakwaa rei va'ekwe Nhandejáry pende poravo-vy. Pende poravo va'ekwe pejerovia-ma hagwã Cristo-rehe. Oipota ave Cristo-rehe ha-py pejerereko asy peiko-vy. ³⁰ Áy nhande kwéry peteĩxa nhande-rehe ija'e'ỹ va'e-pe nhanhe'ẽ joko joko va'erã nhandéhegwi. Are xe rexa va'ekwe anhe'ẽ joko joko aĩ-vy ramo xejéhegwi xe-rehe ija'e'ỹ va'e-pe. Upéixa xe anhe'ẽ joko joty aiko-vy. Áy katu pehendu-ma ra'e xe rerakwã. †

Cristo-ramima peiko katu
(Jo 13.12-17; 2 Co 8.9; Ef 1.20-22; 4.1-3)

2 Peteĩxa pemoirũ-magwi Cristo-pe, hemimombaraete voi peẽ. Pende rayhu-gwi, hemimbopy'agwapy voi peẽ. Pende py'a-py kwéry oiko-gwi Nhe'ẽ Marangatu tee va'e, peẽ kwéry ojoe'ýi. Pejoporiahuvareko rei katu. Pende py'a porã rei katu ojóupe peiko-vy. ² Upéa-gwi peteĩ akã-rami tapeiko katu onhondive. Peteĩxa tapejohayhu peiko-vy. Peteĩxa tapeipyhy pende raperã. Onho'arandu-rami meme tapene arandu. Upéixa ramo xe mbovy'agwasu va'erã. ³ Ani pende seve rei-gwi pene rembiapo teĩ peiko-vy. Ani penhembotuvixaseve rei teĩ peiko-vy. Penhemboete ukase-vy rei ani peiko. Penhembohekomirĩve ae katu peiko-vy. Ani penhembotuvixave pende rapixagwi. "Xéhegwi heko porãve" peje ae pende rapixa kwéry-rehe imboete-vy. ⁴ Ani pendéjehe anho rei peiko meme teĩ. Pende rapixa-rehe ave peiko. Pene mandu'a meme hese. ⁵ Ójehe opena e'ỹ va'e-rami oiko Cristo. Ha'e-ramima peiko katu. ⁶ Ne'írã oiko vyteri jave ko vvy, Cristo oiko-ma voi araka'e. Nhandejáry-ramima

† 1:30 At 16.19-40

oiko araka'e. Nhandejáry voi ha'e araka'e. Upéixa oiko ramo jepe, nahakate'ýi gweko-rehe Nhandejáry reko-rami e'ỹ ou hagwã ko vvy-py oiko araka'e. ⁷ Nhande resaka va'erã ohejapa rei va'ekwe ou-vy. Nandi ete ou va'ekwe. Oma'etirõ ohejapa va'e-rami, ohejapa rei va'ekwe ou-vy. Imboetepyrã-rami e'ỹ ou va'ekwe. Tembigwái-rami rei ou va'ekwe. Nhande-rami ojehexa uka ou-vy. Nhandejáry reko-rami oiko rire nhande rete poru ou-vy. ^{†8} Onhembohekogwypvy ou-vy. Nhandejáry nhe'ẽ renduha voi. Ndojeheko rayhúi voi ojejuka uka hagwã, kurusugwasu-rehe omano hagwã. ⁹ Upéa-gwi Nhandejáry ombotuvixa jevy va'ekwe íxupe. Ogwerojeupi jevy íxupe heraha-vy yváy-py. Ndaipóri onhembotuvixave va'e íxugwi. Ndaipóri tuvixave va'e íxugwi. Ha'e anho mante tuvixave va'e. Ombotuvixa voi íxupe héry. Ndaipóri imbaraeteve va'e héry-gwi. Ha'e anho mante héry tuvixave va'e oiko. ^{†10} Hesu réry-py oipota enterove va'e onhesũ íxupe gwetypy'ã-rehe. Oipota onhesũ íxupe yváy pygwa gwive, yvypory gwive, vvy pypía anháy gwive ave. Entéro yvvygwpy-py oĩ va'e gwive ave héry omboete-vy onhesũ va'erã. ^{†11} Oipota entérove omombe'u atýra-py Hesu Cristo Nhandejáry voiha, Nhandejáry Nhande Ru-pe omomba'egwasu-vy. †

Jasytata nhande-vy ohesape vérami peiko va'erã

¹² Upéa-gwi xe rembiayhu va'e, pehendu katu xe nhe'ẽ. Pene ndive xe aime ramo, pehendu meme va'ekwe xe nhe'ẽ. Xe nhe'ẽ rendu hagwe-rami áy peve gwarã aipota voi xe nhe'ẽ pehendu, pene ndive naiméi-ma ramo. Pende py'a-py omoĩ Nhandejáry pene mokyre'ýharã pejapo hagwã gwemimbota peiko-vy. Upéa-gwi, penhangareko porã katu pendéjehe, pejerereko poxy e'ỹ hagwã-rami peiko-vy. Ndojapo vaiséi-gwi ikyhyje va'e-rami peiko katu. Pene resendeha remimbota pene kyre'ý voi pejapo-vy peheko arupity hagwã íxupe. ¹⁴ Pene rembiaporã pejapo katu. Pejohu vai e'ỹ reheve, penhonhe'ẽ mbojevuy e'ỹ reheve pejapo katu. ¹⁵ Aipota pende reko jejavy e'ỹ reheve, aipota pende reko potĩ, Nhandejáry ra'y-rami peiko hagwã pejevavy e'ỹ-vy. Áygwa tape porã-gwi ojere va'e, heko-ha vai voi. Ipa'ũ-gwi ohesape va'e-rami peiko-ma va'erã. Jasytata nhande-vy ohesape va'e vérami peiko va'erã pehexa uka hagwã haperã íxupe kwéry. ^{†16} Nhane moingove va'e nhe'ẽ porã-py pemo'arandu va'erã íxupe. Upéa pejapo ramo, Hesu Cristo ou jevytha áry-py, naxe motíry va'erã peẽ kwéry. Avy'a ae va'erã pende-rehe kwéry. "Ogwerovia tee-ma voi" ha'e va'erã pende-rehe apomboete-vy. "Paulo nomosarambi réry inhe'ẽ mombe'u-vy omokyre'ý-vy. Nahembiaapo porã réry voi" he'i va'erã xe-rehe. ¹⁷ Xe juka-tama para'e. Amano ramo pende-rehe ha-py, Nhandejáry xe rerovy'a va'erã. Ha peẽ katu pejerovia tee Nhandejáry-rehe peiko-vy. Pejerovia ramo, penheme'ẽ tee kuri íxupe. Penheme'ẽ-gwi íxupe, pende rerovy'a. Áy nhande kwéry nhande'ẽ-gwi íxupe, nhande rerovy'a ave

†† 2:7 Hb 2.17† 2:9 Hb 2.9†† 2:11 Is 45.23†† 2:15 Dt 32.5

va'erã Nhandejáry. ¹⁸ Ajejuka-ta va'e-rami aĩ ramo jepe, avy'a joty xe. Nhanhombovy'a joty katu. Upéixa ramo aipota pevy'a xe-rehe. Nhanhombohory katu ave.

Timóteo Epafrodito ndive rehegwa nhe'ẽ

¹⁹ Ko'ẽ ramo, ko'ẽ mbue ramo, amondose pende ha-py Timóteo-pe. Oipota ramo oho Nhandejáry Hesu, amondo va'erã íxupe. Ha upe rire katu ou jevy ramo pende ha-gwi pene mombe'u-vy, xe mbovy'a arã. ²⁰ Ha'e pende-rehe opena tee va'e voi. Mba'éixa peiko ojpura pende-rehe. Xe ndive ndaipóri ha'eixagwa. ²¹ Outro kwéry ójehe anho mante opena oiko-vy. Hesu-rehe nopenái oiko-vy. ²² Ha Timóteo katu omba'apo oiko-vy xe ndive. Gwu ndive omba'apo ta'yry va'e-rami, oiko omba'apo-vy xe ndive. Peteixa oromba'apo nhe'ẽ porã oromosarambi-vy. "Hekoha porã nipo ra'e" he'i hese. Enterove ohexa kwaa hekoha-rehe. ²³ Upéa-rehe xe-vy ojehu va'erã aikwaa-ma ramo, amondose Timóteo. ²⁴ Nhandejáry-rehe ajerovia pende ha-py aha jevy hagwã. Ajerovia hese xe are e'y hagwã preso apyta ha-gwi xe renohẽ hagwã pya'e. ²⁵ Ha Epafrodito katu xe reko irũ jepe, amondo jevy-ta joty pende ha-py. Og-wahẽ-ma oho jevyha áry. Ha'e nhande re'yí, xe ndive omba'apo va'e, xe ndive onhe'ẽ joko joko va'e ore-rehe ija'e'y va'e-pe. Pene remimboukwe ave. Xe remikotevẽ xe-vy ome'ẽ hagwã pembou íxupe va'ekwe. ²⁶ Pende kwéry-pe pende rexa nga'u oiko-vy. Hasy ete va'ekwe Epafrodito. Herakwã pehendú ramo, pejepy'apy-ma ra'e hese. Upéi pevy'are'y-gwi ha'e ave pende reko-rami ndovy'avéima. ²⁷ Hasy ete va'ekwe voi. Omano hagwã-rami oĩ va'ekwe. Ha Nhandejáry katu oiporiahu-vereke-ma va'ekwe íxupe imbogwera-vy. Xe poriahu-vereke-ma ave. Heta oĩ xe mbovy'are'y va'e. Omano ramo ra'e, xe mbovy'are'yve arã voi ra'e. ²⁸ Upéa-rehe xe kyre'y amondo hagwã íxupe. Pehexa jevy ramo íxupe, pene mbovy'a jevy-ma va'erã. Pene mbovy'a jevy ramo, xe ahasa asy ramo jepe, avy'ave va'erã. Pene mbovy'aha-rami, xe mbovy'a ave va'erã. ²⁹ Ha'e Nhandejáry irũ-gwi, nhande ojoe'yí voi. Upéa-gwi perohory katu íxupe pemogwahẽ-vy. Ha'eixagwa gwive pemboete. ³⁰ Ha'e nahakate'yíry gwekove-rehe. Haimete ojejuka Cristo-pe omba'apo-gwi xe pytygwõ-vy. Napeimẽi ramo, ndikatúiry xe pytygwõ peẽ. Ha'e ae katu pende rekovia xe pytygwõ oiko-vy xe ndive.

Cristo reko aikwaa porãseve-gwi, xe rembiereko-rehe napenavéi-ma

3 Ko'anga ojoapykwéri ha'e jevy-ta peẽ-my, xe re'yí kwéry. Penhombovy'a katu. Tapene mbovy'a katu Nhandejáry. Áy ndahasýi xe-vy amoĩ jevy hagwã kwatia-rehe amoĩ va'ekwe-rami. Upéa nhe'ẽ-rehe pene mandu'a meme ramo, ndapeváí arã tape porã-gwi. ² Xáke oĩ oporohekombó'e vai va'e, jagwa ipoxy va'e reko-rupi oiko va'e, gwemimbo'e va'e-pe oipirekytĩ ukase va'e. Nohendu kwaái Nhandejáry nhe'ẽ hikwái. Xáke íxugwi kwéry. ³ Ha nhande kwéry ae katu Hesu-rehe jajerovia va'e. Yma gware onhepirekytĩ oiko-vy

Nhandejáry re'yí ramo oiko hagwã. Ha áy katu nhandepirekytívéi-ma he'yí tee ramo jaiko hagwã nhande. Nhande py'a-py oiko-gwi Nhe'ẽ Marangatu tee va'e ae nhamboete tee Nhandejáry jaiko-vy. Nhande resende hagwã mo'ã, nhande rembiapo porã rei-rehe ndajajeroviavéi-ma. Hesu Cristo-rehe anho mante jajerovia jaiko-vy. Nhande he'yí tee voi. Yma onhepirekytĩ hagwe-rami nhande rereko áy. ⁴ Are-ma ajerovia-ma mo'ã va'ekwe xe reko porã mo'ã-rehe. Áy oĩ ramo gweko porã-rehe anho ojerovia mo'ã va'e, ndaha'ei arã xe rekokwe-rami voi oiko. Xe rekokwe iporãve va'ekwe ha'e kwéry heko-gwi. ⁵ Xe rekokwe a-rami: Ohasa rire peteĩ semana xe aiko hagwe áry rire, xe pirekytĩ judeu reko-rupi xe rereko-vy. Israel amyri remiarirõ joapyri pyri va'e xe. Xe ramói jete amyri Benjamim. Xe ru xe sy ndive ojoehegwa hebreu va'e, Nhandejáry rembiporavokwe voi. Upéa-gwi hebreu tee va'e xe. Judeu kwéry rekoha gwive ajapopa va'ekwe xe. Gwĩ fariseu kwéry ohendu porãve va'e pe tekoha outro judeu kwéry-gwi. Xe ae katu fariseu kwéry va'e voi va'ekwe. Judeu rekoha ojapose nga'u fariseu kwéry. ⁶ Ha xe ae katu ajaposeve seve va'ekwe. Hesu reroviaha onhomboaty atyha-rupi ndaipotáí ova judeu rekoha-gwi. Upéa-gwi xe areko asy voi va'ekwe aiko-vy Hesu reroviaha kwéry-pe. "Nhandejáry remimbota ajapo" ha'e mo'ã xejéupe va'ekwe. Judeu rekoha-rupima aiko va'ekwe. "Paulo ojapo ku'a ku'a Moisés amyri remimombe'ukwe" nde'iry xe-rehe va'ekwe. Imandu'a porã va'ekwe ae xe-rehe judeu kwéry. ⁷ Upe xe rekokwe fariseu rembierovy'a va'ekwe-gwi, apoi-ma upe tekoha-gwi. "Ndovalévéi-ma" ha'e hese, Cristo rekoha aikwaa porã-magwi. Ambotuvixave Cristo reko kwaa ukaha-pe. ⁸ Upéa-gwi Cristo-rehe ha-py mba'eve ete-rehe napanái. Cristo xe Járy reko aikwaa porãseve seve íxupe amoirũ-vy. Cristo-rehe ha-py opa xe rembiereko gwive ahejapa-ma voi. Yty nhamombo va'ekwe-rami rei areko íxupe, Cristo reko irũ-rupi aiko porãve hagwã. ⁹ Peteixa amoirũse íxupe. Ndaipotái he'i xe-rehe "Paulo ojapopa Moisés amyri remimombe'ukwe. Upéa-gwi heko-rehe rei heko jejavy e'y va'e mo'ã" ndaipotáí he'i xe-rehe. Aipota ae he'i xe-rehe, "Cristo-rehe ojerovia-magwi ae katu, onhemopotĩ-ma Paulo" he'i xe-rehe. "Ipy'a potĩ-ma" aipota Nhandejáry he'i xe-rehe. ¹⁰ Cristo reko aikwaa porãseve seve. Ha'e onhembotekove jevy va'ekwe ipu'akaha reheve. Peteixa ha'e-rami aikose ave. Aipota xe mbopu'aka ave. Ha'e ohasa asy va'ekwe. Ha'e oiko asy hagwe-rami aikose ave. Ha'e omano va'ekwe. Peteixa ha'e heko-rupi tee-ma aiko hagwã, omano va'ekwe-rami, ijukapyrã-rami ave xe aikose. ¹¹ Íxupe peteixa amoirũ teese voi aiko-vy, amano rire anhemoingove jevy hagwã ave. Upéixa nhande mbotekove jevyha áry-py agwahẽ ete-ma arã aha-vy.

Oripara hatã meme va'e-rami aiko

(1 Co 15.46-49; 2 Co 5.1-5; Jd 12-13)

¹² Cristo reko-rupi tee-ma aiko, nda'airy xéjehe. Ne'irá vyteri aheko arupity íxupe. Ogwahẽse ha-py pya'eve

oripara va'e-rami, aiko joty. Ne'írã joty agwahẽ aha-vy upe-py. Yma va'ekwe xe johu Hesu Cristo. Xe mbopu'aka uka voi va'ekwe, aheko arupity hagwã íxupe. ¹³ Xe re'ýi kwéry, aheko arupity-ma, nda'éiry joty xéjehe. Oripara hatã va'e ikyre'ý eterei ogwahẽ hagwã ogwahẽse ha-py. Upéixa ete xe ave xe kyre'ý agwahẽ hagwã-rehe. Peteixa xe renonde-py amoĩ xe raperã. Xe rapykwere-rehe ndajeapavéi-ma, napenavéi-ma. Xe resarái-ma íxugwi. Ha xe agwahẽ hagwã-rehe ae xe resa amoĩ. Pya'e agwahẽse-vy ajapura voi aha-vy. ¹⁴ Upéixa ndopi ndopiáiry va'e-rami, ogwahẽse ha-py oripara oho-vy va'e-rami aiko. Ogwahẽ ranhe hagwã oho pya'ese va'e-rami aiko. Aipota xe-vy gwarã ome'ẽ voi xe-vy yváy-py aiko hagwã. Upe-py aha hagwã xe renói va'ekwe Nhandejáry. Amoirũ hagwã Hesu Cristo-pe xe renói va'ekwe. ¹⁵ Upéixa ha'e-ta peẽ-my iporã katu nhambojoja nhane nhe'ẽ nhane nhande arandu va'e. Oĩ ramo "Ndaha'éí upéixa" peje va'e, oikwaa uka porã va'erã peẽ-my Nhandejáry. ¹⁶ Yma gwive áy peve peteĩ nhande raperã jaipyhy-ma. Peteixa joty jaha upe va'e-rupi. Nhane arandu-ma. Upe nhane arandu-py joty jaiko. ¹⁷ Xe re'ýi kwéry, xe reko ra'ã katu pende joja-vy. Ore oroikwaa uka va'ekwe peẽ-my peiko porã hagwã. Gwĩ ore reko-rupi oiko va'e katu pemaña porã joty hese peheko ra'ã ave hagwã ave íxupe. ¹⁸ Xe ha'e ha'e hagwe-rami ha'e jevy-ta peẽ-my ajahe'o-vy. Oĩ pene pa'ũ-my ojapose va'e rei ojapo va'e. Cristo kurusugwasu-rehe omano va'ekwe remimbota ojapo e'ý va'e, ha'e jevy-ta hekoha kwéry-rehe amboasy-vy. ¹⁹ Mombry Nhandejáry-gwi onhemondo va'erã. Gwyvyatã hagwã-rehe anho rei oiko va'e-rami, ojúpe gwarã rei oipota va'e-rehe anho rei oiko va'e. Notívíi-ma oiko-vy. "Nhande rekoha porã va'e nhande" he'i mo'ã joty ójehe onhemombe'u-vy mo'ã ko yvy pygwa anho rei-rehe oiko va'e. ²⁰ Ha nhande Hesu rape-rupi jaiko va'e kwéry-pe oĩ va'erã yváy-py nhande rekoha teerã. Upe-gwi nhaha'arõ nhane resende teharã ou va'erã. Nhane kyre'ý reheve nhaha'arõ jaiko-vy ou va'erã Nhandejáry Hesu Cristo. ²¹ Ha'e entéro mba'e-rehe ipu'akave voi. Ha'e gwete hesakãha-rami ave ohekoviario arã nhande rete iporiahu va'e. Ha'e ipu'akaha-rupi voi ohekoviario arã nhande rete.

4 Upéa-rehe, xe re'ýi kwéry, peipyhy katu Nhandejáry rape peva e'ý reheve. Peẽ xe rembiayhu va'e voi. Xe rembiexa nga'u voi peẽ. Xe mbovy'a va'e. Pejere e'ý reheve pegwahẽ-ma ramo peho-vy Nhandejáry renda-py apogwero-vy va'erã. Pende-rehe avy'a tee va'erã voi.

Penhombovy'a katu

(Cl 3.15)

² Áy mokõi kunha-pe anhemonhe'ẽ-ta. Anhemonhe'ẽ-ta Evódia-pe. Síntique-pe anhemonhe'ẽ-ta ave. Peẽ ojoe'ýi voi Nhandejáry-pe pemoirũ-gwi. Penhombujoja katu ojóehe peiko-vy. ³ Áy ha'e-ta xe irũ-pe. Enhemonhe'ẽ katu pe mokõi kunha-pe peteixa oiko hagwã onhondive. Xe ndive oiko ramo, xe pytygwõ va'ekwe voi upe mokõi kunha. Xe ndive onhe'ẽ joko joko

gwĩ nhe'ẽ porã ohenduse e'ý va'e-pe. Xe pytygwõ ave Clemente xe irũ gwive ave. Héry kwéry oĩ ra'e yváy pygwa kwatia-rehe. Tekove ijapyre'ý reheve oiko hagwã omoĩ ra'e Nhandejáry. ⁴ Peẽ Nhandejáry irũ-gwi, penhombovy'a meme katu peiko-vy. Ha'e jevy-ta peẽ-my, Penhombovy'a katu. ⁵ Pejogwereco porã katu pende poxy e'ý reheve ojóupe. Tojekwaa porã katu pende py'a porãha opa-rupi oho-vy. Ndahiare mo'ã Nhandejáry ogwahẽ jevy hagwã óra. ⁶ Ani pejapura teĩ mba'eve-rehe. Opamba'e-rehe ae katu pejapo japo oração. Pejere katu Nhandejáry-pe pene remikotevẽ-rehe. Peperandu ramo íxupe, petima porã meme íxupe. ⁷ Nhane mbopy'agwapy va'erã Nhandejáry. Peẽ-my ojehu va'e-rehe peikwaa e'ý ramo jepe, pene mbopy'agwapy joty arã Nhandejáry. Peteixa pemoirũ-gwi íxupe, pendéhegwi ivai va'e ojoko va'e-rami, pende py'a ombogwapy va'erã peẽ-my. Pene akã omombaraete ave va'erã. ⁸ Ojoapykwéri ha'e jevy-ta peẽ-my, xe re'ýi kwéry. Pene mandu'a meme katu iporã porã va'e-rehe. Mamo iporã porã va'e petopa harupi, mamo imandu'a porã hese va'e petopa harupi, perovy'a joty. Oĩ anhetegwa va'e, oĩ nhamoporã va'e, oĩ ojapo joavy e'ý va'e, oĩ ipotĩ va'e, oĩ jajohu porã va'e, oĩ nhamboete va'e. Upeixagwa-rehe pene mandu'a meme katu perovy'a ete hagwã. ⁹ Xe apombo'e hagwe-rami peiko. Pemboypy hagwe-rami ave pejapo katu. Peẽ-my ha'e hagwe-rami pejapo. Xe reko rexa hagwe-rami, peiko katu. Upéixa ramo pene ndive oiko va'erã Nhandejáry nhane mbopy'agwapy va'ety.

Nhandejáry xe mombaraete ramo, mba'eve ndaipu'akáiry xe-rehe

¹⁰ Are rire pene mandu'a jevy-ma xe-rehe xe remikotevẽ mbou-vy. Upéa-gwi avy'a eterei Nhandejáry xe mbovy'a-gwi. Arovy'a pene remimbou-rehe. Are-ma voi pene mandu'a rei va'ekwe xe-rehe peiko-vy. Perurukase mo'ã xe-vy xe remikotevẽ ha ndikatúiry peruruka va'ekwe xe-vy. ¹¹ Pene rembieruruka-rehe naikotevẽ eteiry. Heta xe areko ramo, ndahetái xe areko ramo, aipokwaa-ma xe rekoha xéjehe anho ajeko-vy. ¹² Xe remikotevẽ ndarekói ramo, xe poriahu ramo, aipokwaa-ma xe rekoha. Heta xe areko ramo, aipokwaa joty ave. Mba'e ojehu ramo jepe xe-vy, avy'a joty xe. Akaru porã ramo para'e, xe vare'a ramo para'e, avy'a joty xe. Heta xe areko ramo para'e, xe poriahu ramo para'e, arovy'a vy'a joty xe rekoha. Aipokwaa-ma voi xe reko. ¹³ Nhandejáry xe mombaraete ramo, opamba'e-rehe xe pu'aka. Mba'eve-pe nanheme'ei. Mba'eve ndaipu'akáiry xe-rehe. ¹⁴ Mba'eve-rehe naikotevẽi ramo jepe, iporã joty xe pytygwõ. Xe ajerereko asy jave, iporã xe mbovy'a. ¹⁵ Are-ma amombe'u mbe'u va'ekwe nhe'ẽ porã aiko-vy Macedônia yvy-rupi va'ekwe. Upéi ahasave hagwã aha-vy asẽ ramo upe va'e yvy-gwi, naxe pytygwõiry va'ekwe avave. Peẽ anho mante xe pytygwõ xe remikotevẽ-rehe. Peẽ-my ame'ẽ va'ekwe-rami jevy xe pytygwõ va'ekwe. ¹⁶ Upéi Tesalônica tetã-my mombry pendéhegwi aime ramo jepe, peruruka va'ekwe xe-vy xe remikotevẽ. Ha upe

rire katu peruruka jevy va'ekwe. ¹⁷ Ome'ě ojéupe oipota eterei va'e-rami ndaikóiry. Aipota ae hetave tave peě-my gwarã Nhandejáry remihekoviārōrã. ¹⁸ Oreveha-rehe opagapa rire ome'ěve va'e-rami, peme'ěmba voi xe-vy. Epafrodito ogweru kuri xe-vy pene remime'ěgwe xe-vy pene rembieruruka. Āy katu xe remikotevě gwive arekopa-ma. Nhandejáry-pe omohyakwã porã-vy ome'ě va'e-rami, hemimbota íxupe ome'ě va'e-rami, ogwero'vy'a Nhandejáry xe-vy pene remime'ěgwe. ¹⁹ Ha Nhandejáry, xe Járy katu ohekoviārō va'erã ime'ě rei-vy peě-my entéro pene remikotevě gwive. Cristo Hesu-pe pemoirũ-gwi, gweko katurã ndive ome'ě va'erã. Ndaijapy reíry Nhandejáry

† 4:18 2 Co 11.9

remime'ě. ²⁰ Tomomba'egwasu meme katu Nhandejáry Nhande Ru-pe opa e'ỹ reheve.

Paulo omondo omandu'aha

²¹ Peteĩ teĩ Nhandejáry re'ýi gwive Hesu Cristo reko irũ va'e-pe emombe'u mbe'u xe mandu'aha. Nhande re'ýi, xe ndive oĩ va'e omondo uka-ta peě-my omandu'aha ave. ²² Entéro Nhandejáry re'ýi gwive a-py oiko va'e omondo uka-ta ave omandu'aha. Ha mburuvixagwasu César róga pygwa katu ikyre'ýve voi omandu'aha omondo uka haggwã. ²³ Tapende rexakwaa rei katu Nhandejáry Hesu Cristo pende py'apy-py oĩ va'erã-rehe.

COLOSSENSES

epístola de Paulo aos colossenses

Paulo omondo Colossos tetã mygwa-pe onhe'ë kwatia-rehe

1 Xe Paulo Hesu Cristo remimondo va'e. Nhandejáry remimbota-rupi xe pota gwemimondorã. Xe, nhande ryvy Timóteo ndive, oromondo-ta kwatia-rehe ore nhe'ë peë-my gwarã. ² Peë Colossos tetã mygwa va'e, Nhandejáry javegwa va'e voi peë. Pejerovia-ma peiko-vy ra'e Hesu Cristo-rehe. Pejererova tee-ma ra'e hese he'yirã. Nhandejáry Nhande Ru tee va'e voi. Tapende rovasáke kuri pende rexakwaa rei-vy. Tapene mbopy'agwapýke kuri.

Paulo Timóteo ndive ojapo oração Colossos tetã mygwa-rehe

(Ef 1.15-23; 3.14-19; 1 Ts 5.23-24)

³ Orojapo ramo oração pende-rehe, ore mandu'a ramo pende-rehe, orovy'a eterei. Pende-rehe voi orotima porã porã Nhandejáry-pe. Nhandejáry Hesu Cristo Ru-pe orotima pende-rehe. ⁴ "Ojerovia tee-ma Hesu Cristo-rehe" he'i pene momba'u-vy. "Nhandejáry re'yi kwéry gwive ojohayhu hikwái" he'i pene momba'u-vy. Upéa-gwi orotima porã Nhandejáry-pe pende-rehe. ⁵ Are-ma omombe'u va'ekwe peë-my anhetegwa nhe'ë, Hesu Cristo regegwa nhe'ë. Omombe'u-ma ramo peë-my, perovia-ma inhe'ë. Perovia-gwi inhe'ë, peha'arõ tee Hesu ou jevy ramo nhande reraha hagwã. Yváy-py pene renonderã peha'arõ. Upe va'e ra'arõ-vy, pejerovia tee Hesu-rehe pejohayhu ave. ⁶ Inhe'ë porã oho oparupi osarambi. Mamo jaha ha-py nhahendu nhe'ë porã. Hetave tave oĩ hembiaipo porã va'e. Hetave tave oĩ ogwerovia va'e. Upéixa ramo ogwenogwahẽ-ma ramo heraha-vy peë-my nhe'ë porã, pehendu-ma ave, pene rembiapo porã-ma ave. He'i va'ekwe imombe'u-vy peë-my: "Nhandejáry pende rovasa-ma kuri oiko-vy. Pende rexakwaa rei-ma ave" he'i imombe'u-vy peë-my Hesu regegwa nhe'ë. Inhe'ë pehendu ramo: "Anhetegwa tee nipo ra'e. Jaikwaapa-ma nipo inhe'ë ra'e" peje araka'e. ⁷ Ha Epafras katu pene mbo'eháry voi. Ha'e ore irũ. Nhane rembiayhu ave. Cristo rembigwái ha'e. Cristo nhe'ë omombe'u va'e peë-my. Ojavy e'ỹ va'e momba'uha peë-my. Ore rekovía oho va'ety pende ha-py. ⁸ Ha upéi katu upe ore irũ ogwahẽ jevy-ma ou-vy. He'i omombe'u-vy: "Upe pygwa ojohayhupa hikwái. Ombovy'apa íxupe kwéry Nhandejáry Nhe'ë Marangatu tee va'e-rupi ojohayhupa hagwã" he'i imombe'u-vy ore-vy pende-rehe kwéry. ⁹ Orohendu-

ma ramo pejerovia porã teeha, orovy'a-ma. Orojapo-ma ave oração pende-rehe. Ndore resaráiry voi orojapo meme hagwã oração. Orojerure meme Nhandejáry-pe peikwaa porãve ráve hagwã entéro hemimbota gwive. Ome'ë hagwã peë-my pene arandurã meme orojerure íxupe ave. Ha Nhe'ë Marangatu tee va'e oikwaa uka va'e peë-my hemimbota va'e gwive. ¹⁰ Upéixa ramo peiko va'erã Nhandejáry remimbota-rupi. Hekorupi peiko va'erã ave ani hagwã pemotĩ íxupe. Pende reko porã va'erã, opaixagwa pene rembiapo porã porã meme va'erã. Peë peikwaa porãve ráve va'erã peho-vy Nhandejáry-pe. ¹¹ Nhandejáry ko onhemomba'egwasu opave'ỹ va'e. Imbaraete va'e voi. Tapene mombaraeteve teve. Upéixa ramo, peiko asy ramo jepe, akói joty pevy'a va'erã. ¹² Nhandejáry Nhande Ru pende poravo va'ekwe ome'ë hagwã peë-my onhongatu va'ekwe. Arakatu-py oiko va'e pegwarã, Nhandejáry javegwa va'e pegwarã ave, ome'ë va'erã peë-my ave. Upéa-rehe petima porã katu Nhandejáry-pe pende py'a gwive. ¹³ Yma pytũ-my rei jaiko va'ekwe. Ha Nhandejáry katu nhane resende va'ekwe anháy ruvixa Satanás po-gwi. Nhane renogwahẽ nhande reraha-vy va'ekwe nhamoirũ hagwã ta'ýry, hembiaiyhu va'e, Hesu Cristo-pe, nhane ruvixarã. ¹⁴ Hesu Cristo katu onheme'ë va'ekwe nhande rekove-rehe, jaiko rei hagwã japaga e'ỹ reheve. Ha'e omboyke va'e nhandéhegwi nhane rembiapo vaikwe.

Nhandejáry Hesu Cristo ha'eixagwa ndaipóri

(Jo 1.1-3; Ef 2.11-22; Hb 1.2-14)

¹⁵ Hesu Cristo ojehexa uka ramo nhande-vy ohexa uka nhande-vy mba'eixagwa po Nhandejáry reko. Nhandejáry ndaha'ei jahexa va'e. Hexapyre'ỹ va'e voi ha'e. Ha Hesu Cristo ohexa uka nhande-vy mba'eixagwa po heko. Ha'e Nhandejáry ra'y voi. Ta'ýry tee voi. Ndoikói vyteri ramo mba'eve va'ekwe oiko-ma va'ekwe ha'e Túvy ndive. Ha'e entéro onhemoingo va'ekwe gwive va'e Járy. ¹⁶ Yma araka'e ojapo uka araka'e íxupe gwa'ýry-pe Nhandejáry. Nhandejáry nhe'ë-py voi opamba'e ojapo araka'e. Ojapo áry rupigwa gwive, yváy pygwa gwive ave, yvy arigwa gwive ave. Inhe'ë-py opamba'e ojapo uka gwa'ýry-pe. Ojapo araka'e jahexa va'erã gwive. Jahexa e'ỹ va'erã gwive ojapo ave araka'e. Ojapo araka'e Gwu rembigwairã yváy pygwa, jahexa e'ỹ va'e. Ojapo ave Gwu rembigwairã gwí anháy rekorupi ho'a va'erã. Mburuvixarã ojapo. Ojapo ipu'aka va'erã. Ojapo omanda va'erã. Gwu nhe'ë-py hembiaipo

va'erã ojapo. Entéro va'e Gwu rembigwairã ha'e ojapo. Opaixagwa ojapo uka araka'e íxupe Nhandejáry gwa'yry pegwarã. Upéa-gwi entéro onhemoingove va'ekwe gwive va'e Járy Hesu. ¹⁷ Yma araka'e ndoikói vyteri ramo mba'eve, oiko Cristo. Ha'e anho vyte oiko araka'e Nhandejáry ndive. Mba'eve ndoikói ha'e e'y re-heve. Ndo'a reíry entéro mba'e. Oheko kwaa va'e-rupi meme ae oiko enterovéa. ¹⁸ Ha'e jajerovia hese va'e gwive Járy. Nhane akã katu nhande rete mo'aranduha voi. Nhane akã-rami oiko Cristo nhande-vy. Upéixa voi ha'e nhane mo'arandu entéro jajerovia hese va'e-pe gwive. Ha'e nhane moingove va'ety voi, nhane arandurã ome'ë nhande-vy. Omano rire-ma ha'e onhemoingove jevy ranhe va'ekwe onhypyrũ hagwã nhane moingove jevyha enterove-pe. Onhemoingove jevy-gwi ha'e opyta opaixagwa jaryrã. ¹⁹ Nhandejáry oipota araka'e Hesu reko gweko-rupi voíte. Heko ambue va'e ndoipotái. Oipota tuvixa mba'e ha'e-rami. Upéa-gwi ha'e jajerovia hese va'e gwive Járy. Opaixagwa va'e Járy ha'e. ²⁰ Nhandejáry oipota ave omoatyrõ ijoja hagwã íxupe opamba'e. Ha'e nhande repy-vyma voi omano. Ojejuka uka-gwi kurusugwasu-rehe, entéro mba'e omoatyrõmba va'ekwe Nhandejáry. Omoatyrõmba yvy arigwa gwive, áry rupigwa gwive ave, yváy pygwa gwive ave. Ijoja hagwã íxupe omoatyrõmba va'ekwe Nhandejáry.

²¹ Yma va'ekwe peiko va'ekwe mombry Nhandejáry-gwi. Ndapejererováí hese. Pende py'a vai peë peiko va'e gwive va'ekwe. Pene rembiapo vai va'ekwe. Upéa-gwi napende a'úi Nhandejáry-rehe. ²² Ha ko'ánga katu napende a'úi ramo jepe hese, pende rekoha kwéry ogwero va' ójehe. Pende rekove-rehe ta'yry ojejuka uka-gwi, pene ndive jevy-ma oiko Nhandejáry. Ijavepa-ma peiko äy. Ha'e omano va'ekwe pene renogwahë hagwã peiko hagwã Nhandejáry ndive, pende py'a marangatu potí reheve, pejevay e'y reheve. Pejere e'y reheve íxugwi, pene renogwahë va'erã pende reraha-vy. ²³ Äy peiko katu pejere e'y reheve Hesu rape-gwi. Ijekoha tee va'e ndo'ái. Upéixa ramo perovia porã meme katu ndape'ái hagwã. Perovia-ma ramo Hesu rehegwa nhe'ë porã, Hesu rembieraharã peiko-ma va'erã peë. Ani pejererova ukave teí upe va'e nhe'ë pehendú va'ekwe-gwi. Upe va'e nhe'ë porã opa-rupi omombe'u va'ekwe enterovéa pegwarã. Upe va'e nhe'ë mombe'uha aiko-ma xe ave va'ekwe. Aiko-ma xe va'ekwe Hesu Cristo rehegwa nhe'ë porã mombe'uha.

Paulo omombe'u oiko-vy entéro va'e-pe Cristo rehegwa nhe'ë
(Ef 3.1-13)

²⁴ Pende-rehe ha-py ahasa asy. Ahasa asy ramo jepe, avy'a joty. He'i kuri xe-vy Hesu Cristo: "Xe-rehe ha-py xe nhe'ë-rupi ereiko-gwi ne mbohasa asy-ta. Ereipytygwõ-gwi xe reroviaha-pe gwive, ne mbohasa asy-ta. Nhande rete-rehe katu nhane rakate'y. Upéixa voi xe rakate'y ave xe reroviaha kwéry-rehe" he'i xe-vy Hesu. Upéixa ramo, ko'ánga ahasa asy jevy-ta pendéhegwi. Ne'írá ahasa asypa vyteri. ²⁵ Ha Nhandejáry xe moingo

kuri hembigwái ramo heroviaha pytygwõ hagwã. Ome'ë kuri xe-vy xe rembiaporã amombe'u hagwã inhe'ë peë-my, apopytygwõ hagwã ave. He'i xe-vy amombe'u porã hagwã amombe'upa ete peve. ²⁶ He'i xe-vy amoherakwã hagwã inhe'ë. Ha ko va'e nhe'ë katu ni mixími jepe nomombe'uíry va'ekwe avave-pe. Yma va'ekwe äy peve nomombe'uíry. Ojéupe voi onhongatu gwembiaporã Nhandejáry. Ko'äy katu oikwaa uka-ma gwe'yí kwéry-pe ojapo va'erã. ²⁷ Yma araka'e Nhandejáry he'i ojéupe: "Äy anhongatu xe rembiaporã. Hi'áry ogwahë-ma ramo katu amombe'u-ta xe re'yí kwéry-pe. Enterove va'e rehegwa, judeu va'e, judeu e'y va'e-pe gwive amombe'u-ta" he'i. "Iporã porã-ta voi xe remimombe'u. Ndaha'úi enterovéa pegwarã. Xe re'yí kwéry pegwarã ae" he'i araka'e Nhandejáry. No'ã-rami Nhandejáry remimombe'u: "Cristo inhe'ë marangatu reheve oiko-ta pende py'apy-py. Yma peë kwéry ndapeikói xe ndive va'ekwe. Ha ko'ánga katu peiko-ma xe ndive. Upéa-gwi Cristo onhembotuvixa mba'e teeha áry-py pene mbotuvixa mba'e ave va'erã" he'i-ma peë-my Nhandejáry. ²⁸ Upéa-rehe oromombe'u oroiko-vy entéro va'e-pe Cristo rehegwa nhe'ë. Oronhemonhe'ë peteí teí va'e-pe. Orombo'e íxupe ave. Nhandejáry arandu randu-rupi orombo'e. Cristo ipy'a-py ogwereco va'e gwive, amba'apo hi'arandu porãve hagwã. ²⁹ Amba'apo eterei hese kwéry. Cristo xe mombaete-gwi amba'apo voi hese kwéry.

2 Ko'äy amombe'use peë-my xe rembiapo hatãha. Peë-my gwarã ajapoha amombe'use. Laodicéia tetã mygwa pegwarã ajapoha, xe rexa e'y va'e gwive pegwarã ajapoha ave amombe'use ave. ² Amba'apo hatã voi peë-my gwarã-rehe penhembopy'a mbaraete hagwã, pejoyayhu hagwã pende joja hagwã ojóupe. Amba'apo hatã pende-rehe pene arandu tee hagwã, "Hupigwa meme voi" peje hagwã Nhandejáry nhe'ë-rehe. Upéixa ramo peikwaa porãmba voi va'erã Nhandejáry remimombe'use peë-my. Hemimombe'u Cristo rehegwa nhe'ë voi. ³ Ha Cristo katu ha'e anho mante oikwaa uka va'e nhande-vy. Nhandejáry arandu jaikwaa e'y va'e gwive oikwaa uka va'e voi nhande-vy jaikwaa porãmba hagwã. Ha'e nhane mo'arandu Nhandejáry arandu porã porã ete-rupi jaikwaa porãmba hagwã. ⁴ Upe ramo ha'e-ta peë-my: Ani pene mbotavy rei teí Cristo arandu e'y mombe'u-vy. Oí imandu'a porã va'e hemimombe'u-rehe. Ha nomombe'u porã. Omombe'u ra'anga anga rei ae oiko-vy. Ani pene mbotavy rei teí, ha'e peë-my. ⁵ A-py xe aĩ ramo jepe, xe resa katu amondo meme joty pende ha-py. Xe mandu'a ramo mba'éixa pa peiko, xe avy'a. Peteixa perovia porã Cristo-pe. Peteixa ndapeváí tape porã-gwi. Upe va'e-rehe xe mandu'a ramo, avy'a eterei voi.

Pemoirũ meme katu Cristo-pe
(Gl 4.8-20; Ef 2.1-10)

⁶ Ha peë peje kuri Hesu Cristo-pe: "Nde ko xe ruvixa" peje kuri íxupe. Upéa-gwi pemoirũ meme katu íxupe. Ani peheja teí. ⁷ Ijekokaha tee va'e ndo'ái va'e. Upéixa voi Cristo-pe perovia porã ramo, pende jekokaharã voi

ha'e. Ndape'a rei reíry arã. Pende jekokaharã voi ha'e. Upéixa ramo pemoirũ meme katu íxupe pene mombaraeteve teve hagwã peho-vy, perovia porãve rãve hagwã íxupe. Orombo'e hagwe-rami, perovia katu íxupe. Petima porã porã katu ave Nhandejáry-pe peiko-vy. ⁸ Xáke, oĩ ko pene mbotavyharã. Ani pene mbotavy teĩ. Cristo nhe'ẽ nomombe'úi va'e. Ha'e ae oarandu omombe'u arã. Omombe'u ra'anga anga rei va'erã peẽ-my. Oapuha rei-ma va'erã omombe'u peẽ-my. Teko rei nhe'ẽgwe omombe'u va'erã peẽ-my. Ko mundo járy Nhandejáry e'ỹ va'e kwéry nhe'ẽgwe rei omombe'u. Hekoha-rupi katu ani pejererova teĩ. ⁹ Ha Cristo katu heko Nhandejáry reko-rami. Ha'e ramigwa voi. Oheteporu ramo jepe, ha'e-rami joty oĩ. Ndaha'úi hekoha ambue va'e. Ha'e ramigwa joty voi. ¹⁰ Opaixagwa mburuvixa va'e-rehe gwive ipu'aka va'e. Gwĩ yváy pygwa va'e-rehe, gwĩ yvy arigwa va'e-rehe ave ipu'aka va'e voi ha'e. Omanda va'e gwive Járy ha'e. Enterove va'e ipo pygwa meme oĩ. Ha peẽ katu peiko-ma ramo hendive, pene moingo-ma voi gwekoha-rupi. Pene remikotevẽ gwive ome'ẽ-ma peẽ-my. ¹¹ Peẽ Nhandejáry javegwa voi. Yma va'ekwe judeu kwéry ha'e kwéry anho mante Nhandejáry re'ỹi. Cristo-pe pemoirũ-gwi, peiko-ma Nhandejáry javegwa ramo. Ndapeikói ramo jepe judeu kwéry reko-rupi, peiko-ma Nhandejáry javegwa ramo. Yma va'ekwe pejapo peiko-vy pejapose va'e. Pene rembiapo porã-ta mo'ã va'ekwe. Pene rembiapo vai joty peiko-vy. Pejapose va'ekwe pejapo joty ra'e. Ha ko'anga katu Cristo pene mombaraete-ma voi pene rembiapo porã meme hagwã. ¹² Cristo va'ekwe omano rire, hetekwe renda-py omoĩ hetekwe. Upe rire, oikove jevy. Ha peẽ penhemongarai uka kuri Hesu Cristo réry-py. Penhemongarai rire-ma peiko-ma peteĩxa hendive. ãy katu peiko-ma Cristo ndive pmano va'ekwe vérami. Peikove jevy va'ekwe vérami peiko. Hesu omano rire va'ekwe, omoingove jevy íxupe Nhandejáry. Upe va'e nhe'ẽ pehendúri ramo: "Imbaraete voi Nhandejáry" peje hese. Pejerovia-ma hese. ^{†13} Yma va'ekwe napeẽ-myi vérami va'ekwe onhe'ẽ. Heta pene rembiapo vai-gwi, napehendúri voi va'ekwe. Nhandejáry he'i va'ekwe peikwaa e'ỹ va'ekwe. Napende járyi va'ekwe peẽ. Ha ko'anga katu pene moingove-ma Cristo ndive peteĩxa peiko hagwã hendive. Nhane rembiapo vai va'ekwe gwive Nhandejáry omboykepa-ma nhandéhegwi. ¹⁴ Yma va'ekwe Nhandejáry omoĩ va'ekwe kwatia-rehe nhane rembiaporã. Upe va'e nhe'ẽ ndajajapói ramo va'ekwe jepe, nanhane moingo asýiry joty. Cristo omano-gwi pe kususugwasu-rehe, nanhane moingo asy mo'ãvéi-ma. Nhande reveha-rami omoĩ kusus-rehe. Kusus-rehe omano jave, omboykepa voi nhandéhegwi nhande reveha. Nanhane mbopaga ukáiry. ¹⁵ Ha'e omano ramo kusus-rehe, omosẽ opaixagwa ko mundo járy kwéry, yváy pygwa, yvy arigwa ave yvy'ãgwypóry, jaigwypóry ave. Gwĩ omanda va'e-pe gwive omosẽmba. Hexapyrã-rupi voi ohexa uka enterovéa-pe opu'akaveha-gwi nomandavéi gwĩ mburuvixa kwéry. Opyta otĩmba ete hik-

† 2:12 Rm 6.3-4

wái entero mburuvixa gwive yváy pygwa, yvy arigwa ave, yvy'ãgwypóry, jaigwypóry ave. Hekovia omanda mbaraeteve hese.

¹⁶ Upéa-gwi anive pehendúri teĩ gwĩ peẽ-my he'i va'e: "Upe va'e hi'upy e'ỹ" he'i "Naiporãĩ pemboete e'ỹ arete. Naiporãĩ pemboete e'ỹ jasy ra'ý áry pytu'uha áry ave" he'i peẽ-my. Upe va'e nhe'ẽ anive pehendúri teĩ upe va'e nhe'ẽ. ¹⁷ Ha upe va'e nhe'ẽ gwive ndaha'úi Nhandejáry remimbota tee. Ndaha'úi ãy pegwarã. Upe va'e nhe'ẽ ranhe ogwahẽ nhande-vy. Ogwahẽ Cristo renonde rupigwa-rami. Imandu'aha ranhe ogwahẽ. Ha upe rire ae ogwahẽ ou-vy ha'e tee va'e ohexa uka hagwã nhande-vy anhetegwa va'e gwive. Upéa-gwi upe va'e nhe'ẽ ndaipokatuvéi-ma nhande-vy. ¹⁸ Ani pehendúri teĩ peẽ-my he'i va'e: "Peẽ ko ndapeikói va'e tekoha-rupi. Iporãve ereiko xe rekoha-rupi" he'i mo'ã. "Xe py'amirĩ voi. Xe kyhyje Nhandejáry-gwi. Upéa-gwi nanhemopeteĩry Nhandejáry-pe imboete-vy. Nhandejáry rembigwái kwéry-pe yváy pygwa va'e ae amboete ave" he'i mo'ã. Ani pehendúri teĩ inhe'ẽ. Ixupéte ojehexa uka va'e omombe'u mbe'upa rei hikwái. Ikéra-py ohexa va'e omombe'u rei. Omombe'upa peẽ-my onhembotuvixa mba'ese-gwi mo'ã. Ha nonhembotuvixa mba'e teĩry. Ha'e ae oakã gwigwa omombe'u rei arã peẽ-my. Nhandejáry-pe oikwaa e'ỹ-gwi, Nhandejáry arandu katu nomombe'úi. ¹⁹ Upe va'e nomoirũ teevéi-ma Hesu Cristo-pe. Upéa-gwi ha'e ae oarandu omombe'u. Cristo gwigwa arandu katu nomombe'úi. Nhane akã katu nhande rete mo'arandu va'e. Nhande rete omongakwaa va'e ave. Upéixa voi Cristo nhane mo'arandu va'e nhande rereko-vy. Nhande rete ojepota potapa ojóhe ombaraete hagwã. Upéixa ete voi Nhandejáry oipota nhande joja nhandepotygwõ-vy nhane mbaraete hagwã. †† ‡

Pemoĩ katu pende resa yváy pygwa-rehe

(Gl 3.3-5)

²⁰ Ha Hesu Cristo katu omano va'ekwe kusus-rehe. Peteĩxa pemoirũ-gwi íxupe, peiko ãy pmano va'ekwe-rami ave. Upéa-gwi ndaipu'akavéi pende-rehe ko mundo járy Nhandejáry e'ỹ va'e kwéry va'e, yváy pygwa. Upéixa ramo, ani vyterí pehendúri teĩ gwĩ omanda rei va'e nhe'ẽ, Cristo ndive peiko e'ỹ va'e-rami. No'ã-rami he'i va'e ko mundo járy kwéry omanda-vy: "Oĩ ja'u va'e. Oĩ ja'u e'ỹ va'e ave. Ani erehupi teĩ ja'u e'ỹ va'e. Ani eremboja jepe ne apekũ-rehe. Ani erepoko teĩ hese" he'i mo'ã. Ma'erã po pehendúri upe va'e nhe'ẽ. Upéa re-hegwa ja'u ramo, ndaiporivéi-ma, opa voi. Opa va'erã-rehe naiporãĩ nhamanda. ²² Upéa re-hegwa nde'íry Nhandejáry va'ekwe. Teko rei nhe'ẽ ae upéa nhe'ẽ. Upéa-py rei nhane mbo'e va'ekwe teko rei. ²³ Gwĩ pende-rehe omanda va'e hi'arandu porã vérami mo'ã. Ha nahi'arandu porãĩ: "Iporã katu ereiko ore rekoha-rupi" he'i mo'ã. "Ore py'amirĩ voi. Ore kyhyje Nhandejáry-gwi. Upéa-gwi noromopeteĩry imboete-vy Nhandejáry-pe. Nhandejáry rembigwái kwéry-pe yváy pygwa va'e

†† 2:19 Mt 7.15-20; 2 Co 11.1-4; Gl 1.8; Ef 5.6; 2 Pe 2.1-3 ‡ 2:19 Ef 4.16

ae oromboete meme ave" he'i mo'ã. "Iporã ore rekoharupi peiko" he'i mo'ã peẽ-my. "Iporã katu jareko asy nhande rete nhamboeteve hagwã Nhandejáry-pe" he'i mo'ã peẽ-my. Ani pehendu teĩ inhe'ẽ. Pene mbo'e ramo jepe, nahi'arandu porã joty voi pene mbo'eháry. Inhe'ẽ nhahendu ramo katu, ndaipóiry joty inhe'ẽ. Ijapu voi. Inhe'ẽ nhahendu ramo ndajaiko porã arã joty. Nanhane mombaraetéry va'e inhe'ẽ nhane rembiapo vai e'ỹ hagwã, jajapo porã meme hagwã. Nainhe'ẽ pokatúiry voi. Inhe'ẽ rei va'e hikwái. Ani erehendu teĩ inhe'ẽ.

3 Omano rire oikove jevy-ma Cristo va'ekwe. Peteĩxa pemoirũ-gwi íxupe, peikove jevy-ma vérami peiko. Upéa-gwi pemoĩ katu pende resa yváy pygwarehe. Upe-py oĩ Cristo Nhandejáry yke-rehe ogwapy oĩvy. Nhandejáry ombopu'aka íxupe ha-py oĩ. ¹² Upe pey-wa rehete pemondo meme katu pende resa. Ani pepe-na teĩ ko yvy pygwarehe peipota va'e-rehe. ³ ãy peẽ peiko voi pemano va'ekwe-rami hendive. Napepe-navéiry ko yvy pygwarehe. Peteĩxa pemoirũ-gwi Cristo-pe, onhangareko va'e pene nhe'ẽ marangatu-rehe. Ha'e Nhandejáry ndive oĩ. Ha ko'anga katu Nhandejáry ndive onhangareko va'e pene nhe'ẽ marangatu-rehe. ⁴ Ha peẽ hendive peiko va'e. Ha'e pene nhe'ẽ marangatu-rehe onhangareko va'e voi. Ha'e ojehexa uka jevy ou-vy ramo, pende rexa uka va'erã hendive ave. Ha enterove va'e katu ombotuvixa mba'e íxupe va'erã. Pene mbotuvixa mba'e va'erã ave hendive.

Anive pejapo pejapo vai va'ekwe-rami
(Ef 4.17-25)

⁵ Upéa-gwi xe anhemonhe'ẽ-ta peẽ-my. Anive pejapo vai teĩ. Anive pene mandu'a teĩ pene rembiapo vai va'erã-rehe. Anive penhemotĩ e'ỹ teĩ avave-pe. Teko rei reko-rupi ani pejogwereco teĩ. Ani pemondo pende resa pene rembiapo vairã-rehe. Ani peipota rei teĩ pende rapixa mba'e. Peipota va'e-rehete ani pepena eterei teĩ. Upéixa peiko ramo, Nhandejáry e'ỹ va'e pemboete peiko-vy. Naiporãi eremboete nde ereipota va'éte.

⁶ Upéa rehegwa apoha gwive, Nhandejáry nhe'ẽ rendu e'ỹ va'e gwive, ogwereco asy va'erã íxupe kwéry Nhandejáry. ⁷ Yma va'ekwe upéixa voi peiko va'ekwe. Upéa rehegwa pejapo japo peiko-vy va'ekwe. ⁸ Ha ko'anga katu anive pejapo pejapo vai va'ekwe-rami. Ani pende poxy teĩ. Ani ne mandu'a poxy teĩ nde rapixa-rehe. Ani erenhe'ẽ poxy íxupe. Ani nde py'a vai teĩ nde rapixa-rehe. Ani nde apu rei teĩ nde rapixa-rehe. Ani erenhe'ẽ rei rei hese. ⁹ Perova-ma kuri pende rekoha vai peiko-vy napene rembiapo vaivéi-ma hagwã. Upéa-gwi ani pende apu ojúpe. ¹⁰ Ko'ã pene mboheko porã-gwi Nhandejáry, peẽ pende rekoha pyahu porã-ma voi. Oipota gweko rupive pive peiko peikwaa porãve rãve hagwã íxupe. ¹¹ Nhande nhande rekoha pyahu porã-ma voi. Upéa-gwi nhandejéupe va'e gwive nhande jareko peteĩxa: "Ko va'e judeu e'ỹ va'e, upéa judeu kwéry va'e" ndaja'evéiry. "Ko va'e judeu reko-rupi oiko va'e. Upe va'e judeu reko e'ỹ-rupi oiko" ndaja'evéi-ma.

† 3:1 Sl 110.1 †† 3:10 Gn 1.26

"Ko va'e nhande re'ýi e'ỹ va'e. Upéa nhande reko kwaa e'ỹ" ndaja'evéi-ma. "Ko va'e omba'apo va'e ijáry-pe mante. Upe va'e omba'apo va'e ojehénte" ndaja'evéi-ma. Ha Cristo katu nhande py'apy-py kwéry oiko va'e. Upéa-gwi nhande, nhande rekoha pyahu porã va'e, a'ỹgwa peteĩxa jareko nhandejéupe. ¹² Ha peẽ katu Nhandejáry re'ýi. Pende rayhu va'ekwe. Pende poravo va'ekwe ojúpe gwarã. Upéa-gwi perova katu pende rekoha. Peiporiahuvereco katu pende rapixa-pe. Ani pene mba'e rakate'ỹ teĩ íxupe. Eme'ẽ ae katu íxupe hemikotevẽ va'e. Ani penhembotuvixa mba'ese eterei. Ani pende poxy pya'e teĩ pende rapixa-pe. Pereco kirirĩ rei ae katu íxupe. ¹³ Túvy-rami pejogwereco porã katu. Ipoxy ramo jepe nde rapixa, túvy-rami joty peiko katu íxupe. Ani pereco poxy íxupe. Pende poriahuvereco Nhandejáry. Upéa-gwi pejoporiahuvereco reko katu peiko-vy ave. Ha nde rapixa katu nde rereco asy ramo jepe, eiporiahuvereco reko meme joty katu íxupe. ¹⁴ Pejohayhu porã porã katu. Pejohayhu ramo, pende joja porã porã tee joa va'erã. ¹⁵ Ha pene mbopy'agwapy va'e katu Cristo voi peiko hagwã pende py'agwapy reheve. Pende pe'a va'ekwe Nhandejáry peteĩxa peiko hagwã onhendive pende joja meme hagwã pende py'agwapy reheve. Upéixa ramo petima porã katu Nhandejáry-pe pemboete-vy. ¹⁶ Topyta meme katu nde py'apy-py Cristo nhe'ẽ porã gwive. Pehendu porã porã katu inhe'ẽ. Penhombóe mbo'e katu arandu-rupi. Penhemonhe'ẽ ojúpe arandu-rupi. Peporahéi katu. Nhandejáry nhe'ẽ héry va'e Salmo-py eporahéi. Eporahéi mborahéi-py ave. Nhandejáry mboete-vy peporahéi katu. Petima porã katu íxupe pende py'a gwive. ¹⁷ Ha ne rembiapo va'e gwive ejapo katu Nhandejáry Hesu réry-py. Ere va'e gwive, ere katu Hesu rekovia. Hesu réry-rupi petima porã katu Nhandejáry Nhande Ru va'e-pe. †

Opáixa pene rembiaporã pejapo katu nde py'a gwive
(Ef 5.21-6.9; 1 Pe 3.1)

¹⁸ ãy peẽ kunha eremenda va'ekwe-pe anhemonhe'ẽ-ta. Pehendu katu peteĩ teĩ pene ména nhe'ẽ. Peẽ Hesu reroviaha voi. Upéa-gwi iporã katu pehendu pene ména nhe'ẽ. ¹⁹ ãy peẽ kwimba'e eremenda va'ekwe-pe anhemonhe'ẽ-ta. Ehayhu tee katu ne rembireko-pe. Ani erereco asy teĩ íxupe. ²⁰ ãy peẽ mitã kwéry-pe anhemonhe'ẽ-ta. Peẽ Hesu reroviaha va'e voi. Upéa-gwi pehendu meme katu pende ru, pende sy nhe'ẽ. Upéixa pejapo arã Nhandejáry remimbota. ²¹ ãy peẽ mitã ru va'e-pe, mitã sy va'e-pe anhemonhe'ẽ-ta pono pemandá pohýi pende ra'y kwéry-pe, pende rajy kwéry-pe ave. Ani nde poxy reheve eremanda nde ra'y kwéry-pe. Upéixa ramo mba'eva ndojaposevéi arã hikwái. ²² ãy penhemomba'apo va'e anhemonhe'ẽ-ta peẽ-my. Pehendu meme katu ne mba'ejáry nhe'ẽ. Oĩ oipota va'e imba'ejáry imandu'a porã hese. Imba'ejáry resa-py omba'apo. Ndoikovéi ramo katu nombapóí. Ani peiko upe va'e reko-rupi. Ndoikovéi ramo ne mba'ejáry, oĩ vérami joty ne ndive, emba'apo joty. Nde py'a gwive

‡ 3:11 Ef 4.17-32 †† 3:15 Ef 4.1-16 †† 3:17 Ef 5.15-20

emba'apo katu eremboete-gwi Nhandejáry-pe.

²³ Opáixa pene rembiaporã pejapo katu nde py'a gwive. Ne momba'apo ramo, ani ere: "Amba'apo teko rei-pete". Ere ae "Nhandejáry-pe ave amba'apo" ere.

²⁴ Eremba'apo porã ramo, ome'ë va'erã nde-vy Nhandejáry ne rembiapokwe repy. Ne mandu'a katu upe va'erã-rehe. Nhandejáry re'yí pegwarã ome'ë va'erã nde-vy. Ndaha'ëi teko rei nde Járy tee. Cristo ae katu nde Járy tee. ²⁵ Entéro hembiaapo vai va'e-pe gwive Nhandejáry peteíxa ogwereco va'erã. Ombohasa asy va'erã íxupe kwéry hembiaapo vai va'ekwe-gwi. Mburuvixa ramo jepe, hembigwái ramo jepe, peteíxa ombohasa asy va'erã íxupe kwéry.

4 Oí pene pa'ũ-my oporomomba'apo va'e. Nde eremomba'apo va'e anhemonhe'ë-ta nde-vy. Eme'ë katu ne rembigwái kwéry-pe hemikotevë kwéry. Ani ne mba'e rakate'y teí íxupe kwéry. Oime ko nde Járy ave yváy-py. Ne mandu'a katu nde Járy yváy pygwa-rehe.

Paulo onhemonhe'ë íxupe kwéry

(Lc 18.1-8; Ef 5.15-16; 6.18-20; 1 Ts 5.17; 1 Pe 3.15-17)

² Ani pejapo e'y teí oraçãõ. Ani ne mandu'a Nhandejáry rehegwa e'y-rehe, pejapo jave oraçãõ. Petima porã Nhandejáry-pe imboete-vy. ³ Pejapo jave oraçãõ, pemondo katu pene nhe'ë Nhandejáry-pe ore-rehe ave omombe'u uka porã hagwã ore-vy. Oromombe'useve Nhandejáry nhe'ë. Hesu Cristo nhe'ë oromombe'useve ave. Cristo rehegwa ojehexa uka ramo va'e nhande-vy oromombe'use. Ko'ánga Cristo rehegwa nhe'ë amombe'u-ma aiko-vy-gwi, xe moĩ-ma kuri preso. ⁴ Upéa-gwi pejapo katu oraçãõ xe-rehe xe aikwaa uka porãve hagwã inhe'ë amombe'u-vy. Amombe'u porã hagwã Nhandejáry oipotaha-rami amombe'u hagwã, pembojeupi katu Nhandejáry-pe pene nhe'ë xe-rehe. ⁵ Ha gwí Hesu reroviaha e'y va'e katu ereko arandu katu íxupe. Mamo eretopa ha-rupi, ereko reko arandu katu íxupe. ⁶ Pende poxy-pype ani penhe'ë teí íxupe. Penhe'ë porã ae katu enterove va'e pene nhe'ë ohenduse hagwãixa. Upéixa ramo peteí teí va'e oporandu ramo nde-vy, ohendu hagwãixa eremombe'u va'erã íxupe kwéry.

Paulo irũ he'i uka íxupe omandu'a porãha

⁷ ãy amondo-ta nde-vy xe irũ Tíquico héry va'e. Ogwahẽ ramo nde ha-py omombe'upa va'erã xe aikoha upéixa. Ha'e nhande ryvy voi jajohayhu va'e. Nhane pytygwõ va'e nhane mbotavy e'y reheve. Nhandejáry rembiapo ojapo japo va'evy. Ore ndive oiko va'evy

† 4:5 Ef 5.16

Nhandejáry rembiapo orojapo ramo. ⁸ Upe va'e amondo-ta kuri peẽ-my ore moherakwã porã hagwã pene mbopy'agwasu hagwã. ⁹ Indive oho-ta kuri nhande ryvy Onésimo nhane rembiayhu va'e, Hesu rape-gwi ojere e'y va'e. Ha'e nde re'yí voi, ne irũ va'e ave. A-py ojehu va'ekwe gwive omombe'u-ta peẽ-my. ¹⁰ Ha Aristarco katu xe ndive oí preso va'e he'i uka-ta peẽ-my omandu'a porãha. He'i uka-ta ave peẽ-my omandu'a porãha Barnabé ryvy Marco. Oho jevy ramo peẽ-my erohory katu íxupe Marco-pe. Amondo kuri hesegwa xe nhe'ë perohory hagwã íxupe. ¹¹ Ha Josué Justo katu he'i uka-ta peẽ-my omandu'a porãha. Upe mbohapygwa Aristarco, Marco, Josué Justo ave, judeu kwéry va'e, ha'e kwéry anho xe pytygwõ va'e. Outro kwéry Hesu-rehe ojerovia va'e, judeu kwéry va'e, naxe pytygwõiry. Ha upe mbohapygwa ae katu xe pytygwõ. Xe pytygwõ amombe'u hagwã nhande ruvixa rehegwa nhe'ë. Xe mbopy'agwasu ave xe pytygwõ-gwi. ¹² Ha Epafras katu ne irũ va'e, Hesu Cristo rembigwái va'e ave, he'i uka-ta ave peẽ-my omandu'a porãha. Ha'e ojerure meme Nhandejáry-pe pende-rehe. Ojerure mbaraete tee íxupe pene mbopy'agwasu hagwã, onhembohetave tave peẽ-my pene rembigwaa, pepyta e'y hagwã mitã reko-rami, pejapopa hagwã Nhandejáry remimbota gwive. ¹³ Ha'e omba'apo va'e voi. Ndopytavéi oraçãõ apo-vy. Pende-rehe meme ojapo oraçãõ. Laodicéia tetã mygwa-rehe, Hierápolis tetã mygwa-rehe ave ojapo meme oraçãõ. Xe resa-rupi ahexa va'ekwe amombe'u. ¹⁴ Ha Lucas katu nhane mbogwerahaty nhane rembiayhu va'e ave, he'i uka-ta ave omandu'a porãha. Demas ave he'i uka-ta omandu'a porãha. ¹⁵ Xe rekovia peraha katu xe mandu'a porãha xe ryvy kwéry-pe Laodicéia tetã mygwa-pe. Peraha katu kunha héry va'e Ninfa-pe ave. Hóga-py onhomboaty va'e Hesu reroviaha kwéry. Upe-py onhomboaty va'e-pe gwive, peraha katu xe mandu'a porãha. ¹⁶ Eremonhe'ëmba rire ko kwatia nhe'ë atýra-py, embohasa outro po-py. Embohasa gwí Hesu reroviaha-pe Laodicéia tetã mygwa-pe. Emonhe'ë uka xe kwatia upe-py. Upe-gwi ombohasa-ta ave peẽ-my outro xe kwatia nhe'ë ave. Ogwahẽ ramo, pemonhe'ë katu ave pe outro xe kwatia nhe'ë. ¹⁷ Ha ere katu kuri xe ryvy Arquipo-pe: "Ne rembiaporã Nhandejáry remime'ëgwe. Hesu reroviaha-pe ereipytygwõ hagwã he'i nde-vy Nhandejáry. Upe va'e gwive ejapopa katu" ere íxupe. ¹⁸ ãy amondo-ta peẽ-my xe mandu'a porãha. Xe voi ajapo xe réry xe porupi. Pene mandu'a meme katu preso aimeha-rehe. Tapende rovasa katu Nhandejáry pende rexakwaa rei-vy. Opa xe nhe'ë.

1 TESSALONICENSES

primeira epístola de Paulo aos tessalonicenses

Paulo inhirũ ave omondo Tessalônica tetã mygwa-pe onhe'ẽ kwatia-rehe

1 Hesu reroviaha Tessalônica tetã-my oiko va'e kwéry. Ore Paulo, Silvano, Timóteo ave oromondo-ta peẽ-my ore nhe'ẽ. Kwatia-rehe oromondo-ta peẽ-my. Nhandejáry ko Nhande Ru. Peẽ katu ijave etegwa voi, Nhandejáry Hesu Cristo jave etegwa ave. Tapende rexakwaa rei katu Nhandejáry pende rovasa porã-vy. Tapene mbopy'agwapy ave.

Paulo otima porã Nhandejáry-pe Tessalônica tetã mygwa-rehe

2 Ha ore ore mandu'a meme va'e pende-rehe kwéry oronhomongeta jave Nhandejáry Nhande Ru ndive. Perovia tee va'e Nhandejáry-pe. Pehayhu tee va'e íxupe ave. Upéa-gwi pene kane'õ ramo jepe pene rembiapo porã porã joty. Napeha'arõ ku'a ku'ái va'e Nhandejáry Hesu Cristo-pe. Peha'arõ tee ae íxupe peiko-vy ou hagwã nhane resende hagwã. Gwĩa-rehe ore mandu'a ramo, orotima porã porã oroiko-vy Nhandejáry-pe pende-rehe. Nhandejáry ndive oronhomongeta jave ore mandu'a pende-rehe. ⁴ Ha peẽ katu, ore re'ýi kwéry, Nhandejáry rembiporavo voi nipo ra'e. "Hembia-yhu nipo ra'e ave" oro'e ro'e pende-rehe. Oroikwaa voi. Orohexa-gwi pende rekoha porã, oroikwaa voi. ⁵ Heta oronhemonhe'ẽ nhe'ẽ va'ekwe peẽ-my. Oronhemonhe'ẽ jave napehendu reíry va'ekwe. Perovia teema voi va'ekwe. Ipu'aka Hesu rehegwa nhe'ẽ pende-rehe. Upéa-gwi perovia tee voi va'ekwe íxupe. "Anheĩ nipo ra'e kóa nhe'ẽ" peje va'ekwe, oikwaa uka peẽ-mygwi Nhe'ẽ Marangatu tee va'e. Upéixa ramo pende rekoha oroikwaa ramo, orotima porã Nhandejáry-pe. Ha ore rekoha peikwaa voi. Pehendu porã hagwã mba'e-rami orogwereco va'ekwe oronhemonhe'ẽ-vy peẽ-my peikwaa voi. ⁶ Ha peẽ katu peikose va'ekwe ore reko-rupi. Nhandejáry Hesu reko-rupi peikose ave. Oronhemonhe'ẽ ramo pehendu va'ekwe Hesu nhe'ẽ. Ha pende rapixa pene moingo asy voi. Pehendu-gwi Nhandejáry Hesu nhe'ẽ, pene moingo asy. Upéixa pende rereko asy ramo jepe, pene mbovy'a joty Nhe'ẽ Marangatu tee va'e. ⁷ Pende rekoha porã ete voi. Upéa-gwi Macedônia yvy pygwa Acaia yvy pygwa ave, Hesu nhe'ẽ renduha va'e oikose pende reko-rupi. ⁸ Pendéhegwi onhemombe'u va'ekwe nhe'ẽ porã. Opa-rupi onhehendu. Macedônia yvy-rupi,

† 1:6 At 17.5-10

ave ohendu pene rerakwã. Nhandejáry perovia tee-gwi opa-rupi oho pene rerakwã porã. Upéa-gwi, ojekwaa-gwi opa-rupi, ore noromombe'úi pene rerakwã. ⁹ Oromombe'u rekovia íxupe kwéry, he'i ore-vy Hesu reroviaha omombe'u-vy: "Ohendu porã nipo ra'e pene nhe'ẽ Tessalônica tetã mygwa kwéry" he'i. "Upéa-gwi nipo ra'e omboyke tupã ra'anga anga rei ogwero-va-ma hagwã gweko Nhandejáry-rehe. Tupã tee oikove va'e reko-ha-rupi oiko hagwã ogwero-va-ma gwekoha" he'i ore-vy. ¹⁰ "Ha ko'ánga katu oha'arõ oiko-vy Nhandejáry ra'y Hesu-pe, hemimoingove jevy va'ekwe, ogwey jevy hagwã yváy-gwi. Oha'arõ voi oiko-vy Hesu nhane resende harã" he'i ore-vy pene mombe'u-vy. Ha Nhandejáry omoingo asy-ta ramo entéro hekoha vai va'e kwéry gwive, imytu'e'ỹ eterei ramo Nhandejáry-gwi hikwái, upe áry-py voi nhane resende harã voi Hesu.

Mitã isy ogwerekoha va'e-rami Paulo ohayhu pe tetã mygwa-pe

2 Are-ma oroho va'ekwe Filipos tetã-my. Orogwahẽ ramo upe-py ore moingo asy voi. Upe pygwa kwéry ore rereko asy va'ekwe onhembosarái-vy ore-rehe. Upe va'e peikwaa voi, xe re'ýi kwéry. Upe rire orohasa asy rire, oroho pende ha-py. Orohasa asy rire, ore mbopy'agwasu joty Nhandejáry oromombe'u hagwã peẽ-my hesegwa nhe'ẽ porã. Pende rapixa kwéry ore nhe'ẽ omboyke ramo jepe, oromombe'u joty nhe'ẽ porã. Ndoroho reíry oronhemonhe'ẽ-vy peẽ-my. Pehendu voi ore nhe'ẽ. ^{†3} Oronhemonhe'ẽ ramo peẽ-my, ndaha'éi voi imombe'u jevypyre ore-vy. Ore ko anhetegwa voi oromombe'u va'ekwe peẽ-my. Ore reko ky'a e'ỹ reheve oronhemonhe'ẽ va'ekwe. Ndaha'éiry voi orombotavyse-vy rei oronhemonhe'ẽ va'ekwe. Anhetegwa tee va'e meme voi oromombe'u oronhemonhe'ẽ-vy peẽ-my. ⁴ Ha Nhandejáry katu ojohu porã-gwi ore reko ojerovia ore-rehe. Upe ramo he'i ore-vy oromombe'u hagwã Hesu rehegwa nhe'ẽ porã. Upéa-gwi mate orojapo hemimbota oronhemonhe'ẽ-vy. Teko rei remimbota katu ndorojapói. Nhandejáry remimbota ae mate orojapo. Nhande py'apy gwive oikwaa va'e Nhandejáry. Iporã para'e, ivai para'e? Upéa Nhandejáry oikwaa voi. Ndaipóri mba'eve onhemi va'e íxugwi. ⁵ Aipo ramo noromboete reíry va'ekwe orombotavy hagwã. Upéa peikwaa voi. Noronhe'ẽ ra'anga anga reíry oroipotave-gwi orejéupe gwarã. Ore apu ramo oikwaa ave arã Nhandejáry. ⁶ Ore Cristo remimondo

†† 2:1-2 At 16.12-24; 17.1-9; 2 Co 1.12

voi. Ha noronhemboete reiséiry. Noronhemboete rei ukaséiry peë-my. Noronhemboete rei ukaséiry avave-pe. ⁷ Upéa-rupi: "Jaha jajerure nhane ma'erã-rehe" ndoro'éí joty. Nhandejáry he'i ramo jepe nhande-vy: "Iporã xe remimondo okaru rei" he'i ramo, oromba'apo joty ore rembi'u repyrã-rehe. Ndorogerure ruréiry joty ore remi'urã-rehe. Oroiko ramo pene pa'ũ-my, orogw-ereko porã porã rei peë-my. Mitã isy ogwerekoha va'erami orohayhu oroiko-vy peë-my. ⁸ Orohayhu eterei-gwi oromombe'u va'ekwe peë-my Nhandejáry nhe'ë porã. Upe rire orome'ëse ave peë-my ore rekove. Orohayhu eterei-gwi oroiko-vy, nore rakate'yíry ore rekove-rehe ime'ë-vy. Orome'ëse voi ore rekove. Orejéupe katu ndoroikói. Peë-my gwarã mante ore oroiko. ⁹ Ha ko'ánga pene mandu'a va'e voi ore rembiapo hatã hagwe-rehe, ore re'yí kwéry. Ore mokane'õ ne'õ hagwe-rehe pene mandu'a va'e. Oromombe'u ramo nhe'ë porã, ndoroipotái va'ekwe peme'ë rei ore-vy ore remi'urã. Upéa-gwi ndoropytái oromba'apo e'y reheve va'ekwe. Áry-py pyhare ave oromba'apo oroiko-vy. ¹⁰ Apogwerekoha porã va'ekwe peë-my, Hesu reroviaha va'e kwéry-pe. Ore reko marangatu oroiko-vy. Ndorohajáry voi tape porã. Ore reko jejavy e'y reheve ore oroiko va'ekwe. Ha peë katu upéa rexahare voi. Ndore apúi voi. Ore apu ramo oikwaa arã Nhandejáry. ¹¹ Oronhemonhe'ë peë-my túvy onhemonhe'ëha-rami gwa'yry-pe. Nde rúixa peteí teí-pe oronhemonhe'ë: "Eiko katu Nhandejáry rekoha-rupi. He'i hagwe-rami eiko" oro'e ro'e peë-my. ¹² "Ha Nhandejáry katu ha'e pene mogwahë va'erã pende ruvixa ramo oiko ha-py, hendy-rupi onhemomba'egwasu ete ha-py. Aníke pemboyke teí íxupe. Peipyhy katu tape porã pono pemonhemotí íxupe" oro'e va'ekwe peë-my.

Ohasa asy hagwe-rami Nhandejáry re'yí, ohasa asy ave pe tetã mygwa

¹³ Upéixa ramo oromombe'u ramo nde-vy Nhandejáry nhe'ë, pehendu va'ekwe. Pehendu ramo: "Ko va'e nhe'ë Nhandejáry nhe'ë tee voi ra'e. Ndaha'éí teko rei nhe'ë. Nhandejáry nhe'ë tee ae voi ra'e" peje va'ekwe ojóupe. Peje porã voi. Kóá nhe'ë Nhandejáry nhe'ë tee voi. Kóá nhe'ë pene mo'arandu va'e perovia ramo. Kóá nhe'ë pene mbopy'apyhy pyhy va'e perovia-gwi. Upéa-gwi orotima porã porã pende-rehe Nhandejáry-pe. ¹⁴ Perovia rire, ore re'yí kwéry, pehasa asy va'ekwe. Ohasa asy hagwe-rami Nhandejáry re'yí mamó ojogweroaty aty ha-rupi, pehasa asy ave. Ohasa asy hagwe-rami Judéia yvy rupigwa Hesu Cristo reroviaha kwéry, peë ave pehasa asy. Peha'ã-ma íxupe kwéry. Ha judeu kwéry ogwerekoha asy va'ekwe gwe'yí kwéry. Upéixa voi ãy pene moingo asy ave pende re'yí kwéry. Upéixa peiko-ma heko-rupi, Hesu reroviaha reko-rupi, Judéia pygwa reko-rupi. ¹⁵ Ha judeu kwéry katu hekoha vai va'e. Yma ojuka juka va'ekwe Nhandejáry nhe'ë-py omombe'u va'ety kwéry-pe. Ojuka rire, ojuka va'ekwe Nhandejáry Hesu-pe ojuka hikwái. Upe rire ore mosë kuri ore mondo-vy. Ha Nhandejáry ndojohu porã hembiape. Ndojapóiry hemimbota hikwái. Entéro

kente kwéry-rehe gwive ndaija'éiry hikwái. ¹⁶ Ndoipotái oromombe'u Nhandejáry nhe'ë judeu e'y kwéry-pe. Nhandejáry oresende judeu e'y-pe ndoipotái voi hikwái. Ndoipotái teí jepe, ore oromombe'u joty. Upéixa ramo hembiape vaive ive voi oho-vy. Ha ãy katu Nhandejáry nhe'ë-py ogwahë-ma ombohasa asy hagwã áry. Angaete-ma Nhandejáry ombohasa asy-ta íxupe kwéry.

Paulo oho-ta mo'ã Tessalônica tetã-my

¹⁷ Orohexa nga'u eterei va'ekwe, ore re'yí kwéry. Sapy'a ete ndorohexái peë-my. Orohexa nga'u eterei-gwi tyre'y-rami oroiko. Ndorohexavéi ramo jepe, oronhesamondo mondo rei joty oroiko-vy pende-rehe kwéry. Upéixa ramo orohexa nga'u eterei-gwi, orohexaseve seve pende rova. Orojapura ave. Orohexase-ma voi pende rova. ¹⁸ Upe-ma ramo oroho-ta mo'ã pende ha-py. Xe Paulo ahase hase rei aiko-vy pende ha-py. Ha Satanás anháy ruvixa katu ore joko joko, ndohéjái oroho hagwã pende ha-py. Upéa-gwi orohose ramo teí jepe, ndorohói joty. ¹⁹ Ha ogwejy jevy ou-vy ramo Nhandejáry Hesu, ndaipóri voi ne ramigwa ore mbovy'a va'erã. Hesu yke-rehe nhaí ramo, upe-py apohexa ramo, orovy'a-ta. Pende-rehe kwéry voi ore orovy'a-ta. Upe-py oro'e-ta pende-rehe: "Nthane remimombe'u ndaréiry" oro'e-ta pende-rehe. ²⁰ Pende-rehe ore oronhemomba'egwasu-ta. Pende-rehe kwéry orovy'a eterei-ta.

Timóteo ogwahë jevy. Herakwã porã ogweru

3 Upe ramo heta orohexa nga'u va'ekwe. Ajapura voi aikwaa hagwã mba'éixa po peiko. Xe ajapura-gwi amondo kuri pende rexa-vy xe irũ Timóteo. Ha'e Nhandejáry nhe'ë apoha Hesu nhe'ë mombe'uhaty. Ha upéi xe anho apyta a-py Atenas tetã-my. Xe irũ e'y reheve apyta. Naxe rakate'yí xe irũ-rehe: "Iporãve xe apyta xe anho" ha'e xejéupe. Ndapytaséi ha-gwi apyta joty xe anho, ajapura-gwi aikwaa hagwã mba'éixa po peiko. Upéa-gwi amondo kuri Timóteo onhemonhe'ë hagwã peë-my: "Perovia tee katu Hesu-pe. Peiko meme katu tape porã-rupi. ¹³ Aníke pejere tape porã-gwi erehasa asy jave." Upéa he'i hagwã peë-my amondo kuri íxupe. Nhande kwéry, Hesu reroviaha va'e jahasa asy va'erã voi. Upeixagwa nhande-vy gwarã voi. Upéa peikwaa voi. ⁴ Oroime ramo pene ndive va'ekwe oromombe'u va'ekwe nhane renonderã: "Jahasa asy-ta" oro'e va'ekwe peë-my. Ha ko'ánga katu oro'e hagwe-rami jahasa asy-ma jaiko-vy. Upéa peikwaa voi. ⁵ Upéa-rehe ajapura eterei-gwi, amondo kuri aikwaa hagwã perovia porã-ma para'e, perovia ku'a ku'a rei para'e. Pende reko mbo'e vai-ma para'e anháy ruvixa Satanás. Pende reko rerova-ma para'e Satanás. Upéa nhande reko mbo'e vaise va'ety voi. Pende reko rerova-ma para'e gwekoha-rupi ra'e. Aipo ramo oronhemonhe'ë rei voi arã araka'e peë-my. ⁶ Ha ko'ãý ogwahë jevy-ma ou-vy pende ha-gwi. Ogwahë jevy-ma

ou-vy ore ha-py Timóteo. Pene rerakwã porã ogweru imombe'u-vy ore-vy. He'i ore-vy pende-rehe: "Ogwerovia tee-ma hikwái Nhandejáry-pe. Ojohayhu tee hikwái. Nde-rehe imandu'a porã meme hikwái. Erehexa nga'uha-rami íxupe kwéry nde rexa nga'u ave hikwái" he'i ore-vy pende-rehe. ⁷ Upéa-rehe ore orohasa asy jave, orojepe'a jopy jave, orohendu-ma voi perovia tee ramo. Orohendu-ma ramo, ndapogwerokyhyjevéi-ma peẽ-my perovia tee-magwi. Ore mbopy'agwapy jevy-ma katu. ⁸ Eremboyke e'ý ramo Nhandejáry-pe, ereipyhy joty ramo tape porã, oroiko porã jevy ore ave. Ore pytuhẽ jevy-ma ore ave. ⁹ Ore mbovy'a-gwi Nhandejáry, orovy'a eterei pende-rehe. Upéa-gwi orotima porã Nhandejáry-pe. Orotima porã-seve íxupe pende-rehe kwéry. Ha norotima porã kwaí íxupe. Mba'e-rami tamo ra'e orotima porãve hagwã íxupe. ¹⁰ Oromondo mondo oroiko-vy Nhandejáry-pe ore nhe'ẽ. Pyhare áry-py ave ore kyre'ý voi orojerure rure-vy íxupe jajohexa jevy hagwã. Upéi katu jajohexa jevy ramo, nderejerovia porã teíi ramo Hesu-rehe, orombojerovia porã arã hese. Ndereho porã teíi ramo, orombo'e arã ereho porãve hagwã tape porã-rupi.

Paulo ojapo oraçãõ
(Cl 1.9; 2 Ts 2.16-17)

¹¹ Tohexa uka ore-vy tape porã Nhandejáry, Nhande Ru, orogwahẽ hagwã oroho-vy pende ha-py. Tore reraha katu ave pende ha-py Nhandejáry Hesu. ¹² Nhandejáry nhe'ẽ-rupi tapejohayhu porãve ráve katu. Enterovéa-pe pehayhu porãve katu. Ore orohayhu teharami ave peẽ-my, pejoyhayhu katu. ¹³ Upéixa ramo pene mbopy'apyhy pyhy-ta Nhandejáry ndapejevavyvẽ hagwã, ndapejeréi hagwã tape marangatu-gwi. Upéixa ramo, ogwey jevy ou-vy ramo Nhandejáry Hesu imarangatu va'e kwéry ndive, penhembo'y va'erã Nhandejáry rovagwy-py peí-vy. Pejevavy e'ý reheve, pende py'a potí reheve, penhembo'y va'erã Nhande Ru rovagwy-py.

Oipota Nhandejáry heko marangatu
(Rm 13.13-14; Ef 5.3-8)

4 Ko'ánga oromombe'u jevy-ta pende rekorã, ore re'ýi kwéry. Oromombe'u va'ekwe pende rekorã. Mba'éixa po pejapo-ta Nhandejáry remimbota orombo'e va'ekwe. Ko'ánga pejapo voi Nhandejáry remimbota orombo'e hagwe-rami. Upéa-gwi oronhemonhe'ẽ jevy peẽ-my Nhandejáry Hesu réry-py: "Pejapo porãve ráve katu hemimbota" oro'e peẽ-my. Nhande moirũ-gwi nhande-vy Hesu oronhemonhe'ẽ. ² Nhandejáry Hesu réry-py oronhemonhe'ẽ peẽ-my va'ekwe. Mba'e-py orombo'e va'ekwe peikwaa voi. ³ Oipota Nhandejáry pende reko marangatu. Ndoipotái teko ky'a-rupi peiko rei-vy. ⁴ Emenda katu peteí teí pekwa va'e erereko kwaa hagwã ne rembireko erenhomongy'a e'ý reheve. Pejogwerekere enterová ne mboete hagwã. ⁵ Teko ky'a-rupi rei ani ereiko teí judeu e'ý va'e-rami. Gwí Nhandejáry-pe oikwaa e'ý va'e-rami ani ereiko teí. ⁶ Nhande-

járy ndoipotái erejevavy. Ndoipotái erejapo vai nde rapixa-rehe. Ha erejapo vai ramo ae nde rapixa-rehe, ne rembiapo vaikwe-rehe ne mbohasa asy va'erã Nhandejáry nde rapixa repy-vy. Upéa-gwi oro'eri eri va'ekwe peẽ-my: "Anive erejapo upéa." ⁷ Nhande poravo va'ekwe Nhandejáry jaiko hagwã teko ky'a e'ý reheve. Jaiko marangatu hagwã nhande poravo va'ekwe. Nhande poravói voi va'ekwe teko ky'a-rupi jaiko hagwã. ⁸ Ko va'e nhe'ẽ ndaha'úi teko rei nhe'ẽ. Nhandejáry nhe'ẽ ae. Upéa-gwi ohendu e'ý va'e kente kwéry omboyke voíte Nhandejáry-pe. Nhandejáry ome'ẽ va'ety peẽ-my Nhe'ẽ Marangatu tee va'e. Upéa-gwi ndikatúi eremboyke íxupe.

Pejoyhayhuve huve katu, he'i Paulo

(Jo 13.34; 15.12; 1 Jo 3.11; 4.11; 1 Co 4.12; Ef 4.28-29; 2 Ts 3.6-12)

⁹ Oromombe'u va'ekwe peẽ-my pejoyhayhu hagwã. Ha ko'ánga upéixa jevy oromombe'u ramo, oromombe'u rei arã. Pene mbo'e va'ekwe Nhandejáry pejoyhayhu hagwã. Upéa-gwi Hesu nhe'ẽ reroviaha-pe gwive, Macedônia yvy-rupi oiko va'e, pehayhu voi pekwa-vy. Upéa-gwi natekotevêi avave ohai peẽ-my penhemonhe'ẽ-vy pejoyhayhu hagwã. Ko'áy ae katu "Pejoyhayhuve huve rei katu" oro'e ae-ta peẽ-my. ¹¹ Ani pejotoryva teí. Ani ne mba'e avyky ereiko-vy ne akã hatã reheve. Ani erema'ẽ teí nde rapixa mba'e-rehe. Ne mba'e-rehe ae enhangareko katu. Oro'e jevy-ma oro'e hagwe-rami: "Emba'apo katu ne mboete hagwã Hesu rendu e'ýha. Ani ereiko ipituva va'e-rami. Emba'apo katu mba'eve-rehe ereikotevê e'ý hagwã. Anive teí ne mba'e jerure" oro'e meme peẽ-my.

Paulo omombe'u omano va'ekwe rehegwa

(Mt 24.30-31; 1 Co 15.51-58)

¹³ Ko'ánga, ore re'ýi kwéry, oromombe'u-ta peikwaa hagwã omano va'ekwe rehegwa. Heta oí ohapirõ va'e: "Áy ae ndajahexavéi-ma voíte omano va'ekwe. Opa ma ngatu" he'i mo'ã. Ndoipotái erehapirõ gwí va'e-rami. ¹⁴ Ha Hesu katu omano rire, oikove jevy-ma. Upéa nhe'ẽ jarovia voi. Upéixa voi Hesu oikove jevy-gwi omoingove-ta Nhandejáry heru-vy. Hesu reroviaha omano va'ekwe-pe ogweru-ta Nhandejáry. Upéa-gwi ani pehapirõ teí. ¹⁵ Kóá nhe'ẽ Nhandejáry-gwi orohendu va'ekwe oromombe'u-ma peẽ-my. Hesu ogwey jevy ou-vy ramo, entéro hese ojerovia va'e gwive ojeupi va'erã yváy-py. Omano va'ekwe ranhe oje'ói va'erã ojeupi-vy nhane renonde-rupi. Ha nhande jaikove va'e, ko yvy-py japyta va'e, nhande rojeupi arã hapykwéri. Ha Nhandejáry Hesu ogwey-ta ou-vy yváy-gwi. Hatã onhe'ẽ-ta omanda-vy. Ha hembigwái yváy pygwa onhemomba'egwasu ete va'e nhane renói-ta. Nhande renói-vy omonhe'ẽ-ta Nhandejáry remimbygwasu. Nhandejáry mba'e tee va'e voi. Ha upéi katu oikove jevy ranhe-ta gwí omano va'ekwe, Hesu onhangareko hese va'e. ¹⁷ Upe rire nhande jaikove va'e, nhamano e'ý va'e, nhande rojeupi va'erã nhande reraha-vy arairupi. Onhemoinbove va'ekwe ndive nhande rojeupi va'erã. Upe-py áry-rupi nhande nhandogwaití va'erã ja-

† 3:6 At 18.5

ha-vy Nhandejáry Hesu ndive jaiko hagwã. Upéixa ramo mante jaiko meme ete-ta voi Nhandejáry Hesu ndive. ¹⁸ Upéa-gwi kóa nhe'ë pemombe'u mbe'u ojôupe napehaporôvéi hagwã, penhombopy'agwapypa hagwã.

Jaikwaa e'ÿ va'e óra-py ogwejy-ta ou-vy Nhandejáry Hesu

(Lc 12.39-40; 2 Pe 3.10)

5 Oromombe'u va'ekwe peë-my Nhandejáry Hesu áry rehegwa nhe'ë igwejy hagwã. Ore remi-mombe'ukwe peikwaa voi nga'u. Upéa-gwi, natekotevêi voi oromombe'u jevy peë-my kwatia-rehe, ore re'ÿi kwéry. Ko va'e ahai va'erã peë-my peikwaa porã para'e. ² Ogwahê va'erã Nhandejáry áry igwejy hagwã. Jaikwaa e'ÿha áry-py ae ogwahê va'erã nhandevy Nhandejáry. Nhaimo'ã e'ÿ reheve ou imonda va'e pyhare. Upéixa ou va'erã Nhandejáry Hesu. Jaikwaa e'ÿ va'e óra-py ogwejy va'erã ou-vy Nhandejáry Hesu. Upéa peikwaa voi. ³ Ha he'i va'erã kente kwéry: "Jaiko porã nhande. Ndojehu mo'ãi mba'eva nhande-vy" he'i va'erã mo'ãi yypóry kente kwéry. Upe-ma ramo, "Jaiko porã meme-ta" he'i jave, pya'e omanomba-ta hikwái. Ndoikwaa mo'ãiry omanotamaha, oikwaa e'ÿha-rami imembytamaha kunha. Onhenhandu e'ÿ reheve ohendu-ma gwasy. Upéixa voi kente kwéry ndoikwaa mo'ãiry omanotamaha hikwái. Ndaipóri petei va'e voi onheresende va'erã. Onhehundipa va'erã voi.

Nhanhangareko porã katu nhandéjehe he'i Paulo

(Mt 24.42-44; Lc 21.34-36)

⁴ Ha peë katu, ore re'ÿi kwéry, ndapeikóiry pytũ-my oiko va'e-rami. Upéa-gwi peha'arõ katu peiko-vy pono ogwahê ou-vy upe áry imonda va'e-rami, pono peha'arõ e'ÿ jave ogwahê ou-vy peë-my. ⁵ Pene arandu-ma va'e peë. Arakatu pygwa-rami peiko. Ndajaikóiry pytũ mygwa-rami. Hi'arandu e'ÿ va'e-rami ndajaikói voíte. ⁶ Upéa-gwi ani jaiko tei nhande opáy e'ÿ va'e-rami. Heta oí opáy e'ÿ va'e. Ani jaiko tei ha'e-rami. Japáy voi katu jaiko-vy. Nhanhangareko porã katu nhandéjehe. ⁷ Pyhare oke okese va'e. Oka'use va'e pyhare oka'u. Upe pyharegwa-rami voi Hesu rerovia e'ÿha. ⁸ Ha nhande katu arakatu pygwa nhande. Upéa-gwi nhanhangareko porã katu nhandéjehe. Jarovia porã ete katu. Jajohayhu porã rei katu ave. Jarovia porã ramo, jajohayhu porã ramo ave, nhamonde nhande py'a jokoha ramigwa pono nhande reity gweko-rupi anhá ruvixa Satanás. "Nhandejáry Hesu nhane resende-ta" ja'e meme katu. Upéa ja'e ramo nhamonde nhane akã jokoha ramigwa pono nhande reity gweko-rupi. ⁹ Nhande pe'áiry Nhandejáry nhande reropoxy hagwã nhande rereko asy ete-vy. Nhande pe'a ae jarovia hagwã Nhandejáry Hesu Cristo-pe nhane resendeharã-pe. ¹⁰ Ha'e omano va'ekwe nhande-rehe ha-py. Jaiko hagwã voi hendive omano ha'e. Nhamano va'e, nhamano e'ÿ va'e ave jaiko va'erã hendive. ¹¹ Upéa-rehe penhomongyre'ÿ katu penhombopy'agwapyy. Penhombombaraete kwaa voi ojôupe. Áy penhemonhe'ë

nhe'ë ojôupe perovia porãve ráve hagwã Nhandejáry Hesu-pe.

Paulo onhemonhe'ë Tessalônica tetã mygwa-pe

(1 Tm 5.17-19; Ef 4.1-3; Cl 1.10)

¹² Oroipota eterei pemboete Hesu reroviaha nhangarekoha-pe. Pene pa'ũ-my omba'apo-vy ndopytáiry va'e pemboete katu. Pende-rehe onhangareko oí-vy. Peë-my onhemonhe'ë oiko-vy. Pemboete katu íxupe kwéry, ore re'ÿi kwéry. Omonhangareko uka íxupe va'e pende-rehe Nhandejáry Hesu. ¹³ Hemiapo porã-gwi pehayhu tee íxupe imboete-vy. Pemomba'egwasu ete katu íxupe. Pende py'agwapy reheve peiko porã rei onhondive. Ani penhorairõ tei. ¹⁴ Oro'e-ta peë-my, ore re'ÿi kwéry: "Penhemonhe'ë katu gwí ipituva va'e-pe. Ha gwí ipy'amirí va'e-pe katu pemombaraete imbopy'agwapy-vy. Ha gwí ogwerovia porã e'ÿ va'e-pe pembopy'a jekoha jevy katu. Eipytygwõ katu íxupe kwéry. Ani ereheja ha'e anho. Ne moakã rasy ramo hikwái, ani ereja'o ja'o tei íxupe. Eiporiahuvereko rei ae katu íxupe" oro'e pene mongyre'ÿ hagwã. ¹⁵ Xáke ore re'ÿi. Hemiapo vai ramo jepe nde-vy nde rapixa, ani joty nde poxy íxupe. Ani nde katu ne rembiapo vai hese. Eiporiahuvereko rei ae katu íxupe. Peje meme katu ojôupe: "Jajohayhu rei katu jaiko-vy" peje ojôupe. "Enterovéa-pe ave jahayhu katu" peje. ¹⁶ Pevy'a joa meme katu. Ereiko porã ramo, ereiko porã e'ÿ ramo ave evy'a joty ereiko-vy. ¹⁷ Pemondo mondo katu Nhandejáry-pe pene nhe'ë. ¹⁸ Petima porã meme katu Nhandejáry-pe. Ereiko asy ramo jepe, etima porã joty íxupe. Ha Nhandejáry oipota erejapo upéa gwive. Hesu Cristo pende py'a-py oí-gwi, evy'a joty. Hasy reheve evy'a joty kuri eiko-vy. ¹⁹ Ha Nhe'ë Marangatu tee va'e ani eremboyke tei. ²⁰ "Nhandejáry nhe'ë-py xe remimombe'u" he'i va'e-rehe gwive, ani "Onhe'ë rei rei" ere tei. Ani erepyrũ tei inhe'ë-rehe. ²¹ Pejeapysaka porã katu gwí omombe'u va'e nhe'ë-rehe peikwaa porã hagwã Nhandejáry nhe'ë para'e, teko rei nhe'ë para'e. Upéa, Nhandejáry nhe'ë va'e, pehendu katu. Peipyhy mbaraete tape porã. ²² Tape vai-gwi ae esê. Oime raê va'e mba'evai-gwi epoi katu. ²³ Nhandejáry ko nhane mbopy'agwapyya voi. Ha'e nga'u tapene mopotimba katu. Pende py'a tomoatyrõ porã porã katu. Tonhangareko porã katu Nhandejáry pene nhe'ë-rehe, pende py'a-rehe, pende rete-rehe ave penhemongy'a e'ÿ hagwã. Pejejavyy e'ÿ reheve tonhangareko. Ogwejy jevy ou-vy peve Nhandejáry Hesu Cristo tonhangareko porã katu pende-rehe. ²⁴ Nhandejáry ndaha'ei okambi kambía va'e onhe'ë. Ohekoviarõ e'ÿ va'e voi onhe'ë. Pende poravo rire, ojapo-ta voi pende-rehe he'i hagwe-rami. ²⁵ Pembojeupi katu pene nhe'ë Nhandejáry-pe ore-rehe, ore re'ÿi kwéry. ²⁶ Xe rekovía peikwawã kwavã katu Hesu reroviaha gwive. ²⁷ Emonhe'ë katu kóa kwatia nhe'ë entéro Hesu reroviaha-pe gwive. Xe Paulo Nhandejáry nhe'ë-py ha'e-ta peë-my eremonhe'ë hagwã íxupe kwéry. Neremonhe'ëi ramo Hesu renduha-pe gwive, oikwaa arã Nhandejáry, ojohu vai arã.

²⁸ Tapende rexakwaa rei katu Nhandejáry Hesu Cristo pende rovasa porã-vy.

2 TESSALONICENSES

segunda epístola de Paulo aos tessalonicenses

Paulo inhirú ave omondo jevy Tessalônica tetã mygwa-pe onhe'ẽ kwatia-rehe

1 Hesu reroviaha Tessalônica tetã-my oiko va'e. Ore Paulo, Silvano, Timóteo ave oromondo-ta peẽ-my ore nhe'ẽ. Kwatia-rehe oromondo-ta. Peẽ katu Nhandejáry Nhande Ru tee va'e rehegwa, Nhandejáry Hesu Cristo re'ýi ave. ² Tapende rovasa katu pende rexakwaa rei-vy Nhandejáry Nhande Ru tee va'e. Tapende rexakwaa rei katu Nhandejáry Hesu Cristo ave. Tapene mbopy'agwapy katu ave.

Ojehexa uka jevy va'erã Nhandejáry Hesu

³ Ha peẽ katu, ore re'ýi kwéry, perovia porãve rãve katu peho-vy Nhandejáry-pe. Pejohayhu porãve rãve katu pekwa-vy ave. Pende rovasa porã-gwi orotima Nhandejáry-pe pende-rehe kwéry. Naiporãi orotima e'ỹ ramo Nhandejáry-pe. "Nhatima porã meme katu Nhandejáry-pe hese kwéry" oro'e ro'e pende-rehe kwéry. ⁴ Perovia porã-gwi, pejohayhu porã-gwi ave, heta oronhe'ẽ porã pende-rehe. Hesu reroviaha ojogweroaty haty haty-rupi gwive heta oronhe'ẽ porã meme pende-rehe oromboete-vy. "Hekoha porã porã voi" oro'e pende-rehe kwéry. "Ojerereko asy ramo jepe, ohasa asy ramo jepe, Nhandejáry rape-gwi katu ndo-geréi voi. Ogwerovia joty kuri" oro'e pende-rehe oromboete-vy. ⁵ Áy peiko asy Nhandejáry ra'arõ-vy. Ha Nhandejáry oipota peiko asy ramo, perovia tee joty íxupe. Upe rire pegwahẽ ramo Nhandejáry oiko ha-py, pende ruvixa oiko ha-py pegwahẽ ramo, napemohemotĩ motĩry va'erã íxupe perovia tee-gwi. Upéixa voi Nhandejáry ohexa uka-ta gwekoha porã. ⁶ Ojehexa uka jevy ramo Nhandejáry Hesu, nde repy va'erã voi Nhandejáry. Ne moingo asyhare-pe katu omoingo asy ave va'erã. Upéixa voi Nhandejáry ohexa uka va'erã gwekoha porã. ⁷ Erehasa asy rire, nane mbohasa asy ukavéi-ma va'erã. Ha ore-vy ave nore mbohasa asy ukavéi-ma va'erã. Áry-rehe ojehexa uka ramo Nhandejáry Hesu, nanhane mbohasa asy ukavéi va'erã. Nhandejáry Hesu ojehexa uka va'erã gwembigwái mbaraete va'e ndive. ⁸ Hendy mbaraete tee reheve ojehexa uka va'erã. Ogwahẽ ramo, ombohasa asy va'erã Nhandejáry kwaa e'ýha-pe. Hese-gwa nhe'ẽ porã rendu e'ýha-pe ombohasa asy va'erã ave. ⁹ Omboyke va'erã mombory imondo-vy ojéhegwi. Opa hagwã-pyma omondo va'erã inhe'ẽ rendu e'ýha gwive. Ndou mo'ávéi-ma Hesu rexa-vy. Opu'aka teehe reheve mburuvixagwasu

tee-rami ojehexa uka ramo, ndohexa mo'ávéi-ma íxupe hikwái. ¹⁰ Ha upe va'e áry-py ogwahẽ ramo Nhandejáry Hesu, omboete va'erã íxupe he'ýi kwéry. Ojerovia va'e gwive hese, "Nde tuvixa mba'e va'e voi nde" he'i va'erã Nhandejáry Hesu-pe imomba'egwasu-vy. Ha peẽ ave hese ojerovia va'e gwive pa'ũ-my peĩ va'erã. Ore remimombe'u perovia-gwi peĩ va'erã upe-py, he'ýi kwéry pa'ũ-rupi. ¹¹ Upéa-rehe oromondo meme va'e Nhandejáry-pe ore nhe'ẽ. Pende-rehe oromondo. Pende pe'a va'ekwe Nhandejáry peiko hagwã heko-rupi. Upéa-gwi orojerure rure íxupe pene mombaraete hagwã peiko hagwã heko-rupi onhemotĩ e'ỹ hagwã pendéhegwi. Ha pende rekoha porãse ko peẽ. Tapene mombaraete katu pende rekoha porãve rãve hagwã, perovia porãve rãve hagwã, pene rembiapo porã porã meme hagwã. ¹² Pene rembiapo porã ohexa ramo, omomba'egwasu va'erã Nhandejáry Hesu-pe héry mboete-vy. "Hesu réry iporã ete" he'i va'erã. Pene mboete va'erã ave. Héry-py peĩ va'e tuvixa mba'e ko Nhandejáry-pe. Nhandejáry ko pende rovasa va'e voi. Pende rexakwaa rei va'e voi ave Nhandejáry Hesu Cristo. Upéa-gwi pene mboete va'erã. Nhandejáry-pe pemboete va'erã ave. Upéa-rehe tapende rovasa vasa katu Nhandejáry.

Pe hekoha vaive eterei va'e ojekwaa ranhe va'erã

2 Áy oromombe'u-ta peẽ-my, xe re'ýi kwéry, kwatia-rehe Nhandejáry Hesu Cristo ou jevytaha rehegwa nhe'ẽ. Gwupive nhande rerahapa hagwã outaha re-hegwa nhe'ẽ oromombe'u-ta. Oĩ pene pa'ũ-my omombe'u va'e mo'ã peẽ-my. Ani penhemoakã rasy uka rei teĩ íxupe. "Ma'erã ereha'arõ joty Hesu outaha áry? Ogwahẽ-ma voi" he'i mo'ã va'erã peẽ-my. Xe ndaipotái voi perovia inhe'ẽ, ore re'ýi kwéry. Ani pene mbopy'a reraha rei, omombe'u-vy mo'ã peẽ-my upéa nhe'ẽ. Oĩ he'i va'e, "Nhe'ẽ Marangatu tee va'e ko omombe'u nhande-vy upéa nhe'ẽ" he'i mo'ã. Oĩ he'i va'e, "Kóixa voi Paulo remimombe'u" he'i mo'ã. Oĩ he'i va'e, "Upéa nhe'ẽ Paulo omoĩ va'ekwe kwatia-rehe" he'i mo'ã. ¹³ Upéixa omombe'u ramo, ani pene mbotavy uka rei va'erã. Áy ete katu nogwahẽ mo'ã Nhandejáry áry igwejy hagwã. Kente kwéry yvypóry va'e gwive ojere ranhe va'erã Nhandejáry rekoha-gwi. Ojekwaa ranhe va'erã pe hekoha vaive eterei va'e, anháy ruvixa Satanás rembieraharã. Upe rire ae katu ogwejy va'erã ou-vy Nhandejáry Hesu. ⁴ Ha pe hekoha vaive eterei

† 2:1-2 1Jo 2.18-19

va'e voi ojekwaa ranhe va'erã. Opaixagwa tupã tee-pe, tupã ra'anga-pe ave ndoipotavéi omboeteve íxupe. Enterovéa remimboete gwive ndoipotavéi omboeteve. "Xe-vy mante xe mboete katu. Anive eremboete teĩ tupãve" he'i va'erã. Oipota va'erã ojeupéte omboeteve. Oike va'erã Nhandejáry róga kakwaa-py ogwapy hagwã onhemonhandejáry ra'anga anga-vy. "Xe katu Nhandejáry" he'i mo'ã va'erã ójehe. †

⁵ Ma'erã po nde resarái nde-vy amombe'u va'ekwe-gwi. Pene pa'ũ-my xe aiko ramo amombe'upa porã-ma va'ekwe peẽ-my. ^{†6} Ha pe hekoha vaive eterei va'e katu ne'írã ojekwaa. Hi'áry-py ae ogwahẽ va'erã. Anga ete ndojekwaa mo'ái. Oĩ ijokoha. Mba'eixagwa po upe va'e peikwaa voi. Amombe'u va'ekwe-gwi peẽ peikwaa voi. Peikwaa-ma voi-gwi peẽ, namombe'u mo'ávéi-ma peẽ-my. ⁷ Áy nhemi nhemi ha-py hembiaipo vai. Oĩ ijokoha. Nombojekwaa ukái pe hekoha vai va'e. Upe rire oipe'a va'erã ijokoha Nhandejáry. ⁸ Oipe'a rire ae ojehexa uka porã va'erã ivai va'e. Upe va'e hekoha vai va'e ojekwaa ramo, ombaraete reheve ou va'erã Nhandejáry Hesu. Ojehexa uka porã arã ou-vy. Ou-ma ramo ojuka va'erã pe hekoha vai va'e-pe. Pytu-py ojuka va'erã íxupe.

^{†9} Upe va'e hekoha vai va'e ojekwaa va'erã anháy ruvixa Satanás nhe'ẽ-rupi. Nhandejáry Hesu ou e'ỹ mboyye, Nhandejáry rembiapo porã oha'ã a'ã oiko-vy va'erã. Hembiaipo porã ra'anga anga rei va'erã oiko-vy. Opaixagwa nhane rembiexa e'ỹ va'e ojapo va'erã. Oipota, "Nhandejáry" he'i mo'ã hese kente kwéry. Omopondera uka uka va'erã ójehe iporombotavy-vy. ¹⁰ Nainheresendehái va'e-pe ombotavy va'erã. Opaixagwa ivai va'e ojapo va'erã ombotavy-vy. Upéa, Hesu-rehe ojerovia e'ỹ va'e, ohendu ramo anhetegwa nhe'ẽ, nohenduséi voi. "Iporã upéa nhe'ẽ. Nhahendu katu" nde'íry. Ndoipotái oresende íxupe Nhandejáry. Upéa-gwi noresende mo'ái íxupe kwéry Nhandejáry. ^{††11} Nohenduséi-gwi nhe'ẽ porã, pytũ-my oiko hagwã Nhandejáry remimondo voi. Ombojevavy uka íxupe ijapu va'e ogwerovia hagwã. ¹² Upéixa ramo Nhandejáry ombohasa asy va'erã anhetegwa nhe'ẽ ogwerovia e'ỹ va'e-pe gwive. Entéro ojevavyse va'e gwive, ombohasa asy va'erã íxupe imondo-vy anháy renda-py.

Pende pe'a ranhe va'ekwe Nhandejáry pene resende hagwã

¹³ Ha peẽ katu, ore re'yi kwéry, Nhandejáry Hesu rembihayhu va'e voi. Pende pe'a ranhe va'ekwe kente kwéry pa'ũ-gwi Nhandejáry pene resende hagwã. Omopotĩmba-ma ramo pende py'a Nhe'ẽ Marangatu tee va'e, perovia-ma ramo inhe'ẽ anhetegwa va'e, pene resende voi va'ekwe Nhandejáry. Upéa-gwi orotima porã porã meme Nhandejáry-pe pende-rehe. Naiporã voi orotima e'ỹ íxupe. ¹⁴ Pende poravo va'ekwe ojave gwarã peiko hagwã, perovia-ma ramo Hesu regegwa nhe'ẽ porã, ore remimombe'ukwe peẽ-my. Pende poravo va'ekwe penhemomba'e hagwã peẽ-my gwarã, Nhandejáry Hesu Cristo ome'ẽ peẽ-my va'erã-rehe

† 2:4 Dn 11.36 †† 2:5 Rm 1.21-25 ‡ 2:8 Is 11.4 †† 2:10 Mt 24.24

hendive peiko ramo. Iporãmba meme voi Nhandejáry Hesu onhemomba'egwasu ete ha-py. Upe-py peẽ pemoirũ va'erã íxupe. ¹⁵ Upéa-gwi peẽ, ore re'yi kwéry, anike pejere teĩ Nhandejáry rekoha-gwi. Perovia tee meme katu upe va'e nhe'ẽ anhetegwa va'e. Ani katu pemboyke teĩ pendéhegwi ore remimombe'ukwe. Anhemonhe'ẽ va'ekwe peẽ-my pene pa'ũ-my aime ramo va'ekwe. Kwatia ahai va'ekwe peẽ-my ave. Upéa nhe'ẽ-rupi gwive peiko meme katu peẽ. ¹⁶ Ha Nhandejáry Hesu Cristo katu, Nhandejáry Nhande Ru tee va'e ave tapende rovasa porã katu. Ha'e nhande rayhu va'ekwe, nhande rexakwaa rei va'ekwe ave, nhane mbopy'agwasu meme voi va'ekwe. "Xe ra'arõ tee katu. Xe katu napombotavy mo'áiry" he'i va'ekwe nhande-vy.

¹⁷ Tapene mbopy'agwasu katu Nhandejáry. Tapene mombaraete katu Nhandejáry pene mbopy'agwapy-vy iporã va'e gwive pejapo hagwã, nhe'ẽ porã porã va'e gwive pemombe'u hagwã.

Pejapo katu oração Nhandejáry-pe ore-rehe

3 Ne'írã opa ore nhe'ẽ. Oromombe'u-ta vyteri, ore re'yi kwéry. Áy orojerure-ta peẽ-my: "Pejapo katu oração Nhandejáry-pe ore-rehe, opa-rupi pya'e osarambi hagwã Nhandejáry Hesu regegwa nhe'ẽ, enterove omboete hagwã inhe'ẽ". Upéixa voi ogwahẽ va'ekwe peẽ-my inhe'ẽ. ² Ha inhe'ẽ renduha gwive ndogwerojojái herovia-vy. Oĩ tekoha-rupi e'ỹ oiko va'e, hekoha vai va'e ave. Upéa-rehe pejerure Nhandejáry-pe íxugwi ore resende hagwã. ³ Ha Nhandejáry Hesu katu nhane mbotavy e'ỹ va'e. He'i va'e gwive anhetegwa meme voi. Pene mombaraete va'erã. Upéa anháy ruvixa-gwi pene resende va'erã. ⁴ Ha'e katu ore mbojerovia va'e pende-rehe kwéry. Penhepyrũ porã heraha-vy. Ore remimombe'u peẽ-my ndapeheja reíry va'erã. Pejapo meme joty va'erã. Orojerovia-ma voi pende-rehe. Hendive peiko jave orojerovia-ma pende-rehe. ⁵ Tapene mbopy'apyhy katu Nhandejáry Hesu peikwaa porã hagwã Nhandejáry pende rayhuha, pejere e'ỹ hagwã íxugwi. Hesu Cristo ojere e'ỹ hagwe-rami joty, ani pejere.

Tomba'apo ogana hagwã ójehe

(1 Ts 4.11-12; Ef 4.28-29)

⁶ Hesu reroviaha jepe oĩ ipituva va'e. Ndojaposéi mba'eve. Nohendúiry oro'e va'ekwe. Oromanda peẽ-my, ore re'yi kwéry. Nhandejáry Hesu Cristo réry-py oromanda. Ani pemoirũ íxupe kwéry. ⁷ Ha oroiko ramo pene ndive va'ekwe ndore pituváiry va'ekwe ore. Iporã peiko ore oroiko hagwe-rami. Upe va'e peikwaa voi. Oropaga paga va'e ore remi'urã-rehe. Ndorokaru reíry. Ha oromba'apo hatã hatã ae katu oroiko-vy ore mbaraete reheve. Ore kane'õ ramo jepe oromba'apo joty. Áry pyhare ave oromba'apo oroiko-vy ponóike ipohýi eterei avave-pe ore remi'urã ome'ẽ ramo. ⁹ Upéixa ramo oromba'apo ore oroiko hagwe-rami peiko hagwã. "Xe nhe'ẽ mombe'uháry-pe iporã ereme'ẽ rei ho'u va'erã" he'i va'ekwe Nhandejáry. Ha ore ae katu oromba'apo joty orokaru hagwã, ore oroiko hagwe-ra-

mi ave peẽ peiko hagwã. ¹⁰ Oroiko ramo pene ndive va'ekwe, "Gwĩ omba'apose e'ỹ va'e gwive tokaru e'ỹ jepe" oro'e kuri peẽ-my. ¹¹ Onhemombe'u ore-vy: "Ipa'ũ-my oĩ omba'apo e'ỹ va'e, ipituva va'e. Oĩ omoakãrasy rei va'e gwapixa-pe" he'i pende-rehe. Upe va'e-pe oromondo-ta ore nhe'ẽ, "Toiko tekoha-rupi. Tomba'apo ogana hagwã ójehe" oro'e. ¹² Nhandejáry Hesu Cristo réry-py oronhemonhe'ẽ íxupe omba'apo hagwã. Tekoha-rupi oiko hagwã, gwembi'u repyrã-rehe omba'apo hagwã oromanda íxupe. ¹³ Ha peẽ katu, ore re'ýi kwéry, ani peje teĩ, "Xe kwerái-ma, naxe retea'evéi-ma xe rembiapo porã porã-gwi" ani peje teĩ. Ha peje ae, "Xe rapixa nopenái ramo jepe, ajapo porã porã-ta joty íxupe" peje ae. ¹⁴ Oĩ para'e pene pa'ũ-my ohendu e'ỹ va'erã xe nhe'ẽ, xe remimondo peẽ-my ko

kwatia-rehe amoĩ va'e. Upe va'e ohendu e'ỹ va'e, ani teĩ pemoirũ íxupe. Peje Hesu reroviaha-pe: "Eheja ha'e anho ranhe toiko onhemotĩ hagwã" peje. ¹⁵ Ha nde a'e'ỹha-rami ani erereko. Nde ryvy-rami ae ereko íxupe. Enhemonhe'ẽ porã katu íxupe ohendu hagwã xe nhe'ẽ. ¹⁶ Ha Nhandejáry Hesu nhane mbopy'agwapy va'e voi. Tapene mbopy'agwapy joa meme kena. Ojehu ramo jepe mba'e, tapene mbopy'agwapy porã joty. Toiko meme pene ndive kwéry Nhandejáry Hesu. ¹⁷ ãy xe tee-ma a-rami ahai: "Xe Paulo xe resãi. Peẽ pene resãi tipo ave?" ha'e-ta peẽ-my. Upéixa meme ahai amoĩ-vy kwatia tia-rehe xe réry pehexa ramo, "Paulo nhe'ẽ tee voi nipo ra'e upe va'e" peje va'erã. ¹⁸ Tapende rexakwaa rei katu Nhandejáry Hesu Cristo pende rovasa porã-vy.

1 TIMÓTEO

primeira epístola de Paulo a Timóteo

1 Xe Paulo amondo-ta nde-vy Timóteo, xe nhe'ë. Xe Paulo Cristo Hesu remimondo va'e voi. Ha'e-ma nhane remiha'arõ va'e voi. Inhe'ë-py aha hemimondo ramo. Nhandejáry nhane resendeharã nhe'ë-py ave aiko-vy hemimondo ramo. ² Æy amondo-ta nde-vy, Timóteo, xe nhe'ë. Xe remimombe'ukwe-rupi ereiko-magwi, nde erejerovia-ma Hesu-rehe. Upéa-gwi nde xe ra'y ete ramigwa voi ereiko-ma nde xe-vy. Tande rexakwaa rei katu Nhandejáry Nhande Ru, Nhandejáry Cristo Hesu ave nde rovasa porã-vy. Toity katu gwesa nde-rehe nde poriahuvereko-vy. Tane mbopy'agwapy katu.

Enhemonhe'ë katu gwĩ omombe'u joavy avypa va'e-pe
(Rm 16.17; 1 Tm 6.3-4; 2 Tm 2.23; Tt 1.10-16; 3.9)

³ Macedônia yvy-py aha jave, amombe'u va'ekwe nde-vy ne rembiaporã. Æy amombe'u jevy-ta: Epyta katu Éfeso tetã-my, erenhemonhe'ë hagwã gwĩ oporombotavy rei okwa va'e-pe, "Anive eremombe'u joavy avy teĩ Cristo rehegwa nhe'ë" ere hagwã íxupe kwéry. ⁴ "Ani eremboyke teĩ nhe'ë porã. Inhe'ë rei rei va'e nhe'ë ani erehendu teĩ. Hembypykwe réry-rehe ani erepena meme teĩ. Ijapy e'y va'e upéa rehegwa nhe'ë. Upéa rehegwa nhe'ë-rehe erepenase ramo, nerehenduséi va'erã nhe'ë porã" ere katu upe oporombotavy rei va'e-pe. Upeixagwa nhe'ë-rehe opena ramo, onhonhe'ë mbojevvy jevy rei va'erã hese okwa-vy. Nhandejáry rembiapose ndojapói. Nhandejáry re'yí-rehe nonhangarekói ave. Niporãi voi hekoha. Jarovia tee ramo ae katu Nhandejáry nhe'ë, jajapo arã hembiapose, nhangareko porã arã voi ave he'yí kwéry-rehe. ⁵ Aipo ramo enhemonhe'ë katu íxupe kwéry ojohayhu rei hagwã okwa-vy. Ha nhande py'a porã ramo ae katu oĩ vérami nhande py'a-py, "Ne rembiapo porã ra'e" he'i va'e nhande-vy. Upe jave jarovia tee ramo anhetegwa va'e katu, jajohayhu porã tee rei va'erã. Upéa-gwi enhemonhe'ë katu íxupe kwéry opena e'y hagwã nhe'ë rei-rehe hikwái. Ojohayhu rei hagwã ae okwa-vy. ⁶ Ha ha'e kwéry ndaipya porãiry, nahembiaapo porãiry, ndogwerovia teéiry. Upéa-gwi ojehesa rerova uka nhe'ë rei-rehe onhomb'e mbo'e rei okwa-vy. ⁷ Oporombo'ese mo'ã hikwái. "Orohekomb'e porã porã voi" he'i ójehe ramo jepe, "A-rami ae teko porã Nhandejáry remimbota" he'i ramo jepe, ndoikwaái joty he'i va'erã. Hi'arandu porã va'e-rami mo'ã oporombo'e oiko-vy. "Ore oroikwaa voi" he'i mo'ã ójehe ha gwemi-

mombe'u porãrgwe katu ndoikwaáiry omombe'u va'erã.

Hekoha vai va'e-pe ae katu, "A-rami tekoha e'y-rupi ereiko" ja'e íxupe

⁸ Nhahekomb'e porã ramo, iporã voi nhande-vy Moisés amyri he'i va'ekwe nhane rekorã me'ë-vy va'ekwe. ⁹ Hekoha porã va'e-pe, "Ani erejapo vai teĩ" nde'íry. Ha heko vai va'e-pe ae katu, "Tekoha e'y voi ko ko'ã va'e" ja'e íxupe. Upéixa hekoha porã va'e nanhahekomb'e'íry. Ha heko vai va'e ae katu nhahekomb'e porã tekoha porã-rupi ave oiko hagwã. Oĩ hekoha porã-rupi e'y oiko va'e, oĩ ohenduse e'y va'e ave. Oĩ Nhandejáry-pe omboete e'y va'e, oĩ ojevvy va'e ave. Oĩ ipy'a ky'a va'e, oĩ Nhandejáry-rehe opuka va'e ave. Oĩ oporojuka va'e, oĩ gwu ojuka va'e, oĩ osy ojuka va'e ave. ¹⁰ Oĩ otĩ kwaa e'y reheve gweko ky'a-rupi rei oiko va'e. Ohasa verei-ma tekoha. Oĩ oporovende va'e, oĩ ijapu va'e, oĩ, "Nhandejáry réry-py amombe'u-ta anhetegwa va'e" he'i ramo jepe ójehe, ijapu joty oiko-vy. Upéixa oiko va'e-pe nhahekomb'e porã tekoha porã-rupi oiko hagwã. Hesu Cristo rehegwa nhe'ë ombojevvy va'e-pe gwive, nhahekomb'e mbo'e joty jaiko-vy. Entéro upéixa okwa va'e ndatekoháiry ave ogwereco. ¹¹ Upéa oikwaa uka nhande-vy Nhandejáry onhe'ë mombe'u-vy. Hesu Cristo rehegwa nhe'ë nahendu ramo, "Tuvixa mba'e nipo ra'e Nhandejáry. Hekoha porã ete va'e nipo ra'e. Nhande rovasa vasa va'e nipo ra'e" ja'e hese. Upéa nhe'ë porã, "Emombe'u katu, Paulo" he'i xe-vy va'ekwe Nhandejáry.

"Xe poriahuvereko eterei-ma va'ekwe" he'i ójehe Paulo otima porã-vy Hesu-pe

¹² Xe atima porã Nhandejáry Hesu Cristo-pe. Xe-rehe ojerovia-gwi ome'ë xe-vy xe rembiaporã aporopytygwõ hagwã. Xe mombaraete ave ajapopa hagwã xe-vy hemimombe'u. ¹³ Yma anhe'ë rei rei hese aiko-vy va'ekwe. He'yí-pe gwive areko asy va'ekwe. Xe seve seve aiko ramo va'ekwe, he'yí-pe areko poxy va'ekwe areko asy-vy. Upéixa voi xe rekokwe va'ekwe. Upéixa jepe xe aiko va'ekwe, ome'ë joty va'ekwe xe-vy xe rembiaporã, xe poriahuvereko rei joty va'ekwe Cristo. Ndaroviái joty va'ekwe íxupe. Gwaperã oikwaa e'y va'e-rami xe py'agwasu va'ekwe. Ndaikwaáiry vyteri íxupe jave ha'e katu oity joty gwesa xe-rehe. Upéa-gwi xe poriahuvereko joty va'ekwe xe-vy. ¹⁴ Xe rexakwaa porã rei va'ekwe xe rovasa-vy Hesu Cristo. Æy katu peteixa amoirũ-ma íx-

upe, xe mbojerovia uka ójehe, xe mbohekorayhu-ma ave. ¹⁵ Anhetegwa voi ko Hesu regegwa nhe'ẽ jarovia ku'a ku'a e'ỹ hagwã. Ogwahẽ ou-vy va'ekwe Hesu Cristo ko yvy-py. Gwĩ heko jejavy va'e kwéry resende-vy ou va'ekwe. Ha xe katu xe reko jejavyve voi va'ekwe enterovéa-gwi. ¹⁶ Ha Hesu Cristo oity joty va'ekwe xe-rehe gwesa xe poriahuvereko-vy. Ohexa ukase nhande-vy gweko kirirĩha. Xe ajevavy eterei ramo jepe, hekopytu'u joty oiko-vy xe-vy. Upéixa ohexa uka nhande kwéry-pe gweko kirirĩha. Xe rekokwe rexaha, "Heko kirirĩ voi oiko-vy Paulo-pe Hesu Cristo" he'i va'erã xe-rehe. Oĩ xe renondegwa ogwerovia ave va'erã Cristo-pe ijapy e'ỹ reheve oiko hagwã Nhandejáry ndive. Xe rekokwe rerakwã rendu-vy, "Nhande-rehe oity voi gwesa Cristo Hesu nhande poriahuvereko-vy" he'i va'erã. ¹⁷ Tomboete katu Nhandejáry Nhande ruvixagwasupe. Opa e'ỹ reheve nhande ruvixa ramo oiko va'e. Opa e'ỹ reheve tomomba'egwasu íxupe. Ha'e omano e'ỹ va'e, jahexa e'ỹ va'e. Ha'e tuvixa mba'e, ha'eixagwa ndoikói va'e. Tonhemboete katu Nhandejáry-pe enterove va'e. Amém.

Soldado ojeity uka e'ỹ-vy íxupe onhemombaraete va'e reko-rami, eiko

¹⁸ Áy xe Paulo amombe'u-ta nde-vy ne rembiaporã: Enhemonhe'ẽ katu upe pygwa-pe. Xe ha'e hagwe-rami, enhemonhe'ẽ katu íxupe kwéry. Nde xe ra'y-rami ereiko va'e Timóteo. Ne mandu'a katu he'i va'ekwe-rehe Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety ne mombe'u-vy. Topyta inhe'ẽ nde py'a-py ne mombaraeteve hagwã. Soldado ojeity uka e'ỹ-vy íxupe onhemombaraete va'e reko-rami, eiko erenhemombaraete-vy íxupe. Tape porã-gwi ani ereva. Ijapu va'e nhe'ẽ embojevvy jevy katu. ¹⁹ Upéixa ereiko jave, erovia porã porã katu ereiko-vy anhetegwa va'e. Nde py'a-py, "Iporã upéa" oĩ vérami joty nde-vy he'i va'e. Upe he'i va'e ae ejapo meme katu. Oĩ gwĩ he'i vérami íxupe ipy'a-py ndojaposéiry va'e. Ojapose va'e rei mate ojapo. Kanoa ojevapi va'e pya'e ojere ovapy-py oho y gwy-py. Upéixa ete voi ipy'a-py oĩ va'e nohendusevéi va'e pya'e ojere oho-vy Hesu rape-gwi onhehundi hagwã. ²⁰ Upeixagwa voi Himeneu, Alexandre ave, nohendusevéi ra'e. Sapy'a ame'ẽ kuri íxupe kwéry anháy ruvixagwasu Satanás po-py, Hesu reroviaha onhomboaty aty haty-gwi amosẽ-vy. Ponove onhe'ẽ nhe'ẽmba rei Nhandejáry-rehe amosẽ. "Nanhe'ẽ rei rei mo'ávéi-ma hese" aipota he'i ójehe-gwi amosẽ-ma kuri íxupe kwéry. Aipota Nhandejáry ohekorerova jevy íxupe kwéry.

Enterove va'e-rehe tombojeupi Nhandejáry-pe onhe'ẽ
(Ef 6.18; Cl 4.2-4)

2 Aipota eterei Cristo reroviaha ojapo oração. Tojapo oração ojóehe kwéry. Opaixagwa kente kwéry-rehe tojapo oração. Tojerure gwemikotevẽ-rehe, tojerure gwapixa pegwarã-rehe, totima porã Nhandejáry-pe ave. ² Ha mburuvixa kwéry-rehe entéro omanda va'e kwéry ndive-rehe tojapo ranhe katu

oração jaiko porã hagwã nhande py'agwapy reheve, ojehu e'ỹ hagwã nhande-vy mba'eve, tekoha-rupi ae jaiko hagwã Nhandejáry mboete-vy. Upéa-rehe tojapo voi katu oração mburuvixagwasu kwéry-rehe omanda porã hagwã nhande-rehe. ³ Enterove va'e-rehe jajapo ramo oração ojohu porã voi Nhandejáry nhane resende-haty. ⁴ Oipota enterove onheresende. Oipota enterove oikwaa anhetegwa va'e. Upéa-gwi enterove va'e-rehe jajapo ramo oração, nhande rerovy'a tee voi Nhandejáry. ⁵ Ha Nhandejáry Nhande Ru peteĩ ha'e anho oiko va'e. Ta'ýry Cristo Hesu, nhande-rami ou va'ekwe peteĩ ha'e anho oiko va'e ave. Ha'e anho nhane mbojoja va'e Nhandejáry ndive. ⁶ Ha'e anho va'ekwe ho'áry-py ojevuka uka va'ekwe enterove va'e-rehe ha-py oresendepa hagwã. Ho'áry-py omano va'ekwe. Upéa jaikwaa ramo, "Aipo ramo Nhandejáry oipota enterove onheresende nipo ra'e" ja'e arã jaikwaa-vy. ⁷ Upéa nhe'ẽ amombe'u hagwã xe mondo va'ekwe Nhandejáry. Ndaxe apúiry. Anhetegwa va'e ae amombe'u. Xe mondo va'ekwe judeu e'ỹ kwéry-pe arovia uka hagwã íxupe kwéry anhetegwa va'e nhe'ẽ.

Hesu reroviaha onhomboaty aty ramo, kwimba'e reko-ha, kunha rekoha a-rami

⁸ Upéixa aipota kwimba'e kwéry ojapo oração opa-rupi. Entéro ojogweroaty aty haty-rupi tojapo oração. Oĩ ramo ojevavy va'e, ani katu ojapo oração enterove resa-py. Opy'a potĩ reheve ae katu tojapo oração. Opoxy e'ỹ reheve, onhonhe'ẽ mbojevvy jevy e'ỹ reheve tojapo katu oração.

⁹ Áy ahai-ta kunha kwéry-rehe. Aipota onhemonde ójehe imandu'a porã hagwã-rami. Ndaipotái nonhenotĩ kwaáiry. Ojehexa uka vai hagwã-rami oiko hagwã ndaipotái. Aipota tekoha-rupi onhemonde oiko-vy. Topena e'ỹ katu ójehe onhemomorã e'ỹ hagwã-rehe. Ani katu oakã anho-rehe opena omborepara ukase-vy ójehe. Tomonde e'ỹ katu opaixagwa rei ójehe. Ouro pérola ave tomonde e'ỹ katu. Mba'e hepy hepy rei va'e ndaipotái omonde ójehe ijaorã onhemboete ukase-vy mo'ã. ¹⁰ Tahembiapo porã ae katu ojevhexa uka porã hagwã. Gwĩ, "Oromboete Nhandejáry-pe oroiko-vy" he'i va'e ójehe, tahembiapo porã porã katu oiko-vy.

¹¹ Tohendu katu kunha onhe'ẽ e'ỹ reheve. Gwĩ Hesu reroviaha-rehe onhangarekoha nhe'ẽ tohendu katu. ¹² Ndahejái kunha kwimba'e-pe ohekombóe. Tomanda e'ỹ kwimba'e-rehe kunha. Onhe'ẽ e'ỹ reheve tohendu ae katu inhe'ẽ. ¹³ Yma va'ekwe kwimba'e ppy Adão onhemoingo ranhe va'ekwe. Ha upe rire katu onhemoingo ave va'ekwe hambirekorã Eva. ¹⁴ Ha kwimba'e ppy Adão katu nombotaví va'ekwe íxupe anháy ruvixa Satanás. Ha hambireko katu onhembotavy uka rei va'ekwe. Upéi ohasa-ma Nhandejáry nhe'ẽ. Upéa-gwi ndahejái kunha kwimba'e-pe ohekombóe. ¹⁵ Ha kunha katu onheresende-ma va'erã. Nhandejáry-rehe ojerovia oiko-vy ramo, ojohayhu oiko-vy ramo, Nhandejáry remimbota ojapo-ma oiko-vy ramo, tekoha-rupi

oiko-ramo ave, onheresende-ma va'erã voi. Imemby hagwã ohasa asy ramo jepe, onheresende-ma va'erã.

Hesu reroviaha nhangarekoha mba'éixa pa oiko va'erã
(Tt 1.6-9)

3 “Gwĩ Hesu reroviaha nhangarekoha ramo oikose va'e, iporã va'e voi ha'e ojapose” ja'e. Upéa jaikwaa voi. ² Ha Hesu reroviaha nhangarekoha ramo oikose va'e katu, toiko porã pono, “Ojevavy-ma ra'e” he'i hese. Peteĩ kwimba'e peteĩ kunha ndive mate toiko. Hesu reroviaha-pe tomogwahẽ porã, toporombo'e porã ave. Tojejoko kwaa taipu'aka ójehe, taimandu'a porã hese. Upéixa heroviaha nhangarekoha rekoha. ³ Toka'u e'ỹ oiko-vy, toporonupã e'ỹ oiko-vy. Taheko kirirĩ ae oiko-vy, tonhorairõ e'ỹ ave oiko-vy. Toiko e'ỹ pirapire momba'egwasuha ramo. ⁴ Tonhangareko porã gwóga pygwa-rehe. Tohendu voi katu inhe'ẽ ta'ýry tajýry omboete-vy íxupe. ⁵ Gwóga pygwa-rehe nonhangareko kwaái ramo mba'éixa po onhangareko-ta Hesu reroviaha onhomboaty va'e-rehe? ⁶ Ogwerovia ramo va'e toiko e'ỹ katu Hesu reroviaha nhangarekoha ramo. Onhembotuvixaseve mo'ã arã oiko-vy. Aipo ramo anhaygwasu-pe ogwereco asy hagwã-rami ave, ogwereco asy arã íxupe Nhandejáry. ⁷ Hesu reroviaha nhangarekoha taimandu'a porã hese Hesu-rehe ojerovia e'ỹ va'e. Tape iporã e'ỹ va'e-rupi oho ramo, ojehexa uka vai ramo ae, onhe'ẽ vai-ta ave hese. Anháy nhuhã-py ho'a va'e-rami oiko, ipu'aka arã hese anhaygwasu gweko-rupima oity va'erã íxupe.

Hesu reroviaha pytygwõha reko a-rami

⁸ Upéixa voi heroviaha nhangarekoha rekoha. Ha ha'e kwéry hekoha-ramima ave oiko heroviaha pytygwõha. Tomboete íxupe. Gwĩ opy'a ky'a omo'ã kwaa va'e-rami toiko e'ỹ katu. Toka'u e'ỹ katu. Pirapire momba'egwasuha-rami rei toiko e'ỹ katu ave. ⁹ Togwerovia tee katu opy'a potĩ reheve Nhandejáry rembigwaa uka nhande-vy nhande rekorã. ¹⁰ Enterove va'e resa-py toiko ranhe ojekwaa porã hagwã hekoha. Upéi ojekwaa porã rire mante, toiko jepe Hesu reroviaha pytygwõha ramo. ¹¹ Upéixa toiko ave hambireko kwéry. Tomboete ave íxupe. Tonhe'ẽ rei rei e'ỹ gwapixa-rehe. Toka'u e'ỹ ave hambireko kwéry. Ojeroviapa hese va'e-rami ae katu toiko katu. ¹² Peteĩ kunha ndive oiko va'erã heroviaha pytygwõha. Tonhangareko porã gwa'ýry-rehe gwajýry-rehe ave. Entéro gwóga pygwa-rehe tonhangareko porã katu. ¹³ Hembiaapo porã ramo omboete va'erã íxupe. Nonhembohoryi arã hese. Imandu'a porã va'erã hese. Aipo ramo, otĩ e'ỹ reheve, ojoehe onhembohory e'ỹ reheve omombe'u va'erã Cristo rehegwa nhe'ẽ.

Nhandejáry re'ýi rekoharã amombe'u-ta nde-vy

¹⁴ Pya'e agwahẽse aha-vy nde ha-py. Agwahẽse ramo jepe nde ha-py, amondo-ta joty xe nhe'ẽ kwatia-rehe. ¹⁵ Oĩ para'e xe jokoharã. Upéa-rehe ahai-ta nde-vy gwarã kwatia ereikwaa hagwã mba'éixa pa Nhande-

járy re'ýi rekoha. Nhandejáry re'ýi ja'e entéro heroviaha onhomboaty aty va'e kwéry-rehe. Nhandejáry oikove meme va'e, heroviaha kwéry imba'e ete voi. Ha'e kwéry onhangareko anhetegwa nhe'ẽ-rehe pono ijapu va'e omombe'u joavy avypa. Oĩ ramo ijekoha, opyta porã óga. Ndo'a reíry, ndoity reíry. Upéixa ete ndoity reíry va'erã anhetegwa nhe'ẽ oĩ ramo hese onhangareko va'e. ¹⁶ Tuvixa mba'e voi nipo ra'e Nhandejáry rembiexa uka nhande-vy. Tekoha porã ohexa uka va'ekwe nhande-vy. Hesu rehegwa ohexa uka va'ekwe. Ha'e nhande-rami ojehexa uka va'ekwe. Nhande rete-rami ave hete. “Ipy'a potĩ-ma” he'i va'ekwe hese Nhe'ẽ Marangatu tee va'e, hekoha porãha rexa uka-vy. Nhandejáry rembigwái yváy pygwa oma'ẽ va'ekwe hese. Judeu e'ỹ va'e retã retã pa'ũ-rupi onhemombe'u mbe'u va'ekwe. Ko yvy-rupi ogwerovia-ma va'ekwe íxupe. Nhandejáry onhemomba'egwasu ha-py ogwerojeupi íxupe heraha-vy. †

Oporohekombo'e vai va'e ojekwaa va'erã

(Cl 2.16-17)

4 Ko'a-rami Nhe'ẽ Marangatu tee va'e remimombe'u porã: “Hesu ogwahẽ jevyha áry renonde ojekwaa va'erã oporohekombo'e vai va'e. Oporombotavy va'e nhe'ẽ anháy remimombe'u ohendu va'erã. Anháy arandu-rupi oiko va'erã” he'i Nhe'ẽ Marangatu tee va'e. ² Oporombo'e joavy avy rei va'erã. Opy'a ky'a ombojekwaa e'ỹ ramo jepe, ijapu joty va'erã. Ipy'a ky'a ramo jepe, “Ndajapo vaíry” he'i rei joty va'erã ojúepe. Gwĩ imba'e raku-py ombopere va'e-rami ombopere opy'a. Gwasy ohendu e'ỹ va'e-rami oiko. Ndoikwaái gwekoha vai. ³ “Anive eremenda teĩ. Omenda e'ỹ va'e mante ojapo Nhandejáry remimbota” he'i mo'ã va'erã upe hekoha vai va'e. “Oĩ ja'u e'ỹ va'erã. Anive ere'u teĩ” he'i mo'ã va'erã anháy arandu-rupi oporombo'e rei-vy. “Ndaja'úi” he'i ramo jepe, Nhandejáry remimoingokwe joty nhande-vy gwarã. Nhandejáry oipota ojúepe otima porã Hesu reroviaha anhetegwa oikwaa va'e tembi'u hemimoingokwe-rehe. ⁴ Entéro Nhandejáry remimoingokwe iporã meme voi. Ndoikói ja'u e'ỹ va'erã. Nhatima porã ramo íxupe ja'u hagwã-rehe, ja'u joty va'erã. Ndaipóri voi ja'u e'ỹ va'erã. ⁵ Upéa Nhandejáry rembijohu porã. “Iporã ere'u” he'i nhande-vy. Jajapo oração hese ave. Upéa-gwi ndaipóri ja'u e'ỹ va'erã.

Erepara porã katu ndejehe pono eremombe'u joavy

avy

(2 Tm 1.13-14; Tt 2.7-8)

⁶ Orohekombo'e hagwe-rami ave ehekombo'e nde re'ýi kwéry-pe. Upéixa Hesu Cristo nhe'ẽ-py ereipytygwõ va'erã íxupe kwéry. Upéixa hesegwa nhe'ẽ porã ererovia tee ramo, ne mbo'eháry nhe'ẽ ehendu ramo, ne mbaraeteve teve va'erã ereho-vy. ⁷ Ani erepe-na teĩ onhe'ẽ rei va'e-rehe. Hi'arandu e'ỹ va'e nhe'ẽ emboyke katu. Imombe'uharãgwe embojevvy katu imondo-vy. Nde retea'e reheve ejapo katu Nhandejáry remimbota. ⁸ Jaripara puku ramo, nhanhemom-

† 3:16 Jo 1.14; Rm 16.25-26

baraete-vy jaripara. Upéixa iporã nhande rete-pe jari-para. Ha nhande retea'e reheve Nhandejáry remimbo-ta jajapo ramo ae katu, nhandemombaraeteve voi jaiko-vy. Áy ko vvy-rupi jaiko ramo, "Nhandejáry ndive jaikove meme va'erã" ja'e. Ha upe rire katu nhagwahê ramo Nhandejáry oiko ha-py ave, jaiko meme va'erã Nhandejáry ndive. ⁹ Upéa nhe'ê anhetegwa voi. Iporã jarovia íxupe. ¹⁰ Upéa-rehe hatã hatã nhamba'apo Nhandejáry nhe'ê nhamombe'u-vy. Jajerovia-ma Nhandejáry oikove va'e-rehe jaiko-vy. Ha'e enterove va'e resendeharã. Hesu reroviaha-pe oresende voi. Upéa-gwi nhamba'apo hatã inhe'ê momba'u-vy. ¹¹ Upéa nhe'ê, "Pejapo katu" ere erehekombo'e porã-vy íxupe kwéry. ¹² Enhemboete uka katu íxupe, ani he'i hagwã nde-rehe, "Ikaria'y vyteri nipo ra'e Timóteo". Nde ae eiko porã katu Hesu reroviaha rekorã rexa uka-vy. Enhe'ê porã katu. Tekoha-rupi eiko íxupe kwéry. Eporohayhu, ejerovia Nhandejáry-rehe, otĩ kwaa va'e-rami eiko. Óje-he ha'e ae omombe'u va'e-rami eiko. Ohexa kwaa ramo nde-rehe, ohendu va'erã ne remimombe'u. ¹³ Agwahê va'erã aha-vy nde ha-py. Aha e'ý jave, emonhe'ê nhe'ê katu Nhandejáry kwatia nhe'ê onhomboaty va'e-pe. "Jajapo katu Nhandejáry nhe'ê" ere íxupe kwéry erehekombo'e porã-vy. ¹⁴ Omombe'u va'ekwe nde-vy Nhandejáry ne rembiaporã nde rexakwaa rei-vy. Upe va'e apo-vy ne kyre'ý ae katu. Are-ma omotenonde va'ekwe nde-rehe ne rembiaporã-rehe Nhandejáry nhe'ê-py omombe'u va'ety. Omõ va'ekwe ne akã-rehe opo heroviaha rerekwa kwéry. Upe jave ne mombaraete voi va'ekwe Nhandejáry ne rembiapo porã-rehe. Upéa-gwi ne kyre'ý katu ne rembiaporã apo-vy. ¹⁵ Ne renonde-py emoĩ meme katu ne rembiaporã omotenonde va'ekwe nde-vy. Enheme'ê íxupe upéa nhe'ê-rupi ereiko hagwã. Aipo ramo upéa nhe'ê-rupi ereiko porãve ráve ramo, ojekwaa porã va'erã nde rekoha porã. ¹⁶ Erepara porã katu ndéjehe. Ne remimombe'urã-rehe enhangareko katu ave, pono eremombe'u joavy avy. Upéixa ereiko ramo erenheresende va'erã. Ne nhe'ê-rupi onheresende va'erã ave ne renduháry.

Hesu reroviaha gwive nde re'ýi-rami ereko íxupe kwéry

5 Ani ereja'o teĩ ituja va'e-pe. Nde ru-rami ae katu ereko íxupe erenhemonhe'ê-vy. Ipyahu va'e-pe nde ryvy-rami ae ereko íxupe. ² Ha igwaigwĩ va'e-pe nde sy-rami ae katu ereko íxupe. Ha kunha ipyahu va'e-pe katu ne reindy-rami ae ereko íxupe. Eremotĩ e'ý reheve ereko porã íxupe. Tekoha porã-rupi eiko íxupe kwéry.

Tembirekokwe he'ýi e'ý va'e rehegwa nhe'ê

³ Áy amombe'u-ta nde-vy tembirekokwe kwéry he'ýi e'ý va'e rehegwa nhe'ê. Oĩ tembirekokwe tee, ijekoha e'ý va'e. Emboete íxupe hemikotevê me'ê-vy. Enhangareko katu hese imboete-vy. ⁴ Oĩ ave tembirekokwe imemby va'e hemiarirõ va'e ave. Tome'ê ranhe katu osy-pe, tome'ê ranhe katu ojari-pe hemikotevê tekoha-

rupi oiko-vy. Omongakwaa hagwe-rehe tombohekovia katu íxupe. Upéixa ojapo ramo, ogwerovy'a arã íxupe Nhandejáry. ⁵ Ha upe tembirekokwe ijekoha e'ý va'e katu ojerovia Nhandejáry-rehe oiko-vy. Pyhare ojapo oração oiko-vy, áry ramo ojapo ave: "Xe pytygwõ katu, xe pytygwõ katu" he'i Nhandejáry-pe ojerure-vy. ⁶ Ha tembirekokwe ojapose va'e rei ojapo va'e katu oikove vyteri ramo jepe omano-ma va'ekwe-rami oiko joty. ⁷ Gwĩ va'e ramigwa-pe ani onhembojekoha pende-rehe. "Peme'ê katu peteĩ teĩ pende sy-pe peteĩ teĩ pende jari-pe ave hemikotevê" ere tembirekokwe memby kwéry-pe, hemiarirõ kwéry-pe ave. Aipo ramo, "Gwe'ýi-pe nome'êséiry. Hakate'ý" nde'íry arã hese. ⁸ Ha oĩ ramo gwe'ýi-pe nome'êséi va'e, ha'e ae gwóga pygwa-pe nome'êséi va'e ave, inhe'ê rendusere'ý va'e-rami oiko. Ogwerovia e'ý va'e-gwi ha'e ojapo vaive. ⁹ Tembirekokwe iporiahu va'e réry erehai kwatia-rehe Hesu reroviaha-rehe ojeko hagwã. Entéro tembirekokwe réry gwive ani erehai kwatia-rehe. Gwĩ heroviaha-rehe ojeko va'erã gwive kwatia-rehe emoĩ héry. Ha sessenta ro'y ogwereco va'e, nomenda mendái va'ekwe katu ha'e héry anho emoĩ kwatia-rehe. ¹⁰ Hembaliapo porã-gwi imandu'a porã hese va'e, omemby omongakwaa porã va'ekwe, gwóga-py gwe'ýi e'ý va'e omogwahê porã va'ekwe, Nhandejáry re'ýi-pe oipyhéi va'ekwe, ohasa asy va'e-pe oipytygwõ va'ekwe, opamba'e hembaliapo porã porã hagwã ikyre'ý va'ekwe, upe va'e réry gwive emoĩ kwatia-rehe Hesu-rehe ojerovia va'e-rehe ojeko hagwã. ¹¹ Ha tembirekokwe ipyahu va'e réry katu ani eremoĩ teĩ kwatia-rehe. Omendase ramo, pya'e jevy omenda va'erã. Omenda pyahu jevy ramo, Cristo-pe he'i hagwe-rami ndojapo mo'ávéri-ma va'erã. Íxupe ijapu-gwi nomboete mo'ávéri-ma íxupe. ¹³ Heroviaha-rehe ojeko ramo, inhate'ý-ma oiko-vy, óga óga-rupi ojopohu oho-vy. Inhate'ý-gwi imara'ê rei ojõehe. Gwapixa-rehe onhe'ê rei oiko-vy. Niporã ja'e va'e-rehe onhomongeta ngeta rei oiko-vy. Upéixa he'i va'e ndatekoháiry ogwereco. ¹⁴ Upéa-gwi aipota tembirekokwe ipyahu va'e omenda pyahu jevy onhembohóy jevy hagwã, imemby jevy hagwã. Aipota oiko porã meme pono nhande-rehe ija'e'ýha onhe'ê vai nhande-rehe. Nhande kwaa uka rei va'erã. ¹⁵ Oĩ tembirekokwe ipyahu va'e ojehesa rerova va'ekwe anhaygwasu Satanás-rehe. Upéa-gwi aipota omenda jevy. ¹⁶ Oĩ ramo kunha heroviaha va'e, hóga-py oĩ va'e tembirekokwe, ha'e ae tome'ê íxupe hemikotevê, ipohýi e'ý hagwã Hesu reroviaha onhomboaty va'e-pe. Aipo ramo Hesu reroviaha va'e oipytygwõ va'erã tembirekokwe iporiahu tee ijekoha e'ý va'e-pe.

Heroviaha rerekwa rehegwa nhe'ê

¹⁷ Oĩ heroviaha rerekwa hembaliapo porã va'e. Onhatende porã heroviaha-rehe Nhandejáry nhe'ê omombe'u mbe'u-vy, oporombo'e mbo'e-vy ave. Nhamboete tee íxupe upéa-rehe. ¹⁸ Upéixa he'i Nhandejáry kwátia nhe'ê:

“Vaka trigo-rehe eremopyrũ ramo, omoha'yi hagwã ani erejoko katu ijuru. Eheja katu to'u” he'i. Pono ovare'a reheve omba'apo, pono omba'apo rei omba'apo va'e, he'i upéixa. He'i ave, “Omba'apo va'e-pe nhamé'ẽ íxupe imba'apo repy” † he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ. Upéixa ave voi Nhandejáry reroviaha rerekwa omba'apo porã Nhandejáry rembiapo apo-vy heroviaha kwéry pa'ũ-my. Hembipokwe repy nhamé'ẽ porã ave íxupe, nhamboete teevy íxupe. ¹⁹ Ha oĩ ramo heroviaha rerekwa-pe oity vaise va'e, ani erepena inhe'ẽ-rehe. Ha oĩ ramo mokõi, mbohapy hexaháry ae katu, erovia inhe'ẽ. ²⁰ Oĩ ramo ojejavy va'e, enterove resa-py, “Anive pejevavy teĩ” ere íxupe atýra-py. Aipo ramo henduháry ndojejavyséi va'erã, omonghyhyje uka va'erã íxupe kwéry. Oĩ-ma va'erã. ²¹ Ha'e-ta nde-vy Nhandejáry resa-py, Cristo Hesu resa-py, Nhandejáry rembigwái yváy pygwa hembiporavo resa-py ave ha'e-ta nde-vy oromokyre'y uka-vy. Ehendu katu xe nhe'ẽ. Ereikwaa porã e'y ngatu, “Erejevavy-ma” ani ere teĩ heroviaha rerekwa-pe. Ani ereheja rei teĩ ojevavy va'ekwe ererovy'a-gwi íxupe. Enhemonhe'ẽ ae katu íxupe atýra-py, íxupe ere va'e gwive enterove ohendu hagwã. ²² Erepara porã ranhe heroviaha rerekwarã-rehe. “Eiko katu heroviaha rerekwa ramo” ani ere pya'e rei teĩ íxupe. Ani pya'e rei teĩ eremoĩ nde po hi'ári eremoingo-vy heroviaha rerekwa ramo. Emanha porã ranhe katu hese ereikwaa porã hagwã hekoha. Ojevavy oiko-vy va'e akã-rehe eremoĩ ramo nde po, “Ma'erã po Timóteo omoingo kuri ojevavy va'e-pe Hesu Cristo reroviaha rerekwa ramo? Ha'e ave ojevavy-ma nipo ra'e” he'i ave va'erã nde-rehe hikwái. Upéa-gwi ani pya'e rei eremoĩ teĩ nde po inhakã-rehe erehexa kwaa e'y reheve.

²³ Anive erey'u meme y rei. Nde rye hasy meme va'erã. He'u ave uva rykwere mixí va'e okwera hagwã nde rye.

²⁴ Oĩ atýra-py ojevavy va'e. Ojekwaa porã hese hembipapo vaiha. Ne'írã vyteri omonhe'ẽ ramo, ojehexa-ma hese. Oĩ ave ojevavy nhemi va'e. Nombojekwaaíry voi ójehe hembipapo vai. Ha upe rire katu nhane monhesyrũha óra-py, ojekwaa porã-ma arã hese hembipapo vaikwe. ²⁵ Upéixa ete oĩ atýra-py hembipapo porã va'e. Ojekwaa porã hese hekoha porã. Oĩ ave hembipapo porã nhemi va'e. Ha nonhomi meméi va'erã gwembipapo porã. Ojekwaa porã va'erã ae hese hembipapo porã porãkwe. Oĩ ojevavy nhemi va'e, oĩ hembipapo porã nhemi va'e ave, Upéa-gwi ani pya'e rei eremoĩ teĩ nde po hese ereikwaa e'y reheve, heroviaha rerekwa ramo eremoingo hagwã.

Heroviaha onhemomba'apo va'e rehegwa nhe'ẽ

6 Áy amombe'u-ta nde-vy onhemomba'apo va'e rehegwa nhe'ẽ. “Iporã katu amboete xe járy-pe” te'i ojeúpe ojokwaiha pogwy-py oiko va'e. Nomboetéi ramo, Nhandejáry réry-rehe onhe'ẽ vai arã. Tomboete katu teko rei onhe'ẽ vai e'y hagwã Nhandejáry réry-rehe. Nomboetéi ramo nhane remimombe'u-rehe onhe'ẽ

† 5:18 Dt 25.4; Mt 10.10; Lc 10.7

rei arã. ² Oĩ ramo ijáry Hesu-rehe ojerovia oiko-vy va'e, tomboete joty íxupe. Ojoe'yí-gwi ndaipotáí omboete mixíve íxupe. Tomba'apo retea'e katu ojáry-pe. Heroviaha-pe omba'apo, Nhandejáry rembiayhu va'e-pe omba'apo. Tomba'apo retea'e katu upéa-gwi. Upéa nhe'ẽ-py eporombo'e. “Ejapo katu” ere íxupe.

Oĩ onhe'ẽ rei oiko-vy va'e

³ Oĩ omombe'ue ue va'e, Nhandejáry Hesu Cristo rehegwa anhetegwa nhe'ẽ va'e rendusere'yha, ohekombo'e va'e-pe nohendúí va'e. ⁴ Upe va'e onhemboete ukase rei voi. Onhemboete ukase ramo jepe, mba'evendoikwaái joty. Onhe'ẽ rei oiko-vy. Hapixa nhe'ẽ rendusere'y-vy oiko. Onhonhe'ẽ mbojevavy jevy rei-vy oiko. Ha henduháry katu ndajia'ei ojóehe, onhorairõ, gwapixa-rehe ijapu. “Ipy'a vai xe ndive” he'i mo'ã hese. ⁵ Ipy'a vai-gwi, anhetegwa va'e-gwi ova. Onhonhe'ẽ mbojevavy jevy oiko-vy. “Tajapo katu Nhandejáry remimbota hetave tave xe ma'erã ome'ẽ hagwã xe-vy” he'i rei rei ójehe oiko-vy.

Oĩ nhande-vy gwarã nhane remikotevẽ, javy'a jaiko-vy

(Mt 19.23; Lc 12.15-21; Tg 5.1-6)

⁶ Oĩ imba'e reta va'e jepe, ndogwerovy'ái mba'e reta. Oĩ Nhandejáry remimbota ojapo va'e, ndahetáiry ogwerekko ramo jepe, ogwerovy'a joty. Upéixa imba'e reta va'e-gwi ovy'ave oiko-vy. ⁷ Nhande sy-gwi jaiko ramo va'ekwe, mba'evendajarúiry nhandejéupe gwarã. Ha upe rire katu nhamano ramo, mba'evendajaraha mo'áiry jevy ko yvy-gwi. ⁸ Upéa-gwi oĩ ramo nhande-vy gwarã tembi'u, oĩ ramo nhande-vy gwarã ao, javy'a jaiko-vy katu. Nhane remikotevẽ jareko-ma. ⁹ Ha oĩ imba'e retase va'e. Ombo'e íxupe anháy gweko-rupi oityvy. Onhuhã-py oity-ma va'e-rami ogwerekko ave íxupe anháy. Nainharandúí-gwi ivai va'e ojeúpe gwarã oipota. Pirapire oipota eterei ojeúpe gwarã ramo, opaixagwa rei ojehu íxupe. Ndoiko porãvéi-ma, onhehundi hagwã-pyma oiko. Oĩ pirapire mate omomba'egwasuve va'e. Anhetegwa va'e-gwi ojehesa rerova. Ova nhe'ẽ porã-gwi gwembipokwe katu omboasy eterei.

Ne kyre'y katu ererovia tee hagwã ereiko-vy

¹¹ Upeixagwa ani erejapo teĩ, Timóteo. Nde Nhandejáry-pe erenheme'ẽ va'ekwe voi. Ne renonde-py emoĩ meme iporã va'e. Emboete tee Nhandejáry-pe ereiko-vy. Ejerovia hese ejohayhupa rei ereiko-vy. Nde rerekko asy ramo jepe, eipyhy joty katu Hesu rape. Nde reko kirirĩ reheve ejogwerekko. ¹² Oripara hatãse va'e ikyre'y oripara hagwã. Upéixa ete ne kyre'y katu ererovia tee hagwã ereiko-vy. Ogwahẽ pya'e hagwã ogwahẽse happy oripara hatã oho-vy oripara va'e. Upéixa ete ave nde ave ne kyre'y katu eregwahẽ hagwã Nhandejáry oiko haty-py. Ome'ẽ va'erã nde-vy nde rekoerã. Upe va'e Nhandejáry remime'erã voi nde-vy. Upéa-rehe ne renói va'ekwe onhemoirũ uka-vy nde-vy. “Arovia-ma Nhandejáry Hesu Cristo-pe” atýra-py ere jave, ne

renói-ma va'ekwe. Heta henduhare pa'ũ-my eremombe'u porã ramo, ne renói va'ekwe onhemoirũ uka-vy nde-vy. ¹³ Āy oromongyre'ỹ-ta Nhandejáry resapy, Cristo Hesu resa-py ave oromongyre'ỹ-ta. Nhandejáry omoingove entéro va'e-pe. Ha Hesu Cristo ijukaharã mburuvixagwasu Pôncio Pilatos rovake-py jepe, omombe'u porã joty anhetegwa va'e. Hesa-py voi ha'eta nde-vy. ¹⁴ Xe ha'e hagwe-rami nde-vy ejapo katu. Xe nhe'ẽ gwive ehendupa. Eiko tekoha-rupi nde-rehe imandu'a porã hagwã. Nhandejáry Hesu Cristo ojehexa uka jevyha áry peve, ejapo upéa. ¹⁵ Ojekwaa hagwã áry-py Nhandejáry ombojekwaa va'erã íxupe. Nhandejáry heko vy'a va'e. Ha'eixagwa ndoikóiry mburuvixagwasu. Entéro mburuvixagwasu gwive ruvixave voi ha'e. Ipu'aka va'e kwéry gwive, ha'e ipu'akave va'e voi hese kwéry. ¹⁶ Ojéhegwi rei oikove opa e'ỹ reheve va'e. Ha'e oiko haty-py hendy mbaraete va'e voi. Upepy nogwahẽi va'erã teko rei. Avave ndohexáiry íxupe. Ohesa mbojevy-gwi, ndikatúi avave ohexa íxupe. Tonhemboete opa e'ỹ reheve enterove va'e-rehe taipu'aka meme katu oiko-vy. Amém.

Imba'e reta va'e ndikatúi ojerovia imba'e reta-rehe

¹⁷ "Ani penhembotuvixave xave teĩ peiko-vy" ere ko vvy-py imba'e reta va'e kwéry-pe. "Aníke pejerovia

rei teĩ pene mba'e reta-rehe. Ojepe'a arã para'e pendéhegwi. Nhandejáry-rehe ae pejerovia. Ha'e opamba'e ome'ẽ me'ẽ nhande-vy nhande rexakwaa rei-vy jarovy'a hagwã hemime'ẽ me'ẽ nhande-vy" ere ae joty íxupe. ¹⁸ "Pene rembiapo porã porã katu. Heta perekoha-rami, ejapo porã katu. Ani pene rakate'ỹ teĩ pene mba'e-rehe. Pene kyre'ỹ ae katu peme'ẽ me'ẽ-vy ojóupe" ere katu íxupe kwéry. ¹⁹ "Upéixa ramo ae oĩ va'erã peẽ-my gwarã hekoviarã. Yváy-py penhongatu uka va'erã pendejúepe gwarã. Upearã-rehe ndapejerovia reíry va'erã. Peikove meme va'erã opa e'ỹ reheve. Pende rekoverã tee ome'ẽ va'erã peẽ-my Nhandejáry" ere imba'e reta va'e kwéry-pe.

"Ore arandu voi" he'i mo'ã va'e-pe ani eremoirũ

²⁰ Enhangareko porã katu, Timóteo, ne rembiaporã-rehe, nde-vy Nhandejáry remimombe'ukwe-rehe. Ha onhe'ẽ rei va'e-pe ani eremoirũ teĩ. Emboyke katu íxupe. Oĩ onhombo'e mbo'e rei va'e. "Ore arandu voi ore ra'e" he'i mo'ã ójehe kwéry. Ha nahi'arandu porã voi ra'e. Ojehesa rerova-ma oiko-vy nhe'ẽ porã-gwi hikwái. Upeixagwa-pe katu ani teĩ eremoirũ ereiko-vy. Ijapy-ma xe nhe'ẽ. Tapende rexakwaa rei katu Nhandejáry pende rovasa-vy.

2 TIMÓTEO

segunda epístola de Paulo a Timóteo

1 Xe Paulo Cristo Hesu remimondo va'e. Nhandejáry remimbota-rupi inhe'ë-rupi aiko. Oipota xe amombe'u Cristo Hesu rehegwa nhe'ë. "Cristo irũ va'e gwive oikove meme va'erã xe ndive" nde'i reíry va'ekwe Nhandejáry. ² Áy amondo-ta nde-vy, Timóteo, xe nhe'ë. Nde xe ra'y-rami ereiko va'e, xe rembihayhu va'e voi nde. Tande rexakwaa rei katu Nhandejáry Nhande Ru, Nhandejáry Cristo Hesu ave nde rovasa porã-vy. Toity katu gwesa nde-rehe nde poriahuvereko-vy. Tane mbopy'agwapy katu.

Paulo otima porã Nhandejáry-pe Timóteo-rehe

³ Atima porã nde-rehe Nhandejáry-pe. Xe rembypy omboete íxupe hagwe-rami ave, ha'e xe remimboete voi ave. Xe py'a potĩ reheve amboete íxupe. Oĩ vérami xe py'a-py xe mombe'uha va'e-rami. Ndaipóri voi nipo ra'e xe rembiapo vaikwe xe py'apy pygwa omombe'u hagwã. Áry ramo pytũ ramo ave ajapo meme oraçãõ. Ajapo jave, xe mandu'a meme nde-rehe. ⁴ Nde jahe'o-rehe xe mandu'a nde-rehe. Upéa-gwi orohexa nga'u eterei xe avy'apa jevy hagwã. ⁵ Xe mandu'a nde-rehe. Yma va'ekwe nde jari Lóide, nde sy Eunice ndive ogwerovia tee-ma Cristo Hesu-pe. "Áy he'ýi ogwerovia hagwe-rami ave Timóteo ogwerovia tee Cristo Hesu-pe oiko-vy" ha'e xejúupe nde-rehe. Upéa-rehe xe mandu'a ramo, atima porã Nhandejáry-pe nde-rehe.

Paulo oipota Timóteo ikyre'ý ojapo hagwã gwembia-porã

⁶ Eerovia tee-gwi, ha'e jevy-ta nde-vy: Ne kyre'ý katu erejapo hagwã ne rembiaporã. Amoĩ jave xe po ne akã-rehe, ome'ë va'ekwe nde-vy Nhandejáry ne rembiaporã ne mombaraete-vy. ⁷ Nomboúi va'ekwe Nhandejáry nhande-vy Nhe'ë Marangatu tee va'e nhane mongyhyje-vy. Nhane mombaraete hagwã ae katu ome'ë va'ekwe nhande-vy. Jajohayhu hagwã, nhande pu'aka hagwã nhandéjehe ave ombou va'ekwe nhande-vy Nhe'ë Marangatu tee va'e.

Paulo oipota Timóteo ojerovia tee Nhandejáry-rehe ova e'ý reheve íxugwi

⁸ Nhane mombaraete-gwi ani erenotĩ teĩ Nhandejáry Hesu Cristo rehegwa nhe'ë eremombe'u-vy. Ha xe katu hese ha-py aĩ ramo jepe preso, ani joty xe renotĩ. Xe ndive ae katu ejerereko asy uka Hesu rehegwa nhe'ë ohenduse e'ý va'e-pe. Nhandejáry ne mombaraete jave nde rereko asyharã-gwi ani nde py'a mirĩ teĩ. ⁹ Ha

Nhandejáry katu nhane resende va'ekwe. Nhande py'a potĩ reheve jaiko hagwã gwe'ýi ramo nhane renói va'ekwe onhemoirũ uka-vy nhande-vy. Nhane rembiapo porã-rehe rei nanhane resendéi va'ekwe. "Ahexakwaa rei va'erã íxupe ahovasa-vy" he'i-gwi va'ekwe ojéupe nhane resende va'ekwe. Yma ete ne'írã vyteri oiko jave ko yvy va'ekwe he'i va'ekwe upéa nhande Cristo irũrã-rehe. ¹⁰ Áy ae ojekwaa-ma he'i va'ekwe. Ojehexa uka-ma ou-vy nhane resendeharã Cristo Hesu. Omano-gwi ndaipu'akavéi-ma nhande-rehe anháy nhande jukaharãgwe. Nhahendu ramo hesegwa nhe'ë porã, opa e'ý reheve nhane moingove va'erã Nhandejáry ndive. ¹¹ Upéa nhe'ë porã mombe'uharã xe moĩ-ma va'ekwe. Hemimondorã xe moĩ-ma va'ekwe ave. Upéa nhe'ë-py aporombo'e hagwã xe moĩ-ma va'ekwe. ¹² Upéa-gwi xe rereko asy inhe'ë renduse e'ý va'e. Preso xe moĩ ramo jepe, nanotĩ mo'ãi joty xe jokwaha. Cristo Hesu ajerovia hese va'e ahekokwaa voi xe. "Onhongatu porã va'erã ae katu nhe'ë porã xe-vy gwemime'ëgwe. Ou jevyha áry peve onhongatu va'erã" ha'e xejúupe arovia ku'a ku'a e'ý reheve. ¹³ Anhetegwa nhe'ë nde-vy amombe'u hagwe-rami ave, emombe'u mbe'u katu. Cristo-pe peteixa eremoirũ-gwi, anive ereva teĩ íxugwi. Ejerovia katu hese, ejohayhu ave. ¹⁴ Upe anhetegwa va'e nhe'ë ani ereheja teĩ avave omombe'u joavy avy jevy. Ojúupe ime'ëpyre onhongatu porã va'e-rami, enhangareko katu hese. Nhe'ë Marangatu tee va'e nhande py'a-py oiko va'e ne mombaraete va'erã. ¹⁵ Xe rerakwã erehendu ra'e. Gwĩ heroviaha Ásia yvy-py oiko va'e opa ojehesa rerovapa xéhegwi. Naxe moirũvéi-ma Figelo, Hermógenes ave. ¹⁶ Tohexakwaa porã rei Nhandejáry Hesu Cristo Onesíforo róga pygwa-pe. Xe preso aĩ ramo jepe, Onesíforo ou meme joty xe pohu-vy xe mbopy'agwapy hagwã va'ekwe. Ha'e nogwenotĩry gwekoha xe pohu hagwã xe pokwaha-rehe aĩ ramo. Ogwahẽ joty xe rexa-vy. ¹⁷ Ogwahẽ ramo Roma tetã-my, ikyre'ý joty xe reka reka-vy, xe johu hagwã. ¹⁸ Nhandejáry ojehexa uka jevyha áry-py, nhane rembiapo apokwe-rehe nhande rereko ramo, togwerekore porã katu íxupe oiporiahvereko-vy. Hembiaapo porãgwe rãgwe Éfeso tetã-my oiko jave xe pytygwõ-vy ereikwaa porã voi.

Ani ereva teĩ Cristo Hesu rape-gwi. Soldado hekoha porã va'e reko-rami ae katu eiko

2 Heta oĩ xéhegwi ojehesa rerova oiko-vy va'e. Upéa-gwi tane mombaraete katu Nhandejáry, xe ra'y

Timóteo. Nde, xe ra'y-rami orogwereko va'e. Peteixa Cristo Hesu-pe eremoirũ-magwi, tande rexakwaa rei katu nde py'a-py ne mombaraete hagwã erejehesa rerova e'ỹ hagwã. ² Xe remimombe'u nde-vy an-hetegwa voi. Amombe'u jave heta oĩ henduha. "An-hetegwa voi ko Paulo nhe'ẽ" he'i xe remimombe'u rendu-vy. Upe anhetegwa nhe'ẽ omombe'u jevy uka hese ojerovia va'erã-pe. Ha upe rire katu ne remimombe'ukwe hemimombe'urã jevy. Upe va'e nhe'ẽ-py oporo-mo'arandu jevy va'erã oikwaa e'ỹ va'e-pe. ³ Ani ereva teĩ Cristo rape-gwi. Soldado hekoha porã va'e oiko asy ramo jepe ohendu joty gwuvixa nhe'ẽ. Upéixa ete ave nhande jaiko asy ramo jepe nhandembojere ukase va'e, ndajajeréi joty arã íxupe Nhandejáry-gwi. Soldado oikoha-rami nde ave eiko joty Hesu Cristo-pe. ⁴ Upe soldado oservi porã jave ombovy'ase ójehe omanda va'e gwuvixa-pe. Upéa-gwi gwekohakwe-rehe nope-naveíry. Gweko oheja gwuvixa nhe'ẽ-py meme oiko hagwã. Ombovy'ase gwuvixa-pe oiko-vy. Upe soldado oikoha-rami nde ave eiko katu, Cristo nhe'ẽ-py anho ereiko hagwã. ⁵ Oĩ ogwahẽse ha-py oripara hatã va'e oho-vy. Ha ojehegwi rei oripara va'e-pe katu ogwahẽ ranhe ramo jepe, nome'ei va'erã mba'eve. Imboripara ha nhe'ẽ-rupi oripara ramo ae katu ome'ẽ arã íxupe. Upéixa ete imboriparaha nhe'ẽ-rupi oripara hatã va'e reko-rupi eiko katu nde ave. Entéro Cristo nde-vy he'i va'ekwe gwive ejapo katu ombohekovia hagwã nde-vy. ⁶ Oĩ hetea'e va'e omoatyrõ-vy gwemitýgwe ojeúpe gwarã-rehe. "To'u ranhe gwemitýgwe ijagwyje va'e" ja'e joty hese. Upéixa ete nde retea'e eremba'apo hatã-vy Cristo-pe nde-vy hemimbohekoviã-rehe. ⁷ Ne mandu'a meme katu ereiko-vy xe nhe'ẽ-rehe. Upe jave xe ha'ese va'e oikwaa ukapa arã nde-vy Nhandejáry. ⁸ Ani ereva teĩ Hesu rape-gwi. Ne mandu'a ae katu ereiko-vy Hesu Cristo-rehe. Ha'e onhemoingove jevy va'ekwe. Yma gware mburuvixagwasu Davi hembypy voi. Upéa rehegwa nhe'ẽ porã amombe'u mbe'u aiko-vy. ⁹ Ha oĩ upéa nhe'ẽ mbojevya xe rereko asy va'e. Hembiaipo vai va'e-rami xe moĩ preso xe pokwaha reheve. Ha xe joko ramo jepe, Nhandejáry nhe'ẽ ae katu ndojejokóiry. Oĩ joty imombe'uharã. Opa-rupi joty oho inhe'ẽ. Upéa-gwi eipyhy joty katu Hesu rape. ¹⁰ Upéa-gwi opaixagwa-gwi aiko asy ramo jepe, ndajere mo'ãi joty Hesu-gwi. Nhandejáry rembiporavo-rehe ha-py aipyhy joty va'erã upe tape. Aipota ha'e kwéry ave omoirũ peteixa Cristo Hesu-pe onheresende hagwã, oikove opa e'ỹ reheve hagwã Nhandejáry ndive yváy-py Nhandejáry onhemomba'egwasu ha-py, hendy resakã ha-py. ¹¹ Ko'a-rami ae oĩ nhe'ẽ jajerovia hese va'e: Omano va'ekwe Cristo. Peteixa nhamoirũ ramo íxupe, omano va'ekwe-rami jaiko. Upéixa jaiko ramo, ha'e oikove jevy hagwe-rami ave hendive jaikove va'erã opa e'ỹ reheve. ¹² Ndajajeréi ramo íxugwi, nhamoirũ va'erã íxupe enterove va'e-rehe omanda-vy onhembogwapy jave. "Xe ndaha'ei he'ýi" ja'e ramo hese nhatĩ-vy, "Peẽ ndaha'ei xe re'ýi" he'i ave va'erã nhande-vy. ¹³ Ndararoviã ramo jepe, he'i hagwe-rami ojapo joty va'erã voi. "Ha'e hagwe-rami ndajapo mo'ãi" nde'i mo'ãi ójehe

Nhandejáry. Upéa nhe'ẽ-rehe jajerovia-gwi, ani ereva teĩ Hesu rape-gwi. Eipyhy ae katu Hesu rape porã ereiko-vy.

Gwembiapo renotĩha e'ỹ-rami eiko eremba'apo-vy

¹⁴ "Ani nde resarã Paulo remimombe'ukwe-gwi. Ani eremokanhy inhe'ẽ" ere oporombo'eháry-pe. "Nhandejáry renonde-py va'e-rami ani erenhonhe'ẽ mbojevya jevy teĩ. Oarandurãgwe ndoikwaavéi va'erã henduharã. Ojehesa rerova arã inhe'ẽ porã-gwi" ere íxupe kwéry. ¹⁵ Ne kyre'ỹ ae katu, "Upéa xe rembijohu porã voi" he'i hagwã nde-rehe Nhandejáry. Gwembiapo renotĩha e'ỹ-rami eiko eremba'apo-vy. Tape rexa ukaha ova e'ỹ va'e-rami, eiko eremombe'u porã porã-vy anhetegwa va'e nhe'ẽ. ¹⁶ Gwĩ onhe'ẽ rei va'e Nhandejáry mboete e'ỹ-vy, ani erepena teĩ hese kwéry eremoirũ hagwã. Embojke ae katu íxupe kwéry ndejéhegwi. Ha'e kwéry mombyryve ryve oho va'erã Nhandejáry-gwi. ¹⁷ Ivaive ive oho-vy hasy va'e, ojeporu ohetehu oho-vy, ja'e. Upéixa ete mba'asy-rami inhe'ẽ rei. Oiko vaive ive oho-vy upéa nhe'ẽ renduha. Indive kwéry oime Himeneu Fileto ndive. ¹⁸ Anhetegwa va'e nhe'ẽ nomombe'úi. Onhe'ẽ avy mante íxupe: "Nombotekove jevyi va'erã omano va'ekwe-pe" he'i mo'ã, ijapu. Upéa-gwi henduháry, "Mba'eixagwa nhe'ẽ po arovia-ta? Xe ndaikwaavéi-ma inhe'ẽ kwéry" he'i hemimombe'u kwéry joavy avy va'e-rehe. ¹⁹ Ha Nhandejáry nhe'ẽ katu anhetegwa va'e. Onhehekoviã arõ e'ỹ va'e. Okytagwasu-rami voi Nhandejáry nhe'ẽ imbaraete. Upe okyta omýi e'ỹ va'e imbaraete-gwi. Upe okyta-rami Nhandejáry nhe'ẽ imbaraete va'e. Ko'a-rami ae ohai hese: Gwekoirũ oikwaa Nhandejáry, he'i. Xe Cristo re'ýi voi, he'i ójehe va'e gwive, tomboyke ojehegwi mba'e vai, he'i ave. Omýi e'ỹ va'e Nhandejáry rokyta imbaraete voi. Oku'e ku'e rei e'ỹ va'e. Upéixa okambia e'ỹ va'e Nhandejáry nhe'ẽ, naikangýry. Upéixa ndikatúi nhahekoviã Nhandejáry remimombe'u. Ndikatúi hendagwe-py nhamoĩ hekovia. Anhetegwa meme ae katu Nhandejáry remimombe'u. Enterove va'e jekoha ramo, jareko íxupe. ²⁰ Imba'e reta va'e róga-py heta oĩ jaiporu va'erã. Oĩ ouro gwigwa nha'ẽ, prata gwigwa nha'ẽ ave. Upéa nhane rembihayhu tee voi. Karugwasu jave ae jaiporu upe va'e. Ha oĩ ave yvyra gwigwa nha'ẽ, tuju gwigwa nha'ẽ ave. Upéa pya'e a'e ojeporu va'erã. Nhande rembihayhu ete e'ỹ upe va'e. Ojeka ramo upe va'e imombopyrã voi. ²¹ Upéixa oĩ jaiporu va'erã jahayhu va'e. Upéa ijáry rembiporurã, heminhongatu, ha'e ae hembiporurã voi. Upéixa ete voi nhande, jaiko Nhandejáry-pe nhandemoatyrõ porã-vy, ha'e ae hembiporurã. Nhandemopotĩ-vy jaiko íxupe nhane rembiapo porã porã-vy. ²² Upéa-gwi ani ereiko rei teĩ. Oĩ karia'y va'e ojapose va'e rei ojapo. Ani ereiko teĩ upe karia'y rekoha-rami. Ne kyre'ỹ ae katu erejapo porã hagwã erejevya e'ỹ reheve. Erovia katu anhetegwa va'e nhe'ẽ, ejohayhu-vy. Upe Nhandejáry-pe ipy'a potĩ reheve oraçãõ ojapo va'e, peteixa eiko indive.

Ipy'a potĩ va'e kwéry aipota ombojoja onhondive gwekoha.

Nhandejáry rembigwái rekoha

²³ Oikwaa seve seve rei va'e-rehe ani erepena teĩ. Hi'arandu e'ỹ va'e voi-ma upe va'e. Mba'eve ndoikwaái. Emboyke ae katu ndejéhegwi inhe'ẽ rei va'e kwéry-pe. Onhe'ẽ rei ramo pya'e onhonhe'ẽ mbojevvy jevy arã. ²⁴ Ha Nhandejáry rembigwái va'e katu nonhonhe'ẽ mbojevvy jevyíry. Opoxy e'ỹ reheve tonhomongeta porã katu entérovea ndive. Túvy-rami togwereko íxupe kwéry. Toporombo'e porã. Taheko kirirĩ ave oiko-vy. ²⁵ Taheko kirirĩ onhemonhe'ẽ porã-vy. Onhe'ẽ mbojevvy va'e-pe opoxy e'ỹ reheve tonhemonhe'ẽ porã. Togwereko porã ikatu hagwãixa Nhandejáry oikwaa uka íxupe anhetegwa va'e ójehe imbohesa rerova uka-vy. ²⁶ Áy katu onhuhã-my oity va'e-rami ogwereko íxupe anháy. Ipu'aka hese anháy ombotavy-vy. Ojapo uka íxupe gwemimbota. Upéa-gwi oipota hi'arandu porã jevy anháy po-gwi ojepe'a uka jevy-vy.

Paulo omombe'u ojehu va'erã

(1 Tm 4.1-2; Jd 18-19)

3 Aipota ereikwaa ojehu va'erã Cristo ou jevyha áry ogwahẽ e'ỹ ngatu. Ojekwaa va'erã heta hekoha vai va'e Cristo reko-rupi oiko va'e moakãrasyharã. ² Oporohayhu e'ỹ-vy ha'e ae ojehayhu ukase mo'ã va'erã. Pirapire mante omomba'egwasu va'erã. Onhemboete ukase mo'ã rei va'erã. Ha'e seve seve oiko-vy va'erã. Gwapixa-rehe onhe'ẽ rei rei va'erã. Gwu nhe'ẽ, osy nhe'ẽ omomba'e rei va'erã. Heko otima porã e'ỹ va'e gwapixa-pe ojekwaa va'erã. Ojekwaa va'erã Nhandejáry mboete e'ỹharã. ³ Heko porayhu e'ỹ va'erã, ojoporihuvareko e'ỹ va'erã. Oapu-vy rei oiko va'erã gwapixa kwéry-rehe. Ójehe ndaipu'akái va'e. Heko poxy-vy rei oiko va'erã. Iporã va'erã gwive íxupe ndojuhu porãiry. ⁴ Gwapixa oikwaa uka rei va'erã ija'e'ỹha-pe. Ipy'agwasu va'erã. Onhemomba'egwasu ukase rei va'erã. Nhandejáry-pe ohayhu e'ỹ va'erã. Onhembyaraiha omomba'egwasu va'erã Nhandejáry-pe omboyke-vy. ⁵ "Xe heroviaha tee va'e" he'i mo'ã va'erã ójehe. Ha ipy'a-py katu noĩry Nhandejáry remimoĩ imombaraete hagwã. Upeixagwa-pe gwive emboyke katu. Ani erepena teĩ hese kwéry. ⁶ Áy oiko-ma voi ave upeixagwa hekoha vai va'e. "Xe aporombo'ehaty va'e" he'i mo'ã ójehe. "Xe aiko-ta voi nde róga gwy-py" he'i gwapixa-pe oporombotavy-vy. Omogwahẽ rire íxupe ombotavy oiko-vy hóga pygwa. Kunha hi'arandu e'ỹ va'e-pe ombotavy ohesa rerova uka-vy ójehe. Upeixagwa kunha ojevavy va'ety. Ojapose va'e rei-ma ojapo. ⁷ Hi'aranduse teĩ. Inhe'ẽ porã rendu-vy, "Anhetegwa voi nipo ra'e" nde'íry hese. Hi'arandu va'erãgwe, inhe'ẽ rei ohendu-gwi. ⁸ Yma va'ekwe oiko va'ekwe hi'arandu va'erãgwe héry va'e Janes, Jambres ave. Moisés amyri nhe'ẽ ombojevvyse mo'ã va'ekwe. Yma onhonhe'ẽ mbojevvy jevy hagwe-rami, áy ave upéixa oiko upe hekoha vai va'e kwéry. Onhe'ẽmbojevvy jevvyse ave anhetegwa va'e omboyke jevy hagwã. Hi'arandu va'erãgwe jepe,

pytũ-my rei oiko va'e-rami joty oiko. Ndogwerovia teí-gwi, Nhandejáry remimboyke voi upe va'e. ⁹ Pya'e noporombotavyvéi-ma va'erã. Yma va'ekwe ojekwaa-ma myamyri rekoha vai. Ohexa kwaa va'ekwe hekoha-rehe. Upéixa ete áy ohexa kwaa ave va'erã hese hekoha-rehe. Oikwaa arã íxupe. Ha upe rire katu noporombotavyvéi-ma va'erã oiko-vy.

Paulo omombe'u Nhandejáry kwatia nhe'ẽ rehegwa nhe'ẽ

(Rm 15.4; Tt 1.9; Tg 1.21; 2 Pe 1.19-21)

¹⁰ Ha nde ae katu xe reko kwaa-ma. Xe aporombo'e jave, xe moirũ-ma va'ekwe. Xe reko rexa-ma. Xe rembiapo porã xe renonde-py xe remimoĩ ereikwaa-ma. Ereikwaa voi Nhandejáry-rehe ajeroviaha. Xe reko kirirĩha ereikwaa-ma ave. Xe ajohayhuha, xe ava e'ỹha ave ereikwaa-ma voi. ¹¹ Xe aiko jave Antioquia tetã-my, Icônio tetã-my, Listra tetã-my ave, xe mbohasa asy voi va'ekwe xe rereko asy-vy. Xe rereko asy ramo jepe, ndajeréi joty va'ekwe Hesu rape-gwi. Xe rereko asy asy jave, xe resende sende joty va'ekwe Nhandejáry. Upéa xe-vy ojehu va'ekwe gwive ereikwaa voi. ¹² Ha entéro ogwerovia tee va'e peteixa omoirũse va'e katu Cristo Hesu-pe ojerereko asy va'erã. ¹³ Ha hekoha vai va'e, "Hekoha porã nipo ra'e" oipota mo'ã he'i ójehe. Onhemboete ukase mo'ã. Upéa ivaive ive va'erã hekoha oho-vy. Oporombotavy rei va'erã oiko-vy. Ha'e ae onhembotavy va'erã ave oiko-vy. ¹⁴ Ha nde ae katu erovia joty katu nde-vy hemimombe'ukwe. Hemimbojerovia uka nde-vy erovia katu inhe'ẽ. "Anhete teegwa nipo ra'e" ere va'ekwe hese. Are-ma hembihervia uka nde-vy erovia joty inhe'ẽ. Ne mbo'eháry rekoporãha ereikwaa-ma voi ereiko-vy. ¹⁵ Ne mitã ramogware áy peve ereikwaa-ma voi va'ekwe ereiko-vy Nhandejáry kwatia nhe'ẽ marangatu. Áy peve erehendu ereiko-vy. Upéa nhe'ẽ ne mo'arandu va'e voi erejerovia hagwã Nhandejáry Hesu Cristo-rehe ne resendeharã-rehe. Upéixagwa nhe'ẽ erovia joty ereiko-vy. ¹⁶ Entéro Nhandejáry kwatia nhe'ẽ Nhandejáry rembihai ukakwe va'ekwe. Onhe'ẽ-rupi oikwaa uka ihaiharã-pe imo'arandu-vy. Upe va'e nhe'ẽ-py nhanhombo'e. Upéa nhe'ẽ rendu-vy jaikwaa jajevvyha. Upéa nhe'ẽ rendu-vy tape porã-rupi nhasẽ jaiko hagwã. Upéa nhe'ẽ rendu-vy tekoha-rupi jaiko va'erã nhande py'a potĩ reheve. ¹⁷ Oipota Nhandejáry jaiko hembigwái ramo íxupe. Oipota nhahendu upe va'e nhe'ẽ nhane arandupa hagwã, nhane rembiapo porã porã hagwã íxupe jaiko-vy.

Paulo oipota Timóteo gwetea'e reheve omombe'u Nhandejáry nhe'ẽ porã

(Ef 5.15-16; 2 Pe 1.14)

4 Nhandejáry resa-py, Cristo Hesu resa-py ave amombe'u-ta nde-vy ne rembiaporã. Ha'e ae hovagwy-py onhembo'y-ma va'erã entéro omano va'ekwe oikove vyteri va'erã gwive ave. Peteĩ teĩ hembiaapo apokwe-rami ogwereko va'erã íxupe kwéry. Ha'e ojekwaa jevy ou-vy va'erã ko vyvy-py enterove oĩ va'e gwive

† 3:11 At 13.14-52; 14.1-20

ruvixará. ² Upéa-gwi ha'e ae hesa-py amombe'u-ta nde-vy ne rembiaporã. Emombe'u katu nhe'ë porã. Nde retea'e reheve emombe'u katu. Ne nhe'ë renduse ramo, ne nhe'ë nohenduséi ramo jepe, emombe'u meme joty íxupe. Ojejavy va'e-pe eikwaa uka íxupe hembiapokwe. Enhemonhe'ë katu íxupe emokyre'y'í íxupe eremohembiaipo porã-vy. Erepomombo'e mbo'e jave, ani erenhe'ë asy teĩ ne nhe'ë rendusere'y'í va'e-pe. ³ Ogwahê va'erã Nhandejáry nhe'ë rendusere'y'íha áry. Upe ramo nohendusevéi va'erã nhe'ë porã. Ojapose va'e rei ojapo va'erã. Heta omombe'u joavy avy va'erã omogwahê ojéupe. "Orohendu va'erãte ore-vy oroipota pemombe'u" he'i va'erã gwemimogwahê porã-pe. "Ore remihenduse e'y'í ani pemombe'u teĩ" he'i va'erã nhe'ë porã rendusere'y'í-vy. ⁴ Anhetegwa va'e nhe'ë nohenduséiry va'erã voi. Inhe'ë rei va'e-pe ae katu ohenduse va'erã hikwái. "Anhetegwa" he'i mo'ã va'erã hese. Upéa-gwi äy voi katu emombe'u nhe'ë porã. Ohendusere'y'íha áry ne'írã vyteri ogwahê jave, nde retea'e reheve emombe'u mbe'u joty íxupe kwéry. ⁵ Inhe'ë rei va'e ha'e kwéry ohendu va'erã. Nde ae katu nde pu'aka meme katu ndéjehe. Nde rereko asy ramo jepe, ani ereva teĩ joty Hesu rape-gwi. Emba'apo katu Nhandejáry-pe Hesu rehegwa nhe'ë porã eremosarambi hagwã. Ne rembiaporã gwive ejapopa katu ereiko-vy. ⁶ Xe rekovia ejapo. Äy ijukapyrã-rami xe aime. Ogwahê-tama xe-vy xe mano hagwã áry. ⁷ Oĩ oripara hatã va'e. Ikyre'y'í oripara hagwã oho-vy ogwahêse ha-py ogwahê hagwã. Upéixa ete yma gwive xe kyre'y'í aiko-vy nhe'ë porã mombe'u-vy äy peve. Ha ko'ángá katu ogwahêse ha-py ogwahê-ma va'e-rami oripara-vy, xe ajapo japo va'erã apy-py agwahê-ma. Cristo Hesu-rehe ajerovia tee-ma aiko-vy ajehesa rerova uka e'y'í reheve. ⁸ Oripara va'e ogwahê ranheve va'e-pe ombohekovia. Upéixa ete xe-vy ave ombohekovia va'erã. Hemimbota ajapopa-gwi, oĩ xe-vy imarangatu ete va'e ome'ë va'erã xe-vy Cristo. Enterove va'e ha'e hembierkorã hembiaipo apokwe-rehe. Upe áry-py naxe anhóiry hemimbohekoviarã. Entéro oha'arõ va'e-pe gwive ombohekovia va'erã íxupe.

Paulo omombe'u ojehegwigwa

⁹ Ne kyre'y'í reheve eiko katu pya'e eregwahê hagwã xe ha-py. ¹⁰ Xe irũ kwéry xe rejapa-ma oje'ói-vy xe anho xe reja. Demas xe reja teko rei remimbojohu porã

omomba'egwasuve-gwi. Tessalônia tetã-my oho xe reja-vy. Ha Crescente katu oho Galácia yvy-koty. Dalmácia yvy-koty oho Tito. Ha Tíquico amondo kuri íxupe Éfeso tetã-my. Lucas anho mante opyta xe ndive. Xe anho eterei. Upéa-gwi ne kyre'y'í eregwahê hagwã xe ha-py. Ereju ramo, eju Marcos ndive. Amba'apo jave Nhandejáry-pe, ha'e xe pytygwõ voi oiko-vy. ¹³ Ereju ramo eru katu xe-vy xe ao jo'avý Trôade tetã-my aheja va'ekwe, Carpo róga-py aheja va'ekwe. Eru ave xe-vy xe kwatia. Vaka pire-rehe oĩ va'e nhe'ë aipota eterei ereru. ¹⁴ Oĩ Alexandre kwarepoti-rehe omba'apo va'ety. Ha'e ojapo vai xe-rehe. Hembiapokwe-rami ogwereco va'erã íxupe Nhandejáry. ¹⁵ Nhane nhe'ë ombojevy jevy upe va'e. Ema'ë katu hese. Háke upe va'e kwimba'e. Ejoko katu íxupe. Ojapo vai va'erã nde-rehe ave. ¹⁶ Mburuvixa xe reko-ha-rehe oporandu ypy ramo xe-vy, "Nahembiaipo va'iry ra'e Paulo" he'i va'erã ndoúiry xe yke-rehe onhembo'y-vy. Xe rejapa-ma xe anho oje'ói-vy hikwái. Ha'e kwéry hembiaipo vai e'y'í va'ekwe-rami togwereco íxupe Nhandejáry. ¹⁷ Ha xe ndive onhembo'y oĩ-vy va'e-rami, onhembo'y-ma oĩ-vy Nhandejáry xe yke-rehe xe mombaraete-vy xe monhe'ë hagwã. Upéa-gwi arosapukái voi imombe'u-vy judeu e'y'í kwéry-pe. Entéro Hesu rehegwa nhe'ë gwive amombe'u. Heta tetã-gwi ou va'e hendu uka-vy amombe'u íxupe. Jagwarete juru-py aha vérami, xe repy jevy va'ekwe Nhandejáry. Ijuru-gwi xe pe'a vérami xe resende va'ekwe. ¹⁸ Äy jagwarete juru-py vérami aha jevy ramo, xe-rehe ojapo vai ramo, xe repy jevy jevy joty arã Nhandejáry. Xe resende va'ekwe-gwi aikwaa voi íxupe. Xe resende jevy voi arã ave äy. Mba'eve ojehu e'y'í reheve xe-vy xe reraha va'erã voi yváy-py. Upe-py ha'e anho mburuvixa va'erã voi upe-py. Tanhamomba'egwasu meme va'erã íxupe opa e'y'í reheve. Amém. ¹⁹ Emombe'u katu Áqüilla-pe Priscila-pe ave xe mandu'aha hese. Onesíforo re'y'í-pe ave emombe'u xe mandu'aha hese. ²⁰ Erasto opyta Corinto tetã-my. Trófi-mo hasy-gwi aheja va'ekwe íxupe Mileto tetã-my. ²¹ Ne kyre'y'í katu eregwahê hagwã xe ha-py ro'y e'y'í-py. Nhande re'y'í Êubulo, Prudente, Lino, Cláudia ndive omombe'u uka nde-vy omandu'aha nde-rehe. Ambue kwéry, nhande re'y'í va'e omombe'u uka ave. ²² Toiko Nhandejáry nde rekoirũ ramo, Timóteo. Tapende rexakwaa porã rei Nhandejáry pende rovása-vy.

TITO

epístola de Paulo a Tito

Paulo omondo kwatia Tito pegwarã

1 Nde katu Tito, xe ra'y tee-rami, ereiko xe-vy. Hesu Cristo-rehe peteixa jajerovia-gwi ojoe'yi voi nhande. Xe Paulo amondo-ta nde-vy xe nhe'ẽ kwatia-rehe. Xe Nhandejáry rembigwái va'e, Hesu Cristo remimondo va'e ave. Aipota ojeroviave hese he'yirã Nhandejáry oiporavo va'ekwe gwive. Aipota oikwaa porãve anhetegwa va'e Nhandejáry re'yi rekorã. Nhandejáry nhane moingove meme va'e ondive. Upe va'e nhe'ẽ-rehe ajerovia voi. Upéa-gwi ajapo inhe'ẽ.

Yma va'ekwe, "Amoingove va'erã íxupe oiko hagwã xe ndive opa e'ỹ reheve" he'i va'ekwe nhande-rehe Nhandejáry. Ha'e ijapu e'ỹ reheve he'i upéixa. Nde'i reíry voi. Áy oikwaa uka-ma katu nhande-vy yma he'i va'ekwe nhane renonderã mombe'u-vy. Hi'óra-py oikwaa uka-ma nhande-vy. Ombou va'ekwe inhe'ẽ oikwaa uka-vy nhande-vy. Ko'ã nhe'ẽ, "Emombe'u katu, Paulo" he'i va'ekwe xe-vy Nhandejáry. Omombe'u uka va'ekwe xe-vy xe remimombe'urã Nhandejáry nhane resendehaty. Upéa-gwi ajapo joty inhe'ẽ.

Amondo-ta nde-vy Tito xe nhe'ẽ kwatia-rehe. Tande rexakwaa rei katu Nhandejáry Nhande Ru, Nhandejáry Hesu Cristo ave. Tane mbopy'agwapy ave katu.

Paulo oipota Tito omoingo Hesu reroviaha rerekwarã (1 Tm 3.1-7)

⁵ Aipota erejapo ãy xe ajapo e'ỹ va'ekwe. Upéa-rehe oroheja kuri Creta yvy y mbyte-py oĩ va'e-py. Emoingo tetã tetã-rupi Hesu reroviaha rerekwarã. Emoingo ingo katu íxupe xe nde-vy ha'e hagwe-rami. ⁶ Heko porã va'e emoingo herekwarã. Imandu'a porã meme hese va'e emoingo herekwarã. Hembireko reta e'ỹ va'e peteĩ voi hembireko va'e. Ta'y kwéry, tajýry kwéry ave ojerovia-ma ave Hesu Cristo-rehe va'e. Upeixagwa mante emoingo herekwarã. Oĩ gwembireko ndive e'ỹ oiko va'e. Oĩ naimba'ereroiviáry va'e ta'ýry. Oĩ ta'ýry nohendúi va'e inhe'ẽ, ojapose va'e rei ojapo va'e. Oĩ heta imandu'a vai va'e ta'ýry-rehe. Ani upeixagwa eremoin-go teĩ Hesu reroviaha rerekwarã ramo. ⁷ Ha herekwa Nhandejáry nhe'ẽ-py ae onhangareko Hesu reroviaha-rehe. Upéa-gwi imandu'a porã hese va'e ae katu emoingo herekwarã. Oĩ ha'e seve oiko va'e, ipoxy pya'e a'e va'e, oka'u va'e, oporonupã va'e, oipotave tave rei ojéupe gwarã pirapire va'e. Ani upeixagwa eremoingo teĩ Hesu reroviaha rerekwarã ramo. ⁸ Onhomogwahẽ uka porã rei va'e-pe ae katu emoingo herekwarã. Oĩ

ave gwĩ enterove va'e ndive ipy'a porã va'e, inhakã porã va'e, tekoha-rupi oiko va'e, Nhandejáry-pe omboete va'e, ójehe ipu'aka va'e. Upeixagwa heko porã va'e-pe ae katu emoingo herekwarã. ⁹ Togwerovia porã anhetegwa va'e nhe'ẽ ojehesa rerova e'ỹ reheve.

Nhambo'e hagwe-rami, togwerovia joty omombe'u hagwã anhetegwa va'e Hesu reroviaha-pe omokyre'ỹ hagwã. Onhe'ẽ mbojevy va'e-pe, "Neremombe'u porã" he'i va'erã. Upeixagwa ogwerovia tee va'e emoingo katu herekwarã. ¹⁰ Oĩ heta inhe'ẽngendu e'ỹ va'e. Onhe'ẽ rei oporombotavy-vy. Upéixa heta oĩ judeu rekorupi oiko vyteri va'e, "Penhepirekytĩ uka katu" he'i va'e.

¹¹ Upeixagwa-pe, "Anive erehekombo'e rei teĩ ereikovy" ere ae katu íxupe. Omokirirĩ hagwã inhe'ẽ rei rei va'e-pe emoingo katu Hesu reroviaha rerekwarã. Gwĩ oporombotavy va'e ohesa rerova uka oiko-vy ójehe hóga-py oĩ va'e gwive. Ohekombo'e rei-vy ohesa rerova uka ójehe. Oipota ójehe gwarã pirapire oporombotavy-vy. Upeixagwa-pe tomokirirĩ katu íxupe. ¹² He'i araka'e hese hi'arandu va'e Creta yvy pygwa:

"Ijapu meme Creta yvy pygwa" he'i. "Mymba poxy-rami oiko va'e. Ipituva ramo jepe, okaruse joty" he'i araka'e ovy pygwa-rehe Creta yvy pygwa-rehe.

¹³ Anhetegwa voi upe hi'arandu va'e remimombe'ukwe. Upéa-gwi emandari ndari katu oporombo'e rei va'e-pe: "Anive erembo'e vai rei teĩ" ere ae íxupe. "Togwerovia porã ae anhetegwa va'e nhe'ẽ porã" ere íxupe.

¹⁴ "Tapehendu e'ỹ katu judeu kwéry remimombe'u rei. Teko rei remimombe'u ave tapehendu e'ỹ katu. Anhetegwa nhe'ẽ porã ae katu pehendu" ere íxupe kwéry. ¹⁵ Oĩ ipy'a potĩ va'e. Ndaipóri imongy'aharã. Oĩ ave ipy'a ky'a va'e, Nhandejáry-rehe ojerovia e'ỹ va'e. Hembiaapo porãse mo'ã oiko-vy, ha ojejavý joty oiko-vy, onhemongy'a rei joty oiko-vy. Ipy'a ky'a vaive ive ohovy. Upéa-gwi, "Anive erehekombo'e rei teĩ" ere oporombo'e rei va'e-pe. Ha'e kwéry ipy'a vai. Hembiaapo vai ramo jepe, notĩ kwaái joty okwa-vy. ¹⁶ "Oroheko kwaa-ma Nhandejáry-pe" he'i rei ójehe hikwái. Ha jhexa kwaa ramo katu hese, jaikwaa voi hekoha. "Ndohekokwaáiry nipo ra'e Nhandejáry-pe" ja'e hese. Nhandejáry rembijohu vai ojapo, nohenduséiry inhe'ẽ. Ha iporã va'e katu ndojaposéi voi. Upéa-gwi, "Anive erehekombo'e rei" ere íxupe.

Paulo oipota Tito ohekombo'e porã Hesu reroviaha-pe

2 Ha nde ae katu ehekombo'e porã Hesu reroviaha kwéry-pe. "Pehendu katu anhetegwa nhe'ë teko-ha-rupi peiko-vy" ere íxupe.

2 Ha ituja va'e kwéry katu: "Ani peka'u teĩ peiko-vy" ere íxupe kwéry. "Penhemboete uka pende rapixa kwéry-pe. Ójehe ipu'aka va'e-rami peiko katu. Perovia porã katu anhetegwa nhe'ë. Pejohayhu tee katu peiko-vy. Pejerereko asy jave pekirirĩ joty katu peiko-vy" ere íxupe kwéry erenhemonhe'ë-vy.

3 Upéixa ave igwaigwĩ va'e kwéry-pe enhemonhe'ë katu: "Nhandejáry irũ reko-rupima peiko katu" ere íxupe. "Ani erenhe'ë rei rei teĩ nde rapixa-rehe. Ani ereka'u teĩ. Ereka'u ramo, ipu'aka va'erã opaixagwa rei nde-rehe. Ehekombo'e porã ae katu nde rapixa-pe" ere igwaigwĩ va'e kwéry-pe. 4 "Tekoha-rupi peiko pehekombo'e porã hagwã kunha omenda ramo va'e-pe. Kunha omenda ramo va'e tohayhu oména kwéry-pe. Tohayhu ave omemby kwéry-pe ave. 5 Toiko ójehe ipu'aka va'e-rami. Ojoeoko-rupi porã toiko ome ndive hekopotĩ-vy. Topyta gwóga-py, tonhangareko omba'apo-vy. Taipy'a porã. Ome nhe'ë-rupi toiko. Tekoharupi toiko kunhagwe pono omonhe'ë vai uka Nhandejáry nhe'ë-rehe gwapixa kwéry" ere gwaigwĩ kwéry-pe.

6 Upéixa ete kwimba'e kwéry ipyahu va'e-pe ave enhemonhe'ë katu: "Ójehe ipu'aka va'e-rami, peiko katu" ere íxupe.

7 Ha nde ejehexa uka porã íxupe, nde reko-rami oiko hagwã kwimba'e kwéry ipyahu va'e. Erehekombo'e jave, ani erehekombo'e rei teĩ. Enhemboete uka katu íxupe kwéry. 8 Anhetegwa va'e emombe'u íxupe. Peteĩxa emombe'u porã meme katu. Aipo ramo ne nhe'ë ombojevvy va'erãgwe nane nhe'ë mbojevvy va'erã. Otĩ va'erã ne nhe'ë mbojevvy-ta mo'ã va'ekwe.

9 Ha onhemomba'apo uka va'e-pe enhemonhe'ë katu: "Pehendu meme katu nde járy nhe'ë" ere íxupe. "Oipota va'e gwive ejapo katu íxupe. Imbovy'a-vy ejapo íxupe. Ani erembohovái teĩ íxupe eremboete e'ÿ-vy.

10 Ani eremonda íxugwi. Ejehexa uka porã ae katu íxupe. Embojerovia uka katu íxupe ndéjehe. Aipo ramo peteĩxa peiko meme katu ojehexa uka porã hagwã Nhandejáry rekoha, ojohu porã hagwã pende rexaháry Nhandejáry nhane resendehaty rehegwa nhe'ë" ere íxupe.

11 Nhandejáry nhane rexakwaa reihaty oikwaa ukama nhande-vy gwekoha nhane kwéry kente kwéry-pe nhane resende hagwã. Upéa-gwi, "Enterove va'e resapy peiko porã katu Nhandejáry-pe pemboete-vy" ere upe pygwa-pe. 12 Upéixa nhane resende ramo oiko-gwi, "Anive erejapo xe aipota e'ÿ va'e, ani erejapo nde erejapose va'e rei" he'i nhande-vy Nhandejáry nhane poriahuverekohaty. Ko vvy-py jaiko jave, iporã ae nhande pu'aka nhandéjehe. Iporã jaiko nhane rekoha jajevvy e'ÿ reheve Nhandejáry mbovy'a-vy, nhaha'arõ-vy íxupe. Nhandejáry Hesu Cristo ou tee jevvy va'erã nhane rovasaharã. Nhane remiha'arõ ou tee jevvy va'erã. Ha'e tuvixa mba'e, nhane resendeharã

voi ha'e. Hendy mbaraete reheve, opu'aka reheve ou jevvy va'erã. 14 Yma va'ekwe ojejuka uka nhande-rehe ha-py omboyke hagwã nhandéhegwi nhane rembiapo vaikwe, nhande py'a omopotĩ hagwã gwe'ÿi marangaturã, nhane mokyre'ÿ hagwã jajapo porã hagwã. 15 Upeixagwa nhe'ë-py ehekombo'e mbo'e íxupe. Emokyre'ÿ upe pygwa-pe ojapo hagwã upéa nhe'ë. Ha henduse e'ÿha-pe katu enhemonhe'ë katu ojapo jevvy hagwã. Nhandejáry nhe'ë-py enhe'ë. "Ha'e ae onhe'ë-py rei onhemonhe'ë" ani ereheja he'i nde-rehe. Ani ereheja nde-rehe onhe'ë vai.

Paulo omombe'u Hesu reroviaha rekorã

3 Aipota eremombe'u ko nhe'ë Hesu reroviaha-pe: "Ani nde resarái mburuvixa kwéry-gwi. Gwĩ omanda va'e nhande-rehe, ani nde resarái" ere íxupe. "Pene mandu'a meme katu hese pehendú hagwã inhe'ë" ere íxupe. "Pejapo katu inhe'ë. Pene kyre'ÿ katu iporã va'e apo-vy. 12 Ani erenhe'ë rei rei teĩ avave-rehe. Ani penhorairõ teĩ penhonhe'ë mbojevvy jevvy-vy. Pende reko kirirĩ ae katu ojóupe. Pende py'a porã reheve ae katu ave pejogwerekó" ere Hesu reroviaha-pe. 3 Are va'ekwe nhande kwéry ave jaiko vai va'ekwe. Nhane arandu e'ÿ va'ekwe jaiko-vy. Inhe'ë rendu e'ÿ-vy ave jaiko va'ekwe. Inhe'ë rei va'ekwe nhane mbotavy. Nhande pu'akái nhandéjehe va'ekwe opaixagwa ivai va'e teko rei ojapose va'e rei ojapo va'ekwe jajapo hagwã. Nhande py'a pohy'i va'ekwe jaiko-vy. Nhane mandu'a meme va'ekwe nhane rembiapo vairã-rehe. Nhande rapixa mba'e jaipota rei nga'u va'ekwe. Ndaija'éiry rei nhande-rehe nhande rapixa. Nhande a'éiry ojóehe. 4 Ha Nhandejáry nhane resende ha ae katu, jajevvy ramo jepe ojehexa uka porã joty nhande-vy va'ekwe. Nhande poriahuverekoha voi, nhande rayhuha voi Nhandejáry. 5 Ha'e nhane resende va'ekwe. Ndaha'éí nhane rembiapo porãkwe-rehe nhane resende va'ekwe. Nhane poriahuvereko-gwi ae nhane resende va'ekwe. Upéi oiko-ma nhande py'a-py Nhe'ë Marangatu tee va'e, nhandeopotĩ hagwã, nhande reko tujakwe oipe'a hagwã nhandéhegwi, nhande bopyahu jevvy hagwã jaiko-vy. 16 Nhane py'a omohynyhë hagwã ombou va'ekwe nhande-vy Nhe'ë Marangatu tee va'e-pe ome'ë rei-vy. Hesu Cristo nhane resende ha nhande rayhu-gwi, ou va'ekwe Nhe'ë Marangatu tee va'e. Upéixa nhane resende va'ekwe. 7 Nhane resende va'ekwe nhande-vy gwarã nhaha'arõ va'e ome'ë hagwã nhande-vy. "Ipy'a potĩ" he'i-gwi nhande-rehe nhande poriahuvereko-vy, oipota jaikove meme indive. Upéa-gwi, "Peiko porã katu" ere meme Hesu reroviaha-pe.

8 Anhetegwa voi ko nhe'ë ha'e va'e nde-vy. Iporã erejerovia ko nhe'ë-rehe. Upéa-gwi ani ne ate'ÿ teĩ erenhemonhe'ë-vy. Ne kyre'ÿ ae katu eremombe'u mbeu-vy, Nhandejáry reroviaha imongyre'ÿ-vy imohembiapo porã hagwã. Upéixa hembiapo porã ramo, iporã voi katu. Enterove rembijohu porã hembiapo. Upéa-gwi enhemonhe'ë nhe'ë katu ereiko-vy ereporombo'e-vy.

⁹ Oĩ onhonhe'ẽ-rehe rei onhonhe'ẽ mbojevy jevy va'e. Ani erepena teĩ inhe'ẽ rei va'e-rehe. Heta ijyypkwe pykwe réry-rehe ani erepena teĩ. Judeu rekoha rehegwa nhe'ẽ-rehe, ani erenhonhe'ẽ mbojevy jevy teĩ. Ani nde poxy erenhonhe'ẽ mbojevy-vy hese. Upeixagwa inhe'ẽ rei nanhane mombaraetéiry. Upéa-gwi ani erepena teĩ hese. Ani ne nhe'ẽngendu teĩ hese. ¹⁰ Oĩ ramo ndaijogáséiry va'e Hesu reroviaha ndive, "Anive erejapo upéa" ere íxupe. Nane rendúí ramo, "Ani erejapo upéa" ere jevy íxupe. Mokõigwe ere íxupe. Upéi nane rendúí joty ramo, anive eremoirũ íxupe. ¹¹ Upeixagwa oheja ra'e Nhandejáry rape. Ojejavy va'ety rei oiko-vy. Ojekwaa porã hese, ojehexa porã ave hekoha vaiha. Upéa-gwi ani eremoirũ teĩ íxupe kwéry.

Paulo omombe'u omandu'aha onhe'ẽ apy-vy

¹² Amondo-ta nde-vy Ártemas para'e, Tíquico para'e. Ogwahẽ ramo oho-vy nde ha-py, ne kyre'ỹ katu xe

† 3:8 1 Tm 1.3-4; 2 Tm 2.14

topa hagwã ereho-vy Nicópolis tetã-my. "Upe-py apyta-ta aha-vy ro'y jave" ha'e kuri xe py'apy-py xejeupe. ¹³ Ha Zenas preso oheja va'e mosẽ ukaha katu Apolo ndive oho-tama oyvy-gwi. Oho-tama jave, ne kyre'ỹ katu ave ipytygwõ-vy íxupe. Eme'ẽ íxupe hemikotevẽ oho mombyryve hagwã. ¹⁴ Taikyre'ỹ ave entéro Hesu reroviaha gwive hembiaapo porã hagwã, gwapixa remikotevẽ me'ẽ-vy, oiko rei e'ỹ hagwã oporopytygwõ hagwã oiko-vy. ¹⁵ Opa-ta xe nhe'ẽ. Entéro Hesu reroviaha a-py oiko va'e omombe'u uka-ta peẽ-my omandu'aha. Ore ave oromombe'u uka-ta ore mandu'aha pende-rehe. Entéro Hesu reroviaha ne ndive oiko va'e ore rayhu va'e, oromombe'u uka-ta ave íxupe ore mandu'aha. Peẽ kwéry-pe tapende rexakwaa rei katu Nhandejáry pende rovasa-vy. Amém.

FILEMOM

epístola de Paulo a Filemom

1 Xe, Paulo, Hesu rehegwa nhe'ẽ amombe'u memegwi ko'ãy aime ko'a-py preso. Timóteo opyta xe ndive xe moirũ hagwã rei. Ko'ãy araha uka-ta peteĩ kwatia-py nhe'ẽ nde-vy gwarã. Nde, Filemom, ore irũ tee voi, ore rembihayhu va'e voi nde. Ore ramigwa ave nde eremombe'u mbe'u Hesu Cristo rehegwa nhe'ẽ ereiko-vy. Ko va'e nhe'ẽ ahai-ta nde-vy gwarã. ² Ne ndive oime va'e kwéry pegwarã ave. Oime nipo ra'e Hesu reroviaha kwéry ne ndivegwa. Oime ra'e Áfia ne ndive. Ha'e ojerovia tee-ma ave Hesu-rehegwi opytama xe-vy xe reindy-rami. Oime ra'e Arquipo. Ha'e ore irũ oiko-vy omombe'u meme-gwi Hesu Cristo nhe'ẽ. Oime ave ra'e gwĩ nde ha-py onhomboaty aty meme va'e Hesu Cristo-pe omboete hagwã. Íxupe kwéry gwarã ave ahai-ta ko va'e kwatia.

³ Nhandejáry Tupã Nhande Ru katu tapende rexakwaa rei. Tapene mbopy'agwapy ave. Nhandejáry Hesu Cristo ave tapende rexakwaa rei. Tapene mbopy'agwapy ave.

Filemom oporohayhu ojerovia-gwi Hesu-rehe

⁴ Xe atimã meme voi Nhandejáry-pe nde-rehe Filemom. Nhandejáry-pe ajapo ramo oração, xe mandu'a meme va'e voi nde-rehe. Xe ahendu nhe'ẽ porã ne rerakwã. Nde, erehayhu tee voi Nhandejáry Hesu-rehe ojerovia va'e kwéry-pe. Xe ne rerakwã porã ahendu ramo avy'a voi. Upéixa avy'a aikwaa ramo nde erejerovia porã Nhandejáry Hesu Cristo-rehe. Ambojeupi ramo Nhandejáry-pe xe nhe'ẽ xe mandu'a meme voi nde-rehe. ⁶ Ajerure íxupe nhane pavẽ-gwi nhane mo'arandu porãve rãve hagwã Hesu Cristo remime'ẽgwe-rehe. Ore, nde ave jajerovia Hesu Cristo-rehe. Peteĩxa nhaime-gwi indive, Nhandejáry ohovasa vasa nhande-vy nhande rekove. Upe jeovasa Nhandejáry nhande-vy ome'ẽ va'ekwe jaikwaa porãve rãve hagwã ajerure íxupe.

⁷ Xe ryvy-rami voi xe-vy ereiko, Filemom. Xe aikwaa-ma ramo ne rerakwã porã xe mongyre'ỹ-ma voi xe ave xe mbovy'a tee-vy eremongyre'ỹ-gwi gwĩ Nhandejáry-rehe ojerovia va'e kwéry-pe. Upéa-gwi xe avy'a voi.

Paulo ojerure Filemom-pe omogwahẽ porã jevy hagwã gwembigwái Onésimo-pe

⁸ Xe, Paulo, Cristo nhe'ẽ aikwaa porã-gwi ome'ẽ arã ne rembiaporã amombe'u hagwã nde-vy. Ha xe katu nda'e mo'ãi joty ne rembiapo porãrehe. Erejerovia porã-gwi Nhandejáry-rehe, xe ndajepy'apýi voi nde-re-

he. ⁹ Nhandejáry Hesu Cristo rembigwái voi xe. Inhe'ẽ amombe'u-gwi aime preso ko'ãy. Aikwaa erejapo arã xe remimbota. Orohayhu eterei-gwi ae xe ndorojok-waiséiry voi.

¹⁰ Ajerurese mate nde-vy ne rembigwaikwe Onésimo-rehe. Ha'e-ma preso aime ramo amombe'u va'ekwe íxupe Nhandejáry Hesu Cristo nhe'ẽ. Áy ha'e ojerovia-ma ave Hesu Cristo-rehe. Upéa-gwi ko'ãy xe ra'y-rami voi areko íxupe. ¹¹ Yma nipo araka'e ha'e natembigwái porã voi nipo araka'e nde-vy. Ko'ãy katu xe pytygwõ porã voi oiko-vy. Xe-vy xe pytygwõ porãharami ave ha'e ne pytygwõ porã arã nde-vy. ¹² Amondo jevy-ta íxupe nde róga-py ãy. Xe rembiayhu voi Onésimo. Ogwahẽ ramo nde róga-py ani ae ne mandu'a teĩ hembiaapo vaikwe-rehe. Xe-vy xe mogwahẽ porãharami ave emogwahẽ porã katu íxupe igwahẽ iho ramo. †

¹³ Ha'e jepe kuri xe xejéupe Onésimo oiko meme hagwã xe ndive. Upéixa ramo ae ne rembiaporãgwe ha'e ojapo va'erã xe ndive ko'a-py. Nhandejáry Hesu Cristo rehegwa nhe'ẽ amombe'u meme-gwi xe moĩ-ma a-py preso. Onésimo opyta ave preso-gwi xe moirũ a-py. ¹⁴ Aipota peve rei opyta xe ndive Onésimo. Nde ae xe rexakwaa ramo ereme'ẽ arã xe-vy. Aikwaa voi xe nde naxe nhe'ẽ mbojevýi arã ha upéa-gwi xe ndajerureséiry. Nde py'a gwive ae ereme'ẽse ramo ereme'ẽ arã xe-vy.

¹⁵ Xe ha'e-ta nde-vy: Ikatu arã ja'e Onésimo-rehe. Ha'e sapy'a ete osẽ araka'e nde rój-gwi. Ko'ãy oike jevy nde rój-py oiko meme jevy hagwã ne ndive. ¹⁶ Ko'ãy oho ramo nde rój-py ha'e, ndaha'evéi-ma tembigwái ramo anho mate oiko hagwã. Nhande-rami ave-ma oiko-gwi, ko'ãy Hesu Cristo-rehe ojerovia-gwi, nhande ryvy mirĩ-ramima jahayhu tee arã íxupe. Xe ahayhu tee voi íxupe. Nde katu xéhegwi erehayhuve va'erã íxupe. Ne ndive oiko-gwi, Hesu-rehe ojerovia-gwi ave erehayhuve va'erã íxupe.

¹⁷ Xe-rehe ere ramo "Paulo xe irũ voi", xe rerekoharami ave ereko Onésimo-pe. Xe-vy xe mogwahẽharami joty emogwahẽ porã katu íxupe. ¹⁸ Sapy'a osẽ ramo araka'e oho-vy nde rój-gwi. Ojapo vai nipo araka'e nde-rehe. Oreve para'e nde-vy. Oreve ramo nde-vy, xe ae apaga arã nde-vy ireveha. ¹⁹ Xe Paulo, xe po-rupi ahai nde-vy amondo hagwã ko xe nhe'ẽ. Oreve ramo nde-vy Onésimo, apaga arã nde-vy ireveha. Xe natekotevẽi oromomandu'a gwĩ va'e-rehe: nde erereve va'e-rami erepyta xe-vy. Xe-rehe ha-py ereiko-ma nde

† 1:12 Cl 4.9

Hesu reroviaha ramo. ²⁰ Opa xe rembijerure erejapo ramo xe-vy, upéixa ramo xe mbovy'a va'erã. Aipota xe rembijerure erejapo xe-vy, Hesu Cristo-rehe erejerovia-magwi xe-ramima ave ereiko. Upéixa ramo xe mbovy'a arã, peteixa Hesu-rehe jajerovia-gwi.

²¹ Ko'a-rami ahai nde-vy xe nhe'ẽ. Aikwaa porã voi xe ne nhe'ẽngendu voi nde. Upéa-gwi xe rembijerure-gwi erejapove va'erã voi xe-vy. ²² Ko'ãy katu ajerure ambue va'e-rehe nde-vy erembosako'i hagwã xe-vy nde róga-py aha ramo upe-py ake hagwã. Aikwaa voi pemboje-upi meme ramo Nhandejáry-pe pene nhe'ẽ xe-rehe, voi asẽ jevy arã ko'a-gwi aha jevy hagwã pende ha-py.

Paulo, inhirũ kwéry ndive, omondo omandu'aha

²³ Epafra, Hesu-rehe ojerovia-gwi ha'e ave oĩ preso xe ndive ko'a-py. Ha'e ave omondo-ta nde-vy omarandu. ²⁴ Xe irũ kwéry, Marcos, Aristarco, ha Demas, Lucas, ha'e kwéry xe moirũ rei va'e voi. Ha'e kwéry ave omondo-ta nde-vy omarandu.

²⁵ Tapende rovasa porã porã katu Nhandejáry Hesu Cristo pende rexakwaa rei-vy. Pende py'a gwive tapende rovasa.

HEBREUS

epístola aos hebreus

Tuvixave mba'e Cristo Nhandejáry ra'y Nhandejáry rembigwái kwéry-gwi

1 Nhandejáry omombe'u uka meme nhande-vy oje-hegwa nhe'ë. Yma va'ekwe gwembigwái kwéry-pe omombe'u uka nhane mo'arandu hagwã. Ko'ãy ae katu omombe'u gwa'yry tee-pe nhane mo'arandu hagwã ta'yry. Yma, yma va'ekwe heta eterei oiko inhe'ë-py omombe'u va'ety. Ha Nhandejáry omombe'u uka va'ekwe íxupe kwéry. Upéi ha'e kwéry omombe'u jevy nhane rembypy-pe inhe'ë. Nomombe'upáiry Nhandejáry nhe'ë. Íxupe omombe'u uka hagwe-rami ae, ha'e kwéry omombe'u jevy nhane rembypy-pe. Nhandejáry ohexa uka íxupe kwéry hembixagwe omombe'u jevy hagwã. Ohendu uka ave íxupe kwéry hemiendukwe ndukwe omombe'u jevy hagwã. Gwembigwái meme oiporu va'ekwe nhane mo'arandu hagwã. Ha ãy katu gwa'yry tee-pe omombe'u ukapa nhane mo'arandu hagwã. ãy ta'yry tee omombe'u va'ety ramo opyta. Gwu-gwi ohendu va'ekwe omombe'u. Ha'e Nhandejáry rembiporavo opamba'e jaryã voi. Íxupe ae Nhandejáry ojapo uka ko yvy, áry, ygwasu ave. Gwa'yry reko-rehe ombojekwaa-ma gweko porã teehe. Gwu rekoharamima voi ave oiko ta'yry. Heko ambue e'y va'e voi-ma ha'e. Onhe'ë-py entéro mba'e omoingo meme ta'yry. Imbaraete tee voi inhe'ë. Ha'e omopotí va'ekwe nhande py'a jajejavy rire. Ha upe rire katu oho jevy yváy-py ogwapy hagwã. Nhandejáry, upe Tupãgwasu tee tuvixave va'e yke-rehe ijakatúa-koty ogwapy-ma oí-vy. ⁴“Xe rembigwái” nde'íry íxupe Nhandejáry. “Xe ra'y” he'i ae íxupe. Upéixa ramo ombotuvixave mba'e íxupe. Ha gwembigwái kwéry yváy pygwa-pe katu, nombotuvixa mba'e etéiry Nhandejáry. Upéa-gwi Nhandejáry rembigwái pa'ũ-my ndogwapýi voi ha'e. Nhandejáry yke-rehe ae ogwapy oí-vy. ⁵ Ha Nhandejáry gwembigwái kwéry-pe katu nde'íry:

“Nde ko xe ra'y tee voi”

nde'íry íxupe kwéry.

“Ko'ãy katu amombe'u-ta enterovéa-pe. Ko va'e xe ra'y tee voiha”

nde'íry ave gwembigwái kwéry-rehe.

“Areko va'erã íxupe túvy-rami. Xe ra'y ramo oiko va'erã” †

nde'íry ave araka'e Nhandejáry gwembigwái kwéry-rehe. Upéa-gwi tuvixave mba'e Nhandejáry ra'y Nhande-

járy rembigwái kwéry-gwi. ⁶ Upéi he'i ave araka'e Nhandejáry:

“Tomboete katu íxupe entéro xe rembigwái gwive” †† he'i araka'e Nhandejáry gwa'yry-rehe ko yvy-py imbouvy. ⁷ Ha hembigwái kwéry-rehe katu he'i Nhandejáry kwatia nhe'ë a-rami:

“Hemimondo va'e, omondo íxupe Nhandejáry yvytu ramo. Tata rendy-rami rei voi hembigwái oiko” ‡ he'i Nhandejáry kwatia nhe'ë. ⁸ Ha Nhandejáry ra'y-rehe katu he'i:

“Ore Járy, ereiko meme va'erã ore ruvixa ramo. Erepa e'y reheve ereiko meme va'erã” he'i. “Eremanda porã meme va'erã ore-rehe kwéry. Ore rembiapo apokwe-rehe ore rereko va'erã” he'i. ⁹ “Hembiapo porã va'e erejohu porã íxupe. Ha hembiapo vai va'e katu nande a'éiry hese. Upéa-gwi Nhandejáry nde Járy nde poravo-ma. Ne mbovy'a verei hagwã ne irũ gwéry-gwi nde poravo-ma. Ne irũ ovy'a ramo jepe, nome'éiry joty íxupe nde vy'aha-rami Nhandejáry” ††

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ë Nhandejáry ra'y-rehe.

¹⁰ Upéi he'i jevy Nhandejáry kwatia nhe'ë:

“Yma va'ekwe, ore Járy, erejapo va'ekwe ko yvy. Áry ave ne rembiapokwe voi. ¹¹ Onhehundi va'erã ne rembiapokwe ha nde katu nerenhehundíry va'erã voi. Erepa e'y reheve ereikove va'erã. Nhande ao osorove rove. Upéi nhamboyke íxupe. Upe rire nhahekoviario va'erã íxupe. Upéixa ete nhande ao tuja-rami ko yvy áry ndive itujave jave va'erã” he'i. “Upéi hekoviario-vy eremboyke-ma va'erã erejapo va'ekwe. Ha nde katu erenhehekoviario e'y va'erã voi. Eremantaha áry nogwahẽ mo'ávái-ma va'erã nde-vy” he'i. “Ereikove meme va'erã” ††

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ë Nhandejáry ra'y Hesu-rehe.

¹³ Ha ndaha'éi gwembigwái kwéry-pe ha'e he'i:

“Egwapy katu xe yke-rehe, xe akatúa-koty. Xe orombopu'aka va'erã nde a'e'yha-rehe. Orombopu'aka peve eregwapy va'erã ereí-vy xe yke-rehe” †††

he'i ramo Nhandejáry ndaha'éi hembigwái pegwarã. Gwa'yry tee pegwarã nhe'ë ae upe va'e. ¹⁴ Ha Nhandejáry rembigwái yváy pygwa, jahexa e'y va'e katu, hemimbou nhane pytygwõ hagwã voi ombou. Gwemiresende senderã-rehe ombou. †††

† 1:5 Sl 2.7; 2 Sm 7.14

†† 1:6 Dt 32.43 ‡ 1:7 Sl 104.4 †† 1:9 Sl 45.6-7 †† 1:11-12 Sl 102.25-27 ††† 1:13 Sl 110.1 ††† 1:14 Ef 2.11-22; Cl 1.15-23

Ndaipóri Cristo-rami nhane resendeharã

2 Ndoikóiry Cristo-rami nhane resendeharã. Upéa-gwi ma'erã nerehendú porãiry nhe'ẽ porã nde-vy omombe'u va'ekwe. Iporã katu nhahendu meme upe nhe'ẽ jajehesa rerova e'ỹ hagwã íxugwi, pono nhakanhy kanóa-rami y-rupi ojererosyry uka oho-vy va'e-rami. ²Yma araka'e yváy pygwa omombe'u araka'e nhane ramói amyrí-pe. Nhandejáry nhe'ẽ omombe'u araka'e. Imbaraete he'i va'ekwe. Upéa-gwi inhe'ẽ-rehe opyrũ va'e gwive, inhe'ẽ renduse e'ỹha va'e gwive, ogwereco asy va'ekwe íxupe Nhandejáry hembiapokwe-rehe. ³Ha upe rire katu ojekwaa-ma oĩ-vy va'ekwe nhane resendeharã. Ha'eixagwa ndaipóri. Upéa-gwi nhapena e'ỹ ramo hese, ndoikói ni peteĩ nhane resendeharã. Heseve'ỹ ndaipóri nhane resende va'erã. Aipo ramo, mbava'e-rami po nhane resende va'erã. Nhandehundi-pa-ma va'erã voi nhande kwéry. Ha Nhandejáry Hesu ha'e ae onhe'ẽ ojéhegwi omombe'u ranhe va'ekwe nhande-vy nhane resende hagwã. Ha henduhare he'i, "Anhetegwa tee voi" he'i va'ekwe nhande-vy inhe'ẽ-rehe. ⁴Upe ramo Nhandejáry oikwaa uka ave nhande-vy inhe'ẽ anhetegwa voiha. Heroviapyrã-rupi hembiaipo porã va'ekwe. Jahexa e'ỹ va'e ohexa uka nhande-vy. Hexapyrã-rupi hembiaipo porã porã va'ekwe. Ha Nhe'ẽ Marangatu tee va'e katu peteĩ teĩ nhande reko rekorã ome'ẽ me'ẽ va'ekwe nhande-vy. Hemimbota-rupi ome'ẽ nhande-vy nhande reko rekorã jaikwaa hagwã inhe'ẽ anhetegwa voiha.

Nhande rekoha-rami oiko va'ekwe Hesu Cristo nhande rape járy ramo

(Fp 2.5-9)

⁵Ãy oromombe'u-ta peẽ-my ko yvy rehegwa, Nhandejáry remimoatyrõmba va'erã. He'i ramo: "Pende pu'aka va'erã xe amoatyrõmba va'erã-rehe" ndaha'úi gwembigwái-pe he'i upéa. Kente kwéry-pe ae he'i va'ekwe: "Nde pu'aka va'erã hese" he'i va'ekwe yvy ipyahu va'erã-rehe. ⁶Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ a-rami: "Ore járy, ore kwéry ndaha'úi ore tuvixave va'e. Ha ne mandu'a porã joty ore-rehe. Teko rei ramo jepe ore, erepena joty ore-rehe. ⁷Sapy'a ete eremboeteve ne rembigwái kwéry yváy pygwa-pe. Ha upe rire katu ore momba'egwasu-ma va'ekwe, ore mbotuvixa mba'e ete voi va'ekwe. ⁸Entéro mba'e jaryrã ore moingo-ma va'ekwe, he'i Nhandejáry-pe." Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ kente kwéry-rehe. Pejeapysaka katu upe Nhandejáry kwatia nhe'ẽ-rehe: "Opamba'e jaryrã ore moingo-ma" he'i voi Nhandejáry kwatia nhe'ẽ. Ha opamba'e katu entéro mba'e-pe gwive he'ise. Ha ko'ánga katu ne'írã ojekwaa hexapyrã-rupi nhande entéro mba'e járy ramo jaikomaha. ⁹Ha upe nhande ramigwa Hesu katu, jahexa kwaa voi hese hekoha porã tee voiha. Sapy'a ete-ma Nhandejáry hakate'ỹve gwembigwái yváy pyg-

wa kwéry-rehe. Oipota ohasa asy Hesu nhande-rehe ha-py. Nhande rovasase voi Nhandejáry nhande rexakwaa rei-vy. Upéa-rehe ojejuka uka va'ekwe Hesu nhande-rehe ha-py. Nhande rekovía omano va'ekwe. Upéa-gwi ãy omomba'egwasu jevy-ma íxupe Nhandejáry. "Nde ko tuvixave mba'e va'e voi" he'i Hesu-pe. Mburuvixagwasu-ramo ogwereco íxupe. ¹⁰Iporã katu Nhandejáry ogwereco upéixa gwa'ýry. Entéro mba'e moingohaty voi Nhandejáry. Ojeupe gwarã omoin-gopa va'ekwe. Ogwenogwahêse heru-vy ojeupe gwe'ýi kwéry hendive oiko porã hagwã heko tee-rupi. Upéa-gwi: "Iporã katu" he'i, "Erehasa asy nde eremboagwyje hagwã xe nhe'ẽ, ereiko hagwã kente kwéry resende teeha ramo, hape járy ramo ave, ereru hagwã xe-vy xe re'ýi kwéry-pe gwive" he'i Hesu-pe Nhandejáry. ¹¹Ha nhane mopotĩ va'e Hesu Ru, ha'e Nhandejáry voi. Nhane mopotĩ rire nhande Ru nhande oiko ave Nhandejáry. Hesu Ru nhande Ru voi ave. Upéa-gwi Hesu Nhandejáry ra'y tee ramo jepe, "Xe ryvy kwéry, xe reindy kwéry" he'i joty va'erã nhande-rehe kwéry. Nandhamotĩry nhande Ryke'y-pe. Nahakate'ýiry ójehe. "Xe ryvy kwéry, xe reindy kwéry" he'i ramo nhande-vy, ndojehekorenótĩry nhandéhegwi. ¹²Upéixa he'i Hesu nhe'ẽ kwatia-rehe onhemoĩ va'ekwe:

"Amombe'u-ta nde rehegwa xe ryvy kwéry-pe. Atýrapy aporahéi-ta oromboete-vy" †† he'i ójehe Hesu Nhandejáry-pe. ¹³Upéi he'i jevy: "Ajerovia-ma aĩ-vy va'erã hese" he'i Nhandejáry-rehe Hesu. Upéi he'i jevy: "Nhandejáry ra'y kwéry, gwĩ omonhangareko uka xe-vy va'e katu amoirũ-ma xe" ‡ he'i va'ekwe ohai-vy Hesu nhe'ẽ kwatia-rehe. ¹⁴Ha nhande kwéry katu, Nhandejáry reko rupi e'ỹ jaiko. Nhandejáry reko e'ỹ nhande jareko. Teko rei voi nhande. Ha, "Xe ryvy" he'i joty nhande-vy Hesu. He'ýi kwéry voi nhande. Upéa-gwi ha'e katu oiko-ma ave nhande rugwy re'ýi ramo. Ojejuka ukase omosê hagwã anháy ruvixa pono anháy ipu'aka gwĩ omano va'erã-rehe, imongyhyje-vy íxupe kwéry. ¹⁵Oresendese katu gwĩ ójehe imytu'e'ỹ va'e-pe gwive. Imitã gwive ndaipu'akáiry ójehe ojei hagwã anháy ruvixa po-gwi. Upeixagwa kente-pe oresendese voi. ¹⁶Pejeapysaka katu xe nhe'ẽ-rehe. Gwĩ ójehe ipu'aka e'ỹ va'e-pe, Hesu oipytygwõ voi. Ndaha'úi yváy pygwa hemipytygwõ va'e. Nhande kwéry, Abraão remiarirõ joapyri pyri va'e-pe ae oipytygwõ. ¹⁷Nhane pytygwõse-gwi, nhande rekoha-ramima oiko va'ekwe. Nhande reko ra'ãmba voi va'ekwe. Jaikoha-ramima ha'e oiko ave voi va'ekwe. Nhande-vy ojehu va'e gwive, ojehu ave íxupe. Nhande-rami oiko. Tyvýry kwéry-rami, heindy kwéry-rami ha'e oiko-ma va'ekwe. Oikose va'ekwe nhande-vy gwarã pa'i ruvixagwasu-rami, nhande poriahuverekoharã. Hese jajerovia va'erã oiko va'ekwe pa'i ruvixagwasu-rami. Oipota-gwi Nhandejáry nhane renogwahê íxupe oiko va'ekwe pa'i ruvixagwasu-rami. Ha'e omboykese nhandéhegwi nhane rembiapo vai va'ekwe Nhandejáry ndive nhande joja hagwã jaiko-vy. ¹⁸Ha'e katu

† 2:9 Sl 8.4-6 †† 2:12 Sl 22.22 ‡ 2:13 Is 8.17-18

nhande-rami ojerereko asy va'ekwe ombojejavyse mo'ã íxupe-gwi anháy ruvixa. Upéa-gwi ãy ha'e nhane pytygwõ kwaa voi. Ha'e-rami ramo, nhane mbojejavy javyse jevy ramo anháy, ha'e nhane pytygwõ kwaa voi pono jajejavy.

Hesu onhemboeteve va'e Moisés amyří-gwi

3 ãy, xe re'yi kwéry, Nhandejáry re'yi voi peẽ. Pende reko marangatu va'e. Hemienói voi peẽ yváy-py peiko hagwã. Pene arandu kena peikwaa hagwã Hesu rehegwa nhe'ẽ. Ha'e Nhandejáry remimbou pa'i ruvix-agwasu-rami. Upéa rehegwa nhamombe'u jaiko-vy. ² Hembiaporã Nhandejáry remime'ẽgwe ojavopa voi. Ndaipóri ojavopa e'ỹ va'e. Ha'e-rami Moisés amyří ave hembiaipo gwive ojavopa, Nhandejáry re'yi-rehe omba'apo-vy. ³ Ha, "Nhande moingovehare nhamboeteve voi hemimoingove-gwi" ja'e. Upéixa ramo, iporã katu nhamboete Moisés-pe. Ha Hesu katu iporã nhambotuvixa eteve íxupe. ⁴ Ndoikói hemimoingove va'e omoin-govehaty e'ỹ reheve. Ha enterove va'e moingovehaty va'e voi Nhandejáry. ⁵ Ha Moisés Nhandejáry rembig-wái ramo rei oiko va'ekwe. Ojavopa va'ekwe ha'e gwembiaporã Nhandejáry re'yi-rehe omba'apo-vy. "Emombe'u katu atýra-py eremombe'u hagwã ha'e va'erã" he'i va'ekwe íxupe Nhandejáry. ⁶ Ha Cristo katu ta'yry tee voi. Ojavopa íxupe he'i va'ekwe Nhandejáry, Nhandejáry re'yi kwéry-rehe onhangareko-vy. Nhandejáry re'yi tee voi nhande kwéry ave. Nhande kyhyje e'ỹ ramo, Hesu ogwahẽ jevytaha javy'a meme ramo nhaha'arõ tee-vy, he'yi tee voi nhande.

Aníke pejehesa rerova teĩ Cristo-gwi

⁷ Pejeapysaka katu Nhandejáry kwatia nhe'ẽ-rehe, Nhe'ẽ Marangatu tee va'e he'i va'ekwe-rehe pejeapysaka. Yma he'i va'ekwe a-rami voi:

"Ko'ã Nhandejáry nhe'ẽ pehenduru ramo, ⁸ ani ijapysa e'ỹ va'e-rami peiko teĩ. Yma va'ekwe pene ramoigwasu kwéry yma gware nohenduséiry va'ekwe Nhandejáry nhe'ẽ. Tekwaty e'ỹ-my oiko jave, ombovyte vyte va'ekwe Nhandejáry-pe. Ani peiko teĩ ha'e kwéry heko-rupi" he'i myamyří pene ramoigwasu kwéry-rehe.

⁹ "Upe-py tekваты e'ỹ-my xe mbovyte vyte va'ekwe pene ramói nhagwe va'ekwe: Nhande e'ỹ ramo jepe, ndogweropoxíy arã nhane rembiapo Nhandejáry, he'i mo'ã xe-rehe hikwái" he'i. "Quarenta ro'y xe rembiapo porã porã rexahare voi pene ramói. Hexapyrã-rupi xe rembiapo porã ramo jepe, xe mbovyte vyte xe rendu e'ỹ-vy. ¹⁰ Upéa-rehe ha'e xejeupe, Areko asy va'erã íxupe kwéry hembiapokwe-rehe. Xéhegwi ojehesa rerova meme oiko-vy. Ndohoséi tape porã-rupi. Tekoha porã-rehe, Tekoha porã, nde'iry. Aipo ramo, amoingo asy va'erã íxupe kwéry hembiaipo-rehe. ¹¹ Upéixa ramo ha'e ete-ma xejeupe, Ndopytavéi-ma va'erã xe aime ha-py xe ndive opytu'u hagwã. Areko asy va'erã íxupe kwéry hembiaipo-rehe, ha'e xejeupe, he'i Nhandejáry nhane ramói amyří kwéry-rehe." ††

† 3:2 Nm 12.7 †† 3:11 Nm 14.22-23; Jd 5

Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ nhane ramoigwasu-rehe. ¹² Upéixa ramo, xe re'yi kwéry, "Xáke" peje katu pendéjehe. Ndaipotái pene pa'ũ-my hekoha vai va'e, herovia e'ỹha pene pa'ũ-my ndaipotái. Upe va'e ojehesa rerova arã Nhandejáry hekove tee va'e-gwi. Nhande reko irũ-gwi ojehesa rerova va'erã. ¹³ Aipota ae penhemonhe'ẽ nhe'ẽ meme ojóupe: "Ani peiko teĩ ijapysa e'ỹ va'e-rami. Ani pene mbotavy teĩ anháy pene mbojejavy uka hagwã" peje katu ojóupe. Ko'ẽ ko'ẽ penhemonhe'ẽ ojóupe peiko-vy. Onhe'ẽ vyteri jave nhande-vy Nhandejáry, "Ãy voi" peje. "Ãy voi pehenduru katu ko'ã omombe'u va'e" peje katu ojóupe. ¹⁴ ãy Cristo re'yi voi nhande. Are-ma jajerovia tee jaiko-vy hese. Ha ndajajerevéi ramo íxugwi nhamano peve, he'yi teerã voi jaiko íxupe nhande. Ndaajehesa rerova ukái ramo íxugwi, jatopa peve íxupe, he'yi teerã voi jaiko íxupe nhande. Upéa-gwi aníke penhemonhe'ẽ e'ỹ teĩ ojóupe. ¹⁵ A-rami he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ:

"Ko'ã Nhandejáry nhe'ẽ pehenduru ramo, ani kena erenhemohesae sae teĩ inhe'ẽ rendusere'ỹ-vy. Yma va'ekwe myamyří pene ramói nohenduséiry va'ekwe Nhandejáry nhe'ẽ. Ani peẽ peiko teĩ heko kwéry-rupi" †† he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ. ¹⁶ Upéa kwatia nhe'ẽ-rehe pejeapysaka katu. Kiva'e po yma gware Nhandejáry nhe'ẽ renduse e'ỹha, amombe'u-ta peẽ-my. Gwí Egito yvy-gwi Moisés rembierahakwe gwive voi. ¹⁷ Upéi kiva'e rembiapo yma gware po Nhandejáry rembiereko asy quarenta ro'y va'e amombe'u-ta peẽ-my. Gwí ojejavvy va'ekwe voi. Omano hagwe-py upe-py rei opyta va'ekwe hetekwe tekваты e'ỹ-my. ¹⁸ Upéi kiva'e-pe po, "Ndapeikovéi-ma va'erã xe aime ha-py xe ndive petongea hagwã" nde'i reiry, amombe'u-ta peẽ-my. Inhe'ẽ renduse e'ỹha-pe he'i upéa. ¹⁹ Upéixa ramo ma'erã po ndoikovéi-ma Nhandejáry ndive, jaikwaa-ma voi. Ndogweroviái-gwi íxupe ndoikóiry hendive. ††

4 Upéa-gwi nhandangareko porã katu nhandéjehe. Nhande katu Nhandejáry nhe'ẽ:

"Peiko va'erã xe aime ha-py xe ndive pepytu'u hagwã" he'i ete va'ekwe nhande-vy Nhandejáry. Upéa nhe'ẽ imbarate joty. Upéa-gwi xáke, ani erejere teĩ íxugwi. Nhandangareko porã katu nhandéjehe jarovia tee hagwã. Ndoipotái he'i para'e pende-rehe: "Kóa ndoikovéi-ma va'erã Nhandejáry ndive hendive opytu'u hagwã. Upéa ndoiko mo'ãvéi-ma va'erã hendive" upéa ndoipotái he'i pende-rehe kwéry. ² Yma gware-pe omombe'u va'ekwe upe nhe'ẽ porã. ãy omombe'u hagwe-rami íxupe, omombe'u nhande-vy ave. Yma gware-pe omombe'u rei nipo ra'e. Ndogweroviái araka'e hemimombe'u. ³ Ha nhande kwéry jarovia va'e katu jaiko-ma va'erã Nhandejáry ndive japytu'u hagwã hendive. Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ inhe'ẽ rendu e'ỹhare-rehe:

"Ha'e ete-ma xejeupe. Ha'e kwéry ndopytái va'erã xe aime ha-py xe ndive otongea hagwã. Areko asy va'erã íxupe, ha'e xejeupe." †††

‡ 3:11 Sl 95.7-11 †† 3:15 Sl 95.7-8 †† 3:19 Nm 14.1-35 ††† 4:3 Sl 95.11

Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ë yma gware-rehe. Yma ete araka'e japytu'u hagwã ojapopa ramo jepe Nhandejáry, he'i joty upéa. Ojapo rire ko mundo, ojapopa-ma voi. Ndaiporivéi-ma ojapo va'erã. ⁴ Oĩ Nhandejáry kwatia nhe'ë he'i va'e a-rami sete aryha-rehe:

"Sete aryha-py opytu'u-ma Nhandejáry omba'apohagwi" †

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ë. ⁵ Upéi he'i jevy Nhandejáry kwatia nhe'ë:

"Ha'e kwéry naxe moirũ va'erã voi xe ndive otongea hagwã" ††

he'i onhe'ë rendu e'ÿhare-rehe. ⁶ Upéixa gwĩ upe nhe'ë porã rendu ranhehare rei katu, nomoirũ-ma Nhandejáry-pe opytu'u hagwã hendive. Ndogweroviái-gwi araka'e nomoirũry íxupe. Ha oĩ joty inhirurã, "Iporã pepytu'u Nhandejáry ndive" he'i va'erã íxupe oĩ joty. Upéa jaikwaa voi. ⁷ Nhandejáry omoĩ jevy-ma nhande-vy japytu'uha óra. "Ko'ãy" he'i-gwi Davi amyrĩ Nhandejáry nhe'ë-py, jaikwaa voi. Upéa-gwi oĩ joty opytu'uharã. Ha Nhandejáry nhe'ë renduse e'ÿhare omano are rire katu, omombe'u va'ekwe nhande-vy Davi amyrĩ Nhandejáry nhe'ë-py, kwatia-rehe omoĩ-vy onhe'ë:

"Ko'ãy inhe'ë pehenduru ramo, ani ijapysa e'ÿ va'e-rami peiko teĩ." †‡

Upéixa he'i va'ekwe Davi Nhandejáry nhe'ë-py. Upéa nhe'ë amombe'u kuri peẽ-my. ⁸ ãy oĩ he'i va'erã mo'ã: "Josué amyrĩ ko omombytu'u-ma va'ekwe nhane ramoigwasu kwéry-pe" he'i va'erã mo'ã. Ha nomombytu'úiry íxupe kwéry va'ekwe. Josué omombytu'u ramo íxupe kwéry ra'e, "Amoĩ jevy-ta pepytu'u hagwã óra" nde'íry arã ra'e Nhandejáry. ⁹ Upéa-gwi oĩ joty nhande Nhandejáry re'ÿi pegwarã japytu'u hagwã ha'óra nhamoirũ hagwã Nhandejáry-pe japytu'u meme hagwã. ¹⁰ Nhandejáry-pe nhamoirũ va'e gwive japytu'u hagwã nanhamba'apovéi-ma va'erã. Nhandejáry opytu'u hagwe-rami ave japytu'u-ma va'erã nhande.

¹¹ Aníke nhande kaigwe teĩ. Nhamoirũ katu Nhandejáry-pe nhane kyre'ÿ reheve, japytu'u hagwã hendive. Aníke nhande nhaheko ra'ã teĩ ni peteĩ yma gware inhe'ë renduse e'ÿ va'e-pe. Ha'e kwéry heko-rupi jarovia e'ÿ ramo katu, ndikatúi nhamoirũ Nhandejáry-pe japytu'u hagwã hendive. Nhanhehundi arã. ¹² Ha Nhandejáry nhe'ë tekove oikoha-rami oiko. Opa-rupi oho. Okanhy va'e gwive ombojekwaa uka. Ha kyse hã joja va'e katu, nhande kutupa voi. Nhande kutu nhande rete gwive, nhande py'a gwive jepe nhande kutu ave. Upéixa upe kyse-rami Nhandejáry nhe'ë. Ombojekwaa ukave kave entéro nhande py'apy-py oĩ va'e gwive. Ndaipóri nhande py'a-py, nhande rete-rehe ave okanhy va'e íxugwi. Ojohupa nhande rete-rehe nhande py'a-rehe ave. Pya'e ohexa kwaa nhande-rehe nhande rekoha. Jajapose va'e ave oikwaapa voi. Ndikatuĩ mba'ave okanhy íxugwi. ¹³ Hemimoingove gwive ojekwaapa Nhandejáry resa-py. Ha'e katu nhane monhe'ë uka va'erã gwovagwy-py, nhane monhe'ë uka va'erã

peteĩ teĩ nhande kwéry-pe. Upéa-gwi nhanhangareko porã katu nhandéjehe ani hagwã nhahenduse e'ÿ inhe'ë. Jarovia tee joty inhe'ë.

Pa'i ruvixagwasu-rami voi Hesu

¹⁴ Ha Hesu katu Nhandejáry ra'y tee voi. Ha'e ohasa va'ekwe oho-vy yváy-py. Nhande-rehe koty imarangatu ete va'e-py oikeha-rami pa'i ruvixagwasu, oike ave yváy-py Hesu. Nhande-rehe oho upe-py pa'i ruvixagwasu-rami. Upéa-gwi ani pemombe'u e'ÿ teĩ atýra-py Hesu rehegwa nhe'ë. Perovia porã tee katu íxupe.

¹⁵ Ha'e onhangareko porã nhande-rehe pa'i ruvixagwasu-rami. Oiko ramo va'ekwe ko yvy-py, nhande-rami oiko va'ekwe. Nhande mbojejavyseha-rami ave, ombojejavyse mo'ã va'ekwe oiko-vy íxupe Satanás. Nhande-rami jepe oiko va'ekwe, ndojejavýi joty voi oiko-vy va'ekwe. Upéa-gwi hape-gwi nhande resa rerova ukase ramo, nhande poriahuvareko kwaa voi ha'e. Jahasa asy jave, nhande, ha'e imandu'a gwekokwe-rehe nhande poriahuvareko-vy. ¹⁶ Upéa-gwi nhamoirũ katu Hesu-pe. Ha'e ogwapy haty-py ogwapy oĩ-vy. Nhatĩ e'ÿ reheve nhamoirũ íxupe nhande rexakwaa reihaty-pe. Nhande poriahuvareko va'erã. Nhaikotevẽ ramo, ha'e nhane pytygwõ va'e voi.

5 Ko'anga amombe'u-ta peẽ-my pa'i ruvixagwasu rehegwa nhe'ë Hesu-pe pemoirũ hagwã petĩ e'ÿ reheve. Nhane pa'ũ-gwi ojeoporavo pa'i ruvixagwasurã. Upéi nhamoĩ íxupe nhande rekovía omba'apo hagwã Nhandejáry-pe. Jaipota ome'ë Nhandejáry-pe hemimbota. Jaipota ome'ë íxupe ijukapyrã pono nhande rereko asy, hekovía omboyke hagwã nhandéhegwi nhane rembiapo vaikwe. ² Upe pa'i ruvixagwasu ko yvy pygwa nhande-rami ojevavy va'e. Ohekombo'ese íxupe ave anháy ohesa rerova uka hagwã ójehe. Nhande kwéry-rami oiko-gwi, oiporiahuvareko kwaa ojevavy va'e-pe. Hi'arandu e'ÿ va'e-pe ae ogwereko porã. ³ Upéixa ramo ome'ë-ta ramo Nhandejáry-pe nhane rembiapo vaikwe-rehe ijukapyrã, tome'ë ranhe ave ójehe ójehe gwarã.

⁴ Ndoikói avave pa'i ruvixagwasu ramo ojéhegwi rei. Onhemboete ukase-gwi rei ndoikói. Ohenói ae íxupe Nhandejáry pa'i ruvixagwasu ramo oiko hagwã. Upéixa voi ohenói va'ekwe myamyrĩ Arão pa'i ruvixagwasu oiko hagwã. †

⁵ Upéixa ete Cristo ave katu Nhandejáry remienói voi. Ndoikói pa'i ruvixagwasu-rami onhemboete ukase-gwi. Nhandejáry remimoingo ae voi ha'e. Upéixa he'i Cristo-rehe Nhandejáry kwatia nhe'ë:

"Nde ko xe ra'y tee voi. Ko'ãy katu amombe'u-ta enterovéa-pe: Ko va'e xe ra'y tee voi" †††

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ë. ⁶ Upéi he'i jevy Nhandejáry kwatia nhe'ë:

"Nde ko ereiko meme va'erã pa'i ruvixagwasu-rami. Myamyrĩ Melquisedeque reko-rupi ereiko va'erã opa e'ÿ reheve" †††

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ë. Upéixa ramo onhe'ë-py mante ndoikóiry voi pa'i ruvixagwasu-rami. Nhande-

† 4:4 Gn 2.2 †† 4:5 Sl 95.11 † 4:7 Sl 95.7-8 †† 4:8 Dt 31.7; Js 22.4

‡ 5:4 Êx 28.1 ††† 5:5 Sl 2.7 ††† 5:6 Sl 110.4

járy remimoingo ae. ⁷ Oiko jave va'ekwe nhande-rami ko vvy ári, ojerure rure Nhandejáry-pe onhe'ë omondo mondo-vy. Hasë jave ojerure íxupe. Nomanoséi-gwi ojahe'o-vy ojerure ojéupe oresende kwaa va'e-pe. Oração ojapo ramo, ohendu inhe'ë Túvy. Gwu remimbota ojapose-gwi, ohendu voi gwa'yry nhe'ë ave Túvy. Nomanoséi jepe, ojapose joty Gwu-pe hemimbota. ⁸ Ta'yry jepe, ohasa asy oiko-vy. Ohasa asy jave Gwu reko rupive pive-ma oiko, Gwu remimbota gwive ojapopa ete-ma oiko-vy. ⁹ Ha upe rire katu Nhandejáry he'i va'ekwe íxupe onhemboagwyje rire, oiko-ma inhe'ë renduha gwive resendeharã. Nhane moingoveharã oiko, hendive jaiko meme ete hagwã. ¹⁰ Ha'e Nhandejáry remimoí pa'i ruvixagwasu-rami oiko hagwã, Melquisedeque reko-rupi oiko hagwã hemimoí voi.

Penhangareko katu pendéjehe pono pejehesa rerova uka

(1 Co 3.1-2; 14.20; Ef 4.14-15)

¹¹ Heta oí Melquisedeque rehegwa nhe'ë oromombe'u va'erã. Ha ko'anga katu hasy xe-vy aikwaa uka hagwã peë-my Melquisedeque rehegwa nhe'ë, napene arandu porãvéiry-gwi. ¹² Are-ma aikwaa uka uka mo'ã peë-my aiko-vy. Ma'erã ndapeikwaái araka'e. Ma'erã ndapeikwaa ukái araka'e pende re'yi kwéry-pe. Ha ko'anga katu onhembo'e e'y va'e-rami peiko-ma joty. Peë, peikotevë jevy pene mbo'eharã-rehe onhepyrũ jevy pene mbo'e-vy Nhandejáry rehegwa nhe'ë-py. Nhane mitã'i ho'u va'e kamby. Kakwaa va'e remi'urã ndo'úi. Upéixa mitã'i reko-rupi oiko va'e, kamby ho'u va'e-rami voi oiko. Ndoikwaái vyteri tekoha porã, ivai para'e iporã para'e nde'íry oiko-vy voi ha'e. Ha okakwaa va'e katu kakwaa va'e rembi'u ho'u kwaa voi. Upéixa ete hi'arandu va'e kakwaa va'e rembi'u ho'u va'e-rami oiko. Areve-ma oiko-gwi arandu-rupi, inharandu porãve-ma oikwaa hagwã tekoha porã, iporã para'e, ivai para'e oikwaa porãmba voi ha'e. Ha peë katu kamby ho'u verei va'e vérami joty peiko. Mitã hi'arandu e'y va'e-rami joty peiko. †

6 Upéa-gwi anive nhanhombo'e mbo'e gwí ojerovia ramo va'e pegwarã nhe'ë-rehe. Nhambo'e mbo'e hagwe-rami jevy nome'ëiry voi nhanhombo'e jevy. Penhombo'eve epe ae katu jaikwaa porãve rãve rei hagwã nhande-vy gwarã nhane arandu porãve hagwã. Ne'írã ogwerovia tee va'e-pe: "Pejerovia katu Nhandejáry-rehe" ja'e. "Perova katu pende rekoha tujakwe" ja'e íxupe kwéry. Jaikwaa uka íxupe nhandemongaraiha. Inhakã ári nhande po nhamoíha jaikwaa uka ave íxupe. "Oikove jevy va'erã omano va'ekwe" ja'e ave íxupe. "Ojapo japo va'ekwe-rehe ogwereco va'erã enterovéape Nhandejáry" ja'e ne'írã ogwerovia tee va'e-pe. ³ Áy jaikwaa porãve rãve ae katu nhande-vy gwarã nhe'ë nhane arandu porãve hagwã nhande. Ha Nhandejáry nhane mo'aranduse ramo katu, nahendu va'erã upéa nhe'ë. ⁴ Pejeapysaka porã katu xe nhe'ë-rehe. Oí omo'arandu va'e íxupe mo'ã, arakatu-py oiko va'e-rami

† 5:12-14 Gn 22.16-17

mo'ã oiko. Nhandejáry remime'ë ome'ë va'ekwe íxupe. Ipy'a-py Nhe'ë Marangatu tee va'e oiko-ma va'ekwe. Áygwa avave ohexa e'y va'e Cristo rembiapo porã rexa-hare voi. "Iporã porã nipo ra'e Nhandejáry nhe'ë" he'i ojohu porã-vy. Upéa rehegwa Cristo rape-gwi ova ramo, ndikatuvéi-ma jarova uka jevy íxupe hekoha. Ojere-ma ramo Nhandejáry ra'y-gwi, yma ogwereco hagwe-rami jevy ogwereco Cristo-pe. Okurusugwasu-rehe ojuka íxupe va'ekwe-rami oiko íxupe upe íxugwi ojere va'e. Ojapose va'e ojapo jevy Cristo-rehe. Atýrapy omotí íxupe onhembohory-vy hese. ⁷ Áy amombe'uta peë-my arandu rehegwa nhe'ë temitý rehegwa nhe'ë-rami. Oime vvy. Upe-py oky oky rire omohu'ũ porã íxupe. Upéi omohenhói porã temitý ijáry-pe. Upéa vvy Nhandejáry omoporãve rãve upe gwembiapokwe. ⁸ Ha omohenhói e'y ramo katu ijáry-pe, okakwaa henhói-vy ramo jai nhuatí reheve, onhemitý rei ra'e. Ojaty hagwe-rehe rei opyta. "Anive erembohoky teí" he'i-ta para'e íxupe Nhandejáry. Ndoipotavéi henhói. "Tata-py ohapy va'erã" he'i-ta para'e íxupe Nhandejáry. ⁹ Upéa nhe'ë amombe'u-ma peë-my penhangareko porã hagwã pendéjehe tape porã-gwi pejehesa rerova e'y hagwã. Ha xe re'yi kwéry, ahexa kwaa porã-ma pende-rehe pende rekoha porã: "Ndovaléi ojáry-pe" nda'e mo'ái joty pende-rehe. "Ohovasa porã-ma va'erã íxupe Nhandejáry" ha'e-ta ae joty pende-rehe. "Ohepy-vy oresende-ma va'erã íxupe" ha'e-ta xe pende-rehe. ¹⁰ Hekoha porã voi Nhandejáry. Ndahesarái mo'ái voi pene rembiapo porã-gwi. Pehayhu íxupe peiko-vy. Pehayhu-gwi peipytygwõ va'ekwe heroviaha kwéry-pe. Ko'anga ete peve peipytygwõ peiko-vy íxupe kwéry. Upe pene rembiapo-gwi ndahesaráiry va'erã Nhandejáry. ¹¹ Aipota petéi teí pene kyre'y peipyhy hagwã tape porã Hesu ou jevytaha áry peve. Ndapejeréi ramo íxugwi, pehexa va'erã pene remiha'arõ Hesu ou jevy ramo. ¹² Ndaipotái pene ate'y. Oí ogwerovia ku'a ku'a e'y va'e. Ojere e'y reheve ogwerovia tee oiko-vy. Ome'ë va'erã íxupe Nhandejáry, "Ame'ë va'erã peë-my" nde'i reíry va'ekwe. Upe va'e rehegwa tapehekora'ã katu íxupe. Upeixagwa reko-rupi ae tapeiko katu.

He'i ete hagwe-ramima ojapo voi Nhandejáry

¹³ Yma va'ekwe Nhandejáry, "Orohovasa va'erã" nde'i reíry va'ekwe Abraão-pe. "Xe ha'e hagwe-ramima ajapo va'erã" he'i ete va'ekwe. Ha Nhandejáry-gwi ndaipóri tuvixave va'e. Upéa-gwi ha'e ae gwéry-py "Orohovasa va'erã" he'i ete va'ekwe Abraão-pe.

¹⁴ "Nda'e reíry-ta nde-vy"

he'i.

"Orohovasa va'erã. Ne remiarirõ joapyri pyri ambohe'yi va'erã"

he'i ete Abraão-pe. ¹⁵ Upéi oha'arõ tee tee va'ekwe Nhandejáry nhe'ë. Oha'arõ rire oiko va'ekwe íxupe Nhandejáry he'i hagwe-rami. ¹⁶ Ha nhande kwéry katu, "Ajapo va'erã katu xe ha'e hagwe-rami" ja'e ramo, imbarateve va'e réry ae jaiporu. "Héry-py ajapo va'erã voi xe ha'e hagwe-rami" ja'e. Upéixa ja'e ramo, nandamombe'u mbe'u reíry ojóupe. ¹⁷ Upéixa ete, "Peë-my

gwarã ame'ë va'erã peë-my" he'i ramo Nhandejáry, oikwaa uka porãseve nhande-vy okambia e'yha on-he'ë. Upéa oikwaa uka porãve rãve hagwã nhande-vy, "Naxe nhe'ë reíry, imbaraete voi xe nhe'ë. Xe réry-py xe ajapo va'erã xe ha'e hagwe-rami" he'i. ¹⁸ Upéixa ramo Nhandejáry, "Xe ha'e hagwe-rami ajapo va'erã" he'i ramo "Xe réry-py ajapo va'erã" he'i ramo ave ha'e, ndai-japúiry voi. Inhe'ë apu e'y va'e ha'e. Nhande mbopy'agwapy-ma Nhandejáry. Hesendeharã oĩ ha-py pya'e ori-para hagwã oho-vy ojapura va'ekwe-rami voi nhande. "He'i hagwe-rami ojapo va'erã" ja'e kwaa ojóupe nhamoirũ-gwi íxupe. Upéixa ja'e omombaraete-gwi nhande py'a. ¹⁹ Inhe'ë nhaha'arõ tee jave, imbaraete voi nhande py'a nhande kyhyje e'y reheve. Nhande py'amirĩ e'y reheve nhaha'arõ inhe'ë. Ndajajehesa rero-va ukái inhe'ë-gwi. Ipokatu voi ha'e inhe'ë, ijapu e'y va'e voi ha'e. Nonhekambiáiry voi inhe'ë. Ko yvy-py oĩ va'ekwe Nhandejáry koty py-py ao-py ijopiapyre. Tuvixa ijopiaha nhande jokoharã pono ja'ike rei koty imarangatu ete va'e onhegwahẽ e'y ha-py. ãy katu nhagwahẽ va'erã jaha-vy Nhandejáry ae oiko ha-py. Ndaiporivéi-ma nhande jokoharã. Upe pete ogwahẽ ranhe va'ekwe Hesu oho-vy nhande-rehe ha-py. Upe pete oho-ma oiko hagwã pa'i ruvixagwasu-rami. Melquisedeque reko-rupi oiko meme va'erã pa'i-rami nhande-rehe ha-py.

Melquisedeque amyri rehegwa nhe'ë

7 ãy amombe'u-ta peë-my Melquisedeque amyri rehegwa nhe'ë. Oiko araka'e Salém tetã ruvixagwasu ramo. Pa'i ramo oiko araka'e. Nhandejáry Tupãgwasu rembigwairã oiko araka'e. Ha'e ohogwaitĩ va'ekwe Abraão amyri-pe. Abraão ojuka ra'e gwĩ mburuvixagwasu ipoxy va'e-pe. Ha upéi katu ojuka rire upe mburuvixa ipoxy va'e-pe, ou jevy-ma gwóga-py. Upe-ma ramo gwóga-koty ou jevy-ma ramo, ou ohogwaitĩ íxupe va'ekwe Melquisedeque. Upéi he'i íxupe: "Nhandejáry tande rovasa" he'i Abraão-pe. ² Upe ramo Abraão omboja'o ja'o mburuvixa ijukapyre mba'ekwe gwive ome'ë hagwã Melquisedeque-pe íxupe gwarã. Décima parte ome'ë íxupe. Cada dez-gwi oipe'a peteĩ ime'ë-vy íxupe nueve oheja hagwã ojéupe. Upéixa décima parte he'i va'e ome'ë íxupe. Upe íxupe ome'ë ranhe va'e héry ranhe voi Melquisedeque. Melquisedeque he'ise nhande ruvixagwasu hekoha porã va'e. Melquisedeque oiko araka'e Salém tetã ruvixagwasu ramo. Nhande ruvixagwasu nhane mbopy'agwapyhaty voi-pe he'ise upéa héry. ³ Ndajajekwaái kiva'e po araka'e túvy isy ave. Kiva'e po araka'e hembypy nomombe'úi Nhandejáry kwatia nhe'ë. Ndajajekwaái ave mba'e óra po oiko araka'e, araka'e po omano ave ndajajekwaái voi. Ha'e oiko meme pa'i ramo, opa e'y reheve oiko ha'e. Nhandejáry ra'y tee Cristo rekoha-rupi oiko voi. ⁴ Pejeapysaka porã katu xe nhe'ë-rehe. Gwembieraha va'e omboja'o Abraão heraha-vy mburuvixa amyri mba'ekwe rehegwa ome'ë hagwã íxupe. Décima parte ome'ë íxupe gwarã. Nhandejáry pegwarã-ma ome'ë íxupe. Ha Abraão nhane rembypy

voi, ha'e tuvixa mba'e voi. Ha Melquisedeque-pe katu ome'ë joty íxupe gwarã hembieraha-gwi. Upéa-gwi Melquisedeque tuvixave va'e nipo ra'e íxugwi.

⁵ ãy amombe'u-ta peë-my Levi amyri remiarirõ joapyri pyri rehegwa nhe'ë. Ha'e kwéry ave Abraão amyri remiarirõ joapyri pyri voi. Ha'e kwéry pa'i ramo oiko-ma va'ekwe. He'i va'ekwe gwe'yí kwéry-pe: "Moisés amyri nhe'ëgwe pejapo katu. Peiko katu hemimombe'ukwe-rupi. Peme'ë katu ore-vy pene remimboja'okwe ore-vy gwarã" he'i gwe'yí kwéry-pe. He'yí Abraão remiarirõ joapyri pyri ramo jepe, he'i joty gwe'yí-pe upe nhe'ë. ⁶ Ha Melquisedeque katu ndaha'ei upe pa'i kwéry re'yí, ndaha'ei Levi remiarirõ kwéry va'e. Ndaha'ei, "Xe orohovasa va'erã" he'i Nhandejáry íxupe va'e Abraão-rami. Pa'i kwéry re'yí ndaha'ei ramo jepe, Moisés amyri nhe'ë-py gwemimboja'o ome'ë íxupe va'e e'y ramo jepe, ome'ë joty íxupe Abraão gwemimboja'o. Décima parte he'i va'e ime'ë-vy omboja'o joty íxupe. "Nhandejáry tande rovasa katu" he'i ave Abraão-pe. ⁷ Ha "Nhandejáry tande rovasa" he'i va'e tuvixave va'e gwembihovasa-gwi. Gwembihovasa va'e-gwi tuvixave va'e ohovasa va'e. Upéa nhe'ë ndaipóri "Ijapu" he'i va'erã hese. Anhetegwa voi upéa nhe'ë. Upéa-gwi upe myamyri Melquisedeque tuvixave va'e voi Abraão amyri-gwi. ⁸ Pejeapysaka porã jevy katu xe nhe'ë-rehe. Upe "Peme'ë katu ore-vy pene remimboja'o ore-vy gwarã" he'i va'ekwe, nhande-rami oiko va'ekwe omano va'erã voi. Ha upe mburuvixagwasu katu, Abraão ome'ë va'ekwe íxupe va'e hemimboja'okwe, upe va'e oikove voi. "Omano-ma va'ekwe" nde'íry hese Nhandejáry kwatia nhe'ë. ⁹ Ha myamyri pa'i Levi-pe, hemiarirõ-pe ave katu ome'ë me'ë íxupe va'ekwe he'yí gwemimboja'okwe. Ha Levi katu, upe mburuvixagwasu-pe ome'ë va'e-rami ave. Tamoigwasu Abraão ohogwaitĩ ramo upe mburuvixa Melquisedeque, ome'ë va'ekwe Melquisedeque-pe gwemimboja'okwe. Upéixa ramo ne'írã vyteri oiko ramo jepe, hemiarirõ Levi ome'ë joty mburuvixa-pe. "Tamói ome'ë ramo, ome'ë va'e-rami ave" ja'e Levi-rehe. †

¹¹ Ha Nhandejáry omoingo va'ekwe Levi amyri hemiarirõ kwéry-pe ave pa'i kwéry ramo, judeu rembypy oiko porã hagwã ha'e gwekoha-rupi. Upe pa'i kwéry oipytygwõ tygwõ rei judeu rembypy-pe. Ha nonhemboagwyjéi va'ekwe Nhandejáry he'i va'ekwe íxupe. Moisés remimombe'ukwe tekoha-rupi rei oiko ramo, nomboagwyjéi va'ekwe Nhandejáry nhe'ë oiko-vy. Heroagwyjeharãgwe. Omboagwyje ramo ra'e, ndojekwaavéi arã ra'e pa'i ambue Melquisedeque rekoha-rupi oiko-vy ra'e. Oiko meme arã ra'e gwĩ pa'i kwéry Levi remiarirõ Arão amyri rekoha-rupi. †¹² Ha gwĩ pa'i kwéry omba'apo rei va'ekwe judeu kwéry omboagwyje hagwã mo'ã Nhandejáry nhe'ë. Upéa-gwi Nhandejáry ohekoviarõse ramo pa'i rekoha, ohekoviarõ ave Moisés remimombe'ukwe tekoha. Ndaipokatuvéi-ma upe tekoha rehegwa nhe'ë pa'i ramo nhane moingo hagwã. Ijapy-ma voi nhande-vy upe tekoha. ¹³ Ha Nhandejáry Hesu-rehe katu he'i:

† 7:9-10 Gn 14.17-20 †† 7:11 Sl 110.4

“Nde ko ereiko meme va'erã pa'i-rami” he'i Nhandejáry kwatia nhe'ë. Myamyri Levi ndaha'éiry tamói, Hesu ramói. Hesu re'ýi nomba'apói Nhandejáry róga-py. Omoka'ë-vy Nhandejáry-pe nomba'apói he'ýive. ¹⁴ Ha myamyri Judá katu Nhandejáry Hesu ramói voi. Judá remiarirõ joapyri pyri-pe “Peiko katu pa'i ramo” nde'íry Moisés amyri. Upéa-gwi Nhandejáry Hesu ndoikói gwí Levi amyri remiarirõ pa'i kwéry reko-rupi. Pa'i ambue-rami ae ha'e oiko-ma va'ekwe.

**Hesu oiko va'ekwe peteĩ pa'i ambue-rami.
Melquisedeque rekokwe-rupi oiko va'ekwe**

¹⁵ Amombe'uve-ta peë-my peikwaa porãve hagwã pa'i ambue regegwa nhe'ë. Ojehexa uka-ma va'ekwe peteĩ Melquisedeque ramigwa. Pa'i ambue-rami ojehexa uka. ¹⁶ Pa'i Levi remiarirõ e'ý voi ha'e. Upéa-gwi ndoikói outro pa'i kwéry-rami. Oiko ha'e ae pa'i ruvixagwasu-rami nomanovéi hagwã oikove jevy-gwi. ¹⁷ Upéa-rehe he'i Nhandejáry kwatia nhe'ë:

“Nde ko ereiko meme va'erã pa'i-rami. Melquisedeque amyri rekovia ereiko va'erã” he'i íxupe. ¹⁸ Ha ãy katu ndaipokatuvéi-ma yma gware remimombe'ukwe tekoha. Yma Moisés remimombe'ukwe-rupi oikose va'ekwe mo'ã. Nomboagwyjéi-ma va'ekwe Nhandejáry nhe'ë. Upéa-gwi oiko rei va'ekwe upe tekoha-rupi. Naimbaraetevéi yma gware he'i va'ekwe. Ha ko'anga katu iporãve nhande-vy gwarã nhande nhaha'arõ tee va'e-pe. Upe pa'i ambue Nhandejáry irũ ramo nhane moingo va'e-rehe ãy katu jajerovia voi. ²⁰ Outro kwéry onhemoingo va'ekwe-rami nomoingói pa'i-rami Hesu-pe Nhandejáry: “Xe réry-py ha'e ete-ta peë-my. Peiko katu pa'i-rami” nde'íry outro kwéry-pe. ²¹ Ha Hesu-pe katu he'i:

“Xe ae xe réry-py nda'e réry-ta nde-vy. Eiko katu pa'i-rami” he'i ete íxupe.

Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ë: “Xe ha'e hagwe-rami voi ajapo va'erã, he'i. Xe réry-py-ma ajapo va'erã, he'i onhe'ë-vy. Nakambiáiry va'erã voi katu xe xe nhe'ë, he'i ójehe Nhandejáry. Ereiko meme va'erã pa'i-rami erepa e'ý reheve” he'i Hesu-pe Nhandejáry.

Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ë. ²² Yma va'ekwe, “Xe nhe'ë renduha-pe ahovasa va'erã” he'i ramo nhande-vy, nhamoporã voi va'ekwe onhonhe'ë va'ekwe. Ha ko'anga katu, iporãve voi nhande-vy inhe'ë. “Omano-gwi xe ra'y, orohovasa vasa-ma va'erã” he'i nhande-vy. Upéa nhe'ë iporãve nhande-vy. ²³ Gwí outro kwéry onhemoingo va'ekwe pa'i ramo. Upéi omano va'ekwe. Upéi hekovia onhemoingo jevy va'ekwe. Ohekoviarõ arõ meme va'ekwe oiko-vy. Upéa-gwi heta oĩ va'ekwe. ²⁴ Ha Hesu katu nomanovéi-ma. Upéa-gwi ha'e oiko meme va'erã pa'i ruvixagwasu-rami. Ohekoviarõ e'ý va'erã voi íxupe Nhandejáry. ²⁵ Upéa-gwi héry-py Nhandejáry-gwi nhanhemoagwí va'e gwive jaju-vy nhane resende kwaapa voi Hesu indive jaiko porã meme hagwã. Nhande-rehe ojerure rure va'erã Nhandejáry-pe oiko meme-vy. Nomanovéi-ma

va'erã voi ha'e opa e'ý reheve. ²⁶ Upéixa ramo, pa'i ruvixagwasu-rami oiko Hesu. Nhane rekotevéha tee voi ha'e. Ha'e ko heko marangatu tee va'e. Ojejavý e'ý va'e voi ha'e, onhemongy'a e'ý va'e voi ha'e. Ogwerojeupima va'ekwe íxupe Nhandejáry yvate yváy-py oiko hagwã ondive, “Ojejavý e'ý va'e voi ko ha'e” he'i hagwã hese. ²⁷ Outro kwéry pa'i ruvixagwasu kwéry-rami e'ý katu ha'e. Ha'e kwéry ome'ë me'ë Nhandejáry-pe ójehe ijukapyrã omboyke uka ranhe hagwã ójehegwi gwembiapo vaikwe. Upéi gwe'ýi kwéry-rehe ave ome'ë me'ë jevy Nhandejáry-pe ijukapyrã. Ha ha'e kwéry hembiapokwe ndaha'úi Hesu rembiapo-rami. Ha'e nonheme'ë py'í py'íry va'ekwe. Peteígwe mante onheme'ë-ma va'ekwe peteígwe ojejúka uka hagwã, Nhandejáry omboyke hagwã enterovéa-gwi hembiapokwe vaikwe. Peteígwe anho mante ha'e onheme'ë. Ha upe rire katu nonheme'ëvéi-ma. ²⁸ Yma gwí outro kwéry onhemoin-go va'ekwe pa'i ruvixagwasu ramo Moisés remimombe'ukwe-rupi. Pa'i ruvixagwasu ramo jepe, ojejavý joty va'ekwe. Ha upe rire katu:

“Xe ha'e hagwe-rami oromoingo va'erã pa'i-rami. Xe réry-py ereiko va'erã” he'i gwa'ýry-pe Nhandejáry.

Ha'e ojejavý e'ý va'e. Áy oiko meme va'erã Nhandejáry ndive omboagwyjepa rire inhe'ë.

**Nhande-vy onhemoingo va'ekwe Hesu pa'i ruvixagwasu-rami
(2 Co 3.6)**

8 Peë-my ha'ese va'e a-rami. Oĩ nhande-vy pa'i ruvixagwasu-rami onhemoingo va'ekwe.

Melquisedeque rekovia onhemoingo va'ekwe. Áy ha'e ogwapy-ma oĩ-vy Nhandejáry Tupãgwasu tuvixave va'e ogwapy haty yke-rehe ijakatúa-koty. ¹² Nhande rekovia omba'apo pa'i ruvixagwasu-rami. Nhandejáry ojapo uka íxupe va'e ojapo. Koty imarangatu ete onhegwahë e'ý ha-py omba'apo. Upe-py ha'e omba'apo haty-py ndaha'úi ao gwigwa koty ramigwa tembiapokwe rei. Nhandejáry rembiapokwe voi upe koty oĩ va'e. Upe-py ha'e ojapo Nhandejáry he'i va'e gwive íxupe ojapo hagwã. ³ Gwí outro kwéry pa'i ruvixagwasu gwive onhemoingo va'ekwe ome'ë hagwã Nhandejáry-pe ime'ëpyrã ijukapyrã ave. Upéixa ete Hesu ndoikói arã pa'i ruvixagwasu-rami ra'e, mba'eva ndogwerekói ramo ra'e Nhandejáry pegwarã ome'ë va'erã. ⁴ Ko yvy-py ha'e oiko vyteri ramo ra'e, ndoikói arã ra'e pa'i-rami. Upéixa nanhaikotevéi arã ra'e hese. A-py ko yvy-py heta oĩ pa'i ime'ëpyrã Nhandejáry-pe ome'ë va'erã. Judeu rekoha-rupi ome'ë me'ë hikwái. ⁵ Yváy pygwa koty tee-py nomba'apói hikwái. Yvy-py ae omba'apo hikwái. Ao gwigwa koty-py omba'apo va'ekwe. Upe ao gwigwa koty ndaha'úi koty tee. Upe koty tee ra'anga mante voi upe yvy pygwa koty. Upéixa ave he'i myamyri Moisés regegwa nhe'ë. Yma va'ekwe upe ao gwigwa koty omopu'ã-ta ramo, oha'anga íxupe Nhandejáry:

“Vyvaty ári nhaimo ramo, ahexa uka kuri nde-vy ha'anga. Áy ejapo katu ha'e ramigwa ao gwigwa koty xe aha'anga hagwe-rami nde-vy” † he'i íxupe va'ekwe Nhandejáry. ⁶ Ha áy katu Hesu-pe nomomba'apo ukái koty tee ra'anga-py. Koty tee-py voi oike ha'e. Upéixa ave iporáve voi nhande-rehe Hesu rembiapo ha'e kwéry hembia-po-gwi. “Orohovasa poráve ráve va'erã” he'i ramo Nhandejáry nde'i reíry nhande-vy. Iporáve Hesu rembiapo yma gware rembiapo-gwi. Ha'e kwéry nanhane moingo teéiry va'ekwe Nhandejáry irürã. Hesu ae katu nhane moingo tee-ma Gwu irürã. ⁷ Yma gware nhane moingo kwaa ramo ra'e Nhandejáry irürã, nanhaikotevê jevýi arã ra'e inhírürã nhane moingoharã ambue-rehe. ⁸ Ha yma gware rembiapo katu ndojohu porã Nhandejáry. Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ë:

“Ogwahê va'erã ou-vy xe amombe'u jevytaha áry, he'i Nhandejáry. Israel re'ýi kwéry-pe amombe'u jevy va'erã hembia-po pyahurã. Judá re'ýi kwéry-pe ave amombe'u va'erã. Xe nhe'ë ojapo ramo katu, túvy-rami areko va'erã íxupe kwéry, he'i Nhandejáry. ⁹ Yma va'ekwe amombe'u va'ekwe tamoigwasu kwéry-pe hembia-porã. Túvy ohupi heraha-vy va'e-rami gwa'ýry, anohê heraha-vy va'ekwe. Egito yvy-gwi anohê va'ekwe íxupe kwéry heraha-vy. Upe-ma ramo amombe'u va'ekwe íxupe kwéry hekorã kwéry. Ha ha'e kwéry katu ndojapóiry va'ekwe xe ha'e hagwe-rami. Upéa-gwi nape-navéi rei-ma hese kwéry va'ekwe, he'i Nhandejáry. ¹⁰ Ha ko'ánga ae katu xe namombe'u jevy jevy mo'ávêi-ma íxupe kwéry amombe'u hagwe-rami hekorã, he'i. Ha'e kwéry heko pyahurã íxupe amombe'u va'erã a-rami, he'i Nhandejáry. Amomandu'a meme hagwã íxupe xe rembihaikwe oí vérami arã ipy'apy-py. Upéixa-gwi ojapose va'erã xe nhe'ë, he'i. Ijaryrã voi xe. Xe re'ýirã voi ave ha'e kwéry. ¹¹ Entéro va'e gwive xe kwaa va'erã. Mitã gwive ituja va'e gwive, igwaigwí va'e gwive ave xe kwaa va'erã voi. Upéa-gwi, Pemboypy katu Nhandejáry rekoha, ndaiporivéi he'i va'erã. Gwapixa mbo'eháry, gwe'ýi mbo'eháry ndaiporivéi-ma va'erã. ¹² Ojevavy rire, hembia-po vai rire, aiporiahuvareko va'erã íxupe. Naxe mandu'avéi-ma va'erã hembia-po vaikwe-rehe” he'i Nhandejáry kwatia nhe'ë. ^{††13} “Heko pyahurã amombe'u va'erã” he'i Nhandejáry. Upéixa ramo, ijapy-ma nipo ra'e upe tekoha yma he'i ojapo hagwã va'ekwe. Ha ijapy rei va'e-pe katu pya'e omokanhy va'erã Nhandejáry.

Yma gware pa'i kwéry hembia-po porã jepe pa'i ruvixagwasu-rami hembia-po poráve nhande-vy Hesu

9 Ha yma gware Moisés remimombe'ukwe-rupi omboete Nhandejáry-pe. Koty omboete haty tembiapokwe rei-py omboete íxupe. ² Omopu'ã va'ekwe lona gwigwa koty moköi va'e. Jaike ypy ha-py héry va'e koty marangatu. Upe-py oí va'ekwe tataendy'y. Oí va'ekwe ave apyka. Apyka ári omoí mbojape imo-marangatupyre Nhandejáry-pe omboete-vy. ³ Upéi ko-

ty imarangatu va'e kupe-py joty oí va'ekwe ao-py ijopi-apyre tuvixa va'e. Ao tuvixa va'e-py ijopiapyre jahasa ramo ave, jaike-ma koty imarangatu ete va'e-py, nhegwahê e'ý ha-py. ⁴ Upe-py koty imarangatu ete va'e onhegwahê e'ý ha-py oí va'ekwe ouro-gwi ijapopyre apyka ramigwa “altar” he'i héry va'e. Hi'ári pa'i ohapy va'ekwe omotimbo hagwã Nhandejáry-pe hyakwã iporã va'e imohyakwã poráve hagwã. Upe-py oí ave va'ekwe yvyra-gwi ijapopyre mba'e ryru ouro-py ijapeugwãpyre, “arca do acordo” he'i héry va'e. Hye py-py onhemoí va'ekwe mba'e ryru mixí va'e ouro gwigwa ijapopyre. Ha'e hye py-py katu oí “maná” héry va'e. “Arca do acordo” rye py-py onhemoí va'ekwe ave Arão amyrí pykokakwe omoí. Upe yvyra ipiru va'ekwe. Nhandejáry nhe'ë-py ae hoky jevy-ma katu va'ekwe. Omoí va'ekwe ave “arca do acordo” rye py-py moköi ita pehêgwe. Nhandejáry remimombe'ukwe omoí hese. ⁵ Upe imba'e ryru ári oí va'ekwe Nhandejáry rembigwái ra'anga ouro-gwi ijapopyre ipepo va'e héry va'e “querubim”. Upe-py, “Nhandejáry kwaa ukaha” he'i “Jaikwaa-ma katu Nhandejaryha” he'i hese. Hi'ári oipyo va'ekwe opepo. Ipepogwy-py onhohê va'ekwe nhande-rehe ijukapyre rugwy. Ha upe rire katu Nhandejáry omboyke va'ekwe nhandéhegwi nhane rembiapo vaikwe, nanhane mbohasa asyvêi-ma hagwã. Peteí teí upéa rehegwa nhe'ë namombe'u mo'ávêi áy.

⁶ Upéixa ramo va'ekwe pa'i kwéry oike ike koty imarangatu va'e gwembiaporã ojapo hagwã. ⁷ Ha ikupe-py koty imarangatu eteve va'e-py katu ndoikéiry voi pa'i kwéry. Pa'i ruvixagwasu anho mante oike upe-py. Ndaipóri outro oike va'e. Ha'e ndoike meméiry. Peteígwéte oike peteí ro'y-py. Ha'e ndoike reíry. Ijukapyre rugwy reraha-vy mante ha'e oike upe-py Nhandejáry-pe ome'ë hagwã. Ojehegwa ome'ë, he'ýi kwéry rehegwa ave ome'ë omboyke ukapa hagwã íxugwi hembia-po vaikwe. Oikwaa e'ý reheve hembia-po vaikwe gwive omboyke uka ave íxugwi. ⁸ Upéa-py nhane mbo'e Nhe'ë Marangatu tee va'e oikwaa uka hagwã nhande-vy yma gware he'ise va'e. Opu'ã joty jave upe lona gwigwa koty va'ekwe ndojepé'ái vyteri va'ekwe ijopiapyre upe koty imarangatu ete va'e-py jaike hagwã. Upe lona gwigwa koty he'i yma gware-pe ojapo hagwã. Yma gware remimopu'ákwe äygwa-pe gwive oikwaa uka hagwã ave mba'éixa jaike-ta jaha-vy Nhandejáry ha-py. Upe koty omopu'ã va'ekwe jaikwaa porã hagwã Nhandejáry rembiapokwe äygwa pegwarã ave. Yma gware ome'ë me'ë Nhandejáry-pe hemime'ë me'ë ijukapyrã ave. Ha ome'ë rire katu nonhemopotímbáiry voi ipy'a. ¹⁰ Yma gware rekoha-rupi oiko va'e hi'upy e'ý va'e-rehe opena eterei. Ojahuha-rehe, onhemopotíha-rehe opena. Upe tekoha nhande rete pegwarã mante iporã, ndaha'éi nhande py'a pegwarã. Anhetegwa-ma va'ekwe upe tekoha rehegwa nhe'ë. Omoatyrömba peve enterovéa-pe Nhandejáry, ipokatu joty. Ha upéi katu ijapy-ma ave katu upe tekoha. †

¹¹ Ha ko'ánga katu ojekwaa-ma ou-vy Cristo. Nhande rovasa porã-vy pa'i ruvixagwasu rekokwe oiporu.

† 8:5 Êx 25.40 †† 8:12 Jr 31.31-34; Hb 10.16-17

‡ 9:4 Êx 16.33; Nm 17.8-10 †† 9:10 Êx 25.8-26.35

Nhande-vy pa'i ruvixagwasu-rami iporãve va'e Cristo. Koty tee-py ojapo oiko-vy gwembiaporã. Ko yvy-py tembiapokwe rei gwy-py nomba'apói. Yváy pygwa koty tee-py ae omba'apo oiko-vy. Koty tee yvy pygwa e'ÿ-rami, lona gwigwa e'ÿ-rami yváy-py koty. ¹² Upéixa Cristo oike-ma va'ekwe yváy pygwa koty imarangatu ete va'e-py. Peteĩgwe oike va'ekwe ha upe rire katu nosẽiry oike jevy hagwã koty-py. Upe-py ndoikéi kavara rugwy, vaka ra'y rugwy ave reraha-vy ome'ẽ hagwã Nhandejáry-pe nhane rembiapo vaikwe-rehe. Ha'e ae gwugwy avyete-py oĩ rire, ojejuka uka-vy, gwugwy ogweraha va'e-rami oike koty-py oho-vy, nhane resende hagwã, jaiko meme hagwã Nhandejáry ndive. ¹³ Ha yma gware katu ha'e ae gweko-rupi oiko-gwi, oipyhy pyhy va'ekwe kavara rugwy vaka rugwy ave. Upéi vaka ra'y ohapy rire, oipyhy tanimbu. Upéi gwĩ ou va'e onhemopotĩ hagwã omoĩ hembipyhy hete-rehe. Gwĩ hete onhemongy'a va'e-rehe omopotĩ hagwã omoĩ. Hembipyhyete omoĩ hese. ¹⁴ Upe yma gware rekoha anhetegwa tee voi va'ekwe ha ko'anga katu iporãve voi Cristo rembiapo. Mymba rugwy ndogwerahái koty-py. Gwugwy avyete-py ae omano Nhandejáry-pe gweko marane'ÿ me'ẽ-vy. Nhe'ẽ Marangatu tee va'e-rupi onheme'ẽ íxupe ijukapyre vérami. Upéa-gwi gwugwy-py omopotĩ nhande py'a nhandéhegwi oipe'a hagwã nhande reko tujakwe jaiko hagwã Nhandejáry hekove tee va'e rekoha-rupi. Upéa-gwi nhande rereko porã porã voi Cristo. Ha'e ojejuka uka-gwi nhande Nhandejáry remienói va'e jaiko. Nhande py'a-py gwive jajapose hemimbota Nhandejáry-pe. ¹⁵ Yma va'ekwe, "Ahovasa porã meme va'erã xe remienói-pe" nde'i reíry voi araka'e nhande-rehe. ãy Cristo nhe'ẽ-py, hese hapu ave, he'i hagwe-rami ome'ẽ va'erã nhande-vy nhande-vy gwarã. Moisés amyri remimombe'ukwe-rupi jaiko ramo jepe, jajejavy joty va'ekwe jaiko-vy. Ndajajapopáiry joty va'ekwe yma he'i hagwe-rami. Ha ãy katu nhande-rehe Cristo omano-gwi, oipe'a-ma nhandéhegwi nhande reko tujakwe. Nhane rembiapo vaikwe omboyke nhandéhegwi. Upéixa ramo Cristo-rehe ha-py ae nhande-vy gwarã opa e'ÿ va'erã ome'ẽ arã nhande-vy. ¹⁶ Jaikove vyteri ramo, nhamoĩ kwatia-rehe nhane nhe'ẽ. Kiva'e va'e-pe pa opyta-ta xe mba'e mba'ekwe ja'e jahai-vy kwatia-rehe. Upe kwatia nhe'ẽ ne'írã vyteri ovale nhande jaiko jave. Ha nhamano rire katu, ipokatu-ma va'erã voi. Upéa-gwi kwatia upeixagwa ndovaléi ndajaikwaái ramo ihaihare omanoha. Jaikwaa tee-ma ramo ae, ovale voi. ¹⁸ Upéa-gwi yma va'ekwe, "Xe nhe'ẽ renduha-pe gwive ahovasa va'erã" he'i va'ekwe Nhandejáry. He'i jave, ne'írã ipokatu va'ekwe. Ha upe rire katu vaka ra'y ojuka uka rire katu, ipokatu-ma va'ekwe nhande-vy. Anhetegwa voiha jaikwaa-ma. ¹⁹ Ha Moisés amyri katu omombe'u ypy va'ekwe yma gware-pe tekoha porã. Nhandejáry remimombe'ukwe gwive omombe'u. Upéi ogweru va'ekwe vaka ra'y rugwy y ndive. Upéi oipyhy yvyra'i hissopo héry va'e. Ovexa ragwekwe pytä va'e oipyhy ave. Upéi ha'e-py

† 9:13 Lv 16.15-16; Nm 19.9,17-19 †† 9:14 1 Pe 1.18-19 †† 9:15 Hb 8.6; 12.24

ombohayvi hugwy Nhandejáry kwatia nhe'ẽ-rehe. Kente kwéry-rehe ombohayvi ave. Mba'e rugwy ombohayvi hese. ²⁰ Ombohayvi jave he'i upe pygwa-pe: "Nde'i reíry voi ko va'e nhe'ẽ. Hugwy-py ipokatu-ma peẽ-my. Nhandejáry remimombe'ukwe anhetegwa-ma voi" he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ-rehe. ²¹ Hugwy hese ombohayvi hagwe-rami, ombohayvi jevy Moisés upe ao gwigwa koty-rehe. Nhandejáry mboete-vy nhane rembiporu-rehe gwive ombohayvi hugwy. ²² Judeu reko Moisés remimombe'ukwe-rupi oiko va'e-pe haimete ndaipóri ijukapyre rugwy e'ÿ reheve onhemopotĩ va'e. Nomboykéi Nhandejáry nhandéhegwi nhane rembiapo vaikwe ijukapyre rugwy onhehẽ e'ÿ reheve. Nonhehẽiry nomopotĩry.

Cristo ojejuka uka-gwi omboyke-ma nhandéhegwi nhane rembiapo vaikwe

²³ Ijukapyre rugwy e'ÿ reheve nonhemopotĩry va'ekwe upe ao gwigwa koty pygwa gwive. Yváy pygwa koty tee va'e ra'anga voi upe koty. Yváy pygwa koty tee ra'anga rei ramo jepe, nonhemopotĩry hugwy e'ÿ reheve. Ha yváy pygwa onhemopotĩ iporãve va'e-py. ²⁴ Ha Cristo katu ndoikéiry va'ekwe upe koty teko rei remimopu'ãkwe-py. Upe koty yváy pygwa koty tee ra'anga mante upe koty. Upe-py ndoikéiry voi va'ekwe ha'e. Oike ae oho-vy yváy-py ãy ojehexa uka hagwã Nhandejáry-pe nhande-rehe ha-py. Nhandejáry rovagwy-py oĩ nhande-rehe. ²⁵ Yma gware pa'i ruvixagwasu oike ike koty imarangatu onhegwahẽ e'ÿ ha-py. Peteĩgwe peteĩ ro'y-py oike. Ijukapyre rugwy reraha-vy oike koty-py. Ha Cristo katu ndohóiry voi upe-py onheme'ẽ jevy jevy hagwã Nhandejáry-pe. ²⁶ Onheme'ẽ jevy jevy ramo ra'e, ohasa asy jevy jevy arã ra'e. Yvy nhapyrũ gwive ko'anga ete peve omano mano joty arã ra'e oiko-vy. Heta ohasa asy asy hagwe rekovía, ãy ojekwaa-ma. Yma gware rekoha gwive ijapy rei-tama ramo va'ekwe, upe-ma ramo hi'óra-py ojehexa uka-ma va'ekwe omboyke hagwã nhandéhegwi nhane rembiapo vaikwe nhande-rehe ojejuka uka-vy. ²⁷ Nhandejáry nhe'ẽ-py nhande kwéry nhamano hagwã áry-py nhamano va'erã. Ha upe rire katu nhande rereko va'erã Nhandejáry nhane rembiapo apokwe-rehe. ²⁸ Upéixa ete peteĩgwe ojejuka uka-ma va'ekwe nhande kwéry rembiapo vaikwe omboyke hagwã. Ha upe rire katu ndojehexa ukavéi-ma va'erã ha'e kwéry hembipapo vaikwe-rehe omano hagwã. Ojéupe oha'arõ tee va'e-pe katu ojehexa uka jevy va'erã oresende hagwã.

10 Judeu rekoha Moisés remimombe'ukwe ndaha'ei Nhandejáry rekoha teerã-rami. Gwembiaporã renonderã oikwaa uka yma gware-pe Nhandejáry. Iporã ete va'erã rehegwa nhe'ẽ ne'írã vyteri omombe'upa porã íxupe. Oikwaa hagwe-rami omombe'u íxupe. Tenonderã oikwaa uka rei íxupe. Oha'anga rei ojéupe hagwe-rami ha'e kwéry hikwái. Ha'e kwéry ome'ẽ me'ẽ Nhandejáry-pe ijukapyrã ome'ẽ me'ẽ íxupe. Peteĩ ro'y rire, ome'ẽ jevy íxupe. Peteĩ ro'y

†† 9:20 Êx 24.6-8 †† 9:21 Lv 8.15

ohasa rire ome'ë jevy íxupe. Upe Nhandejáry mboete-ha judeu reko-rupi oiko va'e ndikatúiry onhemopotí tee. ² Onhemopotí tee ramo ra'e, "Xe py'a ky'a joty" nde'íry ramo ra'e, nome'évéi arã Nhandejáry-pe ijukapyrã ra'e. ³ Ha ome'ë me'ë joty Nhandejáry-pe ijukapyrã. Ha hexahare imandu'a ndu'a joty opy'a ky'aha-rehe hikwái. ⁴ Vaka rugwy-py rei nhandehemopotí ukase ramo, "Xe py'a potí-ma" ndaja'éiry voi arã nhandéjehe kwéry. Kavara rugwy-py rei nhamboyke ukase mo'ã ramo nhane rembiapo vaikwe, nom-boykéiry voi nhandéhegwi Nhandejáry. ⁵ Upéa-rehe Cristo ko yvy-py ojehexa uka-tama ramo gwete omano va'erã reheve ou-vy, he'i va'ekwe Nhandejáry-pe a-rami he'i:

"Gwí nde-vy ijukapyrã ime'ëpyrã ave ndereipotavéi-ma. Ijukapyrã rekoviya eremoi xe reterã. ⁶ Ijukapyrã ome'ë ramo nde-vy pa'i kwéry hembiaapo vaikwe-rehe, hembihapykwe ome'ë ramo ave, ndererohoryvéi-ma hembiapokwe, hembihapykwe ave. ⁷ Upe-ma ramo, ha'e nde-vy. Xe renonderã ahexa jepe, aju-ma, xe Járy. Aime-ma ne remimbota apo hagwã, ha'e joty. Xe reko-rã-rehe nde kwatia nhe'ë he'iha-rami ajapo va'erã" † he'i Nhandejáry kwatia nhe'ë Hesu nhe'ë mombe'u-vy. ⁸ He'i ypy Nhandejáry kwatia nhe'ë:

"Ndereipotái gwí ijukapyre ime'ëpyre ave. Gwí hembihapykwe, hembiaapo vaikwe repy mo'ã ave ndererohoryíry voi"

he'i. Hembihapykwe jepe ndogwerohoryíry. Upe va'e Moisés remimombe'ukwe-rupi oiko va'e remime'ë voi. Nomopotí teéiry-gwi ndogwerovy'áiry. Yma gware rekoha jepe, ndogwerohoryí hembiaapo. ⁹ Upéi he'i jevy:

"Aju-ma, xe Járy, aime-ma ne remimbota ajapo hagwã"

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ë Hesu nhe'ë mombe'u-vy. Upéixa yma gware remime'ëgwerehe, "Ijapy-ma" he'i. "Ipy'a kwéry nomopotíry voi ra'e" he'i hese Nhandejáry. Hekovía omoí Cristo reko: "Pene mopotí hagwã ojejuka uka va'ekwe" he'i Nhandejáry nhande reko omombe'u-vy. ¹⁰ Nhandejáry oipota va'ekwe gwive oiapopa voi Cristo. Gwete reheve peteígwe onheme'ëmba-ma íxupe. Omano hagwã onheme'ë íxupe. Upéa-gwi Nhandejáry-pe onheme'ë-gwi, nhane moingo-ma kuri gweko irũ teerã.

¹¹ Yma gware pa'i kwéry opu'ã-ma oí-vy lona gwigwa koty-py Nhandejáry róga kakwaa-py ave. Pa'i upe-py ojapo japo gwembiaporã. Ijukapyrã ime'ëpyrã ave ome'ë me'ë. Ome'ë rire, ome'ë hagwe-rami ome'ë jevy. Ndaijapyí ome'ë-vy. Ome'ë me'ë ramo jepe, nonhemopotíry he'íy kwéry py'a. Nomboykéi íxugwi hembiaapo vaikwe. ¹² Ha Cristo katu nhane rembiapo vaikwe omboyke hagwã-rehe, peteígwe mante ojejuka uka va'ekwe. Nomano jevy jevyíry. Nhane mopotí tee-gwi, jaiko meme va'erã Nhandejáry ndive japa e'ý reheve. Onheme'ë rire Nhandejáry-pe, ogwapy-ma va'ekwe ijyke-rehe ijakatúa-koty oí-vy. Onhembotuvixave va'e ogwapy haty-py-ma ogwapy oí-vy. ¹³ Áy upe-py ogwapy

oí-vy. Oha'arõ oí-vy Nhandejáry-pe. Ija'e'ýha-rehe ombopu'aka-ta Nhandejáry íxupe. ¹⁴ Peteígwe onheme'ë ramo, Nhandejáry reko irũrã-pe omopotímbe ete-ma opa e'ý reheve. ¹⁵ "Upéa nhe'ë anhetegwa voi" he'i ave Nhe'ë Marangatu tee va'e.

He'i ypy va'ekwe:

¹⁶ "Heko pyahurã íxupe amombe'u va'erã a-rami, he'i Nhandejáry. Xe rembihaikwe oí vérami arã ipy'apy-py. Amomandu'a meme hagwã íxupe xe remimombe'ukwe-rehe amo'arandu va'erã íxupe. Upéixa-gwi ojapose va'erã xe nhe'ë"

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ë. ¹⁷ Upéi he'i jevy:

"Naxe mandu'avéi-ma hembiapokwe-rehe oteko avy avy eterei rire. Hembiaapo vaikwe amokanhy ukapa-ma va'erã" ††

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ë. ¹⁸ Upéixa-gwi nhane rembiapo vaikwe omboykepa rire, nanhaikotevévéi-ma nhande-rehe onheme'ë jevy va'erã-rehe.

Nhahemo'agwí katu Nhandejáry-gwi nhamoirũ hagwã

(Ef 3.11-12; Hb 4.16; 6.4-6)

¹⁹ Iporã katu, xe re'íy kwéry, nhagwahë jaha-vy Nhandejáry oiko haty-py. Hugwy reheve omano-gwi Hesu, upe koty marangatu ete onhegwahë e'ý ha-py oiko va'e-rami jaiko voi nhande py'amirí e'ý reheve.

Ndaiporivéi-ma nhande jokoharã. ²⁰ Hesu nhande reraha va'erã Nhandejáry-pe. Ha'e oiko meme nhande rape apo pyahu hagwã nhande-vy nhagwahë hagwã jaha-vy Nhandejáry renda-py. Upe ao-py ijopiaha tuvixa va'e ohasa oiko-vy va'e-rami ave nhande reraha Nhandejáry-pe. Hesu rete-rehe voi he'i upe ao-py ijopiaha. Ojejuka uka-ma jave Hesu, ojepe'a va'ekwe upe ao-py ijopiahagwe. Nhande jokoharã ndaiporivéi.

²¹ Nhande-vy gwarã oí pa'i ruvixagwasu-rami Nhandejáry róga-rehe onhangareko va'e. ²² Upéa-rehe nhandehemo'agwí agwí katu Nhandejáry-gwi jaha-vy nhande reko apu e'ý reheve. Jajerovia ku'a ku'a e'ý reheve

nhandehemo'agwí katu íxugwi jaha-vy. Nhande py'a ky'avéi-ma hagwã nhane mopotí. Y potí-my yma gware onhembojahu va'ekwe-ramima nhane mbohete resakã-ma va'ekwe ojéupe Nhandejáry. Upéa-gwi nhandehemo'agwí katu jaha-vy Nhandejáry-pe. ²³ Atýra-py nhamombe'u jaiko-vy Nhandejáry he'i hagwe-rami ojapo va'erã. Jarovia porãve ráve katu upe nhe'ë, "Ojapo va'erã katu he'i hagwe-rami" ja'e Nhandejáry-rehe. Upéa-gwi, "Ojapo-ta para'e, tapa ndojapo mo'ái" ani ja'e teí hese. Nhamombe'u katu jarovia tee va'e.

²⁴ Ani jajoteta teta teí. Nhapena ae katu ojóehe jajo-hayhu rei hagwã nhandehopytygwõ hagwã. ²⁵ Oí Hesu reroviaha va'e ndohói voi ojogweroaty ramo heroviaha kwéry. Ani oho e'ý va'e reko-rupi jaiko teí. Nhandehomombaraete katu nhande nhandehomboaty aty-vy. Ja'e ae katu ojóupe: "Nhandejáry Hesu ou jevytaha áry hi'agwí-ma nipo ra'e" ja'e joty ojóupe. Upéa-gwi nhandehomombaraete katu nhandehomboaty atyve-vy jajehesa rerova uka e'ý hagwã. ²⁶ Oí nhande-vy ijukapyre Nhande-

† 10:7 SI 40.6-8

†† 10:17 Jr 31.33-34; Hb 8.10

dejáry omboyke hagwã nhandéhegwi nhane rembiapo vaikwe. Ha nhande nhane mo'arandu rire, jajejavys-gwi rei jajejavy jevy ramo katu, nhane arandu teĩ, jaik-waa teĩ anhetegwa. Ndoikovéi-ma nhande-vy ijukapyrã Nhandejáry omboyke hagwã mo'ã nhandéhegwi nhane rembiapo vaikwe. ²⁷ Upéixa jaiko ramo, nda-jaiko porãvéi-ma. Nhande kyhyje ojehu va'erã nhande-vy jaikwaa-vy: "Xe ambojevvy-ma nipo ra'e Nhandejáry-pe. Upéa-gwi xe rereko-ma va'erã xe rembiapokwe-rehe" ja'e. "Tata ipoxy va'e-py xe hundi va'erã" ja'e arã nhandéjehe nhane renonderã jaikwaa-vy. ²⁸ Gwĩ Moisés amyri nhe'ẽ rendu e'ýha-rehe, "Tojejapi katu ita-py tojejuka" he'i hese yma gware. "Hembiapo vai-ma" he'i ramo hese mokõi, mbohapy hexahare, ndoiporiahuverekõiry íxupe, pya'e ojuka va'ekwe. ²⁹ Ha Nhandejáry ra'y Cristo nhe'ẽ-rehe opyrũ va'e katu, mba'éixa po ogwereco va'erã ãy Nhandejáry íxupe? Ombohasa asyve va'erã íxupe. Cristo rugwy-py onhemopotĩ rire jepe Nhandejáry re'ýirã oiko hagwã jepe, nomomba'evéi-ma Cristo rugwy. Omomba'e rei-ma Cristo-pe. "Omano rei" he'i mo'ã hese. Nhe'ẽ Marangatu tee va'e-pe ombojevvy voi. Hembiayhu jepe, ombojevvy íxupe hendusere'ý-vy. Mba'éixa po ogwereco va'erã íxupe Nhandejáry? Hembiapokwe-rehe ogwereco asyve syve va'erã íxupe Nhandejáry. ³⁰ Jaik-waa voi Nhandejáry rekoha:

"Xe ko enterová-pe ahepy va'erã" †
he'iha jaikwaa voi.

"Enterová-pe xe ae areko va'erã hembiapo apokwe-rehe"

he'iha jaikwaa voi ave.

"Nhandejáry ogweru va'erã gwovagwy-py gwe'ýi kwéry-pe omonhe'ẽ hagwã íxupe"
he'i ave Nhandejáry kwatia nhe'ẽ. ³¹ Nde pyhy ramo Nhandejáry hekove tee va'e, nde rereko asy-vy, ne mongyhyje eterei voi arã. Ivai eterei arã nde-vy. Nderejekapái arã íxugwi, nerekanhýi arã íxugwi. Upéa-rehe tanhanhangareko porã katu nhandéjehe.

³² Aipota pene mandu'a jevy pende rekokwe-rehe. Are-ma pende resape rire Nhandejáry pene mo'arandu-vy, pehasa asy va'ekwe. Ha pehasa asy ramo jepe, ndapeváiry joty va'ekwe Cristo rape-gwi. ³³ Oĩ pene pa'ũ-my atýra-py onhe'ẽ rei rei va'ekwe hese. Entéro hexapyrãrupi pende rereko asy va'ekwe. Oĩ pene pa'ũ-my hembiereko asy va'e-pe omoirũse va'e. Opeña hese-gwi omoirũ íxupe. ³⁴ Ha preso onhemoĩ va'e katu ohasa asy jave pemoirũ íxupe. Pene mba'e kwéry osakea ramo heraha-vy, napemboasýi joty hambieraha. Ogwerahapa ramo jepe, pevy'a joty kuri. "Oĩ joty nhande-vy gwarã opa e'ý va'e" peje joty kuri pende-jéupe. Peẽ-my gwarã peikwaa voi. Upéa-gwi pevy'a joty kuri peiko-vy. ³⁵ Pende py'amirĩ e'ý reheve Nhandejáry reko irũ ramo peiko ramo, ome'ẽ va'erã peẽ-my pene rembiapo porã repyrã. Upéa-gwi ani penhem-bopy'amirĩ uka teĩ kuri. ³⁶ Aníke pejehesa rerova uka teĩ peiko-vy. Pejapo ae katu Nhandejáry remimbota

he'i hagwe-rami ojapo hagwã pende-rehe. ³⁷ Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ:

"Ange hi'are e'ý reheve ogwahẽ-tama ou-vy ou va'erã. Ndahi'are mo'ãi voi. ³⁸ Xe re'ýi ipy'a potĩ va'e xe rerovia-gwi, oikove va'erã. Ha xéhegwi ojehesa rerova uka va'erã oĩ ramo katu, ndarohorýi va'erã íxupe" ††
he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ. ³⁹ Ha nhande kwéry katu ndaha'úi nhandehundi hagwã jajehesa rerova uka va'erã mombyry Nhandejáry-gwi jaiko hagwã. Jarovia-ma ae Nhandejáry-pe nhande py'a gwive nhane re-sende hagwã.

Iporã katu jarovia tee voi Nhandejáry-pe

11 Jarovia tee ramo, "Anhetegwa voi nhane remi-ha'arõ" ja'e. "Jahexa e'ý ramo jepe, jaikwaa voi oikoha" ja'e jarovia tee-gwi íxupe. ² Yma gware nhane rembypy ogwerovia tee-gwi ojohu porã íxupe kwéry Nhandejáry. Imandu'a porã hese kwéry. ³ Inhe'ẽ jarovia-gwi, ja'e "Onhe'ẽ-py rei ombojehu va'ekwe ojéupe ko yvy ha áry ave Nhandejáry" ja'e. Hexapyrã gwive ojapo-ma ramo va'ekwe, ndaipóri hambiporuk-we. Upéa-gwi jaikwaa voi Nhandejáry ombojehu rei va'ekwe. ‡

⁴ Oĩ va'ekwe yma gware nhane rembypy héry va'e Caim, tyvýry héry va'e Abel. Ha tyke'ýry katu ime'ëpyrã ome'ẽ va'ekwe Nhandejáry-pe. Upéi tyvýry ome'ẽ va'ekwe íxupe ijukapyrã. Nhandejáry-pe ogwerovia tee-gwi ome'ẽ íxupe. Ha Nhandejáry ojohu porã tyvýry remime'ëgwé. Ha tyke'ýry remime'ëgwé katu ndojohu porãiry voi. Ha tyvýry-rehe katu he'i, "Xe rerovia tee-gwi, heko-rupi oiko ipy'a potĩ reheve" he'i tyvýry-rehe Nhandejáry. Enterove va'e imandu'a porã hese hikwái. Yma omano va'ekwe tyvýry Abel. Omano jepe, onhe'ẽ vérami joty oĩ-vy. Ogwerovia tee-gwi íxupe, nhane mandu'a meme herakwã-rehe. ††

⁵ Ha myamyri Enoque ave ogwerovia tee va'ekwe Nhandejáry-pe. Ogwerovia tee-gwi, nomanói va'ekwe Enoque. Imanoha rãgwe-py, Nhandejáry ogweraha rei íxupe. Upéa-gwi ndotopavéi-ma íxupe. Ne'írã vyteri ogwerojeupi íxupe heraha-vy ramo, ogwerojory íxupe Nhandejáry, he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ. ††6 Ogwerovia e'ý reheve, avave-pe ndogwerojory Nhandejáry. Nhamoirũse ramo Nhandejáry-pe, "Oĩ voi Nhandejáry" ja'e va'erã hese. "Ha'e nhande rovása va'erã, ja-heka tee ramo íxupe" ja'e ave hese. Upéa nhe'ẽ nhamombe'u e'ý ramo, nanhamoirũiry va'erã voi íxupe. Tekotevẽ jarovia tee ae íxupe nhamoirũ hagwã íxupe. Jarovia e'ý ramo, nanhamoirũiry va'erã íxupe.

⁷ Ha Noé amyri katu ogwerovia tee va'ekwe Nhandejáry-pe. Upéa-gwi ogwerovia tee-ma ojéupe omombe'u va'e. Ohexa e'ý reheve jepe henonderã omombe'u-ma íxupe Nhandejáry. Upéixa-gwi ojapo va'ekwe kanoagwasu Nhandejáry nhe'ẽ rendu-vy. Ha upe rire katu ovu ramo y, onheresende-ma ha'e-py. Hóga pygwa gwive onheresende ave. Upéixa ha'e ogwerovia oiko-vygywi, ojekwaa porãve va'ekwe yvypóry-

† 10:30 Dt 32.36

†† 10:38 Hc 2.3-4 ‡ 11:3 Gn 1.1-31 †† 11:4 Gn 4.3-10 †† 11:5 Gn 5.21-24

rehe ogwerovia e'ýha. Ogwerovia-gwi, "Ípy'a potí-ma" he'i hese Nhandejáry. †

⁸ Ha myamyrí Abraão katu ogwerovia tee-gwi, ohendu va'ekwe Nhandejáry nhe'ě ohenói ramo íxupe. Ohendu-gwi ova oho-vy outro yvy-koty. "Ame'ě va'erã nde-vy nde yvyrã" he'i hagwe-py íxupe ova va'ekwe oho-vy. Gwetã oheja oho-vy ha ki-koty po oho-ta ndoikwaái oho hagwã. Nhandejáry omondose ha-py íxupe oho. ⁹ Ogwerovia tee-gwi, ogwahě rire Nhandejáry omondo hagwe-py, upe yvy-rehe rei oiko. "Ame'ě va'erã nde-vy" nde'i reíry íxupe Nhandejáry. Upe he'i ojéupe hagwe-rupima oiko. Yvy oyvy e'ý-rupi oiko va'erami oiko. Ao gwigwa óga gwy-rupi oiko. Hendive oiko ta'ýry Isaque, hemiarirõ Jacó ave. Ta'ýry-pe, hemiarirõ-pe ave, "Ame'ě va'erã nde-vy nde yvyrã" he'i va'ekwe íxupe Nhandejáry. He'i ojéupe hagwe-pyma äy oiko hikwái. ¹⁰ Ha Abraão katu oha'arõ arõ oiko-vy va'ekwe oiko hagwã upe tetã tee yváy pygwa-py. Nhandejáry he'i hagwe-ramima oiko upe tetã. Ha'e ae hembiaapo voi. Upéa ra'arõ arõ-vy, ao gwigwa óga gwy-rupi oiko joty va'ekwe. ¹¹ Ha hembireko Sara ogwerovia tee ave. Ogwerovia tee-gwi, omemby e'ýha ogwenogwaigwĩ-ma jepe, ituja-ma teĩ iména, ogwerovia joty oiko-vy Nhandejáry nhe'ě. Upéa-gwi oiko-ma va'ekwe imemby. Nhandejáry he'i va'ekwe ogwerovia-gwi, oiko-ma imemby. ¹² Ituja eterei ramo jepe Abraão, omano va'erã-rami oiko ramo jepe, oiko joty va'ekwe ta'ýry. Upéi heta heta hemiarirõ joapyri pyri. Ha'e anho ramo jepe, heta eterei-ma hemiarirõ onhemboe'ýi oho-vy. Heta heta jasytata pyhare. Ygwasu rembe-rehe heta eterei oĩ yvy ku'itĩ ndajaipapapái va'e. Upéixa ete heta eterei onhemboe'ýi ave Abraão remiarirõ joapyri pyri. ¹³ Omano ramo jepe Abraão, omano ramo jepe ta'ýry, hemiarirõ ogwerovia tee joty. Omano jave, ne'írã ome'ěse va'e ome'ě íxupe. Ne'írã ome'ě íxupe he'i va'ekwe. Momyry-gwi ohexa va'e-rami, ogwerovy'a Nhandejáry ojéupe ome'ě va'erã. "Ko yvy-rehe jaiko rei oyvy e'ý-rupi oiko va'e-rami" he'i ojóupe hikwái. ¹⁴ Upéa he'i va'e, "Nhande yvy teerã jaheka jaiko-vy" he'i ojóupe hikwái. Upéixa-gwi hexahare oikwaa voi ome'ě-ta va'ekwe ijyvyrã íxupe kwéry. ¹⁵ Naimandu'avéi-ma yvykwe-rehe osě oho-vy va'ekwe-gwi. Imandu'a jevy ramo ra'e, ome'ě arã ra'e oho jevy hagwã oyvykwe-py. Ha naimandu'avéi-ma gwembiejare-rehe. ¹⁶ Gwendarã iporãve va'e ae katu ohexa nga'u hikwái. Yváy pygwa gwenagwã-py oho hagwã-rehe ikyre'ý ete voi hikwái. Oĩ va'ekwe henagwã Nhandejáry rembiapo. Ogwerovia tee-gwi nomotĩry va'ekwe oiko-vy Nhandejáry-pe. "Ha'e ko Nhande Ru tee voi" he'i ramo hese, anhetegwa voi. Upéixa-gwi nomotĩry Nhandejáry-pe.

¹⁷ Ogwerovia tee-gwi, oipota Nhandejáry ojekwaa porãve Abraão amyri rekoha. Upéa-gwi oheko johu va'ekwe íxupe. Upéi Nhandejáry nhe'ě-py ojuka-ta mo'ã ime'ě-vy gwa'ýry Isaque. Are-ma, "Oromboe'ýi va'erã" he'i ramo jepe íxupe Nhandejáry, nahakate'ýi joty va'ekwe gwa'ýry peteĩmi oiko va'e-rehe.

¹⁸ "Oiko va'erã nde ra'y Isaque remiarirõ joapyri pyri" he'i ramo jepe íxupe Nhandejáry, ojuka-ta mo'ã joty ime'ě-vy gwa'ýry. ¹⁹ "Xe ra'y ojejuka rire, omoingove kwaa jevy va'erã íxupe Nhandejáry" he'i joty ojéupe Abraão. Ha ojejuka e'ý ramo jepe, onhemboingove jevy va'e vérami oiko jevy joty. ‡

²⁰ Ha upe rire katu okakwaa va'ekwe ta'ýry Isaque. Upe ramo, ogwerovia tee-gwi, "Anhetegwa amombe'u-ta. Nde rovasa va'erã Nhandejáry" nde'i reíry gwa'ýry-pe Jacó Esaú ndive. Oiko va'erã omombe'u íxupe.

²¹ Ogwerovia tee-gwi, omano-ta ramo ta'ýry Jacó, "Anhetegwa amombe'u-ta nde-vy. Nde rovasa va'erã Nhandejáry" he'i mokõi gwemiarirõ José ra'y-pe, opykokaha-rehe ojepytaho opu'ã onhembo'y-vy omboete hagwã Nhandejáry-pe. ‡‡

²² Ogwerovia tee-gwi, omano-ta ramo Jacó ra'y José, "Xe re'ýi Israel kwéry ova jevy va'erã oho-vy Egito yvy-gwi" he'i omombe'u-vy. "Peho ramo, peraha katu ave xe akãgwe peho-vy pemoingatu jevy hagwã pegwahě hagwã-py" he'i gwe'ýi kwéry-pe ojapo uka-vy. §

²³ Ogwerovia tee-ma va'ekwe Nhandejáry-pe myamyri Moisés ru isy ave. Oiko-ma ramo ta'ýry, "Mitã porã voi oiko" he'i hese Moisés-rehe. Ha mburuvixagwasu ojuka ukase mo'ã ramo íxupe, ndokyhyjéi joty túvy isy ave. Ogwerovia tee-gwi, ojuka e'ý hagwã mbobapy jasy onhomi tee imoĩ-vy. ††

²⁴ Ha Moisés katu ogwerovia tee va'ekwe Nhandejáry-pe. Upéa-gwi okakwaa rire, "Xe ae ndaikosevéiry mburuvixa Faraó rajy memby ramo" he'i ójehe. ††† "A-py aiko ramo, sapy'a ete mburuvixarã-rami aiko va'erã" he'i ójehe. "Upéixa aiko ramo, aiko teĩ arã ajerero hory rei va'erã Nhandejáry nhe'ě rendu e'ý-vy" he'i ójehe. "Ha xe katu ndaiko mo'ái upéixa" he'i. "Nhandejáry re'ýi-pe ae-ma xe amoirũ-ta" he'i. "Ojerereko asy ramo hikwái, hendive xe rereko asy va'erã ave" he'i ójehe Moisés. ²⁶ "Upéixa xe ajerereko asy ramo jepe, iporã ave xe-vy" he'i ójehe. Imandu'a meme ojéupe gwarã-rehe. Ojéupe Nhandejáry remime'ěrã gwenonde-py ogwereko. Nhandejáry remime'ěrã-rehe imandu'a. Upéa-gwi he'i, "A-py Egito-py heta opamba'e areko" he'i. "Ha xe rembiereko iporãve xe ahejapa, Nhandejáry rembiporavo re'ýi reko-rupi xe aiko hagwã" he'i ójehe. "Hese onhe'ě rei reiha-rami, xe-rehe tonhe'ě rei rei ave" he'i Cristo ou va'erã-rehe. ²⁷ Ogwerovia tee-gwi, ova oho-vy Egito yvy-gwi. Mburuvixagwasu remimbota e'ý-rupi oiko. Ipoxy ramo jepe, ndaikyhyjéi joty íxugwi. Nhandejáry jahexa e'ý va'e-pe ohexa va'e-rami joty oiko. Upéa-gwi ndojehesa rerova ukái joty íxugwi. Hape meme joty oipyhy oiko-vy. †††† Ogwerovia tee-gwi, Egito-gwi ova-tama ramo, omoĩ ppy va'ekwe arete héry va'e páscoa, "Pembobayvi katu pene rokě ári ijukapyre rugwy" he'i gwe'ýi kwéry-pe. "Ani pembobayvi e'ý teĩ" he'i. "Ou arã ojuka-vy peteĩ teĩ otopa va'e mitã kwimba'e ppykwe gwive gwĩ Nhandejáry rembig-

† 11:7 Gn 6.13-22 †† 11:9 Gn 12.1-8; Gn 35.27 ‡ 11:11 Gn 18.11-14; 21.2 ‡† 11:12 Gn 15.5-6; 22.17

‡‡ 11:19 Gn 22.1-14; 21.12 ‡‡‡ 11:20 Gn 27.27-29,39-40 ‡‡‡ 11:21 Gn 47.31-48.22 § 11:22 Gn 50.24-25; Êx 13.19 ††† 11:23 Êx 2.2; 1.16,22 †††† 11:24 Êx 2.10-15 †††† 11:27 Êx 2.14-15

wái yváy pygwa oporojuka va'ety he'i va'e. Tugwy ohexa oĩ ramo pene rokê-rehe, ohasa rei arã oho-vy ijukaharãgwe" he'i gwe'ýi kwéry-pe. ^{†29} Ogwerovia tee-gwi, Moisés re'ýi kwéry ohasa va'ekwe oho-vy ygwasu pytã oje'eha. Yvy ete-rupi ohasa oho-vy va'e-rami ohasa oho-vy hikwái. Upéi hapykwerigwa Egito pygwa ohasase mo'ã. Ohapykwe segi mo'ã ha ndohasáiry. Y mbyte-rupi oho jave, ojaho'i onhapymimba-ma íxupe kwéry y. ^{††}

³⁰ Ogwerovia tee-gwi nhane rembypy Israel kwéry ogweroajere Jericó tetã oho-vy hikwái. Peteĩ semana ogweroajere oho-vy. Ha upe rire katu ho'apa ijokoha. Oikepa upe-py Israel kwéry ojuka hagwã Nhandejáry nhe'ẽ renduse e'ýha-pe. Ha ndojukapáiry upe tetã mygwa-pe. [‡] Peteĩ kunha Raabe héry va'e, ikwimba'ese ramo jepe, ha'e ohendu joty Nhandejáry nhe'ẽ. Upéa-gwi onheresende joty. Ogwerovia tee-gwi, gwĩ soldado henonde-rupi ogwahẽ nhemi ou-vy ohexa va'ekwe-pe, "Pegwahẽ katu" he'i joty ra'e íxupe. Oimeha nomombe'úi joty ijukaharã mo'ã-pe. ^{‡‡}

³² Heta amombe'u kuri gwĩ Nhandejáry reroviaha re-hegwa nhe'ẽ. Äy namombe'upa mo'ãi. Nome'ëiry xe amombe'upa Gideão rehegwa nhe'ẽ, Baraque rehegwa nhe'ẽ, Sansão rehegwa nhe'ẽ, Jefté rehegwa nhe'ẽ ave. Namombe'upa mo'ãi Davi rehegwa nhe'ẽ, Samuel rehegwa nhe'ẽ ave. Gwĩ Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety rehegwa nhe'ẽ nome'ëi xe amombe'u. ^{‡‡‡} Ogwerovia tee-gwi, onhorairõ va'ekwe outro tetã mygwa ndive. Onhorairõ rire, ipu'aka hese kwéry. Hembiaipo vai va'ekwe-pe ogwereco asy. Ha'e ae hembiaipo porã. "Arovia tee katu Nhandejáry remimombe'u" he'i tee-gwi, Nhandejáry ojapo hese he'i hagwe-rami. Jagwarete juru omboty pono oisu'u íxupe. ^{‡‡‡4} Oĩ tata ipoxy va'e-rehe ipu'aka tata rendy mbogwe-vy va'e. Oĩ kyse-py okutuharã-gwi, onheresende joty va'e. Oĩ onhorairõ jave nonhembopy'amirĩ ukáiry va'e. Onhembopy'agwasu joty oiko-vy. Oĩ soldado kwéry outro yvy-gwi ou va'ekwe ndive onhorairõ ramo, omboripara joty, ipu'aka joty hese. ^{‡‡‡}

³⁵ Oĩ kunha hóga pygwa omano va'ekwe. Ogwerovia tee-gwi, onhemoingove jevy íxupe va'ekwe. Oĩ ave heta ojerereko asy eterei rire, ojejuka va'ekwe. Nhandejáry-gwi ojere ramo ra'e, ndojukái arã ra'e. Ha ndováiry joty íxugwi. "Ava e'ý rire, iporãve xe rekoha arã xe moingove jevy rire Nhandejáry" he'i ae joty ójehe. ^{§36} Oĩ onhembohory hese va'ekwe. Ombopi mbopi íxupe va'ekwe. Oĩ onhapytĩ íxupe va'ekwe. Oipokwa heraha-vy íxupe omoĩ hagwã preso va'ekwe. ^{§†37} Oĩ itapy ojapi íxupe va'ekwe. Oĩ serra-py onhekytĩ va'ekwe imbyte-rupi. Oĩ kyse-py ojejuka va'ekwe. Ombojehesa rerova ukase ramo jepe, ndováí joty Nhandejáry-gwi. Gwóga-py ndopytái. Opa-rupi oiko rei. Omonde ovexa ragwe, kavara pirekwe omonde ave oiko-vy. Iporiahu oiko-vy. Ipy'a jopy ojerereko asy ave oiko-vy. ^{§††38} Upéa

kente kwéry remimbojey voi. Omboeteve va'erãgwe-pe omomba'e rei va'ekwe hereko-vy. Tekwaty e'ý-rupi oiko, opyta e'ý va'e. Yvyaty-rehe ogwata oiko va'e. Hóga e'ý va'e. Opa-rupi rei oiko va'e. Ojohu ha-py rei oke va'e. Onhemi nhemi oiko-vy ita kwa-rupi. Yvy kwa-rupi oiko ave. Upéa kwéry omboeteve va'erãgwe-pe, omomba'e rei joty hereko-vy kente kwéry. ³⁹ Upe va'e kwéry yma gware ogwerovia tee-gwi, imandu'a porã hese kwéry Nhandejáry. Imandu'a porã ramo jepe, ne'írã ojapopa joty hese kwéry he'i hagwe-rami.

⁴⁰ Nhande kwéry äygwa nhane ra'arõ joty ojapo porãve hagwã nhande kwéry-rehe. Nhandejáry he'i va'ekwe yma gware-pe nomboagwyjéi va'ekwe. Ha ko'anga katu äygwa ojapo-gwi inhe'ẽ, omboagwyje-ma íxupe. "Äygwa rehegwa nhe'ẽ onhemboagwyje rire, aroagwyje-ta ave yma gware-pe ahovasa-vy" he'i ojéupe Nhandejáry. Upéa-gwi äygwa ra'arõ-vy ne'írã ojapopa yma gware-pe he'i hagwe-rami.

Nhandejáry Nhande Ru voi

(Pv 13.24)

12 Yma gware heta eterei oĩ Nhandejáry-rehe ojerovia tee va'e. Äy nhande rexaha-rami oiko. Opa-rupi nhande jerekwe-rupi oĩ nhande rexaháry. Upéa-gwi jaiko katu ohose ha-py pya'e oripara oho-vy va'e vérami. Pya'e ogwahëse-gwi, ndopyta pytái oripara oho-vy. Ha'e heko-rupi jaiko katu. Gwĩ oripara va'e omboi oao pya'eve oripara hagwã. Ha'e omboykeha-rami onhembopohyiharãgwe, upéixa ave nhande nhamboyke nhandéhegwi tekoha vai. Pya'e a'e ipu'akase nhande-rehe tekoha vai. Ani ipu'aka hagwã-rami teĩ jaiko. Jaiko porã meme katu jajehexa uka porã hagwã nhande rexaháry-pe. ² Ha Hesu katu nhane renonde-py jareko katu jajehesa rerova uka meme katu jaiko-vy Hesu-rehe. Ha'e ojerovia tee va'e Nhandejáry-rehe. Ogwerovia ku'a ku'a e'ý va'e voi ha'e. Hesu rekoha-rami jaiko. Ha'e ojejuka uka-tama ramo kurusu-rehe, ndováí joty va'ekwe Nhandejáry rape-gwi. "Amano rire, anhemoingove jevy rire, avy'a eterei joty va'erã" he'i ójehe Hesu. Upéa-gwi nopenái ójehe hembiaipo vai va'ety-rami kurusu-rehe ojuka-tama ramo íxupe. Omoĩ eterei ramo íxupe, nahakate'ýi joty ójehe. Upéa-gwi äy katu ogwapy-ma oĩ-vy Nhandejáry akatúa-koty. Ogwapy haty yke-rehe ogwapy-ma oĩ-vy. ³ Pene mandu'a kena Hesu ojerereko asy hagwe-rehe. Ndaija'ëi hese hekoha vai va'e ha ndováí joty Nhandejáry rape-gwi. Pene mandu'a kena hese pono pevy'are'ý, pono pejehesa rerova uka íxugwi. ⁴ Tekoha vai-pe pejoko joko ramo, ne'írã pende juka. Upéa-gwi ani kena pende-rehe ipu'aka tekoha vai. ⁵ Ani pende resarái Nhandejáry nhe'ẽ-gwi. Tajýry, ta'ýry-rami pene mbopy'agwapy va'e inhe'ẽ. He'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ:

"Nhandejáry onhemonhe'ẽ joty gwembiayhu kwéry va'e-pe. Xe ra'y, xe rajy, he'i íxupe va'e gwive, túvy-rami ogwereco asy íxupe oheko rerova uka-vy. Upéa-gwi

† 11:28 Êx 12.12-13,21-30 †† 11:29 Êx 14.21-31 ‡ 11:30-31 Js 6.12-21 †† 11:30-31 Js 6.22-25; 2.1-21 ‡‡ 11:32 Jz 6.11-8.32; 4.6-5.31; 13.2-16.31; 11.1-12.7; 1 Sm 1.1-25.1 ††† 11:33 Dn 6.1-27 ‡‡‡ 11:34 Dn 3.1-30 § 11:35 1 Rs 17.17-24; 2 Rs 4.25-37

§† 11:36 1 Rs 22.26-27; 2 Cr 18.25-26; Jr 20.2; 37.15; 38.6 ††† 11:37 2 Cr 24.21

pehendu mani inhe'ě, peě-my onhemonhe'ě jave. Pende rayhu-gwi ae pende rereko asy pende reko rerova uka-vy. Pene mbohasa asy ramo, ani joty kuri pende py'amirĩ teĩ."

Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ě. †

⁷ Pehasa asy ramo jepe, pende rereko Nhandejáry gwa'yry-rami joty. Upéa-gwi ani pende py'amirĩ teĩ pejerereko asy ramo jepe. "Gwa'yry-rami xe rereko Nhandejáry" peje ae pendéjehe kwéry. Ndoikói mitã túvy ombohasa asy e'y íxupe va'e oheko rerova uka-vy.

⁸ Nane mbohasa asyí ramo ra'e, ta'yry tee ramo ndereikói arã ra'e. Túvy e'y va'e-rami ereiko arã ra'e.

⁹ Nde ru vvy pygwa ne mbohasa asy ramo jepe, eremboete joty íxupe ereiko-vy. Upéixa nhande ru vvy pygwa-pe nhamboete voi. Aipo ramo Nhande Ru yváy pygwa-pe nhamboeteve katu. Ani pehendu e'y teĩ íxupe. Penheme'ě katu ae íxupe peiko tee hagwã hendive. ¹⁰ Ha nhande ru vvy pygwa nanhane mbohasa asy aréiry oiko-vy. Nhane mbohasa asyse ramo, sapy'a nhane mbohasa asy. Ha Nhandejáry nhane renohẽ porã nhande rereko asy-vy, jaiko marangatu hagwã heko-rupi. ¹¹ Jajerereko asy jave, ndajarovy'ái voi. "Aiko asy voi" ja'e mo'ã nhandéjehe. Ha upe rire katu Nhandejáry rembiereko asy nhande heko-rupi jaiko. Nhande py'agwapy reheve jaiko. Heko tee-rupima jaiko.

Nhande rekoha a-rami

¹² Ani pene ate'y teĩ pene mytu'e'y-gwi. Penhemokyre'y ae peho meme hagwã tape porã-rupi. Penhembopy'agwasu katu pendéjehe, peho meme hagwã tape porã-rupi. Upéixa ramo gwĩ ogwerovia ku'a ku'a va'e ndohói arã ogwata porã e'y va'e-rami. Onhepysanga sanga va'e-rami, ndogwatavéi arã. Oho ramo tape vai-rupi, okaráu va'e-rami onhemaxuka va'erã. Peho porã ramo ae, ogwerovia tee-ma va'erã.

¹⁴ Ani pejeteta teĩ. Enterovéa-pe ae pereko porã pende joja porã hagwã. Peiko marangatu katu. Pende reko marangatu e'y reheve ndapehexái arã Nhandejáry-pe. ¹⁵ Penhangareko porã pendéjehe ani hagwã oiko pene pa'ũ-my ojehesa rerova uka va'erã Nhandejáry nhande rexakwaa rei va'e-gwi. Toiko e'y pene pa'ũ-rupi pono pende resa rerovapa ójehe. Upeixagwa-pe he'i temitỹ hái hi'a va'e. Upe temitỹ okakwaa, hi'a. Upéi heta oĩ hi'upy e'y jepe, ho'u joty. Ho'u-gwi ndoiko porãvéi-ma. Upéa-gwi ani oiko pene pa'ũ-my pende akwaa rerovase va'e gweko-rupi. ¹⁶ Penhangareko porã pendéjehe. Toiko e'y katu pene pa'ũ-my myamyrĩ Esaú rekokwe-rami oiko va'e. Ha'e otĩ kwaa e'y va'e Nhandejáry-rehe nopenáiry oiko-vy. Ha'e túvy ra'y ypykwe jepe, ovende joty va'ekwe ojúpe Nhandejáry remime'ěrã. Ho'u va'erã-rehe, ombovare'a e'yharã-rehe ovende joty va'ekwe. ††¹⁷ Ha upe rire katu, "Eme'ě mani katu xe-vy nde ra'y ypykwe pegwarã eme'ě xe-vy" he'i mo'ã gwu-pe. "Ndikatuvéi-ma ame'ě va'erã nde-vy xe ra'y ypykwe pegwarã ae" he'i joty íxupe túvy. Hasẽ voi upe-ma ramo. Ojahe'o-vy ojerure rure ojúpe gwarã-

† 12:5-6 Pv 3.11-12; Jo 5.17 †† 12:16 Gn 25.29-34

rehe mo'ã. Onhemboasy ramo jepe, ndikatúi ome'ě íxupe. Ndikatúi ohekoviã gwembiapokwe.

Gwemime'ěgwé oipe'ase jevy ramo jepe, ndikatuvéi-ma ome'ě jevy íxupe gwa'yry ypykwe pegwarã. Ha peẽ katu ani ha'e-rami pemoĩ ko vvy rehegwa-rehe anho pende resa. †

¹⁸ Āy ndapeikovéi-ma yma gware Israel kwéry amyrĩ rekokwe-rupi. Ha'e kwéry oho ramo Nhandejáry renda-py, ogwahẽ oho-vy va'ekwe upe vvyaty-py héry va'e Sinai-py. Japoko hese va'e ha-py ogwahẽ va'ekwe. Tata ipoxy ramo, ohexa. Upe-py pytũ rei-ma, pyhare va'e-rami. Upe-py oĩ marány vvytu. ¹⁹ Upe-py ohendu mimbygwasu nhe'ě. Onhe'ě va'e ohendu ave: ††

"Ko vvyatyrusu onhegwahẽ e'y va'e-rehe opyrũ va'e gwive, mymba nhu pygwa jepe opyrũ va'e gwive hese, tojejapi hu'y-py. Ita-py omano peve tojejapi, he'i onhe'ě va'e ojapo uka-vy." ††

Upéa nhe'ě omondýi-ma va'ekwe yma gware Israel kwéry-pe. Upéa-gwi ojerure rure Moisés-pe omombe'u e'yve hagwã íxupe upe onhe'ě va'e. ²¹ Ha Moisés katu onhemondýi voi: "Xe py'a ryrýi xe kyhyje-gwi" he'i ójehe upe vvyaty-rehe oĩ va'e rexa-vy. †††

²² Ha Āy katu ndapeikovéi-ma yma gware reko-rupi. Hekovia peiko Āy ogwahẽ oho-vy va'e-rami yváy pygwa vvyaty-py héry va'e Sião-py. Nhandejáry hekove tee va'e retã-my ogwahẽ oho-vy va'e-rami peiko. Upe-py oĩ yváy pygwa Jerusalém tetã, upe-py oiko heta eterei Nhandejáry rembigwái ojepapa e'y va'e. ²³ Upe-py yváy-py ojogweroaty oiko-vy jave, ovy'a Nhandejáry ra'y ypykwe. Peteĩ teĩ héry va'e gwive onhe'ě kwatia-rehe va'ekwe vérami, "Xe re'yí tee" he'i hese Nhandejáry. Āy katu pemoirũ-ma peiko-vy Nhandejáry-pe. Ha'e hembiaapo apokwe-rehe enterovéa-pe ogwereco va'erã. Pemoirũ-ma ave gwĩ omano va'ekwe-pe gwive, "Ogweroagwyje ete-ma onhe'ě onhemopotĩmba ete-ma" he'i hese va'e Nhandejáry. Upéa rehegwa-pe pemoirũ-ma. ²⁴ Āy katu pemoirũ-ma peiko-vy Hesu-pe. Ha'e ojejuka uka va'ekwe nhande-rehe. Upéa-gwi Nhandejáry oiko-ma pende Járy ramo. He'yí tee ramo peiko-ma peẽ. Abel amyrĩ gwugwy mbyte-py ojejuka va'ekwe. Omano rire, "Xe repy katu, xe repy katu" he'i va'e-rami. Ha Hesu katu gwugwy mbyte-py ojejuka uka ramo, "Xe repy katu" nde'íry va'ekwe "Eiporiahuvereko katu íxupe" he'i gwĩ hugwy-py onhemopotĩ va'erã-rehe. †††

²⁵ Penhangareko porã pendéjehe. Ani ijapysa e'y va'e-rami peiko teĩ. Yma gware nohenduséi va'ekwe ko vvy-py gwĩ Nhandejáry nhe'ě omombe'u va'e. Upéa-gwi ndaiporivéi va'ekwe hesendeharã. Āy katu nhahenduse e'y ramo yváy-gwi omombe'u va'e, ivaive arã nhande-vy. Ndoikói arã voite nhane resendeharã.

²⁶ Yma omomyí va'ekwe Nhandejáry nhe'ě vvy. Ha Āy katu he'i Nhandejáry kwatia nhe'ě:

† 12:17 Gn 27.30-40 †† 12:19-20 Êx 19.12-22; 20.18-21; Dt 4.11-12; 5.22-27 ††† 12:19-20 Êx 19.12-13 †††† 12:21 2 Co 3.7-13 †††† 12:24 Gn 4.10

“Amomyi jevy va'erã yvy. Áry yvate jepe peteígwe jevy joty amomyi va'erã, he'i. Ha upe rire katu namomyivéi-ma va'erã íxupe, he'i Nhandejáry” † he'i Nhandejáry kwatia nhe'ë. 27 “Peteígwe jevy joty amomyi va'erã” he'i ko yvy opa va'erã-rehe. Upéixa jaikwaa Nhandejáry rembiaporã. Gwĩ jahexa va'e hembiapokwe gwive omomyi va'erã oipe'a hagwã, opyta hagwã jahexa e'ỹ va'e meme, omýi e'ỹ va'e meme opyta va'erã.

28 Nomýiry va'erã Nhandejáry nhande ruvixa ndive jaiko hagwã-py. Upéa-gwi nhatima porã katu Nhandejáry-pe nhande-vy hemime'ërã-rehe. Tata vérami nhande rapy va'e Nhandejáry rekoha. Gwĩ inhe'ë renduse e'ỹha ohapy va'e-rami hekoha. Hemimbota-rupi jaiko va'erã nhamboete hagwã íxupe. Nhande py'a porã reheve, nhande py'agwapy ete reheve nhamboete íxupe. Upéa-gwi nhatima porã katu íxupe. Jakyhyje íxugwi pono nhamonhemboasy. “Tuvixave va'e voi Nhandejáry” ja'e nhamboete-vy íxupe. ††

Nhandejáry remimbota a-rami

(1 Pe 2.11-12)

13 Ani pehayhu e'ỹ teĩ pende re'yi kwéry-pe. Pe hayhu meme katu Hesu reroviaha-pe gwive. Peë kwéry Cristo re'yi voi. Upéa-gwi ani pejoyhayhu e'ỹ teĩ. Pejoyhayhu rei ae katu peiko-vy. 2 Ogwahë ou-vy ramo pende róga-py Hesu reroviaha peikwaa e'ỹ va'e, ani pembojevvy rei teĩ íxupe imondo-vy. Ogwahë ramo jepe peikwaa e'ỹ va'e, emogwahë porã joty íxupe. Oĩ he'i va'ekwe: “Egwahë katu” he'i gwĩ ogwahë ou-vy oikwaa e'ỹ va'e-pe. Oikwaa e'ỹ ramo jepe, ogwerohory joty ra'e Nhandejáry rembigwái yváy pygwa-pe omogwahë uka-vy. 3 Ani pende resarái gwĩ preso onhemoĩ uka va'ekwe-gwi. Hendive preso penhemoĩ va'ekwe vérami pende mandu'a meme joty hese. Ani ave pende resarái gwĩ ojerereko asy va'e-gwi. Hendive pejerereko asy va'e-rami ave joty pene mandu'a hese.

4 “Naiporãi ereiko kunha ndive” nde'íry Nhandejáry nhande-vy. Nhane momandu'a uka va'e Nhandejáry nhe'ë voi. Iporã katu nhamboete nhane rembireko, nhane ména ave. Ha gwĩ onhemoĩ e'ỹ va'e, hapixa rembireko ndive hapixa ména ndive oiko va'evy katu, ogwereko asy va'erã íxupe Nhandejáry. Upéa-gwi nhane rembireko ndive anhóte jaiko katu. Nhane ména ndive jajohayhu rei jaiko-vy.

5 Pirapire hetave va'erã-rehe anhóte ani peiko meme teĩ. “Tuvixave-ta vérami xe-vy pirapire. Pirapire aipotave tave xe jéupe gwarã” ani peje teĩ pendejéupe. “Avy'a xe rembiereko-rehe” peje ae pendejéupe. He'i Nhandejáry kwatia nhe'ë:

“Ndapoheja mo'áiry voi. Apomoirũ meme va'erã” †† he'i Nhandejáry nhande-rehe. 6 Upéa-gwi ani katu jakyhyje teĩ. He'i Nhandejáry kwatia nhe'ë:

“Nhandejáry ko xe pytygwõharã voi. Ndaipuka mo'ái xe-rehe teko rei. Naxe kyhyje mo'ávéi-ma xe” †† he'i.

Upéa nhe'ë nhamombe'u katu nhandejehegwa pono ojekwaa nhande-rehe nhane kangyha, nhande py'agwasu reheve ae jaiko hagwã.

7 Ani pende resarái pene mbo'e mbo'ehare-gwi. Nhandejáry nhe'ë peë-my omombe'u mbe'uhare-rehe pene mandu'a ndu'a joty kuri. Mba'éixa oiko va'ekwe, mba'éixa omano va'ekwe peikwaa voi. Nhandejáry-rehe ojeroviave ave oho-vy hikwái. Upéa-gwi peiko katu hekokwe-rami. 8 Omano ramo jepe hikwái, ojehekoviario e'ỹ va'e Hesu Cristo. Omano e'ỹ va'e. Kwehe oiko hagwe-ramima joty oiko áy peve. Opa e'ỹ reheve ndojehekoviariovéi-ma va'erã. 9 Upéa-gwi gwĩ nhe'ë ambue-py pene mbo'ese va'erã-rehe ani pejehesa rerova uka teĩ. Ani pejeapysaka teĩ inhe'ë-rehe. “Ore reko-rami pekaru ramo, omombaraete va'erã pende py'a Nhandejáry” he'i mo'á ramo peë-my, ani pejeapysaka teĩ inhe'ë-rehe. Gwĩ henduhare nonhemombaraetei joty. Onhemombaraeteve ae nhande py'a nhande rovasa vasa-gwi Nhandejáry. Nhande rexakwaa rei-py nhamombaraete. Upéixa iporã nhande-vy. Upéa-gwi ani pejeapysaka teĩ inhe'ë-rehe.

10 Áy apomomandu'a-ta judeu reko rehegwa nhe'ë-rehe. Gwĩ pa'i kwéry oiko joty judeu reko-rupi Nhandejáry-pe ijukapyrã ome'ë-vy mo'á. Omoirũse-vy mo'á ho'u ijukapyre ha nomoirũi joty Nhandejáry-pe. Upéixa ramo ndikatúi ha'e kwéry omoirũ Cristo nhande-rehe ojejuka uka va'ekwe-pe. Ndaiporivéi-ma ho'u va'erã onhemombaraete hagwã. Áy gwĩ ijukapyre ho'u joty-vy onhemombaraetese va'e mo'á, ndikatúi joty nhane ndive omoirũ Cristo nhande-rehe ojejuka uka va'ekwe-pe. 11 Judeu kwéry va'e pa'i ruvixagwasu ogweroike heraha-vy ijukapyre rugwy. Koty imarangatu ete onhegwahë e'ỹ ha-py ogweroike. Upe-py ome'ë Nhandejáry-pe omboyke hagwã mo'á judeu kwéry-gwi hembipo vaikwe. Hugwy ogweraha koty-py ha hetekwe katu ogwenohë heraha-vy tetã-gwi. Ohapy hagwã-py tetã jerekwe-rehe ogweraha. ††12 Upéa-gwi tetã jerekwe-py ave ojejuka uka va'ekwe Hesu gwugwy avyete-py, omopotĩ hagwã nhande py'a jajevy rire. 13 Upéa-gwi nhamoirũ katu Hesu-pe. Gwetã oheja oho-vy va'e-rami, jaha nhamoirũ hagwã íxupe heko-rupi jaiko hagwã. Hese onhembohory hagwe-rami ave, onhembohory va'erã nhande-rehe. Ko yvy-py ndaipóri nhane renagwã opa e'ỹ va'erã. Nhamoĩ meme ae nhande resa yváy pygwa nhane renagwã opa e'ỹ va'erã-rehe. Upéa-gwi nhamoirũ katu Hesu-pe. Gwetã oheja oho-vy va'e-rami jaiko Hesu moirũse-vy. 15 Upéa-gwi nhamo'ëvéi-ma Nhandejáry-pe ijukapyrã. Hekovia Nhandejáry remimbota ae katu nhamo'ë íxupe. Nhamboete meme katu Nhandejáry-pe ae, nhande-rehe ojejuka uka-gwi Hesu Cristo. Héry nhamomba'egwasu nhamombe'u-vy ramo, hemimbota nhamo'ë íxupe. 16 Pejapo porã meme katu pende rapixa-rehe. Ani pene rakate'ỹ teĩ pene mba'e-rehe. Hemikotevë peme'ë katu íxupe. Upéa pejapo ramo, pende rerohory va'erã Nhandejáry pene rembiapo-rehe. Yma gware reko-rupi ijukapyrã ome'ë joty va'e-pe ndojohu

† 12:26 Êx 19.18; Ag 2.6 †† 12:28-29 Dt 4.24; 9.3; Is 33.14 † 13:2 Gn 18.1-8; 19.1-3 †† 13:5 Dt 31.6-8; Js 1.5 †† 13:6 Sl 118.6

††† 13:11 Lv 16.27

porãvéi-ma. Pene rembiapo porã-rehe ae pende rero'hory va'erã.

¹⁷ Hesu reroviaha rerekwa he'i va'e pejapo katu. Pehendu katu inhe'ë. Orepara oiko-vy pende rekove-rehe peho porã hagwã-rehe. "Mba'éixa jarepara va'erã hekove-rehe xe monhe'ë va'erã Nhandejáry" he'i ojéupe pende-rehe. Upéa-gwi pehendu katu inhe'ë. Pehendu ramo, ovy'a va'erã pende-rehe onhangarekove. Ha pehenduse e'ý ramo katu, pembovy'are'ý va'erã íxupe, ndapeiko porã va'erã. Ha ndovy'ái ramo pende rerekwa niporã arã peë-my.

¹⁸ Pembojeupi upi katu pene nhe'ë Nhandejáry-pe ore-rehe. Ore rembiapo porãse meme oroiko-vy. Ipotĩ ore py'a. Upéa-gwi ndoikói voi ore py'apy-py "Ereje-javy-ma" he'i va'e vérami ore-vy. ¹⁹ Aipota eterei pejapo oração xe-rehe pya'eve xe mogwahë hagwã pende happy Nhandejáry.

Onhe'ë paha

²⁰ Omano rire Nhandejáry Hesu, omoingove jevy íxupe Nhandejáry nhande rerekwagwasurã. Gwugwy mbyte-py ojejuka uka-gwi Nhandejáry Hesu, he'ýi meme voi nhande. Nhandejáry ruvixa tee voi ha'e.

Omano rire omoingove jevy íxupe Nhandejáry nhande rerekwagwasurã. Nhandejáry nhande mbopy'agwapy-haty voi. ²¹ Tapende rovasa porã porã katu hemimbota gwive pejapo hagwã. Hesu Cristo ojapo uka hagwã peë-my hambijohu porã tapende rovasa katu. Tonhemomba'egwasu meme katu opa e'ý reheve. Upéixa aipota. Amém.

Omondo uka omandu'aha

²² Xe re'ýi, naxe nhe'ë mbuku etéiry kwatia-rehe amoĩ va'ekwe. Upéa-gwi pene kyre'ý reheve pehendu katu, pende rekorã amombe'u ramo peë-my anhemonhe'ë-vy. ²³ Timóteo rehegwa nhe'ë amombe'u-ta peë-my. Preso onhemoĩ ha-gwi, osë jevy-ma oho-vy. Pya'e ogwahë ou-vy ramo xe ha-py araha-ta íxupe. Pende happy aha ramo, araha-ta íxupe ave.

²⁴ Amondo uka-ta xe mandu'aha Hesu reroviaha rerekwa-pe gwive. Hesu reroviaha-pe gwive amondo uka-ta ave xe mandu'aha. Nhande re'ýi Itália yvy pygwa omondo uka-ta ave peë-my omandu'aha.

²⁵ Tapende rovasa vasa katu Nhandejáry pende rexakwaa rei-vy.

TIAGO

epístola de Tiago

1 Xe Tiago Tupã Nhandejáry rembigwái. Nhandejáry Hesu Cristo rembigwái ave xe. Amondo ukata kwatia-rehe xe nhe'ê peë-my gwarã. Peë judeu kwéry Hesu reroviaha va'e opa-rupi judeu e'ÿ kwéry pa'ũ-my peiko va'e ahai-ta peë-my. Mba'éixa pa peiko, xe re'ÿi kwéry?

Jaiko asy ramo jepe, nhande reko vy'a reheve joty tajaiko katu

(Lc 6.22-23; Rm 5.3; 1 Pe 4.14)

2 Opaixagwa nhande mbovy'are'ÿ va'e pende johu meme para'e. Upéixa jaiko ramo ndaha'úi jarova hagwã nhande rekoha Nhandejáry-gwi. Nhane mbojerovia tee hagwã-rehe ójehe oheja upe va'e ojehe nhande-vy. Upéixa-gwi jahasa asy ramo jepe nhande reko vy'a reheve tajaiko katu. Ha peë katu, xe re'ÿi kwéry, pende-rehe ndija'úi ramo Hesu-rehe ndojeroviái va'e, pende rereko asy ramo jepe, pende reko vy'a reheve joty tapeiko katu. Pende rasy ramo jepe, pende poriahu verei ramo jepe, pende reko vy'a reheve joty tapemondo katu pende resa Nhandejáry-rehe. Pehasa asy ramo jepe ani joty perova teĩ pende resa Nhandejáry-gwi, xe re'ÿi kwéry. Ndaha'úi nhane mbovy'are'ÿ hagwã rei jahasa asy. Nhane mombaraete hagwã-rehe ae nhane mbojerovia tee hagwã-rehe ae ójehe Nhandejáry oheja nhane mbohasa asy va'erã ojehe nhande-vy. Upéixa jajerovia tee ramo jaiko arã inhe'ê-rupi jaipyhy porãve arã nhane arandurã. Hesu remimbota jajapo kwaa va'erã. Upéixa ramo he'i va'erã peteĩ teĩ nhande-rehe "Ipy'a ijagwyje-ma oiko-ma xe nhe'ê-rupi" he'i va'erã Hesu nhande-rehe.

5 "Xe arandu mbyky eterei. Ndajapo kwaái Nhandejáry remimbota." Aipo ere para'e ndejeupe nde py'apy-erenhemongeta-vy. Aipo ramo ejerure katu íxupe ne arandurã-rehe: "Ajerure nde-vy xe arandurã-rehe. Nde mante xe mo'arandu-ta". Upéixa ere arã íxupe. Ha'e ohendu arã voi ne mo'arandu hagwã. Ipy'a porã eterei-gwi ha'e ome'ê meme va'e nhande-vy nhane remikotevẽ. Upéixa ramo nde a'o e'ÿ reheve nde rexakwaa rei arã ne rembijerure ome'ê-vy. **6** Ereporandu jave Nhandejáry-pe "Ome'ê-ta xe-vy, tapa nome'ê mo'ái xe-vy" ani aipo ere teĩ. Ani upéixa erereko mokõi nhe'ê nde py'a-py. Inhe'ê mokõi va'e oiko ygwasu vyty omomýiha-rami. Ojere jere oiko-vy. Nhande, Hesu-rehe jajerovia va'e ndikatúi jaiko upéixa. Inhe'ê mokõi va'e-pe Nhandejáry nome'ê mo'ái hambijerure, ndojerovia teí-gwi hese.

Ani ne mba'e reta-rehe anho erevy'a

9 Peë ae pevy'a katu Hesu re'ÿi kwéry voi peë. Ojoha'e-rami meme pende rereko Nhandejáry pejeroviagwi hese. Pevy'a katu. Ambue kwéry nde rereko asy ramo jepe, nane mba'e retái ramo jepe, evy'a katu eiko-vy. Nhandejáry nde rereko-ma gwa'ÿry-rami gwa'ÿry-rami ave. Ha nde, Hesu re'ÿi jepe ne mba'e reta-reta erereko vyteri va'e. Gwekogwypyve-rami nde rereko ramo jepe evy'a katu. Nhandejáry-rehe mate erevy'a va'erã. Yvoty pya'e ipoty piruha-rami voi ndahi'arúi va'erã imba'e reta-reta rei va'e. **11** Kwarahy osẽ ramo, kwarahy ojope-ma ramo, ipoty piru-ma yvoty. Ombopirupa-ma kwarahy. Upéixa ave omba'e reta-rehe anho rei oiko va'e oiko. Hetave ogwereko hagwã-rehe omba'apo jave, ipiru ete ho'a hagwã oho-vy. Upéixagwi ne mba'e reta-reta jepe, nde rereko ramo gwekogwypyve Hesu-rehe ha-py evy'a joty eiko-vy. Peë, Hesu reroviaha kwéry, pevy'a meme katu peiko-vy. †

Jejavy regegwa nhe'ê

12 Oiko asy ramo jepe Hesu-gwi ojevy e'ÿ joty va'e ovy'a voi joty oiko-vy. Nhandejáry rape-gwi ndojerói joty-gwi ome'ê va'erã íxupe hekove opa e'ÿ va'erã. "Xe rayhu va'e-pe ame'ê va'erã hekoverã opa e'ÿ va'erã" he'i va'ekwe-gwi ome'ê va'erã íxupe.

13 Erehasa asy rei ramo erenhemongeta ramo nde py'a ndive ereva hagwã erejevavy hagwã, ani ere teĩ "Xe mbojevavy ukase para'e Nhandejáry. Xe mbova ukase para'e Nhandejáry" ani peje teĩ. Ndaipóri voi Nhandejáry-gwi inharanduve va'e ombojevavy uka hagwã Nhandejáry-pe. Ha'e ave nhane mbojevavy e'ÿ va'e voi. Avave-pe nombojevavy ukaséi Nhandejáry. Nhandejáry heko porã va'e voi.

14 Nhandejéhegwi voi nhanhetantea nhande ae jajevavy hagwã. "Xe mbo'e vai-gwi, ajapo vai" oĩ he'i va'e mo'ã. Ndaha'úi upéixa. Nhandejéhegwi ae jajapo vai. Nhande py'a-py jajapose va'e ae-gwi, nhandembotavy.

15 Nanhande pu'akavéi-ma nhandéjehe jajejoko kwaa hagwã. Jajevavy joty. Jajapose-gwi rei jajapo. Nhandejéhegwi nhanohẽ nhane rembiaporã jajapo va'erã. Upéixa-gwi nhane rembiapo vai nhandejéhegwi rei mante jajapo. Nhane rembiapo vai eterei ramo nhane mboyke arã ojéhegwi Nhandejáry.

16 Ani penhembotavy xe re'ÿi kwéry, xe rembiayhu kwéry.

† 1:11 SI 102.4,11; Is 40.6-8

¹⁷ Nhandejáry-gwi ou mba'e porã. Opa mba'e iporã va'e imarãne'y va'e ome'ẽmba nhande-vy. Ha'e ojapo va'ekwe entéro tesapeha yváy pygwa. Kwarahy ojapo va'ekwe. Jasy ave, jasytata ave, jasytatagwasu ave ojapo va'ekwe. Hemimoingokwe va'e heko ambue mbue. Ha'e ae peteĩ tekoha ogwereco. Kwarahy okanhy va'e. Jasy oiko rei va'e. Nhandejáry ae katu tekoha peteĩ ogwereco. Iporã meme joty hekoha Nhandejáry. ¹⁸ Ojéhegwi voi gwemimbota-rupi nhande poravo va'ekwe gwe'yirã. Nhe'ẽ anhetegwa va'e jarovia. Upéa-rupi nhane moingo gwe'yi ramo entéro gwembiapokwe-gwi nhane moporãseve Nhandejáry.

¹⁹ Upe va'e peikwaa xe re'yi kwéry, xe rembiayhu kwéry. Upéixa-gwi ekirirĩ porã eiko-vy erejeapysaka porã hagwã nhe'ẽ-rehe. Ani erenhe'ẽ erepensa e'y reheve. Eha'arõ nde rapixa onhe'ẽ ranhe hagwã. Ani ave pende poxy pya'e a'e teĩ. ²⁰ Nhande poxy rei rei ramo ndajaikói Nhandejáry rekoha-rupi. Hemimbota ndajajapóiry. ²¹ Upéixa ramo ani pende poxy rei rei ojõupe. Epoi kena nde poxy rei reiha-gwi.

Opa nde rekoha rei-gwi epoi ave. Anive ne mandu'a ne rembiapo vairã-rehe. Nhandejáry nhe'ẽ-rehe ae katu ne mandu'a. Ha'e omoĩ-ma onhe'ẽ nde py'apy-py. Erovia kena inhe'ẽ kuri erejeheko kirirĩ-vy. Inhe'ẽ-rupi ereiko ramo ne resende tee va'erã Nhandejáry.

²² Pehendu kena inhe'ẽ. Oĩ inhe'ẽ ohendu rei va'e, ojapo e'y va'e, onhembotavy va'e. Ani upe va'e reko-rupi ereiko. Nhandejáry nhe'ẽ remimombe'u ejapo kena. Ndereroviái ramo inhe'ẽ erenhembotavy rei-ma arã ereiko-vy.

²³ Jahexa nhane ra'anga epéco-py. Jajere rire ndajahexavéi-ma nhane aýgwe. Pya'e nanhane mandu'avéi-ma hese. Upéixa ave Nhandejáry nhe'ẽ ndogweroviái va'e. Ohendu ramo ohendu rei ha ojere oho ramo opa jevy-ma íxugwi.

²⁵ Anhetegwa tee va'e Nhandejáry nhe'ẽ. Nhane mo'arandu Nhandejáry reko-rupi jaiko hagwã ponove ipu'aka nhande-rehe tekoha vaiha. Nhahendu-ma ramo nhande py'apy-py Nhandejáry nhe'ẽ nokanhy mo'ávéri-ma va'erã nhandéhegwi. Hemimombe'ukwe-gwi ndajava java mo'ávéri va'erã. Nhane mandu'a porã meme va'erã Nhandejáry nhe'ẽ-rehe. Upéa-rehe opamba'e nhane rembiapo gwive ohovasa meme va'erã nhande-vy Nhandejáry.

²⁶ Nhanhe'ẽ rei rei ramo nhande rapixa-pe, ja'e rei arã nhandéjehe "Ajerovia-ma Hesu-rehe". Upéixa ramo nhandembotavy rei mante va'erã jaiko-vy. †

²⁷ Áy amombe'u-ta nde-vy mba'éixa pa Nhandejáry Nhande Ru yváy pygwa oipota ójehe ojerovia va'e oiko. Ha'e nhane mo'arandu gwemimbota-rupi jaiko hagwã. Oipota nhaipytygwõ tyre'y oiko va'e-pe, ime omano va'ekwe va'e-pe ave nhaipytygwõ pono ohasa asy oiko-vy. Oipota ave japoi nhane rembiapo vaise hagwe-gwi. Upéixa nhande reko ramo, "Erejerovia tee-ma xe-rehe" he'i va'erã nhande-vy Nhandejáry.

Nhandejáry Hesu Cristo-rehe ojerovia va'e ndogwereco joavy avýi va'erã gwapixa-pe

2 Tapejeapysaka katu xe nhe'ẽ-rehe xe re'yi kwéry, Nhandejáry Hesu Cristo reroviaha kwéry. Peteixa jaiko-ma Nhandejáry ipu'aka marangatu tee va'e ndive. Upéixa-gwi peteixa tapejogwereco porã meme rei katu. Oĩ imba'e reta va'e-pe ogwereco porã va'e ha iporiahu va'e-pe katu ndogwereco porã peteixa. Upéixa ani teĩ pejogwereco joavy avy imboete-vy.

² Peteixa ndapejogwereco reíry ramo ojogweroaty ha-py ou va'e-pe, niporã voi. Ijao porã va'e-pe, ikwãirũ hepyve reheve ou va'e-pe eremboeteve ramo ijao porã e'y va'e-gwi, niporã voi nde rekoha. Upéixa ramo erereko joavy avy imboete-vy Hesu-rehe ojerovia va'e kwéry-pe. Ijao porã va'e-pe mante henagwã porã eremombe'u ramo, nerepenái jave iporiahu va'e-rehe, eremboete joavy avy íxupe kwéry. "Enhembo'y rei e'y" ere ramo iporiahu va'e-pe, "Vvy-py egwapy" ere ramo eremboete e'y-vy íxupe, niporã voi upéixa erereko joavy avy ramo nde rapixa kwéry-pe. "Ipy'a porãha ojehexa voi ijao porã-rehe voi" ere ramo ijehexa rei omboete va'e-rupi ereiko. Nerenhemongeta porã voi nipo ra'e nde py'apy-py. Imboetepyã-rupi ndereikói. Ani upéixa nde reko joavy teĩ avave-pe.

⁵ Tapejeapysaka porã kena xe nhe'ẽ-rehe, xe rembiayhu kwéry. Nhandejáry oiporavo meme iporiahu va'e kwéry-pe ojerovia porã hagwã ójehe. "Xe rayhu va'e-pe aiko arã huvixarã ramo" he'i. "Xe moirũ tee va'erã hikwái" he'i va'ekwe Nhandejáry. Ha'e he'i hagwe-rami ave ojapo meme. ⁶ Upéa-rehe napene mandu'avéi para'e. Napemboetéi ramo iporiahu va'e kwéry-pe, Nhandejáry reko-rami e'y peiko íxupe. Ma'erã tipo. Napene mandu'avéiry imba'e reta va'e rekoha-rehe. Ha'e kwéry pende rereko asy rei voi. Pende jokwái rei rei. Pende reraha rei ave mburuvixa renda-py ojapo hagwã pende-rehe ojapose va'e. ⁷ Onhe'ẽ rei ave Nhandejáry Hesu Cristo-rehe. Inhe'ẽ reroviaha va'e-rehe onhe'ẽ vai ramo, Nhandejáry Hesu Cristo-rehe ae onhe'ẽ vai.

⁸ "Ne ndivegwa-pe ehayhu kena nde reko erehayhuha-rami ave" ††

ohai uka va'ekwe Nhandejáry Nhande Ruvixa nhande rekorã-rehe. Erejapose ramo inhe'ẽ tekotevẽ erehayhu rei enterovéa-pe. ⁹ Penhombote joavy avy ramo, pene rembiapo vai-ma voi. Upéa-rehe Nhandejáry nhe'ẽ erejapo e'y ramo, ojekwaa-ma voi nde-rehe nde reko jevyha.

¹⁰ Oĩ heta Nhandejáry nhe'ẽ Moisés amyri remimombe'ukwe nhande rekorã. Upe mixi jepe ndojapói va'e osẽ joty inhe'ẽ-gwi. Opyta osẽmba ete va'e-rami. "Osẽmba ete xe nhe'ẽ-gwi" he'i hese Nhandejáry.

¹¹ Onhe'ẽ-py he'i va'ekwe "Ani eremenda menda reise teĩ ereiko-vy" he'i va'ekwe. "Ani ereporojuka teĩ" he'i ave va'ekwe onhe'ẽ-py. Aipo ramo Nhandejáry remimombe'ukwe rendu-gwi nomenda mendái teĩ oiko-vy

† 1:26 Sl 34.13; Tg 3.2-12

†† 2:8 Lv 19.18

va'e oporojuka ramo osê-ma hemimombe'ukwe-gwi. Hembaliapo vai joty. †

¹² Aipo ramo nhamondo kena nhande resa nhane renonderã-rehe. Ogwahê arã peteĩ áry Nhandejáry nhande rereko reko hagwã nhane rembiapo apokwe-rehe. Hesu remimbota-rupi e'ỹ joty jaiko ramo ndojuhu porã arã nhande-rehe. Hemimbota-rupi ae jaiko ramo ojohu porã arã nhande-rehe. Upéa-rehe ha'e-ta peẽ-my pende reko peheja kena ipogwy-py. Tapejoporiahuverekó rei kena enterove va'e ndive. Ndajajiporiahuverekó rei ramo nhande-rehe ndija'etí va'e-pe, Nhandejáry ave nanhande poriahuverekó ave arã. Jaiporiahuverekó ramo enterovéa-pe Nhandejáry ave nhande poriahuverekó ave va'erã. Ovy'a va'erã nhande-rehe ojohu ramo nhane rembiapokwe.

Nhandejáry-rehe jajerovia teha rehegwa nhe'ê

¹⁴ Ndajarová i ramo nhande rekoha "Ajerovia-ma Hesu-rehe" ja'e ramo, ja'e rei. Upéixa ramo ndovaléi-ma voi nhande jeroviaha mo'ã, xe re'ýi kwéry.

¹⁵ Pene mandu'a kena iporiahu va'e-rehe. Nhane nhe'ê-py rei jahovasa ukase ramo, gweko-rupi joty oiko iporiahu va'e. Oĩ ramo nhane pa'ũ-my Hesu reroviaha iporiahu va'e pene nhe'ê rei-rupi napeipytygwõi va'erã íxupe. "Nhandejáry tande rovasa katu nde ao repyrã ereheka-vy" peje rei íxupe. "Nhandejáry tane mbopy'agwapy katu ne rembi'u repyrã ereheka hagwã" peje rei ave íxupe. Pene nhe'ê-py rei pehovasa ukase mo'ã Nhandejáry-pe. Iporiahu joty va'erã voi.

¹⁷ Upéixa ave nhande rembiapo porã e'ỹ reheve "Ajerovia-ma Hesu-rehe" ja'e ramo, ja'e rei ójehe. Nhande reko tujakwe-rupi joty jaiko.

¹⁸ Oĩ para'e pene pa'ũ-my gwí xe remimombe'u ombojevise va'e: "Ndaha'etí peteixa nhande reko nhande Nhandejáry ndive jaiko porã va'e kwéry" he'i rei va'erã. "Oĩ hese ojerovia tee va'e. Oĩ ave hembaliapo porã rei va'e" he'i rei va'erã. "Mokõive ombovy'a va'erã Nhandejáry-pe" he'i rei va'erã nhande reko-rehe. "Xe, xe rembiapo porã-rehe ambovy'a Nhandejáry-pe. Nde ae, Ajerovia-ma Hesu-rehe ere-gwi nde ave erembovy'a íxupe. Ndaha'etí peteixa nhande reko nhambovy'a hagwã íxupe" he'i rei arã nhande reko-rehe.

Aipo peje ramo, aipo ramo tanhemonhe'ê xe peẽ-my. Mba'eixa-rami po ereiko arã Hesu reroviaha ramo ne rembiapo porã e'ỹ reheve? Mba'eixa-rami po ereikwaa arã nde ae nde jeroviaha? Xe ae xe rembiapo porã-rupi aikwaa uka enterove-pe Hesu-rehe ajeroviamaha. Iporã voi nhande reko nhambojoja nhane nhe'ê ndive.

¹⁹ "Peteĩ anho Tupã Nhandejáry" peje nipo ra'e. Upéa peje ramo anhetegwa voi ne nhe'ê. Upéa mante ere ramo ae ne'írã ererovia porã-ma íxupe. Anháy kwéry upéixa ave he'i hese. Onheresende e'ỹ hagwã jepe ikyhje-ma íxugwi.

²⁰ Pende tavy vyteri nipo ra'e. Napene mandu'avéi-ma nipo ra'e hekoha porã e'ỹ reheve oiko jave he'i ramo "Arovia-ma Hesu" ndovaléi voi ijeroviaha. Upéa nhe'ê pemokanhy-ma nipo ra'e pendejehgwi.

²¹ Upéixa-gwi apomomandu'a jevy-ma Abraão amyri rekokwe rehegwa nhe'ê-rehe. Gwekoha porã reheve ojerovia va'ekwe Nhandejáry-rehe hemimbota ojapovy. Ome'ê hagwã Nhandejáry-pe ojuka-ta mo'ã va'ekwe gwa'ýry Isaque-pe. Nhandejáry omboete-vy hemimbota ojapovy, ojuka-tama ramo Nhandejáry he'i "Ojerovia tee nipo ra'e xe-rehe. Xe remimbota ojapo hagwã nahakate'ýi gwa'ýry-rehe. Oiko xe nhe'ê-rupi. Ipy'a potĩ-ma Abraão" he'i hese. †²² Ojerovia tee hese oiko-vygywi Nhandejáry remimbota ete ojapo va'ekwe oiko-vy Abraão. Ohexa uka ijeroviaha gwembiapo porã-rupi. ²³ Upe rire Nhandejáry he'i kwatia-rehe onhe'ê-py: "Abraão ojerovia Nhandejáry-rehe. Ojerovia tee ójehe-gwi, Ipy'a potĩ-ma, he'i hese Nhandejáry." "Xe irũ tee-ma voi Abraão" he'i ave hese. ‡

²⁴ Upéa-rehe nhane mandu'a ramo jaikwaa arã ave: Ojerovia rei hese va'e nombovy'ái Nhandejáry-pe. Ohexa porãse ave nhande rekoha nhande-rehe Nhandejáry "Ipy'a potĩ-ma" he'i hagwã nhande-rehe.

²⁵ Upéixa voi ave Raabe amyri Nhandejáry reroviaharupi hembaliapo porã va'ekwe. Kunha ikwimba'ese va'e jepe upe hembaliapo porã-rehe "Ipy'a potĩ" he'i joty va'ekwe hese Nhandejáry. Josué amyri remimondo va'e-pe Raabe omogwahê porã va'ekwe gwóga-py. Ojaho'i íxupe imonhemi hagwã. Tape ambue-rupi omondo ijukaharãgwe-gwi iresende-vy. Upe hembaliapo porã-rehe Nhandejáry he'i hese "Ipy'a potĩ-ma" he'i hese. †

²⁶ "Hesu-pe arovia-ma" ja'e ramo nhane rembiapo porã e'ỹ reheve, hetekwe ndovaleveiha-rami ave ndovaléi nhande jeroviaha.

Nhande juru ipu'aka nhande-rehe

3 "Xe ave, amombe'use Nhandejáry nhe'ê poromo'aranduha-rami" ere ramo, pejeapysaka kóa xe nhe'ê-rehe, xe re'ýi kwéry. Ogwahê arã nhande óra nhane rembiapokwe-rehe nhane monhe'ê hagwã Nhandejáry. Ore oroporomo'arandu va'ekwe-pe ore rereko asyve va'erã Nhandejáry ore rembiapo vaikwe-rehe. Upéa-gwi ha'e-ta peẽ-my iporãve ndahetái pene pa'ũ mygwa oiko inhe'ê poromo'aranduhaty.

² Nhande kwéry, enterove, nanhane aranduí voi. Jajejavy javy voíte jaiko-vy. Nhande juru nhane mbojevavy rei ave. Ha nanhanhe'ê reíry ramo mba'eve-rehe ndajajejavy arã ra'e. Upéixa ramo ndajajejavy arã ra'e, nhande pu'aka tee arã ra'e nhandéjehe.

³ Pene mandu'a porã kena. Kavaju juru-py nhamoĩ imbogwataharã. Mixĩ jepe ogwerogwata porã ojáry-pe kavaju. Ijáry oipota ha-rupi oho joty kavaju.

⁴ Kanoagwasu tuvixa vixa va'e-rehe pene mandu'a ave. Imbogwataha mixĩ jepe ogwerova joty kanoagwasu ijáry-pe. Imbogwataha-rehe imbogwatase ha-rupi, ogweraha joty ojáry-pe. Yvytu hatã vai-rupi jepe oho joty.

⁵ Ha'e ramigwa voi nhande juru. Nhande rete rehegwa mixĩ voi nhande juru. Mixĩ ramo jepe ipu'aka tee joty heta mba'e-rehe.

† 2:11 Êx 20.13-14; Dt 5.17-18

†† 2:21 Gn 22.1-14 ‡ 2:23 Gn 15.6 †† 2:25 Js 2.1-21

Nhane mandu'a kena tata-rehe ave. Mixĩmi oĩ ramo hesa'imi ramo jepe ojepota joty. Hendy-ma oho-vy. Nande pu'akavéi-ma hese. Ka'agwygwasu jepe ohapy-pa voi oho-vy. Tuvixa va'ekwe jepe ohapy-pa voi.

⁶Upéixa ete nhane nhe'ẽ ojepyso oho-vy. Tata-rami voi anháy rembiporu-rami nhande juru. Nhanhe'ẽ het-ave ramo nhande reity vaive ive oho-vy nhande juru. Nhande rapypa va'erã nhande juru.

⁷Jaipota ramo nhande pu'aka opaixagwa mymba kwéry-rehe nhamománsó hagwã. Ka'agwy rupigwa mymba jepe, mymba oveve va'e jepe, osyryry va'e jepe, ygwasu rupigwa jepe nhande pu'aka voi hese.

⁸Nhande juru-rehe ae avave ndaipu'akái. Ndajajoko kwaái nhande juru. Nanhande rereko kirirĩ kwaái nhande juru. Nanhanhe'ẽséi ramo jepe nhanhe'ẽ voi joty. Jaiporu rei nhande juru. Mbói nhande su'u va'e-rami nhande juru nhande mbohasa asy va'erã.

⁹Jaiporu nhande juru nhamboete hagwã Nhandejáry-pe. Ha upe rire katu nhanhe'ẽ vai nhande rapixa-rehe. Gweko-rami nhane moingo va'ekwe Nhandejáry. Aipo ramo, nhanhe'ẽ rei ramo nhande rapixa-rehe, Nhandejáry rekoha-rami hemimoingo va'ekwe-rehe nhanhe'ẽ rei ave. Upe va'e naiporãí voi.

¹⁰Upéixa ramo peteĩ nhande juru-gwi osẽ nhe'ẽ vai nhe'ẽ porã ave. Omboete joavy onhe'ẽ vai ndive. Niporãí upéixa nhande rekoha, xe re'yí kwéry.

¹¹Ygwa-gwi peteĩxa osẽ y. Y he'ẽ va'e osẽ ramo ndikatúí osẽ y iro va'e íxugwi. Peteĩ ygwa-gwi peteĩxa meme osẽ. Nhande juru ae ndaha'éiry upeixagwa. Osẽ jopara nhane nhe'ẽ.

¹²Figo máta-gwi nosẽiry azeitona oliveira'a. Uva máta-gwi ndajaípe'ái figo. Upéixa ave peteĩ ygwa-gwi nanhanohẽ mo'ái he'ẽ va'e, y iro va'e ndive. Upeixagwa e'y nhande juru. Naiporãí voi upéixa nhande reko, xe re'yí kwéry.

Arandu Nhandejáry remime'ẽ rehegwa nhe'ẽ

(1 Co 2.6-7)

¹³Tekotevẽ nhande reko porã reheve jaiko, xe re'yí kwéry. Oĩ ramo pene pa'ũ-my inharandu porã va'e ombojekwaa va'erã ójehe gwekoha porãha. Hexaha e'y jepe onhemboete e'y reheve jepe inharandu porã-gwi gweko kirirĩ reheve ojapo arã gwembiapo porãrei rei.

¹⁴Nhande py'a-py nhandejéupe gwarã mate jaipota meme ramo, nhande rapixa ogwereco va'e-rehe nhapena rei rei ramo, nhandemomhemoyrõ ramo, "Xe arandu porã-ma xe" ja'e rei mo'ã nhandéjehe. Ani upéixa teĩ nhande apu nhandéjehe, xe re'yí kwéry.

¹⁵Aipo ramo jaiko ramo, nhane arandu vérami mo'ã nhandejéupe. Nhandejáry nome'ẽi upeixagwa arandu nhande-vy. Nhane akã-gwi rei upe va'e. Teko rei-gwi ae upe va'e ave, anháy reko ae upe va'e.

¹⁶Nhande rapixa ogwereco va'e-rehe nhapena rei rei ramo, nhandejéupe gwarã jaipota eterei ramo, ndajajohúi ramo, nanhande py'agwapyvéi va'erã. Jaikwaa e'y reheve nhande ayvupa rei arã ojéhe. Nhandemonhe'ẽ mbojevvy jevy rei va'erã. Nanhande reko jojái

va'erã onhondive. Opáixagwa mba'e vai ave jajapo arã nhane pa'ũ-rupi.

¹⁷Nhandejáry remimombe'u-rupi ae nhane arandu ramo nanhande rembiapo vaivéi-ma va'erã. Nhande py'agwapy va'erã peteĩxa onhondive. Nhande reko kirirĩ reheve jajogwereco va'erã. Nanhanhe'ẽ asyí arã ojóupe. Jahexakwaa va'erã nhande rapixa-pe hemikotevẽ nhame'ẽ-vy. Nanhande rakate'yí va'erã mba'eve-rehe. Nhane rembiapo porã porã rei va'erã ojóupe.

¹⁸Nhande py'agwapy reheve jaiko ramo, ija'e'y va'e ojéhe nhambojoja porã jevy va'erã imbopy'agwapy-vy onhondive. Temitygwe járy oha'arõ ojaty va'ekwe hi'a hagwã. Upéixa ave nhaha'arõ jaiko-vy nhande py'agwapy reheve Nhandejáry rekoha tee-rupi jaiko hagwã.

Yvypóry remimbota rehegwa nhe'ẽ

⁴Niporãí voi pende rekoha. Penhonhe'ẽ mbojevvy jevy nipo ra'e peiko-vy onhondive. A'e'y rei nipo ra'e pereko ojéhe. Ma'erã-gwi upéixa peiko? Ndéjehe rei mante nipo erenhemongeta ngeta ra'e nde py'apy-py. Ne remimbota ndejéupe gwarã-rehe mante nipo ne mandu'a ra'e. Upéixa-gwi peẽ ojoekoha-rehe napende a'éiry.

²Ne mba'e porãrei ndererekói va'e-rehe mate nipo ne mandu'a meme ra'e. Nde reko porãverã mo'ã-rehe peiko rei-vy. Ndererekói-gwi ereporojukase mo'ã nipo ra'e ne rembijukakwe mba'ekwe erereko hagwã mo'ã ne ma'erã. Imba'e ndererekói-gwi nipo erenhe'ẽ mbojevvy jevy ne a'e'y-vy nde rapixa-rehe ra'e. Ne remimbota nderehupitýi nipo ra'e Nhandejáry-pe nderejeruréi-gwi ra'e.

³Ne remimbotarã-rehe erejerure ramo Nhandejáry-pe, nome'ẽi nde-vy nde-vy gwarã. Nome'ẽi pono ne rembiapo vairã upe erejapose va'e ereiporu ramo. Ndaha'éi Nhandejáry rekoha-rami ereiko hagwã ereipota upe ne rembijerure. Ne akã-gwi rei ereikotevẽ e'y reheve ereipota upe va'e. Nde rory rei hagwã mo'ã ne mba'erã ereipota rei. Upéixa-gwi nome'ẽ mo'ái nde-vy ne rembijerurekwe.

⁴Nhandejáry-gwi katu erejere jere rei nipo ra'e. Nane mandu'avéi-ma nipo ra'e kóarehe: Nhamoirũ meme ramo teko rei va'e-pe nanhande a'éi ave Nhandejáry-rehe. Upe va'e nhe'ẽ okanhy-ma para'e ndéhegwi. Upéixa-gwi eremoirũse meme ramo Nhandejáry-rehe ija'e'y va'e, nde ave nande a'éi va'erã Nhandejáry-rehe.

⁵Nhandejáry nhe'ẽ ojehai va'ekwe nhande-vy nahendu hagwã he'i va'ekwe nhande-vy:

"Nhandejáry omoĩ-ma nhande py'apy-py Nhe'ẽ Marangatu tee va'e. Hakate'y voi nhande-rehe Nhe'ẽ Marangatu tee va'e. Ha'e oikwaa ukase va'e-rehe oipota nhane mandu'a meme nhandemomgeta-vy, hemimbota anho mante jajapo hagwã. Hakate'y voi nhande-rehe Nhe'ẽ Marangatu tee va'e." †
Upe va'e nhe'ẽ ojehai rei ra'e peẽ-my gwarãgwe voi nipo ra'e.

† 4:5 Êx 20.1,5; 1 Co 6.19

⁶ Hembaliapo porã meme nhande-vy Nhandejáry nhane pytygwõ tygwõ voi. Upéa-rehe oĩ ave inhe'ẽ kwatia-rehe ohai va'ekwe:

“Nhandejáry ombojevy va'erã onhembotuvixamba'e ukase va'e. Onhembotuvixase e'ỹ oiko va'e-pe ae ohexakwaa porã rei Nhandejáry” † he'i va'ekwe Nhandejáry ohai uka-vy.

⁷ Aipo ramo penhemoĩ katu Nhandejáry yke-rehe. “Ndaikoséi voi xe anhaygwasu nhe'ẽ-rupi” peje kena. Upéixa ere ramo opoi arã ndéhegwi anhaygwasu.

⁸ Enheme'ẽ katu Nhandejáry-pe ijyke rehegwarã. Ome'ẽ arã nde-vy ne arandurã. Ha'e ho'arandu-rupi nde rereko. Ha'e nde yke-rehe onhemoĩ va'erã. Epoi katu ne rembiapo vaiseha-gwi. Ha nde, nde rekoha porã ra'anga va'e erova katu nde rekoha. Enhemongeta ngeta Nhandejáry remimbota-rehe mate ponove erejere jere ereiko-vy íxugwi.

⁹ Nde reko vai eterei-gwi enhemboasy kena. Nde rekoha vaikwe-rehe ejahe'o ave. Anive ne rembiapo vai reheve erepuka puka teĩ ereiko-vy. Erejahe'o rei-vy hese eiko katu. Anive erevy'a teĩ ne rembiapo vaikwe-rehe. Erenhemboasy-vy eiko katu nde rekoha vaikwe-rehe.

¹⁰ Penhembohekogwypvyve Nhandejáry-pe “Xe pytygwõ katu, xe Járy. Xe arandu e'ỹ ramo ndaxe pu'akáiry xéjehe. Ndaiko kwaái nde reko-rupi” peje kena Nhandejáry-pe pene moingo hagwã tekoha porã-rupi. Ha'e pene pytygwõ va'erã pende rovasa porã va'erã.

Ani erenhe'ẽ rei rei nde rapixa-rehe

(Mt 7.1-5; Lc 6.37-38; Rm 2.1-3; 14.1-4,10; 1 Co 4.5)

¹¹ Ani penhe'ẽ rei rei ojéhe xe re'yi kwéry. Nhande rapixa-rehe nhande'ẽ rei rei ramo nhande'ẽ rei ave Nhandejáry nhe'ẽ-rehe. Moisés amyri remimombe'ukwe judeu re'yi rekoharã-rehe nhande'ẽ rei ave. Nhande rapixa jajohu vai ramo, “Ivai” ja'e hese anho mo'ã. Nhandejáry nhe'ẽ Moisés amyri rembihaikwe-rehe ave aipo ja'e ave. Upéixa ramo ndajakovéi Moisés amyri rembihaikwe pogwy-py. Nhande ae nhandemoĩ rei jajohu hagwã hambihaike-rehe.

¹² Nhandejáry peteĩ va'e anho oiko omombe'u hagwã mba'eixagwa nhande reko jaiko porã hagwã ondive. Peteĩ anho nhande reko johu kwaa va'e. Ha'e anho nhane resende kwaa va'e. Ha'e anho nhane hundi kwaa ave. Ndajáiry erejohu vai nde rapixa rembiapokwe. “Eresẽ-ma Nhandejáry remimombe'ukwe-gwi” ani ere teĩ íxupe.

Ko'ẽ ramogwarã-rehe ndajaikwaái mba'eve

¹³ Pejeapysaka porã katu ko xe nhe'ẽ-rehe. “Jaha katu mombyry upe tetã ambue-py” peje nipo ra'e ojóupe. “Áy jaha” “Ko'ẽ ramo jaha” peje nipo ra'e ojóupe peiko-vy ra'e. “Nhamba'apo-ta upe-py. Nhande are-ta peteĩ mba'e agwyje-rupi upe-py nhamba'apo-vy. Upe rire ae jajuhu jevy va'erã” peje nipo ra'e ojóupe. Upéixa pene nhe'ẽ ramo pejeapysaka katu ko xe nhe'ẽ-rehe.

¹⁴ Mbava'e tipo peikwaa peẽ ko'ẽ ramo ojehu va'erã. Mba'eve. Ndapeikwaáiry pende rekoverã-rehe. Hataĩ otimbo va'e-rami voi nhande rekoha. Sapy'ami anho jahexa, okanhymba jevy-ma. Upéixa ave nhande reko. Nhande are aréi ko yvy-py. Sapy'a nhamano jevy va'erã. Avave ndoikwaái nhande óra nhamano hagwã.

¹⁵ Upe va'e-rehe iporãve peteĩ teĩ peje “Nhandejáry oipota ramo ajapo-ta upéixa” peje. ¹⁶ “Ko'ẽ ramo aha-ta upe-py” “Ko'ẽ ramo ajapo-ta upe va'e” ere nde rekorã-rehe erevy'a-vy. Upéixa ere ramo, “Xe remimbota-rupi aiko” ere nipo ra'e. “Nhandejáry remimbota-rupi aikose” nderéiry ndéjehe. Upéixa pene nhe'ẽ rei.

¹⁷ Nhandejáry nhe'ẽ nahendu rire hemimombe'u-rupi ae tekotevẽ jaiko. “Iporã” ja'e-ma ramo hese tekotevẽ jaiko inhe'ẽ-rupi. Hemimombe'u e'ỹ jajapo ramo “Ojere xe nhe'ẽ-gwi” he'i va'erã nhande-rehe. “Ojejavvy-ma xe-vy” he'i va'erã nhande-rehe Nhandejáry.

Imba'e reta va'e pegwarã nhe'ẽ

(Lc 12.15-21; 1 Tm 6.7-10)

5 Peẽ, pene mba'e reta reta va'e kwéry, pejeapysaka porã kena xe nhe'ẽ-rehe. Áy pene mba'e reta ramo jepe pehasa asy joty arã peẽ. Upéa-rehe penhemboasy mani pejahe'o kena.

² Pene mba'ekwe itujupa-ma va'erã. Pende ao porãgwe osoropa va'ekwe raso ho'u-ma va'erã. Ndahyvera porãvéi-ma pene mba'ekwe. ³ Pene mba'e hepy va'e pende ouro, pende plata ave havẽmba-ma va'erã. Pereko rei-ma pene mba'e reta. Ndovalévai-ma pene mba'e. “Omba'e reta-rehe hakate'ỹ rei nipo ra'e. Ndovaléi voi” he'i arã pende-rehe pende rexaháry. “Omono'õ no'õ rei nipo omba'e reta gwekoha porãrã mo'ã hagwã ra'e ojéupe gwarã. Hakate'ỹ te'ỹ rei nipo ra'e” he'i va'erã pene momba'u-vy. Pene rembiapo vai-gwi, tata-py okái va'e-rami erehasa asy va'erã. Pe-mono'õ rei peẽ-my gwarã. Nhandejáry ae ohexa tee voi. “Ivai eterei ne rembiapokwe” he'i va'erã peẽ-my.

⁴ Pende kokwe-py omba'apo va'e-pe ndapepaga porãiry. Pereko asy eterei pene rembigwái-pe. Upéa pene rembiapo vaikwe-rehe ha'e kwéry pene momba'u-ma Nhandejáry-pe. “Ore rerekoha ore mbohasa asy asy” he'i-ma Nhandejáry-pe pende-rehe. “Onhembigwái vai ore-rehe. Omono'õ ojéupe gwarã ha nome'ẽ mo'ái ore rembiapo repy ore-vy” he'i pene momba'u-vy Nhandejáry-pe. Ojeporiahuvereko uka Nhandejáry-pe pene rembigwái kwéry: “Ore repy katu ore mbohasa asyhare-pe. Embohasa asy jevy íxupe” he'i ave Nhandejáry-pe. Ha Nhandejáry yváy pygwa, nhande ruvixagwasu ipu'aka tee va'e ohendu-ma upe pene rembigwái nhe'ẽ. Oiporiahuvereko-ma íxupe kwéry.

⁵ Ko yvy ári peiko jave pevy'a pene mba'e-rehe. Pejapose va'e rei pejapo. Pejogwase va'e pejogwa ave. Opaixagwa rei pereko yvy arigwa peiko va'e. Pekaru porã porã penhemongyra rei peiko-vy. Heta rei pene rembi'u. Pejapose va'e rei pejapo. Upéa-rehe Nhandejáry pene mondo-ta pende rereko asy hagwã-py pene

† 4:6 Pv 3.34

rembiapo vaikwe-rehe. Ma'e mymba vérami ijáry omongaru va'e peẽ ave pene mongyra pende juka uka hagwã.

⁶ Hembaliapo vai e'ỹ va'e-pe "Ne rembiapo vai eterei" peje rei va'ekwe. Pejuka rei va'ekwe ave hembaliapo vai e'ỹ va'e-pe. Ndaipu'akái mba'eve ojapo hagwã pende-rehe jave pejuka íxupe.

Nhande kwerái e'ỹ reheve nhaha'arõ Nhandejáry-pe jaiko-vy

⁷ Upe va'e-gwi, xe re'yi kwéry, Hesu reroviaha, pende reko pyatã joty katu pekiriĩ-vy peiko pende rereko asy ramo jepe. Peiko marangatu katu pende rereko asyha-pe. Nhandejáry Hesu ou jevyha áry-rehe peha'arõ katu. Ani pende kwerái teĩ ha'arõ-vy. Kokwe-py nhandemityĩ ramo nhaha'arõ va'e-rami nhaha'arõ katu Nhandejáry-pe. Nhaha'arõ ama nhandemityĩ hagwã. Oky rire katu jajaty henhói hagwã. Oky jevy ramo, nhaha'arõ íxupe ombohí'a porã hagwã. Oky hagwã nhaha'arõ kwaa joty.

⁸ Upéixa ave ani pende kwerái teĩ ha'arõ-vy Nhandejáry Hesu ou jevy hagwã-rehe. Agwĩ-ma ou jevy hagwã óra. Upéa-rehe peha'arõ porã kena peiko-vy.

⁹ Ani pejoheko mombe'u mbe'u teĩ, xe re'yi kwéry. "Hekoha vai ko" ani peje teĩ pende rapixa-rehe. "Ne rembiapo vai va'e ko nde" ani ave peje rei teĩ íxupe ani hagwã Nhandejáry he'i nde-vy "Nde rekoha vai voi ko nde" he'i nde-vy. Agwĩ-ma ogwahẽ hagwã óra. Ha'e anho mate omombe'u kwaa nhane rembiapokwe-rehe.

¹⁰ Pene mandu'a kena myamyri rekokwe-rehe, Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'etykwe rekokwe-rehe. Yma va'ekwe ha'e kwéry Nhandejáry pogwy-rupi omombe'u mbe'u va'ekwe inhe'ẽ. Inhe'ẽ-gwi ndojereséi-gwi ohasa asy ramo jepe, omombe'u mbe'u joty va'ekwe inhe'ẽ. Nonhe'ei joty ombohása asyha-pe. Upéixa nahembaliapo vaíry ha'e kwéry. Ha peẽ katu pehasa asy jave, pene mandu'a kena myamyri rekokwe-rehe. Ha'e-rami peiko porã kena, xe re'yi kwéry. Ani pene rembiapo vai teĩ pene nhe'ẽ-rupi.

¹¹ Upe myamyri kwéry-rehe ja'e "Ovy'a voi Nhandejáry nhe'ẽ mombe'uhatygwe. Ohasa asy jepe omombe'u joty inhe'ẽ. Ogwerovia kwaa araka'e Nhandejáry-pe" ja'e hese. Pene mandu'a kena Jó amyri-rehe. Ha'e ojerovia voi va'ekwe Nhandejáry-rehe. Ohasa asy asy jepe, heko pyatã joty oiko-vy. Ojerovia tee joty va'ekwe Nhandejáry-rehe pono inhe'ẽ-gwi ojere gwembaliapo vairã apo-vy. Pene mandu'a kena. Oiporiahuvareko joty ave Jó-pe Nhandejáry. Upéi ombopyahupa jevy íxupe imba'e retave hagwã. Upéixa voi Nhandejáry iporã porã voi nhande-vy. Oiporiahuvareko va'e Nhandejáry. †

¹² Pejeapysaka porã kena xe re'yi kwéry. Ani ereiporu ambue va'e réry erembojerovia uka hagwã ne renduha-pe ne nhe'ẽ-rehe. Ani ereiporu yváy, yvy réry ave ne renduha kwéry ogwerovia hagwã ne nhe'ẽ. "Ajapota" ere ramo, ejapo katu. Nderejaposéi ramo "Ndajapo

mo'ái" ere katu. Ani nde apu rei teĩ. Anhetegwa mate pemombe'u katu. Upéixa nde reko pyatã ramo ne nhe'ẽ rei jepe ogwerovia arã ne renduha. Ha nane mbohása asy va'erã Nhandejáry. ††

¹³ Pehása asy ramo pemondo pene nhe'ẽ Nhandejáry-pe. Pevy'a ramo, peporahéi katu Nhandejáry-pe pemboete-vy.

¹⁴ Nde rasy ramo, erehenói uka katu Hesu reroviaha rerekwa-pe ou hagwã nde rexa. Ou rire, ojerure va'erã Nhandejáry-pe ne mbogwera hagwã. Omoĩ arã mixĩ nhandy ne akã-rehe a-rami he'i-vy: "Nhandejáry Hesu réry-py amoĩ-ta ne akã-rehe ko nhandy" he'i arã nde-vy.

¹⁵ Upéixa he'i ramo, ombogwera va'erã hasy va'e-pe Hesu ójehe ojerovia-gwi. Hesu omopu'ã jevy va'erã íxupe. Ha oĩ ramo hembaliapo vaikwe, omboyke va'erã íxugwi oresende hagwã.

¹⁶ Upéa-gwi iporã nhande Hesu reroviaha va'e nhandemombe'u katu ojóupe jajevy hagwe "Amboasy-ma xe rembiapo vaikwe" ja'e ojóupe nhandemombe'u-vy. Nhandejáry-pe ave nhandemombe'u nhane mboasyha. Tajajerure kena nhandéjehe nhane mbogwera hagwã Nhandejáry. Opy'a ete gwive ojerure va'e-pe ohéxa uka opu'akaha Nhandejáry hembijerure ome'ẽ-vy.

¹⁷ Ymagware Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'etykwe, Elias amyri oiko va'ekwe. Nhande-rami oiko va'ekwe voi Elias. Yma va'ekwe omondo mondo onhe'ẽ Nhandejáry-pe "Anive eremongy ore-vy" he'i ojerure-vy. Ha ndokyví va'ekwe íxupe kwéry. Hembijerurekwe ojapo va'ekwe íxupe Nhandejáry. Inhe'ẽ rendu-vy omongy po'o-ma íxupe. Are-ma voi oky po'o tee-ma. Mbohapy ro'y haimete jevy ogwahẽ outro ro'y-py ohasa va'ekwe oky e'ỹ reheve.

¹⁸ Upe rire ae-ma Elias amyri ombojeupi jevy onhe'ẽ Nhandejáry-pe oky jevy hagwã-rehe. "Xe Járy" he'i "emongy jevy katu ore-vy" he'i Tupã Nhandejáry-pe ojerure-vy. Inhe'ẽ ohendu-gwi Nhandejáry omongy jevy íxupe kwéry. Oky porã jevy-ma íxupe kwéry. Henhói porã jevy-ma va'ekwe temitygwe. Elias amyri rekokwe-rami peiko katu. Pende py'a ete gwive pembojeupi pene nhe'ẽ Nhandejáry-pe pene mbaraete-vy. Perovia íxupe pene rembijerure ra'arõ-vy.

¹⁹ Xe re'yi kwéry, Hesu reroviaha va'e, oĩ para'e pene pa'ũ-my Nhandejáry rape porã-gwi ojere jere va'e. Penhemonhe'ẽ katu íxupe kwéry ogwerova hagwã gwekoha onhembohekoha porã jevy hagwã.

²⁰ Pene mandu'a kena Nhandejáry rape-gwi ojere va'e-rehe. Jarojevuy ramo íxupe hekoha porã hagwã-rupi jevy oiko hagwã, oheja hagwã gweko vaikwe oiko porã jevy hagwã Nhandejáry ndive, nharesende íxupe. Nhandejáry nomondói va'erã íxupe ohasa asy hagwã-py. Omboyke va'erã íxugwi hembaliapo vaikwe. Heta heta hembaliapo vaikwe jepe omboykepa joty va'erã íxugwi.

† 5:11 Jó 1.21-22; 2.10; 42.10,12; Sl 103.8

†† 5:12 Mt 5.34-37

1 PEDRO

primeira epístola de Pedro

Pedro omondo kwatia nhe'ë Hesu Cristo reroviaha kwéry táva ambue mbue-py oyvy e'ÿ-py oiko va'e pegwarã

1 Xe Pedro Hesu Cristo remimondo va'e. Amondo uka-ta kwatia-rehe xe nhe'ë peë-my gwarã. Peë Nhandejáry reroviaha kwéry pende yvy e'ÿ-py peho peiko-vy araka'e. Penhemosarambipa araka'e peho-vy pene retã-gwi. Nhandejáry reroviaha e'ÿ va'e pa'ũ-rupi táva ambue mbue-rupi peiko va'e. Peë Ponto yvy-py peiko va'e, Galácia yvy-py peiko va'e ave, peë Capadócia yvy-py peiko va'e ave, Ásia yvy-py peiko va'e ave, yvy ambue Bitínia-py peiko va'e pegwarã ahai-ta.

² Nhandejáry pende poravo va'ekwe ojéupe gwarã. Yma va'ekwe "Upéa xe rembiporavorã" he'i va'ekwe pende-rehe kwéry Nhandejáry, Nhande Ru. Gwe'yirã voi pende poravo va'ekwe hekoha-rami peiko hagwã. Nhe'ë Marangatu tee va'e omopotĩmba-ma peteĩ teĩ va'e pende py'a Hesu Cristo remimbota pejapo meme hagwã Hesu omanoha-rupi pene resende hagwã.

Tapende rovasa katu pende rexakwaa porãve rãve rei hagwã Nhandejáry. Tapene mbopy'agwapy tee katu pende rovasa-vy.

Nhande rekove pyahurã ome'ë-ma nhande-vy nhande poriahuvereko-gwi Nhandejáry

³ Tanhamboete katu Nhandejáry-pe "Nde tuvixa" taja'e Hesu Cristo Ru-pe nhamboete-vy. Nhande poriahuvereko eterei Nhandejáry. Nhande rekove pyahurã ome'ë-ma nhande-vy nhande poriahuvereko-gwi. Ha'e omopu'ã jevy-ma va'ekwe Hesu Cristo-pe. Omano tee rire omoingove jevy joty va'ekwe íxupe. Upéa-gwi nhande rekove pyahu teerã-rehe nhaha'arõ jaiko-vy íxupe. "Oikove jevy-ma Nhandejáry Hesu Cristo. Upéa-gwi aikwaa-ma ou jevy-ta xe reraha hagwã, opa e'ÿ reheve aiko hagwã hendive" ja'e voi Hesu Cristo ra'arõ arõ jaiko-vy. ⁴ Ha Nhandejáry katu "Anhongatu-ma peë-my gwarã yváy-py", he'i voi va'ekwe nhande-vy. Upéixa-gwi nhaha'arõ arõ joty jaiko-vy íxupe. Opa e'ÿ va'erã onhembyai e'ÿ va'erã onhehundi e'ÿ va'erã upe va'e onhongatu-ma va'ekwe Nhandejáry nhande-vy gwarã. ⁵ Mba'e vai-gwi onhangareko meme nhande-rehe Nhandejáry. Hese pejerovia tee-gwi opu'akaha-rupi onhangareko pende-rehe oiko-vy. Pende py'a potĩ tee hagwã pende rekove-rehe onhangareko. Hesu Cristo ogwejy jevy tee ha'óra ohexa uka-ta entéro va'e-pe

pene nhangareko porã memeha pende py'a potĩ teeha ohexa uka-vy.

⁶ Upéa-rehe peë pevy'a voi katu. Pehasa asy ramo jepe, sapy'a penhemboasy ramo jepe, tapevy'a joty kuri. Penhemboasy óra ohasa va'erã. Hi'are e'ÿ va'e, ko yvy rupigwa mate peë-my pene mbohasa asy arã.

⁷ Nhandejáry oipota pejerovia tee ójehe, ojekwaa hagwã pende rekoha-rehe pejerovia teeha hese. Upéa-gwi pehasa asy peiko-vy. Oĩ ouro hepy va'e. Imokanhymba reipyrã ramo jepe, nhamoĩ joty íxupe tata-py itantea-vy. Nhambohyku ojekwaa hagwã ouro ra'angakwe ouro tee-gwi. †

Upéixa voi peë kwéry. Tuvixa mba'eve Nhandejáry-pe peë kwéry ouro-gwi, hese pejerovia-gwi. Aipo ramo ouro nhatantea va'e vérami pehasa asy ojekwaa porãve hagwã pende-rehe pejerovia teeha. Upéixa ramo Hesu Cristo ojehexa uka jevy hagwã óra-py pene mboete va'erã. "Xe-rehe ojerovia tee va'e. Ohasa asy jepe va'ekwe, ojeroviave ave joty xe-rehe" he'i arã pende-rehe pene momba'egwasu-vy.

⁸ Peë katu ndapehexái vyteri Hesu Cristo-pe. Pehexa e'ÿ ramo jepe pehayhu joty voi íxupe. Ha ko'ã ndapehexái ramo jepe pejerovia tee joty ave hese. Upe va'e-rehe pevy'a voi. Peë-my peteĩ teĩ-pe yváy-gwi ou va'ekwe pende py'apy gwive pende vy'aha. Haimete nome'ëi nhamombe'u hagwã mba'eixagwa iporã pende py'a vy'aha. ⁹ Peteĩ teĩ pejerovia-ma araka'e Hesu Cristo-rehe. Upéixa-gwi omopotĩ-ma peteĩ teĩ pende py'a. Upéa-rehe pevy'a tee joty peiko-vy.

¹⁰ Yma ete myamyri Nhandejáry nhe'ë-py omombe'u va'ety kwéry omotenonde va'ekwe imombe'u-vy: "Nhandejáry pende rexakwaa rei va'erã pene resende-vy. He'yirã peiko va'erã" he'i peteĩ teĩ omombe'u-vy va'ekwe pende regegwa nhe'ë. Ha Cristo regegwa nhe'ë omohenonde-ma ave va'ekwe. "Ogwereko asy va'erã upe va'e-pe" he'i va'ekwe Cristo-rehe. "Upe heta-ma ohasa asy va'e-pe Nhandejáry omomba'egwasu ete va'erã, oiko va'erã Nhande Ruvixa ramo" he'i ave va'ekwe Cristo rekorã omohenonde-vy. Ha Cristo Nhe'ë Marangatu tee va'e ipy'apy-py oiko va'e oikwaa uka va'ekwe íxupe kwéry aipo va'e nhe'ë omohenonde hagwã imombe'u-vy.

Ha kiva'e regegwa omombe'u uka íxupe ndoikwaa ukái vyteri íxupe kwéry. Nomombe'úi voi íxupe kwéry araka'e pa oiko va'erã. Oikwaase eterei-gwi ojerure rure Nhandejáry-pe: "Xe mo'arandu katu, xe Járy. Upe

† 1:7 Rm 8.17-18; 2 Co 12.9; Tg 1.2-4; 1 Pe 4.12-13

va'e ne nhe'ë amombe'u kuri araka'e pa oiko va'erã? Araka'e pa ogwahë va'erã ne remimbou? Mba'éixa pa ogwahë va'erã? Xe ave, ahexa-ta para'e íxupe? Xe mo'arandu katu, xe Járy. Aikwaa porãseve voi íxupe" he'i peteĩ teĩ va'e Nhandejáry-pe.

¹² Ha Nhandejáry oikwaa uka va'ekwe peteĩ teĩ-pe: "Ndaha'ei va'erã nde-vy gwarã ne remimombe'ukwe" he'i íxupe. "Áygwa ndohexái va'erã upe va'e ne remimombe'ukwe" he'i íxupe. "Ne remiarirõ joapy rire mate ohexa va'erã ne remimombe'ukwe" he'i va'ekwe peteĩ teĩ-pe Nhandejáry. †

Ha peë katu, ãy peikwaa-ma. Pehendu-ma Cristo rehegwa nhe'ë. Ou-ma pende ha-py Cristo-rehe omombe'u mbe'u va'e. Nhe'ë Marangatu tee va'e, yváy-gwi ou va'e pene mo'arandu-ma. Imbaraeteha-rupi pene mbo'eháry omombe'u peë-my anhete teegwa voi Cristo rehegwa nhe'ë. Ha upe nhande-vy iporã va'e Cristo rehegwa nhe'ë-rehe oikwaaase eterei mo'ã ave yváy pygwa, Nhandejáry rembigwái kwéry.

Nhandejáry nhande pe'a-ma va'ekwe nhande py'a potĩ reheve nhane rembiapo porãve rãve hagwã jaha-vy
(1 Ts 2.10-12)

¹³ Upéa-rehe tapenhangareko reko porã katu peiko porã hagwã. Ani pemondo teĩ pende resa Hesu Cristo rekoha e'ÿ-rehe. Pejejoko katu pene kyre'ÿ hagwã Nhandejáry remimbota mate pejapo hagwã. Hesu Cristo ojehexa uka jevy hagwã óra ani pemokanhy teĩ pendejéhegwi. Nhande rovasa-vy voi ou va'erã ha'e. Upéa-rehe tapene mandu'a meme katu Nhandejáry nhe'ë-rupi peiko hagwã. ¹⁴ Mitã inharandu porã gwu nhe'ë ohendu va'e-rami peë ave pehendu katu Nhandejáry nhe'ë. Anive pejapose va'e rei pejapo teĩ. Anive pene arandu e'ÿ reheve, inhe'ë rendu e'ÿ reheve rei pejapo teĩ pene rembiapose rei va'e.

¹⁵ Nhandejáry katu hembiaapo vai e'ÿ va'e voi. Imarangatu tee va'e. Hembiaapo marangatu tee-ma voi oiko-vy. Pende pe'a-ma araka'e pejerovia hagwã ójehe. Upéixa-gwi ha'e-rami voi ave katu tapeiko kena pende py'a potĩ reheve pene rembiapo porã meme hagwã hendive. ¹⁶ Upéa-rehe Nhandejáry nhe'ë kwatia-rehe oĩ va'e he'i:

"Xe-ma xe reko marangatu tee va'e ko xe. Upéixa-gwi peë ave pende reko marangatu reheve tapeiko kena" †† he'i Nhandejáry kwatia nhe'ë.

¹⁷ "Xe Ru" peje ra'e íxupe pene nhe'ë pembojeupi ramo. Xáke, nhande kwaa voi va'e ha'e. Ndohejáí reíry hembiaapo ku'a ku'a va'e. Ndaha'ei oa'e e'ÿha-rehe anho ojapo va'e Nhande Ru yváy pygwa. Ombojoavy e'ÿ va'e voi ha'e. Peteĩ teĩ nhande reko johu kwaa. Upéa-rehe nhane monhe'ë va'erã. Upe rire nhande reko hagwe-rehe omombe'u va'erã nhande-vy nhande rekorã. Upéixa-gwi ko yvy-rupi peikoha vapy peve ani pehasa teĩ inhe'ë.

¹⁸ Peikwaa voi pende rekohakwe kwéry. Nhane ramoigwasu amyri gwekohakwe rei oheja nhande-vy. Ha Nhandejáry nhande pe'a upéa tekoha-gwi nhande

repy gwe'yirã ramo jaiko hagwã. Peë katu, pene mandu'a porã kena mbava'e po ome'ë nhande repy-vy. Ko yvy pygwa hepy va'e nome'ëi. Nome'ëi prata. Nome'ëi ave ouro nhande repy-vy. Upe va'e opa va'erã. Iporãve va'e ome'ë. ¹⁹ Pende repy-vy Cristo omano va'ekwe. Pende rekove-rehe gwugwy-rupi omano va'ekwe pende repy-vy.

Yma va'ekwe nhande ru amyri kwéry oiporavo ovexa ra'y iporãite va'e imarã e'ÿ va'e ojuka hagwã Nhandejáry-pe ijáry rembiapo vaikwe repy-vy. Upe ovexa ra'y-rami ave Cristo omano va'ekwe. Imarã e'ÿ va'e voi Cristo nhande-rehe ha-py omano va'ekwe.

²⁰ Ha yma ete ko yvy nomoingói vyteri jave Nhandejáry oikwaa-ma va'ekwe Cristo omano-ma hagwã. Oiporavo va'ekwe íxupe ijuka uka hagwã. Ha upe rire katu, oiko are-ma rire ko yvy, haimete jevy ko yvy opa jevy hagwã óra, ogwahë-ma va'ekwe ou-vy Cristo. Ou-ma va'ekwe nhande rayhu nhande rovasa hagwã. ‡

²¹ Cristo-rehe jajerovia-gwi jajerovia ave Tupã Nhandejáry-rehe. Omano va'ekwe pa'ũ-gwi ha'e omoingove jevy va'ekwe Cristo-pe. Omomba'egwasu ete ave íxupe. Upéixa-gwi jajerovia Tupã Nhandejáry-rehe nhaha'arõ ave Cristo-pe nhande rovasa tee hagwã.

²² Perovia-ma araka'e nhe'ë anhete va'e. Nhandejáry nhe'ë-pyma peiko-ma pene mopoti tee-ma. Upéixa-gwi tapehayhu kena Cristo roviaha kwéry-pe. Pende py'a gwive tapejohayhu rei katu pejogwerovy'a-vy.

²³ Mitã oiko ramo tuvy, isy-pe ko yvy arigwa-pe, túvy-rami, isy-rami voi oiko íxupe. Upéixa ave Nhandejáry nhane mbopy'apyahu ramo jaiko-ma íxupe ta'ýry ramo, tajýry ramo ave. Nhande Ru yváy pygwa opa e'ÿ va'e. Inhe'ë opa e'ÿ va'e-rupi pene mbopy'apyahu pende rekove pyahu reheve peiko-ma hagwã opa e'ÿ reheve. ²⁴ Upéa-rehe inhe'ë kwatia-rehe oĩ va'e he'i:

"Kente kwéry kapi'i ramigwa voi. Hemimomba'egwasu yvoty ramigwa. Kapi'i ipirupa. Yvoty ipoty kúi-ma. Upéixa ave kente kwéry, hemimomba'egwasu gwive yvoty okúi va'e pirukwe-rami voi. Ndahi'aréi va'erã.

²⁵ Ha Nhandejáry nhe'ë katu opa e'ÿ va'e voi" †† he'i Nhandejáry nhe'ë kwatia-rehe oĩ va'e.

Ha peë katu pehendu-ma upe nhe'ë. Omombe'u-ma peë-my Cristo rehegwa nhe'ë.

Itagwasu óga pytahoha-rami oiko Hesu Cristo gwe'ÿi kwéry-pe imombaraete hagwã

2 Upéa-rehe tapejejoko katu opamba'e ivai va'e-gwi. Anive pende py'a vai pende a'e e'ÿ-vy ojéhe. Pejohayhu katu. Anive ave peporombotavy. Anhetegwa tee va'e mate pemombe'u va'erã. Anive ave pende juru mymýi rei ojéhe. Anive ave peipotapa rei teĩ. Ne mba'e erereko va'e-rehe anho katu evy'a. Anive ave penhe'ë vai ojéhe. Opa mba'e ivai va'e-gwi tapejoko kena.

² Pejohu porã nipo ra'e Nhandejáry py'a porãha. Pende poriahuvereko meme-gwi pejohu porã-ma ra'e. Aipo ramo pene kyre'ÿ katu peikwaa porãve rãve hagwã hesegwa nhe'ë. Mitã ikambuhéi va'e-rami peë ave

† 1:12 Mt 13.17; Lc 10.23-24 †† 1:16 Lv 11.44-45; 19.2

‡ 1:20 Hb 9.12-14 †† 1:25 Is 40.6-9; Tg 1.11

peheka heka katu pene arandurã. Kamby porã tee-rehe okakwaa mitã. Peẽ ave Nhandejáry nhe'ẽ pehendu porã ramo pene arandu porãve ráve va'erã pende rekoha porã reheve peiko hagwã. †

Penhemoagwĩ katu Hesu Cristo-gwi. Ha'e pene moin-gove va'e. Pene moĩse pa'i ramo nde py'a potĩ marangatu reheve ereme'ẽ meme hagwã íxupe hemimbota imboete-vy. Yma gware pa'i reko-rupi ndereikói va'erã. Ijukapyre hemime'ẽgwe rekovia, nde reko porã teeha reheve enheme'ẽ katu íxupe imboete-vy. Penhemoagwĩ katu Hesu Cristo-gwi pembovy'a hagwã Nhandejáry-pe imboete-vy. Heta oĩ íxupe omboete e'ỹ va'e. "Ijapu" he'i mo'ã hese. Nhandejáry ae oiporavo va'ekwe íxupe omomba'egwasu tee hagwã. Pejogweroaty ramo hese pene mombaraete tee va'erã peiko porã hagwã.

Nhane mandu'a óga itagwigwa-rehe. Itagwasu omopu'ã óga pytahoha-ramo. Opa hagwã ete-ma hi'ári omoĩ mixive va'e ita. Upéixa ave Nhandejáry re'yi. Itagwasu óga pytahoha-rami oiko Hesu Cristo gwe'yi kwéry-pe imombaraete hagwã. Penhemoagwĩ katu Hesu Cristo-gwi pene mombaraete hagwã.

⁶Upéa-rehe Nhandejáry nhe'ẽ kwatia-rehe oĩ va'e he'i Hesu Cristo-rehe:

"Xe re'yi kwéry ruvirã ambou-ta tetã Sião-py" he'i. "Itagwasu-rami, óga jepytahoha-rami imba'egwasu ete-ta. Ha'e katu aiporavo va'ekwe íxupe. Xe rakate'ỹ hese. Upe xe rembiporavo-rehe ojerovia va'e nonhemotĩry va'erã." ††

he'i Nhandejáry nhe'ẽ kwatia-rehe oĩ va'e.

⁷Ha peẽ katu pejerovia-ma araka'e Hesu Cristo-rehe. Pehayhu-ma araka'e íxupe. Pejohu porã tee íxupe. Oĩ jepe kente kwéry hese ndojeroviái va'e. Upe va'e-rehe Nhandejáry nhe'ẽ kwatia-rehe oĩ va'e he'i ave:

"Ndovaléi upe ita, he'i óga omopu'ã va'e imboyke-vy. Ha ojohu vai jepe, upe ita óga pytahoha ramo oiporu. Óga pytahoha voi upe ita". ‡

he'i Nhandejáry nhe'ẽ kwatia-rehe oĩ va'e.

⁸"Ndovaléi voi pe ita he'i va'e onhepysanga hese.

Oporoity va'e upe va'e ita" ††

he'i ave Nhandejáry nhe'ẽ kwatia-rehe oĩ va'e. Upéixa voi Hesu Cristo oiko va'erã kente kwéry-pe. Onhe'ẽ renduse e'ỹ va'e-pe oity uka-ta ogwereco asy-ta. Tenonde-rupi Nhandejáry hekorã oikwaa va'ekwe-rami, ha'e kwéry nahi'arandu porãiry ãy okwa-vy.

⁹Peẽ ae katu Nhandejáry re'yi tee ramo peiko-ma. Ha'e pende pe'a-ma va'ekwe ojéupe gwarã. Ondive gwarã voi pende pe'a-ma pende py'a potĩ reheve peiko hagwã. Ha'e mburuvixagwasu tee yváy-py ha pende pe'a-ma pende rereko hagwã pa'i heko marangatu va'e ramo. Upéixa peiko heko porã teeha rehgwa nhe'ẽ pemosarambi rambi hagwã, íxupe pemboete meme hagwã. Yma va'ekwe pytũ-rupi oiko va'e-rami rei peiko va'ekwe. Ndapeikwaái va'ekwe mba'eve Nhandejáry-rehe. Ha'e ae pene mo'arandu-ma ójehe pene mbojerovia uka hagwã. Ko'ánga hesakã va'e-

rupima peiko-ma pemombe'u mbe'u hagwã mba'éixa Nhandejáry ojapo porã meme peẽ-my. †††¹⁰Yma va'ekwe ndapeikói Nhandejáry re'yi ramo. Ko'ánga katu he'yi ramo-ma peiko. Yma va'ekwe ndapeikwaái Nhandejáry pende poriahuverekoseha. Ko'ánga ae peikwaa-ma. Pende poriahuvereko voi-ma peiko-ma hagwã he'yi ramo. †††

Tupã Nhandejáry-rehe pejerovia-gwi pehendu katu mburuvixa ko yvy pygwa nhe'ẽ ave

¹¹Xe re'yi kwéry pene mandu'a kena kóa-rehe: Yvy akéno-py oiko va'e-rami jaiko ko yvy pype. Nhandejáry re'yi tee-gwi jaiko a-py sapy'a rei va'e-rami. Upéa-rehe anive pejapo pene rembiapose rei. Upéa nhamoĩ ramo nhane renonderã-py nhande py'a-py onhondive onhorairõseha-rami voi jaiko. Anive katu pemondo teĩ pende resa pene mbojejavy ukase va'e-rehe rei. Nhandejáry remimbota-rehe mate pene mandu'a pejapo hagwã. ¹²Nhandejáry reroviaha e'ỹ va'e pa'ũ-my peime-ma. Ha'e kwéry onhe'ẽ vai vai para'e pende-rehe. Upe jave jepe tapeiko porã meme katu. Upéixa ramo pende-rehe ha-py pende rexaha kwéry omomba'egwasu va'erã Nhandejáry-pe upe ou jevyha áry-py. †††

¹³Nhandejáry-rehe pejerovia-gwi pehendu katu mburuvixa ko yvy pygwa nhe'ẽ ave ipogwy-py peiko hagwã. Upéixa ramo pende reko porã-rehe pemboete arã Nhandejáry-pe. Heta oĩ mburuvixa kwéry ko yvy pype. Mburuvixagwasu oĩ omandapa va'e ko yvy arigwa-rehe. Tapejapo katu inhe'ẽ. ¹⁴Hembiporavokwe oĩ jevy mburuvixarã mixive va'e. Tapejapo ave inhe'ẽ. Tetã tetã-my ombou uka íxupe kwéry oikwaa uka hagwã upe pygwa rembiapo-rehe. Hemiapo vai va'e-pe katu ombohasa asy va'erã. Hemiapo porã va'e-pe ogwereco porã va'erã. Mburuvixagwasu nhe'ẽ-py ou va'ekwe. Pejapo katu inhe'ẽ.

¹⁵Nhandejáry oipota pene rembiapo porã meme. Upéixa ramo inhe'ẽ-rupi ndoikoséi va'e kwéry ndojohúí arã pende-rehe onhe'ẽ rei hagwã.

¹⁶Peẽ katu peteĩ teĩ ndejehénte eremba'apo va'e. Upéixa jepe tapeiko porã katu. Ani pejapo vai teĩ. Tapen-heme'ẽ Nhandejáry rembigwairã ae.

¹⁷Peteixa pereko enterove-pe pemboete-vy. Hesu Cristo reroviaha-pe pehayhu katu. Nhandejáry-pe inhe'ẽ pejapo katu pemboete-vy. Mburuvixagwasu yvy pygwa va'e-pe pemboete ave. ⁵

Cristo rekoha eiporu katu

(Lc 6.22-23; Hb 12.2-3; 1 Pe 3.14)

¹⁸Peẽ tembigwái ramo peiko va'e tapeiko katu pene mba'ejáry nhe'ẽ-rupi. Tapemboete katu íxupe. Peteixa tapereko pene mba'ejáry. Oĩ pene mba'ejáry hekoha porãve va'e, heko kirirĩ reheve pende rereko va'e. Oĩ ave pene mba'ejáry pende rereko asy va'e. Peteixa katu tapereko íxupe kwéry. Pemba'apo porã meme

† 2:2-5 Sl 34.8 †† 2:6 Is 28.16 ‡ 2:7 Sl 118.22 †† 2:8 Is 8.14-15

†† 2:9 Êx 19.5-6; Dt 7.6; 14.2; Ap 1.6; 5.10 ††† 2:10 Os 1.10; 2.23; Rm 9.25 ††† 2:12 1 Ts 5.15 § 2:17 Rm 13.1-7; Tt 3.1; Hb 13.17

katu íxupe. ¹⁹ Nhande mbohasa asy ramo jepe nhande mba'ejáry tanhamba'apo porã joty katu íxupe. Taja'e katu "Nhandejáry xe kwaa porã-ma. Íxupe amboete hagwã amba'apo porã-ta xe járy-pe" taja'e katu nhande mba'apo-vy. Upéixa jajapo ramo Nhandejáry nhande rexakwaa rei va'erã, nhande rembiapo porã-rehe nhande rovasa va'erã. ²⁰ Ne rembiapo vai ramo ae nde járy-pe, ne rembiapo vai-rehe ne nupã va'erã nde rereko asy ave arã. "Xe rereko asy ramo jepe xe nupã ramo jepe xe ndajehepyí joty íxugwi. Kirírí-vy areko íxupe. Upéa-rehe xe py'a porã" ani upéixa erenhembotavy teĩ. Ne rembiapo vai-rehe voi ne nupã kuri. Ne'írã voi nde py'a porã. Ne rembiapo vai eterei voi ereiko-vy. Iporãve ne rembiapo porã meme íxupe. Upéixa ereiko porã porã ramo jepe ne nupã ramo, nde rereko asy ramo, erovy'a joty. Ani erejehepy teĩ. Ekirírí katu íxugwi. Upéixa ereiko porã ramo erembovy'a va'erã Nhandejáry-pe. Ha'e nde rovasa joty va'erã nde rexakwaa rei-vy.

²¹ Pende rekoha porã hagwã pende pe'a va'ekwe gwe'yirã Nhandejáry. Cristo ave ohasa asy va'ekwe peẽ kwéry-rehe ha-py. Upe va'e-rehe ohexa uka peẽ-my mba'eixa pa peiko hagwã pehasa asy jave. Ha'e ohasa asy ramo jepe ndojehepyíry joty va'ekwe. Ha'e oiko hagwe-rami ave tapeiko katu.

²² Ndojehavýi voi va'ekwe Cristo. Ijapu e'ý va'e voi ha'e. Oporombotavy e'ý va'e voi Cristo. Upéixa oiko teĩ va'ekwe ha ombohasa asy joty va'ekwe íxupe. ^{†23} Onhe'ẽ vai vai ramo jepe va'ekwe hese hekoha porã-gwi ha'e nonhe'ẽ vaíry joty va'ekwe. Ogwereko asy ramo jepe va'ekwe íxupe "Ajehepy arã" nde'íry joty ombohasa asyhare-rehe. Nhandejáry po-py onhemóĩ "Nhandejáry nhande kwaa porã va'e. Nhande reko johu kwaa va'e. Aha'arõ ha'e xe repy hagwã" he'i Cristo ójehe.

²⁴ Okurusugwasu-rehe omano ramo va'ekwe Cristo ogweraha-ma ójehe nhande rembiapo vai. Nhande reko vaikwe-gwi nhande mopotĩ hagwã ha'e omano. Upéa ojapo va'ekwe omano va'ekwe vérami ndajajehavývéma jaiko hagwã. Nhandejáry omoingove jevy va'ekwe vérami nhande kwéry jaiko hagwã nhande py'a potĩ reheve. Ha'e ojekutu va'ekwe nhande mbogwera hagwã.

²⁵ Peẽ peiko va'ekwe ovexa okanhy va'e-rami, pende raperã okanhy pendéhegwi va'e-rami. Nhandejáry ae ovexa rerekwa porã-rami pende reka reka-ma va'ekwe pende reru jevy hagwã oha-py. Ko'ánga peiko jevy-ma indive. Ha'e nhande py'a-rehe onhangareko va'e. Nhande rereko porãha ave ha'e. ^{††}

Omenda va'e kwéry pegwarã nhe'ẽ

(1 Co 7; Ef 5.22-25; Cl 3.18-19)

3 Upéixa ave tembireko kwéry tapeiko katu peteĩ teĩ pene ména nhe'ẽ-rupi. Nhandejáry nhe'ẽ-rupi ndoikói ramo jepe, ejapo katu ne ména nhe'ẽ erembojerovia uka hagwã íxupe Nhandejáry-rehe. Nere-mombe'úi ramo jepe íxupe Nhandejáry nhe'ẽ, inhe'ẽ nohenduséi ramo jepe oikwaa va'erã nde reko porãha-rehe nde-rehe. Ojeroviase ave va'erã ha'e ave Nhande-

járy-rehe. ² "Xe rembireko heko porã voi va'e. Nhandejáry-rehe ojerovia-magwi nipo ogwereco-ma gwekoha porã ra'e" he'i arã nde-rehe nde reko kwaa-vy. "Xe aroviase ave Nhandejáry-pe" he'i va'erã ohexa kwaa-gwi nde rekoha porã-rehe.

³ Ha peẽ katu kunha kwéry, niporã pejehexa uka porã rei pene nhemondeha-rehe pejekyvu porã-rehe rei, pende ao hepyve va'e-rehe rei, pende po'y porã-rehe rei ave niporã pejehexa uka porã rei upéixa.

⁴ Iporãve pende py'apy porãha pehexa uka. Pende reko kirírí-rehe pende py'agwapy reheve pehexa uka pende rekoha porã teeha opa e'ý va'e. Nhandejáry-pe upéa ovale voi. ⁵ Yma gware kunhagwe amyrí ipy'a potĩ va'e kwéry upéixa oiko va'ekwe. Nhandejáry-rehe ojerovia-gwi oiko va'ekwe oména nhe'ẽ-rupi. ⁶ Upéixa voi Sara amyrí ojapo Abraão amyrí nhe'ẽ. "Xe járy xe rerekoha" he'i oména-pe. Ipogwy-py voi oiko va'ekwe. Sara amyrí rekokwe-rami ãy pende reko porã katu. "Osy rekokwe-rami hekoha porã" he'i arã pende-rehe Sara membyre-rami voi peiko-gwi. Tapene rembiapo porã meme katu. Pende kyhyje e'ý reheve tapende reko porã. Pende kyhyje e'ý reheve pene ména nhe'ẽ tapejapo Nhandejáry-pe pemboete-vy. [‡]

⁷ Peẽ katu kwimba'e kwéry, peteĩ teĩ pereco porã katu pene rembireko-pe. Kunha ko ikangyve kwimba'e-gwi. Ani pereco asy teĩ pene rembireko kwéry-pe. Peteĩ teĩ pemboete katu pene rembireko-pe. Nda'ha'úi kwimba'e-pe anho ome'ẽ va'erã hekoverã Nhandejáry. Kunha pegwarã ave ome'ẽ hekoverã. Upéa-rehe nde sy eremboeteha-rami, terereko katu ne rembireko-pe Nhandejáry ojeapysaka hagwã ne nhe'ẽ-rehe. Upéixa ramo nerembojeupi reíry arã ne nhe'ẽ íxupe.

Jajoporiahuvereko rei katu jajohayhu porã-vy

(Rm 12.16-21; Fp 1.27-30; 1 Ts 5.14-15; 1 Pe 2.12)

⁸ Xe ha'e-ta ave enterove-pe tapereko katu peteĩ py'a onhondive. Pejoporiahuvereko rei katu pejohayhu porã-vy. Outro kwéry-pe tapemboeteve katu pende-jéhegwi. ⁹ Ojapo vai ramo jepe nde-vy ani erembojová teĩ íxupe. Onhe'ẽ vai ramo nde-vy ani ave erembojová íxupe. Tapembojeupi katu Nhandejáry-pe pene nhe'ẽ ohovasa porã hagwã upe va'e-pe. Upéixa erejapo hagwã Nhandejáry pende pe'a-ma gwe'yirã ramo. Upéixa erejapo ramo ha'e nde rovasa porã va'erã.

¹⁰ Upe va'e rehegwa oĩ Davi amyrí porahéi-py kwatia-rehe oĩ va'e:

"Ko yvy-rehe ereiko jave nde reko porã reheve erevy'ase para'e ereiko-vy. Aipo ramo kóixa ae eiko: Ejoko ne nhe'ẽ hatã. Eipe'a ndejéhegwi ne nhe'ẽ vaiha. Ani teĩ ne nhe'ẽ rei rei ereiko-vy. Ani ave nde apu rei rei teĩ. ¹¹ Ejoko ave ndejéhegwi ne rembiapo vaiseha. Ne rembiapo porãra ae katu ejapo. Nde py'agwapy porã reheve eiko nde rapixa kwéry ndive. ¹² Nhandejáry ko orepara ipy'a porã va'e-rehe. Ojúepe ojerure ramo ohendu arã inhe'ẽ. Ipy'a vai va'e ae ombojeupi ramo onhe'ẽ Nhandejáry-pe nohendúi va'e-rami arã inhe'ẽ" ^{††} he'i Nhandejáry nhe'ẽ oĩ va'e.

† 2:22 Is 53.9; 2 Co 5.21 †† 2:25 Is 53.5-6

‡ 3:6 Gn 18.12 †† 3:12 Sl 34.12-16

¹³ Tapeiko porã katu. Peiko porã meme ramo ndaipóri arã para'e pene mbohasa asyse va'erã. ¹⁴ Ha sapy'a pende reko porãha-gwi pene mbohasa asy ramo, Nhandejáry pene mbovy'a jevy joty va'erã. Ani joty pende kyhyje avave-gwi. Pene mbohasa asyse ramo jepe ani joty pejepy'apy teĩ pendéjehe.

¹⁵ Penhembojáry katu Cristo-rehe, pende py'a gwive pejerovia tee katu hese. Peime meme katu pende jeroviaha-rehe pemombe'u hagwã: "Ma'erã-gwi erejerovia Cristo-rehe?" he'i va'e oporandu ramo nde-vy nde rapixa, nde reko kirirĩ reheve emombe'u porã íxupe. ¹⁶ Mbegwe katu porã emombe'u íxupe imboete-vy. Nde py'a porã reheve emombe'u íxupe. Nde py'a potĩ-gwi ojekwaa arã nde-rehe nde rekoha porã. Cristo-rehe pejerovia-gwi peiko porã meme ramo onhemotĩ arã pendéhegwi pende-rehe onhe'ẽ vai vai rei va'ekwe.

¹⁷ Oĩ hembiaipo vaikwe-rehe ohasa asy va'erã. Oĩ ave hembiaipo porãgwe-rehe ohasa asy ave va'erã. Peẽ katu Nhandejáry remimbota ramo pehasa asy hagwã iporãve pene rembiapo porãgwe-rehe mate pehasa asy.

¹⁸ Cristo ave ohasa asy va'ekwe. Hembiaipo apo porã jepe ohasa asy joty va'ekwe. Nhane rembiapo vai-rehe nhande repy eterei-gwi omano tee va'ekwe. Opy'a potĩ reheve gwĩ ipy'a ky'a va'e-rehe ojejuka uka va'ekwe. Nhande reraha hagwã Nhandejáry ha-py upéixa ha'e oiko nhande-rehe va'ekwe. Omano rire opu'ã jevy ohovy. Gwekove marangatu-rupi onhemoingove jevy va'ekwe. ¹⁹ Preso oĩ va'e-rami va'e-py ogwahẽ oho-vy va'ekwe omano va'ekwe nhe'ẽgwe rendaty-py ojéhegwa nhe'ẽ omombe'u ogwahẽ oho-vy. ²⁰ Ha'e kwéry omano e'ỹ mbovye ndoikói va'ekwe Nhandejáry nhe'ẽ-rupi. Yma va'ekwe Noé amyri ojapo jave va'ekwe okanoagwasu omombe'u íxupe kwéry Nhandejáry nhe'ẽ. Ha nohenduséiry voi hikwái. Hi'are voi Noé amyri ojapopa hagwã okanoagwasu. Ha Nhandejáry oha'arõ arõ joty inhe'ẽ nohenduséi va'e kwéry-pe. Nohenduséiry ramo jepe inhe'ẽ, nohundi pya'éiry joty íxupe kwéry. Oito mate oike va'ekwe kanoagwasu-py nonhehundíry. Kanoagwasu-py oikepa-ma va'ekwe Nhandejáry onhangareko joty hese. Y-gwi ogwerore-sende va'ekwe heraha-vy íxupe. ²¹ Onheresende rei va'ekwe Noé amyri Nhandejáry nhe'ẽ reroviaha-gwi. Nhane mongarai hagwã-rehe upéa omombe'u-ma nhande-vy. Nhane apymĩ y-py nhane mongarai-vy. Ndaha'éiry nhane mbojahu-vy. Ndoipe'áiry nhande ky'akwe nhandéhegwi. Nhane momandu'a mate Hesu Cristo-rehe nhane mongarai-vy. Hese jajerovia-gwi nhandemongarai uka jahexa uka hagwã nhande py'a omopotĩ-ma nhane resende-vy Nhandejáry. Oikove jevy-ma Hesu Cristo. Upéi omano va'ekwe pa'ũ-gwi Cristo omopu'ã jevy va'ekwe. ²² Upe rire ojeupi jevy oho-vy yváy-py. Nhandejáry akatúa-koty oĩ. Ipu'aka entéro va'e-rehe. Ipu'aka va'e gwive oiko ipogwy-py. Nhandejáry rembigwái kwéry oiko ipogwy-py. Entéro

† 3:15 Is 8.12-13; Mt 5.10 †† 3:18 Rm 5.6-8; 2 Co 5.19-21 ‡ 3:20 Gn 6.1-7.24

mburuvixa jahexa e'ỹ va'e gwive, ndoikoséi mo'ã va'e gwive, oiko joty ipogwy-py.

Penhemoirũ katu Cristo-rehe pejevayse hagwe pehejapa hagwã (Ef 4.17-32; Cl 3.1-11)

⁴ Pene mandu'a kena Cristo-rehe. Yvy-rupi oiko jave ombohasa asy ranhe va'ekwe íxupe imoingovy upe rire ojuka uka hagwã. Upéixa ramo peẽ ave tapenhembopy'agwasu kena pehasa asy hagwã. "Ipy'a porã reheve Cristo ohasa asy va'ekwe" tapeje katu. "Xe ave ahasa asy va'erã. Upe ramo ha'e-rami xe py'a porã reheve aikose." Aipo-rami katu tapeje pendéjeupe. Jahasa asy rire ndajajevysevéri-ma Cristo nhamoirũ teese-gwi. ² Upéa-gwi ãy peve anive pejapo pejapose rei va'e. Nhandejáry remimbota ae mate tapejapo.

³ Yma araka'e pene rembiapo vai meme araka'e Nhandejáry-rehe ojerovia e'ỹ va'e-rami. Teko rei-rupi peiko araka'e mba'e vai-pe pehayhu araka'e peiko-vy. Karugwasu-py, oka'u hagwã renda-py ave peho meme araka'e. Peka'u rei araka'e peiko-vy. Pende rekoha vai eterei-gwi Tupã Nhandejáry e'ỹ rei-pe pemboete meme peiko-vy ave araka'e. ⁴ Ha ãy katu peẽ nipo napemoirúvéi-ma ra'e upéixa oiko va'e-pe. Pene irüvykwe ojohu vaipa-ma pende reko pyahu ra'e. Ndaipy'a horyvéi-ma voi ra'e pene ndive. Onhe'ẽ vai vai ave pende-rehe. Ndapeikovéi indive-gwi ndovy'avéi voi okwa-vy. ⁵ Ogwahẽ va'erã hi'óra onhemombe'u hagwã gwembiapokwe-rehe Nhandejáry-pe. Ha'e ojohu kwaa voi enterove rembiapokwe-rehe, oikove vyteri va'e rembiapokwe-rehe ave ojohu kwaa voi hese. Hembiaipo vai va'ekwe-pe ombohasa asy va'erã.

⁶ Upéa-rehe omano va'ekwe-pe ave omombe'u-ma Hesu Cristo rehegwa nhe'ẽ. Kente meme-gwi ojohu-ma íxupe kwéry omano hagwã. Nhandejáry ae oikove va'e. Ha'e kwéry oikove ave hagwã oikwaa ukapa-ma Hesu rehegwa nhe'ẽ íxupe kwéry. Omoingove jevy ave íxupe kwéry inhe'ẽgwe kwéry. Ha'e kwéry ave oiporu hagwã oikove va'e reko.

⁷ Ko yvy sapy'a opa-tama. Nhane arandu porã mani katu. Nhande py'agwapy reheve, nhande reko kirirĩ reheve ave nhaha'arõ katu jaiko-vy Nhandejáry-pe. Nhanhomongeta meme katu hendive. Nhamoĩ ae katu nhane renonde-py. ⁸ Ha tajajohayhu rei katu jaiko-vy. Jajohayhu porã ramo mba'eve vai ndajajohuí arã ojóehé. Nhane rembihayhu ojapo vai ramo jepe tajahayhu rei katu íxupe. ⁹ Tanhamogwahẽ porã katu jahayhu-vy nhane mbohupa-pe. Ndaikatúi nhande juru mym'yi rei hexa-vy. Nhande py'a gwive ae nhande rory arã nhane mbohupa rexa-vy.

¹⁰ Penhopytygwõ porã kena. Nhandejáry remi-moarandu peẽ kwéry pende ae ae pejapo kwaa va'e pejapo hagwã. Penhopytygwõ jepe pende ae ae joty pene rembiapo pejapo. Nhandejáry rembigwái porã va'e-rami upéixa penhopytygwõ katu peiko-vy.

¹¹ Peẽ, Nhandejáry pene moarandu-gwi pemosarambi kwaa inhe'ẽ va'e, tapemombe'u mbe'u porã katu inhe'ẽgwe. Peẽ, peporopytygwõ kwaa va'e, Nhandejáry

pene mombaete pehexa uka porã hagwã entéro va'e-pe kente pytygwõha voi peiko hagwã. Hesu Cristo nhe'ẽ-rupi nhande py'a rory ete-gwi opamba'e jajapo va'e tajajapo nhamboete ete hagwã Nhandejáry-pe. Ipu'aka tee, imomba'egwasuha ave opa e'ỹ va'e. Nhane remimboete voi. Nhandejáry tee voi ha'e. Amém. †

Ani joty nhatĩ teĩ jahasa asy ramo Cristo-rehe jajerovia-gwi

(Mt 24.9; Jo 16.1-4; Fp 1.29; 2 Ts 1.4-5; 1 Pe 3.14; 1 Jo 3.13)

¹² Ani nde kyhyje teĩ, xe rembihayhu kwéry. Nde rereko asy ramo jepe ani nde kyhyje teĩ. "Ma'erã-gwi" ndaja'ei nhandejehe. Jaiko asy ramo jepe ojekwaa joty nhande rekoha. Tata-py nhamoĩ ramo nhane mba'e ndahyku reĩry ramo, "Imbaraete voi ra'e tata-py" ja'e arã hese. Upéixa ete imbaraete ave nhande rekoha. Ani nde kyhyje teĩ.

¹³ Pehasa asy ramo jepe taperovy'a katu. Hesu Cristo ohasa asy va'ekwe. Ha'e-rami peẽ ave pehasa asy peiko-vy. Upéixa ramo ha'e ojehexa uka ramo om-ba'egwasuha peẽ ave pevy'a va'erã. Upéa-rehe ãy peve erehasa asy ramo jepe, erovy'a katu.

¹⁴ Cristo-rehe pejerovia-gwi inhe'ẽgwasu rei va'e ndo-jejokói va'erã onhe'ẽ rei-vy peẽ-my. Upéixa ramo taperovy'a joty kuri hekoha. Oĩ pende py'apy-py Nhandejáry Nhe'ẽ Marangatu tee va'e opu'akaha reheve pene mombaete pene mbovy'a hagwã.

¹⁵ Ani pene rembiapo vai teĩ pene mbohasa asy uka hagwã. Petĩ kena pene rembiapo niporã va'e pejapo hagwã. Ani peporojuka teĩ. Ani pemonda teĩ. Pende reko porã e'ỹ reheve ani ave peiko. Pejoko katu pene nhe'ẽ. Petĩ kena pehasa asy hagwã upéa pene rembiapo vaikwe-rehe.

¹⁶ Hesu-rehe pejerovia-gwi ae pene mbohasa asy ramo ani joty kuri petĩ peiko-vy. Iporãve pemomba'egwasu Nhandejáry-pe. "Hesu Cristo re'yi voi ko xe. Natĩ mo'ãi ahasa asy ramo hese ha-py" peje katu kuri Hesu-pe pemboete-vy.

¹⁷ Ogwahẽ-ma Nhandejáry áry ogwereco asy hagwã enterove-pe hembiapokwe-rehe. Onhypyrũ-ma ojohu-vy gwe'yi kwéry-rehe ranhe. Túvy-rami nhande rereko asy nhane rembiapo vai-rehe. Ndoheja reĩry nhane rembiapo vaikwe nhande-vy. ãy upéixa nhande rereko-ma. Ou va'erã hi'óra gwe'yi e'ỹ rekokwe-rehe ogwereco hagwã. Hesu rehegwa nhe'ẽ porã nohenduséi hagwe-rehe ndoheja rei mo'ãi íxupe kwéry. Ombohasa asy ete-ta voi íxupe kwéry. ¹⁸ Inhe'ẽ kwatia-rehe oĩ va'e he'i:

"Nhande reko porã ramo jepe hasy peve jahupity arã jaha-vy Nhandejáry oikoha. Ha hekoha vai va'e katu nogwahẽi arã voi oho-vy Nhandejáry oikoha-py" †† he'i Nhandejáry nhe'ẽ kwatia-rehe oĩ va'e.

¹⁹ Upéixa-gwi Nhandejáry remimbota-rupi pehasa asy ramo penheme'ẽ jevy katu íxupe peiko porã-vy. Gwemimombe'ukwe ojapo meme Nhandejáry nhane moingoha. Onhangareko porã pende-rehe ha'e oiko-

vy. Pehasa asy jave, pene rembiapo porã reheve pemondo mondo katu pende resa hese.

Cristo reroviaha kwéry rerekwa pegwarã nhe'ẽ

⁵ Xe ko aiko-ma Cristo reroviaha kwéry rerekwa ramo. Xe ahexa voi va'ekwe ohasa asy ramo Cristo. Ha'e ojehexa uka ramo omba'egwasuha, xe amoirũ jevy va'erã íxupe. Heroviaha rerekwa ramo voi aiko-ma xe. Ha ahaise ko kwatia nhe'ẽ xe rapixa kwéry-pe, Cristo reroviaha rerekwa kwéry-pe. ² Hymba kwéry rerekwa porã-rami penhangareko porã katu Cristo reroviaha kwéry-rehe. Ani perovy'a e'ỹ reheve penhangareko hese kwéry. Pende py'a porã reheve pereko íxupe kwéry. Ani ave pene rembiapo repy-rehe pemondo teĩ pende resa. Pene kyre'ỹ rei katu peipytygwõ hagwã pene reminhangareko kwéry-pe. Upéixa ramo Nhandejáry remimbota-rupi peiko va'erã. ³ Ani pema-da rei teĩ ave íxupe kwéry. Peiko porã meme katu pejapoha-rami ojapo jevy hagwã ha'e kwéry ave. ⁴ Nhande Rerekoha tee ou jevy ramo nhande rexakwaa rei-ma va'erã. Upe-ma ramo ome'ẽ-ta peẽ-my onhemomba'egwasu va'e pegwarã opa e'ỹ va'e. Upéa mate amombe'use Cristo reroviaha ruvixa kwéry-pe.

Pedro onhemonhe'ẽ Cristo reroviaha kwéry-pe

⁵ Peẽ ipyahuve va'e kwéry-pe ha'e-ta ko va'e. Nde rami, nde sy-rami pehendú pendéhegwi itujave va'e nhe'ẽ.

Ha enterovéa-pe ha'e-ta ani penhembotuvixavese teĩ. Penhopytygwõ ae arã penhembotuvixa e'ỹ-vy. Jaikwaa-ma Nhandejáry nhe'ẽ:

"Nhandejáry ombojevy va'erã onhembotuvixase va'e-pe. Ha onhemomirĩve va'e-pe ae ohexakwaa rei va'erã Nhandejáry" he'i Nhandejáry nhe'ẽ kwatia-rehe oĩ va'e.

⁶ Upéa-rehe penheme'ẽ Nhandejáry pogwy-py pene py'amirĩ reheve. Ha'e imbaraete ete nhane pytygwõ hagwã. Hi'óra-py ha'e nhane mboete uka va'erã.

⁷ Pende py'apy-py pejepy'apyse ramo pembojeupi ae pene nhe'ẽ Nhandejáry-pe. Nhane mbopy'agwapy meme voi ha'e nhane pytygwõ-vy. ⁸ Opáy va'e-rami ae katu peiko. Penhangareko porã porã katu pendéjehe. Nhande-rehe ija'e'ỹ va'e anhaygwasu nhande reity vaiseha voi. Jagwarete onhe'ẽ nhe'ẽ gwemi'urã ohaka-ha-rami voi anhaygwasu nhande reka. ⁹ Tapenhemombaraete ae katu anhaygwasu-pe pejoko hagwã pendéhegwi. Cristo-rehe pejerovia-gwi pene mbaraete katu anháy-pe. Pene mandu'a ave nhande re'yi kwéry, Cristo reroviaha kwéry-rehe. Opa ko yvy-rupi oiko va'e ha'e kwéry ave peẽ-rami ave ohasa asy.

¹⁰ Sapy'a ete mate pehasa asy va'erã. Nhandejáry ae pene moingo va'erã gweko-rupi. Ha'e nhande pe'a va'ekwe nhane moingo hagwã peteixa Cristo Hesu ndive. Opa e'ỹ reheve enterove omomba'egwasu ramo Cristo Hesu-pe peteixa nhamoĩru arã íxupe. Upe va'e-

† 4:11 Rm 12.6-8; 1 Co 12.8-10; Ef 4.7-12 †† 4:18 Pv 11.31

‡ 5:1 Mt 20.25-26; Mc 9.35; Lc 14.10-11; 18.9-14; Jo 13.12-15; Fp 2.3-8; Tg 4.6-7

rehe nhane mombaraete nhane mboheko porã ojéupe nhane mbojere e'ý-vy ojéhegwi. ¹¹ "Ha'e imburuvixag-wasu ete va'e opa e'ý peve" ja'e hese nhamoí peteíxa nhe'ě.

Pedro omboapy-ta okwatia nhe'ě

¹² Silvano xe pytygwõ ahai hagwã kuri ko kwatia. Ha'e nhande re'ýi. Ojerovia tee va'e Cristo-rehe. Ohai-ma xe nhe'ě peë-my gwarã. Ndaipukúi ko kwatia nhe'ě. An-hemonhe'ě hagwã peë-my pene kyre'ý hagwã amombe'u peë-my anhetegwa nhe'ě. Nhandejáry

nhande rexakwaa rei rehegwa amombe'u peë-my. Tapene mbaraete katu pejere e'ý-vy inhe'ě-gwi.

¹³ Babilônia tetã mygwa Cristo reroviaha kwéry on-homboaty aty va'e omondo-ta omandu'aha peë-my. Peë-rami íxupe kwéry ave Nhandejáry oipe'a va'ekwe gwe'yirã. Marcos xe ra'y-rami oiko va'e omondo-ta ave peë-my omandu'aha.

¹⁴ Peë pejotopa ramo pejohayhu-gwi pejohovaetũ katu Cristo réry-py. Hese pejerovia-gwi tapene mbopy'agwapy meme katu Nhandejáry pende rovasa-vy.

2 PEDRO

segunda epístola de Pedro

Pedro omondo jevy kwatia nhe'ë mokõiha Hesu reroviah kwéry táva ambue mbue-py oyvy e'ÿ e'ÿ-rupi okwa va'e pegwarã.

1 Xe Simão Pedro Hesu Cristo rembigwái voi, hemimondo va'e voi xe. Ahai-ta kwatia-rehe xe nhe'ë peë-my gwarã. Hesu Cristo Nhandejáry voi. Ha'e nhande resendeha voi. Ha'e gweko marangatu eterupi nhane mbopy'a potĩ-ma. Ore va'ekwe orojeroviah hese. Ha peë ave pejeroviah-ma voi ave araka'e hese. Peteĩ teĩ jajeroviah-ma hese-gwi gweko potĩ teerupi nhane mbopy'a potĩ-ma.

² Tapende rexakwaa rei katu Nhandejáry. Tapene mbopy'agwapy katu ave. Tapeikwaa porãve rãve katu Tupã Nhandejáry-pe, Nhandejáry Hesu Cristo-pe ave. Upéa-gwi pende rexakwaa porãve rãve va'erã pene mbopy'agwapy tee hagwã.

Nhande rekoha porãrã nhamono'õ no'õ va'e rehegwa nhe'ë

³ Omba'egwasuha-rupi, opy'a porã teeha-rupi nhande pe'a-ma va'ekwe Nhandejáry. Jajeroviah-ma Hesu-rehe. Upéa-gwi ipu'aka-rupi opamba'e nhane remikotevê ome'ë nhande-vy jaiko porã hagwã heko marangatu-rupi. Ndaipóri mba'eve jareko e'ÿ ha'e-rami ave jaiko porã hagwã. ⁴ "Xe remime'ëgwe porã-rupi pende reko porã va'erã teko rei-rupi ndapeikovéi-ma hagwã, pejapose va'e rei ndaipu'akavéi-ma hagwã pende-rehe" he'i va'ekwe Nhandejáry nhande-vy. He'i hagwe-rami ojapo va'erã jaheko arupity hagwã Cristo reko jejavy e'ÿ porã-pe. ⁵ Upéa-gwi pemondo mondo meme katu pende resa pende reko porãrã-rehe.

Amombe'u-ta peë-my pemono'õ no'õ hagwã pende rekoha porãrã, Nhandejáry remime'ëgwe porã-rupi hemimbota-rami peiko hagwã. Pejeroviah tee katu Hesu-rehe. Upe rire katu peiko katu pene rembiapo porãve rãve reheve. Upe pejapo kwaa rire Nhandejáry nhe'ë kwatia-rehe oĩ va'e peikwaa porãve rãve rei katu peikwaa porã tee rei hagwã hemimbota. ⁶ Upéi ha'e oipotaha-rami pene arandu porã-ma reheve peiko-ma ramo, penhemombaraete tee uka katu íxupe. Ou ramo jepe pende-rehe hembiapo vai va'e, ani joty kuri penhe'ë asy íxupe. Ndaikatúiry pembohováí íxupe. Hesu rape-rupi ae katu peiko. Ha hape-rupi pejere e'ÿ va'e peiko-ma rire pemondo mondo meme katu hese pende resa. ⁷ Upéixa peiko kwaa-ma ramo perohory rei katu pende rapixa kwéry-pe peiko-vy, pejoyhayhupa

rei katu Hesu reroviah kwéry ndive pende re'ÿi tee-rami. ⁸ Upéixa ramo, pende rekoha porãve rãve va'erã peho-vy. Upéixa peiko ramo, ndapeiko reíry va'erã. Nhandejáry Hesu Cristo-pe peikwaa tee-gwi, pene rembiapo porãve rãve arã peho-vy.

⁹ Ha upéixa nderekói ramo, neremono'õ no'õi ramo nde rekoha porãve rãverã, nane arandu porãi ereikovy. Hesa piruvã va'e-rami rei ereiko. Haimete voi nande resapysóiry ereiko-vy. Yma araka'e ne rembiapo vaikwe omboyke-ma araka'e ndéhegwi Nhandejáry. Upéa eremokanhy rei-ma araka'e ndejéhegwi. Nande reko porãve rãvéi-gwi "Xe mbopy'a porã-ma Nhandejáry" nderevéi nipo ra'e ndejéupe ereiko-vy. Ne arandurãgwe eremokanhymba-ma nipo ra'e.

¹⁰ Upéixa-gwi ha'e-ta peë-my, xe re'ÿi kwéry, Hesu reroviah va'e, Nhandejáry nhande poravo va'ekwe nhande pe'a ave va'ekwe gwe'yirã. Gwe'ÿi kwéry tee-pe omboheko porã uka-ma Nhandejáry. Upéixa-gwi pende resa pemondo katu pende reko porãverã-rehe. "Nhandejáry xe pe'a-ma voi araka'e heko-rami ave xe aiko hagwã" peje hagwã katu pene mandu'a meme-vy hese. Upéixa peiko ramo ndapejeréi va'erã íxugwi.

¹¹ Nde rekoha porã meme-ma ramo "Eju katu xe renda-py" he'i arã nde-vy Nhandejáry Hesu Cristo. Ha'e nhande resende va'e. Opyta-ta mburuvixagwasu ramo opa e'ÿ hagwã-rehe. Upe-ma ramo "Eju katu xe aiko ha-py" he'i arã ne renói-vy erejere e'ÿ-gwi íxugwi.

¹² Upe anhetegwa nhe'ë perovia-ma araka'e. Áy peve napemokanhyi pendejéhegwi. Ipogwy-py pene rembiapo porã meme peiko-vy. Upéa aikwaa jepe apomomandu'a ndu'a xe remimombe'ukwe-rehe ponove pende resarái íxugwi.

¹³ Upéa-rehe anhemonhe'ë jevy-ta peë-my. Tapeiko porã katu Nhandejáry nhe'ë apo-vy. Aikove kove reheve anhe'ë nhe'ë arã peë-my pono okanhy pendéhegwi xe remimombe'u. Amboypy-tama peë-my nhe'ë.

¹⁴ Ndaiko puku mo'ãvéi-ma pene ndive. Nhandejáry Hesu Cristo oikwaa uka-ma xe-vy amano hagwã. Ndaxe arevéi-tama pene ndive aiko-vy. ¹⁵ Upéixa-gwi amano e'ÿ ngatu pende reko porãrã-rehe amombe'u-ma peë-my. Anive pemokanhy xe remimombe'ukwe. Amano ramo jepe pene mandu'a joty xe remimboypykwe-rehe.

“Nhandejáry ombotuvixa mba'e tee joty-ma ramo Hesu-pe ore orohexa-ma va'ekwe” he'i Pedro
(Mt 17.1-5; Mc 9.2-9; Lc 9.28-36)

¹⁶ “Ipu'aka teeha reheve ogwejy jevy-ta Nhandejáry Hesu Cristo” oromombe'u meme peë-my. Ndaha'éiry voi-ma ore ore akã-gwi rei oromombe'u. Anhetegwa voi ore nhe'ë. Ore katu orohexa-ma va'ekwe imba'egwasu teeha. ¹⁷ Oromoirũ jave Hesu-pe Nhandejáry Nhande Ru yváy-gwi onhe'ë omboete tee joty íxupe ombotuvixa mba'e tee joty íxupe va'ekwe. Nhandejáry Tupãgwasu va'e ha'e anho onhembotuvixa mba'e tee va'e. Ha ombotuvixa mba'e tee joty Hesu-pe. Yváy-gwi he'i va'ekwe ore-vy: “Upe va'e xe ra'y tee voi” he'i. “Ahayhu tee voi íxupe. Xe mbovy'a tee voi va'e Hesu” he'i.

¹⁸ Yváy-gwi he'i va'ekwe onhe'ë ramo ore-vy. Hesu-pe oromoirũ jave vvyatyrusu ári Nhandejáry onheandu uka ore-vy yváy-gwi. Orohendu-ma upéa inhe'ë.

¹⁹ Upe va'e e'ý mbovy'e orogwerovia-ma va'ekwe Nhandejáry nhe'ë kwatia-rehe oĩ va'e. Imombe'uhaty myamyri kwéry remimombe'u voi araka'e. Orohendu-ma ramo Nhandejáry nhe'ë yváy-gwi ou ore-vy va'e ae “Anhetegwa voi ra'e Nhandejáry nhe'ë kwatia-rehe oĩ va'e” oro'e-ma hese. “Yma gware inhe'ë mombe'uhaty inhe'ë tee voi omombe'u araka'e” oro'e joty orogwerovia tee-vy. Upéixa-gwi ha'e-ta peë-my: Iporã voi pene mandu'a ndu'a ramo Nhandejáry nhe'ë-py omombe'u mbe'u va'etygwe remimombe'ukwe-rehe perovia porãve hagwã. Inhe'ë tataendy-rami nhande resape pytũgwy-rupi jaiko va'e-pe. Tataendy-rami Nhandejáry nhe'ë pytũ-rupi oiko va'e-rami jaiko jave, nhande resapeha voi ha'e. Iporã katu pemoi meme pene renonde-py upe nhe'ë. Pytũ jave, ko'ë reruha jasytata-pe nhaha'arõ. Ohesapeve va'erã nhaha'arõ. Upéixa ko'ë reruha-pe oha'arõ va'e-rami peë ave peha'arõ katu Hesu-pe peiko-vy. Ou va'erã pende py'a resape-vy. Ani katu pemokanhy teĩ pende py'apy-gwi kwatia-rehe oĩ va'e Nhandejáry nhe'ë.

²⁰ Pehendu ramo pene mandu'a porã katu kóa-rehe: Ndaha'éiri nhande akã-gwi rei nhahendu kwaa hagwã Nhandejáry nhe'ë kwatia-rehe oĩ va'e. ²¹ Ndaha'éiri ave oakã-gwi rei omombe'u va'ekwe nhande renonderã regegwa nhe'ë Nhandejáry nhe'ë-py omombe'u va'ety amyri kwéry. Nhandejáry Nhe'ë Marangatu tee va'e ae omoarandu íxupe kwéry. Ipogwy-py omombe'u inhe'ë.

“Tupã Nhandejáry nhe'ë amombe'u” he'i mo'ã ójehe va'e kwéry regegwa nhe'ë
(Jd 3-16)

2 Yma ete oiko ave va'ekwe myamyri pa'ũ-my “Tupã Nhandejáry nhe'ë amombe'u” he'i mo'ã va'ekwe ójehe va'e kwéry. Áy katu ou jevy va'erã ha'e ramigwa. Ojéhegwi rei omombe'u va'erã Nhandejáry rekoha regegwa nhe'ë ra'anga anga nhande-vy nhande mbotavayse-vy rei. Ani perovia teĩ kuri inhe'ë. Ndoikói Nhandejáry pogwy-py. Upéa-rehe pya'e onhehundipa va'erã hikwái. Omano hagwã jepe ndoikwaíry. Pya'e Nhandejáry omondo-ta íxupe kwéry ohasa asy hagwã-py. Nhandejáry Hesu Cristo ojejuka uka okurusugwasu-rehe va'ekwe omboyke hagwã nhandéhegwi nhande rembiapo vaikwe. Inhe'ë ra'anga anga omombe'uhaty kwéry-rehe ave ojejuka uka va'ekwe Hesu. Upéa ha'e kwéry oikwaa jepe ndojeroviái joty hese. Ndoikói ipogwy-py. ² Otĩ kwaa e'ý reheve rei oiko hikwái. Inhe'ë reroviaha kwéry oipe'a-ma va'erã ave íxugwi kwéry gwekoha vairã. Upe-ma ramo oĩ va'erã heko vai rexahare nohendusevéi-ma va'erã Nhandejáry nhe'ë tee. “Hekoha vai voi nipo ra'e Hesu Cristo-rehe ojerovia va'e ra'e” he'i arã omopavẽmba-vy íxupe kwéry. Hesu Cristo regegwa nhe'ë tee nohenduseví arã hexahare. ³ Pende plata oipota eterei-gwi ojeupe gwarã omombe'u va'erã gwĩ ipapu va'e. Ojéhegwi rei omombe'u va'erã Nhandejáry nhe'ë ra'anga anga rei, hetave tave iplatarã henduhary ome'ë hagwã íxupe inhe'ë porã ra'anga-rehe. Nhandejáry katu ipy'a vaiha hese yma-ma voi oikwaa. Osapymi e'ý va'e Nhandejáry. Nokanhýi íxugwi tekoha vai. Ohundipa hagwã voi íxupe kwéry ogwereco.

⁴ Yma ete Nhandejáry ndoheja reíry voi va'ekwe gwĩ gwembigwái yváy pygwa hembiaapo vai va'e. Hembiaapo vaikwe-rehe oity íxupe kwéry imbohasa asy hagwã-py. Pytũ-my rei oiko-ma isã-rehe onhapytĩ-ma hereko-vy. Ha oha'arõ joty upe áry Nhandejáry renonde-py enterove va'e ombojogweroaty hagwã pe-teĩ teĩ-pe ogwereco hagwã hembiapokwe pokwe-rehe.

⁵ Yma gware hembiaapo vaikwe va'e kwéry-pe ave ohundipa va'ekwe Nhandejáry. Hekoha vai rehe-ma voi ohundipa va'ekwe. Tuvixa omongy va'ekwe Nhandejáry. Ymbovu hagwã voi omongy va'ekwe. Ha ohundipa-ma íxupe kwéry. Noé amyri-pe ae katu nohundiry va'ekwe. Noé amyri onhemonhe'ë meme araka'e hekoha vai va'e kwéry-pe: “Perova katu pende rekoha” he'i porã voi araka'e myamyri kwéry-pe araka'e. “Nhandejáry-rehe pepena katu” he'i onhemonhe'ë-vy íxupe kwéry. Upéa-rehe oresende íxupe Nhandejáry. Sete he'ýi kwéry reheve oresende íxupe kwéry. Inhe'ë rendu e'ýhare-pe katu ohundipa araka'e Nhandejáry. †

⁶ Yma gware Sodoma tetã mygwa kwéry-pe ave ohundipa araka'e Nhandejáry, Gomorra tetã mygwa-pe ave. Upe mokõi tetã mygwa hógwa kwéry reheve ohapypa ohundi-vy. Hembiaapo vai eterei-rehe ohundipa íxupe kwéry. Upéa-rupi ohexa ukase nhande-vy mba'eixagwa ogwereco asy arã hekoha vai va'e-pe. ††

⁷ Yma va'ekwe oiko ipy'a porã va'e Ló amyri. Íxupe anho oresende va'ekwe Nhandejáry hembiaapo vai eterei va'e pa'ũ-gwi. Ipy'a porã reheve Ló ojepy'apy voi Sodoma pygwa kwéry rekoha vai vai-rehe, otĩ kwaa e'ý reheve okwa va'e-rehe ave. Upe pygwa rekoha kwéry ombovy'are'ý íxupe. †† Hekoha porã jepe tekoha reirupi okwa va'e pa'ũ-my oiko araka'e Ló amyri. Ivy'are'ý reheve Ló oiko hekoha vai va'e ndive. Ohexa hexa hembiaapo vai. Ohendu hendu hembiaapo vai, nhe'ë vai rendu-vy ave ndovy'avéi-ma hembiaapo vai eterei oikwaa-ma. Upéa-rehe Nhandejáry mate oresende joty íx-

† 2:5 Gn 6.1-7.24 †† 2:6 Gn 19.24 ‡ 2:7 Gn 19.16

upe, Ló-pe. He'ýi kwéry ohundipa ramo jepe Ló anho mate oresende.

⁹Upéixa voi Nhandejáry. Áy ave ójehe ojerovia tee va'e-pe oresende va'erã. Ha'e kwéry ohasa asy ramo jepe onhangareko porã joty hese kwéry. Oresende va'erã ojéupe ohayhu va'e-pe. Hekoha vai va'e-pe ae katu ombohasa asy voi va'erã Nhandejáry. Henondepy enterove ojogweroatyha áry-py omondo va'erã hekoha vai va'e kwéry-pe ombohasa asy hagwã-py. ¹⁰Upe áry-py ombohasa asyve va'erã gwí ivaive va'e-pe. Ojapose va'e ojapo teko vai-rupi oiko-vy va'ekwepe Nhandejáry pogwy-py ndoikoséi va'ekwe-pe ave ombohasa asy vaive va'erã.

Ha'e-ta voi katu peẽ-my heko vai mbo'eha kwéry otĩ e'ý reheve onhembopy'agwasu rei. Nohendúiry ave mburuvixa kwéry nhe'ẽ. Onhe'ẽ rei rei ave Nhandejáry rembigwái yváy pygwa-rehe. ¹¹Upe jave jepe Nhandejáry rembigwái yváy pygwa katu nomombe'u jevýi hesegwa nhe'ẽ Nhandejáry-pe. Okirirĩ porã opyta. Ohendu rei ojehegwa nhe'ẽ rei. Nhandejáry nhe'ẽ ra'anga mombe'uhaty-gwi imbaraeveve voi hikwái. Ipu'akave ave íxugwi. Upe jave jepe, nonhembotuvixáiry onhe'ẽ rei hagwã hese kwéry. "Íjapu voi upe va'e" nde'íry Nhandejáry-pe. "Upe va'e kwéry ohekombo'e vai ne nhe'ẽ mo'ã omombe'u-vy" nde'íry omombe'u jevy hagwã Nhandejáry-pe.

¹²Nhandejáry nhe'ẽ ra'anga rei omombe'u va'e kwéry ae onhe'ẽ rei rei ambue kwéry-rehe. Gwembigwaa e'ý-rehe onhembohory oiko-vy. Onhe'ẽ vai rei hese. Ojapose va'e rei ojapo ave. Mymba ka'agwy rupigwa rekoha-rami oiko upe va'e kwéry. Pene mandu'a kena mymba ka'agwy rupigwa-rehe. Teko rei-rupi oiko. Opamba'e apo-vy rei oiko mymba ka'agwy rupigwa. Nahi'arandúí-gwi nhanhapytĩ va'erã, jajuka va'erã. Upéixa ete ave heko vai mbo'eha kwéry oiko. Mymba reko-rami rei ave oiko. Itavy voi. Itavy-rehe ohundi-ta voi íxupe kwéry Nhandejáry. ¹³Ha'e kwéry onhombohasa asy uka oiko-vy ambue kwéry-pe. Upéa-rehe ha'e kwéry ave ohasa asy ave va'erã. Onhembopy'a vai hagwe-rehe ohasa asy va'erã oiko-vy. Áry-rupi rei ogwero-hory gwembiapo ky'a gwekoha vai rexa uka-vy. Penhomboaty ha-py jepe, Hesu-rehe pene mandu'a hagwã pe'u mbojape ramo jepe notívéi-ma. Onhembohory-vy rei Hesu-rehe jepe ho'u joty mbojape pene pa'ũ-my. Notívéi-ma. Hesu reroviaha-rami mo'ã voi oiko pene pa'ũ-my pene mbotavy-vy. ¹⁴Itavy rei rei kunharehe ombopopa reise voi kunha oiko-vy. Gwembiapo vairã nomokanhy mo'ãi ojéhegwi. Otantea tea gwí heko kangy rei va'e-pe ombotavy hagwã. Gwekotevẽ e'ý va'e oipota eterei. Hetave tave ojéupe gwarã-rehe mante imandu'a ndu'a oiko-vy. Nhandejáry ae katu he'i-ma hese "Ambohasa asy-ta íxupe kwéry" he'i-ma voi hese.

¹⁵Ha'e kwéry omokanhy-ma ojéhegwi anhetegwa nhe'ẽ. Nhandejáry rape porã-gwi ojere-ma. Balaão amyri reko-rami voi heko. Beor amyri ra'y Balaão amyri. Oplatarã-rehe hembiaapo vai va'ekwe Balaão amyri. ¹⁶Nhandejáry ae ojoko uka íxugwi. Hymba

mburika omonhe'ẽ uka íxupe ojoko hagwã hembiaapo vai va'e-gwi. "Ejapo katu Nhandejáry remimbota" he'i mburika ojáry-pe. Oiporu ojáry nhe'ẽ íxupe onhemonhe'ẽ-vy. Balaão amyri Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety jepe inhe'ẽ-rupi ndoikói joty va'ekwe. Upe jave hymba mburika ae onhemonhe'ẽ íxupe. Balaão amyri-rami áygywa Nhandejáry nhe'ẽ ra'anga rei mombe'uhaty. Opirapirerã-rehe ae omombe'u heko vairã rei. †

¹⁷Yrypawge ndovaleiha-rami Nhandejáry nhe'ẽ ra'anga rei mombe'uhaty ndovaléi ave. Araigwepa rei ndovaléi va'e-rami ave hikwái. Araigwepa rei ramo yvytu rei ohasa rei oho-vy oky e'ý hagwã. Upe araigwepa va'e-rami voi hikwái. Pytũ tee-py ohasa asy hagwã-py hikwái henagwã onhongatu-ma íxupe gwarã. ¹⁸Onhembotuvixa mo'ã Nhandejáry nhe'ẽ ra'anga anga omombe'u-vy. Hesu-rehe ojeroviasse va'e-pe, Nhandejáry-rehe ne'írã oikwaa porã va'e-pe ave ha'e kwéry omombe'u a'ã a'ã oiko-vy. "Teko rei-rupi nanhatĩry reheve jajapose va'e jajapo ramo mba'eve ndojapói arã nhande-vy Nhandejáry" he'i rei. "Nhande mbovy'ase voi" he'i rei hikwái. "Hemimbota ome'ẽse gwe'ýi kwéry-pe Nhandejáry. Upéixa-gwi jajapose va'e iporã voi jajapo" omombe'u rei. Gweko ky'aha ae omoporãse mo'ã-gwi omombe'u joavy avy rei Nhandejáry rehegwa nhe'ẽ. Ombyai ukase-vy ae gwenduhare-pe. Anhete teegwa ne'írã oikwaa va'e ombotavy hagwã pono oiko Hesu rape porã-rupi.

¹⁹"Avave pogwy-py voi ndajapytái va'erã voi. Nhande ae peteĩ teĩ nhande reko járy va'erã" he'i mo'ã omombe'u rei ijapu-vy. Ha'e kwéry ae ogwerekogwembiapo vaikwe gweko járy ramo. Ha'e-ta peẽ-my nhande reko járy pogwy-py nhandemoĩ ramo ipu'aka voi nhande-rehe. "Xe ae xe reko járy voi" ja'e rei arã voi nhandéjehe. Nhande pu'akavéi-ma va'erã voi nhandéjehe. ²⁰Ha'e kwéry ojerovia-ma araka'e Nhandejáry Hesu Cristo-rehe. Upéixa-gwi omboyke-ma íxugwi hembiaapo vaikwe. Nhandejáry ombopy'a porã-ma va'ekwe íxupe kwéry. Áygywa hekoha vai va'e pa'ũ-gwi ogwenohẽ-ma va'ekwe íxupe kwéry Nhandejáry. Upe rire, ipy'a porã-ma rire, Nhandejáry remimbota oikwaa-ma jepe, ojere jevy joty hekoha vai-rupi oiko jevy hagwã. Hekoha vaive ive-ma oho. Hekoha vaikwegwi hekoha vaive ive rei oho-vy. ²¹Nhandejáry nhe'ẽ oikwaa e'ý jave omano ramo ohasa asy va'erã. Hese ojerovia-ma va'e, Hesu Cristo rape oipyhy-ma va'ekwe oikwaa-ma rire Nhandejáry nhe'ẽ tee ojere jevy ramo ohasa asy asyve va'erã voi. ²²Anhete ja'e mymba-rehe "Jagwa ogwe'ẽ rire ogwe'ẽgwe ho'u jevy. Kure katu, erembojahu rire onhemboapajeréi jevy icy'a va'e-py". Upéixa ete voi upe Nhandejáry rape-gwi ojere jevy va'e. Gweko vaikwe-rupi jevy ho'a jevy arã onhemongy'a jevy hagwã oiko-vy.

Mba'éixa po oiko arã Hesu Cristo ou jevy hagwã óra-py

3 Yma va'ekwe amondo-ma peteĩ kwatia peẽ-my gwarã. Áy katu amoĩ jevy-ta xe nhe'ẽ kwatia-rehe

† 2:16 Nm 22.4-35

peë-my gwarã. Xe rembihayhu kwéry, Hesu reroviaha, penhemongeta porã porã katu anhetegwa-rehe mate, mba'e porã tee-rehe. Pono Hesu Cristo rehegwa nhe'ë okanhy rei pendéhegwi ahai jevy-ta peë-my. Ha'e ogwejy jevytaha ou-vy peikwaa-ma voi ra'e pehendú va'ekwe-gwi. Áy amombe'u jevy-ta upéa rehegwa nhe'ë.

² Yma gware, Nhandejáry nhe'ë-py omombe'u va'ety amyry kwéry ohai va'ekwe Hesu ou jevy-ma hagwã-rehe. Upe myamyry heko marangatu va'e kwéry remimombe'ukwe-rehe iporã voi pene mandu'a ndu'a peiko-vy. Áy katu Nhandejáry Nhane Resendeha ombou jevy peë-my onhe'ë mombe'uha. Hesu Cristo remimondo kwéry ou-ma anhetegwa omombe'u-vy. Pehendu porã katu ore Hesu remimondo va'e nhe'ë pene mandu'a hagwã hese. ³ Pejeapysaka porã xe nhe'ë-rehe. Hesu ogwahë-tama óra-py ou arã pende ha-py pene mbotavyse va'e rei. Gweko vai-rupi oiko va'e onhembohory va'erã Hesu ou jevy hagwã-rehe. ⁴ "Aju jevy-ta, he'i ra'anga rei nipo ra'e Hesu" he'i arã onhembohory-vy Hesu-rehe. "Nduo mo'ávéri-ma Hesu" he'i arã peë-my. "Mamo tipo oí?" oporandu va'erã. "Omano-ma nhane ramói amyry kwéry Hesu reroviaha, ha ndouí joty" he'i rei arã peë-my. "Ko vvy oiko vyteri. Yma araka'e Nhandejáry omoingo vvy hi'ári gwarã ave omoingo araka'e. Onhepyrúha gwive oiko joty" he'i va'erã onhembohory-vy. Hesu ou jevy hagwã-rehe onhembohory va'erã.

⁵ Omokanhy-ma nipo ojéhegwi ra'e gwí Nhandejáry rembiapokwe. Yma, yma ete onhe'ë rei-py Nhandejáry omoingo áry, vvy ave. Y rei-gwi jepe ojapo vvy. Y mbyte-gwi ombojekwaa uka va'ekwe vvy. ⁶ Upe rire hi'are jevy rire ohundipa vvy. Nhandejáry omongy tuvixa ombovu hagwã y ohundipa hagwã-ma vvy-pe. ⁷ Áygwa áry, vvy ave Nhandejáry nhe'ë-py voi oiko joty. Oí arã hi'óra ohundipa jevy hagwã. Tata-py omokanhy ngatu-ma va'erã áry, vvy reheve. Nhandejáry renondepy enterove ojogweroaty va'erã ha'e ogwereco hagwã peteí teí-pe hembiapokwe pokwe-rehe. Upe áry-py hekoha vai va'e kwéry omondo va'erã imbohasa asy hagwã renda-py. Ohapy va'erã ave yváy vvy reheve. Upéa nhe'ë ojéhegwi rei para'e omokanhy hikwái. Onhembohory rei hese.

⁸ Xe rembihayhu kwéry, Hesu reroviaha, pejeapysaka katu ko xe nhe'ë-rehe. "Hi'are eterei Hesu. Inhate'y para'e ou jevy hagwã" ani peje teí Hesu-rehe. Ojepya mongeta ramo Nhandejáry ndaha'éiry nhanhemongetaha-rami. Nhande-vy áry pya'e ohasa. Ha Nhandejáry-pe katu are eterei vérami oí áry. Mil ro'y vérami ojehasa íxugwi. Ha, nhande-vy hi'are voi mil ro'y. Nhandejáry-pe ae nda aréi joty. Peteí áry vérami oiko íxupe. Pya'e voi ojehasa íxugwi. ⁹ Upéa-rehe nhane mandu'a ramo "Nomokanhyí onhe'ë Nhandejáry. Aju jevy-ta, he'i va'ekwe-rehe imandu'a ndu'a ho'áry-py ou hagwã" ja'e kwaa va'erã hese.

Oí he'i rei va'e: "Inhate'y eterei-gwi ra'e ndouí Hesu" he'i rei hese. Inhate'y e'y va'e voi Hesu. Ndogwereco asy pya'éiry kente kwéry-pe. Upéixa-gwi hi'are ou jevy

hagwã. Avave-pe nohundiséi. Oha'arõ arõ hetave tave ójehe ojerovia hagwã. ¹⁰ Avave ndoikwaáiry igwahë hagwã áry. Omonda va'e ogwahë hagwã óra-rami ou va'erã Hesu. Mba'e járy oha'arõ e'yha-py sapy'a ou omonda va'erã. Upéixa ave avave ndoikwaái ogwahë jevy hagwã Nhandejáry Hesu Cristo óra.

Ogwahë jevy jave áry opa-ma va'erã vvy. Hyapu-ma ave arã áry okái-vy. Hykupa va'erã vvy ave. Ohapypa-ma va'erã. Ko vvy ári okwa va'e gwive kente kwéry e'y ngatu hykupa-ma va'erã. ¹¹ Upéixa okaipa va'erã hykupa va'erã áry, vvy ave. Ohundi-ma va'erã áry, vvy ave.

Upéa jaikwaa-gwi tajaiko porã katu nhande py'a marangatu ipotí reheve. Ani pene rembiapo vai teí ha'arõ-vy. Pende resa pemondo mondo katu Nhandejáry-rehe ipogwy-py peiko porã hagwã. ¹² Peha'arõ arõ katu ou hagwã Nhandejáry áry. Pene rembiapo porã pejapo meme hagwã-rehe pene mandu'a katu pya'eve ou hagwã hi'áry. Ou ramo pe áry, áry ohundi-ma va'erã tata-py. Vvy ave ohundi-ma va'erã tata-py. Hykupa va'erã tata rendy-py.

¹³ "Áry ipyahu va'e amoingo-ta" he'i va'ekwe Nhandejáry. "Ahekoviario-ta áry. Vvy ave ambopyahu-ta" he'i va'ekwe ave Nhandejáry. Inhe'ë-py nhamondo nhande resa áry ohekoviario hagwã-rehe, vvy ohekoviario hagwã-rehe ave. Upe-py ndaipóri va'erã ivai va'e. Imarangatu ete-ma va'erã upe pygwa. Nhaha'arõ nhane py'a potí reheve upe-py jaiko hagwã. Upe áry-rehe nhaha'arõ arõ jaiko-vy. ††

¹⁴ Upéa-rehe ha'e jevy-ta peë-my, xe rembihayhu kwéry, Hesu reroviaha va'e: Pende py'a potí potíve hagwã peho katu. Ha'e ogwahë jevy ramo pene rembiapo vai e'y reheve pende py'agwapy reheve pende topa hagwã Nhandejáry.

¹⁵ No'ã-rami tapeje katu pende py'a-py peha'arõ-vy: "Nhande poriahuvereco reheve Nhandejáry onhangareko nhande-rehe. Nohundi ukaséiry avave-pe. Oipota enterove ojerovia ójehe. Upéa-rehe oha'arõ arõ oiko-vy hetave tave kente ojerovia hagwã ójehe."

Upe va'e xe remimombe'u-rami Paulo remimombe'u ave. Nhande ryke'y-rami jahayhu Paulo-pe. Nhandejáry omo'arandu porã va'ekwe íxupe ojehegwa nhe'ë-rehe. Ko xe nhe'ë ramigwa Paulo ave ohai va'ekwe peë-my peha'arõ porã hagwã Hesu-pe peiko-vy. ¹⁶ Kwatia ojapo meme-ma Paulo. Upe-py ohai meme Hesu ou jevytamaha-rehe. Oí inhe'ë jaikwaa porã va'e. Oí ave inhe'ë hasy peve jaikwaa porã joty va'e. Gwí Hesu reroviaha tape porã-gwi ojerese va'e inhe'ë oikwaa ku'a ku'a va'e ave nohendu kwaái Paulo remimombe'u hasy va'e. Ohendu porã hagwã-rami teí voi Paulo remimombe'ukwe, ha nohendu kwaa porã joty. Upéixa ha'e kwéry ohendu ku'a ku'a meme Nhandejáry nhe'ë kwatia-rehe oí va'e. Ha ohendu ku'a ku'a va'ekwe omombe'u jevy ojóupe Nhandejáry nhe'ë ra'anga. Inhe'ë nohendu kwaái-gwi ha'e kwéry voi ojerereco asy uka hagwã-py onhemondo uka va'erã.

† 3:10 Mt 24.43-44; Lc 21.25-27; 1 Ts 5.2-4; 2 Pe 3.7 †† 3:13 Is 65.17; 66.22; Ap 21.1

¹⁷ Xe rembihayhu kwéry anhemonhe'ě jevy peě-my. Peikwaa-ma Nhandejáry nhe'ě mombe'u a'ã va'e ou va'erã. Ani kena pehendu inhe'ě. Anhetegwa nhe'ě mate pehendu. Hesu-rehe pejerovia-ma va'ekwe. Anive anhetegwa e'ỹ nhe'ě perovia teĩ. Hesu katu omboyke-ma pendéhegwi peteĩ teĩ-gwi pene rembiapo vaikwe. Gweko vai reheve omombe'u ramo Hesu nhe'ě ra'anga ani joty kuri perovia inhe'ě. Xáke, pejejokóke omombe'u ku'a ku'a va'e-gwi. Pende py'a ndive pen-

hemongeta porã joty inhe'ě-rehe pono penhembotavy. Pende rekoha porãha-gwi ani perova pende reko.

¹⁸ Nhandejáry Hesu Cristo nhande rexakwaa porã rei-ma. Tapeikwaa porãve rãve katu íxupe pende rexakwaa porãve rãve hagwã. Hesu Nhandejáry voi. Ha'e nhane Resendeha voi. Tonhemomba'egwasu katu Nhandejáry Hesu Cristo-pe. Ko'ãy opa e'ỹ reheve tomomba'egwasu meme kena Hesu-pe.

1 JOÃO

primeira epístola de João

Nhane moingoveha rehegwa nhe'ë

(Jn 1.1)

1 Hesu reroviaha peë. Xe João amondo-ta peë-my xe nhe'ë. Kwatia-rehe amoĩ-ta Hesu Cristo rehegwa nhe'ë. Ha'e ko opamba'e rereko kwaaha. Nhane moingoveha voi. Ko yvy nhepyrũ e'ỹ vyteri ramo oikoma va'ekwe. Upéi orohendu va'ekwe inhe'ë. Ore resarupi voi orohexa-ma va'ekwe íxupe. Oroma'ë-ma hese oroiko-vy. Ore po-rupima oroipyhy pyhy va'ekwe íxupe orogwereko-vy. ² Ojekwaa porã ramo, orohexa-ma va'ekwe. Upéa-gwi oronhe'ë hese oromombe'u-vy peë-my. Ha'e nhane moingove va'ety voi Nhandejáry ndive jaiko memete hagwã. Nhandejáry ndive oiko-ma va'ekwe. Upéi ojehexa uka-ma va'ekwe ore-vy. ³ Oromombe'u ore rembiexagwe, ore remiendukwe oromombe'u ave peë-my jajogwereko hagwã peteĩxa. Ore ko oromoirũ peteĩxa Nhande Ru. Ta'ýry Hesu Cristo oromoirũ ave. Upéixa ete oroipota peteĩxa jajogwereko. ⁴ Upe va'e nhe'ë oromoĩ ave kwatia-rehe javy'apa rei hagwã.

Nhandejáry nhande resapeha voi

⁵ Oromombe'u jevy-ta peë-my ore-vy Cristo remimombe'ukwe. Nhandejáry nhande resapeha voi. Pytũ e'ỹ va'e ha'e. ^{†6} Pytũ-my rei jaiko ramo, "Xe amoirũ íxupe peteĩxa" ja'e ramo mo'ã, nhande apu nhandéjehe. Ja'e va'e ndajajapói voi. ^{††7} Ha arakatu-py jaiko ramo katu, Nhandejáry rekoha-rami jaiko. Nhandemoirũ-ma voi peteĩxa jaiko-vy. Nhande py'a omopotĩ-ma oiko-vy Nhandejáry ta'ýry Hesu gwugwy avyete-py omano-gwi. Nhane rembiapo vaikwe gwive omopotĩ nhandéhegwi.

⁸ Ha "Xe ajevavy e'ỹ va'e" ja'e ramo katu, jajerovia mo'ã nhandéjehe. Anhetegwa e'ỹ va'e nhande. ⁹ Ha nhamombe'u ramo katu Nhandejáry-pe nhande rembiapo vaikwe-rehe nhandemboasyha, oipe'a va'erã nhandéhegwi nhande rembiapo vaikwe. Omopotĩmba va'erã nhande py'a jajevavy rire. Inhe'ë ojavy e'ỹ va'e Nhandejáry. Hembiaapo porã meme va'e. Oporombotavy e'ỹ va'e. ¹⁰ Ha "Ajevavy e'ỹ va'e xe" ja'e ramo, "Ijapuma" ja'e ave Nhandejáry-rehe. Nhande py'apy-py ndoikói voi inhe'ë. ‡

Hesu Cristo oĩ nhane pytygwõharã

(Jo 14.15,21; 1 Tm 2.5; Hb 4.14-16; 9.11-15; 1 Jo 5.3)

2 Ko va'e nhe'ë amondo-ta peë-my kwatia-rehe, xe ra'y kwéry, pejevavy e'ỹ hagwã peiko-vy. Ha jajevavy ramo katu, nhamombe'u ramo Nhande Ru-pe nhande rembiapo vaikwe-rehe nhandemboasyha, Hesu Cristo oĩ nhane pytygwõharã. Ha'e ojevavy e'ỹ va'e. ² Ha'e ojevuka va'ekwe-gwi omboyke nhandéhegwi Nhandejáry nhande rembiapo vai va'ekwe. Enterovéa rembiapo vai va'ekwe ave omboyke. Nhande-rehe hapu ojevuka-gwi nanhande rereko asy asyvéi-ma nhande rembiapo vaikwe-rehe. ³ Nhandejáry remimanda nahendu ramo, jaheko kwaa íxupe. "Jaheko kwaa ave íxupe" ja'e ramo, nanhande apuíry nhandéjehe. ⁴ Ha "Xe aheko kwaa íxupe" oĩ he'i rei va'e ójehe. Ha Nhandejáry remimanda nohenduséi voi. Upe va'e Nhandejáry omanda va'e rendu e'ỹ va'e, ijapu ójehe. Opy'a-py ndogwerekói anhetegwa nhe'ë. ⁵ Ha inhe'ë renduha katu ohayhu tee voi Nhandejáry-pe. Upéixa voi, "Amoirũ íxupe peteĩxa" ja'e ramo, anhetegwa voi ja'e nhandéjehe. Nanhande apuiha jaikwaa nhandéjehe. ⁶ "Peteĩxa xe amoirũ íxupe" he'i va'e gwive, toiko katu Hesu Cristo reko-rupi.

Ame'ë jevy-ta peë-my pene rembiaporã

⁷ Amondo jevy-ta peë-my, xe rembiayhu va'e, pene rembiaporã. Ndaha'úi pene rembiapo pyahurã. Are-ma peiko-ma ramo Hesu reroviaha ramo, omombe'u va'ekwe peë-my pene rembiaporã. Ndaipyahúi voi xe amombe'u va'erã peë-my. ⁸ Ha ko'ánga katu amombe'u jevy-ta peë-my Cristo remimombe'u pyahu va'e. "Pejohayhu katu" he'i nhande-rehe va'ekwe. Upéixa ojekwaa ramo pende-rehe pejohayhuha, Cristo pende rayhuha pende-rehe ojekwaa ramo ave. "Anhetegwa ra'e Hesu remimombe'u" he'i arã pende-rehe. Upéixa pytũ-my rei oiko va'e-pe nhande resape tee va'e omo'arandu-ma imoingo-vy.

⁹ "Arakatu-py aiko" oĩ he'i rei ójehe va'e. Ha gwe'ýi-rehe ndaija'úi va'e gwive katu, ijapu ójehe. Ko'ánga ete peve pytũ-my rei joty oiko. ¹⁰ Ha ojohayhu porã rei va'e katu, arakatu-py tee meme-ma oiko. Ndaipóri ipysangaha imbojevavy uka hagwã. ¹¹ Ha gwe'ýi-rehe ndaija'úi va'e katu pytũ rupigwa voi. Pytũ-my rei vyteri oiko va'e. Hesa pytũmby tũmby rei va'e. Pytũ va'e ojopía hesa. Upéa-gwi ki-koty rei po oho-ta ndoikwaái. ‡†

† 1:5 Jo 1.4-5; 3.19-21; 8.12; 12.35-36 †† 1:6 Ef 5.8; 1 Ts 5.5; 1 Jo 2.9-11 ‡ 1:10 Lc 18.9-14

‡† 2:11 Ef 5.8; 1 Jo 1.5-7

¹² Ha'e-ta peẽ-my xe mitã kwéry, Hesu-rehe pejerovia va'e-pe. Cristo réry-py omboyke-ma Nhandejáry pene rembiapo vaikwe. Cristo-rehe omboyke-ma pendéhegwi. Upéa-gwi amondo-ta peẽ-my xe kwatia nhe'ẽ. ¹³ Xe ru kwéry, peikwaa voi upe va'e ko yvy nhepyrũ e'ỹ ngatu oiko-ma voi araka'e. Peikwaa voi íxupe. Upéa-gwi amondo-ta peẽ-my xe kwatia nhe'ẽ. Xe ryvy kwéry, pemosẽ-ma anháy ruvixa pemondo-vy. Ndapehejavéi-ma peiko-vy anháy ipu'aka pendéjehe. Upéa-gwi amondo-ta peẽ-my xe kwatia nhe'ẽ.

¹⁴ Xe ra'y kwéry, peheko kwaa-magwi Nhande Ru-pe, amondo-ta peẽ-my xe kwatia nhe'ẽ. Xe ru kwéry, peikwaa voi upe va'e ko yvy nhepyrũ e'ỹ ngatu oiko-ma voi araka'e. Peikwaa voi íxupe. Upéa-gwi amondo-ta peẽ-my xe kwatia nhe'ẽ. Xe ryvy kwéry, oiko pende py'apy-py Nhandejáry nhe'ẽ pene mbopy'a mbaraeteha. Ndapehejavéi-ma anháy ruvixa ipu'aka pendéjehe. Upéa-gwi amondo-ta peẽ-my xe kwatia nhe'ẽ.

¹⁵ Ani peipota teĩ teko rei remimbota. Ani pejererova teĩ hese, teko rei reko-rupi peiko hagwã. Pehayhu ramo Nhande Ru rembiayhu e'ỹ-pe, pene rembiayhu e'ỹ voi Nhande Ru. ¹⁶ Teko rei rekoha a-rami. Ojapo ojapose va'e rei-ma. Opaixagwa rei oipota ojeupe gwarã. Imba'e pota rei va'e. Oipota gwembiexa exa. Ojohu va'e rei oipota. Imba'e reta rei omboete oipotagwi. Upéixa voi teko rei rekoha. Nhande Ru remimbota e'ỹ-rupi oiko va'e. ¹⁷ Ha teko rei rekoha katu opa va'erã. Hemimbota mbota opa va'erã ave. Ha Nhandejáry remimbota ojapo va'e katu opa e'ỹ reheve oiko va'erã. †

Cristo-rehe ija'e'ỹ va'ety voi

¹⁸ Ogwahẽ-ta ko yvy opa hagwã óra. Omombe'u va'ekwe peẽ-my gwĩ Cristo-rehe ija'e'ỹ va'ety voi outaha. Ha ko'ánga katu heta ojekwaa-ma gwĩ Cristo-rehe ija'e'ỹ va'ety. Upéa-gwi jaikwaa ogwahẽtaha ko yvy opa hagwã. ¹⁹ Gwĩ va'e ndaha'úi nhande javegwa tee. Upéa-gwi nhane pa'ũ-gwi osẽ nhande reja oho-vy. Nhande javegwa tee ramo ra'e, opyta joty arã ra'e nhande jave. Ha nhande reja-ma voi oho-vy. Upéa-gwi ojekwaa-ma voi hekoha. Áy jaikwaa-ma hese. "Gwĩ va'e kwéry ndaha'úi nhande javegwa tee nipo ra'e" ja'e-ma hese.

²⁰ Ha peẽ-my katu Cristo ombou va'ekwe peẽ-my ime'ẽ-vy Nhe'ẽ Marangatu tee va'e. Upéa-gwi anhetegwa kwaaha voi peẽ kwéry. ²¹ Anhetegwa kwaaha voi peẽ. Ndaha'uíry anhetegwa kwaa e'ỹha voi peẽ. Anhetegwa tee va'e voi ndaijapúi va'e voi. Upéa peikwaa. Upéa-gwi amondo-ta peẽ-my xe kwatia nhe'ẽ.

²² Oĩ ijapu va'e. Kiva'e pa amombe'u-ta peẽ-my. "Hesu ndaha'úi Cristo Nhandejáry remimbou va'e" he'i va'e mo'ã, ijapu. Ha'e Cristo-rehe ija'e'ỹ va'ety voi upéa. Onhe'ẽ mbojevvy va'e Nhandejáry ra'y-pe. Onhe'ẽ mbojevvy ramo íxupe, Nhande Ru-pe onhe'ẽ mbojevvy ave.

²³ Ta'yry-pe ombojevvy va'e gwive ombojevvy Nhande Ru-pe ave. Ha Ta'yry ogwerohory va'e gwive, peteĩxa omoirũ Nhande Ru-pe ave.

²⁴ Toiko meme katu pende py'a-py peẽ-my hemimombe'ukwe, Hesu reroviaha ramo peiko-ma ramo

va'ekwe. Upéa nhe'ẽ oiko ramo pende py'a-py, peteĩxa pemoirũ va'erã Ta'yry-pe Nhande Ru-pe ave. ²⁵ Upéixa ramo Nhandejáry ndive jaikove va'erã Cristo he'i hagwe-rami. "Apomoingove va'erã opa e'ỹ reheve peiko hagwã" he'i ete va'ekwe peẽ-my.

²⁶ Ha gwĩ Cristo nhe'ẽ mbojevvyha katu pene mbotavysse mo'ã. Upéa-gwi hesegwa nhe'ẽ amondo-ta peẽ-my. ²⁷ Ha peẽ-my katu Cristo ombou peẽ-my ime'ẽ-vy onhe'ẽ marangatu. Pende py'a-py oiko ramo inhe'ẽ marangatu, napeikotevêgwasúi va'erã pene mbo'eharã kwéry-rehe. Inhe'ẽ mante pene mbo'e va'erã. Opamba'e-py pene mbo'e va'erã. Anhetegwa voi hemimombe'u. Apu e'ỹ voi omombe'u. Upéa-gwi pehendu katu Nhe'ẽ Marangatu tee va'e remimombe'u peteĩxa pemoirũ hagwã Cristo-pe. ††

²⁸ Upéixa ramo, xe ra'y kwéry, peteĩxa pemoirũ katu íxupe. Nhamoirũ ramo íxupe, ojehexa uka jevy ou-vy ramo, nanhanhemondýiry va'erã jahexa-vy íxupe. Nandahĩry va'erã íxugwi ogwahẽ jevyha áry-py. ²⁹ Peikwaa Cristo ojevavy e'ỹ va'e voiha. Upéa-gwi hembiaapo porã porã va'e gwive peikwaa Nhandejáry ra'y kwéry voiha.

Nhandejáry re'yi kwéry

(Jn 1.12; Rm 8.29)

3 Nhandejáry rembiexakwaa porã voi nhande. Nhande rayhu tee rei-ma oiko-vy. Upéa-gwi Nhandejáry ra'y kwéry-py nhane renói. Nhandejáry ra'y kwéry voi nhande. Ha teko rei katu ndohexa kwaáiry Cristo-rehe. Nhandejáry ra'yha ndohexa kwaáiry hese. Upéa-gwi ndohexa kwaáiry nhande-rehe ave ta'y kwéryha nhande. ² Áy katu, xe rembiayhu, Nhandejáry ra'y kwéry voi nhande. Ha upe rire katu ndojekwaái vyteri nhande rekorã. Ojehexa uka jevy ou-vy ramo, jahexa-gwi íxupe onhemomba'egwasu ramo, Hesu rekoha-ramima nhandehhekoviario va'erã íxupe. Upéa peikwaa voi. ³ "Cristo-pe ahexa va'erã hekoha-rami. Anhehekoviario va'erã íxupe" he'i va'e gwive, onhemopotĩse tíse oiko-vy. Cristo py'a potĩha-ramima onhemopotĩ oiko-vy.

⁴ Jajevavy ramo, Nhandejáry nhe'ẽ apo e'ỹha nhande. Upéa-gwi ojevavy va'e gwive ndoikovéi-ma voi Nhandejáry reko-rupi. Otekoha rasa-ma va'e oiko-vy. ⁵ Ojehexa uka ou-vy va'ekwe Cristo omboyke hagwã nhandéhegwi nhane rembiapo vaikwe. Ha'e ko ojevavy e'ỹ va'e voi. ⁶ Upéixa ramo Cristo-pe peteĩxa omoirũ va'e gwive, ndaha'evéi-ma ojevavy va'ety. Ha ojevavy va'ety katu ohexa kwaa e'ỹ va'e Nhandejáry-rehe. Ndoheko kwaái íxupe. Nomoirũiry voi íxupe.

⁷ Ani penhembotavy uka teĩ avave-pe, xe re'yi kwéry. Hembiaapo porã va'e gwive ojevavy e'ỹ va'e voi. Cristo ojevavy e'ỹha-rami ndojevavýi ave. ⁸ Ha ojevavy va'e gwive katu anháy reko-rupi oiko. Ha anháy ruvixa ko yvy nhepyrũ gwive, ojevavy va'ekwe oiko-vy. Upéa-gwi ojevavy va'e oiko heko-rupi. Upéa-rehe ojehexa uka ouvy va'ekwe Nhandejáry ra'y omokanhy ngatupa hagwã anháy rembiapokwe.

† 2:17 Tg 4.4

†† 2:27 Jo 14.26; 16.13 † 3:5 Jo 1.29

⁹ Ha Nhandejáry ra'y kwéry katu oiko Nhandejáry reko-rupi. Ipy'a kwéry-py oiko inhe'ë. Upéa-gwi ojevavy e'ý va'e voi oiko-vy. Túvy Nhandejáry voi. Upéa-gwi ndikatúi ojevavy oiko-vy. ¹⁰ Upéixa ramo ojekwaa porã Nhandejáry ra'y kwéry. Anháy ruvixa ra'y kwéry ojekwaa porã ave. Ojevavy va'e gwive, Hesu reroviaha-pe ndohayhúi va'e, ndaha'ëi Nhandejáry re'ýi kwéry-rami.

Pejohayhu katu peiko-vy

¹¹ Are-ma Hesu reroviaha ramo peiko-ma ramo, omombe'u va'ekwe peë-my pejohayhu hagwã. "Pejohayhu katu peiko-vy" he'i peë-my. ¹² Ha myamyri Caim reko-rupi katu aníke peiko teĩ. Caim anháy reko-rupi oiko-gwi, ojuka va'ekwe gwyvýry-pe. Ma'erã po ojuka íxupe? Tyke'ýry hembiaipo vai meme va'e. Ha tyvýry katu hembiaipo porã va'e. Upéa-gwi ojuka va'ekwe gwyvýry-pe. †

¹³ Upéixa ramo, xe ryvy kwéry, ndaija'ëi ramo pende-rehe teko rei, pendéjehe ani aipo peje "Ma'erã po ndaija'ëi nhande-rehe" ani aipo peje pendéjehe. ¹⁴ Yma va'ekwe jaiko rei va'ekwe Nhandejáry-gwi mombyry. Ha ãy katu jaikove meme-ma Nhandejáry ndive. Nhandejáry ndive jaikoha jaikwaa voi. Jahayhu voi nhande re'ýi Hesu-rehe ojerovia va'e-pe. Jajohayhu-gwi peteixa Nhandejáry ndive jaikoha jaikwaa voi "Nhandejáry ndive-ma voi jaiko" ja'e nhandéjehe. Ha gwe'ýi-pe ohayhu e'ý va'e katu, Nhandejáry-gwi mombyry joty oiko. ¹⁵ Ha gwe'ýi-pe ohayhu e'ý va'e katu, oporojuka va'e ojevavyha-rami ojevavy ave. Ha Nhandejáry ndive ndoiko mo'ãi opa e'ý reheve oporojuka va'e. Upéa peikwaa voi. ¹⁶ A-rami jaikwaa ohayhu teeha. Cristo nahakate'ýiry gwekove-rehe. Nhande-rehe ojejúka uka va'ekwe. Ha'e-rami iporã nanhane rakate'ýiry nhande rekove-rehe. Iporã nhaipytygwõ nhande re'ýi-pe nhamano ete peve, nhapena e'ý reheve nhandéjehe. "Apa ete peve aporesende va'erã" peje katu pende re'ýi kwéry-pe. ¹⁷ Ha imba'e reta va'e katu oĩ ohexa va'e gwe'ýi remikotevë. Ha ndoiporiahuverekóiry íxupe. Ndohexakwaa reíry íxupe. Upéa, "Nhandejáry xe rembiayhu voi" he'i mo'ã ójeupe. Ndohayhúi voi Nhandejáry-pe. ¹⁸ Oĩ "Jajohayhu va'e" he'i mo'ã ójehe. Ha nonhopytygwõiry. Ojuru-py rei ojohayhu. Jajohayhu tee katu nhanhopytygwõ-vy.

Nhandejáry rovagwy-py nanhatíry va'erã jajapo ramo oração (Jo 15.17)

¹⁹ Upéixa voi "Hesu reroviaha tee voi nhande" ja'e nhandéjehe nhande apu e'ý reheve nhandéjehe. Upéixa Nhandejáry rovagwy-py nanhatíry va'erã jajapo hagwã oração. ²⁰ Ha sapy'ánte nde py'a-py "Erejevavy-ma" he'i vérami mo'ã, ani pepena teĩ hese. Ipu'akave joty Nhandejáry nhande py'a-py oĩ va'e nhe'ë-rehe. Ome'ëve py'agwapy. Opamba'e oikwaa voi. Jajevavy e'ýseha oikwaa ave. ²¹ Upéixa ramo peë xe rembiayhu va'e, nhande py'a-py mba'ëve nde'íry vérami, Nhande-

járy rovagwy-py nanhatíry va'erã jajapo hagwã oração. ²² Hemimanda nhahendu va'e, hemimbota jajapo va'e. Upéa-gwi oime raë va'e-rehe jajerure íxupe va'e ome'ë nhande-vy. ²³ A-rami he'i nhande-vy: "Perovia katu xe Ra'y Hesu Cristo réry-pe. Pejohayhu katu, Cristo peë-my he'i hagwe-rami" he'i nhande-vy omanda-vy. ²⁴ Nhandejáry remimanda ohendu va'e gwive peteixa omoirũ Nhandejáry-pe. Nhandejáry ave peteixa omoirũ íxupe. Ome'ë va'ekwe nhande-vy Nhandejáry onhe'ë marangatu tee va'e. Upéa-gwi inhe'ë marangatu tee va'e nhande py'a-py oiko-gwi jaikwaa Nhandejáry peteixa nhane moirũha.

Oĩ "Nhe'ë Marangatu tee va'e-py amombe'u Nhandejáry nhe'ë" he'i va'e mo'ã

4 Pejeapysaka katu xe nhe'ë-rehe, xe rembiayhu va'e.

"Nhe'ë Marangatu tee va'e xe monhe'ë uka" he'i va'e gwive, ani perovia pya'e teĩ íxupe. Eporandu ranhe katu hemimombe'u-rehe:

"Kiva'e nhe'ë-py ha'e omombe'u? Nhandejáry gwigwa nhe'ë para'e. Anháy remimombe'ukwe para'e omombe'u" ere hese. Heta anháy nhe'ë-py omombe'u va'ety opa-rupi osë oho-vy. Opa-rupi omosarambi onhe'ë oho-vy. Upéa-gwi eporandu randu ranhe katu íxupe hemimombe'u-rehe. Ani ererovia teĩ Nhandejáry nhe'ëre'ý. ² A-rami pehexa kwaa va'erã hese. "Hesu Cristo ojehexa uka-ma ou-vy va'ekwe nhande-rami" he'i va'e gwive, oiko ipy'a-py Nhandejáry gwigwa Nhe'ë Marangatu tee va'e. ³ Ha upéixa Hesu ojehexa uka va'ekwe ou-vy regegwa nhe'ë nomombe'úi va'e gwive ndoikóiry ipy'a-py Nhandejáry gwigwa Nhe'ë Marangatu tee va'e. Upéixa he'i va'e Cristo-rehe ija'e'ý va'ety voi. Peë-my omombe'u va'ekwe outaha. Ha ko'ánga katu ojehexa uka-ma oiko-vy gwí Cristo-rehe ija'e'ý va'ety. Ani ererovia teĩ inhe'ë.

⁴ Ha peë katu, xe ra'y kwéry va'e, Nhandejáry re'ýi voi. Ipu'akave Nhe'ë Marangatu tee va'e pende py'a-py oiko va'e. Teko rei py'a-py oĩ va'e-rehe ipu'akave voi. Upéa-gwi napenhembotavy ukái va'erã upeixagwa ijapu va'e-pe. ⁵ Teko rei regegwa nhe'ë omombe'u. Teko rei reko-rupi oiko. Upéa-gwi teko rei ohendu ave inhe'ë. ⁶ Ha nhande kwéry katu Nhandejáry re'ýi voi. Nhandejáry irũ va'e gwive nhane nhe'ë renduha voi. Ha Nhandejáry re'ýi e'ý va'e nanhane rendúi oiko-vy. Upéixa jaikwaa kiva'e nhe'ë anhetegwa va'e. kiva'e onhe'ë-py nhane mbotavy va'e jaikwaa ave.

Heko porayhu tee rei va'e Nhandejáry (Jo 3.16; Rm 5.6-8)

⁷ Pejeapysaka katu xe nhe'ë-rehe peë, xe rembiayhu va'e. Nhane mbojohayhu uka va'e Nhandejáry voi. Upéa-gwi jajohayhu katu. Ojohayhu va'e gwive Nhandejáry ra'y kwéry voi. Oheko kwaa-ma voi íxupe. ⁸ Heko porayhu tee rei va'e voi Nhandejáry. Upéa-gwi oporohayhu e'ý va'e ndoheko kwaáiry íxupe. ⁹ Oikwaa uka va'ekwe nhande-vy nhande rayhuha. Gwa'ýry ombou nhande rayhu-gwi. Ko vvy-py ombou va'ekwe íxupe,

† 3:12 Gn 4.8

ha'eixagwa ndoikói va'e, peteĩ voi oiko va'e. Ombou íxupe jajerovia ramo hese, jaikove meme hagwã hendive. ¹⁰ Nhande rayhu teeha jaikwaa-ma a-rami. Nhande ranhe ndajahayhúi va'ekwe íxupe. Ndaupéixairy voi va'ekwe nhande. Ha'e ae ranhe nhande rayhu tee nhande-vy. Nhande rayhu-gwi ombou va'ekwe gwa'yry omboyke hagwã nhandéhegwi nhane rembiapo vaikwe nhande rereko asy e'y-vy.

¹¹ Upéixa nhande rayhu tee-ma va'ekwe oiko-vy. Upéa-gwi jajohayhu katu, peẽ xe rembiayhu kwéry.

¹² Nhandejáry ko jahexa e'y va'e. Ha jajohayhu ramo katu peteixa nhane moirũ Nhandejáry. Upéixa jajohayhu tee rei jaiko-vy.

¹³ Ha Nhe'ẽ Marangatu tee va'e-py nhande rexakwaa rei va'ekwe Nhandejáry ime'ẽ-vy. Upéa-gwi jaikwaa voi peteixa nhamoirũha íxupe. Peteixa nhane moirũha jaikwaa ave. ¹⁴ Ha ta'yry-pe orohexa-ma va'ekwe oroiko-vy. Ore rapixa-pe oromombe'u va'ekwe hesegwa. "Ko yvy-py oiko va'e-pe gwive ombou va'ekwe Nhande Ru gwa'yry hesendeharã" oro'e oromombe'u-vy. ¹⁵ Ha "Nhandejáry ra'y voi Hesu" he'i va'e gwive, peteixa omoirũ íxupe Nhandejáry. Omoirũ peteixa Nhandejáry-pe ave. ¹⁶ Nhandejáry nhande rayhu teeha jarovia-ma jaiko-vy. "Nhande rayhu porã tee rei nipo ra'e" ja'e hese. Ha Nhandejáry katu nhane mbojohayhu uka va'e voi. Ojohayhu va'e gwive oiko-vy, peteixa omoirũ va'e Nhandejáry-pe, omoirũ ave íxupe Nhandejáry. ¹⁷ Upéixa jajohayhu porã tee rei voi jaiko-vy. Jajohayhu porã-gwi, ojehexa uka jevy ou-vy ramo Nhandejáry, nanhanhemondýi va'erã jahexa-vy. Hembiapokwe pokwe-rami enterová-pe ohekojohuha áry-py, nanhatĩry va'erã jaha hagwã hovagwy-py. Ko'anga Hesu reko-rupima jaiko ko yvy-py. Upéa-gwi upe áry-py jaha va'erã hovagwy-py nhatĩ e'y reheve. ¹⁸ Nhande rayhu-gwi, naiporãi jajepy'apy rei nhandéjehe. Jajohayhu tee rei ramo katu, nanhane mytu'e'yví-ma nhandéjehe. Ha nhane mytu'e'y ramo katu, "Nhande moingo asy-ta Nhandejáry" ja'e nhandéjehe. Upéixa ramo jajepy'apy jave ndajajohayhu porã teéiry vyteri.

¹⁹ Nhande rayhu ranhe va'ekwe-gwi Nhandejáry, jajohayhu ave nhande. ²⁰ "Xe ahayhu Nhandejáry-pe" oĩ he'i va'e mo'ã. Ha ndaija'ei gwe'yí-rehe. Upe va'e ijapuma ójehe. Ohexa ramo jepe, ndohayhu porã gwe'yí-pe. Mba'éixa po ohayhu-ta Nhandejáry-pe? Nhandejáry-pe ndohexáiry. ²¹ Hesu remimanda a-rami nhande-rehe: "Nhandejáry rayhuha tohayhu katu gwe'yí ave" he'i Cristo nhande-rehe omanda-vy.

Ndaipu'akavéi-ma nhande-rehe teko rei

5 "Cristo Nhandejáry remimbou voi Hesu" he'i va'e gwive herovia-vy, Nhandejáry ra'y ramo ave oiko íxupe ra'e. Nhande rapixa-pe jahayhu ramo, ta'yry ndive jahayhu ave. ² Upéixa voi Nhandejáry-pe jahayhu-gwi, hemimanda nahendu-gwi ave, "Nhandejáry ra'y kwéry-pe ave jahayhu tee ra'e" ja'e nhandéjehe nhande apu e'y reheve. ³ Nhandejáry-pe jahayhu va'e, jajapo katu hemimanda. Ha hemimanda ndahasýiry nhande-vy. Nomanda pohýiry nhande-vy. "Ndikatuí

ajapo upéa" ndaja'ei íxupe. ⁴ Nhandejáry ra'y kwéry va'e-rehe gwive ndaipu'akavéi-ma teko rei nhe'ẽ. Upéa-gwi ojapose katu Nhandejáry remimanda. Ndojohu pohýiry he'i va'e. Jarovia tee-ma ramo íxupe, ndaipu'akavéi-ma nhande-rehe teko rei nhe'ẽ. ⁵ "Nhandejáry ra'y tee voi Hesu" he'i va'e herovia-vy, ndaipu'akavéi-ma teko rei nhe'ẽ hese. Ha'e anho mante ipu'akave teko rei nhe'ẽ-rehe.

Hesu Cristo rehegwa nhe'ẽ omombe'u va'e

(Jo 3.14-16,36; 5.31-38; 6.40; 11.25-26; 20.31)

⁶ Ojehexa uka ou-vy va'ekwe Hesu Cristo voi. Ojehexa uka rire, y-pyma onhemongarai va'ekwe. Upéi gwugwy avyte-py omano va'ekwe. Upéixa ojehexa uka ou-vy va'ekwe. Ojehexa uka ou-vy ramo, y-py ojehexa uka ranhe rire, gwugwy avyte-py ave ojehexa uka. Upe va'e omombe'u katu Nhe'ẽ Marangatu tee va'e. Hekoha apu e'y va'e voi ha'e. Upéa-gwi anhetegwa va'e voi hemimombe'u. ⁷ Mbohapy Cristo rehegwa omombe'uha yváy-py oĩ va'e. Oĩ Nhande Rugwasu, oĩ Nhandejáry reko kwaa ukaha, oĩ Nhe'ẽ Marangatu tee va'e. Ha mbohapyháixa jepe peteĩ va'e joty. ⁸ Ha mbohapy Cristo rehegwa oikwaa uka yvy arigwa-pe. Oĩ Nhe'ẽ Marangatu tee va'e. Oĩ y-py onhemongarai uka hagwe rehegwa nhe'ẽ. Oĩ ave gwugwy avyte-py omano hagwe rehegwa nhe'ẽ. Upéa mbohapy nhe'ẽ ijoja. Peteixa he'i imombe'u-vy. "Hesu Cristo Nhandejáry remimbou voi" he'i nhande-vy nhane mbo'e-vy va'ekwe. ⁹ Nhande rapixa remimombe'u jarovia va'e. Ha Nhandejáry remimombe'u katu anhete teegwa va'e voi. Onhe'ẽ avy e'y va'e. Ha mbohapy inhe'ẽ mombe'uha remimombe'u voi Nhandejáry remimombe'u voi. Gwa'yry rehegwa nhe'ẽ omombe'u. ¹⁰ Upéixa ramo, Nhandejáry ra'y-rehe ojerovia va'e gwive, anhetegwa voi hemimombe'u ha'e oikwaa opy'a-py. Ha herovia e'yha katu, Nhandejáry-pe omboapu voi. Nhandejáry ra'y rehegwa omombe'u ramo ndogweroviáiry hikwái. ¹¹ Nhandejáry remimombe'u a-rami: Nhane moingove va'ekwe Nhandejáry opa e'y reheve jaiko hagwã hendive. Ta'yry-rehe jajerovia-ma ramo, nhane moingove va'ekwe. ¹² Ta'yry-pe omoirũ va'e gwive oiko meme va'e Nhandejáry ndive. Ha ta'yry-pe omoirũ e'y va'e gwive, ndoikói voi Nhandejáry ndive. Mombyry rei oiko íxugwi.

Nhandejáry ndive peiko memeha peikwaa

(Jo 14.12-14)

¹³ Nhandejáry réry-rehe pejerovia va'e. Aipota peikwaa Nhandejáry ndive opa e'y-rehe peiko memeha. Upéa-rehe amondo-ta peẽ-my xe kwatia nhe'ẽ. ¹⁴ Oime ra'ẽ va'e-rehe jajerure ramo Nhandejáry-pe, hemimbo-ta-rupi jajerure ramo, jaikwaa voi nhande renduha. Upéa-gwi nanhane kyhyjéi jajapo-vy oração. Hovagwy-py jepe ndajajeheko renofiry va'e. ¹⁵ Jajerure javéte íxupe nhane rendu-ma voi. Nhane rendu-gwi nhane rembajerure ome'ẽ va'erã nhande-vy. Upéa jaikwaa voi. ¹⁶ Oĩ nhande re'yí ojejavý va'e ha ojejavý va'ekwe-rehe nomondo mo'ái íxupe Nhandejáry ojéhegwi mom-

byry. Upeixagwa erehexa ramo, ejerure katu hese Nhandejáry-pe ohexa uka hagwã íxupe hape porãrã. Oĩ ave nhande rapixa ojejavyve va'e ha ojejavy va'ekwe-rehe omondo va'erã voi íxupe Nhandejáry ojéhegwi mombyry. Ani joty erejerure hese, ha'e-ta peẽ-my.
¹⁷ Entéro hembiaipo vai va'e gwive ojejavy voi. Ojejavy ramo jepe, oĩ joty ojejavy va'ekwe-rehe Nhandejáry remimondo e'ỹ ojéhegwi mombyry.

¹⁸ Nhandejáry ra'y ramo-ma oiko va'e, ndojejavýi oiko-vy onhangareko-gwi hese kwéry Cristo Nhandejáry ra'y tee va'e. Ndaipu'akái-gwi anhaygwasu hese, ndojejavýiry oiko-vy. Ndoheko johúiry voi íxupe anhaygwasu. Upéa jaikwaa voi.

¹⁹ Nhandejáry javegwa voi nhande. Ha entéro teko rei va'e gwive katu anháy ruvixa ipu'aka hese kwéry. Upéa jaikwaa voi. ²⁰ Jaikwaa ave ko va'e. Ojehexa ukama oiko-vy va'ekwe Nhandejáry ra'y. Nhane mo'arandu ou-vy va'ekwe jaheko kwaa hagwã Nhandejáry teeha. Peteixa nhamoirũ Nhandejáry tee va'e-pe. Ta'ýry Hesu Cristo-pe peteixa nhamoirũ ave. Nhandejáry tee voi ha'e. Ondive nhane moingove va'e voi ha'e jaiko hagwã opa e'ỹ reheve indive.

²¹ Penhangareko katu pendéjehe, xe ra'y kwéry. Tupã ra'anga anga rei-rehe ani katu pejehesa rerova teĩ. Heta teko rei omboete va'e. Upe va'e-rehe ani pejehesa rerova teĩ. Nhandejáry-pe anho nhamboete teeve katu.

2 JOÃO

segunda epístola de João

1 Nde, xe reindy, Nhandejáry rembiporavo voi ne memby kwéry ndive, xe João amondo-ta peẽ-my xe kwatia nhe'ẽ. Hesu reroviaha-rehe anhangareko va'e xe. Ne memby kwéry xe rembiayhu tee va'e voi. Anhetegwa va'e nhe'ẽ jarovia-gwi, xe rembiayhu voi peẽ. Naxe anhóiry voi apohayhu va'e. Anhetegwa nhe'ẽ oikwaa va'e gwive pende rayhu porã oiko-vy.

² Anhetegwa va'e nhe'ẽ jarovia-gwi, jajohayhu porã jaiko-vy. Nhamoangeri ngeri inhe'ẽ. Ange vérami joty nhande-vy inhe'ẽ. Opyta meme va'erã nhande py'a-py.

³ Tanhande rovasa katu Nhandejáry Nhande Ru. Tanhande rovasa katu ta'yry Hesu Cristo nhande rexakwaa rei-vy. Tanhande poriahuvereko katu. Tanhane mbopy'agwapy katu ave jajohayhu porã hagwã anhetegwa nhe'ẽ-rupi jaiko-vy.

Jajohayhu porã katu anhetegwa nhe'ẽ-rupi jaiko-vy

⁴ Oĩ ne memby anhetegwa nhe'ẽ-rupi oiko va'e. Nhande Ru remimombe'ukwe-rupi oiko. Upéa xe aikwaa-ma ramo avy'a eterei-ma xe. ⁵ Ha ko'anga katu anhemonhe'ẽ-ta nde-vy, xe reindy, jajohayhu hagwã. Ipyahu e'y va'e voi kwatia-rehe nde-vy xe remimondo. Upéixa omanda va'ekwe nde-vy peiko hagwã, Hesu reroviaha ramo ereiko-ma ramo va'ekwe. ¹⁶ Ha "Jajohayhu voi jaiko-vy" ja'e ramo nhandéjehe katu, Nhandejáry nhe'ẽ renduha ramo iporã jaiko. Hesu reroviaha ramo peiko-ma ramo va'ekwe, omanda va'ekwe peẽ-

my "Pejohayhu katu peẽ peiko-vy" he'i va'ekwe peẽ-my.

⁷ Opa-rupi oho oporombotavy tavy rei va'e. Hesu Cristo kwimba'e ramo ojehexa ukaha nomombe'úi voi. Ijapu rei hese. Oporombotavy tavy rei oiko-vy va'e voi upe va'e. Cristo nhe'ẽ mbojevvyhaty voi. ^{††8} Upéa-rehe penhangareko katu pendéjehe. Aipota peẽ-my ome'ẽ pene rembiapo porã repyrã. Pendéjehe penhangareko porã ramo, entéro peẽ-my gwarã gwive ome'ẽ va'erã peẽ-my.

⁹ Cristo remimombe'u rendu e'yha gwive ojehesa rerova-ma Nhandejáry-gwi, nomoĩruvéi-vy íxupe. Cristo remimombe'u renduhaty ojehesa rerova e'y reheve, omoirũ Nhande Ru-pe. Ta'yry-pe omoirũ ave oiko-vy. ¹⁰ Ha Cristo nhe'ẽ ra'anga anga rei omombe'uha katu pende ha-py ogwahẽ ou-vy ramo, ani katu pemogwahẽ kuri pende ha-py. "Tande rovasa katu Nhandejáry" ani ave peje teĩ íxupe. ¹¹ Ereheja ramo ogwahẽ, peipytygwõ arã íxupe hembiaapo vai-rehe. Opyta va'erã upéixa ramo ne iru ramo.

Pende róga-rupi apopohuse

¹² Heta xe remimombe'use peẽ-my. Ha namombe'u uka mo'ãi nde-vy tinta-py. Kwatia rekovia xe voi ahase apopohu hagwã jajováí hagwã nhaĩ-vy nhanhombovy'apa hagwã nhanhomongeta-vy. Omondo-ta nde-vy omandu'aha nde kypy'yry memby kwéry, Nhandejáry rembiporavo va'e.

† 1:5 Jo 13.34

†† 1:7 1 Jo 4.1-3

3 JOÃO

terceira epístola de João

1 Xe rembiayhu tee va'e Gaio. Xe João amondo-ta nde-vy xe kwatia nhe'ẽ. Hesu reroviaha-rehe anhangareko va'e xe. Xe rembiayhu tee voi nde.

² Ajapo oraçãõ nde-rehe ojehu e'ỹ hagwã nde-vy mba'eve, ne resãi porã hagwã. Nde py'a gwive erevy'aha xe aikwaa. Ha'e-rami aipota ave nde rete resãi porã ereiko-vy. ³ Ogwahẽ ou-vy Hesu reroviaha va'e xe mbovy'a-vy, "Gaio Cristo nhe'ẽ rendu ku'a ku'a e'ỹha voi" he'i nde-rehe omombe'u-vy. Upéixa Cristo rekoha tee-rupi ereiko meme voi ra'e. ⁴ "Nde ra'y kwéry Cristo nhe'ẽ-rupi oiko" he'i ramo xe-vy, avy'a eterei voi xe. Upéixa ne mombe'u ramo, ndaipóri xe mbovy'ave va'erã.

João omomba'egwasu Gaio rembiapo

⁵ Ne rembiapo porã tee ereiko-vy, xe rembiayhu va'e. Hesu reroviaha-pe ereipytygwõ-vy ne rembiapo porã voi. Ogwahẽ va'e gwive nde ha-py nde eremogwahẽ porã meme voi. Ereikwaa va'e eremogwahẽ. Ereikwaa e'ỹ ramo jepe eremogwahẽ porã joty. ⁶ Upéi gwĩ eremogwahẽ va'ekwe ogwahẽ jevy ou-vy ramo ko'a-py, Hesu reroviaha ojogweroaty va'e ha-py, omombe'u porã ne rerakwã erehexakwaa entéro va'e-pegwi. Ko'ã y aipota ne remipytygwõ-pe ereme'ẽ oime raẽ va'e ogweraha hagwã mombyryve oho porã jevy hagwã Nhandejáry-pe eremboete-vy. ⁷ Cristo remimbou upe va'e. Hesu rerovia e'ỹha-pe oho omombe'u inhe'ẽ. Ha ha'e noimba'e pe'ái íxupe kwéry, ndojeroviái-gwi Hesu-rehe. Aipo ramo aipota erereko porã hemimbou hemikotevẽ ereme'ẽ-vy eremotĩ e'ỹ hagwã imbouhare-pe. ⁸ Nhande kwéry Hesu reroviaha va'e nhaipytygwõ katu Cristo remimbou. Anhetegwa nhe'ẽ-rehe om-ba'apo va'e, nhamoirũ katu íxupe nhaipytygwõ-vy.

Diótrufes rehegwa nhe'ẽ, Demétrio rehegwa nhe'ẽ ave

⁹ Heta e'ỹ va'e xe kwatia nhe'ẽ amondo kuri nde re'yi Hesu reroviaha va'e-pe. Ha Diótrufes katu onhembotuvixase va'e mo'ã. Nohenduséi xe nhe'ẽ. ¹⁰ Upéa-gwi agwahẽ aha-vy ramo pende ha-py aikwaa ukapa arã hembiapokwe inhe'ẽ vaiha ave. Ha'e onhe'ẽ rei xe-rehe, xe renohẽ vai rei. Xe-rehe ijapu rire, ojapo vaiseve. Ha Hesu reroviaha va'e ogwahẽ oho-vy ramo iha-py, nomogwahẽséi voi. Omogwahẽse va'e ha-py ndohe-jáiry voi ave ogwahẽ. Ha omogwahẽse katu ete va'e-pe omosẽse Hesu reroviaha ojogweroaty va'e ha-gwi.

¹¹ Ani ereheko a'ã hekoha vai va'e-pe, xe irũ. Eheko a'ã hekoha porã va'e-pe katu. Hembiaapo porã va'e Nhandejáry reko irũ voi. Ha hembiaapo vai va'e katu ndohexa kwaáiry hese. Nhandejáry oiko e'ỹ va'e-rami oiko ha'e.

¹² Ha Demétrio katu enterove imandu'a porã hese. Ohexa kwaa hese: "Hekoha porã tee voi" he'i hese. Hekoha porã teeha xe ave amombe'u. Ereikwaa xe remimombe'u apu e'ỹ va'e voi.

Angeve ngeve-rupi apohexase

¹³ Heta xe nhe'ẽrã oĩ. Ha kwatia-rehe namondo mo'ãi. Tinta-py namoĩ mo'ãi kwatia-rehe. ¹⁴ Angeve ngeve-rupi apohexase voi. Aipo ramo nhandehomongeta va'erã nhande juru-rupi jajováí nhaĩ-vy.

¹⁵ Tapende mbopy'agwapy katu Nhandejáry. Pene irũ gwive a-py oiko va'e, omondo-ta peẽ-my omandu'aha. Ore irũ pene pa'ũ-my oiko va'e peteĩ teĩ va'e-pe emombe'u ore mandu'aha.

JUDAS

epístola de Judas

Judas omondo onhe'ë kwatia-rehe Nhandejáry rembi-poravokwe pegwarã

1 Xe Judas, Hesu Cristo rembigwái. Tiago ryvy xe. Ahai-ta kwatia-rehe xe nhe'ë peë-my gwarã. Peë Nhandejáry pegwa-ma. Nhandejáry, Nhande Ru pende pe'a-ma va'ekwe ojéupe gwarã. Pende rayhu voi ha'e. Onhangareko porã pende-rehe Hesu Cristo pegwarã. ²Tapende rovasa katu pende poriahuvereko reko hagwã Nhandejáry. Tapene mbopy'agwapy tee katu pende rovasa-vy. Tapende rayhu porãve rãve katu pende rovasa-vy Nhandejáry.

Penhemokyre'ÿ katu pemonhe'ë mbojevy hagwã gwí Hesu Cristo-rehe omombe'u aã aã rei va'e-pe

³Xe rembiayhu kwéry are-ma ahaise peë-my. Nhandejáry omboyke-ma nhandéhegwi nhane rembiapo vaikwe nhane resende tee hagwã. Xéhegwi omboyke-ma voi va'ekwe xe rembiapo vaikwe. Ha omboyke-ma ave pendéhegwi araka'e pene rembiapo vaikwe. Upéa-rehe are-ma ahaise ramo jepe, ahai va'erãgwe ahejanta. Xe tuvixa mba'eve va'e ahai-ta. Tekotevë apomo'arandu ambue va'e. Ko kwatia-rehe ahai ani hagwã pejere rei anhetegwa jarovia va'ekwe-gwi. Ko kwatia ahai pene mokyre'ÿ hagwã, penhe'ë mbojevy jevy hagwã anhetegwa e'ÿ nhe'ë. Hesu Cristo rehegwa tee nhe'ë peipy'apyhy va'ekwe. Hesegwa anhetegwa e'ÿ nhe'ë pejoko jevy katu.

⁴Oime-ma pene pa'ũ-rupi gwí Nhandejáry-rehe ndojeroviái va'e. Porombotavy-vy rei oike nhemi pene pa'ũ-my. "Nhande rekorã Nhandejáry remimbota voi nipo ra'e" peje rei hagwã hemimombe'ukwe-rehe. Ojéhegwi rei omombe'u Nhandejáry remimbota mo'ã. "Nhandejáry nhande rexakwaa rei va'e voi. Opaixagwa jajapo ramo jepe ha'e nhande rexakwaa rei va'erã voi" he'i mo'ã. "Aipo ramo nanhatívéi reheve tajaiko katu nhande rexakwaa reive ive hagwã" he'i mo'ã pene mbotavy rei-vy. Ndogweroviái Nhandejáry Hesu Cristo-pe. "Ha'e anho nhande ruvixa" nde'íry hikwái. Pejoko katu upe onhe'ë rei va'e kwéry-pe. Yma va'ekwe Nhandejáry nhe'ë kwatia-rehe oĩ va'e he'i hese:

"Hembiapo vai va'erã ohasa asy hagwã-my oho va'erã"
he'i va'ekwe hese kwéry.

Myamyri-pe Nhandejáry ogwereco asy ete va'ekwe ójehe ndojeroviái-gwi va'ekwe

⁵Pene rembigwaa-rehe apomomandu'a jevy-ta. Yma va'ekwe Nhandejáry oipe'a myamyri Israel ra'y kwéry Egito yvy-gwi iresende-vy. Ogwerova heraha-vy. Upe rire ohundi tee íxupe kwéry ójehe ndojeroviái va'ekwe-pe gwemiresendekwe-pe. ¹⁶Apomomandu'a jevy-ta gwí yváy pygwakwe-rehe, Nhandejáry rembigwaikwe-rehe. Yváy pygwa voi jepe gweko ypykwe-rupi ndopytaséi va'ekwe hikwái. Oheja rei gweko porã teekwe. Upéa-rehe Nhandejáry ombogwejy uka-ma va'ekwe íxupe kwéry. Pytũ gwy-py isã-rehe onhapytĩ pytĩ hereko-vy imbohasa asy-vy íxupe kwéry. Ohundi hagwã áry-rehe oha'arõ arõ joty okwa-vy. Nhandejáry renonde-py enterovéa omboaty hembiapokwe pokwe-rehe nhande rereko hagwã áry-py ohundipa va'erã íxupe kwéry Nhandejáry.

⁷Apomomandu'a jevy-ta ave gwí tetãgwe ymagware-rehe. Sodoma tetãgwe, Gomorra tetãgwe-rehe ave, gwí tetã ijerekwe rehegwa ave-rehe pene mandu'a katu. Myamyri upe pygwa kwéry hembiapo vai tee va'ekwe hikwái. Nhandejáry rembigwaikwe-rami hembiapo vai hikwái. Teko rei-rupi opaixagwa ivaive ive va'e ojapo va'ekwe hikwái onhemotĩ e'ÿ-vy. Upéa-rehe Nhandejáry ohundipa ete va'ekwe íxupe kwéry. Tatagwasu-py voi omokanhymba va'ekwe íxupe kwéry. Upéa-rehe Nhandejáry oikwaa uka nhande-vy entéro hembiapo vai va'e-pe ha'e ombohasa asy arã tata ogwe e'ÿ va'e-py omondo-vy. ¹¹

⁸Aipo ramo jepe upe pene pa'ũ-my oĩ va'e upéa myamyri-rami heko rei-rupi ivaive ive oho-vy. "Nhande kéra-py vérami ahexa nhande rekorã" he'i. "Xe kéra-py ojehexa uka kuri xe-vy nhande rekorã" he'i okéra pygware omombe'u-vy onhembotavy rei-vy. Ha'e ae ojaPOSE va'e rei ojapo hikwái. Gweco vaiha-rupi okwa-vy. Mburuvixa kwéry pogwy-py ndoikoséi ave hikwái. Onhembohory ave yváy pygwa-rehe okwa-vy. Nhandejáry rembigwái kwéry-pe ohexa uka gwova asyha onhe'ë rei rei-vy. ⁹Nhandejáry rembigwái ruvixa Miguel ae ndaha'éi ha'eixagwa. Yváy pygwa tee jepe ojoko hagwã anhaygwasu-pe nonhe'ë asíy joty íxupe. Onhonhe'ë mbojevy jevy jepe araka'e anhaygwasu ndive nonhe'ë asíy joty íxupe. Onhemoakate'ÿ joty mokõive Moisés amyri retetekwe-rehe. Miguel ndohejái anhayg-

† 1:5 Êx 12.51; Nm 14.29-30 †† 1:7 Gn 19.1-24

wasu ogweraha hetekwe. Onhonhe'ë mbojevy jepe nonhe'ë asýi joty anhaygwasu-pe. "Nde ko ne rembiapo vai" nde'íry joty íxupe. "Tande joko katu Tupã Nhandejáry" he'i ae joty íxupe ijoko-vy. †

¹⁰ Upe Nhandejáry nhe'ë omombe'u ra'anga anga rei va'e Miguel arandu-rami e'ý voi inharandu. Gwembigwaa e'ý-rehe onhe'ë vai vai rei. Mymba ka'agwy rupigwaa-rami mante oikwaa gwete-rehe. Ha ha'e kwéry oikwaaha-rupi ae oiko-gwi ae onhehundipa rei va'erã.

¹¹ Ohasa asy va'erã. Caim amyri rapekwe-rupi ogwata Nhandejáry remimbota apo e'ý-vy. Balaão amyri rapekwe-rupi jevy oiko. Opirapirerã-rehe rei ae omombe'u. Hemimombe'ukwe katu ndaha'éiry voi Nhandejáry rehegwa nhe'ë. Coré amyri rapekwe-rupi jevy oiko. Hemiapo vai oiko-vy. Yma araka'e Coré onhemoirũ uka heta va'e kwéry-pe ojoko uka hagwã mburuvixagwasu-pe, Nhandejáry remimoĩ va'e-pe. Coré rapekwe-rupi ohasa asy ave arã pene mbo'eha ra'anga kwéry. ††

¹² Peë Nhandejáry reroviaha pejoyayhu-gwi penhomoaty meme karugwasu haty-py. Upe jave Nhandejáry nhe'ë omombe'u ra'angaha ave ou. Ojapo vai rei hagwã ou. Ijayvupa rei okwa-vy. Notĩ kwaái. Ndaheko porã peë-my. Pende rerekoha ramo mo'ã oikose. Ha'e kwéry ae rei onhemohygyatã. Ita y gwy-py oĩ va'e-rami nhane kanóa ojoka-ta va'e-rami voi pene ra'arõ hikwái. Yvytu arai-pe omosarambipaha-rami voi ha'e kwéry naiporã voi peë-my. Yvyra hi'aha óra jepe ndahi'áiry va'e-rami, ha'e kwéry naiporã peë-my. Ndaheko porã voi peë-my. Yvyra vygygy-gwi ohekýi va'e-rami hikwái. Omano tee-ma va'e-rami ave hikwái. ¹³ Ygwasu hatã omýi omboaty gwyjuikwe ohexa uka hagwã oky'akwe. Upéixa ave ha'e kwéry ohexa uka gwekoha ky'akwe hikwái. Gwemiapo vaise-vy ndogwapýi oiko-vy enterove-pe ohexa uka hagwã gweko ky'akwe. Gwendagwe-gwi oripara rei oho-vy jasytata pytũ harupi rei okanhy kanhy oho-vy. Upéixa ave pene mbo'e ra'angaha. Hesu Cristo rape-gwi oripara rei oho-vy. Ndohesapéi avave-pe tape porãrã. Áy katu pytũ-my rei oiko. Nhandejáry ombohasa asy va'erã íxupe kwéry hemiapo vaikwe-rehe.

¹⁴ Yma gware Nhandejáry réry-py Enoque amyri omotenonde pende reko mbo'e vaiharã rekoharã-rehe. Adão amyri remiarirõ joapyri pyri remiarirõkwe jevy oiko va'ekwe Enoque amyri. Ha'e omotenonde pende reko mbo'e vaiharã rekoharã-rehe.

"Nhandejáry ou va'erã" he'i. "Heta gwembigwái imarangatu va'e yváy pygwa kwéry ndive ou va'erã" he'i. ¹⁵ "Imonhe'ë uka-vy hemiapokwe-rehe ou va'erã Nhandejáry. Hemiapo vaikwe-rehe ombohasa asy va'erã ave" he'i. "Hekoha vai va'ekwe-rehe ombohasa asy va'erã. Ojéupe omboete e'ý hagwe-rehe ombohasa asy ave va'erã. Ojehe onhe'ë pohýi hagwe-rehe Nhandejáry ombohasa asy ave va'erã íxupe kwéry"

he'i va'ekwe Enoque amyri kwatia-rehe ohai-vy. Upéa ohai ramo pende reko mbo'e vaiharã-rehe omotenonde-ma imombe'u-vy.

¹⁶ Mba'éixa po ra'e ha'e kwéry hekoha? Perepara porã katu hekoha-rehe. Onhe'ë rei rei oiko-vy ambue kwéry-rehe. Onhomymýi rei rei. Mba'eve-rehe voi ha'e ndovy'áiry. Gwemiapo vaise mante ojapose oiko-vy. Ha'e ae onhe'ë-rupi onhembotuvixase mo'ã oiko-vy. Onhembojuruhe'ë ete íxupe kwéry oiko-vy ome'ë uka hagwã ojéupe gwarã. Upéixa voi pene mbo'e ra'anga va'e. ††

Pende resa pemondo katu Nhandejáry Hesu Cristo ou jevy hagwã áry-rehe peha'arõ porã hagwã íxupe

¹⁷ Peë, xe rembiayhu kwéry, pene mandu'a katu Nhandejáry Hesu Cristo remimondo tee remimombe'ukwe-rehe. ¹⁸ Kóixa he'i va'ekwe peë-my: "Ogwahë-tama yvy opa hagwã áry. Upe jave ogwahë va'erã ou-vy gwí Nhandejáry reroviaha-rehe onhembohory va'e. Nomboetói va'erã Nhandejáry-pe. Gweko vai-rupi ae oiko va'erã"

he'i va'ekwe pene mo'arandu-vy.

¹⁹ Ha ko'ánga katu perepara pene mbo'e ra'angaha reko-rehe. Gwemimombe'u ambue mbue-rupi omboheko joavypa Hesu Cristo reroviaha kwéry-pe. Teko rei-rupi inharandu. Ndogwerekói Nhe'ë Marangatu tee va'e inharandurã ome'ë hagwã.

²⁰ Peë ae katu, xe rembiayhu kwéry, penhemo'aranduve nduve katu peiko-vy. Hesu Cristo heko marangatu tee va'e-rehe pejerovia-gwi peë ave pende reko marangatu hagwã katu peiko-vy. Oĩ pende py'apy Nhe'ë Marangatu tee va'e. Ipu'aka-rupi pembojeupive pive katu Nhandejáry-pe pene nhe'ë. ²¹ Nhandejáry nhande rayuha-rehe pene mandu'a meme katu inhe'ë pejapo meme hagwã. Pende resa pemondo katu Nhandejáry Hesu Cristo-rehe. Ha'e nhande poriahuvareko va'e. Nhane mogwahë porã va'erã gwendapy jaiko hagwã opa e'ý reheve onhondive. Nhande rekove opa e'ý va'erã-rehe peha'arõ porã katu.

²² Gwí Hesu Cristo-rehe ojerovia ku'a ku'a va'e-pe, gwí ipy'a mokõi-rupi oiko va'e-pe, pemo'arandu porã katu ojerovia porã hagwã hese. ²³ Peresende uka katu íxupe kwéry, gwí tata-py ho'a-tama va'e-ramipe peresende uka ani hagwã Nhandejáry ombohasa asy tee íxupe kwéry tata ogwe e'ý va'e-py. Peiporiahuvareko rei katu gwí teko vai-rupi oiko va'e-pe, gwí notĩ kwaái va'e-pe. Oĩ ramo tetekwe ine va'e, ijao-rehe ave inegwe ohasapa. Xáke upéa-gwi. Ani erenhemongy'a uka teĩ íxupe. Pene mbohekoha vai va'erã. Tapende kyhyje katu íxugwi pemoirũ hagwã íxupe. Hemiapo vai va'e-pe ae peiporiahuvareko rei íxupe peipytygwõ-vy.

Judas omomba'egwasu Nhandejáry-pe imboete-vy (1 Co 1.8; 10.13; Ef 3.20-21; 1 Tm 1.17)

²⁴ Nhandejáry ipu'aka tee va'e. Onhangareko porã nhande-rehe ani hagwã jaiko jajevy reheve. Nhane

† 1:9 Dt 34.6; Zc 3.2 †† 1:11 Gn 4.3-8; Nm 16.1-35 † 1:14 Gn 5.21-24

†† 1:16 2 Pe 2.1-18

mogwahẽ va'erã onhemomba'egwasu ete ha-py nhande py'a potĩ marangatu reheve. Javy'a ete va'erã indive jaiko ramo. ²⁵ Nhandejáry mante Tupã tee. Ha'e anho nhane mopotĩ tee va'e nhane resendehaty. Nhandejáry Hesu Cristo omano va'ekwe omboyke hagwã nhandéhegwi nhane reko jejavy ky'akwe. Upéa-rehe tanhamomba'egwasu ete katu Nhandejáry-pe. Ha'e

anho Tupãgwasu tee onhembotuvixa mba'e tee va'e. Ha'e anho nhande Ruvixa tee voi. Ipogwy-py enterove oiko va'e. Inhe'ẽ-py enterove toiko. Upéixa omomba'egwasu va'ekwe nhande ypy oiko e'ỹ mboyve. Omboete hagwe-rami ãy peve joty tomomba'egwasu íxupe. Ha opa e'ỹ reheve upéixa-ma tomomba'egwasu ave Nhandejáry-pe. Amém.

APOCALIPSE

apocalipse de João

1 Yma va'ekwe Nhandejáry ohexa uka Hesu Cristo-pe mbava'e pa oiko-ta nhande-vy. Ndahi'aréi ko oiko va'erã nhande-vy oiko-ta. Omombe'u íxupe omombe'u jevy hagwã ójehe ojerovia va'e kwéry-pe.

Upéi Hesu Cristo ombou gwembigwái yváy pygwa va'e ohexa uka jevy hagwã João-pe ikéra-py vérami. Upéi okéra-py vérami ohexa va'ekwe João ohai kwatia-rehe oikwaa uka hagwã enterovéa-pe. ² Opamba'e ohexa va'ekwe, ohendu va'ekwe ohai pa kwatia-rehe omombe'u-vy. Anhete teegwa ko kwatia pygwa Nhandejáry nhe'ë Hesu Cristo ohexa uka va'ekwe João-pe. Gwembixagwe katu ohai va'ekwe João kwatia-rehe.

³ Ovy'a va'erã voi ko kwatia nhe'ë omonhe'ë va'e. Ovy'a voi ave arã henduháry ogwata ramo oiko-vy hemimombe'ukwe-rupi. Ndahi'arevéi-ma oiko va'erã nhande-vy. Oiko-ma va'erã ko va'e nhe'ë nhane renonderã omombe'u va'ekwe.

João ohai kwatia nhe'ë sete tetã-my oiko va'e Hesu reroviaha kwéry pegwarã

⁴ Xe, João, ahai-ta ko va'e kwatia nhe'ë sete tetã-my oiko va'e pegwarã kwatia. Hesu reroviaha onhomboaty aty va'e Ásia yvy-rupi oiko va'e kwéry pegwarã kwatia ahai-ta.

Tapende rovasa porã pende rexakwaa rei-vy Nhandejáry. Tapene mbopy'agwapy ave. Nhandejáry ha'e voi va'e. Yma gwive voi oiko va'ekwe. Ha opa e'ÿ reheve joty oiko va'erã.

Tapende rovasa porã pende rexakwaa rei-vy. Tapene mbopy'agwapy ave upe Nhandejáry mandaha rendapy okwa va'e, sete nhe'ë marangatu Tupã Nhandejáry gwapy haty renonde-py okwa va'e. ⁵ Tapende rovasa porã pende rexakwaa-vy pene mbopy'agwapy-vy ave Hesu Cristo. Ha'e anhete teegwa va'e voi. Omano ete rire ha'e onhemoïgove jevy oikove jevy-ma va'ekwe. Onhypyrũ va'ekwe nhande-vy omano va'ekwe atýragwi opu'ã jevy va'erã oikove jevy hagwã. Ko yvy pygwa mburuvixagwasu oiko va'e kwéry ruvixave voi Hesu. Ha'e nhande rayhuha voi. Omano va'ekwe oipe'a hagwã nhandéhegwi nhane rembiapo vaikwe. Gwugwy avyete-py omano-gwi nhande py'a omopotĩ va'ekwe.

¹⁶ Gwe'yirã voi nhande pe'a va'ekwe. "Pa'i-rami peiko va'erã xe Ru-pe. Nhandejáry ramo oiko va'erã peë-my xe Ru" he'i nhande-vy nhande pe'a-vy. Upéa-gwi tanhamomba'egwasu meme katu Hesu Cristo-pe. Toiko ha'e imburuvixagwasu ijapy e'ÿ reheve. Amém. ††

† 1:5 Sl 89.27 †† 1:6 Êx 19.6

⁷ Pema'ë katu, ou-ta Hesu. Araigwasu avyete-rupi ogwejy-tama ou-vy. Ha'e ojehexa uka-ta entéro va'e-pe ogwejy ou-vy ramo. Gwĩ ikutuhare jepe ohexa-ta ave íxupe igwejy igwahë ramo. Opa va'e ko yvy arigwa onhemboasy arã ohexa ou-ma ramo. Upe va'e aipotá voi. Amém. ‡

⁸ Tupã Nhandejáry onhemombe'u nhande-vy: "Mba'e ypyrũ ramo voi aiko-ma xe va'ekwe. Ipaha rire ave xe aiko joty. Mba'e nheypyrũha voi ko xe. Mba'e paha voi ave ko xe" †† he'i ójehe onhemombe'u-vy.

Ha'e ko Tupã tee voi. Ha'e va'e voi. Yma gwive oiko va'ekwe opa e'ÿ va'e voi ha'e. Ha'e ipu'aka tee va'e voi entéro va'e rehe.

Hesu, imba'egwasuha reheve ojehexa uka va'ekwe João-pe

⁹ Xe, João, ahexa va'ekwe Hesu ojehexa uka ramo xe-vy. Xe kéra-py rei vérami aiko jave ahexa va'ekwe íxupe. Xe, João, pende re'ÿi va'e. Hesu-rehe jajeroivia-gwi nhande jaiko ojoe'ÿi kwéry ramo. Hese ha-py jahasa asy asy jaiko-vy. Upe jave nhandemokirirĩ katu Nhandejáry Nhande Ruvixagwasu áry-rehe ha'arõ-vy.

Hesu-rehe ha-py aime ramo va'ekwe preso ahexa va'ekwe íxupe. Hesegwa nhe'ë amombe'u mbe'u-gwi upe anhetegwa nhe'ë amombe'u mbe'u-gwi xe moĩ va'ekwe preso hikwái. Ygwasu mbyte-py oĩ va'e yvy'ajere héry va'e Patmos. Upe-py aime preso jave ojehexa uka va'ekwe xe-vy Hesu.

¹⁰ Peteĩ domingo-py Nhandejáry Nhe'ë Marangatu tee va'e peteĩ onhe'ë va'e ohendu uka xe-vy. Xe rapykwewe-gwi ahendu hatã onhe'ë va'e onheandu uka-vy xe-vy. Temimbygwasu nhe'ë ramigwa hatã ahendu.

¹¹ He'i xe-vy:

—Ehai katu ne rembihexarã kwatia-rehe, he'i va'ekwe xe-vy. —Sete tetã-my oiko va'e pegwarã kwatia ehai katu. Hesu reroviaha onhomboaty aty va'e kwéry pegwarã emoĩ katu kwatia-rehe, he'i. —Ereha rire eraha uka Éfeso tetã mygwa-pe. Eraha uka ave Esmirna tetã mygwa-pe ave, Pérgamo tetã mygwa-pe ave, Tiatira tetã mygwa-pe ave, Sardes tetã mygwa-pe ave, Filadélfia tetã mygwa-pe ave, Laodicéia tetã mygwa-pe ave, he'i va'ekwe xe-vy ohai uka-vy. —Hesu reroviaha upe sete tetã mygwa kwéry pegwarã ne rembihexavyrã ehai katu, he'i voi va'ekwe xe-vy.

‡ 1:7 Dn 7.13; Zc 12.10 †† 1:8 Êx 3.14

¹² Onhe'ë ramo ajere va'ekwe ama'ë ahexa hagwã. Ajere ama'ë hese-ma ramo ahexa-ma Nhande Ryke'y tee va'e ra'e. Sete tataendy'y ouro-gwi ijapopyre va'e ahexa. Ipa'ũ-my oĩ Nhande Ryke'y tee va'e. Oao puku puku reheve onhembo'y oĩ-vy. Ikupy peve ogwahë ijao. Ipyti'a kwaha ouro-gwi ijapopyre. ¹⁴ Morotĩ hi'avvy. Ovexa ragwe potĩpyre morotĩ va'e-rami hi'avvy. Amandáu-rami hi'avvy morotĩ. Tata rendy-rami voi hesa nhande resaka. ¹⁵ Ipy ave hyverapa. Bronze tata-py ombohyku jave onhembohyvera vera va'e-rami ipy. Inhe'ë ryapu etei. Y hyapu hatãha-rami voi hyapu atã inhe'ë. ¹⁶ Ha opo ijakatúa va'e pyte-py ogwereco sete jasytata. Ijuru-gwi ojehexa osë va'e. Kysepuku hãĩ jovái va'e ramigwa inhe'ë. Overapa va'e-rami voi hova. Hembipepa voi hova. Kwarahy larose hembipe porã va'e-rami omohembipepa hova.

¹⁷ Ahexa-ma íxupe-ma ramo ha'a ipy renonde-py. Omano va'e-rami voi xe ha'a ipy renonde-py. Ha'e katu oakatúa gwigwa opo omoĩ xe-rehe.

—Ani erenhemodjy teĩ xéhegwi, he'i xe-vy. —Xe ko mba'e ypyrũha voi, he'i xe-vy. —Ipaha ramo voi ko xe aiko va'e voi, he'i xe-vy. ¹⁸ —Xe aikove tee va'e voi, he'i. —Amano tee va'ekwe. Amano rire aikove jevy-ma. Áy katu ndapavéi-ma va'erã voi aiko-vy. Namanori norivéi-ma va'erã xe, he'i. —Xe aipota ramo omano, omano arã yvypóry, ha ndaipotáĩ ramo omano, nomanói ave va'erã. Xe nhe'ë-py ae mate omano va'erã. Xe nhe'ë-py ave omano va'ekwe opyta va'erã imbohasa asy hagwã-py, he'i xe-vy onhemombe'u-vy.

¹⁹ —Ehai katu kwatia nhe'ë. Ne rembihexavyrã ehaipa. Áy oiko va'erã ahexa uka-tama nde-vy. Upe rire oiko jevy va'erã yvypóry renonderã-rehe ahexa uka-tama nde-vy erehai hagwã nde kwatia-rehe. ²⁰ Upéa erehexa va'e-rehe aikwaa uka-ta ave nde-vy. Sete jastata erehexa va'e xe po-py. Sete tataendy'y pa'ũ-my anhembo'y aĩ-vy. Upe va'e-rehe amombe'u-ta nde-vy. Oĩ sete tetã-my xe reroviaha kwéry onhomboaty aty meme hikwái. Upe tataendy'y he'ise upe tetã-rehe. Ha upe va'e kwéry rerekwa oĩ xe remimoĩgwe sete ave. Jasytata he'ise upe xe remimoĩgwe-rehe, he'i xe-vy. Upéixa he'i xe-vy, Hesu xe-vy anho mante ojehexa uka va'ekwe.

Hesu reroviaha Éfeso tetã mygwa pegwarã nhe'ë

2 —Ehai katu xe nhe'ë kwatia-rehe, he'i xe-vy. —Éfeso tetã mygwa-pe anhemonhe'ëse, he'i. —Xe-rehe ha-py onhomboaty aty va'e kwéry rerekwape xe remimoĩgwe pegwarã ehai katu xe-vy, he'i. —Ko va'e ehai íxupe gwarã, he'i va'ekwe xe-vy. —Ko xe po akatúa-py areko va'e sete jasytata va'e voi xe, he'i ójehe. —Sete tataendy'y pa'ũ-rupi ogwata va'e voi ko xe, he'i ojehegwa ohai uka-vy. ² —Ko'ãny anhemonhe'ëse nde-vy, he'i ohai uka-vy. —Aikwaa porã-ma nde rekoha. Erema'apo apo porã meme. Eremboykepa voi teko rei-rupi oiko va'e kwéry pendéhegwi. Ndererovia reĩry ave enterove va'e-pe. “Xe Tupã Nhandejáry remimondo va'e” he'i ramo peë-my, erejeapysaka porã erekwaa porã hagwã ijapu va'e para'e, Nhan-

dejáry nhe'ë mombe'u ã'ã ã'ãha rei para'e, Nhandejáry nhe'ë tee omombe'u va'e para'e, oakã-gwi rei para'e omombe'u nhe'ë. Ereporandu kwaa voi nhe'ë-rehe. Ha nde katu ndererovia mo'ái voi ijapu va'e nhe'ë. Aikwaa-ma katu xe nde rekokwe. ³ Xe aikwaa ave ereha'arõ teehe. Ha erehasa asy asy-ma xe-rehe ha-py. Na nde kweráiry vyteri joty xe ra'arõ-vy. ⁴ Upéixa nde rekokwe porã jepe ndavy'apáiry vyteri nde-rehe ndaxe rayhugwasuvéi-magwi. Yma nde xe rayhu tee voi va'ekwe. Ha áy katu ndaxe rayhuvéi-ma. Ne mandu'a ku'a ku'a reima xe-rehe. Nde resa yvuku rei-ma mombyry-gwi xe-rehe. Upe va'e nde rekoha-rehe xe ndavy'ái voi.

⁵ —Ne mandu'a katu upe nde reko porãgwe-rehe. Áy ae katu haimete ndaxe rayhuvéi-ma. Erova jevy katu xe-rehe nde resa. Ejevvy jevy katu yma ne rembiapo porã nhypyrũgwe-rupi ereiko jevy hagwã. Ndererováĩ ramo nde resa xe rayhu porã jevy hagwã, aha va'erã nde ha-py arova va'erã ndéhegwi nde rataendy'y ererova e'ỹ-gwi nde rekoha.

⁶ —Oĩ joty peteĩ mba'e erejapo xe mbovy'a va'e. Xe-rami nde ave nde jegwaru gwĩ Nicolaíta rembiapo-rami hembiaapo va'e-gwi, he'i. ⁷ —Ne aranduse va'e, ejeapysaka porã katu ko Tupã Nhandejáry Nhe'ë Marangatu tee va'e nhe'ë-rehe. Hesu reroviaha kwéry pegwarã-rehe ejeapysaka porã katu. Onhembohekopyatã uka va'e xe-vy, ojehesa rerova e'ỹ va'e xéhegwi va'e-pe ae ha'uka-ta yváy pygwa yva aju Nhandejáry kokwegwasu mbyte-py oĩ va'e yva aju. Upe yva aju ho'u va'e oikove arã opa e'ỹ va'erã voi, he'i. —Upéa ha'ese nde-vy anhemonhe'ë-vy, he'i ohai uka-vy Éfeso tetã mygwa kwéry pegwarã. Upéa he'i xe-vy Hesu, xe-vy anho mante ojehexa uka ramo va'ekwe.

Hesu reroviaha Esmirna tetã mygwa kwéry pegwarã nhe'ë

⁸ —Ehai jevy katu xe nhe'ë kwatia-rehe, he'i jevy xe-vy. —Esmirna tetã mygwa-pe anhemonhe'ëse ave, he'i. —Xe-rehe ha-py onhomboaty aty va'e kwéry rerekwape xe remimoĩgwe pegwarã ehai katu xe-vy, he'i. —Ko va'e ehai íxupe gwarã, he'i va'ekwe xe-vy.

—Xe ko mba'eve vyteri ndoikói ramo xe aiko-ma voi va'ekwe. Opa ramo jepe xe aikove joty va'erã. Apa e'ỹ reheve voi xe aikove joty arã. Amano-ma va'ekwe. Upéi aikove jevy va'ekwe. Áy katu namano jevyvéi-ma va'erã xe, he'i ójehe. —Anhemonhe'ëse nde-vy, he'i ohai uka-vy va'ekwe.

⁹ —Xe aikwaa-ma nde rekoha. Nde erehasa asy ereikovyha aikwaa-ma. Nde poriahu tee voi nde ereiko-vy. Upe jave jepe heta joty ne mba'erã yváy-py. —Aikwaa ave heta onhe'ë vai vai rei nde-rehe. Aikwaa voi inhe'ë kwéry: Xe judeu kwéry va'e ko xe. Upéa-rehe xe Nhandejáry re'yi, he'i rei rei ójehe okwa-vy. Xe ae ha'e-ta, Ha'e kwéry anhaygwasu re'yi va'e voi, ha'e voi hese kwéry. Nde-rehe onhe'ë vai vai va'e-rehe aipo ha'e.

¹⁰ —Xe aikwaa ave nde rekorã. Nde-rehe ija'e'ỹ va'e nde rereko asy-ta. Upe va'e-gwi ani erekyhyje teĩ. Anhaygwasu rekoha ogwereco va'e omoĩ va'erã preso

gwĩ pene pa'ũ mygwa. Peteĩ teĩ pende rekoha oik-waase-gwi pene moĩ arã preso. “Ojerovia tee para'e Hesu-rehe, ndojerovia teĩry para'e?” he'i-vy pene moĩ arã preso. Nda aréi arã nde rereko asy. Dez áry peve mate nde rereko asy va'erã. Upéixa nde rereko ramo jepe ani joty erejere xéhegwi. Eremano peve jepe ejerovia tee katu xe-rehe. Erejere e'ỹ ramo ame'ẽ va'erã nde-vy nde rekoverã opa e'ỹ va'erã.

¹¹ —Ne aranduse va'e, ejeapysaka porã katu ko Tupã Nhandejáry Nhe'ẽ Marangatu tee va'e nhe'ẽ-rehe. Hesu reroviaha kwéry pegwarã-rehe ejeapysaka porã katu. Onhembohekopyatã uka va'e xe-vy ogwata meme hagwã ipukukwe-vy xe ndive oikove jevy rire nomanu jevyvéi-ma va'erã. Ijukaharãgwe ndaipu'akavéi-ma va'erã hese, he'i. —Upéa ha'ese nde-vy anhemonhe'ẽ-vy, he'i ohai uka-vy Esmirna tetã mygwa kwéry pegwarã. Upéa he'i xe-vy Hesu xe-vy anho mante ojehexa uka ramo va'ekwe.

Hesu reroviaha Pérgamo tetã mygwa kwéry pegwarã nhe'ẽ

¹² —Ehai jevy katu xe nhe'ẽ kwatia-rehe, he'i jevy xe-vy. —Pérgamo tetã mygwa-pe anhemonhe'ẽse ave, he'i. —Xe-rehe ha-py onhomboaty aty va'e kwéry rerekwa-pe xe remimoĩgwe pegwarã ehai katu xe-vy, he'i. —Ko va'e ehai íxupe gwarã, he'i va'ekwe xe-vy.

—Xe ko kysepuku hãi jovái va'e rerekoha voi ko xe.

¹³ Aikwaa voi xe nde rekoha. Anhaygwasu rekoha-rupi oiko va'e pa'ũ-my voi ereiko. Íxupe ae omboete ojáry ramo ogwerokwa hikwái. Nde katu nderejehesa rerová joty xéhegwi. “Hesu reroviaha voi” he'i joa nde-rehe upe pygwa kwéry. Nderejeréiry joty xéhegwi. Erejervia tee voi xe-rehe. Ne retã anhaygwasu Satanás oikoha voi. Gwĩ xe rehegwa nhe'ẽ omombe'u porã va'ekwe-pe ojuka va'ekwe upe pygwa. Antipas amyri-pe ojuka va'ekwe hikwái. Upéixa xe rembigwái amyri-pe ombohasa asy ramo jepe va'ekwe nande resaráiry voi joty va'ekwe xéhegwi. Upéa nde reko porã-rehe aikwaa.

¹⁴ —Oĩ ae ne rembiapokwe xe mbovy'are'ỹha. Ere-moirũ meme-gwi heko vai va'e-pe. Oĩ gwĩ ne irũ ne ndive oiko va'e kwéry ojohu porã Balaão amyri remimombe'ukwe. Naiporãĩ upéa. Yma va'ekwe Balaão amyri nhe'ẽ ohendu-gwi myamyri pene ramoigwasu kwéry ojejavypa va'ekwe. Balaão amyri ogwerova ukapa myamyri pende ramói kwéry Nhandejáry remimombe'ukwe-gwi. Hemimombe'ukwe e'ỹ-my Balaão amyri ohekombó'e vai va'ekwe Balaque amyri-pe ombotavy hagwã Israel remiarirõ kwéry-pe. Upéixa Nhandejáry remimbota e'ỹ ojapo uka va'ekwe íxupe kwéry. Ombotavy rei voi íxupe kwéry. Heko porãgwe-gwi ogwerova ukapa íxupe kwéry ho'u uka íxupe kwéry gwĩ ipotĩ e'ỹ va'e. “Iporã voi ko ja'u so'o. Tupã ra'anga rovagwy-py ijukapyre ro'o ja'u katu” he'i ombotavy rei hagwã íxupe kwéry omboete hagwã Tupã Nhandejáry e'ỹ va'e kwéry-pe. Omombe'u ave íxupe otĩ e'ỹ reheve oiko hagwã. Ha ko'ãy katu gwĩ ne irũ kwéry aipo va'e nhe'ẽ ojohu porã joty hikwái. Oiko hekombó'e vaikwe-

rupi hikwái. Naiporãĩ voi eremoirũ íxupe kwéry. Upéa-rehe xe ndavy'ái, he'i. †

¹⁵ —Oĩ ave ne ndive oiko va'e, ne irũ kwéry Nicolaíta kwéry remimombe'u ojohu porã va'e. Gwekoha oipe'a ave íxugwi kwéry. Niporãĩ voi eremoirũ ha'e kwéry.

¹⁶ —Erova katu upe nde rekoha. Ererova e'ỹ ramo nde rekoha vai-gwi, aha-ta nde ha-py. Ndaxe arevéi-ma aha hagwã orombohasa asy. Areko asy-ta gwekoha ogwerova e'ỹ va'e kwéry-pe. Onhorairõ va'e-rami voi areko asy-ta íxupe kwéry. Kysepuku-rami voi aiporu-ta xe nhe'ẽ ipy'apy-py kwéry amoinge hagwã.

¹⁷ —Ne aranduse va'e, ejeapysaka porã katu ko Tupã Nhandejáry Nhe'ẽ Marangatu tee va'e nhe'ẽ-rehe. Hesu reroviaha kwéry pegwarã-rehe ejeapysaka porã katu. Onhembohekopyatã uka va'e xe-vy xe rape-rupi ogwata meme hagwã areko porã va'erã. Tem-inhomigwe ha'u uka va'erã íxupe héry va'e maná. Ame'ẽ va'erã ave íxupe peteĩ ita morotĩ. Hese onhemói va'ekwe héry. Avave ndoikwaáiry upe héry hesegwa. Ha'e ae ijáry mate oikwaa va'erã heryã. Upéa ha'ese nde-vy anhemonhe'ẽ-vy, he'i ohai uka-vy Pérgamo tetã mygwa kwéry pegwarã. Upéa he'i xe-vy Hesu xe-vy anho mante ojehexa uka ramo va'ekwe.

Hesu reroviaha Tiatira tetã mygwa kwéry pegwarã nhe'ẽ

¹⁸ —Ehai jevy katu xe nhe'ẽ kwatia-rehe, he'i jevy xe-vy. —Tiatira tetã mygwã-pe anhemonhe'ẽse ave, he'i. —Xe-rehe ha-py onhomboaty aty va'e kwéry rerekwa-pe xe remimoĩgwe pegwarã ehai katu xe-vy, he'i. —Ko va'e ehai íxupe gwarã, he'i va'ekwe xe-vy, he'i.

—Xe ko Tupã Nhandejáry ra'y tee voi. Xe ko xe resa tata rendy-rami ohesape va'e voi ko xe. Bronze hyverapa va'e-rami voi xe py hyverapa, he'i.

¹⁹ —Xe aikwaa porã voi nde rekoha. Xe rayhuha voi nde. Erejervia porã voi xe-rehe. Ereporohayhu kwaa voi nde. Ereipytygwõ tygwõ kwaa voi ereiko-vy. Ereha'arõ arõ kwaa ave Nhandejáry he'i va'ekwe oiko hagwã. Ne rembiapo nhypyrũ-gwi iporãve ráve oho-vy.

²⁰ —Upéixa jepe xe-vy ereiko porã jepe oĩ vyteri nde rekoha xe mbovy'are'ỹ va'e. Upéa-rehe anhe'ẽ pohýi-ta nde-vy. Oĩ pene pa'ũ-my upe kunha Jezabel ramigwa hekoha vai eterei va'e. Ha, “Ani teĩ eremombe'u nhe'ẽ vai rei” nderéi joty íxupe. Ha'e ombo'e mbo'e vaipa voi xe reroviaha kwéry-pe. Ha, “Anive upéixa eremombe'u mbe'u rei nhe'ẽ rei” nderéi joty íxupe. Henduha kwéry-pe ave nderéi, “Ani erehendu teĩ upe va'e nhe'ẽ. Ekirirĩ rei katu íxugwi. Ani ererovia teĩ íxupe. Upéa ko ijapu va'e voi” nderéi ave henduháry-pe. Upéa-rehe xe ndavy'ái voi. Ombotavy tavy voi xe reroviaha kwéry-pe. “Tupã Nhandejáry nhe'ẽ-py amombe'u voi” he'i rei rei ójehe. Ha nde katu, “Ani erenhe'ẽ rei teĩ” nderéi íxupe. Heko porãgwe-gwi ogwerova uka rei xéhegwi xe reroviaha kwéry-pe. “Ani eretĩ pejogwereco menda e'ỹ reheve” he'i rei upe kunha omombe'u-vy. “Iporã joty ja'u ramo so'o tupã ra'anga rovagwy-py ijukapyre va'e” he'i ave xe reroviaha kwéry-pe ombotavy rei-vy. Ha

† 2:14 Nm 25.1,2; 31.16

nde, ereheja rei íxupe. Niporái voi upéa. Ejoko katu íx-ugwi. †

²¹ —Xe aha'arõ arõ va'ekwe upe kunha ogwerova hagwã mo'ã tekoha vai-gwi gwekoha. Ha ndogwerova mo'ãi voi gwekoha. ²² Anhete upéa-rehe ambohassy ete-ta íxupe gwupa-py ohasa asy asy tee hagwã. Gwĩ indive oiko teko rei-rupi va'ekwe-pe ave ambohassa asy-ta ave indive. Ko'ánga ambohassa asy-ta íxupe kwéry. Upe kunha ndive oiko va'e ndogwerováí ramo gwekoha, ndohejáí ramo gwembiapo vaikwe ambohassa asy tee-ta voi íxupe kwéry.

²³ —Ha upe kunha remimbo'e-rupi oiko va'e kwéry omanomba-ta. Xe ahundipa-ta íxupe kwéry. Upéixa ramo entéro xe reroviaha va'e opa-rupi oiko va'e oik-waa-ta ipy'a pygwa xe aikwaaha. Ne akã mygwa nde py'apygwa ave aikwaapa voi xe, he'i.

—Ha peẽ katu, apogwereco-ta peteĩ teĩ-pe pene rembiapokwe-rehe. Hekoha vai va'ekwe-pe areko asy va'erã íxupe. Ha hekoha porã va'ekwe-pe areko porã ave va'erã. Pene rembiapo apokwe-rami apogwereco arã. Upéa ha'ese Jezabel ramigwa va'e nhe'ẽ renduha kwéry-pe. ††

²⁴ —Ha peẽ ambue kwéry va'e napehenduséiry upe kunha nhe'ẽ. Kóa ha'ese peẽ-my. Tiatira tetã-my peime jepe pende rekoha porã meme va'e voi peẽ. Pene mbo'e mbo'e ramo jepe napehendúiry joty peẽ upe kunha nhe'ẽ. Heroviaha kwéry he'i mo'ã: “Ore, ore aranduve pendéhegwi” he'i rei va'ekwe peẽ-my ójehe kwéry. “Orohendu-ma Nhandejáry nhe'ẽ, ha anhaygwasu arandu ave oroikwaa ave ore” he'iri iri va'ekwe ójehe kwéry. Ojohu porã joty voi upe kunha nhe'ẽ hikwái. Anhaygwasu rekoha-rupi voi katu oiko hikwái. “Oroikwaa voi anhaygwasu rekoha” he'iri iri joty ójehe. Ha peẽ katu ndapejohu porãiry inhe'ẽ. Peẽ katu ndapeikóiry kuri anhaygwasu arandu-rupi. Upéa pende rekoha-rehe avy'a. Aỹ katu namombe'u heta mo'ãvei-ma peẽ-my. ²⁵ Xe ra'arõ tee jave xe aju jevy hagwã áry peve eiko porã katu xe nhe'ẽ-py xe remimombe'ukwe-py, he'i.

²⁶ —Onhembohekopyatã va'e, xe nhe'ẽ ojapo meme va'e-pe ambotuvixa va'erã. Omano peve aju jevy ha áry peve ojapo meme ramo xe nhe'ẽ ambotuvixa arã íxupe. Tetã tetã mygwa kwéry xe reroviaha e'ỹ va'e kwéry gwive amoĩ-ta ipogwy-py. Yma va'ekwe xe Ru omoĩ va'ekwe opavave xe pogwy-py. Upéixa ave amoĩ jevy-ta xe-rehe ha-py onhembohekopyatã va'e pogwy-py. Ogwereco va'erã mburuvixagwasu tee mba'e hierro-gwi ijapopyre enterove oikwaa hagwã ipogwy-py oiko-ma xe rerovia e'ỹha kwéry gwive. Ha omanda asy-ta hese kwéry. Ipu'aka hagwe omongu'ipa-ta ita-rami. Mba'e ryrú tuju gwigwa-rami omongu'ipa rei va'erã íxupe kwéry ipu'aka hagwe. Omanda asy va'erã hese kwéry. Ha xe nhe'ẽ ojapo va'e-pe ame'ẽ ave ima'erã jasytata ko'ẽ reruha.

²⁹ —Ne aranduse va'e, ejeapysaka porã katu ko Tupã Nhandejáry Nhe'ẽ Marangatu tee va'e nhe'ẽ-rehe.

Hesu reroviaha kwéry pegwarã-rehe ejeapysaka porã katu. Upéa ha'ese nde-vy anhemonhe'ẽ-vy, he'i ohai uka-vy Tiatira tetã mygwa kwéry pegwarã. Upéa he'i xe-vy Hesu xe-vy anho mante ojehexa uka ramo va'ekwe.

Hesu reroviaha Sardes tetã mygwa kwéry pegwarã nhe'ẽ

3 —Ehai jevy katu xe nhe'ẽ kwatia-rehe, he'i jevy xe-vy. —Sardes tetã mygwa-pe anhemonhe'ẽse ave, he'i. Xe-rehe ha-py onhomboty aty va'e kwéry rerekwa-pe xe remimoĩgwe pegwarã ehai katu xe-vy, he'i. —Ko va'e ehai íxupe gwarã, he'i va'ekwe xe-vy.

—Xe ko Tupã Nhandejáry rovagwy-py sete nhe'ẽ marangatu ogwerokwa va'e rerekoha voi ko xe. Sete jasytata rerekoha voi ave ko xe. Aikwaa voi nde rekoha. “Ojerovia tee Hesu-rehe” he'i rei nde-rehe hikwái. Ne rerakwã porã rei nde. Nde rekoha tee xe aikwaa voi ave. Nderejerovia porã-gwi xe-rehe omano-ma va'ekwe-rami voi ereiko. Ndejéupe ne rembiapo porã porã mo'ã ereiko-vy, ha Nhandejáry-pe katu naiporãiry voi. ² Erepara katu ndéjehe. Anive oke va'e-rami rei ereiko. Enhembohekopyatã uka katu xe-vy ne rembigwaa porãgwe-py ereiko hagwã. Okanhy va'erã-ramima oiko ndéhegwi nhe'ẽ porã. Eiko katu ha'e-rupi. Nhandejáry-pe ne rembiapo porã mo'ã. Nerembovy'áiry joty íxupe. Ndaha'úi nde py'apy gwive erejapo erejapo va'e. Nane kyre'ỹ porã erejapo-vy. Upéa aikwaa-ma voi xe, he'i.

³ —Ne mandu'a kena anhetegwa nhe'ẽ Nhandejáry remimombe'ukwe-rehe. Ani eremokanhy teĩ upe va'e nhe'ẽ. Erova katu nde rekoha Nhandejáry remimombe'ukwe erejapo porã jevy hagwã. Erepara para katu ndéjehe xe mbovy'a hagwãixa ereiko meme hagwã. Agwahẽ hagwã óra katu ndereikwaái va'erã. Omonda va'e ogwahẽha óra-rami aju arã nde ha-py. Xe ra'arõ e'ỹ reheve agwahẽ-ma va'erã aju-vy.

⁴ —Upéixa ereiko jave xe ndive oĩ joty gwĩ xe ndive ogwata porã va'e upe pene retã-my, Sardes tetã-my. Ijao morotĩ va'e-rami ipy'a ky'a e'ỹ reheve oiko joty. Naimandu'ái mba'e vai-rehe. Ha'e kwéry oao morotĩ reheve oiko-ta xe ndive. Tupã Nhandejáry remimboete voi ha'e kwéry. “Ipy'a potĩ-ma” he'i va'ekwe hese kwéry. ⁵ Upéixa omonde va'erã oao morotĩ entéro xe-vy onhembohekopyatã va'e xe-rehe ojehesa mondo mondo va'e gwive. Hekove apyre'ỹ reheve hagwã héry pa'ũ-my onhemoĩ va'ekwe kwatia-rehe héry. Upe kwatia-gwi namboje'ói voi arã héry. “Ko va'e kwéry xe re'yi tee” ha'e-ta hese xe Ru-pe. Xe Ru rembigwái kwéry yváy pygwa-pe ave upéixa ave amombe'u-ta hese kwéry. ⁶ Upéa ha'ese nde-vy anhemonhe'ẽ-vy, he'i ohai uka-vy.

—Ne aranduse va'e, ejeapysaka porã katu ko Tupã Nhandejáry Nhe'ẽ Marangatu tee va'e nhe'ẽ-rehe. Hesu reroviaha kwéry pegwarã-rehe ejeapysaka porã katu. Upéa erehai upe Sardes tetã mygwa kwéry pegwarã, he'i xe-vy Hesu xe-vy anho mante ojehexa uka ramo va'ekwe.

† 2:20 1 Rs 16.31; 2 Rs 9.22,30 †† 2:23 Sl 7.9; Jr 17.10; Sl 62.12

Hesu reroviaha Filadélfia tetã mygwa kwéry pegwarã nhe'ë

⁷—Ehai jevy katu xe nhe'ë kwatia-rehe, he'i jevy xe-vy. —Filadélfia tetã mygwa-pe anhemonhe'ëse ave, he'i. —Xe-rehe ha-py onhomboaty aty va'e kwéry rerekwa-pe xe remimoigwe pegwarã ehai xe-vy, he'i. —Ko va'e ehai íxupe gwarã, he'i va'ekwe xe-vy. †

—Xe ko xe reko marangatu tee va'e xe. Anhete tee va'e voi ko xe. Chave ogwereco va'e-rami voi aiko. Nhandejáry Nhande Ruvixa ramo renda rokẽ pe'aharami voi xe. Xe-rehe ha-py anho mate oike va'erã yváy-py. Oĩ Davi remiarirõre amoinge va'e, oĩ ave hemiarirõre amoinge e'ÿ va'e. Xe aipe'a ramo okẽ ndaikatu-véi-ma avave omboty. Ha xe amboty ramo okẽ ndaikatuvéi-ma ave avave oipe'a. Xe-rehe ha-py mate voi oike va'erã yváy-py. Ha ko'ã y katu anhemonhe'ëse nde-vy, he'i.

⁸—Aikwaa nde rekoha. Nane mbaraetéiry jepe erejapo meme xe remimbota. Nde rereko asy ramo jepe nderejehesa rerováí joty voi xéhegwi. Aipe'a-ma kuri nde-vy ne rokẽã ramigwa. Ndikatuí avave omboty jevy ndéhegwi upe va'e. ⁹Amondo-ta ne renda-py gwí anhaywasu re'ÿi oikwaa hagwã orohayhu teehe. “Xe ko judeu kwéry va'e” he'i mo'ã ójehe. Onhembotavy rei voi. Judeu re'ÿi jepe ndaha'éí joty Nhandejáry rembiporavo teekwe ha'e kwéry. Amogwahẽ-ta íxupe kwéry ne renda-py. Amonhesũ-ta ave íxupe kwéry nde rovagwy-py. Ha'e kwéry oikwaa va'erã orohayhuha. “Ko'ánga ore ave orojerovia-ma ave Hesu-rehe” he'i va'erã nde-vy hikwái. “Ko'ánga oroikwaa-ma Nhandejáry nde rayhu teehe voi” he'i va'erã nde-vy.

¹⁰—Ani erejere xéhegwi, ha'e va'ekwe nde-vy. “Erehasa asy ramo jepe ejapo joty katu xe nhe'ë. Tande py'apyhy katu xe nhe'ë” ha'e ave nde-vy va'ekwe. Upe xe nhe'ë nde py'apyhy-ma. Upéa-rehe anhangareko-ta nde-rehe. Ou va'erã áry areko asy va'erã yvy arigwa-pe ipy'a rekoha imbojehexa uka-vy. Upe jave anhangareko porã joty va'erã nde-rehe.

¹¹—Xe voi katu aju-ta pya'e nde ha-py. Tane rakate'ÿ katu upe nde rekoha porã-rehe. Ani ereheja avave ne mbojere uka xéhegwi oipe'a hagwã ndéhegwi ne mba'erã upe xéhegwi ojere e'ÿ va'e pegwarã.

¹²—Amombe'u-ta peẽ-my xéhegwi ojere e'ÿ va'e rekoha óga jekoka rehegwa nhe'ë-rami. Óga jekoka óga pygwa voi. Mba'egwasu voi óga pygwa. Óga oiko gwive ndojepe'a mo'ãí óga-gwi ijekokaha. Upéixa ave xéhegwi ojere e'ÿ va'e, onhembohekombaraete xe nhe'ë ojapo meme va'e oiko va'erã Nhandejáry oiko ha-py. Nosévéi va'erã Nhandejáry renda-gwi. Mba'egwasu va'e ramo opyta pyta va'erã upe-py. Xe-vy onhembohekopyatã uka va'e-pe amoingo arã Tupã xe Járy re'ÿi ramo. Ogwejy ramo yváy-gwi Jerusalém héry va'e tetã pyahu, ha'e oiko va'erã upe tetã pyahu-py. Xe ave xe rekoha tee-rupi ajehexa uka porã-ma ramo íxupe, areko-ma va'erã íxupe kwéry xe re'ÿi tee ramo. Upéa ha'ese nde-vy.

† 3:7 Is 22.22

¹³—Ne aranduse va'e, ejeapysaka porã katu ko Tupã Nhandejáry Nhe'ë Marangatu tee va'e nhe'ë-rehe. Hesu reroviaha kwéry pegwarã-rehe ejeapysaka porã katu. Upéa erehai upe Filadélfia tetã mygwa pegwarã, he'i xe-vy Hesu xe-vy anho mante ojehexa uka ramo va'ekwe.

Hesu reroviaha Laodicéia tetã mygwa pegwarã nhe'ë

¹⁴—Ehai jevy katu xe nhe'ë kwatia-rehe, he'i jevy xe-vy. —Laodicéia tetã mygwa-pe anhemonhe'ëse ave, he'i. —Xe-rehe ha-py onhomboaty aty va'e kwéry rerekwa-pe xe remimoigwe pegwarã ehai katu xe-vy, he'i. —Ko va'e ehai íxupe gwarã, he'i va'ekwe xe-vy.

—Xe ko, Upéixa toiko kena, ha'e va'e voi ko xe. Xe nhe'ë ko ipokatu meme va'e voi. Anhetegwa meme va'e voi xe remimombe'u. Aporombotavy e'ÿ va'e voi ko xe. Xe ko xe rembiexagwe amombe'u jevy. Nhandejáry omba'e nheypyrũ ramo va'ekwe aiko-ma va'ekwe indiva xe. Opamba'e Nhandejáry ojapo va'ekwe ndoikói vyteri ramo, aiko-ma voi va'ekwe xe. Xe e'ÿ reheve mba'eve ndojapói va'ekwe Nhandejáry. Ha ko'ã y katu anhemonhe'ëse-ta nde-vy. Ko va'e ha'ese nde-vy.

¹⁵—Aikwaa porã nde rekoha. Y aku vai vai-rami ereiko xe-vy. Naho'ÿsã porãiry ha ndahaku porãiry. Upéixa ave ereiko xe-vy nde reko-rehe. Ho'ÿsã porã ramo, terã haku porã porã ramo, upéixa ramo iporã va'erã mo'ã xe-vy. Háke, xe jegwaru-tama ndéhegwi. Y ho'ÿsã porã e'ÿ va'e-rami oronhomu-ta.

¹⁷—Amombe'u-ta nde-vy ma'erã-gwi kóixa ha'e kuri nde-vy. Nde ere ndéjehe: “Xe xe mba'e reta va'e ko xe” ere ndéjehe. “Oho porã eterei opamba'e xe-vy. Naikotevêi mba'eve-rehe” ere mo'ã kuri ndéjehe. Xe ae ha'e nde-rehe: Nde ndereikwaáiry voi nde rekoha tee-rehe. Nde poriahu teehe ndereikwaái joty. Ne mba'e reta rei ndovaléi arã nde-vy. Erevy'a e'ÿha ave ndereikwaái voi. Ne remikotevê tee va'e-rehe yváy pygwa-rehe nane mandu'ái voi. Xe-vy ramo hesapyso e'ÿ va'e-rami rei voi ereiko. Ijao e'ÿ va'e-rami ave ereiko. Ha upéa ndereikwaái voi ra'e nde. ¹⁸Xe ha'e nde-vy: Ejogwa vérami katu nde reko porãã. Nde ouro teerã jogwaharami opa e'ÿ va'erã ojéupe ojogwaha-rami katu eiko xe-vy ne arandu porãã erereko hagwã pono nde poriahu eterei. Ao morotí jogwaha-rami ave katu eiko xe-vy ani hagwã ojehexa nde ao e'ÿha nde-rehe nde py'a potíha ereikwaa uka hagwã. Tesa rasy pohã jogwaharami ave katu eiko xe-vy ereipohano porã va'e-rami nde resa erehexa porã hagwã xe rape. Anive ere rei ndéjehe, “Aiko porã va'e voi ko xe” anive ere rei teí upéixa ndéjehe.

¹⁹—Opa ahayhu va'e-pe anhemonhe'ë hekoha porã e'ÿ-rehe. Ambohasa asy ave íxupe ogwerova hagwã gwekoha oiko porãve hagwã xe rape-rupi. Upéa-rehe tane kyre'ÿ katu ererova hagwã nde rekoha.

²⁰—Ejeapysaka katu ko xe nhe'ë-rehe: Aime-ma peteí okẽ ramigwa yke-rehe. Ojéupe oipe'a ukase va'e-rami aime. Óga járy oipe'a gwokẽ omogwahẽ porã hagwã ombohupa-pe ojogwerohory hagwã va'e-ramima aiko. Xe nhe'ë ohendu va'e upéixa xe mogwahẽ porã ramo,

aike arã ipy'apy-py. Ambohory-ma arã íxupe. Ha'e ave xe rerothory porã-ma ave va'erã. Onhondivegwa-rami jaiko va'erã. ²¹ Jagwapy katu onhondive xe apykagwasu ári, ha'e-ta xe-rehe ojerovia va'e-pe, xe nhe'ẽ ohendu meme va'e-pe. Xe ajapo hagwe-rami ave ha'e ojapo ave va'erã. Xe Ru remimbota mate ajapo meme hagwã amondo mondo xe resa hese. Ha ãy katu agwapy ijyke-rehe ijapykagwasu ári. Ipu'aka reheve omanda haty ári agwapy ijyke-rehe aĩ-vy. Ha xe-rehe mate omondo gwesa va'e onhembobhekopyatã va'e xe remimbota ojapo hagwã ogwapy arã ave xe yke-rehe xe apykagwasu ári.

²² —Ne aranduse va'e, ejeapysaka porã katu ko Tupã Nhandejáry Nhe'ẽ Marangatu tee va'e nhe'ẽ-rehe. Hesu reroviaha kwéry pegwarã-rehe ejeapysaka porã katu. Upéa erehai upe Laodicéia tetã mygwa kwéry pegwarã, he'i xe-vy Hesu xe-vy anho mante ojehexa uka ramo va'ekwe.

Yváy-py oĩ va'e omboete tee Nhandejáry-pe

4 Upéa rire katu ahexa-ma yváy rokẽ ojepé'a-ma va'ekwe oĩ-vy ramo xe-vy. Ha ahexa jave ahendu jevy upe hatã onhe'ẽ va'e onheandu uka xe-vy va'ekwe temimbygwasu nhe'ẽ-rami hatã voi ahendu jevy. He'i xe-vy:

—Ejeupi katu ko'a-py, he'i xe-vy. —Ahexa uka-tama nde-vy ereikwaa hagwã ko'ã rire katu oiko-ma va'erã mba'e, he'i xe-vy.

² Upe jave Tupã Nhandejáry Nhe'ẽ Marangatu tee va'e xe mo'arandu-ma jahexa e'ỹ va'e ahexa hagwã yváy pygwa.

Ahexa peteĩ apykagwasu mburuvixagwasu gwapy haty. Hi'ári oĩ ogwapy va'e. Nhandejáry tee nipo ra'e.

³ Ogwapyha ári ha'e omimbi oĩ-vy. Ita kyra jaspe endy hesakã porã tee va'e-rami voi omimbipa ogwapy oĩ-vy oapykagwasu ári. Ita kyra hesakã sardônio pytã tee opiriri va'e-rami ave ogwapyha ári omimbipa oĩ-vy. Ha ijapykagwasu jerekwe-rehe oĩ jy'y. Ita kyra endy hesakã esmeralda hovy va'e mimbi-rami opyryrypa voi jy'y ijere-rehe.

⁴ Ahexa ave mburuvixagwasu gwapy haty apykagwasu jerekwe-rehe heta apyka mixĩ mixĩve va'e oĩ. Vinte e quatro apyka'i oĩ ijerekwe-rehe. Ha'e kwéry mburuvixa gwapyha voi. Vinte e quatro hembiporu igwapyha. Oao morotĩ omonde va'ekwe. Ojégwaka ouro-gwi ijapopyre omonde ave va'ekwe. Ha mburuvixa gwapyha ári ogwapy okwa-vy. Apykagwasu jere-rehe ogwapy joa ave okwa-vy apyka'i ári mburuvixa kwéry.

⁵ Upe mburuvixagwasu apykagwasu ae katu overa verapa voi oĩ-vy. Hyapu apu voi oĩ-vy mburuvixagwasu apykagwasu osunu sunu oĩ-vy. Oĩ ave íxugwi onhe'ẽ hatã va'e. Henonde-py ohesape sete tataendy nhane momandu'a hagwã Tupã Nhandejáry Nhe'ẽ Marangatu tee va'e sete okwa va'e-rehe.

⁶ Oĩ ave mburuvixagwasu apykagwasu rovagwy-py peteĩ hesakãgwasu va'e. Tuvixa ete va'e. Ygwasu-rami tuvixa tee voi. Hesakã ita kyra resakã rendygwasu-rami. Irundy Nhandejáry apyka jere-rehe oiko va'ety oĩ

ave mburuvixagwasu apykagwasu jerekwe-rehe. Oĩ igwapy haty pa'ũ-my. Ha upe Nhandejáry apyka jere-rehe oiko va'ety hesa reta va'e voi. Henonde-py hapykwe-py ave hesa reta va'e voi. ⁷ Peteĩ va'e jagwaxagwasu-rami tuvixa jepe ndaipoxí oiko va'e. Ambue katu tóro-rami oiko va'e. Ambue katu kwimba'e rova-rami oiko va'e. Ambue katu tagwatogwasu oveve va'e-rami oiko va'e.

⁸ Peteĩ teĩ ipepo va'e upe irundy Nhandejáry apyka jere-rehe oiko va'ety. Seis ipepo meme ogwereco. Hesa hesapa va'e meme upe irundy va'e. Ndopytu'úi va'erã voi ha'e kwéry. Áry peve pyhare peve oporahéi joa okwa-vy. He'i oporahéi-vy:

Tupã Nhandejáry imarangatu va'e.

Tuvixa vixa ete va'e Nhande Ruvixa.

Ipy'a potĩ va'e. Ipu'aka tee va'e.

He'i oporahéi okwa-vy.

Ha'e va'e voi.

Yma gwive ha'e va'ekwe.

Opa e'ỹ va'e voi Nhandejáry, Nhande Ruvixa † he'i oporahéi joa okwa-vy.

⁹ Oromomba'egwasu tee katu.

Oromboete ete katu.

Orotima tima voi nde-vy.

Orogwero'v'ase Tupã tee ore Járy-pe

he'i oporahéi joa-vy hikwái. Mburuvixagwasu apykagwasu ári ogwapy oĩ-vy va'e-pe omboete tee okwa-vy. Upe opa e'ỹ reheve oiko va'e-pe omboete joa oporahéi hikwái.

¹⁰ Ha upe irundy Nhandejáry apyka jere-rehe oiko va'ety oporahéi jave upe vinte e quatro mburuvixa onhesũ nhesũ joa voi hikwái ogwapy va'e rovagwy-py. Mburuvixagwasu apykagwasu ári oĩ va'e-pe omboete tee voi okwa-vy. Upe opa e'ỹ reheve oiko va'e rovagwy-py onhesũ nhesũ joa voi hikwái imboete-vy. Peteĩ teĩ oity ojégwaka ijapykagwasu renonde-py imboete-vy. Ombotuvixave hagwã ogwapy va'e-pe ombogwey. Ha omboete hagwã íxupe oporahéi joa okwa-vy.

¹¹ Tupã ore Járy, ore Ruvixa

entérove va'e remimbomba'egwasuve va'erã voi nde he'i íxupe.

Nde voi opamba'e erejapo va'ekwe.

Ne remimbota-rupi anhónte entéro oiko-ma va'ekwe.

Eremoingo paete va'ekwe.

Upéa-rehe nde-vy anho mante oromboete tee va'e.

Nde-rehe anho mante oro'e, Tuvixa mba'e, oro'e.

Nde pu'aka tee va'e voi nde.

Ore Járy, ore Ruvixa

he'i oporahéi joa imboete-vy hikwái. Upe mburuvixagwasu apykagwasu ári ogwapy oĩ va'e-pe omboete tee voi íxupe hikwái. ††

† 4:8 Ez 1.18; 10.12; Is 6.2-3 †† 4:11 Ap 5.9-14; 7.9-12; 11.16-18; 19.1-4

Kwatia imbojapyre ojora va'erã Ovexa Ra'y ramigwa va'e

5 Upe rire ahexa kwatia inhapemombypyre. Mburuvixagwasu apykagwasu ári ogwapy oĩ va'e po akatúa-py ahexa oĩ upe va'e kwatia. Ijape-rehe igwy-rehe ave oĩ hese nhe'ẽ. He iraity ramigwa-py omondyky omboja hagwã ojóehe va'ekwe. Sete imbojapyre oĩ hese. Ogwapy oĩ-vy va'e po-py ahexa upe kwatia.

²Ahexa ave peteĩ Nhandejáry rembigwái yváy pygwa va'e. Ipu'aka va'e. Hatã onhe'ẽ oporandu-vy: Kiva'e po oipe'a va'erã kwatia imbojapyre ojora va'erã hexa-vy? he'i oporandu-vy. Avave para'e ndoikóiry heko marangatu porã va'e ojora va'erã hexa-vy? he'i oporandu-vy.

³Ha avave ndoikói ipe'a kwaaharã. Yváy-py ndaipóri. Yvy-py ndaipóri ave. Yvygwy-py ndaipóri ave. Avave ndoikóiry heko kwaaharã.

⁴Ahexase eterei-gwi amboasy. Upéa-gwi xe rasẽ. "Ndojohúi ra'e ipe'aharã" ha'e xejeupe. "Ndiukatúi opa va'e rei oipe'a. Heko marangatu va'e po pygwarã voi ra'e upe kwatia ha upeixagwa ndojohúiry ra'e ipe'aharã" ha'e xejeupe anhemboasy-vy.

⁵Upéa ha'e-ma ramo peteĩ mburuvixa he'i xe-vy: —Ani erejahe'o teĩ, he'i. —Oĩ voi peteĩ ipe'a kwaaharã, he'i xe-vy. —Judéu re'yi kwéry gwigwa upe va'e, he'i. —Davi hembypy, he'i hese. —Ha'e leão imbaraete-ha-rami imbaraete tee va'e, he'i hese. —Onhem-bopu'aka-ma va'ekwe opamba'e-rehe. Nonheme'ẽi va'ekwe ojeity ukaharãgwe-pe. Sete imbojapyre oipe'a va'erã voi ko kwatia nhe'ẽ ohexa hagwã, he'i hese. †

⁶Upéi katu ama'ẽ ramo ahexa Ovexa Ra'y ijukapyre ramigwa oikove jevy-ma onhembo'y oĩ-vy ramo mburuvixagwasu apykagwasu renonde ete-py. Upe irundy Nhandejáry apyka jere-rehe oiko va'ety pa'ũ-my oĩ. Gwĩ mburuvixa kwéry pa'ũ-my ahexa upe Ovexa Ra'y ramigwa va'e oiko. Hesa jojapa va'e. Hatĩ eta va'e. Sete hesa ogwereco va'e. Sete hatĩ ave ogwereco ave upe Ovexa Ra'y ramigwa va'e. Upe sete hesa nhane momandu'a Tupã Nhandejáry Nhe'ẽ Marangatu tee va'e-rehe. Gwĩ sete opa-rupi yvy ári onhemondo mondo va'ekwe-rehe. ††

⁷Ha upe jave upe Ovexa Ra'y ramigwa va'e ijukapyre oikove jevy va'ekwe ou ogwahẽ ogwapy oĩ-vy va'e happy. Upéi oipyhy ipo-gwi, ipo akatúa koty ogwereco va'e kwatia oipyhy oipe'a íxugwi. ⁸Oipe'a-ma ramo gwĩ ijerekwe rupigwa onhesũ joa Ovexa Ra'y ramigwa va'e rovagwy-py imboete-vy. Upe irundy Nhandejáry apyka jere-rehe oiko va'ety onhesũ hovagwy-py ave. Upe vinte e quatro mburuvixa kwéry ave hovagwy-py onhesũ ave. Peteĩ teĩ ogwereco opo-py hikwái gwemimbopu isã reta va'e. Mba'e ryrú ouro-gwi ijapopyre ogwereco meme ave. Ha mba'e ryrú meme-py oĩ hyakwã porã porã va'e. Hesu reroviaha kwéry ombojeupi upi onhe'ẽ Nhandejáry-pe hyakwã porã va'e vérami. † Ha mburuvixa kwéry onhesũ Ovexa Ra'y ramigwa va'e

† 5:5 Gn 49.9-10; Is 11.1 †† 5:6 Is 53.7; Zc 4.10 †† 5:8-9 Sl 141.2

rovagwy-py imboete-vy. Oha'ã peteĩ mborahéi pyahu okwa-vy hikwái.

Enterove remimomba'egwasu arã nde.

Iporã voi ereipyhy ko kwatia nhe'ẽ

Imbojapyre ereipe'a ave.

Nde voi erejeka va'ekwe.

Nde rugwy avyte-py eremano va'ekwe

eremopotĩ potĩ hagwã heta eta va'e Nhandejáry pegwarã.

Opa opa rupigwa yvy oho va'e-rupigwi ou va'ekwe eremopotĩ Nhandejáry pegwarã.

Ijypyre pye va'e eremopotĩ Nhandejáry pegwarã.

Nhe'ẽ ambue mbue-py onhe'ẽ va'e eremopotĩ Nhandejáry pegwarã.

Kente ambue mbue opa rupigwa eremopotĩ Nhandejáry pegwarã.

Gwetã gwetã rupigwa eremopotĩ íxupe gwarã.

Ereipe'a va'ekwe íxupe kwéry

Tupã Nhandejáry pegwarã he'yirã va'ekwe.

¹⁰Eremoingo íxupe kwéry mburuvixagwasu ramo.

Eremoingo-ma íxupe kwéry Nhandejáry re'yi kwéry ramo

pa'i-rami ha'e kwéry omboete ete hagwã Nhandejáry-pe.

Oiko va'erã mburuvixagwasu ramo yvy ári ne remimopotĩkwe.

Upéa-rehe iporã voi nde ereipe'a imbojapyre

erehexa hagwã kwatia nhe'ẽ,

he'i oporahéi joa okwa-vy Ovexa Ra'y ramigwa va'e-pe imboete-vy. ††

¹¹Upéi ahexa, ahendu ave hetave oporahéi va'e. Avave ndoipapa kwaáiry upe oporahéi va'e-pe heta eterei hikwái. Nhandejáry rembigwái yváy pygwa meme hikwái. Mburuvixagwasu apykagwasu jerekwe-rehe oporahéi. †† Gwĩ Nhandejáry apyka jere-rehe oiko va'ety jerekwe-rehe ave, mburuvixa va'e kwéry jerekwe-rehe ave ¹²oporahéi okwa-vy.

Oromboetese-gwi ore oroporahéi nde jerekwe-rehe.

Ereikove jevy-gwi oromboeteseve voi nde-vy,

he'i íxupe oporahéi okwa-vy imboete-vy.

Nde Ovexa Ra'y-rami nde juka va'ekwe.

Upe rire ereikove jevy-ma va'ekwe.

Nde pu'aka tee va'e nde opaixagwa-rehe, opamba'e-rehe ave.

Entéro mba'e mba'e nde-vy gwarã voi.

Nde ne arandu tee va'e voi.

Tuvixa vixa ete va'e voi nde.

Iporã voi enterove ne mboete ete tee.

Ne mba'egwasu gwasu ete voi nde.

Iporã voi enterove omoherkwã porã nde rehegwa nhe'ẽ

Ne rerothory hagwã.

Iporã voi oronhe'ẽ porã porã nde-rehe,

he'i oporahéi okwa-vy. †††

¹³Upéi ahendu-ma oporahéi joa ramo okwa-vy. Yváy-py oĩ va'e, yvate okwa va'e, yvy pype ave yvygwy-py ok-

†† 5:10 Êx 19.6 ††† 5:11 Dn 7.10 ††† 5:12 Is 13.10; Ez 32.7; Jl 2.31; Mt 24.29; Mc 13.24-25; Lc 21.25

wa va'e ave, ygwasu gwy-rupi okwa va'e ave, opamba'e ipy-py kwéry okwa va'e gwive oporahéi joa okwa-vy. He'i oporahéi ramo okwa-vy:

Tonhemomba'egwasu porã katu
Mburuvixagwasu apyka ári ogwapy oĩ-vy va'e-pe,
Ovexa Ra'y ramigwa-pe ave.

Tonhemboete tee katu pe Nhandejáry-pe.

“Entéro remimomba'egwasu voi ko nde”

te'i katu Nhandejáry-pe.

“Nde ko, nde pu'aka tee va'e voi” te'i ave íxupe.

Opa e'ỹ reheve upéixa toiko íxupe,

he'i oporahéi joa okwa-vy.

¹⁴ Ha gwí irundy Nhandejáry apyka jere-rehe oiko va'ety he'i:

—Upéixa voi toiko, he'i.

Ha gwí vinte e quatro mburuvixa kwéry onhesũ ogwapy oĩ va'e rovagwy-py Ovexa Ra'y ramigwa va'e rovagwy-py ave. Ha omomba'egwasu gwasu upe Nhandejáry-pe. † ††

Ovexa Ra'y ramigwa va'e oipe'a kwatia-gwi gwí imbojapyre

6 Upéi ahexa Ovexa Ra'y ramigwa va'e oipe'a peteĩ vyte kwatia nhe'ẽ imbojapyre. Upe jave ahendu peteĩ Nhandejáry apyka jere-rehe oiko va'ety onhe'ẽ.

—Ejo katu, ho'e-vy hyapu inhe'ẽ.

² Ama'ẽ ramo ahexa-ma ou kavaju morotĩ ári ou va'e. Gwyrapa ave ogweru opo-py. Ha ahexa omoĩ ramo inhakã-rehe ijegwakarã mburuvixagwasu pegwarã. Upe rire osẽ ipu'aka reheve onhembopu'aka hagwã opaixagwa-rehe kavaju morotĩ arigwa.

³ Upe-ma ramo upe Ovexa Ra'y ramigwa va'e peteĩ imbojapyre jevy oipe'a kwatia nhe'ẽ-gwi. Upe mokõiha oipe'a-ma ramo ambue Nhandejáry apyka jere-rehe oiko va'ety katu onhe'ẽ:

—Ejo katu, he'i onhe'ẽ-vy.

⁴ He'i-ma ramo osẽ peteĩ kavaju pytã va'e ári ou va'e. Upéi ome'ẽ íxupe ipu'akarã.

—Ne nhe'ẽ-py kente kwéry ndaipya porã mo'ávairy ojóehe kwéry, he'i íxupe. —Inhanha tee tee va'e onhorairõ va'erã ojojuka hagwã hikwái onhondive, he'i ave íxupe.

Ome'ẽ ave íxupe peteĩ kyse ipuku tee va'e.

⁵ Upéi Ovexa Ra'y ramigwa va'e oipe'a jevy peteĩ imbojapyre kwatia-gwi. Upe mbohapyha oipe'a-ma ramo ahendu ambue Nhandejáry apyka jere-rehe oiko va'ety katu. He'i:

—Ejo katu, he'i.

He'i ramo, ahexa-ma peteĩ kavaju hũ va'e ári ou va'e. Opo-py ogwereco peteĩ mba'e pohýi kwaaha. ⁶ Upe irundy Nhandejáry apyka jere-rehe oiko va'ety apyte-gwi ahendu ave nhe'ẽ. He'i:

—Ivare'apa rei va'erã okwa-vy. Temi'urã ojogwa hagwã kente kwéry hepy voi va'erã, he'i. —Peteĩ áry repyrehe peteĩ kilo mate ojogwa arã trigo, he'i. —Ha cevada ojogwase ramo mbohapy kilo ojogwa arã peteĩ áry

repy-rehe. Upéixa hepy eterei ramo jepe hemi'urã ani joty erembohepy eterei teĩ nhandy ha vinho ave, he'i.

⁷ Upe rire Ovexa Ra'y ramigwa va'e oipe'a jevy peteĩ imbojapyre. Upe irundyha oipe'a-ma ramo kwatia-gwi ahendu jevy ambue Nhandejáry apyka jere-rehe oiko va'ety nhe'ẽ:

—Ejo katu, he'i.

⁸ Ha ama'ẽ ahexa peteĩ kavaju hesa'yju va'e ári ou va'e. Upéa réry Nhemano Járy. Omano va'ekwe ogweropyta haty járy ou hapykwéri. Ha Nhandejáry omombe'u íxupe ojuka juka uka hagwã kente kwéry-pe:

—Ekwa katu opa-rupi upe yvy arigwa oĩ ha-rupi erejuka juka uka hagwã, he'i. —Irundy kente meme-gwi ejuka uka peteĩ teĩ-pe opyta hagwã mbohapy hapy. Kysepuku-py omano hagwã heta eta va'e. Ivare'a eterei-gwi heta ave omano hagwã. Mba'asy-gwi omano hagwã heta ave. Ha mymba kwéry ka'agwy-rupi oĩ va'e ojuka va'erã ave heta eta kente-pe, he'i omanda-vy Mano Járy-pe.

⁹ Upe rire jevy katu Ovexa Ra'y ramigwa va'e oipe'a jevy peteĩ kwatia nhe'ẽ imbojapyre. Ko va'e cinchoa oipe'a-ma. Oipe'a-ma ramo upe cinchoa ahexa heta omano va'ekwe nhe'ẽ marangatukwe. Ha'e kwéry omosarambi porã porã va'ekwe Tupã Nhandejáry remimombe'ukwe. Oiko porã ave va'ekwe inhe'ẽ-py. Hemimombe'ukwe nohenduséi va'e kwéry ojokase jepe íxupe omombe'u joty. Nahakate'ýiry gwekove-rehe. Omombe'u meme joty. Upéa-rehe nohenduséi va'e ojuka va'ekwe peteĩ teĩ-pe íxupe kwéry. Ha ko'ãy ahexa inhe'ẽ marangatukwe. Nhandejáry-pe omboeteha renda gwy-py oime hikwái.

¹⁰ Peteixa onhe'ẽ hatã hikwái:

—Ore Járy, ore Ruvixagwasu, ne marangatu tee va'e. Anhetegwa voi nde. Araka'e peve tipo nde are-ta ore repy hagwã-rehe? Araka'e tipo erereco asy-ta ore jukahare kwéry-pe? he'i oporandu randu íxupe okwa-vy.

¹¹ Upe he'i-ma ramo ome'ẽ peteĩ teĩ-pe ijao morotĩrã. Ha he'i íxupe kwéry:

—Pepytu'u kirirĩha-py peha'arõ-vy, he'i. —Oĩ joty hetave omano va'erã pende juka hagwe-rami. Gwí Hesu rembigwái, ne irũra ojejuka va'erã gwive peha'arõ kirirĩ-my pene irũrã kwéry-rehe, he'i íxupe kwéry.

¹² Upéi ahexa Ovexa Ra'y ramigwa va'e oipe'a jevy peteĩ kwatia nhe'ẽ imbojapyre. Seisha-ma oipe'a. Peteĩ mate ndoipe'ái vyteri. Ha oipe'a-ma ramo upe seishama omýimba-ma yvy. Ha kwarahy onhemohũmba-ma ave. Ao hũ ete-rami opyta kwarahy rova. Jasy rova katu pytãmba-ma ave. Tugwy-rami ipytã mbaete jasy rova.

¹³ Ha jasytata ho'a joa-ma. Yvytu eterei oipeju peju ramo figo rakã-me okuipa figo hi'a e'ỹ va'e. Upéixa voi ho'a paete jasytata yvy-py. ¹⁴ Áry jepe ojei henda-gwi onheapypevã reheve ho'a ou-vy. Gwí vyvatyrsu kwéry ojeipa-ma voi gwendagwe kwéry-gwi. Ymbyte-py oĩ va'e vyvgwasu kwéry ave ojeipa gwendagwe-gwi.

¹⁵ Upéa-rehe entéro kente kwéry omondýi eterei-gwi okanhymba onhemi hagwã. Mburuvixagwasu ete yvy arigwa kwéry jepe okanhymba mo'ã ave. Coronel

kwéry ave okanhymba mo'ã ave. Entéro imba'e reta va'e gwive, ipu'aka va'e gwive, hembigwái ramo oiko va'e kwéry gwive, gwembiapo mate ojapo va'e kwéry gwive okanhymba mo'ã ave hikwái. Entérove gwive okanhymba mo'ã. Yvyatyrusu gwy-py oikepa hikwái okanhymba hagwã mo'ã. Itaty-rupi oje'ói hikwái okanhymba hagwã mo'ã. Ojepy'apy voi hikwái omanose oiko-vy ojejuka ukapase mo'ã. ^{†16} He'i ójehe kwéry, —Ndaipotáiry xe rexa avave, he'i. —Tondururu katu nhande ári itagwasu pehégwe hégwe. Taxe mbohay'i y'ipa itagwasu. Taxe jatypa vyatyrusu omongu'igwasu-vy pono xe rexave upe mburuvixagwasu apyagwasu ári ogwapy oĩ-vy va'e, pono ave upe Ovexa Ra'y ramigwa va'e xe rexa ave, he'i. —Ogweroma'eandu va'erã xe rekoha vaikwe, he'i okanhy kanhyse mo'ã-vy hikwái. ^{††17} —Ogwahẽ-ma ra'e upe áry ogweroma'eandu hagwã nhande rekoha vaikwe, he'i ojóupe hikwái. —Ogwahẽ-ma hi'áry hembiaapo vaikwe-rehe gwive ogwerekó asy asy hagwã, he'i. —Avave ndaipu'akái va'erã hese, he'i onhemise mo'ã okwa-vy hikwái. ‡

Nhandejáry re'ýi ojekwaa hagwã omoĩ va'e isyva kwéry-rehe

7 Upe rire ahexa irundy Nhandejáry rembigwái yváy pygwa va'e. Yvy rapy rugwa-py peteĩ teĩ onhembo'y oĩ-vy ramo. Ha'e kwéry ojoko joko gwí irundy vyutu pono oipeju mba'eve-pe. Pono oipeju vyv-pe terã ygwasu-pe terã entéro va'e vyvra-pe ojoko joko vyutu hikwái. Upe irundy oĩ va'e vyutu jokoha. ‡†

² Ahexa ave peteĩ jevy Nhandejáry rembigwái yváy pygwa. Kwarahy resẽ ha-gwi ou. Ojekwaa uka hagwã Tupã Nhandejáry opa e'ý va'e re'ýi kwéry va'e syva-rehe ohai hagwã ou. Upéa-rehe osapukái hatã gwe'ýi kwéry-pe, upe irundy va'e vyutu jokoha-pe osapukái hatã:

—Eha'arõ ranhe katu, he'i íxupe osapukái-vy.

Nhandejáry omanda íxupe kwéry ponove ojoko vyutu vyv-rehe ygwasu-rehe ojapo vai hagwã ave. Ha upe kwarahy resẽ-gwi ou va'ekwe ojerure íxupe kwéry oha'arõ hagwã.

—Eha'arõ ranhe katu erejapo vai hagwã upe vyv-rehe ygwasu-rehe vyvra kwéry-rehe ave. Eha'arõ ranhe katu. Orohai ranhe-ta oromoĩ-vy Nhandejáry reroviaha kwéry syva-rehe ojekwaa hagwã. Oromoĩmba rire ae kuri ejapo vai, he'i Nhandejáry rembigwái vyvutugwasu jokoha kwéry-pe. ‡†

⁴ Upe he'i rire ae katu ahendu-ma mbovy pa oĩ upeixagwa isyva-rehe Nhandejáry re'ýi ojekwaa hagwã omoĩ va'e oĩ. Ahendu-ma cento cuarenta e quatro mil-ma oĩ. Entéro Israel ra'y re'ýi kwéry regegwa va'e gwive omoĩ heta. ⁵ Omoĩ doze mil meme hese kwéry. Omoĩ doze mil Judá re'ýi kwéry regegwa va'e syva-rehe omoĩ. Doze mil Rúben re'ýi kwéry regegwa va'e syva-rehe ave omoĩ. Doze mil Gade re'ýi kwéry regegwa va'e syva-rehe ave omoĩ. ⁶ Doze mil Aser re'ýi kwéry regegwa va'e syva-rehe ave omoĩ. Doze mil Naftali re'ýi

kwéry regegwa va'e syva-rehe ave omoĩ. Doze mil Manassés re'ýi kwéry regegwa va'e syva-rehe ave omoĩ. ⁷ Simeão re'ýi kwéry regegwa va'e syva-rehe ave omoĩ doze mil. Levi re'ýi kwéry regegwa va'e syva-rehe ave omoĩ doze mil. Issacar re'ýi kwéry regegwa va'e syva-rehe ave omoĩ doze mil. ⁸ Doze mil Zebulom re'ýi kwéry regegwa va'e syva-rehe ave omoĩ. Doze mil José re'ýi kwéry regegwa va'e syva-rehe ave omoĩ. Doze mil Benjamim re'ýi kwéry regegwa va'e syva-rehe ave omoĩ. Doze mil meme omoĩ. Heta voi Nhandejáry re'ýi ombojekwaa hagwã omoĩ va'ekwe isyva-rehe.

Opy'a potíha-rami ao morotĩ-my onhemonde va'e oĩ okwa-vy Nhandejáry rovagwy-py

⁹ Upe rire ae ahexa heta eta onhomboaty va'e. Onhemboheta verei okwa-vy ndikatúi hagwã avave oipa-pa íxupe kwéry. Opa opa rupigwa vyv oho va'e-rupigwi ou va'ekwe hikwái. Gwetã gwetã rupigwa ou va'ekwe hikwái. Gwembypye pye-gwi ou va'ekwe hikwái. Opa opa kente ambue mbue kwéry regegwa ou va'ekwe hikwái. Nheẽ ambue mbue-py onheẽ va'e kwéry ave ou va'ekwe hikwái. Mburuvixagwasu gwapy haty rovagwy-py, Ovexa Ra'y ramigwa va'e rovagwy-py onhembo'y joa okwa-vy. Oao morotĩ reheve oĩ hikwái upe-py. Ha entérove pindo rakãgwe opo-py ogwerekó joa reheve hikwái.

¹⁰ —Tupã Nhandejáry katu ogwapy oĩ-vy mburuvixagwasu gwapy haty ári.

Ha'e katu Nhane Resendeha voi.

Ovexa Ra'y ramigwa va'e Nhane Resendeha voi, he'i oporahéi hatã okwa-vy.

¹¹ Ha entéro Nhandejáry rembigwái yváy pygwa va'e onhembo'y joa oĩ-vy hikwái Nhandejáry gwapy haty jere-rehe. Upe mburuvixa kwéry va'e gwive ojere joa ave hese hikwái. Upe irundy Nhandejáry apyka jere-rehe oiko va'ety gwive ojere joa ave hese hikwái. Ha onhesũ joa okwa-vy henonde-py ojeavyv-ma Nhandejáry-pe omboete eterei-gwi.

¹² —A-rami toiko, ho'e-vy.

—Terenhemomba'egwasu katu ore-vy ore Járy, he'i joa omboete ete tee-vy íxupe.

—Orombotuvixa ete voi nde-vy.

Nde ne arandu tee va'e voi nde.

Orotima tima meme va'erã voi nde-vy.

Oromoherakwãgwasu va'erã nde réry.

Nde pu'aka tee-ma va'e voi nde, he'i íxupe.

—Ne mbaraete tee va'e voi nde.

Upéixa oro'e meme va'erã ne mboete tee-vy

erepa e'ý reheve oromboete tee-vy oro'e nde-vy.

Nde ore Járy tee va'e.

A-rami toiko meme,

he'i oporahéi joa imboete-vy hikwái íxupe. ‡††

¹³ Upéi peteĩ mburuvixa oporandu xe-vy:

† 6:15 Is 2.10 †† 6:16 Os 10.8 ‡ 6:17 Jl 2.11; Ml 3.2 ‡†
7:1 Zc 6.5 ‡† 7:2-3 Ez 9.4

‡†† 7:12 Ap 4.8-11; 5.9-14; 11.16-18; 19.1-4

—Ereikwaa tipo ki-gwi pa ou ra'e pa ko'ã va'e kwéry ijao morotĩ va'e? he'i xe-vy. —Ereikwaa tipo kiva'e kwéry ko'ã va'e? he'i xe-vy oporandu-vy.

¹⁴ Ha xe katu ha'e íxupe:

—Ndaikwaái voi xe. Nde ae, ne mburuvixa va'e ereikwaa ra'e, ha'e íxupe.

Upe-ma ramo he'i jevy xe-vy:

—Ko va'e kwéry ohasa asy puku va'ekwe jepe ojerovia joty upe Ovexa Ra'y ramigwa va'e-rehe. Gwugwy apyte-py omano va'ekwe-gwi ha'e omboykepa íxugwi kwéry hembiaapo vaikwe gwive. Opy'a potĩha rexa uka-vy omonde-ma hikwái oao morotĩ. ¹⁵ Upéixa-gwi onhembo'y joa hikwái Tupã Nhandejáry gwapyha rovagwy-py. Áry-rupi, pyhare peve nosé mo'ái hikwái Nhandejáry renda-gwi. Hemimbota ojapo meme hikwái íxupe omboete-vy. Upe mburuvixagwasu gwapy haty ári ogwapy va'e onhangareko porã ete hese kwéry. Indive oĩ-gwi ndojehu mo'ái mba'eve íxupe kwéry. ¹⁶ Ndaivare'a mo'ávéei-ma va'erã. Ndaijy'uhéi mo'ávéei-ma va'erã. Nonhanduvéi-ma va'erã íxupe kwéry kwarahy haku eterei va'e terã ambue haku va'e. ¹⁷ Pe Ovexa Ra'y ramigwa va'e mburuvixagwasu gwapy haty mbyte-py oĩ va'e onhangareko va'erã hese kwéry. Herekwa onhangareko porãha-rami gwymbarehe ogweraha va'erã íxupe kwéry omboy'u hagwã upe yvu nhane moingove va'e-py, nhande py'apy pygwarã. Ha Tupã Nhandejáry oikyty va'erã íxupe kwéry hesay. †

Ipahagwe oipe'a jevy kwatia-gwi imbojapyre

8 Upe Ovexa Ra'y ramigwa oiko va'e oipe'a jevy kwatia-gwi imbojapyre ipahagwe va'e. Oipe'a-ma ramo onhekiriĩmba yváy pygwa kwéry. Meia hora-rupi enterove va'e okiriĩmba voi okwa-vy.

² Upe rire ahexa sete yváy pygwa Nhandejáry rembigái Tupã Nhandejáry rovagwy-py onhembo'y oĩ-vy va'e. Ahexa jave peteĩ teĩ mimbygwasu ome'ẽ-ma íxupe kwéry.

³ Upéi ambue va'e yváy pygwa Nhandejáry rembigwái ou ave. Onhembo'y oĩ-vy nhemboete haty renonde-py. Opo-py ogwereco ouro-gwi ijapopyre hyakwã porã va'e ryru. Ha ome'ẽ íxupe heta eta hyakwã porã va'e.

—Ko hyakwã porã va'e embojehe'a Nhandejáry re'yi remimbojeupikwe ndive. Opa rupigwa Nhandejáry-rehe ojerovia va'e ombojeupi upi onhe'ẽ Nhandejáry-pe. Upe hemimbojeupikwe oĩ-ma mburuvixagwasu gwapy haty rovagwy-py. Nhemboete haty ári oĩ-ma Tupã Nhandejáry re'yi remimbojeupikwe. Embojehe'a katu hemimbojeupikwe ko hyakwã porã va'e ndive, he'i íxupe.

⁴ Ombojehe'a ojõehe rire ipo-gwi osé oho-vy hyakwã porã va'e ratatĩgwe ojeupi ogwahẽ hagwã oho-vy Nhandejáry-pe. He'yi remimbojeupikwe ndive onhehetũ uka hagwã ogwahẽ oho-vy íxupe.

† 7:14 Dn 12.1; Mt 24.21; Mc 13.19 †† 7:16 Is 49.10 †† 7:17 Sl 23.2; Is 25.8

⁵ Upéi katu upe yváy pygwa Nhandejáry rembigwái omohynyhẽ jevy upe ouro-gwi ijapopyre hyakwã porã va'e ryrukwe. Oipe'a tata nhemboete haty-gwi ha omohynyhẽ hyakwã va'e ryrukwe. Upéi onhohẽmba jevy yvy-py oitypa tata yvy-py. Upe-ma ramo osunu sunu hyapu ijayvu hatã joa ave. Overa vera hatã atã ave. Hatã atã ave oryrýi yvy. ††

Gwemimbygwasu ombopu peteĩ teĩ Nhandejáry rembigwái marány kwéry oity uka-vy

⁶ Upe-ma ramo upe Nhandejáry rembigwái yváy pygwa va'e opo-py meme ogwereco hikwái gwemimbygwasu ombopu va'erã-rami teĩ ogwereco hikwái opo-py. Sete meme ogwereco hikwái gwemimbygwasu ombopu va'erã hikwái.

⁷ Upéi upe ombopu ypy va'e ombopu gwemimbygwasu. Ombopu ramo ho'a-ma amandáu, tata ave tugwy reheve ojepe'a ho'a oho-vy yvy-rupi. Okái yvy. Terça parte okái. Imbohapy hapya yvyra máta hakã reheve okái. Kapi'ipe ohapypa ave. Upéixa Nhandejáry ombou uka marány íxupe kwéry. ††

⁸ Upe rire joty Nhandejáry rembigwái mokõiha ombopu jevy gwemimbygwasu. Upéi ombopu rire joty gwemimbygwasu yvyatyrusu ramigwa tata reheve onhemombo ygwasu hembey e'ỹ va'e-py. Upéi ho'a rire upe yvyatyrusu tata reheve haimete rei y mbyte gwive ogwahẽ tugwy. Imbohapy hapya ave tugwy ramo oiko. ⁹ Haimete omanomba vixo ygwasu hembey e'ỹ va'e gwy-py okwa va'e kwéry. Terça parte omano. Omano ave ogwata va'e kanoagwasu-py. Heta omano. Imbohapy hapya ave omano. Hyrukwe reheve onhembyaipa. Upéixa Nhandejáry ombou uka jevy marány íxupe kwéry.

¹⁰ Upéi katu Nhandejáry rembigwái mbohapyha ombopu jevy gwemimbygwasu. Ombopu-ma ramo gwemimbygwasu katu, ho'a yváy-gwi jasytata hendy va'e. Tata rendy-rami ho'a. Ysry-rupi meme ho'a. Yvupy meme ave ho'a. Imbohapy hapya-rupi ho'a.

¹¹ Ho'a va'e renda renda omboro. Jasytata hendy va'e ho'a ramo onhembohéry iro va'e. Ho'a ramo y-py omboropa-ma y. Ijy'uhéi va'e gwive hoy'u ramo ojuka íxupe kwéry. Heta heta voi omano oy'u va'e. Upéixa Nhandejáry ombou uka jevy marány íxupe kwéry.

¹² Upéi Nhandejáry rembigwái inhirundyha ombopu jevy gwemimbygwasu. Ombopu jevy-ma jave katu ombogwe-ma kwarahy rendy, jasy rendy, jasytata rendy ave. Terça parte ombogwe-ma íxugwi. Upéa-gwi nahendyvéei-ma imbohapyha kwarahy, jasy, jasytata ave. Upéa-gwi áry ramo imbohapyha va'e ndohesapevéi-ma kwarahy. Pyhare ramo imbohapyha ndohesapevéi-ma ave jasy, jasytata reheve. Upéixa Nhandejáry ombou uka jevy marány íxupe kwéry. †††

¹³ Upéi katu ahexa oveve ramo yváy-rehe tagwatogwasu. Yváy mbyte-rehe oveve jave ahendu hatã hatã onhe'ẽ omombe'u-vy:

†† 8:5 Lv 16.12; Ez 10.2; Ap 11.19; 16.18 ††† 8:7 Êx 9.23-25 ††† 8:10 Is 14.12 †††† 8:12 Is 13.10; Ez 32.7; Jl 2.10

—Amboasy voi, amboasy voi, amboasy voi. Omomytu e'ymba-ta yvypóry, he'i. —Ohendu ramo upe mbohapy hemimbygwasu ne'írá vyteri ombopu va'e omomytu'e'ymba-ta yvypóry, he'i.

9 Ko cincoha Nhandejáry rembigwái yváy pygwa va'e ombopu gwemimbygwasu. Upe jave ahexa jasytata ramigwa ho'a voi nipo araka'e yváy-gwi. Yvy-py ho'a-ma araka'e. Upéa katu onheme'ë íxupe peteĩ imboty teeha chave ramigwa vykwarusu ijapyre'ý va'e onhehekoenda'o jevy hagwã. ² Ha oipe'a-ma ramo upe vykwarusu ijapy e'ý va'e rokë íxugwi osë-ma tatafirusu tatakwasu-gwi osë va'e ramigwa tatafirusu. Upe vykwarusu ijapy e'ý va'e ratafígwe ojererovate oho-vy. Kwarahy rova-py oho-ma omopytumba hagwã. Ndohesapevéi-ma kwarahy. Aragwy opa-ma omopytumba-ma ave.

³ Tatafirusu pa'ũ-gwi osë-ma tukukaru marány. Ogwey-ma ko yvy-rehe. Ome'ë ave íxupe gwí tukukaru-pe oporojopi hagwã opykõi-py japeusagwasu-rami joty. ⁴ He'i ave gwí tukukaru-pe ani hagwã ombyai gwí hogwe rovy va'e, ani hagwã ombyai vyvra máta ave, ani hagwã ombyai oime raë va'e temitygwe, omoingo asy hagwã ae gwí kente kwéry ogwereco e'ý va'e Nhandejáry Tupã rembihaikwe osyva-rehe. ⁵ Ndojuka mo'ái jepe gwí kente kwéry-pe omobhasa asy-ta ae íxupe kwéry. Cinco jasy peve upe mba'asy hasy arã japeusa nhande jopi hagwe-rami. ⁶ Upe cinco jasy jave kente kwéry he'i arã, "Amanose-ma voi xe" he'i rei arã ójehe. Ha nomanó mo'ái va'erã voi. Oheka arã omano hagwã mo'ái. Ndojohuí arã omano hagwã. Omanose asy ramo jepe, nomanói va'erã voi. Okanhy arã íxugwi imanoharãgwe. †

⁷ Aipo ramo tukukaru katu ijehexa kavaju-rami onhorairõ hagwã-py oho va'e. Hova anheĩ-rami voi kwimba'e rova, ijegwaka katu anheĩ-rami ave ouro-gwi ijapopyre. ⁸ Ha inhakã ragwe kwéry katu ha'ete voi kunha akã ragwe ipuku. Hãi katu ha'ete voi jagwaxaygwasu rã-rami etei. ⁹ Ipyti'a kwéry-rehe oĩ va'e anheĩ-rami voi hatã va'e ijukaharãgwe jepe ndojukái arã voi íxupe. Ipepo kwéry hyapupa voi oje'ói-vy hikwái. Anheĩ-rami voi onhorairõ hagwã-py oho va'e-rami heta heta voi carroça reheve kavaju kwéry reheve ave oho-rami voi hyapupa voi ipepo kwéry. ¹⁰ Japeusa-rami voi hugwái pykõi. Ipykõi joja-gwi kente kwéry-pe omoingo asy-vy arã cinco jasy peve. ¹¹ Nhandejáry rembigwaikwe opyta huvixa ramo íxupe kwéry. Upe va'e vykwarusu ijapy e'ý va'e-rehe onhangareko va'e. Hebreu kwéry nhe'ë-py katu héry, "Abadom" ha grego kwéry nhe'ë-py katu héry, "Apoliom" ha nhane nhe'ë-py héry voi, "Mba'e Mbyaihaty".

¹² Peteĩ yvypóry momyту'e'ýha ohasa-ma. Ndopái joty mba'e rasy yvypóry-pe. Oĩve joty mokõi imomytu'e'ýha kwéry.

¹³ Ombopu-ma ramo gwemimbygwasu seisha Nhandejáry rembigwái yváy pygwa va'e, ahendu ave íxupe omombe'u va'e. Tupã Nhandejáry renonde-py oĩ

nhemboete renda ouro-gwi ijapopyre. Hugwa joja va'e pa'ũ-gwi ahendu upe onhe'ë va'e. Omombe'u upe Nhandejáry rembigwái gwemimbygwasu seisha va'e-pe. ¹⁴ He'i íxupe:

—Tereho katu ysyrygwasu Eufrates héry va'e-py. Irundy ne irũgwe onhenhapytĩha-py ekwa katu ejora íxugwi kwéry oho hagwã, he'i Nhandejáry rembigwái-pe.

¹⁵ Upe rire ojora íxugwi kwéry onhenhapytĩ hagwe-gwi. Ojepoi-ma ramo oho ojukapa ete hagwã heta kente kwéry-pe. Imbohapy hapyha-pe ojuka moko mokõi opyta hagwã. Ha'e kwéry onhembosako'i va'ekwe upe áry ramogwarã. Upe Nhandejáry omboopy hagwe óra-py onhembosako'i ojuka hagwã mbohapyha kente kwéry-pe. ¹⁶ Ahendu ave onhendu ramo kavaju heta eta reheve ou va'e. Duzentos milhões ou va'e.

¹⁷ Xe rembiexa uka ahexa ramo kavaju ári kwimba'e kwéry ogwereco hikwái ipyti'a resaupa-rehe oĩ va'e. Oĩ tata rendy ramigwa pytã va'e. Oĩ hovyhũ va'e. Oĩ ave hesa'yju va'e. Ahexa kavaju inhakã jagwarete akã-rami meme. Ijuru ryepy-gwi osë tata rendy, tatafĩ ave. Hesa'yju ita rendy omboykupa va'erã osë ave ijuru ryepy kwéry-gwi. ¹⁸ Upe tata, tatafĩ, hesa'yju va'e ave katu ojuka heta heta va'e-pe. Mbohapyha katu yvypóry oikove va'e gwive. Imbohapy hapyha-pe ojuka paete upe osë va'ekwe kavaju ramigwa juru ryepy-gwi.

¹⁹ Gwugwái-gwi, ojuru ryepy-gwi ave imbaraete oporojuka-vy. Hugwái katu ha'ete gwí mbói oakã rehevegwa. Ha upe va'e-py gwí kavaju kwéry omobhasa asy entéro yvypóry kwéry-pe. Upéa-rehe ojuka heta eta va'e-pe. Imbohapy hapyha ojuka meme. Peteĩ teĩ ojuka. Mokõi mokõi mate ndojukái.

²⁰ Ha upe opyta va'ekwe ndogwerová joty gwekoha kwéry. Hapixa kwéry ohasa asy omano hagwã jepe ha'e kwéry ndogwerová joty gweko vaiha. Ojapo joty Nhandejáry remimbota e'ý. Omboete joty tupã ra'anga-pe. Omboete joty ave anhá kwéry-pe ha entéro gwí tupã ra'anga ojejapo va'ekwe. Ouro-gwi ojejapo va'ekwe, prata-gwi ave. Oĩ ave ojapo va'e bronze-gwi, oĩ ojapo va'e ita-gwi, vyvra-gwi ave ojapo tupã ra'anga omboete hagwã. Gwí tupã ra'anga mba'eve ndohexáiry va'e, mba'eve nohendúiry ave, ndogwatáiry ave. Upe va'e kwéry-pe omboete hikwái. ²¹ Ndohejáiry gweko tujakwe. "Amboasy xe rembiapo vaikwe" nde'iry. Oporojuka va'e, "Ndaporojukavéi-tama ãy" nde'iry joty ave ójehe. Mohãy ojapo va'ekwe ave, "Nda-japovéi-tama mohãy avave-rehe" nde'iry joty voi ójehe. Kunha ikwimba'ese va'e, kwimba'e ikunhase va'e heko vai-gwi ndogwerová joty gwekoha. Imonda va'e, "Áy naxe mondavéi-tama" nde'iry ave ójehe. Nomboasyiry gwembiapokwe oheja hagwã.

Áy katu João Nhandejáry rembigwái va'e omombe'u jevy gwembiexagwe

10 Upe ramo ahexa jevy Nhandejáry rembigwái yváy pygwa imbaraete va'e ogwey ou-vy ramo yváy-gwi. Araigwasu pa'ũ-my ogwey yváy-gwi. Oakã-

† 9:3 Êx 10.12-15 †† 9:4 Ez 9.4 † 9:6 Jó 3.21 †† 9:7 Jl 2.4
‡ 9:8 Jl 1.6 ††† 9:9 Jl 2.5

‡‡ 9:13-14 Êx 30.1-3 § 9:20 Sl 115.4-7; 135.15-17; Dn 5.4

rehe ogwereco jy'y. Gwova-rehe katu ohexa uka xe-vy ramo kwarahy rendy vérami omimbi porã. Aipo ramo hetyma katu tata rendy opu'ã va'e-rami etei. ² Upe va'e katu opo-py ogwereco petei kwatia ohapype'a hereko-vy. Omoĩ ave petei opy ygwazu hypyete va'e ári. Ipy oakatúa kotygwa va'e omoĩ ygwazu hypyete va'e ári. Ha ipy ijasu kotygwa katu omoĩ yvy mbyte-py. ³ Upe-gwi osapukái. Osapukái hatã voi ko jagwaxaygwazu okororõha-rami voi osapukái. Upe-ma ramo osapukái hatã-ma ramo, ahendu sete hyapu va'e. Petei teĩ hyapu jevy íxupe. ⁴ Hyapu ramo nhe'ẽ vérami ahendu inhe'ẽ. Upe va'e ahendu ramo, "Tamoĩ kwatia-rehe" ha'e xejúpe. Amoĩ-tama ramo, yváy-gwi onhe'ẽ va'e xe-vy ahendu he'i va'e:

—Ani eremoĩ teĩ kwatia-rehe. Ehendu porã rei katu. Ani eremoĩ teĩ, he'i xe-vy.

⁵ Upe rire katu upe kwatia ogwereco va'ekwe opo-py ha omoĩ va'ekwe petei opy ygwazu hypyete va'e ári ha petei opy ave omoĩ yvy mbyte-py he'i: †

—Nhandejáry Tupã tee va'e réry-py anhetegwa mate amombe'u-ta nde-vy, ho'e-vy opo akatúa omopu'ã yváy pyte-koty. —Nhandejáry Tupã opa e'ỹ va'e voi. Ha'e voi hembiapokwe voi va'ekwe ygwazu, áry, yvy, yvypy-pe ave ojapo ave. Yvy arigwa hembiapokwe joty ave. Áry pygwa ha'e hembiapokwe ave. Ygwazu pygwa hembiapokwe ave. Amombe'u jevy-tama xe ãy anhete teegwa voi. Ndahi'arevéi-tama Nhandejáry remimombe'ukwe oiko hagwã. Ombopu vove hembigwái seteha gwemimbygwazu jahexa va'erã ãy jahexa-tama. Upe-ma ramo ae Nhandejáry Tupã ojapo-ta entéro gwembiaporã gwive. Yma gwembiaporã onhongatu araka'e. Upéi gweminhongatu araka'e omombe'u oikwaa ukave kave hagwã onhe'ẽ-py omombe'u va'ety kwéry-pe. Gwembigwaa ukakwe upe gwembigwái kwéry-pe ãy katu ojapo-ta Nhandejáry Tupã, he'i.

⁸ Upe onhe'ẽ va'e xe-vy yváy-gwi onhe'ẽ jevy xe-vy. ãy onhe'ẽ-vy he'i:

—Ekwa katu eipe'a ipo-gwi opo-py ogwereco va'e kwatia ohapype'a hereko-vy va'e. Upe Nhandejáry rembigwái omoĩ va'e petei opy ygwazu hypyete va'e ári ha petei yvy-py upe va'e-gwi eipe'a ohapype'a ogwereco va'e kwatia, he'i.

⁹ Aha upe Nhandejáry rembigwái renda-py. Ajerure íxupe kwatia-rehe ha ome'ẽ xe-vy. Ome'ẽ jave he'i xe-vy:

—Eipyhy eraha eremokõ hagwã ko kwatia nhe'ẽ. Nde rye-py iro arã ko kwatia eremokõ rire. Nde juru-py ae katu ei ryapi-rami voi arã, he'i. ††

¹⁰ Aipo ramo aha-ma katu aipyhy ipo-gwi upe kwatia nhe'ẽ. Aipyhy rire amoĩ xe juru-py ha amokõ. Xe juru-py ei ryapi-rami voi. Xe ryepy-py iro voi. ^{†††} Upe-ma ramo he'i xe-vy okwa-vy:

—Tekotevẽ eremombe'u hetave Tupã Nhandejáry nhe'ẽ eremotenonde hagwã heta eta oikove va'e-rehe. Ojehu va'erã rekorã eremombe'u mbe'u hagwã tenonderã. Entéro kente kwéry ambue mbue opa rupigwa-rehe gwive. Gwetã gwetã rupigwa-rehe gwive, nhe'ẽ

ambue mbue-py onhe'ẽ va'e-rehe gwive ave, mburu-vixagwasu kwéry-rehe ave tekotevẽ eremombe'u mba'éixa pa ogwereco-ta Nhandejáry íxupe kwéry, he'i xe-vy okwa-vy.

Mokõi Nhandejáry nhe'ẽ mombe'uha rehegwa nhe'ẽ

11 Upe rire katu ome'ẽ-ma xe-vy petei vyvra ramigwa. Upe vyvra jaikwaahaty óga mbovy pa ipukukwe ha mbovy pa ipekwe ave. Upéa ome'ẽ ramo he'i xe-vy:

—Ekwa katu tereipapa upe Nhandejáry-pe omboete haty pukukwe. Ha nhemboete haty ave. Upe-py kwimba'e omboete va'e ave eipapa kuri. ^{††2} Upe Nhandejáry-pe omboete haty-py hoka ani kuri ereipapa. Oĩ ae arã opyrũ va'erã upe-py ojerovia e'ỹ va'e Nhandejáry-rehe. Opyrũ arã imoingoasy-vy tetã marangatu-rehe quarenta e dois jasy peve. ^{††3} Amondo-ta mokõi xe nhe'ẽ mombe'uharã yvypóry kwéry oikwaa hagwã gwekojevavykwe. Xe remimondo onhemonde va'erã ovy'are'ỹ va'e ao-py, "Nhandejáry ndovy'ái voi ra'e xe-rehe, xe rembiapo vaikwe-rehe ra'e" he'i hagwã hexaháry. Xe nhe'ẽ-py onhemonhe'ẽ va'erã yvypóry kente kwéry-pe. Mbohapy ro'y seis jasy peve omombe'u va'erã xe rehegwa nhe'ẽ, he'i Nhandejáry-gwi onhe'ẽ va'e.

⁴ Upe mokõi va'e-rehe Nhandejáry he'i, "Mokõi oliveira rakã ramigwa" "Mokõi tataendy'y ramigwa ave" he'i hese. Tupã Nhandejáry yvy Járy tee va'e rovagwy-py onhembo'y-ma oĩ-vy upe mokõi inhe'ẽ mombe'uha. Ha'e kwéry omombe'u-ta inhe'ẽ mbohapy ro'y seis jasy peve. ^{††5} Ha ndaikatúiry avave ombohasa asy íxupe kwéry. Ombohasa asyse ramo jepe ha'e kwéry ojehepy va'erã. Ijuru ryepy-gwi osẽ arã tata ramigwa omohundi hagwã hese ija'e'ỹ va'e kwéry-pe. Upéixa voi omano va'erã hese ojapo vaise va'e.

⁶ Nhandejáry oipytygwõ arã íxupe kwéry, omombaraete va'erã íxupe kwéry. Omombe'u mbe'u jave Nhandejáry nhe'ẽ, ipu'aka va'erã ama-rehe. Oipota ramo, ndokýi va'erã. He'i ramo y-gwi oikopa hagwã tugwy ramo oiko ave va'erã tugwy ramo. Ombohasa asyse ramo yvypóry, ombohasa asy ave va'erã opaixagwa mba'e rasy-py. ^{†††}

⁷ Nhe'ẽ mombe'uha omombe'upa-ma ramo katu petei mymba vaigwasu ete rekoporuha ojeupi arã vykwarusu ijapy e'ỹ va'e-gwi. Ha onhorairõ arã upe mokõi Nhandejáry nhe'ẽ omombe'u va'ekwe ndive. Ipu'aka va'erã hese kwéry. Ojuka va'erã upe mokõi Nhandejáry nhe'ẽ mombe'uhare-pe. ^{††8} Ojuka rire hetekwe opyta rei arã tape-rehe, jegwata haty-rupi rei ho'a arã oĩ-vy. Hetekwe opyta ave arã upe tetã-my Nhandejáry Hesu Cristo rete ogehupi hagwe-py. Sodoma tetã mygwa hekoha vai va'e-rami, Egito tetã mygwa hekoha vai va'e-rami ave upe tetã mygwa ave hekoha vai okwa-vy. ^{††9} Entéro yvypóry gwive entéro ijypye pye va'e gwive, entéro nhe'ẽ ambue mbue-py onhe'ẽ va'e gwive, opa

†† 11:1 Ez 40.3 †† 11:2 Lc 21.24 ††† 11:4 Zc 4.3,11-14
††† 11:6 1 Rs 17.1; Êx 7.17-19 † 11:7 Dn 7.3,21; Ap 13.5-7; 17.8
†† 11:8 Is 1.9-10

† 10:5-7 Dn 12.7 †† 10:9 Ez 2.8-9 † 10:10 Ez 3.1-3

opa kente ambue mbue kwéry gwive ohexa katu katu arã upe mokõigwa retekwe-pe. Upe-py oĩ arã hetekwe haimete irundy áry peve. Hetekwe katu ndojatýi arã enterove ohexa hagwã. ¹⁰ Upe va'e, upe mokõi va'e omano rire entéro yvypóry ovy'apagwasu-ma va'erã hikwái. Ovy'a ete rei-gwi gwemime'ẽ me'ẽ ome'ẽ arã okwa-vy ojóupe. "Nanhane mbohasa asyvéi-ma upe mokõigwa nhe'ẽ mombe'uhatykwe. Hi'are eterei voi nhane mbohasa asy asy va'ekwe. Nanhane mbohasa asyvéi-ma va'erã" he'i-gwi hese ovy'a eterei arã hikwái. ¹¹ Tupã Nhandejáry ae omoingove jevy íxupe kwéry, mokõigwa-pe. Ohasa rire mbhapy áry larose jevy-ma ramo peteĩ vyvutugwasu ou oipeju upe mokõigwa retekwe-pe. Oipeju ramo upe mokõi va'e omano ete-ma va'ekwe opu'ã jevy-ma. Enterove ohexa. Ohexa-ma ramo opu'ã jevy hexaháry onhemondýipa hexa-vy hikwái. ¹² Upe omano va'ekwe opu'ã rire, ohendu yváy gwígwa onhe'ẽ va'e ojéupe:

—Aipo ramo pejeupi katu, he'i íxupe, mokõigwa-pe.

Upe jave oma'ẽ hese okwa-vy. Oma'ẽ jave upe mokõigwa gwete reheve voi ojeupi-ma oho-vy yváy-py. Araigwasu pa'ũ-my ojererovate-ma oho-vy upe mokõigwa. Hese ija'e'ỹ va'ekwe jepe ohexa-ma ave iho ramo. ^{††13} Upe jave yvy oryrýi-ma. Heta eterei óga okuipa upe tetã-my. Yvy oryrýi-gwi heta óga oity. Omopehégwe hégwepa voi heity-vy. Décima parte oity. Heta voi omano upe pygwa. Sete mil omano yvy oryrýi eterei-gwi. Omano e'ỹ va'ekwe okyhyje paete-gwi omboete joa Nhandejáry-pe. He'i:

—Nde tuvixa Tupã yváy pygwa, he'i joa hikwái omboete-vy íxupe. ‡

¹⁴ Mokõi yvypóry momytu'e'ỹha ohasa-ma. Ndopái vyteri joty mba'e rasy yvypóry kwéry-pe. Oĩve joty peteĩ oporomomytu'e'ỹha pya'e ojehu va'erã.

Ombopu gwemimbygwasu Nhandejáry rembigwái yváy pygwa va'e seteha

¹⁵ Ombopu-ma ramo gwemimbygwasu Nhandejáry rembigwái yváy pygwa va'e seteha, oĩ yváy-py onhe'ẽ hatã atã va'e. Oiko va'erã-rehe omombe'u hikwái:

—Áy Nhandejáry Tupã oiko-ma yvypóry ruvixa ramo yvy-rehe. Ha'e oiko-ma mburuvixa ramo Cristo ndive. Ha'e oiko-ta mburuvixagwasu opa e'ỹ reheve, he'i Nhandejáry rembigwái onhe'ẽ hatã-vy oiko va'erã-rehe. †

¹⁶ Upe jave upe vinte e quatro mburuvixa Nhandejáry renonde-py ogwapy okwa-vy va'e ojesyva mboja joa yvy-rehe okwa-vy omboete eterei-vy Nhandejáry-pe.

¹⁷ He'i omboete-vy íxupe:

—Nde Tupã ore Járy voi nde.

Nde pu'aka tee va'e voi nde entéro mba'e-rehe.

Orotima tima nde-vy.

Yma va'ekwe nde.

Ko'ánga ete peve nde ha'e joty.

Ko'ánga katu eremoi-ma opamba'e nde pogwy-py.

† 11:11 Ez 37.10 †† 11:12 2 Rs 2.11 ‡ 11:13 Ap 16.18 †† 11:15 Dn 7.14,27

Eregwahẽ-ma katu áy enterovéa ruvixarã. Erenhemomburuvixagwasu ete hagwe-rehe orotima voi nde-vy, he'i omboete joa-vy íxupe.

¹⁸ —Áy ogwahẽ-ma nde áry erereko asy hagwã enterovéa-pe hekoha vaikwe-rehe.

Upéa-rehe entéro tetã tetã mygwa kwéry ima'andu-pa hikwái.

Áy ogwahẽ-ma nde áry ereme'ẽ hagwã hembiapokwe-rehe

gwí omano va'ekwe gwive hekorã.

Áy ereme'ẽ-ta hembiapokwe repy

Ne rembigwái ramo oiko va'ekwe

Ne nhe'ẽ-py omombe'u va'ety kwéry-pe

Entéro nde re'ýi kwéry-pe gwive,

Nde-rehe ojerovia va'e-pe gwive,

entéro ne mboetehare-pe gwive,

gwí mburuvixa va'e-pe gwive,

ha gwí heko miríve va'e-pe ave

ereme'ẽ-ta hekokwe repy.

Áy katu eremomba arã katu

gwí yvypóry kwéry-pe gweko vai-rupi oity uka va'ekwe-pe,

he'i hikwái Nhandejáry-pe omboete-vy. †† ††

¹⁹ Upéi ojepe'a yváy-py oĩ va'e Nhandejáry-pe omboete haty rokẽ. Ikoty tee-py ojehexa hyru. Nhandejáry nhe'ẽ mokõi ita-rehe oĩ va'e ryru upe va'e. Ymagware nhane moingokwaa Nhandejáry irurã rehegwa nhe'ẽ ryru, "arca do acordo" héry va'e. Ojehexa jave overa vera voi osunu hatã-ma, hyapu atã atã voi oĩ-vy. Yvy katu oryrýi ha amandaugwasu ave ho'a-ma hese. †††

Hexapyrã ojekwaa kunha, tejugagwasu ave rehegwa nhe'ẽ

12 Upéi ojekwaa jevy áry-rehe hexapyrã. Ogwerojahe'o kunha omemby rasy aigwe etereiha-rami. Upe kunha opyrũ jepe jasy-rehe. Ipy gwy-py opyta jasy. Ijegwaka ramo oĩ doze jasytata. Kwarahy rendy-py onhemonde. Imemby rasy aigwe rei-ma ramo ogwerojahe'o. [§] †

³ Upéi ojekwaa jevy áry-rehe ambue hexapyrã jevy. Osẽ ave áry-rehe tejugagwasu pytã va'e. Inharõ va'e voi upe tejugagwasu. Inhakã jojapa rei va'e voi upe va'e. Sete akã ogwereco va'e. Peteĩ teĩ oakã-rehe ogwereco ojegwaka. Heta ave upe va'e hatĩ. ^{§††4} Gwugwái-py oity yváy-gwi jasytata ko yvy-rehe. Mbohapy hapyha jasytata ombotyryry heity-vy. Upe kunha hyegwasu va'e oĩ upe-py. Tejugagwasu katu ho'use-ma imemby-pe. Ho'use-gwi oho-ma oha'arõ kunha imemby pota va'e-pe imemby-ma ramo ho'u-ma hagwã mo'ã imemby. ^{§†}

⁵ Upéi oiko-ma imemby kunumi. Upe kunha memby katu oiko arã entéro va'e yvypóry ruvixarã. Opo-py ogwereco va'erã mburuvixagwasu tee mba'e hierro-gwi

†† 11:18 Sl 115.13 ††† 11:18 Ap 4.8-11; 5.9-14; 7.9-12; 19.1-4

††† 11:19 Ap 8.5; 16.18 § 12:1-2 Gn 37.9 †† 12:1-2 Mq 4.10

§†† 12:3 Dn 7.7 §† 12:4 Dn 8.10

ijapopyre enterove oikwaa hagwã ipogwy-py oiko arã entéro kente kwéry hemimbota e'ý avave ndojapói hagwã. Ha oiko hagwe-py ndopytái joty upe mitã. Nhandejáry ogwerojeupi joty íxupe heraha-vy ombogwapy hagwã imoĩ-vy íxupe ondive oapykagwasu ári oypy-py. †

⁶ Nhandejáry Tupã omoĩ-ma voi upe kunha-pe kipy mapo oho hagwã opyta. Ha'e oho upe tekваты e'ý-koty pono avave ohexa íxupe. Upe-py Nhandejáry onhangareko arã hese mbohapy ro'y seis jasy peve.

⁷ Upéi katu oiko nhorairõgwasu yváy-py. Heta heta Nhandejáry rembigwaikwe onhembohuvixa va'ekwe tejujagwagwasu-rehe. Ha ha'e kwéry onhorairõ joa okwa-vy Nhandejáry rembigwái tee kwéry ndive. Nhandejáry rembigwái ruvixa, héry va'e Miguel onhorairõ ave upe tejujagwagwasu ndive. Onhemombaraeteseve mo'ã tejujagwagwasu hembigwái kwéry ndive Nhandejáry rembigwái tee kwéry-rehe. Ha ipu'akase mo'ã ramo jepe ndaipu'akáiry Nhandejáry rembigwái tee-rehe. Ndokwa porãvéi-ma hikwái Miguel-gwi. Nhandejáry rembigwái kwéry-gwi ave. Upéa-rehe Nhandejáry oity íxupe kwéry omondo-vy vvy-py. Tejujagwagwasu-pe, inhirũ kwéry ndive oitypa-ma vvy-py imondo-vy. Tejujagwagwasu he'i anhaygwasu-rehe. Satanás he'i ave hese. Hese joty mbói he'i ave. Upe mbói rekoporuha yma va'ekwe Eva amyri-pe ombojejavý va'ekwe. Áy peve nhande kwéry-pe nhane mbotavyha voi nhane mbojejavý-vy upe va'e. Upéa-rehe onhorairõ onhemombaraeteseve mo'ã hagwe-rehe Nhandejáry oity íxupe kwéry. Anhaygwasu hembigwái kwéry ndive oity yváy-gwi. Oitypa-ma vvy-py imondo-vy. Ndaikatuvéi opyta yváy-py hikwái. Nhandejáry katu oitypa-ma íxupe kwéry vvy-py imondo-vy. †† ‡

¹⁰ Upéi katu ahendu jevy yváy-gwi onhe'ẽ va'e. He'i: —Áy katu Nhandejáry nhande rexakwaa rei-tama. Ou-ma Nhandejáry nhane resendeharã. Nhandejáry Tupã ohexa uka-ma ipu'akaha oiko hagwã nhande ruvixarã. Áy Hesu Cristo ta'ýry peteĩmi oiko-ma mburuvixa ramo, ogwereco-tama opamba'e opogwy-py, he'i. —Áy nhane momba'u vai vaihaty ndoikovéi-ma yváy-py, he'i. —Nhande re'ýi kwéry omombe'u vaise va'ety Nhandejáry renonde-py oiko va'ekwe. Áy katu ndoikovéi-ma upe-py. Onhe'ẽ rei rei va'ekwe hese kwéry áry gwive pyhare peve omoĩ vaise rei va'ekwe íxupe kwéry Nhandejáry-pe. Áy katu ndoikovéi-ma yváy-py. Nhandejáry oity-ma imondo-vy anhaygwasu-pe vvy-py. ‡†

¹¹ —Upe nhande re'ýi kwéry vvy-rehe oiko ramo va'ekwe onhembopu'aka va'ekwe hese. Ojerovia tee-gwi Ovexa Ra'y ramigwa va'e-rehe ndojeréi joty íxugwi. Peteĩ teĩ omoharakwã porã ave hesegwa nhe'ẽ. Ohasa asy asy jepe peteĩ teĩ nahakate'ýi joty va'ekwe gwekove-rehe. “Hesu omano va'ekwe ovexa ra'y-rami gwugwy apyte-py nhane resendehagwã” omombe'u porã porã reheve peteĩ teĩ onhembopu'aka anhaygwasu-rehe. Ohasa asy va'ekwe jepe omano peve va'ekwe

Hesu reroviaha ipu'akave joty anhaygwasu-gwi. Ndojeréi joty va'ekwe Hesu-gwi. ¹² Upéa-rehe pevy'a katu peẽ peiko va'e yváy-py. Peẽ vvy-pory kwéry ae katu pevy'are'ý va'erã. Anhaygwasu ogwey-magwi kuri vvy-py, ygwasu-py ave. Peẽ peime ha-py ogwey. Áy opoxy-ha-rupi ogwereco-ta vvy-pory kwéry-pe, ygwasu pygwa-pe ave. Ha'e oikwaa-ma voi gwenonderã. Ndoiko puku mo'ãvéi-ma. Upe va'e-rehe áy ha'e ipoxy eterei-ma, he'i omombe'u-vy xe-vy.

¹³ Anhaygwasu oho-ma ramo vvy-rehe oho upe kunha imemby kunumi va'ekwe rapykwéri ombohasa asy hagwã mo'ã íxupe. Tejujagwagwasu rekoporu-vy oho hapykwéri. ¹⁴ Nhandejáry ae ohekokwaa jevy upe kunha-pe. Ombopepo íxupe oveve hagwã tagwatogwasurami oho-vy tekваты e'ý-my. Upe-py katu onhenhangareko-ta hese mbohapy ro'y seis jasy peve pono mbói rekoporuha ohexa íxupe. ¹⁵ Anhaygwasu katu ogwereco asyve mo'ã upe kunha-pe. Mbói ramo ojehexa uka jave ojuru ryepy-gwi jepe ogwenohẽ y osyry va'e ramigwa ogwerosyry hagwã mo'ã upe kunha-pe.

¹⁶ Ha ndogwerosyry ukáiry joty. Onhemboyvykwa y oho hagwã ha'e-py pono ogwahẽ kunha-pe. ¹⁷ Ndohupityi-ma ramo anhaygwasu kunha-pe ipoxy rei voi opyta-vy hese. Ndohupityi-gwi íxupe oho ombohasa asy hagwã upe kunha re'ýi kwéry-pe. Gwĩ ojerovia va'e Nhandejáry-rehe, hemimombe'u ukakwe ojapo gwive anhete ha-py ojerovia va'e Hesu-rehe, hemimombe'ukwe-rupi oiko meme va'e-pe ombohasa asy hagwã oho. ¹⁸ Upéa-gwi tejujagwagwasu rekoporuha onhembo'y rei oha'arõ oĩ-vy ygwasu rembe'y-py.

Ojehexa uka mymba vaigwasu ohekoporu va'e

13 Upe jave ahexa ojehexa uka ygwasu-gwi ojeupi ou-vy peteĩ mymba vaigwasu ete ohekoporu ou va'e. Oakã reta reheve gwatĩ reta reheve ojehexa ukama ou-vy. Sete inhakã, dez hatĩ ave ogwereco. Peteĩ teĩ gwatĩ rakwa apy-rehe ogwereco jegwaka. Dez ogwereco jegwaka ogwereco peteĩ teĩ gwatĩ-rehe. Enterove rembiexarã ohai héry kwéry peteĩ teĩ syva kwéry-rehe. Héry kwéry omoĩ Nhandejáry-rehe he'i vaiha. ¹² Ojehexa uka upe va'e ta'yrãvasu ipini va'e-rami. Ipokwe urso po-rami. Ipykwe ave urso py-rami ave. Aipo ramo ijuru katu tuvixa jagwaxaygwasu juru-rami. Tejujagwagwasu rekopuru va'e katu ome'ẽ íxupe opu'akakwe oiko hagwã mburuvixa ramo. Ogwapy hagwã ijapykakwe-py omanda hagwã heta va'e-rehe. ¹³

³ Ahexa ave peteĩ onhakã kyti va'ekwe, “Hasy ete ramo ndokweravéi-tama” he'i mo'ã upe hasy va'e-rehe. Ijukapyrãgwe voi áy okwera jevy-ma ngatu. Entéro hexaháry katu opondera ndera hese oho-vy hupive.

⁴ Entéro omboete upe tejujagwagwasu rekoporuha-pe, ome'ẽ-ma kuri ipu'akakwe mburuvixagwasurã-pe. Upéa-rehe omboete íxupe hikwái. Omboete ave upe mymba vaigwasu ete rekoporuha-pe osẽ va'ekwe ygwasu-gwi. He'i omboete-vy:

† 12:5 Is 66.7; Sl 2.9 †† 12:7-9 Dn 10.13,21; 12.1 ‡ 12:7-9 Gn 3.1-6; Lc 10.18 †† 12:10 Jó 1.9-11; Zc 3.1

‡† 12:14 Dn 7.25; 12.7 ††† 13:1 Dn 7.17; Ap 17.3,7-12 ††† 13:2 Dn 7.4-6; Os 13.7-8

—Ndaipóri ha'eixagwa imbaraeve va'e, he'i rei omboete-vy íxupe. —Ndaipóri hese ipu'aka va'erã, he'i rei imboete-vy hikwái.

⁵ Aipo ramo tejugagwasu ome'ë mymba vaigwasu ete-pe opy'agwasu. Ombotuvixa ete íxupe onhe'ë vai vai hagwã Nhandejáry-rehe. Ombopu'aka ave íxupe oiko hagwã mburuvixagwasu ramo mbohapy ro'y seis jasy peve. ⁶ Oiko-ma kuri mburuvixagwasu ramo onhe'ë vai vai hagwã Nhandejáry-rehe, henda marangatu-rehe ave, entéro Nhandejáry-rehe ojerovia va'e gwive-rehe. †

⁷ He'i ave pe mymba vaigwasu ete-pe onhemomburuvixa hagwã entéro yvypóry kwéry-rehe. Hesu reroviaha kwéry gwive ipogwy-py jevy opyta hagwã. Ha Hesu reroviaha kwéry-pe orairõ va'erã voi ha ipu'aka ave arã hese kwéry. Enterove yvy ári oiko va'e gwive oiko arã ipogwy-py. Opa opa kente ambue mbue kwéry gwive, entéro ijypye pye va'e gwive, nhe'ë ambue mbue-py onhe'ë va'e kwéry gwive, opa opa-rupi yvy oho va'e rupigwa kwéry gwive oiko arã ipogwy-py. †⁸ Omomba'egwasu arã íxupe okwa-vy hikwái. Gweko járy ramo ogwereco va'erã íxupe hikwái. Héry kwéry ndoikói joty Ovexa Ra'y ramigwa va'e kwatia nhe'ë-rehe. Ko yvy oiko e'ÿ mbove nonhemoíry va'ekwe kwatia-rehe héry kwéry. Entéro hekove tee ijapyre'ÿ reheve va'e réry oiko upe kwatia-rehe. Ha upe mymba vaigwasu ete-pe omboete va'e kwéry réry ndoikói voi upe kwatia-rehe. ‡

⁹ Ne aranduse va'e, ejeapsaka katu ko xe nhe'ë-rehe: ¹⁰ Oĩ preso omoĩ hagwã-py ojereraha va'erã. Nhandejáry oipotaha-rami ave ogweraha va'erã íxupe. Oĩ kyse puku-py omano va'erã. Nhandejáry oipotaha-rami ave ojuka va'erã íxupe. Upéa oikwaa-rehe Nhandejáry reroviaha ohasa asy ete jepe tekotevẽ ojesaupi meme gwekojáry-rehe anho mate onhemobopy'agwasu hagwã ojerovia tee hagwã hese. †¹¹ Upe rire katu ojehexa uka-ma ovexa-rami ou va'e, mokõi hatĩ va'e, yvygw-gwi osẽ va'e. Tejugagwasu-rami inhe'ë. ¹² Mymba vaigwasu ete rekoporuha ombopu'aka íxupe imbaraeve hagwã ave ome'ë íxupe. Hovagwy-py oiporu upe ipu'aka hagwe ombohessa rerova uka hagwã mymba vaigwasu-rehe yvypóry kwéry-pe onhembotuvixa uka hagwã enterovéa-pe. Upe mymba vaigwasu ete ojekutu va'ekwe omano-tama voi va'ekwe, upe ramo okwera jevy-ma. "Tupã Nhandejáry voi ra'e ipu'aka tee voi" he'i hagwã mo'ã hese oporombotavy-vy rei. Omomba'egwasu omomba'e tee hagwã íxupe.

¹³ Ojapo japo tembiexapyrã. Enterove rembiexarã-rupi ombogwey jepe tata yvate áry tee-gwi ho'a hagwã yvy ári he'i hagwã hese hexaha kwéry, "Ipu'akave va'e voi nipo ra'e" he'i hagwã hikwái mymba vaigwasu ete-rehe. ¹⁴ Upéixa ojapo-ma ramo ombotavy voi yvypóry kwéry-pe omboete hagwã mymba vaigwasu ete ojehexa uka ranhe va'ekwe-pe. Mymba vaigwasu ete renonde-py ojapo meme mba'e hexapyrã opondera ndera hagwã hese hexaha kwéry. Ombotavy tavy rei voi oho-vy omombe'u ave entéro yvypóry-pe ojapo

hagwã hemimboete ra'anga upe ojehexa uka va'ekwe ra'anga upe kyse puku-py ojekutu va'ekwe omano-tama oĩ-vy va'ekwe ha okwera jevy va'ekwe ra'anga. Ha upéixa oipota ojapo hagwã hikwái yvypóry kwéry.

¹⁵ Ipu'akaha-rupi joty omoingo upe ta'anga. Ome'ë íxupe hekoverã ave. Omonhe'ë uka ave ta'anga-pe. He'i hagwã: "Kiva'e po naxemboetéi va'e gwive omanomba va'erã" he'i onhe'ë-vy ta'anga. Ome'ë ave íxupe ojuka uka hagwã ójehe omboete e'ÿ va'e kwéry-pe. ¹⁶ Upe rire katu he'i enterove va'e-pe omoĩ hagwã ojehexa uka hagwã, "Xe ko mymba vaigwasu ete mboete teeha voi ko xe" he'i hagwã ójehe. Omoĩ arã osyva-rehe. Nomoíry ramo osyva-rehe, opo akatúa apyape ári omoĩ va'erã. Enterove-pe omoĩ uka. He'i heko tuvixa va'e kwéry omoĩ hagwã, heko mirĩ va'e kwéry gwive omoĩ hagwã, imba'e reta reta va'e kwéry gwive omoĩ hagwã, iporiahu va'e kwéry gwive, ojejokwái va'e kwéry gwive, ojejokwái e'ÿ va'e kwéry gwive omoĩ hagwã ójehe kwéry. ¹⁷ Upe oikwaa ukaha ndaipóri hese va'e ndaikatúí mba'eve ojogwa. Ndaikatúí ave ojogwa gwemi'urã. Ndaikatúí oheka omba'apo hagwã. Ndaikatúí ave ovende mba'eve avave-pe. Ha oikwaa ukaha onhemoĩ hese va'e katu, ojapo gwembiaporã. Upe oikwaa ukaha mymba vaigwasu ete réry omoĩ hese. Nomoíry ramo héry, ha'e ae inúmero omoĩ hese. ¹⁸ "Número rei" he'i mo'ã arã hexaháry upe mymba vaigwasu ete kwaa ukaha-rehe. Inharandu porã va'e mante oikwaa porã arã mbava'e pa he'ise upe número réry rehgwa. Upéa número he'i kwimba'e réry-rehe. Seiscentos e sessenta e seis voi inúmero, mymba vaigwasu ete rekoporuha número voi.

Mborahéi pyahu oha'ã joa okwa-vy Nhandejáry remire-senekwe

14 Áy katu ojehexa uka-ma Ovexa Ra'y ramigwa tee va'e gwugwy avyte-py omano va'ekwe. Ojehexa uka onhembo'y oĩ-vy ramo yvyatyrusu Sião héry va'e ári. Upe-py oĩ hendive heta heta va'e. Cento e quarenta e quatro mil oĩ hendive upe-py. Hendive oĩ va'e ogwereco joa osyva-rehe kwéry Hesu Cristo réry, Nhandejáry Tupã Hesu Cristo Ru réry ave ogwereco joa osyva-rehe hikwái. †² Ha yváy-gwi ahendu ave anheĩ-rami voi ygwasu vérami voi hyapu apu. Hatã hatã osunu ave. Hyapu voi oporahéi joa va'e nhe'ë. Ombopu joa okwa-vy isã reta reta va'e vérami inhe'ë ryapu. ³ Upéi heta eta oporahéi va'e Nhandejáry rembiporavokwe va'e oĩ Nhandejáry mburuvixagwasu gwapy haty renonde-py. Irundy Nhandejáry apyka jere-rehe oiko va'ety renonde-py, vinte e quatro mburuvixa renonde-py ave onhembo'y oĩ-vy hikwái. Mborahéi pyahu oha'ã joa okwa-vy Nhandejáry mboete-vy. Ha'e kwéry mante oikwaa upe mborahéi pyahu. Ha outro kwéry ndoikwaáiry voi. Ha'e kwéry Nhandejáry-rehe ojerovia va'ekwe. Ogwerova va'ekwe gwekoha. Upe rire katu oiko marangatu va'ekwe Nhandejáry ndive. Nhandejáry oresende va'ekwe íxupe kwéry yvypóry pa'ũ-gwi. †⁴ Ha'e kwéry karia'y omenda e'ÿ va'e on-

† 13:6 Dn 7.8,25; 11.36 †† 13:7 Dn 7.21 ‡ 13:8 Sl 69.28
†† 13:10 Jr 15.2

‡‡ 14:1 Ez 9.4; Ap 7.4; Ez 9.4; Hb 12.22; Ap 5.6; 7.4

hemongy'a rei e'ỹ va'e voi. Upéixa ete Nhandejáry-pe voi oiko tekoha-rupi. Omoirũ meme va'ekwe Ovexa Ra'y ramigwa va'e-pe. Mamo oho ha-py, hendive voi oho meme. Nhandejáry oiporavo voi va'ekwe yvypóry apyte-gwi onhpyrũ hagwã ojéupe gwarã, ãy oho Nhandejáry re'yirã, Ovexa Ra'y ramigwa va'e re'yirã ave. ⁵ Heko porã meme va'e voi ha'e kwéry. Ijapu e'ỹ va'e voi ha'e kwéry. Ojejavý e'ỹ va'e voi ha'e kwéry. Ipy'a potí tee va'e voi ha'e kwéry. Ha'e kwéry mante voi oporahéi okwa-vy Nhandejáry-pe imboete-vy mbo-rahéi pyahu oha'ã joa okwa-vy. †

Nhandejáry rembigwái yváy pygwa irundy va'e remimombe'ukwe

⁶ Upéi ahexa yváy mbyte-py Nhandejáry rembigwái ambue va'e. Ha'e omombe'u-ma Nhandejáry nhe'ẽ opa e'ỹ va'erã Hesu Cristo rehegwa nhe'ẽ porã. Ahexa yváy mbyte-rehe oveve jave onhe'ẽ va'e. Entéro yvypóry kwéry ohendu hagwã opa opa-rupi yvy oho va'e rupigwa gwive, opa opa kente ambue mbue kwéry rehegwa gwive, entéro nhe'ẽ ambue mbue-py onhe'ẽ va'e ramo jepe, entéro ijypye pye va'e gwive ohendu hagwã.

⁷ Hatã hatã voi onhe'ẽ he'i-vy:

—Pejerovia tee katu Nhandejáry Tupã-rehe, he'i.
—Ha pemomba'egwasu tee katu íxupe. Tuvixagwasu tee va'e voi ha'e. Áy katu hi'óra ogwahẽ-ma entéro yvypóry-pe ogwereco hagwã hembiaapo apokwe-rehe. Pemboete tee katu yvy, yváy ave apohare-pe. Ojapo va'e ygwasu entéro yvu ysẽha gwive. Pemboete tee katu íxupe, he'i onhe'ẽ hatã-vy.

⁸ Upe rire ou jevy mokõiha Nhandejáry rembigwái yváy pygwa omombe'u-vy:

—Tekohagwe voi Babilõnia tetãgwasukwe. Tekohagwe voi. Uva rykwere gwapixa-pe ho'u ukaha-rami ha'e omonga'u vérami va'ekwe tetã tetã rupigwa kwéry-pe heko vai-rupi ave oiko hagwã hikwái, he'i Nhandejáry rembigwái omombe'u-vy. ††

⁹ Upe rire ou jevy mbohapyha Nhandejáry rembigwái onhe'ẽ ngatã ngatã reheve omombe'u-vy yvypóry kwéry-pe:

—Upe mymba vaigwasu ete va'e-pe omboete va'e gwive ohasa asy eterei va'erã. Ha'anga-pe omboete va'e gwive, héry omoĩ uka va'ekwe osyva-rehe gwive, héry omoĩ uka va'ekwe opoapy ape ári va'e gwive ohasa asy eterei va'erã. Nhandejáry ogwereco asy asy va'erã íxupe kwéry hekoha vaikwe-rehe. Marány upeixagwa ne'írã vyterĩ omoingo omondo va'erã íxupe kwéry. Onhembosako'i va'ekwe oity va'erã hese kwéry ogwereco asy asy-vy. Tata ita omboykupa reheve-py ombohasa asy va'erã upe mymbagwasu ivai ete va'e mboetehare-pe. Uva rykwere naimohe'ẽ pyrériy vérami iro va'erã íxupe kwéry hekoha. Ndohexakwaa mo'ávéi íxupe kwéry Nhandejáry. Ovexa Ra'y ramigwa va'e rovagwy-py, hembigwái heko marangatu kwéry rovagwy-py ave ohasa asy ete arã voi okwa-vy. †† Upe tatafĩ oporombohasa asy va'e-gwi meme katu ojeupi

arã. Upe-py ndoikói arã py'agwapy. Áry ramo pyhare ramo ave ndopytu'úi va'erã. Entéro mymba vaigwasu ete ha'anga ave omboetehare, hesegwa héry ogwereco va'ekwe gwive ohasa asy va'erã upe-py opa e'ỹ reheve. ††

¹² Upéa oikwaa-ma ramo Hesu reroviaha kwéry tonhembopy'a mbaraete uka va'erã katu Nhandejáry Hesu Cristo-pe ojehexa kwaa hagwã ojerovia teeha hese. Ojapo meme hagwã hemimombe'ukwe.

¹³ —Áy rire ae katu hetave ojuka arã Hesu reroviaha kwéry-pe. Upéixa ramo jepe ovy'a joty va'erã hikwái. Ehai katu upéa nde kwatia-rehe, he'i xe-vy yváy-gwi onhe'ẽ va'e.

Upéi ahendu ave Nhandejáry Nhe'ẽ Marangatu tee va'e he'i:

—Anhete tee voi upe va'e nhe'ẽ. Ha'e kwéry opytu'u arã omba'apoha-gwi. Heko porã hagwe-rehe Nhandejáry ogwereco porãve arã íxupe kwéry yváy-py, he'i Nhandejáry Nhe'ẽ Marangatu tee va'e omombe'u-vy xe-vy.

Ombopapa va'erãha áry rehegwa nhe'ẽ

¹⁴ Upéi ama'ẽ jevy ha ojehexa uka xe-vy arai morotĩgwasu ári ogwapy oĩ-vy peteĩ va'e kwimba'e. Nhande Ryke'y tee va'e voi nipo ra'e. Ogwapy ramo oĩ-vy ojegwaka ouro-gwi ijapopyre reheve. Opo-py temitýgwe kytĩhaty haimbe va'e voi ogwereco. ††¹⁵ Upe rire katu peteĩ Nhandejáry rembigwái va'e osẽ Nhandejáry rendaty-gwi. Onhe'ẽ ngatã arai morotĩgwasu ári ogwapy oĩ-vy va'e-pe. He'i-vy:

—Áy katu ogwahẽ-ma hi'óra ereipe'a hagwã temitýgwe, he'i omondo onhe'ẽ íxupe. —Áy ae ereiporu-tama ne mba'e kytĩhaty yvy-rehe temitýgwe ereipe'a hagwã, he'i íxupe onhe'ẽ-vy. †††

¹⁶ Upe-ma ramo onhpyrũ-ma oipe'a temitýgwe upe ogwapy oĩ-vy va'ekwe arai morotĩgwasu va'e ári. Onhpyrũ-ma oipo'o-vy. Ha onhenhongatu ha-py ogwera-hapa-ma. Upéixa ete voi ave ombojogweroaty va'erã ojéupe Nhandejáry entéro yvypóry kwéry-pe hembia-pokwe pokwe-rehe ogwereco-vy.

¹⁷ Upe rire joty ojehexa uka xe-vy Nhandejáry rendaty yváy-py oĩ va'e. Íxugwi osẽ ramo Nhandejáry rembigwái ahexa jevy-ma. Ha'e ave ogwereco omba'e kytĩhaty opo-py. ¹⁸ Nhemboete haty rata-rehe onhangareko va'e osẽ ave gwenda-gwi. Onhe'ẽ ngatã-vy omba'e kytĩhaty ogwereco va'e-pe he'i hagwã:

—Eikytĩ katu uva hi'a inhapesã va'e hi'ajupa-ma kuri, he'i. Uva rehegwa-rami he'i íxupe.

¹⁹ Upe-ma ramo Nhandejáry rembigwái onhpyrũ omba'apo. Onhpyrũ oikytĩ-vy uva inhapesã-gwi. Oity-ma ngatu mba'e ryrugwasu-py ohumbiri hagwã uva inhami-vy. Upéixa ete uva rykwe ohumbiriha-rami Nhandejáry ogwereco asy va'erã hekoha vaikwe-rehe.

²⁰ Ha mba'e ryrugwasu-py ohumbiri uva rykwe onhami hagwã. Upe mba'e ryrugwasu onhemoĩ va'ekwe tetã roka-py. Hykwere osẽ va'e-rami tugwy osẽ íxugwi. Heta eterei voi osyry oho-vy tugwy. Nhandejáry rerovia

††† 14:3 Ap 19.4-7 † 14:5 Sf 3.13 †† 14:8 Is 21.9; Ap 18.2
† 14:9-10 Is 51.17; Gn 19.24

†† 14:11 Is 34.10 †† 14:14 Dn 7.13 ††† 14:15 Jl 3.13

e'ýha va'e kwéry rugwy katu ohumbiri onhami hagwe-gwi mombyry voi osyry. Osyry heta heta-ma voi oho-vy. Tugwy rei hygwasu-ma. Hypyve pyve oho-vy. Kava-ju rendyvagwy peve ogwahë hypyve pyve oho-vy. Trezentos quilômetro peve tugwy osyry oho-vy. Mombyry voi tugwy osyry oho-vy. †

Nhandejáry pu'akaha heko porãha-rehe ave omboete voi íxupe yváy-py oime va'e kwéry

15 Áy katu ojekwaa-ma hexapyrã áry-rehe. Oje-hexa uka-ma oiko va'erã nhane mongyhyjeharã voi ombou va'erã. Nhandejáry oiporavo sete gwembigwái kwéry pa'ũ-gwi ombou hagwã ko yvy-py marány kwéry ombohása asy voi hagwã yvypóry kwéry-pe.

²Xe-vy anheĩ-rami ygwasu hesakã va'e espéko ramigwa ave. Ijavyte-rupi katu oĩ tata endy endy ramigwa. Upe-py oĩ ipu'aka va'ekwe pe mymba vaigwasu ete va'e-rehe. Ha'anga rei imboetepyrãgwe nomboetéi va'ekwe. Nomoĩ ukái va'ekwe ójehe inúmero. Upe número mymba vaigwasu ete réry voi. Omano peve jepe nonheme'ẽ ukái joty va'ekwe upe número-pe. Número omoĩ hagwã hese nome'ẽi va'ekwe gwete. Onhemopyatã uka Nhandejáry Hesu-pe. Ha ko'áy katu ojehexa uka-vy onhembo'y okwa-vy ygwasu hesakã va'e espéko ramigwa va'e rembe'y-rehe. Ombopu ave okwa-vy Nhandejáry Tupã ome'ẽ va'ekwe íxupe kwéry mba'epu isã reta va'e. Ombopu joa hikwái. ³Oporahéi joa ave okwa-vy omboete hagwã Nhandejáry-pe. Nhandejáry ramoi-gwasu Moisés mborahéi oporahéi okwa-vy hembigwái. Ovexa Ra'y ramigwa va'e mborahéi oha'ã joa okwa-vy.

Nde, nde tuvixa voi va'e
Nde ore Járy voi va'e
he'i oporahéi joa okwa-vy.
Nde nde pu'aka tee voi nde.
Entéro mba'e erejapo va'e voi nde.
Iporã porã voi avave voi
ndo-japokwaáiry nde erejapoha-rami.
Nde erejevay e'ý va'e,
Nde rekoha porã ete va'e voi nde.
Anhete voi nde.
Anhete teegwa voi ave nde.
Entéro yvypóry opa opa-rupi
yvy oho va'e-rupi va'e ruvixa va'e voi nde. ††
⁴Ndaipóri va'erã ne momba'egwasu e'ý va'e, ore Járy.

Noĩry arã ombotuvixa e'ý va'e nde réry.
Ne anho ete voi ne marangatu tee va'e.
Enterove tetã tetã mygwa kwéry gwive
ne mboete arã nde-vy anho mante.
Ne rembiapo porã porã
entéro va'e-pe ojehexa uka-gwi,
ne mboete arã.
Nde réry ohendu ramo
imandu'a porã arã nde-rehe ne mboete hagwã,
he'i oporahéi joa okwa-vy. ‡

† 14:20 Is 63.3; Ap 19.15 †† 15:3 Êx 15.1 ‡ 15:4 Jr 10.7; Sl 86.9

⁵Upe rire katu ahexa-ma onhokëndavo ramo yváy pygwa oĩ va'e rokë. Ikoty tee tee-py voi oĩ koty imarangatu ete va'e, Nhandejáry renda tee voi va'e.
⁶Ha ahexa ramo osë osë hikwái oje'ói-vy Nhandejáry rendaty-gwi, ikoty marangatu ete-gwi sete hembigwái yvypóry-pe ombohása asyharã. Inhemondeha katu omimbipa va'e, morotĩ porã voi va'e. Ndaipóri hese iky'a va'e. Ku'akwaha ramigwa ouro-gwi ijapopyre ogwerekoko opyti'a-rehe hikwái. ⁷Osë-tama hikwái oje'ói-vy ramo upe sete Nhandejáry rembigwái peteĩ va'e ome'ẽ íxupe kwéry imba'e ryrurã ouro-gwi ijapopyre. Peteĩ va'e osë upe irundy Nhandejáry apyka jere-rehe oiko va'ety pa'ũ-gwi osë ome'ẽ hagwã setegwa-pe imba'e ryrurã. Imba'e rryu omohynhëmba marány-py ogwerekoko asy hagwã Nhandejáry hekoha vaikwe-rehe. Ha'e oiko opa e'ý reheve. ⁸Ohexa uka gweko pu'akaha omba'egwasu porãha ave tataĩ-rami. Upe tataĩ ramigwa, hembipe reheve ojohupa Nhandejáry rendaty-py. Upéixa-gwi ndikatúiry avave oiko upe-py. Arema ndikatúí oiko. Nhandejáry rembigwái sete va'e ombohása asyharã yvypóry kwéry-pe ojapopa e'ý mbovyve gwembiaporã avave voi ndikatúí oiko upe-py. ††

Mba'e rryu pygwa sete marány rehegwa nhe'ẽ

16 Nhandejáry rembigwái sete va'e kwéry-pe ombou hatã voi onhe'ẽ íxupe kwéry Nhandejáry rendaty-gwi. Ahendu onhe'ẽ ramo:

—Tapeho penhohë sete peve mba'e rryu pygwa yvy ári. Peity marány Nhandejáry ombohása asy hagwã hekoha vaikwe-rehe, he'i íxupe kwéry ombou-vy onhe'ẽ.

²Aipo ramo peteĩ onhypyrũ va'e osë oho-vy onhohë yvypóry kwéry-rehe teko rasy. Entéro ójehe kwéry onhemoĩ uka va'ekwe gwive mymba vaigwasu ete ikwaa ukaha gwive, entéro omboete va'ekwe gwive ha'anga-pe, mymba vaigwasu ete va'e ra'anga-pe ave ijaipa etema ipire. Hasy eterei-gwi oiko asypa-ma hikwái. Upéixa peteĩ mba'e rryu-gwi onhohëmba uka-ma Nhandejáry omarány ombohása asy-vy hekoha vaikwe-rehe.

³Upe rire mokõiha Nhandejáry rembigwái yváy pygwa omarány onhohë ygwasu-rehe. Marány oity-ma ramo ygwasu-rehe y-gwi rei oiko-ma tugwy. Kente omano va'ekwe rugwy-rami oiko-ma voi y. Hugwy-ma ramo y, omanomba ete y gwy-rupi okwa va'e gwive. Upéixa ambue mba'e rryu-gwi ogwerekoko asy uka-ma Nhandejáry marány ogweroma'eandu-vy hekoha vaikwe.

⁴Upe rire mbohapyha Nhandejáry rembigwái yváy pygwa omarány onhohë entéro ysyry-rehe entéro y ovuvu rei va'e-rehe gwive hugwypa hagwã y. ⁵Upe óra-py onhe'ẽ va'e yváy-gwi ahendu entéro y kwéry-rehe onhangareko va'e he'i ramo Nhandejáry-pe:

—Nde ae nde reko porã va'e. Nde ae nde reko marangatu tee va'e. Nde ae ererekoko arã anhete ha-py yvypóry hembiapokwe-rehe. Yma gwive áy ete peve nde voi. ⁶Ha'e kwéry ojuka va'ekwe ne nhe'ẽ-py

†† 15:8 1 Rs 8.10-11; 2 Cr 5.13-14; Is 6.4

omombe'u va'etykwe-pe. Heta heta nde-rehe ojerovia va'e-pe ojuka ave. Āy katu upéixa-gwi erereko asy-ma íxupe kwéry hembiapokwe-rami jevy. Ijy'uhéi va'e tug-wy mate ojohu va'erā ho'y'u mo'ā hagwā. Oiko asy-ma ave arā ha'e kwéry, he'i y kwéry-rehe onhangareko va'e Nhandejáry rembigwái imboete-vy.

⁷ Upéi ambue va'e nhemboete haty-gwi onheandu uka onhe'ē va'e. Upe-gwi ombou onhe'ē xe remiendu ramo he'i va'e:

—Nde ae Tupā ore Járy, nde tuvixa vixa ete va'e nde. Nde pu'aka tee va'e voi nde. Nde ae heko porā tee va'e. Nde erehekojohu kwaa voi hembiaapo vaikwe-rehe. Nde ae ereikwaa erembohasa asy hagwā hembiaapo vaikwe-rehe yvypóry kwéry-pe. Anhete ha-py voi ne rembiapo, he'i imboete-vy.

Upéixa ambue mba'e ryrugwi onhohēmba uka-ma Nhandejáry marány ombohasa asy-vy hekoha vaikwe-rehe.

⁸ Upe rire irundyha Nhandejáry rembigwái yváy pygwa omarány onhohē kwarahy-rehe. Omóí-ma ramo marány kwarahy-rehe haku eterei-ma kwarahy. Tata piragwái-py ohapy entéro yvypóry-pe. Kwarahy rata-py enterove okáipa. Ohasa asy-ma jepe hikwái onhe'ē vai vai joty Nhandejáry-rehe hikwái. Ndogwerováí joty gwekoha omboete hagwā íxupe. Ipu'aka marány kwéry-rehe oikwaa teí jepe nombotuvixamba'éiry joty íxupe.

Upéixa ambue mba'e ryrugwi onhohēmba uka-ma Nhandejáry marány ogwereco asy hekoha vaikwe.

¹⁰ Upe rire cincoha Nhandejáry rembigwái yváy pygwa oity omarány mymba vaigwasu ete va'e gwapy haty-rehe. Upe marány ohupity joty entéro omandaha gwive. Inhypyúmba-ma. Íxupe omboete va'e gwive ohasa asy upe jave hikwái. Mba'e rasy rendu-vy ojesu'u su'upa hikwái. ¹¹ Mba'e rasy rendu-vy onhe'ē vaipa-ma Nhandejáry-rehe. Ha ijai aipa va'e onhe'ē rei-ma ave hese. Ndogwerováí joty gwekoha vaikwe, noséséi joty tape vai-gwi. Tape ky'a-rupi joty oje'oise hikwái.

Upéixa ambue mba'e ryrugwi onhohēmba uka-ma Nhandejáry marány ogwereco asy-vy hekoha vaikwe.

¹² Upe rire katu seisha Nhandejáry rembigwái yváy pygwa oity omarány ysyrgwasu Eufrates héry va'e-rehe. Oity marány ramo y katu hypa-ma. Y hypa rire ombohape porā hagwā mburuvixagwasu kwéry ou va'erā kwarahy resē ha-gwi gwembigwái kwéry ndive. Ykwerupi ohasa va'erā hikwái oje'ói-vy ohovaití hagwā oale'ýha kwéry-pe.

¹³ Upe-ma ramo ahexa ju'i ramo oho anháy mbohapy. Peteí osē oho-vy tejujagwagwasu juru ryepy-gwi. Peteí jevy osē oho-vy mymba vaigwasu ete va'e juru ryepy-gwi. Peteí jevy osē oho-vy hesegwa nhe'ē mombe'uhaty juru ryepy-gwi. Ju'i ramo meme osē oho-vy anháy ijuru ryepy kwéry-gwi. Hexapyrā ojapo va'e meme. Upe va'e-ma oporombotavyha rei voi-ma. Upe mbohapy va'e anháy rembiporu oho arā entéro mburuvixa oí va'e gwive yvy-rehe omboaty aty hagwā

imonhorairō uka-vy. Nhandejáry Tupā ipu'aka tee va'e áry-py onhorairō irō va'erā.

¹⁵ —Tapejeapysaka porā katu ko xe nhe'ē-rehe, he'i Hesu nhande-vy. —Avave ndoikwaái mba'e áry-py pa aju arā. Imonda va'e-rami avave ndoikwaái aju hagwā óra, he'i. —Ovy'a va'erā ójehe onhangareko va'e. Oo-py onhemondeha-rami voi gweko porā reheve xe ra'arō va'e pono opi-vy oiko va'e-rami oí enterove va'e pa'ū-my, he'i. †

¹⁶ Upe rire katu omboaty-ma okwa-vy mburuvixa kwéry-pe onhorairō hagwā. Hebreu nhe'ē-py ombohéry upe onhorairō hagwā Armagedom.

Upéixa ambue mba'e ryrugwi onhohēmba uka-ma Nhandejáry marány ogwereco asy-vy hekoha vaikwe.

¹⁷ Āy katu seteha-ma voi Nhandejáry rembigwái yváy pygwa ombou omarány. Onhohē omarány yvytu-rehe. Upe jave Nhandejáry rendaty-gwi ahendu jevy onhe'ē ramo. Ijapykagwasu yke-rehe oí va'e ombou onhe'ē he'i-vy:

—Tembiaapo aporā gwive opa-ma. Ojejapopa-ma, he'i.

¹⁸ Upe ho'e-vy oiko overa va'e ara sunu hyapu va'e, yvy katu osūsū-ma. Nhandejáry omoingo kwimba'e gwive āy peve ndoikói koixagwa ivai vaive va'e yvy osūsū vai ete. ¹⁹ Upe tetāgwasu gwive omboja'o ja'o mbohapy tavarāxa omboja'o ja'o ipa'ū-my. Entéro va'e yvy ári oí va'e gwive tetā tetā-rupi óy hapovy-ma okyta ovapy-py ho'apa-ma hóy kwéry. Tetā tetā gwive onhembyaipa-ma. Upe jave Nhandejáry ndoheja reíry Babilônia tetāgwasu. Yma nombohasa asyí ramo jepe, ipaha-py ombou-ma íxupe maranygwasu imbohasa asy ete-vy. ²⁰ Heta heta yvy okanhy-ma yvy ryríí hatā eterei-gwi. Opa okanhy y ogweroajere va'e, yvyatygwasu gwive okanhymba. Ndojehexavéi-ma. ²¹ Yváy-gwi Nhandejáry ombou amandaugwasu ho'a hagwā kwimba'e kwéry-rehe. Amandaugwasu pohyikwe ogwereco va'e quarenta kilo voi. Upéa-gwi gwí kente kwéry onhe'ē vai vai voi Nhandejáry-rehe ombou-ma ramo marány amandaugwasu reheve íxupe kwéry. Maranygwasu vai eterei-gwi ombopoxy íxupe kwéry Nhandejáry-rehe.

Upéixa mba'e ryrupaha-gwi onhohēmba uka-ma Nhandejáry marány ogwereco asy hekoha vaikwe.

Tetā kunha ikwimba'ese va'e-rami rehegwa nhe'ē

17 Sapy'a katu arova ramo xe resa ahexa jevy sete marány ryrukwe rekoha. Ama'ē jave peteí ou onhopa'ū-gwi he'i xe-vy:

—Eju katu xe rupive. Tahexa uka nde-vy kunha ikwimba'ese va'e ramigwa heko vai va'e, he'i xe-vy.

—Nhandejáry ombohasa asy-ta upe tetā mygwa ysyry kwéry rembe'y-py okwa va'e kwéry-pe. Kunha ikwimba'ese va'e-rami upe tetā mygwa kwéry ojary e'ý rapykwéri oje'ói hikwái. Tupā tee e'ý va'e-pe ogwereco gweko járy ramo hikwái. Heko vai-rupi okwa va'e teko ky'a-py oiko va'e hendive. Entéro mburuvixa kwéry yvy ári oí va'e gwive oipe'a íxugwi gweko vairā. Ha yvypóry

† 16:15 Mt 24.43-44; Lc 12.39-40

kwéry-pe ogweroka'u vai vai vérami voi hikwái. Ivai vaive voi hekoha kwéry, he'i.

³ Upéi katu Nhandejáry Nhe'ë Marangatu tee va'e xe mo'arandu-vy tekваты kwaty e'ÿ-rupi xe reraha hagwã hembigwái. Upe-py ahexa ogwapy o'vy kunha mymba vaigwasu ete ári. Mymba pytã ári ogwapy. O'ÿ nhe'ë vai vai ojehai va'e upe mymba rete-rehe Nhandejáry-rehe onhe'ë vai vai hagwã. Upe mymba vaigwasu ete va'e ogwereco sete voi inhakã, dez voi hat'ÿ jojapa va'e ave.

⁴ Upe kunha katu onhemonde voi ao pytã-my va'e voi. Oaoa-rehe ombojegwa jegwapa voi ouro-py. Ita kyra hendy hendy va'e pérola, hepy meme va'e-py ave ombojegwa jegwapa oao onhemonde-vy. Ha opo-py ogwereco oipyhy-vy mba'e ryrú ouro-gwi ijapopyre. Ipy'a-py hynyhë-ma voi ipy'a ky'a vaikwe. Upe mba'e vai ha'e voi oakã-gwi rei ojapose-gwi oiko gweko vairupi gweko t'ÿ reheve. Ipy'a ky'aha rexa ukaha vérami omohynyhëmba-ma hereko-vy omba'e ryrú. ⁵ Osyva-rehe ogwereco ojehai va'ekwe avave ndoikwaáry mba'e pa he'ise upe va'e: "Tetãgwasu Babilônia kunha ikwimba'ese va'e kwéry ruvixa o'ÿ va'e upe va'e. Heko t'ÿ e'ÿ va'e ruvixa voi" he'i ojehai va'ekwe upe kunha syva-rehe. ⁶ Upe-py ahexa upe kunha ogwerohory-vy. Gwí oka'u va'e ogwerohory hory eterei voi kánha-pe ho'useve seve-gwi vérami upe kunha ogwerohory Nhandejáry reroviaha kwéry ojuka juka va'ekwe rexa-vy. Gwí Nhandejáry Hesu-rehe ojerovia tee va'e kwéry-pe ojuka juka-rehe onhemonga'useve seve vérami oho-vy upe kunha.

Ahexa ramo upe kunha oka'u va'ety voi ra'e ha xe py'a onhemondýi-ma voi. ⁷ Ha Nhandejáry rembigwái he'i xe-vy:

—Ani erenhemondýi eterei te'ÿ, he'i xe-vy.

—Amombe'u-ta nde-vy mba'e pa he'ise upe kunha erehexa va'ekwe-rehe. Ha henda ave heta hat'ÿ va'e inhakã reta va'e ave he'ise va'e amombe'u-tama ave nde-vy, he'i.

⁸ —Upe mymba vaigwasu ete va'e oiko va'ekwe. Ko'ánga ae ndoikovéi-ma. Upéi ae katu osë jevy va'erã yvykwarusu ijapoye'ÿ va'e-gwi oiko jevy hagwã. Upe rire ae katu omokanhy ete va'erã íxupe. Gwí héry o'ÿ e'ÿ va'e yváy pygwa kwatia-rehe onhemondyipa arã. Yma ko yvy oiko e'ÿ mbovy Nhandejáry nomo'ÿry héry kwéry tekove ijapoye'ÿ reheve oiko hagwã réry pa'ÿ-my. Ha ãy onhemondyipa hikwái mymba vaigwasu ete va'e rexa-vy. Ohexa ramo upe oiko va'e, ko'ánga ndoikovéi-ma, upéi ojekwaa jevy joty ramo, onhemondyipa voi va'erã íxugwi hikwái. ⁹ Upe va'e-rehe inharandu porã voi va'e mante oikwaa porã arã. Upe sete inhakã he'ise sete vyatyrysu kunha gwapy hatygwe. He'ise ave sete mburuvixa. ¹⁰ Cinco osë se va'ekwe-ma. ãy pete'ÿ mante omanda va'e. Ambue va'e ne'írã vyteri oiko mburuvixa ramo. Oiko-ma ramo ndahiare mo'ái joty opyta omanda hagwã.

¹¹ —Ha upe mymba vaigwasu ete oikove va'ekwe ha ãy ndoikovéi va'e-ma, oiko va'erã mburuvixa ramo. Upe sete mburuvixakwe-gwi ha'e tuvixave voi va'erã. Ha íxupe ave omokanhy ete va'erã. ¹² Upe dez hat'ÿ ere-

hexa va'ekwe katu dez mburuvixagwasurã-rehe ha'e ohexaukase. Ne'írã vyteri mburuvixa oiko ramo. Pete'ÿ óra oiko arã mburuvixa ramo upe mymba vaigwasu ete va'e ndive. ¹³ Pete'ÿxa ogwerojoja va'erã onhe'ë. Pete'ÿxa ome'ë va'erã opu'akaha upe mymba vaigwasu ete va'e-pe ipu'akave hagwã. ¹⁴ Onhorairõ arã Ovexa Ra'y ramigwa va'e ndive. Ha'e ae katu ipu'akave va'erã hese kwéry. Ha'e Nhandejáry tee-gwi ha'e mburuvixa ruvixagwasu voi ha'e. Entéro mba'e járy-gwi ha'e mba'e jaryve voi va'e ha'e. Ha'e ae ipu'aka arã voi hese kwéry. Gwembipe'akwe onhondive gwarã ojehesa rerova e'ÿ reheve ojerovia tee hese va'e kwéry ndive ha'e ipu'aka va'erã hese kwéry.

¹⁵ He'i ave xe-vy Nhandejáry rembigwái:

—Erehexa kuri y tuvixa osyry va'e. Upe pygwa tetã kunha ikwimba'ese va'e ramigwa ave erehexa-ma kuri. Upe y tuvixa osyry va'e he'ise yvypóry kwéry-rehe. Opa opa-rupi yvy oho va'e rupigwa kwéry gwive entéro ijypye pye va'e kwéry gwive, opa opa kente ambue mbue kwéry gwive, entéro nhe'ë ambue mbue-py onhe'ë va'e kwéry gwive he'ise upe ysrygwasu.

¹⁶ —Upe dez hat'ÿ va'e-rami voi erehexa kuri mburuvixa kwéry, mymba vaigwasu ete ave va'e ojere arã upe kunha ikwimba'ese va'e ramigwa-gwi. Ndaija'evéi arã hese. Ha'e kwéry oipe'a paete arã íxugwi ogwereco va'e gwive. Mba'eve ndohejái arã íxupe. Ha'enho oiko arã. Opi-vy oheja arã íxupe. Ho'u arã ho'okwe ha hembryre ohapypa va'erã. ¹⁷ Nhandejáry voi omo'ÿ ipy'apy-py kwéry ojapo hagwã hese ojapose va'e pete'ÿxa oiko hagwã okwa-vy ome'ë hagwã ave opu'akakwe upe mymba vaigwasu ete-pe mburuvixa ramo oiko va'e-pe. Nhandejáry omombe'u hagwe-rami oiko peve ojapo.

¹⁸ —Upe kunha ikwimba'ese va'e erehexa kuri he'ise upe tetãgwasu-rehe. Upe tetãgwasu ipu'akave voi. Mburuvixagwasu kwéry ko yvy ári o'ÿ va'e gwive oiko ipogwy-py.

Babilônia tetãgwasukwe tekohagwe rehegwa nhe'ë

18 Upe mba'e oikopa rire ojehexa uka xe-vy ogwejy ramo yváy-gwi ipu'aka va'e Nhandejáry rembigwái. Hembipepa-ma voi igwejy ramo yvy-rehe. Ohe-sapepa voi yvy-rehe. ² Osapukái etei imombe'u-vy:

—Tekohagwe voi Babilônia tetãgwasukwe, he'i, —tekohagwe voi. Upe-py okwa va'e gwive omokanhymba-ma. ãy anhaygwasu kwéry mante okwa upe-py. ãy entéro anháy ívaive ive va'e mba'e ovale e'ÿ va'e mante okwa upe-py. ãy gwyrá kwéry katu ivai vai va'e mate o'ÿ upe-py. ³ Yma oiko vyteri ramo upe pygwa kwéry kente meme ogwereco kuri kente ambue kwéry, tetã tetã rupigwa kwéry-pe gweko ky'aha-rupi. Ndoikoséi ramo te'ÿ jepe omoingo joty va'ekwe gweko ky'aha-rupi íxupe kwéry. Ogweroka'u vai vai vérami voi hikwái. Ivaive ive voi hekoha kwéry. Entéro mburuvixagwasu kwéry yvy arigwa teko vai-py oiko voi hendive. Íxugwi oipe'a gweko vairã. Omba'e vende va'ety kwéry ovy'a paete voi araka'e upe tetã-my. Upe pygwa kwéry ojogwa jogwa voi araka'e omba'erã ojohu hagwã gwekoha vairã. Ha upe tekoha vai rexa ukaha vendeha

araka'e hepykwe kwéry-rehe oganave nave voi okwa-vy, he'i.

⁴ Upe nhe'ë omombe'u rire ambue va'e onhe'ë ramo ahendu-ma yváy-gwi:

—Xe re'yi kwéry, entéro xe-rehe ojerovia va'e gwive, ani kuri pepyta teĩ upe tetã-my. Pesẽmba katu kuri upe-gwi. Ani katu peipe'a teĩ íxugwi kwéry heko vaiha pono peẽ ave pehasa asy hendive, he'i onhe'ë ombou va'e yváy-gwi.

⁵ —Opaixagwa ojapo vai eterei upe pygwa kwéry. Nombohasa asy pya'ei ramo jepe Nhandejáry, ndikatu-véi-ma oheja rei teko avy hagwe-rehe. ⁶ Áy hekokwera-rami joty pereko kuri íxupe kwéry. Pembohasa asy tee katu íxupe kwéry. Hembiapokwe-rami joty pejapo kuri hese. Heta ojapo vai va'ekwe pende-rehe. Áy hembiapokwe-gwi hetave pejapo kuri hese kwéry. Ombojehe'a araka'e gwekoha vaikwe y-rehe vérami ho'u va'erã-rehe ave. Ogwerova voi gwekoha vaikwe gwapixa kwéry-rehe. Upéixa pejapo ave kuri hese. Hetave pejapo ave hese. Pembojehe'a ave vérami íxupe kwéry hekoharã kwéry ohasa asy tee hagwã heko-ha vaikwe-rehe, he'i.

⁷ —Yma ovy'a va'ekwe oiko-vy hikwái. Ha'e oiko porã porã vérami mo'ã va'ekwe, oao porã porã omonde va'ekwe. Áy katu pembovy'are'y-ma íxupe kwéry. Pembohasa asy íxupe kwéry ipy'a vy'are'y hagwã. Yma ha'e he'i rei ójehe onhembotuvixa-vy: “Ore mburuvixagwasu-rami voi ore oroiko. Omanda va'e apyka ári orogwapy voi oroí-vy” he'i rei voi araka'e ójehe hikwái. “Tembirekokwe vérami, imytu'e'y va'e vérami ndoroikói voi ore. Ore-vy ndoikóiry voi ore remimboasy” he'i onhemboete rei-vy araka'e hikwái. ⁸ Upéa-rehe voi peteĩ áry-py ogwahẽ arã íxupe marány. Heta heta mba'e rasy oiporu va'erã. Onhemboasy joa va'erã hikwái. Ivare'agwasupa voi va'erã hikwái. Ohapypa joty va'erã upe tetã. Nhandejáry ipu'aka tee va'e ae ogwereco asy arã upe tetã mygwa kwéry-pe hembiaapo vaikwe-rehe, he'i onhe'ë ombou va'e yváy-gwi.

⁹ Yma va'ekwe entéro mburuvixagwasu gwive yvy arigwa omomorã morã heko-ha ipy'a jerure rure hese va'e gwive teko vai-rupi oiko. Ha'e-rami joty heko vai va'e ave omboasy arã íxupe. Ogwerosapukái va'erã ogwero-vy'are'y-vy ave ohexa ramo opu'ã tatatĩ íxugwi okái jave. ¹⁰ Mombyry-gwi rei hesayvuku arã hese okyhyje-gwi mba'e rasy ha'e ohasa va'e-gwi. Upéixa-gwi he'i okwa-vy:

—Marány ho'a-ma tetãgwasu Babilônia-rehe. Sapy'a ete-py ho'a ipu'aka va'ekwe-rehe. Ojehu va'ekwe rapy-pa-vy voi ombou kuri Nhandejáry marány ombohasa asy-vy íxupe kwéry.

¹¹ Enterove mombyrygwa ogwerojahe'o voi marány ohexa-ma ho'a-ma ramo hese kwéry. Omba'e vende va'ety kwéry ave ogwerojahe'o. Omboasy rei mate okwa-vy.

—Ndojogwavéi-ma va'erã nhandéhegwi Babilônia pygwa kwéry, he'i. —Naxe pirapirevéi-ma, he'i-ma.

¹² —Avave ndojogwavéi-ma va'erã omba'e porãrã onhembojegwa jegwa va'erã mo'ã mba'eve hepy va'e

ouro-gwi ijapopyre, prata-gwi ijapopyre, ita rendy rendy ita kyra rendy va'e pérola-gwi ijapopyre ave ndojogwavéi-ma va'erã xéhegwi. Áy katu nonhembojegwa porãvéi-ma va'erã hikwái. Ndojogwavéi-ma va'erã xéhegwi ao porã porã avendese eterei va'e, he'i.

—Hepyve pyve va'e oaorã gwí ipo hyverapa va'e, gwí pytã porã va'e, gwí isyimba rei va'e, gwí hagwegwasu pytã va'e ave ao ndojogwavéi-ma va'erã xéhegwi, ho'e-vy ojahe'o.

Yvyra kwéry hyakwã porã-gwi hepy va'e ave novende mo'ávéi-ma. Yvyra aju'y ave novende mo'ávéi-ma. Ha entéro mba'e porã ojejapo va'ekwe marfim-gwi, yvyra hepy va'e-gwi, bronze-gwi, hierro-gwi, ita morotĩ mármore-gwi iporãve ráve-gwi hepy tee va'e novende mo'ávéi-ma Babilônia pygwakwe-pe. Ovende-ta mo'ã rire katu ndovy'avéi-ma hikwái. ¹³ He porã va'e aju'y mombyry gwí-gwa, opaixagwa hyakwã porã porã va'e ave novende mo'ávéi-ma hikwái upe-py.

Ndojogwavéi-ma va'erã avave íxugwi kwéry uva ryk-were ijapopyre. Ndojogwavéi-ma va'erã ave nhandy íxugwi. Ndojogwavéi-ma va'erã trigo ku'i, trigo iku'i e'y va'e ave íxugwi. Ndojogwavéi-ma va'erã íxugwi vaka, ovexa ave, kavaju kwéry ha imba'e ryru ave. Ndojogwavéi-ma va'erã ave kente gwembigwa mbigwairã.

¹⁴ Mba'e vende va'ety kwéry he'i yvy kái rexa-vy:

—Entéro mba'e nde py'a jerure hese va'ekwe áy katu opa-ma. Ne mba'e reta reta va'ekwe yma. Áy katu nane mba'e retavéi-ma. Ne mba'e rakate'y hagwã áy katu opa-ma ndéhegwi. Ndaiporivéi-ma. Ndererekovéi-ma mba'eve. Nenhembohory hagwe opa rei ndéhegwi, he'i.

¹⁵ Yma va'ekwe mba'e vende vende va'ety kwéry ojo-hu upe-py omba'e jogwa va'erã íxugwi kwéry. Áy okyhyje-vy hikwái. Áy katu omanha sayvuku rei okwa-vy. Ndohasa asyséi mo'ã indive hikwái. Upéixa-gwi onhemboasy joa rei hikwái. Ogwerosapukái joa hikwái ho'e-vy upe tetã-rehe:

¹⁶ —Ou-ma katu maranygwasu pe tetã-my. Tetãgwasu porã va'ekwe upe va'e. Upe pygwa kwéry ijao kwéry ojegwapa va'ekwe. Onhemonde va'ekwe ao iporã va'epy. Ojegwa va'e ijegwaha ouro-gwi ijapopyre-py. Ita kyra pérola-py imbojegwa jegwapyre. ¹⁷ Sapy'a ete-gwi ndogwerekovéi-ma omba'e reta iporã va'ekwe, he'i onhemboasy joa-vy okwa-vy.

Entéro kente y-rupi ogwata va'e mba'e ryru pygwa onhemomombyry hikwái. Mba'e ryru rerekwa kwéry, hembigwái kwéry gwive, hemimbogwataha kwéry gwive, mba'e ryru moatyrõhaty kwéry gwive, ogwata rei va'e kwéry gwive onhemomombyry joa hikwái. Hesayvuku vuku rei hikwái mombyry-gwi rei. ¹⁸ Yvy kái rexa-vy ramo ohexa-ma ramo tatatĩ opu'ã íxugwi onhemboasy-vy ogwerosapukái hikwái.

—Ne'írã vyteri oiko a-ramigwa tuvixa va'e tetã opamba'e rei jogwa jogwahaty, he'i hikwái onhemboasy joa-vy.

¹⁹ Omombo oakã-rehe onhemboasy rexa uka-vy yvy ku'i omombo ójehe ovy'are'y-vy onhemboasy eterei-vy hikwái. Ojahe'o osapukái ohapirõ-vy. He'i ndovy'ái-gwi:

—Kanoagwasu járy kwéry oiko porã va'ekwe omba'e ovende jave upe tetã-my oĩ va'e kwéry-pe, he'i omboasy joa-vy hikwái imandu'a ndu'a omba'e vende vendehatygwe-rehe. —Onhemomorãse rei-gwi ojogwa heta va'ekwe hikwái. Sapy'a ete-py ndojogwavéi-ma va'erã. Nhandejáry ombou-ma kuri marány ijukaparã kwéry. Ndoikovéi-ma voi kuri upe tetã-my. Peteĩ óra-py ndoikovéi-ma, he'i ohexa-vy onhemboasy joa-vy hikwái.

²⁰ —Peẽ ae, yváy-py peiko va'e gwive, pevy'a katu. Entéro Nhandejáry remimondo kwéry ha inhe'ẽ-py omombe'u va'etykwe ave Nhandejáry-rehe ojerovia va'e gwive pevy'a katu. Nhandejáry tee ogwereco-ma íxupe kwéry hembiapokwe-rehe. Hembiaipo vai meme va'ekwe peẽ-my. Áy katu hembiaipo vai hagwe-rami ogwereco-ma ave íxupe kwéry.

²¹ Upe rire peteĩ Nhandejáry rembigwái yváy pygwa imbaraeete va'e oipyhy peteĩ itagwasu avati soka ramigwa ha omombo-ma ygwasu mbyte-py. Upéi he'i:

—Upe avati soka xe amombo hagwe-rami ave Nhandejáry omombo-ta ave Babilônia tetã mygwa kwéry ndohexavéiry hagwã-py. ²² Upe-py avave nohenduvéi arã ovy'a joa va'e. Nahembýiry ombopu kwaa va'e gwĩ mba'e ryapu gwyrapasã reko ete. Nonhenduvéi-ma arã ipu ramo flauta, mimbygwasu ave. Avave nombopuvéi-ma va'erã upe-py. Avave nomba'apovéi-ma arã upe tetã-my. Avave nonhembiapovéi-ma va'erã upe-py. Nonhenduvéi-ma va'erã onhembiso va'e. Ndaijayvuvéi-ma va'erã avave upe tetã-my. ²³ Mba'eve nahenduvéi-ma va'erã ave. Nonhenduvéi-ma va'erã ave omenda ramo kunhataĩ, karia'y ave. Hembiaipo vai-gwi ombotavypa rei va'ekwe entéro tetã tetã rupigwa-pe. Mba'e reta porã porã hepy ramo jepe ovendepa ete joty va'ekwe íxupe kwéry. Babilônia tetã mygwa ovende kwaa ave. Ambue tetã mygwa ha'e-rami e'ỹ ovende. Enterovea-gwi hekoha vaive ave hikwái. Upéixa-gwi ombohasa asy-ma Nhandejáry íxupe kwéry.

²⁴ Upe-py Nhandejáry-rehe ojerovia va'e-pe ojuka meme voi va'ekwe. Inhe'ẽ-py omombe'u va'ety-pe ojuka meme ave va'ekwe. Ha entéro yvypóry kwéry-pe ave. Opa opa tetã tetã rupigwa-pe ave ojuka uka meme voi va'ekwe upe tetã mygwa kwéry. Upéa-rehe Nhandejáry ogwereco asy-ma Babilônia tetã mygwa kwéry-pe, he'i Nhandejáry rembigwái omombe'u-vy.

19 Upe rire katu yváy-gwi onhe'ẽ va'e ahendu. Onhemboaty atypa va'e oporahéi joaha-rami iporahéi ryapu ahendu yváy pygwa kwéry porahéi:

—Tanhamboete katu Nhandejáry-pe.

Nhandejáry ae ogwereco pu'aka oipe'a hagwã kente kwéry-gwi heko vaikwe.

Nhatima katu íxupe.

Ha'e anho imba'egwasu tee va'e.

Ipu'aka ete tee va'e voi Nhandejáry, he'i oporahéi joa-vy hikwái.

² —Ha'e heko porã tee va'e voi.

Upéixa-gwi anheteha-rupi

ojohu kwaa hembiaipo vaikwe hese.

Ha'e omondo-ma upe kunha ikwimba'ese va'e veramigwa oiko asy hagwã-py.

Omongy'a va'ekwe vérami yvypóry kwéry-pe gweko ky'akwe-rupi.

Hesu-rehe ojerovia va'ekwe-pe ojuka juka-ma va'ekwe.

Upéa-rehe Nhandejáry Tupã ombohasa asy íxupe kwéry, he'i oporahéi imboete-vy Nhandejáry-pe hikwái.

³ Upéi ha'e kwéry osapukái jevy he'i-vy:

—Tanhamboete katu Nhandejáry-pe. Ohapy tetãgwasukwe. Tatafígwasu opu'ã ojereroyvate oho-vy. Ijapyre'ỹ arã upe tatafígwasu, he'i Nhandejáry-pe imboete-vy.

⁴ Ha gwĩ vinte e quatro mburuvixa kwéry, ha irundy Nhandejáry apyka jere-rehe oiko va'ety onhesũ Nhandejáry rovagwy-py omomba'egwasu eterei hagwã íxupe. Ogwapy oĩ-vy oapykagwasu ári. He'i íxupe okwavy:

—Ore oromboete va'e voi nde-vy. Orovy'a eterei voi nde-rehe ore, he'i omboete tee-vy íxupe.

Yváy-py oiko-ta vy'agwasu mendaha pygwa-rami

⁵ Upéi, apykagwasu-gwi mburuvixagwasu renda-gwi ahendu-ma onhe'ẽ ramo:

—Tapemboete katu Tupã Nhandejáry Tupã tee-pe, he'i onhe'ẽ-vy. —Pemboete katu íxupe peẽ enterove hembigwái kwéry. Peẽ yvypóry kwéry, hese ojerovia va'e gwive pemboete joa ete katu íxupe. Peẽ, huvixa va'e kwéry, peẽ, pende reko mirĩve va'e kwéry ave pemboete joa ete katu Nhandejáry-pe, he'i onhe'ẽ-vy íxupe kwéry.

⁶ Upe jave ahendu hyapu va'e kente heta va'e nhe'ẽ vérami, y onhehẽ va'e vérami oky-tama va'e hyapu va'e vérami voi ahendu. He'i:

—Tanhamboete katu Tupã Nhandejáry-pe. Ha'e anho voi Nhandejáry tee va'e ipu'aka tee va'e nhande-rehe kwéry. Ha'e anho nhande ruvixa. Ha'e anho mante onhemoingo-ma mburuvixagwasu-ramo enterove-rehe. †

⁷ Javy'apa katu japorahéi katu imboete-vy. Nhambohory katu íxupe. Nhamomba'egwasu katu íxupe ituvixave-gwi ha'e entéro va'e-gwi. Áy ogwahẽ-ma vy'agwasu ete áry. Oiko-tama áy Ovexa Ra'y ramigwa va'e ójehere ojerovia va'e omenda-ta va'e vérami oiko-ta hendive kwéry. Hembirekorã vérami onhembosako'i-ma voi va'ekwe ha'arõ-vy hese ojerovia tee va'e kwéry. ⁸ Onhemonde-ma ao iporã tee va'e-py omimbi etei va'e-py. Ipotĩ ete va'e-py onhemonde-ma voi katu. Hembireko vérami oiko hagwã indive omoirũ hagwã íxupe. Upe ijao Nhandejáry-rehe ojerovia va'e py'a potĩ hagwe ae upe ijao.

⁹ Upe-ma ramo Nhandejáry rembigwái yváy pygwa he'i xe-vy:

—Emoĩ katu kwatia-rehe. Ovy'apagwasu menda hapoy oĩ va'e kwéry. Upéixa Ovexa Ra'y ramigwa va'e remienoigwe kwéry ovy'apa gwasu va'erã. Hemimongaru kwéry ovy'apagwasu-ma va'erã hikwái, he'i.

† 19:6 SI 93.1; 97.1; 99.1

Upe-ma ramo he'i jevy:

—Ko va'e Nhandejáry nhe'ë tee va'e voi. Anhete tee voi ko nhe'ë, he'i.

¹⁰ Upe-ma ramo anhesũ-ma amboete hagwã íxupe. Ha'e ae he'i xe-vy:

—Ani katu erenhesũ teĩ xe-vy, he'i. —Nhandejáry-pe ae emboete katu. Xe ko ne irũ tee voi. Entéro Hesu re-hegwa nhe'ë omombe'u va'e ave irũ voi xe. Ani erenhesũ teĩ xe-vy. Nhandejáry-pe ae katu emboete tee, he'i-ma onhe'ë-vy xe-vy. —Entéro Nhandejáry nhe'ë-py omombe'u va'ety, entéro Hesu re-hegwa nhe'ë omombe'u va'e ave Nhandejáry Nhe'ë Marangatu tee va'e ae omoarandu-gwi oikwaa anhetegwa va'e omombe'u hagwã, he'i.

Kavaju morotĩ va'e arigwa re-hegwa nhe'ë

¹¹ Upéi ahexa kavaju morotĩ va'e yváy onheha'ynha jave. Upe kavaju ári oĩ va'e héry, “Anhete Teegwa Voi” “Ha'ete Voi Jeroviaha” ave héry. Mokõi héry ogwereco gwekoha porã tee oikwaa uka hagwã. Gweko marangatu reheve ombohasa asy meme ójehe ija'e'ỹ va'e kwéry-pe. Gweko marangatu reheve onhorairõ ave ondive onhorairõse va'e ndive. Enterove he'i hagwã hese: “Anhete tee ha-py voi a-rami xe rereko. Gweko jejavy e'ỹ tee reheve a-rami xe rereko asy” he'i hagwã hese.

¹² Tata rendy-rami voi hesa. Ha oakã-rehe ogwereco heta ijegwaka. Avave ndoikwaái téry hese ojehei va'ekwe. Gwéry tee ha'e mante oikwaa. ¹³ Ijahoja-rehe katu heta oĩ hugwy va'e. Héry voi “Tupã Nhandejáry reko kwaa ukaha”. ¹⁴ Heta heta Nhandejáry rembigwái yváy pygwa ao morotĩ ipy hyverapa va'e ipotĩ va'e reheve oho hapkwéri. Kavaju morotĩ kwéry ári oje'ói hikwái. ¹⁵ Ha Tupã Nhandejáry reko kwaa ukaha oikwaa uka ojuru-gwi osẽ va'e kysepuku oikytĩha-rami, onhe'ë-py ohundi yvypóry kwéry-pe. Onhemomburuvixagwasu teeha oikwaa uka-vy ogwereco hierrogwasu ijapopyre opo-py. Tetã tetã mygwa kwéry-pe, ójehe ojerovia e'ỹ va'e kwéry-pe gwive ha'e oiko va'erã mburuvixagwasu ramo. Opu'akaha-rupi voi omanda pohýi arã hese kwéry. Nhandejáry ipu'aka tee va'e ovy'a e'ỹ eterei-gwi ogwereco asy asy va'erã opa opa rupigwa nhande py-py nhahumbiri va'e-rami. ¹⁶ Ijahoja-rehe hetyma-rehe ojehei a-rami: “Mburuvixa Ruvixagwasu jevy ha entéro mba'e járy-gwi ha'e Mba'e Jaryve voi” he'i ojehei-vy hese.

¹⁷ Upéi ojehexa uka xe-vy kwarahy rova-rehe onhembo'y oĩ-vy peteĩ Nhandejáry rembigwái yváy pygwa. Onhe'ë ngatã-vy entéro gwyrá kwéry-pe:

—Peju penhombovy'agwasu hagwã karugwasu Nhandejáry remimbojehe'a-py. ¹⁸ To'okwe-rehe rei penhomboaty. Entéro mburuvixa va'e kwéry ro'okwe-rehe, mburuvixagwasu va'e kwéry ro'okwe-rehe, mburuvixa mirĩ va'e kwéry ro'okwe-rehe, ipu'aka va'e kwéry ro'okwe-rehe ave, kavaju ro'okwe ha ijáry kwéry ro'okwe-rehe ave penhomboaty aty pe'u hagwã. Yvypóry kwéry ro'okwe-rehe ave, heko mirĩ va'e kwéry ro'okwe-rehe

ave, onhemboete va'e kwéry ro'okwe-rehe ave, ojejokwái rei va'e ro'okwe-rehe ave, ojejokwái e'ỹ va'e ro'okwe-rehe ave. Pe'upa mani katu to'okwe okwe, he'i gwyrá kwéry-pe. ^{††}

¹⁹ Upéi xe ahexa ave onhomboaty aty va'e-pe. Upe mymba vaigwasu ete rekoporuha mburuvixagwasu kwéry yvy ári oĩ va'e gwive gwembigwái kwéry ndive onhomboaty aty onhorairõ hagwã upe kavaju ári oiko va'e ndive, hembigwái kwéry ndive ave. ²⁰ Ha nonhorairõi joty hikwái. Mymba vaigwasu ete rekoporuha-pe ae oipyhy omoĩ-ma íxupe preso. Hese-gwa nhe'ë mombe'u hatygwe-pe ave oipyhy-ma omoĩ-ma ave kuri íxupe preso. Yma ha'e hexapyrã-rupi ombotavy tavy yvypóry kwéry-pe omboete hagwã mymba vaigwasu ete rekoporuha-pe onhemonhandejáry-rami, ha'anga-pe ave omboete hagwã, héry omoĩ uka ave va'ekwe ójehe imboete-vy. Áy katu oipyhy-ma upe mokõi ivai ete va'e-pe omoĩ-ma katu preso kuri ha'e kwéry. Upe mokõi va'e, mymba vaigwasu ete rekoporuha, hese-gwa nhe'ë mombe'uhaty ave hekove reheve rei omombo tatagwasu pa'ũ-my opa e'ỹ reheve ohasa asy hagwã. Ita omboykupa hese reheve okái va'erã ombohasyve hagwã íxupe kwéry. ²¹ Ha entéro íxupe omboete va'e kwéry ave omanomba. Kavaju morotĩ ári oiko va'e ojokapa íxupe kwéry. Ijuru-gwi osẽ va'e kysepuku oikytĩha-rami onhe'ë-py ojuka paete-ma íxupe kwéry. Ha entéro gwyrá ho'u ho'okwe. Hygwytatã atã voi ho'okwe-rehe. Ombyaju peve ho'u ho'okwe.

Mil ro'y re-hegwa nhe'ë

²⁰ Upéi ahexa ave peteĩ Nhandejáry rembigwái ogwey ou-vy yváy-gwi. Ogwereco ramo opo-py peteĩ vykwarusu hugwa e'ỹ va'e rokẽ mbotyha. Peteĩ calenagwasu inhapytĩha, ipohýi va'e ogwereco ave opo-py. ² Ha oipyhy upe tejugagwasu-pe, upe mbói yma va'ekwe kunha ypy Eva-pe ombojejavhare-pe upe onhembotejugagwasu va'e, upe onhemombói va'e anhaygwasu voi. Satanás ave héry va'e voi. Ha ojokwa íxupe hereko-vy mil ro'y peve. ³ Ha upe-gwi Nhandejáry rembigwái omondo íxupe vykwarusu-py opyta hagwã hugwa e'ỹ va'e-py. Upe rire hatã voi omboty heseve pono osẽ jevy ponove ombotavy tavy rei yvypóry kwéry-pe. Omboty-ma íxupe upe vykwarusu hugwa e'ỹ va'e-py opa peve mil ro'y. Upe rire katu opa rire mil ro'y anháy osẽ jevy-ma arã. Upe vykwarusu hugwa e'ỹ va'e-gwi omosẽ teĩ ndaha'ei hi'are hagwã.

⁴ Pya'e voi ahexa jevy apyka risy. Ha upe apyka risy-py ogwapy va'e ojohu-tama hekokwe-rehe kente kwéry-pe. Upe-py ahexa ave heta onhaka'õ ete-ma va'ekwe nhe'ë marangatukwe. Anhetegwa Hesu remimombe'ukwe omombe'u eterei va'ekwe. Nhandejáry nhe'ë omombe'u mbe'u ave va'ekwe. Nohenduséi va'e onhaka'õ ete-ma va'ekwe peteĩ teĩ-pe íxupe kwéry. Ha'e kwéry nombotéi voi va'ekwe mymba vaigwasu ete rekoporuha-pe. Ha'anga-pe ave nombote réiry va'ekwe ha'e kwéry. Ndogwerekói voi va'ekwe ave osyva-rehe opo apyape ári ave. Oikove jevy-ma Cristo

† 19:15 Sl 115.13

†† 19:18 Ez 39.4,17-18

ndive oiko ave mburuvixa ramo omanda hagwã onhondive mil ro'y peve. ¹⁵ Oĩ ave heta omano va'ekwe ne'írã vyteri oikove jevy va'erã, ha'arõ-vy rei oiko arã. Upe mil ro'y peve Hesu ndive nomandái arã ha'e oikovy. Hesu-rehe ojejuka uka va'ekwe oikove jevy ranhe va'e kwéry onhypyrũ jevy-ma va'erã nhane moingove jevyha óra-py. ⁶ Ovy'a ete voi va'erã imarangatu va'e kwéry onhypyrũ jevy-gwi nhane moingove haty. Nomanovéi-ma va'erã ha'e kwéry. Oiko joty arã pa'i-rami Hesu Cristo pytyvõha ramo ha Nhandejáry Tupã pytyvõha ramo ave. Ha oiko arã Hesu Cristo ndive mil ro'y peve mburuvixa ramo oiko va'e hikwái.

Anhaygwasu-pe Nhandejáry omondo tatagwasu-py ohasa asy hagwã apyre'ỹ gwarã

⁷ Anhaygwasu osẽ jevy arã mil ro'y rire ojapo vai hagwã. Osẽ jevy va'erã vykwarusu onhemboty hagwe-gwi ombotavy jevy hagwã entéro yypóry kwéry opa opa rupigwa kwéry-pe. Hesu reroviaha e'ỹ va'e-pe, hese ija'e'ỹ va'e-pe, Gogue pygwa kwéry-pe, Magogue mygwa kwéry-pe ombotavypa jevy va'erã. Anhaygwasu omboaty arã heta heta va'e yvy ku'i-rami etei onhorairõ hagwã mo'ã. Kwarahy resẽ-gwi, ka'aru-gwi, arapopy popy-gwi omboaty aty arã heru-vy onhorairõ hagwã mo'ã. ⁹ Gwĩ Nhandejáry-rehe ojerovia va'e kwéry oimeha-rupi, entéro yypóry kwéry osarambipa hikwái ogweroajere ijoko-vy mo'ã íxupe kwéry. Tetã Nhandejáry rembihayhu va'e jere-rupi ave. Ndojapói joty gwembiapo vairãgwe. Nhandejáry ombou yváy-gwi tata ohapypa ete íxupe kwéry. ¹⁰ Upe-ma ramo yypóry mbotavyhare, anhaygwasu-pe Nhandejáry omondo ombohasa asy hagwã-py. Tatagwasu oĩha-py omondo íxupe. Ita omboykupa va'erã heseve ave tata-py ombohasa asy voi hagwã íxupe. Upe-py omondo-ma va'ekwe upe mymba vaigwasu ete va'e-pe hesegwa nhe'ẽ mombe'uhaty-pe ave ohasa asy meme hagwã. Ndopái arã voi íxupe mba'asy. Áry, pyhare peve ohasa asy arã apyre'ỹ gwarã.

Yvy yváy ave okanhymba rire Nhandejáry ohekojohu va'erã enterove-pe

¹¹ Ahexa ave apykagwasu mburuvixagwasu pegwa morotĩ va'e. Hi'ári oĩ ogwapy va'e Tupã Nhandejáry. Upe-py ogwapy jave ogwahẽ-ma hi'óra yvy opa hagwã, yváy ave opa hagwã. Avave ndohexavéi-ma va'erã áry yvy ave. Ha opaete. Ndajahexavéi-ma va'erã.

¹² Upe jave ahexa-ma ave upe-py entéro omano va'ekwe ojoparapa onhembo'y oĩ-vy Nhandejáry rovagwy-py. Oipe'a heta kwatiagwasu. Peteĩ kwatia-rehe oĩ Nhandejáry-rehe ojerovia va'e kwéry réry. Hekove ijapyre'ỹ reheve oiko hagwã upe-py omoĩ uka va'ekwe héry kwéry upe kwatia-py. Ha ambue kwatia-rehe katu héry kwéry ndive ohai hembiapokwe pokwe-rehe ojerovia va'e, ojerovia e'ỹ va'e kwéry gwive reko-hagwe. Omano va'ekwe gwive Nhandejáry hembiapokwe pokwe ojohu hese kwéry. Upe kwatia-rehe

ojehaipa ete voi kente kwéry ojapo va'ekwe gwive. Ohekojohu-ma voi íxupe Nhandejáry. ¹³ Ygwasu-rupi omano va'ekwe ave ogwahẽ Nhandejáry rovagwy-py. Ha entéro omano va'ekwe rendaty-gwi osẽ sẽmba okwa-vy. Nhemokanhy ngatu haty-gwi ogwahẽ hikwái Nhandejáry rovagwy-py. Ha enterovéa-pe, peteĩ teĩ-pe Nhandejáry ohekojohu hembiaipo vai vaikwe-rehe. ¹⁴ Omano va'ekwe rendaty ogweroava uka-ma omombo tatagwasu-py. Áy ae katu ndoikovéi-ma va'erã nhe-mano. Upe tatagwasu nhane moingove e'ỹha voi. Nhane mokanhy ngatu haty voi. ¹⁵ Ha entéro va'e réry ndoikói ramo Nhandejáry kwatia-rehe hekove ijapyre'ỹ reheve oiko hagwã, Nhandejáry omondo va'erã íxupe ohasa asy hagwã-py upe tatagwasu-py oiko hagwã.

Yvy ipyahu va'e, yváy ipyahu va'e ave rehegwa nhe'ẽ

21 Upe rire ojehexa uka xe-vy yvy ipyahu va'e áry ipyahu va'e ave. Áry oiko-ma va'ekwe yvy ave, ygwasu ave ndaiporivéi-ma. ^{†12} Ahexa-ma katu Nhandejáry ombosako'i va'ekwe tetã hese ojerovia va'e pegwarã. Tetã imarangatu ete va'e upe va'e. Héry va'e Jerusalém ipyahu va'e. Ou va'e Tupã Nhandejáry-gwi. Ojegwa jegwa porã porã verei voi. Kunhataĩ onhemonde porã omenarã ha-py ogwahẽha vérami voi upe tetã. ^{‡3} Upe jave Nhandejáry apykagwasu ypy-gwi ombou nhe'ẽ. Onhe'ẽ hatã ramo ahendu he'i:

—Áy katu Nhandejáry oiko-tama kente kwéry pa'ũ-rupi. Ha peẽ kwéry peiko-ta Nhandejáry re'yi ramo. Nhandejáry Tupã tee va'e oiko-ta pene ndive kwéry. Oiko-ta pende Jary ramo. ^{†14} Nhandejáry oikyty-ta pendéhegwi pende resay ponove hagwã pene rasẽ. Upe-py ndoikovéi-tama omano va'e, ndoikovéi-tama onhemboasy va'e, ojahe'o va'e. Mba'asy rasy ave nohendu mo'ávéi-ma upe pygwa. Yma oiko va'ekwe gwĩ va'ekwe opa-ma, ohasapa-ma, he'i apykagwasu ypy-gwi ombou va'e onhe'ẽ. [‡]

⁵ Upéi Nhandejáry ogwapy jave oapykagwasu ári he'i:

—Áy ajapopa-ta ipyahu va'erã, he'i onhe'ẽ-vy.

He'i ave xe-vy:

—Ehai katu ko va'e anhete teegwa voi ko ko nhe'ẽ.

Iporã voi enterove ojerovia tee hese, he'i.

⁶ Upéi he'i jevy:

—Ajapo japo va'erã gwive ajapopa-ma. Xe ko mba'e ypyrũ ramo voi aiko-ma xe va'ekwe. Ipaha rire ave xe aiko joty. Mba'e nheypyrũha voi ko xe. Mba'e paha voi ave ko xe. Upe ijy'uhéi va'e-pe ame'ẽ va'erã y oy'u hagwã. Ipy'apygwarã hekovertã ame'ẽ rei va'erã íxupe.

^{‡‡7} Yvy pype oiko jave xe-rehe ha-py onhembohekopyatã xéhegwi ojehesa rerova e'ỹ va'e-pe ame'ẽ va'erã ko heko porãrã. Peteĩ teĩ-pe ame'ẽ va'erã ko heko porãrã amombe'u kuri nde-vy. Xe aiko ave arã hekojary ramo ha ha'e kwéry oiko ave arã xe re'yi ramo. ⁸ Entéro heko vai va'e ae oho va'erã ohasa asy hagwã-py. Entéro ipy'amirĩ va'e xe rape-rupi ogwata hagwã, entéro xe rerovia e'ỹha, entéro mba'e ojapo va'e ivai va'e, oporo-

† 20:4 Dn 7.9,22,27

†† 21:1 Is 65.17; 66.22; 2 Pe 3.13 ‡ 21:2 Is 52.1; 61.10 ‡† 21:3 Ez 37.27 ‡† 21:4 Is 25.8; 65.19 ‡†† 21:6 Is 55.1

juka va'e, teko ky'a-py oiko va'e, mohãy ojapo va'e, omboete va'e ta'anga-pe, Tupã Nhandejáry e'ỹ va'e-pe, ha entéro ijapu va'e oho arã ohasa asy hagwã-py. Oiko asy arã tatagwasu-py ita omboykupa va'erã hese. Upe tatagwasu yvypóry ombohéry rei nhane mokanhý ngatu haty ave, he'i xe-vy Nhandejáry ahai hagwã.

Jerusalém tetã ipyahu va'e rehegwa nhe'ẽ

⁹ Upe-ma ramo upe sete marány'y ogwereco va'e pa'ũ-gwi ou peteĩ va'e xe renda-py. Ou ramo he'i xe-vy:

—Eju katu ahexa uka-ta nde-vy upe Ovexa Ra'y ramigwa va'e re'yirã. Hembireko vérami oiko meme arã índive he'yi kwéry, he'i xe-vy.

¹⁰ Upéi Nhandejáry Tupã Nhe'ẽ Marangatu tee va'e xe mo'arandu-ma xe reraha hagwã vyvatyrsu ijyvate va'e ári ohexa uka hagwã xe-vy. Upe ijyvate va'e ári-gwi ohexa uka xe-vy Jerusalém tetã. Imarangatu tee va'e voi upe tetã. Ou ramo Tupã Nhandejáry-gwi yváy-gwi ou upe va'e. ¹¹ Iporã eterei voi. Nhandejáry mba'egwasuha reheve omimbipa upe tetã pyahu. Ita kyra rendy ramigwa jaspe héry va'e-rami omimbi porã va'e. ¹² Onhemboty ijerekwe-rupi oipemimba tetã jerekwe okëra kërja mate oheja. Yvate peve hatã va'e-py omboty. Doze okë oĩ. Ijyke-rehe meme oĩ inhangarekoha Nhandejáry rembigwái. Doze oĩ inhangarekoha. Dozegwa réry oĩ ave ojehai okë ári. Peteĩ teĩ Israel ra'y amyri kwéry réry oĩ okëgwasu-rehe. He'yi tee pegwarã.

¹³ Mbohapy hapy hokë. Hokë jova jovaipa voi upe tetã. Kwarahy resë ha-koty oĩ mbohapy. Ka'aru-koty oĩ mbohapy. Arapopy-koty oĩ mbohapy ave. Áry yke-koty oĩ mbohapy ave.

¹⁴ Upe tetã ogweroajere ijokoha. Igwy-py oĩ ipytahoha, doze ita va'e. Ojehai hese doze héry ave. Ovexa Ra'y ramigwa va'e remimondokwe réry.

¹⁵ Upe Nhandejáry rembigwái onhe'ẽ va'e xe-vy ogwereco oyvira ramigwa ouro-gwi ijapopyre oipapa hagwã upe tetã, hokë ave. Ijerekwe rehegwa ave oipapa hagwã upe tetã. ¹⁶ Ipekwe-rami joty ipukukwe. Upe Nhandejáry rembigwái oipapa ramo oyvira ramigwa-py otopa hese:

—Dois mil e duzentos quilômetro ipukukwe, he'i hese.

Ha ipekwe ijyvatekwe ave peteĩxante ave. Ijyvatekwe-py ave ogwereco dois mil e duzentos ave. ¹⁷ Oipapa ave ijokoha ha otopa sessenta e quatro metro ipekwe Nhandejáry rembigwái yváy pygwa kwéry oipapaharami. ¹⁸ Upe ijyke-rupi oĩ va'e ijokoha katu ojejapo ita kyra omimbi va'e-gwi, héry va'e jaspe-gwi. Ha upe tetã katu ouro tee gwigwa omimbi voi va'e. ¹⁹ Ha ijere rehegwa ojoko va'e katu ojejapo heta ita kyra jegwa jegwa-gwi. Ita hepyve pyve va'e-gwi voi ojejapo va'ekwe. Ijepytahoha ypykwe ita kyra jaspe hesakã tee va'e. Ijepytahoha imokõiha ita kyra safira hovy ete va'e. Ijepytahoha imbohapyha ita kyra ágata pykasu ragwe hovy endy-rami va'e. Ijepytahoha inhirundyha ita kyra esmeralda hovy ete va'e. ²⁰ Ijepytahoha icincoha ita kyra sardônia hesa'yju pytã va'e. Ijepytahoha iseisha ita kyra sárdio pytã ete voi va'e. Ijepytahoha iseteha ita

kyra crisólito hesa'yju endy va'e. Ijepytahoha hi'oitoaha ita kyra berilo hovy ete va'e. Ijepytahoha inoveha ita kyra topázio hesa'yju va'e. Ijepytahoha idezha ita kyra crisópraso hovyngy va'e. Ijepytahoha hi'onzeha ita kyra jacinto hesa'yju pytã va'e. Ijepytahoha idozeha ita kyra ametista pytã ete va'e. Ita hepyve pyve va'e-gwi voi ojejapo va'ekwe ipytahoha kwéry.

²¹ Upe doze okë va'e ojejapo va'ekwe doze hepy eterei va'e pérola-gwi. Ita kyra morotĩ tee hendy rovy sa'yju va'e voi pérola. Peteĩ pérola oiporu va'ekwe ojapo hagwã peteĩ okë. Upéixa oiporu doze pérola ojapo hagwã doze okë. Ha ojegwata hagwã upe tetã-rupi ojapo va'ekwe ouro tee-gwi. Hesakã porã va'e-gwi ojejapo va'ekwe.

²² Ndahexái ni peteĩ Nhandejáry-pe nhamboete haty upe tetã-my. Nhandejáry ae oiko upe-py ha'e Tupã ipu'aka tee va'e, Ovexa Ra'y ramigwa va'e ave oiko upe-py. Upéa-gwi nanhaikotevëiry nhamboete haty-rehe nhane mandu'a meme hagwã hese. Indivepa-ma nhaimé. ²³ Upe-py avave noikotevëi va'erã ohesape va'e-rehe. Noikotevëi va'erã kwarahy-rehe, jasy-rehe ave. Nhandejáry Tupã voi oiko upe-py. Ha'e voi opu'akaha reheve omohembipepa va'erã gweko marangatu ete-py upe-py. Ovexa Ra'y ramigwa va'e ave oiko upe-py omohembipepa ave hagwã. Upéa-rehe noikotevëi arã gwesape hagwã-rehe. ²⁴ Entéro yvypóry opa opa rupigwa gwive oiko arã ha'e hendyrupi. Gwĩ mburuvixagwasu kwéry ome'ẽmba-ma va'erã íxupe omba'egwasukwe. ²⁵ Upe okë-ma onhemboty e'ỹ va'e voi. Áry ramo jepe nonhembotyiry. Ha ndoikóiry pyhare. Ijojapa rei voi áry. Upéixa-gwi nonhembotyí okë. Okë nandi va'e voi upe va'e. ²⁶ Ha opa tetã tetã gwigwa otuvixakwe reheve, opu'akakwe reheve omboete arã Nhandejáry-pe. Ome'ẽmba omba'e retakwe. Gwembihayhukwe gwemiakate'ỹgwe ave opa ome'ẽmba va'erã. Ojéupe omboete va'ekwe ohesa rerova va'erã Nhandejáry-rehe. ^{††}

²⁷ Upe-py ndoikéi va'erã ipotĩ tee e'ỹ va'e. Gwĩ hembipo vai va'e ave ndoikéi va'erã. Ijapu va'e ndoikéi va'erã. Upe-py Cristo-rehe ojerovia tee va'e mante oike arã. Héry oĩ va'e Ovexa Ra'y ramigwa va'e kwatia-rehe hekove oiko hagwã apyre'ỹ. Ha'e kwéry mante oike arã upe-py. [‡]

22 Ohexa uka ave xe-vy Nhandejáry rembigwái yváy pygwa y reko ete oporomoingove va'e, hesakã porã va'e. Osë va'e Nhandejáry apykagwasu gwy-gwi, Ovexa Ra'y ramigwa va'e apykagwasu gwy-gwi. ² Ha ohasa osyry-vy tetã mbyte-rupi. Ha upe mokõive y rembe'y-py ojoovái oĩ-vy vyvira rakã yva'y. Upe yva ho'u va'e oikove arã opa e'ỹ reheve. Peteĩ jasy jasy meme hi'a. Doze-ma oĩ hi'a peteĩ ro'y-py. Ha hogwe katu oiko yvypóry pohãrã omohesãi hagwã íxupe kwéry.

³ Ndoikói arã upe-py Nhandejáry rembihayhu e'ỹ va'e. Upe-py oĩ arã Nhandejáry, Ovexa Ra'y ramigwa va'e ave oapykagwasu ári. Ha enterove omboete va'erã

† 21:23 Is 60.19 †† 21:26 Is 60.11 ‡ 21:27 Is 52.1; 1 Co 6.9-10; Gl 5.19-21; Ef 5.5

ixupe. Heroviaha kwéry gwive omomba'egwasu va'erã ixupe imboete-vy. ⁴ Enterove ohexa arã Tupã Nhandejáry rova-pe. Ha héry katu oĩ arã isyva kwéry-rehe. ⁵ Upe-py ndoiko mo'ávéri pyhare. Upéixa-gwi avave noikotevéiry tataendy-rehe, kwarahy rendy-rehe ave. Nhandejáry Tupã omohembipe jojapa arã ixupe kwéry. Hembipe-py mante oiko va'erã gwe'yí kwéry ndive. Nhandejáry ndive ha'e kwéry oiko meme-ma va'erã mburuvixagwasu ramo apyre'y gwarã.

Hesu ou jevy-tama óra rehegwa nhe'ẽ.

⁶ Upéi katu Nhandejáry rembigwái he'i jevy xe-vy: —Anhete teegwa voi ko nhe'ẽ. Iporã jarovia tee voi hese, he'i. —Tupã tee va'e omombe'u va'ekwe onhe'ẽ-py omombe'u va'ety kwéry-pe oiko va'erã-rehe. Áy ombou-ma katu gwembigwái yváy-gwi omombe'u hagwã ko'ã va'e ojehu-tama va'e-rehe. Ndahi'arevéi-ma voi oiko hagwã, he'i.

⁷ —Xe ko aju jevy-tama voi, he'i Hesu. —Ovy'a va'erã Nhandejáry remimbota ojapo va'e, inhe'ẽ-py oiko va'e. Ko kwatia nhe'ẽ ndahi'aréi oiko hagwã nhe'ẽ-py oiko va'e gwive ovy'a-ma va'erã, he'i Hesu.

⁸ Xe, João, Nhandejáry rembigwái tee va'e ko ahendu ahexa ave ko'ã va'e gwive. Upéa-rehe anhesũ Nhandejáry rembigwái yváy pygwa renonde-py amboete hagwã mo'ã ixupe, ha'e ohexa ukapa-gwi xe-vy entéro mba'e. ⁹ Ha'e katu he'i xe-vy:

—Ani erenhesũ teĩ xe-vy xe mboete hagwã, he'i xe-vy. —Nhandejáry Tupã-pe ae katu emboete. Xe ko ne irũ voi. Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety kwéry irũ ave ko xe. Entéro va'e opy'apy gwive ogwerovia tee-ma ko Nhandejáry nhe'ẽ erehai va'e kwatia-rehe inhirũ ave ko xe. Ani xe mboete. Nhandejáry Tupã-pe ae emboete katu, he'i xe-vy. ¹⁰ —Ani ereha'arõ are are teĩ eremombe'u hagwã ko ojehu va'erã. Ndahi'arevéi-ma voi oiko va'erã. ¹¹ Upe ojapo va'e gwembiapo vai meme tojapo joty oiko-vy ivai va'e. Heko ky'a va'e toiko joty kuri teko ky'a-py. Heko porã meme va'e taheko porã meme joty ave. Heko marangatu va'e taheko marangatu meme joty, he'i xe-vy.

¹² —Pehendu katu, he'i Hesu Cristo. —Xe aju jevy-tama. Aru-tama enterovéa-pe ixupe gwarã hembiaapo apo repykwe. ¹³ Xe ko mba'e ypyrũ ramo voi aiko-ma va'ekwe. Ipaha rire ave xe aiko joty. Mba'e nheypyryha voi ko xe. Mba'e paha voi ave ko xe. Xe voi mba'e nheypyryha ramo aiko, ipaha ramo ave aiko xe, he'i Hesu ójehe. ^{††}

¹⁴ —Heko vy'a va'erã ipy'a potĩ va'e. Oao omongy'a e'y va'e-rami oiko. Ha'e kwéry oike va'erã Nhandejáry

retã-my indive oiko hagwã, yva aju oporomoingove-haty ho'u hagwã, ha oike hagwã okẽ-rupi, he'i.

¹⁵ —Oĩ va'erã oike e'y va'erã. Jagwa reko-rami oiko va'e ndoikéi va'erã. Mohãjy ojapo va'e ndoikéi ave va'erã. Teko ky'a-rupi oiko va'e ndoikéi va'erã. Oporojuka va'e, omboete va'e ta'anga-pe tupã tee e'y va'e-pe ndoikéi ave va'erã. Heko apu va'e ndoikéi ave va'erã. Oporombotavy va'e, onhe'ẽ rei va'e ave ndoikéi ave va'erã. Oka-rupi rei okwa va'erã hikwái. Ndoikéi va'erã upe-py, he'i.

¹⁶ —Xe ko Hesu Cristo voi. Amondo kuri xe rembigwái yváy-gwi omombe'u hagwã nde-vy eremombe'u jevy hagwã Nhandejáry-pe omboete haty haty-rupi okwa va'e-pe. Xe ko xe rembypy voi mburuvixagwasu Davi. Inhemonha joapyri pyrire voi ko xe. Jasytata ko'ẽ reruha hembipe porã va'e ramigwa voi ko xe. Xe aju jevy-tama, he'i Hesu.

¹⁷ —Eju katu, he'i ha'arõ-vy okwa va'e gwive.

Ha Nhe'ẽ Marangatu tee va'e ave.

—Eju katu, he'i ixupe.

Kóa nhe'ẽ renduha ave:

—Eju katu, he'i ave arã ixupe.

Upe ijy'uhéi va'e gwive tou katu. Upe y oporomoingove va'e hoy'use va'e tou ave katu. Ome'ẽ rei va'erã ou va'e-pe. Upe y omboy'u rei va'erã ixupe kwéry. [‡]

Kwattia nhe'ẽpaharã ohai João

¹⁸ Xe, João, amombe'use entéro ko kwatia nhe'ẽ ohendu va'e-pe gwive. Ko kwatia nhe'ẽ nhane mo'arandu nhane renonderã-rehe. Ani teĩ eremoĩ ambue va'e. Ereheja joty koxagwa voi. Oĩ ramo gwí omoĩve va'e, peteĩ nhe'ẽ jepe oakã-gwi rei omoĩve ramo, anhete tee voi Nhandejáry ombohasa asy arã íxupe. Ko kwatia-rehe ojehai va'ekwe marány ombou arã íxupe. ¹⁹ Oipe'a va'e ave ko kwatia nhe'ẽ nhane renonderã rehegwa nhe'ẽ-gwi oipe'a ramo peteĩ nhe'ẽ jepe Nhandejáry ave oipe'a va'erã íxugwi ima'erãgwe yváy pygwa. Yva aju oporomoingove va'e oipe'a arã íxugwi. Ndo'úi arã voi. Ndoikéi ave va'erã tetã marangatu-py. Henonderã porãrãgwe ko kwatia-rehe ojehai va'ekwe oipe'a-ma va'erã ave íxugwi. Oima'erãgwepe'apa va'erã íxupe.

²⁰ Ko va'e oikwaa uka va'e he'i:

—Ndaxe arevéi-ma voi aju jevy hagwã, he'i.

Ha xe ave ha'e:

—Eju katu xe Járy Hesu, ha'e joty íxupe.

²¹ Nhandejáry Hesu tapende rexakwaa porã rei katu enterovéa-pe. Amém

† 22:12 Is 40.10; 62.11; Sl 28.4 †† 22:13 Is 44.6; 48.12

‡ 22:17 Is 55.1